Tetun Alkitab

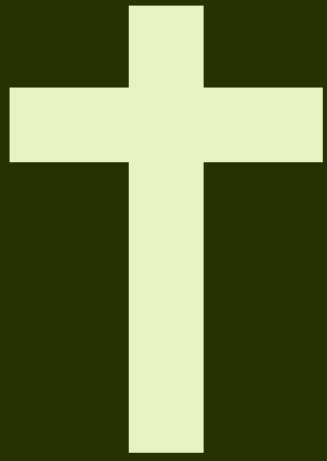

Genesis and the New Testament in the Tetun Belu language of Indonesia and East Timor

Tetun Alkitab

Genesis and the New Testament in the Tetun Belu language of Indonesia and East Timor

Kejadian dan Perjanjian Baru dalam bahasa Tetun Belu.

Genesis eo Novo Testamento em língua Tétum Belu.

copyright © 2013 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Tutun Belu (Tetun)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
66336204-8208-5358-97ab-2b85b8c3392e

Contents

Mateus 1
Markus 61
Lukas 98
Yohanis 158
Kristus Klosan Lian . 202
Roma 260
1 Korintus 288
2 Korintus 313
Galatia 329
Efesus 338
Filipi 346
Kolose 352
1 Tesalonika 358
2 Tesalonika 363
1 Timotius 366
2 Timotius 373
Titus 378
Filemon 381
Ibrani 383
Yakobus 405
1 Petrus 411
2 Petrus 418
1 Yohanis 423
2 Yohanis 429
3 Yohanis 430
Yudas 431
Lia Raiklaran Falu Fila 434

Yesus Lia Di'ak tuir Mateus

Yesus Niakaan bei uluk sia (Lukas 3:23-38)

1-2 Hakerek ne'e katak lia nosi Yesus Kristus, Ema mak Na'i Maromak nameno kedan hori uluk atu solok mai. Nia ne'e, Na'i Daud husar-binan no Bei Abraham husar-binan.

Nahuu nosi Bei Abraham to'o Na'i Daud, siakaan husar-binan mane, dalas sanulu resin haat. Siakaan naran, mak ne'e:

Abraham oan, naran Isak.
Isak oan, naran Yakob.
Yakob oan, naran Yahuda. Yahuda moos sei noo maun-alin tenik.
3 Yahuda oan, naran Peres no Sera (siakaan inan, naran Tamar).
Peres oan, naran Herson.
Herson oan, naran Ram.
4 Ram oan, naran Aminadab.
Aminadab oan, naran Nahason.
Nahason oan, naran Salmon.
5 Salmon oan, naran Boas (Boas inan, naran Rahab).
Boas oan, naran Obet (Obet inan, naran Rut).
Obet oan, naran Isai.
6 Isai oan, naran Daud.

7-11 Nosi Daud to'o oras ema Isra'el kona soe baa Babilon, siakaan husar-binan mane, dalas sanulu resin haat tenik, mak ne'e:

Daud oan, naran Salomo (Salomo inan, uluk Uria feen).
Salomo oan, naran Rehabeam.
Rehabeam oan, naran Abia.
Abia oan, naran Asaf.*
Asaf oan, naran Yosafat.
Yosafat oan, naran Yoram.
Yoram oan, naran Usia.
Usia oan, naran Yotam.
Yotam oan, naran Ahas.
Ahas oan, naran Heskia.
Heskia oan, naran Manase.
Manase oan, naran Amos.†
Amos oan, naran Yosias.
Yosias oan, naran Yekonya. (Yekonya no niakaan alin sia moris baa oras ema Isra'el sia kona soe baa Babilon.)✡

12-16 Baa oras sia kona soe baa Babilon to'o baa Yesus, siakaan husar-binan mane, dalas sanulu resin haat tenik, mak ne'e:

Yekonya oan, naran Saltiel.
Saltiel oan, naran Serubabel.
Serubabel oan, naran Abihut.
Abihut oan, naran Elyakim.
Elyakim oan, naran Asor.
Asor oan, naran Sadok.
Sadok oan, naran Akim.
Akim oan, naran Eliut.
Eliut oan, naran Eliasar.
Eliasar oan, naran Matan.
Matan oan, naran Yakob.
Yakob oan, naran Yusuf.

Yusuf ne'e mak Maria la'en. Maria ne'e mak niti baa Yesus. Yesus ne'e mak Kristus, mak Na'i Maromak boi kedan hori uluk.

17 Nahuu nosi Abraham to'o Daud, husar-binan dalas sanulu resin haat; nosi Daud to'o oras sia kona soe baa Babilon, husar-binan dalas sanulu resin haat; no nosi Babilon to'o Kristus, husar-binan dalas sanulu resin haat.

Maria nahoris Yesus (Lukas 2:1-7)

18 Lia Maria nahoris Yesus nune'e:

Maria sasudin no Yusuf ti'an. Mais sia na'in rua sei la namutuk dauk hanesan feen-la'en, Maria netan ti'an nosi Kmalar Lulik.✡
19 Baa oras Yusuf natene na'ak Maria netan ti'an, nia nakara sia rua fa'e malu. Mais Yusuf nia, ema moon. Nia la no'uk namoe Maria iha ema lear oin. Tan lia nia, Yusuf buka dalan atu fa'e malu no-nook dei.

---

* **1:7-11** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk nakerek na'ak *Asaf*. Balu tenik nakerek na'ak *Asa*. † **1:7-11** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk nakerek *Amos*. Balu tenik nakerek na'ak, *Amon*. ✡ **1:7-11** 2 Na'i Isra'el Sia 24:14-15; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 36:10; Yeremia 27:20 ✡ **1:18** Lukas 1:27

20 Mais baa kalan ida, oras
Yusuf sei nanoin baa-mai, nia
me'i. Iha me'i nia, nia na-
ree Maromak Niakaan makbukar
lale'an ida mai katak baa nia
na'ak, “Yusuf! O ne'e, Na'i Daud
husar-binan. Keta makerat atu
mola Maria, tan lawarik oan mak
iha niakaan notak nia, Maromak
Kmalar Lulik mak nase'i. 21 Maria
atu nahoris oan mane ida. O
musti manaran nia ma'ak, *Yesus*,
tan Nia mak atu sori Na'i Maro-
mak eman sia nosi sala.”‡ ✡
22 Lia nia atu nato'o saa mak
Na'i Maromak katak kedan hori
uluk. Tan Nia naruka mako'an
Yesaya nakerek nela na'ak,
23 “Hanono, mai!
Feto lawarik ida mak sei la
natene mane, atu netan.
Hotu nia nahoris mane oan ida.
Sia atu nanaran Nia na'ak,
Emanuel.”
(Iha lia Ibrani, *Emanuel* lia isin
na'ak,
*Na'i Maromak namutuk no
ita.)*✡
24 Yusuf me'i notu, nia nadeer.
Hotu nia nalo tuir kedan saa mak
Na'i Maromak naruka nia. Nia
nola Maria nalo baa feen, 25 mais
la namutuk no Maria hanesan
feen-la'en, to'o Maria nahoris Oan
nia ti'an. Oa nia moris, Yusuf
moos nanaran nia na'ak *Yesus*.✡

2

Ema matenek leno fitun mai naree Yesus

1 Baa oras Maria nahoris Yesus
iha leo Betlehem iha rai Yudea,
Na'i Herodes mak kaer ukun iha
nia. Oras nia moos, ema na'in hira
mai iha kota Yerusalem nosi fatin
dook iha lorosa'e baa. Sia nia,
ema matenek leno fitun. 2 To'o
Yerusalem baa, sia nusu baa-mai
na'ak, “Ema Yahudi siakaan na'i
mak foin moris nia, iha nabee?
Ami haree ti'an fitun ida iha
lorosa'e mak natudu tadak na'ak,
Nia moris ti'an. Tan lia nia,
ami mai atu lo'u-sudur baa Nia.”
3 Rona nola nunia, Na'i Herodes
neon la noku. Ema hotu-hotu iha
Yerusalem moos nunia.
4 Hotu Na'i Herodes libur nola
ema Yahudi siakaan na'ilulik ulun
sia no manorik ukun sia hotu-
hotu. Nia nusu baa sia na'ak, “Emi
katak kokon baa ha'u lai! Kris-
tus mak Na'i Maromak nameno
ti'an nia, ema atu nahoris nia iha
nabee?”
5 Sia nataa na'ak, “Iha Betlehem,
iha rai Yudea, ama na'i. Maromak
mako'an Mika nakerek kedan hori
uluk nune'e:
6 ‘Hei, emi ema Betlehem iha rai
Yudea.
Keta hakraik emikaan leo nia,
leo ki'ik mak la noo folin.
Tan Ema boot ida atu mosu
mai nosi nebaa.
Nia atu dadi makbalin
bodik Ha'ukaan ema
Isra'el sia.’”✡
7 Rona nola nunia, Na'i Herodes
bolu no-nook ema matenek leno
fitun sia. Nia moos nusu baa
sia na'ak, “Wainhira emi haree
fitun nia mosu iha lale'an?” Sia
moos katak baa nia. 8 Rona ti'an,
nia naruka sia baa Betlehem nodi
nameno na'ak, “Baa buka Oa nia
iha Betlehem. Kalo hasoru ti'an,
fila mai katak ha'u, tan ha'u moos
beer baa lo'u-sudur baa Nia.”
9 Rona notu na'i dale nia, sia
moos baa. Hatene hodi baa, sia
titu-naree tenik fitun mak uluk sia
naree iha lorosa'e nia. Fitun nia
mosu iha siakaan oin, hotu la'o
uluk sia to'o nanawa besik baa Oa
nia moris fatin.
10 Naree fitun nia, sia neon di'ak
tebe-tebes. 11 To'o fatin nia, sia
tama baa uma laran, hotu naree
Oa nia no Niakaan ina Maria. Sia
nakni'a lo'u-sudur baa Oa nia. Sia
loke siakaan naha, hotu natetu
buat folin todan sia baa Oa nia.
Buat nia sia, mak mean isin, ai
morin no ai morin raan.
12 Baa oras nia moos, sia netan
me'i nosi Na'i Maromak na'ak,
“Keta fila tenik baa Na'i Herodes.”
Tan lia nia, sia fila baa siakaan rai
tuir dalan seluk.

‡ **1:21** Yesus lia isin na'ak, *Na'i Maromak sori ema raiklaran.* ✡ **1:21** Lukas 1:31 ✡ **1:23** Yesaya 7:14 ✡ **1:25** Lukas 2:21 ✡ **2:6** Mika 5:1; 2 Samuel 5:2

Yusuf nodi Maria no Yesus nalai baa Mesir

13 Baa oras ema matenek leno fitun sia fila ti'an, Maromak Ni-akaan makbukar lale'an ida mai katak baa Yusuf iha me'i laran na'ak, “Yusuf! Madeer lai-lais ona! Malai modi Oan nia no niakaan ina baa rai Mesir nebaa. Hein hafati iha nebaa to'o Ha'u katak wainhira emi bele fila. Tan Na'i Herodes no'i buka atu no'o Oan nia!”
14 Me'i notu, Yusuf nadeer. Baa kalan nia kedan, nia nodi feen no Oan nia, nalai baa Mesir. 15 Sia nein iha nebaa to'o Herodes mate. Lia nia nato'o saa mak Na'i Maromak katak kedan baa mako'an Hosea hori uluk na'ak,

“Ha'u kbolu kikar Ha'ukaan Oan
sai nosi Mesir.”✡

Na'i Herodes no'o lawarik oan sia iha Betlehem

16 Baa oras Na'i Herodes natene nola ema matenek leno fitun sia tolek nia ti'an, nia nawan sa'e tebe-tebes. Nia naruka niakaan sondadu sia na'ak, “Baa leo Betlehem no leo mak kre'is iha nia sia. Ho'o mohu lawarik mane hotu-hotu mak otas sei la to'o tinan rua dauk.” Herodes naruka nunia, tan nanoin nola ema matenek siakaan lia. Nia sura tinan nahuu nosi sia naree fitun nia mosu iha lale'an.
17 Lia ne'e sia nato'o saa mak Maromak mako'an Yeremia nakerek kedan hori uluk na'ak,

18 “Noo ema mak tanis naboo aan
iha leo Rama.*
Rahel tanis ro'an aan,
tan niakaan oan sia mate
mohu ti'an.
Nia la no'uk ema mai namaus
nia,
tan niakaan oan sia la iha
ti'an.”✡

Yusuf sia mai nikar nosi Mesir

19 Nosi ikus, Na'i Herodes mate. Oras nia, Yusuf sia sei iha Mesir. Hotu Maromak Niakaan makbukar lale'an ida mai natadu aan baa Yusuf iha me'i laran na'ak, 20 “Yusuf! Madeer ona! Modi mikar Oa nia no niakaan ina baa Isra'el ona. Ema mak buka atu no'o Oa nia, mate ti'an.” 21 Rona nola nunia, Yusuf moos nadeer. Hotu nodi nikar sia baa rai Isra'el.
22 Mais baa oras nia, Na'i Herodes oan Arkalaus dadi nikar na'in iha rai Yudea. Rona nola lia nia, Yusuf nata'uk fila baa Yudea. Hotu Na'i Maromak moos naruka nia iha me'i laran tenik na'ak, “Yusuf! Keta baa mein iha Yudea.” Tan lia nia, Yusuf baa nein iha Galilea, 23 iha leo ida naran Nasaret. Lia nia nato'o saa mak Na'i Maromak katak kedan baa mako'an hori uluk na'ak, “Sia atu temi Nia, Ema Nasaret.”✡

3

Yohanis Mak Sarani Ema
(Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18; Yohanis 1:19-28)

1 Baa oras Yesus boot ti'an, Yohanis Mak Sarani Ema nahuu nanorin ema iha fatin fuik sia iha rai Yudea. 2 Nia katak na'ak, “Mamaluk sia! Emi musti la'o hela emikaan salan, hodi fila hikar baa Na'i Maromak ona. Oras ne'e, ema hotu-hotu bele tama ona dadi baa Na'i Maromak eman.”✡
3 Uluk, Maromak mako'an ida naran Yesaya nakerek kedan nosi Yohanis na'ak,

“Ema ida atu nahii iha fatin fuik
na'ak,
‘Ema hotu-hotu musti hadi'a
dalan,
hodi simu Na'i Maromak
mai!
Haweer dalan atu simu
Nia!’”✡

4 Yohanis niakaan moris lala'ok, hanesan Maromak mako'an uluk sia. Niakaan tais, halo hosi onta rahun. Niakaan bolas, halo hosi kulit. Niakaan haan, kala'ek no wani ween.✡
5 Oras nia, ema lear mai atu nasoru Yohanis. Sia mai nosi kota Yerusalem no rai Yudea tomak. Sia moos mai nosi leo sia mak

---

✡ **2:15** Hosea 11:1 * **2:18** Rama nia, leo ida kre'is kota Yerusalem. ✡ **2:18** Yeremia 31:15 ✡ **2:23** Markus 1:24; Lukas 2:39; Yohanis 1:45 ✡ **3:2** Mateus 4:17; Markus 1:15 ✡ **3:3** Yesaya 40:3 ✡ **3:4** 2 Na'i Isra'el Sia 1:8

kre'is no mota Yordan. 6 Sia loke
neon nodi na'ak nasai siakaan
salan. Hotu Yohanis sarani sia iha
mota Yordan.

7 Baa oras nia, ema nosi par-
tee Farisi no partee Saduki moos
mai nusu nebee Yohanis sarani
sia. Mais Yohanis nakbehek na'ak,
"Hoi! Emi ne'e nu'u samea tolek
teen! Na'i Maromak atu kastikar
emi tan emikaan hahalok aat
sia. Keta haneo emi bele hak-
bois hosi Niakaan kastikar nia.✡
8 Di'ak liu fila hikar baa Na'i Maro-
mak ona, hodi soe hela emikaan
salan. Hotu halo hahalok di'ak
sia, nudaar ai huun mak nasai
fuan di'ak. 9 Keta haneo emi
sotir tan emi Bei Abraham husar-
binan. Fiar ha'u! Na'i Maro-
mak bele nase'i fatuk ne'e sia
dadi Bei Abraham husar-binan.✡
10 Sintidu! Noo ema mak kaer
nola baliun ti'an. Nia nadi'a aan
atu nu'an ai huun hotu-hotu mak
la nasai fuan di'ak. Nu'an notu,
soe baa ha'i.✡

11 Tebes. Ha'u ksarani emi
kodi wee. Ne'e dadi tadak na'ak
emi la'o hela emikaan salan ti'an.
Mais ema ida mak maka'as liu
ha'u atu mai. Masik dadi baa
Niakaan ata moos, ha'u la kfatan.
Nia atu nalo liu ha'u, tan Nia
atu fakar Maromak Kmalar Lulik
baa emi. Nia moos atu namoos
emikaan neon, hanesan ema nodi
ha'i sunu lere.* 12 Nia kaer lafatin
atu tata'ek nasai hare abas. Hotu
Nia natama hare isin baa kanaha.
Mais hare abas, Nia soe baa ha'i
mak laka bei-beik."

Yohanis sarani Yesus
(Markus 1:9-11; Lukas 3:21-22)

13 Baa oras nia, Yesus tuun nosi
Galilea baa mota Yordan. Nia mai
nusu nebee Yohanis sarani Nia,
14 mais Yohanis la no'uk. Nia
saseni na'ak, "Nunabee, ha'u mak
musti sarani Ita Boot? La baku
fila ka? Ita Boot mak musti sarani
ha'u. Ha'u kakara mak nia!"

15 Mais Yesus nataa na'ak, "La
saa ida. Oras ne'e, mau mak
sarani Ha'u dei. Kalo mau nalo
nunia, ita halo tuir Na'i Maromak
hakaran ti'an."

Rona nola nunia, Yohanis nataa
na'ak, "Loos Ita Boot baa dei."
Hotu nia sarani Yesus.

16 Sarani notu, Yesus sai nosi
mota. Teki-tekis, lale'an nakloke.
Hotu Nia titu-naree Maromak
Kmalar tuun mai baa Nia, hane-
san manu lakateu sina. 17 Hotu
Na'i Maromak lian maliak sai nosi
lale'an na'ak,

"Ne'e mak Ha'ukaan Oan dadobe.
Nia nalo Ha'u neon di'ak
tebes."✡

4

Diabu ulun koko Yesus
(Lukas 4:1-13; Markus 1:12-13)

1 Nunia hotu, Maromak Kmalar
Lulik dada nodi Yesus baa fatin
fuik ida, nebee diabu ulun koko
Nia.✡ 2 Iha nia, Yesus nalirin
aan loron haat nulu, kalan haat
nulu. Nia noran salaen tebe-
tebes, 3 hotu diabu ulun mai koko
Nia na'ak, "O ne'e tebe-tebes Na'i
Maromak Oan ka? Kalo tebes,
maruka fatuk ne'e sia dadi haan,
nebee O maa."

4 Mais Yesus nataa na'ak, "Hak-
erek ti'an iha Hakerek Moon
na'ak:

'Ema raiklaran la moris nosi haan
dei.
Mais sia moos musti nanono
Maromak Manfatin,
nodi nalo tuir Niakaan
beer.'"✡

5 Hotu diabu nia dada nodi
Yesus baa kota Yerusalem, mak
Na'i Maromak Niakaan kota lulik.
Nia dada nasa'e Yesus baa Na'i
Maromak Niakaan Uma Hamu-
lak Huun fafuhun. 6 Hotu nia
dale na'ak, "Kalo O ne'e tebe-
tebes Na'i Maromak Oan, maksoit
tuun kokon baa rai. Nanis O la

✡ **3:7** Mateus 12:34, 23:33 ✡ **3:9** Yohanis 8:33 ✡ **3:10** Mateus 7:19 * **3:11** Hakerek Moon lia Yunani na'ak: "Nia atu sarani emi nodi Maromak Kmalar Lulik no ha'i." Ne'e na'ak, "hamoos emi hodi fakar Maromak Kmalar Lulik baa emi." ✡ **3:17** Lia Uluk Fohon 22:2; Kananuk Sia 2:7; Yesaya 42:1; Mateus 12:18, 17:5; Markus 1:11; Lukas 9:35 ✡ **4:1** Ibrani 2:18, 4:15 ✡ **4:4** Hanoin Hikar Dalan Moris 8:3

metan susar, tan hakerek ti'an iha
Hakerek Moon na'ak,
‘Na'i Maromak naruka Niakaan
makbukar lale'an sia,
mai daka O.’
Hakerek Moon moos na'ak,
‘Sia atu tane nola O nodi siakaan
liman,
to'o masik O ain atu sidi kona
fatuk moos, lale kedas.’”✡
7 Mais Yesus nataa na'ak, “Hakerek Moon na'ak,
‘Na'i Maromak nia, okaan Na'in.
Keta maruka Nia nodi Niakaan beran atu natudu kakaer na'ak,
Nia mak tebe-tebes Maromak.’”✡
8 Hotu diabu nia nodi tenik Yesus sa'e baa foho dikin ida. Nia natudu na'i raiklaran hotu-hotu siakaan fohorai, no siakaan kabaas hotu-hotu. 9 Natudu mohu ti'an, diabu katak baa Yesus na'ak, “Ha'u klatan fohorai nia sia hotu-hotu baa O, surak O makni'a lo'u-sudur baa ha'u.”
10 Mais Yesus nakbehek na'ak, “Hoi, Diabu! Sees mosi ne'e! Hakerek Moon na'ak,
‘O musti lo'u-sudur baa Na'i Maromak,
no serwisu bodik Nia mesan dei.’”✡
11 Rona nola nunia, diabu moos la'o nela Yesus. Hotu makbukar lale'an sia mai naliku Yesus.

Yesus nahuu nanorin iha Galilea
(Markus 1:14-15; Lukas 4:14-15)

12 Baa oras nia, Na'i Herodes natama Yohanis Mak Sarani Ema baa bui. Rona nola lia nia, Yesus fila baa Galilea.✡ 13 Nia baa Niakaan leo Nasaret, hotu la'o liu baa nein iha leo Kapernaum. Leo nia iha debu boot Galilea tehen, iha ema Sebulon no ema Naftali rain.✡ 14 Hodi nunia, Yesus nato'o saa mak Maromak mako'an Yesaya nakerek kedan hori uluk na'ak,
15 “Rai Sebulon no Rai Naftali,
mak kre'is debu boot Galilea,
iha mota Yordan loromonu.
Ema maktabar wa'in nein iha nia.
16 Sia moris iha makukun laran,
mais oras ne'e, sia naree Kroman ti'an.
Oras ne'e, Kroman naksinak ti'an
bodik ema hotu-hotu mak sei la natene dauk Na'i Maromak.”✡
17 Nahuu baa oras nia, Yesus nanorin ema na'ak, “Emi musti la'o hela emikaan salan, nebee moris loos ona! Tan oras ne'e, ema hotu-hotu bele tama ti'an dadi baa Na'i Maromak eman.”✡

Yesus bolu nola ema maktuun tasi na'in haat atu tuir Nia
(Markus 1:16-20; Lukas 5:1-11)

18 Baa loron ida, Yesus la'o iha debu boot Galilea tehen. Nia nasoru ema na'in rua, maun-alin. Maun naran Simon, mais loron-loron ema temi nia na'ak Petrus. Niakaan alin, naran Andreas. Sia no'i tiha na'an tasi iha debu laran, tan sia na'in rua nia, ema maktuun tasi. 19 Nasoru ti'an, Yesus bolu sia na'ak, “Hei, mai tuir Ha'u ona! Loro-loron emi buka na'an tasi, mais oras ne'e Ha'u atu kanorin emi atu buka ema, nebee sia moris tuir Na'i Maromak.” 20 Rona nola nunia, sia rua la'o nela siakaan daitiha, hotu tuir kedas Yesus.
21 La'o soruk tenik baa, Yesus naree ema na'in rua tenik. Sia, Sebadeus oan. Maun, naran Yakobus. Alin, naran Yohanis. Sia na'in rua no'i nadi'a daitiha bele-bele no siakaan ama iha bero laran. Yesus moos bolu sia na'in rua atu tuir Nia. 22 Rona nola nunia, sia moos la'o nela siakaan ama no siakaan bero, hotu tuir kedas Yesus.

Yesus nanorin ema nodi nadi'ak nola ema moras
(Lukas 6:17-19)

23 Hotu Yesus la'o nasirin rai Galilea atu nanorin iha uma

✡ **4:6** Kananuk Sia 91:11-12 ✡ **4:7** Hanoin Hikar Dalan Moris 6:16 ✡ **4:10** Hanoin Hikar Dalan Moris 6:13 ✡ **4:12** Mateus 14:3; Markus 6:17; Lukas 3:19-20 ✡ **4:13** Yohanis 2:12 ✡ **4:16** Yesaya 9:1-2 ✡ **4:17** Mateus 3:2

hamulak Yahudi. Nia nanorin Na'i Maromak Manfatin Di'ak nodi nalore oin nunabee ema bele tuir Na'i Maromak ukun. Nia moos nadi'ak nola ema nosi siakaan moras oi-oik.✡ 24 La kleur, lia nosi Niakaan hahalok nia keke lema rai Siria. Hotu ema nodi siakaan ema moras oi-oik mai baa Nia. Sia moos nodi ema mak diabu tekar, ema mak horak bibi maten, no ema mak ain asak. Nia nadi'ak nola hotu-hotu.

25 Baa oras nia, ema lear mai tuir Yesus. Sia mai nosi rai Galilea, nosi rai Kota Sanulu mak ema temi na'ak Dekapolis. Seluk sia mai nosi kota Yerusalem, nosi rai Yudea, no nosi mota Yordan sorin balu baa.

5

Yesus nanorin iha foho ki'ik ida leten

1 Baa oras Yesus titu-naree ema lear lolok mai, Nia sa'e baa foho ki'ik ida atu tuur iha nia. Maktuir sia mak Nia boi ti'an nia mai kre'is atu nanono Nia. 2 Hotu Nia nahuu nanorin sia.

Ema mak sotir lalek iha raiklaran, sia sotir iha Maromak fohorain
(Lukas 6:20-23)

3 Yesus nanorin na'ak, “Ema kiak sia, sia sotir,
tan Na'i Maromak du'uk mak siakaan Na'in iha lale'an.
4 Ema mak laran susar sia, sia sotir,
tan Na'i Maromak du'uk namaus sia.✡
5 Ema ki'ik sia, sia sotir,
tan sia atu simu fafa'ek nosi Na'i Maromak.✡
6 Ema mak buka Na'i Maromak dalan moris loos, sia sotir,
tan Na'i Maromak atu foo saa mak sia buka.✡
7 Ema mak neon monu baa ema, sia sotir,
tan Na'i Maromak moos atu neon monu baa sia.
8 Ema mak neon moon sia, sia sotir,
tan sia atu naree du'uk Na'i Maromak.✡
9 Ema mak nalo ema dame malu, sia sotir,
tan Na'i Maromak atu temi sia na'ak, ‘Ha'ukaan oan.’
10 Ema mak netan susar tan tuir Na'i Maromak, sia sotir,
tan Na'i Maromak du'uk mak siakaan Na'in iha lale'an.✡
11 Kalo ema nasusar emi tan emi tuir Ha'u, emi moos sotir. Kalo sia dale aat baa emi, no naktolek emi, nodi nahaat emikaan naran, emi moos sotir.✡ 12 Emi musti neon boot, tan Na'i Maromak atu foo saseban boot baa emi iha lale'an. Mais hanoin! Lahoos emi mesan mak hetan susar nunia, tan ema moos nalo aat nunia baa Maromak mako'an uluk aan sia.”✡

Ema mak iha Maromak fohorain, sia musti moris hanesan masin no kroman
(Markus 9:50; Lukas 14:34-35)

13 Hotu Yesus dale na'ak, “Emikaan moris musti dadi hanesan masin bodik ema raiklaran. Kalo ema beer haan midar, sia musti tau masin. Mais, kalo masin miis ti'an, la noo folin ona. Ema soe loos baa dalan, hotu sama tan.✡

14 Emikaan moris moos musti dadi hanesan kroman bodik ema raiklaran. Emi musti haksinak hanesan kota ida iha foho leten mak ema wa'in bele titu-naree.✡ 15 Ema mak nalaka badut, la subar badut nia iha sasanan laran. Mais sia rai baa fatin aas, nebee bele naroma uma isin hotu-hotu.✡ 16 Emi musti moris nunia. Emi musti haksinak, nebee ema wa'in bele titu-naree emikaan moris mak di'ak, to'o sia tonu na'ak, ‘Emikaan Aman iha lale'an, maka'as tebes!’”✡

✡ **4:23** Mateus 9:35; Markus 1:39 ✡ **5:4** Yesaya 61:2 ✡ **5:5** Kananuk Sia 37:11 ✡ **5:6** Yesaya 55:1-2 ✡ **5:8** Kananuk Sia 24:3-4 ✡ **5:10** 1 Petrus 3:14 ✡ **5:11** 1 Petrus 4:14 ✡ **5:12** 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 36:16; Kristus Klosan Lian 7:52 ✡ **5:13** Markus 9:50; Lukas 14:34-35 ✡ **5:14** Yohanis 8:12, 9:5 ✡ **5:15** Markus 4:21; Lukas 8:16, 11:33 ✡ **5:16** 1 Petrus 2:12

Yesus mai atu nato'o Ukun-badu Musa, lahoos atu nalakon

17 Hotu Yesus dale na'ak, “Arumak emi haneo ha'ak, Ha'u kmai iha raiklaran ne'e atu kalakon Ukun-badu mak Na'i Maromak foo baa Bei Musa ka? Lale! Arumak emi haneo ha'ak, Ha'u la ktitu saa mak Maromak mako'an sia nanorin hori uluk ka? Lale! Ha'u kmai ne'e, atu kala'o kato'o lia nia sia hotu-hotu. 18 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Kalo lale'an no raiklaran sei iha, Ukun-badu nia sia nafati nohuun. Masik lia lotun oan ida moos, la lakon. Hotu-hotu nafati to'o tetuk.✡ 19 Noo ema mak la titu ukun balu, tan sia naneo na'ak, ‘Ukun ida ne'e, lia ki'ik. Dadi, ha'u la ktuir!’ Hotu ema nia nanorin baa ema seluk, nebee keta tuir. Tan lisan nunia, Na'i Maromak iha lale'an atu nafoli ema nia na'ak, ema ki'ik. Mais ema mak nala'o ukun nia sia nodi nanorin ema seluk nebee nalo tuir, Na'i Maromak atu nafoli ema nia na'ak, ema boot. 20 Fiar Ha'u! Kalo emi la moris tuir Na'i Maromak hakaran liu nosi ema manorik ukun no ema partee Farisi sia, emi la bele tama Niakaan fohorain no la bele dadi baa Niakaan ema.”

Ema mak iha Maromak fohorain, keta nawan sa'e malu
(Lukas 12:57-59)

21 Hotu Yesus dale na'ak, “Emi hatene ti'an ukun sia mak Na'i Maromak foo baa itakaan bei uluk sia na'ak, ‘Keta ho'o ema. Noo tenik, kalo ema no'o ema, musti kona kastikar.’✡ 22 Mais ha'u katak nune'e: keta nawan sa'e malu, tan ema mak nawan sa'e niakaan maluk, nia sala. Ema mak de'an niakaan maluk na'ak, ‘O momok!’, ema nia musti nataa iha makotu lia oin. No ema mak nakbehek niakaan maluk na'ak, ‘O bulak!’, nia atu kona kastikar iha ha'i naraka.

23 Tan lia nia, kalo o modi sera baa Na'i Maromak, hotu manoin ma'ak okaan maluk sei nawan sa'e o, 24 di'ak liu rai hein sera nia lai, hotu baa dame malu, foin mai matetu sera nia baa Na'i Maromak.

25 Kalo ema nalo lia baa o, di'ak liu lai-lais baa musu dame mo nia. Kalo lale, ema nia atu dada nodi o baa makotu lia oin. Hotu makotu lia atu latan o baa ema makdaka bui, nebee natama o baa bui laran. 26 Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! O atu mein bei-beik iha bui laran, to'o selu kotu okaan tusan hotu-hotu.”

Ema mak iha Maromak fohorain, keta halo lia kfo'er

27 Hotu Yesus dale na'ak, “Emi hatene ti'an ukun-badu na'ak, ‘Keta halo lia kfo'er.’✡ 28 Mais Ha'u katak nune'e: Ema mak foti matan titu-naree feto ida, hotu nia beer toba no feto nia, ema nia nalo lia kfo'er ti'an iha neon laran. 29 Tan lia nia, kalo o malo sala modi okaan matan kwana, sukit soe dei. Di'ak liu o tama lale'an modi matan mesak dei, nosi o kona soe baa ha'i naraka modi matan rua.✡ 30 Kalo o malo sala modi okaan liman kwana, taa kotu baa dei. Di'ak liu o tama lale'an modi liman sorin dei, nosi o kona soe baa ha'i naraka modi liman rua.”✡

Ema mak iha Maromak fohorain, keta soe malu
(Mateus 19:9; Markus 10:11-12; Lukas 16:18)

31 Hotu Yesus dale na'ak, “Emi hatene ti'an ukun-badu na'ak, ‘Ema mak soe feen, musti foo hakerek soe malu baa feto nia.’✡ 32 Mais Ha'u katak nune'e: Kalo la'en soe feen, mais feen la isin ida nakur biti-kluni, la'en nalo nia nakur biti-kluni ti'an. Kalo

✡ **5:18** Lukas 16:17 ✡ **5:21** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:13; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:17 ✡ **5:27** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:14; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:18 ✡ **5:29** Mateus 18:9; Markus 9:47 ✡ **5:30** Mateus 18:8; Markus 9:43 ✡ **5:31** Hanoin Hikar Dalan Moris 24:1-4; Mateus 19:7; Markus 10:4 ✡ **5:32** Mateus 19:9; Markus 10:11-12; Lukas 16:18; 1 Korintus 7:10-11

mane seluk nola feto nia, mane nia moos nakur biti-kluni.”✡

Ema mak iha Maromak fohorain, sia nalo tuir siakaan mamenon

33 Hotu Yesus dale na'ak, “Emi hatene ti'an ukun-badu mak Na'i Maromak foo baa itakaan bei uluk sia na'ak, ‘Kalo ema namate menon nodi narai aan temi Na'i Maromak naran, ema nia tatalik no mamenon nia ti'an.’✡ 34 Mais Ha'u katak nune'e: Keta harai aan hodi temi lale'an, tan lale'an nia, Na'i Maromak Niakaan tofatik.✡ 35 Keta harai aan hodi temi raiklaran, tan raiklaran nia, Na'i Maromak Niakaan tau ain fatik. Keta harai aan hodi temi Yerusalem, tan Yerusalem nia, Na'i Boot Niakaan kota.✡ 36 Keta harai aan hodi temi okaan ulun, tan okaan ulun nia la noo beran atu naruka fuuk lahon ida moos atu dadi metan lale mutin. 37 Kalo o makara mamate menon, katak dei ma'ak, ‘Tebes’. Kalo la makara, katak dei ma'ak ‘Lale’. Kalo ma'ak liu tan tenik, lia nia nahabut baa diabu.”

Ema mak iha Maromak fohorain, keta selu aat hodi aat
(Lukas 6:29-30)

38 Hotu Yesus dale na'ak, “Emi hatene ti'an ukun-badu na'ak, ‘Kalo ema nahaat okaan matan, mahaat sakar niakaan matan. Kalo ema nahonu okaan ne'an, mahonu sakar niakaan ne'an.’✡ 39 Mais Ha'u katak nune'e: Keta selu aat hodi aat. Kalo ema basa okaan hasan sorin, mabusik basa tenik sorin balu. 40 Kalo ema nalo lia baa o atu nola okaan faru, foo tenik okaan faru klobor baa. 41 Kalo sondadu seten o atu matiu niakaan naha to'o la'o kilo ida, matiu modi liu baa, to'o kilo rua. 42 Kalo ema nusu okaan naha ida, foo baa dei. Kalo ema beer nola hein okaan naha ida, foo baa dei.”

Ema mak iha Maromak fohorain, sia nadomi ema mak hirus sia
(Lukas 6:27-28,32-36)

43 Hotu Yesus dale na'ak, “Emi rona ti'an ukun-badu na'ak, ‘Madomi okaan maluk, mais hirus ema mak hirus o.’✡ 44 Mais Ha'u katak nune'e: Musti madomi ema mak hirus o, modi makro'an nebee Na'i Maromak natuun matak-malirin baa ema mak nasusar o. 45 Kalo o malo nunia, o matudu ma'ak, o ne'e Ama iha lale'an Niakaan oan. Nia nase'i loro matan atu naksinak bodik ema di'ak. Nia moos nase'i atu naksinak bodik ema aat. Nia natuun udan ween bodik ema mak nalo tuir Niakaan haruka, namutuk no ema mak sakar Niakaan haruka. 46 Kalo o madomi loos ema mak nadomi o, o maneo ma'ak Na'i Maromak musti selu matak-malirin baa o ka? Lale! Tan ema aat moos nadomi siakaan belu mak nadomi sia. 47 Kalo o foo loos dame baa okaan belu, niakaan saa mak liu? Tan ema mak la fiar baa Na'i Maromak moos nalo tuir nunia. 48 Hanoin! Okaan Ama iha lale'an nadomi ema hotu-hotu. O moos musti malo tuir nunia!”✡

6

Ema mak iha Maromak fohorain, sia naliku ema susar

1 Hotu Yesus nanorin tenik na'ak, “Hanoin! Keta tuir ukun-badu nebee ema tonu emi. Tan kalo halo nunia, emikaan Ama iha lale'an la selu sa-saa baa emi.✡

2 Kalo emi hakara tulun ema kiak sia, keta dale hamina aan iha ema wa'in oin. Tan kalo halo nunia, emi halo tuir ema mak dale seluk, nalo seluk. Sia labu baa uma hamulak nebee ema tonun sia na'ak, ‘Ema ne'e, ema boot!’ Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Nodi netan tonun nunia, sia simu mohu siakaan

✡ **5:33** Ukun-badu Na'ilulik 19:12; Sura Renu Isra'el 30:2; Hanoin Hikar Dalan Moris 23:21 ✡ **5:34** Yakobus 5:12; Yesaya 66:1; Mateus 23:22 ✡ **5:35** Yesaya 66:1; Kananuk Sia 48:3 ✡ **5:38** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 21:24; Ukun-badu Na'ilulik 24:20; Hanoin Hikar Dalan Moris 19:21 ✡ **5:43** Ukun-badu Na'ilulik 19:18 ✡ **5:48** Ukun-badu Na'ilulik 19:2; Hanoin Hikar Dalan Moris 18:13 ✡ **6:1** Mateus 23:5

saseban ti'an. 3 Dadi, kalo emi
hakara tulun ema kiak sia, keta
katak baa se-see. 4 Hodi nunia,
ema iha raiklaran la natene. Mais
emikaan Ama iha lale'an natene
saa mak emi halo no-nook nia.
Nia nanis selu nikar baa emi."

Ema mak iha Maromak fohorain, sia natene hamulak lala'ok (Lukas 11:2-4)

5 Hotu Yesus dale na'ak, "Baa
oras emi hamulak, keta halo aan
hanesan ema mak dale seluk, nalo
seluk. Sia nakara baa labu iha
dalan dahur, nodi nariik iha uma
hamulak, nebee ema lear naree
nodi tonun sia na'ak, 'Ema ne'e,
ema moos tebes!' Mais rona! Nodi
simu tonun nunia, sia simu mohu
siakaan saseban ti'an.✡ 6 Emi keta
nunia. Oras hamulak, tama baa
ke'an laran, taka odamatan, foin
hamulak no-nook baa emikaan
Ama. Masik ema seluk la naree
moos, emikaan Ama naree. Nia
nanis selu baa emi.

7 Oras hamulak, keta dale lale'u
baa-mai. Tan ema mak la natene
Na'i Maromak moos bele namulak nunia. Sia naneo na'ak Na'i
Maromak beer siakaan hamulak
mak naru-naruk nia. 8 Keta halo
tuir sia! Masik emi sei la husu baa
Ama iha lale'an moos, Nia natene
ti'an saa mak emi buka. 9 Dadi
kalo hamulak, tuir knaninuk ne'e:

'Amikaan Ama iha lale'an! Ita
Boot naran mak lulik
kaliuk.
Nebee ema hotu-hotu foti-
nahaas Ita Boot naran.
10 Nebee Ita Boot dadi Na'in bodik
ema hotu-hotu!
Nebee ema hotu-hotu nalo
tuir Ita Boot harukan iha
raiklaran,
oin nudaar makbukar
lale'an sia nalo tuir
Ita Boot harukan iha
lale'an.
11 Foo baa ami haan mak to'o sura
loron.
12 Malu'a lakon amikaan salan,
hanesan ami moos halu'a
lakon salan mak ema nalo
baa ami.
13 Daka ami nebee ami keta halo
aat.
Sori ami mosi diabu niakaan
a'aat.
[Tan Ita Boot beran kaliuk,
maka'as kaliuk.
Ita Boot mak kaer ukun
hori nima-nimak to'o nima-
nimak.
Nunia tebes. Amen.]'*

14 Hanono di'a-di'ak! Kalo emi
halu'a lakon sala mak ema nalo
baa emi, emikaan Ama iha lale'an
moos atu nalu'a lakon emikaan
salan. 15 Mais, kalo emi la ho'uk
halu'a lakon sala mak ema nalo
baa emi, emikaan Ama moos la
nalu'a lakon emikaan salan."✡

Ema mak iha Maromak fohorain, sia natene halirin aan lala'ok

16 Hotu Yesus dale na'ak "Kalo
emi hamulak hodi halirin aan,
keta hakfinik oin hanesan ema
mak dale seluk, nalo seluk. Sia
nalo nunia, nebee ema tonun
sia na'ak, 'Ema ne'e, ema moon
tebes!' Mais rona, tan Ha'ukaan
dalen ne'e, tebes no loos! Nodi
simu tonun nunia, sia simu mohu
siakaan saseban ti'an. 17 Kalo emi
halirin aan, haro'is halo moos,
hodi sisi fuuk di'a-di'ak. 18 Nodi
nunia, ema mak naree emi la
natene na'ak, emi ho'i halirin aan.
Mais emikaan Ama natene. Nia
nanis selu baa emi."

Ema mak iha Maromak fohorain, sia libur sasoin iha lale'an (Lukas 12:33-34)

19 Hotu Yesus dale na'ak, "Keta
serwisu maka'as atu libur sasoin
iha raiklaran. Tan fuhuk no
besi teen bele nahaat sasoin nia.
Ema na'ok moos bele sobu, foti
nodi baa.✡ 20 Di'ak liu emi ser-
wisu maka'as atu libur sasoin iha
lale'an. Iha nebaa, fuhuk no besi
teen la bele nahaat. Ema na'ok
moos la bele mai sobu nodi baa.
21 Emi rai emikaan sasoin iha

✡ **6:5** Lukas 18:10-14 * **6:13** b: Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk la nakerek lia rohan mak iha lalutuk laran ne'e. ✡ **6:15** Markus 11:25-26 ✡ **6:19** Yakobus 5:2-3

nabee, emikaan neon moos nanis nakri'it aan iha nebaa.”

Ema mak iha Na'i Maromak fohorain, sia moris iha kroman
(Lukas 11:34-36)

22 Hotu Yesus dale na'ak, “Ema matan, hanesan badut mak naroma neon laran. Kalo matan nakroma, nia la'o tuir dalan loos, hanesan ema mak la'o iha kroman. 23 Mais, kalo matan babaur, nia la la'o tuir dalan, hanesan ema mak la'o lemas aan iha makukun. Kalo kroman iha emikaan neon laran makukun ti'an, ne'e na'ak emi moris iha makukun.”

Ema mak iha Maromak fohorain, sia lalika neo-neon baa moris
(Lukas 16:13, 12:22-31)

24 Hotu Yesus dale na'ak, “Ema ida la bele serwisu bodik ulun na'in rua, tan nia nanis beer ida, tali'ur ida. Kalo ita hana'i baa osan, ita la fatan ha'ak Na'i Maromak mak itakaan Na'in.

25 Ha'u katak nune'e: Lalika malau aan modi neo-neon ma'ak, ‘Ha'u atu kmoris oin nunabee? Ha'u atu kaa saa, atu kemu saa, atu ktau saa?’ Emi haneo ha'ak moris nia bodik haa dei ka? Isin moos, bodik tau faru dei ka? Lahoos nunia. 26 Haree kokon manu ai leten sia mak semo iha kalo'an. Sia la nalau aan atu kuda no ku'u. Sia la rai haan iha kanaha uman. Mais emikaan Ama iha lale'an naliku sia nohuun. Nia nanis bele naliku emi di'ak liu nosi sia tenik. Hanoin di'a-di'ak, tan Nia nafoli emi liu tan manu ai leten sia. 27 Kalo ema nariik iha lalenok oin, hotu nalau aan no niakaan isin lolon, nia bele nalo niakaan isin hetak aas ka? La bele! 28 Kalo la bele, tan saa emi neo-neon atu hatais saa? Baa haree kokon ai funan sia iha hae molik. Sia la niri kabas, la soru tais.

29 Mais hanono di'a-di'ak! Na'i Soleman niakaan isi belun mak kabaas basuk moos, la bele liu ai funan nia siakaan kabaas. 30 Na'i Maromak rai neon baa ai funan mak moris baa ohin loron, mais awan mate, hotu ema soe baa ha'i. Kalo Nia rai neon nunia, Nia nanis natais emi liu tan ai funan nia sia. Dadi, tan saa emi la fiar tebe-tebes baa Nia?✡ 31 Lalika neo-neon ha'ak, ‘Ita atu haa saa? Atu hemu saa? Atu tau saa?’ 32 Ema mak la fiar baa Na'i Maromak narui aan atu buka lia nia sia hotu-hotu. Mais emi keta nunia, tan emikaan Ama iha lale'an natene hotu-hotu mak emi buka. 33 Mais emi musti hala'o uluk Niakaan serwisu no tuir uluk Niakaan ukun lai, foin Nia foo tu'an lia hotu-hotu mak emi buka. 34 Tan lia nia, keta neo-neon baa saa mak emi buka bodik awan. Tan awan noo niakaan halau aan du'uk. Susar ohin loron ne'e, to'o ti'an.”

7

Ema mak iha Maromak fohorain, sia keta tula lia baa ema
(Lukas 6:37-38,41-42)

1 Hotu Yesus dale na'ak, “Keta tula lia baa ema, nebee Na'i Maromak la tula lia baa emi. 2 Emi hafoli ema seluk oin nunabee, Na'i Maromak moos nafoli emi oin nunia. Emi sukat ema seluk salan oin nunabee, Na'i Maromak moos atu sukat emi oin nunia.✡ 3 Tan saa emi hatadan ema seluk salan ki'ik, mais emikaan salan boot, emi filak la noo? Nudaar emi haree rai ahun musan iha maluk matan. Mais ai baluk boot ida mak neli emikaan matan, emi la horan. 4 Oin nunabee emi bele dale ha'ak, ‘Belu! Mai nebee ha'u ko'as kasai rai ahun nia kosi okaan matan.’ Emi dale nunia, mais emi du'uk la bele haree, tan ai baluk sara natoos emikaan matan. 5 Etuk oin, emi ne'e huun oin-kotuk tebes! Foti soe ai baluk nia hosi emikaan matan lai, nebee bele haree hikar, foin ho'as rai ahun nia hosi belun matan.

6 Keta hanorin lia moon hosi Na'i Maromak bodik ema maleuk teen sia. Sia nia, hanesan asu krakat mak atu tata fila emi. Sia

✡ **6:30** 1 Na'i Isra'el Sia 10:4-7; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 9:3-6 ✡ **7:2** Markus 4:24

moos beik nu'u fahi. Kalo ema foo
henu mahoo folin baa, fahi la titu!
Nia sama loos dei."

Ema mak iha Maromak fohorain, sia namulak bei-beik
(Lukas 11:9-13)

7 Hotu Yesus dale na'ak,
"Oras hamulak,
kalo hakro'an bei-beik baa
Na'i Maromak;
Nia nanis foo.
Kalo buka bei-beik;
Nia nanis natudu dalan.
Kalo bolu bei-beik;
Nia nanis loke odamatan.
8 Ema mak nakro'an bei-beik baa
Na'i Maromak,
nanis simu.
Ema mak buka bei-beik,
nanis netan.
Ema mak bolu bei-beik,
nanis Nia loke odamatan.
9 Hanoin kokon! Kalo oan nusu
tubi, aman foo fatuk ka? Lale!
10 Kalo nusu na'an tasi, ama foo
samea ka? Lale! 11 Emikaan Ama
iha lale'an, laran di'ak tebes. Kalo
emi ema raiklaran mak nalo aat
sei nakara foo buat di'ak baa oan,
nu'u saa tenik emikaan Ama! Nia
nanis foo saa mak emi husu.
12 Saa mak emi hakara ema
seluk nalo bodik emi, emi musti
halo nunia bodik nia. Lia ne'e,
lia tatuur nosi lia hotu-hotu mak
Bei Musa no Maromak mako'an
seluk sia nanorin kedan hori uluk
aan."✡

Ema tama Maromak fohorain, tuir odamatan mak loot
(Lukas 13:24)

13 Hotu Yesus dale na'ak, "Kalo
ema beer tama lale'an, musti la'o
tuir odamatan mak loot. Ema
lear nakara la'o tuir dalan mak
maus, no odamatan maluak. Mais
sintidu, tan dalan oin nunia, nodi
ema baa moris dodok. 14 Ema
mak beer tama lale'an musti la'o
tuir dalan mak susar no tama tuir
odamatan mak loot. Masik ema
na'in hira dei mak la'o tuir nia
moos, dalan loot nia mak nodi
ema baa Na'i Maromak."

Ema mak iha Maromak fohorain, sia keta tuir maktolek teen
(Lukas 6:43-44)

15 Hotu Yesus dale na'ak, "Sin-
tidu ho ema maktolek teen mak
asu fanu na'ak, sia Maromak
mako'an. Sia nalo aan di'ak nu'u
bibi malae. Mais tuir loos, sia ema
aat nu'u asu fuik mak mai folan
bibi malae. 16 Emi bele hatene
ema oin nunia sia nune'e: haree
loos saa mak sia nalo, hanesan
emi haree ai fuan atu hatene fuan
nia nosi ai huun nabee. Ita hatene
fuan di'ak, la sai nosi huun aat.
17 Kalo huun di'ak, fuan di'ak.
Huun aat, fuan aat. 18 Huun di'ak
la nafua fuan aat. Nunia moos,
huun aat la nafua fuan di'ak. 19 Ai
huun mak nafua fuan aat, nanis
ema mai nu'an nola, soe baa ha'i.✡
20 Emi moos bele hatene mako'an
tolek teen nia sia, hosi siakaan
hahalok."✡

Ema mak iha Maromak fohorain, sia keta temi Yesus iha ibun dei
(Lukas 13:25-27)

21 Hotu Yesus dale na'ak, "Ema
wa'in temi Ha'u na'ak, 'Ita Boot!'
nudaar Ha'u ne'e, tebe-tebes
siakaan Ulun. Mais sia temi
iha ibun dei. Nosi ikus, Na'i
Maromak iha lale'an atu dudu sai
sia. Hela mesan ema mak tuir
tebe-tebes Niakaan hakara mak
Nia simu nola dadi baa Niakaan
ema. 22 Baa oras rai falu fila,
ema wa'in atu katak sain na'ak,
Ha'u ne'e siakaan Ulun. Sia atu
namaus Ha'u na'ak, 'Ita Boot!
Ami baa keke lema ti'an Itakaan
hanorin. Ami te'ur sai diabu sia
hodi Itakaan naran. Ami moos
hase'i tadak blaar oi-oik hodi
Itakaan beran.'

23 Masik sia namaus Ha'u bei-
beik moos, Ha'u atu kataa sia
ka'ak, 'Emi ne'e see? La katene
emi! Emi la moris tuir Na'i Maro-
mak hakaran. Sees hosi ne'e!'"✡

✡ **7:12** Lukas 6:31 ✡ **7:19** Mateus 3:10; Lukas 3:9 ✡ **7:20** Mateus 12:33 ✡ **7:23** Kananuk Sia 6:9

Ema mak iha Maromak fohorain, sia moris matenek, keta moris beik
(Lukas 6:47-49)

24 Hotu Yesus dale na'ak, “Ema
mak nanono baa Ha'u nodi nala'o
Ha'ukaan dalen, ema nia hanesan
ema matenek mak nariik uma
iha tatuur fatuk leten. 25 Kleu-
leur udan boot tuun to'o motasa'e.
Anin maka'as moos basak uma
nia, mais la nakro'on tan nariik
iha tatuur fatuk monas leten.
26 Ema mak nanono baa Ha'u
mais la nala'o Ha'ukaan dalen,
ema nia hanesan ema beik mak
nariik uma baa raihenek. 27 Kleu-
leur udan boot tuun to'o motasa'e.
Anin maka'as moos basak uma
nia, to'o nakro'on hotu.”

Ema blaar karin rona nola Yesus hanorin maka'as nosi Maromak fohorain

28 Yesus dale notu nunia, ema
hotu-hotu moos blaar karin, 29 tan
Nia natene tebe-tebes hanorin nia
isin. Niakaan hanorin lala'ok la
manesak no siakaan ema manorik
sia.✡

8

Yesus nadi'ak nola ema ida mak moras funi mea
(Markus 1:40-45; Lukas 5:12-16)

1 Nunia hotu, Yesus tuun nosi
foho ki'ik nia. Ema lear moos baa
tuir Nia. 2 Teki-tekis, ema ida mak
moras funi mea mai nasoru Yesus.
Ema nia nakni'a, hotu nusu baa
Yesus na'ak, “Ama Boot! Tulun
ha'u lai! Kalo Ita Boot hakara, Ita
bele halakon moras ne'e, nebee
ema keta nakribi ha'u ona.”
3 Rona nola nunia, Yesus lolo
liman baa, kaer ema moras funi
mea nia, nodi dale na'ak, “Ha'u
kakara. O di'ak ona!” Teki-tekis,
moras nia lakon kedas. 4 Hotu
Yesus katak baa ema nia na'ak,
“Manoin! O di'ak ti'an, mais keta
katak baa se-see o! Musti mala'o
uluk ukun nosi Bei Musa lai. Baa
na'ilulik, hotu musu nebee nia
leno okaan isin, atu natene okaan
moras lakon tebes ka sei. Hotu
musti matetu sera nebee ema
hotu-hotu natene na'ak, o di'ak
tebes ti'an.”✡

Yesus nadi'ak nola sondadu ulun Roma ida niakaan ema serwisu
(Lukas 7:1-10)

5 Hotu Yesus tama baa leo
Kapernaum. Iha nia, sondadu
ulun Roma ida mai nusu tulun
na'ak, 6 “Ama Boot! Ha'ukaan
ema serwisu ida moras todan iha
uma. Nia la bele nadeer nosi toba
fatin ona, tan nia susar basuk.”
7 Yesus nataa na'ak, “Di'ak!
Ha'u atu kbaa kadi'ak kola nia.”
8 Mais sondadu ulun nia na'ak,
“Ama Boot! Ita Boot lalika hakole
aan mai ona, tan ha'u la kfatan
simu Ita Boot iha ha'ukaan uma.
Surak Ita Boot dale hosi ne'e dei,
nia di'ak kedan.
9 Ha'u katene lia ne'e, tan
ha'ukaan ulun sia noo beran atu
naruka ha'u. Ha'u moos koo be-
ran atu karuka ha'ukaan sondadu
sia. Kalo karuka ha'ukaan ain-
liman sia ka'ak, ‘Baa nebaa!’ na-
nis sia baa. Kalo ka'ak, ‘Mai ne'e!’
nanis sia mai. Tenik, kalo karuka
ema serwisu sia ka'ak, ‘Serwisu
ne'e!’ nanis sia nalo nunia. Dadi,
surak Ita Boot dale dei, nanis
ha'ukaan ema nia di'ak kedan.”
10 Rona nola nunia, Yesus moos
blaar. Nia dale baa ema lear
mak tuir Nia na'ak: “Ha'u kblaar!
Kleur ti'an nune'e, Ha'u la ka-
soru ema Yahudi ida mak fiar
biit manesak no ema Roma ne'e!
11 Rona! Ema matak wa'in mane-
sak no ema Roma ne'e. Sia atu
mai nosi lorosa'e no loromonu atu
tuur naa nodi nadahur bele-bele
no Bei Abraham, Bei Isak, Bei
Yakob no Na'i Maromak Niakaan
ema seluk sia iha lale'an. 12 Tuir
loos, Na'i Maromak boi ti'an ema
Yahudi dadi baa Niakaan ema,
mais balu la titu Nia. Nosi ikus,
Nia atu dudu sees sia baa fatin
makukun. Iha nia, sia noran susar
basuk nodi tanis la nanawa.”✡

✡ **7:29** Markus 1:22; Lukas 4:32 ✡ **8:4** Ukun-badu Na'ilulik 14:1-32 ✡ **8:12** Lukas 13:29

13 Dale notu nunia, Yesus
naruka sondadu ulun nia na'ak,
“Ama fila ona. Ama eman nia
di'ak ti'an, tuir ama niakaan fiar.”
Baa oras nia moos, ema nia di'ak
kedas.✡

Yesus nadi'ak nola ema moras lear
(Markus 1:29-34; Lukas 4:38-41)

14 Baa loron ida, Yesus baa
Petrus uman. Nia naree Petrus
banin feto toba iha toba fatin, tan
moras kiki. 15 Yesus kaer ferik
nia liman, moras nia moos lakon
kedas. Hotu ferik nia nadeer, baa
naliku Yesus.

16 Baa oras loro atu monu, ema
mai nodi siakaan ema mak diabu
tekar. Hotu Yesus te'ur sai diabu
na'ak, “Hoi diabu! Sai mosi ema
ne'e!” Hotu diabu sia sai kedas.
Yesus moos nadi'ak nola ema
moras hotu-hotu. 17 Nia nalo lia
ne'e sia hotu-hotu atu nato'o saa
mak Maromak mako'an Yesaya
nakerek kedan hori uluk na'ak,
“Nia nadi'ak nola itakaan moras.
Nia moos natiu nola itakaan
susar.”✡

Ema mak nakara tuir Yesus, musti tuir tebe-tebes
(Lukas 9:57-62)

18 Nunia hotu, Yesus naree ema
lear mai nalik Nia. Nia naruka
Niakaan maktuir sia na'ak, “Mai
ita hodi bero baa debu balu baa.”

19 Sia atu baa, ema ida mai baa
Yesus. Ema nia, manorik ukun
Yahudi. Nia dale baa Yesus na'ak,
“Ama Manorik! Ama atu baa
nabee dei, ha'u atu ktuir Ama!”

20 Mais Yesus nataa na'ak,
“Di'ak! Mais manoin nune'e. Ema
hotu-hotu noo siakaan hein fatin.
Asu fuik fila baa kuak. Manu ai
leten fila baa knuuk. Mais Ha'u
ne'e, Ema Raiklaran Isin Nosi
Lale'an. Ha'u la koo uma atu kfila
baa. Kluni bodik ulun moos, la
koo.”

21 Hotu ema ida seluk mak tuir
Yesus mai nusu na'ak, “Ama Boot!
Ha'u moos kakara tuir Ita Boot,
mais habusik ha'u kfila baa ba-
bilan ema matas sia lai. Kalo
ha'ukaan ama mate ona, foin ha'u
kfila mai tuir Ita Boot.”

22 Mais Yesus nataa na'ak,
“Nune'e! Mabusik ema mak la fiar
Na'i Maromak babilan siakaan
ema maten. Kalo makara tuir
Ha'u, tuir kedas ona!”

Yesus nakahik anin dadurus to'o nakmatek
(Markus 4:35-41; Lukas 8:22-25)

23 Nunia hotu, Yesus sa'e baa
bero laran bele-bele no Niakaan
maktuir sia. 24 La'o ti'an, Yesus
toba. La kleur, anin dadurus mai.
Laloran boot moos mai to'o wee
tama bero laran. 25 Naree nunia,
maktuir sia baa fanun nadeer
Yesus na'ak, “Ama Boot! Hadeer!
Mai sori ami lai! Ita atu mate
mout mak ne'e ona!”

26 Mais Yesus katak na'ak, “Hoi!
Tan saa emi hata'uk nune'e? La
fiar baa Ha'u ka?” Hotu Nia
nadeer, nakahik anin no laloran
nia na'ak, “Manawa ona!” Lalo-
ran no anin nia moos nakmatek
kedas.

27 Naree nunia, Yesus Niakaan
maktuir sia blaar nodi na'ak, “Nia
ne'e see?! Oin nunabee to'o Nia
bele naruka anin no laloran tuir
Niakaan hakara!?”

Yesus nadi'ak nola ema na'in rua mak diabu tekar
(Markus 5:1-20; Lukas 8:26-39)

28 La kleur falik, sia to'o debu
balu baa, iha ema Gadara* rain.
Iha nia, noo ema na'in rua mak
diabu tekar. Sia nein iha fatuk
kuak mak ema maten fatin. Sia
krakat aat basuk, to'o la noo ema
ida moos naksakar aan la'o tuir
fatin nia. Baa oras ema rua nia
naree Yesus mai, 29 sia nahii na'ak,
“Hoi! Na'i Maromak Oan! Tan
saa O mai koen ami? Oras atu
kastikar ami, sei la to'o dauk!”

30 La dook nosi nia, fahi lear no'i
sosok rai, buka haan. 31 Diabu nia
sia nusu baa Yesus na'ak, “Maruka
ami tama baa fahi nia sia dei!”

✡ **8:13** Mateus 22:13, 25:30; Lukas 13:28 ✡ **8:17** Yesaya 53:4 * **8:28** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk na'ak *Gadara* iha Hakerek nosi Mateus. Hakerek balu na'ak *Gergesa*, no balu tenik na'ak *Gerasa*.

32 Yesus moos naruka diabu nia
sia na'ak, “Baa ona!” Hotu diabu
nia sia sai nela ema na'in rua nia,
tama baa fahi nia sia. Fahi nia sia
hotu-hotu bula, nalai lakon tuun
nosi foho nia, tama baa debu boot
laran. Hotu mate mout.
33 Titu-naree nunia, ema mak-
daka fahi nia sia nalai fila baa
leo laran, hotu nasara lia nia.
34 Rona sia dale nunia, ema lear
sai baa fatin nia baa nasoru Yesus.
Hotu sia dedes nebee Nia la'o nela
siakaan rai nia.

9

Yesus nadi'ak nola ema ai kma'as ida
(Markus 2:1-12; Lukas 5:17-26)

1 Nunia hotu, Yesus sia sa'e
nikar bero atu baa Yesus Niakaan
leo du'uk iha debu balu baa.
2 To'o nebaa, ema loi nodi siakaan
maluk ai kma'as ida, mai baa
Nia. Naree nunia, Yesus natene
sia fiar na'ak Nia bele nadi'ak nola
siakaan maluk nia. Hotu Yesus
dale baa ema kma'as nia na'ak,
“Oa! Makbiit neon. Ha'u kasu
mohu okaan salan sia ti'an.”
3 Baa oras nia, ema manorik
ukun Yahudi na'in hira iha nia.
Rona nola Yesus dale nunia,
sia laran namanas kedas. Sia
dale baa malu na'ak, “Ema ne'e
naksakar aan liu resik! Na'i
Maromak mesan mak bele kasu
ema salan. Ema ne'e nahaat Na'i
Maromak ti'an, tan nalo aan nu'u
Na'i Maromak!”
4 Mais Yesus natene siakaan
neon laran. Nia dale na'ak, “Tan
saa emi haneo ha'ak Ha'u kahaat
Na'i Maromak? 5-6 Ha'u ne'e, Ema
Raiklaran Isin nosi lale'an. Kalo
ha'u katak baa ema ne'e ka'ak,
‘Ha'u kasu mohu okaan salan
sia ti'an’ emi la haree ha'ukaan
beran. Mais, kalo Ha'u katak
baa nia ka'ak, ‘madeer ona’ hotu
nia nadeer kedas, emi bele ha-
ree du'uk no bele hatene du'uk
Ha'ukaan beran atu kasu ema
salan.”
Hotu Yesus naruka ema kma'as
nia na'ak, “Madeer! Foti toba
fatin, fila ona!”
7 Hotu ema kma'as nia nadeer
kedas, la'o fila nikar. 8 Naree
nunia, ema hotu-hotu blaar. Sia
dale foti-nahaas Na'i Maromak
naran na'ak, “Na'i Maromak
maka'as liu resik to'o foo beran
nune'e baa ema raiklaran.”

Yesus bolu nola Mateus atu tuir Nia
(Markus 2:13-17; Lukas 5:27-32)

9 Hotu Yesus la'o baa fatin
seluk. Iha nia, noo ema ida naran
Mateus. Niakaan serwisu, sisi
bea. Oras Yesus naree nia iha
niakaan serwisu fatin, Yesus bolu
nia na'ak, “Mai tuir Ha'u!” Rona
nola nunia; Mateus moos nariik,
tuir kedas Yesus.
10 Hotu Mateus sale Yesus sia
mai naa iha niakaan uma. Nia
moos sale niakaan mamaluk mak-
sisi bea sia no bainaka seluk sia,
nebee mai naa bele.
11 Mais ema na'in hira nosi par-
tee Farisi mai nakusuk baa Yesus
Niakaan maktuir sia na'ak, “Tan
saa emikaan ulun tuur naa namu-
tuk no ema folin lalek sia, nu'u
maksisi bea no siakaan mamaluk
aat sia?”✡
12 Mais Yesus katak baa sia
na'ak, “Ema moras, buka mak-
dook. Mais ema isin di'ak, la buka
makdook. 13 Di'ak liu emi fila baa
leno di'a-di'ak Maromak Manfatin
mak uluk mako'an Hosea nakerek
na'ak,

‘Ha'u kakara nebee
Ha'ukaan ema sia nadomi
malu no dodan malu.
Kalo sia la nalo nunia,
sera tunun mak sia nodi
natetu baa Ha'u
la noo folin saa ida.’

Na'i Maromak katak tebes
nunia. Tan lia nia, Ha'u la kmai
kaliku ema mak filak aan ema
loos ti'an. Ha'u kmai atu kaliku
ema maksalan mak nakara buka
moris loos.”✡

✡ **9:11** Lukas 15:1-2 ✡ **9:13** Mateus 12:7; Hosea 6:6

Ema nusu tan saa Yesus Niakaan maktuir sia la nalirin aan
(Markus 2:18-22; Lukas 5:33-39)

14 Baa oras nia, ema mak tuir Yohanis Mak Sarani Ema mai baa Yesus nodi nusu na'ak, “Ami mak tuir Yohanis halirin aan nanis. Ema Farisi sia moos nalirin aan. Mais, tan saa Ama Niakaan maktuir sia naa-nemu bei-beik? Sia la natene nalirin aan ka?”

15 Mais Yesus nataa nodi lia hatetek na'ak, “Nune'e. Oras dahur hola malu, bainaka sia la nalirin aan. Sia naa to'o bosu. Kalo sasudin mane sei iha nia, nanis sia hotu-hotu naa bele-bele. Mais, kalo dala ida, ema seluk kohi nodi sasudin mane nia, niakaan mamaluk sia noran susar. Baa oras nia, foin sia nalirin aan.

16 Kalo faru naksira, ita la hola tais foun rohan ida, hodi baban hikar baa faru tuan mak naklees nia. Tan kalo ita fasi, tais foun nia nanis nakru'u, nalo faru tuan nia hetak naklees.

17 Nunia moos, ita la salin tua foun baa knaban tuan. Tan knaban tuan nia atu naksira, hotu tua ween nanii mohu. Musti salin tua ween foun baa knaban foun, nebee metin di'a-di'ak!”* [Nodi nunia, Yesus nanorin na'ak Niakaan hanorin nia, hanorin foun. Keta kahur no hanorin tuan.]

Yesus nadi'ak nola feto ida mak moras raan naruk, no nalo lawarik feto ida moris nikar
(Markus 5:21-43; Lukas 8:40-56)

18 Iha nia, noo ema uma hamulak ulun ida. Baa oras Yesus sei dale no Yohanis niakaan maktuir sia, nia mai nasoru Yesus. Nia nakni'a iha Yesus oin nodi nusu na'ak, “Ama! Tulun lai! Ha'ukaan oan feto foin mate. Ita Boot tulun rai liman baa nia, nebee bele moris nikar.”

19 Rona nola nunia, Yesus no Niakaan maktuir sia tuir kedas ema nia.

20-21 Iha dalan klaran, noo feto ida. Tinan sanulu resin rua ti'an, feto nia netan fulan la nanawa tuir loos. Nia moos la'o tuir Yesus sia nodi naneo na'ak, “Surak ha'u koko loos Yesus farun dei moos, ha'u kbele di'ak.” Tan nia, nia baa koko Yesus faru ninin.

22 Oras Yesus noran nola, Nia mana atu naree feto nia. Nia moos dale na'ak, “Bii! Makbiit okaan neon. Tan o fiar tebe-tebes baa Ha'u, o di'ak ti'an.” Baa oras nia moos, feto nia di'ak kedas.

23 Hotu Yesus sia la'o liu baa uma hamulak ulun uman. To'o nebaa, Nia tama baa naree ema tanis naro'an aan no ema nuu kfui, tuir siakaan adat ema maten. 24 Naree nunia, Yesus dale baa sia na'ak, “Hanawa tanis ona. Fila ona, tan lawarik ne'e la mate. Nia toba dei.” Rona Yesus dale nunia, sia nanasa nodi nakmulis ibun baa Nia.

25 Oras ema nia sia sai mohu ti'an, Yesus tama baa lawarik nia ke'an, hotu kaer baa liman. Lawarik nia moos moris nikar kedas. 26 Naree nola nunia, ema katak nasirin rai-rai nosi lia saa mak Yesus nalo ti'an nia.

Yesus nadi'ak nola ema matan delek na'in rua

27 Hotu Yesus la'o liu. Iha dalan klaran, noo ema matan delek na'in rua. Sia la'o tuir Yesus nodi nahii na'ak, “Na'i Daud husar-binan! Madomi ami lai!”

28 Hotu Yesus tama baa uma ida, ema matan delek na'in rua nia moos tuir mai. Hotu Yesus nusu sia na'ak, “Emi fiar tebe-tebes ha'ak Ha'u koo beran atu kalo emi bele haree ka?”

Sia moos nataa na'ak, “Aikee! Lia nia Ama lalika nusu ona.”

29 Rona nola nunia, Yesus koko siakaan matan nodi dale na'ak, “Kalo nunia, nebee dadi tuir emikaan fiar!” 30 Yesus dale notu nunia, sia moos bele naree kedas. Mais Yesus katak baa sia nodi maka'as na'ak, “Hanoin! Keta

* **9:17** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, ita keta salin anggor ween foun baa kakaluk kulit tuan, nebee keta to'o be'o.

katak baa se-see nosi saa mak dadi ti'an ne'e!”
31 Mais sia la bele neti neon. Sia la'o nasirin rai nia nodi keke lema lia Yesus Niakaan hahalok nia.

Yesus nadi'ak nola ema nunuk ida
32 Delek na'in rua nia sai ti'an, ema nodi tenik ema ida seluk mai baa Yesus. Ema nia nunuk, tan diabu tekar. 33 Naree nola nunia, Yesus naruka diabu sai nela ema nia. Diabu sai ti'an, ema nia moos dale kedas. Hotu ema lear iha nia blaar karin na'ak, “Aikee! Ita ema Yahudi foin haree nune'e!”
34 Masik nunia moos, ema Farisi sia noran la di'ak. Hotu sia dale na'ak, “Diabu ulun mak foo beran baa Nia, foin Nia bele te'ur sai diabu.”✡

Yesus dodan baa oras naree ema lear
35 Hotu Yesus la'o nasirin kota no leo wa'in, nodi nanorin iha uma hamulak sia. Nia nanorin ema nosi Na'i Maromak Manfatin Di'ak, no oin nunabee sia bele tama dadi baa Niakaan hutun-renu. Nia moos nadi'ak nola ema moras sia, no ema mak isin la di'ak sia hotu-hotu.✡ 36 Naree ema lear nia sia, Yesus dodan sia tan sia la natene atu nalo nun-abee tenik. Sia hotu-hotu hanesan bibi malae mak la noo makbalin.✡
37 Hotu Yesus dale baa Niakaan maktuir sia na'ak, “Ema lear ne'e, nu'u to'os isin. To'os isin wa'in ti'an, mais ema serwisu la to'o atu ku'u nola to'os isin nodi rai baa kanaha uman.✡ 38 Tan lia nia, emi musti husu baa To'os Na'in, nebee Nia solok ema serwisu atu baa libur nola Niakaan to'os isin.”

10

Yesus boi nola Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua
(Markus 3:13-19; Lukas 6:12-16)
1 Nunia hotu, Yesus bolu nola maktuir na'in sanulu resin rua atu libur malu. Nia latan beran baa sia atu te'ur sai diabu, nodi nadi'ak nola ema moras oi-oik.
2 Maktuir na'in sanulu resin rua mak Nia boi nia atu dadi baa Ni-akaan klosan, siakaan naran mak ne'e:
Mak dala uluk, naran Simon (nia mak ema temi na'ak ‘Petrus’),
no alin, naran Andreas.
Hotu Yakobus
no alin, naran Yohanis (sia na'in rua nia, Sebadeus oan).
3 Noo tenik Filipus
no Bartolomeus.
Hotu Tomas
no Mateus (ema maksisi bea).
Hotu Yakobus (Alfeus oan)
no Tadeus.
4 Hotu Simon (mak tuir partee politik Selot)*
no Yudas Iskariot (nosi ikus, nia mak fa'an lakon Yesus).

Yesus solok Niakaan maktuir sia
(Markus 6:7-13; Lukas 9:1-6)
5-6 Nunia hotu, Yesus solok Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nia nodi naruka na'ak, “Ha'u ksolok emi baa itakaan ema Yahudi sia tan sia wa'in la tuir Na'i Maromak dalan. Sia hanesan bibi malae mak la'o sala dalan. Tan lia nia, emi musti baa sia dei. Keta baa ema seluk nu'u ema Samaria. 7 Baa katak ha'ak, ‘Na'i Maromak Niakaan oras to'o ti'an, nebee ema hotu-hotu bele tama dadi baa Niakaan hutun-renu.’ 8 Baa hadi'ak hola ema moras, halo ema maten moris nikar, hadi'ak hola ema moras funi mea, no te'ur sai diabu sia. Na'i Maromak foo wa'in baa emi ti'an, mais Nia la nusu nikar sa-saa. Tan lia nia, oras ne'e emi musti baa foo wa'in baa ema seluk sia, mais lalika husu hikar sa-saa.

✡ **9:34** Mateus 10:25, 12:24; Markus 3:22; Lukas 11:15 ✡ **9:35** Mateus 4:23; Markus 1:39; Lukas 4:44 ✡ **9:36** Sura Renu Isra'el 27:17; 1 Na'i Isra'el Sia 22:17; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 18:16; Yeskiel 34:5; Sakarias 10:2; Markus 6:34 ✡ **9:37** Lukas 10:2 * **10:4** Partee Selot ne'e buka dalan nebee ema Yahudi sia hakbois nosi ukunrai Roma. Sia moos nanaran partee ne'e na'ak ‘Patriot’.

9 Baa la'o tanan dei. Lalika hodi
osan, 10 bakae, tais selu, kaso, lale
ai kno'an. Tan ema musti foo baa
ema serwisu, saa mak sia fatan
simu.✡
11 Kalo emi tama baa kota, lale
baa leo, buka ema mak nakara
simu emi. Hotu hein iha nia to'o
la'o hela. 12 Kalo tama baa ema
uman, hasee sia ha'ak, 'Dame!'
13 Kalo sia simu emi di'a-di'ak,
hakro'an nebee Na'i Maromak
natuun matak-malirin baa sia.
Mais, kalo sia la simu emi, Na'i
Maromak moos la natuun matak-
malirin baa sia. 14 Kalo ema la
no'uk nanono baa emi, sai hosi
uma nia, lale kota nia. Hotu hisik
hela ahukresan hosi emikaan ain
atu dadi baa tadak na'ak, sia
na'in nataa du'uk baa siakaan
hahalok.✡ 15 Nosi ikus, kalo
Na'i Maromak natuun kastikar
baa ema raiklaran ne'e, nanis Nia
natuun kastikar todan baa ema
Sodom no ema Gomora mak uluk
aat basuk nia. Mais rona, tan
Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no
loos! Na'i Maromak atu natuun
kastikar todan liu tan tenik baa
ema mak la no'uk simu emi."✡

*Yesus katak baa Niakaan mak-
tuir sia na'ak, sia atu netan susar
(Markus 13:9-13; Lukas 21:12-
17)*

16 "Hanoin! Ha'u ksolok emi
hanesan Ha'u ksolok bibi malae
baa asu fuik krakat leet. Tan lia
nia, emi musti hodi kakutak hane-
san samea matenek. Emikaan
neon moos musti loos hanesan
manu lakateu sina mak la natene
buka lia.✡ 17 Sintidu, tan ema
atu naloot emi hanesan asu fuik
krakat tata no'o bibi malae. Sia
atu dada nodi emi baa moon-
metan fatin. Sia moos atu ta'e
emi iha uma hamulak laran sia.
18 Sia atu dada nodi emi baa hataa
gubernur no na'in sia tan tuir
Ha'u. Mais emi musti hodi leet
nia atu katak baa sia hosi Ha'u.
Hodi nunia, ema mak la natene
Na'i Maromak moos bele rona lia
nosi Ha'u. 19 Baa oras sia dada
nodi emi nunia, emi lalika hata'uk
ha'ak, 'Ha'u atu kdale ka'ak saa?
Ha'u atu kataa ka'ak saa?' La-
lika hata'uk nunia, tan to'o baa
niakaan oras, emikaan Ama iha
lale'an atu katak lia saa mak emi
musti dale. 20 Baa oras nia, saa
mak emi dale, la nahabut baa
emi du'uk, mais nahabut baa Na'i
Maromak Kmalar Lulik mak atu
nanorin emi atu dale saa.✡
21 Emi lei haree! Kalo noo
ema mak fiar baa Ha'u iha uma
ida laran, niakaan maun-biin-alin
du'uk atu buka dalan no'o nia.
Kalo oan fiar, niakaan ama mak
buka dalan no'o nia. Kalo inan-
aman fiar, siakaan oan du'uk mak
buka dalan no'o sia.✡ 22 Lei ha-
ree! Ema hotu-hotu atu hirus emi
tebe-tebes tan tuir Ha'u. Mais
ema mak naterus aan bei-beik
to'o mohu, Na'i Maromak atu sori
nia.✡ 23 Kalo ema naloot emi iha
kota ida, hi'it aan halai baa kota
seluk. Rona, tan Ha'ukaan dalen
ne'e, tebes no loos! Ha'u ne'e,
Ema Raiklaran Isin nosi lale'an.
Emi sei la la'o hasiri mohu dauk
kota hotu-hotu iha rai Isra'el ne'e,
mais Ha'u kmai kikar ti'an. Nunia
tebes!
24 Kalo ema la nakara ema
manorik ida, sia moos la nakara
niakaan maktuir sia. Kalo ema
la nakara ema boot ida, sia moos
la nakara niakaan ema serwisu
sia.✡ 25 Kalo maktuir nanorin aan
to'o matenek manesak no niakaan
ema manorik, nia noran to'o ti'an.
Kalo ema serwisu nanorin aan
to'o matenek manesak no niakaan
ulun, nia moos noran to'o ti'an.
Hanoin! Kalo ema dale na-
haat uma ida na'in na'ak, 'O
ne'e Baalsebul mak diabu ulun!'
ema uma laran moos nanis netan
naran aat liu tan."✡

*Yesus katak baa Niakaan mak-
tuir sia nebee keta hata'uk ema*

✡ **10:10** 1 Korintus 9:14; 1 Timotius 5:18 ✡ **10:14** Kristus Klosan Lian 13:51 ✡ **10:15** Lukas 10:4-12; Mateus 11:24; Lia Uluk Fohon 19:24-28 ✡ **10:16** Lukas 10:3 ✡ **10:20** Markus 13:9-11; Lukas 12:11-12, 21:12-15 ✡ **10:21** Markus 13:12; Lukas 21:16 ✡ **10:22** Mateus 24:9, 13; Markus 13:13; Lukas 21:17 ✡ **10:24** Lukas 6:40; Yohanis 13:16, 15:20 ✡ **10:25** Mateus 9:34, 12:24; Markus 3:22; Lukas 11:15

raiklaran
(Lukas 12:2-7)

26 Hotu Yesus dale baa Niakaan maktuir sia na'ak, “Lalika hata'uk baa ema mak sakar emi. Nosi ikus, lia mak oras ne'e sei subar, ema hotu-hotu atu natene.✡ 27 Lia mak ha'u kanorin baa emi mesan, emi musti katak baa ema hotu-hotu. Lia mak Ha'u katak no-nook baa emi, emi musti katak hasirin fatin hotu-hotu. 28 Keta hata'uk ema raiklaran. Masik sia bele no'o emi moos, sia la bele no'o emikaan kmalar. Musti hata'uk Na'i Maromak dei, tan Nia mesan mak noo beran atu natama emikaan isin no kmalar baa ha'i naraka. 29 Emi musti hakbiit neon. Ema fa'an manu harek nodi folin kmaan basuk. Mais la noo manu ida kois mak monu mate, kalo emikaan Ama iha lale'an la foo leet. 30 Emikaan Ama iha lale'an moos lituk emi to'o lia mak ki'ik oan basuk sia. Emikaan fuuk lahon iha ulun moos, Nia sura nola ti'an. 31 Dadi keta hata'uk! Na'i Maromak nafoli emi liu nosi manu harek nia sia.”

Yesus katak baa Niakaan maktuir sia nebee keta moe katak sain lia Yesus
(Lukas 12:8-9)

32 Nunia hotu, Yesus dale tenik na'ak, “Ema mak nakberan aan katak sain Ha'u iha ema lear oin iha raiklaran ne'e, Ha'u moos atu katak sain nia iha Ha'ukaan Ama oin iha lale'an ka'ak, ‘Ema ne'e, Ha'ukaan ema.’ 33 Mais ema mak neli Ha'u iha ema lear oin na'ak, nia la natene Ha'u, nosi ikus Ha'u moos atu katak baa Ha'ukaan Ama iha lale'an ka'ak, ‘Ha'u la katene ema nia.’”✡

Yesus katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, Niakaan mamain atu nalo ema sakar malu
(Lukas 12:51-53, 14:26-27)

34 Hotu Yesus dale na'ak, “Keta haneo ha'ak, Ha'u kmai kodi dame baa raiklaran. Lale. Ha'u kmai atu kalo ema raiklaran sakar malu. 35 Ha'u kmai tuir saa mak Maromak mako'an dale kedan hori uluk na'ak,

‘Oan mane sakar aman,
oan feto sakar inan,
oan feen sakar banin feto,
36 tan ema uma laran du'uk atu funu malu.’✡

37 Ema mak nakara tuir Ha'u tebe-tebes, musti nadomi Ha'u liu hotu-hotu: liu nosi inan no aman, no liu nosi oan sia. Kalo lale, nia la fatan dadi baa Ha'ukaan ema. 38 Ema mak nakara tuir Ha'u, mais la no'uk natiu susar, nia moos la bele dadi baa Ha'ukaan ema.✡ 39 Ema mak nadi'a aan mate tan tuir Ha'u, nia atu netan moris nima-nimak no Na'i Maromak. Mais ema mak moris bodik isin lolon du'uk, niakaan moris atu lakon nunia dei!”✡

Yesus katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, Na'i Maromak atu selu nikar ema mak simu sia
(Markus 9:41)

40 Hotu Yesus dale na'ak, “Ema mak simu emi di'a-di'ak, sia moos simu Ha'u. Ema mak simu Ha'u, sia moos simu Maromak mak solok Ha'u.✡ 41 Kalo ema simu Maromak mako'an ida tan sia fiar na'ak mako'an nia tebe-tebes mai nosi Maromak, nosi ikus Na'i Maromak atu selu baa sia hanesan Nia selu baa mako'an nia. Kalo ema simu ema ida mak neon loos, tan sia fiar na'ak ema nia tuir Maromak hakaran, nosi ikus Na'i Maromak atu selu baa sia hanesan Nia selu baa ema loos nia. 42 Ema mak simu emi tan tuir Ha'u, Na'i Maromak nanis selu nikar baa sia. Rona! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Masik ema foo wee moon hemu fatik ida dei moos, Na'i Maromak la nalu'a.”

11

Yohanis Mak Sarani Ema solok niakaan maktuir baa Yesus
(Lukas 7:18-35)

✡ **10:26** Markus 4:22; Lukas 8:17 ✡ **10:33** 2 Timotius 2:12 ✡ **10:36** Mika 7:6 ✡ **10:38** Mateus 16:24; Markus 8:34; Lukas 9:23 ✡ **10:39** Mateus 16:25; Markus 8:35; Lukas 9:24, 17:33; Yohanis 12:25 ✡ **10:40** Markus 9:37; Lukas 9:48, 10:16; Yohanis 13:20

1 Yesus solok notu Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nia,
Nia baa nasirin leo iha rai nia
atu nanorin ema nodi katak Na'i
Maromak Manfatin Di'ak.

2 Baa oras nia, Yohanis iha bui
laran ti'an. Rona nola lia hotu-
hotu mak Yesus nalo, Yohanis
naruka niakaan maktuir baa nusu
Yesus na'ak, 3 "Na'i Maromak na-
meno kedan hori uluk na'ak Nia
atu solok Kristus mai nebee sori
ita ema Yahudi. Ama ne'e mak
Kristus ka? Lale, ami musti hein
tenik ema seluk ka?" Rona nola
Yohanis dale baa sia nunia, sia
moos baa nusu Yesus.

4 Hotu Yesus nataa sia na'ak,
"Fila baa, katak Mau Yohanis lia
hotu-hotu mak emi rona no haree
du'uk ti'an. Lia nia sia tuir saa
mak Maromak mako'an Yesaya
nakerek kedan na'ak:

5 Ema matan delek, bele titu-
naree.
Ema ain asak, bele nariik la'o.
Ema moras funi mea, isin
dadi moos.
Ema diuk, bele rona.
Ema maten, moris nikar.
Ema kiak, rona Manfatin
Di'ak.✡

6 Katak baa Mau Yohanis ha'ak
nia atu netan sotir kalo fiar bei-
beik baa Ha'u. Tan Na'i Maro-
mak atu natuun matak-malirin
baa ema mak la tali'ur Ha'u!"

7 Yesus dale notu nunia, Yohanis
niakaan maktuir sia moos fila.
Hotu Yesus dale no ema lear sia
nosi lia Yohanis na'ak, "Baa oras
emi baa buka Yohanis iha fatin
fuik nia, emi haneo ha'ak emi
atu hasoru ema raiklaran oin nun-
abee? Emi baa iha nebaa, nanis
emi la buka hasoru ema mak
mamar, hanesan au mak kakoen
tuir anin nuu! 8 Emi baa iha
nebaa, nanis emi la buka haree
ema mak natais tais folin todan,
tan ema oin nunia nein iha tofatik
dei! 9 Dadi emi baa buka see iha
nebaa? Emi baa buka Maromak
mako'an ka? Tebes! Yohanis nia,
mako'an maka'as tebes. 10 Noo
hakerek kedan iha Hakerek Moon
nosi lia Yohanis na'ak,

'Rona! Ha'u ksolok Ha'ukaan ema
baa loke dalan bodik O.'✡

11 Tan lia nia, rona di'a-di'ak!
Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no
loos! Iha raiklaran la noo ema
ida kois mak maka'as liu Yoha-
nis. Mais iha Na'i Maromak foho-
rain, ema mak ikus basuk moos
maka'as liu Yohanis. 12 Nahuu
hori Yohanis nala'o niakaan ser-
wisu to'o oras ne'e, noo ema mak
sakar nebee ema la bele tama
dadi baa Na'i Maromak eman.
13 Bei Musa no Maromak mako'an
seluk sia nakerek kedan ti'an hori
uluk nosi lia nia sia hotu-hotu.✡
14 Sia nakerek na'ak Elia atu mai
nikar. Fiar Ha'u! Yohanis nia
mak Elia. Maromak mako'an sia
katak kedan nosi niakaan ma-
main.✡ 15 See mak bele tolan lia
ne'e, nanono di'a-di'ak.

16 Ha'u atu kfoo lia hatetek,
nebee emi bele hatene emi ema
raiklaran oras ne'e, oin nu'u saa.
Emi nu'u lawarik oan mak na'in
tu-tuur iha dalan, nodi nahii baa
mamaluk sia na'ak,

17 'Hoi! Ami huu kfui bele-bele,
mais emi la ho'uk bidu hodi
neon di'ak.
Ami hananu kananuk susar,
mais emi la ho'uk tanis.'

18 Emi ne'e hanesan lawarik
oan mak nakara oi-oik. Baa oras
Yohanis mai, nia nalirin aan no
la nemu anggor ween. Mais emi
ha'ak, 'Diabu tekar nia'. 19 Oras
ne'e, Ema Raiklaran Isin ne'e mai
ti'an. Ha'u kemu anggor ween no
la kalirin aan. Mais emi sei ha'ak,
'Etuk oin, Nia ema rotus teen!
Tua lanuk teen! Nadulur no ema
maksisi bea! Partee ida no ema
mak la noo folin!' Mais emi lei
haree Ha'ukaan dalen ne'e! Na'i
Maromak Niakaan matenek na-
nis atu dadi malorek iha Niakaan
eman moris."

Ema mak la no'uk simu Yesus
(Lukas 10:13-15)

20 Nunia hotu, Yesus nahuu
de'an ema mak nein iha leo sia
iha rai Galilea. Nia nase'i tadak

✡ **11:5** Yesaya 35:5-6, 61:1 ✡ **11:10** Maleaki 3:1 ✡ **11:13** Lukas 16:16 ✡ **11:14** Maleaki 4:5; Mateus 17:10-13; Markus 9:11-13

blaar wa'in boot iha nebaa, mais sia la no'uk la'o nela siakaan salan no tuir Na'i Maromak dalan loos.
21 Yesus de'an na'ak, “Emi, ema Korasin no ema Betsaida sia, sintidu! Emi atu hetan dinu! Ha'u kase'i ti'an tadak blaar oi-oik iha emikaan oin, mais emi la ho'uk fiar baa Na'i Maromak. Tuir loos, emi ne'e ema Yahudi mak ha'ak hatene Na'i Maromak. Mais, kalo uluk aan ema kota Tirus no kota Sidon naree tadak blaar mak ha'u kase'i iha emikaan leo nia sia, sia nanis nalo neon aat nodi la'o nela siakaan salan atu tuir Na'i Maromak dalan loos. Sia moos nanis natais tais hene metan, nodi tau ahukresan baa ulun, atu dadi tadak na'ak siakaan neon monu baa siakaan salan. Mais tuir loos, ema Tirus no ema Sidon uluk nia, lahoos ema Yahudi. Sia la natene Na'i Maromak.✡ 22 Lei haree dei! Nosi ikus, oras Na'i Maromak natetu ema hotu-hotu siakaan moris, emikaan kastikar todan liu nosi ema Tirus no ema Sidon siakaan kastikar.
23 Emi, ema Kapernaum sia, sintidu! Keta hanoin ha'ak, Na'i Maromak atu foti sa'e emi natama baa lale'an. Lale! Na'i Maromak atu soe lerek emi tama baa naraka! Kalo tadak blaar sia mak Ha'u kase'i iha emikaan leo, dadi uluk ti'an iha kota Sodom, nanis Na'i Maromak la nadodok kota aat nia. Tan kalo ema Sodom naree tadak blaar nia sia, nanis sia la'o nela siakaan a'aat.✡ 24 Tebes! Lei haree dei! Nosi ikus, oras Na'i Maromak natetu ema hotu-hotu siakaan moris, emikaan kastikar todan liu sia!”✡

Yesus tene ema atu tuir Nia, nebee dadi biit
(Lukas 10:21-22)

25 Dale notu nunia, Yesus namulak baa Na'i Maromak na'ak, “Ama! Ita Boot mak Ulun Boot iha lale'an no raiklaran. Ha'u ksera dodan tan Ama subar lia nia sia nosi ema mak nafolin aan matenek no ema mak loko aan sia. Mais Ama loke lia nia sia bodik ema ki'ik no ema mak naraik aan sia. 26 Tebes Ama! Tan lia nia nalo Ama neon di'ak!”

27 Namulak notu nunia, Yesus katak baa ema iha nia sia na'ak, “Rona di'a-di'ak! Ha'ukaan Ama iha lale'an latan beran hotu-hotu baa Ha'u. Ha'ukaan Ama mesan dei mak natene di'a-di'ak Ha'u. Ha'u ne'e, Niakaan Oan. Ha'u mesan dei katene di'a-di'ak Nia. Mais Ha'u kboi ema atu katak nalore baa sia nosi Ha'ukaan Ama, nebee sia moos bele natene di'a-di'ak Nia.✡

28 Emi hotu-hotu mak kole, mai tuir Ha'u! Emi hotu-hotu mak hatiu todan, mai baa Ha'u!
29 Simu Ha'ukaan hanorin no la'o hamutuk ho Ha'u, nebee ita rua ahan karau baka matan rua mak dada bele-bele ai suak ida. Hodi nunia, emi bele dadi biit hikar. Tan Ha'u laran di'ak. Ha'u neon kraik.✡ 30 Ha'ukaan hanorin, la susar. Ha'ukaan harukan, la todan.”

12

Ema nasee Yesus nosi lia loron hanawa serwisu
(Markus 2:23-28; Lukas 6:1-5)

1 Baa loron ida, kona baa ema Yahudi siakaan loron hanawa serwisu, Yesus no Niakaan maktuir sia la'o tuir to'os ida. Tan salaen, maktuir sia ku'u nola hare gandum, nodi naa la-la'ok.✡ 2 Iha nia moos, noo ema na'in hira nosi partee Farisi. Sia kaer metin adat Yahudi. Oras titu-naree Yesus maktuir sia ku'u hare gandum baa loron hanawa serwisu, sia nasee Yesus na'ak, “La bele nunia! Ku'u hare gandum baa loron hanawa serwisu, nakur itakaan ukun-badu!”

3-4 Mais Yesus nataa na'ak, “Nunabee? Emi la hanoin lia Bei Daud iha Hakerek Moon ka?

✡ **11:21** Yesaya 23:1-18; Yeskiel 26:1—28:26; Yoel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sakarias 9:2-4 ✡ **11:23** Yesaya 14:13-15; Lia Uluk Fohon 19:24-28 ✡ **11:24** Mateus 10:15; Lukas 10:12 ✡ **11:27** Yohanis 3:35, 1:18, 10:15 ✡ **11:29** Yeremia 6:16 ✡ **12:1** Hanoin Hikar Dalan Moris 23:25

Oras uluk nia, Bei Daud no ni-
akaan maktuir sia kabun nakeo,
tan salaen tebe-tebes. Sia tama
baa Batane Hamulak, hotu naa
nola tubi mak na'ilulik sia sera
ti'an baa Na'i Maromak. Tuir loos,
na'ilulik sia mesan mak bele naa
tubi nia. Ema seluk la bele. Mais
masik Bei Daud sia naa moos, ema
la nasalak sia. Emi nu'u la leno
Hakerek Moon!✡ 5 Iha Hakerek
Moon moos hakerek nosi na'ilulik
sia mak serwisu iha uma hamulak
kona baa loron hanawa serwisu.
Sia moos la sala.✡ 6 Hanono! Uluk,
uma hamulak mak folin. Mais
oras ne'e, Ha'u, Ema Raiklaran
Isin mai ti'an. Ha'u folin liu tenik
uma hamulak. 7 Iha Hakerek
Moon, Na'i Maromak katak na'ak,
'Ha'u kakara nune'e: Ha'ukaan
eman sia musti dodan malu. Kalo
lale, sera tunun mak sia nodi
natetu baa Ha'u, la noo folin.'
Kalo emi hatene di'a-di'ak Na'i
Maromak hakaran nia, nanis emi
la tula sala baa Ha'ukaan maktuir
sia! Tan sia la sala.✡ 8 Ha'u ne'e,
Ema Raiklaran Isin nosi lale'an.
Ha'u mak koo beran atu kakotu
saa mak ema bele nalo baa loron
hanawa serwisu."

Yesus nadi'ak nola ema ida
kona baa loron hanawa serwisu
(Markus 3:1-6; Lukas 6:6-11)

9 Nunia hotu, Yesus la'o nela
fatin nia atu baa uma hamu-
lak. 10 Iha uma hamulak nia,
noo mane ida mak liman sorin
matek. Ema Farisi sia buka dalan
atu tula sala baa Yesus kalo nia
nadi'ak nola ema nia kona baa
loron hanawa serwisu. Tan lia
nia, sia nusu baa Yesus na'ak,
"Tuir itakaan ukun-badu, ema
bele nadi'ak nola ema kona baa
loron hanawa serwisu ka lale?"

11 Yesus nataa na'ak, "Kalo bibi
malae monu baa kuak kona baa
loron hanawa serwisu, bibi malae
na'in nanis baa foti nasai.✡ 12 Na'i
Maromak nadomi nanis ema raik-
laran liu nosi bibi malae na'in
nadomi niakaan bibi malae. Tan
lia nia, ita hatene ha'ak ema bele
nalo lia di'ak kona baa loron
hanawa serwisu."

13 Hotu Yesus dale baa ema li-
man matek nia na'ak, "Mau! Lolo
liman mai!" Ema nia moos lolo
liman baa. Baa oras nia moos, li-
man di'ak kedas nu'u liman sorin
mak di'ak nia.

14 Naree nola nunia, ema Farisi
sia krakat tebe-tebes. Sia nariik
la'o nela uma hamulak nia, baa
dale kabuar lia na'ak, "Ita musti
buka dalan ho'o Nia!"

Na'i Maromak solok Yesus atu
serwisu bodik Nia

15 Mais Yesus natene siakaan
kakotun aat nia. Tan lia nia, Yesus
la'o nela fatin nia. Ema wa'in
moos tuir. Nia moos nadi'ak nola
ema moras hotu-hotu. 16 Mais
Nia nakahik sia na'ak, "Keta
katak ema seluk ha'ak, Ha'u ne'e
see. 17 Lia nia nato'o saa mak
Na'i Maromak katak kedan baa
mako'an Yesaya hori uluk na'ak,

18 'Haree kokon! Ema ne'e,
mak Ha'ukaan ema ain-
liman mak Ha'u kboi ti'an.
Ha'u kadomi nia.
Nia nalo Ha'u neon di'ak
tebes.
Ha'u atu kfoo Ha'ukaan Kmalar
baa nia,
nebee nia baa nanorin ema
klubun hotu-hotu
nosi Ha'ukaan dalan
moris mak loos.
19 Nia la basa karas.
Nia la naksa'ek aan.
20 Nia laran di'ak.
Nia la nasusar ema.
Ai mak kre'is naktohar, nia la silu.
Badut lakan mak kre'is mate,
nia la nuu namate.
Nia nanorin ema to'o ema hotu-
hotu natene tuir Na'i Maro-
mak dalan loos.
21 Ema nosi klubun hotu-hotu iha
raiklaran atu haloon baa
Nia, tan sia natene Nia ne'e
see.'"✡

✡ **12:3-4** 1 Samuel 21:1-6; Ukun-badu Na'ilulik 24:9 ✡ **12:5** Sura Renu Isra'el 28:9-10 ✡ **12:7** Mateus 9:13; Hosea 6:6 ✡ **12:11** Lukas 14:5 ✡ **12:21** Yesaya 42:1-4

Manorik Yahudi sia tula sala baa Yesus na'ak, diabu ulun mak foo beran

(Markus 3:20-30; Lukas 11:14-23)

22 Dala ida, ema nodi ema moras ida mai baa Yesus. Ema nia, diabu tekar to'o matan delek no la bele dale. Yesus moos nadi'ak nola nia nodi te'ur sai diabu. Hotu ema nia matan moon. Nia moos bele dale kedas. 23 Naree nola nunia, ema hotu-hotu blaar karin nodi na'ak, "Arumak Ema ne'e Daud husarbinan mak Na'i Maromak nameno hori uluk atu solok mai. Nia ne'e nanis Ema mak ita hei-hein ti'an nia!"

24 Mais oras ema Farisi sia rona nola nunia, sia la simu. Sia dale na'ak, "Lale! Ema ne'e bele te'ur sai diabu tan diabu ulun Baalsebul mak foo beran baa Nia."✡

25 Mais Yesus natene ema Farisi siakaan hanoin. Nia katak baa sia na'ak, "Emi dale nia la tama kakutak! Kalo renu rai ida natuda malu, oin nunabee rai nia bele nariik metin! Nunia moos kalo ema kota ida, lale ema uma laran ida, toe malu, sia nanis keen karin malu to'o dodok welon. 26 Dadi kalo diabu sia funu malu no te'ur malu, siakaan ulun la bele kaer ukun kleur. 27 Hanoin! Emikaan ema sia moos te'ur diabu. Sia nodi beran nosi diabu ka? Lale! Dadi keta na'in da-dale ha'ak, Ha'u kodi diabu beran kte'ur diabu. Emikaan ema du'uk atu nakotu na'ak sala mak emi tula nia la kona. 28 Mais hanoin! Kalo Ha'u kte'ur diabu kodi Na'i Maromak beran, lia nia natudu na'ak Na'i Maromak kaer ukun ti'an iha emikaan oin.

29 Kalo ema mai atu nadau nola naha iha ema biit ida uman, nia musti kesi uluk ema nia lai, foin bele nadau nola naha.*

30 Hanoin! Ema mak la nakbelan no Ha'u, nia funu Ha'u. Ema mak la tulun Ha'ukaan serwisu, nia tokar lauk.✡ 31 Hanono di'adi'ak Ha'ukaan dalen ne'e! Na'i Maromak nadi'a aan ti'an atu kasu ema salan. Kalo ema ida dale nahaat ema seluk, Na'i Maromak kasu sala nia. Mais, kalo ema naksakar aan dale nahaat Maromak Kmalar Lulik, Na'i Maromak la kasu sala nia. 32 Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Kalo ema dale nahaat Ha'u, Na'i Maromak sei kasu sala nia. Mais, kalo dale nahaat Maromak Kmalar Lulik, masik to'o rai falu fila moos, Na'i Maromak la kasu sala nia!"✡

Ai huun no fuan

(Lukas 6:43-45)

33 Hotu Yesus dale liu baa ema Farisi sia na'ak, "Ai huun di'ak nasai fuan di'ak. Ai huun aat nasai fuan aat. Nosi ai fuan, ema bele natene ai huun nia, di'ak ka lale.✡ 34 Emi ne'e, hanesan samea maktolek teen! Emi la hatene dale lia di'ak, tan lia mak emi rai iha neon laran, nia mak atu sai nosi emikaan ibun.✡ 35 Ema di'ak nanis dale lia di'ak tan nia rai lia di'ak iha neon laran. Ema aat nanis dale aat tan nia rai lia aat iha neon laran.

36 Fiar Ha'u! Oras rai falu fila Na'i Maromak atu natetu ema hotu-hotu siakaan moris. Baa oras nia, ema ida-idak musti nataa nosi niakaan lia fuan mak sai nosi ibun. 37 Dadi sintidu! Na'i Maromak atu tetu emikaan lia fuan sia nodi nakotu na'ak, emi kona kastikar ka lale."

Ema nusu Yesus natudu kakaer

(Markus 8:11-12; Lukas 11:29-32)

38 Rona nola Yesus dale nunia, manorik ukun Yahudi na'in hira no ema Farisi sia nusu baa Nia na'ak, "Ama Manorik, ami husu Ama nalo tadak blaar, nebee ami bele hatene Ama beran nia tebetebes nosi Na'i Maromak."✡

39 Mais Yesus nakbehek sia na'ak, "Hoi! Emi, ema oras ne'e, la ho'uk tuir Na'i Maromak! Emi

---

✡ **12:24** Mateus 9:34, 10:25 * **12:29** Hodi nunia, Yesus katak na'ak Nia biit liu diabu ulun mak sia temi na'ak 'Baalsebul'. ✡ **12:30** Markus 9:40 ✡ **12:32** Lukas 12:10 ✡ **12:33** Mateus 7:20; Lukas 6:44 ✡ **12:34** Mateus 3:7, 23:33, 15:18; Lukas 3:7, 6:45 ✡ **12:38** Mateus 16:1; Markus 8:11; Lukas 11:16

hatene halo aat dei! Masik emi husu tadak blaar moos, Ha'u la kfoo. Uluk, Na'i Maromak foo ti'an tadak blaar nodi Niakaan mako'an Yunus. Nia to'o ti'an!✡
40 Baa oras nia, Yunus nein loron tolu, kalan tolu, iha na'an tasi boot kabun laran. Nunia moos Ha'u, mak Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Ha'u atu kein loron tolu, kalan tolu iha fatuk kuak iha ema maten fatin.✡ 41 Baa loron rai falu fila, Na'i Maromak atu nariik dadi makotu lia. Ema Niniwe sia moos atu nariik dadi baa mataa lia, nodi tula sala baa emi na'ak, 'Emi hotu-hotu ne'e, beik!' Uluk, ema Niniwe nia sia nanono baa Maromak mako'an Yunus, hotu sia la'o nela siakaan salan. Mais emi lale! Tuir loos, oras ne'e noo ti'an Ema ida iha emikaan klaran mak maka'as liu Yunus. Nia mak Ha'u ne'e. Mais emi la titu kedan.✡ 42 Baa loron rai falu fila, Na'i Maromak nariik dadi makotu lia, Na'i Feto Seba nosi lorokbelan nebaa moos atu nariik dadi baa mataa lia. Nia atu natudu liman fuan nodi tula sala baa emi hotu-hotu mak moris baa oras ne'e na'ak, 'Emi ne'e hotu-hotu, beik!' Uluk, na'i feto nia mai nosi rai dook atu naree nodi matan du'uk Na'i Salomo niakaan matenek. Tuir loos, oras ne'e noo ti'an Ema ida iha emikaan klaran mak maka'as liu Na'i Salomo. Nia mak Ha'u ne'e. Mais emi la titu kedan."✡

Diabu fila nikar baa ema mak uluk nein fatin
(Lukas 11:24-26)

43 Hotu Yesus dale na'ak, "Kalo diabu kona te'ur sai nosi ema ida, diabu nia baa fatin fuik atu buka hanawa fatin. Mais, kalo la netan fatin makonak, 44 nia naneo na'ak, 'Aa! Tan la ketan fatin, di'ak liu ha'u kfila kikar baa kein iha ema uluk nia.' Hotu diabu nia fila nikar, naree fatin nia tetuk no nesan ti'an. 45 Hotu nia baa bolu tenik niakaan maluk na'in hitu mak aat liu tan nia. Sia hotu-hotu baa nein iha ema nia nodi nababu nia bele-bele. Tan baa nia, ema nia moris hetak susar tenik."

Yesus Niakaan familin malolok
(Markus 3:31-35; Lukas 8:19-21)

46 Baa oras Yesus sei dale no ema lear, Niakaan inan no alin sia mai atu nasoru Nia. Sia nariik iha luan, naruka ema bolu Yesus. 47 Hotu ema baa katak baa Nia na'ak, "Ama! Ama inan no ama alin sia iha luan. Sia atu nasoru Ama."
48 Mais Yesus nataa na'ak, "Ha'ukaan inan malolok mak see? Ha'ukaan alin malolok mak see?" 49 Hotu Nia natudu ema mak tuur iha nia sia nodi na'ak, "Titu baa! Sia ne'e mak Ha'ukaan familin malolok sia. 50 Ema mak nalo tuir Ha'ukaan Ama iha lale'an hakaran, sia mak Ha'ukaan familin malolok."

13

Yesus foo lia hatetek nosi ema mak kari fini iha rai oi-oik
(Markus 4:1-9; Lukas 8:4-8)

1 Baa loron nia moos, Yesus sai nosi uma nia, baa tuur iha debu Galilea tehen. 2 Ema lear moos mai kabuun nola Nia. Naree nunia, Nia sa'e baa bero ida mak nanawa iha nia, nebee ema hotu-hotu iha rai leten bele rona Niakaan hanorin.✡ 3 Oras nia, Nia nanorin lia wa'in nodi lia hatetek. Nia foti lia na'ak, "Noo ema mahalo to'os ida. Nia baa kari fini iha to'os. 4 Baa oras kari, fini balu monu baa dalan. Hotu manu ai leten sia mai tutu nola fini nia notu. 5 Fini balu monu baa rai fatuk. Fini nia tubu lais, tan kona rai ni'is. 6 Mais baa oras loro manas, tubun nia naklaik to'o mate maran tan abut tama la le'an. 7 Fini balu monu baa ai tarak laran. Ai tarak nia nabit no'o fini tubun sia. 8 Mais fini balu tenik monu baa rai isin. Sia tubu, hotu boot to'o nafua. Balu foo

✡ **12:39** Mateus 16:4; Markus 8:12 ✡ **12:40** Yunus 1:17 ✡ **12:41** Yunus 3:5 ✡ **12:42** 1 Na'i Isra'el Sia 10:1-10; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 9:1-12 ✡ **13:2** Lukas 5:1-3

nikar folin to'o isin tolu nulu, balu
to'o isin neen nulu, balu tenik to'o
isin atus ida.
9 See mak noo tilun, rona di'a-
di'ak!"

Yesus nalore tan saa Nia
nanorin nodi lia hatetek
(Markus 4:10-12; Lukas 8:9-10)

10 Nunia hotu, Yesus Niakaan
maktuir sia mai nusu na'ak, "Tan
saa Ama nanorin ema nia sia nodi
lia hatetek?"
11 Yesus nataa na'ak, "Emi ne'e
beer hatene tebe-tebes Na'i Maro-
mak ukun. Tan lia nia, Ha'u
kloke malorek lia hatetek nia isin
baa emi. Mais, kalo ema seluk,
Ha'u kanorin kodi lia hatetek dei.
12 Ema mak buka atu natene
tebe-tebes Na'i Maromak Niakaan
beer, nia hetak natene. Mais
ema mak la nanono baa Na'i
Maromak Niakaan beer, nia hetak
beik.✡ 13 Ha'u kanorin sia kodi lia
hatetek nunia tan:
'Sia naree ti'an,
mais la no'uk tolan.
Sia rona ti'an,
mais la no'uk natene.'
14 Sia nia hanesan ema
mak Maromak mako'an Yesaya
nakerek kedan na'ak,
'Emi atu rona,
mais emi la ho'uk tolan.
Emi atu haree,
mais emi la ho'uk hatene saa
mak dadi ti'an.
15 Ema ne'e sia, neon monas.
Sia nadiuk tilun.
Sia nadelek matan.
Habusik baa, nebee siakaan tilun
diuk nunia dei,
Habusik baa, nebee siakaan
matan delek nunia dei.
Nebee Ha'u lalika kadi'ak
sia,
tan sia la nikir Ha'u.'✡
16 Mais emi ne'e, sotir tebes
tan haree ti'an hodi matan du'uk,
no rona ti'an hodi tilun du'uk.
17 Rona! Ha'ukaan dalen ne'e,
tebes no loos! Uluk aan, Maromak
mako'an no ema neon loos sia
beer atu naree saa mak emi haree
ti'an ne'e, mais la bele. Sia moos
beer atu rona saa mak emi rona
ti'an ne'e, mais la bele."✡

Yesus nalore lia hatetek nosi fini
(Markus 4:13-20; Lukas 8:11-
15)

18 Dale notu nunia, Yesus katak
baa sia na'ak, "Tan emi beer
hatene Na'i Maromak ukun,
hanono di'a-di'ak lia hatetek nia
isin. 19 Fini mak monu baa
dalan, hanesan ema mak rona
Manfatin nosi lia Na'i Maromak
kaer ukun, mais la tolan tebe-
tebes. Hotu diabu ulun mai
nadau nola Manfatin nia nosi
neon. 20 Fini mak monu baa rai
fatuk, hanesan ema mak rona
Na'i Maromak Manfatin, hotu
simu nodi neon di'ak. 21 Mais
Manfatin nia la nahabut, tan ema
nia la rai iha neon. Baa oras ema
seluk nasusar nia tan nia simu
Manfatin nia, nia nabusik nela
kedan. 22 Fini mak monu iha ai
tarak laran, hanesan ema mak
rona nola Manfatin nia. Mais, tan
nia nalau aan nodi lisan oi-oik atu
moris furak, nia sesu sai Manfatin
nia nosi neon, to'o la no folin ti'an.
23 Mais fini mak monu baa rai
isin, hanesan ema mak simu Na'i
Maromak Manfatin, hotu nalo tuir
Niakaan beer. Nia nalo lia di'ak,
hanesan fini mak nafua wa'in to'o
isin tolu nulu, isin neen nulu, no
isin atus ida."

Yesus foo lia hatetek hae iha
to'os laran

24 Hotu Yesus katak tenik lia
hatetek ida na'ak, "Na'i Maromak
babilan renun nune'e. Noo ema
ida kari fini iha to'os. 25 Baa
kalan, nia toba dukur bele-bele no
niakaan ema serwisu sia. Hatene
hodi baa, ema aat mai kari fini
hae fuik iha to'os nia. 26 Baa
oras to'os nahuu nasai isin, ema
serwisu naree nola hae fuik moos
tubu iha nia. 27 Hotu sia baa katak
to'os na'in na'ak, 'Ama boot! Hori
hirak nia ama kuda fini di'ak iha
to'os. Tan saa oras ne'e hae wa'in
mak tubu?'

✡ **13:12** Mateus 25:29; Markus 4:25; Lukas 8:18, 19:26 ✡ **13:15** Yesaya 6:9-10 ✡ **13:17** Lukas 10:23-24

28 Ulun nia nataa na'ak, ‘Nia, funu niakaan hahalok.’

Hotu niakaan ema serwisu katak na'ak, ‘Ama boot, ami baa hafaho mohu hae nia sia ka?’

29 Mais ulun nataa na'ak, ‘Keta! Tan oras emi hafaho hae nia sia, itakaan ai horis di'ak sia moos nakfokit tuir. 30 Habusik baa, nebee sia tubu bele-bele. To'o oras ku'u, foin ha'u katak baa ema maku'u sia ka'ak, “Libur uluk hae fuik nia sia. Hotu kesi hola, sunu mohu. Foin libur hola to'os isin di'ak sia, hatama baa kanaha uman.”’”

Yesus foo lia hatetek ai fuan musan ki'ik
(Markus 4:30-32; Lukas 13:18-19)

31 Hotu Yesus dale tenik na'ak, “Ha'u ktu'an tenik lia hatetek ida, nebee emi bele hatene oin nunabee Na'i Maromak renun tu'an wa'in. Uluk fohon, Na'i Maromak renun na'in hira dei, hanesan ai fuan musan ki'ik oan mak ema kuda iha to'os.* 32 Masik ai fuan nia musan ki'ik oan basuk, kalo moris mai ti'an, nia dadi ai huun mak boot kaliuk iha to'os nia. To'o manu ai leten sia moos mai nalo knuuk iha sorun.”

Yesus foo lia hatetek tua teen tubi
(Lukas 13:20-21)

33 Hotu Yesus tu'an tenik lia hatetek ida na'ak, “Na'i Maromak renun moos hanesan tua teen mak ema kahur baa tubi rahun. Tubi rahun nia sa'e to'o boot, tan tua teen mak oan basuk nia.”

Yesus nodi lia hatetek, nanorin lia foun sia mak ema sei la rona dauk
(Markus 4:33-34)

34 Oras nia, Yesus nanorin ema lear nodi lia hatetek oi-oik nunia. Nia la nodi lia seluk, mais nodi loos lia hatetek dei. 35 Nia nanorin nunia atu nato'o saa mak Maromak mako'an nakerek kedan hori uluk na'ak,

“Ha'u atu kanorin kodi lia hatetek.
Ha'u atu katak lia sia mak
ema sei la rona dauk,
nahuu hori Na'i Maromak nase'i raiklaran
to'o oras ne'e.”✡

Yesus nalore lia hatetek nosi hae fuik

36 Hotu Yesus la'o nela ema lear nia sia, fila baa uma. Niakaan maktuir sia moos mai nusu baa Nia na'ak, “Ama! Tulun malore lia hatetek hae fuik nia!”

37 Yesus nataa na'ak, “Ema mak kari fini di'ak nia, ne'e mak Ha'u, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. 38 To'os nia, mak raiklaran ne'e. Fini di'ak nia, mak Na'i Maromak eman. Hae fuik nia, mak diabu ulun eman sia. 39 Ema aat mak mai kari hae fini nia, mak diabu ulun du'uk. Oras ku'u to'os isin nia, mak oras rai falu fila. Ema maku'u to'os isin nia, mak Maromak Niakaan makbukar lale'an sia. 40 Baa loron rai falu fila, sia atu libur nola hae nia sia, hotu sunu mohu. 41 Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin, mak atu solok makbukar lale'an sia mai. Sia atu baa libur nola ema hotu-hotu mak la tuir Na'i Maromak ukun. Sia moos libur nola ema hotu-hotu mak sokur ema seluk, nebee keta tuir Na'i Maromak ukun. 42 Hotu sia atu soe ema aat nia sia hotu-hotu baa ha'i naraka, hanesan hae mak kona sunu nia. Iha nia, sia noran susar tebe-tebes nodi tanis nade'un aan la nanawa. 43 Mais ema mak nalo tuir Na'i Maromak hakaran, sia atu nein nima-nimak no siakaan Ama Na'i iha lale'an. Iha nia, sia naksinak nakroma hanesan loro. Rona mai! Ema mak no'uk nanono baa Ha'u, ta'an tilun di'a-di'ak!”

Yesus foo lia hatetek nosi naha mahoo folin todan

* **13:31** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “masik emi fiar hanesan ai musan σίναπι (sinapi).” Sinapi nia, ai musan mak ki'ik oan, mais nia tubu boot to'o aas ro'a tolu. Ai oik nia la noo iha rai Timor. ✡ **13:35** Kananuk Sia 78:2

44 Hotu Yesus tu'an tenik lia
hatetek ida na'ak, “Ema mak
nakara dadi Na'i Maromak eman,
hanesan ema ida mak nakara nola
sasoin mahoo folin todan. Noo
ema ida mak netan nola sasoin
mean-matak iha rai rohan ida.
Naree nola ti'an, nia neon di'ak
nodi nakoi nikar kedas. Hotu fila
lai-lais, baa fa'an mohu niakaan
sasoin hotu-hotu. Hotu nia mai
sosa nola kedan rai rohan nia,
nebee sasoin folin todan nia dadi
niakaan.”

Yesus foo lia hatetek nosi fatuk mahoo matan mak folin todan

45 Hotu Yesus tu'an tenik na'ak,
“Ema mak nakara dadi Na'i Maro-
mak eman, sia moos hanesan ema
makfa'an sa-saa ida mak nakara
netan fatuk mahoo matan mak
folin todan. 46 Baa oras nasoru
fatuk mahoo matan mak di'ak
basuk, nia fila lai-lais, baa fa'an
mohu sasoin seluk sia hotu-hotu.
Hotu nia mai sosa nola fatuk ma-
hoo matan nia, nebee dadi baa
niakaan.”

Yesus foo lia hatetek hili daitiha isin

47 Hotu Yesus tu'an tenik na'ak,
“Na'i Maromak moos ukun foho-
rain hanesan lia ne'e. Noo ema
maktuun tasi nodi daitiha ida baa
tiha iha debu laran. 48 Daitiha nia
nakonu ti'an, sia firi sa'e baa tasi
tehen. Hotu sia tuur nili na'an
tasi nosi daitiha nia. Na'an tasi
mak di'ak, sia natama baa ko'e.
Na'an tasi mak la di'ak, sia soe
lerek. 49 Nunia moos baa oras
rai falu fila. Maromak Niakaan
makbukar lale'an sia atu mai fa'e
salin ema aat no ema di'ak. 50 Sia
soe ema aat sia hotu-hotu baa ha'i
naraka. Iha nia, sia noran susar
basuk nodi tanis la nanawa.”

Yesus nanorin nosi hanorin tuan no hanorin foun

51 Dale notu nunia, Yesus nusu
baa sia na'ak, “Emi hatene lia
hotu-hotu mak Ha'u kdale ti'an
nia ka lale?”

Sia nataa na'ak, “Ami hatene,
Ama Boot!”

52 Hotu Yesus nataa fila na'ak,
“Di'ak! Lia nia nu'u ema manorik
ukun ida mak natene tebe-tebes
hanorin uluk aan nosi Hakerek
Moon. Hotu nia moos simu tenik
Ha'ukaan hanorin baa oras ne'e.
Nia hanesan uma ida na'in mak
loke niakaan tanasak atu lalore
niakaan sasoin tuan bele-bele no
sasoin foun.”

Ema Nasaret dudu sai Yesus
(Markus 6:1-6; Lukas 4:16-30)

53 Yesus nanorin notu ema lear
nodi lia hatetek, Nia moos la'o
nela fatin nia 54 atu fila baa Ni-
akaan leo. To'o baa, Nia tama
baa uma hamulak atu nanorin
ema. Ema hotu-hotu mak rona
Nia, blaar tebe-tebes nodi dale baa
malu na'ak, “Ema ne'e, matenek
tebes! See mak nanorin nia?
Oin nunabee to'o Nia bele nalo
tadak blaar nia sia? 55 Tuir loos,
Nia ne'e, badaen ai ida oan loos
dei. Ita hatene Niakaan inan
Maria, no niakaan alin sia, mak
Yakobus, Yusuf, Yudas no Simon.
56 Ita moos hatene Niakaan alin
feto sia tan ita hotu-hotu leo ida!
Nia netan Niakaan matenek nia,
nosi nabee tenik? Nia netan Ni-
akaan beran maka'as nia, nosi see
tenik?” 57 Tan baa nia, sia la no'uk
rona baa Yesus tenik.

Mais Yesus katak baa sia na'ak,
“Tebes! Ema nakneter Maromak
mako'an nosi fatin seluk, liu nosi
mako'an leo du'uk.”✡ 58 Tan sia la
no'uk fiar baa Yesus, Yesus moos
la nalo tadak blaar wa'in iha leo
nia.

14

Ema no'o Yohanis Mak Sarani Ema
(Markus 6:14-29; Lukas 9:7-9)

1 Baa oras nia, Na'i Herodes
kaer ukun iha rai Galilea. Nia
rona nola lia oi-oik nosi Yesus
ti'an. 2 Hotu nia katak baa eman
serwisu sia na'ak, “Yesus ne'e,
nanis Yohanis Mak Sarani Ema.
Hori hirak nia, ha'u karuka taa
hola Yohanis ulun ti'an. Oras ne'e
nia moris nikar ti'an. Tan lia nia,

✡ **13:57** Yohanis 4:44

Yesus noo beran nalo tadak blaar nia sia.”

3 Na'i Herodes dale nunia, tan uluk nia nalo lia no Yohanis, to'o natama Yohanis baa bui. Lia nia nune'e: Na'i Herodes nola alin Filipus feen, naran Herodias. Mais tuir loos, Filipus no Herodias sei la soe malu dauk. 4 Tan nia, Yohanis de'an hei-hein na'ak, “Ama Na'i la bele nola ama alin feen. Lia nia nakur itakaan adat Yahudi!”✡

5 Mais Herodes la no'uk rona. Nia nola luku Herodias dei. Nia moos buka dalan no'o Yohanis Mak Sarani Ema. Mais nia nakerat ema lear, tan sia fiar na'ak Yohanis nia, mak Maromak mako'an. Tan baa nia, Herodes naruka niakaan ema sia natama Yohanis baa bui.

6 Kleu-leur Herodes nalo niakaan dahur loron moris. Baa oras nia, ina Herodias oan feto ida bidu iha bainaka sia oin. Nia bidu furak basuk, to'o nalo Herodes neon di'ak lo-loos. 7 Bidu notu, Herodes bolu nola oan feto nia nodi na'ak, “O makara musu saa baa ha'u, katak baa dei! Ha'u nanis foo baa o. Ha'u ka'ak tebetebes kodi Na'i Maromak naran.”

8 Rona na'in dale nunia, ina Herodias sasuku niakaan oan. Hotu oan baa nusu ama na'i na'ak, “Ama! Ha'u kusu Yohanis Mak Sarani Ema niakaan ulun. Tau baa hanematan, hodi mai ne'e, foo baa ha'u.”

9 Rona oan nusu nunia, Herodes neon lakon kedas. Mais nia la bele dada nikar niakaan lia fuan, tan bainaka hotu-hotu rona nola ti'an. Tan baa nia, nia tuir oan nia beer dei. 10 Nia naruka ema baa taa nola Yohanis ulun iha bui laran. 11 Taa nola ti'an, sia tau baa hanematan, nodi foo baa oan nia. Nia simu nola hanematan nia, tane nodi foo baa inan. 12 Baa oras Yohanis niakaan maktuir sia rona na'ak ema taa nola Yohanis ulun ti'an, sia mai nola niakaan maten, nodi baa nakoi. Hotu sia baa nasara lia nia baa Yesus.

Yesus nahaan ema na'in rihun lima resin
(Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17; Yohanis 6:1-14)

13 Baa oras Yesus rona lia Yohanis mate, Nia no Niakaan maktuir sia la'o nela fatin nia. Sia sa'e bero baa fatin fuik ida atu nanawa kole iha nia. Mais ema lear naree Yesus siakaan bero la'o tuir debu tehen. Sia moos sai nosi leo, la'o tesi tuir rai maran, to'o uluk Yesus. 14 Baa oras Yesus tuun nosi bero, Nia naree ema lear no'i nein Nia ti'an. Naree nunia, neon monu baa sia. Nia moos nadi'ak nola siakaan ema moras sia.

15 Loron malirin, Yesus Niakaan maktuir sia mai katak baa Nia na'ak, “Ama! Loraik ti'an! Di'ak liu Ama naruka ema ne'e sia baa sosa haan iha leo kre'is ne'e sia. Tan iha fatin fuik ne'e la noo haan.”

16 Mais Yesus nataa na'ak, “Lalika! Emi mak hahaan sia dei.”

17 Sia nataa na'ak, “Aikee, Ama! Ami la hoo sa-saa atu hodi hahaan ema lear ne'e. Ami atu halo nunabee? Ami hoo loos tubi baluk lima no na'an tasi lolon rua!”

18 Rona nola nunia, Yesus dale na'ak, “So'in! Hodi mai ona!” 19 Hotu Nia naruka ema nia sia tuur libur malu baa hae fohon. Hotu Nia nola tubi nia no na'an tasi nia. Nia tanaat baa lale'an nodi sera dodan baa Na'i Maromak. Hotu Nia tohi fa'e tubi nia sia, lolo baa maktuir sia nebee fa'e baa ema nia sia hotu-hotu. 20 Sia hotu-hotu naa to'o bosu. Naa notu, maktuir sia baa libur nola haan resin sia, nakonu nola ko'e sanulu resin rua. 21 Ema hotu-hotu mak tuur naa nia, takseer ema mane rihun lima. Sei la sura dauk feto no lawarik oan sia.

Yesus la'o iha wee leten
(Markus 6:45-52; Yohanis 6:16-21)

22 Ema lear nia hotu-hotu naa ti'an, Yesus naruka Niakaan maktuir sia sa'e bero, baa uluk debu balu baa. Nia du'uk sei nein iha nia atu naruka ema lear nia fila nikar. 23 Sia hotu-hotu fila ti'an,

✡ **14:4** Lukas 3:19-20; Ukun-badu Na'ilulik 18:16, 20:21

Yesus sa'e baa foho ida leten atu namulak. To'o kalan, Nia mesan sei iha nia. 24 Baa oras nia, Ni-akaan maktuir siakaan bero dook ti'an iha debu klaran. Mais sia fofer maka'as tebe-tebes, tan bero la'o sakar anin. Laloran boot moos basak bero nia. 25 Kre'is rai naroma, Yesus baa tuir sia, la'o tuir wee leten. 26 Naree nola nunia, maktuir sia sarebak basuk. Sia nata'uk nodi dale na'ak, “Hoi! Saa mak nia? Ema kmalar ka?!”

27 Mais Yesus dale baa sia na'ak, “No-nook baa dei. Ha'u ne'e Yesus! Keta hata'uk.”

28 Rona nola nunia, Petrus nataa na'ak, “Kalo tebe-tebes Ama Boot, maruka ha'u kla'o iha wee leten tone Ama.”

29 Yesus nataa na'ak, “Di'ak! Mai ona!” Petrus moos sai nosi bero baa Yesus, nodi la'o tuir wee leten. 30 Mais oras noran anin maka'as, nia nata'uk tan atu mout ona. Nia nahii na'ak, “Adeei Ama Boot! Tulun ha'u lai!”

31 Yesus moos lolo liman lai-lais, nodi kaer nola Petrus. Hotu Yesus dale na'ak, “Petrus! Tan saa o neon ruak nunia? O la duun fiar baa Ha'u ka?”

32 Hotu sia na'in rua tama baa bero laran. Anin moos nak-matek kedas. 33 Naree nola nunia, Niakaan maktuir sia foti tonu-naboot Nia na'ak, “Aikee! Ama ne'e, tebe-tebes Na'i Maromak Oan!”

Yesus nadi'ak nola ema moras sia iha Genesaret
(Markus 6:53-56)

34 To'o debu balu baa, Yesus sia tuun baa leo Genesaret. 35 Baa oras tuun, ema lear titu-naree ti'an. Sia nahii na'ak, “Hoi! Yesus mai ti'an!” Sia moos nalai baa katak nasirin lia nia, to'o ema nodi ema moras hotu-hotu mai baa Yesus. 36 Sia nusu nebee bele koko Yesus farun, tan naneo na'ak, “Surak ema moras koko Yesus faru ninin dei moos, bele di'ak.” Baa oras nia moos, ema moras hotu-hotu mak koko Yesus farun, di'ak kedas.

15

Ema seluk Na'i Maromak ukun-badu nodi ukun-badu raiklaran
(Markus 7:1-13)

1 Baa loron ida, ema manorik ukun Yahudi no ema Farisi sia mai nosi Yerusalem atu nalo lia no Yesus, 2 tan sia rona nola ti'an na'ak Yesus Niakaan maktuir sia naa la fasi uluk liman tuir adat. Sia kanarak, tan sia kaer metin siakaan adat Yahudi. Tan lia nia, sia mai tula sala baa Yesus na'ak, “Tan saa okaan maktuir sia naa, mais la fasi uluk liman? Lia nia sakar ti'an itakaan bei uluk siakaan ukun!”

3 Mais Yesus nataa na'ak, “Emi ne'e dale seluk, halo seluk! Emi matenek sakar Na'i Maromak hakaran hodi seluk bei uluk siakaan hakaran dei. 4 Na'i Maromak naruka ti'an na'ak, ‘Hakneter emikaan inan-aman.’ Tu'an tenik na'ak, ‘Kalo ema ida de'an aat baa inan-aman, musti taa ukun mate baa ema nia.’✡ 5-6 Na'i Maromak nanorin tebes nunia, mais emi hanorin seluk. Emi ha'ak, ‘Ema ida lalika nodi niakaan naha atu tulun inan-aman, kalo nia nameno ti'an atu sera naha nia baa Na'i Maromak. Masik inan-aman susar basuk moos, lalika foo.’ Hodi hanorin nunia, emi soe ti'an Na'i Maromak ukun, seluk hodi emikaan ukun du'uk.

7 Tan baa nia, Ha'u katak ohin ka'ak, emi ne'e dale seluk, halo seluk! Maromak mako'an Yesaya nakerek kedan hori uluk nosi emi na'ak,

8 ‘Ema nia sia tonun Ha'u,
nodi ibun dei, la nodi neon.
9 Tonun oin nunia, butan dei.
Sia la nikir Ha'ukaan ukun,
sia nikir loos ema raiklaran
ukun dei.’”✡

Lia aat sai nosi ema neon
(Markus 7:14-23)

✡ **15:4** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:12, 21:17; Ukun-badu Na'ilulik 20:9; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:16 ✡ **15:9** Yesaya 29:13

10 Nunia hotu, Yesus bolu nola
ema seluk iha nia, hotu nanorin
sia na'ak, “Ta'an tilun di'a-di'ak,
nebee emi bele tolan! 11 Saa mak
tama baa ema ibun laran la nalo
ema kadoor. Mais saa mak sai
nosi ibun mak nalo kadoor.”
12 Hotu Yesus Niakaan maktuir
sia mai nusu Nia na'ak, “Ama,
matene ka lale? Ema Farisi sia
laran moras, tan rona Ama dale
nia.”
13 Mais Yesus nataa na'ak,
“Ha'ukaan Ama iha lale'an atu
fokit soe ema mak la nanorin tuir
Niakaan beer. Nia atu fokit sia
hanesan ema fokit mohu ai horis
mak ema la beer. 14 Dadi lalika
hanoin baa ema Farisi nia sia!
Sia nia, hanesan ema matan delek
mak nadaek malu. To'o ikus, sia
monu bele-bele tama baa kuak
laran.”✡
15 Hotu Petrus dale na'ak, “Ama,
malore baa ami lai lia hatetek nia
isin!”
16 Yesus nataa na'ak, “Emi moos
sei la hatene dauk ka? 17 Lia isin
nune'e: Saa mak ema haa, tama
tuir ibun, liu baa kabun, hotu sai
nikar baa luan. 18 Mais saa mak
sai nosi ibun, lia nia mak nalo
ema kadoor, to'o Na'i Maromak
nakribi ema nia.✡ 19 Lia aat
wa'in sai nosi ema neon! Hane-
san hanoin aat, ho'o ema, hakur
biti-kluni, halo lia kfo'er, hana'o,
hataa lia tolek, no dale hahaat
ema. 20 Lia oin nunia sia mak nalo
ema kadoor. Mais, kalo ema naa
nodi la fasi uluk liman tuir adat,
nia la dadi baa lia.”

Yesus tulun feto ida mak lahoos ema Yahudi
(Markus 7:24-30)

21 Hotu Yesus la'o nela fatin nia,
baa rai mak kre'is no kota Tirus
no kota Sidon. 22 Iha nia, noo
feto ida nosi rai nia. Feto nia
lahoos ema Yahudi. Mais baa
oras rona Yesus mai ti'an, nia mai
nusu tulun baa Yesus na'ak, “Na'i
Daud husar-binan! Madomi ha'u
lai! Diabu tekar ha'ukaan oan feto
to'o nia susar basuk.”
23 Mais Yesus no-nook dei, la
nataa saa ida. Hotu Niakaan mak-
tuir sia mai nasara na'ak, “Ama,
feto ne'e nahii nalau aan dei.
Di'ak liu Ama naruka nia sees nosi
ne'e ona!”
24 Yesus nataa na'ak, “Na'i
Maromak naruka Ha'u kmai atu
tulun itakaan ema Yahudi, tan sia
hanesan bibi malae mak la'o sala
dalan. Nia la naruka Ha'u kmai
tulun ema seluk.”
25 Mais feto nia mai kre-re'is
tenik baa Yesus. Nia nakni'a nusu
tulun na'ak, “Ama Boot! Ama
tulun ha'u lai!”
26 Hotu Yesus soe lia na'ak, “La
kona kalo hola haan hosi lawarik
oan, foo baa asu.” [Lia isin subar
na'ak, Yesus musti tulun Niakaan
ema Yahudi, lahoos ema seluk.]
27 Mais feto nia nataa na'ak,
“Tebes, Ama! Mais asu nia iha
hadak ohak. Nia moos bele naa
saa mak monu nosi lawarik oan
bikan.” [Lia isin subar na'ak, baa
oras lawarik oan naa, asu moos
bele naa. Masik Yesus tulun Ni-
akaan ema sia moos, Nia musti
tulun no ema seluk.]
28 Rona nola nunia, Yesus katak
baa feto nia na'ak, “Ina, tan o fiar
tebe-tebes, fila ona. Saa mak o
musu nia dadi ti'an!” Hotu feto
nia fila. To'o uma baa, naree oan
di'ak tebes ti'an.

Yesus nadi'ak nola ema moras lear

29 Nunia hotu, Yesus no Niakaan
maktuir sia la'o nela fatin nia, la'o
nalolon tuir debu Galilea tehen.
Hotu sia sa'e liu baa foho ida
atu nein heik iha nia. 30 Ema
lear moos mai baa Yesus. Sia
nodi ema ai kma'as, ema matan
delek, ema ai asak, ema nunuk,
no ema moras seluk sia. Sia rai
ema moras nia sia kre-re'is baa
Yesus ain. Hotu Nia nadi'ak nola
sia. 31 Titu-naree nunia, ema lear
nia moos blaar. Sia dale na'ak,
“Maka'as liu resik! Ema ai kma'as,
bele la'o. Ema matan delek, bele
naree. Ema ai asak, bele di'ak.
Ema nunuk, bele dale! Ne'e nanis

✡ **15:14** Lukas 6:39 ✡ **15:18** Mateus 12:34

Na'i Maromak mak nalo. Nia mak ema Yahudi sia lo'u-sudur baa."

Yesus nahaan ema na'in rihun haat
(Markus 8:1-10)

32 Nunia hotu, Yesus bolu nola Niakaan maktuir sia nodi dale na'ak, "Ha'u kdodan tebes ema lear ne'e sia. Balu mai nosi dook. Sia namutuk iha ne'e loron tolu ti'an, to'o haan la noo ona. Di'ak liu sia keta fila nodi kabun mamuk. Keta to'o sia nakloti iha dalan klaran tan salaen."
33 Mais Yesus Niakaan maktuir sia nataa na'ak, "Ama! Fatik ne'e dook nosi leo. Ita la bele hahaan ema lear nune'e."
34 Mais Yesus nusu sia na'ak, "Emi hoo tubi baluk hira?"
Sia nataa na'ak, "Baluk hitu dei! No na'an tasi oan ida!"
35 Hotu Yesus naruka ema nia sia hotu-hotu tuur baa rai. 36 Nia nola tubi baluk hitu no na'an tasi nia, hotu sera dodan baa Na'i Maromak. Hotu Nia tohi fa'e, foo baa maktuir sia nebee fa'e baa ema nia sia hotu-hotu. 37 Sia hotu-hotu moos naa to'o bosu. Naa notu, maktuir sia libur nola haan resin sia, nakonu ko'e boot hitu. 38 Ema hotu-hotu mak naa nia, takseer mane na'in rihun haat. Sei la sura dauk feto no lawarik oan sia. 39 Nunia hotu, Yesus naruka ema lear nia fila nikar. Hotu Nia sa'e baa bero atu baa rai Magadan.*

16

Ema Farisi no ema Saduki buka dalan nahonu Yesus
(Markus 8:11-13; Lukas 12:54-56)

1 Baa loron ida, ema Farisi no ema Saduki na'in hira mai baa Yesus. Sia nakara nakusuk lia fuan no Nia atu nahonu Nia. Tan lia nia, sia nusu Yesus na'ak, "Ama! Tulun matudu tadak blaar lai, nebee dadi kakaer na'ak Ama netan beran nosi Na'i Maromak."✡
2 Mais Yesus nataa na'ak, "Kalo loro monu no kalo'an ilas mean, emi hatadan ha'ak, 'Awan la udan.' 3 Kalo loro sa'e nodi kalo'an metan, emi hatadan ha'ak, 'Ohin loron ne'e atu udan.' Kalo emi bele leno tadak nunia, tan saa emi la bele leno tadak nosi Na'i Maromak? 4 Hoi! Emi ema oras ne'e hatene loos halo aat dei! Emi la hikir Na'i Maromak! Masik emi husu tadak blaar moos, Ha'u la kfoo. Uluk Na'i Maromak nalo tadak blaar ti'an nodi Niakaan mako'an Yunus. Nia, to'o ti'an!" Dale notu nunia, Yesus la'o nela sia.✡

Yesus katak na'ak, sintidu ho ema Farisi no ema Saduki sia
(Markus 8:14-21)

5 Hotu Yesus sia sa'e baa bero. To'o debu klaran baa, foin maktuir sia nanoin nola na'ak sia nalu'a tubi bakae. 6 Rona nola sia dale nunia, Yesus moos katak na'ak, "Musti sintidu ho ema Farisi no ema Saduki siakaan tua teen tubi."✡
7 Rona nola nunia, maktuir sia benar karin. Sia dale baa malu na'ak, "Itakaan Ama dale saa mak nia? Arumak Nia dale nunia tan ita la hodi tubi ka?"
8 Mais Yesus natene siakaan neon. Nia moos katak na'ak, "Hoi! Emi ne'e liu resik ti'an! Tan saa emi dale hosi tubi! Emi sei la duun fiar baa Ha'u ka? 9 Emi sei la duun hatene Ha'ukaan beran ka? Oras Ha'u ktohi fa'e tubi baluk lima kodi kahaan ema na'in rihun lima nia, ko'e hira mak emi hodi libur hola tubi resin nia sia?✡ 10 Nunabee tenik, hodi tubi baluk hitu nia mak Ha'u ktohi fa'e foo baa ema na'in rihun haat nia? Ko'e hira mak emi hodi libur hola tubi resin nia sia?✡ 11 Tan saa emi sei la hatene Ha'ukaan dalen nia? Ha'u la kdale kosi tubi. Ha'u kdale kosi ema Farisi no ema Saduki siakaan a'aat. Tan siakaan sasu'at nia bele be'ur nola ema wa'in,

* **15:39** Fatik ne'e la malorek. Hakerek Moon lia Yunani balu na'ak 'Magdala'. Balu tenik na'ak 'Magdalan'. ✡ **16:1** Mateus 12:38; Lukas 11:16 ✡ **16:4** Mateus 12:39; Lukas 11:29 ✡ **16:6** Lukas 12:1 ✡ **16:9** Mateus 14:17-21 ✡ **16:10** Mateus 15:34-38

hanesan tua teen oan ida nalo tubi dadi boot.”
12 Yesus dale nunia, foin sia natene na'ak Nia la dale nosi tubi. Nia dale nosi ema Farisi no ema Saduki siakaan hanorin mak la loos.

Petrus katak sain na'ak, Yesus mak Kristus
(Markus 8:27-30; Lukas 9:18-21)
13 Nunia hotu, Yesus sia la'o baa kota Kaisarea Filipi. Iha dalan klaran, Nia nusu baa Niakaan maktuir sia na'ak, “Tuir ema dalen, Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e, see?”
14 Sia nataa na'ak, “Ema balu na'ak Ama ne'e, Yohanis Mak Sarani Ema mak moris nikar. Seluk na'ak, arumak Ama ne'e, Bei Elia. Seluk tenik na'ak, Bei Yeremia. Kalo lale, Maromak mako'an uluk aan ida seluk.”✡
15 Hotu Yesus nusu tenik na'ak, “Mais, kalo tuir emi du'uk, Ha'u ne'e, see?”
16 Simon Petrus nataa na'ak, “Ama ne'e, Kristus, Ema mak Na'i Maromak nameno ti'an hori uluk atu solok mai! Ama ne'e moos Na'i Maromak mak moris nimanimak Oan.”✡
17 Hotu Yesus na'ak, “Simon, Yunus oan, o ne'e sotir! Lahoos ema raiklaran mak katak lia ne'e baa o, mais Ha'ukaan Ama iha lale'an mak katak baa o. 18 Rona! Ha'u ktau naran baa o ka'ak ‘Petrus’, mak lia isin na'ak fatuk. Tan okaan fiar biit ti'an nu'u fatuk, o atu dadi uma tatuur fatuk bodik Ha'ukaan ema makfiar sia. Masik diabu nodi beran aat hotu-hotu sokur Ha'ukaan ema sia moos, la bele natoba nola. 19 Ha'u klatan beran baa o, nebee maliku Ha'ukaan ema sia. Ne'e, hanesan o kaer sabi lale'an. Saa mak o badu iha raiklaran, Na'i Maromak moos badu ti'an iha lale'an. Saa mak o mabusik iha raiklaran, Na'i Maromak moos nabusik ti'an iha lale'an.”✡
20 Dale notu nunia, Yesus nakahik sia nebee keta katak baa se-see na'ak, Nia mak Kristus.

Yesus katak kedan na'ak, Nia mate mais moris nikar
(Markus 8:31—9:1; Lukas 9:22-27)
21 Nahuu nosi oras nia, Yesus nalore kedan baa Niakaan maktuir sia nosi lia saa mak atu dadi baa Nia. Nia katak na'ak, “Ha'u kmusti baa Yerusalem. Iha nebaa, Ha'u atu ketan susar wa'in boot kosi itakaan ema Yahudi fukun sia, na'ilulik ulun sia, no manorik ukun sia. Sia atu no'o Ha'u, mais baa wainrua Ha'u kmoris kikar.”*
22 Oras Yesus katak nunia, Petrus dada nodi Nia baa sorin hotu nasee na'ak, “Ama, keta dale nunia! Ha'u kaloon baa Na'i Maromak nebee keta nabusik Ama!”
23 Mais Petrus dalen nia la kona baa Na'i Maromak hakaran. Tan lia nia, Yesus nasee nikar Petrus na'ak, “Hoi! Sees mosi ne'e! Okaan lia fuan nia, diabu ulun mak dale! Keta saseni Ha'u! O manoin loos ema raiklaran hakaran dei, lahoos Na'i Maromak hakaran!”
24 Hotu Yesus nanorin baa maktuir sia na'ak, “Ema mak nakara tuir Ha'u, musti naterus aan tuir bei-beik sura loron! Nia musti nalu'a lakon niakaan hakaran du'uk, nebee tuir Na'i Maromak hakaran dei. Masik ema atu no'o nia moos, nia musti tuir bei-beik, hanesan ema ida natiu niakaan ai karuus atu baa mate.✡ 25 Ema mak simu mate tan tuir Ha'u, nia atu

✡ **16:14** Mateus 14:1-2; Markus 6:14-15; Lukas 9:7-8 ✡ **16:16** Yohanis 6:68-69 ✡ **16:19** Mateus 18:18; Yohanis 20:23 * **16:21** Kalo ita sura loron hodi lia Yunani, oin seluk nosi sura loron hodi lia Tetun. Lia Yunani sura loron ohin ne'e na'ak “loron ida”; awan na'ak “loron rua”; wainrua na'ak “loron tolu”; waintolu na'ak “loron haat”. Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak, τῃ τρίτῃ ἡμέρᾳ (tē tritē hēmera). Ne'e na'ak “iha loron tolu”. Mais ita sura loron nia hodi lia Tetun na'ak “wainrua”. Ita hatene ha'ak Yesus mate baa loron lima. Awan, loron neen (mak ema Yahudi sura na'ak, loron rua). Hotu, Yesus moris nikar baa loron domiku (mak ema Yahudi sura na'ak, loron tolu). ✡ **16:24** Mateus 10:38; Lukas 14:27

netan moris nima-nimak no Ha'u. Mais ema mak nakara moris loos bodik isin lolon du'uk, niakaan moris nia atu lakon nunia dei!✡ 26 Rona! Kalo o metan raiklaran sasoin hotu-hotu, mais Na'i Maromak dudu sees o, niakaan sotir mak saa? Masik o loi modi raiklaran sasoin hotu-hotu moos, sasoin nia la bele seluk okaan kmalar!

27 Ha'u katak lia ne'e sia hotu-hotu baa emi, tan Ha'u ne'e, mak Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Nosi ikus, Ha'u atu kmai kikar kodi Ha'ukaan Aman beran maka'as, bele-bele ko Niakaan makbukar lale'an sia. Baa oras nia, Ha'u atu kselu baa ema ida-idak tuir niakaan hahalok.✡ 28 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Nosi emi hotu-hotu iha ne'e, ema na'in hira la mate dauk to'o naree Ha'u, Ema Raiklaran nosi lale'an, kaer ukun nodi beran boot hanesan Na'in."

17

Na'i Maromak lalore Yesus Niakaan maka'as
(Markus 9:2-13; Lukas 9:28-36)

1 Loron neen hotu, Yesus bolu nola Petrus, Yakobus no alin Yohanis. Nia tene sia atu sa'e bele-bele baa foho aas ida, nebee sia mesan iha nebaa. 2 To'o foho leten baa, sia titu-naree Yesus nakfilas. Niakaan oin naksinak hanesan loro. Niakaan tais moos dadi mutin molen. 3 Teki-tekis, sia titu-naree tenik Nia no'i dale no Bei Elia no Bei Musa. 4 Naree nola nunia, Petrus benar to'o dale karin na'ak, "Ama! Ami horan furak ti'an iha ne'e! Di'ak liu ami hariik hola batane tolu. Ida bodik Ama, ida bodik Bei Musa, no ida tenik bodik Bei Elia."

5 Baa oras Petrus sei dale nunia, teki-tekis kalo'an tuun mai nakalus nola sia. Sia moos blaar tan rona lia maliak ida sai nosi kalo'an nia na'ak, "Rona lai! Yesus ne'e, Ha'ukaan Oan dadobe. Nia nalo Ha'u neon di'ak tebes. Rona di'a-di'ak baa Nia!"✡

6 Rona nola nunia, maktuir nia sia nata'uk basuk to'o nakloti tabarakat. 7 Mais Yesus mai kebit sia nodi dale na'ak, "Hadeer ona! Keta hata'uk!" 8 Rona nola nunia, sia foti oin mais la titu-naree se-see tenik iha nia. Hela mesan Yesus dei mak iha nia.

9 Oras sia nahuu tuun nosi foho nia, Yesus nakahik sia na'ak, "Saa mak emi foin haree nia, keta katak baa se-see! Tan Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin mak tuun mai nosi lale'an. Ha'u kmusti mate uluk lai. Ha'u kmoris kikar ti'an, foin emi bele katak baa ema seluk."

10 Hotu sia nusu baa Nia na'ak, "Ama ne'e, Kristus tebes. Mais Bei Elia iha nabee? Manorik ukun sia nanorin na'ak, Bei Elia musti mai uluk lai, foin Kristus mai. Mais tuir Ama, nunabee?"✡

11 Yesus nataa na'ak, "Tebes. Bei Elia musti mai uluk nebee loke dalan bodik Kristus. 12 Mais rona di'a-di'ak! Bei Elia mai ti'an, mais ema la natene nia. Sia nasusar nia tuir siakaan hakaran dei. Sia moos atu nalo nunia baa Ha'u ne'e, mak Ema Raiklaran Isin nosi lale'an."✡

13 Rona notu nunia, foin sia natene na'ak Bei Elia mak Yesus dale nia, Yohanis Mak Sarani Ema.

Yesus nadi'ak nola lawarik oan ida mak diabu tekar
(Markus 9:14-29; Lukas 9:37-43)

14 Baa oras Yesus sia fila nikar, noo ema lear mak nein sia ti'an. Hotu katuas ida mai nakni'a nodi nusu tulun baa Yesus na'ak, 15 "Ama Boot! Madomi ha'ukaan oan lai! Nia moras horak bibi maten to'o nia susar basuk. Kalo nasa'e horak, na'in monu aan baa wee laran, lale, baa ha'i laran. Tulun lai, Ama Boot! 16 Ha'u kodi nia baa Ama Boot Niakaan

✡ **16:25** Mateus 10:39; Lukas 17:33; Yohanis 12:25 ✡ **16:27** Mateus 25:31; Kananuk Sia 62:12; Roma 2:6 ✡ **17:5** 2 Petrus 1:17-18; Lia Uluk Fohon 22:2; Kananuk Sia 2:7; Yesaya 42:1; Mateus 3:17, 12:18; Markus 1:11; Lukas 3:22; Hanoin Hikar Dalan Moris 18:15 ✡ **17:10** Maleaki 4:5 ✡ **17:12** Mateus 11:14

maktuir sia ti'an, mais sia la bele nadi'ak nola nia."

17 Rona nola nunia, Yesus nakbehek Niakaan maktuir sia na'ak, "Hoi! Emi ne'e liu resik ti'an! Ha'u kanorin emi hei-hein ti'an, mais emi la tolan. Tan saa emi sei la duun fiar baa Ha'u? Ha'u kmusti katerus aan baa emi to'o wainhira tenik? Hodi lawarik nia mai!"

18 Sia nodi lawarik nia mai, hotu Yesus te'ur sai diabu nia. Diabu sai ti'an, lawarik nia moos di'ak kedas.

19 Baa oras Yesus no Niakaan maktuir sia mesan, sia nusu baa Nia na'ak, "Ama! Tan saa ami la bele te'ur sai diabu ohin nia?"

20 Yesus nataa fila na'ak, "Emi la bele te'ur sai diabu nia, tan emi la fiar tebe-tebes. Hanoin! Kalo emi fiar tebe-tebes, masik fiar oan ida dei moos,* la noo saa ida mak la bele halo. Emi bele haruka foho ida ha'ak, 'Hoi foho! Lori baa nebaa!' Foho nia moos, nanis lori.✡ 21 [Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Diabu sia aat tebes. Kalo emi la hamulak no halirin aan hodi husu tulun baa Na'i Maromak, emi la bele te'ur sai diabu oin nunia."]†

Yesus dale tenik nosi Niakaan mamaten
(Markus 9:30-32; Lukas 9:43-45)

22 Baa loron ida, Yesus no maktuir sia libur malu iha rai Galilea. Nia katak baa sia na'ak, "La kleur ona, ema atu fa'an Ha'u baa ema seluk. 23 Hotu sia no'o Ha'u, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an ne'e. Ha'u nanis kmate, mais baa wainrua, Ha'u kmoris kikar."

Rona nola Nia dale nunia, maktuir sia noran susar basuk.

Yesus dale nosi selu bea baa Uma Hamulak Huun

24 Baa loron ida, Yesus no maktuir sia baa leo Kapernaum. To'o nebaa, ema nosi Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun mai baa Petrus nodi nusu na'ak, "Okaan manorik selu bea baa Uma Hamulak Huun ka lale?"✡

25 Petrus nataa na'ak, "Selu!"

Hotu Petrus fila nikar baa siakaan hein fatin. Nia sei la nasara lia nia baa Yesus, Yesus katak kedan baa nia na'ak, "Simon! Manoin kokon! Na'in sia iha raiklaran ne'e nola bea nosi see? Nosi siakaan oan du'uk ka, nosi siakaan hutun-renu?"

26 Petrus nataa na'ak, "Nosi hutun-renu!"

Yesus natutan tenik na'ak, "Kalo nunia, na'in oan du'uk la kona bea.

27 Nunia moos, bea Uma Hamulak Huun. Mais ita lalika buka lia ho maksisi bea sia. Di'ak liu, o baa makair na'an tasi iha debu dei. Kohi mola na'an tasi uluk fohon, hotu loke naan tasi nia nunun. O atu metan osan murak tomak ida iha nunun laran. Hotu foti mola, modi baa selu bea bodik ita rua. Tan osan nia to'o ti'an bodik ita rua."‡

18

Yesus Niakaan maktuir sia nusu lia, see mak boot kaliuk
(Markus 9:33-37; Lukas 9:46-48)

1 Baa oras nia, Yesus Niakaan maktuir sia mai nusu baa Nia na'ak, "Ama! Nosi Na'i Maromak

---

* **17:20** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, "masik emi fiar hanesan ai musan σίναπι (sinapi)." Sinapi nia, ai musan mak ki'ik oan, mais nia tubu boot to'o aas ro'a tolu. Ai oik nia la noo iha rai Timor. ✡ **17:20** Mateus 21:21; Markus 11:23; 1 Korintus 13:2 † **17:21** Tohar rua nulu resin ida ne'e la noo iha Hakerek Moon lia Yunani mak tuan kaliuk. ✡ **17:24** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 30:13, 38:26 ‡ **17:27** Sura tinan, ema mane Yahudi ida-idak mak otas liu tinan rua nulu, musti selu bea baa Uma Hamulak Huun (leno iha *Sai Hosi Mesir* 30:12-16). Baa oras Yesus moris, sia sura bea nia nodi osan *didrakma. Didrakma* ida kona *dinari* rua. *Dinari* ida, kona baa ema serwisu kansera loron ida. Iha ne'e, Yesus katak baa Petrus na'ak, nia atu netan osan *stater* ida iha na'an tasi nunun. *Stater* ida kona *didrakma* rua, lale, *dinari* haat. Nia, to'o ti'an atu hodi selu Yesus no Petrus siakaan bea. ✡ **18:1** Lukas 22:24

eman hotu-hotu, see mak boot kaliuk?”✡
2 Rona nunia, Yesus bolu nola
lawarik oan ida, hotu natuur
baa siakaan klaran. 3 Hotu Nia
dale na'ak, “Rona, tan Ha'ukaan
dalen ne'e, tebes no loos! Ema
mak nakara dadi baa Na'i Maro-
mak eman, nia musti filas neon
no laran, nebee dadi hanesan
lawarik oan mak neon loos.✡
4 Ema mak naraik aan hanesan
lawarik oan ne'e, ema nia mak
boot kaliuk iha Na'i Maromak oin.
5 Kalo noo ema simu ema ki'ik tan
fiar baa Ha'u, hanesan lawarik
oan ne'e, ne'e na'ak, ema nia
moos simu Ha'u.”

Yesus katak nosi lia ema mak sasu'at ema seluk to'o nalo sala
(Markus 9:42-48; Lukas 17:1-2)

6 Hotu Yesus katak tenik baa sia
na'ak, “Kalo ema sasu'at ema ki'ik
ida nebee nia tuir dalan sala to'o
la fiar tenik baa Ha'u, ema nia
musti sintidu! Di'ak liu kesi fatuk
boot ida* baa niakaan kakorok,
hodi baa tonan mout baa tasi
laran. 7 Raiklaran ne'e nanis fatin
mak nakonu dinu, tan noo lia
wa'in mak nalo ema to'o monu
baa sala. Mais ema mak netan
dinu kaliuk, ne'e mak, ema mak
nase'i dalan aat to'o ema seluk
nalo sala.
8 Kalo malo sala modi okaan
liman, lale, okaan ain, taa kotu
baa dei! Di'ak liu o tama lale'an
modi liman sorin dei, lale, ain
sorin dei, nosi sia soe o baa ha'i
naraka modi liman rua no ain
rua.✡ 9 Kalo o malo sala modi
matan, sukit sai dei! Di'ak liu
o tama lale'an modi matan sorin
dei, nosi sia soe o baa ha'i naraka
modi matan rua.”✡

Yesus foo lia hatetek nosi bibi malae mak lakon
(Lukas 15:3-7)

10 Hotu Yesus dale tenik na'ak,
“Sintidu! Keta to'o emi titu haraik
ema ki'ik hanesan lawarik ne'e
sia, tan Na'i Maromak Niakaan
makbukar lale'an daka sia. Baa
oras nabee dei, makbukar lale'an
nia sia bele tama baa Na'i Maro-
mak atu nasara siakaan lia.
11-13 Rona mai. Noo ema mak-
balin ida, niakaan bibi malae
matan atus ida. Baa loron ida,
bibi malae matan ida lakon. Emi
haneo makbalin nia musti nalo
saa? Nia nanis la'o nela niakaan
bibi malae matan siwi nulu resin
siwi nia iha foho leten, baa buka
bibi malae matan ida mak lakon
nia.✡
Netan nikar ti'an, makbalin nia
neon di'ak tebes naree bibi malae
matan ida mak lakon nia, liu
nosi nia naree niakaan bibi malae
matan siwi nulu resin siwi mak la
lakon. [Ha'u ne'e, Ema Raiklaran
Isin nosi lale'an. Ha'u kmai atu
sori ema mak lakon nosi dalan
moris loos.]† 14 Masik mak lakon
nia, lawarik ki'ik oan ida dei
moos, Ha'ukaan Ama iha lale'an
la nakara.”

Yesus nalore dalan nebee ita bele dame hikar ho ema mak nalo sala baa ita

15 Hotu Yesus dale tenik na'ak,
“Kalo okaan maluk nalo sala baa
o, o du'uk mak musti baa ma-
soru nia. Emi na'in rua mesan
ti'an lai, foin katak niakaan salan.
Kalo nia rona o, emi dame malu
ti'an.✡ 16 Mais, kalo la no'uk
rona, baa mola mamaluk ida-rua
seluk. Hotu baa bele-bele hasoru
ema nia, nebee dale tenik ho nia.
Hakerek Moon na'ak, ‘Iha lia ida,
musti noo ema na'in rua-tolu mak
naree nodi matan du'uk, foin bele
simu siakaan dale.’✡ 17 Mais, kalo
ema nia sei la no'uk rona emi,
baa katak baa fukun sarani sia.
Kalo nia la no'uk rona tenik, filak
nia baa ema mak la natene Na'i
Maromak. Kalo lale, filak nia baa
ema matak, hanesan ema maksisi
bea sia.

✡ **18:3** Markus 10:15; Lukas 18:17 * **18:6** Hakerek Moon lia Yunani na'ak ‘fatuk laledun’. Uluk ema Yahudi sia ledu hare gandum nodi fatuk laledun mak boot liu ema. Sia feur fatuk nia nodi kuda keledai. ✡ **18:8** Mateus 5:30 ✡ **18:9** Mateus 5:29 ✡ **18:11-13** Lukas 19:10

† **18:11-13** Hakerek lia Yunani mak tuan kaliuk la noo lia fuan mak tau iha lalutuk laran ne'e. ✡ **18:15** Lukas 17:3 ✡ **18:16** Hanoin Hikar Dalan Moris 19:15

18 Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no
loos! Saa mak emi hakahik iha
raiklaran, Na'i Maromak nakahik
ti'an iha lale'an. Saa mak emi
habusik iha raiklaran, Na'i Maro-
mak nabusik ti'an iha lale'an.✡
19 Ha'u kdale tebes tenik ka'ak,
masik emi na'in rua dei hamulak
hodi neon ida, Ha'ukaan Ama iha
lale'an atu foo saa mak emi husu.
20 Kalo ema libur malu tan Ha'u,
masik na'in rua-tolu dei moos,
Ha'u kamutuk ko sia iha nia."

Yesus foo lia hatetek nosi ema mak la foo pardua baa belun

21 Yesus dale notu nunia, Petrus
mai nusu baa Nia na'ak, "Ama
Boot, ha'u atu kusu oan ida. Kalo
ha'ukaan belun nalo sala rua-
ruan baa ha'u, ha'u kmusti foo
pardua baa nia isin hira? To'o isin
hitu ka?"
22 Yesus nataa na'ak, "Lale!
Musti foo pardua baa belun isin
hitu dala hitu nulu‡ to'o la bele
sura hola.✡ 23 Tan Na'i Maromak
moos atu sura nunia, hanesan
na'in iha lia hatetek ne'e. Rona
mai! Noo na'in ida mak nakara
sura tusan nosi eman serwisu sia.
24 Nia naruka ema baa bolu nola
ema serwisu ida mak natusan
maliun-maliun baa nia.§ 25 Mais
nia la bele selu nola tusan nia.
Rona nola nunia, na'in naruka
na'ak, 'Baa fa'an ema ne'e no
feen-oan sia hotu-hotu, dadi baa
ata. Hotu fa'an niakaan naha
sia hotu-hotu, hodi selu niakaan
tusan.'
26 Rona nola nunia, ema ser-
wisu nia nakni'a iha na'in oin
nodi nakro'an na'ak, 'Adeei ama!
Tulun foo leet oan ida baa ha'u
lai, foin ha'u kselu moos ha'ukaan
tusan.' 27 Rona nola nunia, na'in
neon monu. Nia moos no'as
mohu tusan nia sia hotu-hotu,
hotu nabusik ema serwisu nia.
28 Mais baa oras ema serwisu
nia sai, nia nasoru nola belun ida
mak natusan oan ida baa nia. Nia
kohi nola kedan belun nia, misak
baa kakorok nodi nakbehek na'ak,
'Hoi! Selu kedan okaan tusan oras
ne'e ona!'*
29 Rona nola nunia, belun
nia moos nakni'a nodi nakro'an
na'ak, 'Adeei belu! Tulun foo leet
oan ida baa ha'u lai, foin ha'u
kselu moos ha'ukaan tusan baa
o.'
30 Mais ema nia na'ak, 'La bele!
Musti selu kedan!' Hotu nia
natama belun baa bui, to'o belun
selu mohu niakaan tusan. 31 Baa
oras na'in eman seluk sia rona
saa mak dadi ti'an nia, sia noran
susar. Hotu sia baa nasara kedan
baa na'in. 32 Rona nola nunia,
na'in bolu nola ema mak la natene
aan nia. Nia de'an na'ak, 'Hoi ema
aat! O musu ha'u nebee kadomi
o, hotu ha'u ko'as mohu okaan
tusan hotu-hotu. 33 Mais, tan saa
o la madomi okaan belun hane-
san ha'u kadomi o nia?' 34 Na'in
krakat to'o naruka dada hatama
ema nia baa bui, nebee ema tonan
naloot to'o nia selu mohu niakaan
tusan sia hotu-hotu."
35 Hotu Yesus taka lia hatetek
nia nodi katak na'ak, "Ha'ukaan
Ama iha lale'an moos atu sura
nunia, kalo emi la halu'a lakon
emikaan belun salan."

19

Ema Farisi buka dalan nahonu Yesus nodi lia sasa fa'e feen-la'en (Markus 10:1-12)

1 Yesus nanorin notu lia nia sia
hotu-hotu, Nia la'o nela Galilea
atu baa rai Yudea iha mota Yordan
sorin balu baa. 2 Ema lear moos
tuir. To'o nebaa, Nia nadi'ak nola
ema moras iha nia.
3 Baa oras nia, ema Farisi na'in
hira moos mai. Sia buka dalan atu

✡ **18:18** Mateus 16:19; Yohanis 20:23 ‡ **18:22** Hakerek Moon lia Yunani lia isin iha ne'e bele na'ak, "isin hitu dala hitu nulu". No bele na'ak, 'isin hitu nulu resin hitu". ✡ **18:22** Lukas 17:3-4 § **18:24** Niakaan tusan nia, Hakerek Moon lia Yunani na'ak "10.000 τάλαντον (talanton)". Talanton ida, bele selu ema ida kanseran tinan sanulu resin lima to'o tinan rua nulu laran. * **18:28** Niakaan tusan nia, Hakerek Moon lia Yunani na'ak, "100 δηνάριον (deinarion)". Deinarion ida, bele selu ema ida kanseran loron ida laran. Kalo hanesa tusan ne'e no tusan uluk, tusan ne'e la folin.

nahonu Yesus nodi nusu na'ak,
“Ama! Tuir itakaan ukun-badu
Yahudi, kalo mane noo feen ti'an,
nia bele soe feen tan sohan saa dei
ka, nunabee?”
4 Yesus nataa na'ak, “Emi ne'e
ema matenek. Tan saa emi la
hatene Hakerek Moon isin? Hak-
erek Moon na'ak Na'i Maromak
nase'i ema raiklaran, feto no
mane.✡ 5 Noo hakerek tenik na'ak,
‘Tan lia nia, mane musti la'o nela
inan-aman,
atu moris neon ida no feen,
tan sia rua dadi mesak
ti'an.’✡
6 Kalo Na'i Maromak du'uk nalo
sia rua dadi mesak ti'an, ema
raiklaran keta sasa fa'e ona!”
7 Rona nola Yesus dale nunia,
ema Farisi nia sia nusu tenik
na'ak, “Kalo nunia, tan saa Bei
Musa foo ukun na'ak, la'en bele
soe feen, surak foo uluk hakerek
soe malu baa feen?”✡
8 Yesus nataa na'ak, “Bei Musa
nabusik emikaan bei uluk sia soe
feen, tan sia ulun fatuk hanesan
emi! Mais baa oras Na'i Maro-
mak nase'i raiklaran ne'e, Nia la
nakara nunia. 9 Mais tuir Ha'u
nune'e: kalo feen nakur uluk biti-
kluni, la'en bele soe feen. Mais,
kalo feen la nakur biti-kluni, hotu
la'en soe nia no nola tenik feto,
ne'e na'ak, la'en nia nakur biti-
kluni ti'an!”✡
10 Rona nola nunia, Yesus Ni-
akaan maktuir sia moos dale
na'ak, “Kalo nunia, di'ak liu lalika
ho feen dei.”
11 Yesus nataa na'ak, “Lahoos
ema hotu-hotu mak bele simu
Ha'ukaan dalen ne'e. Hela mesan
ema mak Na'i Maromak boi dei.
12 Noo ema mak la noo feen, tan
moris nodi nunia ti'an. Balu
moos la noo feen, tan ema nalo
nunia baa nia. Noo tenik ema
mak boi la noo feen, tan beer
nala'o Na'i Maromak Niakaan ser-
wisu. Nebee ema mak bele simu
hanorin ne'e, nia nalo tuir.”

Yesus dale natuun matak-malirin baa lawarik oan sia
(Markus 10:13-16; Lukas 18:15-17)

13 Baa oras nia, ema naka'u
nodi siakaan oan sia mai baa
Yesus, nebee Nia rai liman baa,
nodi dale natuun matak-malirin
baa sia. Naree nunia, Niakaan
maktuir sia nakahik ema nia sia.
14 Mais Yesus krakat nodi na'ak,
“Habusik lawarik nia sia mai baa
Ha'u! Keta saseni sia! Tan ema
oin nunia sia mak Na'i Maromak
eman.”
15 Hotu Yesus rai liman baa oan
nia sia nodi nakro'an nebee Na'i
Maromak natuun matak-malirin
baa. Hotu, Nia la'o nela fatin nia.

Ema maksoin ida buka dalan atu moris nima-nimak no Na'i Maromak
(Markus 10:17-31; Lukas 18:18-30)

16 Baa loron ida, ema ida mai
nusu baa Yesus na'ak, “Ama
Manorik! Ha'u kmusti kalo lia
di'ak oin nunabee, nebee ha'u
katene fukur ka'ak, ha'u kbele
tama lale'an atu kmoris kamutuk
ko Na'i Maromak?”
17 Yesus nataa na'ak, “Tan saa
o musu Ha'u kosi lia saa mak
di'ak? Na'i Maromak mesan dei
mak di'ak. Kalo makara moris mo
Nia, tuir lo-loos Niakaan ukun.”
18 Mais ema nia nusu tenik
na'ak, “Ukun mak nabee?”
Yesus nataa na'ak,
“Keta ho'o ema;
keta hakur biti-kluni;
keta hana'o;
keta mataa lia tolek;✡
19 makneter inan-aman;
tenik, madomi okaan maluk
hanesan madomi isin lolon
du'uk.”✡
20 Rona nola nunia, ema nia
nataa na'ak, “Ha'u kala'o ti'an
ukun nia sia hotu-hotu. Saa tenik
mak sei la to'o dauk?”

✡ **19:4** Lia Uluk Fohon 1:27, 5:2 ✡ **19:5** Lia Uluk Fohon 2:24 ✡ **19:7** Hanoin Hikar Dalan Moris 24:1-4; Mateus 5:31 ✡ **19:9** Mateus 5:32; 1 Korintus 7:10-11 ✡ **19:18** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:13-16; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:17-20 ✡ **19:19** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:12; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:16; Ukun-badu Na'ilulik 19:18

21 Yesus nataa na'ak, “Kalo
makara tuir tebe-tebes Na'i Maro-
mak beer, fila baa, fa'an okaan
sasoin sia hotu-hotu. Hotu fa'e
osan nia baa ema mukit sia. Halo
hotu nunia lai, foin mai tuir Ha'u.
Nosi ikus, Na'i Maromak atu selu
nikar sasoin wa'in iha lale'an.”
22 Rona nola nunia, ema nia fila
nodi neon susar, tan nia soi basuk.
23 Hotu Yesus dale baa Niakaan
maktuir sia na'ak, “Rona, tan
Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no
loos! Ema maksoin sia mak susar
kaliuk tama baa lale'an. 24 Kuda
onta boot la bele tama baa lalu'an
tuir daun kuak. Nunia moos ema
mak naloon loos baa sasoin dei,
no la naloon baa Na'i Maromak.
Sia la bele tama lale'an.”
25 Rona nola nunia, maktuir sia
blaar karin. Sia moos nataa na'ak,
“Kalo nunia, see mak bele tama
lale'an?”
26 Yesus mana sia di'a-di'ak,
hotu dale na'ak, “Kalo ema raik-
laran mak nalo, nanis la bele.
Mais, kalo Na'i Maromak mak
nalo, hotu-hotu nanis bele!”
27 Hotu Petrus katak na'ak,
“Ama! Ami la'o hela ti'an
amikaan sasoin hotu-hotu atu tuir
Ama. Mais ami hetan saa?”
28 Yesus nataa na'ak, “Rona, tan
Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no
loos! Nosi ikus, kalo Na'i Maro-
mak nalo hotu-hotu dadi foun
ti'an, Ha'u, Ema Raiklaran Isin
ne'e, atu tuur baa kadera ukun
boot. Tan emi tuir Ha'u, emi atu
tuur no baa kadera ukun sanulu
resin rua, nebee dadi makotu lia
bodik itakaan ema hunun Isra'el
sanulu resin rua!✡ 29 Ema mak
la'o nela niakaan uma, niakaan
maun-alin, niakaan inan-aman,
niakaan oan sia, no niakaan to'os
atu tuir Ha'u, ema nia atu simu
nikar to'o isin atus ida. Hotu,
kalo rai falu fila, nia moos netan
moris no Na'i Maromak to'o nima-
nimak. 30 Hanoin! Ema wa'in
naboot aan, mais Na'i Maromak
atu nafoli sia na'ak, ema ki'ik
kaliuk. Ema mak naki'ik aan,
Na'i Maromak atu nafoli sia na'ak,
ema boot.”✡

20

Yesus foo lia hatetek nosi to'os na'in no niakaan mataroos sia

1 Nunia hotu, Yesus nanorin
na'ak, “Na'i Maromak kaer ukun,
hanesan to'os na'in iha lia hatetek
ne'e. Noo to'os na'in ida mak
sai tuku neen seisawan, baa buka
ema atu serwisu iha niakaan to'os
anggor. 2 Netan ti'an, nia namate
lia no sia, nebee sia serwisu loron
ida, selu osan murak tomak ida
tuir folin nanis.* Hotu nia naruka
sia baa serwisu iha niakaan to'os.
3 Tuku siwi seisawan, nia sai tenik
baa dalan. Nia nasoru tenik ema
na'in hira mak no'i tuur lerek dei.
4 Nia katak baa sia na'ak, “Hei
mau sia! Emi ho'uk serwisu iha
ha'ukaan to'os ka lale? Ha'u atu
kselu tuir folin mak nanis.” Rona
nola nunia, sia moos no'uk. Hotu
sia baa serwisu kedan. 5 Tuku
sanulu resin rua, no tuku tolu
loron malirin, to'os na'in sai buka
tenik ema serwisu. 6 Loro malirin
ti'an, takseer tuku lima, nia moos
sai tenik. Nia buka baa-mai ema
mak nariik loos sia dei. Hotu
nia nusu sia na'ak, ‘Tan saa emi
hariik loos hori seisawan to'o loro
malirin la halo sa-saa?’
7 Sia nataa na'ak, ‘Serwisu la
noo.’
Hotu to'os na'in nia na'ak, ‘Kalo
nunia, baa serwisu iha ha'ukaan
to'os ona!’
8 Oras tuku hanawa serwisu to'o
ti'an, to'os na'in bolu nola ni-
akaan mataroos ulun nodi na'ak,
‘Bolu mola mataroos sia, hotu
selu siakaan osan serwisu ida-
idak, nahuu nosi ema mak tama
ikus, to'o ema mak tama uluk.’✡
9 Rona nola nunia, mataroos ulun
bolu nola ema mak nahuu ser-
wisu nosi tuku lima loro malirin.

✡ **19:28** Mateus 25:31; Lukas 22:30 ✡ **19:30** Mateus 20:16; Lukas 13:30 * **20:2** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “osan *dinari* ida”. *Dinari* ida bele selu ema ida kanseran loron ida laran. ✡ **20:8** Ukun-badu Na'ilulik 19:13; Hanoin Hikar Dalan Moris 24:15

Nia selu baa sia ida-idak osan murak tomak ida. 10 Hotu mataroos ulun bolu nola mataroos seluk sia, to'o baa mataroos mak serwisu nahuu nosi tuku neen seisawan. Sia naneo na'ak, sia nanis simu wa'in liu nosi ema mak foin serwisu baa tuku lima loro malirin nia. Mais hatene hodi baa, sia moos simu osan murak tomak ida. 11 Naree nunia, sia naksuhuk baa to'os na'in na'ak, 12 'Hoi! La bele nune'e ama! Ema mak mai ikus basuk, serwisu tuku ida dei. Mais ami mak tama seisawan, serwisu kre'is mate to'o kosar turu! Tan saa ama selu ami manesak ho sia?'

13 To'os na'in nataa baa ida nosi sia na'ak, 'Mau! Ha'u la kli'is. Mau du'uk mak simu serwisu loron ida, seba osan murak tomak ida. Tebes ka? Ha'u ktuir ti'an itakaan lia mamaten nia. 14 Di'ak liu mau simu mau osan seba, modi fila ona. Ha'u kakara selu baa ema mak tama serwisu ikus, manesak no mau. 15 O laran moras baa saa? Ha'u na'in kasai osan du'uk. Nansaa mau nawan sa'e ha'u, tan ha'u laran di'ak baa ema?'"

16 Hotu Yesus natuka lia hatetek nia na'ak, "Nunia moos, baa oras Na'i Maromak dadi Na'in baa Niakaan hutun-renu sia. Ema ki'ik, Nia nafoli na'ak, ema boot. Ema boot, Nia nafoli na'ak, ema ki'ik."✡

Yesus katak isin tolu ona, nosi Niakaan mamaten
(Markus 10:32-34; Lukas 18:31-34)

17 Nunia hotu, Yesus sia atu la'o baa Yerusalem. Iha dalan klaran, Nia bolu Niakaan maktuir sia naklibur mesan no Nia. Hotu Nia katak baa sia na'ak, 18 "Rona mai! Oras ne'e ita atu baa Yerusalem. Iha nebaa, ema atu fa'an Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e, baa na'ilulik ulun sia no manorik ukun sia. Hotu sia taa ukun mate baa Ha'u. 19 Sia moos latan Ha'u baa ema seluk mak la natene Na'i Maromak. Hotu sia dale namoe Ha'u. Sia no'at nadodok Ha'ukaan isin. Foin sia nedi no'o Ha'u baa ai karuus. Ha'u kmate tebes. Mais baa wainrua, Ha'u kmoris kikar."

Yakobus no Yohanis inan nusu Yesus, nebee foti niakaan oan sia dadi ema boot
(Markus 10:35-45)

20 Nunia hotu, Sebadeus feen mai baa Yesus, bele-bele no oan Yakobus no Yohanis. Nia nakni'a nodi nakneter, tan nakara nola Yesus neon.

21 Hotu Yesus nusu baa nia na'ak, "Ina atu musu saa?"

Nia nataa na'ak, "Nune'e Ama! Ha'u kusu nebee, kalo Ama kaer ukun ti'an, Ama foti ha'ukaan oan na'in rua ne'e, nebee sia moos kaer ukun bele-bele no Ama. Ha'u kusu nebee Ama natuur ida iha Ama sorin kwana, no ida iha sorin karuk."

22 Rona feto nia nusu nunia, Yesus katak baa Yakobus no Yohanis na'ak, "Emi la hatene saa mak emi husu. Ha'u atu ketan susar wa'in. Emi haneo ha'ak emi moos bele hatiu susar nunia ka?"

Sia rua nataa di'a-di'ak dei na'ak, "Bele basuk, Ama!"

23 Hotu Yesus nataa tenik na'ak, "Tebes. Emi moos atu hatiu susar hanesan Ha'u. Mais see mak atu tuur iha Ha'ukaan sorin kwana no karuk, lia nia lahoos Ha'u mak kakotu. Na'i Maromak du'uk mak nakotu. Nia nakotu kedan se-see mak tuur iha fatik nia."

24 Baa oras maktuir sanulu rumak sia rona Yakobus no Yohanis nusu nunia, sia moos krakat. 25 Mais Yesus bolu nola sia hotu-hotu nodi na'ak, "Nune'e! Emi hatene ti'an ha'ak, na'in sia iha raiklaran tonan nanis siakaan renun, to'o renun la bele nakfodak. Ulun sia nosi ema klubun mak la natene Maromak, sia moos foo ukun liu kladik to'o renun la bele foti ulun. 26 Mais emi la bele halo nunia! See mak nakara dadi ema boot, nia musti dadi mataroos nodi naliku ema seluk.✡ 27 See mak nakara dadi ulun, nia musti dadi ata.✡ 28 Ha'u,

✡ **20:16** Mateus 19:30; Markus 10:31; Lukas 13:30 ✡ **20:26** Lukas 22:25-26 ✡ **20:27** Mateus 23:11; Markus 9:35; Lukas 22:26

Ema Raiklaran Isin nosi lale'an, moos nunia. Ha'u kmai, lahoos nebee ema naliku Ha'u. Mais Ha'u kmai atu kaliku ema, kodi latan Ha'ukaan moris tomak atu sori ema wa'in."

Yesus nadi'ak nola ema matan delek na'in rua
(Markus 10:46-52; Lukas 18:35-43)

29 Nunia hotu, Yesus sia la'o liu. Baa oras sia sai nosi kota Yeriko, ema lear moos la'o tuir. 30 Iha nia, noo ema matan delek na'in rua. Sia no'i tuur iha dalan tehen. Baa oras sia rona nola na'ak ema mak la'o liu nia, Yesus nosi Nasaret, sia moos nahii nodi lian maka'as na'ak, "Ama Boot! Na'i Daud husar-binan! Madomi ami lai!"

31 Rona nola sia nahii nunia, ema sia iha nia nakahik sia na'ak, "Hoi! Emi rua keta hanoro!"

Mais sia nahii hetak maka'as tenik na'ak, "Ama Boot! Na'i Daud husar-binan! Madomi ami lai!"

32 Baa oras Yesus rona nola sia, Nia nanawa nodi nusu na'ak, "Emi hakara Ha'u atu kalo saa baa emi?"

33 Sia dale na'ak, "Ama Boot! Tulun lai, nebee ami bele haree."

34 Rona nola nunia, Yesus neon monu baa sia. Nia koko siakaan matan, hotu matan moon kedas. Hotu, sia moos tuir Nia.

21

Ema simu Yesus iha kota Yerusalem hanesan Na'in
(Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40; Yohanis 12:12-19)

1 Nunia hotu, Yesus sia la'o liu baa leo ida naran Betfage iha Foho Saitun tehen.* Leo nia kre'is baa kota Yerusalem. Iha nia, sia nanawa heik. Hotu Yesus solok Niakaan maktuir na'in rua baa uluk. 2 Nia naruka sia na'ak, "Emi rua baa leo nebaa. Oras emi tama baa, emi atu haree kuda keledai inan ida no oan, mak ema kesi iha nia. Baa kore hola, dada hodi mai Ha'u. 3 Kalo ema mai nusu emi na'ak, 'Tan saa emi dada hodi ema niakaan kuda keledai?' Emi musti hataa ha'ak, 'Na'in atu sa'e. Sa'e notu, Nia solok nikar mai kedas.'

4 Lia ne'e sia hotu-hotu nato'o lia mak Maromak mako'an nakerek kedan hori uluk na'ak,

5 'Hei, emi ema Yerusalem sia!†
Mana lai!
Emikaan Na'in namaan aan mai.
Nia namaan aan mai nodi naraik aan.
Nia namaan aan mai sa'e kuda keledai oan.'"✡

6 Yesus naruka nunia ti'an, maktuir nia sia baa, nalo tuir hotu-hotu mak Yesus nameno nia. 7 Sia dada nodi kuda keledai inan nia no oan mai baa Yesus. Hotu sia taka siakaan tais hafu'ut baa, nebee Yesus sa'e, tama baa kota. 8 Ema lear moos nola siakaan tais hafu'ut no tais sakat, na'e baa dalan. Balu moos baa taa nola beet tahan‡ felar keke baa dalan klaran. Hodi nunia, sia foo kneter nodi simu Yesus hanesan na'in. 9 Baa oras nia, ema balu la'o uluk Yesus, balu tenik tuir nosi kotuk. Sia nahii bele-bele na'ak,

"Hosana! Ami tonu-haboot Na'i Maromak!§
Na'i Daud husar-binan namaan aan mai ti'an!
Hosana! Ami tonu-haboot Na'i Maromak!
Na'i Maromak solok Ema ne'e mai ti'an.
Hosana! Ami tonu-haboot Na'i Maromak,
mak nabesi aan iha lale'an mak aas kaliuk!"✡

10 Baa oras Yesus tama Yerusalem nodi dahur nunia, ema

* **21:1** Sia nanaran foho nia 'Saitun', tan iha nia noo to'os ai saitun wa'in, mak sia kumu nola mina nosi ai nia fuan. Foho Saitun nia, takseer kilo ida dook nosi kota Yerusalem. † **21:5** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, "Sion niakaan oan feto". Sion ne'e, mak Yerusalem naran ida seluk. Iha ne'e, Sakarias nodi lia hatetek bolu ema Yerusalem sia. ✡ **21:5** Sakarias 9:9 ‡ **21:8** Mateus nakerek na'ak, 'ai sorun'. Mais ita hatene ti'an hosi Yohanis 12:13 na'ak ai sorun nia mak 'beet tahan'. § **21:9** Iha lia Aram 'Hosana' na'ak 'sori nola ema'. Baa oras Yesus moris iha raiklaran ne'e, ema nodi lia fuan nia, tonu-naboot Na'i Maromak. ✡ **21:9** Kananuk Sia 118:26

kota laran tomak sai mai nodi nusu na'ak, “Hoi! See mak mai nia?”
11 Ema lear nia nataa na'ak, “Ema ne'e, mak Maromak mako'an, naran Yesus. Nia, ema Nasaret nosi rai Galilea.”

Yesus tama baa Uma Hamulak Huun, nalatu ema makfa'an iha nia
(Markus 11:15-19; Lukas 19:45-48; Yohanis 2:13-22)

12 Hotu Yesus sia la'o liu to'o Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun. Iha Uma Hamulak Huun lalawar, noo ema makfa'an oi-oik iha nia. Titu-naree nunia, Yesus baa nalatu sai sia nodi sobu karin fatin sia mak sia nodi taruka osan, no fa'an manu lakateu sina mak ema nalo baa sera. 13 Hotu Nia katak baa sia na'ak, “Maromak mako'an nakerek kedan hori uluk na'ak,

‘Ha'u kariik Ha'ukaan Uma,
nebee dadi fatin hamulak.’

Na'i Maromak nakara nunia, mais emi halo Uma ne'e, dadi baa ema na'ok knuuk!”✡
14 Nunia hotu, ema matan delek no ema ai asak sia mai baa Yesus iha Uma Hamulak Huun. Nia moos nadi'ak nola sia hotu-hotu. 15 Mais baa oras na'ilulik ulun sia no manorik ukun sia titu-naree Yesus nalo tadak blaar nunia, sia krakat. Iha nia moos lawarik oan sia nahii bele-bele na'ak,

“Hosana! Ami tonu-haboot Na'i Maromak,
tan Na'i Daud husar-binan mai ti'an!”

16 Rona lawarik oan sia nahii nunia, na'ilulik ulun sia krakat liu tan tenik, tan sia la simu dalen nia. Hotu sia katak baa Yesus na'ak, “Hoi! O rona lawarik oan nia sia ka lale?”
Yesus nataa na'ak, “Ha'u krona. Nansaa? Emi sei la leno dauk iha Hakerek Moon nosi lawarik oan mak tonu-naboot Na'i Maromak ka? Hakerek ti'an na'ak,

‘Na'i Maromak babilan kau mea oan no lawarik ki'ik oan sia, nebee sia tonu-naboot Nia.’”✡
17 Hotu Yesus no Niakaan maktuir sia sai nela kota, baa toba iha leo Betania.

Yesus natuka ai huun ida nebee keta nafua ona
(Markus 11:12-14,20-24)

18 Baa awan seisawan, Yesus sia baa nikar kota Yerusalem. Mais iha dalan klaran, Yesus noran salaen. 19 Hotu titu-naree ai huun ida iha dalan tehen. Ema naa nanis ai huun nia fuan.* Nia baa nare'is aan baa ai huun nia atu naree kokon, noo fuan ka lale. Mais to'o baa, Nia la naree fuan ida kois, tan ai huun nia foin nataha. Nia moos dale baa ai huun nia na'ak, “Tan o la masai fuan baa Ha'u, o la mafua ona!” Dale notu nunia, ai huun nia moos maran kedas.
20 Naree nunia, Niakaan maktuir sia sarebak. Sia nusu na'ak, “Tan saa, teki-tekis dei, ai huun ne'e maran kedas?”
21 Yesus nataa na'ak, “Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Kalo emi fiar tebe-tebes baa Na'i Maromak hodi la hakerat kedan, emi bele halo nu'u Ha'u kalo baa ai huun nia. Lahoos nia dei, tan emi moos bele halo liu tan tenik. Emi bele haruka foho ida ni'it aan lori baa tasi. Na'i Maromak nanis lori foho nia kedas, surak emi fiar tebe-tebes baa Nia!✡ 22 Lia hotu-hotu mak emi husu baa Na'i Maromak, emi nanis simu, surak fiar tebe-tebes baa Nia.”

Na'ilulik ulun sia nakusuk lia nosi Yesus beran
(Markus 11:27-33; Lukas 20:1-8)

23 Hotu Yesus sia la'o liu. To'o Yerusalem baa, sia tama nikar baa Uma Hamulak Huun. Baa oras foin tama baa lalawar, na'ilulik ulun sia no fukun adat sia mai nakusuk baa Yesus na'ak, “Hori sehik aan, see mak naruka o mai tokar lauk iha ne'e? See mak latan beran nia baa o?”

✡ **21:13** Yesaya 56:7; Yeremia 7:11 ✡ **21:16** Kananuk Sia 8:3 * **21:19** Ai huun nia, Hakerek Moon lia Yunani na'ak ‘sukei’. ✡ **21:21** Mateus 17:20; 1 Korintus 13:2

24 Mais Yesus natene sia buka
dalan atu nahonu Nia. Hotu Nia
nataa na'ak, “Ha'u moos kakara
kusu lia ida baa emi. Emi hataa
Ha'u lai, foin kataa emi. 25 Ha'u
atu kusu nune'e: ita hotu-hotu
hatene Yohanis, ema nia mak
sarani ema. See mak latan beran
baa nia nebee nia sarani ema?
Na'i Maromak ka, ema raiklaran?”

Rona nola Yesus dale nunia,
sia nanoin baa-mai nodi dale baa
malu na'ak, “Adeei! Ita kona
di'a ti'an! Kalo ita hataa ha'ak,
‘Na'i Maromak mak latan beran’,
Nia atu nataa fila na'ak, ‘Kalo
nunia, tan saa emi la fiar Yohanis!’
26 Mais ita moos la bele hataa
ha'ak, ‘Ema raiklaran mak latan
beran’, tan ema hotu-hotu bele
krakat ita. Sia fiar na'ak, Yohanis
nia, Maromak mako'an.” 27 Tan lia
nia, sia nataa Yesus na'ak, “Ami la
hatene.”

Yesus moos simu na'ak, “Kalo
nunia, Ha'u moos lalika katak see
mak latan beran baa Ha'u.”

Yesus foo lia hatetek nosi ama ida no oan mane na'in rua

28 Hotu Yesus dale liu no ema
boot nia sia na'ak, “Emi hanoin
nunabee baa lia hatetek nune'e:
Noo ama ida no oan mane na'in
rua. Baa loron ida, Aman naruka
oan na'in ida na'ak, ‘Oa! Ohin
loron ne'e, o baa serwisu iha to'os
lai.’
29 Mais oan nia nataa na'ak, ‘Aa!
Ha'u la kbaa.’ Mais la kleur, oan
nia sadi'a. Hotu nia baa.
30 Hotu ama nia naruka oan ida
tenik na'ak, ‘Oa! Ohin loron ne'e,
o baa serwisu iha to'os lai.’

Hotu oan nia nataa na'ak, ‘Di'ak
ama. Ha'u kbaa’. Mais hatene
hodi baa, nia la baa.”
31 Dale notu nunia, Yesus nusu
baa sia na'ak, “Oras ne'e Ha'u atu
kusu nune'e: Nosi oan na'in rua
nia, nabee mak nalo tuir aman
harukan?”

Sia moos nataa na'ak, “Mak
uluk!”

Hotu Yesus dale na'ak, “Tebes!
Mais rona, tan Ha'ukaan dalen
ne'e, tebes no loos! Ema aat
nu'u ema maksisi bea no feto
dalan aat sia atu tama uluk emi,
dadi baa Na'i Maromak eman.
Tan emi hatene simu loos Na'i
Maromak dei, mais la halo tuir
Niakaan hakara. 32 Uluk, Yoha-
nis Mak Sarani Ema nanorin emi
ti'an, oin nunabee emi bele moris
loos. Mais emi la hikir nia. Tuir
loos, ema aat sia moos nanono
baa Yohanis ti'an. Sia la'o nela
siakaan salan nodi nalo tuir ni-
akaan hanorin. Mais emi la ho'uk
hanawa hosi emikaan salan no
halo tuir niakaan hanorin.”✡

Yesus foo lia hatetek nosi ema aat mak seba to'os (Markus 12:1-12; Lukas 20:9-19)

33 Nunia hotu, Yesus dale lia
hatetek ida tenik baa ema boot nia
sia na'ak, “Noo ema rai na'in ida.
Nia loke niakaan rai rohan ida,
nalo baa to'os foun atu kuda ai
anggor baa. Hotu nia ba'a nalik.
Nia moos ke'e kuak ida, atu nalo
baa fatik rai anggor ween. Nia
moos nariik uma to'os aas ida atu
nodi daka to'os. Hotu nia seba
to'os nia baa ema serwisu to'os,
nebee sia fa'e to'os isin no nia.
Hotu nia la'o baa rai dook.✡
34 To'o oras ku'u, to'os na'in
solok niakaan ema ain-liman sia
baa ema serwisu to'os nia, atu
nusu niakaan fafa'ek. 35 Mais
ema serwisu sia la nikir sia. Ni-
akaan ema ain-liman balu kona
ta'e, balu kona ho'o, no balu tenik
kona tuda hodi fatuk. 36 Natene
nola nunia, to'os na'in solok tenik
ema ain-liman klibur boot ida, liu
nosi mak nia solok uluk nia. Mais
ema serwisu nia sia moos nalo aat
baa sia.
37 Kleu-leur, ema to'os na'in
solok oan du'uk. Nia naneo
na'ak, ‘Kalo ha'u ksolok ha'ukaan
oan du'uk, sia nanis simu nia no
nanono baa nia.’
38 Mais baa oras ema serwisu
sia naree nola oan nia, sia moos
dale baa malu na'ak, ‘Mana lai!
Katuas solok oan du'uk. Nia mak
atu simu katuas sasoin hotu-hotu.

✡ **21:32** Lukas 3:12, 7:29-30 ✡ **21:33** Yesaya 5:1-2

Di'ak liu ita ho'o nia ona, nebee
hola to'os ne'e baa ita.’ 39 Hotu sia
kohi nola oan nia, dada baa to'os
luan, hotu no'o nia.”

40 Dale notu nunia, Yesus natuka
lia hatetek nia nodi nusu baa ema
boot nia sia na'ak, “Oras ne'e, atu
kusu nune'e: Kalo to'os na'in nia
mai nikar, emi hanoin nia nalo
oinsaa baa ema serwisu nia sia?”

41 Hotu ema boot nia sia nataa
na'ak, “Nanis nia no'o ema aat nia
sia hotu-hotu. Hotu nia seba to'os
nia baa ema seluk mak fa'e to'os
isin kona baa niakaan oras.”

42 Hotu Yesus dale tenik na'ak,
“Arumak emi sei la leno dauk saa
mak hakerek ti'an iha Hakerek
Moon na'ak,

‘Noo fatuk ida mak badaen fatuk
sia soe lerek ti'an.
Mais oras ne'e fatuk nia dadi
baa uma tatuur fatuk ti'an!
Na'i Maromak du'uk mak boi
nola, nodi natuur fatuk nia.
Etuk ita haree baa, kabaas
tebes!’”✡

43 Hotu Yesus dale natutan
na'ak, “Rona! Uluk, Na'i Maromak
boi ita ema Yahudi ne'e, nebee
ita dadi baa Niakaan ema. Mais,
tan emi la ho'uk hikir Ha'u, Na'i
Maromak atu boi ema seluk, tan
ema mak tuir Niakaan hakara dei
mak bele tama dadi baa Niakaan
ema. 44 [Rona di'a-di'ak! Ema
mak nakloti kona fatuk ne'e, nanis
netan kastikar. Mais, kalo fatuk
nia monu kona ema, ema nia
netan kastikar todan liu.]”†

45 Rona nola Yesus dale nunia,
ema boot nia sia natene na'ak, Nia
nakrai lia baa sia. Sia manesak
no ema serwisu to'os mak aat nia,
no badaen fatuk mak soe lerek
fatuk tatuur nia. 46 Tan baa nia,
sia nawan sa'e tebe-tebes. Sia
moos buka dalan atu kohi nola
Nia. Mais sia nakerat ema lear,
tan ema lear sia filak Yesus na'ak,
Maromak mako'an. Tan lia nia,
ema boot nia sia la nalo sa-saa baa
Yesus.

22

*Yesus foo lia hatetek nosi ema
mak la no'uk mai nadahur
(Lukas 14:15-24)*

1 Hotu Yesus dale tenik nodi lia
hatetek na'ak, 2 “Na'i Maromak
kaer ukun nia, hanesan na'in ida
mak nalo dahur tan oan mane
nola feto. 3 Baa oras dahur tetuk
ti'an, nia naruka atan baa katak
ema mak kona hamata sia na'ak,
‘Mai ona, tan dahur atu nahuu
ona.’ Mais ema nia sia la no'uk
mai. 4 Hotu ata nia fila baa nasara
baa na'in. Rona nola nunia, na'in
naruka ata seluk sia na'ak, ‘Baa
katak baa ema mak kona hamata
sia nebee mai ona, tan dahur
tetuk ti'an. Ha'u ko'o karau te'in
kalo midar ti'an. Haruka sia mai
ona, tan hotu-hotu tetuk ti'an.’
5 Hotu ata nia sia baa katak nunia.
Mais ema mak kona hamata nia
sia la nikir nola. Balu baa to'os,
balu baa serwisu fatin, 6 no balu
tenik kohi nola ata nia sia, naloot
sia to'o mate.

7 Rona nola nunia, na'in nawan
sa'e tebe-tebes. Nia naruka son-
dadu sia baa no'o ema mak no'o
atan sia. Hotu sondadu nia sia
moos sunu kota nia to'o weer baa
rai.

8 Hotu na'in nia bolu nola atan
seluk sia, nodi katak baa na'ak,
‘Dahur tetuk ti'an, mais ema mak
ha'u kamata ti'an sia, la fatan tuir
ha'ukaan dahur. 9 Oras ne'e, emi
sai baa dalan sia, hamata hola se-
see dei mak emi hasoru hola iha
nia.’ 10 Hotu ata nia sia sai baa
dalan. Sia nodi mai ema wa'in,
to'o ema di'ak no ema aat nakonu
nola dahur fatin nia.

11 Hotu na'i nia tama baa
dahur fatin nia atu naree niakaan
bainaka. Nia titu-naree bainaka
ida mak la tau tais dahur. 12 Hotu
na'in nusu na'ak, ‘Hoi maluk!
Tan saa o tama iha ne'e, la tau
tais dahur?’ Mais ema nia la
nataa. 13 Hotu na'i naruka kedan
niakaan ema serwisu sia na'ak,
‘Futu ema ne'e ain-liman, soe baa

✡ **21:42** Kananuk Sia 118:22-23 † **21:44** Tohar 44 ne'e, la noo iha Hakerek Moon lia Yunani balu. ✡ **22:13** Mateus 8:12, 25:30; Lukas 13:28

luan. Habusik nia tanis no susar iha fatin makukun nebaa.’”✡

14 Dale notu nunia, Yesus natuka lia hatetek nia na'ak, “Nunia moos Na'i Maromak. Nia bolu ema wa'in. Mais ema na'in hira dei mak fatan dadi baa Niakaan eman.”

Yesus dale nosi lia selu bea baa ukunrai
(Markus 12:13-17; Lukas 20:20-26)

15 Nunia ti'an, ema Farisi sia baa kabuar lia atu buka Yesus ain nodi tula lia baa Nia. 16 Hotu sia naruka siakaan ema no ema nosi partee Herodes, baa bele-bele nusu lia baa Yesus. To'o Yesus baa, sia mose Nia na'ak, “Ama Manorik! Ami hatene Ama neon loos. Ama la natene tolek, no la fihir oin. Ama moos nanorin Na'i Maromak dalan moris nodi loos. 17 Oras ne'e, ami atu husu lia ida: Tuir itakaan ukun-badu Yahudi, ita musti selu bea baa liurai Roma ka lale?”

18 Mais Yesus natene na'ak, sia atu rai di'a baa Nia, nebee dale sakar liurai Roma. Tan lia nia, Nia nataa na'ak, “Etuk oin emi ne'e, ema oin-kotuk! Nansaa emi buka Ha'ukaan ain hodi lia nia? 19 Hatudu kokon osan murak tomak ida mak emi hodi selu bea!” Sia moos natudu osan murak tomak ida baa Nia.

20 Hotu Nia nusu baa sia na'ak, “Ne'e, see niakaan oin? Ne'e, see niakaan naran?”

21 Sia nataa na'ak, “Nia, Keser, mak liurai Roma.”

Hotu Yesus katak baa sia na'ak, “Kalo nunia, foo baa ukunrai saa mak ukunrai niakaan. No foo baa Maromak saa mak Maromak Niakaan.”

22 Rona nola Yesus nataa nunia, sia hotu-hotu blaar karin, tan saa mak Yesus dale nia, makonak. Tan sia la bele nahonu nola Yesus, sia moos la'o nela Nia.

Yesus nanorin nosi lia ema maten moris nikar; no ema nola malu iha lale'an ka lale?
(Markus 12:18-27; Lukas 20:27-40)

23 Baa loron nia moos, ema nosi partee Saduki mai baa Yesus. Ema Saduki sia nanorin na'ak, nosi ikus baa oras rai falu fila, ema mak mate ti'an la moris nikar ona. Hori hirak nia, sia mak buka dalan atu nadi'a Yesus, mais la bele. Tan baa nia, sia mai nusu tenik lia baa Nia na'ak,✡ 24 “Ama Manorik! Bei Musa nakerek nela baa ita ema Yahudi, ukun-badu ida na'ak: kalo mane ida mate nela feen, mais la noo oan, alin musti nola feto faluk nia, nebee foo husar-binan baa maun mak mate nia.✡ 25 Uluk Bei Musa nanorin nunia tebes. Mais noo lia ida nune'e: Noo mane maun-alin na'in hitu. Mane ulun nola feen, hotu mate mais la noo oan. Hotu alin mak tuir nia, nola nikar feto faluk nia. 26 La kleur falik, alin nia moos mate la noo oan. Nunia tenik, alin susu dala rua, nola feto faluk nia, mais nia moos mate la noo oan. Nunia bei-beik to'o alin ikun moos mate. 27 La kleur feto faluk nia moos mate.

28 Oras ne'e ami atu husu nune'e: Feto nia nola mane na'in hitu ti'an. Nosi ikus baa oras rai falu fila, kalo Na'i Maromak nalo ema mak mate ti'an moris nikar, feto nia dadi mane mak nabee feen?”

29 Rona nola nunia, Yesus nataa na'ak, “Kalo emi husu nunia, emi sala ti'an! Emi la hatene Hakerek Moon lia isin. Emi moos la hatene Na'i Maromak beran! 30 Rona! Lia loos mak ne'e! Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an la nola malu. Oras rai falu fila Na'i Maromak atu nalo ema mak mate ti'an moris nikar. Mais sia la nola malu ona, hanesan Niakaan makbukar lale'an sia.

31 Ha'u moos kalore tenik kosi lia ema mak mate ti'an bele moris nikar ka lale. Iha Hakerek Moon, no lia nosi lia ne'e. Emi sei la leno

✡ **22:23** Kristus Klosan Lian 23:8 ✡ **22:24** Hanoin Hikar Dalan Moris 25:5

dauk ka? Iha nia Na'i Maromak katak baa Bei Musa na'ak,

32 ‘Ha'u ne'e, okaan Bei Abraham,
Bei Isak, no Bei Yakob,
siakaan Maromak.
Sia hotu-hotu lo'u-sudur
baa Ha'u hori uluk to'o
oras ne'e.’

Kalo ita leno nunia, ita hatene ha'ak, baa oras Na'i Maromak dale nunia, bei nia sia mate kleur ti'an. Masik nunia moos, Na'i Maromak katak na'ak, sia sei lo'u-sudur baa Nia. Lia nia na'ak, siakaan kmalar sei moris. Dadi, masik ema mate ti'an, bele moris nikar.”✡

33 Rona nola Yesus nanorin nunia, ema Saduki nia sia la bele nataa sa-saa tenik. Mais ema lear mak iha nia blaar karin nodi dale na'ak, “Ema ne'e nanorin maka'as basuk!”

Yesus nanorin nosi ukun mak folin kaliuk
(Markus 12:28-34; Lukas 10:25-28)

34 Baa oras ema Farisi sia natene na'ak ema Saduki sia la bele nataa sa-saa tenik baa Yesus, sia moos naklibur buka dalan nebee buka Yesus ain. 35 Sia solok siakaan ibun-nanaan matenek ida atu baa nahonu Yesus. To'o ti'an, nia katak na'ak, 36 “Ama Manorik! Ha'u atu kusu nune'e: Itakaan ukun-badu nosi Bei Musa, wa'in to'o. Nosi ukun hotu-hotu nia, ukun nabee mak boot kaliuk?”

37 Yesus nataa na'ak, “Ukun mak boot kaliuk nia, mak ne'e:

‘Na'i Maromak nia, mak itakaan Maromak.
Ita musti hadomi Nia liu hotu-hotu.
Ita musti beer Nia beibeik,
no haka'as aan hatene di'a-di'ak Nia.’
✡

38 Ukun nia mak boot kaliuk no maka'as kaliuk! 39 No tenik ukun dala rua mak ne'e:

‘Ita musti hadomi itakaan maluk,
oin nudaar ita hadomi itakaan isin lolon du'uk.’✡

40 Ukun rua ne'e huun nosi Bei Musa niakaan ukun-badu no mako'an seluk siakaan hanorin hotu-hotu. Ema la bele tuir ukun seluk, kalo la tuir uluk ukun boot rua ne'e.”✡

Kristus nia, Na'i Daud husar-binan, mais Nia moos Na'i Daud Na'in
(Markus 12:35-37; Lukas 20:41-44)

41 Baa oras ema Farisi nia sia sei libur malu iha nia, Yesus nusu baa sia na'ak, 42 “Hori uluk aan Na'i Maromak nameno ti'an atu solok Kristus, nebee sori Niakaan ema sia. Tuir emi, Kristus nia, see husar-binan?”

Sia nataa na'ak, “Na'i Daud husar-binan.”

43 Hotu Yesus dale tenik na'ak, “Kalo nunia, tan saa Na'i Maromak Kmalar Lulik katak baa Na'i Daud, nebee nia temi Kristus na'ak ‘Na'i’? Tan Na'i Daud nakerek ti'an na'ak,

44 ‘Na'i Maromak katak ti'an baa ha'ukaan Na'in na'ak,
“Mai tuur baa fatin kneter kaliuk ne'e iha Ha'ukaan sorin kwana.
Tan Ha'u atu kalo okaan funu sia, lo'u baa o.’”✡

45 Nosi hakerek nia, ita bele hatene ha'ak Na'i Daud du'uk temi Kristus na'ak, ‘Na'i’. Tan lia nia, kalo ema na'ak Kristus Na'i Daud husar-binan loos dei, lia nia sei la to'o dauk! Tan Nia moos Na'i Daud Na'in.”

46 Rona nola Yesus dale nunia, ema Farisi sia no-nook dei, tan la noo ema ida kois mak bele nataa Yesus. Nahuu nosi loron nia, sia la naksakar aan tenik atu nahonu kokon Nia.

✡ **22:32** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:6 ✡ **22:37** Hanoin Hikar Dalan Moris 6:5 ✡ **22:39** Ukun-badu Na'ilulik 19:18 ✡ **22:40** Lukas 10:25-28 ✡ **22:44** Kananuk Sia 110:1

23

Yesus katak nebee sintidu baa manorik ukun sia no ema Farisi sia (Markus 12:38-39; Lukas 11:43,46, 20:45-46)

1 Nunia hotu, Yesus nanorin Ni-
akaan maktuir sia namutuk no
ema lear mak iha nia. 2 Nia katak
na'ak, “Manorik ukun sia no ema
Farisi sia kaer beran atu nanorin
Ukun-badu Bei Musa. 3 Tan lia
nia, emi musti hanono baa sia
no tuir siakaan hanorin. Mais
keta tuir saa mak sia nalo, tan sia
du'uk la nalo tuir siakaan hanorin
nia. 4 Sia seten ema atu natiu
ukun-badu todan, mais sia du'uk
la no'uk tulun ema atu tuir ukun-
badu nia sia.

5 Hotu-hotu mak sia nalo, sia
buka nebee ema tonu sia. Baa
oras namulak, sia kesi Hakerek
Moon baa ulun no nisa fafutar oi-
oik baa faru klobor. Sia nalo bo-
boot nunia, nebee ema mose sia
na'ak, ‘Ema nia sia, moon tebes!’✡

6 Kalo tama uma hamulak, lale,
tama nadahur, sia buka tuur fatik
iha oin, nebee ema wa'in titu-
naree sia. 7 Kalo la'o baa nabee,
sia moos rotus kneter. Sia buka
ema sudur baa sia na'ak, ‘Tabe,
Ama Manorik.’

8 Mais emi keta tuir siakaan
moris lala'ok nia! Keta buka
ema temi emi na'ak, ‘Ulun’, tan
emikaan Ulun mesak ida dei. Emi
hotu-hotu moos, maun-alin. 9 Tan
baa nia, keta mose ema iha raik-
laran ha'ak, ‘Ama’, tan emikaan
Ama iha lale'an mesak ida dei.
10 Emi moos keta buka ema temi
emi na'ak, ‘Manorik’, tan emikaan
Manorik mesak ida dei. Nia, mak
Kristus. 11 Tan lia nia Ha'u katak
ka'ak, keta foti aan hanesan ema
mak rotus kneter sia. Emi see mak
nakara dadi ema boot, nia musti
dadi baa mataroos.✡ 12 Ema mak
foti aan, Na'i Maromak atu naraik
nia. Mais ema mak naraik aan,
Na'i Maromak atu nasa'ek nia.”✡

Yesus de'an ema boot sia, tan sia dale seluk, nalo seluk (Markus 12:40; Lukas 11:39-42,44,47-52, 20:47)

13 Hotu Yesus dale tenik na'ak,
“Hoi emi ema manorik ukun no
ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-
kotuk! Emi nanis hetan dinu!
Ema buka dalan atu tama dadi
Na'i Maromak eman, mais emi
saseni hola sia! Emi du'uk la
ho'uk tama, mais emi saseni hola
ema seluk.

14 [Hoi emi ema manorik ukun
no ema Farisi sia! Etuk oin emi
oin-kotuk! Emi nanis hetan dinu!
Emi tolek bosok feto faluk sia,
hodi hadau hola siakaan uma.
Mais iha ema lear oin, emi taka
emikaan a'aat nia, hodi hariik
hamulak kleu-leur, nebee ema
mose na'ak emi, ema neon moos.
Mais nosi ikus, Na'i Maromak atu
taa ukun todan kaliuk baa emi.]*

15 Hoi emi ema manorik ukun
no ema Farisi sia! Etuk oin emi
oin-kotuk! Emi nanis hetan dinu!
Emi sa'e foho, tuun tasi, buka
loos ema na'in ida, nebee nia dadi
baa emikaan maktuir. Mais, kalo
hetan ti'an, emi hanorin nia atu
tuir emikaan a'aat, to'o nia moris
aat liu tan tenik. Nosi ikus, nia
atu netan kastikar iha ha'i naraka,
isin rua todan liu emi.

16 Emi ne'e, ema momok mak
matan tomak! Tan saa emi sei
hakara hatudu dalan baa ema
seluk? Emi atu hetan dinu, tan
emi hanorin hahutan karin ha'ak,
‘Kalo ema ida namate menon nodi
nabasuk lian temi Na'i Maromak
Niakaan Uma Hamulak Huun,
ema nia la kesi aan no mamenon
nia. Mais, kalo nabasuk lian temi
naha mean mak iha Uma Hamu-
lak Huun, foin nia kesi aan no
mamenon nia.’ 17 Emi ne'e, ema
momok mak matan tomak! Emi
haneo ha'ak, Na'i Maromak nafoli
naha mean liu nosi Niakaan Uma
Hamulak Huun ka? Lale! Tan
Uma nia mak nalo naha nia sia
dadi moos! 18 Emi moos hanorin

✡ **23:5** Mateus 6:1; Hanoin Hikar Dalan Moris 6:8; Sura Renu Isra'el 15:38 ✡ **23:11** Mateus 20:26-27; Markus 9:35, 10:43-44; Lukas 22:26 ✡ **23:12** Lukas 14:11, 18:14 * **23:14** Tohar ne'e la noo iha Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk.

hahutan karin ha'ak, ‘Kalo ema ida namate menon nodi nabasuk lian temi sera fatin mak iha Uma Hamulak Huun, ema nia la kesi aan no mamenon nia. Mais, kalo nabasuk lian temi sera mak iha fatin nia leten, foin nia kesi aan no mamenon nia.’ 19 Emi ne'e, delek tebe-tebes ti'an. Fatin sera nia, nanis folin liu sera mak iha fatin nia leten. Tan fatin nia, na'ilulik nodi sera saa mak ema nodi foo baa Na'i Maromak. 20 Kalo ema ida nabasuk lian temi sera fatin, ne'e na'ak, nia temi sera fatin no hotu-hotu mak iha fatin nia leten. 21 Kalo ema nabasuk lian temi Uma Hamulak Huun, ne'e na'ak, nia temi Uma Hamulak no Na'i Maromak naran, tan Nia mak nein iha nia. 22 Kalo ema nabasuk lian temi lale'an, ne'e na'ak, nia temi Na'i Maromak naran no Ni-akaan kadera ukun, tan Nia mak nabesi aan kaer ukun iha nia.✡

23 Hoi emi ema manorik ukun no ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-kotuk! Emi nanis hetan dinu! Emi matenek basuk sura emikaan sasoin, nebee bele foo fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu baa Na'i Maromak. Emi sura lotu-lotuk, to'o to'os isin ki'ik oan sia moos, emi sura mate. Emi sura lotu-lotuk emikaan salasi oan, kwenter oan no lisa oan sia, mais Ukun-badu mak folin kaliuk, emi halu'a lakon. Emi la tuir dalan moris loos. Emi la hadomi ema mukit sia. Emi la kalolon emikaan ma-menon. Di'ak liu, tuir lia nia sia hotu-hotu lai, foin sura emikaan babudun sia, nebee foo fa'ek ida baa Na'i Maromak.✡ 24 Emi matan tomak ti'an! Tan saa emi sei hakara hatudu dalan baa ema seluk? Emi hase'i ukun lotu-lotuk hodi haruka ema seluk nalo tuir. Mais Ukun-badu mak folin kaliuk, emi du'uk la halo tuir. Hanesan emi ta'es hasai lalar ki'ik oan nosi emikaan wee hemu, mais buat boot nu'u karau, emi folan hola to-tomak dei!

25 Hoi emi ema manorik ukun no ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-kotuk! Emi nanis hetan dinu! Emi hanesan ema mak fasi haa-hemu fatin to'o milat, mais mi-lat iha luan dei. Tan emikaan madauk teen no rotus teen nia nalo emikaan neon laran, sei ma-hobos no sei kadoor.

26 Hoi emi ema Farisi matan tomak sia! Fasi uluk laran lai! Hodi nunia, foin luan moos dadi moos!

27 Hoi emi mak ema manorik ukun no ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-kotuk! Emi nanis hetan dinu! Emi hanesan rate mak ema kaser mutin. Ema naree nosi luan, kabaas basuk. Mais iha laran, nakonu no ema maten ruin no dois aat oi-oik.✡ 28 Emi moos nunia! Ema naree emi nosi luan, nu'u ema neon loos. Mais emikaan neon laran, nakonu no lia aat oi-oik. Emi dale seluk, halo seluk, hodi halu'a lakon Na'i Maromak ukun sia.

29 Hoi emi ema manorik ukun no ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-kotuk! Emi atu hetan dinu! Emi halo rate kabaas bodik Maro-mak mako'an mak emikaan bei uluk sia no'o, no emi hafutar rate bodik ema moon mak emikaan bei uluk sia nadodok. 30 Hotu emi katak ha'ak, ‘Kalo ami moris otas ida ho amikaan bei uluk sia, ami nanis la tuir sia hodi ho'o Maro-mak mako'an sia.’ 31 Mais hodi nunia, emi lalore aan ha'ak, emi ne'e ema aat husar-binan. 32 So'in baa, halo aat baa dei! Kalolon emikaan bei uluk sia!

33 Emi ne'e aat hanesan samea mahoo raso. Emi haneo Na'i Maromak la kastikar emi ka? Keta haloon kedan! Nia nanis soe lerek emi baa ha'i naraka! 34 Rona! Ha'u atu ksolok Ha'ukaan ema sia atu nanorin emi no natudu Na'i Maromak dalan moris baa emi. Mais emi atu ho'o balu, no hedi mate balu baa ai karuus. Balu moos emi fota ho'at iha uma hamulak laran. Balu tenik, emi haloot to'o sia nalai nosi kota ida baa kota ida. 35 Uluk aan, emikaan bei uluk sia no'o ema moon sia hosi otas baa otas, nahuu

✡ **23:22** Yesaya 66:1; Mateus 5:34 ✡ **23:23** Ukun-badu Na'ilulik 27:30 ✡ **23:27** Kristus Klosan Lian 23:3

nosi Habel to'o Sakarias, mak Bakaria oan. Sia no'o Sakarias nia iha Uma Hamulak Huun lalawar, kre'is baa sera fatin. Mais, tan emi kalolon emikaan bei uluk siakaan a'aat, emi moos musti hatiu hola raan nosi ema moon nia sia. 36 Tebes! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Emi mak moris baa oras ne'e, atu kona kastikar tan lia aat mak emikaan bei uluk sia nalo hori uluk nia."

Yesus neon monu baa ema Yerusalem sia
(Lukas 13:34-35)

37 Hotu Yesus katak tenik na'ak, "Hoi ema Yerusalem sia! Emi ne'e mak ho'o hei-hein Maromak mako'an sia. Emi ne'e mak hodi fatuk tuda ho'o ema mak mai tulun emi. Dala wa'in ti'an Ha'u atu klibur kodi lituk emi kosi aat, hanesan manu inan taka nola oan nodi liras. Mais emi la ho'uk. 38 Tan lia nia, Na'i Maromak la nikir tenik emikaan uma. Awan-wainrua, uma nia atu mamuk ona. 39 Rona! Emi la haree Ha'u tenik ona, to'o oras emi katak sain ha'ak, 'Ita husu nebee Na'i Maromak natuun matak-malirin baa Ema ne'e, tan Na'i Maromak mak solok Nia.' Emi katak sain nunia lai, foin bele haree hikar Ha'u."

24

Yesus katak kedan na'ak, Uma Hamulak Huun atu nakro'on
(Markus 13:1-2; Lukas 21:5-6)

1 Nunia hotu, Yesus la'o nela Uma Hamulak Huun. Baa oras sai, Niakaan maktuir sia natudu Uma Hamulak Huun niakaan kabaas baa Nia. 2 Mais Nia nataa na'ak, "Uma ne'e kabaas tebes! Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! La kleur ona, ema atu nakro'on mohu fatuk ne'e sia hotu-hotu."

Yesus katak na'ak, Niakaan maktuir sia atu netan susar
(Markus 13:3-13; Lukas 21:7-19)

3 Hotu, Yesus baa tuur iha Foho Saitun. Niakaan maktuir sia mai atu dale mesan no Nia na'ak, "Ama! Katak mikar kokon Ama dale ohin nia. Niakaan oras, wainhira to'o? Niakaan tadak, nunabee?"

4 Yesus nataa na'ak, "Emi musti daka aan di'a-di'ak, nebee keta kona be'ur. 5 Ema oi-oik atu mai nodi basa karas na'ak, 'Ha'u ne'e, Kristus mak Na'i Maromak solok mai.' Nodi nunia, sia be'ur nola ema wa'in. 6 Kalo emi haree ema natuda malu, lalika hata'uk. Kalo rona lia na'ak, hatuda iha nabee dei, lalika hata'uk. Tan lia oin nunia, musti dadi. Mais loron rai falu fila sei la to'o dauk. 7 Ema hunun ida atu natuda sakar hunun seluk. Rai ida atu natuda sakar rai seluk. Rai nakdoko iha nabee dei. Rai salaen moos, boot basuk. 8 Mais lia nia hotu-hotu foin tadak uluk fohon na'ak, oras rai falu fila kre'is ona. Hanesan feto mak foin noran moras, tan oras nahoris kre'is ona.

9 Emi musti daka aan di'a-di'ak, tan ema atu naloot nodi no'o emi. Ema nosi rai hotu-hotu atu hirus emi, tan tuir Ha'u.✡ 10 Baa oras nia, ema wa'in atu tali'ur Ha'u. Ema atu hirus malu, nodi fa'an malu. 11 Ema bosok teen moos atu mai nodi na'ak, sia nia Maromak mako'an, to'o ema wa'in moos fiar baa sia. 12 Baa oras nia, ema siakaan a'aat hetak kleur, hetak wa'in, to'o ema la nadomi malu ona. 13 Mais ema mak naterus aan to'o mate, Na'i Maromak nanis sori nia.✡ 14 Manfatin Di'ak nosi lia Na'i Maromak kaer ukun musti keke lema raiklaran sikun sia, nebee ema hotu-hotu bele rona lai, foin rai falu fila."

Yesus katak kedan nosi loron susar sia
(Markus 13:14-23; Lukas 21:20-24)

15 Hotu Yesus dale liu tenik na'ak, "Maromak mako'an Daniel nakerek kedan nosi ema aat basuk ida. Ema nia atu mai, tama

✡ **24:9** Mateus 10:22 ✡ **24:13** Mateus 10:22

baa nariik iha fatin lulik iha Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun. Nodi nunia, nia nalo ema nakribi fatin nia, to'o Na'i Maromak moos tali'ur la'o nela fatin nia. Dadi, kalo emi haree nunia ti'an, sintidu! (Ema mak leno hakerek ne'e moos musti natene di'a-di'ak!)✡ 16 Lia nia dadi tadak na'ak, loron susar sia kre'is iha odamatan ti'an. Kalo haree nunia ti'an, ema rai Yudea hariik halai baa foho ona. 17 Ema mak sai nosi uma ti'an, keta fila baa nola naha tenik. Halai lai-lais ona, nebee keta kona dinu. 18 Ema mak iha to'os, keta fila baa nola tais manas tenik. Halai liu ona!✡ 19 Baa oras nia, ema susar kaliuk, ne'e mak, feto mako'us no mak sei nasusu oan, tan sia la bele nalai lai-lais. 20 Di'ak liu, hamulak hodi hakro'an, nebee dinu nia keta mai kona baa rai udan, lale, kona baa loron hanawa serwisu. 21 Loron nia sia, susar basuk! Nahuu nosi Na'i Maromak nase'i raiklaran to'o oras ne'e, ema sei la naree dauk susar boot oin nunia. Ema moos la naree tenik susar oin nunia ona.✡ 22 Kalo Na'i Maromak la nabadak loron susar nia sia, la noo ema ida mak bele moris. Mais, tan Nia nadomi Niakaan ema mak Nia boi nola, Nia atu nabadak loron susar nia sia.

23 Kalo loron nia to'o mai ona, emi atu rona ema na'ak, 'Haree lai! Kristus iha ne'e!' Ema seluk moos na'ak, 'Kristus iha nebaa!' Mais keta fiar! 24 Ema atu mosu mai nodi basa karas na'ak, 'Ha'u ne'e, Kristus!' Balu tenik na'ak, 'Ha'u ne'e, Maromak mako'an.' Sia atu nase'i tadak blaar oi-oik nodi diabu beran to'o tolek nola ema. Sia sokur kokon, nebee Na'i Maromak eman sia moos bele kona be'ur! 25 Dadi, emi musti daka aan di'a-di'ak! Loron susar nia sia sei la to'o dauk, mais Ha'u katak kedan baa emi!

26 Kalo ema katak baa emi na'ak, 'Kristus mai ti'an iha rai molik nebaa!', keta baa nebaa. Kalo ema na'ak, 'Kristus mai iha uma laran ne'e ti'an!', keta fiar siakaan tolek nia. 27 Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Baa oras Ha'u kmai kikar iha raiklaran ne'e, ema hotu-hotu atu titunaree Ha'u, hanesan ema naree mameran laka nosi lorosa'e baa loromonu.✡

28 Baa oras Ha'u kmai kikar, emi atu hatene malorek Ha'u iha nabee. Hanesan ema natene malorek, manu kawaa naklibur iha fatin nabee, nanis noo na'an dodok iha nebaa."✡

Yesus katak kedan Niakaan oras fila mai
(Markus 13:24-27; Lukas 21:25-28)

29 Hotu Yesus katak natutan tenik baa Niakaan maktuir sia na'ak, "Kalo loron susar nia sia siku ti'an,

'Loro matan atu nakukun luri.
Fulan moos la nakroma tenik ona.
Fitun sia mosar nosi lale'an mai.
Beran hotu-hotu iha lale'an sia moos nahutan karin.'✡

30 Hotu, ema atu naree tadak iha lale'an mak natudu na'ak, Ema Raiklaran Isin atu namaan aan mai nikar. Naree nola nunia, ema nosi rai hotu-hotu iha raiklaran, atu nata'uk to'o tanis. Ha'u ktuun mai kodi kalo'an, foin sia naree Ha'ukaan beran no Ha'ukaan maka'as.✡ 31 Hotu, Ha'u atu karuka Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an sia, nebee baa libur nola ema hotu-hotu mak Ha'u kboi kola ti'an, kosi rai ulun to'o rai ikun, kosi lorosa'e to'o loromonu, kosi lorokaras to'o lorokbelan."

✡ **24:15** Daniel 9:27, 11:31, 12:11 ✡ **24:18** Lukas 17:31 ✡ **24:21** Daniel 12:1; Lia Raiklaran Falu Fila 7:14 ✡ **24:27** Lukas 17:23-24 ✡ **24:28** Lukas 17:37 ✡ **24:29** Yesaya 13:10, 34:4; Yeskiel 32:7; Yoel 2:10,31, 3:15; Lia Raiklaran Falu Fila 6:12-13 ✡ **24:30** Daniel 7:13; Sakarias 12:10-14; Lia Raiklaran Falu Fila 1:7

Loron susar sia dadi tadak na'ak, Yesus kre'is namaan aan mai ona
(Markus 13:28-31; Lukas 21:29-33)

32 Hotu Yesus dale tenik na'ak, “Ha'u kola knaninuk nu'u ai huun. Kalo ai tahan nahuu nakmodok, nia foo tadak na'ak loro falin kre'is mai ona. 33 Nunia moos, loron susar mak Ha'u katak ohin nia sia. Kalo loron susar nia sia to'o mai ti'an, nia foo tadak na'ak, Ha'u kre'is mai ona. 34 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Nosi ema hotu-hotu mak moris baa oras ne'e, balu sei la mate dauk, mais loron susar nia sia mai ti'an. 35 Masik lale'an no raiklaran lakon mohu moos, Ha'ukaan Manfatin ne'e nafati nohuun.”

Yesus katak na'ak, Niakaan oras namaan aan mai nia, sei lia subar
(Markus 13:32-37; Lukas 17:26-30,34-36)

36 Hotu Yesus katak na'ak, “La noo ema ida mak natene wainhira Ha'u kmai kikar. Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an sia la natene. Ha'u moos la katene. Ha'ukaan Ama mesan, mak natene. 37 Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Oras Ha'u kmai kikar, nu'u oras uluk aan, mak oras Noh sei moris.✡ 38 Baa oras nia, motasa'e boot sei la mai dauk. Ema moris hanesan da-dauk dei. Sia naa-nemu namidar aan, nodi nola malu belebele, to'o Noh tama baa roo boot nia laran. 39 Oras motasa'e mai, lulun nodi sia, foin siakaan matan nakloke, no sia natene nola saa mak dadi ti'an nia. Nunia moos, baa oras Ha'u kmai kikar.✡ 40 Kalo ema na'in rua serwisu iha to'os, teki-tekis Na'i Maromak foti nodi ida, nela ida. 41 Kalo feto na'in rua fai hare, teki-tekis Na'i Maromak foti nodi ida, nela ida.

42 Tan lia nia, emi musti daka aan loron-kalan, tan la hatene wainhira emikaan Na'in atu namaan aan mai nikar. 43 Hanoin! Kalo ema uma na'in natene na'ak, kalan ne'e ema na'ok atu mai, nanis nia daka bei-beik. 44 Emi moos musti daka bei-beik nunia, tan emi la hatene wainhira Ha'u kmai kikar.”✡

Yesus nanorin na'ak, ema ain-liman musti tuir bei-beik ulun hakaran
(Lukas 12:41-48)

45 Hotu Yesus dale tenik na'ak, “Emi musti dadi hanesan ema ain-liman mak tuir bei-beik ulun hakaran. Lia hatetek nune'e. Noo ulun ida atu baa fatin dook. Nia foti ema ain-liman ida atu naliku haa-hemu bodik niakaan ema uma laran. 46 Kalo ulun nia mai nikar, hotu naree nia serwisu di'a-di'ak, nanis nia neon di'ak no ema nia. 47 Rona! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Kalo ema ain-liman serwisu di'a-di'ak nunia, nanis niakaan ulun atu foo beran baa nia nebee naliku ulun sasoin hotu-hotu.

48 Mais, kalo ema ain-liman nia aat, nia atu dale iha neon laran na'ak, ‘Di'ak ti'an! Ulun la'o ti'an nune'e, sei kleur foin nia mai!’ 49 Nanoin nunia, nia nahuu ta'e ema serwisu seluk sia. Nia tuur naa-nemu namidar aan bele-bele no ema tua lanuk teen sia. 50 Mais la nanoin nola, teki-tekis ulun fila mai. 51 Hotu ulun naloot nia tebetebes, to'o soe lerek nia baa luan, nebee nein namutuk no ema oinkotuk sia. Iha fatin nia, ema noran susar basuk nodi tanis la nanawa.”

25

Yesus foo lia hatetek nosi feto nurak matenek no feto nurak momok

1 Hotu Yesus dale natutan na'ak, “Emi musti hadi'a aan atu simu Ha'u kmai kikar, hanesan feto matenek iha lia hatetek ne'e: Noo feto nurak na'in sanulu. Kalan ida, sia sai nodi badut atu baa simu sasudin mane ida iha

✡ **24:37** Lia Uluk Fohon 6:5-8 ✡ **24:39** Lia Uluk Fohon 7:6-24 ✡ **24:44** Lukas 12:39-40 ✡ **25:1** Lukas 12:35

siakaan maluk uman.✡ 2 Nosi
sia, noo lima mak momok. Lima
seluk, matenek. 3 Mak momok sia,
nalu'a nodi mina resin. 4 Mais
mak matenek sia, nodi kedas.
5 To'o uma nia baa, sasudin sei
la mai dauk. Kleu-leur feto nurak
nia sia matan nakati, to'o toba
dukur.
6 Baa kalan boot, ema nahii
na'ak, 'Hoi! Sasudin mane mai
ti'an! Mai simu nia!' 7 Rona nola
nunia, feto nurak nia sia nadeer
bele-bele. Hotu sia baa nola
siakaan badut atu simu sasudin
mane nia. 8 Mais feto momok
sia nusu baa feto matenek sia
na'ak, 'Hoi mamaluk sia! Tulun
foo ami mina oan ida lai, tan
amikaan badut atu mate ona!'
9 Mais feto matenek sia nataa
na'ak, 'Aikee! Keta nawan sa'e,
tan la bele. Amikaan mina ne'e
la to'o bodik ita hotu-hotu! Di'ak
liu emi baa sosa iha makfa'an
mina sia.' 10 Hotu sia sai baa sosa
mina. Mais baa oras sia sai ti'an,
sasudin mane moos to'o mai. Feto
matenek sia tama baa dahur fatin
bele-bele no sasudin no bainaka
hotu-hotu. Tama hotu ti'an, ema
sena odamatan.
11 La kleur, feto momok sia fila
mai. Sia nariik iha luan nodi
nahii na'ak, 'Ama Na'i! Ama Na'i!
Tulun loke odamatan baa ami lai!'
12 Mais na'in nataa na'ak, 'Hoi! La
bele! Ha'u la katene emi!'"✡
13 Hotu Yesus taka lia hatetek
nia na'ak, "Emi moos musti hadi'a
aan nohuun, tan emi la hatene
Ha'u kmai kona baa loron saa,
lale, kona baa tuku hira."

Yesus foo lia hatetek nosi ema serwisu mak babilan ulun osan (Lukas 19:11-27)

14 Hotu Yesus dale natutan nodi
lia hatetek ida tenik na'ak, "Kalo
Ha'u kla'o kela emi ti'an, emi
musti serwisu di'a-di'ak bodik
Ha'u, hanesan lia hatetek ne'e:
Noo ema ulun ida atu baa rai
dook. Oras atu la'o, nia bolu
nola niakaan ema serwisu na'in
tolu, hotu naruka na'ak, 'Hola
osan ne'e, halo baa osan na'in.
Kalo ha'u kmai kikar, emi musti
hasara baa ha'u, emi hetan funan
hira ti'an.' 15 Dale notu nunia, nia
foo osan kakaluk lima baa ema
serwisu nomer ida,* nebee nia
nala'o osan nia to'o noo funan.
Hotu nia foo osan kakaluk rua
baa ema serwisu nomer rua, no
osan kakaluk ida baa ema serwisu
nomer tolu, tuir ida-idak niakaan
babelen. Hotu ulun nia la'o baa
rai dook.
16 Simu nola osan nia, ema ser-
wisu nomer ida sai kedan baa
fatin fa'an. La kleur, nia netan
funan kakaluk lima. 17 Nunia
moos ema serwisu nomer rua.
Nia netan funan kakaluk rua.
18 Mais ema serwisu nomer tolu
mak simu nola osan kakaluk ida
nia, nia baa ke'e kuak, hotu rai
subar osan nia.
19 La kleur, ulun mai nikar. Nia
libur nola niakaan ema serwisu
na'in tolu nia atu leno niakaan
osan mak sia babilan ti'an nia.
20 Ema serwisu nomer ida tama
baa, latan osan kakaluk sanulu.
Nia dale na'ak, 'Ama boot! Hori
hirak nia ita boot latan osan
kakaluk lima baa ha'u. Oras ne'e,
ketan osan funan kakaluk lima
tenik.'
21 Rona nola nunia, ulun neon
di'ak. Nia dale na'ak, 'Kabaas!
O ne'e, ema serwisu mak di'ak.
Masik ha'u la iha ne'e moos, o
serwisu bei-beik tuir ha'ukaan
harukan. Tan o bele babilan
lia ki'ik nune'e, ha'u kfoti o atu
babilan lia mak boot kaliuk. Ha'u
moos kalo dahur, nebee ita hotu-
hotu neon di'ak bele-bele.'
22 Hotu ema serwisu nomer rua
mai latan osan kakaluk haat. Nia
dale na'ak, 'Ama boot! Uluk ita
boot latan osan kakaluk rua baa
ha'u. Ita haree mai, tan ha'u ke-
tan osan funan kakaluk rua tenik.'
23 Rona nola nunia, ulun moos
neon di'ak. Nia dale na'ak,
'Kabaas! O ne'e moos ema ser-
wisu mak di'ak. Masik ha'u la
iha ne'e moos, o serwisu bei-beik

✡ **25:12** Lukas 13:25 * **25:15** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, *talenta* lima. *Talenta* ida nia, manesak no badaen kanseran tinan sanulu resin lima laran.

tuir ha'ukaan harukan. Tan o bele babilan lia ki'ik nune'e, ha'u kfoti o atu babilan lia mak boot kaliuk. Ha'u moos kalo dahur, nebee ita hotu-hotu neon di'ak bele-bele.'
24 Hotu ema serwisu nomer tolu tama. Nia dale na'ak, 'Ama boot! Ha'u katene ita boot, ema mak laran maka'as. Ita boot hola saa mak ema seluk nalo, no ku'u hola saa mak ema seluk kuda. 25 Ha'u kata'uk, keta to'o osan ne'e lakon mohu, hotu ita boot taa ukun baa ha'u. Tan lia nia, ha'u ksubar osan ne'e di'a-di'ak. Ne'e, ama boot! Mola mikar ona ama boot osan kakaluk ida ne'e, tan nafati dei!'
26 Rona nola nunia, ulun nakbehek nia na'ak, 'O ne'e, ema serwisu mak aat no baruk teen! Kalo o matene ti'an ma'ak, ha'u kola saa mak ema seluk nalo, no ku'u kola saa mak ema seluk kuda, 27 tan saa o la baa rai osan ne'e iha uma rai osan dei? Nebee kalo ha'u kmai kikar, bele ketan funan. Masik oan ida dei moos, so'in!'
28 Hotu ulun naruka niakaan ema serwisu seluk sia na'ak, 'Hola hikar osan hosi ema ne'e, latan baa ema serwisu mak netan funan kakaluk lima nia. 29 Ema mak babilan di'a-di'ak saa mak nia kaer ti'an, nia atu netan hetak wa'in tenik. Mais ema mak la no'uk babilan saa mak nia kaer ti'an, ema atu nola nikar hotu-hotu nosi nia.'✡
30 Hotu ulun natutan tenik na'ak, 'Kohi hola ema serwisu mak la folin ne'e. Dada sarat hodi nia baa luan. Habusik nia noran susar basuk nodi tanis la nanawa iha fatin makukun nebaa!'"✡

Yesus katak na'ak, Nia atu natetu ema ida-idak moris baa oras rai falu fila

31 Hotu Yesus dale liu na'ak, "Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Ha'u atu ktuun mai kikar kodi Ha'ukaan Ama beran mak maka'as, bele-bele ko Niakaan makbukar lale'an sia. Hotu Ha'u kabesi aan baa Ha'ukaan kadera ukun maka'as, nebee kleno ema ida-idak ha-halok, tuir saa mak sia nalo ti'an iha raiklaran.✡ 32 Baa oras nia, ema nosi rai hotu-hotu iha raiklaran naklibur. Sia ida-idak atu mai nasoru Ha'u. Ha'u atu ksasa-fa'e sia, hanesan ema makbalin sasa fa'e bibi malae nosi bibi dadi baa klibur rua. 33 Ema sia mak nalo tuir Na'i Maromak hakaran, Ha'u atu ktau sia baa Ha'ukaan sorin kwana. Mais seluk sia, Ha'u atu ktau baa sorin karuk. 34 Baa oras nia, Ha'u kaer ukun Na'in. Ha'u katak baa ema mak iha Ha'ukaan sorin kwana ka'ak, 'Emi ne'e mak simu matak-malirin hosi Ha'ukaan Ama. Mai tama baa fatin kabaas mak Nia babilan kedan bodik emi. Oras raiklaran sei la iha dauk, Nia babilan kedan ti'an fatin Nia bodik emi. 35 Emi bele tama, tan uluk baa oras Ha'u ksalaen, emi hahaan Ha'u. Baa oras Ha'u kanroo, emi haroo Ha'u. Ha'u kmai hanesan ema matak, emi simu Ha'u iha emikaan uma. 36 Ha'u la koo tais, emi foo tais baa Ha'u. Ha'u kmoras, emi mai babilan Ha'u. Ha'u iha bui, emi mai haliku Ha'u.'
37 Rona nola nunia, ema moon sia iha Ha'ukaan sorin kwana atu nataa nikar na'ak, 'Ama na'i boot, ne'e nunabee ti'an? Ama na'i na'ak, Ama na'i salaen, ami hahaan. Ama na'i nanroo, ami haroo. 38 Ama na'i hanesan ema matak, ami simu iha amikaan uma. Ama na'i la noo tais, ami foo tais. 39 Ama na'i moras, ami baa babilan. Ama na'i iha bui, ami haliku. Hori hirak ami halo lia nia sia?'
40 Ha'u atu kataa sia ka'ak, 'Rona! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Baa oras emi halo lia nunia sia bodik Ha'ukaan ema, masik sia ema ki'ik basuk moos, emi halo ti'an bodik Ha'u!'
41 Hotu Ha'u katak kedan baa ema seluk sia mak iha Ha'ukaan sorin karuk ka'ak, 'Hoi ema aat sia! Sees hosi ne'e! Na'i Maromak lelen emi. Nia atu soe

✡ **25:29** Mateus 13:12; Markus 4:25; Lukas 8:18 ✡ **25:30** Lukas 19:11-27; Mateus 8:12, 22:13; Lukas 13:28 ✡ **25:31** Mateus 16:27, 19:28

tama emi baa ha'i naraka mak laka la nanawa. Nia nadi'a ti'an fatin susar nia bodik diabu sia no siakaan ulun. 42 Emi kona lelen nia, tan oras Ha'u ksalaen, emi la hahaan ha'u. Oras Ha'u kanroo, emi la haroo Ha'u. 43 Ha'u kmai hanesan ema matak, emi la simu Ha'u iha emikaan uma. Ha'u la koo tais, emi la foo. Ha'u kmoras, emi la babilan. Ha'u iha bui, emi la haliku.'
44 Rona nola nunia, ema aat nia sia atu nataa na'ak, 'Ama na'i boot, ne'e nunabee ti'an? Ama na'i na'ak, Ama na'i salaen, ami la hahaan. Ama na'i nanroo, ami la haroo. Ama na'i mai hanesan ema matak, ami la simu iha amikaan uma. Ama na'i la noo tais, ami la foo. Ama na'i moras, ami la babilan. Ama na'i iha bui, ami la haliku. Hori hirak ami halo ama na'i nunia?'
45 Hotu Ha'u atu kataa sia ka'ak, 'Rona! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Baa oras emi la tulun Ha'ukaan ema ki'ik sia, emi la tulun Ha'u ti'an.' 46 Hotu ema aat nia sia netan kastikar nima-nimak. Mais ema moon nia sia netan moris nima-nimak."✡

26

Ema boot sia buka dalan atu no'o Yesus
(Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2; Yohanis 11:45-53)

1 Yesus nanorin notu lia nia sia hotu-hotu, Nia katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, 2 "Emi hatene ti'an ha'ak baa loron rua tenik, itakaan loron di'ak sia to'o mai ona. Loron di'ak nia mak ita halo Dahur Tubi Bakae. Kalo loron di'ak nia to'o ti'an, ema atu fa'an Ema Raiklaran Isin ne'e. Hotu sia nedi no'o Ha'u baa ai karuus."✡
3 Baa oras Yesus dale nunia, na'ilulik ulun sia no fukun adat sia naklibur iha Kayafas uman. Kayafas nia, mak na'ilulik ulun boot. 4 Kayafas sia buka dalan atu kohi no-nook Yesus, nebee sia bele no'o Nia. 5 Mais sia nahulin dalan na'ak, "Hein lai! Keta kohi Nia baa loron di'ak sia, tan ema lear sia bele nakfetik ita."

Feto ida fui mina morin folin todan baa Yesus ulun
(Markus 14:3-9; Yohanis 12:1-8)

6 Baa oras nia, noo ema ida naran Simon. Nia nein iha leo Betania. Uluk, ema nakribi nia tan kona moras funi mea. Mais oras ne'e, nia di'ak ti'an. Baa oras loron di'ak nia sia sei la to'o dauk, Yesus sia baa naa iha Simon uman. 7 Baa oras sia naa, feto ida mai nasoru Yesus. Feto nia kaer botir ida mak ema nalo nosi fatuk mahoo folin todan.* Botir nia moos nahisi mina morin isin mak folin todan basuk. To'o Yesus baa, feto nia fui nanii mina nia baa Yesus ulun atu dadi tadak na'ak nia nakneter Yesus.
8 Mais baa oras Yesus Niakaan maktuir sia titu-naree nunia, sia krakat na'ak, "Hoi! Feto saa mak ne'e, to'o soe butan mina morin mahoo folin todan basuk nia! 9 Di'ak liu fa'an mina nia dei, nebee fa'e osan wa'in nia baa ema mukit!"
10 Mais Yesus natene siakaan neon. Nia dale na'ak, "Keta hasusar feto ne'e! Ha'u neon di'ak, tan nia fui ti'an mina morin ne'e baa Ha'u. 11 Ema mukit sia na-mutuk no emi bei-beik. Mais la kleur ona, Ha'u la kamutuk ko emi tenik,✡ 12 tan Ha'u atu kmate ona. Nodi fui mina morin ne'e baa Ha'u, feto ne'e nahulin ti'an Ha'ukaan isin, hanesan nia kari kedan ai funan baa Ha'ukaan maten. 13 Rona! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Oras ema keke lema Na'i Maromak Manfatin Di'ak baa fatin hotu-hotu iha raiklaran tomak, sia moos nanis dale feto ne'e niakaan dadi'ak. Hodi nunia, ema nanoin feto ne'e to'o nima-nimak."

✡ **25:46** Daniel 12:2 ✡ **26:2** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:1-27 * **26:7** Botir nia, Hakerek Moon Lia Yunani na'ak halo hosi fatuk naran ἀλάβαστρος ('alabastros'). Haree Lukas 7:37-38. ✡ **26:11** Hanoin Hikar Dalan Moris 15:11

Yudas kabuar lia fuan no ema boot Yahudi sia atu latan Yesus
(Markus 14:10-11; Lukas 22:3-6)

14 Nosi Yesus Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nia,
na'in ida naran Yudas Iskariot.
Baa loron nia, nia sai baa buka
na'ilulik ulun sia. 15 To'o sia baa,
nia nusu na'ak, “Ama sia! Kalo
ha'u kbele tulun emi kohi Yesus,
emi foo saa baa ha'u?”
Sia moos nataa na'ak, “Kalo
makara fa'an Nia baa ami, ami
nanis selu.” Hotu sia sura nola
osan murak tomak tolu nulu, latan baa Yudas.✡ 16 Hotu Yudas
sai atu buka dalan latan Yesus baa
sia.

Yesus nadahur Paska no Niakaan maktuir sia
(Markus 14:12-21; Lukas 22:7-14,21-23; Yohanis 13:21-30)

17 Sura tinan ema Yahudi sia
nadahur loron di'ak, loron hitu
laran. Sia nanaran loron di'ak
nia sia na'ak, ‘Dahur Tubi Bakae’.
Baa oras dahur nia atu nahuu ona,
Yesus Niakaan maktuir sia mai
nusu baa Nia na'ak, “Ama! Ohin
kalan ne'e ita musti loke Dahur
Tubi Bakae hodi ho'o bibi malae
atu haa baa Paska. Ama nakara
ami baa hadi'a dahur fatik iha
nabee?”
18 Hotu Yesus nataa na'ak, “Emi
tama baa kota laran, hotu atu
hasoru hola katuas ida. Katak baa
nia ha'ak nune'e, ‘Ama! Amikaan
Ama Manorik nusu fatin ida iha
ama uman atu nadahur Paska no
Niakaan maktuir sia.’”
19 Yesus naruka notu nunia, Niakaan maktuir sia moos baa nalo
tuir nunia. Hotu sia nadi'a dahur
Paska iha fatin nia.
20 Kalan ti'an, Yesus no Niakaan
maktuir na'in sanulu resin rua
tuur nadahur. 21 Baa oras sia naa,
Yesus dale na'ak, “Fiar Ha'u! Ema
ida nosi emi atu latan Ha'u baa
ema seluk.”
22 Rona nola nunia, sia noran la
di'ak. Sia ida-idak nusu baa Yesus
na'ak, “Ema mak Ita Boot dale nia,
ha'u ka?”
23 Nia moos nataa na'ak, “Ema
mak loban tubi namutuk no Ha'u
baa haan fatik ne'e, nia mak atu
fa'an lakon Ha'u.✡ 24 Hanoin!
Ema Raiklaran Isin ne'e musti
mate atu nato'o saa mak Maromak mako'an sia nakerek kedan
hori uluk. Mais sintidu! Ema mak
fa'an Ha'u, nia atu natiu niakaan
dinu! Di'ak liu niakaan inan la
nahoris kedan nia!”
25 Hotu Yudas, mak atu fa'an
Yesus, moos nusu kalolon na'ak,
“Nanis ema mak Ama dale nia,
lahoos ha'u ka?”
Yesus nataa na'ak, “O na'in
du'uk mak ma'ak nunia ti'an.”

Yesus katak na'ak, tubi no anggor ween dadi tadak atu hodi hanoin Nia
(Markus 14:22-26; Lukas 22:14-20; 1 Korintus 11:23-25)

26 Baa oras sia sei naa, Yesus
foti nola tubi baluk ida, nodi sera
dodan baa Na'i Maromak. Hotu
Nia tohi fa'e tubi nia, lolo foo baa
Niakaan maktuir sia. Nia katak
na'ak, “Tubi ne'e, Ha'ukaan isin.
Simu, haa baa ona!”
27 Nunia hotu, Nia nola hemu
fatik ida mak nakonu anggor
ween. Nia namulak tenik, sera
dodan baa Na'i Maromak. Hotu
Nia lolo foo baa Niakaan maktuir
sia. Nia katak na'ak, “Simu, hemu
baa ona. 28 Anggor ween ne'e,
Ha'ukaan raan mak atu nakduar
nodi sori ema lear nosi sala. Nodi
raan ne'e, Na'i Maromak namate
menon foun no emi.✡ 29 Mais
nebee emi hatene, nahuu nosi
oras ne'e, Ha'u la kemu tenik
anggor ween ona, to'o Ha'ukaan
Ama nabesi aan kaer ukun iha
lale'an ti'an, foin Ha'u kemu tenik
ko emi.”
30 Yesus dale notu nunia, sia
nananu kananuk ida nodi tonun
Na'i Maromak. Baa kalan nia
moos, sia la'o kedan baa Foho
Saitun.

✡ **26:15** Sakarias 11:12 ✡ **26:23** Kananuk Sia 41:10 ✡ **26:28** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 24:8; Yeremia 31:31-34

Yesus katak kedan na'ak, Petrus atu neli Nia
(Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34; Yohanis 13:36-38)

31 Baa oras sia la'o nia, Yesus
katak baa Niakaan maktuir sia
na'ak, “Ohin kalan ne'e, emi hotu-
hotu atu halai hela Ha'u. Hori
uluk Maromak mako'an nakerek
nela kedan nosi lia ne'e na'ak,
‘Ha'u atu ko'o makbalin.
Hotu niakaan bibi malae sia
nalai keen karin.’✡
32 Nanis Ha'u kmate. Mais, kalo
Ha'u kmoris kikar ti'an, Ha'u atu
kbaa uluk kein emi iha rai Galilea
nebaa.”✡
33 Rona nola nunia, Petrus sakar
na'ak, “La bele nunia Ama! Masik
ema seluk sia hotu-hotu nalai nela
Ama moos, ha'u la kla'o kela
Ama!”
34 Yesus nataa na'ak, “Nunia ka?
Rona mai Petrus. Ha'ukaan dalen
ne'e, tebes no loos! Ohin kalan
ne'e, manu sei la kokoreek dauk,
o meli Ha'u isin tolu ti'an ma'ak,
o la matene Ha'u!”
35 Mais Petrus sakar tenik na'ak,
“Lale Ama! Kalo Ama mate, ha'u
moos mate tuir. Ha'u la kalai kela
Ama!” Petrus niakaan mamaluk
sia ida-idak moos na'ak nunia.

Yesus namulak iha To'os Getsemani
(Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46)

36 Hotu Yesus sia la'o iha Foho
Saitun, to'o to'os ida naran ‘Getse-
mani’.† Iha nia Yesus katak baa
Niakaan maktuir sia na'ak, “Tuur
heik iha ne'e lai, tan Ha'u atu
kbaa kamulak iha nebaa.” 37 Mais
Nia bolu nola Petrus, Yakobus no
Yohanis, nebee sia baa bele-bele
no Nia. Nahuu baa oras nia,
Nia noran susar basuk no neon
la metin. 38 Hotu Nia katak baa
sia na'ak, “Ha'ukaan neon susar
basuk! Koran nu'u atu kmate dei.
Emi tuur daka ho Ha'u iha ne'e
lai.”
39 Hotu Nia la'o soruk oan ida
tenik. Nia nakni'a sudur baa
rai nodi namulak na'ak, “Ama!
Kalo Ama nakara, Ha'u lalika
katiu kola susar ne'e. Mais keta
tuir Ha'ukaan hakaran, tuir Ama
hakaran dei.”
40 Namulak notu, Yesus fila baa
Niakaan maktuir na'in tolu nia.
Mais sia toba dukur. Nia nafanun
sia nodi dale baa Petrus na'ak,
“Hoi Petrus! Nansaa emi toba?
Ha'u iha nebaa la oras dei, mais
emi la bele hadeer tuur daka oan
ida no! 41 Kose haroma emikaan
matan lai, hotu daka ho Ha'u!
Emikaan neon nanis nakara nalo
di'ak, mais emikaan isin la biit.
Di'ak liu emi hamulak, nebee kalo
kona sokur, emi bele terus.”
42 Hotu Nia baa namulak tenik
na'ak, “Ama! Kalo Ha'u kmusti
katiu kola susar ne'e, nebee tuir
Ama hakaran dei.” 43 Namulak
notu, Nia fila nikar baa Niakaan
maktuir na'in tolu nia. Mais sia
toba nikar ti'an, tan matan nakati
todan.
44 Hotu Nia la'o nela sia, baa na-
mulak isin ida tenik. Nia nakro'an
nikar baa Aman, nebee keta
nabusik lerek Nia natiu susar nia,
mais nebee tuir Aman hakaran
dei. 45 Namulak notu, Nia fila
nikar baa nafanun Niakaan mak-
tuir sia na'ak, “Emi sei toba ka?
Haree lai! Niakaan oras to'o ona.
Ema mak atu fa'an Ema Raiklaran
Isin mai ti'an. Ema mai kohi Ha'u
atu latan Ha'u baa ema aat liman.
46 Hadeer ona! Loke matan, mana
kokon baa nebaa lai! Ema mak
fa'an Ha'u mai ti'an. Mai ita baa
hasoru nia ona!”

Ema boot sia solok ema baa kohi Yesus
(Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53; Yohanis 18:3-12)

47 Yesus sei dale nunia, Niakaan
maktuir ida naran Yudas mai no
ema wa'in. Sia mai nodi surik
no ai kaliduk atu kohi Yesus. Sia
tuir ukun nosi ema boot sia, mak
na'ilulik ulun sia no fukun adat
sia. 48 Uluk Yudas foo kedan tadak
baa sia na'ak, “Haree di'a-di'ak!
Ema mak ha'u kde'i, kohi hola Nia
ona! Tan Nia mak emi buka!”

✡ **26:31** Sakarias 13:7 ✡ **26:32** Mateus 28:16 † **26:36** Iha lia Ibrani, ‘Getsemani’ lia isin na'ak, ‘laledun mina nosi saitun fuan’.

49 To'o Yesus baa, Yudas liu
kedan baa Niakaan oin nodi
na'ak, “Tabe, Ama Boot!” Hotu
Yudas nako'ak nodi de'i Nia.
50 Yesus nusu nia na'ak, “Yudas!
O mai ne'e atu malo saa?” Hotu
ema lear nia kabuun baa, kohi
nola Yesus.
51 Mais la natene falik, Yesus
eman ida losu nola taha, taa kotu
ema ida tilun sorin. (Ema kanek
nia, na'ilulik ulun boot atan.)
52 Naree nunia, Yesus katak baa
ema mak taa nia na'ak, “Maknua
mikar okaan taha, tan ema mak
nakaat nodi taha, nia moos atu
mate kona taha. 53 O la matene
ka? Ha'u kbele kusu Ha'ukaan
Ama nebee solok Niakaan mak-
bukar maliun-maliun‡ mai nosi
lale'an atu tulun Ha'u. 54 Mais
lalika. Habusik baa, nebee ema
ne'e sia kohi nola Ha'u. Tan
lia ne'e sia hotu-hotu nato'o saa
mak hakerek kedan hori uluk iha
Hakerek Moon.”
55 Hotu Yesus dale baa ema
lear nia sia na'ak, “Hoi! Nansaa
mai kohi Ha'u hodi surik no ai
kaliduk? Ha'u ne'e, ema aat ka?
Sura loron Ha'u kanorin ema iha
Uma Hamulak Huun, mais emi la
mai kohi Ha'u.✡ 56 Mais so'in baa
dei! Kohi hola Ha'u ona! Tan
lia ne'e nato'o saa mak Maromak
mako'an sia nakerek kedan hori
uluk iha Hakerek Moon.”
Titu-naree ema lear kohi Yesus
nunia, Niakaan maktuir sia
nata'uk tebes to'o ni'it aan nalai
nela Nia.

Ema nodi Yesus baa moon-
metan
(Markus 14:53-65; Lukas 22:54-
55,63-71; Yohanis 18:13-14,19-24)

57 Baa oras nia, na'ilulik ulun
sia, manorik ukun sia, no fukun
Yahudi sia naklibur ti'an iha
na'ilulik ulun boot Kayafas uman.
Ema mak kohi Yesus ohin nia,
sia nodi Nia baa Kayafas uman.
58 Petrus moos tuir no-nook nosi
kotuk. To'o uma nia baa, Petrus
moos tama baa lalawar, hotu tuur
bele-bele no ema iha nia. Nia
buka natene saa mak atu dadi
baa Yesus. 59 Iha uma nia laran,
ema boot sia buka lia kakaer atu
nodi nasalak Yesus, tan nakara
taa ukun mate baa Nia. 60 Masik
sia natama ema mataa lia tolek
wa'in moos, sia la netan lia kakaer
ida kedan. Mais ikus basuk,
foin netan ema na'in rua 61 mak
nataa na'ak, “Ami rona Ema ne'e
dale na'ak, ‘Ha'u atu karo'on Uma
Hamulak Huun. Mais to'o wain-
rua, Ha'u kariik kikar.’”✡
62 Hotu Kayafas nariik iha oin
nodi nusu baa Yesus na'ak, “Ema
wa'in tula sala baa O. Tan saa
O no-nook dei?” 63 Mais Yesus
la nataa kois. Hotu na'ilulik nia
nusu tenik na'ak, “Ha'u atu kusu
ne'e, mais O musti mataa tebe-
tebes hanesan O mataa baa Na'i
Maromak mak moris iha lale'an.
Ema balu na'ak, O ne'e Kristus,
Na'i Maromak Oan. Lia nia tebes
ka lale?”
64 Yesus nataa na'ak, “Ama dale
nia tebes. Nosi ikus, emi atu haree
Ha'u, mak Ema Raiklaran Isin,
tuur iha lale'an iha Na'i Maromak
sorin kwana. Ha'u atu kaer ukun
kamutuk ko Nia mak beran kaliuk
nia. Emi moos haree Ha'u kmai
kikar, ktuun kodi kalo'an.”✡
65 Rona nola Yesus nataa nunia,
na'ilulik nia nawan sa'e tebe-
tebes, to'o lees nasira niakaan
faru klobor. Hotu nia katak
baa ema hotu-hotu iha nia na'ak,
“Ita lalika buka ema mataa lia
tenik! Emi rona du'uk Nia foti
aan nu'u Na'i Maromak Oan. Nia
dale nahaat Na'i Maromak ti'an!
Tuir itakaan ukun, kalo ema nalo
aan nu'u Na'i Maromak, ema nia
musti mate! 66 Dadi, ita atu
hakotu nunabee?”
Sia hotu-hotu nahii na'ak, “Ema
ne'e, sala tebes! Musti taa ukun
mate baa Nia!”✡
67 Hotu ema na'in hira soruk
baa soe kaban baa Yesus. Sia
moos basa nakdiuk Nia✡ 68 nodi

‡ **26:53** Hakerek Moon lia Yunani na'ak ‘legion’ sanulu resin rua. Sondadu Roma legion ida, kona ema na'in rihun neen. ✡ **26:55** Lukas 19:47, 21:37 ✡ **26:61** Yohanis 2:19 ✡ **26:64** Daniel 7:13 ✡ **26:66** Ukun-badu Na'ilulik 24:16 ✡ **26:67** Yesaya 50:6

naleuk na'ak, “Hoi! Kalo O ne'e Kristus tebes, O ma'ak kokon see mak tuku O ne'e?”

Petrus neli Yesus isin tolu
(Markus 14:66-72; Lukas 22:56-62; Yohanis 18:15-18,25-27)

69 Baa oras nia, Petrus sei tuur iha lalawar. Hotu ata feto ida mai dale no nia na'ak, “Ohin nia, o moos bele-bele mo Yesus, ema Nasaret nia ka?”
70 Mais Petrus neli iha ema wa'in nia oin na'ak, “Lale! Nansaa o musu nunia? Ha'u la katene ema nia.”
71 Hotu Petrus sai baa nariik iha odamatan nanokar oin. Feto ida seluk naree nia, hotu katak baa ema sia iha nia na'ak, “Ohin nia, ema ne'e moos bele-bele no Yesus, ema Nasaret nia.”
72 Mais Petrus sakar na'ak, “O bula arumak! Ha'u ktuku fatuk la katene ema nia!”
73 La kleur tenik, ema seluk dale baa Petrus na'ak, “Hoi! Keta maktolek tenik ma'ak o la matene ema nia! Tan okaan lia klalain, manesak no ema Galilea sia!”
74 Mais Petrus sakar nodi nabasuk lian tenik na'ak, “Hoi! Ha'u ktuku fatuk la katene ema nia!” Baa oras nia moos, manu kokoreek.
75 Rona nola manu kokoreek, Petrus moos nanoin nola Yesus Niakaan lia fuan ohin nia mak na'ak, “Manu sei la kokoreek dauk, o meli Ha'u isin tolu ti'an, ma'ak o la matene Ha'u.” Nanoin nola nunia, Petrus sai nikar baa luan nodi tanis nanse'ur aan.

27

Ema nodi Yesus baa Gubernur Pilatus
(Markus 15:1; Lukas 23:1-2; Yohanis 18:28-32)

1 Seisawan oan, ema hotu-hotu mak iha moon-metan Yahudi nia, kabuar lia atu no'o Yesus. 2 Hotu sia kesi Nia nodi baa gubernur Pilatus, tan sia nakara nebee gubernur taa ukun mate baa Nia.*

Yudas mate nisa aan
(Kristus Klosan Lian 1:18-19)

3 Baa oras Yudas natene na'ak na'ilulik ulun sia no fukun adat sia nakotu atu no'o Yesus, nia neon monu baa niakaan salan, tan nia mak fa'an lakon Yesus baa sia. Hotu Yudas baa nasoru sia atu foo nikar siakaan osan murak tomak tolu nulu nia. 4 Nia katak na'ak, “Ha'u kalo sala ti'an, tan ha'u klatan baa emi ema mak la noo sala sa-saa.”
Mais sia nataa na'ak, “Hoi! Ami la hatene o ona! O musti matiu du'uk sala nia.” 5 Hotu Yudas soe lerek osan nia iha Uma Hamulak Huun laran. Hotu nia sai, baa nisa aan to'o mate.
6 Rona nola lia nia, na'ilulik sia libur nola osan nia hotu dale na'ak, “Ita la bele hatama hikar osan ne'e baa osan sera fatin, tan osan ne'e kadoor ti'an. 7 Ita rona badaen sasanan ida atu fa'an niakaan rai. Di'ak liu ita hodi osan ne'e baa sosa hola rai nia. Hodi nunia, ita bele halo rai nia dadi rate fatin bodik ema matak sia, kalo sia mate iha Yerusalem ne'e.” 8 Hotu sia nodi osan nia, baa sosa nola rai nia. To'o baa oras ne'e, ema sei temi rai nia na'ak, ‘Rai Raa’.✡
9 Lia ne'e nato'o saa mak Maromak mako'an Yeremia nakerek kedan hori uluk na'ak,

“Hori uluk aan ema Isra'el sia
nodi osan murak tomak
tolu nulu atu sosa nola ata ida.
Tan lia nia, sia nola osan
murak tomak tolu nulu
atu sosa nola rai rohan ida.
10 Rai nia, sia sosa nola nosi
badaen sasanan,
tuir saa mak Na'i Maromak
naruka ti'an baa ha'u.”✡

Yesus iha Gubernur Pilatus oin
(Markus 15:2-5; Lukas 23:3-5; Yohanis 18:33-38)

* **27:2** Baa oras nia, ema boot Yahudi sia la noo beran atu taa ukun mate baa ema. Tan lia nia, sia nodi Yesus baa Gubernur Pilatus, tan nia kaer ukunrai Roma iha nia. ✡ **27:8** Kristus Klosan Lian 1:18-19 ✡ **27:10** Sakarias 11:12-13; Yeremia 18:2-4, 19:1-11, 32:6-15

11 Ema nodi Yesus to'o gubernur
baa ti'an, gubernur nusu Yesus
na'ak, ‘ ‘Ema ne'e sia na'ak O ne'e,
Na'in Yahudi. Tebes ka lale?”
Yesus nataa na'ak, “Tebes. Ama
dale nia loos.”
12 Hotu na'ilulik ulun sia no
fukun adat sia tula lia wa'in baa
Yesus, mais la nataa kedan.
13 Hotu gubernur nusu nikar
na'ak, “O la rona sia dale nia ka?
Sia tula sala wa'in baa O ti'an. Tan
saa O la mataa?!”
14 Mais Nia la nataa kedan, to'o
gubernur moos benar.

Gubernur Pilatus taa ukun mate baa Yesus
(Markus 15:6-15; Lukas 23:13-25; Yohanis 18:39—19:16)

15 Sura tinan, natoon baa ema
Yahudi nadahur Paska, gubernur
nabusik ema bui ida tuir ema lear
boi. 16 Baa oras nia, noo ema bui
ida naran Barabas.† Ema hotu-
hotu natene nia, tan nia ema aat
basuk. 17 Baa loron nia, ema
lear moos baa gubernur Pilatus
atu nusu nebee nia nabusik sai
ema bui ida, tuir siakaan adat.
Rona nunia, Pilatus nusu baa sia
na'ak, “Di'ak! Mais ha'u atu
kabusik see? Iha ne'e, Barabas no
Yesus mak ema temi na'ak Kristus.
Ha'u kabusik mak nabee? Emi
na'in boi du'uk.” 18 (Gubernur
dale nunia, tan nia natene ti'an
na'ilulik ulun sia nodi Yesus baa
nia, tan sia rai hirus baa Yesus.)
19 Oras gubernur sei tuur leno
lia nia, niakaan feen solok lia baa
nia na'ak, “Ama sintidu! Keta taa
ukun baa Yesus nia, tan Nia ema
moon. Hori fonin aan ha'u kme'i
la di'ak. To'o oras ne'e moos,
ha'u ksei koran la di'ak.” 20 Mais
na'ilulik ulun sia no fukun adat
sia sasuku bei-beik ema lear nia,
nebee sia nusu gubernur nabusik
Barabas no taa ukun mate baa
Yesus. 21 Tan baa nia, gubernur
nusu tenik baa sia na'ak, “Nosi
ema na'in rua ne'e, ha'u kabusik
ida nabee?”
Sia moos nataa bele-bele na'ak,
“Barabas! Mabusik Barabas dei!”
22 Hotu gubernur nusu tenik
na'ak, “Kalo nunia, ha'u kalo nun-
abee baa Yesus ne'e, mak ema
temi Kristus?”
Sia hotu-hotu moos nahii bele-
bele na'ak, “Ho'o Nia dei! Hedi
Nia baa ai karuus!”
23 Hotu gubernur nusu tenik
na'ak, “Mais Nia sala saa? Ha'u
kleno Nia ti'an, mais la ketan sala
kois!”
Masik nunia moos, sia hotu-
hotu nahii maka'as liu tenik
na'ak, “Ho'o Nia! Hedi Nia baa ai
karuus ona!”
24 La kleur falik, gubernur
natene na'ak nia la bele nalo saa
tenik, tan ema lear nia atu krakat
to'o nakfetik. Tan lia nia, nia nola
wee nodi fasi liman iha siakaan
oin. Nia moos katak baa sia na'ak,
“Ha'u la katiu ema ne'e niakaan
mate! Emi hotu-hotu mak hatiu!”✡
25 Ema lear nia moos nahii nodi
nataa na'ak, “So'in baa! Habusik
ami ho amikaan bein oan sia mak
hatiu hola Niakaan raan!”
26 Rona nola nunia, gubernur
dale na'ak, “Loos emi dei.” Hotu
nia nabusik Barabas tuir siakaan
hakaran. Mais nia naruka ema
no'at Yesus nodi oe besi tarak.‡
No'at notu, nia latan Yesus baa
sondadu sia, nebee sia nodi baa
atu nedi no'o baa ai karuus.

Sondadu sia naleuk nakdiuk Yesus
(Markus 15:16-20; Yohanis 19:2-3)

27 Nunia hotu, sondadu sia dada
nodi Yesus baa siakaan fatin iha
gubernur tofatik. Hotu sia bolu
nola mai siakaan mamaluk sia

† **27:16** Hakerek Moon lia Yunani balu na'ak, ‘Yesus Barabas’, balu tenik na'ak ‘Barabas’ dei.

✡ **27:24** Hanoin Hikar Dalan Moris 21:6-9 ‡ **27:26** Sondadu Roma sia nodi oe mak nalo nosi tali kulit lolon hira sia. Hotu, sia kesi ruin meik, lale, makdadi meik, baa tali kulit nia rohan sia. Kalo ho'at rua-ruan hodi oe nia, isin kulit naklu'as mohu. Ema Yahudi tau ho'at kladik to'o isin haat nulu dei. Mais, sondadu Roma sia la sura. Sia no'at bei-beik.

hotu.§ 28 Sia kolu Yesus Niakaan tais no natais nikar Nia nodi faru klobor ida. Faru nia ilas mean asuaten,* hanesan na'in sia natais. 29 Hotu sia nola ai tarak lain, noman nalo baa sabeo tarak. Hotu sia tau sabeo nia baa Yesus ulun nodi naleuk nakdiuk Nia, hanesan sia foti na'i foun nodi sabeo na'in. Sia moos nakaer ai kno'an ida baa Yesus liman kwana, hanesan kno'an ukun. Sia nakni'a se'i oin baa Nia, nodi naleuk na'ak, "Tabe, Na'in Yahudi." 30 Sia moos soe kaban baa Nia. Sia nola kno'an nia nosi Yesus liman, nodi ta'e nakdiuk Niakaan ulun. 31 Naleuk nakdiuk Nia notu, sia kolu faru klobor nia, hotu natais nikar Niakaan tais baa. Hotu sia nodi Nia sai baa kota Yerusalem luan atu nedi no'o Nia baa ai karuus.

Sia nedi Yesus baa ai karuus
(Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43; Yohanis 19:17-27)

32 Oras sia dada nodi Yesus baa, sia nasoru nola ema na'in ida iha dalan klaran. Ema nia naran Simon. Nia nosi kota Kirene. Hotu sondadu sia seten nia natiu Yesus Niakaan ai karuus. 33 Hotu sia la'o to'o fatin ida naran *Golgota*. (Naran ne'e na'ak, "fatin ulun ruin".) 34 Iha nia, sia atu naroo Yesus nodi anggor ween kahur ai moruk, nebee Nia bele terus moras. Yesus norut oan ida, hotu dudu fila.✡

35 Hotu sia nedi Nia baa ai karuus, hotu taman ai karuus nia. Hotu sondadu sia suut liman atu nodi natene see mak netan Yesus farun.✡ 36 Hotu sia tuur daka iha nia. 37 Sia moos nakerek baa ai kabelak ida na'ak,

"NE'E YESUS, NA'I YAHUDI"

Hotu sia nedi kedan ai kabelak nia baa ai karuus iha Yesus ulun leten, nebee ema bele natene lia krarain taa ukun mate baa Nia.

38 Iha nia moos, sia nedi no'o ema madauk teen na'in rua. Ida iha Yesus sorin kwana, ida tenik iha sorin karuk.

39 Ema hotu-hotu mak la'o tuir nia, titu-naree Yesus. Sia nakmulis ibun nodi naleuk Nia.† ✡ 40 Sia nahii baa Nia na'ak, "Hoi! O ma'ak O bele maro'on Uma Hamulak Huun, to'o baa wainrua mariik mikar ti'an. Tebes ka? Kalo O tebe-tebes Na'i Maromak Oan, sori aan tuun mosi ai nia ona."✡

41 Nunia moos, na'ilulik ulun sia, manorik ukun sia, no fukun adat sia naleuk Nia na'ak, 42 "Nia bele sori ema seluk, mais la bele sori aan du'uk. Uluk Nia katak na'ak, Nia ema Isra'el siakaan na'in! Kalo nunia, di'ak liu Nia tuun nosi ai nia lai, foin ita fiar Nia. 43 Kalo Nia tebe-tebes Na'i Maromak Oan, habusik nebee 'Nia naloon baa Na'i Maromak.
Kalo Na'i Maromak beer Nia,
habusik Na'i Maromak
mak sori Nia.'"✡

44 Ema madauk na'in rua nia moos tuir naleuk Nia nunia.

Yesus mate
(Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49; Yohanis 19:28-30)

45 Nunia hotu, nakukun luri taka nola rai nia nosi loro natetu to'o tuku tolu loro malirin. 46 Kre'is tuku tolu loro malirin, Yesus nahii nodi siakaan lia Aram na'ak, *"Eli! Eli! Lema sabaktani?"* (Lia isin na'ak, "Ha'ukaan Maromak! Ha'ukaan Maromak! Tan saa Ama tali'ur la'o mela Ha'u nune'e?")✡

47 Ema na'in hira mak kre'is ai karuus nia rona nola Yesus lian maliak nia. Sia moos dale na'ak, "Hoi! Rona lai. Nia bolu Elia,

§ **27:27** Sondadu siakaan fatin nia, sia temi nodi lia Latin na'ak, *praetorium*. Fatin nia, sondadu siakaan fatin du'uk iha ukunrai tofatik. Hakerek Moon lia Yunani na'ak, sia bolu siakaan mamaluk *speira* ida. *Speira* ida nia, manesak no sondadu na'in atus neen. * **27:28** Tuir loos; Mateus nakerek na'ak faru nia ilas 'mean lakan'. Markus mak nakerek na'ak ilas 'mean asuaten'. ✡ **27:34** Kananuk Sia 69:22 ✡ **27:35** Kananuk Sia 22:19 † **27:39** Hakerek Moon lia Yunani na'ak sia 'kiku ulun'. Ema Yahudi sia kiku ulun nodi naleuk ema, nu'u ita hakmulis ibun hodi haleuk ema. ✡ **27:39** Kananuk Sia 22:8, 109:25 ✡ **27:40** Mateus 26:61; Yohanis 2:19 ✡ **27:43** Kananuk Sia 22:9 ✡ **27:46** Kananuk Sia 22:2

mak Maromak mako'an uluk nia!”
48 Hotu ema ida nalai kedan baa
nola wee teen, loban tama baa tua
siin. Nia tuu wee teen nia nodi ai
kno'an rohan, hotu lolo soruk baa
Yesus ibun, nebee Nia norut.✡
49 Mais ema seluk tenik dale
na'ak, “Hein lai! Ita haree kokon!
Elia atu mai sori Nia ka lale?”
50 Hotu Yesus nahii tenik nodi
lian maka'as. Hotu nawan kotu.
51 Iha Uma Hamulak Huun noo
tais odamatan boot ida mak neli
Na'i Maromak Ke'an Lulik Kaliuk.
Natoon baa Yesus nawan kotu,
tais odamatan nia naksira fa'e baa
rua, nosi leten to'o raik. Baa oras
nia moos, rai kakekuk to'o fatuk
boot nakfera.✡ 52 Rate sia moos
nakloke. Na'i Maromak eman sia
mak mate ti'an, Nia nalo balu
moris nikar. 53 Baa oras Yesus
moris nikar ti'an, sia sai mai nosi
siakaan rate tama baa Yerusalem.
Ema lear moos naree nodi matan
du'uk.
54 Iha Golgota, sondadu ulun no
niakaan ain-liman sia daka Yesus
Niakaan ai karuus. Baa oras sia
naree rai kakekuk no lia hotu-
hotu mak dadi nia, sia nata'uk ba-
suk. Sia dale na'ak, “Adeei! Ema
ne'e, Na'i Maromak Oan tebes!”
55 Feto na'in hira moos titu
Yesus mate nosi dook. Sia tuir
Nia ti'an nosi Galilea, tan uluk sia
mak naliku Yesus no Niakaan ema
sia. 56 Iha feto nia sia, noo Maria
nosi leo Magdala, Maria ida tenik
(mak Yakobus no Yusuf inan), no
Sebadeus feen (mak Yakobus no
Yohanis inan).✡

Sia nakoi Yesus
(Markus 15:42-47; Lukas 23:50-
56; Yohanis 19:38-42)

57 Yesus mate nia, kona baa
loron lima. Awan, kona baa ema
Yahudi siakaan loron hamulak,
mak loron hanawa serwisu. Iha
nia noo ema ida naran Yusuf. Nia
ema maksoin nosi leo Arimatea.
Nia moos tuir Yesus hanorin kleur
ti'an. Baa oras loro atu monu baa
loron lima nia, Yusuf buka dalan
atu natuun kedan Yesus maten
nosi ai karuus, tan loron hanawa
serwisu atu to'o ona. 58 Tan baa
nia, loro sei la monu dauk, Yusuf
baa Gubernur Pilatus atu nusu
Yesus maten. Gubernur moos
nakara, hotu latan maten nia baa
Yusuf. 59 Hotu Yusuf baa Golgota,
natuun nola Yesus maten nosi ai
karuus. Nia falun di'a-di'ak nodi
tais foun mak folin todan. 60 Baa
oras nia, ema foin ba'at notu fatuk
kuak atu nadi'a kedan rate bodik
Yusuf no familin sia. Hotu Yusuf
no niakaan ema sia natama Yesus
maten baa kuak nia. Hotu sia
dudu nola fatuk belar boot ida
nodi taka kuak nia. Hotu Yusuf sia
fila nikar.
61 Baa oras nia, Maria nosi Mag-
dala no Maria ida seluk nia moos
tuir to'o nebaa. Sia tuur nodi
mana baa kuak nia.

Gubernur naruka makdaka rai
baa daka Yesus raten

62 Awan, kona baa ema Yahudi
siakaan loron hamulak, na'ilulik
ulun sia no ema Farisi sia baa
nasoru gubernur. 63 To'o baa, sia
katak na'ak, “Ama Gubernur, ami
hanoin hori hirak nia, baa oras
ema tolek teen nia sei moris, nia
katak na'ak nune'e, ‘Ha'u nanis
mate, mais baa wainrua, Ha'u
kmoris kikar.’✡ 64 Tan baa nia,
Ama tulun maruka daka di'a-di'ak
rate nia, to'o wainrua. Hodi
nunia, Niakaan maktuir sia la bele
nana'o nola Niakaan maten, hotu
tolek ema na'ak Nia moris nikar
ti'an. Tan kalo sia tolek nunia,
hahalok nia aat liu tan siakaan
hahalok uluk nia baa oras sia dale
na'ak, Nia mak Kristus.”
65 Rona nola nunia, gubernur
nataa na'ak, “Di'ak! Hodi mak-
daka rai baa daka di'a-di'ak fatin
nia.”
66 Hotu sia baa fatin nia nodi
makdaka rai. To'o nebaa, sia
nanit mate rate nia odamatan.‡

✡ **27:48** Kananuk Sia 69:22 ✡ **27:51** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 26:31-33 ✡ **27:56** Lukas 8:2-3 ✡ **27:63** Mateus 16:21, 17:23, 20:19; Markus 8:31, 9:31, 10:33-34; Lukas 9:22, 18:31-33

‡ **27:66** Ema matenek Hakerek Moon na'ak, sia marak rate nia nodi tau kabas baa fatuk no kuak kadidin, nodi nanit satan leur nola fatuk nia.

Hotu naruka makdaka rai sia daka bei-beik, nebee ema keta mai nana'o nola maten nia.

28

Yesus moris nikar
(Markus 16:1-10; Lukas 24:1-12; Yohanis 20:1-10)

1 Ema Yahudi siakaan loron hamulak siku ti'an, awan kona baa loron domiku. Baa loron domiku seisawan oan, Maria nosi Magdala no Maria seluk nia, baa naree Yesus raten. 2 Teki-tekis, rai kakekuk boot. Maromak Niakaan makbukar lale'an ida tuun mai, baa dudu sees fatuk boot mak taka kuak nia. Hotu makbukar nia tuur baa fatuk nia leten. 3 Niakaan oin naksinak hanesan mameran, no niakaan tais mutin moos. 4 Naree nunia, makdaka rai sia nata'uk basuk to'o kiki lirin. Sia la bele kakoen aan, ahan ema maten.

5 Hotu makbukar lale'an nia katak baa feto nia sia na'ak, "Lalika hata'uk! Ha'u katene emi mai buka Yesus, Ema mak sia nedi no'o baa ai karuus nia. 6 Mais Nia la iha ne'e ona. Nia moris nikar ti'an, tuir saa mak Nia dale kedan ti'an. Mai tama baa haree du'uk maten fatin nia. Mamuk ti'an! 7 Rona! Fila lai-lais baa katak baa Yesus Niakaan maktuir sia ha'ak, Nia moris nikar ti'an. Nia uluk baa Galilea ti'an. Sia musti baa nasoru Nia iha nebaa, hanesan Nia nameno kedan ti'an baa sia. Ha'ukaan dalen ne'e, tebes."

8 Rona nola nunia, feto nia sia nalai sai la'o nela fatin nia. Sia noran nata'uk, mais sia moos noran di'ak. Sia fila lai-lais atu katak lia nia hotu-hotu baa Yesus Niakaan maktuir sia.

9 Mais to'o dalan klaran, sarebak Yesus nasoru sia nodi dale na'ak, "Saloom!" Naree nunia, sia moos nare'is aan, baa nako'ak Niakaan ain nodi lo'u-sudur baa Nia. 10 Nia moos dale na'ak, "Keta hata'uk! Baa katak Ha'ukaan maktuir sia, nebee sia baa nein Ha'u iha Galilea."

Makdaka rai sia baa nasara lia, nosi saa mak dadi iha Yesus raten

11 Baa oras feto nia sia sei iha dalan klaran, makdaka rai sia moos fila baa kota. Sia baa nasara lia hotu-hotu mak dadi ti'an nia baa na'ilulik ulun sia. 12 Rona nola nunia, na'ilulik ulun nia sia ko'a lia fuan no fukun adat sia atu selu osan wa'in nodi taka makdaka rai ibun. 13 Sia katak baa makdaka rai sia na'ak, "Hoi! Kalo ema nusu emi, emi hataa nune'e: Kalan boot ami toba dukur. La hatene falik, Niakaan maktuir sia mai nana'o nola Niakaan maten. 14 Kalo Ama Gubernur rona nola lia nia, emi lalika hata'uk, tan ami mak atu hahulin ama boot nia."

15 Hotu makdaka rai sia simu nola osan nia, no nalo tuir siakaan hakaran. Etuk, to'o baa oras ne'e moos, ema Yahudi sia sei fiar lia tolek nia.

Yesus natadu aan baa Niakaan maktuir sia
(Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49; Yohanis 20:19-23; Kristus Klosan Lian 1:6-8)

16 Nunia hotu, Yesus Niakaan maktuir na'in sanulu resin ida baa Galilea atu nasoru Nia iha foho ida, tuir Niakaan mamenon uluk nia.✡ 17 Baa oras sia naree Nia iha nebaa, sia lo'u-sudur baa Nia. Masik nunia moos, balu sei neon ruak.

18 Hotu Yesus mai nare'is aan baa sia, nodi dale na'ak, "Na'i Maromak latan beran baa Ha'u ti'an, nebee Ha'u ukun hotu-hotu iha lale'an no raiklaran. 19 Tan lia nia, emi musti baa raiklaran tomak, katak Ha'ukaan Manfatin Di'ak baa ema nosi rai hotu-hotu. Hatudu dalan nebee sia dadi baa Ha'ukaan ema. Sarani sia nebee foo tadak na'ak sia talin malu ti'an no Ama, no Niakaan Oan, no Niakaan Kmalar Lulik.✡ 20 Hotu hanorin nebee sia nalo tuir ukun hotu-hotu mak Ha'u katak ti'an baa emi. Hanoin di'a-di'ak! Ha'u kafati ko emi to'o rai falu fila."

✡ **28:16** Mateus 26:32; Markus 14:28 ✡ **28:19** Kristus Klosan Lian 1:8

Yesus Lia Di'ak tuir Markus

1 Manfatin ne'e, Lia Di'ak nosi
Na'i Maromak Oan,* naran Yesus.
Yesus ne'e, Kristus mak Na'i Maromak nameno kedan hori uluk.
Yesus Niakaan lia nahuu nodi lia
Yohanis nune'e:

Yohanis nasori dalan bodik Yesus
(Mateus 3:1-12; Lukas 3:1-18; Yohanis 1:19-28)

2 Baa oras Yesus sei la nahuu
dauk Niakaan serwisu, Na'i Maromak solok kedan ema ida naran
Yohanis atu nasori dalan bodik
Yesus atu mai. Uluk, Maromak naruka mako'an ida naran
Yesaya, nebee nia nakerek nela
kedan nosi lia nia na'ak,

“Rona mai! Ha'u atu ksolok
Ha'ukaan ema ida, nebee
nia nasori dalan bodik O.✡
3 Ema nia atu baa rai fuik ida, nodi
nahii na'ak,
‘Ema hotu-hotu hadi'a dalan
bodik Na'in atu mai!
Ema hotu-hotu haweer dalan
atu simu Nia.’”✡

4-6 Yohanis ne'e, mak sarani
ema. Nia tuur iha rai fuik. Niakaan tais halo hosi kuda unta
rahun. Niakaan bolas halo hosi
kulit. Niakaan haan, kala'ek no
wani ween alas laran. [Niakaan
moris lala'ok ne'e, hanesan Maromak mako'an ida hori uluk, naran
Elia.]✡

Baa oras Yohanis baa rai
fuik nia, ema wa'in nosi kota
Yerusalem no rai Yudea tomak,
mai nasoru Nia iha nebaa.
Yohanis katak baa sia na'ak, “Emi
musti katak hasai emikaan salan,
hotu la'o hela sala nia sia, nebee
Na'i Maromak foo pardua baa
emi. Hotu, emi musti simu sarani,
hanesan marak ida na'ak, emi
di'a-di'ak ti'an ho Na'i Maromak.”

Rona nola nunia, ema nia sia
katak nasai kedan siakaan salan.
Hotu, Yohanis sarani sia iha mota
Yordan.

7 Nia moos katak baa sia na'ak,
“Ema ida mak boot liu ha'u, atu
mai. Dadi baa Niakaan ata moos,
ha'u la kfatan.† 8 Ha'u ksarani
emi kodi wee dei. Mais Nia nalo
liu tan ha'u. Tan Nia atu nakonu
nola emikaan neon no laran, nodi
Maromak Kmalar Lulik.”

Yohanis sarani Yesus
(Mateus 3:13-17; Lukas 3:21-22)

9 Baa oras nia, Yesus mai nosi
leo ida naran Nasaret iha rai
Galilea, atu nasoru Yohanis. Nasoru ti'an, Yohanis sarani Yesus
iha mota Yordan. 10 Baa oras
Yesus sai nosi wee laran, tekitekis naree lale'an nakloke. Hotu,
Maromak Kmalar tuun baa Nia,
hanesan manu lakateu sina ida.
11 Hotu, ema rona Na'i Maromak
lian nosi lale'an na'ak:

“Oa! O ne'e, Ha'ukaan Oan mak
kakara no kadomi.
O malo Ha'u neon di'ak.”✡

Diabu ulun mai sokur Yesus iha rai fuik ida
(Mateus 4:1-11; Lukas 4:1-13)

12 Hotu, Maromak Kmalar dada
nodi Yesus baa rai fuik ida. 13 Nia
tuur nein iha fatik nia namutuk
no osa no lotuk alas laran sia, to'o
loron haat nulu, kalan haat nulu.
Iha nia, diabu ulun moos mai
sokur Yesus, nebee atu tuir nia.
Mais, la bele. Hotu, Na'i Maromak
Niakaan makbukar lale'an sia mai
naliku Yesus.

Yesus baa nalore Na'i Maromak dalan moris iha rai Galilea
(Mateus 4:12-22; Lukas 4:14-15, 5:1-11)

14 Baa oras nia, ema natama
Yohanis baa bui laran. Yesus
moos baa rai Galilea, atu nalore

* **1:1** Lia fuan ‘Na'i Maromak Oan’ la noo iha Hakerek Moon lia Yunani balu. ✡ **1:2** Maleaki 3:1 ✡ **1:3** Yesaya 40:3 ✡ **1:4-6** 2 Na'i Isra'el Sia 1:8 † **1:7** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “Ha'u katu'u kodi kore niakaan kaso talin moos, ha'u la kfatan.” Ne'e na'ak, Yohanis dale na'ak, Nia ema ki'ik. Dadi baa Yesus atan moos, nia la fatan. ✡ **1:11** Lia Uluk Fohon 22:2; Kananuk Sia 2:7; Yesaya 42:1; Mateus 3:17, 12:18; Markus 9:7; Lukas 3:22

Na'i Maromak Manfatin Di'ak iha
nebaa. 15 Nia katak baa ema
na'ak,
"Rona! Oras ne'e, Na'i Maromak
Niakaan oras to'o ti'an.
Oras ne'e, Na'i Maromak
nabesi aan kaer ukun iha
raiklaran.
Emi musti hanawa hosi ha-
halok aat ona!
Hotu mai tuir Na'i Maro-
mak dalan moris."✡

Yesus bolu nola maktuun tasi na'in haat

16 Loron ida, Yesus la'o tuir debu
boot Galilea tehen. Nia naree ema
maun-alin na'in rua. Maun naran
Simon, alin naran Andreas. Sia
rua no'i tiha na'an tasi, tan sia
buka moris nunia. 17 Hotu, Yesus
bolu sia na'ak, "Hei! Emi mai
tuir Ha'u ona! Uluk emi buka
na'an tasi. Mais Ha'u atu kanorin
emi buka ema, nebee sia tuir Na'i
Maromak." 18 Rona nola nunia,
sia rua la'o nela kedas siakaan
daitiha, hotu tuir Yesus.

19 Sia la'o liu baa, Yesus na-
ree tenik ema na'in rua. Sia
ne'e, Sebadeus oan. Maun naran
Yakobus, alin naran Yohanis. Sia
no'i nadi'a daitiha iha bero laran.
20 Yesus bolu sia na'ak, "Hei! Emi
mai tuir Ha'u ona!" Rona nola
nunia, sia la'o nela kedas siakaan
aman no ema serwisu sia iha bero
laran. Hotu sia tuir Yesus.

Yesus te'ur nasai diabu nosi ema ida iha kota Kapernaum
(Lukas 4:31-37)

21 Hotu, Yesus no ema na'in
haat nia la'o to'o leo ida, naran
Kapernaum. Ema Yahudi siakaan
loron hamulak to'o mai,‡ Yesus
tama baa nanorin iha siakaan
uma hamulak. 22 Rona Yesus
nanorin, ema hotu-hotu blaar,
tan Nia seluk nosi manorik ukun
Yahudi sia. Nia natene tebe-tebes
lia hanorin isin.✡

23 Iha uma hamulak nia laran
noo ema ida mak diabu tekar. Baa
oras nia, diabu mak tekar ema nia
nahii na'ak, 24 "Hoi! Yesus, ema
Nasaret! O mai malo saa!? O moo
lia saa mo ami!? O mai keen karin
ami baa saa! Ami hatene O ne'e,
ema moon nia mak Na'i Maromak
nameno atu solok mai."

25 Rona nola nunia, Yesus te'ur
diabu nia na'ak, "Taka ibun! Sai
mosi ema nia!"

26 Diabu nia moos tekar ema
nia, to'o isin maka'as karin. Hotu,
diabu kakaur nodi sai nela ema
nia. 27 Naree nunia, ema hotu-
hotu iha uma hamulak nia blaar
karin. Sia dale baa malu na'ak,
"See mak ne'e, to'o Nia bele
naruka diabu sia sai. Hotu sia
sai kedas, tuir Niakaan hakara.
Niakaan hanorin ne'e, oin seluk!
Furak tebes!"

28 Nunia hotu, ema dale lia ne'e
nosi ibun baa ibun, to'o keke lema
rai Galilea tomak.

Yesus nadi'ak nola Petrus banin feto no ema moras wa'in
(Mateus 8:14-17; Lukas 4:38-41)

29 Hotu, Yesus no Niakaan mak-
tuir sia sai nosi uma hamulak
nia baa Simon no Andreas uman.
30 Oras nia, Simon banin feto no'i
toba, tan moras kiki. Yesus sia
tama uma laran, ema mai katak
baa sia na'ak, "Ferik moras."

31 Rona nola nunia, Yesus
nare'is aan baa ferik nia. Nia kaer
baa liman, nodi foti nadeer nia.
Moras kiki nia moos lakon kedas.
Hotu, ferik nia baa naliku Yesus
sia.

32 Kre'is loro atu monu, ema
wa'in nodi siakaan ema moras no
ema diabu tekar mai nusu tulun
baa Yesus, 33 to'o ema leo nia
tomak mai nakonu nola uma nia
oin. 34 Hotu, Yesus nadi'ak nola
ema wa'in nosi moras oi-oik. Nia
moos te'ur sai diabu wa'in. Mais
Nia la foo leet baa diabu sia dale,
tan sia natene tebes Nia.

Yesus la'o lema leo seluk sia, nodi nalore Na'i Maromak Manfatin
(Lukas 4:42-44)

35 Hotu nunia, Yesus no Niakaan
maktuir sia toba iha leo nia, tan
kalan ti'an. Seisawan oan, Yesus

✡ **1:15** Mateus 3:2 ‡ **1:21** Ema Yahudi siakaan loron hamulak, naran 'Sabat'. ✡ **1:22** Mateus 7:28-29

nadeer uluk maktuir sia, hotu sai baa namulak iha fatin mamuk ida.
36 Oras Simon sia nadeer, sia la naree Yesus. Hotu, sia baa buka.
37 Sia nasoru Yesus ti'an, sia nasee na'ak, “Ama, ema buka Ama. Mai ita fila ona.”
38 Mais Yesus nataa na'ak, “Di'ak. Mais di'ak liu, ita baa leo kre'is iha ne'e sia lai, nebee Ha'u kalore Na'i Maromak Manfatin iha nebaa. Tan Na'i Maromak solok Ha'u kmai, atu kala'ok serwisu nia.”
39 Hotu, Yesus la'o lema rai Galilea tomak, nodi nalore Na'i Maromak Manfatin iha uma hamulak sia. Nia moos te'ur nasai diabu wa'in.✡

Yesus nadi'ak nola ema ida mak moras funi mea
(Mateus 8:1-4; Lukas 5:12-16)

40 Baa oras nia, ema ida mak moras funi mea mai baa Yesus. Nia nakni'a nodi nakro'an na'ak, “Ama! Tulun ha'u lai! Ha'u katene Ama bele nalakon ha'ukaan moras ne'e, nebee ema keta nakribi ha'u ona. Surak, Ama nakara.”
41 Rona nola nunia, Yesus neon monu. Nia lolo liman nodi kaer ema nia. Hotu, Nia nataa na'ak, “Tebes! Ha'u kakara. O di'ak ona!” 42 Laku matan dei, ema nia di'ak kedas. 43 Hotu, Yesus naruka fila, nodi katak na'ak, 44 “Rona di'a-di'ak! O di'ak ti'an, mais keta masara baa ema. O musti mala'ok ukun nosi Bei Musa. Baa malore okaan isin lolon baa na'ilulik lai, nebee sia leno okaan isin no sia bele natene na'ak, okaan moras ne'e lakon ti'an. Hotu, o matetu sera baa Na'i Maromak, nebee ema hotu-hotu bele natene na'ak, o di'ak ti'an.”✡
45 Masik Yesus nakahik nunia moos, ema nia baa keke luku lia nia. Rona nola lia nia, ema lear mai buka Yesus, to'o Yesus la bele nasai oin iha leo hotu-hotu. Tan lia nia, Yesus nein iha rai leet dei. Mais ema rai-rain lolok mai buka Nia.

2

Yesus nadi'ak nola ema kma'as ida
(Mateus 9:1-8; Lukas 5:17-26)

1 Siku loron hira ti'an, Yesus fila nikar baa leo Kapernaum. Ema naree Nia, hotu sia baa katak lema leo nia na'ak, “Yesus fila uma ti'an.” 2 Rona nola nunia, ema wa'in lolok mai, to'o sesuk malu iha uma nia. Odamatan moos nakonu ema. Hotu, Yesus nalore Na'i Maromak Manfatin baa sia.
3 Baa oras Yesus sei nanorin, ema na'in haat leba nodi ema kma'as ida mai. 4 Mais sia la bele tama to'o Yesus oin, tan ema wa'in sesuk malu. Tan baa nia, sia sa'e baa, sobu nakuak uma leten, kona besik baa Yesus oin. Hotu, sia natuun ema kma'as nia nodi biti, baa Yesus oin. 5 Naree nunia, Yesus natene na'ak sia fiar tebe-tebes. Tan lia nia, Nia katak baa ema kma'as nia na'ak, “Oa! Ha'u kasu ti'an okaan salan sia!”
6 Baa oras nia, manorik ukun Yahudi na'in hira moos tuur iha nia. Rona Yesus dale nunia, sia hirus 7 nodi namaas baa malu na'ak, “Nia la bele dale nunia, tan Na'i Maromak mesan mak bele kasu ema salan! Nia nalo aan nu'u Maromak. Nia nahaat Maromak naran ti'an!”
8 Mais Yesus natene kedan siakaan neon. Nia katak baa sia na'ak, “Hoi, maluk sia! Emi keta haneo nunia! 9-10 Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin mak ketan beran kosi Maromak. Ha'u koo beran atu foo pardua baa ema. Mais hanoin! Kalo Ha'u kdale baa ema ne'e ka'ak, ‘O metan pardua ti'an,’ emi la haree Ha'ukaan be-ran. Mais kalo Ha'u karuka nia ka'ak, ‘Madeer ona!’ foin emi bele haree Ha'ukaan beran.”
Dale notu nunia, Yesus katak baa ema kma'as nia na'ak, 11 “O rona! Oras ne'e, o di'ak ti'an! Madeer! Lulun biti, modi fila ona!”
12 Rona nola nunia, ema kma'as nia moos nadeer kedas. Hotu, nia

✡ **1:39** Mateus 4:23, 9:35 ✡ **1:44** Ukun-badu Na'ilulik 14:1-32

foti biti nodi sai. Ema hotu-hotu iha nia blaar karin nodi na'ak, “Adeei! Ami foin haree hahalok nune'e! Na'i Maromak beran boot tebes!”

Yesus bolu nola Lewi atu tuir Nia
(Mateus 9:9-13; Lukas 5:27-32)

13 Hotu, Yesus fila baa debu boot Galilea tehen. Ema wa'in mai baa Nia, hotu Nia nanorin sia.

14 Iha fatin nia no ema ida naran Lewi. Lewi aman, naran Alfeus. Lewi nia, maksisi bea bodik ukun-rai Roma. Oras Yesus la'o tuir nia, Nia naree Lewi. Hotu, Nia bolu na'ak, “Hei! Mai tuir Ha'u!”

Rona Yesus bolu nunia, Lewi nariik, tuir kedas Yesus.

15 Loron ida, Yesus no Niakaan maktuir sia baa naa iha Lewi uman. Sia naa namutuk no Lewi niakaan mamaluk maksisi bea sia no ema seluk sia mak ema Yahudi sura na'ak, ema lisan aat. Mais sia mak nakara du'uk atu rona Yesus hanorin.

16 Iha nia moos, noo manorik ukun nosi partee Farisi. Sia naree Yesus naa namutuk no ema maksisi bea no ema lisan aat nia sia. Hotu sia nusu baa Yesus Niakaan maktuir sia na'ak, “Tan saa emikaan ulun tuur naa namutuk no ema maksisi bea no ema lisan aat sia?”

17 Rona sia nusu nunia, Yesus katak baa sia na'ak, “Ema moras buka makdook. Ema isin lolon di'ak, la buka makdook. Ha'u kmai atu babilan ema mak aat, la-hoos atu babilan ema mak noran aan di'ak.”

Yesus Niakaan hanorin seluk nosi ema Farisi siakaan hanorin
(Mateus 9:14-17; Lukas 5:33-39)

18 Baa loron ida, ema Farisi sia nalirin aan. Yohanis Niakaan maktuir sia moos nalo tuir. Mais ema Farisi sia naree Yesus Niakaan maktuir sia la nalirin aan. Hotu, sia mai nusu Yesus na'ak, “Ama! Ami halirin aan. Yohanis Niakaan maktuir sia moos nalirin aan. Mais tan saa Okaan maktuir sia la nalirin aan?”

19 Rona nola nunia, Yesus nataa na'ak, “Emi hatene ti'an, kalo ema nalo dahur uma kain foun, bainaka sia la nalirin aan, mais sia naa to'o bosu. Kalo sasudin mane sei iha nia, sia naa bele-bele. 20 Mais awan-wainrua, kalo ema seluk mai kohi nola sasudin mane nia, niakaan maluk sia noran susar. Foin, sia nalirin aan.”

21 Hotu, Yesus foo lia hatetek ida na'ak, “Kalo faru naksira, ita la baban hodi tais foun. Tan kalo fasi, tais foun nia nakru'u, to'o faru tuan nia naksira tu'an. 22 No tenik, ita la salin tua midar foun baa knaban tuan. Tan knaban tuan la'ok, hotu tua midar nia nanii mohu. Ita musti salin tua midar foun baa knaban foun.”* [Hodi nunia, Yesus na'ak, niakaan hanorin nia, foun. Keta kahur ho ema Farisi siakaan hanorin tuan.]

Yesus Niakaan maktuir sia ku'u hare gandum baa loron hanawa serwisu
(Mateus 12:1-8; Lukas 6:1-5)

23 Baa loron ida, kona baa ema Yahudi siakaan loron hamulak no loron hanawa serwisu, Yesus no Niakaan maktuir sia la'o tuir to'os ida. Maktuir sia ku'u nola hare gandum, nodi naa la-la'ok.✡ 24 Mais noo ema Farisi mak naree. Hotu, sia nusu Yesus na'ak, “Tan saa Okaan maktuir sia nakur itakaan ukun-badu? Sia ku'u hare gandum baa loron hanawa serwisu! La bele nunia!”

25-26 Mais Yesus nataa na'ak, “Emi la hanoin lia Bei Daud ka? Na'ilulik boot baa oras nia, naran Abiatar. Natoon baa nia, Bei Daud no niakaan maktuir sia salaen basuk. Sia tama baa Batane Hamulak. Hotu, sia naa nola tubi mak na'ilulik sia sera ti'an baa Na'i Maromak. Tuir loos, na'ilulik sia mesan dei mak bele naa tubi nia. Mais, hanoin. Tan masik Bei Daud

* **2:22** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “La bele fui tama anggor ween foun baa kakaluk kulit tuan, keta to'o kakaluk nia naklees karin.” ✡ **2:23** Hanoin Hikar Dalan Moris 23:25 ✡ **2:25-26** 1 Samuel 21:1-6; Ukun-badu Na'ilulik 24:9

sia naa nola moos, la no ema mak nasalak sia.”✡
27 Hotu, Yesus nalore tenik na'ak, “Emi keta halu'a ha'ak, Na'i Maromak nase'i loron hanawa serwisu nebee dadi matak-malirin bodik ema raiklaran. Nia la nase'i ema raiklaran nebee tuir ukun loron hanawa serwisu. 28 Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin mak ketan beran kosi Maromak. Ha'u koo beran atu kakotu saa mak ema bele nalo baa loron hanawa serwisu.”

3

Yesus nadi'ak nola ema moras baa loron hanawa serwisu
(Mateus 12:9-14; Lukas 6:6-11)

1 Hotu, Yesus baa nikar uma hamulak. Iha nia, noo ema ida mak liman matek. 2 Iha nia moos, noo ema na'in hira mak buka dalan atu nasalak Yesus. Sia namoo matan baa Yesus atu nodi natene na'ak, Nia nadi'ak nola ema moras baa loron hanawa serwisu ka, lale.
3 Mais Yesus bolu nola ema liman matek nia, nodi na'ak, “Mariik baa oin ne'e!”
4 Hotu, Yesus nusu baa ema nia sia hotu-hotu na'ak, “Tuir itakaan ukun-badu, ita bele halo saa kona baa loron hanawa serwisu? Ita bele halo lia di'ak ka, keta? Ita bele hadi'ak hola ema ka, ita ho'o ema?” Mais sia hotu-hotu no-nook dei.
5 Naree nunia, Yesus laran moras tebes, tan ema nia sia naliku loos siakaan ukun-badu dei; la naliku ema liman matek nia. Yesus moos nawan sa'e nodi mana baa-mai baa ema nia sia. Hotu, Nia katak baa ema moras nia na'ak, “Lolo o liman mai!” Ema nia lolo liman baa. Laku matan dei, liman di'ak kedas. 6 Naree nunia, ema Farisi sia sai nela uma hamulak nia, baa dale kabuar lia fuan no ema partee politik Herodes, atu buka dalan no'o Yesus.

Yesus nadi'ak nola ema lear iha debu boot Galilea tehen
7-8 Baa loron ida, Yesus no Niakaan maktuir sia la'o tenik baa debu boot Galilea tehen. Ema wa'in mai nosi leo-leo atu tuir Yesus, tan sia rona ti'an saa mak Nia nalo. Sia mai nosi rai Galilea, rai Yudea, no rai Idumea. Ema balu moos mai nosi kota Yerusalem, leo Sidon, no leo Tirus. Balu tenik mai nosi mota Yordan lorosa'e. Sia hotu-hotu mai buka Yesus. 9 Tan ema nia sia wa'in basuk, Yesus naruka Niakaan maktuir sia nadi'a bero ida bodik Nia. Nia atu nanorin nosi bero leten, nebee ema keta sara Nia, no ema hotu-hotu bele rona.
10 Ema moras sia mai sesu malu atu koko Yesus tan sia rona Yesus nadi'ak nola ema wa'in ti'an.✡ 11 Oras ema mak kona diabu tekar naree Yesus, sia nakloti tabarakat aan iha Yesus oin, tan nata'uk. Sia nahii na'ak, “Ita Boot ne'e, Na'i Maromak Oan tebes!”
12 Mais, Yesus nakahik maka'as sia na'ak, “Keta hasara baa ema ha'ak, Ha'u ne'e, see.”

Yesus boi nola ema na'in sanulu resin rua dadi baa maktuir
(Mateus 10:1-4; Lukas 6:12-16)

13 Hotu, Yesus sa'e baa foho ida. Nia bolu nola ema na'in hira mak kona baa Niakaan neon. Sia moos tuir Nia. 14 To'o baa, Nia boi nola ema na'in sanulu resin rua, nodi katak baa sia na'ak, “Ha'u kboi kola emi atu dadi baa Ha'ukaan maktuir. Ha'u atu karuka emi baa keke lema Na'i Maromak Manfatin. 15 Ha'u moos atu klatan beran baa emi, nebee emi bele te'ur sai diabu.”
16-19 Ema na'in sanulu resin rua nia, naran mak ne'e:
Simon (Yesus moos nanaran nia na'ak, Petrus),
Yakobus,
Yohanis (Yohanis no maun Yakobus ohin nia, Sebadeus

✡ **3:10** Markus 4:1; Lukas 5:1-3 * **3:16-19** a: Hakerek Moon lia Yunani na'ak ‘kokur oan’. Lia ne'e na'ak, ‘lisan hanesan kokur’. Ema matenek hira na'ak falik, Yakobus no Yohanis lian, hanesan kokur lian maka'as. Lale, sia nakanas nu'u kokur lian.

oan. Yesus moos nanaran sia na'ak 'Boanerges.' Ne'e na'ak 'hanesan kokur.')*
Andreas,
Filipus,
Bartolomeus,
Mateus,
Tomas,
Yakobus (Alfeus oan),
Tadeus,
Simon (nia ne'e mak tuir Partee Selot),†
Yudas Iskariot (nia ne'e mak atu fa'an lakon Yesus).

Manorik ukun Yahudi sia na'ak, diabu ulun mak latan beran baa Yesus
(Mateus 12:22-32; Lukas 11:14-23, 12:10)

20 Hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia tuun nikar nosi foho nia, tama baa uma ida laran. La kleur, ema wa'in mai baa Nia, to'o la no leet atu naa. 21 Naree nunia, ema na'ak, "Yesus ne'e, ema oin saa? Nia nalu'a ti'an isin lolon du'uk." Oras Yesus familin sia rona nola nunia, sia moos mai atu nodi Nia fila.

22 Baa oras nia, manorik ukun Yahudi sia moos mai nosi kota Yerusalem. Sia katak baa ema hotu-hotu na'ak, "Hoi! Emi keta tuir Yesus nia. Nia bele te'ur sai diabu wa'in nunia, tan nola beran nosi diabu ulun, mak naran Baalsebul."✡

23 Rona nola nunia, Yesus bolu sia nodi katak na'ak, "La tama kakutak! Oin nunabee diabu ulun na'in te'ur du'uk aan?!" Hotu Yesus foo lia hatetek na'ak, 24 "Kalo ema fohorai ida funu malu, oin nunabee fohorai nia bele manek to'o kleur?! La bele! 25 Kalo ema uma kain ida la kona malu, oin nunabee sia bele moris namutuk to'o kleur?! La bele! 26 Nunia moos, kalo diabu sia funu malu, sia nanis keen karin malu to'o dodok welon!

27 Kalo ema beer nana'o iha ema biit ida uman, nia kesi uluk uma na'in lai, foin nia bele nola naha.‡

28 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Na'i Maromak nanis kasu ema raiklaran salan. Kalo ema dale nahaat ema seluk, Na'i Maromak sei kasu siakaan salan. 29 Mais kalo ema dale nahaat Maromak Kmalar Lulik, Na'i Maromak la kasu sala nia, to'o rai falu fila."✡

30 Yesus katak nunia, tan sia tula sala baa Nia na'ak: "Ema nia, diabu kaer!"

See mak Yesus familin malolok?
(Mateus 12:46-50; Lukas 8:19-21)

31 Hotu, Yesus inan no Yesus alin sia mai iha uma nia atu nasoru Nia. To'o baa, sia nariik iha luan dei, nodi naruka ema bolu Nia. 32 Yesus sei tuur nodi nanorin ema wa'in, ema mai nasee nia na'ak, "Ama! Itakaan inan no Itakaan alin sia iha luan. Itakaan familin sia beer atu nasoru Ama."

33 Mais Yesus nataa na'ak, "Ha'ukaan familin malolok, mak see?"

34 Hotu, Nia titu baa-mai baa ema mak tuur satan Nia. Nia moos katak na'ak, "Emi hotu-hotu ne'e, mak Ha'ukaan familin malolok. 35 Tan ema mak nalo tuir Na'i Maromak hakaran, sia mak Ha'ukaan familin malolok."

4

Yesus foo lia hatetek nosi fini mak monu baa rai oi-oik
(Mateus 13:1-9; Lukas 8:4-8)

1 Baa loron ida, Yesus fila baa debu boot Galilea. Ema wa'in moos mai kabuun nola Nia. Hotu, Nia sa'e baa bero ida mak nanawa iha nia, nebee ema hotu-hotu iha rai bele rona Nia. 2 Nia nanorin lia wa'in baa sia, nodi lia hatetek na'ak,✡

3 "Rona di'a-di'ak! Noo ema mahalo to'os ida baa kari fini iha

† **3:16-19** b: Ema partee Selot ne'e buka dalan atu nabu'a sai ukunrai Roma nosi siakaan rai Yahudi. Tan baa nia, sia moos nanaran partee ne'e na'ak, partee 'meo ulun'. ✡ **3:22** Mateus 9:34, 10:25 ‡ **3:27** Hodi lia nunia, Yesus nalore na'ak, Nia biit liu diabu ulun. ✡ **3:29** Lukas 12:10 ✡ **4:2** Lukas 5:1-3

to'os. 4 Baa oras kari, fini balu
monu baa dalan. Hotu, manu
ai leten sia mai tutu nola mohu.
5 Fini balu monu baa rai fatuk.
Fini nia sia tubu lai-lais tan kona
rai isin ni'is. 6 Mais oras loro kona,
tubun nia naklaik hotu mate, tan
abut la tama le'an.
7 Fini balu tenik, monu baa ai
tarak laran. Fini nia sia tubu
buras, mais ai tarak neti nola to'o
la nafua. 8 Fini balu tenik, monu
baa rai isin. Fini nia sia tubu
to'o boot no nafua wa'in. Oras
ku'u, balu foo nikar folin to'o isin
tolu nulu, balu to'o isin neen nulu,
balu tenik to'o isin atus ida.
9 See mak noo tilun, rona di'a-
di'ak!"

Tan saa Yesus dale nodi lia hatetek?
(Mateus 13:10-17; Lukas 8:9-10)

10 Baa oras Yesus tuur mesan,
Niakaan maktuir na'in sanulu
resin rua no ema seluk mak rona
ti'an lia hatetek nosi fini nia, sia
mai nusu lia nia isin baa Yesus.
11 Yesus nataa na'ak, "Tan emi
ne'e beer hatene tebe-tebes Na'i
Maromak ukun, Ha'u kloke mal-
orek lia hatetek nia isin baa emi.
Mais kalo ema seluk mak la no'uk
natene, Ha'u kanorin kodi lia
hatetek dei. 12 Maromak mako'an
ida nakerek nela kedan kona baa
ema hanesan sia na'ak:
'Sia naree ti'an, mais la no'uk
natene.
Sia rona ti'an, mais la no'uk
rai baa neon.
Dadi habusik baa, nebee sia lalika
fiar baa Na'i Maromak,
nebee Na'i Maromak moos la-
lika kasu siakaan salan.'"✡

Yesus nalore lia isin nosi lia hatetek fini nia
(Mateus 13:18-23; Lukas 8:11-15)

13 Hotu, Yesus katak tenik
na'ak, "Kalo emi sei la kohi dauk
lia hatetek nia isin, nunabee
tenik baa lia hatetek seluk sia?
14 Nune'e: Ema mak kari fini
nia, hanesan ema mak katak keke
Na'i Maromak Manfatin. 15 Fini
mak monu baa dalan nia, mak
manu ai leten tutu nola, hanesan
ema mak rona Na'i Maromak
Manfatin, mais nia la rai di'a-di'ak
baa neon. Hotu, diabu ulun mai
foti nola. 16 Fini mak monu baa
rai fatuk, hanesan ema mak rona
ti'an Na'i Maromak Manfatin,
hotu nia simu di'a-di'ak nodi neon
no laran. 17 Mais Manfatin nia
la nahabut, tan ema nia la rai
di'a-di'ak baa neon. Baa oras
ema seluk nasusar nia tan nia
simu Manfatin nia, nia nata'uk,
to'o nabusik nela Manfatin nia.
18 Fini mak monu baa ai tarak
laran, hanesan ema mak rona
nola Manfatin nia, 19 mais nia
nalai baa-mai buka soi no moris
furak, to'o nalu'a Manfatin nia.
20 Mais fini mak monu baa rai
isin, hanesan ema mak ta'an tilun
nodi simu Manfatin nia. Hotu, nia
moris tuir Na'i Maromak hakaran.
Nia moos nalo lia di'ak, hanesan
fini mak nafua wa'in, to'o isin tolu
nulu, isin neen nulu, no isin atus
ida."

Keta taka badut hodi hanek
(Lukas 8:16-18)

21 Hotu, Yesus nanorin natu-
tan tenik nosi bero nia, nodi lia
hatetek ida seluk na'ak, "Kalo ita
sunu badut, ita taka hodi hanek
ka? Lale, ita rai iha koi ohak ka?
Lale! Kalo nunia, badut nanis la
nakroma ona. Ita rai baa fatin
aas, nebee laka naroma fatin nia.✡
22 Nunia moos, lia hotu-hotu mak
sei nakfunin baa oras ne'e, atu
naksain. Lia hotu-hotu mak ema
sei la hatene baa oras ne'e, ema
atu natene.✡ 23 See mak no tilun,
rona di'a-di'ak!"
24 Hotu, Yesus katak tenik na'ak,
"Hanoin di'a-di'ak lia ne'e! Kalo
emi sukat ema seluk, ema moos
sukat fila emi. Na'i Maromak
moos atu sukat emi. Mais Niakaan
sasukat, todan liu tenik.✡
25 Ema mak beer tebe-tebes atu
natene Na'i Maromak hakaran,
nia hetak natene. Mais ema mak

✡ **4:12** Yesaya 6:9-10 ✡ **4:21** Mateus 5:15; Lukas 11:33 ✡ **4:22** Mateus 10:26; Lukas 12:2
✡ **4:24** Mateus 7:2; Lukas 6:38 ✡ **4:25** Mateus 13:12, 25:29; Lukas 19:26

la no'uk natene Na'i Maromak hakaran, nia hetak beik."✡

Yesus foo lia hatetek nosi fini mak tubu du'uk

26 Hotu, Yesus nalore tenik na'ak, "Na'i Maromak hutun-renun hanesan fini mak ema kari iha to'os laran. 27 Kari hotu, ema nia fila nikar, toba-nadeer, la nanoin tenik fini nia. Masik nunia moos, fini nia tubu du'uk to'o boot. 28 Hotu nataha, nasorun, na-funa, nafua, to'o noo isin. 29 Oras naktuuk ti'an, foin ema nia mai ku'u. Nunia moos Na'i Maromak hutun-renun sia. Sia moris tan Na'i Maromak mak foo moris baa sia. Lahoos ema raiklaran."✡

Yesus foo lia hatetek nosi fini mak ki'ik oan basuk
(Mateus 13:31-32,34; Lukas 13:18-19)

30 Hotu, Yesus katak tenik na'ak, "Ha'u tu'an tenik lia hatetek ida, nebee emi bele hatene oin nun-abee Na'i Maromak dadi Na'in bodik ema lear. Uluk fohon, Na'i Maromak renun na'in hira dei, mais kleu-leur hetak wa'in tu'an. 31 Sia nahuu hanesan ai fuan mu-san mak ki'ik oan basuk.* 32 Mais kalo kuda baa rai ti'an, nia moris dadi ai huun boot, to'o manu ai leten mai rani baa, no nalo knuuk iha sorun."

33 Hodi nunia, Yesus nanorin ema tuir siakaan babelen. 34 Kalo nanorin ema wa'in, Nia nodi lia hatetek dei. Mais kalo nanorin Niakaan maktuir sia du'uk, Nia nalore lia hatetek isin sia hotu-hotu.

Yesus nakahik anin dadurus
(Mateus 8:23-27; Lukas 8:22-25)

35 Yesus nanorin ema nia sia nosi bero nia, to'o loro malirin. Hotu, Nia tene Niakaan maktuir sia na'ak, "Mai ita baa balu baa."

36 Rona nola nunia, Niakaan maktuir sia sa'e tuir baa bero. Hotu, sia la'o nela ema wa'in nia, mais ema balu tuir nodi bero seluk. 37-38 Baa oras la'o, Yesus toba luni kluni to'o dukur iha bero ikun. La kleur, anin dadurus mai. Laloran moos basak natama wee baa bero laran, to'o kre'is nakonu. Yesus Niakaan maktuir sia nata'uk tebes. Hotu, sia fu'a nadeer Nia na'ak, "Ama! Madeer lai! Ama la madomi ami ka?! Ita atu mate mout ona!"

39 Rona nola nunia, Yesus nadeer, hotu nakahik anin nia na'ak, "Makmatek!" Nia moos naruka debu boot nia na'ak, "Noo-nook ona!" Hotu, anin nia nanawa kedas. Nunia moos, laloran iha debu nia nakmatek kedas. 40 Hotu Yesus nasee Niakaan maktuir sia na'ak, "Tan saa emi hata'uk nunia? Emi sei la fiar baa Ha'u ka?"

41 Mais sia hotu-hotu nata'uk no blaar. Sia namaas baa malu na'ak, "Nia ne'e see? To'o anin no laloran moos rona baa Nia!"

5

Yesus te'ur sai diabu lear nosi ema bulak ida
(Mateus 8:28-34; Lukas 8:26-39)

1 Hotu, Yesus no Niakaan mak-tuir sia to'o debu Galilea balu baa, iha fatin ida naran Gerasa. 2-6 Iha nia, noo mane ida mak diabu tekar to'o bula. Nia nein iha rate sia. Loron-kalan nia nakwalan dei, sa'e-tuun foho nodi nahii nahutan karin. Nia nitak aan nodi fatuk, to'o isin lolon kanek mohu. Nia biit tebes, to'o ema la bele kesi nola nia. Ema kesi rua-ruan niakaan ain-liman nodi besi talik, mais nia nasiit nosi liman, no natohar nosi ain. Nia biit resik, to'o la noo ema ida mak bele namaus nola.

Baa oras Yesus no Niakaan mak-tuir sia tuun nosi bero, sama ain baa rai maran, ema bulak nia naree sia nosi dook. Hotu, nia nalai sai nosi rate baa Yesus. To'o baa, nia nakni'a iha Yesus oin. 7-8 Naree nola nunia, Yesus naruka

✡ **4:29** Yoel 3:13 * **4:31** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, "masik emi fiar hanesan ai musan σίναπι *(sinapi).*" Sinapi nia, ai musan mak ki'ik oan, mais nia tubu boot to'o aas ro'a tolu. Ai oik nia la noo iha rai Timor.

na'ak, “Hoi! Diabu aat! Sai mela ema ne'e ona!”

Hotu, ema nia nahii maka'as na'ak, “Hoi! Ita Boot atu halo saa baa ha'u?! Ha'u katene Ita Boot ne'e Yesus, mak Na'i Maromak Boot Kaliuk Oan. Ha'u kaloon nebee Ita Boot keta hasusar ha'u.”

9 Hotu, Yesus nakusuk nia na'ak, “O naran see?”

Ema nia nataa na'ak, “Ha'u naran *Legion*, tan ami ne'e wa'in lear, hanesan sondadu klibur boot ida!”

10 Hotu, diabu nodi ema nia atu nakro'an nebee Yesus keta naruka sia sai nosi rai nia.

11 Kre'is baa nia, ema na'in hira no'i daka fahi lear mak buka haan iha foho leten. Sura fahi nia sia hotu-hotu, bele tama matan rihun rua. 12 Diabu sia nakro'an baa Yesus na'ak, “Ita Boot haruka ami tama baa fahi nia sia dei.”

13 Rona nola nunia, Yesus moos no'uk. Hotu, diabu sia nalai sai nela ema nia, tama kedan baa fahi nia sia. Fahi nia sia hotu-hotu bula karin, nalai lakon tuun nosi foho nia, tama baa debu boot laran. Hotu, mate mout.

14 Titu-naree nunia, ema mak-daka fahi nia sia nata'uk tebes. Sia nalai baa katak ema sura leo. Rona sia dale nunia, ema lear nalai sai mai atu naree saa mak dadi nia. 15 Sia baa nasoru Yesus, hotu naree ema mak diabu tekar nia no'i tuur iha nia. Nia di'ak nikar no tau tais ti'an. Naree nunia, sia nata'uk hotu, tan sia natene nanis, see mak bele te'ur sai diabu nosi ema nia, maka'as tebes. 16 Hotu, sia baa katak lema rai na'ak, sia naree du'uk ema bulak nia di'ak ti'an, no fahi nia sia moos mate mout ti'an. 17 Sia moos nakro'an, nebee Yesus sai nela rai nia.

18 Oras Yesus sa'e baa bero, ema bulak ohin nia nakro'an atu tuir no Yesus.

19 Mais, Yesus la no'uk. Nia katak na'ak, “Di'ak liu o fila mikar, baa masara okaan familin sia nosi lia mak Na'i Maromak nalo ti'an baa o. O moos katak ma'ak, Na'i Maromak nadomi tebes o.”

20 Hotu, ema nia baa la'o lema rai ida mak noo leo sanulu, mak ema nanaran na'ak, ‘Dekapolis’. Nia katak saa mak Yesus nalo ti'an baa nia. Rona nola nunia, ema hotu-hotu blaar nodi na'ak, “Maka'as tebes!”

Yesus nalo Yairus oan moris nikar no nadi'ak nola feto ida mak moras
(Mateus 9:18-26; Lukas 8:40-56)

21 Hotu, Yesus no maktuir sia sa'e bero, fila nikar debu boot balu baa. Oras sia tuun, ema wa'in mai baa Yesus. 22 Iha nia noo ema ida naran Yairus. Nia, mak ema uma hamulak ulun iha leo nia. Oras naree Yesus, nia mai nakni'a iha Yesus oin, 23 nodi nakro'an na'ak, “Ama, tulun lai! Ha'ukaan oan feto moras todan atu mate. Niakaan otas foin tinan sanulu resin rua. Kalo bele, Ama tulun ha'u. Mai iha ha'ukaan uma, madi'ak mola nia lai.”*

24 Rona nola nunia, Yesus tuir kedas baa Yairus uman.

Mais oras sia atu la'o, ema wa'in moos tuir, to'o sia sesu malu oin-kotuk no karuk-kwana.

25 Iha ema wa'in nia klaran, noo feto ida. Tinan sanulu resin rua ti'an, nia netan fulan mak la nanawa tuir loos. 26 Nia namohu niakaan osan no sasoin hotu-hotu, nodi selu makdook sia, nebee nadi'ak nola nia. Mais, la noo makdook ida mak bele nadi'ak nola nia. Niakaan moras nia, hetak kleur, hetak tu'an. 27-29 Nia rona ti'an lia wa'in nosi Yesus. Tan lia nia, nia naka'as aan iha ema wa'in klaran, atu bele to'o baa Yesus nosi kotuk. Nia naneo na'ak, “Surak ha'u koko Niakaan faru dei, nanis ha'u di'ak!”

Oras nia koko lerek Yesus farun, laku matan dei, niakaan moras

* **5:23** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “Ama tulun rai liman baa nia, nebee nia di'ak nikar, no nia moris.” Lia fuan “tulun rai liman baa” ne'e na'ak, “tulun nadi'ak nola.” Oa feto niakaan otas, iha Hakerek Moon tuir lia Yunani, iha lia tohar 42.

nanawa kedas. Nia noran di'ak tebes. 30 Oras nia moos, Yesus noran beran sai. Tan baa nia, Nia titu fila baa ema wa'in nia nodi nusu na'ak, “See mak koko Ha'ukaan faru?”

31 Mais Niakaan maktuir sia nataa na'ak, “Ama! Ama maree du'uk baa. Ema lear sesu malu nune'e. Oin nunabee, ita bele hatene see?”

32 Mais Yesus titu baa-mai atu nodi natene see mak koko farun. 33 Rona nola Yesus nusu nunia, feto nia nata'uk tebe-tebes. Hotu, nia nakni'a iha Yesus oin nodi naberan aan katak na'ak, “Ama! Ha'u mak koko Ita Boot farun!”

34 Yesus moos nataa na'ak, “Tan ina fiar tebe-tebes baa Ha'u, ina di'ak ti'an. Oras ne'e, ina fila baa uma ona modi neon di'ak.”

35 Yesus sei dale nunia, ema ida mai nosi Yairus uman nodi katak na'ak, “Aikee! Ama oan mate ti'an. Lalika makole Ama Boot ona.”

36 Mais Yesus la titu dalen nia. Nia katak baa Yairus na'ak, “Keta mata'uk! Fiar baa dei.” 37 Hotu, Yesus la'o nela Niakaan maktuir rumak sia, nodi mesan Petrus, Yakobus, no Yohanis liu baa. 38 Oras to'o Yairus uman baa, sia naree ema nalai baa-mai, no rona ema tanis nakrake. 39 Hotu, Yesus tama liu baa uma laran, nusu baa ema nia sia na'ak, “Tan saa emi hasusar aan hodi tanis nunia? Oa ne'e la mate. Nia toba dei.”

40 Rona nola Yesus dale nunia, sia nanasa Nia.

Mais Yesus naruka sia sai hotu. Nia bolu nola maktuir na'in tolu nia, no oa nia inan-aman, tama baa ke'an laran. 41 Yesus kaer oa nia liman, hotu katak nodi siakaan lian na'ak, “*Talita kum!*” Ne'e na'ak, “Bete! Madeer ona!”

42-43 Laku matan dei, oa nia nadeer nodi la'o kedas. Hotu, Yesus naruka oa nia inan na'ak, “Mahaan nia lai!”

Ema hotu-hotu mak naree, blaar karin. Mais Yesus nakahik sia na'ak, “Keta hasara baa ema, ha'ak Ha'u mak kalo nia moris nikar!”

6

Ema Nasaret sia la simu Yesus (Mateus 13:53-58; Lukas 4:16-30)

1 Hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia fila nikar baa Yesus Niakaan leo Nasaret. 2 Loron hamulak to'o, ema wa'in baa namulak. Yesus moos tama baa uma hamulak atu nanorin. Baa oras nanorin, ema nia sia blaar nodi tonun na'ak, “Ema ne'e matenek liu! Nia moos no beran! Oin nunabee Nia bele nunia? 3 Tuir loos, Nia ne'e badaen ai dei. Ita hatene Niakaan inan mak Maria no Niakaan alin sia mak Yakobus, Yoses, Yudas no Simon. Nia moos no alin feto. Ita hatene malu, tan ita leo ida!” Masik nunia moos, sia sei hirus Yesus to'o la no'uk rona tenik baa Nia.

4 Natene nola nunia, Yesus katak na'ak, “Tebes! Maromak mako'an ida baa iha nabee dei, ema nakneter nia. Mais niakaan ema sia iha leo du'uk la nakneter nia.”✡

5-6a Yesus blaar tan ema Nasaret sia la no'uk fiar baa Nia. Tan lia nia, Nia la natudu beran wa'in iha leo nia. Nadi'ak nola loos ema moras ida-rua dei.

Yesus solok Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua (Mateus 10:5-15; Lukas 9:1-6)

6b Hotu, Yesus tuur sura leo mak kre'is nia sia nodi nanorin ema. 7 Nia moos bolu nola Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nodi solok sia na'in rua-rua baa keke lema Na'i Maromak Manfatin. Nia moos foo beran baa sia atu nodi te'ur sai diabu. 8-9 Nia naruka sia na'ak, “Emi musti la'o tanan dei. Lalika hodi bakae, osan no kakaluk. Hodi mesan kaso ain no faru tahan ida, no kaer hodi kno'a ida dei. 10 Kalo ema simu emi iha siakaan uma, hein iha nia to'o la'o. 11 Mais, kalo emi to'o fatin ida, hotu ema la no'uk

✡ **6:4** Yohanis 4:44

simu emi, la'o hela fatin nia hodi katak baa sia ha'ak, 'Tan emi la ho'uk rona Na'i Maromak Manfatin, ami hisik hela ahukresan leo ne'e hosi amikaan ain atu dadi tadak na'ak, emi na'in du'uk mak hatiu dinu.'"✡

12 Hotu sia baa keke lema Na'i Maromak Manfatin nodi katak baa ema, nebee sia nanawa nalo sala nodi moris tuir Na'i Maromak hakaran. 13 Sia te'ur sai diabu. Sia kose mina baa ema moras ulun nodi namulak atu nadi'ak nola sia. Hotu, ema moras sia moos di'ak.✡

Ema no'o Yohanis Mak Sarani Ema
(Mateus 14:1-12; Lukas 9:7-9)

14 Baa oras nia, ema nosi fatin hotu-hotu natene Yesus ti'an. Lia nosi Yesus beran nia moos to'o Na'i Herodes tilun ti'an. Noo ema mak na'ak, "Yesus ne'e, Yohanis Mak Sarani Ema. Yohanis mate ti'an, mais moris nikar iha Yesus isin lolon. Tan baa nia, Yesus bele nalo tadak blaar oi-oik."

15 Mais noo ema balu mak na'ak, "Lale! Yesus ne'e, Maromak mako'an Elia hori uluk. Nia mak moris nikar iha Yesus isin lolon." Balu tenik na'ak, "Lahoos nunia! Yesus ne'e, Maromak mako'an foun ida, hanesan mako'an uluk sia."✡

16 Mais oras Na'i Herodes rona lia nia sia, nia nalore na'ak, "Yesus ne'e, nanis Yohanis. Uluk ha'u karuka ema taa kotu ulun, mais oras ne'e, nia moris nikar!"

17-18 Uluk Na'i Herodes naruka nunia, tan nia nalo lia boot no Yohanis. Lia nia, nune'e: Uluk na'i Herodes nola nikar alin Filipus feen, naran Herodias. Mais tuir loos, Filipus no Herodias la soe malu dauk. Tan lia nia, Yohanis nakahik Na'i Herodes bei-beik na'ak, "Ama Na'i! Ita Boot la bele hola hikar itakaan alin feen. Lia nia nakur naksoit itakaan adat Yahudi!" Mais, Na'i Herodes nola luku dei. Hotu, nia moos naruka ema kohi nola Yohanis natama baa bui.✡

19 Tan Yohanis nakahik sia bei-beik, Ina Na'i Herodias moos hirus to'o atu no'o Yohanis. Mais la noo leet, tan Na'i Herodes natama Yohanis iha bui ti'an, 20 no naruka sondadu sia nebee daka metin nia.

Na'i Herodes du'uk nakerat Yohanis. Nia natene na'ak, Na'i Maromak mak naruka Yohanis mai. Liu tenik, Yohanis ne'e, ema di'ak no loos. Na'i Herodes du'uk nakara rona Yohanis. Mais isin ida-idak, nia moos noran la di'ak rona Yohanis dalen.

21 Nosi ikus, Ina Na'i Herodias netan leet no'o Yohanis. Loron nia, sia nadahur Na'i Herodes loron moris nodi namata ema boot sia mai hotu. Ema nia sia, mak makaer ukun, sondadu ulun, no fukun rai Galilea tomak. 22 Oras sia nadahur, Ina Na'i Herodias oan feto tama bidu. Nia bidu furak lo-loos to'o Na'i Herodes no bainaka sia neon di'ak tebes. Tan baa nia, Na'i Herodes bolu nola oa nia hotu katak na'ak, "Oa! O makara saa, katak mai! Ha'u atu kfoo baa o! 23 Masik o musu ha'ukaan fohorai ne'e fa'e rua moos, ha'u nanis foo. Karai aan kodi lale'an no raiklaran, kalo mamenon ne'e."

24 Hotu, oa feto nia baa nusu inan na'ak, "Ina! Ina nakara ha'u kusu saa baa Ama Herodes?"

Hotu, inan nataa na'ak, "Aaa! O baa musu Yohanis ulun dei!"

25 Hotu, oa nia baa nikar Na'i Herodes, hotu katak na'ak, "Ama! Ha'u kusu Yohanis ulun. Tau baa bikan ida, hodi mai baa ha'u oras ne'e ona!"

26 Rona nola nunia, Na'i Herodes neon lakon kedan. Mais nia la bele dada nikar niakaan lia fuan nia, tan nia nameno ti'an, no ema wa'in moos rona ti'an. 27 Tan baa nia, Na'i Herodes naruka sondadu ulun ida baa taa kotu Yohanis ulun iha bui laran. 28 Taa nola Yohanis ulun ti'an, sia tau baa bikan ida, nodi mai foo baa

✡ **6:11** Lukas 10:4-11; Kristus Klosan Lian 13:51 ✡ **6:13** Yakobus 5:14 ✡ **6:15** Mateus 16:14; Markus 8:28; Lukas 9:19 ✡ **6:17-18** Lukas 3:19-20

oa feto nia. Oa nia simu nola, hotu foo baa inan. 29 Oras Yohanis niakaan maktuir sia rona nola na'ak ema taa kotu Yohanis ulun ti'an, sia moos mai nasai nola Yohanis maten nodi baa nakoi.

Lia Yohanis mate, nunia dei.

Yesus nahaan ema rihun lima resin
(Mateus 14:13-21; Lukas 9:10-17; Yohanis 6:1-14)

30 Baa loron ida, Yesus Niakaan maktuir sia mak Nia solok ti'an nia, fila nikar mai namutuk no Nia. Sia katak lia hotu-hotu mak sia nalo no nanorin ti'an. 31 Baa oras nia moos, ema wa'in la'o baa-mai buka Yesus, to'o Nia no Niakaan maktuir sia la noo leet atu naa. Naree nunia, Yesus katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, "Mai ita baa fatin mamuk ida, nebee ita hanawa sala-sala lai."

32 Hotu, sia sa'e bero baa buka fatin mamuk ida mak dook nosi leo nia.

33 Mais ema wa'in nia naree siakaan bero tuir debu boot tehen. Sia moos sai nosi leo laran, la'o tesi tuir rai maran, to'o uluk Yesus sia. 34 Oras Yesus sia tuun, ema wa'in nia nein ti'an. Naree nunia, Yesus neon monu, tan ema nia sia la natene atu nalo saa. Sia hanesan bibi malae mak la noo makdaka. Nia moos nanorin sia✡ 35-36 nosi loro natetu to'o loro malirin. Oras loro malirin ti'an, Yesus Niakaan maktuir sia katak baa Nia na'ak, "Ama! Di'ak liu, maruka ema wa'in ne'e baa sosa haan iha leo kre'is ne'e sia, tan haan la noo iha ne'e."

37 Mais Yesus nataa na'ak, "Lalika! Emi mak hahaan sia dei!"

Mais sia nataa nikar na'ak, "Aikee! Kalo ami mak hahaan ema lear ne'e, ami musti hasai osan lear boot, hanesan ema kansera tinan ida!* Oin nunabee, ami bele hetan osan lear nunia?"

38 Mais Yesus nataa na'ak, "Emi baa buka lai, keta noo ema mak nodi bakae."

Sia moos baa buka, hotu mai nikar katak baa Yesus na'ak, "Ami hetan loos tubi baluk lima no na'an tasi lolon rua."

39 Hotu, Yesus naruka ema lear nia tuur naklibur baa hae fohon. 40 Sia moos tuur naklibur nunia. Klibur balu, ema na'in atus ida, balu tenik, na'in lima nulu.

41 Hotu, Yesus nola tubi baluk lima nia no na'an tasi lolon rua nia. Nia tanaat baa lale'an nodi nusu matak-malirin baa Na'i Maromak. Hotu, Nia tohi fa'e tubi nia, lolo baa maktuir sia, nebee sia fa'e nadaar baa ema hotu-hotu. Nunia moos, na'an tasi lolon rua nia. 42 Ema lear nia moos naa to'o bosu. 43 Sia naa notu ti'an, Yesus Niakaan maktuir sia libur nola haan resin sia, nakonu ko'e sanulu resin rua.

44 Ema lear nia bele tama na'in rihun lima. Nia, foin sura mane dei. Sei la sura feto no lawarik sia.

Yesus la'o iha wee leten
(Mateus 14:22-33; Yohanis 6:16-21)

45 Hotu, Yesus naruka Niakaan maktuir sia sa'e bero, uluk Nia baa leo Betsaida iha debu boot balu baa. Mais Nia du'uk sei nein atu naruka ema lear nia fila. 46 Ema nia sia fila hotu ti'an, Nia sa'e baa foho leten atu namulak.

47-50 Kre'is kalan ona, Nia tuun nikar. Nia naree Niakaan maktuir siakaan bero to'o debu boot klaran ti'an. Mais sia fofer mate sala, tan sakar anin. Kre'is rai naroma, Yesus moos baa tuir sia. Mais, Nia la'o iha wee leten dei. Baa oras Nia atu tali'ur bero nia, maktuir sia naree Nia. Sia sarebak tekis, nodi nusu baa malu na'ak, "Hoi! Saa mak nia? Ema kmalar ka?!"

Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Keta hata'uk! Ha'u ne'e Yesus!"

✡ **6:34** Sura Renu Isra'el 27:17; 1 Na'i Isra'el Sia 22:17; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 18:16; Yeskiel 34:5; Sakarias 10:2; Mateus 9:36

* **6:37** Hakerek Moon lia Yunani na'ak osan murak tomak *denari* atus rua. Oras nia, *denari* ida folin manesak no badaen kansera loron ida.

51 Hotu, Yesus sa'e baa bero
laran. Anin moos nanawa kedan.
Niakaan maktuir sia blaar hotu.
52 Sia foin naree Yesus nasai be-
ran nodi nahaan ema rihun lima
resin, mais sia sei la natene tebe-
tebes Niakaan beran, tan siakaan
neon no laran sei monas.

Ema moras iha leo Genesaret mai bele-bele baa Yesus
(Mateus 14:34-36)

53 To'o debu boot balu baa,
Yesus sia tuun, hotu kesi bero iha
leo ida naran Genesaret. 54 Oras
nia, ema wa'in naree, hotu sia
nahii na'ak, "Hoi! Yesus mai
ti'an!" 55-56 Sia moos nalai baa
katak ema hotu-hotu iha leo laran.
Rona nola nunia, ema natiu nodi
mai siakaan ema moras sia.

Rona loos dei na'ak Yesus iha
fatin ida, ema mai natoba lerek
ema moras sia iha fatin nia. Tan
sia naneo na'ak, "Surak koko loos
Yesus farun ninin dei moos, ema
moras di'ak kedas."

7

Adat ema raiklaran la bele nalakon Na'i Maromak hakaran
(Mateus 15:1-9)

1 Baa loron ida, ema Farisi
kabuun ida no manorik ukun
Yahudi na'in hira, mai nosi
Yerusalem atu nasoru Yesus.
2-5 Ema Farisi sia kaer metin adat
nosi bei uluk Yahudi sia. Sia nalo
nune'e: kalo haa, musti fasi uluk
liman tuir adat. Nunia moos, mai
hikar hosi fa'an fatik iha nabee
dei, musti hariis kedan tuir adat.
To'o baho'ak uma laran, nu'u
bikan-mako, musti fasi lai tuir
adat, foin bele hodi haa.

Kalo ema Yahudi seluk la tuir
adat nia, ema Farisi sia nawan
sa'e.

Tan baa nia, oras ema Farisi sia
naree Yesus Niakaan maktuir sia
naa la fasi uluk liman tuir siakaan
adat nia, sia nawan sa'e. Hotu,
sia mai nasalak Yesus na'ak, "Tan
saa okaan maktuir sia la fasi uluk
liman lai tuir itakaan adat, foin
naa? Sia nakur ti'an itakaan adat
nosi bei uluk sia!"

6-7 Mais Yesus nataa na'ak, "Emi
ne'e, liu resik ti'an! Emi katak
seluk, halo seluk! Hori uluk,
Maromak naruka mako'an Yesaya
nakerek nela kedan na'ak,

'Ema nia sia tonun Ha'u nodi ibun
dei,
la nodi neon.
Tonun oin nunia, butan dei.
Sia la nikir Ha'ukaan ukun.
Sia nikir loos ema raik-
laran ukun dei.'✡

Emi moos halo nunia. 8-9 Emi
tali'ur Na'i Maromak ukun, hotu
kaer metin adat ema raiklaran.
Emi matenek basuk halo nunia!

10 Uluk bei Musa natuun ukun-
badu nosi Na'i Maromak na'ak,
'Ita musti hakneter ina-ama.' Liu
tenik, 'Kalo ema ida de'an nahaat
inan-aman, musti taa ukun mate
baa ema nia.'✡ 11-12 Na'i Maromak
nakara nunia, mais emi hanorin
seluk. Emi ha'ak, lalika tulun ina-
ama. Lalika foo naha baa sia,
surak katak baa sia ha'ak naha
mak o atu foo baa sia, o mameno
ti'an atu sera baa Na'i Maromak.
13 Tebes. Hodi nunia, emi tali'ur
Na'i Maromak Manfatin, hotu selu
hodi emikaan hanorin du'uk. Emi
halo oin nunia, dala wa'in ti'an."

Lia mak aat sai nosi ema neon laran
(Mateus 15:10-20)

14 Hotu, Yesus bolu nola ema
seluk mak iha nia nodi na'ak,
"Rona, nebee emi hatene di'a-
di'ak lia ne'e! 15 Saa mak tama
baa ema kabun laran, la nalo ema
kadoor. Mais, saa mak sai nosi
ema neon laran, mak nalo kadoor.
16 [See mak no tilun, rona di'a-
di'ak!]"*

17 Hotu, Yesus no Niakaan mak-
tuir sia la'o nela ema nia sia,
tama baa uma ida. Iha nia, mak-
tuir sia nusu lia hatetek nia isin.
18-19 Hotu, Yesus nataa na'ak, "Emi
sei la hatene dauk ka? Lia isin
nune'e: saa mak ema naa, la nalo

✡ **7:6-7** Yesaya 29:13 ✡ **7:10** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:12, 21:17; Ukun-badu Na'ilulik 20:9; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:16 * **7:16** Lia tohar sanulu resin neen ne'e, la tama iha Hakerek Moon tuan balu.

kadoor. Mais, saa mak sai nosi ema neon laran, mak nalo kadoor. Tebes. Saa mak ita haa, tama kabun hotu sai nikar. (Hodi lia nia, Yesus nanorin seluk nosi ema Farisi sia. Tan Nia nanorin na'ak, ema raiklaran bele naa sa-saa dei. La noo mak luli.)

20 Saa mak sai nosi ema neon laran, mak nalo ema kadoor, to'o Na'i Maromak moos nakribi, hotu la no'uk namutuk no nia ona. 21 Noo lia aat wa'in mak sai nosi ema neon laran nu'u lia aat, lia sala kfo'er, lia hana'o, lia ho'o ema, 22 lia rotus, lia hakur bitikluni, lia hahalok aat, lia bosok teen, lia nawan aat, lia tinu aat, lia dale hahaat ema, lia loko aan, lia notar lalek, no lia ulun fatuk.

23 Lia aat nia sia hotu-hotu sai nosi ema neon laran. Lia nia sia mak nalo ema kadoor, to'o Na'i Maromak moos nakribi."

Yesus tulun ferik ida mak lahoos ema Yahudi
(Mateus 15:21-28)

24 Hotu, Yesus sia la'o nela fatin nia, baa leo ida naran Tirus. To'o baa, sia tama lai-lais baa uma ida, tan Yesus la no'uk ema natene Nia mai ti'an. Mais Nia la bele nakfunin.

25-26 Iha leo nia noo ferik ida. Ferik nia lahoos ema Yahudi. Nia ema maktabar mak moris mai iha Fenisia, iha rai Siria baa. Oras rona Yesus mai, nia baa nakro'an nebee Yesus te'ur nasai diabu nosi niakaan oan feto.

27 Mais Yesus nataa nodi soe lia na'ak, "Lawarik sia musti naa uluk lai, foin bele foo hahaak resin baa asu." [Lia isin na'ak, Yesus musti tulun uluk niakaan ema Yahudi sia lai, foin bele tulun ema seluk.]

28 Mais ferik nia nataa na'ak, "Tebes, Ama! Mais asu nia iha hadak ohak. Nia moos bele naa haan mumun mak monu nosi lawarik siakaan bikan." [Lia isin na'ak, baa oras lawarik sia naa, asu moos bele naa. Masik Yesus tulun niakaan ema, Nia moos musti tulun ema seluk.]

29 Rona nola nunia, Yesus nataa na'ak: "Kona! Ina dale nia tebes! Tan nunia, diabu nia sai ti'an nosi ina oan! Ina bele fila ona."

30 Rona nola nunia, ferik nia moos fila. To'o uma baa, naree oan toba dukur, tan diabu sai nela nia ti'an.

Yesus nadi'ak nola ema ida mak diuk no la bele dale

31 Hotu, Yesus sia la'o nela leo Tirus, tuir tasi tehen to'o leo Sidon. Hotu, sia la'o liu to'o nikar debu boot Galilea baa. Hotu, sia la'o liu to'o rai ida no leo sanulu, naran 'Dekapolis'. 32 Iha rai nia, noo ema ida mak diuk no la bele dale. Niakaan mamaluk sia nodi nia baa Yesus hotu nakro'an na'ak, "Ama! Tulun ami lai! Ami husu Ama rai liman baa, hodi hadi'ak hola ema ne'e." 33 Rona nola nunia, Yesus nodi ema nia mesan baa fatin ida, la'o nela ema wa'in nia sia. Hotu, Yesus natama liman fuan baa ema nia tilun karuk-kwana. Nia moos nola kaban, tau baa ema nia nanaan. 34 Hotu, Nia tanaat baa lale'an, nola nawan, hotu naruka na'ak, "*Efata!*" (Lia fuan ne'e na'ak, "Makloke ona!")

35 Yesus naruka loos nunia dei, ema nia rona kedas. Nanaan maka'as nia, moos mamar kedas, to'o nia bele dale di'ak.

36 Hotu, Yesus no ema nia fila nikar baa ema wa'in nia. Mais Yesus nakahik sia na'ak, "Rona lai! Keta katak baa ema seluk ha'ak Ha'u mak kadi'ak kola ema ne'e!" Masik Yesus nakahik moos, sia katak luku lia nia keke lema rai. 37 Ema mak rona lia nia, blaar tebes. Sia tonun Yesus na'ak, "Tebes! Ema ne'e nalo hotu-hotu dadi di'ak! Ema diuk, bele rona! Ema mak la bele dale moos, bele dale!"

8

Yesus nahaan ema na'in rihun haat
(Mateus 15:32-39)

1-3 Baa oras nia, ema wa'in mai atu rona Yesus nanorin. Sia tuir

Yesus loron tolu, to'o la noo bakae ona. Naree nunia, Yesus bolu Niakaan maktuir sia na'ak, “Ha'u kadomi ema wa'in ne'e sia. Balu mai nosi fatin dook, libur malu loron tolu ti'an, to'o la no bakae ona. Di'ak liu, sia keta fila kabun mamuk. Keta to'o siakaan oin nakukun, hotu nakloti iha dalan klaran.”

4 Mais maktuir sia nataa na'ak, “Ama! Fatin ne'e dook nosi leo. Ami la bele hahaan hola ema wa'in ne'e!”

5 Mais Yesus nusu baa sia na'ak, “Emi hoo tubi baluk hira iha nia?”

Sia nataa na'ak, “Baluk hitu dei!”

6 Hotu, Yesus naruka ema lear nia tuur baa rai. Nia nola tubi baluk hitu nia, nusu matak-malirin baa Na'i Maromak. Hotu, Yesus fa'e tubi nia foo baa maktuir sia, nebee fa'e nadaar baa ema lear nia hotu-hotu. 7 Iha nia moos, noo na'an tasi lolon hira. Yesus moos nusu matak-malirin baa Na'i Maromak, hotu naruka Niakaan maktuir sia fa'e nadaar tenik baa ema lear nia. 8-9 Sura ema hotu-hotu mak naa nia, bele tama rihun haat. Sia hotu-hotu naa to'o bosu. Hotu ti'an, Yesus Niakaan maktuir sia libur nola haan resin sia, nakonu nola ko'e boot hitu. Hotu, Yesus naruka fila ema nia sia. 10 Nunia ti'an, Yesus no Niakaan maktuir sia sa'e bero atu baa fatin ida naran Dalmanuta.

Ema Farisi sia nusu tadak blaar atu nodi nahonu Yesus
(Mateus 16:1-4)

11 Yesus sia to'o Dalmanuta ti'an, ema partee Farisi na'in hira mai nasoru Nia. Sia taruka lia fuan no Yesus, tan atu kohi Nia. Sia nusu na'ak, “Ama! Matudu tadak blaar baa ami lai, nebee dadi kakaer na'ak Na'i Maromak mak latan beran baa Ama.”✡

12 Mais Yesus nola nawan hotu katak baa sia na'ak, “Kalo Ha'u krona emi dale nunia, Ha'u laran moras! Tan saa ema oras ne'e nusu tadak blaar? Keta nunia! Ha'u nanis bele kalo, mais Ha'u la katudu baa emi!”✡

13 Hotu, Yesus la'o nela ema Farisi sia, sa'e nikar bero no Niakaan maktuir sia, nakur baa debu boot balu baa.

Yesus foo natene nebee sintidu baa ema Farisi sia
(Mateus 16:5-12)

14 To'o debu klaran, foin Yesus Niakaan maktuir sia nanoin nola na'ak, sia nalu'a bakae. Sia nodi loos tubi baluk ida dei. 15 Rona nola sia temi tubi, Yesus katak na'ak, “Musti sintidu baa na'i Herodes no ema Farisi sia, tan siakaan hahalok hanesan tua teen tubi.”✡

16 Rona nola Yesus temi tua teen tubi, maktuir sia moos neon tabasar. Sia nusu baa malu na'ak, “Itakaan Ama dale saa mak nia? Keta arumak Nia dale nunia tan ita la hodi tubi.”

17 Mais Yesus natene siakaan neon. Hotu, Nia nusu na'ak, “Tan saa emi hanoin baa tubi dei? Tan saa emi sei la hatene Ha'ukaan lia isin? Emikaan kakutak naktomak tebes! 18 Emi haree du'uk ti'an, mais emi sei nu'u ema delek. Emi rona du'uk ti'an, mais emi sei nu'u ema diuk.✡ 19 Tubi baluk lima mak Ha'u ktohi fa'e kodi kahaan ema rihun lima nia, emi halu'a ti'an ka? Baa oras nia, emi libur hola tubi resin sia, nakonu ko'e hira?”

Sia nataa na'ak, “Ko'e sanulu resin rua Ama!”

20 Hotu, Yesus nusu tenik na'ak “Tubi mak Ha'u ktohi fa'e kodi kahaan ema rihun haat nia, emi halu'a ti'an ka? Baa oras nia, emi libur hola tubi resin sia nakonu ko'e boot hira?”

Sia nataa na'ak, “Ko'e hitu Ama!”

21 Rona nola nunia, Yesus na'ak, “Loos tebes! Emi haree du'uk ti'an, mais tan saa emi sei la hatene dauk See mak latan beran nia baa Ha'u?”

✡ **8:11** Mateus 12:38; Lukas 11:16 ✡ **8:12** Mateus 12:39; Lukas 11:29 ✡ **8:15** Lukas 12:1
✡ **8:18** Yeremia 5:21; Yeskiel 12:2; Markus 4:12

Yesus nadi'ak nola ema delek ida iha leo Betsaida

22 Hotu, Yesus sia to'o leo Betsaida. Iha nia noo ema delek ida. Ema nodi nia mai baa Yesus. Sia nakro'an nebee Yesus koko ema nia nodi nadi'ak nola nia. 23 Rona nola nunia, Yesus kaer ema delek nia liman, nala'o nodi baa kota luan. To'o baa, Nia taniru kaban baa ema delek nia matan, hotu rai liman baa, nodi nusu na'ak, "Nunabee? O maree ti'an ka sei?"

24 Hotu, ema nia foti oin, nodi titu karuk-kwana. Hotu, nia nataa na'ak, "Tebes! Ha'u kbele karee. Ha'u karee ema sia la'o baa-mai, mais nu'u ai huun mak la'o!"

25 Tan ema nia titu sei ba-baur, Yesus rai tenik liman baa matan. Hotu, ema nia loke tenik matan, naree malorek ti'an. 26 Hotu, Yesus naruka nia fila nodi foo natene na'ak, "Fila ona! Mais keta fila mikar baa Betsaida!"

Petrus katak sain na'ak, Yesus mak Kristus
(Mateus 16:13-20; Lukas 9:18-21)

27 Hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia la'o nasirin leo iha rai Kaisarea Filipi. To'o dalan klaran, Yesus nusu baa sia na'ak, "Tuir ema dalen, Ha'u ne'e See?"

28 Sia nataa na'ak, "Ema balu na'ak, Ita Boot ne'e Yohanis Mak Sarani Ema. Seluk na'ak, Ita Boot ne'e Elia mak Maromak mako'an uluk. Balu tenik na'ak, Maromak mako'an ida seluk."✡

29 Rona nunia, Yesus nusu tenik na'ak, "Mais kalo tuir emi du'uk, Ha'u ne'e See?"

Petrus nataa na'ak, "Ita Boot ne'e Kristus mak Na'i Maromak boi kedan hori uluk!"✡

30 Rona nola nunia, Yesus nakahik sia na'ak, "Keta katak lia ne'e baa ema!"

Yesus katak kedan lia Niakaan susar no mate
(Mateus 16:21-28; Lukas 9:22-27)

31 Nahuu nosi oras nia, Yesus katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, "Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin. Ha'u atu katiu susar oi-oik, tan fukun sia, na'ilulik sia, no manorik ukun sia, hotu-hotu la simu Ha'u. Sia nanis no'o Ha'u. Mais to'o wainrua,* nanis Ha'u kmoris kikar." 32 Rona nola nunia, Petrus dada nola Yesus baa sorin, hotu nakahik na'ak, "Ita Boot keta katak nunia! Ha'u la ksimu!"

33 Mais Petrus dale nia la kona baa Na'i Maromak hakaran. Yesus titu fila baa maktuir rumak sia. Hotu, Nia de'an Petrus na'ak, "Okaan dale nia, diabu ulun lian. Sai mosi ne'e! O manoin loos ema raiklaran hakaran, la manoin Na'i Maromak hakaran!"

34 Hotu, Yesus bolu nola ema wa'in mai namutuk no Niakaan maktuir sia. Nia nanorin sia na'ak, "Ema mak no'uk tuir Ha'u, musti naterus aan bei-beik sura loron. Nia musti nalu'a lakon niakaan hakara du'uk, nebee tuir Na'i Maromak hakaran. Masik ema atu no'o nia moos, nia musti tuir bei-beik, hanesan ema mak natiu ai karuus atu baa mate.✡ 35 Ema mak moris bodik isin lolon du'uk, niakaan moris atu lakon mohu. Mais ema mak nadi'a aan mate, tan nakara tuir Ha'u no katak Ha'ukaan Manfatin Di'ak, ema nia netan moris nima-nimak no Na'i Maromak.✡ 36 Rona mai! Kalo ema netan raiklaran sasoin tomak, mais Na'i Maromak soe nia, nia netan sotir saa? 37 La

✡ **8:28** Markus 6:14-15; Lukas 9:7-8 ✡ **8:29** Yohanis 6:68-69 * **8:31** Kalo ita sura loron hodi lia Yunani, oin seluk nosi sura loron hodi lia Tetun. Lia Yunani sura loron ohin ne'e na'ak "loron ida"; awan na'ak "loron rua"; wainrua na'ak "loron tolu"; waintolu na'ak "loron haat". Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak, τῃ τρίτῃ ἡμέρᾳ (*tē tritē hēmera*). Ne'e na'ak "iha loron tolu". Mais ita sura loron nia hodi lia Tetun na'ak "wainrua". Ita hatene ha'ak Yesus mate baa loron lima. Awan, loron neen (mak ema Yahudi sura na'ak, loron rua). Hotu, Yesus moris nikar baa loron domiku (mak ema Yahudi sura na'ak, loron tolu). ✡ **8:34** Mateus 10:38; Lukas 9:23, 14:27 ✡ **8:35** Mateus 10:39; Lukas 17:33; Yohanis 12:25

noo saa ida iha raiklaran tomak, mak ema bele nodi selu niakaan kmalar!
38 Ema raiklaran oras ne'e, siakaan hahalok aat oi-oik! Sia la nikir Na'i Maromak. Mais hanoin di'a-di'ak! Ema mak moe tuir Ha'u no Ha'ukaan hanorin, Ha'u moos moe katene nia iha Na'i Maromak oin. Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin. Nosi ikus, Ha'u kmai kikar kosi lale'an bele-bele ko Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an sia. Ami tuun hodi Ama Niakaan beran boot, foin ema natene malorek na'ak, Ha'u ne'e See.

9

1 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Nosi emi hotu-hotu ne'e, balu la mate to'o naree Na'i Maromak kaer ukun nodi beran boot kaliuk."

Na'i Maromak lalore Yesus Niakaan maka'as
(Mateus 17:1-13; Lukas 9:28-36)

2 Loron neen siku ti'an, Yesus no Petrus, Yakobus no Yohanis sa'e baa foho aas ida mak la noo ema. To'o baa, maktuir na'in tolu nia sarebak, tan sia naree Yesus nakfilas. 3 Niakaan faru moos naksinak. Iha raiklaran tomak la no saa ida mak mutin liu faru nia. 4 Teki-tekis, sia moos naree Yesus dale no Bei Elia no Bei Musa, mak Maromak mako'an uluk sia.
5-6 Maktuir na'in tolu nia nata'uk tebe-tebes. Neon moos tabasar to'o Petrus dale karin baa Yesus na'ak, "Ama! Ita iha ne'e, furak ti'an. Di'ak liu ami hariik batane tolu: ida bodik Ita Boot, ida bodik Bei Elia, no ida tenik bodik Bei Musa."
7 Teki-tekis, ababun tuun taka nola sia hotu. Sia rona lia maliak ida mai nosi ababun laran na'ak, "Rona mai! Ne'e, Ha'ukaan Oan mak Ha'u kadomi! Rona di'a-di'ak baa Nia!"✡
8 Rona ti'an lia maliak nia, Petrus sia titu baa-mai. Mais sia la naree ema seluk, hela mesan Yesus.
9 Hotu, Yesus sia tuun nikar nosi foho nia. Oras la'o, Yesus nakahik maktuir sia na'ak, "Saa mak emi foin haree ohin nia, keta katak baa ema. Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin. Nanis Ha'u kmate. Mais kalo Ha'u kmoris kikar ti'an, foin emi bele katak hasai lia mak emi haree ti'an nia baa ema."
10 Rona nola nunia, sia rai Yesus mamenon nia. Mais sia nakusuk baa malu na'ak, "Nia katak na'ak Nia nanis mate, hotu moris nikar. Lia saa mak oin nunia?"
11 Sia moos nusu baa Yesus na'ak, "Tuir manorik ukun siakaan hanorin, Maromak mako'an Elia musti mai uluk lai, foin Kristus mai. Mais tuir Ita Boot hanorin, nunabee?"✡
12 Yesus nataa na'ak, "Tebes! Elia musti mai uluk atu nasori dalan bodik Kristus. Maromak mako'an sia moos nakerek kedan hori uluk nosi lia Ema Raiklaran Isin na'ak, ema atu nasusar to'o no'o Nia. Tan saa emi sei la hatene lia ne'e? 13 Rona di'a-di'ak! Elia nia mai ti'an. Mais ema no'o nia, tuir siakaan hakara. Hodi nunia, sia nato'o saa mak mako'an sia nakerek nela ti'an."
[Hodi katak nunia, Yesus nalore na'ak mako'an Elia mak nasori dalan bodik Kristus, nia mak Yohanis.]

Yesus nadi'ak nola lawarik ida mak diabu tekar
(Mateus 17:14-21; Lukas 9:37-43)

14 Yesus no Niakaan maktuir na'in tolu nia mai nikar ti'an nosi foho nia, sia naree ema wa'in naklibur nodi nobun Yesus Niakaan maktuir rumak sia. Sia no'i toe malu no manorik ukun Yahudi sia. 15 Oras sia naree Yesus mai, sia sarebak, tan sia na'ak falik Yesus sei iha foho leten baa. Hotu, sia nalai baa nasoru Nia.
16 Yesus moos nusu baa sia na'ak, "Emi toe malu baa saa?"
17 Mais ema ida mai nusu teri baa Yesus na'ak, "Ama! Tulun lai! Ha'u kodi ha'ukaan oan mane

✡ **9:7** 2 Petrus 1:17-18; Mateus 3:17; Markus 1:11; Lukas 3:22 ✡ **9:11** Maleaki 4:5; Mateus 11:14

mai, nebee Ama nadi'ak nola nia. Ha'ukaan oan ne'e la bele dale, tan diabu tekar. 18 Oras diabu tekar, nia nitak lawarik ne'e baa rai. Hotu, kaban furin sai no ruun ne'an. Isin moos maka'as nu'u ai. Ha'u kakro'an ti'an baa Okaan maktuir sia nebee te'ur sai diabu nia. Mais sia la bele nalo saa ida."

19 Rona nola nunia, Yesus de'an Niakaan maktuir sia na'ak, "Emi ne'e, liu resik ti'an! Ha'u kamutuk ko emi kleur ti'an, mais emi la fiar Ha'u! Ha'u kmusti katerus aan ko emi to'o wainhira? Modi lawarik nia mai!" 20 Hotu, sia naka'u nodi lawarik nia mai. Mais oras diabu naree Yesus, nia nitak tenik lawarik nia baa rai nodi naduir baa-mai to'o kaban furin sai.

21 Naree nunia, Yesus nusu baa lawarik nia aman na'ak, "O oan dadi nune'e hori hirak ti'an?"

Ama nia nataa na'ak, "Hori sei ki'ik. 22 Kleur ti'an, diabu beer no'o lawarik ne'e. Naloti lawarik baa ha'i, no namout baa wee. Kalo bele, Ita Boot tulun no hadomi ami. Hadi'ak hola lawarik ne'e lai."

23 Hotu Yesus nataa na'ak, "Tan saa o katak ma'ak, 'kalo bele'? Ha'u kbele kalo sa-saa hotu-hotu, surak ema fiar tebe-tebes."

24 Rona nola nunia, ama nia nataa nodi tanis na'ak, "Ama! Ha'u kfiar tebe-tebes. Mais tulun ha'u, nebee ha'ukaan fiar ne'e, bele hetak biit."

25 Baa oras nia, ema wa'in mai kabuun nola Yesus. Naree nunia, Yesus moos naruka diabu nia na'ak, "Hoi diabu aat! Sai mela lawarik ne'e, nebee nia bele rona no bele dale. Keta tama mikar tenik baa nia ona."

26 Rona Yesus dale nunia, diabu nia nahii maka'as nodi naloti lawarik nia baa rai, to'o nasa'e horak, foin sai nela. Hotu, lawarik mate sala, to'o ema nia sia dale na'ak, "Adeei! Lawarik ne'e mate ti'an!"

27 Mais Yesus kaer nola lawarik nia liman, nodi foti nadeer. Lawarik nia moos nadeer kedas.

28 Nunia hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia la'o nela fatin nia, tama baa uma ida. Iha nia, maktuir sia no Yesus mesan, hotu sia nusu Yesus na'ak, "Ama! Tan saa ami la bele te'ur sai diabu ohin nia?"

29 Yesus moos katak nalore baa sia na'ak, "Diabu oin nunia, aat basuk! Emi musti hamulak hodi haloon baa Na'i Maromak, foin bele te'ur sai diabu oin nunia."

Yesus katak tenik lia Niakaan susar no mate
(Mateus 17:22-23; Lukas 9:43-45)

30 Hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia la'o nela fatin nia, tama baa rai Galilea. Sia to'o ti'an, mais Yesus la no'uk ema natene na'ak Nia iha nia, 31 tan Nia nakara nanorin Niakaan maktuir sia mesan. Hotu, Nia katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, "La kleur ona, ema atu fa'an Ha'u baa ema seluk. Hotu, sia no'o Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e. Nanis Ha'u kmate, mais wainrua, Ha'u kmoris kikar."

32 Rona nola nunia, maktuir sia neon tabasar. Mais sia nakerat nusu tenik lia nia isin.

Yesus Niakaan maktuir sia toe malu baa lia see mak boot
(Mateus 18:1-5; Lukas 9:46-48)

33 Hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia la'o to'o Kapernaum. Baa oras sia iha uma ida laran, Yesus nusu sia na'ak, "Ohin nia emi toe malu baa saa?"

34 Mais la noo maktuir ida mak nataa. Tan tebes! Ohin nia sia toe malu iha dalan klaran baa lia see mak boot.✡

35 Hotu, Yesus tuur nodi nanorin sia na'ak, "See mak nakara dadi ema boot, nia musti dadi ema ki'ik nodi naliku ema seluk."✡

36 Hotu, Yesus baa naka'u nola lawarik oan ida, nodi mai baa siakaan klaran. Hotu, katak na'ak,

✡ **9:34** Lukas 22:24 ✡ **9:35** Mateus 20:26-27, 23:11; Markus 10:43-44; Lukas 22:26

37 “Ema mak tuir Ha'u musti naliku ema ki'ik nudaar lawarik oan ne'e. Hodi nunia, nia naliku Ha'u no Ha'ukaan Ama mak solok Ha'u kmai raiklaran ne'e.”✡

See mak itakaan ema?
(Lukas 9:49-50)

38 Hotu, Yesus Niakaan maktuir na'in ida naran Yohanis nasa'e lia na'ak, “Ama! Loron ida, ami haree ema ida te'ur sai diabu nodi Ita Boot naran. Mais ami hakahik nia, tan nia lahoos itakaan ema.”

39 Rona nola nunia, Yesus nataa na'ak, “Keta makahik nia. Tan, see mak nalo tadak blaar nodi Ha'ukaan naran, nia la nahaat Ha'ukaan naran. 40 Kalo nia la sakar ita, nia nanis itakaan ema.✡ 41 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Kalo ema naliku emi tan emi tuir Kristus, nanis Na'i Maromak la nalu'a ema nia. Masik nia tulun emi nodi wee hemu fatik ida dei moos, Na'i Maromak la nalu'a nia.”✡

Keta hakdiuk ho sala
(Mateus 18:6-9; Lukas 17:1-2)

42 Hotu, Yesus katak tenik baa sia na'ak, “Kalo ema sasu'at ema ki'ik ida tuir dalan kale'uk to'o ema ki'ik nia la fiar tenik baa Ha'u, ema nia, sintidu! Di'ak liu kesi fatuk boot ida* baa niakaan kakorok, hotu tonan mout baa tasi laran.

43 Kalo o malo sala modi o liman, taa kotu baa dei! Di'ak liu o tama lale'an modi liman mesak, nosi baa o tama ha'i naraka modi liman rua.✡ 44 [Ha'i naraka ne'e, fatin susar basuk. Iha nia, kniba tota bei-beik. Ha'i moos laka la nanawa.]† 45 Kalo o malo sala modi o ain, taa kotu baa dei. Di'ak liu, o tama lale'an modi ain mesak, nosi baa o tama ha'i naraka modi ain rua. 46 [Ha'i naraka ne'e, fatin susar basuk. Iha nia, kniba tota bei-beik. Ha'i moos laka la nanawa.]‡ 47 Kalo o malo sala modi o matan, sukit soe baa dei. Di'ak liu, o tama lale'an modi matan mesak, nosi baa o tama ha'i naraka modi matan rua.✡

48 ‘Ha'i naraka ne'e, fatin susar basuk.
Iha nia, kniba tota bei-beik.
Ha'i moos laka la nanawa.’✡

49 Ha'ukaan hanorin ne'e, todan tebes. Tan ema mak nakara tuir Ha'u, musti naterus aan tuir bei-beik, hanesan na'an hameer mak tamun baa ha'i, nebee bele rai kleur.

50 Masin nanis di'ak. Ita hodi hamidar haan. Mais kalo masin nia la meer ona, la no folin ti'an. Nunia moos emi. Emi musti dadi hanesan masin bodik raiklaran, nebee emi bele moris di'a-di'ak ho ema hotu-hotu.”

[Hodi nunia, Yesus nanorin baa Niakaan maktuir sia na'ak, keta toe malu baa lia see mak boot, see mak ki'ik.]✡

10

Ema Farisi nodi lia sasa feen-la'en atu nahonu Yesus
(Mateus 19:1-12; Lukas 16:18)

1 Hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia baa rai Yudea no rai seluk sia iha mota Yordan lorosa'e. Iha nia ema wa'in moos mai baa Yesus. Hotu, Nia nanorin sia nu'u wai-wain.

2 Iha nia moos, noo ema Farisi na'in hira. Sia mai atu talik nahonu Yesus. Sia nusu baa Nia na'ak, “Tuir itakaan ukun-badu, kalo mane ida no feen ti'an, nia bele soe feen ka lale?”

3 Rona nola nunia, Yesus nataa na'ak, “Hanoin di'a-di'ak lai! Ukun-badu feen-la'en mak Bei Musa rai nela baa ita na'ak saa?”

✡ **9:37** Mateus 10:40; Lukas 10:16; Yohanis 13:20 ✡ **9:40** Mateus 12:30; Lukas 11:23 ✡ **9:41** Mateus 10:42 * **9:42** Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak ‘fatuk laledun’. Uluk ema Yahudi sia ledu haree gandum nodi fatuk laledun mak boot liu ema. Sia feur fatuk nia, nodi kuda keledai. ✡ **9:43** Mateus 5:30 † **9:44** Tohar haat nulu resin haat ne'e la tama iha Hakerek Moon lia Yunani balu. ‡ **9:46** Tohar haat nulu resin neen ne'e la tama iha Hakerek Moon lia Yunani balu. ✡ **9:47** Mateus 5:29 ✡ **9:48** Yesaya 66:24 ✡ **9:50** Mateus 5:13; Lukas 14:34-35

4 Sia nataa na'ak, “Bei Musa
ukun-badu nia na'ak, ‘La'en bele
soe feen, surak foo uluk hakerek
soe malu baa feen.’”✡
5 Yesus moos nataa nikar na'ak,
“Tan emi ulun fatuk, foin bei
Musa nakerek nela ti'an nunia.
6 Mais keta halu'a lia hori uluk
fohon, baa oras Na'i Maromak
nase'i lale'an no raiklaran. Lia nia
na'ak,
‘Na'i Maromak nase'i ema, feto no
mane.✡
7 Tan lia nia, mane musti la'o
nela inan-aman
atu moris neon ida, laran
ida no feen,
8 tan sia rua dadi mesak
ti'an.’✡
9 Na'i Maromak du'uk mak kesi
namutuk sia rua ti'an. Ema la bele
sasa fa'e ona!”
10 Nunia hotu, Yesus no Niakaan
maktuir sia mesan tama baa uma
ida. Iha nia maktuir sia nusu
nebee Yesus katak nalore hanorin
ohin nia baa sia.
11 Nia katak na'ak, “Mane mak
soe feen, hotu nola tenik feto,
mane nia nakur biti-kluni. 12 Feto
moos nunia! Feto mak soe la'en,
hotu nola tenik mane, feto nia
moos nakur biti-kluni.”✡

Yesus foo matak-malirin baa lawarik sia
(Mateus 19:13-15; Lukas 18:15-17)

13 Baa loron ida, ema nodi
siakaan oan sia baa Yesus. Sia
nusu Yesus rai liman baa lawarik
sia, nebee simu matak-malirin.
Mais Yesus Niakaan maktuir sia
saseni ema nia sia.
14 Naree nunia, Yesus krakat
baa maktuir sia na'ak, “Habusik
lawarik sia mai baa Ha'u! Keta
saseni sia! Tan ema oin nunia
sia, mak Na'i Maromak eman.
15 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e,
tebes no loos! Ema mak nakara
dadi baa Na'i Maromak eman, nia
musti nakri'it aan baa Na'i Maro-
mak hanesan lawarik oan nakri'it
aan baa inan-aman. Kalo lale,
ema nia la fatan dadi baa Na'i
Maromak eman.”✡ 16 Hotu, Yesus
nako'ak nola lawarik nia sia. Nia
rai liman baa sia ida-idak, nodi
foo matak-malirin baa sia.

Maksoin ida buka dalan atu moris nima-nimak no Na'i Maromak
(Mateus 19:16-30; Lukas 18:18-30)

17 Baa oras Yesus sia atu la'o,
ema maksoin ida nalai mai na-
soru sia. Nia nakni'a baa Yesus
nodi nusu na'ak, “Ama Boot! Ama
Boot ne'e, ema di'ak. Tan baa
nia, ha'u kusu Ama nanorin lia
ida baa ha'u. Lia nia nune'e, Ama
Boot. Ha'u kmusti kalo saa, nebee
katene malorek ka'ak ha'u kbele
tama lale'an atu moris kamutuk
ko Na'i Maromak?”
18 Yesus moos nataa na'ak, “Tan
saa o temi Ha'u ma'ak ema di'ak?
La no ema ida mak di'ak. Na'i
Maromak mesan dei mak di'ak.
19 O matene ti'an Na'i Maromak
ukun na'ak:
‘Keta ho'o ema;
Keta hakur biti-kluni;
Keta hana'o;
Keta hataa hodi lia tolek;
Keta be'ur ema hodi hola
siakaan sa-saa;
No ita musti hakneter itakaan
inan-aman.’”✡
20 Hotu, ema nia nataa na'ak,
“Tebes, Ama Boot! Ha'u kalo tuir
ti'an ukun nia sia hotu-hotu hori
sei ki'ik.”
21 Rona nola nunia, Yesus
nadomi ema nia. Nia katak na'ak,
“Kona! Mais sei no lia ida tenik. O
musti fila, baa fa'an mohu okaan
sasoin sia. Hotu, fa'e osan nia baa
ema ki'ik no ema susar sia, foin
fila mikar mai tuir Ha'u. Nosi
ikus, Na'i Maromak nanis foo
seluk sasoin baa o iha lale'an.”
22 Rona nola Yesus dale nunia,
ema nia neon dodok. Hotu, nia
fila nodi neon susar loos, tan nia
soi to'o.

✡ **10:4** Hanoin Hikar Dalan Moris 24:1-4; Mateus 5:31 ✡ **10:6** Lia Uluk Fohon 1:27, 5:2 ✡ **10:8** Lia Uluk Fohon 2:24 ✡ **10:12** Mateus 5:32; 1 Korintus 7:10-11 ✡ **10:15** Mateus 18:3 ✡ **10:19** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:12-16; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:16-20

23 Hotu, Yesus titu Niakaan maktuir sia baa-mai nodi katak na'ak,
“Rona! Kalo maksoin ida nakara
tama baa lale'an atu dadi Na'i
Maromak eman, lia nia kole ba-
suk.”
24 Rona nola nunia, maktuir sia
moos benar. Mais, Yesus katak
nalore tenik na'ak, “Rona di'a-
di'ak! Dadi Na'i Maromak eman,
kole basuk! Keta hanoin ha'ak lia
nia maus! 25 Lia hatetek nudaar
kuda unta ida kole basuk tama
lalutuk tuir daun kuak. Kole
liu tenik, maksoin ida tama baa
lale'an dadi Na'i Maromak eman.”
26 Lia hatetek nia nalo mak-
tuir sia hetak benar. Hotu, sia
nusu tenik na'ak, “Kalo kole basuk
nunia, see mak bele netan moris?”
27 Yesus titu baa sia ida-idak
nodi katak na'ak, “Kalo ema raik-
laran mak nalo, nanis la bele.
Mais, kalo Na'i Maromak mak
nalo, nanis hotu-hotu bele!”
28 Hotu, Petrus foti lia na'ak,
“Ama! Ami la'o hela ti'an
amikaan sasoin sia hotu-hotu atu
tuir Ita Boot. Mais, ami hetan
saa?”
29-30 Yesus nataa na'ak, “Rona
mai Petrus! Ha'ukaan dalen ne'e,
tebes no loos! Kalo ema ida la'o
nela niakaan inan-aman, maun-
biin-alin, niakaan oan, niakaan
to'os, niakaan serwisu, niakaan
uma laran isin hotu-hotu, tan
tuir Ha'u nodi keke lema Na'i
Maromak Manfatin Di'ak, ema
nia nanis simu nikar isin atus
ida. Hotu-hotu mak nia la'o nela
nia, nia simu nikar liu tan tenik.
Ema nanis nasusar nia, tan tuir
Ha'u. Mais, baa oras rai falu fila,
nia netan moris nima-nimak no
Na'i Maromak. 31 Hanoin di'a-
di'ak! Ema mak naksa'ek aan dadi
ema boot, nosi ikus Na'i Maro-
mak nafoli nia na'ak, ema ki'ik.
Ema mak naraik aan hanesan
ema ki'ik, nosi ikus Na'i Maromak
nafoli nia na'ak, ema boot.”*

Dala tolu ona Yesus katak kedan lia Niakaan susar no mate
(Mateus 20:17-19; Lukas 18:31-34)

32 Hotu, Yesus no Niakaan mak-
tuir ema na'in sanulu resin rua no
ema seluk sia baa kota Yerusalem.
Yesus la'o nosi oin. Naree nunia,
Niakaan maktuir sia benar no
nata'uk, tan nanoin nola lia mak
uluk Yesus katak na'ak, ema atu
no'o Nia iha Yerusalem. Yesus
natene nola sia nata'uk nunia, Nia
bolu nola maktuir sia mesan, hotu
Nia katak nalore lia saa mak ema
atu nalo baa Nia iha Yerusalem.
33 Nia katak na'ak, “Rona! Oras
ne'e, ita baa Yerusalem ona! Iha
nia ema atu fa'an Ha'u, mak Ema
Raiklaran Isin ne'e. Hotu, sia
latan Ha'u baa na'ilulik ulun sia
no manorik ukun sia. Hotu, sia
taa ukun mate baa Ha'u. Sia moos
latan Ha'u baa ema seluk sia mak
la natene Maromak. 34 Hotu, sia
dale namoe Ha'u, soe kaban baa
Ha'u, no no'at nadodok Ha'ukaan
isin. Hotu, sia no'o Ha'u. Ha'u
nanis mate. Mais baa wainrua,
Ha'u kmoris kikar.”

Yakobus no Yohanis nusu atu dadi ema boot
(Mateus 20:20-28)

35 Yesus dale notu nunia, Se-
badeus oan Yakobus no Yohanis
nare'is aan baa Yesus, hotu nusu
na'ak, “Ama Boot! Ami atu husu
oan ida.”
36 Yesus moos nusu sia na'ak,
“Emi hakara saa?”
37 Sia nataa na'ak, “Nune'e Ama
Boot! Nosi ikus, kalo Ama Boot
nabesi aan ti'an nodi kaer ukun,
ami haloon nebee Ama bele foo
fatik bodik ami rua ne'e. Ida iha
Ama sorin kwana, ida tenik iha
sorin karuk, nebee ami rua moos
bele tuir kaer ukun.”
38 Rona nola nunia, Yesus nataa
na'ak, “Emi la hatene saa mak
emi husu! Ha'u atu ketan susar
wa'in. Dadi, hanoin di'a-di'ak lai.

* **10:31** Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak, “Ema mak uluk baa oras ne'e, atu dadi baa ikus. Ema mak ikus baa oras ne'e, atu dadi baa uluk.” Tuir siakaan lia Yunani, “ema uluk” na'ak “ema boot”. “Ema ikus” na'ak “ema ki'ik”. Leno no Mateus 20:16; Lukas 13:30. ✡ **10:38** Lukas 12:50

Emi bele terus susar to'o mate hamutuk ho Ha'u ka lale?”✡
39 Sia moos nataa na'ak, “Bele basuk Ama!”
Hotu, Yesus nataa tenik na'ak, “Tebes! La kleur ona, emi moos atu hatiu susar hanesan Ha'u. 40 Mais, see mak tuur iha Ha'ukaan sorin kwana no karuk, lia nia lahoos Ha'u mak kakotu. Na'i Maromak du'uk mak nakotu ti'an se-see mak tuur iha fatik nia.”
41 Baa oras Yesus Niakaan maktuir sanulu rumak sia rona nola Yakobus no Yohanis nusu nunia, sia moos krakat. 42 Hotu, Yesus bolu nola maktuir sia hotu-hotu, nodi katak nalore na'ak, “Emi hatene ti'an ha'ak, liurai mak kaer ukun iha raiklaran, sia tonan siakaan renun, to'o la nakfodak. Ema boot nosi klubun mak la natene Na'i Maromak moos, foo ukun liu kladik, to'o renu la bele foti ulun. 43 Mais, emi la bele halo nunia! Tan see mak nakara dadi ema boot, nia musti dadi ema ki'ik nodi naliku ema seluk.✡ 44 See mak nakara dadi ulun, nia musti dadi ata.✡ 45 Ha'u mak Ema Raiklaran Isin ne'e moos kalo nunia. Ha'u kmai, lahoos atu buka ema naliku Ha'u. Mais Ha'u kmai atu kaliku ema, kodi latan Ha'ukaan moris tomak nebee sori ema wa'in nosi siakaan salan.”

Yesus nadi'ak nola ema delek ida
(Mateus 20:29-34; Lukas 18:35-43)

46 Hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia no ema wa'in nia sia, to'o Yeriko. Baa oras sia atu la'o liu, noo ema delek ida no'i tuur iha dalan tehen nodi naididu. Ema nia, naran Bartimeus. Aman, naran Timeus. 47 Oras Bartimeus rona na'ak ema mak la'o liu nia, Yesus nosi Nasaret, nia nahii maka'as na'ak, “Yesus! Na'i Daud husar-binan! Madomi ha'u lai!”
48 Rona nahii nunia, ema krakat nodi de'an nia na'ak, “Hoi! Noonook!”
Mais Bartimeus nahii maka'as tenik na'ak, “Yesus! Na'i Daud husar-binan! Madomi ha'u lai!”
49 Rona nola nunia, Yesus moos nanawa, hotu naruka ema nia sia na'ak, “Hodi nia mai!”
Sia moos baa katak baa delek nia na'ak, “Neon di'ak baa ona, tan Ama Boot bolu o. Mai ona!”
50 Rona nola nunia, Bartimeus nariik, soe nela kedan niakaan tais, baa nasoru Yesus.
51 Hotu, Yesus nusu nia na'ak, “O makara saa?”
Nia nataa na'ak, “Ama Boot! Ha'u kusu nebee bele karee!”
52 Yesus moos katak na'ak, “Di'ak. Tan o fiar ma'ak Ha'u kbele kadi'ak kola o, oras ne'e moos, o di'ak kedan! Fila ona!”
Baa oras nia moos, Bartimeus matan moon kedas. Hotu, nia tuir Yesus.

11

Yesus tama Yerusalem, ema wa'in simu Nia hanesan na'in boot
(Mateus 21:1-11; Lukas 19:28-40; Yohanis 12:12-19)

1 Hotu, Yesus sia la'o liu to'o kre'is Yerusalem. Sia nanawa sala-sala kre'is leo rua iha Foho Saitun* tehen. Leo rua nia, ida naran Betfage, ida naran Betania. Iha nia, Yesus naruka Niakaan maktuir na'in rua baa uluk. 2 Nia katak na'ak, “Emi na'in rua baa uluk leo nebaa. Oras tama baa, emi atu haree kuda keledai oan matan ida mak ema kesi iha nia. Kuda keledai nia, ema sei la sa'e dauk. Baa kore hola hodi mai. 3 Kalo ema nusu na'ak, ‘Tan saa emi kore kuda keledai nia?’ emi musti hataa ha'ak, ‘Na'in atu sa'e. Sa'e notu, Nia solok fila kedan.’”
4 Rona nola nunia, maktuir na'in rua nia baa. To'o baa, sia netan kuda keledai oan nia, ema kesi iha dalan tehen. Sia moos

✡ **10:43** Lukas 22:25-26 ✡ **10:44** Mateus 23:11; Markus 9:35; Lukas 22:26 * **11:1** Sia nanaran foho nia ‘Saitun’, tan iha nia no to'os ai saitun wa'in. Ai saitun fuan, sia nalo baa mina. Foho Saitun nia, takseer dook nosi Yerusalem, kilo ida.

kore nola, atu nodi baa Yesus.
5 Haree nunia, ema mak nariik
iha nia sia nusu na'ak, “Tan saa
emi kore hola ema niakaan kuda
keledai nia?”
6 Sia moos nataa na'ak, “Na'in
atu sa'e. Sa'e notu, Nia solok
fila mai kedan.” Rona nola nunia,
ema nia sia nabusik sia nodi baa.
7 To'o Yesus baa, sia nola tais nalo
baa sela, taka baa kuda keledai
nia. Hotu, Yesus sa'e baa.
8 Oras Yesus sia tama kota laran,
ema wa'in moos nola siakaan tais,
na'e baa dalan klaran. Balu baa
taa nola beet tahan† iha dalan
tehen, nodi baa, na'e keke iha
dalan klaran. Nodi nafutar nunia,
sia foo tadak na'ak, sia simu Yesus
nodi kneter, hanesan sia simu
na'in boot. 9 Ema nia sia balu la'o
uluk Yesus, balu tenik nosi kotuk.
Sia nahii bele-bele na'ak,
“Hosana! Ami tonu-haboot Na'i
Maromak,‡
tan Nia natuun matak-malirin
baa Ema mak mai nodi Ni-
akaan naran.✡
10 Hosana! Ami tonu-haboot Na'i
Maromak,
tan Nia atu nariik nikar Na'i
Daud fohorain!
Hosana! Ami tonu-haboot Na'i
Maromak,
tan Nia nabesi aan iha lale'an
mak aas kaliuk!”
11 To'o kota laran, Yesus sia
tama baa Uma Hamulak Huun.
Iha Uma Hamulak Huun lalawar,
Nia titu satan leur fatik nia. Mais,
tan atu kalan ona, sia moos fila
baa leo Betania.

Yesus nasee ai huun ida nebee keta nafua ona

(Mateus 21:18-19)

12 Baa awan seisawan, Yesus
sia sai nosi Betania, baa nikar
Yerusalem. To'o dalan klaran,
Yesus salaen. 13 Nia naree ai
huun ida iha dalan tehen. Ai nia
fuan ema bele naa.§ Hotu, Yesus
nare'is aan baa, atu naree kokon
ai nia noo fuan ka lale. Mais, ai
nia la no fuan, tan foin nataha.
14 Naree nunia, Yesus nasee ai nia
na'ak, “Tan o la mafua bodik Ha'u,
nahuu baa oras ne'e moos, o la
mafua tenik bodik ema ona!”

Yesus Niakaan maktuir sia moos rona Nia nasee nunia.

Yesus tama baa Uma Hamulak Huun nodi sobu karin ema makfa'an iha nia

(Mateus 21:12-17; Lukas 19:45-48; Yohanis 2:13-22)

15 Yesus sia la'o liu to'o kota
Yerusalem, hotu tama tenik baa
Maromak Uma Hamulak Huun.
Iha lalawar nia, noo ema mak
fa'an manu lakateu sina mak ema
nalo baa sera oras namulak. Titu-
naree nunia, Yesus baa te'ur sai
sia. Nia soe karin hadak mak
ema nalo baa fatik taruka osan.
Nia moos baku fila fatik mak ema
nodi fa'an manu lakateu. 16 Nia
moos badu ema hotu-hotu, nebee
keta hodi siakaan naha sai-tama
tesi tuir Uma Hamulak lalawar
nia. 17 Hotu, Nia katak baa ema
nia sia na'ak, “Hori uluk Maromak
naruka Niakaan mako'an nakerek
nela na'ak, ‘Ha'u kariik Ha'ukaan
Uma, nebee ema raiklaran tomak
bele mai namulak baa Ha'u iha
nia!’ Emi hatene lia nia ti'an, mais
emi sei halo luku Uma ne'e dadi
baa ema na'ok nuuk!”✡
18 Oras na'ilulik no manorik
ukun Yahudi sia rona lia nosi
Yesus Niakaan hahalok nia, sia
hirus tebes. Sia buka dalan atu
no'o Yesus, mais sia nakerat ema
wa'in mak beer basuk Yesus Ni-
akaan hanorin.
19 Kre'is loro monu, Yesus sia sai
nela kota Yerusalem, fila baa toba
iha Betania.

† **11:8** Markus niakaan hakerek na'ak ‘ai lain’. Mais ita hatene hosi Yohanis 12:13 na'ak, ai lain nia ‘beet tahan’. ‡ **11:9** Siakaan lia fuan *‘Hosana’* nia na'ak ‘foo moris’. Sia katak lia fuan nia bodik tonu-naboot Na'i Maromak. ✡ **11:9** Kananuk Sia 118:26 § **11:13** Iha Hakerek Moon lia Yunani, ai huun nia naran ‘sukei’. Hakerek Moon tuir lia Indonesia na'ak ‘pohon ara’. Mais, ‘sukei’ natudu ai huun ida mak ema kuda atu naa fuan. Iha rai Timor, ema la naa ‘ai huun ara’ fuan. Dadi, ai huun ‘sukei’ iha Hakerek Moon, la manesak no itakaan ai huun ‘ara’ iha rai Timor. ✡ **11:17** Yesaya 56:7; Yeremia 7:11

Kalo ita fiar metis baa Na'i Maromak, nanis Nia foo saa mak ita husu
(Mateus 21:20-22)

20-21 Baa awan seisawan, Yesus sia fila nikar baa Yerusalem. To'o dalan klaran, sia la'o liu ai huun mak hori sehik Yesus nasee nia. Niakaan maktuir sia blaar, tan ai nia mate maran ti'an to'o abut. Petrus moos nanoin nola Yesus nasee hori sehik nia, hotu katak baa Yesus na'ak, "Ama Boot! Haree lai! Ai huun mak Ama nasai lian manas hori sehik nia, mate maran ti'an!"

22 Yesus nataa na'ak, "Tebes! Surak emi fiar baa Na'i Maromak. 23 Kalo emi fiar tebe-tebes, emi bele haruka foho ida nakfokit lori baa tasi. Nanis foho nia nakfokit lori baa tasi, surak emi fiar metis hodi neon no laran.✡ 24 Keta halu'a! Kalo emi hamulak hodi husu sa-saa baa Na'i Maromak, Nia nanis foo baa emi. Surak emi fiar tebe-tebes! 25 Mais baa oras hamulak, kalo ema ida nosi emi laran sei manas no ema seluk, musti baa di'ak hikar ho ema nia lai. Foin, emikaan Ama iha lale'an kasu mohu emikaan salan. 26 [Kalo emi rai hirus hodi la foo pardua baa ema, emikaan Ama iha lale'an moos la foo pardua baa emi."]* ✡

Ema boot sia nalo lia nosi Yesus beran
(Mateus 21:23-27; Lukas 20:1-8)

27 Nunia hotu, Yesus sia la'o liu. To'o Yerusalem baa, sia tama nikar baa Uma Hamulak Huun. Baa oras tama baa lalawar, na'ilulik ulun sia no manorik ukun sia mai 28 nusu baa Yesus na'ak, "Tan saa hori sehik O mai tokar lauk iha ne'e?! See mak naruka O?"

29 Mais Yesus natene sia buka Niakaan ain. Hotu, Nia nataa na'ak, "Ha'u moos kakara kusu lia ida baa emi. Emi hataa Ha'u lai, foin Ha'u kataa emi. 30 Ha'u kakara kusu nune'e: ita hotu-hotu hatene Yohanis nia mak sarani ema. See mak latan beran baa nia, nebee nia sarani ema? Na'i Maromak ka, ema raiklaran?"

31 Rona nola nunia, sia nanoin baa-mai. Hotu, sia kabuar lia fuan na'ak, "Adeei! Ita kona di'a ti'an! Kalo ita hataa ha'ak, 'Na'i Maromak mak latan beran,' Nia atu nataa nikar na'ak, 'Kalo nunia, tan saa emi la fiar Yohanis?' 32 Mais ita moos la bele hataa ha'ak, 'Ema raiklaran mak latan beran' keta arumak ema lear krakat ita, tan sia fiar na'ak, Yohanis nia, Maromak mako'an."

33 Ko'a notu lia, sia nataa badak dei na'ak, "Ami la hatene!"

Yesus moos nataa nikar baa sia na'ak, "Kalo nunia, Ha'u moos la katak baa emi, see mak latan beran baa Ha'u."

12

Yesus foo lia hatetek nosi ema serwisu to'os anggor
(Mateus 21:33-46; Lukas 20:9-19)

1 Hotu, Yesus dale tenik baa ema boot nia sia nodi lia hatetek na'ak, "Noo ema ida nalo to'os baa niakaan rai rohan atu kuda ai anggor baa. Hotu, nia nalo ba'a satan leur. Nia moos ke'e kuak ida, nalo baa anggor ween fatik. Nia moos nariik uma tetu aas ida atu nodi daka to'os. Hotu, nia seba to'os nia baa ema mak serwisu to'os, nebee sia fa'e rua to'os isin. Nakotu lia ti'an, to'os na'in nia la'o baa rai dook.✡

2 To'o oras ku'u, to'os na'in nia solok niakaan ema ain-liman ida baa nusu niakaan fafa'ek. 3 Mais, ema serwisu to'os nia sia, kohi nola nodi ta'e ema nia. Hotu, sia te'ur fila nodi liman mamuk.

4 Rona nola nunia, to'os na'in nia solok ema ida seluk baa. Mais, ema mak serwisu to'os nia sia ta'e nia, to'o ulun fatun kanek karin. Sia moos de'an namoe nia, hotu nalatu fila. 5 Rona tenik nunia,

✡ **11:23** Mateus 17:20; 1 Korintus 13:2 * **11:26** Tohar 26 nia la tama iha Hakerek Moon lia Yunani balu. ✡ **11:26** Mateus 6:14-15 ✡ **12:1** Yesaya 5:1-2

to'os na'in nia solok tenik ema ida baa. Mais ema serwisu to'os nia sia no'o nia. Masik sia nalo aat nunabee moos, to'os na'in solok niakaan ema sia baa beibeik. Mais, ema serwisu to'os nia sia ta'e balu, no'o balu. 6 Baa ikus, hela mesan ema ida dei. Ema nia, to'os na'in oan mane mesak mak nia dadobe tebes. Tan la noo dalan seluk ti'an, to'os na'in solok luku oan baa. Nia naneo na'ak, 'Kalo ha'u ksolok ha'ukaan oan du'uk, sia nanis simu di'a-di'ak nodi rona baa nia.'

7 Mais baa oras ema serwisu to'os nia sia naree oan nia mai, sia namaas baa malu na'ak, 'Hoi! Haree baa! Katuas naruka oan du'uk mak mai! Awan-wainrua, kalo katuas mate, nia ne'e mak atu netan sasoin hotu-hotu. Di'ak liu, ita ho'o nia ona, nebee ita hadau hola to'os ne'e!' 8 Hotu, sia kohi nola oan nia. Sia no'o ti'an, hotu soe maten baa to'os luan."

9 Hotu Yesus natuka lia hatetek nia, nodi nusu baa ema boot nia sia na'ak, "Oras ne'e, Ha'u atu kusu nune'e: To'os na'in nia atu nalo saa baa ema serwisu sia? Tuir Ha'u, nia nanis mai no'o mohu sia. Hotu, nola nikar to'os nia, foo baa ema seluk.

10 Arumak emi sei la leno dauk saa mak hakerek ti'an iha Hakerek Moon na'ak,

'Noo fatuk ida mak badaen fatuk
sia soe lerek ti'an.
Mais, oras ne'e fatuk nia dadi
baa uma tatuur fatuk ona.
11 Na'i Maromak du'uk mak boi
nola no natuur fatuk nia.
Etuk oin, ita haree baa,
kabaas tebes!'"✡

12 Rona nola nunia, ema boot sia natene kedan na'ak, Yesus Niakaan lia hatetek nia kona baa sia. Sia manesak no ema serwisu aat nia sia no badaen mak soe fatuk nia. Tan lia nia, sia buka dalan atu kohi Yesus. Mais, sia nakerat ema lear mak nakara Yesus Niakaan hanorin. Hotu, sia la'o nela Yesus dei.

Ema nodi lia selu bea atu buka Yesus ain
(Mateus 22:15-22; Lukas 20:20-26)

13 Nunia hotu, ema boot Yahudi sia bolu nola ema Farisi no maktuir Herodes na'in hira, nebee baa nase'i lia atu nahonu Yesus. 14 Hotu, sia moos baa nusu Yesus na'ak, "Ama Boot! Ami hotu-hotu hatene ha'ak, Ama neon loos. Ama nanorin loke fore Na'i Maromak hakaran, no la fihir oin. Oras ne'e, ami atu husu lia ida nune'e: tuir itakaan ukun-badu Yahudi, ita musti selu bea baa liurai Roma ka lale?"

15 Mais Yesus natene sia atu nahonu Nia, nebee dale sakar ukunrai Roma. Tan baa nia, Nia nataa na'ak, "Tan saa emi hase'i lia atu hahonu Ha'u!? Hatudu kokon osan murak tomak ida baa Ha'u!"

16 Hotu, sia nodi osan murak tomak ida baa Yesus. Nia simu nola, hotu leno. Hotu, Nia nusu baa sia na'ak, "Ne'e, see niakaan oin? Ne'e, see niakaan naran?"

Sia nataa na'ak, "Nia, Keser mak liurai Roma."

17 Hotu, Yesus dale tenik na'ak, "Kalo nunia, foo baa ukunrai saa mak ukunrai niakaan. No foo baa Maromak saa mak Maromak Niakaan."

Rona nola Yesus nataa nunia, sia blaar karin, tan Yesus dale nia makonak. Masik sia buka Yesus ain moos, la bele.

Lia ema mate bele moris nikar no lia ema nola malu iha lale'an
(Mateus 22:23-33; Lukas 20:27-40)

18 Hotu, ema na'in hira seluk mai baa Yesus. Sia nia, nosi partee Saduki mak nanorin na'ak, nosi ikus baa oras rai falu fila, ema mak mate ti'an, la moris nikar.✡ 19 Sia katak baa Yesus na'ak, "Ama Boot! Bei Musa nakerek nela ukun-badu baa ita ema Yahudi na'ak: Kalo mane ida mate nela feen, mais la noo oan, niakaan alin musti nola feto faluk nia,

✡ **12:11** Kananuk Sia 118:22-23 ✡ **12:18** Kristus Klosan Lian 23:8 ✡ **12:19** Hanoin Hikar Dalan Moris 25:5

nebee foo husar-binan baa ni-akaan maun mak mate ti'an nia.✡
20 Uluk bei Musa nanorin nunia tebes. Mais noo lia ida nune'e: Noo mane maun-alin na'in hitu. Mane ulun nola feen, hotu mate, mais la noo oan. 21 Hotu, alin mak tuir nia, nola nikar feto faluk nia. Mais la kleur, alin nia moos mate, la noo oan. Nunia tenik alin susu dala rua. Nia nola feto nia. Mais nia moos mate, la noo oan tenik. 22 Nunia bei-beik to'o alin ikun moos mate. Nosi ikus, feto faluk nia moos mate.

23 Oras ne'e ami atu husu nune'e: Feto nia nola mane na'in hitu ti'an. Nosi ikus, baa oras rai falu fila Na'i Maromak nalo ema mate ti'an sia moris nikar, feto nia dadi baa mane ida nabee feen?"

24 Rona nola nunia, Yesus nataa na'ak, "Kalo emi husu nunia, emi sala ti'an! Emi la hatene Hakerek Moon isin. Emi moos la hatene Na'i Maromak beran maka'as!

25 Rona! Lia loos mak ne'e! Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an la nola malu. Oras rai falu fila Na'i Maromak nalo ema mate ti'an sia moris nikar, sia moos la nola malu ona, hanesan makbukar lale'an sia. 26 Ha'u moos kalore tenik kosi lia ema mak mate ti'an bele moris nikar ka lale. Uluk aan, Bei Musa nakerek lia nosi ai huun ki'ik mak ha'i naa mais la namotuk. Emi la leno lia nia ka? Baa oras ha'i naa ai huun nia, Na'i Maromak foo natene baa Bei Musa na'ak, 'Ha'u ne'e Maromak, mak okaan Bei Abraham, Bei Isak no Bei Yakob, siakaan Maromak. Sia hotu-hotu lo'u-sudur baa Ha'u hori uluk to'o oras ne'e.'✡ 27 Kalo ita leno nunia, ita hatene ha'ak, baa oras Na'i Maromak dale nunia, bei nia sia mate kleur ti'an. Masik nunia moos, Na'i Maromak katak na'ak, sia sei lo'u-sudur baa Nia. Lia nia na'ak, sia sei moris. Dadi, masik ema mate ti'an, bele moris nikar. Ema moris mak lo'u-sudur baa Na'i Maromak, lahoos ema mate! Kalo emi kaer metis hanorin mak na'ak ema mak mate ti'an la bele moris nikar, emi sala ti'an!"

Hadomi Na'i Maromak no ema raiklaran
(Mateus 22:34-40; Lukas 10:25-28)

28 Baa oras nia, noo manorik ukun Yahudi ida mak tuir rona Yesus nanorin ema partee Saduki sia. Manorik ukun nia naneo na'ak, Yesus nataa di'a-di'ak lia mak sia nusu ohin nia. Hotu, nia nusu baa Yesus na'ak, "Ama Boot! Ha'u atu kusu lia ida nune'e: Itakaan ukun-badu nosi Bei Musa, wa'in loos. Nosi ukun nia sia hotu-hotu, ukun nabee mak boot kaliuk?"

29 Yesus moos nataa na'ak, "Ukun mak boot kaliuk mak ne'e:
'Ema hotu-hotu iha rai Isra'el,
rona di'a-di'ak!
Na'i Maromak mak itakaan Na'in,
no itakaan Maromak!
La noo seluk tenik. Nia mesan dei.
30 Dadi, ita musti hadomi Nia liu hotu-hotu.
Ita musti beer Nia bei-beik.
Ita musti hatene di'a-di'ak Nia.
Tenik, ita musti haka'as aan tuir Niakaan hakaran.'✡
31 No ukun dala rua mak ne'e:
'Ita musti hadomi itakaan maluk,
oin nudaar ita hadomi itakaan isin lolon du'uk.'
Ukun rua ne'e, mak boot kaliuk. La no ukun seluk tenik mak boot liu ukun rua ne'e."✡

32 Hotu, manorik ukun nia simu Yesus na'ak, "Tebes Ama! Saa mak Ama Boot katak nia loos. Na'i Maromak ida dei! La noo seluk tenik. Nia mesan dei.✡ 33 Ita musti hadomi Nia liu hotu-hotu. Ita musti beer Nia bei-beik. Ita musti hatene di'a-di'ak Nia, no ita musti haka'as aan tuir Niakaan hakaran. Ita moos musti hadomi itakaan maluk, oin nudaar ita hadomi itakaan isin lolon du'uk. Nia, mak Na'i Maromak beer liu

✡ **12:26** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:6 ✡ **12:30** Hanoin Hikar Dalan Moris 6:4-5 ✡ **12:31** Ukun-badu Na'ilulik 19:18 ✡ **12:32** Hanoin Hikar Dalan Moris 4:35 ✡ **12:33** Hosea 6:6

nosi itakaan sera hotu-hotu baa Nia.”✡
34 Rona nola nunia, Yesus
natene na'ak manorik ukun nia
natene tebes ti'an. Hotu Yesus
katak baa nia na'ak, “Ama kre'is
ti'an dadi Na'i Maromak eman.”
Nunia hotu, la noo ema seluk
tenik mak naksakar aan toe no
Yesus, tan la noo mak bele nahonu
Nia.✡

Kristus, Na'i Daud husar-binan, mais Kristus moos Na'i Daud Ulun
(Mateus 22:41-46; Lukas 20:41-44)

35 Hotu, Yesus nanorin tenik
ema iha Uma Hamulak Huun. Nia
katak nalore na'ak, “Hori uluk
aan Na'i Maromak nameno ti'an
atu solok Kristus nodi sori Ni-
akaan ema sia. Itakaan manorik
ukun Yahudi sia nanorin na'ak,
Kristus nia, Na'i Daud husar-
binan. Mais siakaan hanorin nia,
sei la to'o dauk. 36 Tan uluk
Maromak Kmalar Lulik naruka
Na'i Daud nakerek nosi lia Kristus
na'ak:
‘Na'i Maromak katak ti'an baa
ha'ukaan Ulun Boot na'ak,
“Mai tuur baa fatik kneter
kaliuk ne'e iha Ha'ukaan
sorin kwana,
tan Ha'u atu kalo okaan
funu sia lo'u baa o.’”✡
37a Nosi hakerek nia, ita hatene
malorek ha'ak, Na'i Daud du'uk
temi Kristus na'ak ‘Ulun’. Dadi,
kalo ema na'ak Kristus nia, Na'i
Daud husar-binan loos dei, lia nia
sei la to'o dauk, tan Kristus moos,
Na'i Daud Ulun!”

Yesus foo natene nebee sintidu baa manorik ukun mak subar siakaan salan
(Mateus 23:1-36; Lukas 20:45-47)

37b Rona Yesus nanorin nunia,
ema wa'in beer tebes. 38 Hotu,
Yesus katak tenik na'ak, “Sintidu
baa manorik ukun sia. Sia tau
faru klobor nodi la'o baa-mai
lalore aan baa ema wa'in, nebee
ema tonu sia na'ak, ‘Ema nia sia,
moon tebes!’ 39 Oras tama uma
hamulak, sia buka tuur fatik iha
oin, nebee ema wa'in titu-naree
sia. Iha dahur moos, sia nalo
nunia. 40 Mais sintidu, tan sia
bosok feto faluk sia, nodi nadau
nola siakaan uma. Mais iha ema
lear oin, sia subar mate siakaan
a'aat. Sia nariik nodi namulak
kleu-leur, tan sia beer ema tonu
na'ak, sia ema moon. Mais nosi
ikus, sia simu kastikar todan liu.”

Feto faluk mukit ida niakaan sera mak boot kaliuk
(Lukas 21:1-4)

41 Hotu, Yesus baa tuur kre'is
baa ai balun sera fatik iha Uma
Hamulak Huun. Nia naree ema
mai natama osan sera baa ai
balun. Baa oras nia, ema maksoin
sia mai natama osan wa'in boot.
42 La oras, feto faluk mukit ida
moos mai namulak. Nia natama
osan lahon rua baa ai balun nia.
Osan nia folin ki'ik basuk.
43 Naree nunia, Yesus bolu
nola Niakaan maktuir sia, hotu
katak na'ak, “Haree baa! Feto
mukit ne'e natama osan lahon
rua dei, mais niakaan sera nia,
boot liu ema hotu-hotu siakaan
sera. 44 Ema seluk sia foo sera
nosi siakaan osan resin. Mais,
feto faluk ne'e sera mohu niakaan
osan hotu-hotu, to'o osan atu nola
haan moos, la noo ona.”

13

Yesus katak kedan na'ak, Uma Hamulak Huun atu nakro'on
(Mateus 24:1-2; Lukas 21:5-6)

1 Hotu, Yesus no Niakaan mak-
tuir sia nariik atu la'o nela Uma
Hamulak Huun. Baa oras sai,
maktuir ida natudu Uma Hamu-
lak nia baa Yesus nodi na'ak,
“Ama Boot! Haree kokon! Uma
ne'e, kabaas tebes! Ema nada
fatuk boot sia di'ak basuk!”
2 Mais Yesus nataa na'ak, “Uma
ne'e kabaas tebes. Mais la kleur
ona, ema atu naro'on mohu fatuk
ne'e sia hotu-hotu.”

✡ **12:34** Lukas 10:25-28 ✡ **12:36** Kananuk Sia 110:1

Tadak mak foo natene na'ak rai atu falu fila
(Mateus 24:3-14; Lukas 21:7-19)

3 Hotu, Yesus baa tuur iha Foho
Saitun, nebee bele mana mai Na'i
Maromak Niakaan Uma Hamulak
Huun. Niakaan maktuir na'in
haat mak Petrus, Yakobus, Yoha-
nis no Andreas baa tuir Nia atu
dale mesan no Nia. 4 Sia nusu baa
Yesus na'ak, “Ama! Katak malore
lia mak Ama dale ohin nia nosi
Uma Hamulak Huun. Wainhira
loron nia to'o? Niakaan tadak oin
nunabee?”

5 Yesus nataa na'ak, “Emi musti
daka aan di'a-di'ak, nebee keta
kona be'ur. 6 Ema oi-oik atu mai
loko aan na'ak, ‘Ha'u ne'e, Kris-
tus, mak Na'i Maromak nameno
kedan hori uluk.’ Hodi nunia, sia
be'ur nola ema wa'in. 7 Mais,
lalika hata'uk kalo emi haree
ema natuda malu, lale emi rona
ha'ak ema natuda iha fatin hotu-
hotu. Hahalok oi-oik nunia, musti
mosu uluk lai, foin rai falu fila.
8 Ema klubun ida atu natuda sakar
klubun seluk. Rai ida atu natuda
sakar rai seluk. Rai kakekuk mosu
iha nabee-nabee. Dinu salaen
boot basuk moos mosu mai. Lia
nia hotu-hotu foo tadak na'ak,
oras rai falu fila kre'is ona, hane-
san feto mak notak moras ti'an,
tan oras nahoris kre'is ona.

9 Emi musti daka aan di'a-di'ak!
Ema atu mai kohi emi, hotu dada
nodi baa moon-metan, tan emi
tuir Ha'u. Sia moos ta'e nababu
emi iha uma hamulak laran. Sia
moos kesi nola emi baa hataa ema
makaer ukun sia. Mais emi musti
katak malorek Ha'ukaan Man-
fatin Di'ak baa sia. 10 Ha'ukaan
Manfatin Di'ak nia musti keke
lema baa ema klubun hotu-hotu
iha raiklaran tomak, foin rai falu
fila. 11 Hanoin di'a-di'ak! Kalo
ema kesi emi nodi baa moon-
metan, keta makerat. Keta neo-
neon ha'ak emi atu hataa saa,
tan Maromak Kmalar Lulik foo lia
fuan baa emi atu hodi hataa.✡

12 Hanoin! Ema mak fiar baa
Ha'u, ema atu hirus nia, to'o ni-
akaan familin du'uk buka dalan
no'o nia. Kalo aman fiar, oan
du'uk mak atu no'o aman. Kalo
oan fiar, inan-aman du'uk mak
atu no'o oan. 13 Ema hotu-hotu
atu hirus emi, tan fiar Ha'u. Mais
ema mak naterus aan tuir Ha'u
bei-beik, nia nanis netan moris
to'o nima-nimak.”✡

Daka di'a-di'ak, tan rai falu fila kre'is mai ona
(Mateus 24:15-28; Lukas 21:20-24)

14 Hotu, Yesus nanorin tenik
na'ak, “Ema aat basuk ida atu
mai, tama baa nariik iha fatik
lulik iha Na'i Maromak Niakaan
Uma Hamulak Huun, to'o ema
nakribi fatik nia. Na'i Maro-
mak moos tali'ur nela. Dadi,
kalo emi haree nunia ti'an, sin-
tidu! (Ema mak leno ne'e moos,
musti sintidu!) Hahalok nia foo
tadak na'ak, loron susar to'o ti'an.
Kalo naree nunia ti'an, ema rai
Yudea musti nalai sa'e baa foho
ona.✡ 15 Musti halai lai-lais, nebee
keta kona susar. Ema mak sai
nosi uma ti'an, keta fila baa nola
baho'ak ona. 16 Ema mak iha
to'os, keta fila baa nola tais ona.
Halai liu baa ona!✡ 17 Baa oras
nia, ema susar kaliuk, mak feto
mako'us no feto mak sei nasusu
lawarik oan, tan sia la bele nalai
lai-lais. 18 Di'ak liu, hamulak hodi
hakro'an, nebee loron aat nia sia
keta mosu mai kona baa rai udan.
19 Loron nia sia, susar basuk!
Nahuu nosi Na'i Maromak nase'i
raiklaran to'o oras ne'e, ema sei la
naree dauk susar boot oin nunia.
Ema moos la naree tenik susar
oin nunia.✡ 20 Kalo Na'i Maromak
la nabadak loron susar nia sia,
la noo ema ida moos mak bele
moris. Mais Nia nadomi Niakaan
ema mak Nia boi nola ti'an. Tan
lia nia, Nia nabadak loron susar
nia sia.

21 Kalo loron susar nia sia to'o
ti'an, emi atu rona ema na'ak,

✡ **13:11** Mateus 10:17-20; Lukas 12:11-12 ✡ **13:13** Mateus 10:22 ✡ **13:14** Daniel 9:27, 11:31, 12:11 ✡ **13:16** Lukas 17:31 ✡ **13:19** Daniel 12:1; Lia Raiklaran Falu Fila 7:14

‘Haree lai! Kristus iha ne'e!’ Ema seluk na'ak, ‘Kristus iha nebaa!’ Mais keta fiar! 22 Ema atu mosu mai nodi nola aan na'ak, ‘Ha'u ne'e, Kristus!’ Balu tenik na'ak, ‘Ha'u ne'e, Maromak mako'an.’ Sia atu nase'i tadak blaar oi-oik nodi diabu beran to'o be'ur nola ema. Sia buka dalan nebee Na'i Maromak eman sia moos bele kona be'ur! 23 Dadi, emi musti daka aan di'a-di'ak! Loron susar nia sia sei la to'o dauk, mais Ha'u foo katene kedan baa emi!”

Yesus katak kedan Niakaan oras mai nikar
(Mateus 24:29-31; Lukas 21:25-28)

24 Hotu, Yesus katak kedan tenik baa Niakaan maktuir sia na'ak, “Kalo loron susar nia sia siku ti'an,

‘Loro matan atu nakukun luri.
Fulan la nakroma ona.✡
25 Fitun nakodan nosi lale'an.
Beran hotu-hotu iha lale'an
moos nahutan karin.’✡

26 Lia nia sia siku ti'an, foin emi bele haree hikar Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e. Baa oras nia, Ha'u ktuun mai kodi kalo'an. Ema hotu-hotu atu naree Ha'ukaan beran no Ha'ukaan maka'as.✡ 27 Hotu, Ha'u atu karuka Maromak Niakaan makbukar lale'an sia, nebee baa libur nola ema hotu-hotu mak Ha'u kboi kola ti'an kosi rai ulun to'o rai ikun, kosi lorosa'e to'o loromonu, nosi lorokaras to'o lorokbelan.”

Loron susar sia dadi tadak na'ak, Yesus kre'is mai ona
(Mateus 24:32-35; Lukas 21:29-33)

28 Hotu, Yesus katak tenik nodi lia hatetek nosi ai huun na'ak, “Kalo ai tahan nahuu nakmodok, nia foo tadak na'ak, loro falin kre'is mai ona. 29 Nunia moos, loron susar mak Ha'u katak ohin nia sia. Kalo loron susar nia sia to'o mai ti'an, nia foo tadak na'ak, Ha'u kre'is mai ona. 30 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Nosi ema hotu-hotu mak moris baa oras ne'e, balu sei la mate dauk, mais loron susar nia sia mai ti'an. 31 Masik lale'an no raiklaran lakon mohu, Ha'ukaan Manfatin nafati nohuun!”

Yesus katak na'ak, Niakaan oras mai nikar sei lia subar
(Mateus 24:36-44)

32 Hotu, Yesus katak tenik na'ak, “Oras ne'e, Ha'u kfoo katene kosi oras Ha'u kmai kikar. La noo ema ida mak natene niakaan loron no niakaan oras. Maromak Niakaan makbukar lale'an sia la natene. Ha'u na'in du'uk moos la katene. Ha'ukaan Ama mesan mak natene.✡ 33 Tan baa nia, musti daka aan di'a-di'ak, tan emi la hatene wainhira oras nia to'o mai.

34 La kleur ona, Ha'u atu kla'o kela emi, mais nosi ikus Ha'u kmai kikar. Lia nia hanesan ema ida mak la'o nela uman, baa fatin dook. Nia naruka niakaan ema serwisu atu babilan di'a-di'ak niakaan uma. Nia fa'e serwisu baa sia ida-idak no naruka makdaka odamatan nanokar atu daka di'a-di'ak to'o nia mai nikar.✡ 35 Nunia moos emi. Musti daka aan loron-kalan, tan emi la hatene wainhira uma na'in mai nikar. Nia fila baa loron ka, kalan boot ka, oras loro sa'e ka, emi la hatene. 36 Keta arumak nia mai nikar teki-tekis, toma nola emi sei toba.

37 Lia mak Ha'u katak baa emi ne'e, Ha'u moos katak baa ema hotu-hotu ka'ak, ‘Daka aan di'a-di'ak hodi hein Ha'ukaan ma-main.’”

[Yesus nanorin Niakaan maktuir sia iha foho Saitun nunia dei.]

14

Ema boot sia buka dalan atu no'o Yesus
(Mateus 26:1-5; Lukas 22:1-2; Yohanis 11:45-53)

✡ **13:24** Yesaya 13:10; Yeskiel 32:7; Yoel 2:10,31, 3:15; Lia Raiklaran Falu Fila 6:12 ✡ **13:25** Yesaya 34:4; Yoel 2:10; Lia Raiklaran Falu Fila 6:13 ✡ **13:26** Daniel 7:13; Lia Raiklaran Falu Fila 1:7 ✡ **13:32** Mateus 24:36 ✡ **13:34** Lukas 12:36-38

1-2 Oras nia, na'ilulik ulun no manorik ukun Yahudi sia buka dalan kohi no-nook Yesus, tan atu no'o Nia. Mais sia dale baa malu na'ak, “Hein lai! Ita keta kohi nia lai-lais, tan loron boot sia kre'is mai ona. Keta arumak ema wa'in nakfetik baa ita.”

Sia ko'a lia nunia, tan ema Yahudi siakaan loron boot sia nahuu baa wainrua. Loron boot nia sia, ema temi na'ak, ‘Dahur Paska’ no ‘Dahur Tubi Bakae.’ Sia nadahur loron nia sia nodi nanoin baa oras siakaan bei uluk sia sai nosi rai Mesir.✡

Feto ida fui mina morin mak folin todan baa Yesus
(Mateus 26:6-13; Yohanis 12:1-8)

3 Iha leo Betania, noo ema ida naran Simon. Uluk, ema nakribi nia tan kona moras funi mea. Mais oras ne'e, nia di'ak ti'an.

Loron boot nia sia sei la to'o dauk, Yesus sia baa naa iha Simon uman. Sia no'i naa, feto ida mai nasoru Yesus. Feto nia kaer nodi mina morin botir ida. Mina morin nia folin todan. Botir moos noo folin tan halo hosi fatuk.* To'o Yesus baa, feto nia ta'e naroe botir matan. Hotu, fui nanii mina nia baa Yesus ulun atu foo tadak na'ak nia nakneter Yesus.

4 Oras nia, ema seluk moos tuir naa. Sia naree feto nia nalo nunia, sia dale baa malu nodi naksa'ek aan na'ak, “Hoi! Feto saa mak ne'e, to'o soe butan mina morin folin todan basuk nia! 5 Di'ak liu, fa'an mina nia dei, nebee fa'e osan baa ema mukit sia! Mina nia folin manesak no ema ida kansera tinan ida.” Hotu, sia krakat feto nia.

6 Mais Yesus dale na'ak, “Keta hasusar feto ne'e! Habusik baa! Ha'u neon di'ak tan nia fui mina ne'e baa Ha'u. 7 Ema mukit sia namutuk no emi bei-beik. Emi bele tulun sia hei-hein. Mais la kleur ona, Ha'u la kamutuk ko emi ti'an,✡ 8 tan Ha'ukaan moris la kleur ona. Nodi fui mina baa Ha'u, feto ne'e nahulin kedan Ha'ukaan isin, hanesan nia falun ti'an Ha'ukaan maten. 9 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Oras ema keke lema Na'i Maromak Manfatin Di'ak baa raiklaran tomak, sia moos katak feto ne'e niakaan dadi'ak, nebee ema hotu-hotu nanoin baa nia.”

Yudas ko'a lia aat atu fa'an Na'i Yesus
(Mateus 26:14-16; Lukas 22:3-6)

10 Nosi Yesus Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nia, ida naran Yudas Iskariot. Baa loron nia, nia baa buka na'ilulik ulun sia atu latan Yesus baa sia. To'o baa, nia katak niakaan hakara. 11 Rona nola Yudas hakaran nia, ema boot nia sia neon di'ak loloos. Sia namate lia no Yudas na'ak, “Kalo o makara fa'an Yesus, nanis ami sosa.” Hotu, Yudas sai baa buka dalan atu latan Yesus baa sia.

Yesus no Niakaan maktuir sia tuur naa dahur Paska
(Mateus 26:17-25; Lukas 22:7-14,21-23; Yohanis 13:21-30)

12 Hotu, ema Yahudi siakaan loron boot sia to'o mai ti'an. Baa loron dala uluk, sia tunu tubi mak la kahur tua teen tubi, no no'o bibi malae. Baa loron nia Yesus Niakaan maktuir sia mai nusu baa Nia na'ak, “Ama! Ohin kalan ne'e ita musti hahuu Dahur Tubi Bakae hodi ko'a bibi malae atu haa baa Paska. Dadi, Ama nakara ami baa hadi'a dahur nia iha nabee?”

13 Rona nola nunia, Yesus naruka maktuir na'in rua na'ak, “Emi baa uluk iha kota laran. Iha nebaa, emi atu hasoru hola mane ida no'i natiu lolo no wee. Emi baa tuir nia. 14 Kalo nia tama baa uma nabee, emi moos tama tuir. Hotu, husu baa uma na'in ha'ak, ‘Mau! Ama Boot nusu fatik ida atu nodi naa Dahur Paska no Niakaan

✡ **14:1-2** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:1-27 * **14:3** Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak mina nia folin *‘denari’* atus tolu. Mina nia naran *‘nardos.’* Uluk ema nalo mina nia nosi ai morin. Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak botir nia halo hosi fatuk naran *‘alabastros’*. Haree no Lukas 7:37-38. ✡ **14:7** Hanoin Hikar Dalan Moris 15:11

maktuir sia.’ 15 Hotu, uma na'in
nia atu natudu ke'an luan ida iha
tetu leten. Nia nadi'a tetuk ti'an
ke'an nia. Emi baa hadi'a loos
haan dei.”
16 Rona nola nunia, sia na'in rua
moos baa. To'o baa, sia naree sa-
saa hotu-hotu, tuir saa mak Yesus
katak ti'an baa sia. Sia moos
nadi'a dahur Paska iha nia. Hotu,
sia baa bolu Yesus no maktuir
rumak sia.
17 Oras loro atu monu, Yesus no
maktuir na'in sanulu resin rua nia
moos baa fatik nia. 18 To'o baa,
sia tuur naa. Baa oras naa, Yesus
katak na'ak, “Rona, tan Ha'ukaan
dalen ne'e, tebes no loos! Ema ida
nosi emi atu fa'an Ha'u baa ema
seluk.”✡
19 Rona nola nunia, maktuir sia
noran la di'ak. Sia ida-idak katak
baa Yesus na'ak, “Lahoos ha'u
mak Ama dale nia. Tebes ka
Ama?”
20 Yesus nataa na'ak, “Ema mak
lobas tubi baa mako ne'e laran
namutuk no Ha'u, nia mak atu
fa'an Ha'u. 21 Hanoin di'a-di'ak!
Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin.
Ha'u musti mate tuir saa mak
hakerek kedan ti'an iha Hakerek
Moon. Mais sintidu! Ema mak
fa'an Ha'u nia atu natiu niakaan
dinu! Di'ak liu, niakaan inan la
nahoris kedan nia!”

Yesus katak na'ak, tubi no anggor ween dadi tadak hodi hanoin Nia
(Mateus 26:26-30; Lukas 22:14-20; 1 Korintus 11:23-25)

22 Baa oras sia naa, Yesus foti
nola tubi baluk ida. Nia nusu
matak-malirin baa Na'i Maromak,
hotu tohi fa'e tubi nia, lolo baa
Niakaan maktuir sia nodi katak
na'ak, “Tubi ne'e, Ha'ukaan isin.
Simu hola, haa baa ona!”
23 Nunia hotu, Nia nola hemu
fatik ida mak noo anggor ween.
Nia sera dodan baa Na'i Maro-
mak, hotu lolo baa Niakaan mak-
tuir sia, nebee sia nemu. 24 Nia
moos katak na'ak, “Anggor ween
ne'e, Ha'ukaan raan mak atu
nakduar nodi foo moris baa ema
lear. Hodi raa ne'e, Na'i Maromak
namate menon foun no emi.✡
25 Rona, tan Ha'ukaan dalen
ne'e, tebes no loos! Nahuu baa
oras ne'e, Ha'u la kemu tenik
anggor ween ona, to'o Ha'u kabesi
aan kaer ukun ko Ha'ukaan Ama
iha lale'an ti'an, foin Ha'u kemu
kikar.”
26 Hotu, sia nananu kananuk ida
nodi tonu-naboot Na'i Maromak.
Kalan nia moos, sia la'o kedan baa
foho Saitun.

Yesus katak kedan na'ak Petrus atu neli Nia
(Mateus 26:31-35; Lukas 22:31-34; Yohanis 13:36-38)

27 Oras sia la'o, Yesus katak baa
Niakaan maktuir sia na'ak, “Ohin
kalan ne'e, emi hotu-hotu atu ha-
lai hela Ha'u. Hori uluk Maromak
mako'an nakerek nela kedan nosi
lia ne'e na'ak,
‘Ha'u atu ko'o makbalin.
Hotu, niakaan bibi malae sia
nalai keen karin.’✡
28 Nunia tebes. Ha'u nanis mate.
Mais, moris kikar. Oras moris
kikar ti'an, Ha'u kbaa uluk kein
emi iha rai Galilea nebaa.”✡
29 Rona nola nunia, Petrus sakar
na'ak, “La bele nunia Ama! Masik
ema hotu-hotu nalai nela Ama
moos, ha'u lale!”
30 Mais Yesus nataa na'ak,
“Petrus! Rona mai, tan Ha'ukaan
dalen ne'e, tebes no loos! Ohin
kalan ne'e moos manu sei la
kokoreek isin rua dauk, o meli
Ha'u isin tolu ti'an ma'ak, o la
matene Ha'u!”
31 Mais Petrus naka'as aan nodi
nataa na'ak, “Lale Ama! Kalo Ama
mate, ha'u moos mate tuir. Ha'u
la keli Ama.”
Petrus niakaan mamaluk sia
ida-idak moos dale nunia.

Yesus namulak iha to'os Getsemani
(Mateus 26:36-46; Lukas 22:39-46)

✡ **14:18** Kananuk Sia 41:10 ✡ **14:24** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 24:8; Yeremia 31:31-34
✡ **14:27** Sakarias 13:7 ✡ **14:28** Mateus 28:16

32 Hotu, Yesus sia la'o liu baa
to'os ida iha foho Saitun lolon.
To'os ne'e naran 'Getsemani'. To'o
baa, Yesus katak baa Niakaan
maktuir sia na'ak, "Tuur hein iha
ne'e lai, tan Ha'u atu kbaa kamu-
lak."
33 Mais nia bolu nola Petrus,
Yakobus no Yohanis atu baa no
Nia. Nahuu baa oras nia, Nia no-
ran susar to'o, no neon la metin.
34 Nia katak baa sia na'in tolu
na'ak, "Ha'ukaan neon susar ba-
suk! Koran nu'u atu mate dei.
Emi tuur daka iha ne'e lai."
35-36 Hotu, Nia la'o soruk tenik
oda baa, foin nakni'a sudur to'o
rai nodi namulak na'ak, "Ama!
Kalo Ama nakara, Ha'u lalika
katiu kola susar ne'e. Ha'u katene
la noo saa ida mak Ama la bele
nalo. Dadi, kalo bele, Ama foti
nola susar ne'e soe dook nosi
Ha'u. Mais keta tuir Ha'ukaan
hakaran. Tuir Ama hakaran dei."
37 Namulak notu, Yesus baa
nikar maktuir na'in tolu nia.
Mais, sia toba dukur. Hotu,
Nia katak baa Petrus na'ak, "Hoi,
Petrus!† O toba ka? Tan saa emi
la bele daka oda no? 38 Haroma
emikaan matan, hotu hamulak
nebee keta kona sokur. Emikaan
neon nanis nakara nalo di'ak,
mais emikaan isin lolon la biit."
39 Hotu, Yesus baa namulak nodi
nakro'an tenik baa Na'i Maro-
mak, nebee Nia lalika natiu susar
nia. Mais keta tuir Niakaan
hakaran, tuir Aman hakaran dei.
40 Namulak notu, Nia fila nikar
baa maktuir na'in tolu nia. Mais,
sia toba nikar ti'an tan matan
nakati tebes. Nia nasee tenik baa
sia, mais sia la natene atu dale saa.
41 Hotu, Yesus la'o nela sia baa
namulak baa dala tolu. Namulak
notu, nia fila nikar baa sia nodi
na'ak, "Emi sei toba ka? To'o
ona! Oras ne'e, ema mak atu fa'an
Ha'u Ema Raiklaran Isin ne'e, mai
ti'an. Nia atu kohi Ha'u, latan baa
ema aat liman. 42 Hadeer! Haree
kokon iha nebaa! Ema mak atu
fa'an Ha'u nia, mai ti'an. Mai ita
baa hasoru nia!"

Ema kohi Yesus
(Mateus 26:47-56; Lukas 22:47-53; Yohanis 18:3-12)

43 Yesus sei dale nunia, teki-
tekis Niakaan maktuir ida naran
Yudas mai no ema wa'in. Sia mai
nodi surik no ai kaliduk atu kohi
Yesus. Sia nalo nunia, tan ema
boot Yahudi sia mak naruka. Ema
boot nia sia, mak na'ilulik ulun
sia, manorik ukun sia, no fukun
adat sia. 44 Uluk Yudas foo kedan
tadak baa sia na'ak, "Haree di'a-
di'ak! Ema mak ha'u de'i, kohi
hola nia hodi baa ona, tan Nia
mak emi buka!"
45 Tan nameno ti'an nunia, baa
oras Yudas to'o baa, nia la'o natu-
tuk kedan baa Yesus nodi nasee
na'ak, "Tabe, Ama Boot!" Hotu
nia moos nako'ak nodi de'i Yesus.
46 Naree tadak nia, ema wa'in nia
moos soruk baa, kohi nola Yesus.
47 Ema ida iha nia moos losu
nola surik, nodi taa kotu ema
ida tilun tahan. Ema kanek nia,
na'ilulik ulun boot atan. 48 Hotu,
Yesus moos katak baa ema wa'in
nia na'ak, "Tan saa emi mai kohi
Ha'u hodi surik no ai kaliduk?!
Emi haneo, Ha'u ne'e, ema aat
ka? 49 Sura loron Ha'u kamutuk
ko emi oras kanorin iha Uma
Hamulak Huun, mais emi la kohi
Ha'u. Mais so'in baa! Kohi hola
Ha'u ona! Maromak mako'an sia
nakerek nela kedan lia ne'e hori
uluk."✡
50 Titu-naree nunia, Yesus Ni-
akaan maktuir sia nata'uk tebes
to'o ni'it aan nalai nela Nia.
51 Iha nia moos noo ema nurak
ida mak la'o tuir Yesus nosi kotuk.
Nia nafu'ut loos tais. Ema nia
sia moos atu kohi nia, 52 mais sia
kaer nola niakaan tais dei. Hotu,
nia nalai fila nodi walan dei, tan
nata'uk tebes.

Ema dada nodi Yesus baa nataa ulun boot Yahudi sia
(Mateus 26:57-68; Lukas 22:54-55,63-71; Yohanis 18:13-14,19-24)

† **14:37** Hakerek Moon tuir lia Yunani nakerek na'ak, 'Simon'. Ne'e, Petrus naran seluk.
✡ **14:49** Lukas 19:47, 21:37

53 Hotu, sia dada nodi Yesus baa
na'ilulik ulun boot uman. Iha
nia, ulun boot Yahudi sia naklibur
ti'an atu nalo moon-metan. Ema
nia sia, mak na'ilulik ulun sia,
manorik ukun sia, no fukun adat
sia. 54 Oras sia dada nodi Yesus
baa, Petrus tuir no-nook nosi ko-
tuk. Nia moos tama baa uma nia
lalawar atu naniruk ha'i bele-bele
no ema mak daka iha nia.
55 Iha uma nia laran, ulun
boot sia ko'a lia. Sia buka lia
kakaer atu nodi nasalak Yesus,
tan sia nakara taa ukun mate
baa Nia. Mais sia la netan lia
kakaer. 56 Masik sia natama
mataa lia tolek wa'in atu nodi
nahonu Yesus, siakaan lia fuan
moos la kona malu.
57 Nosi ikus, ema ida tenik
nariik nodi nataa tolek na'ak,
58 “Ami rona Ema ne'e katak
na'ak, ‘Ha'u atu karo'on Uma
Hamulak Huun mak ema raik-
laran nalo. To'o wainrua,
Ha'u kariik kikar, mais la kodi
ema raiklaran liman.’”✡ 59 Mais
siakaan dale nia sia moos, la kona
malu tenik.
60 Hotu, na'ilulik ulun boot nia
nariik baa ema hotu-hotu oin,
hotu nusu baa Yesus na'ak, “Ema
wa'in tula sala baa O. Tan saa o
no-nook dei?”
61 Mais, Yesus la nataa kois.
Hotu, na'ilulik ulun boot nia
nusu tenik na'ak, “O katak lai!
Hori uluk Na'i Maromak nameno
kedan atu solok Kristus mai. O
ne'e Kristus, mak Na'i Maromak
Oan ka?”
62 Yesus nataa na'ak, “Tebes!
Ha'u mak Kristus. Emi hotu-hotu
atu haree Ha'u, Ema Raiklaran
Isin ne'e, kabesi aan kaer ukun
iha Na'i Maromak mak beran
kaliuk sorin kwana. Nosi ikus,
Ha'u moos atu kamaan aan mai
kikar kosi lale'an kodi kalo'an.”✡
63 Rona nola Yesus dale nunia,
na'ilulik ulun boot nia krakat
tebes, to'o lees nahaat niakaan
faru klobor. Hotu, nia katak baa
ema nia sia na'ak, “Ita lalika buka
tenik mataa lia ona! 64 Emi rona
ti'an Nia na'in du'uk katak na'ak,
Nia ne'e Na'i Maromak Oan. Ne'e
na'ak, Nia dale nahaat Na'i Maro-
mak ti'an! Tuir itakaan ukun, kalo
ema ida nalo aan nu'u Maromak,
ema nia musti mate! Dadi, ita atu
hakotu nunabee?”
Rona nola nunia, sia moos
nakotu lia na'ak, “Ema ne'e, sala
tebes. Musti taa ukun mate baa
Nia!”✡
65 Hotu, ema na'in hira soruk
baa nodi taniru Yesus. Sia tutus
Niakaan matan, hotu ta'e nakdiuk
Nia. Sia naleuk Nia na'ak, “Kalo O
Maromak mako'an tebes, O katak
kokon see mak ta'e O nia?” Hotu,
sia naruka makdaka Uma Hamu-
lak Huun mai nola Nia nodi baa.
Oras sia nodi Yesus baa, sia moos
basa nakdiuk Nia.

Petrus neli Yesus
(Mateus 26:69-75; Lukas 22:56-
62; Yohanis 18:15-18,25-27)

66-67 Baa oras nia, Petrus sei tuur
naniruk ha'i iha uma nia lalawar.
Na'ilulik ulun boot atan feto ida
mai naree Petrus iha nia. Feto nia
nahilas di'a-di'ak Petrus oin, hotu
nasee na'ak, “Ohin nia o moos
bele-bele mo Yesus, ema Nasaret
nia. Tebes ka lale?”
68 Mais Petrus nataa na'ak,
“Lale! Tan saa o musu nunia?!
Ha'u la katene ema nia!” Hotu,
Petrus sai baa nariik iha ba'a
odamatan oin. [Baa oras nia
moos, manu kokoreek.]‡
69 La oras, feto nia mana tenik
Petrus. Hotu, nia foo natene baa
ema iha nia sia na'ak, “Nia ne'e,
ema ida nosi sia!”
70 Mais, Petrus sakar na'ak, “O
bula arumak! Ha'u la katene ema
nia!”
La kleur falik, ema ida seluk
nasee Petrus na'ak, “O keta mak-
tolek tenik ma'ak, o la mamutuk
mo ema nia sia! Emi hotu-hotu
ne'e ema Galilea.”
71 Mais, Petrus sakar tenik
na'ak, “Tuku fatuk! Ha'u la katene
ema nia!”

✡ **14:58** Yohanis 2:19 ✡ **14:62** Daniel 7:13 ✡ **14:64** Ukun-badu Na'ilulik 24:16 ‡ **14:68** Hakerek Moon lia Yunani balu la noo hakerek iha lalutuk laran ne'e.

72 Oras Petrus katak nunia,
manu moos kokoreek isin rua.
Rona nola nunia, Petrus nanoin
nola Yesus lia fuan ohin nia na'ak,
“Manu sei la kokoreek isin rua
dauk, o meli Ha'u isin tolu ti'an
ma'ak, o la matene Ha'u.”
Nanoin nola nunia, Petrus moos
tanis no aan.

15

Sia nodi Yesus baa gubernur Pilatus
(Mateus 27:1-2,11-14; Lukas 23:1-5; Yohanis 18:28-38)

1 Seisawan oan, ema hotu-hotu
iha moon-metan nia kabuar lia
atu no'o Yesus. Hotu, sia kesi Nia,
nodi baa gubernur Pilatus, tan
gubernur mak bele taa ukun mate
baa ema.* 2 To'o baa, gubernur
nusu Yesus na'ak, “Ema ne'e sia
na'ak O ne'e, ema Yahudi Na'in.
Nunia tebes ka?”
Yesus nataa na'ak, “Tebes! Ama
dale nia loos.”
3 Oras nia, na'ilulik ulun sia tula
lia wa'in baa Yesus nodi katak
baa gubernur na'ak, “Ema ne'e,
nalo sala wa'in ti'an!” 4 Hotu,
Gubernur nusu tenik Yesus na'ak,
“O la rona siakaan dale nia ka?
Sia tula sala wa'in boot baa O.
Mataa lai!”
5 Mais Yesus la nataa kedan, to'o
Gubernur moos benar.

Gubernur Pilatus taa ukun mate baa Yesus
(Mateus 27:15-26; Lukas 23:13-25; Yohanis 18:39—19:16)

6 Sura tinan, natoon baa loron
ema Yahudi nadahur Paska, gu-
bernur nabusik ema bui ida tuir
ema lear boi. 7 Baa tinan nia, noo
ema bui ida naran Barabas. Uluk
ema kohi nia no niakaan maluk
sia, tan sakar ukunrai Roma. Nia
moos no'o ema. 8 Tan loron boot
sia to'o ti'an, ema wa'in baa Gu-
bernur Pilatus nodi nusu na'ak,
“Ama Gubernur! Dahur Paska
to'o ona! Kalo bele, ama nabusik
ema bui ida tuir itakaan adat!”
9 Rona nola nunia, Gubernur
nataa na'ak, “Tebes! Mais ha'u
kabusik see? Nunabee kalo
kabusik ema Yahudi Na'in ne'e?
Bele ka?” 10 Gubernur nusu nunia,
tan natene na'ak na'ilulik ulun sia
nodi Yesus baa nia, tan sia rai
hirus baa Yesus.
11 Rona gubernur dale nunia,
na'ilulik ulun sia sasu'at ema
wa'in nia, nebee sia hotu-hotu
nataa gubernur na'ak, “Ami la
ho'uk ema nia! Habusik Barabas
dei!”
12 Hotu, Gubernur nusu tenik
na'ak, “Kalo nunia, ha'u kmusti
kalo saa baa Yesus ne'e mak emi
temi ha'ak, ‘Na'i Yahudi’?”
13 Sia moos nahii bele-bele
na'ak, “Ho'o nia dei! Hedi Nia baa
ai karuus!”
14 Hotu, Gubernur nusu tenik
na'ak, “Mais Nia sala saa? Ha'u
kleno Nia ti'an, mais la ketan sala
ida kois!”
Mais sia nahii maka'as liu tenik
na'ak, “Ho'o nia! Hedi nia baa ai
karuus!”
15 Tan gubernur nakara nalo
ema wa'in nia neon di'ak, nia
moos nabusik Barabas tuir
siakaan hakara. Hotu nia naruka
sondadu ta'e no'at Yesus nodi oe
besi tarak.† No'at notu, nia latan
Yesus baa sondadu sia, nebee sia
nodi baa, nedi no'o baa ai karuus.

Sondadu sia ta'e nakdiuk Yesus
(Mateus 27:27-31; Yohanis 19:2-3)

16 Nunia hotu, sondadu sia dada
nodi Yesus baa lalawar boot ida
iha siakaan fatin.‡ Hotu, sia bolu
nola siakaan mamaluk klibur boot
ida. 17 Sia moos natais Yesus
nodi faru klobor ida. Faru nia

* **15:1** Baa oras nia, ulun boot Yahudi sia la noo beran atu taa ukun mate baa ema. Tan lia nia, sia nodi Yesus baa gubernur Pilatus mak ukunrai Roma iha nia. † **15:15** Sondadu Roma sia nodi oe mak nalo nosi tali kulit lolon hira sia. Hotu, sia kesi ruin meik, lale, makdadi meik, baa tali kulit nia rohan sia. Kalo ho'at rua-ruan hodi oe nia, isin kulit naklu'as mohu. ‡ **15:16** Sondadu fatin nia, sia temi nodi lia Latin na'ak *praetorium*. Fatin nia, sondadu siakaan fatin du'uk iha ukunrai tofatik laran.

ilas mean asuaten, hanesan na'in siakaan tais. Hotu, sia nola ai tarak lain, noman nalo baa sabeo tarak. Hotu, tuku natama sabeo tarak nia baa Yesus ulun nodi naleuk nakdiuk Nia, hanesan sia foti na'in foun nodi sabeo na'in.

18 Hotu, sia tabe naleuk nia na'ak, “Tabe, Na'i Yahudi!” 19 Sia asufanu sudur baa Yesus. Sia moos taniru Nia, no ta'e nakdiuk Niakaan ulun. 20 Naleuk nakdiuk Nia notu, sia kolu faru klobor nia, hotu natais nikar Niakaan tais baa. Hotu, sia nodi Nia sai baa kota Yerusalem luan, atu nedi no'o baa ai karuus.

Ema nedi Yesus baa ai karuus
(Mateus 27:32-44; Lukas 23:26-43; Yohanis 19:17-27)

21 Oras sai nosi Yerusalem, sia nasoru ema ida nosi leo Kirene iha dalan klaran. Ema nia naran Simon. Nia, mak Aleksander no Rufus aman. Oras nia atu tama Yerusalem, sondadu sia kohi nola nia. Hotu sia seten nia natiu Yesus Niakaan ai karuus.✡ 22 Hotu, sia dada Yesus to'o fatik ida naran Golgota. (Naran ne'e na'ak, ‘fatin ulun ruin’.) 23 Iha nia, sia foo Yesus nemu kokon tua kahur ai moruk, nebee Nia bele terus moras. Mais Yesus la no'uk. 24-25 Baa oras takseer tuku siwi seisawan, sia nedi Yesus baa ai karuus, hotu taman ai karuus nia. Nunia hotu, sondadu sia suut liman atu nodi natene see mak bele netan Yesus farun.✡ 26 Sia moos nakerek baa ai kabelak ida na'ak,

“Ema ne'e, Na'i Yahudi”

Hotu, sia nedi ai kabelak nia baa ai karuus iha Yesus ulun fafuhun leten, nebee ema bele natene lia krarain taa ukun mate baa Nia. 27 Iha fatin nia sia moos nedi no'o ema madauk teen na'in rua. Ida iha Yesus sorin kwana, ida iha sorin karuk. 28 [Nodi nalo nunia, sia nalo tuir saa mak hakerek hori uluk iha Hakerek Moon na'ak, “Ema nalo Nia nu'u ema aat.”]§ ✡

29 Ema hotu-hotu mak la'o tuir fatin nia naree Yesus iha ai karuus. Sia nakmulis ibunn-odi naleuk Nia na'ak, “O mak dale ma'ak, O bele maro'on Uma Hamulak Huun, hotu baa wainrua O mariik mikar. Tebes ka?✡ 30 Kalo nunia, sori aan ona, tuun mosi ai karuus nia! Nunia lai, foin ami bele fiar ha'ak, o ne'e tebetebes Na'i Maromak Oan!”

31 Na'ilulik ulun sia no manorik ukun sia moos naleuk Yesus na'ak, “Nia bele sori ema seluk, mais la bele sori aan du'uk! 32 Uluk Nia na'ak, Nia ne'e ‘Kristus’ mak Na'i Maromak nameno kedan hori uluk. Ema seluk dale na'ak, nia ne'e ema Yahudi Na'in. Kalo nunia tebes, habusik Nia tuun du'uk nosi ai karuus, nebee ita haree. Nunia ti'an, foin ita bele fiar.”

Ema madauk teen na'in rua iha Yesus sorin moos naleuk Nia.

Yesus mate
(Mateus 27:45-56; Lukas 23:44-49; Yohanis 19:28-30)

33 Nunia hotu, nakukun luri taka nola rai nia nosi loro natetu to'o tuku tolu loro malirin. 34 Baa oras tuku tolu loro malirin, Yesus nahii nodi siakaan lia Aram na'ak, *“Eloi! Eloi! Lema sabaktani?”* (Lia fuan nia na'ak, “Ha'ukaan Maromak! Ha'ukaan Maromak! Tan saa tali'ur la'o mela Ha'u nune'e?”)✡

35 Oras ema na'in hira mak kre'is ai karuus nia rona Yesus lian nia, sia dale baa malu na'ak, “Rona lai. Nia bolu Elia, mak Maromak mako'an uluk nia!” 36 Hotu, ema ida nalai baa nola wee teen, lobas tama baa tua siin. Nia tuu wee teen nia nodi ai lolon ida, hotu lolo baa Yesus ibun, nebee Yesus modas. Ema nia dale na'ak, “Hein lai! Ita haree kokon! Arumak Elia mai natuun Nia nosi ai karuus ne'e.”✡

✡ **15:21** Roma 16:13 ✡ **15:24-25** Kananuk Sia 22:19 § **15:28** Lia tohar ne'e la tama iha Hakerek Moon lia Yunani balu. ✡ **15:28** Yesaya 53:12 ✡ **15:29** Kananuk Sia 22:8, 109:25; Markus 14:58; Yohanis 2:19 ✡ **15:34** Kananuk Sia 22:2 ✡ **15:36** Kananuk Sia 69:22

37 Hotu, Yesus nahii tenik nodi lian maka'as. Nahii notu, nawan moos kotu.
38 Iha Uma Hamulak Huun laran no tais odamatan boot ida mak ema nisa nodi neli Na'i Maromak Ke'an Lulik Kaliuk. Natoon baa Yesus nawan kotu, tais odamatan nia naksira fa'e baa rua nosi leten to'o raik.✡
39 Iha Golgota, noo sondadu ulun ida mak daka kre'is baa Yesus Niakaan ai karuus. Oras naree Yesus mate, nia sarebak nodi na'ak, “Adeei! Ema ne'e, Na'i Maromak Oan tebes.”
40-41 Iha nia moos noo feto wa'in mak nariik nosi dook, titu Yesus mate. Uluk, sia mak naliku Yesus no niakaan ema sia iha Galilea. Nosi feto nia sia, noo Salome, Maria nosi leo Magdala, Maria ida tenik (mak Yakobus no Yoses inan) no feto wa'in tenik mak tuir Yesus mai bele iha Yerusalem.✡

Ema nakoi Yesus
(Mateus 27:57-61; Lukas 23:50-56; Yohanis 19:38-42)

42-43 Baa oras nia, noo ema boot ida naran Yusuf nosi leo Arimatea. Nia tuur iha moon-metan Yahudi. Nia ema laran di'ak mak no'i nei-nein Na'i Maromak kaer ukun. Natene nola Yesus mate ti'an, nia buka dalan atu natuun Yesus maten nosi ai karuus.
Yesus mate nia, kona baa loron lima. Awan, kona baa ema Yahudi siakaan loron hamulak. Tan lia nia, oras loro atu monu baa loron lima nia, Yusuf nakbiit neon baa nusu kedan Yesus maten nosi gubernur Pilatus. 44 Rona Yusuf nusu nunia, gubernur moos blaar hotu katak na'ak, “Adeei! Ema nia mate ti'an ka?! Ha'u kanoin, sei dauk!”
Hotu, gubernur naruka ema baa bolu sondadu ulun mai. To'o mai ti'an, gubernur nusu nia na'ak, “Nunabee? Yesus nia mate ti'an ka?”
45 Sondadu ulun nataa na'ak, “Nia mate hori ohin ti'an ama!” Rona nola nunia, gubernur moos foo leet baa Yusuf atu baa nola Yesus maten.
46 Hotu, Yusuf baa sosa tais foun ida mak folin todan. Sosa notu, nia baa Golgota. To'o baa, nia natuun nola Yesus maten nosi ai karuus. Hotu, nia falun di'a-di'ak nodi tais foun nia. Baa oras nia, ema foin ba'at notu fatuk kuak ida atu nadi'a kedan rate bodik Yusuf no familin sia. Hotu, Yusuf sia nakelu natama Yesus maten baa rate nia. Hotu, sia dudu nola fatuk boot ida, nodi taka kuak nia. Hotu, sia fila.
47 Baa oras nia, Maria nosi Magdala no Maria ida seluk (mak Yoses inan), sia moos tuir to'o nebaa. Sia naree di'a-di'ak, nebee bele natene dalan baa rate nia.

16

Yesus moris nikar
(Mateus 28:1-8; Lukas 24:1-12; Yohanis 20:1-10)

1 Awan nia, kona loron neen. Loron nia, mak ema Yahudi siakaan loron hamulak. Baa oras loro monu ti'an, Salome, Maria nosi leo Magdala, no Maria ida seluk (mak Yakobus inan), sia baa sosa mina morin, nebee awan sia baa nisik Yesus maten tuir siakaan adat. 2 Loron domiku seisawan oan, sia na'in tolu moos baa rate nia. 3-4 Iha dalan klaran, sia dale baa malu na'ak, “Adeei! See mak bele dudu sees fatuk boot nia nosi rate odamatan? Fatuk nia boot basuk! Ita ne'e la biit!”
Mais to'o baa, sia naree fatuk nia nakduir sai ti'an. 5 Naree nunia, sia tama baa rate laran. Mais sia sarebak tebe-tebes, tan sia naree mane nurak ida no'i tuur iha siakaan sorin kwana. Niakaan tais, mutin naksinak. 6 Nia katak baa sia na'ak, “Keta hata'uk! Ha'u katene emi mai buka Yesus, ema Nasaret nia. Ema no'o Nia ti'an iha ai karuus, mais Nia moris nikar ti'an! Mai, haree du'uk fatik mak ema rai Niakaan maten baa. Mamuk ti'an! 7 Di'ak liu, ina sia

✡ **15:38** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 26:31-33 ✡ **15:40-41** Lukas 8:2-3

fila ona! Baa katak Petrus no niakaan mamaluk sia ha'ak, Yesus moris nikar ti'an. Nia la'o uluk baa Galilea. Sia musti baa nasoru Nia iha nebaa, tuir saa mak Nia nameno kedan baa sia."✡
8 Hotu, feto nia sia sai nosi rate nia. Sia fila lai-lais tan benar no nata'uk. Mais sia la katak lia nia baa ema ida moos iha dalan, tan nata'uk tebes.

Yesus natadu aan baa Maria nosi Magdala
(Mateus 28:9-10; Yohanis 20:11-18)

9 Loron domiku seisawan nia, Yesus natadu aan uluk baa Maria nosi leo Magdala. Uluk Yesus te'ur sai diabu hitu nosi feto ne'e.
10 Naree notu Yesus, Maria moos baa kedan katak baa ema hotu-hotu mak uluk tuir Yesus. Sia sei naklibur nodi neon susar no tanis, tan Yesus Niakaan mate. 11 To'o baa, Maria katak baa sia na'ak, "Tan saa emi sei susar? Keta susar ona, tan Yesus moris nikar ti'an. Ha'u kfoin kasoru kola Nia ne'e!"
Mais, sia hotu-hotu katak na'ak, "Hoi! Keta bosok!"

Yesus natadu aan baa ema na'in rua tenik
(Lukas 24:13-35)

12 Natoon baa nia moos, Yesus Niakaan maktuir na'in rua baa leo ida. To'o dalan klaran, Yesus natadu aan baa sia nodi ilas seluk. Mais la oras, sia moos natene Nia.
13 Naree nunia, sia moos fila baa katak siakaan mamaluk sia na'ak, "Hei, rona lai! Ami foin hasoru hola Yesus iha dalan!"
Mais siakaan mamaluk sia hotu-hotu de'an na'ak, "Hoi! Keta bosok!"

Yesus natadu aan baa Niakaan maktuir sia hotu-hotu
(Mateus 28:16-20; Lukas 24:36-49; Yohanis 20:19-23; Kristus Klosan Lian 1:6-8)

14 Nunia hotu, Yesus natadu aan baa Niakaan maktuir na'in san-ulu resin ida, baa oras sia tuur naa. Nia nasee sia na'ak, "Hoi! Emi ne'e ulun fatuk tebe-tebes! Ema katak ti'an na'ak, sia naree Ha'u nodi matan du'uk, mais emi la fiar! Emi ha'ak, bosok! Tan lia nia, oras ne'e Ha'u kmai du'uk, nebee emi na'in haree hodi matan. Ha'u kmate, mais oras ne'e Ha'u kmoris kikar ti'an! Haree baa!
15 Nahuu baa oras ne'e, emi musti baa raiklaran tomak keke lema Ha'ukaan Lia Di'ak baa ema hotu-hotu!✡ 16 Ema mak fiar baa Ha'u no simu sarani, sia netan moris nima-nimak no Na'i Maromak iha lale'an. Mais ema mak la fiar, Na'i Maromak kastikar sia nodi lelen sia to'o nima-nimak.
17 Ema mak fiar baa Ha'u atu nalo tadak blaar oi-oik, nebee ema hotu-hotu natene na'ak, siakaan beran nia nanis mai nosi Na'i Maromak. Sia atu te'ur sai diabu nodi Ha'ukaan naran. Sia atu dale nodi lia fuan seluk mak Na'i Maromak natuun baa sia. 18 Kalo sia kaer samea mahoo raso, lale, sia nemu raso, sia la kona dinu. Kalo sia koko ema moras ulun, nanis ema moras nia moos di'ak."

Yesus sa'e baa lale'an
(Lukas 24:50-53; Kristus Klosan Lian 1:9-11)

19 Yesus dale notu no Niakaan maktuir sia, Na'i Maromak moos foti sa'e Nia baa lale'an. Iha nia, Nia nabesi aan iha Na'i Maromak liman kwana nodi kaer ukun na-mutuk no Na'i Maromak.✡
20 Nunia hotu, Yesus Niakaan maktuir sia nalo tuir Niakaan haruka. Sia baa fatin hotu-hotu nodi keke lema Niakaan Lia Di'ak. Na'i Maromak moos natuun beran baa sia, nebee sia nalo tadak blaar mak Yesus katak kedan nia. Ema wa'in moos fiar baa Yesus, tan sia natene na'ak, Lia Di'ak nia, tebes no loos.

✡ **16:7** Mateus 26:32; Markus 14:28 ✡ **16:15** Kristus Klosan Lian 1:8 ✡ **16:19** Kristus Klosan Lian 1:9-11

Yesus Lia Di'ak tuir Lukas

Tan saa Lukas nakerek lia ne'e

1-3 Ama Teofilus* mak ha'u kakneter!

Tabe.

Ema wa'in nakerek kokon ti'an lia nosi Yesus mak dadi iha amikaan leet, mak nato'o Na'i Maromak mamenon hori uluk. Sia nakerek lia Yesus nia, nodi libur lia mak uluk ami dale hosi ibun baa ibun, no lia mak ami rona hosi Yesus eman sia, no lia mak ami rona hosi ema seluk mak naree nodi matan du'uk.

Ha'u kleno lotu-lotuk lia nia sia hotu-hotu, kosi huun to'o rohan. Hotu, ha'u kakotu atu kakerek kalo ta-taek. Hodi nunia, ama bele natene malorek. 4 Ama moos bele fiar lia mak ama rona ti'an nia, lahoos lia tolek, mais lia tebes.

Makbukar lale'an ida nasee kedan nosi Yohanis Mak Sarani Ema

5 Lia nosi Yesus huun nune'e: Baa oras Na'i Herodes kaer ukun iha rai Yudea, noo katuas ida naran Sakarias. Nia, na'ilulik Yahudi nosi Bei Abia klibur na'ilulik sia. Sakarias feen, naran Elisabet. Nia moos nosi na'ilulik husar-binan, tan nia, husar-binan nosi Bei Musa alin Harun.✡ 6 Sia rua moris moon tuir Na'i Maromak harukan no ukun-badu hotu-hotu. Ema moos nakneter sia. 7 Sia rua otas ti'an, mais la noo oan tan Elisabet kiuk.

8 Baa loron ida, Sakarias no na'ilulik seluk sia nosi klibur Abia netan leet atu serwisu iha Uma Hamulak Huun iha kota Yerusalem. 9 Tuir siakaan adat, na'ilulik sia suut liman, atu nodi natene see mak netan leet atu tama baa Ke'an Lulik Kaliuk, nebee sunu ai morin iha Na'i Maromak oin. Baa loron nia, suut liman kona baa Sakarias. 10 Hotu, Sakarias tama baa. Baa oras nia sunu ai morin iha Ke'an nia, ema lear namulak iha lalawar. 11 Teki-tekis, Maromak Niakaan makbukar lale'an ida natadu aan iha ai morin fatin sorin kwana.

12 Naree nunia, Sakarias nata'uk tebes. 13 Mais makbukar lale'an nia katak na'ak, “Sakarias! Keta mata'uk! Na'i Maromak rona ti'an okaan hamulak. Okaan feen atu nahoris oa mane ida bodik o. O musti manaran oan nia ma'ak, Yohanis. 14 Oan nia atu nalo o neon boot. Ema wa'in moos neon di'ak bele-bele no o, tan oan nia. 15 Nahuu nosi inan sei ko'us, Kmalar Lulik tuun baa oan nia ti'an. Nia musti naluli nemu lanuk hotu-hotu. Baa oras boot ti'an, Na'i Maromak atu foti nia baa ema mak noo folin.✡ 16 Nia atu namaus ema Isra'el wa'in atu fila tuir Na'i Maromak, dadi baa siakaan Ulun. 17 Oan nia lisan no beran nu'u Bei Elia, mak Maromak mako'an hori uluk. Oan nia mai uluk lai, foin Na'i Maromak solok Niakaan ema mak Nia nameno kedan hori uluk. Oan nia atu nalo ina-ama sia nadomi nikar siakaan oan. Ema mak se'i kotuk baa Na'i Maromak, nia atu filas sia nebee tuir nikar Na'i Maromak. Hodi nunia, nia nalo ema nadi'a neon atu simu Na'i Maromak eman mak Nia nameno ti'an nia.”✡

18 Makbukar lale'an dale notu nunia, Sakarias nusu fila na'ak, “Nunabee lia nia bele dadi? Ha'u ko ha'ukaan feen otas ti'an! Oin-saa ha'u kbele katene ka'ak dale nia tebes?”

19 Makbukar lale'an nataa na'ak, “Nune'e! Ha'u ne'e, Gabriel, Maromak Niakaan makbukar. Nia du'uk naruka ha'u kmai katak lia di'ak ne'e baa o.✡ 20 Mais, tan o la fiar baa ha'ukaan dalen, o atu metan tadak nune'e:

* **1:1-3** Iha lia Yunani, naran Teofilus na'ak ‘ema mak nadomi Na'i Maromak’. Hakerek ne'e, hakerek dala uluk mak Lukas nakerek bodik Teofilus. ✡ **1:5** 1 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 24:10; Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 7:7 ✡ **1:15** Sura Renu Isra'el 6:3 ✡ **1:17** Maleaki 4:5-6 ✡ **1:19** Daniel 8:16, 9:21

nahuu baa oras ne'e to'o oan nia moris, okaan nanaan dadi matek. Hodi nunia, o bele matene du'uk, saa mak ha'u kdale ne'e atu dadi tebes, kona baa niakaan oras."
21 Oras makbukar lale'an dale no Sakarias nunia, ema lear mak namulak iha luan benar karin, tan Sakarias la sai. 22 Mais baa oras nia sai mai, nia la bele dale ona. Nia foo tadak baa sia nodi liman, foin sia natene na'ak Na'i Maromak natudu lia blaar ida baa nia iha Ke'an Lulik Kaliuk nia.
23 Serwisu mohu, Sakarias fila uma. 24-25 La kleur, Elisabet moos ko'us. Nia namuka aan fulan lima laran nodi dale na'ak, "Tonu Na'i Maromak! Nosi ikus Na'i Maromak natudu laran di'ak baa ha'u. Kalo ha'u ketan husar-binan ti'an, ema la namoe ha'u ona."

Makbukar lale'an ida mai nasoru Maria

26 Baa oras Elisabet ko'us tama fulan neen ti'an, Na'i Maromak solok Niakaan makbukar lale'an Gabriel baa leo ida naran Nasaret iha rai Galilea. 27 Iha nia noo feto nurak ida, naran Maria. Nia sasudin ti'an no mane ida, naran Yusuf. Yusuf nia, Na'i Daud husar-binan. Gabriel baa nasoru Maria,✡ 28 hotu nia nare'is aan baa feto nurak nia nodi na'ak, "Tabe! Na'i Maromak boi bete ti'an atu nalo lia kabaas ida bodik bete. Na'i Maromak namutuk no bete."
29 Rona nola nunia, Maria benar. La natene lia nia na'ak saa.
30 Hotu makbukar nia natutan na'ak,
"Maria! Lalika mata'uk.
Tan Na'i Maromak atu natudu laran di'ak baa o.
31 La kleur, o atu ko'us.
Hotu, o atu mahoris oa mane ida.
Musti manaran Nia ma'ak, *Yesus*.†
32 Nia atu dadi ema boot.
Na'i Maromak atu temi Nia na'ak, 'Ha'ukaan Oan.'
Nia, Oa nosi Na'i Maromak Mak Aas Kaliuk.
Na'i Maromak atu foti Nia kaer ukun,
nu'u Niakaan Bei Daud.
33 Nia atu kaer ukun nima-nimak baa ema Isra'el sia.‡
Niakaan ukun atu nafati nohuun."✡
34 Rona nola nunia, Maria nusu baa Gabriel na'ak, "Ha'u ne'e sei la katene mane dauk! Nunabee ha'u kbele ko'us?"
35 Gabriel nataa na'ak, "Nune'e bete! Maromak Kmalar Lulik atu tuun baa o. Beran nosi Maromak Mak Aas Kaliuk moos atu taka nola o. Hodi nunia, Oa mak atu moris nia, moon tebe-tebes tan Nia, Na'i Maromak Oan.
36 Keta blaar! Bete familin ida naran Elisabet moos ko'us ti'an. Tuir ema, nia la bele nahoris ona tan otas ti'an. Mais baa oras ne'e, nia ko'us fulan neen laran ti'an, 37 tan la noo lia ida mak Na'i Maromak la bele nalo!"✡
38 Rona nola nunia, Maria nataa na'ak, "Di'ak. Ha'u ne'e, Na'i Maromak atan. Ha'u kadi'a aan simu Niakaan hakaran. Nebee, lia hotu-hotu ne'e dadi tuir saa mak o dale ti'an nia."
Nunia hotu, makbukar lale'an nia la'o nela Maria.

Maria baa nateke Elisabet

39-40 Loron hira siku ti'an, Maria la'o nela Nasaret, lai-lais baa Sakarias leon iha rai Yudea foho leten. To'o nebaa, nia tama baa Sakarias uman nodi foo tabe baa Elisabet.
41 Baa oras Elisabet rona Maria foo tabe, oa iha niakaan notak nakfodak. Elisabet moos nakonu no Maromak Kmalar Lulik. 42 Hotu, nia dale nodi maka'as na'ak, "Maria! Ema atu foti-nahaas okaan naran liu feto hotu-hotu iha raiklaran ne'e! Sia moos atu foti-nahaas oa mak iha okaan notak! 43 Ha'u neon boot, tan ha'ukaan Na'in inan mai nateke

✡ **1:27** Mateus 1:18 † **1:31** Naran Yesus nia, naran lia Yunani. Manesak no naran Yesua iha lia Ibrani. Yesua na'ak 'Na'i Maromak sori ema.' Haree no Mateus 1:21. ‡ **1:33** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, 'Nia atu ukun Yakob uman'. Ne'e na'ak, 'Nia atu ukun ema Isra'el sia'.
✡ **1:33** 2 Samuel 7:12, 13, 16; Yesaya 9:7 ✡ **1:37** Lia Uluk Fohon 18:14

ha'u. 44 Oras o tama foo tabe
baa ha'u, oa iha ha'ukaan notak
nakfodak kedas, tan neon di'ak.
45 Na'i Maromak natudu laran
di'ak baa o, tan o fiar ma'ak, Nia
atu nala'ok Niakaan mamenon."

Maria tonu-naboot Na'i Maromak

46 Hotu Maria foti lian na'ak,
"Ha'u kfoti-kahaas no tonu-kaboot
Na'i Maromak
kodi neon no laran tomak.
47 Ha'u neon di'ak,
tan Na'i Maromak, mak
ha'ukaan Maksorin.
48 Nia tau matan baa ha'u, rai
matan baa ha'u,
masik ha'u ne'e, Niakaan ata
mak la folin.
Nahuu baa oras ne'e, ema hotu-
hotu nafoli ha'u na'ak,
feto mak sotir basuk,✡
49 tan Na'i Maromak nase'i lia
boot bodik ha'u.
Nia, mak Beran Kaliuk, Lulik
Kaliuk.
50 Nia natudu dadomin baa ema
hotu-hotu mak nakneter no
lo'u baa Nia,
nosi husar-binan ida baa
husar-binan ida.
51 Nia nodi Niakaan beran,
atu tokar lauk ema mak loko
aan, no ema mak naksa'ek
aan.
52 Nia natuun makaer ukun mak
nahaas aan.
Mais Nia nahaas ema
mak naraik aan.✡
53 Nia nahaan ema salaen to'o
bosu,
mais te'ur nasai ema maksoin
sia
nebee sia la'o nodi liman
mamuk.
54 Nia tulun Niakaan ema Isra'el
sia,
tan Nia nadomi sia nohuun.
55 Uluk Nia namate menon no
itakaan bei uluk,
mak Bei Abraham no niakaan
husar-binan hotu-hotu.
Baa oras ne'e, mamenon
nia metin nafati."✡

56 Tonu notu nunia, Maria nein
no Elisabet to'o fulan tolu laran.
Foin nia fila baa Nasaret.

Elisabet nahoris Yohanis

57 Elisabet loron nahoris to'o
ti'an, nia moos nahoris oa mane
ida. 58 Hotu lia nia keke lema baa
familin no ema leo laran sia na'ak,
Na'i Maromak natudu ti'an laran
di'ak nodi foo oa ida baa Elisabet.
Rona nola nunia, sia hotu-hotu
moos neon di'ak.
59 Oan nia otas loron walu ti'an,
sia nalo lahan hamane aan baa
nia, tuir ema Yahudi ukun-badu.
Sia nakara nanaran nia Sakarias,
tuir aman naran.✡ 60 Mais inan
la no'uk na'ak, "La bele nunia!
Musti hanaran nia Yohanis!"
61 Mais sia nataa na'ak, "Tan saa
mili naran Yohanis? La noo ema
ida iha emikaan familin mak tau
naran nia!" 62 Hotu sia foo tadak
baa Sakarias atu nodi natene nia
nakara tau naran saa baa oa nia.
63 Hotu Sakarias foo tadak nodi
nusu fatuk hakerek. Sia foo baa,
nia nakerek na'ak, "Naran Yoha-
nis!" Naree nunia, ema nia sia
hotu-hotu moos blaar karin.
64 Baa oras nia moos, Sakarias
nanaan matek nia, mamar kedas.
Nia moos tonu kedan Na'i Maro-
mak. 65 Ema hotu-hotu iha nia,
nata'uk no blaar. Lia nia keke
lema nosi ibun baa ibun, to'o ema
iha rai Yudea foho leten sia moos
natene hotu. 66 Ema mak rona lia
nia nanoin na'ak, "Malorek tebes!
Na'i Maromak beran tuun baa oan
nia. Nia boot mai, nia atu dadi
saa?"

Sakarias tonu-naboot Na'i Maromak

67 Baa oras nia, Sakarias nakonu
no Maromak Kmalar Lulik. Hotu
nia dale na'ak,
68 "Ha'u ktonu-kaboot ha'ukaan
Na'in. Nia, mak ema Isra'el
siakaan Maromak!
Nia namaan aan mai ti'an
atu sori Niakaan hutun-
renu nosi moris nu'u
ata.

✡ **1:48** 1 Samuel 1:11 ✡ **1:52** Ayub 5:11, 12:19 ✡ **1:55** Lia Uluk Fohon 17:7; 1 Samuel 2:1-10 ✡ **1:59** Ukun-badu Na'ilulik 12:3

69 Nia foti ti'an Ema ida nosi Na'i
Daud husar-binan.
Ema nia atu sori ita,
nodi Niakaan beran boot.
70 Na'i Maromak nameno kedan
lia nia hori uluk,
nodi Niakaan mako'an moon
sia.
71 Oras ne'e, Nia loke dalan atu
nabusik ita
nosi funu,
no nosi ema mak laran moras
baa ita.
72-73 Nia natudu laran di'ak baa
itakaan bei uluk sia,
tan nanoin bei-beik Niakaan
mamenon
mak Nia namate hori
uluk no Bei Abraham.
74 Nia nabusik ita nosi funu,
nebee ita bele lo'u baa Nia,
no la hata'uk tenik.
75 Nia nabusik ita
nebee ita bele moris moon
no loos iha Niakaan oin no-
huun.
76 Yohanis! O ne'e, ha'ukaan oan.
O boot mai, ema atu natene
na'ak, o ne'e, mako'an baa
Maromak Mak Aas Kaliuk.
O atu baa katak ema,
nebee sia simu Na'in namaan
aan mai.✡
77 O atu baa matudu dalan baa
Niakaan eman sia,
nebee sia natene na'ak, sia
bele moris no Na'i Maro-
mak,
tan Nia kasu siakaan
salan.
78-79 Na'i Maromak neon monu
baa ita,
to'o Nia foo leet foun baa ita,
nu'u loro foun nasai kro-
man foun.
Bodik ita mak moris iha makukun
laran,
no ita mak hata'uk mate,
kroman mai ti'an atu nala'o
ita baa dalan dame."✡
80 Nunia hotu, Yohanis hetak
kleur, hetak boot. Maromak
Kmalar Lulik moos nakbiit nia.
Boot ti'an, nia baa nein iha rai
fuik, to'o nahuu nala'ok serwisu
bodik ema Isra'el.

2

Maria nahoris Yesus
(Mateus 1:18-25)

1-2 Baa oras Kireneus dadi gu-
bernur iha Siria, Liurai Agustus
nasai ukun na'ak, "Ema hotu-
hotu mak iha ukunrai Roma li-
man laran, ida-idak musti fila baa
natama naran iha leo huun!" Oras
nia, oras dala uluk bodik ukun-
rai Roma sura hutun-renu nunia.
3 Tan nia, ema hotu-hotu fila baa
leo huun atu natama naran.
4-5 Baa oras nia, noo mane
ida naran Yusuf. Nia nein iha
leo Nasaret iha rai Galilea. Nia
sasudin ti'an no feto nurak ida,
naran Maria. Maria nia no'i ko'us.
Tan Yusuf nia, Na'i Daud husar-
binan, nia musti fila baa natama
naran iha Na'i Daud niakaan kota
Betlehem iha rai Yudea.
Tan lia nia, sia rua baa kota
Betlehem. 6 To'o nebaa, Maria
loron nahoris moos to'o mai. 7 Iha
Betlehem nia, noo uma bodik ema
hein heik, mais sia la netan fatik
iha nia. Tan baa nia, sia tama
baa natar ida laran. Iha nia Maria
nahoris oa ulun, oa mane ida.
Maria nafu'ut Nia nodi tais, hotu
natoba baa bibi no karau haan
fatik.

Na'i Maromak nato'o lia di'ak
baa makbalin sia

8 Baa kalan nia, makbalin na'in
hira daka bibi malae iha kota
luan.
9 Teki-tekis, sia naree Maro-
mak Niakaan makbukar lale'an
ida. Hotu, Na'i Maromak kroman
naksinak baa sia, to'o sia nata'uk
liu. 10 Mais makbukar nia katak
na'ak:
"Keta hata'uk! Rona mai! Ha'u
kmai katak lia di'ak baa
emi. Ema hotu-hotu mak
rona lia ne'e, nanis neon
di'ak.
11 Lia di'ak nia nune'e:
Baa loron ne'e, feto ida na-
horis Kristus iha Betlehem,
Na'i Daud niakaan kota!

✡ **1:76** Maleaki 3:1 ✡ **1:78-79** Yesaya 9:2

Kristus nia, mak Na'i
Maromak nameno ti'an
hori uluk.
Na'i Maromak solok Nia mai
atu sori ema nosi sala!
Nia ne'e, mak ema atu temi
na'ak ‘Ulun’!
12 Emi bele hatene Nia nune'e:
Emi atu hasoru kau mea
oan ida mak inan nafu'ut
nodi tais. Nia toba iha bibi
no karau haan fatik laran.”
13 Teki-tekis, Maromak Niakaan
makbukar lale'an lear mai namu-
tuk no makbukar uluk nia. Sia
tonu-naboot Na'i Maromak nodi
nananu na'ak,
14 “Ita foti-hahaas Na'i Maromak
naran!
Nia mak nabesi aan kaer
ukun iha lale'an mak aas
kaliuk.
Nia atu foo dame baa ema raik-
laran
mak kona baa Niakaan neon!”
15 Hotu makbukar sia fila baa
lale'an. Makbalin nia sia dale baa
malu na'ak, “Hei! Mai ita baa
Betlehem atu haree oa nia lai! Tan
Na'i Maromak solok lia nia baa ita
ti'an.”
16 Hotu, sia lai-lais baa Betle-
hem. To'o nebaa, sia netan Maria
no Yusuf no kau mea oan mak no'i
toba iha bibi no karau haan fatik
laran.
17 Naree oa nia, sia moos katak
baa ema na'ak, “Ohin nia, Maro-
mak Niakaan makbukar lale'an
sia katak lia oa ne'e baa ami!”
Hotu sia katak lia nia to'o mohu.
18 Ema hotu-hotu mak rona,
blaar karin. 19 Mais Maria rai
lia nia sia baa neon laran, nodi
naneo atu buka lia nia sia isin.
20 Makbalin sia naree notu oa nia,
sia moos fila nikar baa siakaan
bibi malae. Sia tonu-naboot Na'i
Maromak naran nodi sera do-
dan baa Nia, tan saa mak sia
rona no sia naree, manesak no
saa mak Maromak Niakaan mak-
bukar dale ti'an baa sia.

Sia nanaran kau mea oan nia, Yesus

21 Kau mea oa nia, otas loron
walu ti'an, sia nalo lahan hamane
aan baa Nia, tuir ema Yahudi
siakaan ukun-badu. Niakaan inan
no aman nanaran Nia, ‘Yesus’.
Naran nia mak uluk makbukar
lale'an katak kedan baa oras Yesus
inan sei la ko'us Nia dauk.✡

Yusuf no Maria nodi oan Yesus baa Uma Hamulak Huun

22 Ukun-badu ida nosi Bei Musa
na'ak, feto mak nahoris loron
haat nulu ti'an, musti nala'ok adat
hamoos aan iha Uma Hamulak
Huun. Hodi nunia, nia bele tama
nikar baa ema Yahudi siakaan
uma hamulak. Tan nunia, Yusuf
no Maria baa nala'ok adat nia
iha kota Yerusalem. Sia moos
nodi siakaan oan Yesus baa Uma
Hamulak Huun, atu latan baa
Na'i Maromak.✡ 23 Hodi nunia,
sia tuir Na'i Maromak ukun-badu
mak na'ak, “Feto mak nahoris oa
ulun mak mane, musti latan oan
nia baa Na'i Maromak.”✡ 24 Tuir
Na'i Maromak ukun-badu, kalo
inan no aman latan oan baa Na'i
Maromak, sia musti sera lakateu
inan ida no aman ida, lale, lakateu
sina tulan matan rua. Yusuf no
Maria moos nala'ok ukun-badu
nia.✡

Katuas Simeon nasee kedan na'ak, kau mea oan Yesus nia, Kristus mak Na'i Maromak nameno ti'an

25-26 Natoon baa nia, noo katuas
ida naran Simeon. Nia nein iha
kota Yerusalem. Nia ema moon
mak beer Na'i Maromak. Kmalar
Lulik katak kedan baa nia ti'an
na'ak, nia atu naree uluk Kristus
lai, foin nia bele mate.
27 Baa oras Yesus inan no aman
nodi Nia baa Uma Hamulak Huun
atu latan baa Na'i Maromak,
Kmalar Lulik moos nala'o nodi
Simeon baa. 28 Oras naree oan
nia, katuas Simeon naka'u nola,
nodi tonu-naboot Na'i Maromak
na'ak:
29 “Ha'u ktonu Na'i Maromak!
Tan Nia nala'ok mamenon
baa ha'u ti'an.

✡ **2:21** Lukas 1:31; Ukun-badu Na'ilulik 12:3 ✡ **2:22** Ukun-badu Na'ilulik 12:1-8 ✡ **2:23** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 13:2,12 ✡ **2:24** Ukun-badu Na'ilulik 12:6-8

Oras ne'e, Na'i Maromak bele nabusik ha'u,
nebee ha'u kmate no-nook ona.
30 Ha'u karee ti'an Ema mak Na'i Maromak solok mai
atu sori ita nosi itakaan salan!
31 Na'i Maromak nakara nodi oan ne'e
atu sori ema klubun hotu-hotu.
32 Nia atu dadi hanesan kroman.
Nia atu nodi kneter bodik Na'i Maromak eman Isra'el sia.
Nia moos atu natudu Na'i Maromak dalan loos
baa ema seluk sia."✡
33 Rona nola nunia, Yusuf no Maria blaar karin tan katuas Simeon nasee nunia. 34 Hotu, Simeon nusu matak-malirin bodik sia. Nia moos katak kedan baa Maria na'ak, "Yesus inan! Ema wa'in iha Isra'el ne'e atu dudu sees oan ne'e. Mais nosi ikus, siakaan hahalok nia atu nahonu fila sia. Oan ne'e moos atu nalo ema wa'in neon boot. 35 Hodi nunia, Na'i Maromak loke hotu ema neon. Mais rona! Ina atu hetan susar todan, hanesan surik naruk sona borut okaan hirus."

Ferik Hana sera dodan baa Na'i Maromak, tan Yesus

36-37 Iha Uma Hamulak Huun nia moos, noo ferik ida naran Hana. Niakaan otas tinan walu nulu resin haat ti'an. Aman, naran Fanuel, nosi ema hunun Aser. Ferik nia foin noo la'en tinan hitu, la'en mate nela ti'an. Ferik nia moos Maromak mako'an ida mak namulak no nalirin aan loron-kalan iha Uma Hamulak Huun.

38 Baa oras Simeon dale baa Yusuf no Maria, ferik nia mai krere'is nanono sia. Nia rona Simeon dale nunia, nia tonu-naboot Na'i Maromak. Nia moos dale kedan lia Yesus bodik ema hotu-hotu mak sei no'i nei-nein siakaan Na'in mak Na'i Maromak nameno atu solok mai sori ema Isra'el.

Yusuf no Maria nodi oan fila baa leo Nasaret

39 Yusuf no Maria nala'ok mohu Bei Musa Ukun-badu sia iha kota Yerusalem ti'an, sia moos fila baa siakaan leo Nasaret iha rai Galilea.✡ 40 Hotu Yesus hetak boot, hetak biit, hetak matenek to'o natene lia wa'in. Na'i Maromak moos natudu laran di'ak baa Nia.

Yesus iha Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun

41 Sura tinan, Yusuf no Maria baa kota Yerusalem atu tuir nadahur Paska.✡ 42 Dala ida, baa oras Yesus otas tinan sanulu resin rua, sia baa kota Yerusalem bele-bele atu tuir dahur nia. 43-44 Dahur Paska nia hotu ti'an, Yusuf no Maria fila baa Nasaret no ema lear mak fila bele-bele baa rai Galilea. Sia la natene na'ak, Yesus sei nein iha Yerusalem. Sia naneo na'ak, Nia la'o namutuk no Niakaan mamaluk sia. Mais to'o loro malirin, sia sei la naree Nia dauk. Hotu sia buka baa-mai iha siakaan familin no mamaluk sia. 45 Mais sia la netan, sia fila nikar baa buka Nia iha Yerusalem.

46 To'o nebaa, sia buka Nia loron tolu laran, foin netan iha Uma Hamulak Huun. Nia no'i taruka lia fuan no ema manorik ukun Yahudi sia. 47 Ema hotu-hotu mak tuur nanono, blaar karin, tan Nia natene tebe-tebes Hakerek Moon isin. Nia moos nataa sia di'a-di'ak. 48 Naree nola nunia, Yesus inan no aman moos blaar. Hotu inan katak na'ak, "Yesus! Tan saa O masusar ami nune'e? Ami rua O aman benar karin ti'an buka O!"

49 Mais Yesus nataa na'ak, "Tan saa ina no ama hasusar aan buka Ha'u? Musti hatene! Ha'u koo serwisu iha Ha'ukaan Ama Uman." 50 Mais sia la natene Niakaan hakara nia.

51 Nunia hotu, sia fila nikar belebele baa Nasaret. Yesus moris tuir inan no aman harukan. Niakaan ina rai lia nia sia hotu-hotu baa neon laran. 52 Nunia ona, Yesus hetak boot, hetak matenek.

✡ **2:32** Yesaya 42:6, 49:6, 52:10 ✡ **2:39** Mateus 2:23 ✡ **2:41** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:1-27; Hanoin Hikar Dalan Moris 16:1-8 ✡ **2:52** 1 Samuel 2:26; Lia Fuan Tate'an 3:4

Nia moos hetak kona baa Na'i Maromak neon no ema raiklaran neon.✡

3

Lia Yohanis Mak Sarani Ema (Mateus 3:1-12; Markus 1:1-8; Yohanis 1:19-28)

1-2 Baa oras nia, Tiberius mak liurai Roma. Nia kaer ukun tinan sanulu resin lima ti'an. Pontius Pilatus, mak gubernur rai Yudea. Herodes, mak gubernur rai Galilea. Herodes maun Filipus, mak gubernur rai Iturea no rai Trakonitis. Lisanas, mak gubernur rai Abilene.*

Baa oras nia moos, Hanas no Kayafas, mak na'ilulik ulun boot iha kota Yerusalem.

Natoon baa oras nia, Yohanis, Sakarias oan, nein iha fatin fuik dook nosi leo. Iha nebaa, Na'i Maromak tau lia baa nia. 3 Rona nola ti'an, Yohanis baa leo hotu-hotu mak kre'is baa mota Yordan, atu katak ema na'ak, "Emi musti katak sain no la'o hela emikaan salan sia, nebee Na'i Maromak kasu mohu hotu-hotu. Hotu, emi musti simu sarani, hanesan marak ida na'ak, emi ne'e di'a-di'ak ti'an ho Na'i Maromak."

4 Uluk, Maromak mako'an Yesaya nakerek nola lia nosi Yohanis nia nune'e:

"Noo ema ida iha rai fuik mak nahii na'ak:
'Hadi'a dalan atu simu Na'in namaan aan mai!
Hamoos dalan atu simu Nia.
5 Tunin haweer sura horun.
Taa haweer sura foho.
Haloos dalan kale'uk sia.
Haweer dalan karutas sia.
6 Nebee ema rai hotu-hotu bele natene na'ak,
Na'i Maromak nakara sori ema
nosi siakaan salan.'"✡

7 Baa oras nia ema mai nosi fatin hotu-hotu, atu nusu Yohanis sarani sia. Mais nia nakanas sia na'ak, "Hoi! Tolek teen sia! Emi nu'u samea mak noo raso! Keta haneo ha'ak, emi bele hakbois hosi Na'i Maromak kastikar! Lale! Tan la kleur ona, Na'i Maromak natuun kastikar baa ema hotu-hotu mak la di'ak no Nia.✡ 8 Keta haneo ha'ak, emi la hetan kastikar tan emi Bei Abraham husar-binan. Lale! Emi Bei Abraham husar-binan tebes, mais lia nia la nalo emi moon. Na'i Maromak bele nalo fatuk ne'e sia dadi baa Bei Abraham husar-binan. Ha'u katak emi. Hatudu kakaer hodi emikaan moris, nebee ema natene tebe-tebes na'ak, emi se'i kotuk ti'an la'o hela emikaan salan sia, hodi tuir hikar Na'i Maromak.✡ 9 Emi musti halo lia di'ak sia. Kalo lale, Na'i Maromak natuun kastikar todan baa emi, hanesan ema nodi baliun nu'an ai huun. Nunia tebes! Ai huun la noo folin, kalo la nafua di'ak! Di'ak liu hu'an, soe baa ha'i dei."✡

10 Rona nola Yohanis dale nunia, ema nia sia nusu nia na'ak, "Kalo nunia, ami musti halo saa?"

11 Nia nataa na'ak, "Kalo moo faru tahan rua, foo tahan ida baa ema faru lalek. Kalo moo haan, fa'e foo baa ema haan lalek."

12 Ema maksisi bea sia moos mai nusu baa Yohanis, nebee nia sarani sia. Sia nusu na'ak, "Ama boot! Tulun hanorin ami atu halo saa."✡

---

* **3:1-2** Noo ema ida naran *Yosefus* mak ukunrai Roma naruka nakerek lia nosi ema Isra'el sia baa oras nia. Nia moos nakerek nosi makaer ukun siakaan familin sia. Tan baa nia, ita bele hatene Herodes ne'e naran seluk mak *Herodes Antipas*. Niakaan ama, mak*Herodes Boot* (haree Mateus 2:1-22; Lukas 1:5). Filipus ne'e, Herodes Antipas maun. Filipus aman moos, Herodes Boot. Filipus inan, naran Kleopatra, nia nosi kota Yerusalem. Filipus nola Salome, mak Herodias oan. Iha Lukas 3:19 noo *Filipus* ida seluk. Nia, mak Herodes Antipas alin. Niakaan ama moos Herodes Boot, mais inan naran Mariamne. Filipus ne'e nola Herodias. Siakaan oan feto, naran Salome. Mais Filipus maun Herodes Antipas nadau nola Filipus feen (Mateus 14:3; Markus 6:17; Lukas 3:19). ✡ **3:6** Yesaya 40:3-5 ✡ **3:7** Mateus 12:34, 23:33 ✡ **3:8** Yohanis 8:33 ✡ **3:9** Mateus 7:19 ✡ **3:12** Lukas 7:29

13 Nia nataa na'ak, “Uluk, emi
tolek teen. Mais oras ne'e, emi
musti serwisu halo loos. Keta
husu bea liu nosi ukun. Nebee
hutun-renu selu bea kona besik
no ukun-badu.”
14 Sondadu na'i hira moos iha
nia. Sia nusu baa Yohanis na'ak,
“Kalo ami, nunabee? Ami musti
halo saa?”
Nia nataa na'ak, “Keta todak
ema niakaan osan tuir emikaan
hakara. Keta duu karin ema. Oras
simu kansera, musti neon boot
hodi horan to'o.”
15 Rona Yohanis dale nunia, ema
hotu-hotu kebit malu nodi na-
maas baa malu na'ak, “Hoi! Keta
arumak Yohanis ne'e. Kristus mak
hori uluk Na'i Maromak nameno
atu solok mai!”
16 Mais Yohanis katak baa sia
na'ak, “Rona di'a-di'ak! Ema
ida mak boot liu ha'u atu mai.
Masik ha'u kdadi baa niakaan
atan moos, ha'u la kfatan.† Ha'u
ksarani ema kodi wee dei, mais
Nia atu nalo liu tan ha'u, tan
Nia atu nakonu emikaan neon
no laran nodi Maromak Kmalar
Lulik. Nia atu namoos emi, hane-
san badaen mean namoos mean
nodi ha'i, atu soe mean teen,
nebee netan mean isin. 17 Nia
moos hanesan ema mafaho rai
laliki nasai hare abas. Nia rai
hare moos baa kanaha laran, mais
namotu hare abas. Nunia moos
Na'i Maromak. Nia atu kastikar
ema mak se'i kotuk baa Nia, nodi
soe lakon sia baa ha'i laran mak
laka bei-beik.”
18 Hodi nunia, Yohanis foo
natene lia oi-oik baa ema, nodi
katak Na'i Maromak Manfatin
Di'ak baa sia.
19-20 Baa oras nia moos, Yohanis
nahuu dale malorek Herodes ni-
akaan hahalok aat sia. Niakaan
lia nune'e: Herodes nia, gubernur
rai Galilea. Niakaan salan butuk
bein ti'an. Nia moos nadau nola
alin feen, naran Herodias. Mais
tuir loos, alin sei moris no sei la
soe malu dauk no feen Herodias.
Tan Herodes hahalok aat nia sia,
Yohanis de'an nia loke fore, to'o
Herodes krakat, hotu kohi nola
nia, soe baa bui.✡

Yohanis sarani Yesus
(Mateus 3:13-17; Markus 1:9-
11)

21 Uluk, oras Herodes sei la kohi
Yohanis dauk, Yohanis sarani ema
wa'in. Nia moos sarani Yesus.
Sarani hotu, Yesus namulak. Oras
nia moos, lale'an nakloke. 22 Hotu
Maromak Kmalar Lulik namaan
aan tuun baa Yesus. Kmalar Lulik
nia ilas nu'u lakateu sina. Baa
oras nia moos, noo lia maliak ida
nosi lale'an na'ak:
“O ne'e, Ha'ukaan Oan mak Ha'u
kakara no kadomi.
O malo Ha'u neon di'ak.”✡

Na'i Yesus bei uluk sia, tuir
aman Yusuf husar-binan
(Mateus 1:1-17)

23 Baa oras Yesus nahuu katak
lia nosi Na'i Maromak, Niakaan
otas takseer tinan tolu nulu. Ema
natene Yesus nia, Yusuf oan.
Yusuf bein uluk sia mak ne'e:
Yusuf aman, Eli.
24 Eli aman, Matat.
Matat aman, Lewi.
Lewi aman, Melki.
Melki aman, Yanai.
Yanai aman, Yusuf.
25 Yusuf aman, Matatias.
Matatias aman, Amos.
Amos aman, Nahum.
Nahum aman, Hesli.
Hesli aman, Nagai.
26 Nagai aman, Maat.
Maat aman, Matatias.
Matatias aman, Semein.
Semein aman, Yosek.
Yosek aman, Yoda.
27 Yoda aman, Yohanan.
Yohanan aman, Resa.
Resa aman, Serubabel.
Serubabel aman, Sealtiel.
Sealtiel aman, Neri.

† **3:16** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, ‘atu kore niakaan kaso talin moos, ha'u la kfatan.’ Lia ne'e na'ak, Yohanis na'ak nia ema ki'ik oan dei. Masik nia dadi baa Yesus atan moos, nia la fatan. ✡ **3:19-20** Mateus 14:3-4; Markus 6:17-18 ✡ **3:22** Lia Uluk Fohon 22:2; Kananuk Sia 2:7; Yesaya 42:1; Mateus 3:17; Markus 1:11; Lukas 9:35

28 Neri aman, Melki.
Melki aman, Adi.
Adi aman, Kosam.
Kosam aman, Elmadam.
Elmadam aman, Er.
29 Er aman, Yosua.
Yosua aman, Elieser.
Elieser aman, Yorim.
Yorim aman, Matat.
Matat aman, Lewi.
30 Lewi aman, Simeon.
Simeon aman, Yahuda.
Yahuda aman, Yusuf.
Yusuf aman, Yonam.
Yonam aman, Elyakim.
31 Elyakim aman, Melea.
Melea aman, Mena.
Mena aman, Matata.
Matata aman, Natan.
Natan aman, Daud.
32 Daud aman, Isai.
Isai aman, Obed.
Obed aman, Boas.
Boas aman, Salmon.
Salmon aman, Nahason.
33 Nahason aman, Aminadab.
Aminadab aman, Admin.
Admin aman, Arni.
Arni aman, Hesron.
Hesron aman, Peres.
Peres aman, Yahuda.
34 Yahuda aman, Yakob.
Yakob aman, Isak.
Isak aman, Abraham.
Abraham aman, Tera.
Tera aman, Nahor.
35 Nahor aman, Seruk.
Seruk aman, Rehu.
Rehu aman, Pelek.
Pelek aman, Eber.
Eber aman, Sela.
36 Sela aman, Kenan.
Kenan aman, Arpaksad.
Arpaksad aman, Sem.
Sem aman, Noh.
Noh aman, Lamek.
37 Lamek aman, Metusalak.
Metusalak aman, Henok.
Henok aman, Yared.
Yared aman, Mahalalel.
Mahalalel aman, Kenan.
38 Kenan aman, Enos.
Enos aman, Set.
Set aman, Adam.
Adam nia, Na'i Maromak mak nase'i.

4

Diabu ulun sokur Yesus (Mateus 4:1-11; Markus 1:12-13)

1 Yesus simu sarani ti'an, Nia la'o nela mota Yordan. Maromak Kmalar Lulik namutuk no Nia, no nala'o Nia baa fatin fuik ida.
2 Yesus nein iha fatin nia to'o loron haat nulu. Nia la naa sa-saa, to'o salaen mate. Hotu diabu ulun mai sokur kokon Nia.
3 Nia dale baa Yesus na'ak, “Kalo O Na'i Maromak Oan tebes, O moo beran. Dadi maruka fatuk ne'e sia dadi tubi, nebee O maa to'o bosu.”
4 Mais Yesus nataa na'ak, “Lale! Hakerek Moon na'ak,
‘Ema raiklaran moris lahoos nosi haan dei!’”✡
5-6 Nunia hotu, diabu ulun nala'o Yesus baa fatin aas ida. Nia natudu kabaas nosi ukunrai hotu-hotu iha raiklaran. Nia na-maus Yesus na'ak, “Ukunrai be-ran no kabaas hotu-hotu ne'e sia, ha'ukaan. Ha'u koo beran atu kfoo baa see dei mak kakara.
7 Ha'u kbele foo baa O, surak O lo'u-sudur baa ha'u. Nia dei!”
8 Mais Yesus nataa na'ak, “Lale! Hakerek Moon na'ak,
‘Ita musti lo'u no sudur baa Na'i Maromak dei.
Nia, mak ita musti haliku.’”✡
9 Nunia hotu, diabu ulun nala'o Yesus baa kota Yerusalem. Hotu nia nodi Yesus sa'e baa fatin mak aas kaliuk iha Uma Hamulak Huun. Hotu nia katak na'ak, “Kalo O Na'i Maromak Oan tebes, soe aan tuun ona!
10 Tan Hakerek Moon na'ak,
‘Na'i Maromak atu naruka Niakaan makbukar lale'an sia,
nebee sia daka nola O.
11 Sia mai tane nola O,
nebee Okaan ain la roos aan baa fatuk.’”✡

✡ **4:4** Hanoin Hikar Dalan Moris 8:3; Mateus 4:4
✡ **4:8** Hanoin Hikar Dalan Moris 6:13
✡ **4:11** Kananuk Sia 91:11-12

12 Mais Yesus nataa na'ak, “Keta
kli-li'is mo ha'u. Tan Hakerek
Moon na'ak,
‘Keta sokur Maromak!’”✡
13 Hodi nunia, diabu ulun koko
Yesus nodi dalan oi-oik, mais
la bele sokur nola. Hotu, nia
nakiduk nela Yesus atu nein leet
seluk.

Yesus baa Galilea atu nahuu katak lia Na'i Maromak
(Mateus 4:12-17; Markus 1:14-15)

14 Nunia hotu, Kmalar Lulik
nala'ok Yesus fila nikar baa rai
Galilea. La kleur, ema rai
nia tomak natene ti'an Niakaan
naran. 15 Nia nanorin iha ema
Yahudi siakaan uma hamulak sia.
Ema hotu-hotu mose na'ak, “Yesus
nia, maka'as tebes!”

Ema iha Yesus leon du'uk la simu Nia
(Mateus 13:53-58; Markus 6:1-6)

16 Dala ida, Yesus mai Niakaan
leo Nasaret du'uk. Natoon baa
ema Yahudi siakaan loron hamu-
lak, Yesus tama uma hamulak
hanesan Nia nalo sura loron
hamulak. Iha uma hamulak nia
laran, Nia nariik atu leno Hakerek
Moon. 17 Sia lolo foo Bei Yesaya
niakaan hakerek. Nia loke, hotu
leno na'ak:
18 “Na'i Maromak Kmalar Lulik
natuun beran baa Ha'u.
Nia boi Ha'u
atu katak Manfatin Di'ak
baa ema susar.
Nia solok Ha'u
atu katak ka'ak,
ema bui, atu sai;
ema delek, atu naree;
ema mak oin kraik, atu
foti ulun.
19 Tan oras ne'e, Na'i Maro-
mak oras to'o ti'an
atu sori Niakaan ema.”✡
20 Leno notu, Yesus lulun nikar
hakerek nia, hotu foo baa uma
hamulak ulun. Hotu Nia tuur.
Ema hotu-hotu iha nia nobun Nia
bei-beik. 21 Hotu Nia katak baa sia
na'ak, “Lia mak emi rona ohin nia,
oras ne'e dadi ti'an!”
22 Rona nola nunia, ema nia sia
mose Yesus na'ak, “Adeei! Saa
mak Nia dale ohin nia, kabaas liu!
Mais Nia ne'e, Yusuf oan! Tan saa
bele nune'e?”
23 Yesus nataa na'ak, “Noo lia
hatetek na'ak, ‘Hoi, makdook!
Malo okaan isin lolon di'ak uluk
lai, foin madi'ak ema seluk.’ Nanis
emi hatene ti'an lia hatetek nia.
Emi balu hakara hodi lia nia ta'e
fila Ha'u, hodi husu Ha'u ha'ak,
‘Tan saa O la mase'i tadak blaar
bodik ami iha ne'e, hanesan uluk
O mase'i iha kota Kapernaum?’
24 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e,
tebes no loos! Ema la nakara simu
Maromak mako'an iha siakaan leo
du'uk.✡ 25-26 Hola lia hatetek ida
hosi Maromak mako'an uluk Elia.
Baa dala ida, udan la tau rai
tinan tolu no balun. Baa oras
nia, feto faluk wa'in iha Isra'el.
Masik nunia moos, Na'i Maromak
la solok Elia baa tulun sia hotu
iha Isra'el. Nia solok Elia baa
feto faluk mesak ida iha leo Sarfat
kre'is kota Sidon. Tuir loos, ferik
nia lahoos ema Yahudi, mais tan
nia fiar baa Na'i Maromak.✡
27 Hola lia hatetek seluk hosi
Maromak mako'an Elisa. Baa
oras nia, ema Yahudi wa'in moras
funi mea iha Isra'el. Mais Na'i
Maromak la nadi'ak nola sia. Na'i
Maromak naruka Elisa nadi'ak
nola ema moras funi mea mesak
ida dei. Ema nia, naran Naaman.
Tuir loos, nia ema Siria, lahoos
ema Yahudi, mais tan nia fiar baa
Na'i Maromak.”✡
28 Rona Yesus dale nunia, sia
hotu-hotu krakat. 29 Sia nariik
bele-bele, nabu'a sai Nia nosi uma
hamulak nia. Sia dada nodi Nia
baa leo di'in, atu soe baa horun
laran. 30 Mais Nia sai luku tuir
ema lear nia leet. Hotu Nia la'o
nela sia.

Yesus te'ur sai diabu nosi ema ida
(Markus 1:21-28)

✡ **4:12** Hanoin Hikar Dalan Moris 6:16 ✡ **4:19** Yesaya 61:1-2 ✡ **4:24** Markus 6:4; Yohanis 4:44 ✡ **4:25-26** 1 Na'i Isra'el Sia 17:1,8-16 ✡ **4:27** 2 Na'i Isra'el Sia 5:1-14

31 Nunia hotu, Yesus tuun baa
kota Kapernaum iha debu boot
Galilea tehen. Sura loron hamu-
lak, Nia nanorin ema iha uma
hamulak Yahudi. 32 Ema mak
nanono Nia dale, blaar karin
tan Nia natene tebes hanorin nia
isin.✡
33 Dala ida, oras Yesus nanorin
iha uma hamulak, noo ema ida
mak diabu tekar. Nia nakrake
maka'as na'ak, 34 "Hoi Yesus, ema
Nasaret! O moo lia saa mo ami!
O mai atu madodok ami ka? Ami
hatene O. O ne'e, Ema Moon mak
uluk Na'i Maromak nameno atu
solok mai."
35 Mais Yesus nakanas nia na'ak,
"Taka ibun! Sai mela ema nia!"
Teki-tekis diabu nia foti ema nia
nitak baa rai iha ema sia leet.
Nitak notu, diabu moos sai nela
nodi la nahoras tenik nia.
36 Ema hotu-hotu blaar. Sia
dale na'ak, "Ita blaar tebes! Ema
ne'e dalen, noo beran maka'as!
To'o diabu sia moos tuir Ni-
akaan haruka nodi sai nela ema!"
37 Hotu ema nia sia la'o nasirin rai
nia, katak lia nosi Yesus baa ema
hotu-hotu.

Yesus nadi'ak nola Simon banin feto no ema wa'in
(Mateus 8:14-17; Markus 1:29-34)

38 Yesus sai nosi uma hamu-
lak nia ti'an, Nia baa ema ida
uman. Ema nia naran, Simon.*
Simon banin feto moras kiki. Sia
nusu baa Yesus na'ak, "Ama! Tu-
lun madi'ak mola ferik nia lai!"
39 Rona nola nunia, Yesus baa
nariik kre'is ferik nia toba fatin.
Hotu Nia te'ur sai moras kiki nia
nosi nia. Oras nia moos, moras
kiki nia lakon kedas. Ferik nia
moos nadeer kedan, baa nadi'a
haan bodik sia.
40 Kre'is loro monu ona, ema
loi nodi siakaan ema mak moras
oi-oik baa Yesus. Nia rai liman
baa, nadi'ak nola sia hotu-hotu.
41 Ema mak moras nia sia, na'in
hira diabu tekar. Yesus moos nesi
diabu sia sai nela ema nia sia.
Sia sai nodi nakrake na'ak, "O
ne'e, Na'i Maromak Oan!" Tebes.
Diabu nia sia natene na'ak, Yesus
nia, Kristus, mak uluk Na'i Maro-
mak nameno atu solok mai. Tan
baa nia, Yesus nakahik diabu sia
nebee keta dale lia fuan ida moos
nosi Nia.

Yesus baa katak Manfatin Di'ak iha uma hamulak sia
(Markus 1:35-39)

42 Baa awan kre'is rai naroma,
Yesus nadeer atu baa fatin ma-
muk ida iha kota luan. La kleur,
ema buka Nia nasiri fatin hotu-
hotu. Sia nasoru ti'an, sia namaus
Nia na'ak, "Ama, mein mo ami
dei! Lalika baa fatin seluk sia!"
43 Mais Yesus nataa na'ak, "La
bele! Ha'u kmusti baa leo seluk
sia atu katak Manfatin Di'ak nosi
Na'i Maromak ukunrai. Tan Nia
solok Ha'u kmai atu kala'ok ser-
wisu nia."
44 Hotu Yesus nosi leo ida
baa leo ida iha rai Yudea, nodi
nanorin iha uma hamulak sia.

5

Ema tiha nola na'an tasi lear
(Mateus 4:18-22; Markus 1:16-20)

1 Dala ida, Yesus nanorin ema
iha debu boot Galilea tehen.* Ema
wa'in mai atu rona Maromak
Manfatin, to'o seti malu satan
nola Yesus. 2 Kre'is baa nia,
ema mak tuun tasi sia namoos
daitiha iha rai maran. Yesus
naree bero mamuk rua nakrai
aan iha nia. 3 Bero ida, Simon
beron. Yesus sa'e baa Simon
beron, hotu naruka dudu soruk
oda baa. Hotu Yesus tuur nodi
nanorin ema wa'in nia sia.✡
4 Yesus nanorin notu, Nia dale
baa Simon na'ak, "Simon! Fofer
soruk tenik le'an baa, hotu soe
daitiha. Emi nanis hetan na'an
tasi lear."
5 Mais Simon nataa na'ak,
"Ama! Ami harui aan kalan

✡ **4:32** Mateus 7:28-29 * **4:38** Simon nia, Petrus naran ida seluk. * **5:1** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, 'iha debu boot Genesaret tehen'. Debu boot Genesaret naran seluk, mak debu boot Galilea. ✡ **5:3** Mateus 13:1-2; Markus 3:9-10, 4:1

tomak ida ti'an, mais lolon ida moos, la hetan! Mais tan Ama naruka, ami hatuun kokon."✡
6 Hotu sia baa natuun daitiha. Oras dada sa'e, daitiha nia nakonu no na'an tasi, to'o daitiha atu naklees ona.✡ 7 Naree nunia, Simon nahii bolu niakaan mamaluk sia nosi bero ida seluk, nebee mai tulun. Hotu sia ra'ut natama na'an tasi baa bero rua nia to'o nakonu kre'is mout.
8-10 Nosi Simon mamaluk sia, noo Sebadeus oan rua, naran Yakobus no Yohanis. Sia moos blaar tan netan na'an tasi lear nia. Naree na'an tasi lear nia, Simon† sudur kedas baa Yesus oin, nodi na'ak, "Ha'u ne'e, ema maksalan. Di'ak liu, Ama keta kre'is ha'u."

Mais Yesus nataa na'ak, "Simon. Keta neon ki'ik, tan Ha'u kakara karuka emi. Emi serwisu loron-loron buka na'an tasi. Mais oras ne'e, Ha'u atu kanorin emi buka ema, nebee sia tuir Ha'u."

11 Nunia hotu, sia dada nasa'e kedan bero baa rai maran. Hotu sia la'o nela hotu-hotu, baa tuir Yesus.

Yesus nadi'ak nola ema ida mak moras funi mea

(Mateus 8:1-4; Markus 1:40-45)

12 Iha leo ida, Yesus nasoru ema ida mak moras funi mea lema isin lolon tomak. Ema nia naree Yesus, nia nakni'a sudur nodi dale na'ak, "Ama! Tulun ha'u lai! Ha'u katene Ama bele nalakon ha'ukaan moras ne'e, nebee ema keta nakribi ha'u ona. Surak Ama nakara."

13 Yesus lolo liman baa, koko ema nia nodi katak na'ak, "Ha'u kakara! Di'ak ona!" Yesus dale notu nunia, moras funi mea nia lakon mohu kedas. 14 Hotu Yesus katak na'ak, "Manoin di'a-di'ak! O di'ak ti'an, mais la bele katak baa ema! O musti tuir uluk Bei Musa ukun-badu lai. Baa matudu isin lolon baa na'ilulik, nebee nia leno okaan isin atu natene okaan moras lakon tebes ti'an ka, sei. Hotu, o musti matama osan baa na'ilulik atu nalo baa sera, nebee ema hotu-hotu bele natene na'ak, o di'ak tebes ti'an."✡

15 Masik Yesus nakahik nunia moos, lia nosi Yesus beran nia keke lema nosi ibun baa ibun. Tan baa nia, ema lolok mai bei-beik atu nanono Niakaan hanorin. Nia moos nadi'ak nola ema lear nosi moras oi-oik. 16 Hotu Nia nakiduk nela ema lear, atu baa namulak iha fatin mamuk.

Yesus nadi'ak nola ema ai kma'as ida

(Mateus 9:1-8; Markus 2:1-12)

17 Dala ida, Yesus nanorin ema iha uma ida. Baa oras nia, ema na'in hira mai nanono Nia. Sia, ema nosi partee Farisi no ema manorik ukun Yahudi. Sia mai nosi leo sia iha rai Galilea, nosi rai Yudea, no nosi kota Yerusalem. Oras nia, Na'i Maromak latan beran baa Yesus atu nadi'ak nola ema moras sia. 18-19 Tan baa nia, ema na'in hira natiu ema ai kma'as ida baa tane lolo, nodi mai Yesus. Sia narui aan atu tama uma nia, mais uma nia naksetik basuk no ema ti'an, to'o la bele tama. Tan baa nia, sia nodi ema kma'as nia sa'e baa uma leten. Sia sobu nakuak uma leten, hotu natuun tane lolo nia baa Yesus oin iha ema lear leet. 20 Naree nunia, Yesus natene sia fiar Nia bele nalo siakaan maluk nia di'ak. Nia dale baa ema kma'as nia na'ak, "Maluk! Ha'u kasu mohu okaan salan sia ti'an."

21 Rona Yesus dale nunia, ema Farisi no ema manorik ukun nia sia naneo na'ak, "Hoi! Maromak mesan mak noo beran kasu ema salan. Nia ne'e see, to'o nalo aan nu'u Na'i Maromak! Ne'e nahaat Maromak ti'an!"

22 Mais Yesus natene siakaan neon. Nia dale na'ak, "Tan saa emi haneo ha'ak, Ha'u kahaat Maromak? 23-24 Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin. Ha'u koo beran

✡ **5:5** Yohanis 21:3 ✡ **5:6** Yohanis 21:6 † **5:8-10** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'Simon Petrus'. Naran Simon, no naran Petrus, no naran Simon Petrus, hotu-hotu ema ida naran. ✡ **5:14** Ukun-badu Na'ilulik 14:1-32

kasu ema salan. Kalo Ha'u katak baa ema kma'as ne'e ka'ak, 'Ha'u kasu mohu okaan salan sia ti'an,' emi la haree kakaer. Mais kalo Ha'u katak ka'ak, 'Madeer! Foti tane lolo, fila ona,' hotu ema kma'as ne'e nadeer kedan, foin emi haree kakaer."

Yesus dale notu nunia, Nia fila baa ema kma'as nia nodi na'ak, "Mariik! Foti tane lolo, fila ona!"

25 Oras nia moos, ema kma'as nia nariik kedas iha ema lear oin, hotu foti tane lolo, fila nodi tonu Na'i Maromak. 26 Naree nunia, ema hotu-hotu nata'uk no blaar. Sia moos foti-nahaas Na'i Maromak naran na'ak, "Na'i Maromak maka'as! Ohin loron, ita haree du'uk lia kasalak basuk!"

Yesus bolu Lewi tuir Nia
(Mateus 9:9-13; Markus 2:13-17)

27 La kleur, Yesus sai nosi uma nia. Hotu Nia naree ema maksisi bea ida tuur iha niakaan serwisu fatik. Ema nia, naran Lewi.‡ Yesus tene ema nia na'ak, "Mai tuir Ha'u!" 28 Rona nola nunia, Lewi nariik kedas, la'o nela hotu-hotu, baa tuir Yesus.

29 Nunia hotu, Lewi nalo dahur boot. Nia namata Yesus no mamaluk maksisi bea no bainaka seluk sia. 30 Mais ema partee Farisi na'in hira no ema manorik ukun Yahudi sia nakmuuk Yesus eman maktuir sia na'ak, "Tan saa emi haa hamutuk ho ema la noo folin? Tan saa emi kahur ho ema maksisi bea no ema lisan aat sia? Ema di'ak la bele kahur no ema oin nunia sia!"✡

31 Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Ema moras, buka makdook. Ema isin di'ak, la buka makdook. 32 Ha'u kmai atu kaliku ema maksalan, lahoos atu kaliku ema mak filak aan ema loos."

Ema manorik sia naresi no Yesus nosi lia halirin aan
(Mateus 9:14-17; Markus 2:18-22)

33 Nunia hotu, ema partee Farisi no ema manorik ukun Yahudi sia nakmuuk Yesus na'ak, "Nune'e, Ama! Yohanis eman maktuir sia nalirin aan no namulak nohuun. Ema Farisi sia moos nunia. Mais tan saa Ama eman sia naa-nemu nohuun? La natene nalirin aan ka?"

34 Mais Yesus nataa na'ak, "Kalo halo dahur hola malu, emi haruka bainaka nalirin aan ka? Lale! Nanis emi haruka naa to'o bosu. Kalo mane foun sei iha nia, musti haa bele-bele. 35 Mais nosi ikus, kalo ema kohi nola mane foun nodi baa ti'an, foin bainaka sia noran susar to'o nalirin aan."

36 Hotu Yesus foo lia hatetek ida tenik na'ak, "Kalo faru naksira, ita la tabar hodi tais foun. Tan kalo fasi, tais tatabar foun atu nakru'u, nalo faru tuan hetak naksira. 37-38 Nunia moos, ita la fui tua foun baa knaban la'ok. Tan knaban nia be'o, tua moos nanii mohu. Tan baa nia, musti fui tua foun baa knaban foun.§ [Hodi nunia, Yesus nanorin sia na'ak, Niakaan hanorin foun, keta kahur no ema Farisi siakaan hanorin tuan.] 39 Mais ema mak nemu ti'an anggor ween tuan, sia la no'uk nemu anggor ween foun. Tan naneo na'ak, 'Anggor ween tuan mak midar kaliuk!'"

6

Ema nasee Yesus nosi lia loron hanawa serwisu
(Mateus 12:1-8; Markus 2:23-28)

1 Dala ida, natoon ema Yahudi loron hanawa serwisu, Yesus no maktuir sia la'o tuir to'os ida. Tan salaen basuk, maktuir sia ku'u nola hare gandum, nodi naa la-la'ok. 2 Iha nia noo ema nosi partee Farisi na'in hira. Sia mak kaer metin siakaan adat Yahudi. Oras sia naree maktuir sia ku'u hare gandum, sia nasee Yesus na'ak, "Tan saa okaan maktuir sia nakur itakaan ukun-badu? Maree! Sia

‡ **5:27** Lewi naran seluk; Mateus. ✡ **5:30** Lukas 15:1-2 § **5:37-38** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, keta fui anggor ween foun baa kakaluk kulit tuan, nebee keta to'o be'o no naklees karin.

ku'u ti'an. Ne'e na'ak, sia serwisu baa loron hanawa serwisu! La bele nunia!"✡

3-4 Mais Yesus nataa na'ak, "Nu'unabee? Emi la hanoin Bei Daud lian uluk nia ka? Oras nia, Bei Daud no niakaan ema sia salaen. Sia tama baa Batane Hamulak, nola tubi mak na'ilulik sia sera ti'an baa Na'i Maromak. Hotu sia naa. Tuir loos, na'ilulik sia mesan mak bele naa tubi nia. Ema seluk la bele. Mais oras Bei Daud sia naa, la noo ema ida nasalak sia. Emi la leno Na'i Maromak Hakerek Moon ka?✡

5 Rona mai! Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin. Ha'u mak koo beran atu karuka saa mak ema raiklaran bele nalo baa loron hanawa serwisu."

Ema liman matek
(Mateus 12:9-14; Markus 3:1-6)

6 Baa loron hanawa serwisu seluk, Yesus baa nanorin iha uma hamulak. Iha nia, noo mane ida mak liman sorin matek. 7 Iha nia moos noo ema manorik ukun Yahudi no ema partee Farisi na'in hira. Sia mai buka leet atu nahonu Yesus. Sia nein keta arumak Yesus nadi'ak nola ema liman matek nia natoon baa loron hanawa serwisu. Hodi nunia, sia bele tula sala baa Nia iha ema oin. 8 Mais Yesus natene siakaan neon aat. Tan lia nia, Nia bolu liman matek nia na'ak, "Mau! Mai klaran ne'e!" Liman matek nia moos baa kedas. 9 Hotu Yesus nusu baa ema hotu-hotu iha nia na'ak, "Ha'u kusu kokon emi. Tuir itakaan ukun-badu, ita bele halo saa baa loron hanawa serwisu? Ita halo di'ak ka, halo aat? Ita sori ema ka, ita ho'o ema?" 10 Hotu Yesus titu satan leur sia nodi katak baa liman matek na'ak, "Lolo o liman mai!" Nia lolo baa, liman di'ak kedas.

11 Naree nunia, ema mak funu Yesus krakat. Hotu sia buka dalan aat na'ak, "Ita buka seluk leet atu hahonu Nia!"

Yesus boi ema maktuir na'in sanulu resin rua
(Mateus 10:1-4; Markus 3:13-19)

12 La kleur, Yesus baa foho ida atu namulak. Nia namulak iha nebaa kalan ida tomak. 13 Baa awan seisawan, Nia bolu ema mak tuir Nia hotu-hotu. Hotu, Nia boi nola ema na'in sanulu resin rua, nalo baa klosan. Klosan nia sia, naran mak ne'e:

14 Simon (Yesus bolu nia 'Petrus'),
Andreas (Simon alin),
Yakobus,
Yohanis (Yakobus alin),
Filipus,
Bartolomeus,
15 Mateus,
Tomas,
Yakobus (Alfeus oan),
Simon (ema maktuir partee politik Selot),*
16 Yudas (Yakobus oan), no
Yudas Iskariot (mak atu fa'an lakon Yesus).

Yesus nadi'ak nola ema wa'in
(Mateus 4:23-25)

17 Nunia hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia tuun nosi foho, baa rai fehan ida. Ema wa'in naklibur iha nia ti'an. Sia mai nosi rai Yudea, nosi kota Yerusalem, nosi kota Tirus no kota Sidon mak iha tasi tehen. 18 Sia mai rona Yesus no nusu Nia nebee nadi'ak nola ema moras sia. Hotu, Nia nadi'ak nola sia. Nia moos nadi'ak nola ema diabu tekar, nodi te'ur nasai diabu nosi ema nia sia. 19 Ema hotu-hotu nakara koko Nia, tan kalo koko kona Nia, Niakaan beran sai nadi'ak nola sia.

Yesus nanorin lia nosi ema mak netan sotir no ema mak netan dinu
(Mateus 5:1-12)

20 Hotu Yesus se'i oin baa Niakaan maktuir sia, nodi nanorin na'ak:
"Ema mukit sia!
Emi hetan sotir,

✡ **6:2** Hanoin Hikar Dalan Moris 23:25 ✡ **6:3-4** 1 Samuel 21:1-6; Ukun-badu Na'ilulik 24:9

* **6:15** Partee Selot ne'e, buka dalan atu sai nosi ukunrai Roma. Sia moos nanaran partee ne'e na'ak 'Patriot'.

tan Na'i Maromak du'uk
mak emikaan Na'in!
21 Ema salaen sia!
Emi hetan sotir,
tan Na'i Maromak atu
naliku emi to'o bosu.
Ema mak tanis no neon susar sia!
Emi hetan sotir,
tan emi atu hanasa no
neon di'ak.
22-23 Ema mak kona susar tan tuir
Ha'u, Ema Raiklaran Isin
ne'e!
Emi hetan sotir,
tan Na'i Maromak atu
selu baa emi iha
lale'an.
Masik ema hirus emi,
nahaat emikaan naran,
sama emi,
nabu'a sai emi hanesan
ema aat,
emi hetan sotir,
tan Na'i Maromak la nalu'a
emi iha lale'an.✡
Kalo ema nasusar emi nunia,
neon boot baa dei! Lalika
blaar, tan ema mak nasusar emi
baa oras ne'e, uluk siakaan bei
uluk du'uk mak nasusar Maro-
mak mako'an sia.
Kalo emi hetan susar nunia,
halo neon boot baa dei,
tan Na'i Maromak atu
selu wa'in boot baa emi
iha lale'an!✡
24 Mais ema maksoin sia!
Emi hetan dinu,
tan emikaan moris furak,
to'o ne'e ona!
25 Ema makbosu sia!
Emi hetan dinu,
tan rai salaen boot sa'e
kona emi.
Ema mak nanasa sia!
Emi hetan dinu,
tan emi kona susar to'o
tanis hade'un aan.
26 Ema mak buka ema mose sia!
Emi hetan dinu,
tan uluk emikaan bei uluk sia,
mose mako'an bosok teen
sia!”

Yesus nanorin na'ak, ita musti hadomi ema
(Mateus 5:38-48, 7:12)

27 Hotu Yesus natutan liu na'ak, “Rona mai! Ita musti hadomi funu no halo di'ak baa ema mak hirus ita. 28 Ita musti hamulak husu Na'i Maromak nalo di'ak bodik ema mak tolak nahaat ita. 29 Kalo ema basa itakaan hasan sorin, foo tenik sorin baa. Kalo ema nadau nola itakaan faru klobor, foo tenik faru baa. 30 Kalo ema nusu buat ida, foo baa. Kalo ema foti nodi buat ida, habusik nola baa. Keta baa husu hikar. 31 Ita musti halo baa ema seluk, nu'u ita hakara ema nalo baa ita.✡

32 Ita hadomi itakaan ema du'uk. Kona. Mais ita hetan saa? Tan ema aat sia moos nadomi siakaan ema du'uk. 33 Kalo ita halo di'ak baa ema mak nalo di'ak baa ita, ita hetan saa? Tan ema aat sia moos nalo di'ak baa malu. 34 Kalo ita foo tusan osan baa ema mak bele selu nikar, ita hetan saa? Tan ema aat sia moos foo tusan, surak awan-wainrua sia simu nikar tomak.

35 Lia nune'e: Hadomi funu! Halo di'ak baa sia. Saa mak sia buka, foo baa. Lalika haneo, sia atu foo nikar ka, lale. Hodi nunia, Na'i Maromak selu baa ita. Ita moos dadi oan baa Maromak Mak Aas Kaliuk, tan ita moris hanesan itakaan Ama. Nia nalo di'ak baa ema aat sia. Nia moos nalo di'ak baa ema mak la natene dodan sia. 36 Tan lia nia, ita musti hadomi ema, hanesan itakaan Ama iha lale'an nadomi ita.”

Yesus nanorin na'ak, ita keta hasalak ema
(Mateus 7:1-5)

37 Hotu Yesus nanorin natutan na'ak, “Keta sukat ema, nebee ema keta sukat fila emi. Keta hasalak ema, tan sia atu nasalak nikar emi. Halu'a lakon ema salan, nebee sia nalu'a lakon emikaan salan. 38 Kalo foo baa ema saa mak sia buka, emi simu hikar nakonu babu'un. Hanesan ema namamu fore baa fatik sasukat, hotu doko, tonan tuun, nahisi tenik to'o nakduar sai. Mak emi atu simu, oin nunia. Kalo emi

✡ **6:22-23** 1 Petrus 4:14 ✡ **6:22-23** 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 36:16; Kristus Klosan Lian 7:52 ✡ **6:31** Mateus 7:12

foo oan ida, emi simu fila oan ida. Kalo emi foo wa'in, emi simu fila wa'in."
39 Hotu Yesus nanorin nodi lia hatetek na'ak, "Ema delek la bele nadaek ema delek. Tan sia rua monu baa kuak bele-bele!✡
40 Lawarik sakola la bele liu nosi niakaan manorik. Mais kalo nia tuir hanorin di'a-di'ak, nia bele dadi manesak no niakaan manorik nia.✡
41 Emi hakara hatadan ema salan ki'ik. Mais emikaan salan boot, emi halo aan, la noo sala. Hahalok nia nu'u emi haliku ahukresan lotun ida iha ema matan. Mais emi la horan noo ai rohan boot neli emikaan matan.
42 Nu'unabee emi haksakar aan ha'ak, 'Belu! Mai nebee ha'u kasai ahukresan nia nosi okaan matan.' Mais emi du'uk la bele haree sa-saa, tan noo ai rohan boot neli emikaan matan! Etuk oin! Emi huun oin kotuk! Masai ai rohan boot nia nosi okaan matan lai, foin bele masai ahukresan lotun nia nosi okaan belun matan."

Yesus nanorin na'ak, itakaan neon ain naksain tuir itakaan hahalok
(Mateus 7:16-20, 12:33-35)

43 Hotu Yesus nanorin soruk na'ak, "Ai huun di'ak la nafua aat. Ai huun aat, la nafua di'ak.
44 Ita bele hatene ai huun hosi fuan. Ita la bele ku'u dila fuan, lale, anggor fuan, hosi ai tarak.† ✡
45 Nunia moos ema di'ak, nalo lia di'ak. Ema aat, nalo lia aat. Tan itakaan dalen, natudu itakaan neon ain."✡

Yesus nanorin lia nosi ema matenek no ema beik nariik uma
(Mateus 7:24-27)

46 Hotu Yesus natutan tenik na'ak, "Loron-kalan emi bolu Ha'u ha'ak, 'Na'i'. Mais, tan saa emi la halo tuir Ha'ukaan dalenn?
47 Ema mak mai nanono Ha'u, hotu nalo tuir Ha'ukaan dalen, ema nia hanesan
48 ema mak nakara nariik uma mak biit. Nia ke'e di'a-di'ak rai kuak tatuur iha rai isin, to'o kona fatuk. Hotu nia nalo tatuur baa fatuk leten, foin nariik uma. Kalo motasa'e kona, uma nia la nawae, tan noo tatuur biit.
49 Mais ema mak rona nodi neon baluk no la tuir Ha'ukaan dalen, ema nia hanesan ema mak nakara nariik uma, surak nariik dei. Nia la nalo tatuur, mais nariik uma baa rai fohon mota tehen. Hotu motasa'e mai, naro'on nola uma nia!"

7

Yesus nadi'ak nola sondadu Roma eman ida
(Mateus 8:5-13)

1 Nanorin notu nunia, Yesus fila nikar baa kota Kapernaum.
2 Noo sondadu ulun Roma ida iha nebaa. Niakaan ema serwisu ida mak nia fiar, moras todan kre'is mate.
3 Sondadu ulun nia rona nola lia Yesus, hotu nia solok fukun Yahudi na'in hira atu baa nusu Yesus nebee mai nadi'ak nola niakaan ema nia.
4 Sia to'o mai ti'an, sia nakro'an nebee Yesus mai no sia. Sia katak na'ak, "Ama! Ema Roma nia, ema di'ak! Fatan Ama tulun nia.
5 Nia nariik uma hamulak ida bodik ita, tan nadomi ita ema Yahudi."
6 Rona nola nunia, Yesus moos baa no sia.

Sia sei la to'o dauk, ulun nia solok mamaluk mai nasoru Yesus nodi katak na'ak, "Ama Boot la-lika hakole aan, tan ha'u la kfa-tan simu Ama iha ha'ukaan uma.
7-8 Ha'u moos la fatan mai kasoru Ama, tan katene malorek Ama noo beran. Surak Ama dale hosi ne'e dei, ha'ukaan ema serwisu di'ak kedan. Ha'u katene lia ne'e, tan ha'ukaan ulun sia noo beran naruka ha'u. Ha'u moos koo beran karuka ha'ukaan sondadu sia. Kalo karuka sasi'an ka'ak, 'Baa nebaa!' nia nanis baa. Kalo ka'ak, 'Mai ne'e!' nia nanis mai. Kalo karuka ha'ukaan ema serwisu ka'ak, 'Serwisu ne'e!' nia

✡ **6:39** Mateus 15:14 ✡ **6:40** Mateus 10:24-25; Yohanis 13:16, 15:20 † **6:44** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, ema la bele ku'u σῦκον *(sukon)* nosi ἀκανθα *(akantha).* Ema moos la bele nola σταφυλή *(stafulei)* nosi βάτος *(batos).* Ne'e na'ak, ita bele hatene ai huun hosi fuan. ✡ **6:44** Mateus 12:33 ✡ **6:45** Mateus 12:34

nanis nalo. Dadi surak Ama dale
dei, ha'ukaan ema moras, di'ak
kedan."
9 Rona nola nunia, Yesus blaar.
Hotu Nia feur oin baa ema mak
tuir no Nia sia. Nia katak na'ak,
"Ha'u kblaar! Hori wain ti'an
Ha'u la kasoru dauk ema Yahudi
ida mak fiar biit nu'u ema Roma
ne'e!"
10 Dale notu nunia, Yesus la'o
to'o nia dei. Sondadu ulun ma-
maluk sia moos fila. Oras sia to'o
ulun uman baa, sia naree ema
moras nia di'ak ti'an.

Yesus nalo feto faluk oan moris nikar

11 Baa awan, Yesus no mak-
tuir sia baa leo ida, naran Nain.
Ema wa'in la'o bele-bele no sia.
12 Kre'is baa leo nanokar, ema
lolok ida sai baa nakoi maten.
Maten nia, feto faluk ida oan
mane mesak. 13 Naree feto faluk
nia, Yesus neon monu. Hotu Nia
katak baa na'ak, "Ina! To'o ona,
lalika tanis!"
14 Hotu Yesus nare'is aan baa,
lolo liman koko ai balun maten
nia. Ema matiu ai balun moos
nanawa la'o. Hotu Yesus dale baa
maten nia na'ak, "Manek! Madeer
ona!" 15 Oras nia moos, oa nia
moris nikar. Nia nadeer kedas,
hotu tuur nodi dale no ema iha
nia sia. Hotu Yesus katak baa inan
na'ak, "Ina! Ne'e, okaan oan."
16 Ema iha nia sia hotu-hotu
nata'uk liu! Sia moos tonu-naboot
Na'i Maromak na'ak, "Na'i Maro-
mak namaan aan mai ti'an iha
itakaan klaran! Nia solok ti'an
Niakaan mako'an maka'as ida baa
ita!" 17 Hotu lia nia keke lema fatin
hotu-hotu iha rai Yudea, to'o rai
seluk sia.

Yohanis solok ema baa Yesus (Mateus 11:2-19)

18-20 Baa oras nia, Yohanis ni-
akaan maktuir sia moos rona lia
Yesus. Hotu sia baa nasara Yoha-
nis iha bui laran. Rona nola
lia Yesus nunia, Yohanis solok
niakaan ema na'in rua baa nusu
Yesus na'ak, "Ama ne'e, tebe-tebes
Kristus mak ami hein ka, ami
musti hein tenik ema seluk?"
Nasoru nola Yesus, Yohanis
eman sia nusu nunia.
21 Baa oras sia mai nia, Yesus
no'i nadi'ak nola ema moras oi-
oik. Nia moos te'ur sai diabu nosi
ema. No nadi'ak nola ema delek.
22 Yesus katak baa Yohanis
eman sia na'ak, "Fila baa katak
Mau Yohanis ma'ak, hotu-hotu
mak emi rona no emi haree du'uk
nia, dadi tuir saa mak Maro-
mak mako'an Yesaya nakerek nela
kedan na'ak:

'Ema delek, bele naree.
Ema ai kma'as, bele la'o.
Ema moras funi mea, bele
dadi moos.
Ema diuk, bele rona.
Ema mak mate ti'an, bele
moris nikar.
Ema mukit, bele rona Man-
fatin Di'ak.'✡

23 Fila baa, katak Mau Yohanis
ha'ak, 'Ema mak la moe simu
Ha'u, atu netan sotir.'"
24 Rona nola nunia, Yohanis
eman sia moos fila. Hotu Yesus
katak baa ema wa'in nia sia lia
nosi Yohanis na'ak, "Uluk emi
buka Yohanis iha fatin fuik nebaa,
emi hanoin emi atu hasoru ho
ema ilas oin nu'u saa? Nanis emi
la buka ema mak naweruk aan,
nu'u au mak anin nuu. 25 Nanis
emi la buka ema mak tau tais
kabaas, tan ema nunia iha tofatik
dei! 26 Uluk nia, emi baa buka
see? Emi buka Maromak mako'an
ka? Tebes! Yohanis nia, mako'an
maka'as basuk. 27 Iha Hakerek
Moon noo lia nosi Yohanis na'ak:
'Rona! Ha'u ksolok Ha'ukaan
ema,
atu loke dalan bodik O.'✡
28 Iha raiklaran ne'e, la noo ema
ida moos mak boot liu Yohanis.
Mais iha Na'i Maromak fohorai,
ema mak ki'ik basuk dei moos,
boot liu Yohanis."
29 Ema mak rona Yesus dalen
nia, sia simu, tan sia natene ti'an
na'ak, Na'i Maromak dalan nia,
loos no tebes. Sia simu nunia,
tan uluk Yohanis sarani sia no

✡ **7:22** Yesaya 35:5-6, 61:1 ✡ **7:27** Maleaki 3:1

nanorin sia. Ema maksisi bea sia
moos simu nunia. 30 Mais ema
nosi partee Farisi no ema manorik
ukun Yahudi sia, la simu. Uluk sia
moos la no'uk Yohanis sarani sia.✡
31 Hotu Yesus nusu na'ak, “Ha'u
atu katete ema raiklaran oras ne'e
baa saa? Sia ema oin nu'u saa?
32 Nune'e. Sia hanesan lawarik
mak na'i tu-tuur iha dalan. Sia
nahii baa malu na'ak,
‘Ami huu kfui bele-bele,
mais emi la bidu hadi'ak
neon.
Ami hananu kananuk lakumerin,
mais emi la tanis.’
33 Uluk Yohanis Mak Sarani Ema
sei iha emikaan klaran. Nia
nalirin aan no la nemu anggor
ween. Mais emi hasalak nia ha'ak,
‘Diabu tekar!’ 34 Mais Ha'u ne'e,
Ema Raiklaran Isin kosi lale'an.
Loron-kalan Ha'u kaa tubi no
kemu anggor ween. Emi moos
hasalak Ha'u ha'ak, ‘Rotus teen!
Lanuk teen! Nia nadulur no mak-
sisi bea sia! Nia partee ida no ema
mak la noo folin sia! Nia la natene
aan!’ 35 Tebes! Emi hasalak Ha'u
nunia. Mais hatadan Ha'ukaan
dalen ne'e! Ema mak natene tebes
Na'i Maromak, sia mak moris tuir
Maromak dalan.”

Yesus tuir dahur iha Simon uman

36 Iha kota nia, noo ema Farisi
ida naran Simon. Dala ida, nia
namata Yesus sia mai niakaan
uma. Simu nola hamata nia, Yesus
sia baa. To'o baa, ema naliku sia
tuur naa. 37 Oras nia, feto aat ida
rona Yesus atu naa iha Simon uma
nia. Feto nia moos mai, kaer nodi
botir ida nahisi no mina morin
folin todan.* 38 Nia nare'is aan
baa Yesus nosi kotuk. Hotu nia
nakni'a iha Yesus ain. Nia tanis
nade'un aan, to'o luun turu kona
Yesus ain. Nia no'as Yesus ain
nodi fuuk du'uk, hotu de'i Yesus
ain. Hotu nia fui mina morin nia
baa Yesus ain.✡
39 Simon natene feto nia tuur-
hariik. Nia naneo na'ak, “Hahalok
ne'e dadi kakaer ti'an na'ak, Yesus
ne'e lahoos Maromak mako'an.
Kalo tebe-tebes Maromak mak
solok Nia, nanis Nia natene feto
mak roos aan baa Nia ne'e, feto
aat. Maromak mako'an lahoos
nu'u Nia ne'e, tan ema moos la
bele nare'is aan baa ema saso-
bos!”
40 Mais Yesus natene Simon
neon. Nia dale baa Simon na'ak,
“Mau Simon! Ha'u atu katak lia
ida baa mau nune'e.”
Simon nataa na'ak, “Di'ak, Ama!
Katak baa dei.”
41 Hotu Yesus soe lia na'ak, “Noo
ema ida mak buka moris nodi
foo tusan osan baa ema seluk.
Dala ida, nia foo tusan bodik ema
na'in rua. Bodik ida, nia foo
murak mutin atus lima. Bodik ida
seluk, lima nulu. 42 To'o oras foo
fila, sia rua la bele selu. Mais
makfoo tusan nia, neon monu baa
sia rua. Hotu nia no'as siakaan
tusan. Oras ne'e, Ha'u atu kusu
nune'e: tuir mau, nosi ema na'in
rua nia, nabee mak nadomi liu
ema makfoo tusan?”
43 Simon nataa kedan na'ak,
“Nanis, mak natusan boot kaliuk!”
Yesus nataa nikar na'ak, “Kona,
mau!”
44 Hotu Yesus mana nikar baa
feto nia, nodi katak baa Simon
na'ak, “Mau Simon, titu feto
ne'e. Hori ohin nia nakni'a iha
ne'e. Oras ha'u ktama mai mau
uman, mau la nadi'a wee atu fasi
Ha'ukaan ain tuir itakaan adat.
Mais feto ne'e nabotes Ha'ukaan
ain nodi luun, hotu no'as namara
nodi fuuk. 45 Ohin nia moos,
Ha'u ktama mau uman, mau la
de'i Ha'u tuir itakaan adat. Mais
nahuu nosi Ha'u ktama baa uma
ne'e laran, feto ne'e la nanawa
de'i Ha'ukaan ain. 46 Mau moos
nalu'a adat fui mina baa bainaka
ulun. Mais feto ne'e fui mina
morin mak folin todan kaliuk baa
Ha'ukaan ain. 47 Rona mai, mau!
Feto ne'e noo sala wa'in tebes.
Mais Na'i Maromak kasu mohu
ti'an, tan nia natudu dadomin

✡ **7:30** Mateus 21:32; Lukas 3:12 * **7:37** Botir nia, Hakerek Moon Lia Yunani na'ak halo hosi fatuk naran ἀλάβαστρος *(alabastros).* ✡ **7:38** Mateus 26:7; Markus 14:3; Yohanis 12:3

wa'in baa Ha'u. Ema mak la noo sala wa'in, la natudu dadomin wa'in nunia baa Ha'u."
48 Dale hotu nunia, Yesus katak baa feto nia na'ak, "Ha'u kasu mohu okaan salan sia ti'an!"
49 Rona nola Yesus dalen nia, ema mak tuur naa bele-bele iha nia namaas baa malu na'ak, "Hoi! Nia naneo na'ak, Nia ne'e, see?! Nia naberan aan kasu ema salan! Tuir loos, Maromak mesan dei mak noo beran kasu mohu ema salan! Lalika hanono!"
50 Mais Yesus katak baa feto nia na'ak, "Tan o fiar ti'an, Na'i Maromak sori o ti'an. Fila ona modi dame!"

8

Feto sia mak tuir Yesus
1 La kleur, Yesus no Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua, la'o nasirin kota no leo iha nebaa, nodi katak Lia Di'ak nosi Na'i Maromak ukunrai. 2 Feto na'in hira moos la'o no sia. Uluk, feto balu moras oi-oik, balu diabu tekar. Mais Yesus nadi'ak nola sia. Feto nia sia, mak Maria nosi leo Magdala. Uluk, Yesus te'ur sai diabu hitu nosi nia. 3 Iha nia moos, noo Susana no ina Yohana. Ina Yohana ne'e, ama Kusa feen. Kusa nia, ulun mak babilan iha na'i Herodes tofatik. Sei noo feto wa'in seluk mak la'o bele-bele no Yesus sia. Feto ne'e sia nodi siakaan osan du'uk, sosa bakae bodik Yesus sia iha dalan.✡

Lia hatetek nosi fini mak monu baa rai oi-oik
(Mateus 13:1-9; Markus 4:1-9)
4 Dala ida tenik, ema lear sai nosi leo wa'in atu buka Yesus. Sia libur malu ti'an, Yesus nanorin sia nodi lia hatetek. Dala ida ne'e, Nia dale nune'e: 5 "Noo ema mafaho rai ida baa kari fini iha to'os. Fini balu monu baa dalan. Baa oras ema la'o tuir nia, sia sama fini nia sia. Hotu manu mai tutu nola. 6 Fini balu tenik monu baa rai fatuk. Fini nia sia tubu, mais naklaik mohu, tan wee la to'o. 7 Fini balu seluk monu baa rai mak noo ai tarak. Baa oras fini nia sia nahuu tubu, ai tarak neti no'o. 8 Mais fini seluk tenik, monu kona rai isin. Sia tubu, hotu boot to'o nafua. Fini nia sia foo nikar fuan dala atus ida."
Dale notu nunia, Yesus taka lia hatetek nia na'ak, "See mak noo tilun, rona di'a-di'ak!"

Yesus nalore tan saa Nia nanorin nodi lia hatetek
(Mateus 13:10-17; Markus 4:10-12)
9 Nunia hotu, Yesus maktuir sia nusu lia hatetek nia isin.
10 Nia nataa na'ak, "Nune'e! Tan emi tuir Na'i Maromak dalan ti'an, Ha'u katak malorek nebee emi bele hatene Na'i Maromak fohorai no oin nunabee Nia naliku hutun-renun. Mais ema seluk sia mak la no'uk tuir Na'i Maromak dalan, Ha'u kanorin sia kodi lia hatetek dei. Maromak mako'an nakerek kedan ti'an lia nosi ema nia sia na'ak,
'Sia naree ti'an,
mais la no'uk natene.
Sia rona ti'an,
mais la no'uk simu.'"✡

Yesus nalore lia hatetek isin nosi fini
(Mateus 13:18-23; Markus 4:13-20)
11 Hotu Yesus nalore lia hatetek nia isin na'ak, "Fini nia, nu'u Maromak Manfatin. 12 Fini mak monu baa dalan, nu'u ema mak rona Maromak Manfatin, mais la kleur diabu ulun mai nadau nola Manfatin nia nosi niakaan neon. Tan nunia, ema nia la fiar Na'i Maromak, no la netan moris. 13 Fini mak monu baa rai fatuk, nu'u ema mak rona Maromak Manfatin no simu nodi neon di'ak. Mais abut tama la le'an. Nia nahuu fiar, mais kalo susar sa'e tan, nia monu ma'as. 14 Fini mak monu baa rai mak noo ai tarak, nu'u ema mak rona nodi simu Maromak Manfatin. Mais la kleur, nia nalu'a lakon, tan nia nalau aan no niakaan lia du'uk, no naha

✡ **8:3** Mateus 27:55-56; Markus 15:40-41; Lukas 23:49 ✡ **8:10** Yesaya 6:9-10

oi-oik, nodi moris nafurak aan dei. Nosi ikus, niakaan fiar nia la nafua saa ida. 15 Mais fini mak monu baa rai isin, nu'u ema neon loos. Nia rona Maromak Manfatin, hotu rai di'a-di'ak baa neon. Hodi nunia, nia fiar nohuun nodi nalo lia di'ak wa'in."

Lia hatetek nosi taka badut hodi hanek
(Markus 4:21-25)

16 Hotu Yesus nanorin tenik na'ak, "Ita sunu badut, hotu taka hodi hanek ka? Ita sunu badut, hotu rai iha koi ohak ka? Lale! Ita rai badut baa fatin aas, nebee laka naroma ema mak tama mai.✡ 17 Tan hotu-hotu mak sei nakfunin baa oras ne'e, atu naksain. Hotu-hotu mak ita sei la hatene baa oras ne'e, ita atu hatene.✡

18 Hanoin di'a-di'ak lia ne'e sia. Ema mak nakara buka tebe-tebes Na'i Maromak beer, nia hetak natene. Mais ema mak la nakara rona Na'i Maromak beer, nia hetak la natene."✡

Yesus familin tebes
(Mateus 12:46-50; Markus 3:31-35)

19 Baa dala ida, Yesus sei dale no ema lear. Hotu Yesus inan no Yesus alin sia mai atu nasoru Nia. Mais sia la bele kre-re'is baa Nia, tan ema wa'in resik. 20 Hotu ema baa katak Yesus na'ak, "Ama! Okaan inan no alin sia iha luan. Sia atu nasoru O."

21 Yesus nataa na'ak, "He'e! Mais nune'e. Ema mak rona Maromak Manfatin hotu nalo tuir, sia mak Ha'ukaan inan no Ha'ukaan alin tebes."

Yesus nalo anin dadurus nakmatek
(Mateus 8:23-27; Markus 4:35-41)

22 Baa dala ida, Yesus tene Niakaan maktuir sia na'ak, "Mai ita sa'e bero, baa debu balu baa." Sia moos sa'e bero, la'o baa. 23 Baa oras la'o, Yesus toba. La kleur, anin dadurus toma sia. Laloran nakfake tama baa bero, to'o sia kre'is netan dinu.

24 Naree nunia, ema maktuir sia fu'a nadeer Yesus na'ak, "Ama Boot! Ama Boot! Madeer lai! Ita atu mate mout ona!"

Yesus moos nadeer, hotu nakahik anin no laloran na'ak, "Manawa ona!" Laloran no anin moos nakmatek kedas.

25 Hotu Yesus de'an Niakaan maktuir sia na'ak, "Tan saa emi la fiar Ha'u?"

Mais sia nata'uk no blaar. Sia moos nusu baa malu na'ak, "Hoi! Yesus ne'e, see? Oin nunabee Nia bele naruka anin no laloran, to'o tuir Niakaan harukan?"

Yesus te'ur sai diabu nosi ema bulak
(Mateus 8:28-34; Markus 5:1-20)

26 La kleur, Yesus sia to'o rai Garasa iha debu boot Galilea balu baa. 27-29 Iha nebaa, noo ema ida mak diabu tekar kleur ti'an. Nia la nein iha uma. Nia nein dei iha rate fatik sia. Sura loron nia nakwalan nodi la'o baa-mai, tan diabu sia naruka nia nohuun. Ema kesi nia rua-ruan ti'an nodi besi talik, mais nia nasiit mohu. Hotu, diabu sia naloot nia to'o nalai baa rai fuik.

Oras Yesus sia tuun nosi bero, ema bulak nia mai nasoru. Nia nakrake, nodi soe aan baa Yesus oin. Hotu Yesus naruka na'ak, "Hoi, diabu! Sai mela ema ne'e!"

Hotu ema bulak nia nakrake na'ak, "Hoi! Keta kakoen ha'u! Tan ha'u katene O ne'e Yesus, Maromak Mak Aas Kaliuk Oan! Keta masusar ha'u!"

30 Hotu Yesus nusu baa nia na'ak, "O naran see?"

Diabu nataa na'ak, "*Legion*, tan ami lear hanesan sondadu rihun-rihun." Bulak dale nunia, tan diabu wa'in nein iha niakaan laran.

31 Hotu diabu nia sia nakro'an baa Yesus nebee keta naruka sia baa Kuak Kastikar, mak diabu siakaan kastikar fatin.

✡ **8:16** Mateus 5:15; Lukas 11:33 ✡ **8:17** Mateus 10:26; Lukas 12:2 ✡ **8:18** Mateus 25:29; Markus 4:25; Lukas 19:26

32 Kre'is baa nia, noo fahi klibur
ida. Fahi nia sia no'i naa iha foho
tehen. Diabu nia sia nakro'an baa
Yesus na'ak, “Maruka ami tama
baa fahi nia sia dei!” Yesus moos
nalo tuir nunia. 33 Diabu nia sia
sai nela bulak nia, tama kedan baa
fahi nia sia. Fahi nia sia hotu-hotu
bula, nalai lakon tuun nosi foho
nia, tama baa debu boot laran.
Hotu-hotu mate mout.
34 Naree nola nunia, makdaka
fahi sia nalai baa nasirin leo sia
iha nia, nodi katak lia nia hotu-
hotu. 35 Rona nola nunia, ema lear
sai baa fatin nia atu naree du'uk
saa mak dadi. To'o nebaa, sia
naree ema diabu tekar nia tuur
mamatek kre'is Yesus ain. Nia
moon ti'an no tau tais ti'an. Na-
ree nunia, sia hotu-hotu nata'uk.
36 Hotu ema mak ohin naree lia
nia sia, katak baa ema mak foin
mai sia, nunabee ema bulak nia
bele di'ak nikar. 37 Mais ema
Gerasa hotu-hotu mak nein iha rai
nia, nusu Yesus nebee la'o nela rai
nia, tan sia hotu-hotu nata'uk.
Rona nola nunia, Yesus sia sa'e
baa bero, atu fila nikar baa debu
balu baa.
38 Mais ema mak ohin diabu
tekar nia, namaus Yesus na'ak,
“Ama! Kalo bele, ha'u ktuir Ama!”
Mais Yesus nataa na'ak,
39 “Nune'e dei! Di'ak liu, o fila
mikar baa okaan familin sia modi
katak baa sia lia Na'i Maromak
Niakaan dadi'ak baa o.”
Hotu, ema nia baa nasirin kota
nia, katak baa ema hotu-hotu nosi
lia Yesus nadi'ak nola nia.

Yesus nalo Yairus oan feto moris nikar, no nadi'ak nola feto ida

(Mateus 9:18-26; Markus 5:21-43)

40 Nunia hotu, Yesus sia fila
baa debu boot Galilea balu baa.
Baa oras sia tuun nosi bero, ema
lear nein ti'an. Sia kabuun mai,
simu Yesus. 41-42 Iha nia moos,
noo ema ida naran Yairus. Nia,
uma hamulak ulun iha kota nia.
Niakaan oan feto mesak ida, otas
tinan sanulu resin rua. Oa feto
nia moras todan kre'is mate. Tan
baa nia, oras Yairus naree Yesus
mai, nia baa nakni'a iha Yesus
oin. Nia nakro'an nebee Yesus
mai niakaan uma, nadi'ak nola
oan.
Yesus simu. Hotu sia baa Yairus
uman. Ema lear moos tuir, to'o
la'o seti malu. 43 Iha nia, noo feto
ida mak tuir sia. Feto nia kona
moras raa naruk tinan sanulu
resin rua ti'an. Nia namohu osan
no naha ti'an, nodi selu makdook
sia. Mais la noo makdook ida mak
bele nadi'ak nola nia. Niakaan
moras hetak tu'an. 44 Baa oras
nia, nia nare'is aan baa Yesus nosi
kotuk atu koko Yesus faru ninin.
Koko ti'an, nia di'ak kedas.
45 Teki-tekis Yesus nariik nodi
nusu na'ak, “See mak koko Ha'u
ne'e?”
La noo ema ida mak nataa.
Hotu Petrus dale na'ak, “Ama
Boot! Ema lear seti malu! Sia
dudu malu nosi kotuk.”
46 Mais Yesus nataa na'ak, “Lale!
Ohin nia, Ha'u koran Ha'ukaan
beran sai. Katene ema ida koko
Ha'u nodi neon no laran.”
47 Rona Yesus dale nunia, feto
nia noran la bele nakfunin to'o
nata'uk liu. Nia kiki, nodi nakni'a
baa Yesus oin. Nia katak lia
huun iha ema lear oin. Hotu nia
moos katak na'ak, “Natoon baa
ha'u koko kona Yesus, ha'u di'ak
kedas.”
48 Hotu Yesus katak baa nia
na'ak, “Bii! O di'ak, tan fiar baa
Ha'u. Fila ona modi neon di'ak!”
49 Yesus sei dale no feto nia,
Yairus eman ida mai katak baa nia
na'ak, “Aikee, Ama! Ama oan la
no ita ti'an! Lalika makole Ama
Boot tenik.”
50 Rona ema nia nasara, Yesus
dale baa Yairus na'ak, “Mau! La-
lika mata'uk! Fiar baa Na'i Maro-
mak dei. Nia atu sori mau oan.”
51-53 To'o Yairus uman, ema
nakonu uma nodi tanis nade'un
aan. Yesus nakahik sia na'ak,
“Hanawa tanis ona! Oa ne'e la
mate. Nia toba dei!”
Rona Yesus dale nunia, ema nia
sia nanasa nodi nakmulis ibun
baa Nia, tan sia naree du'uk oa nia
nawan kotu ti'an. Mais Yesus bolu
nola oan nia inan-aman, Petrus,

Yohanis no Yakobus, tama bele-bele no Nia. Nia moos naruka ema seluk sia nein iha luan.

54 Tama ti'an baa, Yesus kaer nola oa nia liman, nodi bolu na'ak, “Bete! Madeer ona!” 55 Natoon nia moos, oa nia moris nikar, hotu nadeer. Yesus naruka inan na'ak, “Foo nia naa lai!” 56 Inan-aman blaar tebe-tebes. Mais Yesus nakahik sia nebee keta keke lia ne'e.

9

Yesus solok Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua
(Mateus 10:5-15; Markus 6:7-13)

1 Baa dala ida, Yesus libur nola Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua. Nia latan beran baa sia, nebee bele te'ur diabu, no bele nadi'ak nola ema nosi moras oi-oik. 2 Nia solok sia baa katak lia nosi Na'i Maromak fohorai nodi nalore oin nunabee Na'i Maromak naliku hutun-renun. Nia moos solok sia atu nadi'ak nola ema moras. 3 Mais Nia nameno baa sia na'ak, “Hanoin di'a-di'ak! Emi baa, lalika hodi sa-saa. Hodi loos faru iha isin dei. Lalika hodi kno'a, kakaluk, bakae, lale, osan. Faru selu moos, lalika hodi. 4 Kalo tama baa leo ida, hotu ema simu emi, emi hein iha siakaan uma nia dei. Keta boi uma. Hein iha nia to'o la'o hela leo nia. 5 Kalo tama baa leo ida, mais ema la simu emi, hi'it aan la'o hela sia. Baa oras sai hosi leo nia, musti halo tuir adat hodi hisik hela ahukresan iha emikaan ain, hotu katak baa sia ha'ak, ‘Tan emi la ho'uk rona, habusik emi hatiu hola du'uk.’”✡

6 Rona notu nunia, ema maktuir sia baa la'o sura leo. Sia katak baa ema lia Na'i Maromak Manfatin Di'ak. Sia moos nadi'ak nola ema moras sia.

Na'i Herodes benar tan lia Yesus
(Mateus 14:1-12; Markus 6:14-29)

7 Baa oras nia, lia oi-oik nosi Yesus to'o Na'i Herodes Antipas* tilun ti'an. Rona nola lia nia sia, Herodes benar tan noo ema na'in hira mak na'ak, “Yesus nia, Yohanis Mak Sarani Ema. Nia moris nikar ti'an.” 8 Balu tenik na'ak, “Yesus nia, Bei Elia mak moris nikar. Kalo lale, ida seluk nosi Maromak mako'an uluk sia.”✡

9 Mais Herodes naneo na'ak, “Hori hirak nia, ha'u karuka taa kotu Yohanis ulun ti'an. Oras ne'e, nia moris nikar ti'an ka? Kalo la-hoos nia, ida ne'e, see tenik?” Tan Herodes benar nunia, nia buka dalan atu nasoru du'uk Yesus.

Yesus nahaan ema rihun lima
(Mateus 14:13-21; Markus 6:30-44; Yohanis 6:1-14)

10 Baa leet ida, maktuir mak Yesus solok nia sia, fila mai naklibur nikar no Nia. Sia nasara baa Nia saa hotu-hotu mak sia nalo ti'an. Hotu sia bele-bele la'o no-nook baa fatin ida kre'is leo Betsaida atu nanawa. 11 Mais ema lear noran nola sia baa, hotu sia moos tuir. Yesus simu sia di'a-di'ak, nodi nadi'ak nola ema moras hotu-hotu. Nia moos katak baa sia lia Na'i Maromak Fohorai nodi nalore oin nunabee Na'i Maromak naliku hutun-renun.

12 Loro malirin ti'an, maktuir na'in sanulu resin rua nia baa katak Yesus na'ak, “Di'ak liu Ama naruka ema ne'e sia, baa leo kre'is iha ne'e sia, nebee sia buka haan du'uk. Sia moos musti buka fatin du'uk bodik toba. Tan fatin ne'e, fatin fuik.”

13-14 Mais Yesus nataa na'ak, “Nune'e! Emi mak musti hahaan sia!”

Mais sia sakar na'ak, “Adeei, Ama! Oin nu'u saa bele nunia? Ema ne'e sia rihun lima resin! Nia foin mane dei, sei la sura feto

✡ **9:5** Lukas 10:4-11; Kristus Klosan Lian 13:51 * **9:7** Herodes Antipas nia, Herodes Boot oan. Herodes Boot nia, mak naruka ho'o lawarik ki'ik oan sia iha Betlehem, natoon baa Yesus moris. Haree Mateus 2: 16-18. ✡ **9:8** Mateus 16:14; Markus 8:28; Lukas 9:19

no lawarik dauk! Itakaan tubi moos, baluk lima dei. Na'an tasi moos, lolon rua dei. Ne'e la to'o! Kalo Ama nakara ami hahaan sia, nunabee ami bele sosa haan wa'in bodik sia?!”✡

Mais Yesus naruka sia na'ak, “Haruka ema ne'e sia tuur naklibur, sura klibur ema na'in lima nulu.”

15 Hotu sia baa nahulin nunia. 16 Ema nia sia tuur ti'an, Yesus nola tubi baluk lima no na'an tasi lolon rua nia. Nia tanaat baa lale'an, nodi namulak baa Maromak. Hotu, Nia tohi fa'e tubi no na'an tasi nia, lolo baa maktuir sia nebee fa'e baa ema nia sia. 17 Sia hotu-hotu naa to'o bosu. Hotu maktuir sia libur nola haan resin sia, to'o nakonu ko'e sanulu resin rua.

Petrus natene na'ak, Yesus mak Kristus
(Mateus 16:13-19; Markus 8:27-29)

18 Dala ida, Yesus namulak mesan iha fatin ida. Hotu Niakaan maktuir sia mai naklibur no Nia. Namulak notu, Nia nusu baa sia na'ak, “Tuir ema dalen, Ha'u ne'e see?”

19 Sia nataa na'ak, “Noo ema na'ak, Ama ne'e, Yohanis Mak Sarani Ema. Seluk tenik na'ak, arumak Ama ne'e, Bei Elia. Kalo lale, ida seluk nosi Maromak mako'an uluk sia, mak moris nikar ti'an.”✡

20 Yesus nusu nati'i sia tenik na'ak, “Tuir emi du'uk, Ha'u ne'e see?”

Petrus nataa na'ak, “Ama ne'e, Kristus mak uluk Na'i Maromak nameno kedan atu solok mai.”✡

21 Petrus nataa nunia, hotu Yesus nakahik sia nebee keta katak baa se-see ha'ak, Nia ne'e, mak Kristus.

Yesus dale lia nosi Niakaan mate no moris nikar
(Mateus 16:21-28; Markus 8:31—9:1)

22 Nunia hotu, Yesus dale tu'an baa Niakaan maktuir sia na'ak, “Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin kosi lale'an. Ha'u kmusti katiu susar todan oi-oik. Fukun adat sia, na'ilulik ulun sia, no manorik ukun Yahudi sia la simu na'ak, Ha'u ne'e, mak Kristus. Sia atu no'o Ha'u. Nanis Ha'u kmate, mais wainrua, Ha'u kmoris kikar!”†

23 Hotu, Yesus moos dale baa ema lear sia na'ak, “Ema mak nakara tuir Ha'u, nia musti tuir bei-beik sura loron! Nia musti nalu'a niakaan hakara du'uk, nebee tuir Na'i Maromak hakaran. Masik ema no'o nia moos, nia musti tuir, hanesan ema natiu niakaan ai karuus atu baa niakaan mate fatin.✡ 24 Ema mak moris nodi nadi'a aan simu mate tan tuir Ha'u, nia netan moris no Na'i Maromak nima-nimak. Mais ema mak moris tuir hakaran du'uk, nia la netan moris no Na'i Maromak.✡ 25 Kalo ema netan raiklaran sasoin tomak, mais la netan moris no Na'i Maromak, nia netan sotir saa? 26 Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin kosi lale'an. Ema mak moe aan tuir Ha'u, no moe aan kaer Ha'ukaan hanorin, baa oras Ha'u kfila kikar kosi lale'an mai, Ha'u moos moe aan katene ema nia iha Na'i Maromak oin. Nosi ikus, Ha'u atu ktuun mai kodi Ama beran maka'as, bele-bele ko Niakaan makbukar lale'an sia. 27 Keta halu'a lia fuan ne'e! Nosi emi hotu-hotu ne'e, balu la mate dauk, to'o naree Na'i Maromak kaer ukun.”

✡ **9:13-14** Mateus 14:21 ✡ **9:19** Mateus 14:1-2; Markus 6:14-15; Lukas 9:7-8 ✡ **9:20** Yohanis 6:68-69 † **9:22** Kalo ita sura loron hodi lia Yunani, oin seluk nosi sura loron hodi lia Tetun. Lia Yunani sura loron ohin ne'e na'ak ‘loron ida’; awan na'ak ‘loron rua’; wainrua na'ak ‘loron tolu’; waintolu na'ak ‘loron haat’. Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak, τῃ τρίτῃ ἡμέρᾳ (tei tritei heimera). Ne'e na'ak ‘iha loron tolu’. Mais ita sura loron nia hodi lia Tetun na'ak ‘wainrua’. Ita hatene ha'ak Yesus mate baa loron lima. Awan, loron neen (mak ema Yahudi sura na'ak, loron rua). Hotu, Yesus moris nikar baa loron domiku (mak ema Yahudi sura na'ak, loron tolu). ✡ **9:23** Mateus 10:38; Lukas 14:27 ✡ **9:24** Mateus 10:39; Lukas 17:33; Yohanis 12:25

Yesus nakfilas aan iha foho leten
(Mateus 17:1-8; Markus 9:2-8)

28 Loron walu siku, Yesus nodi
Petrus, Yohanis no Yakobus sa'e
baa foho ida atu namulak. 29 Baa
oras namulak, Yesus ilas nakfilas
aan. Niakaan tais mutin naksinak.
30 Teki-tekis, ema na'in rua
mosu mai. Sia rua, mak Bei Musa
no Bei Elia. Sia dale no Yesus.
31 Sia moos tadu naksinak. Sia
na'in tolu dale baa malu nosi lia
Yesus mate iha Yerusalem.
32 Baa oras nia, Petrus no ma-
maluk na'in rua nakati la bele
netu aan, to'o toba. Baa oras nak-
tekir, sia titu-naree Yesus nariik
no ema na'in rua. Sia moos titu-
naree Yesus sinak nakroma.
33 Naree Bei Musa no Bei Elia
atu fila ona, Petrus benar nodi
dale karin na'ak, "Ama Boot! Ami
horan di'ak iha ne'e. Di'ak liu ami
hariik batane tolu. Ida bodik Ama
Boot, ida bodik Bei Musa, ida tenik
bodik Bei Elia." 34 Petrus sei dale
nunia, kalo'an tuun, taka nola sia.
Naree nunia, Petrus sia nata'uk.
35 Sia moos rona noo lia maliak
nosi kalo'an na'ak,
"Ne'e, Ha'ukaan Oan mak Ha'u
kboi kedan!
Rona di'a-di'ak baa Nia!"✡
36 Nunia hotu, Petrus sia titu-
naree Yesus mesan dei. Sia na'in
tolu taka ibun, la dale baa se-see
saa mak sia naree ti'an nia. Kleur,
foin loke ibun dale baa ema seluk.

Yesus nadi'ak nola lawarik di-
abu tekar
(Mateus 17:14-18; Markus 9:14-
27)

37 Baa awan, oras Yesus no
Petrus sia tuun nosi foho nia, ema
lear mai nasoru Yesus. 38 Noo ema
ida nahii baa Yesus na'ak, "Ama
Boot! Maree kokon ha'ukaan oan
mane mesak ne'e lai! 39 Tan
diabu tekar nia, nalo nia sarebak
nakrake, nodi nitak nia to'o ka-
ban furin sai. Diabu moos ta'e
rua-ruan no kakoen nia nohuun.
40 Ha'u kusu baa Ama maktuir sia
ti'an nebee te'ur sai diabu nia,
mais sia la bele!"
41 Rona nola nunia, Yesus
nakanas maktuir sia na'ak, "Hoi!
Emi ne'e etuk oin, huun la fiar
no la loos! To'o wainhira Ha'u
katerus aan ko emi?"
Dale notu nunia, Nia katak baa
ama nia na'ak, "Modi o oan mai!"
42 Baa oras nodi oan baa Yesus,
diabu nitak baa rai nodi doko
nia. Mais Yesus te'ur diabu sai
nela oan nia. Hotu oan nia di'ak
kedas. Yesus moos latan nikar
baa aman. 43a Ema hotu-hotu mak
naree Yesus beran maka'as nia,
blaar karin.

Yesus dale nikar lia nosi Ni-
akaan mate
(Mateus 17:22-23; Markus 9:30-
32)

43b Ema hotu-hotu sei dale tadak
blaar mak Yesus nase'i nia, Nia
katak Niakaan maktuir sia na'ak,
44 "Hatadan di'a-di'ak lia ne'e!
Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin kosi
lale'an. La kleur ona, ema atu
fa'an lakon Ha'u, hotu latan Ha'u
baa ema seluk." 45 Rona nola
nunia, Yesus Niakaan maktuir sia
benar karin, tan la natene lia nia
isin. Mais sia moos nata'uk nusu
lia nia isin na'ak saa.

See mak boot kaliuk?
(Mateus 18:1-5; Markus 9:33-
37)

46 Baa dala ida, Yesus Niakaan
maktuir sia toe malu baa lia see
mak boot kaliuk.✡ 47 Mais Yesus
natene sia toe malu tan lia nia.
Hotu Nia nola lawarik ida, nalo
nariik iha Niakaan sorin. 48 Hotu
Nia katak baa sia na'ak, "Rona
di'a-di'ak! Ema mak simu ema
ki'ik hanesan lawarik ne'e, ema
nia moos simu Ha'u no Ha'ukaan
Ama mak solok Ha'u kmai iha
raiklaran ne'e. Ema wa'in naraik
ema ki'ik sia, mais Na'i Maromak
nafoli kaliuk, ema mak naliku
ema ki'ik sia."✡

See mak itakaan eman?
(Markus 9:38-40)

✡ **9:35** 2 Petrus 1:17-18; Yesaya 42:1; Mateus 3:17, 12:18; Markus 1:11; Lukas 3:22 ✡ **9:46** Lukas 22:24 ✡ **9:48** Mateus 10:40; Lukas 10:16; Yohanis 13:20

49 Nunia hotu, Yohanis nasara
baa Yesus na'ak, “Ama Boot! Baa
dala ida, ami haree ema ida te'ur
sai diabu nodi temi Ama naran.
Ami hakahik nia nebee keta temi
nodi Ama naran, tan nia lahoos
itakaan eman.”
50 Mais Yesus nataa na'ak, “Hoi!
Keta hakahik nia! Tan ema mak
la sakar ita, nia itakaan eman.”

Ema Samaria la simu Yesus

51 Yesus natene na'ak, Niakaan
loron sa'e baa lale'an kre'is ona.
Hotu, Nia nakotu atu baa kota
Yerusalem. 52 Mais Nia naruka
ema na'in hira atu baa uluk,
nebee babilan haa-hemu no fatin
bodik sia nein heik. Hotu ema
nia sia moos baa, tama leo ida iha
rai Samaria. 53 Mais ema Samaria
iha nia la simu Yesus sia, tan sia
atu baa lo'u-sudur baa Maromak
iha kota Yerusalem.‡ 54 Baa oras
Yakobus no Yohanis rona ema
Samaria la simu Yesus nunia, sia
namaus Yesus na'ak, “Ama Boot!
Kalo ita husu Na'i Maromak solok
ha'i nosi kalo'an mai naa mohu
sia, nunabee?”✡
55 Mais Yesus se'i oin baa sia rua
nodi de'an na'ak, “Keta nunia.”
56 Hotu sia la'o liu baa leo seluk.

Lia lala'ok bodik ema mak tuir Yesus
(Mateus 8:19-22)

57 Baa oras sia sei la'o, ema ida
dale baa Yesus na'ak, “Ama Boot!
Ama baa nabee dei, ha'u ktuir bei-
beik!”
58 Mais Yesus nataa na'ak, “Di'ak
no! Mais manoin nune'e. Ema
hotu-hotu noo fatin du'uk. Asu
fuik fila baa fatuk kuak. Manu
fila baa knuuk. Mais Ha'u ne'e, la
koo uma toba fatin. Tan Ha'u ne'e,
Ema Raiklaran Isin kosi lale'an.”
59 Baa dala ida Yesus bolu ema
ida seluk na'ak, “Mai, tuir Ha'u
atu dadi baa Ha'ukaan ema.”
Ema nia nataa na'ak, “Di'ak!
Mais nune'e, Ama Boot. Mabusik
ha'u kfila, baa babilan ema matas
sia lai. Kalo ha'ukaan ama mate
ti'an, foin ha'u kmai tuir Ama.”
60 Mais Yesus dale baa nia na'ak,
“Nune'e! Mabusik ema mak la fiar
Maromak, babilan siakaan ema
maten. Mais emi mak fiar baa
Maromak, musti baa katak lia nosi
Nia babilan hutun-renun.”
61 Baa dala ida seluk, ema ida
tenik na'ak, “Di'ak no, Ama Boot!
Ha'u kakara tuir Ama Boot bei-
beik. Mais mabusik ha'u kbaa
katak ha'ukaan famili sia lai, foin
ha'u kmai tuir Ama.”✡
62 Mais Yesus katak baa nia
na'ak, “Nune'e! Kalo ema nahuu
fila rai, hotu nalau aan no serwisu
seluk sia to'o nalu'a furi, niakaan
to'os la dadi. Nunia moos, ema
mak nakara tuir Ha'u. Kalo nia
nanoin bei-beik moris uluk, nia la
noo folin dadi ema mak serwisu
iha Na'i Maromak fohorai.”

10

Yesus solok maktuir na'in hitu nulu resin rua

1 Nunia hotu, Yesus boi nola
maktuir seluk sia. Sia na'in hitu
nulu resin rua.* Hotu, Nia fa'e sia
nalo na'in rua-rua atu baa uluk
Nia, baa fatin mak Nia atu baa.
2 Nia solok sia nodi na'ak, “Ema
lear hanesan hare mak naktuuk
ti'an. Hein loos ema serwisu mai
ku'u. Tan baa nia, emi musti
hamulak, husu baa Na'i Maromak
tu'an Niakaan ema serwisu, nebee
sia baa nanorin ema atu tuir Ha'u.
Tan ema wa'in mak nakara tuir.
Mais ema mak serwisu, la duun
wa'in.✡
3 Oras ne'e, emi baa ona! Ha'u
ksolok emi atu serwisu baa ema
lear. Mais hanoin! Emi ne'e,
hanesan bibi malae oan mak
laran di'ak. Oras ne'e, emi baa asu
fuik leet.✡
4 Emi lalika hodi osan, tais, lale,
kaso resin iha dalan. Keta soe

‡ **9:53** Ema Samaria siakaan fatin sudur baa Na'i Maromak, iha Foho Gerisim iha siakaan rain. Sia nalo lia no ema Yahudi kleur ti'an, tan ema Yahudi sudur baa Na'i Maromak iha kota Yerusalem. ✡ **9:54** 2 Na'i Isra'el Sia 1:9-16 ✡ **9:61** 1 Na'i Isra'el Sia 19:20 * **10:1** Hakerek Moon lia Yunani balu nakerek na'ak, ‘ema maktuir na'in hitu nulu resin rua’. Balu tenik na'ak, ‘ema maktuir na'in hitu nulu’. ✡ **10:2** Mateus 9:37-38 ✡ **10:3** Mateus 10:16

butan leet hodi hasee ema iha dalan.
5-8 Kalo tama baa leo ida, keta lori hosi uma baa uma. Kalo ema simu emi iha uma ida, hein iha nia dei, da-dau to'o la'o hela leo nia. Husu nebee Na'i Maromak natuun matak-malirin baa ema uma laran nia. Kalo uma na'in ida simu emi, nanis Na'i Maromak natudu laran di'ak baa ema nia. Mais kalo la no'uk simu emi, habusik Na'i Maromak natudu laran di'ak baa emi dei. Kalo tama baa uma ida, lale leo ida, haa-hemu saa dei mak sia foo. Simu hodi neon di'ak, tan fatan sia foo baa emi, atu selu emikaan kolen.✡ 9 Hadi'ak hola siakaan ema moras. Katak baa sia ha'ak, ‘Na'i Maromak oras to'o ti'an atu babilan Niakaan hutun-renun.’
10 Mais iha leo seluk, kalo ema la no'uk simu emi, baa hariik iha leo nia dalan, hodi katak ha'ak,
11 ‘Hoi, ema leo ne'e! Rona! Ami mai hodi Maromak Manfatin bodik emi, mais emi la titu netik. Oras ne'e, ami hisik hela ahukre-san leo ne'e hosi amikaan ain, atu dadi baa tadak na'ak, emi hatiu dinu du'uk. Mais hanoin di'a-di'ak! Na'i Maromak oras to'o ti'an atu babilan Niakaan hutun-renun!’”✡
12 Hotu Yesus katak tenik baa maktuir na'in hitu nulu resin rua nia na'ak, “Hanoin ema kota Sodom siakaan a'aat. Mais Ha'u katak nune'e: Kalo rai falu fila, Na'i Maromak nanis kastikar ema mak dudu emi, todan liu tan nosi Nia kastikar ema Sodom!”✡

Ema mak la no'uk simu Yesus (Mateus 11:20-24)

13 Hotu Yesus katak tu'an tenik na'ak, “Hoi! Ema leo Korasin† no ema leo Betsaida. Sin-tidu! Dinu atu kona emi! Ha'u kase'i lia kasalak basuk oi-oik iha emikaan oin ti'an, mais emi la fiar kois. Tuir loos, emi ne'e, ema Yahudi mak katak sain ha'ak emi hatene Maromak. Mais kalo lia kasalak basuk mak Ha'u kase'i iha emikaan leo, tadu iha leo Tirus no leo Sidon, nanis ema leo rua nia la'o nela siakaan salan atu tuir Na'i Maromak. Masik sia lahoos ema Yahudi, sia nanis tau tais neon susar, nodi tau ahukre-san baa ulun dadi tadak na'ak, sia neon aat tan siakaan salan.✡
14 Tebes! Haree dei! Nosi ikus Na'i Maromak nakotu ema hotu-hotu lian, Nia kastikar ema Tirus no ema Sidon kmaan liu nosi Nia kastikar emi.
15 Hoi, ema leo Kapernaum! Sintidu! Keta haneo Na'i Maro-mak atu foti sa'e emi, tama baa lale'an. Lale! Na'i Maromak atu soe emi, tama baa naraka!”✡
16 Hotu Yesus katak tenik baa maktuir sia na'ak, “Hanoin di'a-di'ak! Ema mak rona emi, sia moos rona Ha'u. Ema mak dudu emi, sia moos dudu Ha'u. Liu tan tenik, sia dudu Maromak mak solok Ha'u kmai iha raiklaran ne'e.”✡

Yesus Niakaan maktuir na'in hitu nulu resin rua mai nikar

17 Nunia hotu, Yesus Niakaan maktuir na'in hitu nulu resin rua nia‡ moos baa, nalo tuir Niakaan haruka. Oras sia mai nikar, sia neon boot. Sia katak baa Yesus na'ak, “Maka'as tebes Ama! Oras ema nusu ami hadi'ak hola ema mak diabu tekar, ami te'ur diabu nia hodi Ama naran. Diabu rona baa ami, hotu sia sai! Maka'as resik Ama!”
18 Rona sia dale nunia, Yesus nataa na'ak, “Tebes! Baa oras emi halo nunia, Ha'u karee Na'i Maro-mak soe diabu ulun nosi lale'an,

✡ **10:5-8** 1 Korintus 9:14; 1 Timotius 5:18 ✡ **10:11** Mateus 10:7-14; Markus 6:8-11; Lukas 9:3-5; Kristus Klosan Lian 13:51 ✡ **10:12** Lia Uluk Fohon 19:24-28; Mateus 10:15, 11:24

† **10:13** Hakerek Moon lia Indonesia nakerek ‘Khorazim’. Hakerek Moon tuan tuir lia Yunani nakerek ‘Choradzin’. ✡ **10:13** Yesaya 23:1-18; Yeskiel 26:1—28:26; Yoel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sakarias 9:2-4 ✡ **10:15** Yesaya 14:13-15 ✡ **10:16** Mateus 10:40; Markus 9:37; Lukas 9:48; Yohanis 13:20

‡ **10:17** Hakerek Moon lia Yunani balu nakerek na'ak, ‘ema maktuir na'in hitu nulu resin rua’. Balu tenik na'ak, “ema maktuir na'in hitu nulu’.

hanesan mameran laka karuk-kwana nosi kalo'an. 19 Hanoin! Diabu ulun nia, itakaan funu mak noo beran. Mais Ha'u kfoo beran baa emi hodi hatohar niakaan beran nia. Kalo emi sama kona samodo mak noo raso, emi la kona sa-saa. Kalo emi sama kona sakunar, emi la kona sa-saa. Tan la noo saa ida mak bele nalo dinu kona emi.✡ 20 Kalo emi neon boot tan diabu rona baa emi, lia nia di'ak. Mais lia nia, lia ki'ik! Di'ak liu, emi neon boot tan Na'i Maromak nakerek nola emikaan naran nebee emi dadi Niakaan ema mak tama baa lale'an."

Yesus neon boot
(Mateus 11:25-27, 13:16-17)

21 Baa oras nia, Maromak Kmalar Lulik nalo Yesus neon boot. Hotu Nia tonu-naboot Na'i Maromak na'ak, "Ama! Ama mak Na'in Boot iha lale'an no raiklaran. Ha'u kamulak sera dodan baa Ama, tan Ama subar lia ne'e bodik ema mak naneo aan matenek no mak nahaas aan. Mais Ama nalore bodik ema ki'ik no ema mak naraik aan. Tebes, Ama! Tan lia nia mak kona baa Ama neon!"

22 Hamulak notu nunia, Yesus katak baa ema lear na'ak, "Rona! Ha'ukaan Ama iha lale'an la-tan beran hotu-hotu baa Ha'u. Mais ema la natene Ha'u ne'e, see. Ha'ukaan Ama mesan mak natene. Ema moos la natene Ha'ukaan Ama nia, see. Ha'u mak katene. Ha'u moos foo katene baa ema mak Ha'u kboi."✡

23 Dale hotu baa ema lear nunia, Yesus se'i oin baa maktuir sia, nodi katak baa sia mesan na'ak, "Emi sotir tebes, tan emi bele haree Na'i Maromak beran ti'an. 24 Na'in sia no mako'an uluk sia beer basuk naree saa mak emi haree, mais la bele. Sia moos beer basuk rona saa mak emi rona, mais la bele."

Ema Samaria mak laran maluak

25 Baa dala ida, ema matenek ukun Yahudi ida nariik atu buka Yesus ain. Nia nusu Yesus na'ak, "Ama Boot! Ama Boot hanorin ha'u lai! Ha'u kmusti kalo saa, nebee katene ha'u kbele moris kamutuk ko Na'i Maromak iha lale'an to'o nima-nimak?"

26 Yesus nataa na'ak, "Bei Musa nakerek saa nosi lia ne'e? Ita hatene saa hosi lia ne'e?"

27 Ema nia nataa na'ak, "Bei Musa nakerek na'ak:

'Ita musti beer Maromak, mak itakaan Na'in, *liu* hotu-hotu.
Ita musti hadomi Nia nohuun,
Ita musti haka'as aan atu tuir Niakaan hakaran
no haka'as aan atu hatene di'a-di'ak Nia.'

Hakerek ida tenik na'ak, 'Ita musti hadomi itakaan maluk, hanesan ita hadomi itakaan isin lolon du'uk.'"✡

28 Yesus nataa na'ak, "Tebes Ama! Kalo o halo tuir nunia, o bele moris nima-nimak mo Na'i Maromak."✡

29 Mais ema nia nalo aan nu'u ema matenek. Nia nusu tenik Yesus na'ak, "Mais ha'ukaan 'maluk' nia, mak see?"

30 Yesus nataa na'ak, "Nune'e! Ha'u atu katak lia hatetek ida, nebee ama boi ema ida nabee mak dadi 'maluk' tebe-tebes. Lia nia nune'e: Baa loron ida, noo ema Yahudi ida la'o nosi kota Yerusalem, tuun baa Yeriko. Mais teki-tekis, ema madauk teen sia mai nadau naloot nia. Sia ta'e nia, nadau nola niakaan osan no tais sia hotu-hotu. Sia soe lerek nia iha dalan tehen, hotu la'o nela nia kre'is mate.

31 Mais la hatene falik, na'ilulik Yahudi ida la'o tuir nia. Nia titu-naree ema kanek nia toba iha dalan tehen, mais nia la nanawa atu tulun nia. Nia sees, la'o liu dei. 32 La kleur falik, ema ida seluk moos la'o tuir nia. Ema nia nosi hunun Lewi, mak serwisu iha Na'i Maromak Uma Hamulak Huun. Nia titu-naree ema nia toba

✡ **10:19** Kananuk Sia 91:13 ✡ **10:22** Yohanis 3:35, 10:15 ✡ **10:27** Ukun-badu Na'ilulik 19:18; Hanoin Hikar Dalan Moris 6:5 ✡ **10:28** Mateus 22:35-40; Markus 12:28-34; Ukun-badu Na'ilulik 18:5

iha dalan tehen. Nia moos nare'is aan baa naree, mais la tulun. Nia sees, la'o liu dei.

33-34 La kleur falik, ema ida nosi rai Samaria liu iha nia nodi kuda keledai. Ema Yahudi la nafolin ema Samaria. Mais baa oras ema Samaria nia titu-naree ema mak kona hadau nia, nia neon monu baa ema nia. Nia mai nare'is aan, hotu tulun ema nia. Nia fui anggor ween nodi namoos kanek, hotu tau mina baa. Nia falun di'a-di'ak, hotu naka'u sa'e ema kanek nia baa kuda keledai leten, nodi baa kota. Nia natama kedan ema nia iha uma ida, nodi bali nia di'a-di'ak.✡

35 Baa awan, ema Samaria nia selu kedan osan murak tomak rua baa uma na'in,§ nodi katak na'ak, ‘Ama hodi osan ne'e bali di'a-di'ak ema ne'e to'o di'ak. Kalo osan ne'e la to'o, modi heik okaan lai. Baa oras ha'u kfila mai, foin ha'u kselu kikar.’”

36 Yesus Niakaan lia hatetek to'o nia dei. Hotu Nia nusu ema matenek ukun nia na'ak, “Tuir ama, ema nabee mak dadi ‘maluk’ tebe-tebes bodik ema mak kona hadau ohin nia?”

37 Ema nia nataa na'ak, “Nanis ema mak neon monu baa ema kanek nia.”

Yesus na'ak, “Tebes! Surak o moos malo tuir nunia.”

Yesus iha Marta no Maria uman

38-40 Nunia hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia la'o liu baa Yerusalem. Sia tuli iha leo ida. Iha leo nia, noo feto biin-alin na'in rua, naran Marta no Maria. Oras sia naree Yesus, Marta mai nusu baa Yesus nebee nein sa-sala lai iha siakaan uman. Yesus moos nakara.

Hotu Yesus tuur nodi nanorin ema iha siakaan uma. Baa oras nia, Marta nalau aan nadi'a haahemu iha kotuk baa. Mais alin Maria tuur nare'is aan baa Yesus ain, nanono Nia dale. La kleur, Marta tama mai nakmuuk baa Yesus na'ak, “Ama! Nu'unabee ti'an! Ha'u kalo aan kadi'a haahemu, mais ha'ukaan alin tuur di'a-di'ak iha ne'e dei. Ama maruka nia serwisu tuan ha'u iha kotuk nebaa lai!”✡

41 Mais Yesus nataa na'ak, “Marta, Marta. O malau aan modi maneo oi-oik. 42 Lia nia di'ak, mais noo lia ida mak di'ak kaliuk. Nodi tuur nanono Ha'ukaan Manfatin, Maria boi lia mak di'ak kaliuk. Tan ema la bele nadau nola Manfatin nia nosi nia.”

11

Yesus nanorin lia hamulak (Mateus 6:9-13, 7:7-11)

1 Baa dala ida, Yesus baa namulak. Namulak notu, Niakaan maktuir ida mai nusu na'ak, “Ama Boot! Yohanis Mak Sarani Ema nanorin niakaan maktuir sia nebee natene namulak. Ami husu nebee Ama Boot moos hanorin ami hamulak lai!”

2 Rona nola nunia, Yesus nataa na'ak, “Di'ak no! Hamulak hodi lia lala'ok nune'e:

Ama! Ama naran lulik kaliuk.
Nebee, ema hotu-hotu foti-nahaas
Ama naran kabaas nia!
Nebee, Ama dadi Na'in bodik ema
hotu-hotu.
3 Nebee, sura loron Ama foo haan
mak to'o baa ami.
4 Nebee, Ama nalu'a lakon
amikaan salan sia,
hanesan ami moos halu'a
lakon ema salan baa ami.
Nebee, Ama daka ami, keta monu
baa aat.”

5-6 Hotu, Yesus nanorin tu'an baa sia na'ak, “Lia hatetek ida nune'e. Kalan boot, okaan maluk ida mai nosi rai dook atu toba heik iha okaan uma. Mais o la moo sa-saa atu mahaan nia. Hotu o baa maluk seluk uman, deku odamatan mosi luan modi ma'ak, ‘Maluk! Foo heik tubi baluk tolu baa ha'u lai! Ha'u koo bainaka iha uma, mais ami mamuk liu! Tulun

✡ **10:33-34** 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 28:15 § **10:35** Hakerek Moon lia Yunani na'ak ‘dinari rua’. ✡ **10:38-40** Yohanis 11:1

lai! Baluk tolu dei! Ha'u lei kfoo kikar!'
7 Takseer, okaan maluk nia atu
nataa fila o na'ak, 'Ema toba
dukur ti'an moos, o sei mai
kakoen! Odamatan kusa ti'an!
Oan sia moos toba ti'an. Keta
nawan sa'e o! Hein rai nakroma
lai!'
8 Manoin di'a-di'ak. Masik nia
la nakara nadeer tulun o tan o
niakaan maluk, kalo o deku bei-
beik, nanis nia nadeer tulun o.
9 Nunia moos, oras hamulak.
Kalo husu bei-beik baa Na'i
Maromak,
Nia nanis foo.
Buka bei-beik,
Nia nanis natudu dalan.
Bolu bei-beik,
Nia nanis loke odamatan.
10 Ema hotu-hotu mak nakro'an
bei-beik baa Na'i Maromak, na-
nis sia simu. Ema mak buka
bei-beik, nanis sia netan. Ema
mak bolu bei-beik, nanis Nia loke
odamatan foo baa. 11 Hanoin
kokon! Iha emi, kalo oan nusu
na'an tasi baa aman, aman foo
samea ka? 12 Kalo oan nusu manu
tolun, aman foo sakunar ka? Lale.
13 Masik ema raiklaran huun aat
nanis, la noo ama ida iha raik-
laran mak nalo nunia. Emikaan
Ama iha lale'an huun di'ak nanis.
Kalo ema raiklaran mak aat nunia
sei nakara foo buat di'ak baa oan,
saa tenik Ama iha lale'an! Nia
nanis foo Niakaan Kmalar Lulik
baa ema mak nakro'an baa Nia."

Ema nasalak Yesus na'ak, Nia nodi diabu ulun beran
(Mateus 12:22-30; Markus 3:20-27)

14 Baa dala ida, Yesus te'ur sai
diabu nosi ema nunuk ida. Hotu,
nunuk nia bele dale nikar. Ema
hotu-hotu blaar karin. 15 Mais noo
ema ida mak dale na'ak, "Tebes!
Nia bele te'ur diabu, tan netan be-
ran nosi diabu ulun naran Baalse-
bul."✡
16 Ema seluk moos nakara sokur
kokon Yesus. Sia nusu nebee
nase'i tadak blaar tenik, atu
natudu baa sia na'ak Niakaan be-
ran nia, nosi Na'i Maromak ka,
lale.✡
17 Mais Yesus natene kedan
siakaan kakutak kadoor nia. Hotu
Nia dale na'ak, "Kalo ema fohorai
ida funu malu, nanis fohorai nia
dodok welon. Kalo ema uma laran
toe malu, nanis ema iha uma kain
nia fa'e karin malu. 18 Nunia
moos, kalo diabu sia funu malu no
nabu'a malu, siakaan ulun la bele
kaer ukun kleur. La tama kakutak
kalo emi ha'ak, Ha'u kodi diabu
beran te'ur diabu. 19 Hanoin!
Emikaan ema sia moos natene
te'ur diabu. Sia nodi beran nosi
diabu ka? Lale! Dadi keta dale
karin ha'ak, Ha'u kodi diabu be-
ran te'ur diabu. Emikaan ema
du'uk atu nakotu na'ak, saa mak
emi dale nia, la kona. 20 Mais kalo
tebe-tebes Ha'u kte'ur diabu kodi
beran nosi Na'i Maromak, lia nia
natudu na'ak, Na'i Maromak kaer
ukun ti'an iha emikaan oin, mais
emi la hatene.
21 Kalo ema ida nodi ro'at-meik
daka uman, niakaan naha hotu-
hotu nanis mamatek dei. 22 Mais
kalo ema ida seluk mak biit liu
nia mai sakar, ema biit nia bele
nadau nola ro'at no meik nia sia,
ra'ut nola naha sia, hotu fa'e baa
niakaan maktuir sia. Masik uluk
ema nia rai neon baa niakaan
ro'at-meik kleur ti'an, oras ne'e,
nia la bele rai tenik neon baa.
23 Hanoin! Ema mak la namu-
tuk no Ha'u, sia sakar Ha'u. Ema
mak la serwisu namutuk no Ha'u,
sia tokar lauk."✡

Diabu fila baa fatin uluk
(Mateus 12:43-45)

24 Hotu Yesus natutan na'ak,
"Kalo ita te'ur sai diabu hosi ema
ida, diabu nia la'o nasirin fatin
fuik buka hanawa fatin. Kalo nia
la netan fatin makonak, nia naneo
na'ak, 'Aa! La ketan fatin di'ak
nune'e. Di'ak liu, fila kikar baa
ema uluk nia.' 25 Hotu, nia fila
baa, netan fatin uluk nia moos no
tetuk ti'an. 26 Hotu, nia baa bolu
nola mamaluk na'in hitu mak aat

✡ **11:15** Mateus 9:34, 10:25 ✡ **11:16** Mateus 12:38, 16:1; Markus 8:11 ✡ **11:23** Markus 9:40

liu nia. Sia tama bele-bele baa ema nia, nodi sira lisuk nia. To'o ema nia moris susar liu tenik."

Ema mak sotir basuk

27 Yesus sei dale no ema lear nia, feto ida nahii na'ak, "Ama Boot inan mak sotir, tan nia bele nahoris nola Ama Boot no bele nasusu Ama Boot!"

28 Rona nola nunia, Yesus nataa na'ak, "Tebes, ina! Mais ema mak nanono Maromak Manfatin hotu nalo tuir, ema nia mak sotir kaliuk!"

Ema nusu Yesus natudu kakaer baa sia
(Mateus 12:38-42)

29 Baa oras nia, ema lear kabuun satan nola Yesus. Nia moos nanorin sia na'ak, "Ema oras ne'e, natene nalo aat dei. Sia nusu tadak blaar nohuun, nebee netan kakaer na'ak, Ha'u ne'e, tebe-tebes Na'i Maromak eman. Mais tuir loos, uluk Na'i Maromak natudu ti'an tadak blaar, nodi mako'an Yunus. Lia nia to'o ti'an! 30 Lia Yunus dadi kakaer bodik ema Niniwe na'ak, Na'i Maromak mak solok nia. Nunia moos Ha'u ne'e. Lia Ema Raiklaran Isin dadi kakaer bodik ema oras ne'e na'ak, Na'i Maromak mak solok Ha'u.✡

31 Baa oras rai falu fila, Na'i Maromak nariik atu dadi makotu lia, na'i feto nosi lorokbelan atu moris nikar dadi saksiin. Nia atu tula sala baa emi, ema mak moris oras ne'e na'ak, 'Emi ne'e, lokok tebes!' Na'i feto nia atu dale nunia, tan uluk nia mai nosi rai dook atu naree du'uk Na'i Soleman matenek. Tuir loos, oras ne'e Ema mak maka'as liu Na'i Soleman iha emikaan klaran. Mais emi la titu kois Nia!✡ 32 Mais lahoos na'i feto nia dei mak atu tula sala baa emi! Ema Niniwe sia moos atu tula sala na'ak, 'Emi ne'e, lokok tebes!' Sia atu dale nunia, tan uluk Yunus baa katak Na'i Maromak hakaran baa sia, sia neon aat kedas. Tuir loos, oras ne'e Ema mak maka'as liu Yunus iha emikaan klaran. Mais emi la halo neon aat kois!"✡

Itakaan moris musti nakroma
(Mateus 5:15, 6:22-23)

33 Hotu Yesus nanorin natutan na'ak, "Kalo ita sunu badut, ita la taka hodi hanek. Ita rai baa fatin aas, nebee naroma ke'an bodik ema hotu-hotu.✡ 34 Itakaan matan hanesan badut. Kalo matan moon, ita bele haree malorek. Mais kalo matan babaur, hotu-hotu makukun. 35 Nunia moos itakaan neon laran. Kalo Na'i Maromak naroma ti'an itakaan neon laran ti'an, ita musti daka di'a-di'ak, keta halo makukun tenik. 36 Kalo Na'i Maromak naroma ita ti'an, to'o la noo makukun ona, ne'e na'ak itakaan moris hanesan badut mak laka naroma bodik ema hotu-hotu."

Yesus de'an na'ilulik Yahudi sia
(Mateus 23:1-36; Markus 12:38-40)

37 Yesus nanorin notu, ema ida nosi partee Farisi tene Nia mai niakaan uma. To'o nebaa, Yesus tama baa uma laran, hotu tuur atu naa-nemu. 38 Baa oras nia, uma na'in blaar, tan naree Yesus la fasi liman tuir ema Farisi siakaan ukun-badu.

39 Mais Yesus katak baa nia na'ak, "Emi, ema Farisi, maka'as! Emi hanesan ema mak fasi haa-hemu fatik iha luan dei, mais laran sei kadoor. Emi kaer metin emikaan ukun-badu hamoos aan mak ema bele naree, mais emi la hamoos emikaan neon laran mak sei sasobos no rotus. 40 Hoi beik sia! Keta haneo ha'ak Na'i Maromak nase'i itakaan isin lolon dei. Tan Nia moos nase'i itakaan neon no laran. 41 Di'ak liu, hola saa mak emi hoo, foo baa ema mukit sia, nebee emikaan neon bele dadi moos iha Na'i Maromak oin.

42 Hoi! Farisi sia! Dinu atu kona emi! Oras emi sera baa Na'i Maromak fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu, emi sura lotu-lotuk. To'o

✡ **11:30** Mateus 16:4; Markus 8:12; Yunus 3:4 ✡ **11:31** 1 Na'i Isra'el Sia 10:1-10; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 9:1-12 ✡ **11:32** Yunus 3:5 ✡ **11:33** Mateus 5:15; Markus 4:21; Lukas 8:16

babudun musan nosi to'os moos, emi sura hotu. Mais emi la titu lia mak noo folin. Emi la titu lia moon. Emi la hadomi Na'i Maromak. Tebes! Ita musti sera fa'ek baa Na'i Maromak. Mais keta halu'a lia mak folin kaliuk.✡
43 Hoi! Farisi sia! Dinu atu kona emi, tan emi buka fatin kabaas iha uma hamulak laran. Emi buka kneter iha fatin dahur. 44 Hoi! Farisi sia! Dinu atu kona emi! Emi nu'u rate mak la hatadan. Ema sama kona, mais la natene iha laran noo sasobo no dois. Iha luan emi halo aan moos liu. Mais iha neon laran, sasobo no dois."
45 Yesus dale notu nunia, ema matenek ukun Yahudi ida sobak nola na'ak, "Ama! Lia nia naraik ami!"
46 Yesus nataa na'ak, "Kona! Emi matenek ukun sia moos atu hetan dinu! Emi hatodan ema hodi tula emikaan ukun-badu oi-oik baa. Mais emi du'uk la hodi liman fuan ida hatiu bodik. 47 Hoi! Emi atu hetan dinu! Emi halau aan hariik fatuk atu hodi hanoin no hakneter Maromak mako'an uluk sia. Mais tuir loos, emikaan bei uluk du'uk mak no'o mako'an nia sia! 48 Emi oik ida ho emikaan bei uluk nia sia. Uluk sia dudu sees Maromak mako'an sia, hotu no'o sia. Oras ne'e, emi hariik rate fatuk bodik sia hodi hanoin emikaan bei uluk siakaan hahalok nia. 49 Mais Na'i Maromak hakaran malorek ti'an. Uluk Nia dale na'ak, 'Ha'u atu ksolok Ha'ukaan mako'an no klosan seluk sia mai baa ema nia sia. To'o baa, ema nasusar balu, ema no'o balu.'
50-51 Ema mak moris oras ne'e, musti natiu nola siakaan salan nia. Lia nia sai hori Na'i Maromak nase'i raiklaran ne'e, nahuu nosi Habel mate, da-dau to'o Sakaria mak ema no'o iha sera fatin no Ke'an Lulik leet iha Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun laran. Emi musti hatiu hola siakaan kastikar nia!✡
52 Hoi! Emi matenek ukun sia! Emi atu hetan dinu! Emi kaer odamatan kakoren baa Maromak, mais emi du'uk la tama. Aat liu tenik, emi saseni hola ema nebee keta tama!"
53-54 Yesus dale notu nunia, matenek ukun no Farisi sia krakat. Nahuu baa oras nia, sia nusu lia oi-oik atu nahonu Nia. Sia moos buka dalan bei-beik atu nalo lia no Nia.

12

Sintidu baa ema Farisi mak oin-kotuk
(Mateus 10:26-27)

1 Baa oras nia, ema rihun hira mai atu nanono Yesus. Sia seti malu nodi kabuun nola Nia. Naree nunia, Yesus dale baa Niakaan maktuir sia na'ak, "Sintidu baa ema Farisi sia, tan sia dale seluk, nalo seluk.✡ 2 Mais hahalok nunia atu naksain, tan hotu-hotu mak sei nakfunin, atu naksain. 3 Rona! Saa mak emi dale subar, ema atu rona malorek. Saa mak emi hamaas iha ke'an, ema atu nahii iha ema lear oin."✡

Ema raiklaran noo folin iha Na'i Maromak oin
(Mateus 10:28-31)

4 Hotu Yesus nanorin natutan na'ak, "Maluk sia! Lalika hata'uk kalo ema atu no'o emi. Masik sia no'o emi moos, sia la bele nahaat emikaan kmalar. 5 Ha'u atu katak baa emi, emi musti hata'uk see. Emi musti hata'uk Maromak, tan Nia mak bele no'o emi, hotu soe tama emi baa naraka. Tebes! Nia, mak emi musti hata'uk.
6 Haneo kokon! Manu harek folin hira? Folin kmaan basuk! Matan lima, foin osan lahon rua. Masik nunia moos, Na'i Maromak la nalu'a matan ida no. 7 Nia nanis tau neon baa emi liu tan manu harek nia sia. Nia natene malorek fuuk lahon hira iha emikaan ulun. Keta hata'uk, tan Na'i Maromak nafoli emi, liu tan manu harek nia sia."

✡ **11:42** Ukun-badu Na'ilulik 27:30 ✡ **11:50-51** Lia Uluk Fohon 4:8; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 24:20-21 ✡ **12:1** Mateus 16:6; Markus 8:15 ✡ **12:3** Markus 4:22; Lukas 8:17

Keta moe aan temi Yesus iha ema oin
(Mateus 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

8 Hotu Yesus dale tenik baa Ni-
akaan maktuir sia na'ak, “Rona
di'a-di'ak! Kalo ema raiklaran
temi Ha'u iha ema lear oin na'ak
‘Ha'u ne'e, Yesus eman,’ Ha'u
moos temi ema nia iha Maromak
Niakaan makbukar lale'an sia oin
ka'ak, ‘Nia, Ha'ukaan ema.’ 9 Mais
kalo ema dale iha ema raiklaran
oin na'ak, ‘Ha'u la katene Yesus,’
Ha'u moos dale iha makbukar
lale'an sia oin ka'ak, ‘Ha'u la
katene ema nia.’
10 Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin
kosi lale'an. Kalo ema dale nadois
Ha'ukaan naran, Na'i Maromak
sei kasu niakaan salan nia. Mais
kalo dale nadois Kmalar Lulik
naran, Na'i Maromak la nalu'a
kedan sala nia.✡
11 Kalo ema nodi emi baa moon-
metan, lale, nodi emi baa ema
makaer ukun, tan emi fiar Ha'u,
emi lalika hata'uk atu haloos aan
nunabee. 12 Tan baa oras nia
moos, Kmalar Lulik atu nanorin
emi lia fuan makonak atu hodi
hataa sia.”✡

Maksoin mak beik

13 Nunia hotu, ema ida nosi ema
lear nia nusu Yesus na'ak, “Ama
Boot! Tulun maruka ha'ukaan
maun nebee nia fa'e foo baa ha'u,
amikaan aman bein sasoin.”
14 Mais Yesus nataa na'ak, “Hoi!
See foti Ha'u kdadi makotu lia baa
emi rua?”
15 Hotu Yesus dale baa ema
lear nia na'ak, “Sintidu! Keta
rotus! Tan naha wa'in la foo
moris manek.”
16 Hotu Yesus dale lia hatetek
ida na'ak, “Noo ema maksoin ida.
Niakaan to'os nasai isin wa'in.
17 Kanaha uman sia naksetik
ti'an, to'o nia la natene atu nalo
nunabee tenik. 18 Nia naneo
na'ak, ‘Di'ak liu, ha'u kalo nune'e!
Ha'u ksobu kahaat kanaha uman
tuan ne'e, kariik seluk kanaha
uman boot kaliuk, nebee rai to'os
isin no naha seluk hotu-hotu
baa. 19 Kariik ti'an, ha'u kdale
du'uk ka'ak, “Kanaha uman boot
nakonu ti'an. Haan naresin ti'an,
hemun naresin ti'an. Ha'u kaa-
kemu kamidar aan kodi kakoen
ain dei nosi tinan baa tinan.’”
20 Hanoin! Masik ema nia na-
neo nunia moos, Na'i Maromak
atu katak baa nia na'ak, ‘Hoi,
beik! Ohin kalan ne'e moos, o
mate. Hotu, see mak netan okaan
kanaha uman isin hotu-hotu?’
21 Rona di'a-di'ak! Ema bele
libur sasoin lear iha raiklaran
ne'e, bodik isin lolon. Mais
iha Na'i Maromak oin, sia mukit
teen.”

Fiar baa Na'i Maromak
(Mateus 6:25-34)

22 Hotu, Yesus nanorin tenik
Niakaan maktuir sia na'ak, “Emi
keta haneo baa emikaan moris
loron-loron ha'ak, ‘Ha'u atu kaa
saa? Atu ktau saa?’ 23 Tan
emikaan moris folin liu nosi saa
mak emi haa, no saa mak emi tau.
24 Haree kokon baa kawaa sia! Sia
la furi, la ku'u, la noo kanaha
uman atu rai haan baa. Mais Na'i
Maromak naliku sia. Nia moos
nanis naliku emi. Tan Nia nafoli
emi liu nosi manu ai leten sia.
25 Kalo ema nariik iha lalenok oin,
nalau aan no isin lolon, nia bele
nalo isin hetak aas ka? La bele!
26 Kalo emi la bele halo lia ki'ik
nunia, tan saa haneo baa lia boot?
27 Haree kokon baa ai funan
fuik sia. Sia la serwisu to'os. Sia
la soru tais. Mais siakaan kabaas,
liu nosi Na'i Soleman niakaan tais
kabaas.✡ 28 Na'i Maromak naliku
ai funan fuik mak la noo folin.
Ohin loron sia moris, awan mate,
hotu ema soe baa ha'i. Kalo nunia,
Na'i Maromak moos nanis naliku
emi, mak hoo folin liu tan ai
funan fuik nia sia. Tan saa emi la
haloon tebe-tebes baa Nia? 29 Keta
haneo baa lia haa-hemu. Tan Na'i
Maromak mak nahulin. 30 Ema
mak la naloon baa Nia, sia susi
ruin baa lia nia sia. Mais emi
keta nunia, tan emikaan Ama iha

✡ **12:10** Mateus 12:32; Markus 3:29 ✡ **12:12** Mateus 10:19-20; Markus 13:11; Lukas 21:14-15
✡ **12:27** 1 Na'i Isra'el Sia 10:4-7; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 9:3-6

lale'an natene hotu-hotu mak emi buka. 31 Emi musti hala'ok uluk Niakaan serwisu, foin Nia nahulin lia ne'e sia bodik emi.”

Rai sasoin iha lale'an (Mateus 6:19-21)

32 Hotu Yesus natutan tenik na'ak, “Emi hanesan bibi malae klibur ki'ik ida mak biit lalek. Mais keta hata'uk, tan emikaan Ama iha lale'an, Na'i Boot. Saa mak Niakaan, Nia nakara foo baa oan sia. 33 Tan lia nia, baa fa'an lakon emikaan sasoin sia, hotu fa'e osan baa ema mukit sia. Hodi nunia, emi rai sasoin iha lale'an. Lale'an, fatin manek. Ema na'ok la bele tama. He'as moos la bele tota nahaat. 34 Emi rai sasoin iha nabee, emikaan neon moos iha nebaa.”

Hadi'a aan loron-kalan atu simu Yesus

35-36 Nunia hotu, Yesus dale tenik na'ak, “Emi musti hadi'a aan loron-kalan atu hein Ema Raiklaran Isin mai nikar. Lia nia hanesan ema makdaka uma sia nein uma na'in fila mai nosi dahur. Kalo uma na'in to'o mai, hotu deku odamatan, makdaka sia musti loke lai-lais.✡ 37 Kalo uma na'in naree sia daka nunia, sia nanis sotir, tan uma na'in atu natudu laran di'ak baa sia. Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Uma na'in nia atu nalo aan nu'u ata, hotu naliku sia nodi haan midar. 38 Sia sotir tan sia naliku siakaan ulun di'a-di'ak. Masik ulun mai baa tuku hira, baa kalan boot ka, kre'is rai naroma ka, sia nadi'a aan bei-beik.

39 Hanoin di'a-di'ak! Kalo uma na'in natene tuku hira ema na'ok atu mai, nia la foo leet baa na'ok sobu uma. 40 Mais tan la noo ema ida mak natene wainhira Ema Raiklaran Isin atu mai nikar, emi musti hadi'a aan loron-kalan.”✡

Ema serwisu mak tuir ulun beer (Mateus 24:45-51)

41 Hotu Petrus nusu Yesus na'ak, “Ama Boot! Lia hatetek mak Ama hanorin ohin nia, kona ami mesan ka, kona no ema hotu-hotu?” 42-44 Yesus nataa na'ak, “Lia hatetek nia kona baa ema hotu-hotu mak natene serwisu moon bodik ulun. Nosi ikus, ulun atu foti nia, nebee nia fa'e haan bodik ema seluk sia. Masik ulun mai wainhira moos, ema mak madinas, nia nalo tuir ulun beer nohuun. Nia sotir, tan ulun atu foti nia nebee naliku ulun sasoin hotu-hotu.

45 Mais dinu atu kona baa ema serwisu mak naneo na'ak, ‘Katuas sei kleur foin mai nikar.’ Hotu ema nia nahuu ta'e ema serwisu seluk sia, feto-mane. Hotu nia tuur naa-nemu nafurak aan to'o lanu. 46 Mais baa loron ida, oras ema nia la naneo falik, teki-tekis ulun to'o mai. Naree nunia, ulun atu ta'e ema nia, hotu nabu'a sai nia, nebee netan kastikar iha luan, bele-bele no ema seluk mak la tuir ulun beer.

47 Ema serwisu mak natene ulun beer, mais la nadi'a aan tuir, lale, la no'uk tuir, ema nia kona kastikar todan. 48 Mais, ema serwisu mak serwisu la makonak tan nia la natene ulun beer, ema nia kona kastikar kmaan. Tan ema mak netan wa'in, niakaan hataa moos wa'in. Ema mak simu boot, niakaan hataa moos boot.”

Ema fa'e karin malu tan Yesus (Mateus 10:34-36)

49 Hotu Yesus natutan na'ak, “Ha'u kmai kodi ha'i baa raiklaran. Ha'u kakara nebee ha'i nia laka iha fatin hotu-hotu. 50 Mais Ha'u kmusti katiu uluk susar to-dan lai, to'o oras mohu.✡ 51 Emi haneo, Ha'u kmai kodi dame baa raiklaran ka? Lale! Ha'u kmai atu kalo ema nakaat malu no toe malu, to'o fa'e karin malu tan Ha'ukaan hanorin. 52 Nahuu oras ne'e, ema mak famili malu sia, fa'e karin malu. Tolu sakar rua, rua sakar tolu.

53 Aman sakar oan,
oan sakar aman.
Inan sakar oan,

✡ **12:35-36** Mateus 25:1-13; Markus 13:34-36 ✡ **12:40** Mateus 24:43-44 ✡ **12:50** Markus 10:38

oan sakar inan.
Banin feto sakar uma na'in,
Uma na'in sakar banin feto."✡

Ema la natene leno tadak nosi Na'i Maromak
(Mateus 16:2-3)

54 Hotu Yesus dale kedas no ema lear nia na'ak, "Kalo ita haree kalo'an ma'ar mosu iha loromonu, ita hatadan ha'ak, 'Udan atu tuun.' Tebes. 55 Kalo anin lorokbelan nuu, ita hatadan ha'ak, 'Loro makas to'o mai.' Tebes. 56 Mais emi ne'e, liu resik ti'an! Tan saa emi hatene leno tadak nosi raiklaran, mais la hatene leno tadak nosi Na'i Maromak?"

Dame malu ho funu
(Mateus 5:25-26)

57-58 Hotu Yesus dale tu'an na'ak, "Kalo emi halo lia, tan saa emi la bele hakotu du'uk! Di'ak liu, babilan dame malu. Keta to'o makotu lia oin, hotu nia nakotu atu natama emi baa bui. 59 Kalo nunia ti'an, emi la bele sai ona, da-dau to'o emi selu mohu osan tate mak makotu lia fake baa emi."

13

Oras sei noo leet, emi musti halo neon aat baa sala

1 Baa oras nia, noo ema katak baa Yesus na'ak, Gubernur Pilatus no'o ema Yahudi na'in hira nosi Galilea, oras sia nodi sera baa Na'i Maromak iha Uma Hamulak Huun iha Yerusalem. 2 Rona nola nunia, Yesus nusu na'ak, "Nu'unabee? Ema Galilea mak kona ho'o nia sia, siakaan salan, boot liu nosi ema Galilea seluk ka? 3 Lale! Mais kalo emi la halo neon aat baa emikaan salan, hodi fila baa Na'i Maromak, emi moos atu dodok nu'u sia. 4 Uluk, noo ema na'in sanulu resin walu mak mate tan tetu aas nakro'on kona sia iha Siloam. Siakaan salan boot liu nosi ema Yerusalem seluk sia ka? 5 Lale! Mais kalo emi la halo neon aat baa emikaan salan, hodi fila baa Na'i Maromak, emi moos atu dodok nu'u sia."

Lia hatetek nosi ai huun mak la nafua

6 Hotu Yesus katak lia hatetek ida na'ak, "Noo ema ida mak noo ai huun mafuak iha to'os.* Nia mai bei-beik tanaat atu natene ai huun nia nafua ti'an ka, sei. Mais mana baa mai, sei dauk. 7 Naree nunia, ema nia naruka mafaho to'os na'ak, 'Tinan tolu ti'an, ha'u kmai bei-beik buka ai huun ne'e fuan, mais la ketan. Di'ak liu, mu'an ona, tan naa fatik dei.'

8 Mais mafaho to'os nataa na'ak, 'Ama keta kanarak. Foo leet baa ai huun ne'e tinan ida tenik. Mabusik ha'u kafaho kodi babilan. 9 Kalo tinan oin ne'e sei la nafua, foin hu'an.'"

Yesus nadi'ak nola feto kotuk fu'ur baa loron hamulak

10 Ema Yahudi loron hamulak to'o mai ti'an, Yesus baa nanorin iha uma hamulak. 11 Iha nia, noo feto ida mak kotuk fu'ur tinan sanulu resin walu ti'an, tan diabu hahalok. Feto nia la bele nalolo aan. 12 Titu-naree feto nia, Yesus dale na'ak, "Ina! Ina di'ak ona." 13 Yesus moos rai liman baa feto nia. Teki-tekis, niakaan kotuk fu'ur naklolok kedas. Nia moos tonu-naboot Na'i Maromak.

14 Mais uma hamulak ulun krakat, tan Yesus nadi'ak nola ema baa loron hamulak. Nia katak baa ema nia sia na'ak, "Domiku ida, serwisu loron neen. Di'ak liu, hadi'ak hola ema moras baa loron serwisu dei, keta baa loron hamulak!"✡

15 Mais Yesus nataa na'ak, "Hoi! Tolek teen! Baa loron hamulak, emi moos serwisu. Emi habusik karau baka no kuda keledai atu haroo. 16 Ina ne'e, Bei Abraham

✡ **12:53** Mika 7:6 * **13:6** Hakerek Moon lia Indonesia tau lia fuan 'pohon ara' nosi lia fuan Yunani *sukein*. Mais *sukein* natudu ai huun ida iha nebaa, mak ema naa fuan. Iha Timor, noo ai huun 'ara' mais ema la naa fuan. Dadi, 'ai huun ara' iha Hakerek Moon, la manesak no itakaan ai huun ara iha Timor ne'e. ✡ **13:14** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:9-10; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:13-14

husar-binan, hanesan emi. Diabu ulun kesi nia tinan sanulu resin walu ti'an. Kalo Ha'u kabusik nia baa loron hamulak, lia nia sala ka?"
17 Rona nola nunia, Yesus funun sia moe. Mais ema lear neon di'ak tan Niakaan serwisu kabaas.

Lia hatetek nosi ai fuan musan ki'ik basuk
(Mateus 13:31-32; Markus 4:30-32)

18 Hotu Yesus dale natutan tenik na'ak, "Ha'u atu kanesa Na'i Maromak hutun-renu nu'u saa?
19 Nune'e: uluk fohon, sia na'in hira dei. Mais kleu-leur sia hetak wa'in. Sia nahuu hanesan ai fuan musan ki'ik basuk mak ema furi iha to'os.† Kleu-leur moris mai, dadi ai huun boot. To'o manu ai leten sia mai, nalo knuuk iha sorun."

Lia hatetek nosi tua teen
(Mateus 13:33)

20 Hotu Yesus dale tenik na'ak, "Ha'u atu kanesa Na'i Maromak hutun-renu nu'u saa tenik?
21 Nune'e: sia hanesan tua teen mak feto sia kahur baa tubi rahun‡ atu nalo tubi. Tubi nia sa'e to'o boot, tan tua teen oan nia. Na'i Maromak hutun-renu moos keke lema nunia."

Lale'an odamatan loot basuk
(Mateus 7:13-14,21-23)

22 Nunia hotu, Yesus sia nahuu la'o baa kota Yerusalem. Iha dalan sia tuur tuli iha kota no leo nodi nanorin ema.
23 Iha fatin ida, noo ema ida nusu baa Yesus na'ak, "Ama Boot! Tuir Ama hanorin, ema uit dei mak bele netan moris ka?"
24 Yesus nataa na'ak, "Lale'an odamatan tataman nia, loot basuk. Harui aan di'a-di'ak, nebee bele tama. Oras rai falu fila, ema wa'in nakara tama, mais la bele ona, tan la noo leet ti'an.
25 Keta to'o uma na'in kusa odamatan ti'an, hotu emi hariik deku-deku odamatan, hodi husu tulun ha'ak, 'Ama boot! Loke lai!'

Masik emi husu tulun nunia moos, uma na'in nia atu nataa na'ak, 'Emi ne'e see? Ha'u la katene emi!'
26 Hotu emi hataa ha'ak, 'Oin nu'u saa, ama boot la matene ami? Ami mak loron-loron haa-hemu ho ama boot. Ama boot moos nanorin ami iha amikaan leo.'
27 Mais uma na'in nia nataa tenik na'ak, 'Ha'u katak ti'an! Ha'u la katene emi! Emi ne'e, mahalok aat. Sees hosi ne'e!'✡
28 Hotu emi atu tanis hade'un aan hodi ruun ne'an, tan tituharee Bei Abraham, Bei Isak, Bei Yakob no mako'an hotu-hotu tuur bele-bele iha Na'i Maromak tofatik ti'an. Mais emi kona te'ur baa luan.✡
29 Ema seluk sia moos tuur naa bele-bele iha nia. Sia mai nosi rai ikun to'o rai ulun, nosi lorosa'e to'o loromonu, nosi lorokaras to'o lorokbelan.✡
30 Hatadan lia ne'e di'a-di'ak: Baa oras rai falu fila, ema mak uluk ema ki'ik, Na'i Maromak nafoli na'ak, ema boot. Mais ema mak uluk ema boot, Na'i Maromak nafoli na'ak, ema ki'ik."✡

Yesus neon monu baa ema Yerusalem
(Mateus 23:37-39)

31 Baa oras nia, ema Farisi na'in hira mai nasoru Yesus nodi katak na'ak, "Di'ak liu Ama Boot hakiduk baa fatin seluk, tan Na'i Herodes buka Ama atu no'o."
32-33 Mais Yesus nataa na'ak, "Hoi! Ama katuas nia nu'u meda karonak! Baa katak nia ha'ak, 'Ha'u ksei te'ur diabu no kadi'ak kola ema moras baa ohin loron no awan. Wainrua, foin Ha'u kserwisu mohu.' Ha'u la kakiduk baa fatin seluk, mais atu la'o liu baa Yerusalem, tan ema nakara

† **13:19** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, "masik emi fiar hanesan ai musan σίναπι *(sinapi)."* Sinapi nia, ai musan mak ki'ik oan, mais nia tubu boot to'o aas ro'a tolu. Ai oik nia la noo iha rai Timor. ‡ **13:21** Hakerek Moon lia Yunani na'ak tubi rahun *sata* tolu. *Sata* ida, takseer liter sanulu resin rua. Dadi, *sata* tolu, tubi rahun liter tolu nulu resin neen. ✡ **13:27** Kananuk Sia 6:9 ✡ **13:28** Mateus 22:13, 25:30 ✡ **13:29** Mateus 8:11-12 ✡ **13:30** Mateus 19:30, 20:16; Markus 10:31

no'o Maromak mako'an sia iha nebaa.
34 Adeei! Ema Yerusalem sia! Emi ne'e mak ho'o Maromak mako'an sia. Emi moos mak tuda ho'o klosan mak mai natudu Ni-akaan dalan baa emi. Dala wa'in ti'an Ha'u kbeer klibur kodi lituk emi kosi a'aat, hanesan manu inan lituk oan nodi liras. Mais emi la ho'uk. 35 Oras ne'e, Na'i Maromak se'i kotuk ti'an baa emikaan uma hamulak. Tan baa nia, awan-wainrua uma nia mamuk ona. Rona! Emi la haree tenik Ha'u ona, to'o oras emi katak sain ha'ak:

'Na'i Maromak natuun matak-malirin baa ema mak mai nodi Niakaan naran.'"✡

14

Na'i Yesus nadi'ak nola ema ida baa loron hamulak

1 Loron ida, kona baa loron hamulak, ema Farisi ulun ida tene Yesus mai naa iha niakaan uma. To'o baa, ema mana Yesus tan nakara naree Nia atu nalo saa baa loron hamulak. 2 Baa oras nia, noo ema ida moras isin bubuk tuur iha nia. 3 Naree ema nia, Yesus nusu ema Farisi no matenek ukun mak tuir naa iha nia na'ak, "Tuir Bei Musa Ukun-badu, ita bele hadi'ak hola ema moras baa loron hamulak ka, lale?"

4 Mais la noo ema ida loke ibun. Hotu Yesus kaer ema moras nia. Ema nia moos di'ak kedas. Hotu, Yesus naruka nia fila. 5 Nunia hotu, Yesus nusu tenik baa ema nia sia na'ak, "Kalo lawarik monu baa wee knuuk kona baa loron hamulak, emi dada hasai nia ka, lale? Karau baka monu baa wee knuuk, emi habusik ka, dada hasai? Nanis emi dada hasai. Lia nia na'ak, emi serwisu ti'an kona baa loron hamulak!"✡

6 Rona Yesus dale nunia, la noo ema ida mak bele nataa.

Keta haboot aan

7 Oras nia, Yesus naree ema mai iha uma nia. Sia wa'in boi tuur iha fatin oin. Naree nunia, Nia dale na'ak, 8 "Kalo ema nalo dahur hola malu, hotu namata emi mai, keta buka tuur iha ema boot fatin, tan keta to'o dahur na'in natuur ema mak boot liu emi. 9 Keta to'o nia dale baa emi na'ak, 'Maluk, keta krakat! Tulun lori baa fatin kotuk lai, tan kadi'a fatin ne'e ti'an bodik ema boot sia.' Hotu emi musti hariik hela fatin nia hodi moe, baa tuur iha kotuk baa. 10 Kalo ema namata mai dahur, tuur iha fatin kotuk dei. Oras dahur na'in titu-naree, nia atu mai na'ak, 'Mai tuur iha oin baa.' Hodi nunia, emi hetan kneter iha bainaka hotu-hotu oin.✡ 11 Tan ema mak naksa'ek aan, Na'i Maromak nahonu nia. Mais ema mak nalo aan hanesan ema ki'ik, Na'i Maromak foti sa'e nia."✡

12 Hotu, Yesus dale baa uma na'in na'ak, "Loron seluk, kalo halo dahur, keta hamata famili no ema maksoin dei, tan sia bele namata fila ama. 13 Mais kalo halo dahur, hamata ema mukit, ema ai asak, ema ai kma'as, no ema delek sia. 14 Nanis sia la bele namata selu ama. Mais kalo hamata sia, Na'i Maromak mak selu baa ama. Nosi ikus, oras Nia nalo ema mak fiar moris nikar, Nia la nalu'a okaan dadi'ak nia."

Lia hatetek nosi dahur boot (Mateus 22:1-10)

15 Rona nola nunia, ema ida mak tuur naa-nemu no Yesus dale na'ak, "Ema mak sotir liu, ne'e mak, ema mak tuir naa-nemu bele-bele iha Na'i Maromak to-fatik."

16 Yesus nataa na'ak, "Noo lia ida nune'e: Ema ida nalo dahur boot nodi namata ema lear. 17 Dahur tetuk ti'an, nia naruka atan baa bolu ema mak kona hamata sia na'ak, 'Mai ona, tan dahur atu nahuu ona.' 18 Mais ema mak kona hamata nia sia, nase'i sohan oi-oik. Ida foo sohan na'ak, 'Aikee! Ha'u kfoin sosa kola to'os, dadi musti baa karee kokon

✡ **13:35** Kananuk Sia 118:26 ✡ **14:5** Mateus 12:11 ✡ **14:10** Lia Fuan Tate'an 25:6-7
✡ **14:11** Mateus 23:12; Lukas 18:14

lai. Keta krakat, tan ha'u la kbele
mai.’ 19 Seluk foo sohan na'ak,
‘Ha'u kfoin sosa kola karau baka
sama rai, inan lima, aman lima.
Ha'u kmusti baa matan sia. Ha'u
kusu pardua oo!’ 20 Seluk tenik
na'ak, ‘Ha'u kfoin kola feto, dadi
la bele la'o kela.’
21 Rona sohan nia sia hotu, ata
nia fila nasara baa na'in. Rona
nola sohan nia sia, na'in krakat
liu. Hotu nia naruka tenik ata
na'ak, ‘Kalo nunia, sai lai-lais baa
dalan boot no dalan inuk sia.
Mamata mola ema mukit, ema ai
asak, ema delek no ema ai kma'as
sia.’ 22 Rona nola nunia, ata nia
baa namata ema nia sia. Namata
hotu, nia fila mai nasara na'ak,
‘Ama! Sia mai hotu ti'an, mais
fatin mamuk sei wa'in.’
23 Hotu na'in naruka tenik
na'ak, ‘Kalo nunia, o baa tenik
to'o leo sikun hotu-hotu. Ma-
maus mola ema se-see dei modi
mai. Surak nakonu nola fatin
ne'e. 24 Rona! Ema mak dudu
ha'ukaan hamata la bele noran
dahur mamidar!’”

Maneo di'a-di'ak lai, foin tuir Yesus
(Mateus 10:37-38)

25 Nunia hotu, Yesus sia la'o liu
baa Yerusalem. Ema wa'in moos
tuir. Hotu Yesus se'i oin baa sia,
nodi dale na'ak, 26 “Ema mak tebe-
tebes nakara tuir Ha'u, nia musti
beer Ha'u *liu* nosi sa-saa hotu-
hotu: liu nosi inan-aman, liu nosi
feen-oan, liu nosi maun-alin, no
liu nosi isin lolon du'uk. Kalo lale,
nia la fatan dadi baa Ha'ukaan
maktuir.✡ 27 Ema mak la no'uk
natiu susar tan tuir Ha'u, nia la
fatan dadi Ha'ukaan ema. Masik
ema seluk nakara no'o nia moos,
nia musti natiu nohuun.✡
28 Kalo hakara tuir Ha'u, ha-
neo di'a-di'ak uluk lai, hanesan
lia hatetek ne'e. Noo ema ida
mak atu nariik uma boot. Nia
naneo uluk folin to'o lotu-lotuk,
keta-keta osan la to'o. 29 Kalo la
haneo lotu-lotuk nunia, arumak
nia foin nalo uma tatuur, osan
mohu ti'an. Hotu ema nanasa
namoe nia 30 na'ak, ‘Haree kokon
ema nia lai! Nia foin nalo uma
tatuur, la saa ida dauk, osan mohu
ti'an.’
31 Ha'u kfoo lia hatetek ida tenik
kodi lia hatuda. Noo na'in ida
mak atu natuda. Nia musti tuur
nodi sura uluk no niakaan ma-
maluk sia. Kalo nia noo sondadu
rihun sanulu, takseer nia bele
naloti funu rihun rua nulu ka,
lale? 32 Kalo la bele, baa oras funu
sei iha dook, di'ak liu nia solok
kedan klosan baa babilan dame.
33 Nunia moos ema mak nakara
tuir Ha'u. Nia musti sura di'a-
di'ak lai, nebee natene nia bele
la'o nela hotu-hotu ka, lale.”

Ema mak la fatan tuir Yesus, hanesan masin mak la noo folin
(Mateus 5:13; Markus 9:50)

34-35 Hotu Yesus natutan dalen
nodi lia hatetek seluk tenik na'ak,
“Masin noo folin, tan ita hodi
hamidar haan. Mais kalo masin
miis ti'an, folin saa? Ita la bele
hodi hamidar haan tenik. Halo
baa babudun moos, la bele. Ita
foti soe dei! Hanono! Ema mak
noo tilun, rona di'a-di'ak lia ne'e!”

15

Bibi malae matan ida mak lakon
(Mateus 18:12-14)

1 Baa oras nia, ema maksisi bea
no ema seluk sia, mai hei-hein
baa Yesus atu nanono Nia. Tuir
loos, ema Yahudi ulun sia filak
ema oin nunia sia baa ema lisan
aat. 2 Titu-naree ema nia sia mai
baa Yesus, ema Farisi no matenek
ukun Yahudi sia nakmuuk na'ak,
“Hoi! Yesus ne'e namalu no ema
lisan aat sia!”✡
3 Rona nola nunia, Yesus dale
baa sia nodi lia hatetek na'ak,
4 “Noo makbalin ida. Niakaan
bibi malae matan atus ida. Dala
ida, matan ida lakon. Hotu, nia
musti nalo saa? Nanis nia la'o
nela matan siwi nulu resin siwi
iha fatin manek, hotu baa buka

✡ **14:26** Mateus 10:37 ✡ **14:27** Mateus 10:38, 16:24; Markus 8:34; Lukas 9:23 ✡ **15:2** Lukas 5:29-30

bibi malae mak lakon nia to'o
netan. 5 Netan ti'an, nia neon
boot. Hotu, nia nasaan nodi nikar
mai. 6 To'o uma, nia bolu nola
mamaluk sia nodi katak na'ak,
‘Hei! Mai neon boot bele-bele ho
ha'u lai, tan ha'ukaan bibi malae
mak lakon nia, ketan ti'an.’ 7 Iha
lale'an moos nunia. Kalo ema
maksalan ida nalo neon aat nodi
fila baa Na'i Maromak, lale'an isin
tomak neon boot. Tebes. Sia neon
boot tan ema na'in ida fila baa
Na'i Maromak, liu nosi neon boot
baa ema na'in siwi nulu resin siwi
mak moris loos no la la'o sala
dalan.”

Osan murak tomak ida mak lakon

8 Hotu, Yesus dale lia hatetek ida
tenik na'ak, “Noo feto ida mak noo
osan murak tomak sanulu.* Dala
ida, osan ida lakon. Hotu, nia
musti nalo saa? Nanis nia sunu
badut nodi leno nasirin. Nia saar
uma nosi lidun baa lidun, buka
di'a-di'ak osan mak lakon nia to'o
netan. 9 Netan ti'an, nia bolu
nola ema mak uma kre'is malu
sia, nodi katak na'ak, ‘Hei! Mai
neon boot bele-bele ho ha'u lai,
tan ha'ukaan osan mak lakon nia,
ketan ti'an!’ 10 Iha lale'an moos
nunia. Kalo maksalan ida nalo
neon aat nodi fila baa Na'i Maro-
mak, nanis makbukar lale'an sia
hotu-hotu neon boot.”

Oa ida mak lakon

11 Hotu, Yesus natutan lia nodi
lia hatetek ida seluk tenik na'ak,
“Noo ama ida. Niakaan oan
mane, na'in rua. 12 Baa loron
ida, oa ikun katak baa aman
na'ak, ‘Ama! Fa'e kedan, foo baa
ha'u ha'ukaan fafa'ek nosi ama
sasoin ona!’ Rona nola nunia,
aman moos fa'e foo kedan ni-
akaan sasoin baa oan na'in rua.
13 La kleur, oa ikun fa'an moos ni-
akaan fafa'ek. Hotu, nia nahulin
niakaan naha sia, la'o baa rai
dook. To'o baa, nia soe karin
osan nodi moris namidar aan dei.
14 Baa oras osan mohu, rai nia
moos kona salaen boot, to'o nia
moris namukit aan. 15 Hotu, nia
buka serwisu, tan salaen. Ema ida
simu nia no naruka nia nahaan
fahi. 16 Mais tan la noo ema mak
foo haan baa nia, nia la terus
salaen, to'o nakara atu naa fahi
haan.

17 Kleu-leur, nia nanoin baa-mai
na'ak, ‘Iha ha'ukaan ama uman,
mataroos hotu-hotu naa bosu to'o
naresin. Mais ha'u iha ne'e, atu
mate salaen ona. 18 Di'ak liu,
ha'u kfila baa ha'ukaan ama. To'o
nebaa, ha'u katak baa nia ka'ak,
“Ama! Ha'u kalo sala boot ti'an
baa Na'i Maromak no baa ama.
19 Ha'u la kfatan dadi baa ama oan
tenik. Masik ama simu ha'u kdadi
mataroos dei moos, di'ak!’”

20 Naneo notu nunia, nia nariik,
fila baa ama uman. Oras nia sei
dook, aman titu-naree nia ti'an.
Aman neon monu kedas baa nia.
Hotu aman nalai sai nosi uma,
baa nasoru oan mak fila mai nia.
Hotu, nia nako'ak nola nodi de'i
nia.

21 Hotu, oa nia dale baa aman
na'ak, ‘Ama! Ha'u kalo sala boot
ti'an baa Na'i Maromak no baa
ama. Ha'u la kfatan dadi baa ama
oan tenik.’

22 Mais aman naruka kedan
ema serwisu sia na'ak, ‘Hoi, lai-
lais! Baa hola faru klobor kabaas
ida, tau baa nia. Tau kadeli baa
liman fuan, no tau kaso baa ain.
23 Hotu baa dada hola karau baka
mak kesi nia, ko'a, nebee ita halo
dahur bele-bele. 24 Tan ha'ukaan
oan ne'e, nu'u mate ti'an, mais
oras ne'e moris nikar. Nia lakon
ti'an, mais oras ne'e, ketan kikar
ti'an.’ Aman dale notu nunia, sia
nahuu nadahur bele-bele.

25 Baa oras nia, oa ulun ser-
wisu iha to'os baa. Oras fila
mai uma, sei iha dook nia rona
ema nakdiuk bareka nodi bidu no
naksoke. 26 Nia bolu nola ata ida,
nusu na'ak, ‘Hoi! Dahur saa mak
ne'e?’

27 Ata nia nataa na'ak, ‘O alin
mai nikar ti'an. O aman mak
naruka ko'a karau baka hodi halo

* **15:8** Hakerek Moon lia Yunani na'ak *drakma* sanulu. Drakma ida, kona badaen kansera loron ida.

dahur boot, tan oan fila mai nodi manek.’
28 Rona nola nunia, oa ulun krakat, to'o la no'uk tama baa uma laran. Aman baa namaus nia, nebee tama baa uma laran.
29 Mais nia krakat na'ak, ‘Ama! Manoin kokon lai! Hori wain ne'e, ha'u kserwisu susi ruin hanesan mataroos bodik ama. Ha'u la kakur ama hakaran. Masik nunia moos, sei la dala ida dauk, ama foo bibi oan matan ida kodi kadahur ko ha'ukaan mamaluk sia. 30 Mais katene kodi baa, ama oan labuk teen ne'e, baa nakdiuk feto namohu ama osan sia. Oras ne'e nia fila mai, ama no'o karau baka isin furak basuk, hodi halo dahur boot bodik nia.’
31 Rona nola nunia, aman nataa na'ak, ‘Oa mak ha'u kadomi! Rona di'a-di'ak! O mein mamutuk mo ha'u. Hotu-hotu mak ha'ukaan moos, okaan. 32 Oras ne'e, ita musti hadahur, tan okaan alin mesak ne'e. Uluk, nu'u nia mate ti'an, mais oras ne'e nia moris nikar ti'an. Nia lakon ti'an, mais oras ne'e ita hetan hikar ti'an.’”

16

Ema serwisu mak kakutak matenek
1 Hotu, Yesus dale lia hatetek ida tenik baa Niakaan maktuir sia na'ak, “Noo maksoin ida. Nia foti eman serwisu ida dadi baa serwisu ulun. Mais kleu-leur, nia rona lia iis na'ak, serwisu ulun nia nahuu naktolek atu nahonu nia. 2 Hotu nia bolu nola serwisu ulun nia, nodi nusu na'ak, ‘O ne'e, nunabee? Ha'u krona o tokar lauk ha'ukaan sasoin sia. Baa makerek okaan serwisu lala'ok, nebee karee lai. Hotu, ha'u kasai o.’
3 Rona nola nunia, serwisu ulun naneo baa-mai na'ak, ‘Ha'u kole ti'an! Atu kalo saa? Fila rai, ha'u la kbiit. Dadi ema madiduk moos, ha'u kmoe aan. 4 Kalo ha'u la kbele serwisu iha ne'e ona, ha'u kmusti buka dalan nebee ema seluk bele simu ha'u.’
5 Hotu, nia bolu nola ema hotu-hotu mak natusan baa niakaan ulun. Nia nusu ema nomer ida na'ak, ‘O matusan hira baa ha'ukaan ulun?’
6 Ema nia nataa na'ak, ‘Katusan mina saitun, liter rihun haat.’*
Hotu serwisu ulun na'ak, ‘Tebes! Ne'e okaan hakerek tusan. Oras ne'e sira mahaat ona, hotu makerek lai-lais hakerek tusan foun, ma'ak o matusan liter rihun rua dei.’
7 Hotu nia baa nusu ema nomer rua na'ak, ‘O tenik, matusan hira?’
Nia nataa na'ak, ‘Katusan hare kakaluk rihun ida.’†
Serwisu ulun katak na'ak, ‘Sira mahaat okaan hakerek tusan nia, hotu makerek foun ma'ak, kakaluk atus walu dei.’
8 Serwisu ulun nalo nunia to'o ulun natene nola niakaan dalan. Mais ulun mose nia na'ak, serwisu ulun nia, matenek buka dalan nebee ema simu nia.
Ha'u katak lia hatetek ne'e baa emi, nebee emi hatene ha'ak, ema mak la fiar baa Na'i Maromak, sia matenek liu buka dalan baa malu bodik moris. Mais ema mak fiar baa Na'i Maromak, sia moris iha kroman. Siakaan kakutak la matenek nu'u ema mak la fiar nia sia. 9 Haneo kokon! Ema raiklaran nakdiuk kadoor nodi siakaan sasoin. Di'ak liu emi hodi sasoin raiklaran tulun ema. Hodi nunia, emi hetan mamaluk wa'in. Baa oras sasoin nia mohu, Na'i Maromak simu emi atu moris nima-nimak iha lale'an.
10 Kalo ema moon baa lia ki'ik, nanis nia moos moon baa lia boot. Mais kalo ema naktolek baa lia ki'ik, nanis nia moos naktolek baa lia boot. 11 Kalo ema la bele fiar emi atu babilan lia ki'ik iha raiklaran, nunabee Na'i Maromak bele fiar emi atu babilan lia boot? 12 Kalo emi la bele babilan ema seluk sasoin, la noo mak nakara

* **16:6** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, ‘*batos* atus ida’. Batos ida, kona liter tolu nulu resin lima to'o haat nulu. † **16:7** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, ‘*koros* atus ida’. Koros ida, kona liter atus tolu siwi nulu.

foo sasoin baa emi atu babilan
dadi baa emikaan sasoin du'uk.
13 Ata ida la bele serwisu namu-
tuk bodik ulun na'in rua, tan nia
beer ida, hirus ida. Nia titu ida,
la titu ida. Nunia moos emi. Emi
la bele serwisu hamutuk bodik
Na'i Maromak no serwisu bodik
osan.”✡

Yesus dale lia nosi ukun-badu mak nafati

(Mateus 11:12-13, 5:31-32; Markus 10:11-12)

14 Baa oras nia, noo ema Farisi
na'in hira mak tuir nanono Yesus
dale ohin nia. Sia naleuk Nia,
tan sia beer osan. 15 Mais Yesus
dale tenik na'ak, “Hoi! Masik emi
hamoon aan iha ema oin, Na'i
Maromak natene emikaan neon
aat. Noo lia wa'in mak ema
raiklaran tonu no mose. Mais Na'i
Maromak nakribi lia nia sia.
16 Uluk ita ema Yahudi moris
tuir Ukun-badu nosi Bei Musa no
nosi Maromak mako'an sia, da-
dau to'o oras Yohanis Mak Sarani
Ema mai. Oras ne'e, Manfatin
Di'ak keke lema ti'an na'ak, Maro-
mak dadi Na'in bodik ema raik-
laran. Ema wa'in moos narui
aan atu moris tuir Na'i Maromak
dalan foun nia.✡ 17 Masik nunia
moos, Ukun-badu uluk nia sia sei
nafati. Lale'an no raiklaran bele
lakon, mais Ukun-badu nia sia la
lakon.✡
18 Tan lia nia, keta halu'a Ukun-
badu mak na'ak, ‘Ema mak soe
feen, hotu nola tenik feto, nia
nakur biti-kluni.’”✡

Lia ema maksoin ida no Lasarus

19 Hotu, Yesus dale tenik na'ak,
“Noo ema maksoin ida. Nia
nakara tau tais kabaas mak lita
hosi tais mamar. Loron-kalan nia
naa midar nodi nadahur nohuun.
20 Iha nia moos noo ema mukit ida
naran Lasarus. Mirik aat nakonu
niakaan isin. Sura loron niakaan
belun sia rai nia iha maksoin nia
odamatan nanokar. 21 Nia buka
haan nosi maksoin haan mumun
sia, mais la netan. Asu sia dei mak
mai belo mirik aat ween.
22 La kleur, Lasarus mate. Mak-
bukar lale'an sia mai nola nia,
natuur baa Abraham sorin.
La kleur falik, maksoin moos
mate. Hotu, ema nakoi nia.
23 Mais nia la tama lale'an. Nia
tama baa naraka, mak ema maten
fatin. Iha nia, nia noran susar
bei-beik. Mais dala ida, nia
foti oin, titu-naree Lasarus tuur
neon di'ak iha Abraham sorin.
24 Maksoin nahii na'ak, ‘Bei Abra-
ham! Madomi ha'u lai! Maruka
Lasarus loban liman fuan dikin
baa wee, nebee mai nabotes nola
ha'ukaan nanaan lai, tan ha'u
ksusar tebes iha ha'i naraka ne'e.’
25 Mais Abraham nataa na'ak,
‘Oa! Manoin di'a-di'ak lai. Uluk
oras o sei moris, o metan di'ak
hotu-hotu. Mais Lasarus netan
susar. Oras ne'e, Na'i Maromak
nalo Lasarus neon di'ak iha ne'e,
mais o mak metan susar. 26 Saa
tenik, iha itakaan leet ne'e, Na'i
Maromak tau horun boot. Ema
nosi ne'e la bele baa nia, ema nosi
nia moos la bele mai ne'e.’
27 Mais maksoin nusu tenik
na'ak, ‘Kalo nunia, bei tulun
maruka Lasarus baa ha'ukaan
ama uman lai. 28 Ha'u ksei ko
alin na'in lima iha nebaa. Maruka
Lasarus baa foo natene, nebee
sia fiar baa Na'i Maromak ona.
Nebee oras sia mate, sia la tama
dinu fatin ne'e.’
29 Mais Abraham nataa na'ak,
‘Na'i Maromak foo ti'an hakerek
nosi Musa no Niakaan mako'an
sia. Habusik okaan alin sia leno
du'uk hakerek nia isin, nebee sia
natene Na'i Maromak hakaran.’
30 Mais maksoin nakrake na'ak,
‘Lia nia sei la to'o dauk! Masik
sia leno du'uk moos, sia sei la fiar.
Musti noo ema mak mate ti'an sai
nosi rate baa katak sia lai, foin sia
rona baa Maromak.’
31 Mais Abraham nataa na'ak,
‘Kalo sia la no'uk nanono baa
Musa no Maromak mako'an sia,
masik noo ema mak mate ti'an
sai nosi rate moos, sia la nanono
baa.’”

✡ **16:13** Mateus 6:24 ✡ **16:16** Mateus 11:12-13 ✡ **16:17** Mateus 5:18 ✡ **16:18** Mateus 5:32; 1 Korintus 7:10-11

17

Lia ema monu baa sala hotu nusu pardua

(Mateus 18:6-7,21-22; Markus 9:42)

1 Hotu, Yesus katak tenik baa Niakaan maktuir sia na'ak, “Dala wa'in, ema monu baa sala tan ema seluk niakaan hahalok. Hanono! Ema mak sasu'at ema to'o monu baa sala, ema nia netan dinu boot. 2 Kalo ema sasu'at ema ki'ik ida to'o nia la fiar baa Ha'u, Na'i Maromak atu taa ukun todan liu baa ema nia. Di'ak liu, kesi fatuk boot ida* baa niakaan kakorok, hotu soe nia baa tasi. 3 Daka aan di'a-di'ak, nebee keta halo ema monu baa sala. Kalo maluk ida nalo sala, de'an nia. Kalo nia nalo neon aat, hotu nia mai nusu pardua, malu'a lakon niakaan salan nia.✡

4 Kalo baa loron ida laran, maluk ida nalo sala dala hitu baa o, hotu nia nalo neon aat nodi nusu pardua kedas, o musti malu'a lakon niakaan salan dala hitu nia.”

Fiar baa Na'i Maromak

5 Baa loron ida, Yesus klosan sia mai nasoru Nia nodi nusu na'ak, “Ama Boot! Amikaan fiar la biit. Tulun makbiit tu'an amikaan fiar lai.” 6 Yesus nataa na'ak, “Kalo fiar baa Na'i Maromak, masik fiar oan ida dei moos, ita bele haruka ai boot ida ha'ak, ‘Makfokit lori baa tasi.’ Ai nia nanis nakfokit kedas lori baa tasi.”

Ata mak di'ak la buka tonun

7 Hotu, Yesus dale tenik na'ak, “Lia nune'e: noo ata ida mak fila rai iha na'in niakaan to'os no daka na'in niakaan bibi malae iha hae molik. Serwisu notu, ata nia fila uma. To'o baa, kalo na'in dale baa nia na'ak, ‘Mai ita rua haa ona!’ lia nia fatan ka? Lale! 8 Fatan, kalo na'in naruka na'ak, ‘Baa mahulin haa-hemu bodik ha'u! Ha'u kaa uluk lai, foin o maa.’ 9 Kalo ata nalo tuir na'in hakaran, na'in musti tonu nia ka? Lale! 10 Nunia moos emi. Kalo serwisu hotu ti'an bodik Na'i Maromak, emi musti dale ha'ak, ‘Ami ne'e, ata dei. Ami la buka tonun. Ami hala'ok na'in hakaran dei.’”

Yesus nadi'ak nola ema moras funi mea na'in sanulu

11 Oras baa Yerusalem, Yesus sia to'o rai Galilea no rai Samaria kladik. 12 Tama baa leo ida, ema moras funi mea na'in sanulu mai nasoru Yesus. Sia nariik nosi dook, 13 nodi nahii bele-bele na'ak, “Ama Boot Yesus! Hadomi ami lai!”

14 Titu-naree sia, Yesus naruka na'ak, “Baa hatudu isin lolon baa na'ilulik, nebee leno emikaan moras lakon ti'an ka sei.” Rona Yesus naruka nunia, sia moos baa. Iha dalan klaran, teki-tekis sia hotu-hotu di'ak ti'an.✡

15 Haree nunia, sia la'o liu nodi neon di'ak. Mais ema ida nosi sia fila baa Yesus nodi nahii na'ak, “Tonu-haboot Na'i Maromak! Ha'u di'ak ti'an!” 16 Hotu nia nakni'a nodi sera dodan baa Yesus. (Tuir loos, ema ida ne'e lahoos ema Yahudi, mais ema Samaria. Ema Samaria no ema Yahudi sakar malu nohuun.)

17 Naree ema nia fila mai nunia, Yesus katak na'ak, “Ohin nia Ha'u kadi'ak kola emi na'in sanulu! Na'in siwi iha nabee? 18 Tan saa ema maktabar ne'e mesan mak mai tonu-naboot Na'i Maromak?” 19 Hotu Yesus katak tenik baa ema nia na'ak, “Tan o fiar Ha'u tebe-tebes, o di'ak ti'an. Mariik! Fila ona!”

Lia Yesus namaan aan mai nikar

(Mateus 24:23-28,37-41)

20-21 Baa loron ida, ema Farisi na'in hira mai nusu baa Yesus na'ak, “Ama Boot! Katak kokon lai! Wainhira Na'i Maromak nahuu nala'ok Niakaan ukun?”

---

* **17:2** Hakerek Moon lia Yunani na'ak ‘fatuk laledun’. Uluk ema Yahudi sia ledu hare gandum nodi fatuk laledun mak boot liu ema. Sia feur fatuk laledun nia, nodi kuda keledai. ✡ **17:3** Mateus 18:15 ✡ **17:14** Ukun-badu Na'ilulik 14:1-32

Yesus nataa na'ak, “Lia nune'e! Keta haneo Na'i Maromak nala'ok Niakaan ukun nodi tadak oi-oik mak ema raiklaran bele leno. Kalo ema katak na'ak, ‘Haree kokon mai! Na'i Maromak nala'ok Niakaan ukun iha ne'e!’, keta fiar. Kalo ema seluk na'ak, ‘Na'i Maromak nala'ok Niakaan ukun iha nebaa!’, keta fiar. Ema la netan kakaer nunia, tan Na'i Maromak nala'ok Niakaan ukun iha itakaan neon laran.”

22 Hotu Yesus katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, “La kleur ona Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e, la kamutuk ko emi ti'an. Loron susar to'o, emi atu beer Ha'u, mais Ha'u la iha ona. 23 Kalo ema balu mai katak na'ak, ‘Kristus iha ne'e!’ lale ema seluk katak na'ak, ‘Kristus iha nebaa!’, lalika halau aan buka baa-mai, tan sia naktolek aan. 24 Oras Ema Raiklaran Isin namaan aan mai nikar, niakaan tadak malorek basuk, hanesan mameran mak laka naroma lale'an nosi rohan baa rohan. 25 Mais Nia musti natiu susar oi-oik uluk lai, tan ema oras ne'e la no'uk rona baa Nia. Sia moos atu dudu sees Nia. 26 Nosi ikus, oras Nia namaan aan mai nikar, ema atu moris nalo aat nu'u ema mak moris oras Noh otas.✡ 27 Baa otas nia, ema la no'uk rona. Sia naa-nemu, nalo dahur hola malu, to'o loron Noh tama baa roo. Teki-tekis, motasa'e boot mai, nadodok sia hotu.✡

28 Nosi ikus, oras Ema Raiklaran Isin namaan aan mai nikar, ema sia moos atu moris hanesan ema mak moris baa oras Lot otas. Baa otas nia, ema kota Sodom moris nalo aat nodi naa-nemu, nodi fa'an no sosa, nodi serwisu to'os, no nariik uma. 29 Mais sia moos la no'uk rona. Hotu, baa seisawan ida, Lot nalai nela kota Sodom. Teki-tekis, fatuk laak mak nasai dubun raso monu nosi lale'an mai, sunu mohu ema Sodom sia.✡

30 Dadi, sintidu! Oras Ema Raiklaran Isin namaan aan mai nikar, keta to'o emi moris halo aat nunia, tan teki-tekis Nia mosu mai. 31 Baa loron nia, ema mak iha uma tehen, keta tama uma ona atu nahulin naha. Ema mak serwisu iha to'os, keta fila uma ona atu nola naha.✡ 32 Hanoin saa mak uluk dadi baa Lot feen. Nia mate, tan nanoin naha iha uma.✡

33 Ema mak la no'uk tuir Ha'u tan beer aan du'uk, nosi ikus, nia moris butan. Mais ema mak no'uk tuir to'o latan moris tan beer Ha'u, nosi ikus, nia netan moris nohuun no Na'i Maromak.✡ 34 Rona! Nosi ikus, oras Ema Raiklaran Isin namaan aan mai nikar, ema na'in rua toba iha fatik ida. Teki-tekis Na'i Maromak foti nola ida, nabusik nela ida. 35 Feto na'in rua ledu hare namutuk, Na'i Maromak foti nola ida, nabusik nela ida. 36 [Ema na'in rua serwisu namutuk iha to'os, Na'i Maromak foti nola ida, nabusik nela ida.]”†

37 Rona nola nunia, Yesus Niakaan maktuir sia nusu na'ak, “Ama Boot! Lia nia sia atu dadi iha nabee?”

Hotu, Yesus soe lia na'ak, “Na'an dodok iha nabee, manu kawaa iha nebaa.” [Yesus dale lia funin na'ak, oras Kristus namaan aan mai nikar, ema hotu-hotu bele naree.]

18

Lia feto faluk no makotu lia mak la loos

1 Baa dala ida, Yesus nanorin Niakaan maktuir sia nodi lia hatetek, nebee sia namulak la nakotu, neon la naklara, no fiar baa Na'i Maromak nohuun. 2 Lia nia nune'e: “Noo ema makotu lia ida iha kota ida. Nia la fiar baa Na'i Maromak. Nia la titu ema ida no. 3 Iha kota nia moos,

✡ **17:26** Lia Uluk Fohon 6:5-8 ✡ **17:27** Lia Uluk Fohon 7:6-24 ✡ **17:29** Lia Uluk Fohon 18:20—19:25 ✡ **17:31** Mateus 24:17-18; Markus 13:15-16 ✡ **17:32** Lia Uluk Fohon 19:26

✡ **17:33** Mateus 10:39, 16:25; Markus 8:35; Lukas 9:24; Yohanis 12:25 † **17:36** Tohar ne'e la noo iha Hakerek Moon lia Yunani mak tuan.

noo feto faluk ida. Nia mai hei-hein baa makotu lia nia nodi nusu na'ak, ‘Ama makotu lia! Makotu ha'ukaan lia malo loos!’
4 Uluk fohon makotu lia nia la titu feto faluk nia. Mais feto nia mai hei-hein to'o makotu lia la no'uk rona ona, nodi naneo na'ak, ‘Uras Na'i Maromak dei, ha'u la ktitu ti'an, saa tenik baa ema raiklaran. 5 Mais tan feto ne'e nalo ha'ukaan ulun kalanuk, di'ak liu kakotu niakaan lia kalo loos. Kalo lale, nia mai hei-hein nakole ha'u nohuun.’”
6 Hotu Yesus katak tenik baa maktuir sia na'ak, “Emi hanoin kokon baa makotu lia ne'e lian. Masik nia la loos, kleu-leur nia tulun feto faluk nia. 7 Kalo ema mak la loos nakara tulun ema nunia, Na'i Maromak nanis nakara tulun Niakaan eman mak namulak loron-kalan nusu tulun baa Nia. Mais Nia la nalo nu'u makotu lia nia, 8 tan Nia babilan kedas. Ha'u kusu nune'e: kalo Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e, mai kikar ti'an, takseer Ha'u ksei bele kasoru ema makfiar iha raiklaran ne'e ka, lale?”

Lia nosi ema Farisi no ema maksisi bea mak baa namulak

9 Yesus dale tenik lia hatetek ida, nosi lia ema mak nahaas aan nodi titu naraik ema seluk. Nia dale na'ak, 10 “Noo mane na'in rua baa namulak iha uma hamulak. Ida nosi partee Farisi, ida tenik maksisi bea. [Ema Yahudi sia nafoli ema Farisi na'ak, ema moos. Mais nafoli maksisi bea na'ak, ema lisan aat.] 11 To'o uma hamulak baa, ema Farisi nariik namulak nodi foti aan du'uk na'ak, ‘Ha'u kamulak sera dodan baa Na'i Maromak, tan ha'u ema di'ak. Ha'u la aat nu'u ema seluk sia. Ha'u la kana'o. Ha'u la krotus. Ha'u la kakur biti-kluni. Ha'u moos la aat nu'u maksisi bea ne'e. 12 Ha'u madinas kalirin aan domiku ida, dala rua. Ha'u moos foo fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu mak ha'u ketan.’ Ema Farisi nia namulak nunia.
13 Mais ema maksisi bea nia nariik dook iha kotuk baa. Nia la naksakar aan foti oin atu titu baa lale'an. Nia namulak sudur ulun nodi neon dodok na'ak, ‘Aaa, Na'i Maromak. Madomi ha'u ema sala ne'e! Foo pardua baa ha'u lai!’”
14 Dale notu, Yesus nusu na'ak, “Baa oras mane rua nia fila uma, see mak di'a-di'ak nikar no Na'i Maromak? Ema Farisi ka, ema maksisi bea? Nanis Na'i Maromak simu di'a-di'ak maksisi bea mak naraik aan. Mais la rona ema Farisi nia. Tan Na'i Maromak naraik ema mak loko aan, mais foti sa'e ema mak naraik aan.”✡

Yesus foo matak-malirin baa lawarik oan sia
(Mateus 19:13-15; Markus 10:13-16)

15 Baa dala ida, ema naka'u nodi lawarik oan sia mai baa Yesus, nebee Nia rai liman nodi foo matak-malirin baa sia. Naree nunia, Yesus Niakaan maktuir sia de'an ema nia sia. 16-17 Mais Yesus simu oa nia sia mai baa Nia. Nia de'an maktuir sia na'ak, “Habusik lawarik oan sia mai baa Ha'u. Keta saseni sia! Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Ema mak nakara dadi baa Na'i Maromak eman, musti nakri'it aan baa Na'i Maromak, hanesan lawarik oan nakri'it aan baa inan-aman.”

Ema maksoin susar basuk tama lale'an
(Mateus 19:16-30; Markus 10:17-31)

18 Baa dala ida, na'ilulik Yahudi ida mai nusu baa Yesus na'ak, “Ama Boot mak kneter basuk! Ama tulun manorin Ha'u nebee ha'u kbele katene oin nunabee, ha'u kbele tama lale'an atu moris nima-nimak ko Na'i Maromak.”
19 Yesus nataa na'ak, “Tan saa o masee Ha'u, ‘mak kneter basuk’? Kmesak ida dei mak kneter basuk. Nia mak Maromak. 20 O matene nanis ukun-badu hori uluk na'ak:

Keta halo lia kfo'er;
keta ho'o ema;
keta hana'o;

✡ **18:14** Mateus 23:12; Lukas 14:11

keta dale hahaat ema;
no musti hakneter inan-
aman."✡

21 Ema nia nataa na'ak, "Tebes,
Ama! Ha'u ktuir ukun-badu nia
sia ti'an, nahuu hori ksei ki'ik."

22 Rona nola nunia, Yesus na'ak,
"Di'ak! Mais lia nia sei la to'o
dauk. O musti baa fa'an okaan
sasoin sia hotu-hotu. Hotu, fa'e
osan baa ema mukit sia. Halo
nunia lai, foin mai tuir Ha'u. Nosi
ikus, Na'i Maromak selu sasoin
iha lale'an baa o."

23 Rona nola nunia, ema nia
neon susar, tan soi to'o. 24 Hotu,
nia fila nodi neon dodok.

Naree nunia, Yesus katak baa
Niakaan maktuir sia na'ak, "Mak-
soin susar basuk tama lale'an.
25 Hanesa no lia seluk mak na'ak,
kuda unta la bele tama lalu'an
tuir daun kuak. Nunia moos ema
mak naloon loos baa sasoin dei, la
naloon baa Na'i Maromak. Nia la
bele tama lale'an."

26 Hotu, ema sia mak rona Yesus
dale nunia, nusu na'ak, "Kalo
susar tebes maksoin tama lale'an,
ema oin nunabee mak bele netan
moris?"

27 Yesus nataa na'ak, "Noo lia
wa'in mak ema raiklaran la bele
nalo. Mais Na'i Maromak bele
nalo lia hotu-hotu."

28 Hotu Petrus natutan na'ak,
"Ama! Ami la'o hela ti'an
amikaan sasoin sia hotu-hotu atu
tuir Ama. Mais ami atu hetan
saa?"

29 Yesus nataa na'ak, "Petrus!
Rona di'a-di'ak, tan Ha'ukaan
dalen ne'e, tebes no loos! Ema
mak la'o nela niakaan uma, ni-
akaan feen, niakaan maun-biin-
alin, niakaan inan-aman, lale ni-
akaan oan sia, tan nia nala'ok Na'i
Maromak serwisu, 30 nanis nia
simu nikar wa'in liu iha raiklaran
ne'e. Nosi ikus, oras raiklaran falu
fila, nia moos simu moris nima-
nimak no Na'i Maromak."

Yesus dale nosi Niakaan mate baa dala tolu
(Mateus 20:17-19; Markus 10:32-34)

31 Nunia hotu, Yesus nodi Ni-
akaan maktuir na'in sanulu resin
rua la'o liu baa, nebee Nia dale
mesan baa sia na'ak, "Oras ne'e
ita atu baa kota Yerusalem. To'o
nebaa, lia hotu-hotu mak Maro-
mak mako'an sia nakerek kedan
nosi lia Ema Raiklaran Isin atu
dadi, tuir saa mak sia nakerek
nela. 32 Ema atu latan Ha'u baa
ema maktabar sia mak la fiar baa
Maromak. Hotu sia naleuk Ha'u,
nahaat Ha'u oi-oik, soe kaban baa
Ha'u, 33 ta'e Ha'u, hotu no'o Ha'u.
Mais baa wainrua, Ha'u kmoris
kikar."

34 Rona nola Yesus dale nunia,
maktuir sia benar, tan sia sei la
bele kohi dauk lia fuan nia isin.

Yesus nadi'ak nola ema matan delek ida
(Mateus 20:29-34; Markus 10:46-52)

35 Baa oras Yesus no Niakaan
maktuir sia atu tama baa kota
Yeriko, sia nasoru nola ema delek
ida mak tuur nodi nadidu iha
dalan tehen. 36 Rona ema lear
la'o tuir nia, delek nia nusu na'ak,
"Hei! See ne'e sia?"

37 Ema katak baa delek nia
na'ak, "Yesus, ema Nasaret, la'o
tuir ne'e."

38 Rona nola lia nia, delek nia
nahii maka'as na'ak, "Yesus! Na'i
Daud husar-binan! Madomi ha'u
lai!"*

39 Nia nahii nunia, mais ema
mak la'o iha Yesus oin nakahik
nebee nia no-nook. Mais nia
hetak nahii tu'an na'ak, "Hei! Na'i
Daud husar-binan! Madomi ha'u
lai!"

40 Rona nola delek nia nahii,
Yesus moos nariik. Nia naruka
ema nala'ok nodi delek nia mai.
To'o Yesus oin, Yesus nusu baa
delek nia na'ak, 41 "O makara kalo
saa baa o?"

✡ **18:20** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:12-16; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:16-20 * **18:38** 'Na'i Daud husar-binan' nia, naran ida bodik 'Kristus', ne'e na'ak Ema mak Na'i Maromak nameno hori uluk. Hodi nunia, delek nia katak sain na'ak, Yesus nia, Kristus.

Delek nia nataa na'ak, “Ama Boot! Ha'u kakara nebee ha'u kbele karee.”
42 Yesus nataa na'ak, “Di'ak. Tan o fiar ma'ak, Ha'u kbele kadi'ak kola o, oras ne'e moos, okaan matan moon ona.” 43 Yesus dale nunia, delek nia matan moon kedas. Hotu, nia tuir Yesus nodi tonu-naboot Na'i Maromak. Ema hotu-hotu mak naree, sia moos tonu-naboot Na'i Maromak.

19

Lia Sakeos ema maksisi bea
1 Nunia hotu, Yesus sia tama tuir kota Yeriko atu la'o liu baa Yerusalem. 2 Iha kota Yeriko nia, noo ema ida naran Sakeos. Sakeos nia, maksisi bea ulun bodik ukun-rai Roma. Nia moos ema maksoin. 3 Baa oras rona na'ak Yesus atu la'o liu, Sakeos nakara naree Yesus. Mais Sakeos basuk basuk. Nia la bele titu-naree Yesus di'a-di'ak, tan ema lear kabuun nola Yesus ti'an. 4 Tan baa nia, nia nalai uluk, sa'e baa ai ida leten iha dalan tehen mak Yesus atu la'o tuir.* 5 To'o ai nia, Yesus tanaat baa leten nodi bolu na'ak, “Sakeos! Sakeos! Tuun mai lai-lais! Tan ohin loron ne'e, Ha'u atu ktuli iha okaan uma.”
6 Rona nola nunia, Sakeos blaar karin. Nia tuun lai-lais, hotu nodi Yesus baa uma. Nia neon boot lo-loos. 7 Mais ema wa'in nakmuuk na'ak, “Hoi! Ema hotu-hotu natene Sakeos ne'e lisan aat! Tan saa Yesus tuli niakaan uma?!”
8 To'o uma baa, Sakeos nariik iha Yesus oin, hotu dale na'ak, “Ama Boot! Nahuu ohin loron ne'e, ha'u kfa'e baa rua ha'ukaan sasoin hotu-hotu, nebee fa'ek ida ha'u kfoo baa ema mukit sia. Bodik ema mak ha'u kusu bea liu, ha'u kselu kikar isin haat.”
9 Yesus nataa na'ak, “Di'ak. Ohin loron ne'e Na'i Maromak sori o mo okaan ema uma laran hotu-hotu ti'an, tan o fiar Na'i Maromak nu'u Bei Abraham. 10 Na'i Maromak solok Ha'u kdadi Ema Raiklaran Isin iha raiklaran ne'e. Ha'u kmai atu buka ema mak sees nosi Na'i Maromak dalan, nebee Ha'u ksori sia.”✡

Lia ata mak babilan di'a-di'ak na'in osan
(Mateus 25:14-30)
11 Baa oras nia, ema wa'in tuir nanono Yesus. To'o kre'is kota Yerusalem, sia naneo na'ak Yesus atu nala'ok Na'i Maromak ukun hanesan na'in ona. Mais tan sia nanoin sala nunia, Yesus dale baa sia lia hatetek ida 12 na'ak, “Noo na'in ki'ik ida. Nia atu baa rai seluk, nebee ema foti nia dadi baa na'in boot. Foti ti'an, foin nia mai nikar. 13 Baa oras nia nadi'a aan atu la'o, nia bolu nola niakaan ata na'in sanulu. Nia fa'e baa ida-idak osan mean matak ida.† Hotu nia naruka sia na'ak, ‘Halo osan ne'e dadi baa osan na'in. Kalo ha'u kmai kikar, emi musti hasara funan hira.’ Dale notu nunia, nia moos la'o. 14 Mais niakaan hutun-renu sia hirus nia. Sia solok klosan tuir baa nebaa atu katak na'ak, ‘Ami la ho'uk ema ne'e kaer ukun baa ami.’
15 Masik nunia moos, sia foti nia dadi baa na'in boot. Foti ti'an, nia fila. To'o uma baa, nia bolu nola ata sanulu nia, nodi nusu na'ak, ‘Emi hetan funan hira hosi osan mak ha'u kfoo baa emi nia?’
16 Ata nomer ida nasara na'ak, ‘Ama na'i! Ha'u ketan funan dala sanulu.’
17 Na'in nataa na'ak, ‘Kabaas! O ne'e, ata di'ak. Ha'u kbele fiar o kodi lia ki'ik. Tan baa nia, ha'u kfoti o kaer ukun baa kota sanulu.’
18 Hotu, ata nomer rua nasara na'ak, ‘Ama na'i! Ketan funan dala lima.’
19 Na'in tonu nia na'ak, ‘Kabaas! Kalo nunia, ha'u kfoti o kaer ukun baa kota lima.’
20 Mais ata nomer tolu, nodi nikar niakaan osan mai. Nia

* **19:4** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, ai huun nia, ai huun *sukomorea*. Ai huun oik ida nia la noo iha rai Timor. ✡ **19:10** Mateus 18:11 † **19:13** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, nia fa'e baa sia, ‘*mina* sanulu’. *Mina* ida na'ak, *dinari* atus ida, badaen ida niakaan kansera serwisu loron atus ida.

nasara na'ak, ‘Ne'e, ama na'i osan! Ha'u kfalun kodi subar di'a-di'ak, nebee keta lakon. 21 Ha'u kalo nunia, tan kata'uk. Ha'u katene ama ne'e, maka'as. Ama nakara nola saa mak lahoos ama niakaan, no ku'u nola saa mak lahoos ama kuda.’

22 Rona nola nunia, na'in nakanas ata nia na'ak, ‘Hoi! Notar lalek! Okaan dale nia kastikar okaan isin lolon du'uk. O matene ti'an, ha'u ne'e ema maka'as, mak kola saa mak lahoos ha'ukaan, kodi ku'u kola saa mak lahoos ha'u kuda. 23 Tan saa o la rai osan nia iha uma rai osan? Nebee oras ha'u kfila mai, bele ketan funan. Masik oan ida dei moos, di'ak.’

24 Hotu na'in naruka ema seluk sia na'ak, ‘Hola osan nia, latan baa ata mak netan funan dala sanulu.’

25 Mais sia nataa na'ak, ‘Ama! Ema nia netan to'o ti'an. Tan saa hola hosi ema mak netan oan ida dei, hotu foo tu'an baa ema mak netan wa'in?’

26 Na'in nataa na'ak, ‘Hanoin di'a-di'ak! Ema mak natene ba-bilan saa mak ema fiar atu foo baa nia, ema nia atu netan tu'an tenik. Mais ema mak baruk ba-bilan, ema seluk atu nola mohu saa mak niakaan.✡ 27 Baa kohi ha'ukaan funu sia mak la nakara ha'u kdadi na'in! Hodi mai ne'e, hotu ho'o hotu-hotu iha ha'ukaan oin. Baa ona!’”✡

Yesus tama kota Yerusalem
(Mateus 21:1-11; Markus 11:1-11; Yohanis 12:12-19)

28 Yesus dale notu nunia, sia la'o liu baa Yerusalem. Yesus la'o iha oin. 29 Nare'is aan baa leo Betfage no leo Betania iha Foho Saitun tehen, Nia naruka Niakaan maktuir na'in rua baa uluk 30 nodi na'ak, “Emi rua baa leo iha oin nia. Emi atu haree kuda keledai oan ida, ema no'i kesi iha nia. Ema sei la sa'e dauk. Kore, hodi mai. 31 Kalo ema nusu na'ak, ‘Tan saa emi kore kuda keledai nia?’ emi hataa sia ha'ak, ‘Ulun atu sa'e.’”

32 Hotu, sia baa. Sia netan kuda keledai oan nia, tuir Yesus dalen. 33 Baa oras sia kore, kuda na'in nusu sia na'ak, “Tan saa emi kore kuda keledai ne'e?”

34 Sia moos nataa na'ak, “Ulun atu sa'e.” 35 Kuda na'in moos simu. Hotu sia rua dada nodi baa Yesus. Sia taka tais hafu'ut baa kuda keledai, hotu Yesus sa'e baa.‡ 36 Ema lear iha nia nola siakaan tais hafu'ut no tais sakat, na'e baa dalan. Hodi nunia, sia simu Yesus hanesan simu Na'i boot. 37 Oras Yesus nahuu tuun nosi Foho Saitun, ema lear nia no Niakaan maktuir sia nahii tonu-naboot Na'i Maromak, tan tadak blaar hotu-hotu mak sia naree ti'an nia. 38 Sia nahii na'ak,

“Ema ne'e, Na'in mak Maromak solok mai!
Maromak foo matak-malirin baa Nia!
Oras ne'e, ema raiklaran bele dame malu no Maromak iha lale'an ona.
Tonu-haboot Maromak mak nabesi aan kaer ukun iha lale'an mak aas kaliuk.”✡

39 Oras nia, noo ema Farisi sia iha ema lear nia leet. Sia nasara baa Yesus na'ak, “Ama! Kahi sia nebee sia keta nahii nunia! Ne'e, liu resik ti'an!”

40 Mais Yesus nataa na'ak, “Hoi! Ha'u katak kedan! Kalo ema ne'e sia taka ibun, fatuk sia mak tonu-naboot Maromak!”

Yesus tanis tan ema Yerusalem

41 Kre'is Yerusalem ona, Yesus titu-naree kota nia. Nia tanis nodi na'ak, 42 “Adeei, ema Yerusalem sia! Ha'u kakara nebee emi simu dame mak kodi mai baa loron ne'e. Mais emi la titu Maro-mak. Oras ne'e, la noo leet ona. Dame dook ti'an nosi emi. 43 Emikaan funu sia atu butuk satan nola emikaan kota, to'o emi la bele sasin. Hotu sia tama tuda

✡ **19:26** Mateus 13:12; Markus 4:25; Lukas 8:18 ✡ **19:27** Mateus 25:14-30 ‡ **19:35** Iha nebaa, ema boot sa'e kuda, mais ema ki'ik sa'e kuda keledai. Yesus sa'e kuda keledai nia, dadi tadak na'ak Nia naraik aan. ✡ **19:38** Kananuk Sia 118:26

emi, 44 nodi naro'on emikaan kota
weer to'o rai. Hotu sia no'o emi
ho emikaan oan hotu-hotu. La
nela fatuk ida mak nariik, tan
Maromak namaan aan mai atu
sori emi, mais emi la simu Nia!"

Yesus tama Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun
(Mateus 21:12-17; Markus 11:15-19; Yohanis 2:13-22)

45 Nunia hotu, Yesus tama baa
Uma Hamulak Huun. Iha lalawar
laran, ema fa'an bibi no ka-
rau no manu mak ema sosa atu
sera baa Na'i Maromak. Titu-
naree nunia, Yesus te'ur sai sia.
46 Nia nakanas na'ak, "Maromak
mako'an nakerek kedan na'ak,
'Ha'u kariik Uma ne'e,
nebee ema hotu-hotu bele
mai namulak baa.'✡
Mais emi halo fatik ne'e dadi
baa ema na'ok nuuk!"
47 Yesus dale notu nunia, sura
loron Nia baa Uma Hamulak
Huun atu nanorin. Mais na'ilulik
Yahudi, manorik ukun Yahudi, no
fukun Yahudi sia buka dalan atu
no'o Nia.✡ 48 Mais sia la netan
dalan, tan ema lear beer basuk
nanono baa Yesus.

20

Ema boot Yahudi sia nusu Yesus beran
(Mateus 21:23-27; Markus 11:27-33)

1 Loron ida Yesus baa Uma
Hamulak Huun, hotu nanorin
Manfatin Di'ak iha lalawar
laran. Baa oras nia, na'ilulik
sia, manorik ukun sia, no fukun
Yahudi sia mai nusu lia baa Nia
2 na'ak, "Hori hirak nia, O tokar
lauk iha ne'e! See mak latan
beran nia baa O? Katak kokon lai!"
3 Yesus nataa na'ak, "Ha'u
kakara kusu lia ida lai, foin Ha'u
kataa emi. 4 Nune'e: Ita hotu-
hotu hatene Yohanis, ema nia mak
sarani ema. See mak latan beran
baa nia nebee sarani ema? Na'i
Maromak ka, ema raiklaran? Emi
ha'ak kokon!"
5 Rona nola nunia, sia ko'a lia
baa-mai nodi dale na'ak, "Adeei!
Ita tatalik ti'an. Kalo ita ha'ak,
'Na'i Maromak mak latan beran,'
Nia atu nataa nikar na'ak, 'Kalo
nunia, tan saa emi la fiar Yoha-
nis?' 6 Mais ita moos la bele ha'ak,
'Ema raiklaran mak latan beran,'
tan kalo ita ha'ak nunia, ema ne'e
sia atu foti fatuk nitak no'o ita.
Tan sia fiar na'ak, Yohanis nia,
Maromak mako'an." 7 Sia nanoin
baa-mai nunia, hotu sia nataa
Yesus na'ak, "Ami la hatene."
8 Yesus moos nataa nikar na'ak,
"Kalo nunia, Ha'u moos la ka'ak
baa emi, see mak latan beran baa
Ha'u."

Lia hatetek nosi ema serwisu to'os mak lisan aat
(Mateus 21:33-46; Markus 12:1-12)

9 Hotu, Yesus dale baa ema lear
iha nia nodi lia hatetek na'ak,
"Noo ema ida mak nalo to'os
anggor. Hotu nia seba to'os nia
baa ema serwisu to'os, nebee sia
fa'e to'os isin baa malu. Hotu to'os
na'in lori baa rai seluk, nein kleu-
leur iha nebaa.✡ 10 To'o oras ku'u,
to'os na'in naruka niakaan ema
ain-liman ida baa simu niakaan
fafa'ek. Mais ema mak serwisu
to'os nia sia ta'e nahoras ema nia,
hotu te'ur fila nodi liman mamuk.
11 Naree nunia, to'os na'in solok
ema ain-liman ida seluk baa. Mais
ema serwisu sia moos ta'e naho-
ras nodi namoe nia. Hotu sia
te'ur fila tenik nodi liman mamuk.
12 Nunia hotu, to'os na'in solok
tenik niakaan ema nomer tolu
baa. Mais sia ta'e nakane nia,
hotu soe sai.
13 Naree nunia, to'os na'in na-
neo na'ak, 'Ha'u kmusti kalo nun-
abee tenik? Di'ak liu, ha'u ksolok
ha'ukaan oan dadobe. Kalo ha'u
ksolok nia, nanis sia simu no rona
nia di'a-di'ak.' Hotu, nia moos
nakotu solok oan dadobe baa.
14 Mais baa oras ema serwisu
sia titu-naree oan nia mai, sia
dale baa malu na'ak, 'Hoi, haree
lai! Ama katuas solok oan du'uk

✡ **19:46** Yesaya 56:7; Yeremia 7:11 ✡ **19:47** Lukas 21:37 ✡ **20:9** Yesaya 5:1

mai ti'an. Nia ne'e mak atu simu
katuas sasoin hotu-hotu. Di'ak liu
ita ho'o nia, nebee hola to'os ne'e
bodik ita.' 15 Oan nia to'o baa, sia
dada sai nia nosi to'os, hotu no'o."

Dale notu nunia, Yesus nusu baa
ema boot nia sia na'ak, "Oras ne'e,
Ha'u atu kusu nune'e: To'os na'in
nia atu nalo saa baa ema serwisu
to'os nia sia? 16 Tuir Ha'u, nia
nanis mai no'o mohu sia, hotu foo
to'os nia baa ema seluk."

Rona nola Yesus dale nunia,
ema boot nia sia natene na'ak
Yesus soe lia baa sia. Hotu sia
nataa na'ak, "Kalo bele, keta to'o
noo kastikar nunia!"

17 Mais Yesus natutuk maka'as
sia, nodi nusu na'ak, "Kalo la
noo kastikar nunia, tan saa Maro-
mak mako'an nakerek nela kedan
na'ak:

'Noo fatuk ida mak badaen fatuk
sia soe lerek ti'an.
Mais oras ne'e fatuk nia
dadi baa uma tatuur fatuk
ti'an.'?✡

18 Rona di'a-di'ak. Ema mak
nakloti kona fatuk nia, nanis ne-
tan kastikar. Mais kalo fatuk nia
monu kona ema, ema nia netan
kastikar todan liu tan."

19 Rona nola nunia, manorik
ukun no na'ilulik sia natene na'ak
Yesus soe lia baa sia nodi lia
hatetek nia. Sia manesak no
ema serwisu to'os lisan aat sia no
badaen mak soe fatuk nia. Tan
baa nia, sia buka dalan atu kohi
kedas Yesus. Mais sia nakerat baa
ema lear mak beer Yesus hanorin.
Hotu sia la'o nela Yesus.

"Foo baa Maromak, saa mak Maromak Niakaan"
(Mateus 22:15-22; Markus 12:13-17)

20 Baa oras nia, ema mak funu
Yesus buka dalan atu kohi Nia. Sia
dale kabuar lia atu solok ema mak
bele nalo aan nu'u ema matenek,
atu baa nahonu Yesus. Sia nakara
nebee Yesus sakar ukunrai Roma.
Hodi nunia, sia bele nasa'e lia baa
gubernur, nebee gubernur kohi
Yesus. 21 Dale notu ti'an, sia solok
ema baa nalo lia no Yesus. To'o
baa, ema nia nasee Yesus na'ak,
"Ama Boot! Ami hatene Ama neon
loos. Ama la naktolek, no la fihir
oin. Ama moos nanorin Maromak
dalan moris nodi moon. 22 Oras
ne'e, ami atu husu lia ida baa
Ama nune'e: Tuir itakaan ukun-
badu Yahudi, ita musti selu bea
baa liurai Roma ka, lale?"

23 Yesus natene siakaan kaku-
tak aat nia. Hotu nataa na'ak,
24 "Hatudu kokon osan murak
tomak ida baa ha'u lai." Hotu sia
natudu osan baa. Yesus simu nola
nodi leno di'a-di'ak, hotu nusu
baa sia na'ak, "Ne'e, see niakaan
oin? Ne'e, see niakaan naran?"

Sia nataa na'ak, "Nia, Keser,
mak liurai Roma."

25 Yesus moos katak na'ak, "Kalo
nunia, foo baa ukunrai, saa mak
ukunrai niakaan. Foo baa Maro-
mak, saa mak Maromak Niakaan."

26 Rona nola nunia, sia blaar
karin, tan la bele nahonu Nia iha
ema wa'in oin. Tan lia nia, sia
taka ibun dei.

Yesus nanorin lia moris hikar nosi mate
(Mateus 22:23-33; Markus 12:18-27)

27 Nunia hotu, ema na'in hira
nosi partee Saduki mai buka atu
nahonu Yesus. Ema Saduki sia
nanorin na'ak, loron ikus baa oras
rai falu fila, ema mak mate ti'an,
la moris nikar. Etuk, sia nalo
lia no Yesus na'ak,✡ 28 "Ama Boot!
Ami husu Ama hanorin ami lia
ne'e lai. Bei Musa nakerek nela
baa ita ema Yahudi, ukun-badu
ne'e na'ak: Kalo mane ida mate
nela feen, mais la noo oan, ni-
akaan alin musti nola feto faluk
nia, nebee foo husar-binan baa ni-
akaan maun mak mate ti'an nia.✡
29 Bei Musa nanorin uluk tebes
nunia. Mais noo lia ida nune'e:
Noo mane maun-alin na'in hitu.
Mane ulun nola feto, hotu mate,
mais la noo oan. 30 Hotu, alin mak
tuir nia, nola nikar feto faluk nia.
Mais la kleur, alin moos mate, la
noo oan. 31 Nunia tenik, alin susu

✡ **20:17** Kananuk Sia 118:22 ✡ **20:27** Kristus Klosan Lian 23:8 ✡ **20:28** Hanoin Hikar Dalan Moris 25:5

dala rua. Nia nola feto nia. Mais nia moos mate, la noo oan tenik. Nunia bei-beik to'o alin ikun moos mate. 32 Nosi ikus, feto faluk nia moos mate. 33 Oras ne'e, ami hakara husu Ama nune'e: Feto nia nala'e mane na'in hitu ti'an. Nosi ikus, baa oras rai falu fila, Na'i Maromak nalo ema maten sia moris nikar, feto nia dadi feen bodik mane mak nabee?"

34 Rona nola nunia, Yesus nataa na'ak, "Ema raiklaran nola malu iha raiklaran ne'e dei. 35-36 Iha lale'an, ema la nola malu tenik. Iha nebaa moos, sia la mate tenik. Tan sia dadi nu'u Maromak Niakaan makbukar lale'an sia ti'an. Baa oras Na'i Maromak nalo ema mak mate ti'an sia moris nikar, Nia moos boi nola sia, dadi baa Niakaan oan. 37 Ha'u moos kalore tenik kosi lia ema mak mate ti'an sia bele moris nikar ka, lale. Uluk aan, Bei Musa nakerek lia nosi ai huun ki'ik mak ha'i naa mais la namotuk. Baa oras ha'i naa ai huun nia, Bei Musa temi Na'i Maromak na'ak, 'Ha'ukaan Bei Abraham, Bei Isak no Bei Yakob, siakaan Maromak. Sia hotu-hotu lo'u-sudur baa Na'i Maromak hori uluk to'o oras ne'e.'✡ 38 Kalo ita leno lia nia, ita hatene ha'ak, baa oras Bei Musa dale nunia, bei nia sia mate kleur ti'an. Mais Bei Musa dale na'ak, sia sei lo'u-sudur baa Na'i Maromak. Lia nia na'ak, siakaan kmalar sei moris. Dadi, masik ema mate ti'an moos, bele moris nikar. Tan ema mak moris dei mak bele lo'u-sudur baa Na'i Maromak!"

39 Rona Yesus nataa nunia, manorik ukun na'in hira moos dale na'ak, "Ama Boot hataa nunia, kona basuk." 40 Nahuu baa oras nia, la noo ema ida mak naksakar aan nusu tenik Yesus, tan la noo mak bele nahonu Nia.

Kristus nia, Na'i Daud husar-binan tebes, mais Nia moos Na'i Daud Na'in
(Mateus 22:41-46; Markus 12:35-37)

41 Hotu, Yesus nanorin tenik ema iha Uma Hamulak Huun. Nia nusu fila sia na'ak, "Tuir emikaan hanoin, nunabee? Itakaan ema manorik sia nanorin na'ak, Kristus nia, Ema mak Na'i Maromak natudu hori uluk. Tuir sia, Nia dadi Na'i Daud husar-binan loos dei. Mais lia nia sei la to'o dauk. 42 Tan uluk Na'i Daud du'uk nakerek iha Kananuk laran na'ak, 'Na'i Maromak foo natene baa ha'ukaan na'i na'ak,

"Mai tuur baa fatin kneter ne'e, iha ha'ukaan sorin kwana.
43 Tan ha'u atu kalo okaan funu sia,
to'o lo'u baa o.'"✡

44 Nosi hakerek nia, ita hatene Na'i Daud du'uk temi Kristus nia na'ak, 'Na'i.' Tan lia nia, ita bele hatene kalo ema na'ak Kristus nia, Na'i Daud husar-binan loos dei, lia nia sei la to'o dauk! Tan Nia moos Na'i Daud Na'in!"

Sintidu baa ema boot mak subar mate siakaan salan
(Mateus 23:1-36; Markus 12:38-40)

45 Baa oras ema hotu-hotu ta'an tilun nanono Yesus, Nia moos dale baa Niakaan maktuir sia na'ak, 46 "Sintidu baa ema manorik ukun sia. Sia tau faru klobor dasa rai, nodi labu baa nasoru ema lear, nebee ema tonu sia na'ak, ema moon. Sia buka fatik kneter kaliuk iha uma hamulak, iha dahur, no iha ema lear oin. 47 Mais sintidu! Tan sia naktolek feto faluk to'o nadau nola siakaan uma. Mais iha ema lear oin, sia subar mate siakaan a'aat. Sia nariik nodi namulak to'o kleuleur, tan nakara nebee ema tonu sia na'ak, ema moon. Mais Na'i Maromak natene siakaan a'aat. Nosi ikus, Nia atu natuun kastikar todan liu baa sia."

21

Feto faluk mukit ida foo sera mak boot kaliuk
(Markus 12:41-44)

✡ **20:37** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:6 ✡ **20:43** Kananuk Sia 110:1

1 Baa oras Yesus nanorin iha
Uma Hamulak Huun, Nia titu-
naree maksoin sia natama osan
baa ai balun sera. 2 La kleur,
feto faluk mukit ida moos mai
tuir namulak. Nia natama osan
lahon rua baa ai balun nia. Osan
nia folin, ki'ik basuk. 3 Naree
nunia, Yesus dale baa Niakaan
maktuir sia na'ak, “Haree baa lai!
Feto faluk mukit ne'e natama osan
lahon rua dei, mais niakaan sera
nia, boot liu nosi ema hotu-hotu
siakaan sera. 4 Ema seluk sia foo
sera nosi siakaan osan resin. Mais
feto faluk ne'e sera mohu niakaan
osan hotu-hotu, to'o osan atu nola
haan moos, la nela.”

Yesus katak kedan na'ak, Uma Hamulak Huun atu nakro'on
(Mateus 24:1-2; Markus 13:1-2)

5 Baa oras nia, Yesus Niakaan
maktuir sia mose Uma Hamulak
Huun na'ak, “Ama! Haree kokon!
Uma ne'e, kabaas basuk! Ema
nada fatuk fera boot sia, di'ak
basuk. Sia moos sera naha folin
todan hodi hafutar Na'i Maromak
Uman ne'e!”

Mais Yesus nataa na'ak, 6 “Uma
ne'e kabaas tebes. Mais la kleur
ona, ema atu naro'on mohu fatuk
ne'e sia, to'o weer baa rai.”

Loron susar no loot
(Mateus 24:3-14; Markus 13:3-13)

7 Hotu Yesus Niakaan mak-
tuir sia nusu na'ak, “Ama Boot!
Hanorin ohin nia, wainhira atu
dadi? Kalo kre'is ti'an, niakaan
tadak oin nunabee?”

8 Yesus nataa na'ak, “Emi musti
daka aan di'a-di'ak, nebee keta
kona be'ur. Tan ema oi-oik atu
mai loko aan na'ak, ‘Ha'u ne'e,
Kristus.’ Balu tenik na'ak, ‘Kris-
tus namaan aan mai nikar ti'an!’
Mais lalika fiar! 9 Kalo rona lia
na'ak, ema rakut malu no natuda
malu iha nabee dei, lalika sare-
bak. Tebes! Lia nia sia hotu-hotu
musti dadi, mais rai falu fila sei la
to'o dauk.

10 Ema hunun ida atu natuda
no hunun seluk. Ema rai ida
natuda sakar rai seluk. 11 Rai
atu kakekuk boot, no salaen boot.
Moras maufinu mosu lema rai.
Ema atu naree lia mak nalo isin
rahun nafuna, no tadak maka'as
iha lale'an. 12 Lia ne'e sia hotu-
hotu sei la dadi dauk, mais ema
kohi nola emi nodi nahoras, tan
emi fiar Ha'u. Hotu, sia nodi
emi baa uma hamulak atu tula
lia baa emi, no neti emi iha bui
laran. Sia moos naruka emi baa
hataa lia baa na'in no ukunrai
seluk sia. Hotu-hotu ne'e sia
atu dadi baa emi, tan tuir Ha'u.
13 Mais emi musti hodi leet nia
sia, atu katak malorek Ha'ukaan
Manfatin Di'ak baa sia. 14 Keta
neo-neon ha'ak, emi atu haloos
aan nunabee. 15 Tan Ha'u atu kfoo
emi lia fuan makonak atu hodi
haloos aan. Hodi nunia, emikaan
funu sia benar karin.✡ 16-17 Ema
wa'in atu hirus emi, tan tuir Ha'u.
Emikaan familin du'uk, nu'u inan
no aman, maun no alin, mamaluk
sia no belun sia atu buka dalan
fa'an emi, to'o no'o emi balu.
18 Mais lalika hata'uk, tan Na'i
Maromak la nalu'a emi. Fuuk
lahon ida moos la bele nakodan
nosi emikaan ulun, kalo Nia la
nakara. 19 Mais kalo emi haterus
aan bei-beik, Na'i Maromak nanis
sori emi.”

Yesus dale lia Yerusalem nakro'on
(Mateus 24:15-21; Markus 13:14-19)

20 Hotu, Yesus dale natutan
na'ak, “Kalo emi haree funu
sia kabuun nola kota Yerusalem,
emi bele hatene ha'ak, Yerusalem
kre'is dodok ona. 21 Naree nunia,
ema iha rai Yudea musti nariik
nalai baa foho. Ema iha kota
moos, nalai ona. Ema iha leo
lalika tama kota tenik. 22 Tan
Na'i Maromak solok susar nia sia,
atu kastikar ema mak la no'uk
nanono baa Nia. Lia nia sia
hotu-hotu kona besik baa saa mak
Niakaan mako'an nakerek kedan
hori uluk.✡ 23 Baa oras susar
nia to'o, ema mak susar kaliuk,
mak feto mako'us no feto mak

✡ **21:15** Lukas 12:11-12 ✡ **21:22** Hosea 9:7

nasusu oan. Baa oras nia, raiklaran tomak netan susar. Ema Yahudi sia moos kona susar, tan Na'i Maromak nahibu sia. 24 Funu atu no'o sia balu, no sena balu dadi ata iha rai hotu-hotu. Ema maktabar mak la natene Maromak atu mai sama nadoor kota Yerusalem, nodi kaer nola kota isin, to'o siakaan oras nia mohu."

Yesus katak Niakaan oras mai nikar
(Mateus 24:29-31; Markus 13:24-27)

25 Hotu, Yesus katak tenik na'ak, "Baa oras Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e mai kikar, tadak sia sai iha loro, iha fulan no iha fitun. Iha raiklaran moos noo tadak nu'u tasi nakali sa'e, no anin dadurus boot. Lia ne'e sia hotu-hotu nalo ema raiklaran nata'uk to'o benar.✡ 26 Fafutar lale'an sia moos nawae karin. Naree nunia, ema nata'uk basuk, tan raiklaran atu netan dinu. 27 Nunia ti'an, foin ema titu-naree 'Ema Raiklaran Isin namaan aan tuun nodi kalo'an'. Baa oras nia, Ha'u atu ktuun kodi beran no ahar kabaas.✡ 28 Hanoin! Kalo tadak ne'e hotu-hotu dadi ti'an, foti ulun ona, tan Na'i Maromak oras sori emi, to'o mai ti'an."

Lia hatetek nosi ai huun
(Mateus 24:32-35; Markus 13:28-31)

29 Hotu, Yesus foti lia hatetek ida na'ak, "Ita hatadan di'a-di'ak baa ai huun sia. 30 Kalo ai tahan nahuu nakmodok, nia foo tadak na'ak loro falin kre'is mai ona. 31 Nunia moos, loron susar nia sia. Kalo loron susar nia sia to'o mai ti'an, nia foo tadak na'ak, Na'i Maromak kre'is atu nabesi aan nodi kaer ukun ona.

32 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Ha'u katak kedan lia nune'e. Nosi ema hotu-hotu oras ne'e, balu sei la mate dauk, to'o loron susar nia sia mosu mai. 33 Masik lale'an no raiklaran lakon moos, Ha'ukaan lia fuan sia nafati nohuun."

Hadi'a aan hein Yesus namaan aan mai

34 Hotu, Yesus dale natutan na'ak, "Sintidu, tan Ha'u atu kmosu mai teki-tekis! Keta to'o emi halu'a moris makonak, hotu hemu lanuk, hodi hafurak aan dei. Keta to'o emi la leno niakaan tadak, tan halau aan baa serwisu seluk. 35 Oras Ha'u kmai kikar, la noo ema ida moos bele nakfunin nosi Ha'u. 36 Dadi, sintidu no-huun. Hamulak bei-beik, nebee bele terus susar nia sia hotu-hotu. Kalo emi halo nunia, oras Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e mai kikar, emi la moe hariik iha Ha'ukaan oin."

37 Sura loron Yesus baa nanorin iha Uma Hamulak Huun. Mais kalan, Nia sai nosi Yerusalem, baa toba iha leo ida iha Foho Saitun tehen baa.✡ 38 Seisawan nurak ema lear libur malu ti'an atu rona Nia nanorin iha Uma Hamulak Huun.

22

Na'ilulik sia buka dalan atu no'o Yesus
(Mateus 26:1-5; Markus 14:1-2; Yohanis 11:45-53)

1 Oras nia, ema Yahudi siakaan loron di'ak kre'is mai ona. Loron di'ak nia, sia temi na'ak, Dahur Tubi Bakae. Sia moos temi na'ak, Dahur Paska. Baa loron nia, sia ko'a bibi malae nodi nanoin baa otas uluk, oras siakaan bei uluk sia sai nosi rai Mesir. 2 Baa oras loron di'ak nia kre'is mai ti'an, na'ilulik no manorik ukun Yahudi sia buka dalan atu no'o Yesus. Mais sia buka dalan no-nook, tan sia nata'uk baa ema lear mak nakara rona Yesus.✡

Yudas buka dalan atu fa'an Na'i Yesus
(Mateus 26:14-16; Markus 14:10-11)

✡ **21:25** Yesaya 13:10; Yeskiel 32:7; Yoel 2:31; Lia Raiklaran Falu Fila 6:12-13 ✡ **21:27** Daniel 7:13; Lia Raiklaran Falu Fila 1:7 ✡ **21:37** Lukas 19:47 ✡ **22:2** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:1-27

3 Nosi Yesus Niakaan maktuir
na'in sanulu resin rua nia, ema
na'in ida naran Yudas Iskariot.
Baa oras ema buka dalan atu no'o
Yesus, diabu ulun tama baa Yudas
neon. 4 Hotu, Yudas sai baa buka
na'ilulik ulun sia no makdaka
ulun sia iha Uma Hamulak Huun,
tan nakara fa'an Yesus baa sia.
5 Rona nola Yudas dale nunia, sia
neon di'ak tebes. Sia namate lia
na'ak, “Di'ak ti'an! Kalo o makara
fa'an Yesus baa ami, ami nanis
sosa.” 6 Rona nola nunia, Yudas
simu. Hotu, nia nahuu buka leet
atu fa'an no-nook Yesus baa sia,
nebee ema lear lalika natene.

Yesus Niakaan maktuir sia nadi'a Dahur Paska
(Mateus 26:17-25; Markus 14:12-21; Yohanis 13:21-30)

7 Hotu, ema Yahudi siakaan
loron boot nia sia to'o. 8 Yesus
naruka Petrus no Yohanis na'ak,
“Emi rua baa uluk, atu hadi'a
kedan fatin nebee ita hodi
hadahur Paska bele-bele.”
9 Rona nola nunia, sia rua nusu
na'ak, “Ama! Ami musti baa
hadi'a fatin iha nabee?”
10 Yesus nataa na'ak, “Baa oras
tama kota Yerusalem, emi hasoru
mane ida no'i loi lolo nakonu wee.
Emi baa tuir nia to'o uma baa.
11 To'o baa, katak baa uma na'in
ha'ak, ‘Ama Boot nusu fatin ida
atu nadahur Paska no Niakaan
maktuir sia. Bele ka?’ 12 Hotu,
uma na'in nia atu natudu ke'an
luan ida iha tetu leten mak nadi'a
kedan ti'an. Hela emi hadi'a loos
haan dei.”
13 Rona nola nunia, sia rua moos
baa. To'o baa, sia netan hotu-hotu
tuir saa mak Yesus katak ti'an nia.
Hotu, sia nadi'a haan Paska iha
nia.

Yesus nadahur Paska no maktuir sia
(Mateus 26:26-30; Markus 14:22-26; 1 Korintus 11:23-25)

14 Hotu-hotu tetuk ti'an, Yesus
no maktuir seluk sia moos to'o.
Yesus tuur atu naa-nemu no
klosan sia. 15 Nia katak baa
sia na'ak, “Oras Ha'u sei dauk
ketan susar, Ha'u kbeer basuk
kaa Dahur Paska ne'e ko emi.
16 Hatadan lia ne'e di'a-di'ak. Ha'u
la kaa tenik Dahur Paska ko emi
ona. Da-dau to'o Ha'ukaan Ama
nabesi aan kaer ukun ti'an, foin
Ha'u kaa tenik.”
17 Hotu, Yesus foti nola hemu
fatik mak noo anggor ween. Nia
namulak sera dodan baa Na'i
Maromak, hotu lolo foo hemu
fatik nia baa sia, nodi dale na'ak,
“Simu hola hemu fatik ne'e, nebee
emi ida-idak hemu. 18 Hanoin
Ha'ukaan dalen ne'e! Nahuu baa
ohin kalan ne'e, Ha'u la kemu
tenik anggor ween ona. Da-dau
to'o Ha'ukaan Ama nabesi aan
kaer ukun ti'an, foin Ha'u kemu
tenik.”
19 Hotu, Nia foti nola tubi baluk
ida. Nia namulak sera dodan
baa Na'i Maromak, hotu tohi fa'e
tubi nia, lolo foo baa sia nodi
na'ak, “Tubi ne'e, Ha'ukaan isin
mak Ha'u atu klatan bodik emi
hotu-hotu. Emi haa ne'e, hodi
hanoin Ha'u nohuun.” 20 Baa oras
sia naa notu, Nia nola hemu fatik
mak noo anggor ween. Nia dale
tenik na'ak, “Anggor ween ne'e,
Ha'ukaan raan mak atu nakduar
bodik emi. Na'i Maromak namate
menon foun no emi, nodi raa
ne'e.✡
21 Mais sintidu, tan ema ida mak
tuur namutuk no ita iha ne'e, atu
fa'an Ha'u.✡ 22 Tebes! Ema Raik-
laran Isin musti mate tuir Na'i
Maromak hakaran. Mais rona,
tan ema mak fa'an Ha'u nia, atu
natiu dinu du'uk!”
23 Rona nola nunia, Yesus klosan
sia nahuu nusu baa malu na'ak,
“See mak atu nase'i aat baa Nia
nunia?”

Yesus klosan sia toe nosi lia see mak boot liu

24 Hotu, Yesus klosan sia toe
malu nosi lia see mak boot
liu.✡ 25 Rona nola nunia, Yesus
de'an sia na'ak, “Na'in mak la

✡ **22:20** Yeremia 31:31-34 ✡ **22:21** Kananuk Sia 41:10 ✡ **22:24** Mateus 18:1; Markus 9:34; Lukas 9:46

natene Maromak, sia ukun hutun-renu todan liu resik. Masik nunia moos, hutun-renu simu nodi na'ak, na'in nia naliku sia. 26 Mais emi keta nunia. Ema mak boot, musti lisan hanesan ema ki'ik, nebee naliku ema hotu-hotu. Ema mak ulun, musti lisan hanesan ema ain-liman, nebee serwisu bodik ema hotu-hotu.✡ 27 Katak kokon, ema nabee mak boot. Ema mak tuur naa ka, ema mak naliku haan? Nanis, ema mak tuur naa, nia mak boot. Mais Ha'u la kalo aan nunia, tan Ha'u kmai atu kaliku emi.✡

28 Baa oras Ha'u ksusar, emi ne'e mak hamutuk ho Ha'u. 29 Ha'ukaan Ama foti Ha'u ti'an atu kaer ukun iha Niakaan Fohorai. Oras ne'e Ha'u moos foti emi 30 atu tuur haa hamutuk ho Ha'u iha lale'an. Ha'u moos latan beran baa emi atu kaer ukun baa ema Isra'el hunun sanulu resin rua."✡

Yesus katak uluk na'ak, Petrus atu neli Nia
(Mateus 26:31-35; Markus 14:27-31; Yohanis 13:36-38)

31 Hotu Yesus katak baa Petrus na'ak, "Petrus! Diabu ulun atu sasa karin emi hosi Ha'u, hanesan ema tata'ek foos.* 32 Mais Ha'u kamulak bodik o, Petrus, nebee o fiar Ha'u bei-beik. Kalo o fila mikar mai Ha'u ti'an, o musti makbiit mamaluk sia neon."

33 Petrus nataa na'ak, "Lale Ama! Ha'u la kla'o kela Ama. Ha'u kadi'a aan tama bui ko Ama. Masik ha'u kmate ko Ama moos, di'ak."

34 Mais Yesus nataa na'ak, "Petrus, rona di'a-di'ak! Ohin kalan ne'e moos, manu sei la kokoreek dauk, o meli Ha'u dala tolu ti'an."

Yesus eman sia musti nadi'a aan netan susar

35 Hotu Yesus nusu baa sia na'ak, "Hori hirak nia, baa oras Ha'u ksolok emi baa katak Ha'ukaan Manfatin Di'ak iha fatin hotu-hotu, Ha'u kakahik emi nebee keta hodi osan, keta hodi kakaluk, no keta hodi kaso. Baa oras nia, emikaan saa mak la to'o?"

Sia nataa bele-bele na'ak, "To'o hotu, Ama."✡

36 Hotu Yesus dale tenik na'ak, "Mais oras ne'e, seluk ti'an. Kalo emi hoo osan, hodi baa. Kalo hoo kakaluk, hodi no. Kalo la hoo surik, baa fa'an emikaan faru, hotu sosa. 37 Tan ema Yahudi sia filak Ha'u baa ema aat. La oras ona sia mai kohi Ha'u. Tebes. Tan lia nia nato'o saa mak Yesaya nakerek nela kedan na'ak:
'Sia nalo nia nu'u ema aat!'"✡

38 Rona Yesus dale nunia, sia katak na'ak, "Ama! Ami hodi surik rua."

Yesus nataa na'ak, "To'o ona."

Yesus baa namulak iha foho Saitun
(Mateus 26:36-46; Markus 14:32-42)

39 Yesus no klosan sia naa notu Dahur Paska, sia sai baa foho Saitun, hanesan loron-loron. 40 To'o baa, Yesus katak baa sia na'ak, "Hamulak nebee emi keta monu baa sala."

41 Hotu Nia nakiduk nela sia. La dook nosi sia, Nia nakni'a nodi namulak na'ak, 42 "Ama! Kalo Ama nakara, tulun foti sees susar ne'e nosi Ha'u. Mais keta tuir Ha'ukaan hakara, tuir Ama nakara dei." 43 [Hotu makbukar lale'an ida, mai nakbiit Yesus neon. 44 Tan Yesus susar basuk, Niakaan kosar turu hanesan raa.]†

45 Namulak notu, Yesus nariik baa matan Niakaan maktuir sia. Mais Nia netan sia toba dukur, tan sia kole no neon susar. 46 Naree nunia, Nia nasee sia na'ak, "Aikee!

✡ **22:26** Mateus 10:42, 20:25-27, 23:11; Markus 9:35 ✡ **22:27** Yohanis 13:12-15 ✡ **22:30** Mateus 19:28 * **22:31** Hakerek Moon lia Yunani na'ak Simon. Naran Simon nia, Petrus naran ida seluk. ✡ **22:35** Mateus 10:9-10; Markus 6:8-9; Lukas 9:3, 10:4 ✡ **22:37** Yesaya 53:12 † **22:44** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk la nakerek tohar haat nulu resin tolu to'o haat nulu resin haat ne'e.

Tan saa emi toba?! Di'ak liu hamulak nebee emi keta monu baa sala.”

Ema kohi Yesus
(Mateus 26:47-56; Markus 14:43-50; Yohanis 18:3-11)

47 Yesus sei dale nunia, Niakaan maktuir ida naran Yudas mai no ema wa'in. Nia mai nare'is aan baa Yesus nodi nako'ak de'i Nia. 48 Mais Yesus nasee nia na'ak, “Hoi, Yudas! Modi de'i, o fa'an Ema Raiklaran Isin ne'e ka?”

49 Baa oras ema maktuir seluk sia natene nola Yudas naneo aat nunia, sia moos nusu baa Yesus na'ak, “Ama! Ami hodi surik! Ami sakar sia ka?” 50 Hotu ema ida nosi maktuir sia losu surik, taa siit ema ida tilun tahan kwana. Ema kanek nia, na'ilulik ulun boot atan.

51 Mais Yesus nataa na'ak, “To'o ona! Keta sakar!” Nia moos koko ema nia tilun, hotu di'ak kedas.

52 Ema mak kohi Yesus nia sia, mak na'ilulik ulun sia, fukun sia no makdaka ulun nosi Uma Hamulak Huun. Yesus nusu baa sia na'ak, “Nunabee to'o emi haneo ha'ak, Ha'u ne'e ema aat, hotu emi mai kohi Ha'u hodi surik no ai kaliduk! 53 Sura loron Ha'u kamutuk ko emi iha Uma Hamulak Huun. Tan saa emi la kohi Ha'u iha nia? Mais soin baa dei, tan emikaan oras to'o ti'an. Oras ne'e, diabu ulun mak ukun ona!”✡

Petrus neli Yesus
(Mateus 26:57-58,69-75; Markus 14:53-54,66-72; Yohanis 18:12-18,25-27)

54 Sia kohi nola Yesus, hotu dada nodi Nia baa na'ilulik ulun boot uman. Petrus moos tuir no-nook nosi kotuk. 55 Iha uma nia lalawar ema nalaka ha'i atu naniruk. Petrus moos baa naniruk iha nia. 56 Oras naniruk, ata feto ida naree Petrus nodi nahilas di'a-di'ak. Hotu feto nia nasa'e lia baa ema iha nia sia na'ak, “Hoi! Ema ne'e moos tuir no Yesus!”

57 Mais Petrus neli na'ak, “Lale! La katene ema nia. O matene saa?”

58 La kleur tenik, ema ida seluk soe matan nahilas Petrus nodi dale na'ak, “Tebes! O ne'e, Yesus eman ida!”

Mais Petrus sakar na'ak, “Lale! Lahoos ha'u!”

59 La kleur, ema seluk tenik dale na'ak, “Hoi! Ema ne'e, Yesus eman ida, tan nia moos ema Galilea ida!”

60 Mais Petrus neli naka'as na'ak, “O dumatak ema dei!” Petrus dale notu nunia, manu kokoreek kedas.

61 Baa oras nia moos, Yesus fila kotuk mana baa Petrus. Naree nunia, Petrus nanoin nola Yesus dalen ohin nia na'ak, “Ohin kalan ne'e, manu sei la kokoreek dauk, o meli Ha'u dala tolu ti'an.” 62 Nanoin nunia, Petrus sai nosi lalawar nia nodi tanis nade'un aan.

Ema ta'e no tolak nasasi Yesus
(Mateus 26:67-68; Markus 14:65)

63 Hotu, ema mak daka Yesus sia naleuk Nia, nodi ta'e nakdiuk Nia. 64 Sia tutus Yesus matan, hotu nusu na'ak, “Hoi! Kalo o ne'e Maromak mako'an tebes, katak kokon see mak tuku o ne'e?” 65 Hotu sia moos tolak nasasi Nia.

Yesus iha moon-metan
(Mateus 26:59-66; Markus 14:55-64; Yohanis 18:19-24)

66 Seisawan ti'an, na'ilulik, manorik ukun, no fukun adat sia libur malu atu leno Yesus lian ona. Sia naruka ema dada nodi Yesus mai baa moon-metan laran. 67 Yesus tama ti'an, sia nusu Nia na'ak, “O katak kokon lai! O ne'e tebe-tebes Kristus ka, lale?”

Yesus nataa na'ak, “Masik Ha'u kataa moos, emi la fiar. 68 Kalo Ha'u kusu lia ida baa emi, emi moos la hataa Ha'u. 69 La kleur ona, Na'i Maromak atu nodi Niakaan beran maka'as foti sa'e Ha'u, mak Ema Raiklaran Isin ne'e. Hotu, Ha'u ktuur iha Niakaan sorin kwana atu kaer ukun kamutuk ko Nia.”✡

✡ **22:53** Lukas 19:47, 21:37 ✡ **22:69** Kananuk Sia 110:1

70 Rona nola nunia, sia hotu-
hotu nusu na'ak, “Kalo nunia, O
maneo Na'i Maromak Oan mak O
ka?”

Yesus nataa na'ak, “Tebes. Nu'u
emi dale nia!”

71 Hotu, ema sia mak leno Yesus
lia dale bele-bele na'ak, “Ita hotu-
hotu rona du'uk ti'an! Nia foti
aan dadi Na'i Maromak Oan. Tuir
itakaan ukun-badu, kalo ema nalo
aan nu'u Maromak, nia musti
mate. Nunabee? Ita lalika buka
tenik saksiin ona. Taa ukun mate
baa Nia dei.”

23

Sia nodi Yesus baa Gubernur Pilatus
(Mateus 27:1-2,11-14; Markus 15:1-5; Yohanis 18:28-38)

1 Tuir ukun oras nia, ema mak
tuur iha moon-metan Yahudi la
noo beran taa ukun mate baa
ema. Tan baa nia, ema mak
leno Yesus nodi Nia baa Guber-
nur Pilatus, tan gubernur mak
kaer ukunrai Roma. Sia nakara
nebee gubernur taa ukun mate
baa Yesus. 2 To'o baa, sia katak
Yesus salan sia na'ak, “Ema ne'e,
maksakar ukunrai Roma. Nia
nanorin na'ak, keta selu bea baa
ukunrai. Nia moos naksa'ek aan
na'ak, nia ne'e Kristus, mak ema
Yahudi Na'in.”

3 Rona nola nunia, gubernur
nusu baa Yesus na'ak, “Nunia
tebes ka? O ne'e, ema Yahudi
Na'in tebes ka?”

Yesus nataa na'ak, “Tebes! Ama
dale nia, loos.”

4 Leno notu, gubernur se'i oin
baa na'ilulik sia no ema lear nia
nodi dale na'ak, “Nune'e. Ha'u la
ketan ema ne'e salan.”

5 Mais sia naka'as aan dale
na'ak, “Lale ama! Ema ne'e
nanorin iha nabee dei, sasuku
hutun-renu naksakar aan. Nia
tokar lauk nahuu nosi rai Galilea
to'o kota Yerusalem ne'e.”

Gubernur Pilatus solok Yesus baa Na'i Herodes

6 Rona nola nunia, gubernur
nusu baa sia na'ak, “Kalo nunia,
Ema ne'e, ema Galilea ka?”

Sia nataa na'ak, “Tebes, Ama!
Nia nosi Galilea.” 7 Natene nola
nunia, gubernur solok Yesus baa
na'i Herodes, tan Herodes mak
kaer ukun baa rai Galilea. Baa
oras nia, Herodes iha Yerusalem.
8 Herodes rona wa'in nosi lia
Yesus ti'an. Nia nakara atu na-
soru Yesus, tan naloon nebee bele
naree Yesus natudu tadak blaar
ida-rua sia. Tan lia nia, baa
oras ema nala'o nodi Yesus baa,
Herodes neon di'ak. 9 Nia nusu
lia oi-oik baa Yesus, mais Yesus
la nataa kois. 10 Nia sei dale
no Yesus, na'ilulik no manorik
ukun sia hetak tula sala oi-oik
baa Yesus. 11 Hotu Herodes no
niakaan sondadu sia tuir naleuk
nahaat Yesus. Sia natais faru
klobor kabaas ida baa Nia, nodi
naleuk Nia hanesan na'in. Hotu
sia solok Nia fila baa gubernur
Pilatus. 12 Tuir loos, uluk Guber-
nur Pilatus no Na'i Herodes funu
malu. Mais nahuu baa oras nia,
sia rua soman malu nikar.

Gubernur Pilatus taa ukun mate baa Yesus
(Mateus 27:15-26; Markus 15:6-15; Yohanis 18:39—19:16)

13 Naree ema nodi Yesus mai
nikar, Gubernur Pilatus bolu nola
na'ilulik no fukun Yahudi sia, na-
mutuk no ema lear, atu mai rona
niakaan lia kakotun. 14 Nia katak
na'ak, “Emi hodi Yesus mai baa
ha'u, hodi tula sala baa nia ha'ak,
nia sasuku hutun-renu atu sakar
ukunrai Roma. Ha'u kleno nia
to'o lotu-lotuk iha emikaan oin
ti'an, mais la ketan sala ida kois.
15 Na'i Herodes moos leno tenik
Nia ti'an, mais nia moos la netan
sala ida no. Tan baa nia, Na'i
Herodes solok nikar ema ne'e baa
ha'u. Mais ha'u la kbele taa ukun
mate baa Nia, tan Nia la noo
sala saa ida. 16 Dadi ha'u kakotu
nune'e: Ha'u karuka ta'e nia dei.
Ta'e hotu, foin ha'u kabusik Nia.”

17-18 Rona nola nunia, ema lear
nahii bele-bele na'ak, “La bele!

Musti ho'o Nia. Habusik Barabas dei."

[Sia nahii nunia, tan sura tinan oras ema Yahudi sia nadahur Paska, gubernur nabusik ema bui ida, tuir siakaan hakara.]* 19 (Barabas ne'e, tama bui tan nia sasu'at aat ema. Nia nakara sakar ukunrai Roma iha kota Yerusalem. Nia moos no'o ema.)

20 Masik ema lear nahii nunia moos, gubernur nakara nabusik luku Yesus. Nia nusu tenik baa ema lear sia na'ak, "Kalo ha'u kabusik Yesus, nunabee?"

21 Mais sia nahii bele-bele na'ak, "Lale! Musti ho'o Nia! Hedi baa ai karuus!"

22 Mais gubernur noran la makonak. Nia nusu tenik baa dala tolu na'ak, "Tan saa emi hakara ha'u kmusti ko'o Nia? Niakaan a'aat saa? Ha'u la ketan lia krarain ida moos bodik taa ukun mate baa Nia. Dadi ha'u atu karuka ta'e nia dei, foin kabusik."

23 Mais ema nia sia hotu-hotu hetak nahii tu'an atu naseten luku gubernur nebee nisa Yesus baa ai karuus. Nosi ikus, gubernur la bele terus ona. 24 Nia nakotu tuir ema lear hakaran. 25 Nia nabusik Barabas, maksakar teen no maho'o ema nia. Mais latan Yesus, nebee sia nalo baa Nia tuir siakaan hakaran.

Ema nedi no'o Yesus baa ai karuus
(Mateus 27:32-44; Markus 15:21-32; Yohanis 19:17-27)

26 Gubernur Pilatus taa ukun mate baa Yesus ti'an, sondadu Roma dada nodi Nia sai nosi kota Yerusalem. Iha dalan klaran sia nasoru ema ida, naran Simon. Nia foin mai nosi kota Kirene. Sia seten nia seluk Yesus natiu ai karuus.

27 Baa oras nia, ema lear mai nobun Yesus. Naree Yesus nunia, feto sia tanis nade'un aan. 28 Rona sia tanis nunia, Yesus titu fila baa sia nodi katak na'ak, "Feto Yerusalem sia! Keta tanis baa Ha'u. Di'ak liu tanis baa emikaan isin lolon du'uk, no emikaan oan sia. 29 Awan-wainrua susar boot atu mai, to'o ema dale na'ak, 'Sotir kaliuk, bodik feto kiuk mak la nasusu kedas oan.' 30 Baa oras susar boot nia mai, ema susar liu, to'o sia nakro'an na'ak, 'Di'ak liu foho nakro'on nola ita!' Sia moos atu dale na'ak, 'Tan susar oin nune'e, di'ak liu foho tunin nola ita!'✡ 31 Kalo ema moon nu'u Ha'u ne'e bele netan susar nune'e, saa tenik baa ema seluk?"†

32 Oras sondadu sia nodi Yesus baa, sia moos dada nodi no ema aat na'in rua, nebee sia simu ukun mate bele-bele no Yesus. 33 Sia la'o to'o fatin ida, naran 'Fatin Ulun Ruin'. To'o baa, sia nedi Yesus no ema aat na'in rua nia ida-idak baa ai karuus. Hotu, taman nariik ai karuus tolu nia. Ema aat ida iha Yesus sorin kwana, ida iha sorin karuk. 34 [Baa oras nia, Yesus namulak na'ak, "Ama! Malu'a lakon siakaan salan, tan sia la natene saa mak sia nalo."]‡ Hotu, sondadu sia suut liman atu nodi natene see mak atu netan Yesus farun.✡

35 Baa oras nia ema wa'in mai nobun. Yahudi ulun sia moos naleuk Yesus na'ak, "Nia bele sori ema seluk, mais la bele sori aan du'uk. Kalo Nia tebe-tebes Kristus mak mai nosi Na'i Maromak, habusik Nia na'in tuun nosi ai karuus."✡

36 Sondadu nia sia moos naleuk Nia. Sia naroo Nia nodi tua siin,✡ 37 nodi nahii naleuk na'ak, "Kalo O ne'e tebe-tebes ema Yahudi na'in, sori aan du'uk ona!" 38 Hotu sia nakerek baa ai kabelak ida na'ak, "Ne'e, ema Yahudi Na'in."

Hotu, sia nedi ai kabelak nia baa Yesus ulun fafuhun, atu katak

* **23:17-18** Lia fuan iha tadak lalutuk laran ne'e, la noo iha Hakerek Moon lia Yunani tuan basuk sia. ✡ **23:30** Hosea 10:8; Lia Raiklaran Falu Fila 6:16 † **23:31** Hakerek Moon lia Yunani isin na'ak, "Kalo ema bele nalo nune'e baa ai huun moris, saa tenik baa ai huun maten." ‡ **23:34** a: Lia tohar iha lalutuk laran nia, la noo iha Hakerek Moon lia Yunani tuan kaliuk. ✡ **23:34** Kananuk Sia 22:19 ✡ **23:35** Kananuk Sia 22:8 ✡ **23:36** Kananuk Sia 69:22

lia krarain mak sia nodi taa ukun mate baa Nia.

39 Ema aat ida mak sia nisa iha Yesus sorin moos tuir naleuk na'ak, “O Kristus tebes ka? Kalo nunia tebes, sori mola ita hotu-hotu ona.”

40 Mais niakaan maluk de'an nia na'ak, “Hoi! O la mata'uk Maromak ka? O moos metan ukun mate nu'u ema ne'e. 41 Ita rua kona ukun makonak no itakaan a'aat. Mais ema ne'e la nalo aat.” 42 Hotu, ema nia dale tu'an na'ak, “Yesus! Oras Ama tama baa Ama Fohorai, manoin ha'u.”

43 Yesus nataa na'ak, “Rona mai! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Ha'u katak kedan, ohin loron ne'e moos, o tama lale'an bele-bele mo Ha'u.”

Yesus mate
(Mateus 27:45-56; Markus 15:33-41; Yohanis 19:28-30)

44-45 Baa oras nia, loro natetu ti'an. Mais loro matan la laka. Nakukun luri taka nola fatin nia, to'o tuku tolu loro malirin. Iha Uma Hamulak Huun noo tais odamatan belar, mak na'ilulik sia nodi heli Na'i Maromak Ke'an Lulik Kaliuk. Teki-tekis, tais odamatan nia naksira fa'e baa rua.✡

46 Iha Golgota, Yesus nahii na'ak, “Ama! Oras ne'e, Ha'u klatan Ha'ukaan kmalar baa Ama liman.” Dale notu nunia, Yesus nawan kotu.✡

47 Noo sondadu ulun Roma ida mak nariik kre'is baa Yesus karuus. Baa oras titu-naree Yesus nawan kotu, nia tonu Na'i Maromak na'ak, “Adeei! Ema ne'e tebe-tebes ema moon!” 48 Ema wa'in iha nia titu-naree Yesus nawan kotu, sia laran moras. Hotu sia fila nodi neon susar. 49 Yesus eman sia mak nariik nosi dook moos naree Nia nawan kotu. Feto sia mak tuir Nia nosi Galilea to'o Yerusalem, moos iha nia.✡

Ema nakoi Yesus
(Mateus 27:57-61; Markus 15:42-47; Yohanis 19:38-42)

50-51 Yesus mate ti'an, ema ida buka dalan atu natuun Yesus maten nosi ai karuus. Ema nia, naran Yusuf nosi kota Arimatea. Nia ema moon mak nalo lia di'ak wa'in. Nia nein bei-beik, nebee Na'i Maromak kaer ukun baa hutun-renu. Nia moos ema mak leno lia iha moon-metan Yahudi. Mais nia la simu siakaan lia kakotun ohin nia mak taa ukun mate baa Yesus. 52 Tan Yusuf nakara natuun Yesus maten nosi ai karuus, nia baa gubernur Pilatus atu nusu nahulin maten nia. 53 Gubernur foo leet ti'an, Yusuf moos baa natuun maten nia, falun nodi tais mamar. Hotu nia baa rai iha rate fatuk kuak ida, mak ema foin ba'at notu. Rate nia sei foun. 54 Yesus mate nia, kona baa loron lima. Baa oras sia nakoi Yesus, loro malirin ti'an. Kalo loro monu ona, ema Yahudi siakaan loron hamulak nahuu ona.

55 Feto mak mai namutuk no Yesus nosi Galilea sia moos tuir Yusuf atu naree Yusuf rai Yesus maten iha rate nabee. 56 Naree rate fatik ti'an, feto nia sia fila nadi'a ai morin no mina morin. Mais tan loro monu ona, sia musti nanawa serwisu, tuir ema Yahudi siakaan ukun-badu baa loron hamulak. Sia nein to'o loron hamulak siku lai, foin sia baa nisik Yesus maten.✡

24

Yesus moris nikar!
(Mateus 28:1-10; Markus 16:1-8; Yohanis 20:1-10)

1 Baa loron domiku seisawan oan, feto nia sia nodi ai morin no mina morin baa Yesus raten. 2 To'o nebaa, sia titu-naree fatuk boot mak ema nodi taka rate odamatan. Mais fatuk nia nakduir baa tehen ti'an. 3 Hotu sia tama baa rate laran, mais Yesus maten la iha ti'an. 4 Sia moos benar karin. Mais teki-tekis, ema na'in

✡ **23:44-45** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 26:31-33 ✡ **23:46** Kananuk Sia 31:5 ✡ **23:49** Lukas 8:2-3 ✡ **23:56** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:10; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:14

rua nariik iha siakaan sorin. Sia rua tau faru naksinak. 5 Naree nunia, feto nia sia nata'uk to'o sudur baa rai. Hotu, ema na'in rua nia nusu baa sia na'ak, “Tan saa ina sia mai ema maten fatik atu buka ema mak moris? 6 Yesus la iha ne'e! Nia moris nikar ti'an. Ina sia nalu'a Niakaan dale baa oras Nia sei iha Galilea ka? 7 Uluk, Nia dale ti'an na'ak, ema atu fa'an Ema Raiklaran Isin baa ema aat liman. Hotu, sia nedi no'o baa ai karuus. Mais wainrua, Nia moris nikar.”✡
8 Rona nola nunia, foin feto nia sia nanoin nola Yesus dalen uluk nia. 9 Sia fila lai-lais, nasara lia hotu-hotu nia baa Yesus klosan na'in sanulu resin ida, no ema seluk sia mak tuir no Yesus. 10 (Feto sia mak baa rate nia, ne'e mak Yakobus inan Maria, Maria nosi leo Magdala, Yohana, no feto seluk na'in hira tenik. Sia nia, mak baa nasara lia ne'e baa Yesus klosan sia.)
11 Rona nola feto nia sia dalen, klosan sia naneo na'ak feto nia sia dale bosok.
12 Masik nunia moos, Petrus nariik nalai baa rate. To'o nebaa, nia nateke baa rate laran. Naree loos tais mak hodi falun maten. Hotu nia fila kedan nodi naneo na'ak, “Ne'e, nunabee ti'an?”*

Ema na'in rua nasoru Yesus iha dalan baa Emaus
(Markus 16:12-13)

13 Baa loron nia moos, noo ema na'in rua baa leo ida, naran Emaus. Leo nia dook nosi kota Yerusalem kre'is kilo sanulu resin ida. Uluk, sia rua moos tuir Yesus, 14 etuk sia la'o nodi dale lia Yesus mamaten. 15 Teki-tekis, Yesus nare'is aan baa sia, hotu la'o no sia. 16 Mais sia la natene Nia, tan Na'i Maromak nalo sia keta natene. 17 Hotu Yesus nusu baa sia na'ak, “Emi ho'i dale saa?”
Rona nola nunia, sia oin tuun kedas, hotu sia nariik. 18 Ida mak naran Kleopas, nusu Yesus na'ak, “Ama ne'e, ema foun ka? Ama la natene lia mak foin dadi iha Yerusalem ne'e ka?”
19 Yesus moos nusu na'ak, “Lia saa nia?”
Sia nataa na'ak, “Lia Yesus nosi Nasaret! Nia tebe-tebes Maromak mako'an. Na'i Maromak latan beran baa Nia nebee nase'i tadak blaar oi-oik. Nia moos matenek nanorin ema. Ema hotu-hotu beer Nia. Na'i Maromak moos beer Nia.
20 Mais hatene hodi baa, na'ilulik no fukun Yahudi sia kohi nola Nia, latan baa gubernur nebee taa ukun mate baa Nia. Hotu, sia nedi no'o Nia baa ai karuus. 21 Uluk fohon ami hotu-hotu haloon, nebee Nia mak Kristus. Tan kleur ti'an ami hein Kristus mai atu nabusik amikaan ema nosi ukunrai Roma mak tonan ami. Mais loron lima foin dau-dauk ne'e, sia no'o Nia ti'an.
22 Oras ne'e, ami hetak benar. Tan ohin nia amikaan feto sia mai katak na'ak, sia baa rate sei-sawan oan. 23 Mais sia la naree Yesus maten. Hotu makbukar lale'an katak baa sia na'ak, Yesus moris nikar ti'an! 24 Rona nola nunia, amikaan mamaluk na'in hira nalai baa rate. Sia moos naree manesak nu'u feto sia dalen. Yesus maten la iha tebes.”
25 Ema rua nia dale notu nunia, Yesus de'an na'ak, “Beik sia! Tan saa la ho'uk fiar saa mak Maromak mako'an sia katak kedan hori uluk 26 na'ak, Kristus musti netan susar oi-oik lai, foin simu kneter no beran maka'as.” 27 Hotu Yesus nanorin sia lia hotu-hotu mak Maromak mako'an sia nakerek nela kedan nosi Kristus. Nahuu nosi Bei Musa to'o mako'an seluk sia siakaan hakerek.
28 Kre'is leo Emaus, Yesus asu-fanu atu la'o liu. 29 Mais sia rua tene na'ak, “Ama! Mein heik mo ami ohin kalan ne'e, tan loro atu monu ona.” Yesus moos simu nodi tama namutuk no sia baa uma laran.

✡ **24:7** Mateus 16:21, 17:22-23, 20:18-19; Markus 8:31, 9:31, 10:33-34; Lukas 9:22, 18:31-33
* **24:12** Hakerek Moon lia Yunani balu la nakerek tohar sanulu resin rua ne'e.

30 Baa oras sia tuur naa, Yesus
nola tubi rohan ida. Nia namulak
sera dodan baa Na'i Maromak,
hotu tohi fa'e tubi nia. Nia lolo
foo baa sia rua, 31 foin sia natene
na'ak, Nia ne'e mak Yesus. Mais
Nia lakon tekis nosi siakaan oin.
32 Sia moos dale na'ak, "Etuk
oin! Baa oras ita rona Nia nalore
mako'an siakaan hakerek, itakaan
neon malirin."
33 Dale notu nunia, sia fila
kedan baa Yerusalem. To'o nebaa,
sia nasoru nola Yesus klosan na'in
sanulu resin ida, no ema seluk sia
mak naklibur iha nia. 34 Yesus
klosan sia katak baa sia na'ak,
"Tebes! Yesus moris nikar ti'an!
Ohin nia, Nia natadu aan baa Mau
Petrus."†
35 Hotu, ema na'in rua nia moos
dale lia hotu-hotu mak dadi iha
dalan, to'o sia bele natene ema nia
mak Yesus, baa oras Nia tohi fa'e
tubi.

Yesus natadu aan baa Niakaan maktuir sia
(Mateus 28:16-20; Markus 16:14-18; Yohanis 20:19-23; Kristus Klosan Lian 1:6-8)

36 Ema na'in rua nia sei no'i dale
no maktuir seluk nunia, teki-tekis
Yesus nariik iha siakaan klaran.
Nia foo tabe na'ak, "Dame!"
37 Mais sia hotu-hotu sarebak no
nata'uk, tan sia naneo na'ak ema
kmalar.
38 Mais Yesus nusu na'ak, "Tan
saa emi hata'uk nune'e? Emi
la fiar ha'ak, Ha'u mak ne'e
ka? Ha'u kmoris kikar ti'an.
39 Tebes! Haree kokon ha'ukaan
liman no ain. Lolo emikaan liman
hodi koko du'uk baa, nebee emi
fiar ha'ak, Ha'u ne'e lahoos ema
kmalar. Tan ema kmalar la noo
isin, mais Ha'u koo isin."
40 Yesus dale nunia nodi natudu
kanek fitar iha liman no ain.
41 Hotu, sia neon boot tan natene
na'ak Yesus moris nikar ti'an.
Mais sia sei benar, tan la natene,
nunabee bele dadi nunia. Hotu
Yesus nusu baa sia na'ak, "Emi
haa saa iha ne'e?" 42 Sia moos lolo
foo na'an tasi tunun rohan ida baa
Nia. 43 Yesus simu nola na'an tasi
nia, hotu naa iha siakaan oin.
44 Hotu Yesus dale na'ak, "Nun-
abee? Emi sei hanoin oras Ha'u
kamutuk ko emi ka? Hori hirak
nia, Ha'u katak ti'an ka'ak, lia
hotu-hotu mak Maromak mako'an
sia nakerek nosi Ha'u, musti dadi.
Hori uluk Bei Musa no mako'an
seluk sia nakerek nela kedan lia
nosi Ha'u iha Hakerek Moon. Iha
Kananuk sia moos, noo hakerek
nosi Ha'u."
45 Dale hotu nunia, Yesus natu-
tan tenik nodi hanorin malorek
nebee sia natene tebe-tebes Hak-
erek Moon isin. 46 Nia dale na'ak,
"Maromak mako'an sia nakerek
lia nosi Kristus mak Na'i Maro-
mak nameno atu solok mai. Kris-
tus musti netan susar oi-oik lai,
foin mate. Mais, baa wainrua, Nia
moris nikar. Sia nakerek kedan
lia nia sia hotu-hotu. 47 Oras
ne'e, Ha'u klatan beran baa emi
nebee emi hodi Manfatin Di'ak
nia baa ema iha rai-rai, nahuu
nosi Yerusalem ne'e. Katak baa
sia ha'ak, ema mak nalo neon aat
tan siakaan salan no fila baa Na'i
Maromak, Na'i Maromak nanis
kasu mohu siakaan salan hotu-
hotu. 48 Emi musti baa foo hatene
ha'ak, Ha'u ketan susar, Ha'u
kmate, hotu moris kikar ti'an.
49 Ha'u moos atu solok Kmalar Lu-
lik, mak Ha'ukaan Ama nameno
kedan ti'an. Mais, emi musti hein
iha Yerusalem ne'e lai, to'o simu
hola beran nosi lale'an."✡

Yesus sa'e baa lale'an
(Markus 16:19-20; Kristus Klosan Lian 1:9-11)

50 Baa loron ida, Yesus nodi
Niakaan maktuir sia sai nosi kota.
Kre'is leo Betania, Nia foti liman
nodi dale natuun matak-malirin
baa sia.✡ 51 Oras sei foo matak-
malirin nunia, Nia moos ni'it aan
sa'e baa lale'an. 52 Titu-naree
nunia, sia hotu-hotu nakni'a nodi
lo'u-sudur baa Nia. Nunia hotu,

† **24:34** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'Simon' iha tohar ne'e. Simon nia, Petrus naran seluk. ✡ **24:49** Yoel 2:28-29; Yohanis 14:16-17; Kristus Klosan Lian 1:4 ✡ **24:50** Kristus Klosan Lian 1:9-11

sia fila baa Yerusalem nodi neon
boot lo-loos. 53 Sura loron, sia
naklibur iha Uma Hamulak Huun
nodi tonu-naboot Na'i Maromak.

Ama Teofilus! Ha'ukaan lia nosi
Yesus to'o ne'e dei.

Tabe,
Lukas

Yesus Lia Di'ak tuir Yohanis

Yesus nia, see?

1 Uluk fohon, Na'i Maromak
Manfatin iha kedan ti'an.
Manfatin nia, manesak no Ema
ida.
Nia namutuk no Na'i Maromak.
Nia du'uk moos Na'i Maromak.
2 Tebes. Hori uluk fohon,
Nia namutuk kedan no Na'i
Maromak.
3 Na'i Maromak nodi Nia nase'i
nola hotu-hotu.
La noo saa ida mak Nia la
nase'i.
4 Nia, mak Moris Huun.
Nia moos, Kroman maksinak
naroma ema neon.
5 Kroman nia, naksinak nima-
nimak,
to'o makukun moos la bele
terus.
6 Noo ema raiklaran ida, naran
Yohanis. Na'i Maromak solok nia✡
7 atu foo natene nosi Kroman nia,
nebee ema hotu-hotu bele fiar baa
Nia.
8 Yohanis ne'e, lahoos Kroman
nia. Mais Na'i Maromak solok
nia mai atu katak baa ema nosi
Kroman nia. 9 Tan Kroman nia,
Kroman malolok mak mai baa
raiklaran ne'e, atu naroma ema
hotu-hotu neon.
10 Masik Na'i Maromak nodi Nia
nase'i hotu-hotu moos, ema la
natene Nia baa oras Nia mai nein
iha raiklaran ne'e. 11 Niakaan
ema sia moos la no'uk simu Nia.
12 Mais ema mak simu Nia nodi
fiar baa Nia, Na'i Maromak foo be-
ran baa sia atu dadi baa Niakaan
oan. 13 Sia dadi baa Na'i Maromak
oan, la manesak no ema nahoris
oan. Lahoos tan mane ida beer
netan husar-binan. Lale. Sia dadi
baa Na'i Maromak oan, tan Nia
du'uk mak foo moris nunia baa
sia.

14 *Na'i Maromak Manfatin*
dadi baa ema raiklaran.
Nia tuur heik iha itakaan klaran.
Ita hobun Niakaan kabaas, tan
Nia,
Na'i Maromak Oan mesak mak
kabaas manesak no Aman.
Nia natudu laran di'ak baa ita,
tan lisan nunia tebes.
Nia nanis tebes no loos.
15 Yohanis foo natene Na'i Maro-
mak Manfatin nia see, nodi nahii
na'ak, “Rona mai! Ne'e, ema mak
ha'u kdale ti'an baa emi ka'ak,
‘Ema ida atu mai. Nia boot liu
ha'u, tan ha'u ksei la moris dauk,
Nia iha kedan ti'an!’”
16 Yohanis dale nunia, tan Ema
nia beer basuk natudu laran di'ak
baa ita nima-nimak. 17 Uluk aan,
itakaan bei uluk sia simu Ukun-
badu nosi Bei Musa. Mais oras
ne'e, ita simu matak-malirin no
hanorin loos nosi Yesus Kristus.
18 La noo ema ida mak naree
Na'i Maromak. Oan mesak du'uk
mak naree. Oan nia bele nalore
Na'i Maromak baa ita, tan Nia
namutuk kedan no Aman.

Yohanis sarani ema nodi nalore lia Kristus
(Mateus 3:1-12; Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18)

19 Dala ida, ema Yahudi ulun
sia iha Yerusalem bolu na'ilulik
na'in hira, no ema na'in hira
nosi hunun Lewi mak naliku Na'i
Maromak Niakaan Uma Hamulak
Huun. Bolu nola notu, sia solok
ema nia sia baa mota Yordan
balu baa,* atu nusu Yohanis Mak
Sarani Ema na'ak, “O ne'e, Kristus
mak Na'i Maromak nameno ti'an
atu solok mai ka?”

Rona sia nusu nunia, Yohanis
20 nataa na'ak, “Lale. Ha'u ne'e,
lahoos Kristus.”

21 Hotu, sia nusu tenik na'ak,
“Kalo nunia, o ne'e see? Bei Elia
ka?”

Yohanis nataa tenik, na'ak,
“Lale.”

✡ **1:6** Mateus 3:1; Markus 1:4; Lukas 3:1-2 * **1:19** Ita hatene sia baa mota Yordan balu baa, tan Yohanis sarani ema iha fatin nia. Leno hosi tohar 28. ✡ **1:21** Hanoin Hikar Dalan Moris 18:15, 18; Maleaki 4:5

Hotu sia nusu tenik na'ak, “Keta to'o o ne'e, Maromak mako'an seluk mak ida nia ka?”
Nia nataa na'ak, “Lale.”✡
22 Hotu, sia nusu tenik na'ak, “Kalo nunia, o ne'e see? Katak malorek lai, tan ami musti fila baa hasara hikar baa amikaan ulun sia mak solok ami.”
23 Rona nola nunia, Yohanis nataa sia tuir saa mak Yesaya nakerek kedan hori uluk na'ak,
“Ha'u ne'e, ema mak nahii iha rai fuik na'ak,
‘Ema hotu-hotu hadi'a dalan,
atu simu Na'in!
Haweer dalan, hodi simu Nia.’”✡
24 Baa oras nia, ema na'in hira nosi partee Farisi moos mai baa Yohanis. 25 Sia nusu nia na'ak, “Lia nune'e. Kalo o lahoos Kristus, lahoos bei Elia, no lahoos Maromak mako'an seluk nia, tan saa o sarani ema? See mak foo beran nia baa o?”
26 Yohanis nataa na'ak, “Ha'u ne'e, sarani ema kodi wee dei. Mais noo Ema ida iha emikaan klaran ti'an mak emi la hatene. 27 Masik ha'u kahuluk Nia moos, Nia boot liu ha'u. Ha'u kdadi ata baa Nia moos, ha'u la kfatan.”†
28 Lia ne'e sia hotu-hotu dadi iha leo Betania, iha mota Yordan balu baa. Yohanis no niakaan maktuir sia sarani ema iha fatin nia.‡

Bibi Malae Oan mak Na'i Maromak nadi'a kedan dadi baa sera

29 Baa awan, Yohanis naree Yesus mai baa sia. Hotu Yohanis dale na'ak, “Mana lai! Bibi malae oan mak Na'i Maromak nadi'a kedan, Nia mai ti'an. Nia mak atu dadi sera, kasu ema raiklaran salan. 30 Ema nia mak hori sehik ha'u katak ka'ak, “Ema ida atu mosu mai. Nia boot liu ha'u, tan oras ha'u ksei la moris dauk, Nia iha ti'an.” 31 Uluk, ha'u la katene ema ne'e mak Kristus. Mais Na'i Maromak solok ha'u baa ema Isra'el sia, atu foo katene nosi lia Kristus. Tan lia nia, ha'u kmai sarani sia kodi wee.
32-33 Uluk, Na'i Maromak katak baa ha'u na'ak, ‘Ema ida atu mai baa o. Hotu, Ha'ukaan Kmalar Lulik atu tuun mai nein iha Nia. Hotu, Nia nodi Ha'ukaan Kmalar Lulik, foo beran baa Ha'ukaan ema sia.’ Na'i Maromak katak kedan nunia, mais baa oras Ema ne'e mai baa ha'u, ha'u la katene Nia mak Kristus. Dau-dau ha'u ktitu-karee Maromak Kmalar Lulik tuun nosi lale'an hanesan lakateu sina, hotu nein baa Nia, foin ha'u katene ka'ak, ‘Nia ne'e, mak Kristus!’ 34 Lia nia, karee kodi matan du'uk. Etuk, ha'u katak baa emi ka'ak, ‘Ema mak mai ne'e, Na'i Maromak Oan!’”

Yesus boi nola maktuir na'in rua

35 Baa awan, Yohanis no'i nariik no niakaan maktuir na'in rua. 36 Naree Yesus la'o liu, nia katak baa maktuir sia na'ak, “Mana lai! Ema nia, bibi malae oan mak Na'i Maromak nadi'a kedan atu dadi baa sera!”
37 Rona nola nunia, Yohanis niakaan ema maktuir na'in rua nia, la'o nela nia, baa tuir Yesus. 38 Yesus mana kotuk, naree sia tuir Nia. Hotu Nia nusu sia na'ak, “Nunabee? Emi tuir Ha'u baa saa?”
Sia nusu fila baa Nia na'ak, “Rabi hein iha nabee?” [Iha siakaan lia Aram, sia temi ema boot na'ak ‘Rabi’. Lia isin na'ak, ‘ema manorik’.]
39 Hotu Yesus nataa na'ak, “Mai, baa haree du'uk.” Hotu sia tuir Nia, baa naree Niakaan hein fatin.

✡ **1:23** Yesaya 40:3 † **1:27** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “Kore niakaan kaso talin dei moos, ha'u la kfatan.” Serwisu kaso talin nia, serwisu ata. Tan lia nia, ita hatene Yohanis lia isin na'ak, nia ema ki'ik basuk. Masik dadi baa Na'i Yesus atan moos, la fatan. ‡ **1:28** Leo ‘Betania’ ne'e, seluk nosi leo Betania mak kre'is baa kota Yerusalem. Mais, Betania ne'e niakaan fatin la malorek. Ema matenek sia naneo na'ak, arumak Betania ne'e manesak no rai ida naran ‘Basan’ iha debu Galilea lorosa'e, tan ema ida naran Yosefus nakerek fatin nia naran ‘Batanea’. Yosefus nia, ema Yahudi ida mak nakerek Isra'el niakaan rai lian bodik ukunrai Roma.

To'o nebaa, takseer tuku haat loro malirin. Sia moos nein no Nia to'o loro monu.

40 Ema na'in rua mak tuir Yohanis, hotu tuir Yesus nia, ida naran Andreas, Simon Petrus alin. 41 Fila no fila, Andreas lai-lais baa buka maun Simon nodi katak na'ak, "Hei, mau! Ami hasoru Mesias ti'an!" [Iha siakaan lia Aram, 'Mesias' na'ak, 'Kristus.' Kristus nia, mak Na'i Maromak nameno kedan atu solok mai.] 42 Hotu, Andreas no maun baa nasoru Yesus.

To'o baa, Yesus mana Simon nodi katak na'ak, "O ne'e, Simon. Okaan aman, mak Yohanis. Nahuu baa oras ne'e, ema bolu o na'ak, 'Kefas'" ['Kefas' lia isin manesak no 'Petrus' mak na'ak 'fatuk'].§

Yesus bolu nola Filipus no Natanel

43-44 Iha fatin nia moos, noo ema ida seluk naran Filipus. Niakaan leo huun naran Betsaida. Petrus no Andreas moos huun nosi leo nia.

Baa awan, Yesus nakotu atu baa rai Galilea. To'o baa, Yesus nasoru Filipus, hotu tene na'ak, "Mai tuir Ha'u, dadi baa Ha'ukaan ema!"

45 Rona nola nunia, Filipus baa buka nola ema ida naran Natanel. Nia katak na'ak, "Mau! Ami hasoru ti'an Ema mak ita ho'i heihein nia. Nia naran Yesus, nosi leo Nasaret. Aman, naran Yusuf. Ema nia mak hori uluk Bei Musa no Maromak mako'an seluk sia nakerek nela kedan iha Hakerek Moon."

46 Rona nola nunia, Natanel na'ak, "Ema Nasaret!? Aikee! Leo nia, la noo folin. La noo di'ak saa mak naksain nosi leo nia."

Mais Filipus nakahik nia na'ak, "Hoi! Keta nunia. Mai maree du'uk baa!"

47 Rona nola nunia, Natanel moos nakara, hotu baa. Oras Yesus titu-naree Natanel, Yesus katak na'ak, "Ema ne'e, ema Isra'el isin. Nia ema moon mak la natene tolek."*

48 Rona nola nunia, Natanel nusu na'ak, "Nunabee Ita Boot bele hatene ha'u?"

Yesus nataa na'ak, "Nune'e. Baa oras Filipus la baa bolu o dauk, o sei tuur iha ai ohak nia,† Ha'u ktitu-karee o ti'an."

49 Hotu Natanel katak na'ak, "Ita Boot ne'e, Na'i Maromak Oan tebe-tebes! Ita Boot ne'e, tebe-tebes Na'in bodik ita ema Isra'el!"

50 Mais Yesus nusu baa nia na'ak, "Arumak o fiar baa Ha'u, tan ohin nia Ha'u katak ka'ak, 'Baa oras o sei tuur iha ai ohak nia, Ha'u ktitu-karee o ti'an.' Nunia ka? Manoin, tan o atu maree lia mak maka'as liu tenik lia ne'e!

51 Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos. Loron ikus, emi atu haree lale'an nakloke no Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an sia sa'e-tuun iha Ha'ukaan sorin, tan Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin mak tuun mai nosi lale'an."‡

2

Dahur iha leo Kana

1 Baa wainrua, noo ema nalo uma kain foun, hotu sia nalo dahur iha leo Kana iha rai Galilea. Yesus inan iha nia. 2 Yesus no

§ **1:42** Naran *Kefas* nia, nosi *kefa*, tuir lia Aram. Lia isin na'ak, 'fatuk'. Naran *Petrus* nia, nosi *petra*, tuir lia Yunani. Lia isin moos na'ak, 'fatuk'. * **1:47** Uluk aan, Na'i Maromak foo naran foun *Isra'el* baa Bei Yakob. Mais naran tuan *Yakob*, lia isin na'ak, 'bosok teen.' (Haree Lia Uluk Fohon 27:1-40, 32:22-32.) Iha ne'e, Yesus soe lia na'ak, Natanel ne'e, ema Isra'el mak ilas seluk nosi Bei Yakob. Tan Natanel, ema moon. † **1:48** Iha Hakerek Moon tuir lia Yunani, ai huun nia na'ak *sukei*. Hakerek Moon tuir lia Indonesia na'ak *pohon ara*. Mais, *sukei* natudu ai huun ida mak ema kuda atu naa fuan. Iha rai Timor, ema la naa ai huun ara fuan. Dadi, ai huun *sukei* iha Hakerek Moon, la manesak no itakaan ai huun ara iha rai Timor. ‡ **1:51** Iha Lia Uluk Fohon 28:10-17, Yakob me'i iha Betel. Iha me'i laran, nia naree Maromak Niakaan makbukar lale'an sia sa'e-tuun tuir asodan ida. Yakob temi asodan nia, "odamatan baa lale'an".

Niakaan maktuir sia moos kona hamata. Hotu, sia baa.

3 Mais kleu-leur, anggor ween nahuu mohu iha dahur nia. Yesus inan mai katak baa Nia na'ak, “Oa! Tulun lai! Siakaan anggor ween mohu ti'an.”

4 Yesus nataa na'ak, “Ina. Tan saa ina nakara Ha'u mak babilan? Ha'ukaan oras sei la to'o dauk.”

5 Mais inan katak baa ema makserwisu iha nia sia na'ak, “Rona! Nia naruka halo saa, halo tuir baa dei.”

6 Iha fatin nia noo kusi fatuk neen. Kusi ida-idak nahisi wee takseer liter hitu nulu resin lima to'o atus ida sanulu resin lima. Ema Yahudi tau wee baa kusi nunia sia, atu nodi namoos aan tuir siakaan adat. 7 Baa oras nia, Yesus naruka baa ema makserwisu sia na'ak, “Hola wee, tau hakonu kusi ne'e sia.” Rona nola nunia, ema makserwisu sia tau nakonu wee baa kusi nia sia. 8 Hotu Yesus naruka na'ak, “Oras ne'e, kuru hola oda, foo baa dahur na'in.” Sia moos nalo tuir. 9 To'o nebaa, dahur na'in nemu kokon wee nia. Natene nodi baa, wee nia dadi anggor ween ti'an! Dahur na'in benar, tan nia la natene sia netan anggor ween nia nosi nabee. (Mais ema makserwisu sia natene.)

Hotu, dahur na'in bolu nola sasudin mane. 10 Nia katak na'ak, “Tuir loos, ema foo uluk anggor ween mak di'ak. Ema nemu wa'in ti'an, foin nasai anggor ween la duun di'ak. Mais o malo baku fila. O masai uluk anggor ween la duun di'ak, foin o masai anggor ween di'ak.”

11 Lia nia dadi iha leo Kana, iha rai Galilea. Oras nia, Yesus nase'i tadak blaar uluk fohon mak ema bele naree. Nia natudu Niakaan kabaas nunia, to'o Niakaan maktuir sia fiar baa Nia.

12 Nunia hotu, Yesus no Niakaan inan, Niakaan alin sia, no Niakaan maktuir sia, tuun baa kota Kapernaum. Mais sia nein iha nia loron hira dei.✡

Yesus te'ur sai ema nosi Uma Hamulak Huun
(Mateus 21:12-13; Markus 11:15-17; Lukas 19:45-46)

13 Ema Yahudi siakaan loron boot Paska kre'is mai ona, Yesus sa'e baa kota Yerusalem.✡ 14 To'o Uma Hamulak Huun lalawar, Nia naree ema fa'an karau baka, bibi malae, no manu lakateu sina. Sia fa'an buat nia sia baa ema mak mai Uma Hamulak Huun atu nalo sera tunun bodik Na'i Maromak. Iha nia moos, Yesus naree ema tuur taruka osan mak ema nodi sera baa Na'i Maromak. 15 Naree notu nunia, Yesus nodi oe te'ur sai ema hotu-hotu nosi nia. Nia moos nabu'a sai karau baka no bibi malae sia. Nia naloti fatin taruka osan, nodi fakar keke karin osan nia sia. 16 Hotu Nia naruka ema makfa'an lakateu sina nia sia na'ak, “Hasai naha ne'e sia hosi ne'e! Fatik ne'e lahoos fa'an fatin! Keta halo Ha'ukaan Ama Uman dadi fa'an fatin!”

17 Baa oras nia moos, Niakaan maktuir sia nanoin nola Hakerek Moon na'ak,

“Ha'u kadomi basuk Na'i Maromak Uman.
Etuk ha'u kbeer basuk daka Niakaan naran di'ak.”✡

18 Nunia hotu, Yahudi ulun sia nusu Yesus na'ak, “Tan saa o te'ur ema nunia? Kalo O tebe-tebes moo beran nunia, matudu tadak blaar ida baa ami nebee dadi kaka'er.”

19 Mais Yesus nataa na'ak, “Masik emi hadodok fatin lulik ne'e moos, baa wainrua Ha'u kariik kikar.”✡

20 Mais sia sakar na'ak, “Hetan hosi nabee? Ema nariik Uma Hamulak Huun ne'e, tinan haat nulu resin neen laran. Tan saa O maneo ma'ak, loron tolu dei O bele mariik mikar?!”

21 Sia nusu nunia, tan sia la natene Yesus natetek Niakaan isin

✡ **2:12** Mateus 4:13 ✡ **2:13** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:1-27 ✡ **2:17** Kananuk Sia 69:9 ✡ **2:19** Mateus 26:61, 27:40; Markus 14:58, 15:29

lolon no fatin lulik ida. 22 Yesus mate ti'an, hotu moris nikar, foin Niakaan maktuir sia nanoin nola saa mak Nia katak kedan baa sia nunia. Hodi nunia, sia moos fiar baa lia saa mak Maromak mako'an uluk aan sia nakerek nela kedan iha Hakerek Moon nosi lia Yesus nia.

Yesus natene ema hotu-hotu neon

23 Baa oras nia, Yesus nein heik iha kota Yerusalem atu tuir loron boot Paska iha nia. Ema wa'in moos fiar baa Nia, tan sia naree tadak blaar mak Nia nase'i. 24-25 Mais Yesus la fiar sia, tan Nia natene nanis ema raiklaran neon. Nia la buka ema nalore ema raiklaran lisan baa Nia, tan Nia natene nanis.

3

Yesus dale no Nikodemus

1 Noo ema na'in ida naran Nikodemus. Nia, ema Yahudi siakaan ulun boot ida nosi partee Farisi. 2 Baa kalan ida, nia mai nasoru Yesus nodi katak na'ak, "Ita Boot! Ami hatene Na'i Maromak mak solok Ita Boot atu mai nanorin ami. Tadak blaar mak Ita Boot nase'i, foo lia kakaer baa ami na'ak, Na'i Maromak mak foo beran baa Ita Boot. Tan, kalo lahoos nunia, tadak blaar nia sia la bele dadi."

3 Rona nola Nikodemus dale nunia, Yesus nataa na'ak, "Tebes. Na'i Maromak mak foo beran baa Ha'u. Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: kalo ema nakara dadi Na'i Maromak eman, musti noo mak nahoris nikar nia."

4 Rona nola nunia, Nikodemus benar. Nia nusu na'ak, "Mais nunabee bele nahoris nikar ema? Ema la bele tama nikar baa inan notak, hotu inan nahoris nikar nia. La bele."

5 Yesus nataa na'ak, "Tebes! Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: kalo Na'i Maromak la nodi Kmalar no wee atu foo moris foun baa ema, ema la bele dadi baa Niakaan ema. 6 Ema raiklaran nahoris ema raiklaran. Mais Maromak Kmalar mak foo moris foun baa ema. 7 Keta blaar, kalo Ha'u katak ka'ak, 'Musti noo mak nahoris nikar ema.' 8 Hanoin kokon anin. Ita la bele haruka anin, tan anin nuu tuir niakaan hakara. Ita bele rona niakaan iis, mais ita la hatene anin mai nosi nabee, atu baa nabee. Ema moos simu moris foun nosi Maromak Kmalar nunia."

9 Rona nola nunia, Nikodemus nusu na'ak, "Nunabee, to'o bele dadi nunia?"

10 Yesus nataa na'ak, "Ama ne'e, ema manorik boot bodik ita ema Isra'el tomak. Tan saa ama la natene lia ne'e sia? 11 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: Ha'u ko Ha'ukaan ema sia hatene lia ne'e sia, tan ami haree du'uk ti'an. Ami katak baa emi ti'an, mais emi la simu. 12 Kalo Ha'u katak kosi lia mak dadi iha raiklaran, emi la fiar. Saa tenik, kalo katak kosi saa mak dadi iha lale'an. Emi nanis hetak la fiar! 13 Emi la hatene saa mak dadi iha lale'an baa, tan la noo ema ida kois mak bele sa'e baa lale'an. Mais Ha'u katene, tan Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin mak tuun mai nosi lale'an.

14 Uluk aan, oras itakaan bei uluk sia sei iha fatin fuik, Bei Musa nase'i samea ida nosi besi riti, hotu nisa baa ai leten. Hodi nunia, ema moras mak naree samea nia, bele netan isin di'ak. Nunia moos Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e. Ema atu nisa Ha'u baa ai leten,✡ 15 nebee ema mak fiar baa Ha'u, netan moris nima-nimak.

16 Na'i Maromak nadomi ema raiklaran, to'o Nia solok Oan Mane mesak mai raiklaran ne'e. Hodi nunia, ema hotu-hotu mak fiar baa Oan, la kona kastikar mak sasa fa'e sia nosi Na'i Maromak ona, mais sia netan moris nima-nimak no Nia. 17 Tebes. Na'i Maromak solok Oan baa raiklaran ne'e, lahoos atu taa ukun baa ema maksalan, mais atu sori ema

✡ **3:14** Sura Renu Isra'el 21:4-9

maksalan nosi kastikar. 18 Na'i
Maromak la taa ukun baa ema
mak fiar baa Oan. Mais Nia taa
ukun baa ema mak la fiar, tan sia
la fiar baa Oan Mane mesak ne'e.
19 Lia nune'e: Na'i Maromak
solok kroman mai ti'an atu naksi-
nak iha raiklaran ne'e. Mais
ema la no'uk moris iha kroman
nia. Sia nakara fila baa moris iha
makukun, tan sia beer nalo aat.
Etuk, Na'i Maromak atu kastikar
sia. 20 Ema hotu-hotu mak moris
nalo aat, hirus kroman nia. Sia la
nakara kroman nia naksinak baa
sia, nebee kroman la loke loren
siakaan hahalok aat. 21 Mais ema
mak moris tuir hanorin loos, sia
mai baa kroman nia. Hotu kro-
man nia naksinak nalore siakaan
hahalok mak sia nalo, tuir Na'i
Maromak beer."

Yohanis dale tenik nosi Yesus

22 Nunia hotu, Yesus no Ni-
akaan maktuir sia sai nosi kota
Yerusalem, mais sia nein heik iha
rai Yudea. Iha nia, sia sarani ema.
23-24 Baa oras nia, Na'i Herodes sei
la natama dauk Yohanis baa bui.
Oras nia, Yohanis moos sarani
ema iha leo Ainon, kre'is baa leo
Salim, tan iha nia no wee wa'in.
Ema mai hei-hein baa Yohanis iha
nia, sia nusu nebee Yohanis sarani
sia.✡
25 Baa oras nia, ema Yahudi
na'in ida nalo lia no Yohanis ni-
akaan maktuir sia, nosi siakaan
adat Yahudi na'ak, ema musti
namoos uluk isin, foin bele na-
mulak. 26 Tan baa nia, maktuir
sia mai nusu Yohanis na'ak, "Ama
Manorik! Hanoin kokon Ema
ohin nia mak buka ama iha mota
Yordan nebaa, mak ama na'ak
Kristus? Oras ne'e, Ema nia sarani
ema iha nebaa! Keta to'o ema la
mai baa ita tenik, tan hotu-hotu
baa Nia bele!"
27 Mais Yohanis nataa na'ak,
"Nune'e! Ema la bele nalo sa-saa
kalo Na'i Maromak la loke dalan
bodik nia. 28 Emi du'uk rona
ti'an ha'u katak malorek ka'ak,
'Ha'u ne'e, lahoos Kristus. Mais
Na'i Maromak solok uluk ha'u atu
kloke dalan bodik Kristus. Nunia
dei!'✡
29 Hola hatetek hosi dahur uma
kain foun. Ita mai tuir dahur, tan
ita hakara haree sasudin mane
nola feto. Lahoos haree niakaan
matas hariik. Mais matas nia,
musti nakara rona sasudin mane
dalen. Nune'e! Yesus, hane-
san sasudin. Ha'u, mak Niakaan
matas hariik. Oras ne'e, ha'u neon
di'ak, kalo ema nanono baa Nia.
30 Nia mak ema musti nakneter
kaliuk, lahoos ha'u."

Yesus nia, mak tuun mai nosi lale'an

31 Hotu, Yohanis dale natutan
na'ak, "Tebes. Yesus nia boot
kaliuk, tan Nia tuun mai nosi
Na'i Maromak iha lale'an. Ema
mak mai nosi raiklaran, nia ema
raiklaran dei. Nia moos dale loos
lia raiklaran. Mais Yesus seluk,
tan Nia mai nosi lale'an. 32 Nia
dale lia mak Nia naree no rona
ti'an iha lale'an. Masik nunia
moos, ema la no'uk simu. 33 Mais
kalo ema simu Nia, sia natebes
na'ak, Na'i Maromak Manfatin,
tebes no loos. 34 Na'i Maromak
solok Nia mai atu katak Niakaan
mamenon. Na'i Maromak moos
fakar Niakaan Kmalar baa Nia.
35 Ama Maromak nadomi tebe-
tebes Oan nia to'o latan hotu-
hotu baa Nia.✡ 36 Ema mak fiar
baa Oan nia, simu moris nima-
nimak. Mais ema mak la nanono
baa Nia, la simu moris nia, tan
Na'i Maromak nahibu sia nima-
nimak."

4

Yesus dale no feto Samaria

1-2 Baa oras nia ema hetak wa'in
mai baa Yesus nodi nusu atu simu
sarani, to'o ema mak tuir Yesus
wa'in liu ema mak tuir Yoha-
nis. (Tuir loos, Yesus du'uk la
sarani ema, Niakaan maktuir sia
mak sarani ema.) La kleur, ema
nosi partee Farisi moos rona nola
na'ak, ema hetak wa'in tuir Yesus.

✡ **3:23-24** Mateus 14:3; Markus 6:17; Lukas 3:19-20 ✡ **3:28** Yohanis 1:20 ✡ **3:35** Mateus 11:27; Lukas 10:22

Baa oras Yesus natene nola ema
Farisi rona nunia ti'an, 3 Nia no
maktuir sia la'o nela rai Yudea,
fila baa rai Galilea. 4 Iha dalan,
sia la'o tuir rai Samaria, atu borut
baa Galilea. 5 Iha Samaria sia to'o
leo ida naran Sikar, kre'is baa rai
mak uluk aan Bei Yakob foo baa
oan Yusuf.✡ 6-8 Iha leo di'in, noo
wee knuuk ida, naran ‘wee knuuk
Yakob’. Loro natetu, Yesus sia
to'o wee knuuk nia. Hotu Yesus
nanawa kole iha nia. Niakaan
maktuir sia la'o nela Nia mesan,
baa sosa hahaak iha leo laran.

La kleur, feto ida nosi leo nia
mai nola wee. Yesus nusu baa nia
na'ak, “Bii. Ha'u kbele kusu wee
hemu oan ida ka?”

9 Rona nola nunia, feto nia sare-
bak, tan tuir loos, ema Yahudi
la kahur no ema Samaria. Nia
nusu fila baa Yesus na'ak, “Ama!
Ama, ema Yahudi. Ha'u ne'e, ema
Samaria. Ama nusu wee hemu
baa ha'u, kona ka?”✡

10 Yesus katak na'ak, “Nune'e.
Kalo bii natene saa mak Na'i
Maromak nakara foo baa ema, no
natene See mak nusu wee hemu
ne'e, bii nanis nusu fila wee baa
Ha'u. Hotu, Ha'u moos foo wee
mak nodi moris.”✡

11 Feto nia nataa na'ak, “Ama
la noo kakuruk wee. Wee knuuk
ne'e moos le'an. Oin nunabee,
Ama bele netan wee mak nodi
moris nia? 12 Uluk aan Bei Yakob
rai nela wee knuuk ne'e baa
ami. Bei Musa du'uk nemu nosi
wee ne'e. Niakaan oa sia moos
nemu. Niakaan bibi no karau
moos nemu. Keta manoin, ama
bele netan wee mak di'ak liu wee
ne'e!”

13 Yesus nataa na'ak, “Ema mak
nemu nosi wee ne'e, nanis nanroo
nikar tenik. 14 Mais ema mak
nemu wee mak Ha'u kfoo, sia
la nanroo kedas. Tan wee mak
Ha'u kfoo, hanesan wee matan
ida, mak nakfuka sa'e foo moris
to'o nima-nimak.”

15 Feto nia nataa na'ak, “Kalo
nunia, Ama foo wee nia baa
ha'u lai, nebee ha'u lalika kanroo
tenik! Hodi nunia, ha'u lalika mai
kuru tenik wee ona.”

16 Hotu Yesus naruka na'ak, “Bii
fila lai, baa bolu mola okaan la'en
mai ne'e.”

17-18 Nia nataa na'ak, “Mais ha'u
la koo la'en.”

Yesus moos na'ak, “Tebes. Bii
dale moon. O moo la'en lima ti'an.
Mane mak iha baa oras ne'e moos,
lahoos okaan la'en.”

19 Hotu, feto nia dale na'ak,
“Adeei! Ama ne'e, nanis Maromak
mako'an. 20 Ha'u atu kusu lia
ida baa Ama nune'e: ami ema
Samaria, amikaan bei uluk sia
lo'u-sudur baa Na'i Maromak iha
foho Gerisim ne'e.* Mais, emi,
ema Yahudi ha'ak, kalo lo'u-sudur
baa Na'i Maromak, musti baa
Yerusalem. Tuir Ama, lia malolok
mak nabee?”

21 Yesus nataa na'ak, “Bii,
fiar Ha'u. Lo'u-sudur baa Na'i
Maromak iha foho ne'e ka, iha
Yerusalem ka, nosi ikus lia nia la
noo folin. 22 Emi ema Samaria,
la hatene see mak emi lo'u-
sudur baa. Mais ami ema Yahudi
hatene Maromak mak ami lo'u-
sudur baa, tan Nia nameno ti'an
nodi ami atu loke dalan, nebee
ema hotu-hotu bele netan moris.
23 To'o baa niakaan oras, ema mak
lo'u-sudur baa itakaan Ama tuir
hanorin loos, sia atu lo'u-sudur
baa Nia nodi beran nosi Niakaan
Kmalar Lulik. (Tuir loos, oras nia
to'o ti'an.) Ema mak lo'u-sudur
oin nunia, mak Ama iha lale'an
nakara. 24 Na'i Maromak ne'e,
kmalar mak moris. Nia iha fatin
hotu-hotu. Dadi, ema mak lo'u-
sudur baa Nia tuir hanorin loos,
musti lo'u-sudur baa Nia nodi
beran nosi Kmalar Lulik.”

25 Rona nola Yesus dale nunia,
feto nia katak na'ak, “Ha'u katene
Mesias atu mai. Nia mak ema
temi na'ak, ‘Kristus’, tan Na'i

✡ **4:5** Lia Uluk Fohon 33:19; Yosua 24:32 ✡ **4:9** Esra 4:1-5; Nehemia 4:1-2 ✡ **4:10** Yeremia 2:13; Sakarias 14:8; Yeskiel 47:9 * **4:20** Foho Gerisim nia, kre'is baa leo Sikem iha rai Samaria. Hakerek Moon lia Yunani, hakerek loos na'ak, “iha foho ne'e”. Mais ema matenek sia hotu-hotu na'ak, foho nia naran “Gerisim”.

Maromak nameno kedan atu solok Nia mai. Kalo Nia mai ti'an, nanis Nia nalore lia hotu-hotu baa ita."
26 Yesus nataa na'ak, "Ema nia mak Ha'u, mak no'i dale no o ne'e."
27 Oras nia moos, Yesus Niakaan maktuir sia mai nikar nosi leo laran. Naree Nia no'i dale no feto Samaria nia, sia blaar. Mais la noo ida nusu baa feto nia na'ak, "O makara saa?" La noo ida moos nusu baa Yesus na'ak, "Tan saa Ama Boot dale no feto nia?"
28 Hotu, feto nia la'o nela niakaan kusi iha nia, fila baa leo laran. Nia dale baa ema iha nia sia na'ak, 29 "Mai haree kokon ema ne'e lai! Nia dale loke fore hotu-hotu mak ha'u kalo ti'an. Keta arumak, Nia ne'e Kristus, mak Na'i Maromak nameno kedan atu solok mai!" 30 Rona nola nunia, ema nia sia sai nosi leo laran, baa naree Nia.
31 Oras feto nia foin fila, Yesus Niakaan maktuir sia namaus Nia na'ak, "Ita Boot! Mai haa lai!"
32 Mais Yesus nataa na'ak, "Ha'u koo ti'an hahaak mak emi la hatene."
33 Rona nola nunia, Niakaan maktuir sia nakusuk malu na'ak, "Nunabee ti'an? See mak mai foo hahaak baa Nia?"
34 Mais Yesus katak na'ak, "Nune'e mai. Na'i Maromak solok Ha'u atu kalo tuir Niakaan beer, kodi kala'o Niakaan serwisu to'o mohu. Lia nia manesak nu'u hahaak bodik Ha'u. 35 Lia hatetek nune'e. To'os na'in na'ak, 'Sei fulan haat lai, foin bele ku'u.' Mais ha'u ka'ak, 'Mana lai baa to'os nebaa sia. Tetuk ti'an atu ku'u.' To'os isin nia sia, hanesan ema lear mak mai baa ita. Sia nadi'a aan ti'an atu fiar baa Ha'u. 36 Ema mak ku'u no libur to'os isin, simu siakaan saseban. Sia nu'u ema mak natudu dalan, nebee ema fiar baa Ha'u, hotu netan moris nima-nimak. Hodi nunia, ema mak kuda fini, no ema mak ku'u to'os isin, neon di'ak bele-bele. 37 Lia fuan ida na'ak, 'Ema ida kuda fini; seluk sia libur to'os isin.' Tebes. 38 Ha'u ksolok emi baa libur to'os isin mak ema seluk kuda. Emi hetan sotir hosi siakaan kolen."
39 Baa oras nia, ema Samaria wa'in fiar baa Yesus iha leo nia, tan feto nia nasara na'ak, "Nia dale loke fore hotu-hotu mak ha'u kalo ti'an." 40 Ema nia sia moos mai naro'an baa Yesus na'ak, "Ama Boot, hein ho ami iha ne'e dei!" Nia moos nein iha nia to'o loron rua.
41 Rona Yesus dale du'uk, ema wa'in tenik moos fiar baa Nia. 42 Sia katak baa feto nia na'ak, "Hori sehik nia, ami rona loos o dale dei. Mais oras ne'e, ami fiar, tan rona du'uk hosi Nia. Ami hatene tebes ha'ak, Ema ne'e, Maksorin raiklaran."

Yesus nadi'ak nola ema boot ida oan

43 Loron rua nia siku ti'an, Yesus sia la'o liu baa rai Galilea mak Yesus rai huun. 44 (Uluk, dala ida Yesus dale na'ak, "Ema la nakneter Maromak mako'an iha niakaan leo du'uk.")✡ 45 Mais baa oras ne'e, ema Galilea wa'in simu Nia di'a-di'ak, tan sia tuir ti'an dahur Paska iha Yerusalem, no sia naree nodi matan du'uk hotu-hotu mak Nia nalo iha nebaa.✡
46 Hotu, Yesus sia la'o baa leo Kana, leo mak uluk Nia nalo wee dadi baa anggor ween.

Kre'is leo nia, noo ema boot ida iha kota Kapernaum. Niakaan oan mane moras.✡ 47 Oras nia rona nola na'ak Yesus mai nikar ti'an nosi rai Yudea, nia moos la'o sa'e baa buka Yesus iha Kana. Nasoru nola ti'an, nia namaus nebee Yesus tuun mai, nadi'ak nola oan, tan kre'is mate ona.
48 Mais Yesus katak baa ema nia na'ak, "Kalo emi la haree Ha'u kase'i tadak blaar oi-oik, emi la ho'uk fiar baa Ha'u!"
49 Ema nia nataa na'ak, "Ama Boot. Tulun mai lai. Kalo lale, ha'ukaan oa mate ona."

✡ **4:44** Mateus 13:57; Markus 6:4; Lukas 4:24 ✡ **4:45** Yohanis 2:23 ✡ **4:46** Yohanis 2:1-11

50 Rona nola nunia, Yesus katak
na'ak, “Fila ona. O oan di'ak
ti'an.”
Hotu, ema nia tali'ur nodi fila,
tan nia fiar Yesus dalen. 51 Baa
oras fila, niakaan ema serwisu sia
mai nasoru nia iha dalan, nodi
na'ak, “Lalika susar ona, tan ama
oan di'ak ti'an.”
52 Hotu, nia nusu baa sia na'ak,
“Nia nahuu di'ak baa tuku hira?”
Sia nataa na'ak, “Nahuu baa
hori sehik, tuku ida loron natetu
niakaan manas tuun kedas.”
53 Hotu, ema boot nia nanoin nola
na'ak, niakaan oa nia nahuu di'ak,
kona besik baa oras Yesus katak
na'ak, “Ama oan di'ak ti'an.”
Hotu, nia no niakaan ema uma
laran sia fiar bele-bele baa Yesus.
54 Tadak blaar nia, tadak blaar
dala rua mak Yesus nase'i baa
oras Nia sai nosi Yudea baa
Galilea.

5

Yesus nadi'ak nola ema moras ida iha Batesda

1 Nunia hotu, loron boot Yahudi
ida to'o mai ti'an. Yesus sia
fila baa kota Yerusalem atu
nadahur loron boot nia. 2 Iha
Yerusalem, noo wee lalihuk ida
kre'is baa odamatan nanokar ida
naran, Odamatan Bibi Malae. Iha
siakaan lia Aram, wee lalihuk nia
naran ‘Wee Lalihuk Batesda’. Noo
tetek lima kre'is baa wee lalihuk
nia.* 3 Loro-loron ema mak moras
wa'in tuur nein iha tetek nia sia.
Nu'u: ema matan delek, ema
ain asak, no ema mak la bele
koen aan. [Sia nein, to'o wee nia
nahuu kakoen. 4 Tan isin ida-idak,
Maromak Niakaan makbukar
lale'an tama baa kakoen wee
nia. Hotu, ema moras mak tama
uluk baa wee nia laran, nia di'ak
kedas.]†
5 Baa oras Yesus sia to'o baa
fatin nia, noo ema ida mak moras
tinan tolu nulu resin walu ti'an.
6 Titu-naree ema nia no'i toba iha
nia, Yesus natene kedan ema nia
moras kleur ti'an. Hotu Yesus
nusu nia na'ak, “Mau! O makara
dadi di'ak ka?”
7 Ema nia nataa na'ak, “Kakara
liu Ama Boot. Mais noo sohan
boot. Kalo wee kakoen, la noo
ema ida mak naka'u natama ha'u
baa. Kalo ha'u kakoen atu tama
du'uk, ema seluk tama uluk ti'an.”
8 Rona nola nunia, Yesus naruka
na'ak, “Mariik! Lulun mola okaan
biti, fila ona.” 9 Yesus dale notu
nunia, ema nia moos di'ak kedas.
Hotu, nia nariik, foti nola niakaan
biti atu fila.
Lia nia kona besik baa ema
Yahudi siakaan loron hamulak.
10 Tan lia nia, oras ema Yahudi
ulun sia naree ema mak foin di'ak
nia, sia nasee nia na'ak, “Hoi!
O matene ka lale? Ohin loron
ne'e, loron hanawa serwisu. Tuir
itakaan ukun-badu, ema la bele
natiu biti baa loron hanawa ser-
wisu. Tan hatiu biti, ne'e na'ak,
serwisu ti'an!”✡
11 Ema nia nataa na'ak, “Adeei,
ama sia! Keta krakat, tan Ema
mak nadi'ak nola ha'u, Nia mak
naruka ha'u na'ak: ‘Lulun mola
okaan biti, fila ona.’”
12 Hotu ulun sia nusu baa nia
na'ak, “Ema mak naruka o nia,
see?”
13 Mais ema mak foin di'ak nia
la natene Yesus nia, see, tan Yesus
la iha nia ti'an. Yesus sai no-nook
ti'an, tuir ema wa'in leet.
14 La kleur, Yesus nasoru nikar
ema nia iha Uma Hamulak Huun
lalawar. Hotu Yesus katak baa
nia na'ak, “Manono! Oras ne'e, o
di'ak ti'an. Keta malo sala tenik,
nebee keta kona lia mak la di'ak
liu tan tenik.”
15 Nunia hotu, ema nia baa
buka Yahudi ulun sia, nodi katak
na'ak, “Ema mak nadi'ak nola

* **5:2** Hakerek Moon lia Yunani balu na'ak ‘Betesda’, balu na'ak ‘Betsata’, balu tenik na'ak ‘Betsaida’. Lia nosi Odamatan Bibi Malae moos noo iha Nehemia 3:1, 32; 12:39. Kota Yerusalem noo odamatan nanokar wa'in. Odamatan ida-idak noo niakaan serwisu ida-idak. Uluk aan, ema tau Odamatan Bibi Malae ne'e, nebee bibi malae sia tama tuir nia. † **5:4** Lia fuan sia iha lalutuk laran ne'e, la noo iha Hakerek Moon lia Yunani mak tuan kaliuk. ✡ **5:10** Nehemia 13:19; Yeremia 17:21

ha'u nia, naran Yesus." 16 Natene
nola nunia, Yahudi ulun sia nahuu
buka dalan atu nasusar Yesus, tan
nadi'ak nola ema kona baa loron
hamulak.
17 Mais Yesus katak baa sia
na'ak, "Nune'e. Ha'ukaan Ama la
natene nanawa serwisu. Tan baa
nia, Ha'u moos serwisu bei-beik."

Yesus katak na'ak Niakaan Aman mak Maromak

18 Nunia hotu, Yahudi ulun sia
nasalak Yesus na'ak, Nia nakur
siakaan ukun-badu loron hanawa
serwisu. Liu tenik, sia nasalak
Yesus tan Nia katak na'ak, Ni-
akaan Aman mak Maromak. Nodi
dale nunia, Yesus foti aan mane-
sak no Na'i Maromak. Tan lia nia,
ulun sia hetak buka dalan atu no'o
Yesus.
19 Mais Yesus katak baa sia
na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen
ne'e, tebes no loos: Ha'u la kser-
wisu tuir Ha'ukaan beer du'uk,
mais Ha'u kserwisu tuir saa mak
karee kosi Ha'ukaan Ama iha
lale'an. Ha'ukaan Ama nalo lia
ida, Ha'u moos kalo tuir nunia.
20 Ha'ukaan Ama nadomi tebes
Ha'u. Nia natudu baa Ha'u lia
hotu-hotu mak Nia nalo. Tebes.
Emi blaar tan Ha'u kadi'ak kola
ema ohin nia. Mais Ha'ukaan
Ama atu natudu baa Ha'u lia
maka'as liu tenik, to'o emi hetak
blaar! 21 Ha'ukaan Ama bele
nalo ema mak mate ti'an moris
nikar. Nunia moos, Ha'u kbele
foo moris nima-nimak baa se-see
dei, tuir Ha'ukaan hakara. 22 Tuir
loos, lahoos Ha'ukaan Ama mak
taa ukun baa ema. Nia latan
beran nia baa Ha'u, tan Ha'u ne'e,
Niakaan Oan. Dadi ha'u mak
kakotu ka'ak, ema ida loos ka,
lale. 23 Ha'ukaan Ama nakara,
nebee ema hotu-hotu nakneter
Ha'u, nudaar sia nakneter Nia.
Ema mak la nakneter Ha'u, mak
Ama Oan ne'e, ema nia moos la
nakneter Ama mak solok Ha'u
kmai.
24 Nunia tebes! Mais rona,
tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes
no loos: ema mak la nakneter
Ha'u, nia moos la nakneter Na'i
Maromak. Ha'u kfoo katene
ka'ak, ema mak nanono baa Ha'u,
nodi fiar baa Na'i Maromak mak
solok Ha'u, nia netan moris nima-
nimak. Na'i Maromak la kastikar
nia tenik. Nia la kona ukun
mate ona, mais nia tama ti'an
dadi baa ema mak moris nohuun
no Na'i Maromak. 25 Ha'ukaan
dalen ne'e, tebes no loos: la kleur
ona, ema mak mate ti'an sia atu
rona Ha'ukaan lian, tan Ha'u ne'e,
Na'i Maromak Oan. Tuir loos,
oras nia to'o mai ti'an. Ema
mak rona Ha'ukaan lian, sia netan
moris nima-nimak. 26 Ha'ukaan
Ama kaer beran atu foo moris
baa ema. Nia latan beran nia
baa Ha'u, tan Ha'u ne'e, Niakaan
Oan. 27 Nia moos latan beran baa
Ha'u atu kakotu lia no taa ukun
baa ema raiklaran, tan Ha'u ne'e
moos Ema Raiklaran Isin. 28 Keta
blaar, tan la kleur ona, ema hotu-
hotu mak mate ti'an atu rona
Ha'ukaan lian. 29 Sia moris nikar
sai nosi rate. Hotu, ema mak uluk
nalo lia di'ak, sia netan moris to'o
nima-nimak. Mais, ema mak uluk
nalo lia aat, sia kona kastikar to'o
nima-nimak."✡

Lia kakaer wa'in natebes na'ak Yesus nia, Na'i Maromak Oan

30 Hotu, Yesus dale natutan baa
Yahudi ulun sia na'ak, "Ha'u la
kbele kalo sa-saa, kalo sei la krona
dauk kosi Ha'ukaan Ama. Ha'u
krona kola ti'an, foin bele kakotu
lia no bele taa ukun baa ema raik-
laran. Tan Ha'u krona du'uk kosi
Ama, ne'e na'ak, saa mak Ha'u
kakotu, nanis tebes no loos. Ha'u
la kakotu tuir Ha'ukaan hakara
du'uk, mais tuir Ama nakara, tan
Nia mak solok Ha'u.
31 Kalo Ha'u mesan ka'ak Na'i
Maromak mak solok Ha'u, emi la
hatene Ha'ukaan dalen nia, loos
ka, lale. 32 Mais, noo mak natebes
Ha'ukaan dalen nia. Niakaan
dalen moos tebes no loos. 33 Emi
du'uk solok ema baa nusu Yoha-
nis nosi Ha'u. Saa mak Yohanis
nataa nia, tebes no loos.✡ 34 Tuir
loos, Ha'u la kbuka ema raiklaran

✡ **5:29** Daniel 12:2 ✡ **5:33** Yohanis 1:19-27, 3:27-30

atu natebes na'ak Na'i Maromak mak solok Ha'u. Mais, Ha'u kfoo katene lia nia sia baa emi, nebee emi bele hetan moris. 35 Yohanis nia, hanesan badut lolon ida mak nakroma iha makukun. Baa oras sei nakroma, emi neon di'ak. Mais neon di'ak nia, la oras dei.

36 Noo ida mak maka'as liu Yohanis mak bele natebes lia loos nosi Ha'u. Nia mak Ha'ukaan Ama iha lale'an. Nia latan ti'an baa Ha'u serwisu mak Ha'u kmusti kala'o to'o mohu. Serwisu ne'e natudu lia kakaer na'ak, Ha'ukaan Ama mak solok Ha'u. 37 Nia du'uk moos natebes nunia. Mais emi la rona Niakaan lian, la haree Niakaan ilas,✡ 38 no la rai Niakaan Manfatin baa emikaan neon, tan emi la fiar baa Ha'u mak Nia solok ne'e. 39 Loron-loron emi leno lotu-lotuk Hakerek Moon, tan emi buka dalan baa moris loos hosi Hakerek nia. Tuir loos, Hakerek Moon nia natebes lia nosi Ha'u. 40 Masik nunia moos, emi sei la ho'uk mai baa Ha'u atu simu moris loos nia.

41 Ha'u la kbuka mose nosi ema raiklaran, 42 tan Ha'u katene emi la hadomi Na'i Maromak. 43 Ha'u kmai kodi Ha'ukaan Ama naran, mais emi la simu Ha'u. Kalo ema seluk mai nodi naran du'uk, emi simu nia. 44 Loron-loron emi buka mose malu. Mais la buka mose nosi Na'i Maromak. Tuir loos, Na'i Maromak ida dei! La noo seluk tenik. Mais kalo emi la hikir Nia, oin nunabee emi bele fiar baa Nia?

45 Keta haneo ha'ak, Ha'u mak tula sala baa emi iha Ha'ukaan Ama oin. Lale. Ema mak tula sala baa emi nunia, ne'e mak Bei Musa, tan nia mak foo Ukun-badu baa emi. 46 Kalo emi fiar tebes baa nia, ne'e na'ak emi moos musti fiar baa Ha'u, tan lia saa mak nia nakerek nela moos, kona baa Ha'u. 47 Mais kalo emi la fiar baa saa mak Bei Musa nakerek nela nia, oin nunabee emi bele fiar baa saa mak Ha'u kdale ne'e? La bele dadi!"

6

Yesus nahaan ema na'in rihun lima resin
(Mateus 14:13-21; Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17)

1-4 Nunia hotu, ema Yahudi siakaan loron boot 'Paska' kre'is mai ona. Yesus no Niakaan maktuir sia moos baa debu Galilea sorin balu baa. (Debu nia naran seluk, 'Tiberias'.) Ema wa'in moos baa tuir, tan naree ti'an tadak blaar mak Yesus nase'i baa oras Nia nadi'ak nola ema moras sia. To'o debu balu baa, Yesus no maktuir baa tuur iha foho ida.

5 Ema wa'in moos mai naklibur iha nia. Naree nunia, Yesus nusu baa maktuir na'in ida naran Filipus na'ak, "Ita bele sosa haan iha nabee atu hodi hahaan ema ne'e sia?" 6 Baa oras nia, Yesus natene ti'an Nia atu nalo nunabee. Mais Nia dale nunia atu nodi koko Filipus neon.

7 Hotu Filipus nataa na'ak, "Aikee Ama! Masik badaen kansera loron atus rua moos, sei la to'o dauk hodi sosa tubi bodik ema ne'e sia hotu-hotu! Masik ema ida netan loos rohan ida moos, sei la to'o dauk!"

8 Iha nia noo maktuir ida seluk naran Andreas, mak Simon Petrus alin. Nia mai katak baa Yesus na'ak, 9 "Ama! Lawarik ida iha ne'e nodi tubi baluk lima, no na'an tasi lolon rua. Mais tubi no na'an tasi nia, sei la to'o dauk atu hodi hahaan ema lear ne'e!"*

10 Fatin nia hae molik ida. Dadi Yesus naruka Niakaan maktuir sia na'ak, "Haliku nebee sia hotu-hotu tuur baa hae ne'e." Hotu, sia moos tuur. Sia, ema wa'in basuk. Sura ema mane dei, takseer ema na'in rihun lima.

11 Yesus nola tubi nia sia, hotu namulak nodi sera dodan baa Na'i Maromak. Hotu Nia fa'e baa maktuir sia, nebee fa'e baa ema

✡ **5:37** Mateus 3:17; Markus 1:11; Lukas 3:22

* **6:9** Hakerek Moon lia Yunani nakerek na'ak, sia nalo tubi nia nosi *krithinos*. Hakerek Moon lia Indonesia na'ak, 'jelai'. *Krithinos* musan kre'is manesak no batar ai naruk.

lear nia. Nunia moos na'an tasi nia. Fa'e hotu, ema hotu-hotu naa to'o bosu.
12 Sia naa notu, Yesus naruka Niakaan maktuir sia na'ak, “Libur hola hahaan resin nia sia, keta to'o soe butan.” 13 Hotu maktuir sia libur nola hahaak resin nia sia, nakonu ko'e sanulu resin rua.
14 Baa oras ema lear nia naree tadak blaar mak Yesus nase'i nia, sia dale na'ak, “Adeei! Nia ne'e, nanis mako'an nia mak Na'i Maromak nameno ti'an atu solok mai iha raiklaran ne'e.” 15 Yesus natene nola ema lear nia nakara seten Nia atu dadi siakaan na'i. Tan lia nia, Nia nariik la'o, nadook aan tenik, nebee Nia bele mesan iha foho nia.

Yesus la'o iha wee leten (Mateus 14:22-33; Markus 6:45-52)

16 Oras loro foin monu, Yesus Niakaan maktuir sia tuun baa debu. 17 Hotu, sia sa'e baa bero ida atu baa kota Kapernaum iha debu balu baa. Baa oras fofer bero baa, loro kalan ti'an, mais Yesus sei la mai dauk naklibur no sia. 18 La kleur, laloran debu nahuu nakfake baa-mai, tan anin dadurus nuu nakdiuk. 19 Maktuir sia la'o nela debu tehen takseer kilo lima, sia titu-naree Yesus la'o iha wee leten. Nia mai nare'is aan baa siakaan bero, to'o sia nata'uk basuk. 20 Mais Yesus katak baa sia na'ak, “Hei! Keta hata'uk! Tan Ha'u mak ne'e.” 21 Rona nola nunia, sia la nata'uk tenik. Sia nakara Yesus sa'e bero bele-bele no sia. Fila falik, bero nia to'o balu ti'an.

Ema buka Yesus

22-24 Baa awan, ema lear nia sei kre'is iha fatin mak ohin Yesus namulak sera dodan baa Na'i Maromak nodi nahaan sia nia. Sia buka Yesus iha fatin nia, tan sia natene na'ak, Yesus la sa'e tuir bero, tan hori sehik bero mesak dei. Niakaan maktuir sia sa'e nodi bero nia baa ti'an.

Hatene hodi baa, noo ema seluk mak sa'e bero mai nosi Tiberias, katak na'ak, Yesus to'o Kapernaum ti'an bele-bele no Niakaan maktuir sia. Rona nola nunia, ema lear nia baa buka Yesus iha Kapernaum, iha debu balu baa.

Yesus nu'u Tubi mak foo moris

25 Hotu, ema lear nia nasoru Yesus iha debu balu baa. Sia nusu baa Nia na'ak, “Ita Boot! Ita Boot to'o fatin ne'e hori hirak?”
26 Yesus nataa na'ak, “Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: emi la buka Ha'u atu hatene tadak blaar isin. Emi buka Ha'u, tan kahaan emi to'o bosu. 27 Keta serwisu buka hahaan mak atu dois. Di'ak liu, serwisu buka hahaan mak nafati nohuun no foo moris nima-nimak. Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin. Ha'u kbele foo moris nia baa emi, tan Ama iha lale'an latan ti'an beran nia baa Ha'u.”
28 Rona nola nunia, ema nia sia nusu baa Yesus na'ak, “Kalo nunia, ami musti halo nunabee, nebee ami bele hala'o Na'i Maromak Niakaan serwisu?”
29 Yesus nataa na'ak, “Na'i Maromak Niakaan serwisu nia, nune'e: emi musti fiar baa Ha'u, tan Na'i Maromak mak solok Ha'u.”
30 Hotu sia nusu tenik na'ak, “Kalo nunia, Ama atu natudu tadak blaar saa, nebee ami bele haree hodi fiar baa Ama? Nunia hotu, noo saa tenik mak Ama atu nalo bodik ami? 31 Foo hahaan baa ami nu'u tubi *manna* mak itakaan bei uluk sia naa oras sia la'o iha fatin fuik ka? Tan Hakerek Moon na'ak, ‘Nia foo tubi nosi lale'an, bodik sia naa.’”✡
32 Sia dale hotu nunia, Yesus katak na'ak, “Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: lahoos Bei Musa mak natuun tubi nia nosi lale'an bodik bei uluk sia. Mais Ha'ukaan Ama mak natuun. Oras ne'e, Nia moos nadi'a ti'an tubi nosi lale'an bodik emi. Tubi

✡ **6:31** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 16:4, 15; Kananuk Sia 78:24

ne'e, Tubi tebes mak nafati no-
huun. 33 Tubi ne'e, tuun mai
nosi Na'i Maromak iha lale'an atu
foo moris nima-nimak baa ema
raiklaran."
34 Rona nola nunia, sia nusu
na'ak, "Kalo nunia, Ama Boot foo
tubi nia baa ami lai! Ami hakara
nohuun tubi oin nunia."
35 Hotu Yesus katak na'ak, "Ha'u
ne'e, mak Tubi nia. Tan Ha'u mak
kodi moris loos. Ema mak tama
dadi baa Ha'ukaan ema, la salaen
tenik ona! Ema mak fiar baa Ha'u,
la nanroo tenik ona!
36 Ha'u kdale kedan ti'an ka'ak,
masik emi haree ti'an Ha'u moos,
emi la fiar. 37 Mais ema hotu-hotu
mak Ha'ukaan Ama boi ti'an mai
baa Ha'u atu dadi Ha'ukaan ema,
nanis Ha'u ksimu sia! 38 Ha'u
ktuun mai kosi lale'an lahoos atu
kala'ok Ha'ukaan hakara du'uk,
mais atu kala'ok Ha'ukaan Ama
hakaran, tan Nia mak solok Ha'u.
39 Niakaan hakara, nune'e: Ha'u
kmusti libur kola ema hotu-hotu
mak Nia boi ti'an atu dadi baa
Ha'ukaan ema. Ida moos, Ha'u
la kabusik lakon. Nosi ikus, baa
oras rai falu fila, Ha'u moos kalo
sia moris nikar. 40 Nunia tebes.
Ha'ukaan Ama nakara nebee ema
hotu-hotu natene Ha'u no fiar baa
Ha'u, mak Niakaan Oa ne'e. Hodi
nunia, sia bele netan moris nima-
nimak."
41 Yesus dale notu nunia, Yahudi
ulun sia nakusuk malu, tan Nia
dale na'ak, "Ha'u ne'e, Tubi mak
tuun mai nosi Na'i Maromak iha
lale'an."
42 Hotu sia nakusuk malu tenik
na'ak, "Nunabee ti'an? Ema ne'e,
Yesus, Yusuf oan. Ita hatene
malorek inan-aman. Oin nunabee
Nia na'ak, 'Ha'u ktuun mai kosi
lale'an'? Netan nosi nabee?"
43 Hotu Yesus naruka sia na'ak,
"Hoi! Hanawa hakusuk malu
ona! 44 La noo ema ida mak
bele mai baa Ha'u, kalo Ha'ukaan
Ama la nakara. Baa oras rai falu
fila, Ha'u kalo sia moris nikar.
45 Maromak mako'an uluk aan sia
nakerek ti'an na'ak, 'Na'i Maro-
mak atu nanorin ema hotu-hotu.'
Ne'e na'ak, ema hotu-hotu mak
rona baa Ama iha lale'an, nodi
simu hanorin nosi Nia, sia mai
baa Ha'u atu dadi baa Ha'ukaan
ema.✡ 46 Ha'u ne'e, tuun mai kosi
Na'i Maromak. Ne'e na'ak, Ha'u
mesan dei mak karee Nia ti'an.
Ema seluk la naree Nia.
47 Rona, tan Ha'ukaan dalen
ne'e, tebes no loos: ema mak fiar
baa Ha'u atu netan moris nima-
nimak, 48 tan Ha'u ne'e, Tubi mak
nodi moris nia. 49 Itakaan bei
uluk sia naa tubi *manna* baa oras
sia la'o nasirin fatin fuik. Masik
nunia moos, kleu-leur sia mate.
50 Mais tubi mak tuun nosi lale'an
baa oras ne'e, oin seluk. Ema
hotu-hotu mak naa, netan moris
nima-nimak. 51 Tebes. Ha'u ne'e,
Tubi mak nodi moris mak tuun
mai nosi lale'an. Ema hotu-hotu
mak naa Tubi nia, netan moris
nima-nimak. Tan Ha'u atu kla-
tan Ha'ukaan isin lolon to'o mate,
nebee ema raiklaran bele netan
moris."
52 Rona nola nunia, Yahudi ulun
sia dale baa malu na'ak, "Hoi! Nia
dale saa ti'an? Oin nunabee Nia
bele foo isin lolon bodik ita atu
haa?"
53 Mais Yesus katak baa sia
na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen
ne'e, tebes no loos: Ha'u ne'e,
Ema Raiklaran Isin. Ema mak
nakara moris nima-nimak, musti
talin aan no Ha'u. Kalo emi
la haa Ha'ukaan isin, no la
hemu Ha'ukaan raan, emi la
hetan moris.† 54 Mais ema mak
naa Ha'ukaan isin, no nemu
Ha'ukaan raan, nia netan moris
nima-nimak. Baa oras rai falu
fila, Ha'u moos kalo nia moris
nikar. 55 Haan malolok, mak
Ha'ukaan isin. Hemun malolok,
mak Ha'ukaan raan. 56 Ema
mak naa Ha'ukaan isin, no nemu
Ha'ukaan raan, nia moris talin
aan no Ha'u. Ha'u moos talin

✡ **6:45** Yesaya 54:13 † **6:53** Baa oras Yesus dale nosi haa Niakaan isin, no hemu Niakaan raan, Niakaan nakara na'ak, ema musti fiar baa Nia, no moris talin aan no Nia bei-beik. Hanesa baa Yohanis 6:40.

aan ko nia. 57 Ha'ukaan Ama iha lale'an mak solok Ha'u mai. Nia, mak moris huun. Ha'u ketan moris loos kosi Nia. Etuk, ema mak naa Ha'ukaan isin, nia moos netan moris loos nosi Ha'u. 58 Bei uluk sia naa tubi *manna* mak tuun nosi lale'an. Kleu-leur sia mate. Mais tubi mak tuun nosi lale'an baa oras ne'e, oin seluk, tan ema mak naa Tubi nia, netan moris nima-nimak."

59 Yesus nanorin lia ne'e sia, iha ema Yahudi siakaan uma hamulak ida iha kota Kapernaum.

Ema wa'in nakiduk nela Yesus

60 Baa oras nia, ema wa'in tuir Yesus ti'an. Mais oras sia rona Niakaan hanorin nia, balu dale na'ak, "Hanorin nia nalo ami blaar, tan todan basuk! La noo mak atu simu!"

61 Mais Yesus natene sia nakusuk baa malu nunia. Nia nusu baa sia na'ak, "Emi horan susar simu Ha'ukaan hanorin ne'e ka? 62 Kalo nunia, oin nunabee tenik, baa oras emi haree Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e, sa'e kikar baa Ha'ukaan fatin uluk?

63 Maromak Kmalar dei mak noo beran atu foo moris nima-nimak. Ema raiklaran la noo beran nunia. Tan Ha'ukaan hanorin ne'e nahabut nosi Maromak Kmalar, Ha'ukaan hanorin moos bele foo moris nima-nimak. 64 Mais emi balu la fiar."

Yesus dale nunia, tan Nia natene kedan, see sia mak la fiar no see mak atu fa'an lakon Nia. 65 Hotu Nia dale tenik na'ak, "Etuk, Ha'u katak baa emi ti'an ka'ak, Ha'ukaan Ama iha lale'an musti loke dalan bodik ema lai, foin ema nia bele dadi baa Ha'ukaan ema."

66 Nahuu baa oras nia, ema wa'in mak tuir Yesus nakiduk nela Nia. 67 Naree nunia, Yesus nusu baa Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nia na'ak, "Kalo emi, nunabee? Atu hakiduk hela Ha'u no ka?"

68 Mais Simon Petrus nataa na'ak, "Ama Boot! Ami atu baa see tenik? La noo ema seluk tenik mak bele katak baa ami hosi dalan nunabee ami bele hetan moris nima-nimak. Ita Boot mesan! 69 Ami fiar baa Ita Boot. Ami hatene ti'an ha'ak, Ita Boot ne'e Na'i Maromak Eman Moon."✡

70 Hotu, Yesus katak baa sia na'ak, "Ha'u kboi kola ti'an emi na'in sanulu resin rua. Mais hanoin! Ida nosi emi nu'u diabu!" 71 Ema mak Yesus dale nia, kona baa Yudas, mak Simon Iskariot oan. Yudas nia, ema ida nosi Yesus Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua. Yudas, mak atu fa'an Yesus.

7

Yesus no alin sia

1 Nunia hotu, Yesus sia la'o nasirin rai Galilea. Nia la no'uk baa rai Yudea, tan Yahudi ulun sia iha nebaa buka dalan atu no'o Nia. 2 Baa oras nia, ema Yahudi siakaan loron boot kre'is ti'an. Loron boot nia, sia temi na'ak, "Dahur Batane".* 3 Tan loron boot kre'is ona, Yesus alin sia naruka Nia na'ak, "Di'ak liu, Mau baa Yudea, nebee ema mak tuir Mau iha nebaa moos bele naree lia mak Mau nalo. 4 Kalo ema ida nakara nebee ema wa'in naree niakaan hahalok maka'as, nia keta nalo nakfunin. Mau nase'i ti'an tadak blaar oi-oik. Di'ak liu, ema wa'in bele naree!" 5 Yesus alin sia dale nunia, tan sia du'uk la duun fiar baa Nia.

6 Mais Yesus nataa na'ak, "Nune'e, ali sia. Oras ne'e, Ha'ukaan oras sei la to'o dauk. Mais kalo emi atu baa, wainhira moos bele. 7 Ema raiklaran sia la hirus emi. Mais sia hirus Ha'u,

✡ **6:69** Mateus 16:16; Markus 8:29; Lukas 9:20

* **7:2** 'Dahur Batane' nia, la'o to'o loron walu. Dahur nia, boot basuk. Baa oras dahur nia sei la'o, ema Isra'el sia nein heik iha batane mak nariik iha siakaan uma. Batane foo natene baa sia na'ak, siakaan bei uluk sia moos nein iha batane baa oras la'o nasirin iha fatin fuik. Batane nia moos hanesan batane mak ema nariik iha to'os laran baa oras ku'u. Leno iha Sai hosi Mesir 23:16; Na'i Lulik siakaan Ukun-badu 23:33-36, 39-43; Dale Hikar Lia Moris Dalan 16:13-15; Sakaria 14:16-19.

tan kalore mohu siakaan hahalok aat. 8 Oras ne'e, loron boot nia sia kre'is mai ona. Di'ak liu, emi baa uluk Yerusalem lai. Ha'u ksei la baa, tan niakaan oras sei la to'o dauk." 9 Yesus dale notu nunia baa alin sia, Nia moos nein heik iha rai Galilea.

Yesus tuir loron boot Yahudi

10 Yesus alin sia baa tuir ema Yahudi siakaan loron boot iha Yerusalem ti'an, Yesus moos baa tuir nadahur. Mais Nia la'o nakfunin, nebee ema keta natene. 11 Oras loron boot nia to'o, Yahudi ulun sia buka Nia iha Yerusalem. Sia nusu ema iha nia na'ak, "Ema nia iha nabee?"

12 Ema wa'in namaas baa malu tan Nia. Balu na'ak, "Nia ne'e, ema di'ak."

Balu tenik na'ak, "Lale! Nia ne'e, tolek teen mak nakara bosok ema wa'in." 13 Mais la noo ema ida mak naksakar aan dale malorek nosi Yesus, tan sia nata'uk ulun nia sia.

14 Loron boot nia to'o klaran, Yesus tama baa Uma Hamulak Huun laran. Hotu Nia nahuu nanorin iha nia. 15 Yahudi ulun sia moos blaar karin to'o dale na'ak, "Ema ne'e sakola la to'o. Oin nunabee Nia bele nanorin furak Hakerek Moon isin nune'e?"

16 Yesus katak baa sia na'ak, "Hanono mai. Lia mak Ha'u kanorin, lahoos nosi Ha'u du'uk, mais nosi Na'i Maromak, tan Nia mak solok Ha'u. 17 Ema mak beer tuir Niakaan hakara, ema nia bele natene malorek na'ak, Ha'ukaan hanorin ne'e mai nosi Na'i Maromak. 18 Kalo ema dale foti naran du'uk, keta fiar nia, tan nia buka tonun dei. Mais kalo ema dale foti ema mak solok nia naran, nia dale moon. 19 Emi la hatene Ukun-badu Bei Musa ka? Kalo emi hatene, tan saa emi la halo tuir? Tan saa emi buka dalan atu ho'o Ha'u?"

20 Rona Yesus dale nunia, ema wa'in nusu Nia na'ak, "O dale saa mak ne'e? O bulak ti'an ka? See mak atu no'o O?"

21 Yesus nataa na'ak, "Nune'e. Ha'u kfoin kase'i tadak blaar kodi kadi'ak kola ema ida baa loron hamulak dei, emi nawan sa'e ti'an ha'ak, ha'u kserwisu baa loron hamulak. 22 Mais emi moos serwisu baa loron hamulak. Uras emi halo lahan hamane aan. Masik loron nia kona baa loron hamulak moos, emi halo luku dei, tan Bei Musa foo ukun-badu na'ak, musti halo lahan hamane aan baa oras oan mane otas loron walu. (Tuir loos, Na'i Maromak natuun uluk ukun-badu nia baa Bei Abraham, foin Bei Musa.)✡ 23 Emi halo lahan kona baa loron hamulak nia, emi ha'ak, la hakur ukun-badu. Tan saa emi nawan sa'e Ha'u oras kadi'ak kola ema ain asak baa loron hamulak?✡ 24 Keta tetu ema nosi isin luan dei. Hanoin halo naruk, nebee tetu di'a-di'ak lai, foin hakotu."

Ema toe nosi lia Yesus mak Kristus

25 Nunia hotu, ema kota Yerusalem benar nodi nusu baa malu na'ak, "Ema ne'e, ema mak ema buka atu no'o ka? 26 Oin nunabee bele nunia? Tan Nia dale malorek iha ema wa'in oin. Ema moos la nakahik Nia. Arumak itakaan ulun sia naneo na'ak, Ema ne'e mak Kristus! 27 Lia nia la kona, tan kalo Na'i Maromak solok Kristus mai, ita la hatene Nia nosi nabee. Mais Ema ne'e, ita hatene."

28 Baa oras nia, Yesus sei nanorin iha Uma Hamulak Huun lalawar. Rona nola ema nia sia dale nunia, Nia nusu sakar baa sia nodi lian maka'as na'ak, "Emi haneo ha'ak, emi hatene Ha'u ne'e See, no Ha'u kmai kosi nabee ka? Ha'u kmai iha ne'e, lahoos tuir Ha'ukaan hakara du'uk, mais tuir Na'i Maromak hakaran, tan Nia mak solok Ha'u. Mais emi la hatene Nia! 29 Ha'u mak katene, tan Ha'u kmai kosi Nia no Nia mak solok Ha'u."

30 Tan Yesus dale nunia, ema buka atu kohi Nia nohuun. Mais la noo ema ida moos mak kohi

✡ **7:22** Lia Uluk Fohon 17:10; Ukun-badu Na'ilulik 12:3 ✡ **7:23** Yohanis 5:9

Nia, tan Niakaan oras sei la to'o dauk. 31 Nosi ema lear iha nia, wa'in fiar baa Nia. Sia dale na'ak, “Ema ne'e nase'i tadak blaar wa'in ti'an. Nia nanis mak Kristus.”

Ulun sia naruka ema kohi Yesus

32 Iha ema lear nia klaran, noo ema na'in hira nosi partee Farisi. Sia rona nola ema wa'in namaas baa malu lia nosi Yesus. Hotu, sia no na'ilulik ulun sia naruka ema makdaka Uma Hamulak Huun na'in hira, baa kohi Yesus.

33 Natoon baa nia, Yesus katak baa ema lear nia na'ak, “Ha'u kamutuk ko emi, la oras dei. La kleur ona, Ha'u fila kikar baa Ha'ukaan maksolok. 34 Hotu, emi buka Ha'u, mais la hetan, tan Ha'u atu kbaa fatin ida mak emi la bele tuir.”

35 Rona nola nunia, Yahudi ulun sia nakusuk baa malu na'ak, “Takseer, ema ne'e atu la'o baa fatin nabee to'o ita la bele hetan? Arumak Nia baa nakfunin iha itakaan ema Yahudi mak la'o rai leet ka? Nia atu baa nanorin ema mak dale lia Yunani iha nebaa ka? 36 Nia nakara saa, to'o dale na'ak, ‘Emi buka Ha'u, mais la hetan.’ Nia moos dale na'ak, ‘Ha'u atu kbaa fatin ida, mak emi la bele tuir.’ Ne'e na'ak saa?”

Wee mak foo moris

37 Dahur Batane nia loron rohan, loron mak boot kaliuk. Baa loron nia, Yesus nariik nodi nahii na'ak, “Hanono di'a-di'ak. See mak nanroo, mai baa Ha'u atu nemu!✡ 38 See mak fiar, mai atu nemu! Tan Hakerek Moon na'ak, ‘Wee mak foo moris atu nakduar sai nosi ema makfiar neon laran.’”✡ 39 Hodi dale nunia, Yesus dale nosi Maromak Kmalar Lulik, tan nosi ikus, ema hotu-hotu mak fiar baa Yesus simu Kmalar Lulik nia. Mais baa oras Yesus dale nunia, sia sei la simu Kmalar Lulik, tan Na'i Maromak sei la foo dauk. Tebes. Na'i Maromak sei la foo, tan Nia sei la foti-nahaas Yesus dauk.

Ema fa'e karin malu tan lia Yesus

40 Ema lear iha nia rona nola Yesus dale nunia, balu dale na'ak, “Ema ne'e, nanis Maromak mako'an mak Nia nameno kedan ti'an hori uluk!”✡

41 Balu tenik na'ak, “Lale! Nia ne'e, Kristus!”

Mais balu tenik sakar na'ak, “La bele! Kristus lahoos ema Galilea. 42 Tan Hakerek Moon na'ak, Kristus, Na'i Daud husar-binan. Hakerek Moon moos na'ak, Kristus nosi Betlehem, Na'i Daud leon.”✡ 43 Hodi nunia ema sia fa'e karin malu tan lia Yesus. 44 Ema na'in hira nakara kohi Nia. Mais la noo ida mak bele.

Yahudi ulun sia la fiar baa Yesus

45 Nunia hotu, ema makdaka Uma Hamulak Huun mai nikar baa na'ilulik ulun sia no ema Farisi sia. Ema boot nia sia nusu baa makdaka sia na'ak, “Tan saa emi la kohi hodi Yesus mai?”

46 Sia nataa na'ak, “Aikee, ama boot sia! La noo ema ida mak dale manesak no Nia!”

47 Hotu ema Farisi sia nusu na'ak, “Emi moos kona be'ur ti'an ka? 48 Hanoin! Nosi ami, ema Farisi no ulun sia, la noo ida mak fiar baa Ema nia. Tebes. Ami ema boot hotu-hotu, la fiar. Tan saa emi fiar? 49 Beik basuk! Ema ki'ik dei mak fiar baa Nia, tan sia la natene Ukun-badu Bei Musa. Habusik sia kona kastikar baa!”

50 Sia dale nunia, mais iha nia moos, noo ema Farisi ida naran Nikodemus. Uluk, nia mai dale no Yesus baa kalan. Nia nusu baa ema boot nia sia na'ak,✡ 51 “Nunabee? Tuir itakaan Ukun-badu, ita bele taa ukun kedas baa ema ka, lale? La bele, tan ita musti rona uluk baa ema nia lai, atu hodi hatene nia nalo sala saa lai, foin ita bele taa ukun baa nia.”

✡ **7:37** Ukun-badu Na'ilulik 23:36 ✡ **7:38** Yeskiel 47:1-12; Sakarias 14:8; Nehemia 9:15,19-20 ✡ **7:40** Hanoin Hikar Dalan Moris 18:18-19 ✡ **7:42** 2 Samuel 7:12; Mika 5:2 ✡ **7:50** Yohanis 3:1-2

52 Rona nola Nikodemus dale
nunia, sia nakbehek nia na'ak,
“Keta arumak o moos ema Galilea
ida! Hoi! Leno di'a-di'ak Hakerek
Moon lai! Nebee matene malorek,
tan la noo Maromak mako'an ida
kois mak mai nosi Galilea!”

Feto ida mak nakur biti-kluni

53 [Nunia hotu, ema nia sia
nakbo'as atu fila.†

8

1 Mais Yesus baa foho Saitun.
2 Baa awan seisawan, Nia tama
tenik baa Uma Hamulak Huun
lalawar. Ema wa'in mai baa Nia.
Nia moos tuur nanorin sia.
3 Natoon baa nia, noo feto ida
mak ema kohi nola no'i nakur
biti-kluni. Manorik ukun no ema
Farisi na'in hira dada nodi feto
nia mai baa Yesus. Sia seten feto
nia, nebee nariik iha sia hotu-
hotu oin. 4 Hotu sia katak baa
Yesus na'ak, “Ama. Feto ne'e kona
kohi oras no'i nakur biti-kluni.
5 Tuir Ukun-badu Bei Musa, ‘Ema
mak nakur biti-kluni musti kona
ukun kastikar tuda hodi fatuk to'o
mate.’ Dadi tuir Ama, nunabee?”✡
6 Ema nia sia nusu nunia, tan sia
nakara nahonu Yesus.

Mais Yesus la nataa kedas. Nia
natu'u, nodi liman fuan nakerek
baa rai. 7 Sia nusu Nia bei-beik,
foin Nia nariik, nodi katak baa
sia na'ak, “Nune'e. See nosi emi
mak la nalo sala dauk bele taa
ukun nodi tuda fatuk uluk baa
feto ne'e.” 8 Dale notu nunia,
Yesus natu'u nikar, nakerek tenik
baa rai.

9 Rona nola Yesus dale nunia,
ema nia sia noran moe. Ida-idak
natene aan na'ak, nia moos nalo
sala. Tan baa nia, nahuu nosi
matas to'o lawarik nakiduk ida-
idak, to'o la'o nela Yesus mesan
no feto nia. 10 Hotu Yesus nariik
nikar, nusu baa feto nia na'ak,
“Sia iha nabee ti'an? Sei noo ema
mak atu taa ukun kastikar baa o
ka?”

11 Feto nia nataa na'ak, “La noo
ti'an, Ama.”

Hotu Yesus katak baa nia na'ak,
“Ha'u moos la ko'uk taa ukun
kastikar baa o. Fila ona. Mais
manoin. Keta malo sala tenik
ona!”]*

Yesus, kroman mak naroma raiklaran

12 Hotu Yesus dale nikar tenik
no ema lear na'ak, “Ha'u ne'e,
kroman bodik ema raiklaran.
Ema mak tuir Ha'u la moris
iha makukun ona, mais nein iha
kroman mak natudu dalan baa
moris.”✡

13 Rona Yesus dale nunia, ema
Farisi na'in hira nakbehek Nia
na'ak, “Hoi! Ami la simu okaan
dale nia, tan O dale lia mosi aan
du'uk.”✡

14 Mais Yesus nataa na'ak,
“Nune'e. Masik Ha'u kdale lia
kosi aan du'uk, Ha'ukaan dalen
nia, loos, tan Ha'u katene, Ha'u
kmai kosi nabee, no Ha'u atu
kbaa iha nabee. Emi la hatene
lia nia. 15 Emi sukat Ha'u hodi
sasukat raiklaran. Mais Ha'u la
ksukat ema nunia. 16 Kalo Ha'u
ksukat ema, Ha'u kodi sasukat
loos. Tan Ha'u la ksukat mesan,
mais ko Ha'ukaan Ama mak solok
Ha'u. 17 Emi du'uk hatene Ukun-
badu Bei Musa na'ak, ‘Musti noo
ema rua mak katak lia manesak
lai, foin bele simu siakaan dale.’
18 Nunia tebes. Ha'u kdale
nunabee, Ha'ukaan Ama moos
natebes nunia, tan Nia mak solok
Ha'u.”

19 Hotu, sia nusu na'ak, “Okaan
Ama iha nabee?”

Yesus nataa na'ak, “Emi la
hatene Ha'u ne'e See. Emi moos la
hatene Ha'ukaan Ama. Kalo emi
tebe-tebes hatene Ha'u, emi moos
nanis hatene Nia.”

20 Lia ne'e sia hotu-hotu, Yesus
katak baa oras Nia nanorin iha

† **7:53** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan kaliuk la nakerek lia nosi feto ne'e. Takseer tinan rihun ida, foin lia ne'e nahuu mosu iha hakerek lia Yunani. ✡ **8:5** Ukun-badu Na'ilulik 20:10; Hanoin Hikar Dalan Moris 22:22-24 * **8:11** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan kaliuk la nakerek lia nosi feto ne'e sia. Takseer tinan rihun ida, foin lia ne'e nahuu mosu iha hakerek lia Yunani. ✡ **8:12** Mateus 5:14; Yohanis 9:5 ✡ **8:13** Yohanis 5:31

Uma Hamulak Huun, kre'is baa fatik libur osan hamulak. La noo mak kohi Nia, tan niakaan oras sei la to'o dauk.

Yesus katak na'ak, Nia atu baa fatin ida mak ema la bele tuir

21 Hotu, Yesus dale natutan na'ak, “Ha'u atu kla'o kela emi, atu baa fatin ida seluk. Nunia ti'an, emi buka Ha'u, mais la hetan, tan emi la bele baa fatin nia. Tebes. Emi la bele baa, tan nosi ikus, oras emi mate, emi sei hatiu hodi emikaan salan.”
22 Rona nola Yesus dale nunia, Yahudi ulun sia nusu baa malu na'ak, “Nia dale saa mak ne'e? Nia atu no'o aan du'uk ka? Tan saa Nia dale na'ak, ‘Emi la bele baa fatin nia.’”
23 Mais Yesus katak baa sia na'ak, “Emi hosi raiklaran mak iha raik. Mais Ha'u ne'e kosi lale'an mak iha leten. Emi hanoin loos lia raiklaran. Mais Ha'u lale.
24 Etuk, Ha'u katak ohin nia ka'ak, oras emi mate, emi sei hatiu hodi emikaan salan. Tebes. Tan kalo emi la fiar baa Ha'u, oras emi mate, emi sei hatiu hodi emikaan salan.”
25 Hotu sia nusu na'ak, “O ne'e, see?”

Yesus nataa na'ak, “Ha'u ne'e, Ema nia mak Ha'u katak kedan baa emi hori uluk.† 26 Noo lia wa'in mak Ha'u kbele duu baa emi. Mais Ha'u la kdale kasai. Ha'u kdale loos tuir Ha'ukaan Maksolok, tan Niakaan dalen, tebes no loos. Saa mak Ha'u krona ti'an kosi Nia, lia nia mak Ha'u kdale kato'o baa ema raiklaran ne'e.” 27 (Nodi dale lia Maksolok, Yesus dale nosi Aman iha lale'an. Mais sia la kohi.)
28 Hotu Yesus dale tenik na'ak, “Nosi ikus, emi hasa'e Ema Raiklaran Isin ti'an, foin emi hatene ha'ak, Ha'u ne'e, mak Ema nia. Ha'u la kalo saa ida tuir Ha'ukaan hakara. Ha'u kato'o loos saa mak Ama iha lale'an nanorin baa Ha'u. 29 Tan Nia mak solok Ha'u. Nia moos namutuk no Ha'u nimanimak. Nia la nabusik Ha'u kedas, tan Ha'u kalo tuir Niakaan hakara nohuun.”
30 Yesus katak lia ne'e sia, ema wa'in moos fiar baa Nia.

Yesus katak nosi hanorin loos mak sori nola ema nosi ata

31 Nunia hotu, Yesus katak baa ema Yahudi sia mak fiar baa Nia na'ak, “Kalo emi moris talin aan ho Ha'ukaan Manfatin nohuun, emi dadi baa Ha'ukaan maktuir mak loos. 32 Hodi nunia, emi hatene hola hanorin loos. Hanorin loos nia moos sori nola emi nosi ata.”
33 Mais sia sakar na'ak, “Hoi! Ami lahoos ema atan! Ami ne'e, Bei Abraham husar-binan! Tan saa O dale ma'ak, ami atu hetan sori nosi ata?”✡
34 Yesus nataa na'ak, “Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: ema hotu-hotu nalo sala, to'o dadi ata baa sala nia. 35 Mais ata la bele simu bein sasoin. Oa uma laran dei mak bele simu. 36 Ha'u ne'e, Na'i Maromak Oan. Kalo Ha'u ksori emi, emi sasin ti'an hosi sala. Hotu, la dadi ata baa sala ona.
37 Ha'u katene ti'an ka'ak, emi ne'e Bei Abraham husar-binan. Masik nunia, emi sei buka dalan atu ho'o Ha'u, tan la noo fatik bodik Ha'ukaan hanorin iha emikaan neon. 38 Ha'u kato'o ti'an lia saa mak Ha'u ksimu kosi Ha'ukaan Ama. Mais emi la titu, tan emi halo tuir emikaan matas sia.”

Yesus katak na'ak, ema Yahudi mak sakar nia, ilas ida no diabu ulun

39 Yesus dale notu nunia, ema nia sia sakar na'ak, “Keta dale nunia, tan ami ne'e, Bei Abraham husar-binan!”

Mais Yesus katak na'ak, “Kalo emi Abraham husar-binan tebes, emi musti haninu baa nia. 40 Ha'u kanorin emi lia loos mak Ha'u ksimu kosi Na'i Maromak, mais

† **8:25** Lia Yunani iha ne'e bele noo lia isin oik rua. Ida na'ak: ‘Ha'u katak kedan hori uluk.’ Ida tenik na'ak: ‘Tan saa Ha'u atu kdale baa emi?’ ✡ **8:33** Mateus 3:9; Lukas 3:8

emi sei buka dalan ho'o Ha'u. Abraham lisan, lahoos nunia.
41 Emikaan hahalok tuir emikaan matas sia dei."

Mais sia sei sakar na'ak, "Hoi! Ami ne'e, oa kabun laran! Lahoos oa kabun luan! Tan amikaan Aman, mesak ida dei. Nia mak Na'i Maromak!"

42 Yesus nataa sia na'ak, "Kalo Na'i Maromak emikaan Aman tebes, emi nanis hadomi Ha'u, tan Ha'u kmai kosi Nia. Ha'u kmai lahoos tan kakara du'uk, mais, tan Nia mak solok Ha'u. 43 Mais tan emi la ho'uk simu Ha'ukaan hanorin, nanis emi la kohi hola Ha'ukaan dalen nia.

44 Emi ne'e, ilas ida ho di-abu ulun. Ne'e na'ak, nia mak emikaan ama, tan emi haninu baa nia! Hori uluk aan, nia maho'o ema no sakar hanorin loos, tan nia la nakara hanorin loos. Kalo nia dale, dale naktolek, tan lisan nunia nanis. Nia, mak ama bodik ema tolek teen hotu-hotu.
45 Masik Ha'u kanorin hanorin loos moos, emi la fiar. 46 Ma'ak kokon! See nosi emi bele natudu lia kakaer na'ak, Ha'u kalo sala? La noo. Dadi, tan saa emi la ho'uk fiar baa Ha'u kalo kanorin hanorin loos?

47 Nune'e. Ema mak nanono baa Maromak Manfatin, nia mak Na'i Maromak oan. Mais, tan emi la hanono baa Ha'u, ne'e na'ak, emi lahoos Niakaan oan."

Yesus katak na'ak, oras Bei Abraham la moris dauk, Nia iha ti'an

48 Rona nola Yesus dale nunia, Yahudi ulun sia dale nahaat Nia na'ak, "Hoi bulak! O ne'e, ema Samaria, lahoos ema Yahudi."

49 Mais Yesus katak na'ak, "Ha'u lahoos bulak. Ha'u kakneter Ha'ukaan Ama iha lale'an, mais emi la hakneter Ha'u. 50 Ha'u la kbuka tonun, mais noo mak beer tonun Ha'u. Habusik Nia mak tetu Ha'ukaan hanorin na'ak, loos ka, lale.

51 Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: ema mak nalo tuir Ha'ukaan hanorin, nia la mate, mais netan moris nima-nimak."

52 Rona nola nunia, Yahudi ulun sia katak na'ak, "Oras ne'e, ami hatene nanis diabu tekar O, to'o O dale lia bulak. Bei Abraham mate. Maromak mako'an uluk sia moos mate. Tan saa O ma'ak, 'ema mak nalo tuir okaan hanorin, la mate?' Arumak O bula ti'an? 53 O maka'as liu Bei Abraham ka? O maka'as liu Maromak mako'an sia ka? Sia hotu-hotu mate ti'an. Manoin kokon, O ne'e, see?"

54 Mais Yesus nataa na'ak, "Kalo Ha'u ktonun aan, lia nia la no folin. Mais lahoos nunia, tan Ha'ukaan Ama mak nakara to-nun Ha'u. Nia, mak emi ha'ak, emikaan Ama Maromak. 55 Mais emi la hatene Nia. Ha'u mak katene. Kalo Ha'u kdale ka'ak, Ha'u la katene Nia, Ha'u kaktolek ti'an nu'u emi. Mais Ha'u kalo tuir Niakaan Manfatin, tan katene tebes Nia. 56 Emikaan Bei Abra-ham neon di'ak, tan nia natene Ha'u atu kmai. Oras ne'e, Ha'u kmai ti'an. Nanis nia neon di'ak basuk."

57 Hotu Yahudi ulun sia katak na'ak, "Okaan otas sei la to'o tinan lima nulu dauk! Oin nunabee O bele ma'ak, O maree Bei Abraham ti'an?"

58 Yesus nataa na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: Bei Abraham la moris dauk, Ha'u iha ti'an."

59 Rona nola nunia, ema nia sia foti fatuk atu tuda Yesus, tan Nia foti aan manesak no Na'i Maro-mak. Mais Nia sai nakfunin, la'o nela Uma Hamulak Huun nia.✡

9

Yesus nadi'ak nola ema delek ida

1 Nunia hotu, Yesus sia foin la'o baa, sia naree ema delek ida mak moris nodi. 2 Naree ema nia, maktuir sia nusu baa Yesus na'ak, "Ama Boot! See mak nalo sala to'o ema ne'e matan delek nunia? Nia du'uk ka, niakaan inan-aman?"

✡ **8:59** Yohanis 5:18

3 Yesus nataa na'ak, “Ema delek
ne'e la nalo sala, foin matan delek.
Niakaan inan-aman moos la nalo
sala. Nia moris nodi nunia, nebee
ema hotu-hotu bele naree Na'i
Maromak nalo lia kabaas baa nia.
4 Baa oras rai sei nakroma, Ha'u
kmusti karui aan serwisu bodik
Ha'ukaan Maksolok, tan la kleur
ti'an, rai nakukun, hotu Ha'u la
kbele serwisu ona. 5 Oras Ha'u
ksei iha raiklaran, Ha'u hanesan
kroman mak naksinak bodik ema
hotu-hotu.”✡
6 Yesus dale notu nunia, Nia
moos taniru kaban baa rai. Hotu
Nia natu'u baa rai, kahur kaban
no rai, nalo baa ta'u. Hotu Nia
kose ta'u nia baa delek matan.
7 Nia moos naruka delek nia
na'ak, “Baa fasi oin iha debu
Siloam.” (Iha lia Ibrani, Siloam
na'ak, ‘solok mai’.) Rona nola
Yesus dale nunia, delek nia moos
baa. Oras mai nikar, matan moon
ti'an!✡
8 Hotu, ema nia fila uma. To'o
baa, ema uma tehen sia naree nia.
Sia blaar, tan sia natene nia delek
mak moris nodi nadidu baa ema.
Sia nusu baa malu na'ak, “Delek
mak loron-loron tuur nadidu nia,
mak ne'e ka?”
9 Ema balu na'ak, “Tebes! Ema
nia mak ne'e ti'an!”
Mais ema balu seluk na'ak,
“Ema ne'e lahoos delek nia. Aru-
mak niakaan ilas nanesa malu no
delek nia.”
Rona nola nunia, ema nia katak
du'uk baa sia na'ak, “Delek uluk
nia, mak ha'u ne'e!”
10 Hotu sia nusu nia na'ak, “Oin
nunabee, to'o o matan moon ti'an
ne'e?”
11 Nia nataa na'ak, “Nune'e!
Ema ida naran Yesus nalo ta'u,
hotu kose baa ha'ukaan matan.
Hotu Nia naruka ha'u na'ak,
‘Baa fasi oin iha debu Siloam.’
Hotu ha'u kalo tuir. Oras ne'e,
ha'ukaan matan moon ti'an!”
12 Hotu sia nusu baa nia na'ak,
“Ema nia iha nabee?”
Nia nataa na'ak, “Matene!”

Ema Farisi leno ema mak uluk matan delek nia

13-14 Loron mak Yesus nalo ta'u
nodi nadi'ak nola ema delek nia
matan, loron nia kona baa ema
Yahudi siakaan loron hanawa ser-
wisu. Tan baa nia, ema nodi ema
mak ohin delek nia baa nataa ema
partee Farisi sia. 15 To'o baa, ema
Farisi nia sia nusu baa nia na'ak,
“O ma'ak lai! Tan saa o matan
bele moon?”
Nia nataa na'ak, “Nune'e, Ama
sia. Ema ida kose ta'u baa
ha'ukaan matan. Hotu ha'u kfasi
oin. Hotu ha'ukaan matan moon
kedas.”
16 Ema Farisi balu na'ak, “Ema
mak nadi'ak nola o nia, lahoos
nosi Na'i Maromak. Ami hatene
Nia ti'an, tan Nia nakur itakaan
ukun-badu nosi loron hanawa
serwisu.”
Ema balu tenik na'ak, “Oin nun-
abee ema mak nalo sala bele
nase'i tadak blaar nunia?” Hodi
nunia, ema nia sia toe malu to'o
fa'e karin malu.
17 Sia moos nusu tenik baa ema
mak ohin delek nia na'ak, “Tuir
o, Ema mak namoon okaan matan
nia, Niakaan ilas nunabee?”
Nia nataa na'ak, “Tuir ha'u,
Ema nia, Maromak mako'an ida.”
18 Yahudi ulun sia la fiar kalo
uluk ema nia matan delek. Tan
baa nia, sia naruka baa bolu inan-
aman mai nataa sia. 19 Inan-aman
mai ti'an, ulun sia nusu na'ak,
“Ema ne'e, emikaan oan ka? Nia
moris mai, matan delek kedas ka?
Oin nunabee, matan bele moon?”
20 Inan-aman nataa na'ak, “Nia
ne'e, amikaan oan tebes. Nia
moris mai, matan delek kedas.
21 Mais ami la hatene, nia nalo
oin nunabee to'o oras ne'e matan
moon ti'an. See mak namoon
matan, ami moos la hatene. Nia,
boot ti'an. Husu du'uk baa nia,
tan nia bele dale du'uk!” 22 Sia
dale nunia, tan sia nata'uk Yahudi
ulun sia. Sia natene ulun sia tau
mutu lia fuan ti'an na'ak, kalo noo
ema mak dale nasai na'ak, Yesus
nia, Kristus, ulun sia atu lelen ema

✡ **9:5** Mateus 5:14; Yohanis 8:12 ✡ **9:7** Lia Uluk Fohon 49:10; 2 Na'i Isra'el Sia 20:20; Yesaya 8:6

nia nosi uma hamulak. 23 Tan lia nia, inan-aman nataa loos dei na'ak, “Nia boot ti'an. Husu du'uk baa nia dei.”

24 Hotu, ulun sia bolu nikar ema mak ohin delek nia. Sia katak na'ak, “Nune'e! O musti dale moon iha Na'i Maromak oin, hodi daka Niakaan naran di'ak. Ami hatene fukur, Yesus nia, ema aat.”

25 Mais ema nia nataa na'ak, “Ama sia keta nawan sa'e, tan ha'u la katene kalo Ema nia, ema aat. Lia mak ha'u katene nune'e: uluk ha'ukaan matan delek, mais oras ne'e ha'ukaan matan moon ti'an.”

26 Sia nusu tenik baa nia na'ak, “Nia nalo saa baa o? Nia namoon okaan matan nunabee?”

27 Nia nataa na'ak, “Hoi! Ohin nia ha'u kdale ti'an, mais emi la ho'uk rona. Tan saa emi haruka ha'u kdale kikar tenik? Arumak, ama sia moos nakara dadi baa Niakaan maktuir ka?”

28 Rona nola nunia, sia tolak nahaat ema nia na'ak, “O dei mak dadi baa Niakaan maktuir ona! Ami ne'e, Bei Musa niakaan maktuir. 29 Ami hatene Na'i Maromak dale no Bei Musa. Mais ami la hatene Ema nia mai nosi kuak nabee.”

30 Ema mak uluk matan delek nia nataa na'ak, “Ha'u kblaar tebes! Emi la hatene Nia mai nosi nabee. Mais tuir loos, Nia mak namoon ha'ukaan matan. 31 Ita hotu-hotu hatene, Na'i Maromak la rona baa ema aat. Mais rona baa ema mak neon loos, no moris tuir Niakaan hakara.✡ 32 Nahuu nosi Na'i Maromak nase'i lale'an no raiklaran to'o baa oras ne'e, la noo lia ida moos mak katak nosi ema mak nadi'ak nola ema mak matan delek hodi moris. 33 Kalo Yesus la mai nosi Na'i Maromak, Nia la bele nalo saa ida nune'e.”

34 Sia nataa na'ak, “Hoi! O ne'e, ema aat hori okaan inan nahoris nola o! Oin nunabee to'o o manorin fila ami? Notar lalek ne'e!” Hotu sia te'ur sai nia, to'o lelen nia nosi uma hamulak.

Ema mak uluk matan delek fiar baa Yesus

35 Yesus rona nola na'ak, Yahudi ulun sia te'ur sai ema mak uluk matan delek nia, Nia baa buka ema nia to'o netan. Nia nusu baa ema nia na'ak, “Nunabee? O fiar baa Ema Raiklaran Isin ka?”

36 Mais ema nia nusu fila na'ak, “Nia see ida? Ita Boot tulun katak lai, nebee ha'u kbele fiar baa Nia.”

37 Yesus moos katak na'ak, “O masoru mola Nia ti'an, tan Nia mak no'i dale no o ne'e.”

38 Rona nola nunia, ema nia na'ak, “Ha'u kfiar Ita Boot!” Nia moos nakni'a nodi lo'u-sudur baa Yesus.

39 Hotu Yesus katak baa nia na'ak, “Ha'u kmai iha raiklaran ne'e atu tetu ema raiklaran. Nebee, ema matan delek bele naree, no ema mak natene aan matan moon, bele dadi delek.”

40 Iha nia noo ema Farisi na'in hira mak rona Yesus dale nia. Sia nusu na'ak, “Nunabee ti'an? Ami moos ema delek ka?”

41 Yesus nataa na'ak, “Kalo ema ida delek, tan nia la natene hanorin loos, nia la sala. Mais emi sala ti'an, tan emi dale ha'ak, emi matan moon.”

10

Lia hatetek nosi makbalin

1 Hotu, Yesus dale nodi lia hatetek na'ak, “Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos: hanoin baa bibi malae lalutuk. Kalo ema tama lalutuk la tuir nanokar, mais sa'e tuir ba'a, malorek ti'an na'ak, ema nia ema na'ok.

2 Mais kalo makbalin, nia tama tuir nanokar, tan nia mak naliku bibi malae. 3 Ema mak daka nanokar natene makbalin, hotu loke nanokar bodik nia. Bibi malae sia moos natene makbalin lian. Oras nia bolu naran ida-idak, sia tuir nia baa luan. 4 Nia la'o uluk, foin sia lolok tuir, tan natene niakaan lian. 5 Kalo ema mak lahoos siakaan makbalin, bibi malae sia la lolok tuir, mais

✡ **9:31** Kananuk Sia 66:18,19

nalai sasin, tan la natene ema nia lian.”
6 Yesus dale lia hatetek ne'e bodik ema nia sia, mais sia la kohi lia isin.

Yesus, makbalin di'ak

7 Hotu Yesus dale tenik na'ak, “Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos. Ha'u ne'e, nanokar iha bibi malae lalutuk. 8 Ema hotu-hotu mak mai uluk Ha'u, sia hanesan na'ok. Ha'ukaan bibi malae la rona baa sia. 9 Tebes. Ha'u ne'e, mak nanokar. Ema mak tama tuir Ha'u, netan moris. Sia dadi hanesan bibi malae mak tama-sai atu buka haa-hemun.✡ 10 Na'ok sia mai atu nana'o, atu no'o, no nadodok mohu ema siakaan moris. Mais Ha'u kmai atu foo moris kabaas.

11 Ha'u, makbalin di'ak mak daka di'a-di'ak Ha'ukaan bibi malae sia. Ha'u kodi liman rua latan Ha'ukaan moris to'o mate, nebee Ha'ukaan bibi malae sia bele netan moris. 12 Kalo ema seluk mak daka bibi malae sia, oras nia naree asu fuik ida mai, nia nalai nela. Hotu asu fuik nia kohi nola ida, rumak sia nalai karin. Ema mak daka oin nunia, lahoos bibi malae na'in. 13 Nia serwisu nakara nola osan dei, lahoos nadomi bibi malae sia.

14 Tebes! Ha'u, makbalin di'ak mak daka di'a-di'ak Ha'ukaan bibi malae sia. Ha'u katene sia. Sia moos natene Ha'u. 15 Nunia moos, Ha'ukaan Ama iha lale'an natene Ha'u. Ha'u moos katene Nia. Ha'u kodi liman rua latan Ha'ukaan moris to'o mate, nebee Ha'ukaan bibi malae sia bele netan moris.✡ 16 Ha'u moos koo bibi malae seluk sia mak sei la tama dauk baa lalutuk. Ha'u kmusti baa libur kola sia. Kalo sia rona nola Ha'ukaan lian, sia natene kedan. Hodi nunia, Ha'ukaan bibi malae sia dadi baa natar ida, makbalin ida.

17 Ha'ukaan Ama iha lale'an dadobe Ha'u, tan Ha'u kodi liman rua latan Ha'ukaan moris to'o mate, nebee Ha'u kbele moris kikar. 18 La noo ema ida mak naseten Ha'u klatan Ha'ukaan moris to'o mate, mais Ha'u na'in kakara. Ha'u koo beran latan Ha'ukaan moris. Ha'u moos koo beran atu kola kikar. Ha'u ksimu kola ukun nia kosi Ha'ukaan Ama iha lale'an.”

19 Rona nola Yesus dale nunia, ema Yahudi sia toe malu tenik. 20 Ema wa'in nosi sia na'ak, “Hoi! Ema ne'e bula ti'an! Arumak diabu tekar! Tan saa emi hanono baa Nia?”

21 Mais ema balu na'ak, “Ne'e lahoos ema bulak mak dale. Hanorin mak kabaas nunia, la isin ida dauk sai nosi diabu ibun! Diabu moos la nalo ema matan delek to'o moon.”

Yahudi ulun sia la simu Yesus

22 Baa oras nia, ema Yahudi sia nadahur loron boot ida atu nodi nanoin oras siakaan bei uluk sia namanas nikar Uma Hamulak Huun. Loron boot nia, kona baa rai udan.* 23 Oras nia, Yesus la'o iha Uma Hamulak Huun lalawar, to'o fatin ida naran ‘Fatin Na'i Soleman’. 24 Naree Yesus mai, Yahudi ulun sia kabuun nola Nia, hotu sia katak na'ak, “Hoi! O mabenar ami to'o wainhira? Kalo O ne'e tebe-tebes Kristus, ma'ak malorek.”

25 Yesus nataa na'ak, “Ha'u katak ti'an, mais emi la ho'uk fiar. Tadak blaar mak Ha'u kase'i hotu-hotu, kase'i kodi Ha'ukaan Ama beran. Lia nia nalore na'ak, Ha'u ne'e see. 26 Mais emi sei la fiar, tan emi lahoos Ha'ukaan bibi malae. 27 Ha'ukaan bibi malae malolok sia, natene Ha'ukaan lian. Ha'u

✡ **10:9** Kananuk Sia 118:20 ✡ **10:15** Mateus 11:27; Lukas 10:22 * **10:22** Oras ne'e, ema Yahudi sia temi loron boot nia na'ak, *Hanuka.* Loron boot nia kre'is no Natal. Kristus la moris dauk tinan atus ida neen nulu resin hitu (167 SM), lia ne'e dadi nune'e. Sondadu ulun boot Siria ida, naran Antiokus Epifanes, nadodok kota Yerusalem. Nia moos nadoor Uma Hamulak Huun, tan sobu karin sera fatik, hotu, seluk nodi niakaan ai'oi lulik. Ema Yahudi sia sakar tinan tolu laran, foin baa loron rua nulu resin lima (25), fulan *Kislef*, sia namoos hotu namanas nikar Uma Hamulak Huun.

moos katene sia. Sia moos tuir Ha'u. 28 Ha'u kfoo moris nimanimak baa sia. Ne'e na'ak, sia la naksasa kedas nosi Na'i Maromak. La noo ema ida kois mak bele nadau nola sia nosi Ha'u. 29 Ha'ukaan Ama iha lale'an mak latan sia baa Ha'u. Nia mak boot kaliuk. La noo ema ida kois mak bele nadau nola sia nosi Nia. 30 Ha'u ne'e ko Ha'ukaan Ama, Ami mesak ida."

31 Rona nola nunia, Yahudi ulun sia foti tenik fatuk atu tuda no'o Yesus. 32 Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Ha'u katudu ti'an lia kabaas wa'in nosi Ha'ukaan Ama. Emi hodi lia makonak ida nabee atu tuda ho'o Ha'u?"

33 Sia nataa na'ak, "Ami atu tuda O, lahoos tan matudu lia kabaas. Mais tan O dale mahaat Na'i Maromak. O ema raiklaran, mais O mola aan nu'u Na'i Maromak!"✡

34 Hotu Yesus nataa na'ak, "Iha Hakerek Moon, Na'i Maromak du'uk katak kedan nosi emikaan bei uluk sia na'ak 'Emi ne'e, nu'u maromak, tan emi dadi oan baa Nia Mak Aas Kaliuk'.✡ 35 Ita hatene nanis la noo lia fuan ida mak bele ho'as lakon hosi Hakerek Moon laran. Dadi, kalo Na'i Maromak du'uk filak ema nu'u 'maromak', 36 tan saa emi laran moras kalo Ha'u katak ka'ak, Ha'u ne'e, Na'i Maromak Oan? Ne'e, la tama kakutak, tan Nia mak natudu Ha'u, hotu solok Ha'u kmai iha raiklaran ne'e. 37 Nune'e. Kalo Ha'u la kala'o Niakaan serwisu, lalika fiar baa Ha'u. 38 Mais kalo Ha'u kala'o tebes, emi nokbiit fiar, tan haree ti'an tadak blaar mak kase'i. Hodi nunia, emi hatene ha'ak, Ha'u talin aan ko Ha'ukaan Ama. Nia moos talin aan no Ha'u."

39 Rona nola nunia, sia buka kohi Nia tenik, mais Nia sasin luku.

40 Hotu Yesus baa nikar mota Yordan balu baa, iha fatin mak uluk Yohanis sarani ema. Hotu, Nia nein heik iha nia.✡ 41 Ema wa'in mai buka Nia, nodi dale na'ak, "Yohanis la nalo tadak blaar ida kois. Mais lia hotu-hotu mak nia dale nosi Yesus ne'e, loos!" 42 Ema wa'in moos fiar baa Nia iha fatin nia.

11

Lasarus mate

1-2 Noo ema ida, naran Lasarus. Nia nein iha leo Betania namutuk no biin na'in rua naran Maria no Marta. (Maria ne'e, mak uluk fui mina morin baa Yesus ain, hotu no'as nodi niakaan fuuk.) Baa dala ida, Lasarus moras todan.✡ 3 Niakaan biin sia solok lia baa Yesus na'ak, "Ita Boot belun Lasarus, moras todan."

4 Rona lia nia, Yesus dale na'ak, "Moras ne'e la nodi nia baa mate. Na'i Maromak atu nodi lia ne'e natudu Niakaan kabaas, nebee ema foti-nahaas Ha'u, mak Niakaan Oan ne'e."

5 Yesus dodan Marta no alin Maria no Lasarus. 6 Mais oras Nia rona na'ak, Lasarus moras, Nia sei nein loron rua tenik iha mota Yordan balu baa. 7 Nunia hotu, Nia katak baa maktuir sia na'ak, "Mai ita baa hikar Lasarus leon iha rai Yudea."

8 Mais sia sakar na'ak, "Foin dadauk ne'e, Yahudi ulun sia atu tuda no'o Ita Boot iha nebaa. Oras ne'e Ita Boot sei nakara tenik baa nebaa ka?"

9 Yesus nataa na'ak, "Keta hata'uk! Sura loron, loro matan naksinak hori seisawan to'o loraik. Ne'e na'ak, noo kroman tuku sanulu resin rua laran. Kalo la'o iha kroman, ema la sidi ain, tan loro nakroma raiklaran. 10 Mais kalo la'o iha makukun, ema sidi ain, tan la noo kroman."*

11 Yesus dale notu nunia, Nia katak tenik na'ak, "Itakaan belun Lasarus toba ti'an. Mais Ha'u atu kbaa fu'a kadeer nia."

✡ **10:33** Ukun-badu Na'ilulik 24:16 ✡ **10:34** Kananuk Sia 82:1,2,6 ✡ **10:40** Yohanis 1:28 ✡ **11:1-2** Lukas 10:38-39; Yohanis 12:3 * **11:10** Yesus Niakaan hakara na'ak, "Ha'u ne'e, hanesan kroman. Dadi, baa oras Ha'u ksei iha kamutuk ko emi, emi manek dei."

12 Rona Yesus dale nunia, mak-
tuir sia na'ak, “Ita Boot. Kalo
nia toba, ne'e na'ak, nia atu di'ak
nikar.”
13 Tuir loos, Yesus dale soe lia
nosi Lasarus mamaten. Mais, sia
la kohi. 14 Hotu Nia katak malorek
na'ak, “Nune'e. Lasarus mate
ti'an. 15 Mais Ha'u neon di'ak, tan
baa oras nia mate, Ha'u la iha.
Mai ita baa Lasarus ona, nebee
saa mak atu dadi, bele nalo emi
fiar baa Ha'u.”
16 Iha nia moos no maktuir
ida, naran Tomas, mak ema temi
na'ak, “oa karuak”. Rona Yesus
dale nunia, nia katak baa maktuir
rumak sia na'ak, “Mai ona! Di'ak
liu ita hotu-hotu baa nebaa, nebee
ita mate bele-bele ho Nia.”

Yesus baa Betania atu nasoru Marta no Maria

17-19 Nunia hotu, Yesus sia baa
leo Betania.
Leo nia, dook nosi kota
Yerusalem kilo tolu dei. Ema
Yahudi wa'in moos mai nosi
nebaa atu namalu neon namutuk
no Marta no Maria.
Yesus sia to'o leo tehen, foin
natene na'ak, ema nakoi Lasarus
loron haat ti'an.
20 Oras Marta rona nola Yesus
mai ti'an, nia sai baa nasoru Nia.
Mais Maria nein iha uma laran
dei. 21 Nasoru ti'an, Marta katak
baa Yesus na'ak, “Adeei, Ama
Boot! Kalo Ama iha ne'e, nanis
ha'ukaan alin la mate. 22 Mais
ha'u kfiar, Ama nakara nusu saa
baa Na'i Maromak, Ama nanis
netan.”
23 Hotu Yesus katak baa nia
na'ak, “Marta! Okaan alin atu
moris nikar.”
24 Marta nataa na'ak, “Tebes.
Ha'u katene, baa oras rai falu fila
Na'i Maromak atu nalo ha'ukaan
alin moris nikar bele-bele no ema
hotu-hotu mak mate ti'an.”
25 Mais Yesus katak na'ak, “Ha'u
koo beran atu kalo ema moris
nikar, tan Ha'u ne'e, moris huun.
Ema mak fiar baa Ha'u, masik sia
mate ti'an moos, sia netan moris
to'o nima-nimak. 26 Nunia moos
baa ema mak sei moris. Marta, o
fiar baa Ha'ukaan dalen ne'e ka?”
27 Marta nataa na'ak, “He'e,
Ama Boot! Ha'u kfiar Ama Boot
ne'e, Kristus, Na'i Maromak Oan
mak Nia nameno ti'an atu solok
mai raiklaran ne'e.”

Yesus tanis

28 Marta dale notu nunia, nia
moos fila uma. To'o baa, nia
bolu nola alin Maria. Sia rua
mesan, hotu Marta katak na'ak,
“Ama Boot mai ti'an. Nia nakara
nasoru o.” 29-31 Rona nola nunia,
Maria nariik lai-lais baa nasoru
Yesus. Ema Yahudi mak tuur iha
uma laran naree nunia, sia moos
tuir kedas Maria, tan sia naneo
na'ak, nia atu baa tanis iha rate.
Baa oras nia, Yesus sia sei la
tama dauk baa leo laran, tan
sia sei iha fatin mak ohin sia
nasoru Marta. 32 To'o fatin nia
baa, Maria naree Yesus, hotu nia
nakni'a iha Yesus ain nodi katak
na'ak, “Adeei, Ama Boot! Kalo
Ama iha ne'e, nanis ha'ukaan alin
la mate.”
33 Naree Maria no ema Yahudi
mak tuir nia sia tanis nade'un
aan, Nia neon monu nodi noran
susar. 34 Hotu Nia nusu na'ak,
“Emi hakoi nia iha nabee?”
Sia nataa na'ak, “Mai Ama Boot!
Mai haree du'uk baa.”
35 Rona nola nunia, Yesus moos
luun turu, tan neon susar basuk.
36 Hotu ema Yahudi nia sia dale
baa malu na'ak, “Maree kokon
baa. Nia nadomi Lasarus liu
resik!”
37 Mais balu dale na'ak, “Ema
ne'e, bele namoon ema delek
matan. Tan saa Nia la bele sori
nola Lasarus nebee keta mate?”

Lasarus moris nikar

38 Nunia hotu, Yesus neon susar
tenik. Nia nare'is aan baa fatuk
kuak mak ema nakoi Lasarus baa.
Fatuk kuak nia, sia taka ti'an nodi
fatuk boot ida. 39 Naree nunia,
Yesus naruka ema iha nia sia
na'ak, “Foti sees fatuk ne'e!”
Rona nola nunia, Marta, mak
Lasarus biin, sakar na'ak, “Keta,
Ama Boot! Nia mate loron haat
ti'an! Nanis dois ti'an.”

40 Mais Yesus foo natene baa nia
na'ak, “O sei manoin ka lale, ohin
Ha'u kdale nia? Ha'u katak ti'an
ka'ak, kalo o fiar tebe-tebes baa
Ha'u, o atu maree Na'i Maromak
Niakaan maka'as.”
41 Hotu, ema na'in hira dudu
sees fatuk boot nosi rate nia.
Yesus tanaat sa'e baa lale'an, nodi
katak na'ak, “Ama! Ha'u ksera do-
dan, tan Ama rona Ha'u. 42 Ha'u
katene hori uluk ti'an Ama rona
Ha'u nohuun. Tan baa nia, Ha'u
kdale tenik baa oras ne'e iha
ema wa'in oin, nebee sia natene,
Ama mak solok Ha'u.” 43 Dale
notu nunia, Yesus nahii nodi lian
maka'as na'ak, “Lasarus! Sai mai
ona!”
44 Ema maten nia moos sai
kedas nosi kuak nia. Tais mak
ema nodi falun ain no liman, sei
nafati. Tais lesu moos sei taka
nola oin. Hotu Yesus naruka ema
iha nia sia na'ak, “Loke hola tais
nia lai, nebee nia bele la'o!”

Ema buka dalan atu no'o Yesus
(Mateus 26:1-5; Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2)

45 Naree nunia, ema Yahudi
wa'in mak mai namalu neon no
Maria, fiar baa Yesus. 46 Mais balu
baa nasara lia nia baa ema partee
Farisi sia.
47 Rona hotu lia nia, na'ilulik
ulun sia no ema Farisi sia naklibur
atu kabuar lia fuan. Sia dale
baa malu na'ak, “Ema nia nase'i
tadak blaar oi-oik ti'an! Ita musti
halo nunabee tenik? 48 Kalo
ita habusik Nia dei, ema hotu-
hotu bele fiar baa Nia hanesan
na'in. Hodi nunia, sondadu ukun-
rai Roma nadodok itakaan Uma
Hamulak Huun no ita ema Yahudi
hotu-hotu.”
49 Natoon baa tinan nia, Kayafas
mak dadi siakaan na'ilulik ulun
boot. Nia dale baa sia na'ak, “Hoi,
beik sia! Emi la hatene saa ida!
50 Di'ak liu, ema ida mate bodik
ema hotu-hotu. Kalo lale, son-
dadu Roma sia nadodok welon ita
ema Yahudi tomak.” 51 Tuir loos,
Kayafas dalen nia, Na'i Maromak
mak dale nodi Kayafas oin, tan
tinan nia, Kayafas mak na'ilulik
ulun boot. Hodi nunia, nia katak
kedan na'ak, Yesus atu mate bodik
ema Yahudi hotu-hotu. 52 Mais
tuir loos, Yesus la mate bodik ema
Yahudi mesan dei. Nia mate bodik
Na'i Maromak oan sia hotu-hotu
iha raiklaran ne'e. Sia tuur keke
lema rai, mais Nia atu nalo sia
dadi baa hutun ida.
53 Nahuu baa oras nia, ema
Yahudi ulun sia nametis lia mesak
atu no'o Yesus, tuir Kayafas dalen.
54 Tan baa nia, Yesus la nalore
aan tenik iha Yahudi ulun siakaan
klaran. Nia no maktuir sia
nakiduk baa leo ida, naran
Efraim, kre'is rai leet ida. Hotu,
sia nein heik iha nia.✡
55 Natoon baa nia, ema Yahudi
siakaan loron boot Paska kre'is
ti'an. Sura tinan, ema wa'in nosi
luan mai kota Yerusalem atu tuir
nadahur Paska iha nia. Sia mai
uluk atu namoos aan tuir ukun-
badu. 56 Ema wa'in mak mai
Yerusalem baa tinan nia, nakara
nasoru Yesus. To'o Uma Hamulak
Huun, sia nusu baa malu na'ak,
“Nunabee? Yesus moos mai dahur
ka, lale?” 57 Mais na'ilulik ulun sia
no ema Farisi sia naruka na'ak,
“Kalo noo ema mak natene Yesus
iha nabee, hasara baa ami lai!”
Sia dale nunia, tan sia nakara kohi
Yesus.

12

Maria fui mina morin baa Yesus ain
(Mateus 26:6-13; Markus 14:3-9)

1 Nunia hotu, sei hela loron
neen foin loron Paska to'o mai.
Yesus sia moos fila nikar baa
leo Betania, mak Lasarus leon.
Lasarus nia, ema mak Yesus nalo
moris nikar nosi mate. 2 Yesus
sia to'o baa, Lasarus no feton sia
sale Nia nebee naa kalan bele-bele
no sia. Yesus moos simu. Marta
naliku haan, Lasarus tuur naa
bele-bele no Yesus. 3 Hotu, Maria
nola mina morin folin todan botir
ida. Nia fui baa Yesus ain, hotu
nia no'as Yesus ain nodi fuuk.

✡ **11:54** Sura Renu Isra'el 9:10

Mina morin nuhar lema ke'an nia tomak.* ✡
4 Naree Maria nalo nunia, Yesus
Niakaan maktuir ida naran Yu-
das Iskariot (mak atu fa'an lakon
Yesus), namuun aan na'ak, 5 “Tan
saa la fa'an mina morin nia dei?
Mina morin nia folin todan hane-
san ema kansera tinan ida. Di'ak
liu fa'an baa dei, nebee fa'e osan
baa ema mukit sia!”† 6 Tuir loos,
Yudas dale nunia, lahoos tan nia
nadomi ema mukit sia. Mais tan
nia na'ok teen. Nia dadi baa Yesus
siakaan ema makaer osan, mais
isin ida-idak nana'o nola.
7 Mais Yesus nakahik na'ak,
“Habusik nalo baa. Nodi fui mina
morin ne'e, feto ne'e nahulin
kedan Ha'ukaan maten, foin ema
nakoi Ha'u. 8 Ema mukit sia iha
emikaan klaran nohuun. Mais la
kleur ona, Ha'u la kamutuk ko emi
tenik.”✡

Na'ilulik ulun sia buka dalan atu no'o Lasarus

9 Ema wa'in rona nola na'ak
Yesus iha leo Betania, sia mai atu
nasoru Nia. Sia moos mai atu
naree Lasarus, tan sia rona ti'an
na'ak, Yesus nalo Lasarus moris
nikar nosi mate. 10 Naree ema
wa'in nunia, na'ilulik ulun sia
kabuar lia fuan atu no'o Lasarus.
11 Ulun sia nakara nunia, tan sia
nata'uk ema Yahudi la rona baa
sia ona. Tan ema wa'in mak rona
lia Lasarus, sia hotu-hotu fiar baa
Yesus.

Ema simu Yesus iha Yerusalem hanesan simu na'i boot
(Mateus 21:1-11; Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40)

12 Baa awan, ema lear mak
mai atu tuir dahur Paska iha
Yerusalem, sia rona nola na'ak,
Yesus moos atu mai tuir dahur.
13 Hotu, sia baa kotu nola beet
tahan atu nodi simu Yesus mai,
hanesan ema simu na'in boot. Sia
nahii bele-bele na'ak,
“*Hosana!* Ita tonu-haboot Na'i
Maromak!
Na'i Maromak natudu ti'an
laran di'ak baa Na'i Isra'el.
Nia mai nodi Na'i Maro-
mak naran!”✡
14 Baa oras nia, sia netan kuda
keledai salak ida, hotu Yesus sa'e.
Lia nia nato'o lia mak hakerek
ti'an iha Hakerek Moon na'ak,
15 “Emi, ema Yerusalem, keta
hata'uk!
Emi, ema ‘Sion’, mana baa
nebaa lai!‡
Emikaan Na'in mai ti'an!
Nia mai, sa'e kuda keledai
salak ida.”✡
16 Baa oras nia, Yesus Niakaan
maktuir sia la natene lia nia isin.
Mais nosi ikus, oras Nia moris
nikar ti'an nosi mate hotu Na'i
Maromak foti-nahaas Nia, foin
sia nanoin nola na'ak, ema lear
siakaan hahalok nia kona baa saa
mak hakerek ti'an iha Hakerek
Moon.
17 Natoon baa Yesus nalo
Lasarus moris nikar nodi bolu
sai nosi rate, ema lear moos iha
fatin nia. Sia dale keke lia nia tan
naree nodi matan du'uk. 18 Rona
nola Yesus nase'i tadak blaar nia,
ema hetak wa'in mai simu Nia
oras atu tama Yerusalem. 19 Naree
nunia, ema Farisi sia dale baa
malu na'ak, “Lei haree! Ema hotu-
hotu iha raiklaran ne'e nalau aan
tuir Nia! Baa ikus, ita mak susar!
Kalo nunia, ita atu halo nunabee
tenik?”

Ema Yunani na'in hira nakara nasoru Yesus

20 Natoon baa nia, ema Yunani
na'in hira nosi rai seluk moos mai
tuir nadahur bele-bele loron boot
Paska iha Yerusalem. Masik sia
lahoos ema Yahudi, sia moos lo'u-
sudur baa Na'i Maromak. 21 Sia

* **12:3** Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak, mina nia, naran ‘nardos’. Uluk ema nalo nosi ai abut morin. Hakerek Moon lia Indonesia na'ak ‘narwastu’. Hakerek Moon lia Yunani moos na'ak, botir nia boot ‘litra’ ida, kona gram atus tolu rua nulu resin lima. Dadi ita hatene mina nia wa'in, takseer liter baluk ida. ✡ **12:3** Lukas 7:37-38 † **12:5** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, mina morin nia folin ‘denari’ atus tolu. Denari ida, manesak no badaen kansera loron ida. ✡ **12:8** Hanoin Hikar Dalan Moris 15:11 ✡ **12:13** Kananuk Sia 118:26 ‡ **12:15** Kota Sion nia, mak kota Yerusalem naran seluk. ✡ **12:15** Sakarias 9:9

mai nasoru Yesus Niakaan maktuir ida naran Filipus, nosi leo Betsaida iha rai Galilea. Sia nusu baa Filipus na'ak, “Mau! Ami bele hasoru Yesus ka?”

22 Rona nola nunia, Filipus baa na'ak Andreas. Hotu, sia rua baa nasara baa Yesus. 23-24 Yesus moos dale na'ak, “Ha'ukaan oras to'o mai ti'an. Ha'u kmusti mate uluk lai, foin Na'i Maromak fotinahaas Ha'u. Tebes! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos. Kalo ita kuda hare fini musan ida, fini nia musti dodok iha rai lai, foin bele moris nodi nasai fuan wa'in lear. Kalo la dodok nunia, fini nia nafati musan ida. 25 Ema mak la titu Na'i Maromak hakaran, mais nadomi resik niakaan moris iha raiklaran ne'e, niakaan moris la noo folin. Mais ema mak nadi'a aan latan to-tomak niakaan moris iha raiklaran ne'e, nia atu netan moris nima-nimak.✡ 26 Ema mak nakara serwisu bodik ha'u, nia musti tuir Ha'u bei-beik. Kalo Ha'u iha nabee, nia iha nia. Kalo nia nalo nunia, Ha'ukaan Ama iha lale'an moos nakneter nia.”

Yesus katak kedan nosi Niakaan mate

27 Nunia hotu, Yesus dale tenik na'ak, “Ha'ukaan neon susar basuk, to'o la katene atu ka'ak saa. Iha Ha'ukaan neon, Ha'u kakara kusu baa Ama nune'e: ‘Ama! Sori Ha'u nebee Ha'u lalika kona susar boot ne'e to'o mate.’ Tebes. Ha'u kakara kusu Ama nunia, mais la kusu falik, tan Nia solok Ha'u kmai, nebee Ha'u kmate. 28 Tan baa nia, Ha'u kusu nune'e dei: ‘Ama. Ha'u kalo tuir Ama hakaran dei, nebee ema hotu-hotu fotinahaas Ama naran.’”

Natoon baa oras nia moos, lia maliak ida nosi lale'an na'ak, “Ha'u kfoti-kahaas ti'an Ha'ukaan naran. Oras ne'e, Ha'u atu kfoti-kahaas tenik.”

29 Ema lear mak nariik iha nia moos rona nola lia maliak nia. Sia dale na'ak, “Hoi! Noo kokur lian!”

Mais balu na'ak, “Lale! Lia maliak nia, makbukar lale'an ida mak dale baa Yesus.”

30 Mais Yesus katak baa sia na'ak, “Lia maliak mak ohin sai nosi lale'an nia, bodik emi, lahoos bodik Ha'u. 31 Na'i Maromak Niakaan oras to'o ti'an atu tetu ema raiklaran. Niakaan oras moos to'o ti'an atu natoba nola a'aat huun mak kaer ukun iha raiklaran. 32 Kalo ema nasa'e Ha'u ti'an iha ai karuus, Ha'u atu kala'o kola ema hotu-hotu dadi baa Ha'ukaan ema.” 33 (Hodi nunia, Yesus nalore kedan Nia atu mate oin nunabee.)

34 Hotu, ema iha nia sia nusu na'ak, “Ami leno ti'an iha Hakerek Moon na'ak, Kristus atu moris nima-nimak. Kristus no Ema Raiklaran Isin nia, ema ida dei ka, lahoos? Kalo tebes nunia, tan saa Ama Boot na'ak, ‘Ema atu nasa'e Ema Raiklaran Isin iha ai karuus?’ Ema Raiklaran Isin nia, mak see?”✡

35 Yesus nataa na'ak, “La kleur ti'an, Ha'ukaan kroman la naroma baa emi ona. Tan baa nia, oras Ha'u ksei ko emi, emi musti moris loos, nebee lia aat keta taka nola kroman iha emikaan neon laran. Tan ema mak la'o iha makukun laran, la natene dalan atu baa nabee. 36 Oras Ha'ukaan kroman sei iha, emi musti fiar baa Ha'u no moris iha kroman laran, nebee emi bele hatene dalan atu baa nabee.”

Yesus dale notu nunia, Nia nakiduk nosi ema lear nia, tan nakara mesan.

Ema Yahudi wa'in la fiar baa Yesus

37 Masik Yesus nase'i tadak blaar wa'in ti'an iha ema lear oin moos, noo ema mak sei la no'uk fiar baa Nia. 38 Lia nia natebes saa mak Maromak mako'an Yesaya nakerek kedan hori uluk na'ak,

“Ama Boot! La noo ema mak fiar
baa amikaan dale!
Masik Ama Boot natudu beran
ti'an moos,

✡ **12:25** Mateus 10:39, 16:25; Markus 8:35; Lukas 9:24, 17:33 ✡ **12:34** Kananuk Sia 110:4; Yesaya 9:6; Yeskiel 37:25; Daniel 7:14 ✡ **12:38** Yesaya 53:1

sia la naree saa ida!”✡
39 Etuk, ema Yahudi balu la
bele fiar, tan Yesaya moos nakerek
nela ti'an lia nia na'ak,
40 “Na'i Maromak taka siakaan
neon,
to'o neon naktomak.
Nia nabusik siakaan neon na-
monas aan,
to'o sia la natene dalan loos.
Nia nabusik sia nunia,
nebee sia lalika fila mai buka
Ha'u.
Ha'u moos lalika kadi'ak kola
sia.”✡
41 Uluk Yesaya nakerek nunia,
tan nia naree nola ti'an Yesus
Niakaan maka'as, hotu nia dale
kedan lia nosi Yesus.
42 Masik Yesaya katak nunia
moos, sei noo Yahudi ulun balu
fiar baa Yesus. Mais sia la dale
nasai lia nia, tan sia nata'uk ema
Farisi sia atu lelen sia nosi uma
hamulak. 43 Sia fiar no-nook dei,
tan sia buka ema raiklaran tonun,
lahoos buka Na'i Maromak tonun.

Yesus hanorin mak ikus basuk bodik ema lear

44 Nunia hotu, Yesus dale nodi
lian maka'as na'ak, “Ema mak
fiar baa Ha'u, sia moos fiar baa
Ema mak solok Ha'u. 45 Kalo
ema naree Ha'u ti'an, sia moos
naree Ema mak solok Ha'u ti'an.
46 Ha'u kmai iha raiklaran ne'e
atu dadi kroman, nebee ema
mak fiar baa Ha'u la moris iha
makukun. 47 Kalo ema la tuir
Ha'ukaan hanorin, Ha'u la ukun
sia. Tan Ha'u kmai iha raik-
laran ne'e atu sori ema, la-
hoos atu ukun ema. 48 Mais
ema mak dudu sees Ha'u tan la
simu Ha'ukaan hanorin, siakaan
makotu lia noo ti'an. Tan oras rai
falu fila, Ha'ukaan hanorin mak
atu nasalak sia. 49 Ha'u la kanorin
kodi kakara du'uk, mais kanorin
tuir Ha'ukaan Ama hakaran, tan
Nia mak solok Ha'u atu kanorin
saa mak Nia naruka. 50 Ha'u
katene ka'ak, saa mak Nia naruka,
foo moris to'o nima-nimak. Tan
lia nia, saa mak Ha'u kanorin ne'e,
Ha'u ksimu kosi Ha'ukaan Ama.”

✡ **12:40** Yesaya 6:10

13

Yesus fasi maktuir sia ain

1 Loron boot Paska sei la nahuu
dauk, Yesus natene kedan Ni-
akaan oras to'o ti'an atu la'o
nela raiklaran ne'e, fila nikar
baa Aman iha lale'an. Mais Nia
nadomi basuk Niakaan ema sia
iha raiklaran, to'o latan to-tomak
Niakaan moris bodik sia.
2 Noo Yesus Niakaan maktuir
ida naran Yudas, mak Simon
Iskariot oan. Baa oras Yesus sia
tuur naa dahur Paska, diabu ulun
babilan Yudas neon, nebee Yudas
fa'an Yesus.
3 Yesus natene Nia mai nosi
Na'i Maromak. Nia natene, la
oras dei, Nia musti fila nikar baa
Na'i Maromak. Nia moos natene,
Niakaan Ama latan beran hotu-
hotu baa Nia. 4 Oras Yesus sia
tuur naa dahur Paska, Nia nariik,
hotu kolu faru. Nia moos nola
tais ida, kobar baa notak. 5 Nia
fui wee baa hanek ida, hotu nodi
fasi Niakaan maktuir sia ain. Fasi
notu ida, no'as namara nodi tais
mak iha notak nia. 6 Nia fasi
ida-idak ain nunia. Oras atu fasi
Simon Petrus ain, Simon Petrus
nusu na'ak, “Ama moos atu fasi
ha'ukaan ain ka?”
7 Yesus nataa na'ak, “Oras ne'e,
o sei la matene dauk saa mak Ha'u
kalo ne'e. Mais kleu-leur moos, o
matene.”
8 Mais Simon Petrus sakar
na'ak, “Keta nunia Ama Boot!
Keta fasi ha'ukaan ain.”
Yesus na'ak, “Kalo Ha'u la kfasi,
o la talin aan mo Ha'u.”
9 Simon Petrus na'ak, “Kalo
nunia, Ama keta fasi ha'ukaan ain
dei. Mais fasi no ha'ukaan liman
no ulun!”
10 Yesus katak baa nia na'ak,
“Kalo ema nariis ti'an, niakaan
isin moos ti'an, nia lalika fasi
tenik. Musti fasi loos ain dei. Kalo
emi, emi moos ti'an. Mais lahoos
emi hotu-hotu.” 11 (Yesus katak
na'ak “Lahoos emi hotu-hotu” tan
Nia natene see ida nosi sia mak
atu fa'an Nia.)

12 Fasi notu siakaan ain, Yesus
tau nikar faru, hotu baa tuur
naa nikar. Nia nusu baa sia
na'ak, “Nunabee? Oras Ha'u kfasi
emikaan ain, emi hatene hahalok
ne'e ka, lale? 13 Emi simu Ha'u
ahan nu'u emikaan Manorik no
emikaan Ulun. Lia nia makonak,
tan Ha'u nunia tebes. 14 Ha'u
ne'e, mak emikaan Manorik no
emikaan Ulun. Mais oras ne'e,
Ha'u kfasi ti'an emikaan ain ahan
nu'u ata ida. Emi moos musti
fasi malu ain nunia. 15 Ha'u
kalo nunia nebee dadi knaninuk
bodik emi. Ha'u kalo nunabee,
emi moos musti halo tuir nunia.✡
16 Ha'ukaan dalen ne'e tebes no
loos: ema ata ida la maka'as liu
nosi na'in. Ema ain-liman ida la
maka'as liu nosi ema mak solok
nia.✡ 17 Kalo emi hatene tebes
hanorin ne'e ti'an, hotu emi halo
tuir, emi sotir boot.

18 Ha'ukaan hanorin ne'e la
kona baa emi hotu-hotu, tan Ha'u
katene kedan ema mak Ha'u kboi
ti'an. Mais noo lia mak musti
dadi atu nato'o saa mak Hak-
erek Moon nakerek ti'an na'ak,
‘Ema mak tuur naa namutuk no
ha'u, tali'ur nodi la'o nela ha'u.’✡
19 Ha'u katak kedan lia nia baa
emi, nebee nosi ikus, kalo ema
la'o nela Ha'u nunia ti'an, emi
bele fiar ha'ak, Ha'u ne'e, mak
Kristus. 20 Rona di'a-di'ak, tan
Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no
loos. Ema mak loke neon nodi
simu ema mak Ha'u ksolok, nia
simu Ha'u. Ema mak simu Ha'u,
nia moos simu Ha'ukaan Mak-
solok.”✡

Yesus katak kedan na'ak, ema ida atu fa'an Nia
(Mateus 26:20-25; Markus 14:17-21; Lukas 22:21-23)

21 Yesus dale notu nunia, Nia
noran neon la di'ak. Nia katak
na'ak, “Rona mai, tan Ha'ukaan
dalen ne'e, tebes no loos: ema ida
nosi emi atu fa'an Ha'u.”

22 Rona nola nunia, Niakaan
maktuir sia benar. Sia titu baa
malu, tan la natene Yesus dale
kona baa see. 23 Baa oras nia,
ha'u, Yohanis ne'e, moos tuir bele-
bele ko maktuir seluk sia.* Ha'u
mak tuur iha Yesus sorin. 24 Tan
nunia, Simon Petrus natadan nodi
ulun baa ha'u, nebee kusu Yesus
dalen nia, kona baa see.

25 Karee nunia, ha'u kare'is aan
baa Yesus, hotu kusu ka'ak, “Ama.
Ema mak Ama Boot dale nia, kona
baa see?”

26 Yesus nataa na'ak, “Lei haree.
Ha'u atu kola tubi rohan ne'e,
lobas baa mako, hotu foo baa
see, ema nia mak ha'u kdale.”
Hotu Yesus lobas tubi nia foo baa
Yudas, Simon Iskariot oan. 27 Oras
Yudas simu nola tubi nia, diabu
ulun moos tama baa nia. Hotu
Yesus katak baa Yudas na'ak, “Lai-
lais ona! O atu malo saa, malo baa
ona. Keta mein tenik.” 28 Maktuir
rumak sia mak tuur naa iha nia,
la natene Yesus dalen nia isin.
29 Sia balu naneo na'ak, tan Yu-
das siakaan makaer osan, arumak
Yesus naruka nia baa sosa sa-saa
bodik haa dahur Paska. Balu
moos naneo na'ak, arumak Yesus
naruka Yudas baa fa'e osan oda
baa ema mukit sia.

30 Simu nola tubi nia, Yudas sai
lai-lais. Baa oras nia, rai kalan
ti'an.

Yesus foo ukun foun

31 Yudas sai ti'an, Yesus katak
na'ak, “Ha'u ne'e, Ema Raiklaran
Isin mak tuun mai nosi lale'an.
Na'i Maromak Niakaan oras to'o
ti'an atu foti-nahaas Ha'u. Hodi
nunia, ema bele naree Niakaan
kabaas. 32 Lia nia, la kleur dadi.
Nia atu foti-nahaas Ha'u, tan Ha'u
ktalin aan ko Nia.

33 Oa sia! Ha'u kadomi emi ba-
suk, mais la kleur tenik Ha'u la ka-
mutuk ko emi ona. Emi atu buka
Ha'u, mais la hetan. Saa mak Ha'u

✡ **13:15** Lukas 22:27 ✡ **13:16** Mateus 10:24; Lukas 6:40; Yohanis 15:20 ✡ **13:18** Kananuk Sia 41:10 ✡ **13:20** Mateus 10:40; Markus 9:37; Lukas 9:48, 10:16 * **13:23** Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak, maktuir mak tuur iha Yesus sorin nia, ‘maktuir mak Yesus dadobe’. Ema matenek Hakerek Moon na'ak, maktuir nia, mak Yohanis, ema mak nalo hakerek ne'e.

katak ti'an baa Yahudi ulun sia,
Ha'u katak tenik baa emi ka'ak,
'Ha'u atu kbaa fatin ida mak
emi la bele tuir.'✡ 34 Tan nunia,
Ha'u kfoo ukun foun ida baa emi
nune'e: emi musti hadomi malu.
Ha'u kadomi emi oin nunabee,
emi moos musti hadomi malu oin
nunia.✡ 35 Kalo emi hadomi malu
nunia, ema hotu-hotu bele natene
malorek na'ak, emi ne'e Ha'ukaan
maktuir."

Yesus katak kedan na'ak, Petrus atu neli Nia
(Mateus 26:31-35; Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34)

36 Nunia hotu, Simon Petrus
nusu baa Yesus na'ak, "Ama Boot
atu baa nabee?"

Yesus nataa na'ak, "Ha'u atu
kbaa fatin ida mak oras ne'e, o sei
la bele baa dauk. Mais nosi ikus,
o moos bele baa."

37 Mais Petrus nataa na'ak,
"Ama Boot! Ha'u kadi'a aan ti'an
atu mate bodik Ama. Tan saa oras
ne'e, sei la kbele dauk?"

38 Yesus nataa na'ak, "Tebes ka?
O makara latan okaan moris atu
mate bodik Ha'u ka? Rona, tan
Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no
loos: manu sei la kokoreek dauk,
o meli Ha'u isin tolu ti'an."

14

La noo dalan seluk nalo ita di'ak malu ho Ama, hela mesan Yesus dei

1 Hotu, Yesus dale tu'an tenik
na'ak, "Keta hanoin wa'in. Emi
fiar baa Na'i Maromak ti'an,
dadi emi moos musti fiar baa
Ha'u. 2 Iha Ha'ukaan Ama uman,
noo ke'an wa'in. Kalo lahoos
nunia, Ha'u nanis katak kedan
baa emi. Oras ne'e, Ha'u atu kbaa
kadi'a fatin bodik emi iha nebaa.
3 Kadi'a kola ti'an, foin Ha'u kmai
kola emi, nebee ita bele-bele hein
fatik ida. 4 Emi hatene ti'an dalan
baa fatin mak Ha'u atu kbaa nia."

5 Rona nola nunia, Tomas nusu
na'ak, "Ama Boot! Ami la hatene
Ama Boot atu baa nabee. Nun-
abee ami bele hatene dalan baa
nebaa?"

6 Yesus katak na'ak, "Ha'u ne'e,
dalan baa Na'i Maromak. Ha'u
ne'e, mak kaer hanorin loos. Ha'u
ne'e, mak foo moris loos baa ema.
La noo dalan seluk mak nodi
ema baa Ama, Ha'u kmesan dei.
7 Kalo emi hatene tebe-tebes Ha'u,
ne'e na'ak, emi moos hatene ti'an
Ha'ukaan Ama. Dadi, nahuu baa
oras ne'e, emi hatene Nia ti'an, no
haree Nia ti'an."

8 Rona nola nunia, Filipus nusu
na'ak, "Ama Boot! Tulun matudu
Ama Boot Aman baa ami lai! Ha-
ree loos dei moos, to'o ti'an."

9 Yesus katak baa nia na'ak,
"Filipus. Ha'u kamutuk ko emi
kleur ti'an. Tan saa emi sei la
hatene tebe-tebes Ha'u? Ema mak
naree Ha'u ti'an, nia moos naree
Ha'ukaan Ama ti'an. Tan saa
o sei musu tenik Ha'u katudu
Ha'ukaan Ama baa o? 10 Ha'u
katak ti'an ka'ak, Ha'u ktalin aan
ko Ha'ukaan Ama, Nia moos talin
aan no Ha'u. O fiar lia nia
ka, lale? Saa mak Ha'u kdale
ne'e, la nahabut baa Ha'u du'uk,
mais nahabut baa Ha'ukaan Ama,
tan Nia nodi Ha'u atu nala'ok
Niakaan serwisu. 11 Fiar baa
Ha'u dei, oras Ha'u ka'ak, Ha'u
ktalin aan ko Ha'ukaan Ama, Nia
moos talin aan no Ha'u. Masik
emi la hakara simu Ha'ukaan lia
fuan ne'e, fiar baa dei, tan emi
haree ti'an hotu-hotu mak Ha'u
kase'i. 12 Rona mai, tan Ha'ukaan
dalen ne'e, tebes no loos. Ema
mak fiar baa Ha'u, bele nalo lia
hotu-hotu mak Ha'u kalo. Nia
moos bele nalo maka'as liu tan
tenik, tan Ha'u atu kbaa Ha'ukaan
Ama. 13 Tan emi talin aan ho
Ha'u, emi bele hodi Ha'ukaan
naran. Emi hamulak husu saa
hodi Ha'ukaan naran,* Ha'u kalo

✡ **13:33** Yohanis 7:34, 8:22-23 ✡ **13:34** Yohanis 15:12,17; 1 Yohanis 3:23; 2 Yohanis 5 * **14:13** Hamulak "hodi Ha'ukaan naran" lia nia isin na'ak, ita hamulak tuir Yesus Niakaan hakara. Ita bele "hodi Yesus naran" kalo ita dadi baa Niakaan ema, kalo ita moris talin aan ho Nia, hodi hanono baa Nia, no fiar ha'ak, Nia mate nebee kasu mohu itakaan salan. Dadi hamulak "hodi Yesus naran" la manesak no "temi Yesus naran".

bodik emi. Hodi nunia, Ha'u katudu Ha'ukaan Aman kabaas.
14 Tebes. Emi hamulak husu saa hodi Ha'ukaan naran, Ha'u kalo bodik emi."

Yesus nameno atu solok Kmalar Lulik mai

15 Hotu, Yesus dale tenik na'ak, "Kalo emi hadomi Ha'u, emi halo tuir Ha'ukaan ukun sia. 16-17 Ha'u kusu baa Ha'ukaan Ama, kalo Ha'u la kamutuk tenik ko emi, Nia foo Malikuk ida baa emi. Malikuk nia, mak Niakaan Kmalar Lulik. Malikuk nia atu nanorin hanorin loos baa emi. Ema balu iha raiklaran ne'e, la bele simu Nia, tan sia la natene Nia no la titu Nia. Mais emi hatene Nia, tan Nia talin aan no emi. Nia moos atu namutuk no emi nohuun.

18 Ha'u la kla'o kela emi ahan nu'u oa kiak. Tan Ha'u atu kmai kikar baa emi. 19 La kleur falik, ema seluk iha raiklaran ne'e la naree Ha'u ona. Mais emi haree Ha'u. Emi atu moris, tan Ha'u kmoris kikar. 20 Hodi nunia, emi bele hatene ha'ak, Ha'u ktalin aan ko Ha'ukaan Ama; emi talin aan ho Ha'u; Ha'u moos talin aan ko emi.

21 Ema mak simu Ha'ukaan ukun sia, hotu nalo tuir, nia nadomi Ha'u. Ha'ukaan Ama moos nadomi nia. Ha'u moos kadomi nia, no atu katadu aan baa nia."

22 Iha nia, noo ema ida naran Yudas (mais lahoos Yudas Iskariot). Rona nola Yesus dale nia, Yudas ne'e nusu na'ak, "Ama Boot nakara natadu aan baa ami. Mais tan saa Ama la no'uk natadu aan baa ema seluk sia iha raiklaran ne'e?"

23 Yesus nataa na'ak, "Nune'e. Ha'u katadu aan baa ema mak nadomi Ha'u no nalo tuir Ha'ukaan hanorin. Ha'ukaan Ama moos nadomi ema nia. Hotu, Ami atu mai moris neon ida ho nia. 24 Mais ema mak la nalo tuir Ha'ukaan hanorin, nia la nadomi Ha'u. Hanorin mak emi rona ne'e, la mai nosi Ha'u du'uk, mais nosi Ha'ukaan Ama mak solok Ha'u.

25 Ha'u katak kedan lia ne'e sia baa emi, tan oras ne'e, Ha'u ksei kamutuk ko emi. 26 Mais la kleur ona, Ha'ukaan Ama atu solok Malikuk ida mai. Nia, mak Niakaan Kmalar Lulik. Kmalar Lulik nia atu seluk Ha'u iha raiklaran ne'e. Nia atu nanorin lia hotu-hotu baa emi, nodi foo natene lia hotu-hotu mak Ha'u katak ti'an baa emi.

27 Kalo Ha'u kbaa ti'an, Ha'u kfoo baa emi moris manek no dame. Moris oin nunia la mai nosi raiklaran, mais mai nosi Ha'u du'uk. Dadi, keta haneo wa'in no hata'uk. 28 Emi rona ti'an Ha'u kdale ka'ak, 'Ha'u atu kla'o kela emi, mais atu mai kikar.' Kalo emi hadomi Ha'u, emi musti neon di'ak bele-bele ho Ha'u, tan Ha'u kfila baa Ha'ukaan Ama. Nia maka'as liu Ha'u. 29 Ha'u katak kedan ti'an lia ne'e sia baa emi, nebee kalo lia ne'e sia naksain, emi bele fiar baa Ha'u. 30 La kleur falik, Ha'u la kdale tenik ko emi ona, tan diabu ulun mai ti'an. Nia kaer ukun iha raiklaran ne'e, mais la kaer ukun baa Ha'u.
31 Masik nia mai moos, Ha'u kala'o luku Ha'ukaan Ama ukun. Tan lia nia natudu baa ema iha raiklaran ne'e na'ak, Ha'u kadomi Ha'ukaan Ama liu resik.

Nunia dei. Mai ita baa ona!"

15

Yesus hanesan ai anggor huun

1 Hotu, Yesus dale tenik na'ak, "Ha'u ne'e, mak ai anggor huun malolok.* Ha'ukaan Ama, mak to'os na'in. 2 Ai huun ne'e, sorun wa'in. Sorun mak la nafua, to'os na'in taa kotu hotu soe. Sorun mak nafua, to'os na'in namoos

* **15:1** Iha Hakerek Moon Mamenon Tuan, ema makerek badaen sia, nakara nanesa ema Isra'el no ai anggor huun ida, no to'os anggor ida. (Leno Kananuk Sia 80:8-16; Yeremia 2:21; Yeheskial 15:1-8, 19:10-14; Hosea 10:1; no hakerek seluk tenik no.) Mais ema Isra'el sia sees ti'an nosi Na'i Maromak dalan loos. Tan lia nia, Yesus temi aan na'ak, Nia 'ai anggor huun mak malolok', tan Nia la sees nosi Na'i Maromak hakaran.

nodi tesi nabadak, nebee hetak nafua.
3 Emi dadi moos ti'an, tan Ha'ukaan hanorin namoos emikaan neon, hanesan to'os na'in namoos ai sorun nodi tesi nabadak. 4 Mais emi musti talin aan bei-beik baa Ha'u. Ha'u moos talin aan ko emi, tan ai sorun mak naksasa nela ai huun, la bele nafua. Hanoin! Kalo emi la talin aan bei-beik baa Ha'u, emikaan moris la bele nasai hahalok di'ak.
5 Ha'u ne'e, mak ai huun. Emi mak ai sorun. Kalo emi talin aan bei-beik baa Ha'u no Ha'u moos talin aan ko emi, ne'e na'ak, emi hanesan ai sorun mak nafua wa'in. Mais kalo emi la talin aan bei-beik baa Ha'u, emikaan moris la bele nasai hahalok di'ak. 6 Ema mak la talin aan baa Ha'u, nia hanesan ai sorun mak la nafua. Ai sorun oin nunia, nanis to'os na'in tesi kotu, nabusik dadi maran, hotu foti soe baa ha'i. 7 Mais kalo emi talin aan bei-beik baa Ha'u no bali di'a-di'ak Ha'ukaan hanorin iha emikaan neon, emi husu saa baa Na'i Maromak, nanis Nia nalo bodik emi.
8 Kalo emikaan moris nasai hahalok di'ak nu'u ai sorun mak nafua wa'in, ne'e na'ak, emi fotihahaas Na'i Maromak ti'an. Hodi lisan nunia, emi moos hatudu malorek ha'ak, emi Ha'ukaan maktuir.
9 Ha'u kadomi emi, hanesan Ama nadomi Ha'u. Emi musti kre'is bei-beik baa Ha'u, nebee emi bele simu hola Ha'ukaan dadomin. 10 Kalo emi tuir Ha'ukaan ukun hodi moris talin aan baa Ha'u, Ha'u moos katudu Ha'ukaan dadomin baa emi. Lia nia nudaar Ha'u ktuir Ha'ukaan Ama ukun, hotu Nia natudu dadomin baa Ha'u.
11 Ha'u katak kedan lia ne'e sia baa emi, nebee emi bele neon boot, nu'u Ha'u moos neon boot. Tebes. Ha'u kakara nebee emi neon boot lo-loos. 12 Ha'ukaan ukun nune'e: emi musti hadomi malu, hanesan Ha'u moos kadomi emi.✡ 13 Kalo ema ida nadi'a aan mate bodik sori belun, ne'e na'ak, nia nadomi tebes belun. La noo dadomin seluk mak maka'as liu dadomin nia. 14 Kalo emi halo tuir bei-beik Ha'ukaan ukun, emi dadi baa Ha'ukaan belun. 15 Ha'u la ktemi emi ka'ak Ha'ukaan 'ain-liman' ona, tan ema ain-liman la natene malorek ulun niakaan hakara. Mais Ha'u ktemi emi ka'ak Ha'ukaan 'belun', tan Ha'u kdale loke fore baa emi ti'an lia hotu-hotu mak Ha'ukaan Ama nakara no katak ti'an baa Ha'u.
16 Emi la boi Ha'u. Mais Ha'u mak boi emi no foti emi atu moris halo lia di'ak. Dadi, emi musti halo lia di'ak bei-beik, hanesan ai huun nafua di'ak bei-beik. Kalo emi halo nunia, emi husu saa baa Ha'ukaan Ama, nanis Nia nalo bodik emi. 17 Dadi, lia mak Ha'u karuka baa emi, mak ne'e: emi musti hadomi malu."

Ema raiklaran hirus Yesus Niakaan ema

18 Hotu, Yesus dale tenik na'ak, "Kalo ema raiklaran hirus emi, keta sarebak, tan sia hirus uluk Ha'u ti'an. 19 Kalo emi moris manesak ho sia, sia nadomi emi. Mais emi la bele moris manesak ho sia, tan Ha'u kboi kola emi ti'an no fa'e salin emi nosi sia. Tan lia nia, sia hirus emi.
20 Keta halu'a lia mak Ha'u katak ti'an baa emi ka'ak, 'Ema ain-liman la boot liu ulun.' Kalo ema raiklaran nasusar Ha'u, nanis sia moos nasusar emi. Kalo sia simu Ha'ukaan hanorin, sia moos simu emikaan hanorin.✡ 21 Mais sia atu nasusar emi, tan emi talin aan baa Ha'u. Sia atu nalo nunia, tan sia la natene See mak solok Ha'u. 22 Kalo Ha'u la kmai kanorin dalan moris loos baa sia, nanis sia la sala. Mais Ha'u kmai kanorin ti'an baa sia, dadi sia la noo lia krarain tenik atu neli aan na'ak, 'Ami la sala.'
23 Ema mak hirus Ha'u, nia moos hirus Ha'ukaan Ama.

✡ **15:12** Yohanis 13:34, 15:17; 1 Yohanis 3:23; 2 Yohanis 5 ✡ **15:20** Mateus 10:24; Lukas 6:40; Yohanis 13:16

24 Ha'u kase'i ti'an tadak blaar oi-oik mak ema seluk la bele nalo. Kalo Ha'u la kase'i nunia iha siakaan oin, sia la sala kalo la simu Ha'u. Mais sia du'uk naree ti'an tadak blaar nia sia. Masik nunia moos, sia sei hirus Ha'u no Ha'ukaan Ama iha lale'an. 25 Mais lia ne'e sia hotu-hotu dadi atu nato'o saa mak hakerek ti'an iha Hakerek Moon na'ak, ‘Masik la noo lia tatuur ida kois, sia sei hirus ha'u.’✡

26 Mais keta hata'uk, tan noo Malikuk ida atu mai. Nia, Maromak Kmalar Lulik mak mai nosi Ha'ukaan Ama. Nia atu nanorin emi hanorin loos. Ha'u kbaa ti'an Ha'ukaan Ama, kfoin solok Kmalar Lulik nia mai baa emi. Kalo Nia mai ti'an, Nia atu natebes lia nosi Ha'u. 27 Hotu, emi musti hato'o tenik lia nia baa ema seluk, tan emi mak hamutuk ho Ha'u hori uluk ti'an.

16

1 Ha'u katak lia ne'e sia baa emi, nebee emi keta soe Ha'ukaan hanorin. 2 Nosi ikus, Yahudi ulun sia atu lelen emi nosi siakaan uma hamulak. Lahoos nunia dei, tan noo oras seluk ida, ema atu buka no'o emi, tan sia naneo na'ak, hahalok nia bodik Na'i Maromak. 3 Sia nalo nunia, tan la natene Ha'u ko Ha'ukaan Ama. 4 Ha'u katak kedan lia ne'e sia baa emi, nebee nosi ikus, kalo lia ne'e sia dadi ti'an, emi bele hanoin ha'ak, Ha'u katak uluk ti'an. Uluk aan, Ha'u la katak dauk, tan Ha'u ksei kamutuk ko emi. Mais oras ne'e Ha'u katak ti'an ka'ak, Ha'u atu kbaa ona.”

Kmalar Lulik Niakaan serwisu

5 Hotu, Yesus nanorin tu'an tenik na'ak, “Ha'u atu kfila baa Nia mak solok Ha'u. Mais, la noo ida nosi emi nusu baa Ha'u na'ak, ‘Ama Boot atu baa nabee?’ 6 Ha'ukaan dalen ne'e, nasusar emi tebes. 7 Mais rona mai, tan Ha'ukaan dalen ne'e tebes no loos. Di'ak liu, Ha'u kbaa. Tan kalo lale, Malikuk nia la mai emi. Ha'u kmusti baa, nebee Ha'u ksolok Nia mai emi.

8 Kalo Nia mai ti'an, Nia atu nalore ema raiklaran salan. Nia moos nalore dalan moris mak loos. Nia nalore tenik, baa oras rai falu fila, Na'i Maromak taa ukun baa ema raiklaran. 9 Malikuk nia atu natudu na'ak, ema raiklaran sala tan sia la fiar baa Ha'u. 10 Hotu, Nia natudu dalan moris mak loos baa ema. Nia atu nalore lia nia sia, tan Ha'u atu kfila kikar baa Ha'ukaan Ama. Emi la haree Ha'u ona, mais Malikuk nia mak mai seluk Ha'u. 11 Hotu, Nia moos natudu na'ak, Na'i Maromak atu taa ukun baa ema mak nalo sala, tan Nia taa ukun ti'an baa diabu ulun, mak ukun raiklaran ne'e.

12 Noo lia wa'in mak Ha'u kakara katak baa emi. Mais oras ne'e, emi sei la kohi dauk. 13 Kalo Kmalar Lulik mai ti'an, Nia nanorin emi nebee bele hatene lia loos hotu-hotu. Nia la dale aan du'uk, mais Nia katak saa mak Nia rona nola nosi Ha'ukaan Ama. Nia moos atu katak baa emi, saa mak atu dadi. 14 Nia foti-nahaas Ha'u, tan Nia atu dale nato'o baa emi, lia loos hotu-hotu nosi Ha'u. 15 Lia hotu-hotu mak Ha'ukaan Ama nanoin, lia nia sia Ha'u moos kanoin. Etuk, ohin Ha'u ka'ak, Maromak Kmalar Lulik atu nato'o baa emi lia loos hotu-hotu nosi Ha'u.”

Yesus katak na'ak, maktuir sia neon susar uluk lai, foin di'ak nikar

16 Hotu, Yesus katak tu'an tenik na'ak, “La kleur ona, emi la haree Ha'u ti'an. Mais la kleur falik, emi moos haree hikar Ha'u.”

17 Rona nola nunia, Yesus Niakaan maktuir sia dale baa malu na'ak, “Tan saa Nia dale na'ak, ‘La kleur ona, emi la haree Ha'u ti'an. Mais la kleur falik, emi moos haree hikar Ha'u.’ Tan saa Nia dale tenik na'ak, ‘Nia atu baa Niakaan Ama’? 18 Nia naneo baa saa, to'o na'ak ‘La kleur ona.’ Dale nia, ita la hatene.”

✡ **15:25** Kananuk Sia 35:19, 69:5

19 Sia dale baa malu nunia, mais
Yesus natene sia nakara nusu lia
ida. Hotu, Nia dale na'ak, “Ohin
Ha'u ka'ak, ‘La kleur ona, emi la
haree Ha'u ti'an. Mais, la kleur
falik, emi moos haree hikar Ha'u.’
Emi husu malu nunia ka?
20 Di'ak, kalo emi hakara hatene
nunia. Mais rona mai, tan
Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no
loos: emi atu neon susar to'o
tanis. Mais ema seluk iha raik-
laran ne'e atu neon di'ak. Masik
emikaan neon susar nunia moos,
atu di'ak nikar. 21 Nudaar feto
ida mak noran moras atu nahoris.
Nia noran moras uluk lai, mais
kalo nahoris ti'an, susar nia lakon
kedas. Nia neon boot, tan ema
foun ida moris mai ti'an. 22 Emi
moos nunia. Oras ne'e, emi tanis
hodi neon susar. Mais la kleur,
Ha'u kmai karee kikar emi, foin
emi neon boot lo-loos. La noo
ema ida kois mak bele nadau nola
neon boot nia nosi emi.
23 Kalo oras nia to'o ti'an, emi
lalika husu sa-saa tenik baa Ha'u.
Tebes! Ha'ukaan dalen ne'e tebes
no loos. Baa oras nia, emi
bele husu du'uk baa Ha'ukaan
Ama. Nia nanis foo baa emi, tan
emi husu hodi Ha'ukaan naran.*
24 To'o oras ne'e, emi sei la husu
dauk sa-saa hodi Ha'ukaan naran.
Husu baa dei, nebee emi simu.
Hodi nunia, emikaan neon boot
lo-loos.”

Yesus natoba nola beran raik-
laran hotu-hotu

25 Hotu, Yesus dale tu'an tenik
na'ak, “To'o baa oras ne'e, Ha'u
ksei kanorin emi kodi lia hatetek.
Mais oras ne'e, Ha'u kanorin emi
la kodi lia hatetek ona, tan Ha'u
atu kdale malorek lia isin kosi
Ha'ukaan Ama. 26 Emi moos
bele hamulak du'uk baa Ha'ukaan
Ama hodi Ha'ukaan naran. Ha'u
lalika kamulak bodik emi ona.
27 Ha'ukaan Ama nadomi emi, tan
emi hadomi Ha'u. Emi moos
fiar ha'ak, Nia mak solok Ha'u.
28 Uluk, Ha'u kla'o kela Ha'ukaan
Ama atu kein heik iha raiklaran
ne'e. Mais oras ne'e, Ha'u atu
kla'o kela raiklaran ne'e, baa kein
kikar ko Nia.”
29 Rona nola nunia, Yesus Ni-
akaan maktuir sia katak na'ak,
“Tebes. Ama Boot dale malorek,
la modi lia hatetek ona! Nunia
foin di'ak. 30 Ami fiar ha'ak, Ama
Boot natene lia hotu-hotu. Ami
lalika husu sa-saa tenik baa Ama
ona, tan Ama natene uluk ti'an
saa mak ami atu husu. Etuk, ami
fiar ha'ak, Ama Boot mai nosi Na'i
Maromak.”
31 Hotu, Yesus nusu baa sia
na'ak, “Emi fiar tebes baa Ha'u
ka lale? 32 Hanoin! La kleur
ona, emi hotu-hotu halai keen kari
malu. Emi ida-idak halai hela
Ha'u, baa hakfunin aan du'uk.
Masik nunia moos, Ha'u la kme-
san, tan Ha'ukaan Ama namutuk
no Ha'u. 33 Ha'u katak ti'an lia
ne'e sia baa emi, nebee emikaan
neon di'ak no neon manek, tan
emi talin aan ho Ha'u. Ema iha
raiklaran ne'e atu tonan no na-
susar emi. Mais hakbiit emikaan
neon, tan Ha'u katoba kola ti'an
beran raiklaran ne'e hotu-hotu!”

17

Yesus namulak bodik Nia du'uk

1-2 Yesus dale notu nunia, Nia
tanaat baa lale'an, hotu namulak
na'ak:

“Ama. Ha'ukaan oras to'o ti'an,
nebee Ama foti-nahaas Ha'u. Ha'u
ne'e, Ama Oan. Ama latan be-
ran ti'an baa Ha'u atu kbabilan
ema hotu-hotu iha raiklaran ne'e.
Hodi nunia, Ha'u kbele foo moris
loos to'o nima-nimak baa ema
hotu-hotu mak Ama latan ti'an,
dadi baa Ha'ukaan ema. Oras
ne'e, Ha'u kusu nebee Ama foti-
nahaas Ha'u, nebee Ha'u moos
bele katudu Ama Niakaan kabaas.
3 Ema bele netan moris nima-
nimak, kalo sia simu na'ak, Ama

* **16:23** Hamulak “hodi Ha'ukaan naran” lia nia isin na'ak, ita hamulak tuir Yesus hakaran. Ita bele “hodi Yesus naran” kalo ita dadi baa Niakaan ema, kalo ita moris talin aan ho Nia, hodi hanono baa Nia, no fiar, ha'ak, Nia mate atu kasu mohu itakaan salan. Dadi, hamulak “hodi Yesus naran” la manesak no “temi Yesus naran”.

mesan mak Maromak malolok. Sia moos musti simu na'ak, Ha'u mak Yesus Kristus, mak Ama solok ti'an mai raiklaran ne'e. 4 Ha'u katudu Ama Niakaan kabaas ti'an iha raiklaran ne'e kodi kala'ok mohu serwisu mak Ama latan baa Ha'u. 5 Uluk, baa oras raiklaran sei la iha dauk, Ha'u kamutuk ko Ama. Ha'ukaan kabaas moos manesak no Ama. Oras ne'e, Ha'u kusu nebee Ama foti-nahaas Ha'u, nebee Ha'u kabaas kikar hanesan Ama."

Yesus namulak bodik Niakaan maktuir sia

6 Hotu, Yesus namulak tenik na'ak, "Ama boi nola Ha'ukaan belun ne'e sia nosi raiklaran, hotu Ama latan sia baa Ha'u, dadi baa Ha'ukaan eman. Ha'u kanorin sia ti'an, nebee natene Ama. Sia moos nalo tuir Ama Manfatin. 7 Oras ne'e, sia natene na'ak, lia hotu-hotu mak Ama latan baa Ha'u, nahabut baa Ama. 8 Ha'u kanorin ti'an Manfatin hotu-hotu mak Ama foo baa Ha'u. Sia moos simu ti'an Manfatin nia. Sia natene, Ha'u kmai kosi Ama. Sia moos fiar, Ama mak solok Ha'u kmai iha raiklaran ne'e.

9 Ha'u kamulak bodik sia. Ha'u la kamulak bodik ema hotu-hotu iha raiklaran ne'e, mais kamulak loos bodik ema ne'e sia mak Ama latan ti'an baa Ha'u, tan sia, Ama Niakaan. 10 Ema hotu-hotu mak dadi baa Ha'ukaan moos, dadi baa Ama Niakaan. Hotu-hotu mak dadi Ama Niakaan moos, dadi baa Ha'ukaan. Sia nia, mak nahaas Ha'u. 11 Ha'u la kein kafati iha raiklaran ne'e, tan la kleur ona, Ha'u kfila kikar baa Ama. Mais, Ha'ukaan ema ne'e sia nein nafati iha raiklaran ne'e. Ama mak moon kaliuk, Ha'u kusu nebee Ama daka sia, modi Ama beran mak Ama foo ti'an baa Ha'u. Ha'u moos kusu nebee, sia talin malu dadi mesak, hanesan Ha'u ktalin aan dadi mesak ko Ama. 12 Baa oras Ha'u ksei kamutuk ko sia iha raiklaran ne'e, Ha'u kaliku sia kodi beran mak Ama latan ti'an baa Ha'u. Ha'u kdaka sia di'a-di'ak, nebee sia talin aan no Ama bei-beik. La noo ida mak lakon. Hela Yudas dei mak lakon, tuir saa mak hakerek kedan hori uluk iha Hakerek Moon.✡

13 Oras ne'e, Ha'u kre'is fila kikar baa Ama. Mais Ha'u katak lia ne'e sia, oras Ha'u ksei iha raiklaran ne'e, nebee Ha'ukaan ema ne'e sia bele neon boot loloos, hanesan Ha'u. 14 Ha'u katak ti'an Ama Manfatin baa sia. Tan baa nia, ema seluk iha raiklaran ne'e hirus sia, tan sia la moris tuir raiklaran. Ema raiklaran moos hirus Ha'u, tan Ha'u la kmoris tuir raiklaran. 15 Ha'u la kusu Ama foti sai Ha'ukaan ema ne'e sia nosi raiklaran. Mais Ha'u kusu Ama daka sia, nebee nadook aan nosi a'aat huun. 16 Ha'u la ktuir raiklaran. Sia moos nunia.

17 Hamoos siakaan neon hodi hanorin loos, tan Ama Manfatin nia, mak tebes no loos. 18 Ama solok Ha'u kmai raiklaran ne'e. Hotu, Ha'u moos solok sia, nebee baa moris keke lema iha ema raiklaran leet. 19 Ha'u klatan ti'an Ha'ukaan moris, kodi kala'o Ama Niakaan serwisu moon. Hodi nunia, Ha'ukaan ema sia dadi moon. No sia bele latan siakaan moris bodik Ama, tan sia moris tuir Ama Manfatin mak tebes no loos."

Yesus namulak bodik ema mak-fiar hotu-hotu

20 Hotu, Yesus namulak tenik na'ak, "Ha'u kamulak ti'an bodik Ha'ukaan ema ne'e sia mak tuir Ha'u iha raiklaran. Oras ne'e, Ha'u moos kamulak bodik ema seluk sia mak nosi ikus mai fiar baa Ha'u, tan Ha'ukaan maktuir ne'e sia natutan Ha'ukaan hanorin.

21 Ama. Ha'u ktalin aan ko Ama, Ama moos talin aan no Ha'u. Ha'u kusu nebee, Ha'ukaan maktuir sia talin malu dadi mesak, hanesan Ita. Ha'u moos kusu nebee sia talin aan dadi mesak no Ita. Hodi nunia, ema seluk iha raiklaran ne'e bele fiar na'ak, Ama

✡ **17:12** Kananuk Sia 41:9; Yohanis 13:18

mak solok Ha'u. 22 Ha'u katudu
ti'an Ama Niakaan kabaas baa sia,
nebee sia bele talin malu dadi
mesak, hanesan Ita. 23 Ha'u ktalin
aan ko sia. Ama talin aan no
Ha'u. Sia moos musti talin malu
dadi mesak nunia, to'o sia tebe-
tebes moris neon ida. Hodi nunia,
ema seluk iha raiklaran ne'e bele
natene na'ak, Ama nadomi sia
hanesan Ama nadomi Ha'u. Sia
moos bele natene na'ak, Ama mak
solok Ha'u.
24 Ama. Ha'u kusu nebee ema
hotu-hotu mak Ama latan ti'an
baa Ha'u, bele namutuk nafati no
Ha'u. Hodi nunia, sia bele naree
Ha'ukaan kabaas mak Ama foo
ti'an baa Ha'u. Tan oras raiklaran
sei la iha dauk, Ama nadomi Ha'u
ti'an.
25 Ama. Ama mak loos kaliuk.
Ema iha raiklaran ne'e la natene
Ama. Ha'u mak katene Ama.
Ha'ukaan ema ne'e sia moos
natene na'ak, Ama mak solok
Ha'u kmai raiklaran ne'e. 26 Ha'u
katak baa sia ti'an, Ama ne'e See.
Ha'u katak bei-beik nunia baa sia,
tan kakara nebee, sia natene tebes
Ama dadomin nu'u Ha'u moos
katene tebes Ama dadomin. Hodi
nunia, Ha'u kbele talin aan ko
sia."

18

Ema kohi Yesus
(Mateus 26:47-56; Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53)

1 Yesus namulak notu nunia, Nia
sai no Niakaan maktuir sia, baa
to'os ida iha mota Kidron balu
baa.
2-3 Natoon baa oras nia moos,
na'ilulik ulun sia no ema Farisi
sia, naruka sondadu Roma klibur
ida no ema makdaka na'in hira,
baa Yudas, tan sia natene Yudas
nakara fa'an Yesus. Yudas natene
to'os nia, tan dala wa'in Yesus no
Niakaan maktuir sia naklibur iha
fatin nia. Tan baa nia, Yudas nodi
ema wa'in nia baa buka Yesus iha
to'os nia. Sia nodi klonus, badut,
no ro'at-meik.
4 Tuir loos, Yesus natene ti'an
lia hotu-hotu mak atu dadi baa
Nia. Tan lia nia, Nia la'o soruk
baa, hotu nusu sia na'ak, "Emi mai
buka see?"
5 Sia nataa na'ak, "Ami buka
ema ida, naran Yesus nosi leo
Nasaret."
Hotu, Yesus katak na'ak, "Nia,
mak Ha'u." Baa oras nia, Yudas
mak fa'an Yesus moos nariik na-
mutuk no sia. 6 Oras Yesus dale
na'ak, "Nia, mak Ha'u," ema nia
sia hotu-hotu nakiduk, nakloti baa
rai.
7 Hotu Yesus nusu tenik na'ak,
"Emi mai buka see?"
Sia nataa na'ak, "Yesus, ema
Nasaret nia."
8 Yesus dale na'ak, "Ohin Ha'u
katak ti'an ka'ak, Nia, mak Ha'u.
Kalo emi buka Ha'u, keta kohi
ema seluk. Habusik sia baa."
9 (Nia dale nunia atu natebes lia
ida mak Nia dale kedan ti'an
na'ak, "Ama. Ema hotu-hotu mak
Ama latan ti'an baa Ha'u, la noo
ida mak lakon.")
10 Natoon baa nia, Simon Petrus
nodi surik ida. Naree ema wa'in
nia mai buka Yesus, nia losu surik.
Hatene baa, nia taa kotu ema ida
tilun kwana. (Ema nia, naran
Malkus. Nia, na'ilulik ulun boot
ain-liman.) 11 Naree nunia, Yesus
nakahik na'ak, "Petrus! Maknua
mikar okaan surik. Keta saseni,
tan Ha'ukaan Ama katak ti'an
na'ak, Ha'u kmusti ketan susar
oin nune'e."✡

Ema nodi Yesus baa nataa na'ilulik ulun boot

12 Nunia hotu, sondadu sia no
siakaan ulun, no makdaka sia,
mai kohi Yesus, no kesi nola Nia.
13 Hotu, sia nala'o nodi uluk Nia
baa Anas, mak Kayafas banin
mane. Kayafas mak dadi na'ilulik
ulun boot baa tinan nia. 14 Uluk,
nia mak foo lia tate'an baa Yahudi
ulun sia na'ak, "Di'ak liu, ema ida
mate bodik ema hotu-hotu."✡

✡ **18:11** Mateus 26:39; Markus 14:36; Lukas 22:42 ✡ **18:14** Yohanis 11:49-50

Petrus neli na'ak, la natene Yesus
(Mateus 26:69-70; Markus 14:66-68; Lukas 22:55-57)

15 Sia nodi Yesus baa, Simon Petrus tuir nosi kotuk, bele-bele no maktuir seluk ida. Nia, mak ha'u, Yohanis. Tan na'ilulik nia natene ha'u, ha'u kbele tama ko Yesus baa uma lalawar. 16 Mais, Petrus la tama. Nia nariik loos iha luan, kre'is odamatan nanokar. Hotu, ha'u ksai kikar, dale ko feto ida mak daka iha nia, nebee Petrus bele tama. 17 Oras ami tama, feto nia nusu baa Petrus na'ak, “O moos Niakaan maktuir ida ka?”

Mais Petrus nataa na'ak, “Lale!”

18 Iha lalawar nia, makdaka sia no ain-liman sia naniruk ha'i, tan rai malirin. Naree nunia, Petrus baa naniruk no sia.

Na'ilulik ulun boot leno Yesus
(Mateus 26:59-66; Markus 14:55-64; Lukas 22:66-71)

19 Iha uma nia laran, na'ilulik ulun boot nusu Yesus na'ak, “Okaan maktuir sia, mak see? O manorin saa baa sia?”

20 Yesus katak na'ak, “Ha'u la kdale subar. Loro-loron Ha'u kanorin loke fore ti'an iha ema hotu-hotu oin. Ha'u moos kanorin ti'an iha Uma Hamulak Huun no iha itakaan uma hamulak sia hotu. Fatin ne'e sia, mak loron-loron ita ema Yahudi haklibur fatin. 21 Tan saa o musu Ha'u nunia? Di'ak liu, musu du'uk baa ema mak rona ti'an Ha'ukaan dalen. Nanis, sia natene saa mak Ha'u kanorin ti'an.”

22 Rona Yesus nataa nunia, makdaka ida mak nariik iha nia, basa Nia nodi na'ak, “Keta dale nunia baa ulun boot!”

23 Yesus katak na'ak, “Kalo Ha'u kdale sala, ma'ak malorek sala nia. Mais kalo Ha'u kdale loos, tan saa o basa Ha'u?”

24 Nunia hotu, Anas naruka sia nodi Yesus baa Kayafas, tan nia mak na'ilulik ulun boot. Oras sia nala'o nodi baa, sia sei kesi nafati Yesus.

Petrus neli tenik Yesus
(Mateus 26:71-75; Markus 14:69-72; Lukas 22:58-62)

25 Natoon baa nia, Simon Petrus no'i naniruk ha'i. Hotu, ema seluk ida nusu nia na'ak, “O moos Niakaan maktuir ida ka?”

Mais Petrus neli na'ak, “Lale!”

26 Iha nia moos, noo na'ilulik ulun boot ain-liman ida. Nia famili nosi ema mak Petrus taa kotu tilun. Ema nia nusu Petrus na'ak, “Hoi! Ohin nia, o mak iha to'os nia! Ha'u karee o.”

27 Mais Petrus neli tenik na'ak, “Lale!” Baa oras nia moos, manu kokoreek kedas.

Ema nodi Yesus baa nataa gubernur Pilatus
(Mateus 27:1-2,11-14; Markus 15:1-5; Lukas 23:1-5)

28 Baa seisawan nia, sia nodi Yesus nosi Kayafas uman, baa gubernur uman iha sondadu Roma fatin.* Mais ema Yahudi sia la tama baa ema Roma fatin nia, tan lia nia nalo sia sasobo, to'o la bele naa Dahur Paska. 29 Ema Yahudi sia to'o baa, gubernur Pilatus sai nasoru sia nodi nusu na'ak, “Emi tula sala saa baa Ema ne'e?”

30 Sia nataa na'ak, “Nune'e, ama. Kalo Ema ne'e lahoos ema aat, nanis ami la mai kakoen ama.”

31 Mais gubernur la no'uk simu. Hotu nia katak na'ak, “Loos emi dei mak tetu du'uk Niakaan lia tuir emikaan ukun-badu Yahudi.”

Mais Yahudi ulun sia katak na'ak, “La bele, ama. Ami ema Yahudi la hoo beran atu taa ukun mate baa ema. Ukunrai Roma dei mak noo beran nia.” 32 (Baa oras sia dale nunia, saa mak Yesus dale kedan hori uluk, dadi ti'an. Tan uluk, Nia katak ti'an baa niakaan ema sia na'ak, Nia atu mate tuir ukunrai Roma. Ne'e mak, sia nedi no'o Nia baa ai karuus.)✡

33 Hotu gubernur tama nikar baa sondadu fatin. Nia bolu nola

* **18:28** Sondadu Roma fatin nia, hodi lia Latin na'ak, *praetorium*. ✡ **18:32** Yohanis 3:14, 12:32-33

Yesus nodi nusu na'ak, “Nunabee? O ne'e, ema Yahudi na'in ka?”
34 Yesus nusu fila na'ak, “Ama du'uk mak nakara nusu nunia ka, ema seluk mak nasara baa ama?”
35 Gubernur nataa na'ak, “Hoi! Keta maneo ma'ak ha'u ne'e ema Yahudi. Okaan ema du'uk no na'ilulik ulun sia mak latan O baa ha'u. O malo sala saa ti'an? Ma'ak ona!”
36 Yesus moos katak baa na'ak, “Ha'u lahoos na'in nosi raiklaran ne'e. Kalo Ha'u na'in raiklaran, nanis Ha'ukaan ain-liman sia mai lituk Ha'u bele-bele, nebee ema Yahudi sia la bele kohi nola Ha'u. Ha'u ne'e, Na'i tebes, mais lahoos ema raiklaran mak foti Ha'u.”
37 Hotu gubernur nusu nikar na'ak, “Dadi, O ne'e, na'in tebes ka lale?”
Yesus nataa na'ak, “Ama du'uk mak na'ak Ha'u ne'e Na'in. Tuir loos, Ha'u kmoris mai atu dadi Na'in. Ha'u kmai iha raiklaran ne'e atu kanorin hanorin loos. Ema hotu-hotu mak kaer metin hanorin loos nia, sia mak dadi Ha'ukaan renun.”
38a Rona nola nunia, gubernur nusu na'ak, “Hanorin loos nia mak nabee?”

Yesus simu ukun mate
(Mateus 27:15-31; Markus 15:6-20; Lukas 23:13-25)

38b Gubernur Pilatus dale notu nunia, nia moos sai nikar baa ema Yahudi sia, nodi dale na'ak, “Ha'u kleno Nia ti'an, mais la ketan sala ida kois.
39 Tuir itakaan kakotun, sura tinan baa oras dahur Paska, gubernur musti nabusik ema bui ida bodik emi. Dadi, nunabee? Tinan ne'e, ha'u kabusik Na'i Yahudi ka?”
40 Rona nola nunia, sia hotu-hotu nahii bele-bele na'ak, “Keta! Keta habusik Nia! Habusik Barabas dei!” Sia na'ak nunia, mais tuir loos, Barabas nia, ema aat basuk.†

19

1 Nunia hotu, gubernur Pilatus naruka sondadu sia baa no'at Yesus nodi oe besi tarak.* 2-3 Sondadu nia sia moos nola ai tarak lain, nalo baa sabeo tarak. Hotu tuku natama sabeo tarak nia baa Yesus ulun, nodi naleuk Nia, hanesan foti na'i foun nodi sabeo na'in. Sia moos natais faru klobor ida baa Nia. Faru nia ilas mean asuaten ahan nu'u na'i isi belun. Hotu sia naleuk nakdiuk Nia nodi na'ak, “Tonun-haboot Na'i Yahudi!” Sia moos basa lisuk Nia.
4 Nunia hotu, gubernur sai tenik nodi katak baa ema wa'in nia na'ak, “Nune'e! Ha'u klatan kikar Nia baa emi. Emi musti hatene, ha'u kleno Nia ti'an, mais la ketan sala ida kois.” 5 Baa oras Yesus sai, Nia sei tau sabeo tarak nia, no faru klobor nia. Hotu, gubernur katak baa ema wa'in nia na'ak, “Mana mai! Nia mak ne'e.”
6 Oras na'ilulik ulun sia no mak-daka sia naree Yesus sai, sia nahii bele-bele na'ak, “Ho'o Nia dei! Hedi Nia baa ai karuus!”
Mais gubernur katak baa sia na'ak, “Kalo emi atu hodi Nia baa ho'o iha ai karuus, loos emi dei. Tan Ha'u du'uk la ketan Niakaan salan ida kois. La fatan taa ukun mate baa Nia.”
7 Hotu, ema Yahudi sia nataa na'ak, “Ami hoo ukun-badu mak tuun mai nosi Na'i Maromak. Tuir ukun-badu nia, ema ne'e musti mate, tan nia foti aan ahan Na'i Maromak Oan.”
8 Rona nola siakaan dale nia, gubernur hetak nata'uk. 9 Nia tama nikar baa sondadu fatin,

† **18:40** Iha lia Yunani “Ema mak aat basuk” noo lia isin, rua. Ida na'ak, ema madauk teen mak nana'o naha nodi nokbiit. No ida seluk na'ak, ema mak nodi ro'at-meik, atu nabu'a sai ukunrai Roma. Lukas 23:19 na'ak, Barabas ne'e, no'o notu ema ti'an, no sakar ukunrai Roma.

* **19:1** Sondadu Roma sia nodi oe mak nalo nosi tali kulit lolon hira sia. Hotu, sia kesi ruin meik, lale, makdadi meik, baa tali kulit nia rohan sia. Kalo ho'at rua-ruan hodi oe nia, isin kulit naklu'as mohu. Ema Yahudi tau ho'at kladik to'o isin haat nulu dei. Mais, sondadu Roma sia la sura. Sia no'at bei-beik.

hotu nusu baa Yesus na'ak, “O ne'e, Ema nabee?” Mais Yesus la nataa.
10 Gubernur nakbehek na'ak, “Hoi! Tan saa O la mataa ha'u? O matene ka lale? Ha'u koo beran atu kalo O mate. Ha'u moos koo beran atu kabusik O.”
11 Mais Yesus nataa na'ak, “Nune'e, ama. Kalo ama noo beran tebes nunia, ama netan nosi Na'i Maromak, tan Nia mesan dei mak foo leet baa ama atu babilan Ha'u. Mais ema mak nodi Ha'u baa ama, siakaan salan todan liu ama salan.”
12 Nahuu baa oras nia, gubernur buka dalan atu nabusik Yesus. Mais ema Yahudi sia nahii belebele na'ak, “Ema ne'e foti aan hanesan na'in. Ne'e na'ak, Nia sakar Na'i Keser. Kalo ama nabusik Ema ne'e, malorek ti'an ama lahoos Na'i Keser belun.”
13 Rona nola sia nahii nunia, gubernur nodi Yesus sai baa luan. Hotu, nia tuur baa niakaan kadera hakotu lia iha fatin ida mak sia temi nodi lia Aram na'ak, *Gabata*. Ne'e na'ak, Rai Molik Fatuk Kabelak.
14 Loron nia, Loron Hadi'a Aan baa Dahur Paska. Takseer loro natetu, gubernur katak baa ema Yahudi sia na'ak, “Mana ona! Nia ne'e, emikaan na'in!”
15 Mais sia nahii hetak maka'as na'ak, “Hodi Nia sai hosi ne'e! Ho'o Nia dei! Hedi Nia baa ai karuus!”
Hotu gubernur nusu tenik na'ak, “Nunabee? Emi hakara ho'o emikaan na'in ne'e ka?”
Na'ilulik ulun sia moos nataa na'ak, “Amikaan na'in, ida dei. Nia mak Keser! La noo seluk!”
16a Tan lia nia, gubernur latan Yesus baa sondadu sia, nebee nedi no'o baa ai karuus.

Ema nedi Yesus baa ai karuus
(Mateus 27:32-44; Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43)

16b Hotu, sondadu sia nodi Yesus baa, atu no'o Nia. 17 Sia naruka Nia natiu ai karuus, la'o sai nosi kota laran, nodi baa fatin ida mak sia temi nodi lia Aram na'ak, *Golgota*. Ne'e na'ak, “Fatin Ulun Ruin.”
18 To'o nebaa, sia nedi Yesus baa ai karuus, hotu taman ai karuus nia. Sia moos nedi ema seluk na'in rua baa ai karuus. Ida taman iha Yesus sorin kwana, ida tenik iha sorin karuk. Yesus, iha siakaan leet. 19 Hotu, sondadu sia nakerek baa ai kabelak ida, hotu nedi ai kabelak nia baa Yesus ulun fafuhun leten, tuir gubernur niakaan haruka. Iha ai kabelak nia, sia nakerek na'ak,

“Ne'e, Yesus, nosi Nasaret. Nia mak, Na'i Yahudi.”

20 Sia nakerek ai kabelak nia, nodi lia oik tolu: lia Aram, lia Yunani, no lia Latin mak ukunrai Roma lian. Ema Yahudi wa'in leno ai kabelak nia, tan fatin nia, kre'is Yerusalem. 21 Mais na'ilulik ulun sia la no'uk hakerek nunia. Hotu, sia baa katak gubernur na'ak, “Ama! Keta hakerek ha'ak, Nia mak ‘Na'i Yahudi’! Di'ak liu hakerek ha'ak, ‘Ema ne'e mak na'ak, Nia Na'i Yahudi.’”
22 Mais gubernur katak na'ak, “Ha'u mak karuka sia nakerek nunia. Dadi, habusik nunia dei!”
23 Sondadu sia nedi ti'an Yesus baa ai karuus, sia fa'e Niakaan faru, nalo baa fa'ek haat. Fa'ek ida bodik sondadu ida. Sia moos nola Niakaan faru klobor. Faru klobor nia, soru tomak nosi leten to'o raik, la noo lalitak. 24 Naree nunia, sia dale baa malu na'ak, “Keta lees karin faru klobor ne'e. Di'ak liu, ita suut liman atu hodi hatene see mak netan.” Lia nia nato'o saa mak hakerek ti'an iha Hakerek Moon na'ak,

“Sia fa'e ha'ukaan faru sia baa malu,
sia moos suut liman atu nodi netan ha'ukaan faru klobor.”

Oras nia, sondadu sia nalo tuir nunia.✡

Yesus latan inan baa Yohanis

✡ **19:24** Kananuk Sia 22:19

25 Oras sia nedi Yesus baa
ai karuus, feto na'in hira moos
nariik iha fatin nia. Sia ne'e mak:
Yesus inan, no Yesus inan feto
malun ida, no Maria mak Klopas
feen, no Maria ida seluk nosi leo
Magdala. 26 Yesus titu-naree inan
no'i nariik bele-bele no maktuir
ida mak Nia dadobe. Maktuir nia,
mak ha'u, Yohanis. Hotu, Yesus
katak baa Niakaan inan na'ak,
“Ina. Oras ne'e, o oan mak ema
ne'e.”
27 Yesus moos katak baa ha'u
na'ak, “Oras ne'e, malo nia baa o
inan.” Tan lia nia, nahuu baa oras
nia, ha'u mak kaliku Yesus inan.

Yesus mate
(Mateus 27:45-56; Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49)

28 Nunia hotu, Yesus natene
Nia nala'ok Niakaan serwisu to'o
mohu ti'an. Hotu Nia katak
na'ak, “Ha'u kanroo.” Lia ne'e
moos nato'o saa mak hakerek
kedan ti'an hori uluk iha Hakerek
Moon.✡
29 Iha nia noo anggor siin iha
fatik ida. Sondadu sia nola wee
teen, lobas baa anggor nia. Hotu,
tau wee teen nia baa ai lolon
ida rohan,† nodi lolo baa Yesus
ibun. 30 Norut nola anggor nosi
wee teen nia, Yesus katak na'ak,
“Serwisu hotu-hotu mohu ti'an.”
Dale notu nunia, Nia sudur, hotu
nawan kotu.

Sondadu nodi diman sona Yesus sorin iha ai karuus

31 Loron Yesus mate nia, kona
baa loron lima. Tuir ema Yahudi
siakaan ukun-badu lala'ok, musti
nadi'a aan baa loron lima, tan
awan sia simu loron hamulak.
Loron hamulak nia, sia nalo baa
loron lulik. Tan baa nia, sia la
no'uk ema maten sei hisa iha ai
karuus baa loron hamulak. Baa
oras Yesus mate, Yahudi ulun sia
nusu baa gubernur, nebee naruka
ema baa ta'e tohar ain ruin nosi
ema mak sei hisa iha ai karuus.
Hodi nunia, ema nia sia bele mate
lai-lais. Hotu ema bele natuun
maten sia oras loron lulik sei la
to'o dauk. 32 Rona nola nunia,
sondadu sia baa. Sia ta'e tohar
ema ida ain ruin. Nunia hotu, na-
tohar tenik ema ida seluk ain ruin.
Ema na'in rua nia, mak sia nedi
bele-bele no Yesus. 33 Oras sia
to'o Yesus baa, sia la natohar ain
ruin, tan naree Yesus mate ti'an.
34 Hotu, sondadu ida nola diman,
sona baa Yesus sorin. Raan no
wee sai kedas.
35 (Oras Yesus mate nia, ema
wa'in naree. Ha'u, Yohanis,
moos karee. Dadi, lia hotu-hotu
mak kakerek iha ne'e, ha'u karee
du'uk. Emi bele fiar, tan ha'ukaan
dalen ne'e tebes no loos.) 36 Lia
ne'e sia hotu-hotu nato'o saa mak
hakerek ti'an iha Hakerek Moon
na'ak, “Niakaan ruin sia, la noo
ruin ida moos mak ema nato-
har.”✡ 37 Hakerek Moon moos
na'ak, “Ema sia nobun ema mak
sia sona ti'an nia.”✡

Ema nakoi Yesus
(Mateus 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56)

38 Noo ema ida, naran Yusuf.
Nia nosi leo Arimatea. Nia
tuir Yesus, mais nia tuir nodi
nakfunin, tan nata'uk Yahudi
ulun sia. Oras Yesus mate ti'an,
nia baa nusu Gubernur Pilatus,
nebee gubernur foo leet baa nia
atu nola Yesus maten nodi baa
nakoi. Rona nola nunia, gubernur
moos no'uk. Hotu Yusuf baa
natuun nola Yesus maten, nodi
baa. 39 Nikodemus moos baa bele-
bele no Yusuf. Nikodemus nia,
mak uluk baa nasoru Yesus nodi
kalan. Nia sosa nola ai raan morin
wa'in, takseer kilo tolu nulu resin

✡ **19:28** Kananuk Sia 69:22, 22:16 † **19:29** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, sia tuu wee teen nia baa ai *hussopos* rohan. *Hussopos* nia, ai morin ida mak ema Yahudi tau baa siakaan lahan adat hira sia. Niakaan naruk takseer senti rua nulu to'o haat nulu. Leno hosi *hussopos* iha Sai Hosi Mesir 12:22; Na'i Lulik Siakaan Ukun-badu 14:4, 6, 49-52; Sura Ema Fuan 19:2-6; (hanesa ho Ibrani 9:19); Kananuk Sia 51:7. ✡ **19:36** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:46; Sura Renu Isra'el 9:12; Kananuk Sia 34:21 ✡ **19:37** Sakarias 12:10; Lia Raiklaran Falu Fila 1:7

tolu, atu kose baa Yesus maten.‡ 40 Sia falun Yesus maten nodi tais mamar, nodi kose ai raan morin, tuir ema Yahudi siakaan adat nakoi maten.

41 La dook nosi Yesus mate fatin nia, noo to'os lalawar ida. Iha nia, ema foin ba'at nola fatuk kuak ida, nalo baa rate. Ema sei la natama maten iha nia dauk. 42 Tan loron lulik kre'is mai ona, sia lai-lais nodi Yesus maten baa rai iha nia.

20

Yesus moris nikar!
(Mateus 28:1-8; Markus 16:1-8; Lukas 24:1-12)

1 Wainrua, kona baa loron domiku. Seisawan nurak, Maria nosi leo Magdala baa Yesus raten. To'o nebaa, nia naree fatuk boot mak ema nodi taka rate, nakduir ti'an. 2 Naree nunia, Maria nalai baa katak Simon Petrus no ha'u, Yohanis. Nia katak na'ak, “Ema nana'o nola itakaan Ulun nosi rate ti'an! La hatene sia rai iha nabee!”

3 Rona hola nunia, ami rua halai baa rate. 4 Ami halai bele-bele, mais ha'u mak to'o uluk. 5 To'o baa, ha'u la ktama baa rate laran, mais kateke kosi luan dei. Ha'u la karee Yesus maten, karee loos tais mamar mak sia nodi falun Yesus maten.

6 Petrus to'o mai, nia tama liu baa rate laran. Nia moos naree tais mamar nia. 7 Lesu mak sia nodi taka Yesus ulun moos, nakhi'as ti'an iha fatik seluk. 8 Hotu, ha'u moos tama tuir baa. Karee hotu-hotu nunia, ha'u moos fiar baa Yesus dalen uluk mak na'ak, Nia atu moris nikar nosi mate. 9 Uluk, ami sei la hatene malorek dauk saa mak hakerek kedan ti'an iha Hakerek Moon na'ak, Kristus musti moris nikar nosi mate. 10 Haree hotu nunia, ami rua moos fila.

Yesus natadu aan baa Maria nosi Magdala
(Mateus 28:9-10; Markus 16:9-11)

11 Oras nia, Maria sei iha rate. Nia tanis nodi nateke baa rate laran. 12 Nia naree Maromak Niakaan makbukar lale'an na'in rua, tau tais mutin no'i tuur iha fatik mak hori hirak ema rai Yesus maten baa. Ida tuur baa ulun fatik, ida tenik tuur baa ain fatik. 13 Hotu, sia nusu Maria na'ak, “Tan saa o tanis?”

Maria nataa na'ak, “Ema foti nodi ti'an ha'ukaan Ulun maten. La katene sia rai iha nabee.” 14 Dale notu nunia, Maria fila baa kotuk, naree ema ida nariik iha nia. Nia la natene na'ak, Ema nia, mak Yesus.

15 Hotu Yesus nusu Maria na'ak, “O tanis baa saa? O buka see?”

Maria na'ak falik ema nia, makdaka to'os iha nia. Hotu, nia namaus na'ak, “Ama. Kalo Ama mak foti nola maten nia, hotu baa rai iha nabee, katak ha'u lai. Nebee ha'u kodi baa kakoi di'adi'ak iha fatin seluk. Ama, tulun ha'u lai!”

16 Maria dale nunia, Yesus moos bolu nia nodi temi na'ak, “Maria.”

Rona nola nunia, Maria fila baa Yesus, hotu katak nodi lia Aram na'ak, “*Raboni*!” (Lia isin na'ak, “Ha'ukaan manorik!”)

17 Hotu Yesus katak baa nia na'ak, “Keta koko Ha'u lai, tan Ha'u ksei la sa'e dauk baa Ha'ukaan Ama iha lale'an. Baa katak baa Ha'ukaan mamaluk sia ma'ak, ‘Ha'u atu ksa'e baa Ha'ukaan Ama. Nia moos, emikaan Ama. Nia, mak Ha'ukaan Maromak. Nia moos, emikaan Maromak.’”

18 Hotu, Maria baa katak Yesus Niakaan maktuir sia na'ak, “Ha'u kasoru kola ti'an itakaan Ulun Yesus!” Maria moos nasara Yesus mamenon baa sia.

‡ **19:39** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, ‘litras atus ida’, takseer kilo tolu nulu resin tolu. Siakaan ai raan morin nia, lia Yunani na'ak, sia kahur *smurna* (ai raan nosi ai morin oik ida) no *aloe* (ai raan nosi ai huun ida hanesan ai lafaek nanaan). Leno lia Nikodemus iha Yohanis 3:1-21.

Yesus natadu aan baa maktuir sia
(Mateus 28:16-20; Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49)

19 Loron domiku nia loro monu, Yesus Niakaan maktuir sia naklibur aan. Sia taka natoos uma odamatan sia, tan nata'uk Yahudi ulun sia. Mais teki-tekis, Yesus nariik iha siakaan klaran, nodi nasee na'ak, “Kmanek no dame!” 20 Hotu, Yesus natudu kanek fitar iha liman no sorin baa sia. Naree siakaan Ulun nunia, maktuir sia neon boot lo-loos. 21 Hotu, Yesus nasee tenik na'ak, “Kmanek no dame. Ha'ukaan Ama solok Ha'u nunabee, Ha'u moos solok emi nunia.” 22 Dale notu nunia, Yesus nare'is aan baa sia, hotu nuu nawan baa sia ida-idak, nodi katak na'ak, “Ha'u kfoo Maromak Kmalar Lulik baa emi. Simu hola Nia. 23 Kalo emi halu'a lakon ema salan, sala nia nanis lakon. Mais kalo emi la ho'uk halu'a lakon ema salan, sala nia nafati.”✡

Yesus no Tomas

24 Ema ida nosi Yesus Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nia, naran Tomas. Ema moos temi nia na'ak, ‘Oa Karuak’. Oras Yesus mai natadu aan baa maktuir sia, Tomas la iha nia. 25 Baa oras niakaan mamaluk sia katak na'ak, “Ami hasoru itakaan Ulun ti'an,” Tomas nataa na'ak, “Ha'u kmusti karee kanek fitar besi baku fatik, no ha'u koko baa kanek iha Yesus liman no sorin, foin ha'u kfiar ka'ak, Nia moris nikar ti'an.”

26 Miku ida siku ti'an, Yesus Niakaan maktuir sia namutuk bele-bele no Tomas iha uma ida laran. Masik odamatan sia taka natoos moos, Yesus mai nariik iha siakaan klaran. Nia nasee sia na'ak, “Kmanek no dame!” 27 Hotu Nia katak na'ak, “Tomas! Lolo liman mai, koko kanek iha Ha'ukaan liman ne'e, no kanek iha Ha'ukaan sorin ne'e. Keta makerat, mais fiar ona ma'ak, Ha'u kmoris kikar ti'an!”

28 Rona nola nunia, Tomas nataa na'ak, “Aikee, Ama! Ha'u kfiar tebes ti'an! Ama ne'e, Ha'ukaan Ulun. Ama moos Ha'ukaan Maromak!”

29 Hotu, Yesus katak na'ak, “Tomas! O fiar tan o maree Ha'u modi matan du'uk. Mais sotir liu tenik bodik ema mak fiar, masik sia la naree Ha'u nodi matan du'uk.”

Hakerek ne'e isin

30 Yesus nase'i tadak blaar wa'in seluk mak maktuir sia naree nodi matan du'uk. Mais Ha'u la kakerek iha ne'e. 31 Lia mak kakerek iha ne'e, kakerek nebee emi bele fiar ha'ak,

Yesus nia, Kristus mak Na'i Maromak nameno kedan ti'an atu solok mai.
Yesus moos, Na'i Maromak Oan.
Kalo emi fiar baa Nia, emi hetan moris to'o nima-nimak, tan emi dadi Niakaan ema ti'an.

21

Yesus natadu aan baa maktuir na'in hitu

1 Loron hira siku ti'an, Yesus natadu aan tenik iha debu Tiberias tehen. Lia nia lala'ok, nune'e: 2 Baa oras nia, Yesus Niakaan maktuir na'in hitu namutuk. Sia nia mak:

Simon Petrus,
Tomas, mak sia temi ‘Oa Karuak’,
Natanel, nosi leo Kana iha rai Galilea,
Sebadeus oan na'in rua, mak Yohanis no Yakobus,
no maktuir na'in rua tenik.

3 Hotu, Simon Petrus katak baa niakaan mamaluk sia na'ak, “Ha'u atu kbaa tiha na'an tasi.”

Sia nataa na'ak, “He'e! Ami moos tuir.” Sia moos sa'e bero, baa tiha na'an tasi. Mais, baa kalan nia tomak sia la tiha nola saa ida.✡

4 Baa awan seisawan, Yesus nariik iha debu tehen. Mais sia la natene Nia. 5 Nia bolu nodi nusu

✡ **20:23** Mateus 16:19, 18:18 ✡ **21:3** Lukas 5:5

sia na'ak, “Mau sia! Emi hetan ka lale?”

Sia nataa na'ak, “Mamuk liu Mau!”

6 Hotu Yesus naruka sia na'ak, “Soe kokon daitiha nia baa bero sorin. Emi atu hetan.”

Rona nola nunia, sia nalo tuir kedas. Sia moos netan na'an tasi wa'in basuk, to'o la bele dada sa'e daitiha baa bero laran.✡

7 Baa oras nia, ha'u moos iha nia. Ha'u ne'e, Yohanis, maktuir mak Yesus dadobe. Ha'u moos katak baa Petrus ka'ak, “Adeei! Ema ne'e, itakaan Ulun!”

Rona ha'u kdale nunia, Simon Petrus tau nikar farun, hotu soe aan baa debu laran, atu nani baa tehen. 8 Roo nia takseer dook ro'a atus ida nosi debu tehen. Hotu, Simon Petrus niakaan mamaluk sia fofer nikar bero baa debu tehen. Sia moos dada nodi daitiha mak nakonu na'an tasi nia.

9 To'o baa, sia naree ha'i lutan no'i laka iha nia. Iha ha'i leten noo na'an tasi. Iha nia moos noo tubi. 10 Hotu Yesus katak baa sia na'ak, “Hodi mai na'an tasi lolon hira mak emi foin hetan nia, nebee tunu atu hodi haa.”

11 Rona nola nunia, Simon Petrus sa'e nikar baa bero atu dada sa'e daitiha nia baa debu tehen. Daitiha nia nakonu no na'an tasi boot. Sura hotu, kona atus ida lima nulu resin tolu. Masik na'an tasi wa'in nunia moos, daitiha nia la naklees.

12 Hotu, Yesus bolu na'ak, “Mai ita haa lai!”

La noo ida mak bele nusu na'ak, “Mau ne'e, see?”, tan sia natene tebes ti'an, Nia ne'e, siakaan Ulun.

13 Hotu, Yesus nola tubi no na'an tasi, foo baa sia.

14 Oras nia, dala tolu ti'an Yesus natadu aan baa Niakaan maktuir sia, baa oras Nia moris nikar nosi mate.

Yesus dale no Petrus

15 Sia naa notu ti'an, Yesus nusu baa Simon Petrus na'ak, “Hei Simon, Yohanis oan. Nunabee? O madomi Ha'u liu nosi belu ne'e sia ka?”

Petrus nataa na'ak, “Tebes, Ama Boot! Ama Boot natene du'uk, ha'u kadomi Ama Boot.”

Hotu, Yesus naruka nia na'ak, “Kalo nunia, maliku modi mahaan Ha'ukaan bibi malae oan sia.”

16 Nunia hotu, Yesus nusu tenik na'ak, “Simon, Yohanis oan. Nunabee? O madomi Ha'u ka lale?”

Nia nataa na'ak, “Tebes, Ama Boot! Ama Boot natene du'uk, ha'u kadomi Ama Boot.”

Hotu, Yesus naruka tenik na'ak, “Kalo nunia, maliku modi mahaan Ha'ukaan bibi malae sia.”

17 Hotu, Yesus nusu tenik na'ak, “Simon, Yohanis oan. Nunabee? O ne'e, Ha'ukaan belun ka?”

Rona nola nunia, Petrus neon susar kedas, tan Yesus nusu isin tolu ti'an na'ak, “O madomi Ha'u ka lale?” Hotu, nia nataa na'ak, “Ama Boot natene lia hotu-hotu. Dadi, Ama Boot natene du'uk ha'ak, ha'u ne'e, Ama belun.”

Hotu, Yesus naruka tenik na'ak, “Kalo nunia, maliku modi mahaan Ha'ukaan bibi malae sia. 18 O kohi ti'an Ha'ukaan dalen ne'e ka, sei? Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e tebes no loos. Uluk, baa oras o sei nurak, loron-loron o tau tais modi meti bolas du'uk, hotu la'o baa nabee dei, tuir okaan hakara. Mais, nosi ikus, kalo o katuas ti'an, o atu lolo liman baa ema. Hotu, sia kesi o, dada nodi o baa fatin ida mak o la mo'uk baa.” 19 (Hodi nunia, Yesus katak kedan nosi dalan oin nunabee Petrus atu mate. Tan nosi ikus, Petrus niakaan dalan mamaten,

✡ **21:6** Lukas 5:6 * **21:19** Takseer baa tinan siwi nulu resin neen Kristus moris ti'an, ema sarani ulun ida, naran Klement nosi kota Roma, nakerek na'ak, ema no'o Petrus. Takseer baa tinan atus rua sanulu resin rua, sarani ulun ida seluk, naran Tertulian, nakerek na'ak, ema nedi nisa Petrus baa ai karuus. Noo ema seluk mak na'ak, baa oras ema atu nedi nisa Petrus baa ai karuus, takseer baa tinan neen nulu resin haat to'o neen nulu resin lima, Petrus nusu nebee ema nisa baku fila. Petrus nakara nunia, tan nia noran nia la fatan mate nodi ulun iha leten, hanesan Yesus.

atu nodi natudu Na'i Maromak Niakaan kabaas.)*

Nunia hotu, Yesus katak baa Petrus na'ak, “Mai tuir Ha'u, dadi baa Ha'ukaan ema ona!”

Maktuir mak Yesus dadobe

20 Nunia hotu, Petrus mana fila baa kotuk, naree ha'u ko'i tuir sia. (Ha'u ne'e, maktuir mak Yesus dadobe. Ha'u mak tuur iha Yesus sorin baa oras ami tuur haa dahur Paska. Ha'u moos mak kusu baa Nia ka'ak, “Ama Boot! See mak atu fa'an Ama?”)✡
21 Baa oras Petrus naree nola ha'u, nia moos nusu baa Yesus na'ak, “Ama Boot! Ama dale ti'an hosi ha'ukaan tuur-hariik. Mais, ema ne'e, nunabee?”

22 Hotu, Yesus katak baa Petrus na'ak, “Lia nia lahoos okaan serwisu. Kalo kakara nebee nia nein da-dau to'o Ha'u kmai kikar, o atu malo saa? Mais o du'uk, tuir Ha'u.”

23 Tan Yesus dale nunia, Niakaan maktuir rumak sia nahuu dale baa malu na'ak, “Yohanis ne'e, la mate.” Mais tuir loos, Yesus la dale nunia. Nia dale na'ak, “Lia nia lahoos okaan serwisu. Kalo kakara nebee nia nein da-dau to'o Ha'u kmai kikar, o atu malo saa?”

Yohanis taka niakaan hakerek

24 Maktuir mak Yesus dale nia, ne'e mak ha'u, Yohanis. Ha'u mak kakerek lia ne'e sia hotu-hotu bodik emi. Hotu-hotu mak kakerek ne'e, ha'u karee kodi matan du'uk. Hodi nunia, ita bele hatene ha'ak, lia saa mak ha'u katak ne'e, tebes no loos.

25 Sei noo lia wa'in seluk mak Yesus nalo. Kalo hakerek hola lia hotu-hotu nahuu nosi Yesus nala'o Niakaan serwisu to'o mohu, ha'u kanoin, raiklaran ida tomak moos la bele loi nola.

Nunia dei,
Yohanis

✡ **21:20** Yohanis 13:25

Kristus Klosan Lian

Na'i Maromak nameno atu solok Niakaan Kmalar Lulik mai

1-3 Ama Teofilus* mak di'ak. Tabe nosi ha'u Lukas.

Uluk, ha'u kakerek ti'an kosi lia hotu-hotu mak Yesus nalo no nanorin, nahuu nosi uluk fohon to'o Nia namaan aan sa'e nikar baa lale'an. Nia nahuu Niakaan serwisu nodi boi nola Niakaan klosan sia. Nosi ikus, ema nasusar Nia to'o no'o Nia, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Baa oras Nia moris nikar ti'an, Nia natadu aan bei-beik baa Niakaan klosan sia iha loron haat nulu laran. Nia moos nalore baa sia oin nunabee Na'i Maromak sori ema nebee sia bele tama dadi baa Niakaan ema. Hotu, Yesus solok Niakaan klosan sia nodi Maromak Kmalar Lulik beran.

Lia ne'e sia, ha'u kakerek ti'an baa ama iha ha'ukaan hakerek uluk.

4-5 Hotu, baa dala ida, Yesus tuur namutuk no Niakaan klosan sia iha Foho Saitun. Nia katak baa sia na'ak,

> "Rona! Uluk Yohanis sarani ema nodi wee. Mais kalo emi hein loron hira tenik, Na'i Maromak atu nalo lia boot liu tenik bodik emi. Tan Nia atu naruka Niakaan Kmalar Lulik tuun baa emi. Tan baa nia, emi keta la'o hela kota Yerusalem ne'e lai. Hein iha ne'e to'o Ha'ukaan Ama naruka Niakaan Kmalar Lulik tuun baa emi. Ha'u katak kedan lia ne'e baa emi, tan Ha'ukaan Ama nameno nunia ti'an."✡

Yesus namaan aan sa'e baa lale'an

6 Baa loron ida, Yesus namutuk tenik no klosan sia. Sia nusu baa Nia na'ak, "Ama! Oras ne'e Ama atu sori ita nosi funu nebee itakaan rai Isra'el ukun du'uk aan ka, ita sei hein tenik?"

7 Yesus nataa na'ak, "Emi lalika hatene niakaan oras! Ha'ukaan Ama mesan mak babilan oras nia. 8 Mais kalo Niakaan Kmalar Lulik tuun baa emi ti'an, emi atu hetan beran. Hotu emi musti baa katak lia nosi Ha'u baa ema hotu-hotu iha kota Yerusalem, no leo hotu-hotu iha rai Yudea no rai Samaria, liu to'o raiklaran sikun sia."✡ 9 Dale notu nunia, Yesus namaan aan sa'e baa lale'an iha siakaan oin. Hotu kalo'an taka nola Nia, to'o sia la naree Nia tenik.✡

10 Sia sei titu baa lale'an, tekitekis ema na'in rua nariik iha siakaan klaran. Sia rua tau faru mutin moos. 11 Hotu sia dale baa klosan sia na'ak, "Hei! Ema Galilea sia! Tan saa emi hakaka mana baa lale'an? Yesus namaan aan sa'e baa lale'an ti'an. Nosi ikus, Nia moos namaan aan mai nikar oin nunia."

Kristus klosan sia boi ema ida atu seluk Yudas

12 Nunia hotu, klosan sia tuun nikar nosi Foho Saitun, fila baa kota Yerusalem. Foho nia dook nosi kota, takseer kilo ida.†

13 To'o kota, sia tama baa uma mak sia nein, hotu sa'e baa ke'an tetu. Kristus klosan sia naran, mak ne'e:

Petrus,
Yohanis
Yakobus,
Andreas,
Filipus,
Tomas,

---

* **1:1-3** Tuir lia Yunani, naran *Teofilus* na'ak 'ema mak nadomi Maromak'. Kristus Klosan Lian ne'e, hakerek nomer rua mak Lukas nakerek bodik Teofilus. Uluk Lukas nakerek lia nosi Yesus bodik Teofilus. Haree Lukas 1:1-4. ✡ **1:4-5** Lukas 24:49; Mateus 3:11; Markus 1:8; Lukas 3:16; Yohanis 1:33 ✡ **1:8** Mateus 28:19; Markus 16:15; Lukas 24:47-48 ✡ **1:9** Markus 16:19; Lukas 24:50-51 † **1:12** Baa oras nia, manorik ukun Yahudi nalo ukun-badu na'ak, baa loron hanawa serwisu ema la bele la'o baa-mai liu nosi kilo rua. Hakerek Moon lia Yunani na'ak, foho ne'e dook nosi Yerusalem, manesak no ema la'o "baa loron hanawa serwisu." Hodi nunia, ita hatene foho nia dook nosi kota, kilo ida.

Bartolomeus,
Mateus,
Yakobus (Alfeus oan),
Simon (ema partee Selot),‡
no Yudas (Yakobus oan).✡
14 Sia hotu-hotu namulak nodi
neon ida. Sia namulak namutuk
no Yesus inan Maria, no ina seluk
sia, no feto nurak sia, no tenik
Yesus alin sia.
15 Baa loron ida, sia namutuk
tenik, takseer ema na'in atus ida
rua nulu. Hotu Petrus nariik dale
na'ak, 16 "Mamaluk sia! Emi nanis
sei hanoin Yudas mak uluk nodi
ema baa kohi Yesus. Lia hotu-
hotu kona baa Yudas nia, nato'o
saa mak Maromak Kmalar Lulik
naruka Na'i Daud nakerek kedan
hori uluk iha Hakerek Moon.
17 Yudas nia, itakaan ema mak
serwisu namutuk no ita."
18 (Baa oras Yudas fa'an Yesus
ti'an, nia nola osan kadoor nia,
nodi sosa rai rohan ida. Hotu, rai
nia dadi baa Yudas mate fatin, tan
nia monu tabarakat iha rai nia,
to'o kabun taba no teen nakbudi
sai. 19 Ema dale lia nia nosi ibun
baa ibun, to'o ema hotu-hotu iha
kota Yerusalem, rona nola Yudas
mamaten nia. Tan lia nia, sia
nanaran rai nia nodi siakaan lia
Aram na'ak, 'Akeldama'. Lia fuan
ne'e na'ak 'Rai Raa').✡
20 Hotu Petrus dale liu tenik
na'ak, "Hori uluk, Na'i Daud
nakerek kedan nunia iha Hakerek
Kananuk na'ak,
'Habusik niakaan hein fatin dadi
fuik,
tan ema la nein tenik iha nia
ona.'
Na'i Daud moos nakerek na'ak,
'Habusik niakaan serwisu nia, la-
tan baa ema seluk.'✡
21-22 Tan lia nia, ita musti buka
ema nebee seluk Yudas. Ita buka
ema mak namutuk no ita kleur
ti'an. Nia musti tuir kre-re'is
no Na'i Yesus baa fatin hotu-
hotu, nahuu nosi Yohanis sarani
Nia. Nia moos musti naree du'uk
Na'i Yesus moris nikar nosi mate,
to'o namaan aan sa'e nikar baa
lale'an."✡
23 Petrus dale notu nunia, sia
natama naran rua. Ida naran Ma-
tias, ida tenik naran Yusuf (nosi
Yustus ema uma laran. Ema moos
bolu nia, Barsabas). 24-25 Hotu
sia namulak na'ak, "Ama iha
lale'an! Ita Boot hatene tebe-
tebes ema hotu-hotu neon. Yudas
monu mate nela niakaan serwisu.
Tan nunia, ami husu Ita Boot
hatudu baa ami nosi ema na'in
rua ne'e, see ida mak Ita Boot boi
hola hodi seluk Yudas, nebee ami
foti nia dadi baa Kristus klosan."
26 Namulak notu, sia suut liman.
Suut liman nia kona baa Matias.
Hotu sia foti Matias dadi klosan
namutuk no sia na'in sanulu resin
ida nia.

2

Maromak Kmalar Lulik tuun baa ema

1-2 Kona besik baa ema Yahudi
loron di'ak mak 'Loron Pen-
takosta',* Yesus eman sia hotu-
hotu naklibur iha uma ida. Teki-
tekis sia rona lia maliak ida mai
nosi lale'an hanesan dadurus.✡
Lia maliak nia boot resik, to'o ema
iha nia la bele rona malu tenik.
3 Sia moos naree nu'u ha'i lakan
nakfa'ek aan, rani baa ida-idak
ulun. 4 Maromak Kmalar Lulik
natiha baa sia, to'o nalo sia dale
nodi ema seluk lian, tuir saa mak
Kmalar Lulik foo baa sia.
5 Baa oras nia, noo ema Yahudi
wa'in iha Yerusalem mak mai nosi
rai-rai. Sia moos nakara Na'i
Maromak. 6 Baa oras sia rona nola
lia maliak nia, sia mai kabuun
malu iha fatin nia. Sia ida-idak
rona siakaan lia du'uk sai nosi
Yesus eman sia ibun, to'o sia blaar

‡ **1:13** Partee Selot ne'e, partee politik ida mak nakara te'ur nasai ukunrai Roma nosi rai Isra'el. ✡ **1:13** Mateus 10:2-4; Markus 3:16-19; Lukas 6:14-16 ✡ **1:19** Mateus 27:3-8 ✡ **1:20** Kananuk Sia 69:25, 109:8 ✡ **1:21-22** Mateus 3:16; Markus 1:9, 16:19; Lukas 3:21, 24:51 * **2:1-2** Ema Yahudi sura loron Pentakosta, nahuu nosi loron Paska tu'an domiku hitu. Hodi nunia, ita hatene ha'ak, baa oras nia, Yesus mate loron lima nulu ti'an. ✡ **2:1-2** Ukun-badu Na'ilulik 23:15-21; Hanoin Hikar Dalan Moris 16:9-11

karin. 7 Sia dale na'ak, “Ema mak
dale ne'e sia, ema Galilea! 8 Mais
ita rona sia dale nodi ita ida-idak
lian! Tan saa bele nunia? 9 Ita
ne'e mai hosi rai Partia, Media,
Elam, Mesopotamia, Yudea, Ka-
padokia, Pontus, Asia, 10 Frigia,
Pamfilia, Mesir, no nosi Libia
kre'is baa kota Kirene. Ita balu
moos hosi kota Roma. 11 Balu
tenik mai nosi rai Kreta no rai
Arab. Ita balu ema Yahudi, balu
ema lahoos Yahudi mak tama tuir
hanorin Yahudi ti'an. Mais ita
hotu-hotu bele rona ema ne'e sia
dale nodi itakaan lian ida-idak.
Sia dale lia kasalak basuk mak
Na'i Maromak nalo ti'an. Hoi! Ita
blaar tebes!”
12 Sia moos nusu baa malu
na'ak, “Tan saa bele dadi nune'e?
Lia ne'e na'ak saa?”
13 Mais ema seluk sia naleuk
na'ak, “Hoi! Lalika titu sia! Ema
nia sia lanu todan!”

Petrus dale baa ema lear

14 Baa oras nia, Petrus no Kris-
tus klosan na'in sanulu resin ida
seluk iha nia. Oras sia naree
ema kabuun malu iha nia, Petrus
soruk baa oin, hotu dale maka'as
na'ak, “Mamaluk sia! Emi mak
ema Yahudi no emi mak hein iha
kota Yerusalem ne'e, ta'an tilun
rona di'a-di'ak ha'ukaan dalen
ne'e, tan ha'u atu katak lia boot
ida baa emi. 15 Keta haneo ami
ne'e lanu! La bele nunia, tan oras
ne'e, foin tuku siwi. Ema la nemu
tua baa seisawan nune'e! 16 Emi
rona ema ne'e sia dale nodi emi
ida-idak lian. Tuir loos, Maromak
katak kedan ti'an lia ne'e nodi
mako'an Yoel na'ak:
17 ‘Kalo raiklaran kre'is falu fila,
Ha'u atu katuun Ha'ukaan
Kmalar Lulik baa ema hotu-
hotu.
Emikaan oan feto no oan mane
sia,
Ha'u kalo baa Ha'ukaan
mako'an.
Emikaan ema nurak sia,
bele naree saa mak Ha'u
katudu baa sia.
Emikaan matas sia,
bele me'i nola saa mak Ha'u
katudu baa sia.
18 Kalo raiklaran kre'is falu fila,
Ha'u katuun Ha'ukaan
Kmalar Lulik baa Ha'ukaan
atan sia hotu-hotu.
Ha'u katuun baa feto,
Ha'u moos katuun baa
mane.
Sia atu dale saa mak Ha'u
katak baa sia.
19-21 Ha'ukaan Loron Kabaas sei la
to'o dauk,
Ha'u kalo kedan tadak blaar
iha lale'an.
Tadak blaar hanesan loro
matan nakukun,
no fulan mean laak hane-
san raa.
Ha'u moos kalo lia kasalak
basuk iha raiklaran.
Lia hanesan raa no ha'i
dubun fu'ak sa'e baa
leten.
Mais baa oras nia moos,
ema mak nahii nusu tulun
baa Ha'u,
Ha'u nanis sori nia.’”✡
Lia nia mak Maromak katak
kedan hori uluk nodi mako'an
Yoel.
22 Mamaluk Isra'el sia! Ta'an
tilun rona di'a-di'ak ha'ukaan
dalen ne'e. Yesus ema Nasaret
nia, Nia mak Na'i Maromak boi
kedan hori uluk atu solok mai
sori ita. Tebes! Ami na'in du'uk
haree Nia nalo lia kasalak basuk
no nalo tadak blaar nodi Maro-
mak beran. Emi moos haree, tan
Nia moos nalo tadak blaar iha
emikaan oin. 23 Na'i Maromak
solok Nia nunia, mais emi ho'o
Nia hodi hamaus hola ema aat,
nebee sia nedi Nia baa ai karuus.
Tuir loos, Na'i Maromak natene
ti'an lia nia sia hotu-hotu, tan Nia
nakotu kedan nunia hori uluk.✡
24 Tebes! Emi ne'e ho'o Yesus to'o
mate, mais Na'i Maromak nalo
Nia moris nikar, tan Nia la nakara
Yesus nafati iha maten fatin.✡
25 Na'i Daud nakerek kedan hori
uluk lia nosi Yesus nune'e:
‘Ha'u katene Maromak no ha'u
nima-nimak.

✡ **2:19-21** Yoel 2:28-32 ✡ **2:23** Mateus 27:35; Markus 15:24; Lukas 23:33; Yohanis 19:18
✡ **2:24** Mateus 28:5-6; Markus 16:6; Lukas 24:5

La noo saa ida moos mak bele
naloti ha'u,
tan Maromak no ha'u
nima-nimak.
26 Tan baa nia, ha'u neon boot.
Ha'u moos tonu-kaboot Maro-
mak.
Ha'u kein Nia kodi neon
metin,
27 tan baa oras ha'u kmate, Nia
la nabusik ha'ukaan kmalar
nafati iha ema maten fatin.
Nia la nabusik Niakaan Ema
Moon maten dois iha rate
laran.
28 Nia natudu dalan moris loos
baa ha'u.
Ha'ukaan neon nanis boot lo-
loos,
tan Nia namutuk no
ha'u.'✡

Na'i Daud mak nakerek nela lia nia ti'an.

29 Mamaluk sia! Foo leet baa ha'u kalore lia nia. Bei Daud dale nunia, mais ita hatene nia la dale nosi niakaan maten du'uk, tan nia mate, hotu ema nakoi nia ti'an. Niakaan rate moos sei iha itakaan leet to'o oras ne'e. 30 Na'i Daud nia, Maromak mako'an. Baa oras nia dale nunia, nia natene na'ak Na'i Maromak narai aan ti'an nodi nameno na'ak, Nia atu boi Na'i Daud husar-binan ida atu kaer ukun.✡ 31 Baa oras nia, Na'i Daud natene kedan lia mak sei dook basuk. Nia dale nosi Ema mak Na'i Maromak boi kedan hori uluk. Ema nia atu mate, mais Nia moos atu moris nikar. Hodi nunia, Nia la nafati iha ema maten fatin. Niakaan maten moos la dois.

32 Rona! Ema mak Na'i Daud dale ti'an nia, ne'e mak Yesus! Nia mate, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Ami ne'e haree du'uk Nia moris nikar ti'an. 33 Oras ne'e Niakaan Ama Maromak foti Nia kaer beran mak aas kaliuk. Nia nabesi aan iha Na'i Maromak sorin kwana iha fatin mak Na'i Maromak nadi'a kedan ti'an bodik Nia. Niakaan Ama moos foo Kmalar Lulik baa Nia, tuir saa mak Nia nameno kedan hori uluk. Oras ne'e Niakaan Kmalar Lulik nia moos tuun baa ami. Lia mak emi rona no haree ohin nia, ne'e mak Na'i Maromak foo Niakaan Kmalar Lulik.

34 Tuir loos, Na'i Daud la sa'e baa lale'an, mais nia dale nosi lia Yesus sa'e baa lale'an. Lia nia nune'e:

'Na'i Maromak katak baa
ha'ukaan Na'in na'ak,
"Mai tuur baa fatin hakneter
iha Ha'ukaan sorin kwana
ne'e.
35 Ha'u atu kalo Okaan
funu sia lo'u baa O.'"✡

36 Tan lia nia, ema Isra'el hotu-hotu musti natene tebes na'ak, Ema mak emi hedi ho'o baa ai karuus nia, Nia mak Maromak boi ti'an dadi baa itakaan Na'in. Maromak moos foti-nahaas Nia ti'an."

37 Rona Petrus dale nunia, ema nia sia neon monu. Sia moos nusu baa Petrus no klosan seluk sia na'ak, "Mau sia! Kalo nunia, ami musti halo saa?"

38 Petrus nataa na'ak, "Emi ida-idak musti soe lakon emikaan salan, hotu husu hetan sarani, nebee dadi tadak na'ak, emi fila tuir Yesus Kristus no Na'i Maromak kasu mohu emikaan salan ti'an. Nia moos atu foo Niakaan Kmalar Lulik baa emi.

39 Tebes. Na'i Maromak nameno ti'an atu foo Kmalar Lulik baa Niakaan ema hotu-hotu. Hodi nunia, Nia foo baa emi ho emikaan husar-binan sia. Nia moos foo baa ema seluk mak sei dook."

40 Petrus moos dale natutan na'ak, "Oras ne'e, ema lear la'o sees ti'an nosi dalan loos. Tan lia nia, emi musti sintidu, keta tuir ema aat dalan. Musti tuir Na'i Maromak dalan. Hodi nunia, emi bele moris nima-nimak ho Nia."

41 Rona nola nunia, ema lear nia moos simu Petrus dalen. Sia nakara tuir Yesus dalan moris nodi simu sarani. Sura ema nia sia hotu-hotu, ema rihun tolu. 42 Sia hotu-hotu di'a-di'ak malu no Yesus eman seluk sia. Sura loron, sia madinas rona hanorin nosi

✡ **2:28** Kananuk Sia 16:8-11 ✡ **2:30** Kananuk Sia 132:11; 2 Samuel 7:12-13 ✡ **2:35** Kananuk Sia 110:1

Kristus klosan sia. Sia hotu-hotu namulak namutuk, naa-nemu namutuk.

Yesus eman moris lala'ok

43 Baa oras nia, Kristus klosan sia nalo tadak blaar to'o ema blaar tebes. 44 Ema mak fiar baa Yesus, sia libur malu moris neon ida, laran ida. To'o siakaan sasaa hotu-hotu, sia tau namutuk.✡ 45 Nosi sia noo mak fa'an siakaan sasoin, hotu fa'e osan baa mamaluk mak fiar sia mak moris sei la to'o. 46 Sura loron sia libur malu iha Uma Hamulak Huun. Sia naa-nemu namutuk nodi neon di'ak nosi uma ida baa uma ida. Sia moos tulun malu. La noo ida mak toos kamoruk. 47 Loron-kalan sia tonu-naboot Na'i Maromak. Ema hotu-hotu moos nakara basuk sia. Sura loron Na'i Maromak sori ema. Hodi nunia, Yesus eman sia hetak tu'an, hetak wa'in.

3

Petrus nadi'ak nola ema ai asak ida

1 Baa loron ida, oras tuku tolu loro malirin, Petrus no Yohanis baa Uma Hamulak Huun atu namulak namutuk no ema seluk sia. 2 Sia atu tama tuir odamatan nanokar ida, naran 'Odamatan Kabaas'. Iha nia, sia naree mane ida mak ai asak moris nodi. Sura loron ema nasaan nodi baa fatin nia, nebee nia bele nadidu nosi ema mak tama baa Uma Hamulak Huun. 3 Naree Petrus no Yohanis tama, nia lolo liman nodi nusu na'ak, "Ama sia! Hadomi ha'u lai. Foo saa ida baa ha'u lai."

4 Sia rua mana di'a-di'ak nia, hotu Petrus dale na'ak, "Mau! Titu mai lai!"

5 Ema nia moos foti oin, titu baa sia rua. Nia naneo na'ak, "Sia rua ne'e nanis atu foo sa-saa baa ha'u."

6 Mais Petrus dale na'ak, "Mau! Ha'u la koo osan. Mais saa mak ha'u koo, atu kfoo baa mau. Rona! Kodi Yesus Kristus ema Nasaret nia beran, karuka o mariik, la'o ona!"

7 Hotu Petrus kaer nola ai asak nia liman kwana, foti nariik nia. Baa oras nia moos, ain di'ak kedas. 8 Teki-tekis nia ni'it aan, nariik naksoit. Hotu nia la'o tuir Petrus no Yohanis baa Uma Hamulak lalawar. Nia la'o so-soit nodi tonu-naboot Na'i Maromak. 9 Ema hotu-hotu iha nia naree nia la'o baa-mai nodi tonu-naboot Na'i Maromak.

10 Mais oras sia natene nola na'ak nia, ema ai asak mak sura loron tuur nadidu iha Odamatan Kabaas, sia blaar karin. Hotu sia dale na'ak, "Nansaa bele nune'e?"

Petrus dale iha Uma Hamulak Huun

11 Hotu ema ai asak mak foin di'ak nia la'o nodi kaer Petrus no Yohanis to'o uma talobon ida iha Uma Hamulak lalawar. Uma talobon nia naran 'Uma Talobon Na'i Salomo'. Ema lear naklibur ti'an iha nia. Naree nola Petrus sia mai, sia blaar karin. 12 Hotu Petrus katak baa sia na'ak, "Hoi! Ema Isra'el sia! Emi blaar baa saa? Tan saa emi mana ami nunia? Emi haneo ema ne'e bele la'o tan amikaan matenek ka? Amikaan madinas tuir Na'i Maromak ka? Lale! 13 Ha'u katak kalore nune'e: Itakaan bei uluk sia mak Bei Abraham, Bei Isak no Bei Yakob, sia hotu-hotu lo'u-sudur baa Na'i Maromak. Oras ne'e, Na'i Maromak foti-nahaas Niakaan Ema mak Nia boi kedan ti'an. Ema nia, mak Yesus. Nia, mak emi soe hodi latan baa Gubernur Pilatus hori hirak nia. Tuir loos, gubernur nakara nabusik Nia. Mais emi sakar nebee keta nabusik.✡ 14 Hodi nunia, emi soe Yesus, mak Ema Moon no Laran Di'ak nia. Aat liu tenik, emi sasu'at gubernur nebee nabusik fila ema aat ida baa emi.✡ 15 Hodi nunia, emi ho'o Yesus, mak itakaan Moris Huun. Nia mate ti'an, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Ami haree lia nia hodi matan du'uk.

✡ **2:44** Kristus Klosan Lian 4:32-35 ✡ **3:13** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:15 ✡ **3:14** Mateus 27:15-23; Markus 15:6-14; Lukas 23:14; Yohanis 19:12-15

16 Ema ai asak ne'e di'ak ti'an,
lahoos tan amikaan beran. Lale!
Nia di'ak ti'an, tan Yesus beran.
Tan nia fiar baa Yesus, Yesus
nadi'ak nola nia iha emikaan oin.
17 Mamaluk sia! Ha'u katene
emi ho emikaan ulun sia halo
aat baa Yesus ti'an, mais emi la
hatene hahalok nia folin. 18 Na'i
Maromak katak kedan hori uluk
nodi mako'an sia na'ak, Ema mak
Nia boi nola atu solok mai, Nia
musti natiu susar. Lia nia dadi
ti'an. 19 Tan baa nia, emi musti fila
hikar baa Na'i Maromak nebee
Nia kasu emikaan salan. 20 Hodi
nunia emikaan neon biit nikar.
Nosi ikus, Na'i Maromak solok
nikar Yesus baa emi, tan Nia, Kris-
tus mak Na'i Maromak boi kedan
ti'an hori uluk. 21 Mais oras ne'e,
Yesus musti nein iha lale'an, to'o
oras Na'i Maromak nalo foun lia
hotu-hotu, tuir saa mak Niakaan
mako'an sia dale kedan hori uluk.
22 Uluk Bei Musa dale baa
itakaan bei uluk sia na'ak,

> 'Emikaan Na'in, mak Na'i
> Maromak. Nosi ikus,
> Nia atu solok Ema ida,
> dadi mako'an bodik emi,
> hanesan ha'u ne'e. Emi
> musti ta'an tilun, nebee
> rona lia hotu-hotu mak ema
> nia katak baa emi.✡ 23 Ema
> mak la no'uk rona, sia
> dodok no kona lelen nosi
> Na'i Maromak.'✡

24 Lahoos Bei Musa mesan
mak katak nunia. Mais Maro-
mak mako'an seluk sia nu'u Bei
Samuel moos katak kedan lia mak
oras ne'e ita haree hodi matan.
25 Tenik, Na'i Maromak namate
menon no Bei Abraham na'ak,

> 'Nosi okaan husar-binan, ema
> klubun hotu-hotu iha
> raiklaran netan matak-
> malirin.'✡

Oras ne'e, lia nia dadi ti'an
bodik ita ema Isra'el. 26 Na'i
Maromak solok ti'an Niakaan Oan
baa ita atu natudu dalan, nebee
ita soe lakon itakaan hahalok aat
sia. Hodi nunia, Nia natudu laran
di'ak baa ita."

4

Ema boot sia kohi Petrus no Yohanis nodi baa moon-metan

1 Petrus no Yohanis sei dale baa
ema lear nia, ema boot na'in hira
mai. Sia mak na'ilulik, no mak-
daka rai ulun iha Uma Hamulak
Huun, no ema partee Saduki sia.
2 Sia krakat Petrus no Yohanis tan
sia katak baa ema na'ak, "Yesus
moris nikar, no loke dalan nebee
ema mak mate moos bele moris
nikar."* 3 Tan lia nia, sia naruka
ema kohi sia rua mai nataa iha
moon-metan. Mais tan loro atu
monu ona, la noo leet ti'an atu
leno siakaan lia. Tan baa nia, sia
natama Petrus no Yohanis baa bui
to'o awan, foin bele leno. 4 Mais
ema wa'in mak rona Petrus no
Yohanis dalen, sia fiar na'ak tebes.
Tan baa nia, Yesus eman makfiar
sia hetak wa'in tu'an, nare'is ema
rihun lima.
5 Baa seisawan, ema boot
Yahudi sia libur malu iha kota
Yerusalem atu nalo moon-metan.
Sia mak na'ilulik ulun sia,
manorik ukun sia, no fukun adat
sia. 6 Na'ilulik ulun boot moos
iha nia. Nia naran Hanas. Noo
na'ilulik seluk sia, mak Kayafas,
Yohanis, no Aleksander. Hanas
familin seluk sia moos iha nia.
7 Ema boot nia sia tama moon-
metan ti'an, sia naruka ema baa
nola Petrus no Yohanis atu mai
nataa. Sia rua mai ti'an, ema boot
sia nakusuk na'ak, "Oin nunabee
emi bele hadi'ak hola ema ai asak
nia? See mak foo beran nia baa
emi?"
8 Baa oras nia Maromak Kmalar
Lulik babilan Petrus. Hotu Petrus
nataa na'ak,

> "Ama boot sia no fukun Isra'el
> sia! Keta krakat kalo ami
> benar oda. 9 Ami horan
> ama sia atu nalo lia no
> ami, tan ami hadi'ak hola
> ema ai asak ne'e. Oras

✡ **3:22** Hanoin Hikar Dalan Moris 18:15, 18 ✡ **3:23** Hanoin Hikar Dalan Moris 18:19 ✡ **3:25** Lia Uluk Fohon 22:18 * **4:2** Ema nosi partee Saduki fiar na'ak, ema mak mate ti'an la moris nikar.

ne'e, emi hakara hatene
ami hadi'ak hola ema nia
hodi see beran? 10 Tan
nunia, ha'u kataa malorek
nune'e: Ama sia nanis sei
nanoin Ema Nasaret naran
Yesus. Nia, Kristus mak Na'i
Maromak natudu kedan
hori uluk. Masik emi hedi
ho'o Nia baa ai karuus
moos, Na'i Maromak nalo
Nia moris nikar ti'an. Ha'u
kakara nebee ama sia
no ema Isra'el hotu-hotu
hatene ha'ak, ami hadi'ak
hola ema ai asak nia hodi
Yesus beran. 11 Maromak
mako'an nakerek kedan
hori uluk lia nosi Yesus ne'e
na'ak,
'Noo fatuk ida mak badaen
fatuk sia soe lerek ti'an.
Mais oras ne'e fatuk nia
dadi baa uma tatuur
fatuk ti'an!'✡

12 Iha raiklaran tomak, la noo
dalan seluk mak bele sori
ita nosi sala. Dalan mesak
dei! Ne'e, mak Yesus. Kalo
lahoos Nia, la noo seluk
mak bele sori ita."

13 Rona Petrus dale nunia, ema
boot sia blaar, tan natene na'ak
Petrus no Yohanis nia, ema ki'ik
mak fatik lalek. Mais sia blaar
tuan, tan sia rua matenek basuk
dale Hakerek Moon isin. Ema
boot sia moos natene sia rua tuir
Yesus hori hirak nia. 14 Mais sia
la bele dale wa'in baa Petrus no
Yohanis, tan ema ai asak mak
di'ak ti'an nia, nariik iha siakaan
oin. 15 Tan lia nia, sia naruka
Petrus no Yohanis na'ak, "Sai heik
lai!" Petrus no Yohanis sai ti'an,
sia ko'a lia buka dalan. 16 Sia
katak baa malu na'ak, "Mamaluk
sia! Ita musti halo saa ho ema
na'in rua ne'e? Ema hotu-hotu
iha Yerusalem natene sia rua mak
nalo tadak ne'e. Ita atu heli saa
tenik, tan lia kakaer iha ti'an!
17 Di'ak liu, ita buka dalan nebee
lia ne'e keta lema rai. Ita tarata
ta'uk sia no hakahik sia, nebee sia
keta nanorin tenik lia Yesus. Kalo
sia la tuir, sia lei naree!"

18 Hotu, sia bolu nikar Petrus
no Yohanis nodi katak na'ak, "Sin-
tidu! La bele hanorin tenik lia
Yesus!"

19 Mais Petrus no Yohanis nataa
na'ak, "Ama boot sia du'uk hanoin
kokon baa. Nabee mak di'ak?
Tuir ama siakaan ukun ka, tuir
Na'i Maromak ukun? 20 Ami na'in
du'uk haree hodi matan no rona
hodi tilun lia wa'in ti'an. Nansaa
ami musti taka ibun?!"

21 Rona nola nunia, ema boot
sia tarata nata'uk tenik Petrus no
Yohanis. Mais sia la natene taa
ukun oin nunabee. Kalo sia taa
ukun, sia nata'uk ema wa'in mak
iha luan krakat sia. Ema wa'in
nia tonu-naboot Na'i Maromak,
tan ema ai asak nia di'ak ti'an.
Tan sia la bele nalo sa-saa tenik,
ema boot sia nabusik Petrus no
Yohanis nunia dei. 22 (Ema nia,
ain asak tinan haat nulu resin
ti'an, foin bele la'o.)

Yesus eman sia namulak nebee nakbiit neon

23 Ema boot sia nabusik Petrus
no Yohanis sai ti'an, sia rua fila
nikar baa siakaan mamaluk sia.
To'o nebaa, sia dale lia hotu-hotu
mak ema boot sia badu baa sia.
24 Rona nola nunia, mamaluk sia
libur malu nodi neon ida. Sia
namulak na'ak, "Na'i Maromak.
Ita Boot mak hase'i lale'an no
raiklaran no sa-saa hotu-hotu.✡
25 Hori uluk, Ita Boot Kmalar Lulik
foti Bei Daud nalo baa mako'an,
nebee nia nakerek nela lia nosi
ema sakar Yesus na'ak:
'Ema nosi rai seluk krakat tan
rona lia anin.
Sia tokar lauk tan lia mak la
noo huun-dikin.
26 Na'i raiklaran sia nadi'a ro'at-
meik atu natuda.
Ulun sia moos kabuar lia fuan
atu sakar Na'i Maromak no
Kristus mak Na'i Maromak
boi kedan hori uluk.'✡
27 Baa oras ne'e, ami hatene
ti'an Bei Daud niakaan hakerek
nia, dadi ona. Lia nia isin moos

✡ **4:11** Kananuk Sia 118:22 ✡ **4:24** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:11; Nehemia 9:6; Kananuk Sia 146:6 ✡ **4:26** Kananuk Sia 2:1-2

malorek ti'an. Iha kota ne'e, Na'i Herodes no Gubernur Pontius Pilatus namutuk no itakaan fukun Isra'el sia, no tenik ema ulun seluk sia hotu-hotu kabuar lia atu sakar Yesus.✡ 28 Mais oras ne'e ami hatene siakaan hahalok nia kona baa Ita Boot hakaran no Ita Boot lia kakotun hori uluk. 29 Ami hakro'an nebee Ita Boot mana netik ami, tan ema tarata nata'uk ami. Nebee Ita Boot hakbiit amikaan neon nebee ami baa katak Ita Boot Manfatin bodik ema hotu-hotu. 30 Nebee Ita Boot hatuun beran baa ami hodi hadi'ak ema mak moras. No beran hodi halo tadak blaar, nebee ema natene beran nia nosi Ita Boot Eman Lulik, mak Yesus. Aaa Na'i Maromak! Amikaan hamulak, nunia dei."

31 Sia sei namulak, uma nia moos nakdoko. Maromak Kmalar Lulik moos tuun baa sia hotu-hotu. Nunia hotu, sia naberan aan baa katak Maromak Manfatin.

Yesus eman sia moris neon ida, laran ida

32 Yesus eman sia hotu-hotu moris neon ida, laran ida. Sia ida-idak babilan nahan du'uk, nodi baa tau namutuk.✡ 33 Kristus klosan sia nodi Na'i Maromak beran boot, katak lia nosi Na'i Yesus moris nikar nosi mate. Na'i Maromak moos natuun matak-malirin naresin rua-ruan baa sia. 34-35 Noo ema mak fa'an niakaan rai, lale, niakaan uma. Sia latan osan nia baa Kristus klosan sia nodi babilan ema wa'in. Hodi nunia, la noo ema ida mak noran la to'o.

36-37 Hatete baa Yusuf. Nia ne'e, Lewi husar-binan nosi rai Siprus. Kristus klosan sia temi nia na'ak 'Barnabas', tan naran nia na'ak, 'ema mak nakbiit maluk neon'. Nia baa fa'an rai rohan ida, hotu nodi osan nia latan baa Kristus klosan sia.

5

Ananias no Safira mate

1 Iha Yesus eman sia, noo mane ida naran Ananias. Feen naran Safira. Sia rua fa'an siakaan rai rohan ida. 2 Mais sia rua kabuar lia nebee subar osan balu nosi rai folin nia. Hotu Ananias baa katak Kristus klosan sia na'ak, "Ami foin fa'an amikaan rai rohan ida. Oras ne'e ami hakara latan osan hotu-hotu baa Na'i Maromak."

3 Mais Petrus de'an na'ak, "Hoi! Ananias! O ne'e liu basuk! Tan saa o subar osan balu? O aat basuk tan o tuir diabu ulun modi maksakar aan tolek Kmalar Lulik! 4 Nune'e! O makara fa'an rai ka lale moos, loos o! Fa'an ti'an, o makara latan mohu osan ka lale moos, loos o! Mais hahalok nune'e, la bele basuk! O bele mabeik ami ema raiklaran, mais la bele mabeik Na'i Maromak nunia!"

5 Petrus dale notu nunia, teki-tekis Ananias nakloti baa rai, mate kedas. Rona lia nia, ema nata'uk tebe-tebes. 6 Hotu mane nurak na'in hira tama baa, falun nola Ananias maten, nodi baa nakoi.

7 Kre'is tuku tolu liu, Ananias feen moos tama mai. Mais nia la natene lia nia. 8 Petrus moos nusu nia na'ak, "Nunabee, ina? Ina sia fa'an rai, hotu folin nune'e ka?"

Nia moos nataa na'ak, "Tebes, Ama! Folin nunia tebes!"

9 Hotu Petrus de'an nia na'ak, "Tan saa emi rua o la'en kabuar lia atu koko Kmalar Lulik? Maree! Ema foin nodi o la'en baa nakoi. Oras ne'e, sia mai nikar ti'an. La oras tenik, sia natiu nodi okaan maten baa nakoi iha o la'en sorin."

10 Petrus sei dale, teki-tekis feto nia nakloti, mate kedas. Mane nurak sia moos tama nikar baa, naree feto nia mate ti'an. Hotu, sia natiu nola niakaan maten, nodi baa nakoi iha la'en sorin.

11 Rona lia nia, Yesus eman sia nata'uk. Ema seluk mak rona lia Ananias no Safira moos, nata'uk hotu.

✡ **4:27** Mateus 27:1-2; Markus 15:1; Lukas 23:1,7-11; Yohanis 18:28-29 ✡ **4:32** Kristus Klosan Lian 2:44-45

Kristus klosan sia nadi'ak nola ema wa'in

12 Baa oras nia, Kristus klosan
sia nalo tadak blaar iha ema
lear oin. Yesus eman sia neon
ida, laran ida naklibur bei-beik
iha Uma Talobon Na'i Salomo
iha Uma Hamulak Huun lalawar.
13 Masik ema wa'in nakneter
Yesus eman sia moos, ema mak la
fiar Yesus dauk, la no'uk namutuk
no sia.

14 Mais Yesus eman sia, hetak
kleur, hetak wa'in. Feto moos
noo, mane moos noo. 15 Baa oras
nia, ema nodi ema moras mai,
natoba baa biti, rai baa dalan
tehen. Sia naneo na'ak, "Kalo
Petrus no Yohanis la'o tuir ne'e,
masik ema moras kona siakaan
lalatak dei moos, sia bele di'ak."
16 Baa oras nia, ema lolok mai nosi
leo-leo mak kre'is kota Yerusalem.
Sia mai nodi siakaan ema moras.
Hotu Kristus klosan sia nadi'ak
nola sia hotu-hotu. Sia moos
mai nodi siakaan ema mak diabu
tekar. Hotu klosan sia moos te'ur
sai diabu nia sia.

Kristus klosan sia netan susar oi-oik

17 Baa oras nia, Yesus eman sia
hetak wa'in tu'an. Naree nunia,
na'ilulik ulun boot no niakaan
mamaluk sia nosi partee Saduki,
hirus tebe-tebes, 18 to'o sia kohi
nola Kristus klosan sia, natama
baa bui.*

19 Mais baa kalan nia, Maro-
mak Niakaan makbukar lale'an
ida mai iha bui nia, hotu loke
bui odamatan. Nia nala'o sai
sia nodi dale na'ak, 20 "Oras ne'e,
baa kedan Uma Hamulak Huun.
Katak baa ema iha nebaa sia,
nebee tuir Na'i Maromak Moris
Dalan foun."

21 Awan seisawan oras sei
nakukun, sia moos nala'ok kedan
tuir makbukar lale'an harukan
nia. Sia tama baa Uma Hamulak
Huun, hotu nanorin ema.

La kleur falik, ulun boot no
niakaan ema sia libur malu bele-
bele no ema boot nosi rai Isra'el
tomak. Sia atu leno lia nosi Kris-
tus klosan sia. Libur malu iha
moon-metan ti'an, sia naruka ema
baa nola Petrus sia nosi bui.

22 Mais oras ema to'o bui baa,
Petrus sia la iha ti'an. Hotu, sia
baa nasa'e lia baa ema boot sia iha
moon-metan na'ak, 23 "Ama boot
sia, keta krakat. Oras ami to'o
bui baa, ami haree bui odamatan
hotu-hotu sei kusa mate! Ema
makdaka sia moos nariik iha nia!
Mais baa oras sia loke odamatan,
hotu ami tama baa, ema ida moos
la noo!"

24 Rona nola nunia, na'ilulik
ulun sia no makdaka ulun nosi
Uma Hamulak Huun, neon lakon
to'o benar karin.

25 La kleur, ema ida mai nasa'e
lia tenik na'ak, "Ama sia! Ema
mak emi hatama baa bui nia,
sia no'i nanorin ema iha Uma
Hamaluk Huun nebaa!"

26 Rona nola nunia, makdaka
ulun nia bolu nola niakaan
sasi'an, nebee baa kohi nola nikar
Petrus no niakaan mamaluk sia.
Mais sasi'an sia nata'uk, tan ema
wa'in sei rona Petrus dale. Sia
naneo na'ak, keta to'o ema wa'in
nia krakat, hotu nalatu sia nodi
fatuk. Tan baa nia, oras sia baa
kohi nikar Petrus sia, sia la kohi
nodi maka'as.

27 Kohi nola ti'an, sia nodi
Petrus sia baa moon-metan. Hotu
na'ilulik ulun boot de'an sia na'ak,
28 "Ami hakahik emi ti'an nebee
keta hanorin lia nosi ema mak
nakara nalo moris dalan foun nia!
Mais emi ulun fatuk! Emi la halo
tuir amikaan ukun, mais halo tuir
emikaan hakara dei! Emi baa
hasiri kota Yerusalem ne'e, hodi
hanorin tokar lauk! Emi moos
tula sala baa ami ha'ak, ami mak
haruka ema no'o Yesus."✡

29 Rona na'ilulik ulun boot dale
nunia, Petrus nariik dadi klosan
hotu-hotu ibun-nanaan. Nia katak
na'ak,

* **5:18** Iha lia Yunani, lia fuan nia bele na'ak, "hatama baa bui mak bodik ema hotu-hotu." Bele noo na'ak, "hatama baa bui, nebee hamoe sia iha ema lear oin." ✡ **5:28** Mateus 27:25

“Ama sia! Kalo ema raiklaran
ukun sakar Na'i Maromak
ukun, ami la tuir. Ami tuir
Na'i Maromak ukun dei!
30 Ema mak loke itakaan
moris dalan foun nia, ne'e
mak Yesus! Nia mak emi
hedi ho'o baa ai karuus.
Mais Na'i Maromak mak
itakaan bei uluk sia lo'u-
sudur baa, nalo Nia moris
nikar nosi mate!
31 Hotu Na'i Maromak foti Nia
nalo baa Liman Kwana.
Oras ne'e Nia kaer be-
ran manesak no na'in boot.
Nia loke dalan nebee ema
bele kore aan nosi sala.
Nia nakara foo dalan baa
ita ema Isra'el ne'e, nebee
soe lakon itakaan salan.
Hodi nunia, Na'i Maromak
laran bele malirin, to'o kasu
itakaan salan. 32 Ami dale
nune'e, tan ami haree hodi
matan du'uk Yesus mate,
hotu moris nikar. Maromak
Kmalar Lulik moos katak
lia ne'e baa ema mak tuir
Yesus dalan moris.”

33 Rona Petrus dale nunia, ema hotu-hotu mak iha moon-metan nia, krakat tebe-tebes, to'o atu no'o Kristus klosan sia. 34 Mais iha nia moos noo ema ida, naran Gamaliel. Ema wa'in nakneter nia, tan nia manorik ukun mak matenek ida nosi partee Farisi. Ema nakara no'o Petrus sia, mais Gamaliel nariik naruka ema nasai heik sia. 35 Sai ti'an, Gamaliel dale baa ulun nia sia na'ak,

“Mamaluk sia! Ita musti sintidu!
Ita keta halobak aan halo
aat baa ema ne'e sia. Ita
musti hanoin naruk!
36 Emi
sei hanoin ka lale, ema
mak naran Teudas? Nia
mate kleur ti'an, mais oras
sei moris, nia naksa'ek aan
na'ak, nia ema boot. To'o
ema tama atus haat tuir
nia. Nosi ikus, ema no'o
nia, hotu niakaan maktuir
sia nalai keen karin. Lakon
to'o oras ne'e, la mosu
tenik.
37 Emi musti hanoin lia ida
tenik. Oras ukunrai sura
ema fuan iha rai ne'e, noo
ema ida naran Yudas nosi
rai Galilea. Ema wa'in
moos tuir nia. Mais ema
moos no'o nia. Hotu ni-
akaan maktuir sia moos
nalai keen karin, to'o lakon.
38 Dadi mamaluk sia, ha'u kanoin
nune'e: lalika ho'o sia.
Habusik baa! Tan kalo
siakaan hanorin nia mai
nosi ema raiklaran, nanis la
kleur mohu. 39 Mais kalo
siakaan hanorin mai tebes
nosi Na'i Maromak, emi la
bele hahonu sia. Sintidu!
Keta to'o emi du'uk mak
sakar Na'i Maromak.”

Rona nola nunia, sia hotu-hotu simu Gamaliel lia tate'an nia. 40 Sia natama nikar Kristus klosan sia mai, hotu sia naruka ema ta'e naboba sia. Sia moos nakahik nebee keta temi Yesus naran ona. Hotu, sia nabusik sai sia.

41 Kristus klosan sia moos sai nela moon-metan nia. Masik sia netan naran aat tan tuir Yesus moos, sia neon di'ak, tan Na'i Maromak nafoli sia bele netan susar nunia. 42 Sura loron, sia nanorin na'ak, “Ema mak Na'i Maromak natudu kedan hori uluk nia, Ema nia mak Yesus.” Sia katak nima-nimak lia nia sura uma no iha Uma Hamulak Huun.

6

Yesus eman sia boi nola ema na'in hitu, nebee naliku tu'an klosan sia

1 Baa oras nia, Yesus eman sia hetak wa'in. Mais kleu-leur sia moris la kona malu. Sia balu, ema Yahudi mak dale nodi lia Aram. Balu tenik moos ema Yahudi, mais sia dale nodi lia Yunani. Klibur mak dale lia Yunani la nakara klibur mak dale lia Aram. Klibur lia Yunani tula sala baa klibur lia Aram na'ak, “Emi keta fihir oin! Sura emi fa'e haan, amikaan feto faluk sia la netan fafa'ek.”

2 Tan lia nia, Kristus klosan na'in sanulu resin rua nia bolu libur Yesus eman sia hotu-hotu. Hotu sia katak na'ak, “Mamaluk sia! Kalo ami mak babilan

emikaan haa-hemun, nia moos bele. Mais la fatan, tan kalo ami mak babilan, ami la hoo leet hanorin Na'i Maromak Manfatin ona. 3 Tan baa nia, ami haneo nune'e. Di'ak liu, emi boi hola ema na'in hitu nosi emi. Buka ema mak naran di'ak, no ema mak bele moris di'a-di'ak no ema wa'in. Kmalar Lulik moos musti babilan niakaan moris. Kalo emi boi hola ema oin nunia ti'an, ami foti sia nebee babilan lia haa-hemun bodik emi. 4 Hodi nunia, ami ho leet atu hamulak no hanorin Na'i Maromak Manfatin."

5 Rona nola klosan sia dale nunia, ema lear moos simu. Hotu sia boi nola katuas na'in hitu. Siakaan naran mak ne'e:

Stefanus (Nia ne'e fiar Yesus tebe-tebes. Kmalar Lulik moos babilan niakaan moris),
Filipus,
Prokorus,
Nikanor,
Timon,
Parmenas,
no Nikolaus (Nia ne'e nosi kota Antiokia. Nia lahoos ema Yahudi isin, mais uluk nia tuir ti'an ukun-badu Yahudi.).

6 Boi hotu ti'an, sia nala'o katuas na'in hitu nia baa Kristus klosan sia. Klosan sia moos rai liman baa, nodi namulak foti sia nalo baa ema mak babilan haa-hemun, nebee ema hotu-hotu netan fafa'ek manesak.

7 Hodi nunia, Na'i Maromak Manfatin keke lema rai. Ema mak tuir Yesus hetak wa'in iha kota Yerusalem. Na'ilulik ulun sia moos, wa'in fiar baa Yesus no moris tuir Niakaan Moris Dalan.

Ema kohi nola Stefanus

8 Nunia hotu, Na'i Maromak natudu laran di'ak baa Stefanus. Nia moos natuun beran baa nia atu nalo tadak blaar, nebee ema wa'in bele naree nodi matan du'uk. 9 Baa oras nia, noo ema Yahudi na'in hira iha Yerusalem mak mai nosi rai dook sia. Sia mai nosi kota Kirene, kota Aleksandria, rai Kalikia no rai Asia. Uluk, sia ne'e ema seluk atan, mais nosi ikus sia sai ti'an. Hotu, sia ida-idak lori baa kota Yerusalem. Iha nia, sia nariik uma hamulak du'uk, hotu sia nanaran na'ak 'Uma Libertini' (lia isin na'ak 'Uma Sai Hosi Ata'). Baa oras sia rona Stefanus dale, sia la nakara. Hotu sia mai toe no nia. 10 Mais sia la bele nahonu nia, tan Kmalar Lulik babilan nalo Stefanus dale matenek basuk. 11 Tan la bele, sia buka dalan aat. Sia baa seba nola ema na'in hira, nebee dale tolek na'ak, "Ami rona hodi tilun du'uk ema ne'e dale nahaat Musa no Na'i Maromak!"

12 Sia sasuku ema to'o fukun Yahudi no manorik ukun sia moos krakat. Hotu sia baa kohi nola Stefanus, dada nodi nia baa nataa iha moon-metan. 13 Siakaan saksiin kale'uk sia dale matak lia nosi Stefanus na'ak, "Ema ne'e la nanawa dale nahaat lia Uma Hamulak Huun. Nia moos dale nahaat Na'i Maromak Ukun-badu mak Bei Musa natuun baa ita. 14 Tenik, ami rona du'uk ti'an nia dale na'ak, Yesus ema Nasaret nia atu naro'on Uma Hamulak Huun ne'e. Nia moos nakara seluk itakaan adat mak Bei Musa natuun baa ita!"

15 Rona nola saksiin sia dale nunia, ema sia mak tuur iha moon-metan natutuk Stefanus. Sia naree niakaan oin, ilas manesak no Maromak Niakaan makbukar lale'an oin.

7

Stefanus dale iha moon-metan

1 Hotu ema Yahudi siakaan na'ilulik ulun boot nusu baa Stefanus na'ak, "Lia mak sia tula baa o nia, tebes ka lale?"

2-3 Stefanus nataa na'ak, "Ama sia! Rona kokon lai. Itakaan bei uluk Abraham sei la lori dauk nosi niakaan leo huun, Na'i Maromak mak Beran Kaliuk natadu aan baa nia. Nia naruka Bei Abraham na'ak, 'Baa ona! La'o mela rai ne'e mo okaan familin sia. Baa rai ida mak Ha'u atu katudu baa

o!' Rona nola nunia, Bei Abraham
la'o nela rai Mesopotamia.* 4 Hodi
nunia, nia la'o nela ema Kasdim
rain, lori baa leo ida naran Haran.
Baa oras aman susu mate ti'an,
Na'i Maromak nodi nia lori mai
rai mak ama sia nein fatin to'o baa
oras ne'e. 5 Baa oras nia, Na'i
Maromak sei la foo rai rohan ida
moos baa Bei Abraham. Mais Nia
nameno na'ak, 'Ha'u atu klatan
rai ne'e baa o mo okaan husar-
binan sia.' Na'i Maromak nameno
nunia, mais baa oras nia Bei Abra-
ham la noo oan. 6 Masik nunia
moos, Na'i Maromak dale baa nia
na'ak, 'Okaan husar-binan atu baa
nein iha ema seluk rain. Ema rai
nia atu tonan namukit sia nalo
baa ata, to'o tinan atus haat laran.
7 Tinan atus haat siku ti'an, Ha'u
atu kastikar ema rai nia. Hotu
okaan husar-binan atu la'o nela
rai nia, mai nikar fatin ne'e. Iha
ne'e, sia atu namulak nodi lo'u-
sudur baa Ha'u.' 8 Na'i Maromak
nameno notu nunia, Nia namate
menon nia nodi lahan hamane
aan, nebee dadi tadak na'ak, Bei
Abraham sia dadi baa Niakaan
ema ti'an. Hotu, oras Bei Abra-
ham oan Isak otas foin loron walu,
Bei Abraham nalo lahan hamane
aan baa nia. Nosi ikus Isak moos
nalo lahan hamane aan baa oan
Yakob. Hotu, Yakob moos nalo
lahan hamane aan baa oan mane
na'in sanulu resin rua, baa oras
ida-idak otas loron walu. Sia nia
mak itakaan bei uluk sia.

9 Dala ida, itakaan bei uluk nia
sia hirus no alin Yusuf, to'o fa'an
nia dadi baa ata iha rai Mesir.
Mais Na'i Maromak la nabusik
nia. 10 Na'i Maromak sori nia
nosi niakaan susar hotu-hotu. Nia
moos foo kakutak matenek baa
Yusuf, nebee bele natene lia oi-
oik. To'o Na'i Mesir moos nadomi
nia, hotu foti nia nalo baa guber-
nur iha rai Mesir tomak. Baa oras
nia, Yusuf moos kaer ukun iha
na'in tofatik.

11 Nosi ikus, rai salaen boot
mosu iha rai Mesir no rai Kana'an.
Rai salaen nia boot liu resik, to'o
ema susar iha fatin hotu-hotu.
Baa oras nia, itakaan bei uluk nia
sia moos la noo haan. 12 Mais
siakaan ama Yakob rona na'ak,
noo haan iha rai Mesir. Hotu nia
naruka oan sia baa sosa haan iha
nebaa. Oan nia sia, mak itakaan
bei uluk sia. 13 Sosa nola ti'an,
sia moos fila. Baa oras haan nia
atu mohu ona, Bei Yakob naruka
nikar sia baa sosa tenik haan.
Foin dala ida ne'e, Yusuf nalore
lia na'ak, nia mak siakaan alin
susu. Hotu nia natudu maun-
alin sia baa Na'i Mesir. 14 Nia
moos nusu nebee niakaan aman
no ema uma laran hotu-hotu lori
baa rai Mesir. Sia hotu-hotu nia,
ema na'in hitu nulu resin lima.
15 Hodi nunia, Bei Yakob lori baa
rai Mesir, to'o nia no itakaan bei
uluk sia mate iha nebaa. 16 Mais
nosi ikus, sia nodi nikar bei uluk
siakaan ruin baa leo Sikem iha rai
Kana'an. Hotu, sia nakoi iha rate
fatik mak uluk Bei Abraham sosa
nosi Hemor husar-binan sia."

Stefanus dale nosi lia Bei Musa

17 Hotu Stefanus dale natutan
na'ak, "Itakaan ema Yahudi sia
bea iha rai Mesir, to'o kre'is baa
loron Na'i Maromak nakotu atu
nala'ok Niakaan mamenon baa
Abraham. 18 Oras nia, noo na'i
foun ida iha Mesir. Nia la natene
lia Yusuf. 19 Na'i nia tonan na-
mukit itakaan ema sia. Nia seten
nebee soe siakaan kau mea oan
sia to'o mate.

20 Baa oras nia, Bei Musa moos
moris mai. Niakaan isin lolon
kabaas to'o. Tan inan-aman la

* **7:2-3** Rai Mesopotamia nia, oras ne'e naran rai Irak. Kota Haran fatin, oras ne'e sei noo fitar iha rai Siria. Haree no Lia Uluk Fohon 12:1. **7:4** Lia Uluk Fohon 11:31, 12:4 **7:5** Lia Uluk Fohon 12:7, 13:15, 15:18, 17:8 **7:7** Lia Uluk Fohon 15:13-14; Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:12 **7:8** Lia Uluk Fohon 17:10-14, 21:2-4, 25:26, 29:31—35:18 **7:9** Lia Uluk Fohon 37:11, 28, 39:2, 21 **7:10** Lia Uluk Fohon 41:39-41 **7:11** Lia Uluk Fohon 42:1-2 **7:13** Lia Uluk Fohon 45:1, 16 **7:14** Lia Uluk Fohon 45:9-10,17-18, 46:27 **7:15** Lia Uluk Fohon 46:1-7, 49:33 **7:16** Lia Uluk Fohon 23:3-16, 33:19, 50:7-13; Yosua 24:32 **7:18** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 1:7-8 **7:19** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 1:10-11, 22

no'uk nalo tuir na'in ukun, sia subar nia iha uma, to'o otas fulan tolu.✡ 21 Otas fulan tolu ti'an, sia la bele subar tenik. Hotu sia soe nia, mais na'i Mesir oan feto foti nola, nalo baa oan du'uk.✡ 22 Hodi nunia, manorik Mesir sia nanorin siakaan matenek hotu-hotu baa Musa, to'o nia dadi ema mahalok boot ida. Nia dale matenek. Serwisu moos matenek.

23 Baa otas tinan haat nulu, Musa beer natene niakaan ema Isra'el sia. 24 Loron ida, nia sai baa, hotu naree ema Mesir ida ta'e ema Isra'el ida. Nia moos baa tulun niakaan ema Isra'el nia, hotu no'o ema Mesir nia. 25 Musa naneo na'ak niakaan ema sia natene ti'an na'ak, Na'i Maromak solok nia nebee sori sia nosi susar. Mais tuir loos, sia sei dauk natene lia nia. 26 Baa awan, Musa sai tenik baa naree niakaan ema Isra'el sia. Nia naree ema na'in rua tuku malu. Hotu nia baa atu nalo sia rua dame malu nodi na'ak, 'Hoi! Emi rua ne'e, maun-alin. Tan saa emi hakaat malu nune'e?'

27 Mais ema ida nosi sia rua nia dudu sees Bei Musa nodi na'ak, 'See mak foti o baa amikaan ulun? See mak foti o baa amikaan makotu lia? 28 O maneo o bele mo'o ha'u, hanesan o mo'o ema Mesir hori sehik nia ka?' 29 Rona nola nunia, Bei Musa noran ema natene nia no'o ema ti'an. Tan baa nia, nia la'o nela rai Mesir, baa nein iha ema Midian rain. Iha nia, nia nola feto, hotu netan oan mane na'in rua.✡

30 Tinan haat nulu liu ti'an, Bei Musa baa rai leet ida kre'is baa foho ida, naran Foho Sinai. Iha nia Maromak Niakaan makbukar lale'an mai natadu aan baa nia nosi ha'i lakan laran. Ha'i lakan nia no'i naa ai huun ki'ik ida, mais la namotuk. 31 Naree nunia, Bei Musa benar karin. Nia nare'is aan baa, atu nodi natene saa mak nia. Mais teki-tekis, nia rona Na'i Maromak dale nosi ha'i laran nia na'ak, 32 'Ha'u ne'e, okaan bei uluk siakaan Maromak. Sia, mak okaan Bei Abraham, Bei Isak, no Bei Yakob.' Rona nola nunia, Bei Musa nata'uk to'o kiki. Nia la bele foti oin atu naree ai huun mak laka nia.

33 Hotu Na'i Maromak dale tenik na'ak, 'Musa! Kolu okaan kaso, tan o mariik iha fatin lulik! 34 Keta maneo Ha'u kalu'a ti'an Ha'ukaan ema Isra'el sia iha Mesir. Lale! Ha'u ksei kanoin sia. Ha'u katene siakaan susar. Ha'u krona sia nakro'an no nahii nusu tulun. Tan baa nia, Ha'u kamaan aan tuun mai atu sori sia. Oras ne'e, Ha'u ksolok o baa Mesir. Baa ona!'✡

35 Hodi nunia, Na'i Maromak natadu aan iha ha'i laran nodi naruka Bei Musa fila baa Mesir tan Na'i Maromak boi nia ti'an atu sori ema Isra'el nosi susar. Musa ne'e, mak uluk ema nusu na'ak, 'See mak foti o baa amikaan ulun?' Mais baa oras ne'e, Na'i Maromak du'uk mak foti nia baa ulun!✡ 36 Rona nola Na'i Maromak naruka nunia, Bei Musa fila nikar baa Mesir. Iha nebaa, Na'i Maromak nalo tadak blaar. Nosi ikus, nodi ema Isra'el sai nosi Mesir, la'o liu Tasi Mean. Hotu, nala'o sia nasiri fatin fuik sia, iha tinan haat nulu laran.✡

37 Bei Musa moos katak baa ema Isra'el sia na'ak, 'Nosi ikus, Na'i Maromak atu foti ema ida nosi emi, dadi baa Niakaan mako'an hanesan ha'u ne'e.'✡ 38 Oras nia, Bei Musa namutuk no itakaan ema Isra'el sia iha fatin fuik. Nia dadi ailalete bodik itakaan bei uluk no Maromak Niakaan makbukar lale'an, oras nia natuun Na'i Maromak Manfatin baa Bei Musa iha Foho Sinai. Hotu, Bei Musa natutan Manfatin nia baa itakaan bei uluk sia. Manfatin nia mak natudu dalan moris baa ita.✡

✡ **7:20** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 2:2 ✡ **7:21** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 2:3-10 ✡ **7:29** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 2:11-15, 18:3-4 ✡ **7:34** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:1-10 ✡ **7:35** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 2:14 ✡ **7:36** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 7:3, 14:21; Sura Renu Isra'el 14:33 ✡ **7:37** Hanoin Hikar Dalan Moris 8:15, 18 ✡ **7:38** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 19:1—20:17; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:1-33

39 Masik nunia moos, itakaan
bei uluk sia la no'uk rona baa
Musa. Sia dudu sees nia, tan
sia nakara fila nikar baa Mesir.
40 Sia baa namaus Harun na'ak,
'Okaan alin Musa nodi ami sai
nosi rai Mesir ti'an. Mais oras
ne'e, ami la hatene nia iha rai
kuak nabee. Tan nunia, ami husu
o malo ai'oi lulik bodik ami, nebee
ai'oi lulik nia mak nala'o nodi
ami baa.'✡ 41 Namaus nola Harun
ti'an, sia nalo ai'oi lulik ida mak
ilas karau baka oan. Hotu sia
natetu sera tunun baa ai'oi lulik
nia. Sia nadahur bele-bele, tan
neon di'ak baa ai'oi lulik mak sia
nalo nodi liman du'uk.✡ 42 Naree
nunia, Na'i Maromak se'i kotuk
baa sia. Sia moos nahuu lo'u baa
sa-saa mak iha lale'an, nu'u loro
matan, fulan, no fitun. Mais Na'i
Maromak nabusik lerek sia. Ha-
halok nia, tuir saa mak Maromak
mako'an sia nakerek kedan hori
uluk na'ak,

'Hoi! Emi, ema Isra'el sia!
Oras emi la'o hasiri fatin fuik
sia tinan haat nulu laran,
emi hatetu sera tunun nia
hodi lo'u-sudur baa Ha'u
ka, baa see?
43 Emi la lo'u-sudur baa Ha'u!
Emi lo'u-sudur baa emikaan
ai'oi lulik.
Emi tama-sai diabu ida
naran Molok uman lu-
lik.
Emi lo'u-sudur baa fitun
diabu ida naran Refan.
Emi lo'u-sudur baa buat mak emi
halo hodi liman du'uk!
Tan nunia, Ha'u atu ksoe
lakon emi baa Babel sorin
balu baa.'"✡

Stefanus dale nosi lia Uma Hamulak

44 Hotu Stefanus dale natutan
tenik na'ak, "Baa oras nia, Na'i
Maromak natudu baa Bei Musa
uma hamulak ida ilas. Hotu Bei
Musa sia nariik Batane Hamulak†
ida tuir ilas nia. Batane nia, sia
nalo nosi tais no kulit. Itakaan
ema Isra'el sia mai namulak baa
Na'i Maromak iha batane nia.
Kalo sia lori nosi fatin ida baa
fatin ida, sia sobu, hotu loi nodi
baa nariik nikar iha fatin foun
nia.✡

45 Nosi ikus, Yosua sia natuda
no ema rai Kana'an, to'o Na'i
Maromak te'ur sai ema Kana'an
sia. Hotu Na'i Maromak fa'e
rai nia, foo baa itakaan bei uluk
sia. Baa oras bei uluk sia tama
baa nadau nola rai nia, sia moos
loi nodi Batane nia. Batane nia
nariik nafati iha nia, da-dau to'o
Na'i Daud kaer ukun.✡ 46 Na'i
Daud nalo Na'i Maromak neon
di'ak. Na'i Maromak moos natuun
matak-malirin baa nia. Na'i Daud
namulak baa Maromak mak uluk
Bei Yakob lo'u-sudur baa. Na'i
Daud nusu nebee nia mak nariik
Uma Hamulak bodik Na'i Maro-
mak.✡ 47 Mais Na'i Maromak la
nakara nunia. Nosi ikus, Na'i
Daud oan Salomo mak nariik Uma
Hamulak nia.✡

48 Masik nariik Uma Hamulak
bodik Na'i Maromak moos, ita
hatene Na'i Maromak la nein iha
uma mak ema raiklaran nalo.
Tan uluk Maromak mako'an ida
nakerek nela ti'an na'ak,

49 'Lale'an nia, Ha'ukaan tuur
fatik.
Raiklaran nia, Ha'ukaan ain
leut.
Emi hanoin emi bele hariik uma
ida mak fatan bodik Ha'u
kein ka?
50 La bele! Tan lale'an no
raiklaran sasoin hotu-hotu,
Ha'u mak kase'i!'"✡

Stefanus tula lia baa ema boot sia na'ak, sia mak no'o Na'i Maromak Eman Moon

51 Hotu Stefanus de'an ema boot
sia iha moon-metan na'ak, "Etuk

✡ **7:40** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 32:1 ✡ **7:41** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 32:2-6 ✡ **7:43** Amos 5:25-27 † **7:44** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'Batane Saksiin'. Ema Isra'el sia temi Ukun Sanulu na'ak 'Saksiin'. Tan sia rai Ukun Sanulu nia iha Batane Hamulak, sia moos temi Batane Hamulak nia na'ak, 'Batane Saksiin'. ✡ **7:44** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 25:9, 40 ✡ **7:45** Yosua 3:14-17 ✡ **7:46** 2 Samuel 7:1-16; 1 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 17:1-14 ✡ **7:47** 1 Na'i Isra'el Sia 6:1-38; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 3:1-17 ✡ **7:50** Yesaya 66:1-2

oin, emi ne'e ulun fatuk! Emi nu'u ema mak la natene Maromak no ema mak la no'uk rona baa Nia. Emi sakar Na'i Maromak, hanesan emikaan bei uluk sia! Oras ne'e, emi sei hakara sakar tenik Niakaan Kmalar Lulik ka?✡ 52 Emikaan bei uluk sia nasusar bei-beik Maromak mako'an sia. Emi katak kokon mako'an see mak sia la nasusar. La noo! Uluk, sia katak bei-beik na'ak, Na'i Maromak atu solok Niakaan Ema Moon mai. Mais emikaan bei uluk sia no'o mako'an nia sia. To'o baa oras ne'e moos, emi fa'an Ema Moon nia, hotu ho'o Nia baa ai karuus. 53 Emi simu Na'i Maromak Ukun-badu mak Niakaan makbukar lale'an foo baa itakaan bei uluk sia, mais emi la halo tuir."

Ema nitak no'o Stefanus nodi fatuk

54 Rona nola Stefanus lia fuan nia sia, ema iha moon-metan nia natene Stefanus tula sala baa sia. Sia laran moras to'o ruun ne'an.

55 Baa oras nia moos, Maromak Kmalar Lulik babilan Stefanus. Nia tanaat baa lale'an, naree Na'i Maromak ahar maksinak. Nia moos naree Yesus nariik iha Na'i Maromak sorin kwana, iha fatin kneter kaliuk. 56 Hotu nia dale na'ak, "Nune'e, ama sia. Ha'u karee lale'an nakloke. Ema Raiklaran Isin no'i nariik iha fatin kneter kaliuk iha Na'i Maromak sorin kwana."

57 Rona nola nunia, ema mak leno lia nia sia taka tilun nodi nakanas Stefanus nebee taka ibun. Sia moos naksoit bele-bele, baa sira lisuk nia. 58 Hotu, sia dada sarat nia baa kota luan. Ema saksiin sia mak ohin dale tolek nia, kolu siakaan faru, nakaer baa mane nurak ida mak sasu'at teen, naran Saulus. Hotu, sia baa nitak lisuk Stefanus nodi fatuk.

59 Sia nitak nunia, Stefanus moos nakrake na'ak, "Na'i Yesus! Simu mola ha'u!" 60 Hotu, nia nakloti tuur nodi nakrake tenik na'ak, "Ama, keta kastikar sia tan baa sala ne'e!" Dale notu nunia, nawan moos kotu.

8

1 Oras Stefanus mate nia, Saulus moos iha nia. Nia neon di'ak tan Stefanus mate ti'an.

Saulus nasusar Yesus eman sia

2 Baa oras Stefanus mate, noo ema mak fiar Yesus na'in hira iha nia. Stefanus mate ti'an, sia nola maten nia, hotu nodi baa nakoi. Sia moos tanis Stefanus maten.

Nahuu baa loron nia, ema nasusar tebe-tebes Yesus eman sia iha kota Yerusalem, to'o sia nalai keen karin malu baa rai Yudea no rai Samaria. Hela mesan Kristus klosan sia iha Yerusalem.

3 Saulus moos buka dalan bei-beik atu nadodok Yesus eman sia iha fatin hotu-hotu. Nia tama-sai uma, dada sarat feto no mane, natama baa bui.✡

Filipus katak Lia Di'ak iha rai Samaria

4 Masik ema nasusar Yesus eman sia to'o nalai keen karin malu moos, sia la nanawa katak nalore Lia Di'ak nosi Yesus baa ema iha fatin hotu-hotu. 5 Hatete baa Filipus. Baa oras nia, nia baa kota ida iha rai Samaria atu katak lia nosi Yesus, nebee ema natene Yesus nia Kristus mak Na'i Maromak natudu kedan hori uluk. 6 To'o baa, Filipus nalo tadak blaar oi-oik. Ema lear naree saa mak nia nalo, sia moos libur malu atu rona niakaan dale.

7 Baa oras nia, ema mak diabu tekar sia moos iha nia. Diabu sia sai nela ema nia sia, nodi nakrake maka'as. Ema kma'as no ema ai asak moos dadi di'ak. 8 Naree nunia, ema iha kota nia neon di'ak tebe-tebes.

9 Iha kota nia moos noo ema ida naran Simon. Nia matenek aitahan kukun. Kleur ti'an, nia nalo ema Samaria sia fiar niakaan matenek. Nia loko aan na'ak, "Ha'u ne'e, ema maka'as!"

10-11 Tan nunia, ema ki'ik-boot, feto-mane, hotu-hotu fiar baa nia.

✡ **7:51** Yesaya 63:10 ✡ **8:3** Kristus Klosan Lian 22:4-5, 26:9-11

Sia dale niakaan naran iha kota nia na'ak, “Ema ne'e, maka'as tebes! Saa mak nia nalo, nanis mai nosi Maromak beran!”

12 Mais oras Filipus to'o iha siakaan kota nia, nia nanorin Lia Di'ak nosi Yesus baa sia. Nia moos natudu dalan, nebee sia bele tama dadi baa Na'i Maromak eman. Rona nola nunia, ema lear feto-mane fiar baa Yesus, hotu sia nusu simu sarani. 13 Simon moos fiar baa Yesus, hotu nusu simu sarani. Sarani hotu ti'an, Simon tuir Filipus baa fatin hotu-hotu. Oras nia naree Filipus nalo tadak blaar no lia kasalak basuk sia, nia kaku ulun nodi na'ak, “Maka'as tebes!”

14 Baa oras nia, Kristus klosan sia iha Yerusalem rona nola ema iha rai Samaria sia, simu ti'an Na'i Maromak Manfatin. Hotu sia solok tenik Petrus no Yohanis baa nebaa. 15-17 To'o nebaa, foin sia rona ema Samaria sei la simu dauk Maromak Kmalar Lulik. Sia simu loos sarani nodi Yesus naran dei. Hotu Petrus no Yohanis rai liman baa ema nia sia ulun nodi namulak nusu nebee, ema nia sia moos bele simu Maromak Kmalar Lulik. Namulak notu ti'an, sia moos simu.

18 Oras Simon naree nunia, nia lolo osan baa Petrus no Yohanis nodi nusu na'ak, 19 “Ama sia! Foo beran nia baa ha'u, nebee ha'u krai liman baa ema, sia moos bele simu Maromak Kmalar Lulik.”

20-23 Mais Petrus nakanas na'ak, “O atu kona kastikar mo okaan osan nia! O manoin o bele sosa Na'i Maromak beran modi osan ka? La bele! O la fatan serwisu mo ami, tan okaan neon la loos! Ha'u katene o ne'e, ema mahirus ema. Lia aat wa'in moos kesi o! Di'ak liu, soe lakon okaan a'aat, hotu mamulak baa Na'i Maromak, nebee Nia kasu okaan neon dois nia.”

24 Rona nola nunia, Simon nakro'an na'ak, “Adeei, ama sia! Tulun hamulak lai, nebee kastikar nia keta kona ha'u!”

25 Hotu, Petrus no Yohanis katak nalore Na'i Yesus Manfatin iha kota nia. Hotu, sia fila nikar baa Yerusalem. Iha dalan, sia tuli leo-leo iha rai Samaria atu keke Lia Di'ak nosi Yesus.

Filipus nasoru ema boot Afrika ida

26 Baa loron ida, Maromak Niakaan makbukar lale'an ida katak baa Filipus na'ak, “Filipus! Baa lorokbelan, mais la'o tuir dalan tuan mak nosi kota Yerusalem borut sai rai Gasa.” 27-28 Rona nola nunia, Filipus moos la'o kedan. Iha dalan, nia naree ema boot ida.* Ema nia mai nosi rai Etiopia. Baa oras nia, rai Etiopia noo na'i feto ida naran Kandake. Ema boot ne'e mak babilan Na'i Feto Kandake sasoin hotu-hotu iha na'in tofatik. Nia foin tuir namulak iha kota Yerusalem. Oras ne'e, nia fila nikar baa niakaan rai. Oras Filipus naree nia, nia no'i sa'e kareta nodi leno hakerek. 29 Maromak Kmalar Lulik katak baa Filipus nebee nare'is aan baa kareta nia, hotu nasoru ema boot nia. 30 Kre'is ti'an, nia rona ema boot nia leno Yesaya niakaan hakerek. Hotu nia nusu na'ak, “Ama! Ita hatene hakerek mak ita leno nia ka lale?”

31 Ema boot nia nataa na'ak, “Lale! Musti noo ema nalore baa ha'u lai, foin bele katene. Sa'e mai, tuur mo ha'u iha ne'e.” 32 Hakerek mak ema boot leno nia, lian nune'e:

“Nia hanesan bibi malae
mak ema dada nodi atu sona no'o.
Nia hanesan bibi malae oan mak ema teri rahun,
mais Nia la nakmee kois.
Nia la loke ibun.
Nia la nataa lia fuan rohan ida.
33 Ema de'an nahaat Nia.
Ema nakotu Niakaan lia la nodi moon.

* **8:27-28** Hakerek Moon lia Yunani moos na'ak ema boot ne'e, kona ku'it ti'an. Natoon baa oras nia, ema mak serwisu naliku na'i feto iha tofatik, musti kona ku'it.

Masik Nia la noo sala moos,
ema no'o luku.
See mak bele dale nosi Niakaan husar-binan? La noo, tan ema no'o Nia iha raiklaran ti'an."✡
34 Leno hotu ti'an, ema boot nia nusu Filipus na'ak, "Nu'unabee? Bei Yesaya dale nosi niakaan isin lolon du'uk ka, nosi ema seluk?"
35 Rona nunia, Filipus moos nanorin lia Yesus baa ema boot nia nosi Yesaya niakaan hakerek ohin nia, nebee nia bele natene dalan moris atu tuir Yesus. 36 Sia sei no'i la'o, ema boot nia naree wee iha mota ida. Nia dale teri Filipus na'ak, "Ama! Maree! Noo wee iha nebaa. Kalo la noo saseni, ita tuun ona nebee ama sarani ha'u."
37 [Filipus nataa na'ak, "Di'ak! Kalo ama fiar tebe-tebes baa Na'i Yesus, la noo saa ida mak saseni! Mai tuun ona, nebee ha'u ksarani ama."
Hotu, ema boot nia katak na'ak, "Ha'u kfiar tebe-tebes ka'ak Yesus nia, Na'i Maromak Oan mak Nia natudu kedan hori uluk."]†
38 Hotu, ema boot nia naruka kareta nanawa. Sia tuun baa wee, Filipus moos sarani kedas nia.
39 Oras sia rua sai nosi wee laran, Kmalar Lulik foti nola Filipus baa fatin seluk. Ema boot nia la naree Filipus ona, mais nia la'o liu nodi neon di'ak lo-loos. 40 Hotu Filipus mosu iha leo ida naran Asotus.‡ Hotu nia la'o liu baa katak Lia Di'ak nosi Yesus iha leo hotu-hotu, to'o kota Kaisarea.

9

Saulus fiar baa Yesus
(Kristus Klosan Lian 22:6-16, 26:12-18)

1 Baa oras nia, Saulus nasusar bei-beik Yesus eman sia. Nia moos buka dalan atu no'o sia. Nia baa nasoru na'ilulik ulun boot 2 atu nusu hakerek latan beran. Nia beer nodi hakerek nia foo baa uma hamulak ulun sia iha kota Damsik. Hodi nunia, kalo nia nasoru ema mak tuir Yesus dalan moris iha Damsik, nia bele kohi sia, hotu kesi nodi baa Yerusalem, nebee sia netan kastikar iha nia. Feto ka, mane ka, nia kohi luku.
3 Simu nola hakerek latan beran nia, Saulus no niakaan mamaluk sia baa Damsik. To'o kota luan, teki-tekis kroman maksinak ida tuun nosi lale'an, kona besik baa Saulus. 4 Nia nakloti baa rai. Hotu nia rona lia maliak ida bolu na'ak, "Saulus! Saulus! Tan saa o masusar Ha'u nune'e?"
5 Rona nola nunia, Saulus nusu na'ak, "Ita Boot mak dale ne'e, see?"
Lia maliak nia moos nataa na'ak, "Ha'u ne'e, Yesus mak o masusar! 6 Madeer, tama baa kota ona! Iha nia foin Ha'u atu katak saa mak o musti malo."
7 Baa oras nia Saulus niakaan mamaluk sia moos rona lia maliak nia. Mais sia la naree saa ida. Sia neon lakon, to'o la bele dale sa-saa.
8 Hotu Saulus nadeer nariik. Nia loke kokon matan, mais la bele naree ti'an. Niakaan mamaluk sia kaer nola liman, nadaek tama baa kota Damsik. 9 Loron tolu laran, nia la bele naree sa-saa. Nia moos la naa-nemu sa-saa.
10 Iha kota nia, noo Yesus eman ida naran Ananias. Na'i Maromak natadu aan baa nia tuir me'i, nodi bolu nia na'ak, "Ananias!"
Ananias nataa na'ak, "He'e, Na'i Maromak!"
11 Na'i Maromak katak na'ak, "Mai lai! Baa buka mola Ha'ukaan ema ida. Nia nein no ema ida naran Yudas. Yudas uman nia iha dalan ida naran Dalan Loos. Iha uma nia, noo ema Tarsus ida naran Saulus. Oras ne'e, nia no'i namulak. 12 Ha'u katudu baa nia ti'an ka'ak, mane ida naran Ananias atu mai baa nia. O musti

✡ **8:33** Yesaya 53:7-8 † **8:37** Lia tohar ne'e la noo iha Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk. ‡ **8:40** Iha lia Yunani, leo nia naran Asotus. Uluk, baa oras ema Filistin kaer ukun iha rai Isra'el, leo nia naran Asdod.

baa rai liman baa nia, nebee nia bele naree nikar.”
13 Mais Ananias nataa na'ak,
“Keta nunia, Ama Boot! Ami rona
ema dale karuk-kwana nosi ema
nia. Nia ema aat basuk mak
nasusar tebe-tebes Yesus eman sia
iha Yerusalem. 14 Oras ne'e, nia
mai iha Damsik ne'e ti'an. Ami
rona ha'ak na'ilulik ulun sia foo
hakerek latan beran baa nia, atu
nodi kohi mohu ema mak tuir
Yesus dalan moris iha ne'e.”
15 Mais Na'i Maromak nataa
na'ak, “Keta sakar Ha'u! Baa
ona! Tan Ha'u kboi nia ti'an atu
loke dalan bodik Ha'u. Nia atu
keke Ha'ukaan Manfatin baa ema
Isra'el sia no ema nosi klubun
seluk sia. Nia moos atu katak no
baa na'i sia. 16 Ha'u du'uk atu
kalore baa nia nosi susar oi-oik
mak nia atu netan, tan tuir Ha'u.”
17 Rona Na'i Maromak dale
nunia, Ananias baa kedan uma
nia. Nia rai liman baa Saulus nodi
na'ak, “Mau Saul. Na'i Yesus mak
o maree iha dalan klaran oras mai
iha Damsik ne'e, Nia mak naruka
ha'u kmai atu kamulak kodi rai
liman baa o, nebee o bele maree
mikar. Nia moos nakara o simu
Niakaan Kmalar Lulik.”
18 Ananias dale notu nunia,
Saulus noran buat ida hanesan
na'an tasi klalanus naklu'as sai
nosi matan. Sai ti'an, matan
moon kedas. Nia nadeer, hotu nia
simu sarani. 19a Simu sarani ti'an,
nia naa-nemu to'o isin moos biit
nikar.

Saulus katak Lia Di'ak nosi Yesus iha kota Damsik

19b Nunia hotu, Saulus sei nein
loron hira tenik no Yesus eman
sia iha kota Damsik. 20 Nia
moos tama baa uma hamulak
Yahudi nodi katak na'ak, “Rona!
Yesus nia, tebe-tebes Na'i Maro-
mak Oan!”
21 Mais ema mak rona Saulus
dale nunia, sia blaar no benar. Sia
dale baa malu na'ak, “Nia ne'e,
ema aat nia mak nasusar Yesus
eman sia iha Yerusalem! Nia
mai ne'e atu kohi sia nodi baa
na'ilulik ulun sia. Tan saa oras
ne'e, nia nanorin lia nosi Yesus!
Aaa! Nunabee ti'an?”
22 Mais Saulus beran hetak
kleur, hetak maka'as. Sura loron
nia foo lia kakaer na'ak, Yesus nia,
tebe-tebes Kristus mak Na'i Maro-
mak nameno kedan hori uluk. Nia
nanorin kabaas nunia, to'o ema
Yahudi sia la bele nataa sa-saa.
23 La kleur, ema Yahudi sia ko'a
lia atu no'o nia. 24 Loron-kalan
ema daka iha kota nanokar atu
no'o nia. Mais Saulus natene nola
siakaan kakutak dois nia. 25 Hotu,
baa kalan ida, niakaan mamaluk
na'in hira natama nia baa ko'e
boot ida, natuun nia tuir kota
kadidin. Hodi nunia, nia sai nela
kota Damsik.✡

Saulus baa Yerusalem

26 Saulus niakaan mamaluk sia
nasai nia nosi Damsik ti'an, nia
baa Yerusalem. To'o nebaa, nia
nakara namutuk no Yesus eman
sia. Mais sia nata'uk, keta-keta
nia asu fanu tuir Yesus, nebee nia
bele kohi tenik sia. 27 Mais iha
nia, noo ema ida naran Barnabas.
Nia namalu Saulus, hotu nodi nia
baa nasoru Kristus klosan sia.
Barnabas katak baa klosan sia
na'ak, Saulus nasoru Yesus ti'an
iha dalan baa Damsik. Yesus moos
dale du'uk no Saulus. Hotu Saulus
la nata'uk katak lia nosi Yesus baa
ema iha Damsik.
28 Rona nola nunia, sia moos
simu Saulus. Hotu Saulus nein
namutuk no sia iha Yerusalem.
Nia la nata'uk katak lia Yesus baa
se-see dei. 29 Nia moos toe no
ema Yahudi na'in hira mak dale
lia Yunani. Mais sia la no'uk
simu niakaan dalen, to'o sia buka
dalan atu no'o nia. 30 Yesus eman
seluk sia rona ema buka dalan
aat nunia baa Saulus, sia nodi
Saulus baa kota Kaisarea. Hotu,
sia solok nikar nia baa niakaan
kota Tarsus.
31 Nunia hotu, Yesus eman sia
iha rai Galilea no rai Samaria
moris mamatek. Sia moos hetak
wa'in. Sia moris tuir Na'i Maro-
mak hakaran. Kmalar Lulik moos
nakbiit siakaan neon.

✡ **9:25** 2 Korintus 11:32-33

Petrus nadi'ak nola mane ida iha leo Lida

32 Baa oras nia, Petrus la'o nasirin fatin hotu-hotu atu naree Yesus eman sia. Dala ida nia baa leo ida naran Lida. 33 To'o baa, nia nasoru mane ai kma'as ida naran Eneas. Ema nia la nadeer nosi toba fatin tinan walu ti'an.

34 Naree nunia, Petrus katak baa ema nia na'ak, “Eneas! Oras ne'e, Yesus Kristus nadi'ak nola o ti'an. Madeer ona! Mahulin toba fatik.”

Rona nola nunia, Eneas moos nadeer, hotu nahulin toba fatin. 35 Oras ema leo Lida no leo Saron naree nia di'ak ti'an, sia hotu-hotu moos fiar baa Yesus.

Petrus nalo Ina Tabita moris nikar

36 Iha kota Yope tasi tehen, noo feto ida naran Tabita. (Tuir lia Yunani, naran Tabita na'ak, Dorkas.)* Feto nia moos fiar baa Yesus. Loron-loron nia nalo di'ak baa ema no tulun ema susar sia. 37 Baa loron ida, Tabita moras, hotu mate. Ema nariis nia, hotu falun niakaan maten, natoba iha ke'an tetu leten. 38 Oras nia moos, sia rona Petrus iha leo Lida. Leo nia dook nosi kota Yope, la'o rai kre'is loron baluk ida. Sia solok ema na'in rua baa bolu nola Petrus. Nasoru ti'an, sia katak na'ak, “Ama! Ami hakara ama mai lai-lais baa kota Yope lai.”

39 Rona nola nunia, Petrus baa kedan no sia. To'o nebaa, nia tama liu baa ina Tabita ke'an. Ke'an nia nakonu no feto faluk mak no'i tanis Tabita maten. Sia moos natudu baa Petrus faru no tais mak Tabita lita bodik sia.

40 Hotu Petrus naruka sia sai. Nia moos nakni'a namulak. Hotu nia mana baa maten nia nodi dale na'ak, “Tabita! Madeer ona!” Teki-tekis feto nia loke matan. Titu-naree Petrus, nia moos nadeer tuur. 41 Hotu Petrus kaer liman, nodi foti nariik nia. Nia moos bolu nola feto faluk no ema seluk sia, hotu latan nikar baa sia Tabita mak moris nikar ti'an nia.

42 Lia Tabita nia keke lema kota Yope to'o ema wa'in fiar baa Na'i Yesus. 43 Petrus sei nein iha Yope loron hira iha ema ida uman. Ema nia naran Simon. Niakaan serwisu, namoos kulit.

10

Sondadu ulun Roma ida naran Kornelius, bolu Petrus

1 Baa oras nia, noo sondadu ulun ki'ik ida, naran Kornelius. Nia ulun bodik sondadu na'in atus ida. Sia mai nosi rai dook Italia, nein iha kota Kaisarea atu serwisu bodik ukunrai Roma. 2 Kornelius nia, lisan seluk nosi ema Roma wa'in, tan nia beer Na'i Maromak. Niakaan ema uma laran isin tomak moos nunia. Dala wa'in nia tulun ema mukit sia. Sura loron nia moos namulak baa Na'i Maromak.

3 Baa loro malirin ida, takseer tuku tolu, nia noran nu'u me'i. Nia naree lo-loren Maromak Niakaan makbukar lale'an ida mai bolu nia na'ak, “Kornelius!”

4 Naree nunia, Kornelius nata'uk tebes. Nia nusu na'ak, “Saa, Ama Boot?”

Makbukar nia nataa na'ak, “Na'i Maromak rona okaan hamulak ti'an. Nia moos nanoin okaan laran di'ak baa ema. 5 Oras ne'e, maruka ema baa kota Yope, baa bolu nola ema ida naran Simon Petrus. 6 Nia nein iha uma ida iha tasi tehen. Uma na'in, naran Simon. Niakaan serwisu, namoos kulit.”

7 Dale hotu nunia, makbukar lale'an nia la'o nela Kornelius. Hotu Kornelius bolu nola niakaan ema serwisu na'in rua no niakaan sondadu ida. Sondadu nia moos fiar baa Na'i Maromak. 8 Kornelius katak lia ohin nia baa sia, hotu naruka sia baa kota Yope.

Petrus mai Kornelius uman

9 Baa awan, oras Kornelius eman sia kre'is baa Yope, Petrus

* **9:36** Ina ne'e naran oik rua, mais lia isin manesak. Hodi lia Aram, Tabita na'ak ‘bibi fuik’. Hodi lia Yunani, Dorkas moos na'ak ‘bibi fuik’.

sa'e baa namulak iha Simon uma
tetu leten.
10 Kre'is loro natetu, Petrus
salaen ti'an. Nia sei nein ema
nadi'a haan, Na'i Maromak
natudu lia ida baa nia nu'u me'i.
11 Petrus naree lale'an nakloke,
hotu tais fafalun boot ida mosu
tuun mai. Tais nia nawisa baa
lidun haat. 12 Iha tais nia laran
Petrus naree osa no lotuk oi-oik.
Balu ain haat, balu mane'ek no
manu oi-oik.
13 Hotu Petrus rona lia maliak
ida naruka na'ak, "Petrus!
Madeer! Mo'o osa no lotuk ne'e
sia, maa ona!"
14 Mais Petrus nataa na'ak,
"La bele, Ama Boot! Ha'u la
kaa kokon, tan ami ema Yahudi
hakribi buat nia sia."
15 Mais lia maliak nia dale nikar
na'ak, "Kalo Na'i Maromak katak
na'ak la hakribi ona, o la bele
katak ma'ak sei hakribi!" 16 Tais
nia mosu nunia to'o isin tolu, foin
ni'it aan sa'e nikar baa lale'an.
17 Me'i notu nunia, Petrus
nanoin baa-mai buka me'i isin.
Baa oras nia moos, Kornelius
eman sia to'o Simon uman, hotu
nariik iha odamatan oin. 18 Sia
bolu uma na'in, hotu nusu na'ak,
"Ama, ami mai buka bainaka ida
mak nein iha uma ne'e. Nia
naran Simon Petrus. Arumak ama
natene nia ka?"
19 Baa oras nia Petrus sei iha
tetu leten nodi nanoin baa-mai
buka me'i isin. Maromak Kmalar
Lulik katak baa nia na'ak, "Petrus!
Noo ema* mai buka o. 20 Tuun
ona, baa tuir sia. Lalika mak-
erat! Masik sia lahoos ema Yahudi
moos, keta makribi sia. Tan
Ha'u mak karuka sia mai saka o."
21 Rona nola nunia, Petrus moos
tuun baa nasoru sia nodi dale
na'ak, "Ha'u mak emi buka. Emi
hakara saa?"
22 Sia nataa na'ak, "Sondadu
Roma ida mak naruka ami mai.
Nia ulun bodik sondadu na'in atus
ida. Nia neon loos. Nia moos beer
Na'i Maromak. Ema Yahudi wa'in
natene niakaan dadi'ak. Hori se-
hik Maromak Niakaan makbukar
lale'an ida tuun mai, naruka nia
nusu ita boot mai iha niakaan
uma, nebee nia rona du'uk nosi
ita boot."
23 Rona nola nunia, Petrus moos
simu. Mais nia tene sia toba baa
kalan nia. Baa awan, sia nadeer,
hotu sia baa no Petrus. Yesus
eman na'in hira nosi Yope moos
namalu sia.
24 Sia la'o loron ida tomak, awan
foin sia to'o kota Kaisarea. To'o
nebaa, Kornelius no'i nein sia,
bele-bele no niakaan ema uma
laran no belun sia. 25 Oras Petrus
atu tama baa Kornelius uman,
Kornelius nalai baa nakni'a iha
Petrus ain, atu sudur baa nia.
26 Mais Petrus foti nariik nia nodi
katak na'ak, "Ama! Mariik! Keta
sudur baa ha'u, tan ha'u moos
hanesan ama."
27 Rona nola nunia, Kornelius
moos nariik. Hotu sia rua la'o
nodi dale baa malu, atu tama baa
Kornelius uman. Sia sei la tama
dauk, Petrus naree ema wa'in
libur malu, nein nia ti'an. 28 Naree
nunia, nia dale na'ak, "Maluk sia.
Emi hatene ha'ak, ami ne'e ema
Yahudi. Tuir amikaan adat, ami
hakribi ema seluk. Saa tenik,
tama baa siakaan uma. Mais
foin da-dauk ne'e, Na'i Maromak
katak baa ha'u na'ak, ha'u la
kbele kakribi ema ona, mais ha'u
kmusti kahur ko sia kodi kafoli
sia, hanesan ha'ukaan ema uma
laran du'uk. 29 Tan baa nia, baa
oras emi bolu ha'u kmai, ha'u
moos mai kedan. Ha'u la kbele
kase'i lia oi-oik, tan Na'i Maro-
mak katak kedan nunia baa ha'u!
Oras ne'e, emi katak kokon! Emi
hakara saa?"
30 Hotu Kornelius katak lia hotu-
hotu na'ak, "Loron haat foin liu
ne'e, baa oras loro atu malirin,
ha'u kamulak iha uma ne'e.
Teki-tekis mane ida nariik iha
ha'ukaan oin. Niakaan tais molen
naksinak. 31 Nia moos bolu ha'u
na'ak, 'Kornelius! Na'i Maromak

* **10:19** Hakerek Moon lia Yunani hira na'ak, 'ema na'in tolu' mak mai. Hakerek ida seluk na'ak, 'ema na'in rua' dei. Mais hakerek wa'in la na'ak ema na'in hira mak mai buka Petrus.

rona ti'an okaan hamulak. Nia moos nanoin okaan laran di'ak baa ema hotu-hotu. 32 Oras ne'e o maruka ema baa kota Yope, baa bolu ema ida naran Simon Petrus. Nia nein iha uma ida iha tasi tehen. Uma na'in naran Simon. Niakaan serwisu, namoos kulit.' 33 Tan lia nia, ha'u karuka kedan ema baa bolu ita boot. Ami sera dodan tebe-tebes, tan ita boot nakara mai ti'an. Oras ne'e ami libur malu iha ne'e, atu rona du'uk lia mak Na'i Maromak naruka ita boot katak baa ami."

Petrus katak Lia Di'ak nosi Yesus baa ema mak lahoos Yahudi

34 Rona Kornelius dale nunia, Petrus nataa na'ak, "Oras ne'e, foin ha'u katene Na'i Maromak nafoli ema hotu-hotu manesak. Nia la fihir oin.✡ 35 Ema nosi hunun nabee dei, kalo nia neon loos, nia beer namulak baa Na'i Maromak, nodi tuir Niakaan hakaran, ema nia nanis nalo Na'i Maromak neon di'ak. 36 Lia di'ak ne'e mak Na'i Maromak katak ti'an baa ami ema Isra'el. Yesus mate atu nalo ema raiklaran di'a-di'ak nikar no Na'i Maromak. Yesus moos Na'in bodik ema hotu-hotu.

37 Emi hatene ti'an lia mak dadi iha rai Yudea tomak, nahuu nosi Yohanis nala'o niakaan serwisu. Nia katak baa ema na'ak sia musti soe siakaan salan no simu sarani atu dadi tadak na'ak sia di'a-di'ak nikar no Na'i Maromak ti'an. 38 Emi moos hatene ha'ak, Na'i Maromak natuun Niakaan Kmalar Lulik baa Yesus ema Nasaret nia. Hotu Yesus nodi Na'i Maromak beran la'o sura leo, nalo lia di'ak bodik ema. Nia moos tulun ema mak diabu ulun nasusar. Nia bele nalo nunia, tan Na'i Maromak namutuk no Nia. 39 Ami haree du'uk saa mak Yesus nalo iha kota Yerusalem no iha rai Yahudi tomak.

Mais nosi ikus, ema nedi no'o Nia baa ai karuus to'o mate. 40 Mais to'o wainrua,† Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Hotu Nia natadu aan baa ema. 41 Mais ami mesan mak haree Nia, lahoos ema hotu-hotu. Tan Na'i Maromak boi nola ami dadi ainliman. Tan lia nia, oras Yesus moris nikar, ami mak haa-hemu hamutuk ho Nia.

42 Yesus moos naruka ami baa katak halore ha'ak, Nia ne'e, Kristus mak Na'i Maromak nameno kedan hori uluk. Na'i Maromak foti Nia dadi Makotu Lia. Nosi ikus Nia atu tetu lia bodik ema moris no ema mate, na'ak see mak bele moris nima-nimak no Na'i Maromak, no see mak lale. 43 Hori uluk fohon Maromak mako'an sia nakerek nosi Yesus ne'e na'ak, see mak fiar baa Nia, Na'i Maromak nanis simu sia. Nia moos kasu siakaan salan."

Ema mak lahoos Yahudi simu Maromak Kmalar Lulik

44 Petrus sei dale nunia, tekitekis Maromak Kmalar Lulik tuun baa ema nia sia hotu-hotu. 45 Petrus niakaan mamaluk ema Yahudi sia nosi kota Yope moos iha nia. Oras sia naree ema wa'in nia simu Maromak Kmalar Lulik, sia blaar karin, tan sia foin naree Na'i Maromak natuun Niakaan Kmalar Lulik bodik ema mak lahoos Yahudi. 46 Sia moos rona ema nia sia dale nodi lia oi-oik no tonu-naboot Na'i Maromak.

Naree nunia, Petrus katak baa niakaan mamaluk sia na'ak, 47 "Emi haree du'uk baa! Ema ne'e sia simu Maromak Kmalar Lulik ti'an, nu'u ita. Tan baa nia, kalo ita sarani sia, la noo ema ida mak bele saseni ita." 48 Hotu Petrus naruka sia sarani Kornelius belebele no niakaan ema sia, nebee sia dadi Yesus Kristus eman. Sarani

✡ **10:34** Hanoin Hikar Dalan Moris 10:17 † **10:40** Kalo ita sura loron hodi lia Yunani, oin seluk nosi sura loron hodi lia Tetun. Lia Yunani sura loron ohin ne'e na'ak "loron ida"; awan na'ak "loron rua"; wainrua na'ak "loron tolu"; waintolu na'ak "loron haat". Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak, τῃ τρίτῃ ἡμέρᾳ *(tei tritei heimera)*. Ne'e na'ak "iha loron tolu". Mais ita sura loron nia hodi lia Tetun na'ak "wainrua". Ita hatene ha'ak Yesus mate baa loron lima. Awan, loron neen (mak ema Yahudi sura na'ak, loron rua). Hotu, Yesus moris nikar baa loron domiku (mak ema Yahudi sura na'ak, loron tolu).

notu, Kornelius sia nusu Petrus nein loron hira tenik, foin fila baa Yerusalem.

11

Petrus naloos aan, tan nia sarani ema mak lahoos Yahudi

1 Petrus sei la fila dauk nosi Kaisarea, Kristus klosan sia no ema makfiar seluk sia iha Yerusalem rona ti'an na'ak, ema mak lahoos Yahudi simu Na'i Maromak Manfatin. 2 Oras Petrus fila nikar baa Yerusalem ti'an, ema makfiar na'in hira nalo lia no nia, tan sia nakara Yesus eman sia musti tuir metin adat Yahudi.* Sia nasalak Petrus na'ak, 3 "Hoi! O malo oinsaa mak nia? O matene itakaan adat ka lale? Oin nunabee bele sakar adat to'o tama baa ema lahoos Yahudi uman? Saa tenik, maa-memu mo sia? La bele nunia, tan sia la tuir itakaan lahan hamane aan. Sia la fatan kahur malu no ita."

4 Rona nola nunia, Petrus moos katak lia hotu-hotu mak dadi ti'an na'ak, 5 "Baa loron ida, oras ha'u kein iha kota Yope, ha'u kbaa kamulak. Na'i Maromak moos natudu baa ha'u tuir me'i. Ha'u karee lale'an nakloke, tais fafalun boot ida mosu tuun mai. Tais nia nawisa baa lidun haat. 6 Iha tais fafalun laran, ha'u karee osa no lotuk oi-oik. Balu ain haat, balu mane'ek no manu oi-oik. Ita ema Yahudi hakribi buat nia sia. 7 Ha'u moos rona lia maliak ida naruka na'ak, 'Petrus! Madeer! Mo'o osa no lotuk ne'e sia, maa ona.'

8 Mais ha'u kataa ka'ak, 'La bele, Ama Boot! Ha'u la kaa kokon buat oin nunia sia, tan ami hakribi.'

9 Mais lia maliak nia nataa na'ak, "Kalo Na'i Maromak katak na'ak la hakribi ona, o la bele katak ma'ak sei hakribi."

10 Tais nia mosu nunia to'o isin tolu, foin ni'it aan sa'e nikar baa lale'an.

11 Baa oras nia moos, ema na'in tolu to'o uma nia. Sia nosi Kaisarea mai buka ha'u. 12 Na'i Maromak Kmalar Lulik katak baa ha'u na'ak, 'Tuun baa tuir sia. Lalika makerat. Masik sia lahoos ema Yahudi moos, keta makribi sia.' Hotu itakaan maluk na'in neen ne'e moos tuir no ha'u baa Kaisarea. Iha nia, ami hotu-hotu tama baa sondadu ulun Roma ida uman. 13 Ulun nia dale na'ak, foin loron hira liu ne'e, nia na-ree Maromak Niakaan makbukar lale'an ida nariik iha niakaan uma, hotu dale na'ak, 'Maruka ema baa Yope, baa bolu ema ida naran Simon Petrus. 14 Ema nia atu katak baa o mo okaan ema uma laran sia, lia nosi Yesus mak bele sori emi.'

15 Tan lia nia, ha'u kanorin lia nosi Yesus baa sia. Baa oras nia moos, Maromak Kmalar Lulik tuun baa sia, manesak nu'u tuun baa ita hori hirak nia. 16 Ha'u karee kola sia simu Maromak Kmalar Lulik nunia, ha'u kanoin kola Na'i Yesus dalen uluk mak na'ak, 'Yohanis sarani emi nodi wee, mais Na'i Maromak atu nalo lia boot liu nia, tan Nia atu natuun Niakaan Kmalar Lulik bodik emi.'✡ 17 Lia ne'e malorek ti'an. Na'i Maromak natuun Ni-akaan Kmalar Lulik baa ema mak lahoos Yahudi, nu'u Nia moos natuun baa ita, tan ita fiar baa Na'i Yesus Kristus. Ha'u atu kdale saa tenik? Emi hakara ha'u ksakar Na'i Maromak ka?"

18 Rona Petrus naloos aan nunia, sia la nasalak tenik nia ona. Sia moos tonu-naboot Na'i Maromak na'ak, "Maka'as basuk! Na'i Maromak loke dalan ti'an, nebee ema mak lahoos Yahudi moos bele soe lakon siakaan salan. Nia nakara nebee sia moos bele moris nima-nimak no Nia."

Yesus eman sia nalai keen karin malu, to'o balu libur malu iha kota Antiokia

19 Nahuu baa oras Stefanus mate ti'an, ema nasusar Yesus eman sia. Tan nunia, sia nalai

* **11:2** Ema ne'e sia na'ak, kalo ema mak lahoos Yahudi nakara tuir Yesus, musti hamane aan tuir adat Yahudi. Sia moos musti tuir ukun-badu Yahudi seluk sia. ✡ **11:16** Kristus Klosan Lian 1:5

keen karin malu baa fatin hotu-hotu. Balu baa rai Fenisia, balu moos baa rai Siprus, no balu tenik nalai dook to'o kota Antiokia iha rai Siria. To'o nebaa, sia katak lia nosi Yesus iha nia. Mais sia katak baa ema nosi siakaan klubun Yahudi du'uk. La katak baa ema seluk.✡

20 Mais Yesus eman sia nosi rai Siprus no kota Kirene mak nalai to'o kota Antiokia iha rai Siria, sia balu katak Lia Di'ak nosi Na'i Yesus baa ema Yunani iha nia. 21 Na'i Maromak moos natuun beran baa sia, to'o ema wa'in fiar baa Na'i Yesus.

22-24 Oras Yesus eman sia mak iha Yerusalem rona na'ak, ema Yunani iha Antiokia moos fiar baa Yesus ti'an, sia solok ema ida naran Barnabas, baa naree sia iha nebaa. Barnabas ne'e, ema laran di'ak. Nia fiar tebe-tebes baa Na'i Maromak. Maromak Kmalar Lulik moos babilan niakaan moris.

To'o nebaa, Barnabas neon di'ak tan naree Na'i Maromak moos serwisu ti'an iha ema lahoos Yahudi siakaan moris. Hotu, nia nakbiit siakaan neon, nebee tuir tebe-tebes Na'i Yesus dalan moris. Hodi nunia, Na'i Yesus eman sia hetak kleur, hetak wa'in.

25 Nunia hotu, Barnabas baa buka Saulus iha kota Tarsus. 26 Nasoru nola ti'an, nia namaus nebee sia rua fila bele-bele baa Antiokia. Saulus moos nakara. Hotu sia rua nein namutuk no Yesus eman sia iha Antiokia tinan ida laran. Sura loron sia rua nanorin Yesus dalan moris baa ema lear. (Iha kota Antiokia nia, ema foin nahuu nanaran Yesus eman sia na'ak, ‘ema Kristen’).†

27 Oras sia rua sei nein iha Antiokia, ema na'in hira mai nosi Yerusalem. Ema nia sia, Maromak nalo baa mako'an. 28 Nosi sia, ema ida naran Agabus. Maromak Kmalar Lulik katak baa nia na'ak, “Rai salaen boot atu dadi iha raiklaran tomak.” Hotu, Agabus baa katak lia nia baa ema. (Niakaan dale nia naksain tebes, baa oras ukunrai Roma ulun ida naran Klaudius kaer ukun.)✡ 29 Rona Agabus dale kedan nunia, Yesus eman sia iha Antiokia ko'a lia atu libur osan, nebee foo baa mamaluk makfiar sia mak moris susar iha rai Yudea. Ida-idak foo tuir niakaan babelen. 30 Libur hotu ti'an, sia boi Barnabas no Saulus atu nodi osan nia foo baa ema susar sia iha Yudea nebaa.

12

Ema no'o Yakobus, hotu natama Petrus baa bui

1 Baa oras nia, Na'i Herodes* moos nahuu nasusar Yesus eman balu. 2 Nia naruka ema baa no'o Yakobus nodi surik. (Yakobus nia, mak Yohanis maun.) 3 Yakobus mate nia nalo ema boot Yahudi sia neon di'ak. Naree nunia, Herodes hetak nalo tu'an. Kona baa loron di'ak mak ‘Dahur Tubi Bakae’,† Herodes moos naruka ema baa kohi nola Petrus. 4 Kohi nola ti'an, sia natama baa bui. Hotu, sia naruka sondadu klibur haat nebee sia seluk malu daka Petrus loron-kalan. Klibur ida, ema na'in haat. Herodes nakara hein to'o loron di'ak siku lai, foin nia nakotu Petrus lian iha ema lear oin.✡ 5 Baa oras Petrus iha bui nia, Yesus eman seluk sia namulak la nakotu. Sia nakro'an nebee Na'i Maromak naliku Petrus iha bui.

Na'i Maromak nasai Petrus nosi bui

6 Baa awan, loron di'ak siku ti'an, Herodes atu nakotu Petrus lian iha ema lear oin. Kalan nia moos, sia kesi Petrus nodi besi talik matan rua iha bui laran. Hotu, sia naruka Petrus toba iha

✡ **11:19** Kristus Klosan Lian 8:1-4 † **11:26** Lia fuan ‘Kristen’ nahuu nosi lia fuan ‘Kristus’. Niakaan isin na'ak, ‘ema mak tuir Kristus’. Kristus lia isin na'ak, ‘Ema Moon mak Na'i Maromak natudu atu solok mai’. ✡ **11:28** Kristus Klosan Lian 21:10 * **12:1** Na'i Herodes ne'e, ema moos natene nia nodi naran *Herodes Agripa.* Niakaan bein, ema natene nodi naran *Herodes Boot*. Nia mak naruka ho'o lawarik oan sia baa oras Yesus moris iha Betlehem. † **12:3** Loron di'ak nia, kre'is no Dahur Paska. ✡ **12:4** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:1-27

sondadu na'in rua klaran. Sondadu seluk sia daka odamatan.
7 Teki-tekis Maromak Niakaan
makbukar lale'an ida mai nariik
iha nia. Ke'an nia moos nakroma
no naksinak. Makbukar nia fu'a
nadeer Petrus nodi dale na'ak,
“Petrus! Madeer lai-lais!” Naruka
nunia, besi talik nakbudi kedas
nosi Petrus liman. 8 Hotu mak-
bukar naruka tenik na'ak, “Tau
faru no kaso ona.” Petrus tau
ti'an, makbukar naruka tenik
na'ak, “Tau faru luan, hotu mai
tuir ha'u.”
9 Hotu Petrus tuir kedas mak-
bukar nia, atu la'o sai nosi bui.
Petrus naneo na'ak, nia me'i dei.
Mais tuir loos, lia tebes nunia.
10 Sia la'o liu daka fatik nomer ida
no nomer rua, hotu to'o odamatan
besi. Odamatan nia na'in nakloke
du'uk. Sia rua sai liu, hotu la'o
tuir dalan mak baa kota. Teki-
tekis, makbukar lale'an nia la'o
nela Petrus, nabusik nia mesan
iha dalan nia.
11 Makbukar lakon ti'an, foin
Petrus neon nakloke. Nia naneo
na'ak, “Ne'e tebes! Oras ne'e foin
ha'u katene, Na'i Maromak mak
solok makbukar nia mai nabusik
ha'u nosi Herodes liman. Nia nalo
nunia, nebee ha'u la kona ema
Yahudi siakaan kakutak dois.”
12 Hotu Petrus baa feto ida
naran Maria uman. Feto ne'e,
Yohanis inan. Yohanis ne'e, naran
seluk Markus. Iha uma nia, ema
wa'in naklibur malu ti'an. Sia no'i
namulak no nakro'an nebee Na'i
Maromak tulun Petrus. 13 To'o
uma nia, Petrus deku odamatan
nanokar nodi bolu. Ata feto ida
naran Rode rona ema bolu, nia
moos baa nateke see mak mai
nia. 14 Rona Petrus lian, Rode
natene kedan. Nia neon di'ak to'o.
Mais tan benar, nia nalu'a loke
odamatan baa Petrus. Hotu nia
nalai tama lai-lais, katak baa ema
sia na'ak, “Rona! Petrus nariik iha
luan!”
15 Rona Rode dale nunia, sia
nataa na'ak, “Lale! O keta dale
makdiuk nunia.”
Mais feto nia kaer metin ni-
akaan lia fuan na'ak, “Tebes! Ha'u
krona tebes Petrus lian! Nia iha
luan nebaa.”
Mais sia la fiar. Sia dale na'ak,
“Keta arumak ema nia, Maro-
mak Niakaan makbukar lale'an
ida mak daka Petrus.”
16 Sia sei dale baa-mai, Petrus
bolu bei-beik, to'o sia baa loke
odamatan. Loke ti'an, sia blaar,
tan ema nia Petrus tebes. 17 Hotu
Petrus nodi liman nakahik sia
hotu-hotu, nebee sia no-nook.
Hotu nia katak baa sia, lia oin
nunabee to'o Na'i Maromak nasai
nia nosi bui. Nia moos naruka
na'ak, “Emi baa katak lia ne'e
hotu-hotu, baa Yakobus no Kristus
klosan seluk sia.” Naruka notu
nunia, Petrus la'o baa fatin seluk.
18 Awan seisawan, sondadu mak
daka bui sia naree Petrus la iha
ti'an. Sia benar no nata'uk basuk,
tan la natene saa mak atu dadi
baa sia. 19 Oras Herodes natene
nola lia nia, nia naruka ema baa
buka Petrus, mais la nasoru. Rona
nunia, Herodes naruka ema leno
sondadu mak daka bui sia. Leno
ti'an, nia naruka ho'o hotu-hotu.
Nunia hotu, Herodes la'o nela
Yudea, baa nein iha kota Kaisarea.

Na'i Herodes mate

20 Baa oras nia, ema nosi kota
Tirus no kota Sidon nakara sosa
haan nosi Na'i Herodes rain. Mais
na'i nia funu malu kleur ti'an no
sia. Nosi ikus, ema Tirus no ema
Sidon kabuar lia buka dalan atu
dame no Na'i Herodes. Sia boi
nola ema na'in hira atu baa na-
soru Na'i Herodes. To'o Kaisarea,
sia nalo belu no ema ida naran
Blastus mak serwisu iha na'in to-
fatik. Sia kabuar lia no Blastus,
nebee nia buka dalan bodik sia
bele nasoru Na'i Herodes.
21 Nosi ikus, Na'i Herodes moos
nakara. Hotu sia boi leet ida
atu nasoru malu. Baa loron nia,
Na'i Herodes nalo dahur boot.
Nia tau niakaan isi belun, hotu
natodan aan baa niakaan kadera
ukun iha ema lear oin. Hotu
nia nahuu dale. 22 Rona nola
niakaan lian, ema lear nia tonu-
naboot nia na'ak, “Rona! Niakaan
lian nia kabaas! Ne'e lahoos ema
raiklaran lian. Lian ne'e nosi

lale'an.” 23 Teki-tekis Maromak Niakaan makbukar lale'an ida natuun moras baa Na'i Herodes, tan nia simu ema lear tonun nodi sesu sees Na'i Maromak. La kleur Na'i Herodes mate dodok, tan oras sei moris, ular aat naa niakaan isin ti'an.

24 Baa oras nia, Na'i Maromak Manfatin hetak keke lema. Ema mak tuir Yesus moos, hetak wa'in tu'an.

25 Baa oras nia moos, Barnabas no Saulus nodi ema Antiokia siakaan tatulun baa Yerusalem. Hotu sia fila nikar Antiokia. Sia nodi mane nurak ida naran Yohanis. Yohanis ne'e, mak sia temi na'ak; Markus.

13

Ema Antiokia sia solok Barnabas no Saulus

1 Baa oras nia, ema wa'in fiar baa Yesus ti'an iha kota Antiokia. Maromak nalo sia na'in hira baa mako'an. Na'in hira tenik nanorin ema. Sia hotu-hotu mak ne'e:

Barnabas,
Simeon (mak ema bolu ‘Manek Metan’),*
Lukius (nosi kota Kirene),
Menahem (mak ema nawa'i hori sei ki'ik namutuk no Na'i Herodes),†
no Saulus.

2 Loron ida, sia nalirin aan nodi libur malu atu lo'u-sudur baa Na'i Maromak. Oras nia, Kmalar Lulik katak baa sia na'ak, “Boi hola Barnabas no Saulus! Sia musti nala'ok serwisu mak Ha'u atu klatan baa sia.”

3 Sia nalirin aan nodi namulak hotu ti'an, sia rai liman baa Barnabas no Saulus, foti sia rua baa nala'ok Na'i Maromak Niakaan serwisu.

Barnabas no Saulus baa rai Siprus

4-5 Hotu Maromak Kmalar Lulik solok Barnabas no Saulus baa la'o nasirin rai. Sia baa nahuluk kota ida iha tasi tehen naran Seleukia. Yohanis moos baa no sia (nia mak ema moos bolu na'ak Markus). To'o nebaa, sia sa'e roo tasi baa rai Siprus. Hotu sia tuun iha kota ida naran Salamis. Iha nia, sia tama baa uma hamulak Yahudi atu nanorin Na'i Maromak Manfatin.

6-8 Nunia hotu, sia la'o tuli nosi leo baa leo, to'o kota ida naran Pafos iha rai Siprus rohan balu. Gubernur ida naran Sergius Paulus nein iha kota nia. Nia ne'e kakutak di'ak. Oras nia rona nola Barnabas no Saulus mai, nia naruka ema baa bolu sia, tan nia beer basuk atu rona Na'i Maromak Manfatin.

Mais iha kota nia moos noo ema Yahudi ida naran Baryesus (niakaan naran seluk tuir lia Yunani na'ak ‘Elimas’). Nia, makaer aitahan kukun nodi tolek ema na'ak nia Maromak mako'an. Tan nia la nakara gubernur fiar baa Yesus, nia sasuku gubernur nebee keta rona baa Barnabas no Saulus.

9 Mais Maromak Kmalar Lulik babilan Saulus (ema moos bolu nia na'ak Paulus). Nia naklosu matan fuan nodi natutuk maka'as baa ema nia, hotu dale na'ak, 10 “Elimas! O ne'e, diabu ainliman. O be'ur teen! O sakar lia di'ak hotu-hotu. To'o wainhira o male'uk Na'i Maromak dalan loos?! Manawa ona! 11 Rona! Na'i Maromak atu kastikar o! Okaan matan atu delek, hotu o la bele maree sa-saa to'o loron hira sia.”

Paulus dale hotu nunia, Elimas moos matan delek kedas. Nia la'o le-lemas, buka ema nadaek nia.

12 Naree Elimas kona kastikar nunia, gubernur blaar karin. Oras nia rona Barnabas no Paulus nanorin lia nosi Yesus, Nia neon monu kedas. Hotu nia moos fiar baa Yesus.

---

* **13:1** a: Hakerek Moon lia Yunani na'ak ‘Niger.’ Ne'e na'ak ‘metan’, lale, ‘nakukun’. † **13:1** b: Na'i Herodes ne'e, ema natene nodi naran *Herodes Antipas*. Nia mak no'o Yohanis, Mak Sarani Ema. Niakaan ama, naran *Herodes Boo*t. Nia mak naruka ho'o lawarik oan sia, baa oras Yesus moris iha Betlehem. Na'i Herodes mak no'o Yakobus, no mate tan ular aat naa isin, ema natene nia nodi naran *Herodes Agripa*.

Paulus no Barnabas nodi Lia Di'ak baa kota Antiokia iha rai Pisidia

13 Nunia hotu, Paulus sia la'o nela kota Pafos iha rai Siprus. Sia sa'e roo tasi, hakur baa balu, to'o kota Perga iha rai Pamfilia. To'o nebaa, sia tuun. Hotu Yohanis Markus la'o nela sia, fila nikar Yerusalem. 14 Nosi Perga, Paulus no Barnabas la'o rai baa kota Antiokia iha rai Pisidia.

Sia to'o nebaa kona baa ema Yahudi siakaan loron boot. Hotu sia moos baa tuir namulak iha uma hamulak Yahudi. 15 Baa oras nia, ema leno hakerek nosi Bei Musa no Maromak mako'an seluk sia. Leno hotu ti'an, uma hamulak ulun sia nusu baa Paulus no Barnabas na'ak, “Ama sia! Kalo emi hakara hanorin ami, ami husu hodi hakneter, nebee emi dale hakbiit amikaan neon.”

Paulus dale baa ema Yahudi iha Antiokia

16 Rona nola uma hamulak ulun sia nusu nunia, Paulus soruk baa oin. Nia natadan nodi liman, nebee hotu-hotu no-nook. Hotu nia katak na'ak, “Mamaluk ema Isra'el sia, no emi hosi klubun seluk sia mak beer tuir Na'i Maromak. Ha'u kusu nebee emi ta'an tilun, rona baa ha'u lai.

17 Hori uluk fohon, Na'i Maromak boi nola ema Isra'el siakaan bei uluk. Sia nein iha rai Mesir mak lahoos siakaan rain. Mais Na'i Maromak natuun manek no dame baa sia iha nia, to'o siakaan husar-binan bea tu'an. Hotu Na'i Maromak nodi Niakaan beran boot, nasai sia nosi Mesir.✡ 18 Hotu sia moris lori baa-mai iha fatin fuik sia to'o tinan haat nulu. Masik sia ulun fatuk nohuun moos, Na'i Maromak naterus aan nala'ok sia.✡ 19 Nosi ikus, Nia nabe'o dodok ema klubun hitu iha rai Kana'an. Hotu Nia fa'e siakaan rain nia, dadi bein sasoin bodik bei uluk sia.✡ 20 Sia moris nunia to'o tinan atus haat lima nulu.

Nunia ti'an, Na'i Maromak foti ema makotu lia sia atu naliku sia. Nosi ikus, Nia foti mako'an ida naran Samuel bodik sia.✡ 21 Mais baa oras nia, bei uluk sia nakara tebes atu nana'i baa na'in ida. Tan lia nia, Na'i Maromak foti ema ida nosi hunun Benyamin, nalo baa na'in. Ema nia, Kis oan naran Saul. Saul kaer ukun to'o tinan haat nulu.✡ 22 Nosi ikus, Na'i Maromak natuun nikar nia, seluk nodi Isai oan naran Daud. Na'i Maromak dale nosi Daud nia na'ak, “Isai oan Daud ne'e, kona baa Ha'ukaan neon. Nia nanis atu nalo tuir Ha'ukaan hakaran hotu-hotu.”✡ 23 Baa oras nia, Na'i Maromak nameno solok Daud husar-binan ida atu sori ema Isra'el sia. Oras ne'e, ha'u kakara katak baa emi hotu-hotu ka'ak, Daud husar-binan mak Na'i Maromak nameno nia, Nia mak Yesus.”

Paulus nanorin na'ak Yesus mak Kristus

24 Hotu Paulus dale natutan na'ak, “Yesus sei la nahuu dauk Niakaan serwisu, ema ida naran Yohanis baa katak ema Isra'el sia, nebee sia soe lakon siakaan salan. Hotu sia musti simu sarani, dadi tadak na'ak sia di'a-di'ak ti'an no Na'i Maromak.✡ 25 Oras Yohanis niakaan serwisu kre'is mohu oan, nia katak baa ema na'ak, ‘Keta haneo ha'ak, ha'u ne'e, Ema nia mak Na'i Maromak nameno atu solok mai. Hanoin di'a-di'ak! Emi sei hein tenik ema ida atu mai. Nia boot liu ha'u, to'o dadi niakaan ata dei moos, ha'u la kfatan.’‡

26 Mamaluk sia! Emi mak Abraham husar-binan no emi hosi

✡ **13:17** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 1:7, 12:51 ✡ **13:18** Sura Renu Isra'el 14:34; Hanoin Hikar Dalan Moris 1:31 ✡ **13:19** Hanoin Hikar Dalan Moris 7:1; Yosua 14:1 ✡ **13:20** Ema Makotu Lia 2:16; 1 Samuel 3:20 ✡ **13:21** 1 Samuel 8:5, 10:21 ✡ **13:22** 1 Samuel 13:14, 16:12; Kananuk Sia 89:20 ✡ **13:24** Markus 1:4; Lukas 3:3 ‡ **13:25** Hakerek Moon lia Yunani na'ak ‘katu'u atu kore niakaan kaso talin moos, ha'u la kfatan’. Lia ne'e na'ak, hanesa baa Yesus, Yohanis noran isin lolon ema ki'ik dei. Leno iha hakerek Mateus 3:11; Markus 1:7; Lukas 3:16; Yohanis 1:20,27.

klubun seluk mak beer Na'i Maromak. Rona ha'u lai! Na'i Maromak katak lia ne'e, tan Nia nakara atu sori ita, nebee ita moris tuir Niakaan dalan. 27 Hori uluk, Na'i Maromak naruka kedan Niakaan mako'an sia nakerek lia nosi Ema mak Nia atu solok mai. Ema Yerusalem no siakaan ulun sia, leno lia nia dala wa'in ti'an. Sura loron boot, sia tama baa uma hamulak, leno lia nia. Mais sia la natene na'ak, Ema mak Na'i Maromak nameno kedan nia, mak Yesus. Sia buka dalan atu taa ukun mate baa Nia. Mais lia ne'e nato'o saa mak Maromak mako'an sia nakerek nela ti'an. 28 Masik sia la noo lia tatuur atu nodi nahonu Nia moos, sia baa nusu Gubernur Pilatus, nebee no'o Nia.✡ 29 Gubernur moos simu. Hotu sia nedi no'o Nia baa ai karuus, to'o mate. Mais lia ne'e moos nato'o saa mak Maromak mako'an sia nakerek nela ti'an. Hotu, sia natuun Niakaan maten nosi ai karuus, nodi baa nakoi.✡ 30 Mais Na'i Maromak nodi Niakaan beran nalo Nia moris nikar.
31 Moris nikar ti'an, Nia natadu aan dala wa'in baa Niakaan ema sia. Sia nia mak mai bele no Nia nosi rai Galilea baa Yerusalem. Oras ne'e, sia moos dadi saksiin bodik ita ema Isra'el."✡

Paulus nanorin na'ak Maromak mako'an nakerek kedan lia Yesus

32-33 Hotu Paulus dale natutan tenik na'ak, "Nune'e! Ha'u ko Barnabas mai hosi rai dook atu katak lia ida baa emi nune'e: lia mak Na'i Maromak nameno kedan baa bei uluk sia, oras ne'e lia nia dadi ti'an. Na'i Maromak nalo Yesus moris nikar ti'an. Iha Kananuk tonun nomer rua, Na'i Maromak naruka ema nakerek kedan lia Yesus na'ak,

'O ne'e, Ha'ukaan Oan.
Ohin loron ne'e, Ha'u kfoti O atu kaer ukun.'✡

34 Hori uluk Na'i Maromak nameno atu nalo Ema nia moris nikar. Hotu, Ema nia la mate tenik ona. Tan lia nia, Maromak naruka mako'an nakerek kedan lia Yesus na'ak,

'Uluk Ha'u kamate menon ko Daud atu katuun matak-malirin baa nia.
Oras ne'e Ha'u moos kamate menon nia ko O, tan O ne'e, Daud husar-binan.'✡

35 Noo tenik Kananuk ida na'ak,

'Na'i Maromak la nabusik Niakaan Ema Moon isin lolon dodok iha rate.'✡

36-37 Lia isin nune'e: Ema Moon nia lahoos Na'i Daud, mais ema ida seluk. Na'i Daud nalo lia di'ak wa'in bodik niakaan renu sia, hotu nia mate. Ema nakoi nia ti'an. Niakaan maten moos dodok ona. Hodi nunia ita bele hatene ha'ak, Ema Moon nia lahoos Na'i Daud, mais ema seluk mak Na'i Maromak nalo moris nikar, to'o Niakaan isin lolon la dodok iha rate.

38-39 Mamaluk sia, rona di'a-di'ak! Ema Moon nia, mak Yesus! Kalo ita fiar baa Nia, nanis Nia kasu itakaan salan. Masik ita haru'i aan tuir Ukun-Badu Bei Musa hotu-hotu moos, ita la biit. Na'i Maromak nanis nafoli ita na'ak, ema maksalan. Mais, kalo ita fiar baa Yesus, Na'i Maromak nafoli ita na'ak, ema loos. 40-41 Tan nunia, emi musti hanoin di'a-di'ak. Keta to'o lia saa mak Maromak mako'an sia katak ti'an nia, kona baa emi. Tan sia nakerek nela na'ak,

'Sintidu, ema mak naleuk Ha'u!
Tan Ha'u ne'e, Maromak. Ha'u kalo lia mak nalo ema blaar.
Masik ema nalore ti'an lia nia baa emi moos, emi la simu.
Sintidu! Nosi ikus emi hetan kastikar to'o mate.'✡

Tan lia nia, hanoin di'a-di'ak mamaluk sia. Lia mak ha'u katak ne'e, keta firuk lakon, hanesan

✡ **13:28** Mateus 27:22-23; Markus 15:13-14; Lukas 23:21-23; Yohanis 19:15 ✡ **13:29** Mateus 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56; Yohanis 19:38-42 ✡ **13:31** Kristus Klosan Lian 1:3 ✡ **13:32-33** Kananuk Sia 2:7 ✡ **13:34** Yesaya 55:3 ✡ **13:35** Kananuk Sia 16:10 ✡ **13:40-41** Habakuk 1:5

ema maleuk teen sia. Ha'ukaan dalen, to'o ne'e dei."

42 Dale hotu nunia, Paulus no Barnabas nariik atu la'o nela uma hamulak nia. Mais ema nia sia nusu nebee domiku oin, sia mai nikar nalore tenik lia Yesus nia. 43 Sia rua sai nosi uma hamulak, ema wa'in moos sai tuir sia. Paulus no Barnabas foo lia tate'an baa sia na'ak, "Na'i Maromak laran di'ak tebes baa ita. Tan nunia, emi musti fiar metis baa Nia."

Ema Yahudi sia la simu Paulus no Barnabas

44 Domiku oin, kona baa ema Yahudi siakaan loron boot, ema hotu-hotu mak iha kota nia tomak, kre'is mai hotu atu rona Na'i Maromak Manfatin. 45 Baa oras ema Yahudi sia naree ema wa'in mai rona Paulus nunia, sia hirus. Hotu, sia sakar Paulus dalen, hotu dale nahaat nia.

46 Mais Paulus no Barnabas la nakiduk kois. Sia katak na'ak, "Rona! Na'i Maromak loke uluk dalan bodik ita ema Yahudi, nodi foo Niakaan Manfatin baa ita. Tebes! Mais emi la simu Niakaan Manfatin nia. Tan baa nia, emi la fatan moris nima-nimak ho Nia. Oras ne'e ami atu hodi Manfatin nia baa ema nosi klubun seluk sia. 47 Na'i Maromak du'uk mak naruka nunia hori uluk. Nia nodi Bei Yesaya nakerek nosi ita ema Yahudi na'ak,

'Ha'u kfoti emi ema Yahudi, dadi
hanesan badut bodik ema
nosi klubun seluk sia,
nebee emi haroma dalan mai
baa Ha'u,
nebee Ha'u ksori sia kosi
siakaan salan.
Emi musti hatudu dalan nia
baa ema iha raiklaran
tomak.'"✡

48 Baa oras ema lahoos Yahudi sia rona Paulus dale nunia, sia neon di'ak tebe-tebes. Sia katak na'ak, "Tonu-haboot Na'i Maromak! Ami foti-hahaas Maromak Manfatin!" Baa oras nia moos, ema mak Na'i Maromak boi hori uluk atu moris nima-nimak no Nia, sia hotu-hotu fiar baa Na'i Yesus.

49 Hodi nunia, Maromak Manfatin keke nosi ibun baa ibun iha rai nia tomak.

50 Iha kota nia noo ema boot sia, feto no mane. Sia na'in hira beer Na'i Maromak. Mais ema Yahudi ulun sia mai sasuku sia, to'o sia te'ur nasai Paulus no Barnabas nosi siakaan rain. 51 Oras sai, Paulus no Barnabas nakbaas nela ahukresan nosi ain atu dadi tadak na'ak, ema iha kota nia la simu sia. Hotu, sia rua se'i kotuk, la'o nela kota nia baa kota ida seluk, naran Ikonium.✡

52 Mais ema mak tuir Yesus iha kota Antiokia, sia neon di'ak loloos, tan Kmalar Lulik nakbiit siakaan neon.

14

Paulus no Barnabas iha kota Ikonium

1 Paulus no Barnabas to'o kota Ikonium, sia tama baa uma hamulak Yahudi. Sia hanorin ema iha nia, to'o ema wa'in moos fiar baa Yesus. Sia, mak ema Yahudi no ema lahoos Yahudi. 2 Mais noo ema Yahudi na'in hira mak neon monas tan sia la no'uk simu Paulus no Barnabas hanorin. Sia sasuku ema to'o hirus tebe-tebes ema makfiar baa Yesus. 3 Mais Paulus no Barnabas la nata'uk. Sia nein kleur iha kota nia, nodi katak bei-beik lia nosi Na'i Yesus baa se-see dei. Sia nalore na'ak, Na'i Yesus laran di'ak bodik ema hotu-hotu. Na'i Maromak moos latan beran baa sia atu nalo tadak blaar oi-oik, nebee ema bele natene na'ak, Na'i Maromak mak naruka sia.

4 Mais to'o ikus, ema mak iha kota nia fa'e malu dadi baa kabuun rua. Kabuun ida tuir ema Yahudi mak neon monas. Kabuun ida tenik nariik nafati no Kristus klosan sia.

5 Loron ida ema neon monas sia ko'a kabuar lia no Yahudi ulun sia no ema lahoos Yahudi, atu nasusar Kristus klosan sia. Sia

✡ **13:47** Yesaya 42:6, 49:6 ✡ **13:51** Mateus 10:14; Markus 6:11; Lukas 9:5, 10:11

nakara nitak no'o Paulus no Barnabas nodi fatuk. 6 Mais Paulus no Barnabas natene nola, hotu sia nalai baa tuur iha kota Listra no kota Derbe, no leo seluk sia iha rai Likonia. 7 To'o nebaa, sia moos katak Lia Di'ak nosi Yesus iha nia.

Ema nakara lo'u-sudur baa Paulus no Barnabas iha kota Listra

8 To'o kota Listra, Paulus no Barnabas nasoru mane ida mak ai kma'as hotu moris nodi. 9 Oras nia tuur nodi rona Paulus dale, Paulus natutuk matan baa nia. Paulus naneo na'ak, "Ema ne'e niakaan fiar bele nadi'ak nola nia!" 10 Hotu Paulus bolu ema nia na'ak, "Mau! Mariik ona!" Rona nola nunia, ema nia naksoit nadeer kedas, hotu la'o.

11 Naree nunia, ema lear iha nia blaar. Sia dale baa malu nodi siakaan lia Likonia na'ak, "Hoi! Rona lai! Sia na'in rua ne'e, ema kukun mak tuun mai filak aan baa ema roman. Di'ak liu ita lo'u baa sia." 12 Sia dale nunia, tan sia naneo na'ak Barnabas manesak no siakaan ema kukun ida naran Zeus. Sia fiar na'ak Zeus mak nase'i lale'an no raiklaran. Sia moos naneo na'ak Paulus hanesan ema kukun ida tenik naran Hermes, mak Zeus mako'an. 13 Iha kota nia nanokar, noo uma kakaluk ida bodik Zeus. Naree nola Paulus no Barnabas nadi'ak nola ema kma'as nia, kakaluk na'in loi nodi mai ai funan no karau baka aman boot ida, atu sera baa Kristus klosan sia. Ema lear moos la'o tuir kakaluk na'in nia.

14 Oras Paulus no Barnabas natene nola ema nakara lo'u-sudur baa sia, sia moos sakar. Sia soruk baa ema lear oin, hotu sira nahaat siakaan faru du'uk, nalo baa tadak na'ak sia la simu. Sia moos nahii na'ak, 15 "Adeei! Emi halo nune'e baa saa? Keta lo'u baa ami. Ami moos hanesan emi! Ami mai ne'e atu katak lia di'ak baa emi. Lia nia isin nune'e: keta lo'u-sudur baa ema kukun aat mak la noo folin. Musti lo'u-sudur baa Na'i Maromak mak moris. Nia mak nase'i lale'an no raiklaran no sasoin hotu-hotu.✡ 16 Hori uluk aan Nia foo leet baa ema klubun hotu-hotu iha raiklaran moris tuir siakaan hakara du'uk. 17 Mais Nia moos natuun tadak oi-oik, nebee ema bele natene Niakaan dadi'ak. Nia natuun udan nebee to'os no isin, tua no ween. Nia foo haan baa emi nodi nalo emi neon di'ak."

18 Masik Paulus no Barnabas dale nunia moos, ema lear nia nodi luku siakaan sera.

19 Mais baa oras nia noo ema Yahudi na'in hira nosi kota Antiokia no kota Ikonium mak mai kota Listra. Sia sasuku ema lear nia atu sakar Kristus klosan sia. Hotu sia nitak Paulus nodi fatuk, to'o sia naneo na'ak nia mate ti'an. Hotu sia dada soe nia baa kota luan.

20 Mais baa oras Yesus eman sia kabuun nola Paulus, nia moos nadeer. Hotu nia tama nikar baa kota laran. Baa awan, nia no Barnabas la'o baa kota ida seluk, naran Derbe.

Paulus no Barnabas fila nikar baa ema sarani sia iha kota Antiokia iha rai Siria

21 To'o kota Derbe, Paulus no Barnabas nanorin Lia Di'ak nosi Yesus iha nia. Ema wa'in moos fiar. Hotu sia rua baa tenik kota Listra. Nosi nia, sia fila nikar baa kota Ikonium. Hotu sia liu baa kota Antiokia iha rai Pisidia. 22 To'o kota Antiokia, sia dale nakbiit Yesus eman sia neon na'ak, "Mamaluk sia! Kalo ita hakara dadi Na'i Maromak hutun-renu, keta hanoin ita la hetan susar. Nu'unabee moos, ita musti hetan susar. Mais ita musti haterus aan tuir Yesus bei-beik."

23 Paulus no Barnabas baa kota nabee iha rai nia, sia buka ema atu foti baa fukun* bodik ema sarani iha fatin nia. Sia namulak nodi nalirin aan, nusu Na'i Maromak natudu ema. Hotu sia rai liman nodi namulak, foti ema nia sia nalo baa fukun sarani.

✡ **14:15** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:11; Kananuk Sia 146:6 * **14:23** Iha lia Yunani, lia fuan 'fukun sarani' na'ak, *presbuteros*.

24 Nunia hotu, Paulus no Barnabas la'o nela rai Pisidia, liu baa rai Pamfilia. 25 Sia to'o kota ida naran Perga. Iha nia sia nanorin lia nosi Yesus. Hotu sia la'o la dook, to'o kota Atalia. 26 Iha nia sia sa'e roo baa nikar kota Antiokia iha rai Siria. Hori hirak nia, Yesus eman sia iha kota Antiokia ne'e, solok Paulus no Barnabas atu nala'ok serwisu nodi nusu nebee Na'i Maromak natudu laran di'ak baa sia. Oras ne'e, Paulus no Barnabas nakara fila baa katak ema sarani sia iha Antiokia na'ak, siakaan serwisu nia tetuk ti'an.

27 To'o Antiokia, Paulus no Barnabas libur nola Yesus eman sia iha uma hamulak laran, nodi dale naru-naruk nosi lia hotu-hotu mak Na'i Maromak nalo ti'an bodik sia. Sia moos katak na'ak, Na'i Maromak loke dalan ti'an, to'o ema mak lahoos Yahudi moos fiar Yesus. 28 Nunia hotu, Paulus no Barnabas nein kleur no Yesus eman sia iha kota nia.

15

Fukun sarani sia libur malu iha Yerusalem

1 Baa oras nia, ema Yahudi na'in hira mak fiar baa Yesus ti'an, mai nosi rai Yudea baa kota Antiokia. To'o baa, sia nanorin Yesus eman mak lahoos Yahudi na'ak, “Emi fiar baa Yesus ti'an. Di'ak. Mais sei la to'o dauk. Kalo emi hakara hetan moris, emi musti hamane aan tuir adat mak ami ema Yahudi simu hosi amikaan Bei Musa.”✡

2 Mais Paulus no Barnabas la simu lia nia. Sia sakar maka'as na'ak, “Keta! Yesus eman mak lahoos Yahudi lalika tuir adat Yahudi.” Rona Paulus dale nunia, ema sarani sia naree sia la kona malu. Hotu sia ko'a kabuar lia atu solok lia nia baa Yerusalem. Sia solok Paulus no Barnabas no mamaluk na'in hira seluk nodi lia nia baa Kristus klosan sia no fukun sarani seluk sia iha Yerusalem.

3 Hotu, sia la'o baa rai Fenisia no rai Samaria. Iha dalan sia tuli iha Yesus eman siakaan uma nodi katak na'ak, “Ema lahoos Yahudi moos fiar ti'an baa Yesus.” Rona nola nunia, ema nia sia moos neon di'ak.

4 To'o Yerusalem baa, Kristus klosan sia, no fukun sarani seluk sia no ema sarani hotu-hotu simu sia di'a-di'ak. Hotu Paulus no Barnabas dale lia hotu-hotu mak Na'i Maromak nalo ti'an bodik sia, to'o ema wa'in mak lahoos Yahudi moos tuir Yesus. Sia moos katak na'ak ema iha kota Antiokia solok sia mai, tan lia hamane aan. 5 Baa oras Paulus no Barnabas dale nunia, ema sarani na'in hira nosi partee Farisi moos tuir rona. Oras rona lia hamane aan, sia nariik, dale maka'as na'ak, “Rona di'a-di'ak! Kalo ema lahoos Yahudi nakara tuir Yesus, sia musti tuir adat hamane aan no ukun seluk hotu-hotu mak ita ema Yahudi simu hosi itakaan Bei Musa.”

6 Rona nola nunia, ema sarani sia hotu-hotu nusu nebee Kristus klosan sia no fukun sarani seluk sia, libur malu atu leno lia hamane aan nia. 7 Sia sei dale naru-naruk, Petrus nariik hotu katak na'ak, “Mamaluk sia! Emi hatene ti'an ha'ak Na'i Maromak boi ha'u nosi emi, nebee ha'u kbaa katak Lia Di'ak baa ema mak lahoos Yahudi, tan Nia nakara nebee sia moos fiar baa Yesus.✡ 8 Nia natene ema ida-idak neon. Nia moos foo Niakaan Kmalar Lulik baa ema lahoos Yahudi, manesak nu'u Nia foo baa ita. Tan nunia, ita hatene Nia moos simu sia.✡ 9 Nia la nafoli sia seluk nosi ita. Kalo ema lahoos Yahudi fiar baa Yesus, Yesus nanis namoos siakaan neon, hanesan Nia namoos itakaan neon. 10-11 Tan lia nia, ita hatene ha'ak, Na'i Maromak simu sia ti'an. Lalika tula hatodan sia hodi adat hamane aan. Tan tuir loos, ita ho itakaan bei uluk sia la bele hatiu itakaan adat no ukun hotu-hotu. Ita keta hatodan ema lahoos Yahudi sia! Ha'u atu kusu emi nune'e: Na'i Maromak sori ita ema Yahudi tan ita tuir itakaan

✡ **15:1** Ukun-badu Na'ilulik 12:3 ✡ **15:7** Kristus Klosan Lian 10:1-43 ✡ **15:8** Kristus Klosan Lian 2:4, 10:44

ukun-badu ka? Lale! Nia sori ita tan Na'i Yesus natudu laran di'ak baa ita. Keta halu'a! Nia moos natudu laran di'ak baa ema lahoos Yahudi sia."

12 Rona nola nunia, sia la bele dale sa-saa.

Hotu Paulus no Barnabas dale tenik lia oin nunabee Na'i Maromak babilan sia atu nala'ok Niakaan serwisu. Sia katak nosi tadak blaar mak Na'i Maromak natudu iha ema lahoos Yahudi oin. 13 Dale notu nunia, ema boot ida naran Yakobus nariik, katak na'ak, "Mamaluk sia! Hanono ha'u lai! 14 Mau Petrus* foin katak baa ita na'ak, Na'i Maromak nakara nebee ema lahoos Yahudi dadi baa Niakaan eman. 15 Lia nia tuir saa mak Maromak mako'an sia nakerek kedan hori uluk na'ak,

16 'Kona baa niakaan oras, Ha'u kmai kikar.
Tan Ha'u atu kariik kikar Na'i Daud renun.
Niakaan husar-binan dodok welon ti'an,
mais Ha'u atu kariik kikar kodi kakbiit tenik.
17-18 To'o ema nosi klubun seluk sia moos mai lo'u-sudur baa Ha'u.
Tan Ha'u kboi sia ti'an atu dadi baa Ha'ukaan ema.
Lia nia mak Na'i Maromak katak kedan hori uluk.'✡

19-20 Lia nunee, mamaluk sia. Tuir ha'u Yakobus ne'e, kalo ema nosi klubun seluk sia nakara lo'u-sudur baa Na'i Maromak, ita ema Yahudi keta hasusar no hatodan sia hodi itakaan adat hamane aan. Di'ak liu, ita solok hakerek ida baa sia ha'ak, sia lalika tuir halo moos adat Yahudi. Mais sia musti tuir lia ne'e sia: Keta halo lia kfo'er. Keta haa na'an sera baa kukun. Keta haa na'an raan. Keta haa na'an mak ema nisak no'o.✡ 21 Ukun nia sia lahoos lia foun. Ema wa'in natene ti'an, tan sura loron boot ita leno Ukun-badu Musa ne'e iha uma hamulak hotu-hotu. Tan baa nia, ema nosi klubun seluk sia moos nanis natene ukun nia sia ti'an. Ha'ukaan dalen to'o ne'e dei."

Fukun sia solok hakerek bodik ema sarani mak lahoos Yahudi

22 Hotu Kristus klosan sia no fukun sarani seluk sia ko'a kabuar lia atu solok ema baa katak siakaan lia kakotun bodik ema sarani sia iha fatin hotu-hotu. Sia buka ema makonak no serwisu nia, no ema mak ema sarani sia nakneter. Sia nakotu nunia ti'an, sia boi nola ema na'in rua. Ida naran Silas, ida tenik naran Yudas (sia moos nanaran nia Barsabas). Hotu sia naruka Silas no Yudas baa bele-bele no Paulus no Barnabas. 23 Sia nodi hakerek bodik ema nosi klubun seluk sia iha kota Antiokia iha rai Siria, liu to'o rai Kilikia. Hakerek nia isin nune'e:

"Tabe no hadomi nosi ami, mak Kristus klosan no fukun sarani seluk sia iha kota Yerusalem. Ami solok hakerek ne'e bodik emi mak ami hadomi hanesan maunalin du'uk.

24 Ami solok hakerek ne'e, tan ami rona ema na'in hira nosi ami iha Yerusalem baa nanorin emi ti'an nosi lia hamane aan. Mais hanorin nia la makonak, to'o nasusar no nabenar emi. Nebee emi hatene, lahoos ami mak haruka sia. 25 Baa oras ami rona sia nasusar emi nunia, ami libur malu hodi leno lia nia. Oras ne'e, ami kabuar lia ti'an. Tan nunia, ami solok ema na'in rua nodi amikaan lia kakotun ne'e baa emi. Ida naran Yudas, ida naran Silas. Sia baa bele-bele no Barnabas no Paulus mak ami hadomi. 26 Ema na'in rua nia natiu susar to'o kre'is mate, tan sia tuir itakaan Na'in Yesus Kristus. 27 Tan lia nia, ami solok Yudas no Silas atu katak du'uk amikaan lia kakotun nia isin baa emi.

* **15:14** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'Simon'. Simon naran seluk, Petrus. ✡ **15:17-18** Amos 9:11-12 ✡ **15:19-20** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 34:15-17; Ukun-badu Na'ilulik 17:10-16, 18:6-23

28 Na'i Maromak Kmalar Lulik katak baa ami ti'an,
no ami hotu-hotu moos
simu ha'ak, emi lalika tuir
amikaan adat hamane aan
no amikaan adat Yahudi
seluk sia. Tan adat nia
sia natodan butan emi dei.
Mais emi musti hanoin lia
ida-rua ne'e:
29 Keta halo lia kfo'er.
Keta haa na'an sera baa
kukun.
Keta haa na'an raan.
Keta haa na'an mak ema
nisak no'o.
Kalo emi daka isin lolon hodi tuir
lia nia sia, emikaan maun-
alin Yahudi sia la nakribi
emi. Hodi nunia, emi
bele kahur malu di'a-di'ak
ho sia. Amikaan hakerek,
nunia dei. Dame!"
30 Simu nola hakerek nia,
Paulus sia tami atu baa kota
Antiokia. To'o nebaa, sia libur
nola ema sarani sia hotu-hotu,
foin latan hakerek nia. 31 Rona
nola hakerek nia isin, sia neon
boot lo-loos.
32 Baa oras nia, Na'i Maromak
moos nalo Yudas no Silas dadi
baa mako'an. Sia rua dale lia
wa'in baa mamaluk makfiar sia
nodi nakbiit siakaan neon. 33 Sia
nein iha nia kleur oda ti'an, ema
sarani sia iha nia nabusik sia fila
nikar baa ema mak solok sia. Sia
nabusik nodi neon di'ak. 34 [Mais
Silas nakara nein nafati iha An-
tiokia dei.]†
35 Paulus no Barnabas moos
nein loron hira sia iha Antiokia.
Sia nanorin Lia Di'ak bele-bele
no ema seluk mak nanorin nosi
Maromak Manfatin.

Paulus no Barnabas la'o fa'e malu

36 Paulus no Barnabas nein
kleur oda ti'an iha Antiokia,
Paulus katak baa Barnabas na'ak,
"Mau! Ita baa hikar fatin hotu-
hotu mak uluk ita la'o tuli. Ita baa
haree mamaluk sia mak hori hi-
rak nia ita foin hahuu hanorin sia.
Sia nunabee ti'an?" 37 Rona Paulus
nusu nunia, Barnabas moos simu.
Mais nia nakara Yohanis baa
no sia. (Yohanis ne'e, naran
seluk Markus.) 38 Mais Paulus
la no'uk, tan hori hirak iha rai
Pamfilia; Markus ni'it aan la'o
nela sia.✡ 39 Paulus no Barnabas
toe maka'as, to'o sia fa'e malu.
Hotu Barnabas nodi Markus, sa'e
roo baa rai Siprus.

40 Mais Paulus nodi Silas. Baa
oras sia atu la'o, Yesus eman
sia iha Antiokia namulak nodi
nakro'an nebee Na'i Maromak
daka Paulus no Silas, no natudu
laran di'ak baa sia. Hamulak
hotu, sia rua moos la'o. 41 Sia
la'o nasirin rai Siria no rai Kilikia,
nodi nakbiit Yesus eman sia neon.

16

Timotius namalu no Paulus no Silas

1 Nunia hotu, Paulus no Silas
la'o baa kota Derbe. To'o ti'an,
sia liu tenik baa kota Listra. Iha
Listra sia nasoru mane nurak
ida, naran Timotius. Timotius
aman, ema Yunani. Mais inan,
feto Yahudi mak fiar baa Yesus
ti'an. Timotius moos tuir Yesus
ti'an. 2 Ema sarani hotu-hotu
iha kota Listra no kota Ikonium
natene Timotius nia, ema di'ak.
3 Nasoru Timotius ti'an, Paulus
nakara Timotius namalu nia no
Silas. Mais ema Yahudi iha nia
natene na'ak Timotius aman, ema
Yunani. Ema Yunani la namane
aan nu'u ema Yahudi. Tan baa
nia, Paulus nahulin nebee Timo-
tius moos namane aan.*

4 Nunia hotu, sia la'o nosi fatin
ida baa fatin ida atu nalore lia
kakotun mak Kristus klosan sia
no fukun sarani seluk sia nakotu
iha Yerusalem. 5 Hodi nunia,
sia hetak nakbiit Yesus eman sia

† **15:34** Hakerek Moon lia Yunani balu la noo lia tohar tolu nulu resin haat ne'e. ✡ **15:38** Kristus Klosan Lian 13:13 * **16:3** Ema mak la namane aan, la bele tama baa uma hamulak Yahudi. Kalo Timotius nakara tulun Paulus katak Lia Di'ak baa ema Yahudi iha siakaan uma hamulak, nia musti namane aan lai. Nodi nunia, nia bele kahur no ema Yahudi sia.

neon. Sura loron, ema makfiar sia hetak tu'an.

Na'i Maromak bolu Paulus baa Makedonia

6 Hotu Paulus sia la'o nasirin rai
Frigia no rai Galatia, tan Kmalar
Lulik nakahik sia nebee keta baa
nalore Maromak Manfatin iha rai
Asia. 7 To'o rai ida kladik no rai
Misia, sia nakara tama baa rai
Bitinia. Mais Yesus Kmalar Lulik
nakahik sia.† 8 Tan baa nia, sia
la'o liu rai Misia, to'o kota Troas.
9 Kalan nia, nu'u Paulus me'i.
Nia titu-naree ema ida nariik iha
tasi balu iha rai Makedonia tasi
tehen. Ema nia nahii nusu tulun
na'ak, "Ama! Mai tulun ami iha
Makedonia ne'e lai!" 10 Titu-naree
nunia, ami‡ hakotu atu baa Make-
donia. Ami hanoin Na'i Maro-
mak naruka nunia, nebee ami baa
katak Lia Di'ak baa ema iha tasi
balu baa. Tan lia nia, Nia nakahik
ami nebee keta baa fatin seluk.

Feto ida naran Lidia fiar baa Yesus iha kota Filipi

11 Nunia hotu, ami sa'e roo tasi
iha kota Troas, baa rai ki'ik ida
naran Samotrake. Baa awan, ami
liu to'o kota ida naran Neapolis.
Ami moos tuun iha nia. 12 Hotu
ami la'o rai baa kota ida naran
Filipi. (Kota Filipi ne'e, kota boot
basuk iha rai Makedonia. Ukunrai
Roma kaer ukun iha nia.) To'o
Filipi ti'an, ami hein loron hira sia
iha nia.
13 Natoon baa ema Yahudi
siakaan loron boot, ami baa buka
siakaan hamulak fatin iha kota
nia. Ami sura, hamulak fatin nia
iha mota di'in. Ami la'o soruk oda
hosi kota, to'o mota ida. Iha nia
ami hasoru feto na'in hira.§ Ami
moos tuur dale ho sia. 14 Nosi
feto nia sia, ida naran Lidia. Nia
nosi kota Tiatira mak dook iha rai
Asia. Nia makfa'an tais baa ema
boot sia. Tais nia sia, ilas mean
asuaten mak folin todan. Nia
moos madinas namulak baa Na'i
Maromak. Tan nunia, oras feto
nia rona Paulus dale, nia simu
kedas.
15 Hotu ami sarani feto nia no
niakaan ema uma laran hotu.
Sarani ti'an, nia tene ami na'ak,
"Ama sia. Kalo ama sia hanoin
ha'u ne'e fiar tebe-tebes Na'i
Yesus, mai hein iha ha'ukaan
uma." Nia namaus bei-beik, to'o
ami moos tuir.

Ema natama Paulus no Silas baa bui iha kota Filipi

16 Loron ida, oras ami la'o baa
hamulak fatin, ami hasoru hola
feto nurak ida iha dalan. Nia
ne'e, ema atan. Diabu kaer nia,
to'o nia bele natene ema niakaan
sotir. Nia moos natene lia huun-
dikin. Tan nunia, ema wa'in selu
osan, nebee nia leno siakaan sotir.
Niakaan ulun sia soi ti'an, tan sia
mak netan osan nia. 17 Loron nia,
oras ami la'o, feto nia tuir ami bei-
beik. Nia nahii na'ak, "Ema ne'e
sia, klosan nosi Maromak Mak
Beran Kaliuk. Sia mai natudu
dalan nebee ema bele netan moris
no sai nosi sala!"
18 Sura oras ami la'o, feto nia
nahii bei-beik nunia. Kleu-leur
Paulus moos lekan rona feto nia
nahii. Nia se'i oin mana baa
feto nia, nodi naruka na'ak, "Hoi,
diabu aat! Kodi Yesus Kristus
beran, ha'u karuka o sai mosi feto
ne'e, oras ne'e ona!" Dale hotu
nunia, diabu sai kedas.
19 Oras niakaan ulun sia natene
ata nia beran lakon ti'an, sia
krakat tan la netan osan ona.
Hotu sia kohi Paulus no Silas,
dada nodi baa fatin hakotu lia iha
ema lear oin. 20 Hotu sia nahii
maka'as na'ak, "Hoi! Ema ne'e
sia mai nahaat itakaan kota! Sia
ema Yahudi maktabar mak mai
tokar lauk ita. 21 Siakaan hanorin
la kona malu no ukunrai Roma

† **16:7** Oras ne'e, rai Frigia, rai Galatia, rai Asia, rai Misia no rai Bitinia, hotu-hotu iha rai Turki. ‡ **16:10** Lia fuan 'ami' mosu iha ne'e, tan Lukas namutuk ti'an no Paulus sia. Lukas mak nakerek hakerek ne'e. § **16:13** Tuir ukun, musti noo ema mane Yahudi na'in sanulu iha fatin ida, foin bele halo uma hamulak. La sura feto. Tan feto na'in hira namulak iha mota Gangites di'in, ami bele hatene, ema mane Yahudi iha kota Filipi oan ida dei.

hanorin. Ami ema Roma la bele simu sia.”
22 Rona nola nunia, ema wa'in moos krakat. Sia ta'e Paulus no Silas. Ulun ida naruka ema baa loke siakaan tais, hotu no'at nalik sia. 23 No'at notu, sia natama Paulus no Silas baa bui. Hotu sia naruka bui ulun, nebee daka di'a-di'ak ema rua nia, keta to'o sia nalai sai. 24 Rona nola nunia, bui ulun natama sia baa ke'an ida iha bui laran. Nia moos nabit siakaan ain nodi ai dadur.
25 Kalan boot, Paulus no Silas namulak no nananu tonu-naboot Na'i Maromak. Ema bui seluk sia moos rona sia nananu nunia. 26 Teki-tekis rai kakekuk, to'o uma bui kakoen. Bui odamatan moos nakloke maluak. Ema bui siakaan besi talik moos nakbudi sai.
27 Baa oras nia, bui ulun sare-bak nadeer. Naree bui odamatan sia nakloke maluak, nia naneo na'ak, arumak ema bui sia hotu-hotu nalai lakon ti'an. Hotu nia losu surik atu no'o aan. 28 Mais Paulus nahii maka'as na'ak, “Hei, Ama! Keta mo'o aan! Ami hotu-hotu sei iha ne'e.”
29 Rona lia maliak nia, bui ulun naruka ema nodi klonus. Nia nalai tama baa bui nodi isin nata'uk. Hotu nia nakni'a iha Paulus no Silas ain.
30 Hotu nia nala'o sai sia nosi bui nodi nusu na'ak, “Ama sia! Ha'u ne'e, susar tebes! Ha'u kmusti kalo saa, atu sai kosi susar ne'e?”
31 Paulus nataa na'ak, “Lia nune'e: O musti fiar Na'i Yesus, nebee Nia sori o mo okaan ema uma laran sia.” 32 Hotu Paulus no Silas nalore lia nosi Na'i Yesus baa nia no niakaan ema uma laran hotu. 33 Baa oras nia moos, bui ulun no sia baa namoos siakaan kanek nosi ema no'at hori sehik nia. Hotu sia sarani bui ulun nia no niakaan ema uma laran hotu. 34 Nunia ti'an, bui ulun nodi sia baa niakaan uma atu foo haan baa sia. Nia no niakaan ema uma laran tomak neon boot lo-loos, tan sia fiar baa Na'i Maromak ti'an.
35 Seisawan oan, ema boot makotu lia sia solok ema baa katak bui ulun nia, nebee nabusik sai Paulus no Silas.
36 Rona nola nunia, bui ulun katak baa Paulus no Silas na'ak, “Ama sia! Ema boot sia nakotu ti'an atu nabusik emi. Ama sia bele baa hodi neon di'ak ona.”
37 Mais Paulus la simu. Nia katak fila baa ema mahodi lia na'ak, “La bele nunia! Ami ne'e, ema Roma! Ema boot sia musti tetu amikaan lia ne'e, tuir rai Roma ukun. Hori sehik sia naruka no'at ami iha ema lear oin. La noo lia krarain moos, sia natama ami baa bui. Oras ne'e sia nakara nasai no-nook ami nunia dei. La bele nunia! Haruka ema boot nia sia mai nasai ami du'uk, foin ami simu.”
38 Hotu, ema mahodi lia nia baa nasara Paulus dalen. Rona nunia, ema boot sia foin natene Paulus no Silas moos ema Roma. Sia nata'uk tebes. 39 Hotu sia mai nasoru Paulus no Silas iha bui. Sia nusu pardua, hotu nasai sia nosi bui nodi nusu nebee sia rua la'o nela kota nia. 40 Sai nosi bui ti'an, Paulus no Silas baa Lidia uman. Iha nia sia libur malu no mamaluk makfiar sia. Sia nakbiit tenik mamaluk sia neon, hotu sia la'o nela kota nia.

17

Paulus sia baa kota Tesalonika
1 Paulus no Silas sai nosi kota Filipi, sia baa kota ida naran Amfipolis. Hotu sia baa kota ida seluk, naran Apolonia. Nosi nia, sia liu baa kota Tesalonika. Iha kota nia, noo uma hamulak Yahudi ida.
2 To'o fatik mak noo uma hamulak, sura loron boot Paulus tama namulak iha nia. Nunia moos iha Tesalonika. Paulus tama uma hamulak, hotu taruka lia fuan no ema nosi lia Hakerek Moon. Nia tuir namulak no sia nunia, sura loron boot to'o domiku tolu tuir malu. 3 Nia nalore na'ak, “Kalo ita leno di'a-di'ak Hakerek Moon nosi lia Ema mak Na'i Maromak nameno atu solok mai, ita bele hatene ha'ak nia atu netan susar

wa'in to'o mate. Mais Na'i Maromak nodi Niakaan beran, nalo Nia moris nikar. Rona! Oras ne'e ita hatene ti'an ha'ak, Ema mak Na'i Maromak nameno nia, mak Yesus!”

4 Rona nola nunia, ema wa'in moos fiar, hotu tuir Paulus sia. Sia, balu ema Yahudi, balu ema Yunani mak beer Na'i Maromak, no balu ferik boot na'in hira nosi kota nia.

5 Mais ema boot Yahudi balu iha kota nia hirus no laran moras. Oras ema lear naklibur ti'an, sia sasuku ema labuk teen sia atu tokar lauk. Sia buka Paulus no Silas, nebee dada nodi baa ema lear mak nakrakat aan. Hotu sia nababu ema ida naran Yason uman, tan Paulus no Silas nein iha nia. 6-7 Mais sia la netan Paulus no Silas. Tan baa nia, sia dada nodi Yason no ema makfiar seluk na'in hira, baa hakotu lia fatin. Sia duu baa sia na'ak, “Oras ne'e, ema mai iha itakaan kota. Sia baa nabee dei, sia tokar lauk. Yason ne'e, mak simu sia iha niakaan uma. Sia mai sobu itakaan ukun, seluk nodi siakaan ukun. Sia sakar itakaan rai Roma ukun hotu-hotu, tan sia la simu itakaan Na'i rai Roma. Sia simu loos siakaan Na'in ida, naran Yesus!”

8 Rona nola nunia, ema boot sia no ema lear nia nahuu benar. 9 Hotu ema boot sia naruka Yason sia selu osan kakaer, nebee dadi tadak na'ak sia la tokar lauk ona. Selu hotu ti'an, sia moos nabusik Yason sia.

Paulus no Silas iha kota Berea

10 Baa kalan nia, mamaluk sarani mak iha kota Tesalonika naneo na'ak, di'ak liu solok Paulus no Silas baa fatin seluk. Hotu sia solok sia rua baa kota ida naran Berea. To'o nebaa, Paulus no Silas tama baa uma hamulak Yahudi. 11 Sia naree ema Yahudi iha kota Berea seluk nosi ema Yahudi iha kota Tesalonika. Ema Yahudi iha kota Berea beer rona lia nosi Yesus. Sura loron sia leno Hakerek Moon to'o lotu-lotuk atu nodi natene Paulus dalen nia tebes ka lale. 12 Tan baa nia, ema Yahudi wa'in fiar baa Yesus iha kota nia. Ferik boot Yunani na'in hira, no mane Yunani wa'in moos fiar.

13 Mais baa oras ema Yahudi sia iha kota Tesalonika rona na'ak, Paulus no Silas nanorin Maromak Manfatin iha Berea, sia tuir mai. To'o ti'an, sia sasuku ema atu tokar lauk tenik iha nia. 14 Haree nunia, mamaluk sia iha Berea solok kedan Paulus baa tasi tehen. Mais Timotius no Silas sei iha Berea. 15 Mamaluk sia no nela Paulus to'o kota boot ida naran Atena, hotu sia fila. Mais sia nodi lia mamenon nosi Paulus, nebee Silas no Timotius mai lai-lais na-mutuk no nia iha kota Atena.

Paulus iha kota Atena

16 Oras Paulus sei nein Silas no Timotius mai kota Atena, nia neon susar tan nia naree noo taroman wa'in iha kota nia.

17 Iha kota nia moos, noo ema Yahudi no ema lahoos Yahudi na'in hira mak namulak baa Na'i Maromak. Paulus tama baa siakaan uma hamulak, hotu taruka lia fuan no sia. Sura loron nia moos taruka lia fuan no ema iha dalan-dalan. 18 Nia moos taruka lia fuan no ema matenek iha kota nia mak tuir hanorin nosi Epikuros no hanorin nosi Stoa.* Mais baa oras Paulus dale nosi lia Yesus na'ak, Yesus moris nikar nosi mate ti'an, ema sia nakmulis ibun nodi katak na'ak, “Keta nia bula arumak!” Balu moos naleuk na'ak, “Keta arumak ema ne'e atu nalo ita lo'u-sudur baa kukun seluk sia!”

19-21 Kalo ema Atena no ema seluk mak nein iha kota nia netan hanorin foun, siakaan ema matenek nanis tuur namutuk taruka lia fuan naru-naruk iha foho ki'ik ida naran Areopagus. Loron ida, ema nodi Paulus baa

* **17:18** Baa oras nia, ema Atena balu tuir manorik ida naran Epikuros. Nia nanorin na'ak, lia mak boot kaliuk, ne'e mak moris furak aan dei. Ema Atena balu seluk tuir klibur Stoa. Siakaan manorik naran Seno. Nia nanorin na'ak, ema musti nahulin aan nebee masik netan moras, mais la noran moras.

nebaa, hotu sia nusu na'ak, “Ama Boot halore kokon hanorin foun nia baa ami, tan hanorin foun nia nabenar ami oda. Ami husu ama halore tu'an tenik, nebee ami bele hatene.”

22-23 Rona nola nunia, Paulus nariik hotu katak na'ak, “Ema Atena sia! Ha'u kasiri emikaan kota ne'e ti'an, kodi karee emi madinas lo'u-sudur. Ha'u karee emikaan taroman noo iha fatin hotu-hotu! Ha'u moos karee taroman ida mak noo hakerek na'ak, taroman ne'e ‘bodik kukun mak ami la hatene.’ Ne'e na'ak, masik emi sei la hatene dauk moos, emi lo'u-sudur ti'an baa Na'i Maromak. Nia ne'e, mak ha'u ko'i kalore baa emi.

24 Nia mak nase'i lale'an no raiklaran no sasoin hotu-hotu. Hotu-hotu iha lale'an no raiklaran nana'i baa Nia. Nia la nein iha uma sera mak ema raiklaran nalo. 25 Nia la naloon baa ema raiklaran, tan Nia mak moris huun. Nia mak foo hotu-hotu.✡ 26 Nia mak nase'i ema klubun hotu-hotu iha raiklaran tomak. Nia mak fa'e rai foo baa ida-idak. Nia moos mak nahulin hutun ida-idak moris sa'e-tuun, tuir niakaan oras.

27 Nia nalo nunia, tan Nia nakara nebee ita ema raiklaran buka Nia to'o ita hasoru Nia. Mais tuir loos, Nia la dook nosi ita. 28 Dala ida, ema dale na'ak,

‘Nia, itakaan nawan huun.
Nia, itakaan moris abut.’

Emikaan ema matenek kananuk moos dale ti'an na'ak,

‘Ita moris, tan nia.
Tan nunia, ita dadi niakaan husar-binan.’

29 Tebes! Ita hotu-hotu ne'e, Na'i Maromak husar-binan. Keta haneo Nia manesak no ai'oi lulik mak ema nalo nosi mean, lale, mutin, lale, fatuk, tuir siakaan beer. 30 Uluk, ema sei la natene lia nia. Kalo ema lo'u-sudur baa ai'oi lulik nunia, Na'i Maromak nabusik sia moris nunia dei. Mais oras ne'e, Nia la no'uk ona. Nia naruka ita la'o hela ai'oi lulik sia, hotu tuir Nia. 31 Nia nahulin kedan leet ida atu kastikar ema raiklaran tomak, tan siakaan salan. Nia moos natudu kedan Ema ida dadi Niakaan Ema Makotu Lia. Ema nia atu nakotu lia nodi moon. Oras ne'e, malorek ti'an Ema Makotu Lia nia, see ida. Nia, Ema mak mate ti'an, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar.”

32 Baa oras ema nia sia rona Paulus dale nosi lia ema moris nikar nosi mate, sia moos nanasa. Mais ema na'in hira rona di'a-di'ak. Sia katak baa Paulus na'ak, “Ami hakara rona ama dale tenik. Mais loron seluk dei ona.” 33 Nunia hotu, Paulus la'o nela fatin nia. 34 Mais ema balu namutuk no nia, tan fiar baa Yesus ti'an. Nosi sia, noo makotu lia ida nosi Areopagus, naran Dionisius. Noo feto ida, naran Damaris. No ema na'in hira tenik mak tuir namutuk no sia.

18

Paulus natene malu no Priskila no Akila iha kota Korintus

1-3 Baa oras nia, na'i fohorai Roma naran Klaudius. Nia krakat no ema Yahudi mak nein iha kota Roma iha rai Italia, to'o nia nalatu sai sia. Hotu sia nalai keen karin malu baa fatin hotu-hotu. Nosi ema Yahudi nia sia, noo ema ida naran Akila no feen naran Priskila. Sia rua tuir nalai sai nosi rai Italia, baa kota ida naran Korintus. Akila huun nosi rai Pontus. Nia serwisu nalo batane nosi kulit.

Baa oras nia, Paulus moos la'o nela kota Atena, baa kota Korintus. Iha nia, nia nasoru Akila no Priskila, tan nia moos serwisu nalo batane nosi kulit. Sia nein namutuk, serwisu namutuk.

4 To'o ema Yahudi loron boot, Paulus tama baa siakaan uma hamulak. Nia namaus ema Yahudi no ema seluk sia, nebee fiar baa Yesus.

5 Oras Silas no Timotius mai ti'an nosi rai Makedonia, Paulus

✡ **17:25** 1 Na'i Isra'el Sia 8:27; Yesaya 42:5; Kristus Klosan Lian 7:49

nanawa serwisu kulit. Sura loron nia serwisu maka'as nodi nanorin ema Yahudi na'ak, “Kristus mak Na'i Maromak nameno atu solok mai, mak ita hotu-hotu hein hori uluk, Nia mai ti'an. Nia mak Yesus!”

6 Rona Paulus dale nunia, ema Yahudi hira sakar bei-beik nia no dale naraik nia. Paulus moos nakbaas ahukresan nosi niakaan tais, nalo baa tadak na'ak nia la no'uk ulun kalanuk tenik no sia ona, tan sia la no'uk simu nia. Nia katak na'ak, “Emi ne'e liu resik! Emi hodi neon no laran hadiuk aan. Mais so'in! Emi mak hatiu emikaan salan du'uk. Ha'u la kataa bodik emi ona. Nahuu oras ne'e, ha'u la koo lia ko emi ema Yahudi ona. Ha'u atu kbaa klubun seluk, kanorin ema mak lahoos Yahudi.”

7 Dale hotu nunia, Paulus sai nela ema Yahudi nia sia. Iha uma hamulak nia sorin, noo uma ida. Uma na'in, naran Titius Yustus. Nia lahoos ema Yahudi, mais nia beer Na'i Maromak. Oras Paulus sai, nia tama baa Titius uman.

8 Uma hamulak ulun iha kota nia naran Krispus. La kleur, Krispus moos fiar baa Na'i Yesus. Niakaan ema uma laran tomak moos fiar, namutuk no ema Korintus seluk sia mak rona Paulus ti'an. Paulus moos sarani sia hotu-hotu.

9 Baa kalan ida, Paulus nu'u me'i. Nia rona Na'i Maromak dale baa nia na'ak, “Paulus! Lalika mata'uk no neon todan baa serwisu ne'e, tan okaan serwisu la mohu dauk. O musti manorin bei-beik Ha'ukaan Manfatin baa ema ne'e sia. 10 Manoin! O la serwisu mesan, tan Ha'u kamalu o. Masik ema nasusar o moos, Ha'u kariik metin ko o. Ha'u moos ta'an matan baa o kalan no loron. Keta malu'a iha kota ne'e, noo Ha'ukaan ema wa'in.”

11 Rona nola nunia, Paulus nein to'o kleur iha kota Korintus. Nia nanorin Maromak Manfatin iha nia, to'o tinan ida no balun.

12 Oras nia, ukunrai Roma foti gubernur foun iha rai Akaya, naran Galio.* Haree nunia, ema Yahudi sia ko'a kabuar lia fuan atu dada nodi Paulus baa gubernur iha moon-metan. 13 Sia duu baa Paulus iha gubernur oin na'ak, “Ema ne'e namaus nola ema wa'in ti'an, nebee tuir hanorin foun. Mais hanorin nia, hanorin kale'uk.”

14 Rona nola nunia, Paulus atu naloos aan, mais gubernur tesi kedan niakaan dale nodi de'an ema nia sia na'ak, “Hei! Emi ema Yahudi! Rona! Kalo emi hakara hodi lia halo aat, lale, lia ho'o ema, ha'u kbele krona. 15 Mais lia mak emi hodi ne'e, emikaan lia uma laran! Emi toe malu tan emikaan ukun-badu, emikaan lia fuan no emikaan naran du'uk! Ukunrai iha ne'e, la leno lia oin nunia!”

16 Hotu gubernur te'ur sai sia nosi moon-metan nia. 17 Mais ema lear iha nia kohi nola ema ida naran Sostenes. Nia uma hamulak Yahudi ulun. Sia dada nodi nia baa, tuku lisuk nia iha gubernur oin. Mais gubernur la titu kois.

Nosi Korintus, Paulus baa nikar kota Antiokia iha rai Siria

18-19 Nunia hotu, Paulus nein tenik iha kota Korintus. Mais la kleur, nia moos tami baa mamaluk sia iha nia atu la'o. Hotu nia no Priskila no Akila baa kota ida naran Kengkrea atu nein roo tasi. Oras nia, Paulus koi molik ulun dadi tadak na'ak, saa mak uluk nia nameno baa Na'i Maromak atu nala'ok, oras ne'e nala'ok mohu ti'an.† Hotu sia sa'e roo baa kota Efesus. To'o baa, sia tuun. Paulus moos la'o nela Priskila no Akila iha nia. Hotu Paulus tama baa ema Yahudi siakaan uma hamulak. Iha nia, nia taruka lia fuan no sia. 20 Dale

* **18:12** Tuir hakerek iha fatuk ida, ema foti Galio dadi gubernur iha Akaya nia, fulan hitu, tinan 51. † **18:18-19** Kalo ema Yahudi nakara namate menon no Na'i Maromak, nia musti nalirin aan. Oras nala'ok mamenon nia hotu ti'an, nia koi molik ulun. Leno *Sura Renu Isra'el* 6:18.

no malu nunia, sia moos nusu Paulus nein kleur oda tenik no sia. Mais nia la simu. 21 Nia tami luku na'ak, “Mamaluk sia, keta neon ki'ik! Kalo Na'i Maromak nakara, ha'u kmai karee kikar emi.” Hotu nia sa'e roo, la'o nela Efesus.‡

22 To'o kota Kaisarea, nia moos tuun. Hotu nia liu baa Yerusalem, foo tabe baa Yesus eman sia iha nia. Hotu nia fila nikar baa kota Antiokia. 23 Nia nein iha nia kleur oda, hotu nia baa la'o nasirin rai Galatia no rai Frigia. Iha nebaa, nia nakbiit Yesus eman sia neon.

Apolos baa kota Efesus no kota Korintus

24 Baa oras Priskila no Akila iha Efesus, ema Yahudi ida mai iha nia. Ema nia naran Apolos. Nia nosi kota Aleksandria iha rai Mesir. Nia, ema matenek dale. Nia moos natene Hakerek Moon isin. 25 Nia rona lia nosi Yesus ti'an, hotu nia dale natutan tenik bodik ema seluk. Nia dale knakas basuk. Mais nia sei dauk natene mohu lia hotu-hotu nosi Yesus. Nia natene loos na'ak, Yohanis sarani ema mak la'o nela siakaan salan. 26 Baa dala ida, Apolos nanorin iha uma hamulak Yahudi iha kota Efesus. Priskila no Akila moos tuir rona. Hamulak hotu, sia tene nia baa siakaan uma. To'o uma, sia nalore lotu-lotuk baa nia oin nunabee Na'i Maromak loke dalan atu sori ema.

27 Nunia hotu, Apolos nakotu atu baa rai Akaya. Mamaluk sarani iha kota Efesus moos nakara nunia. Sia nalo hakerek bodik mamaluk sia iha Akaya, nodi nusu nebee sia simu Apolos di'a-di'ak. Kaer nola hakerek nia, Apolos moos la'o. To'o Akaya, nia tulun tebe-tebes mamaluk mak tuir Yesus iha nia. 28 Nia moos taruka lia fuan no ema Yahudi sia iha ema lear oin. Nia dale knakas to'o ema la bele dale sa-saa. Nia nanorin nodi Hakerek Moon na'ak, “Kristus mak Na'i Maromak nameno kedan hori uluk atu solok mai, mak ita hein kleur ti'an nia, Ema nia mak Yesus!”

19

Kmalar Lulik tuun baa ema iha kota Efesus

1 Baa oras Apolos sei iha kota Korintus, Paulus la'o nasirin leo iha foho leten sia, hotu baa kota Efesus. Iha nia, nia nasoru nola ema na'in hira mak tuir Yesus ti'an.

2 Nia nusu baa sia na'ak, “Mamaluk sia! Hori hirak nia, oras emi hahuu fiar baa Yesus, emi moos simu ti'an Maromak Kmalar Lulik ka lale?”

Sia nataa na'ak, “Lale! Ami la hatene noo Maromak Kmalar nunia.”

3 Paulus moos nusu tenik na'ak, “Kalo nunia, sia sarani emi nodi sarani nabee?”

Sia nataa na'ak, “Sia sarani ami tuir Yohanis dei.”

4 Paulus nataa na'ak, “Yohanis sarani ema atu nalo tadak na'ak, sia soe lakon sala ti'an. Mais hanoin! Sura loron nia du'uk nanorin ema Isra'el na'ak musti fiar baa Yesus, tan Nia mak Na'i Maromak nameno hori uluk atu solok mai.”✡

5 Rona nola nunia, sia nusu Paulus sarani sia, nebee sia tama dadi baa Na'i Yesus eman. 6 Oras Paulus namulak nodi rai liman baa siakaan ulun, Maromak Kmalar Lulik moos tuun baa sia. Sia nahuu dale lia oi-oik mak sia du'uk la natene. Na'i Maromak moos babilan sia katak kedan lia saa mak atu dadi. 7 Sia hotu-hotu, ema na'in sanulu resin rua.

Paulus nein iha Efesus, to'o ema rai Asia tomak rona Na'i Yesus Manfatin

8 Oras Paulus iha kota Efesus, nia tama baa ema Yahudi siakaan uma hamulak, nodi nanorin mal-orek Na'i Maromak dalan moris.

‡ **18:21** Ema matenek Hakerek Moon na'ak, Paulus la'o nela sia, tan nakara tuir dahur Paska iha Yerusalem. Kalo nia sei saseni to'o oras laloran boot tama, nia la bele baa ona. ✡ **19:4** Mateus 3:11; Markus 1:4,7-8; Lukas 3:4, 16; Yohanis 1:26-27

Nia nanorin nunia, fulan tolu laran. 9 Mais ema na'in hira neon monas sakar nia no la simu hanorin nia. Sia sasuku ema, nebee keta tuir Yesus dalan moris. Tan baa nia, Paulus no Yesus eman sia nakiduk nela uma hamulak nia, baa namutuk iha uma sakola ida. Uma sakola na'in nia, naran Tiranus. 10 Paulus nanorin iha nia tinan rua laran, to'o ema hotu-hotu iha rai Asia tomak, rona Na'i Yesus Manfatin. Ema nia sia, balu ema Yahudi, balu ema seluk.

Sakewa oan sia la bele te'ur sai diabu nosi ema

11 Baa oras nia, Na'i Maromak natuun beran baa Paulus, nebee nia nalo lia kasalak basuk mak maka'as tebe-tebes. 12 Hahalok nia sia nudaar, ema nola heik Paulus ulu hetin, lale, Paulus ni-akaan bolas, tau baa ema moras. Hotu, moras lakon kedas. To'o diabu aat sia moos nalai sai.

13-14 Iha nia, noo na'ilulik Yahudi ulun ida, no oan mane na'in hitu. Na'ilulik ulun nia, naran Sakewa. Oan sia baa fatin hotu-hotu atu te'ur sai diabu nosi ema. Sia te'ur kokon diabu nodi Yesus naran na'ak, "O matene Yesus mak Paulus katak nia? Oras ne'e karuka kodi Yesus nia naran, o sai mosi ema ne'e!"

15 Loron ida, oras sia nalo nunia, diabu aat ida nataa fila na'ak, "Ha'u krona Yesus. Ha'u moos krona Paulus. Mais emi ne'e, see?" 16 Hotu ema mak diabu kaer nia, kanarak. Nia tuku nakane sia, no sira nahaat siakaan faru, to'o sia nalai kwalan, sai nosi uma nia.

17 Lia nia nosi ibun baa ibun, keke lema rai iha kota Efesus to'o ema Yahudi no ema lahoos Yahudi hotu-hotu natene mohu. Dale badak dei, se-see mak rona, noran nata'uk. Mais sia moos tonu-naboot Na'i Yesus. 18 Hotu ema mak foin fiar sia mai katak nasai siakaan salan iha ema lear oin. 19 Nosi sia ne'e, noo ema matenek kukun. Sia libur nola siakaan hakerek kukun, hotu sunu mohu. Sura hakerek nia sia folin, osan murak tomak rihun lima nulu.*

20 Tan Na'i Maromak beran boot nunia, Na'i Yesus Manfatin keke lema fatin hotu-hotu. Niakaan ema moos hetak wa'in.

Ema mak lo'u-sudur baa Artemis, tokar lauk iha kota Efesus

21 Nunia hotu, Paulus nakotu atu fila baa Yerusalem. Mais nia nakara sei tuli uluk iha rai Makedonia no rai Akaya, foin liu baa Yerusalem. Nia naneo na'ak, "Di'ak liu ha'u kamohu ha'ukaan serwisu iha ne'e lai. Tan, masik nunabee moos, ha'u kmusti to'o kota Roma." 22 Oras nia, Paulus niakaan mamaluk serwisu na'in rua, mak Timotius no Erastus. Nia naruka sia uluk baa Makedonia. Mais nia du'uk sei nein kleur iha rai Asia.

23 Baa oras nia, ema iha kota Efesus nahuu toe malu nosi lia Yesus dalan moris, to'o lia boot mosu. 24 Lia nia huun nune'e: Iha Efesus nia, noo ema badaen mu-rak na'in ida, naran Demetrius. Niakaan serwisu nalo uma lulik murak oan, bodik ema Efesus lo'u baa siakaan kukun feto naran Artemis. Nodi serwisu nia, osan suli tama baa nia no niakaan ain-liman sia. 25 Loron ida, Demetrius libur nola niakaan ain-liman sia, no badaen seluk sia. Nia sasu'at sia na'ak, "Mamaluk sia! Emi hatene, ita moris di'ak tan osan tama wa'in nosi itakaan serwisu ne'e. 26 Mais oras ne'e, ita du'uk haree hodi matan, rona hodi tilun, oin nunabee Paulus sasu'at ema wa'in na'ak, buat mak ita halo ne'e la noo folin. Nia na'ak, ai'oi lulik mak ita halo ne'e, tolek dei. Lahoos ema kota Efesus mesan mak rona baa nia, mais ema rai Asia tomak rona baa nia. 27 Kalo ema wa'in tuir Paulus bei-beik, ita atu dadi saa tenik? Keta to'o

* **19:19** Sia sunu mohu siakaan hakerek kukun nia sia, dadi baa tadak na'ak, sia la tuir tenik ona hakerek nia sia isin. Hakerek mak sia sunu nia sia, folin todan tebes (osan murak tomak rihun lima nulu). Osan murak tomak ida, manesak no ema serwisu kanseran loron ida.

ema la sosa itakaan liman rasan ona, tan sia la titu tenik Artemis ona. Keta to'o ema nosi raiklaran sikun sia la mai tonu-naboot tenik Artemis iha niakaan uma lulik iha ne'e ona."

28 Rona nola nunia, sia hotu-hotu laran manas. Sia nahii na'ak, "Moris Artemis! Artemis kabaas! Ita ema Efesus tonu-haboot Artemis!" 29 Rona hahii nunia, ema nosi kota nia tomak nalai baa kabuun nola fatin nia. Mais sia benar tan la natene saa mak dadi. Hotu ema nahuu tokar lauk bele-bele tuir dalan, to'o rai luan boot ida. Sia moos kohi nola ema na'in rua, dada nodi baa. Ema rua nia, naran Gayus no Aristarkus. Sia rua mak mai no Paulus nosi Makedonia. 30 Rona nola nunia, Paulus nakara tama baa ema krakat klaran. Mais Yesus eman sia la nabusik nia. 31 Noo ema boot na'in hira nosi rai Asia mak natene di'a-di'ak Paulus. Sia moos naruka ema baa katak Paulus nebee keta tama baa ema krakat klaran.

32 Baa oras nia, ema lear balu nahii na'ak, "Nune'e!" Seluk nahii na'ak, "Nunia!" Mais tuir loos, ema la natene lia nia huun-dikin nunabee. 33 Naree nunia, ema Yahudi sia nata'uk, tan naneo na'ak, keta arumak ema tula baa sia na'ak, sia mak kakehe lia ne'e. Tan baa nia, sia dudu ema ida baa oin, dadi ibun-nanaan bodik sia. Ema nia, naran Aleksander. To'o oin baa, Aleksander foti liman, nakahik ema wa'in nia. Hotu nia dale naloos ema Yahudi sia na'ak, lia nia lahoos ema Yahudi mak nase'i. 34 Mais, baa oras ema lear nia natene nola na'ak Aleksander moos ema Yahudi, sia nahii hetak maka'as na'ak, "Moris Artemis! Artemis kabaas! Ita ema Efesus tonu-haboot Artemis!" Sia nahii bei-beik nunia tuku rua laran.

35-36 Nosi ikus, ema boot ida nosi ukunrai kota Efesus nariik, naruka ema sia no-nook. Hotu nia dale na'ak, "Ema Efesus sia! Ema hotu-hotu natene ti'an, itakaan kukun feto Artemis ilas tuun nosi lale'an baa ita. Tan nunia, ita ema Efesus ne'e, mak haliku nia no niakaan uma lulik. Ema la bele toe ita, tan lia nia dadi baa rai lian ti'an. Ema hotu-hotu natene ti'an. Tan saa emi sei hahii nunia? Masik ema dale tolek tuir siakaan hakara moos, emi lalika krakat nune'e. 37 Emi dada hodi ema rua ne'e mai atu tula sala baa sia. Mais sia la sala! Sia la nana'o sa-saa nosi Artemis uman lulik. Sia moos la dale nadois Artemis naran. Dadi, emi atu tula sala saa baa sia? 38 Hanoin di'a-di'ak! Ita hoo leno lia fatin. Ema maktetu lia moos noo. Kalo Demetrius sia nakara nalo lia, musti tuir ukun nodi lia nia baa leno lia fatin. 39 Kalo sia nakara foti lia seluk, habusik sia baa tetu lia iha fukun adat sia. 40 Keta to'o ukunrai Roma tula sala baa ita, tan lia tokar lauk ne'e. Kalo sia buka lia ne'e huun-dikin, ita atu hataa saa? La noo." 41 Dale hotu nunia, ema boot nia naruka ema hotu-hotu nakbo'as. Hotu, sia moos nakbo'as.

20

Paulus fila nikar baa rai Makedonia

1 Ema nanawa tokar lauk iha kota Efesus ti'an, Paulus libur nola Yesus eman sia, hotu nakbiit siakaan neon. Hotu nia tami, baa nikar rai Makedonia. 2 To'o baa, nia moos la'o nasirin leo nodi nakbiit Yesus eman sia neon iha rai nia. Hotu nia tama rai Yunani. 3 Nia nein iha rai nia fulan tolu laran. Hotu nia nadi'a aan atu sa'e roo tasi fila baa rai Siria. Mais tan nia rona nola na'ak ema Yahudi ko'a kabuar lia atu no'o nia, nia la sa'e roo ona. Nia la'o rai tuir Makedonia.

4 Ema na'in hira moos tuir Paulus. Sia mak ama Pirus oan Sopater nosi kota Berea, no ema na'in rua naran Aristarkus no Sekundus nosi kota Tesalonika, no ema na'in ida naran Gayus nosi kota Derbe, no na'in tolu tenik naran Timotius, Tikikus no Trofimus nosi rai Asia.

5-6 Ema nia sia la'o uluk Paulus baa nein ami iha kota Troas iha

tasi balu. Baa oras nia moos, ha'u Lukas (ema mak nalo hakerek ne'e) kasoru kikar Paulus iha rai Makedonia. Oras ema Yahudi loron boot Paska liu ti'an,* ami rua sa'e roo tasi baa kota Troas. Ami la'o loron lima laran, foin to'o kota Troas. Hotu ami tuun, hasoru hikar amikaan mamaluk sia iha kota nia. Ami moos hein ho sia domiku ida.

Yutikus monu nosi kuak anin iha uma ida iha kota Troas

7 Baa loron domiku nia, Paulus katak na'ak, "Mamaluk sia! Awan ha'u atu kla'o liu." Tan Paulus atu la'o nunia, ami Yesus eman sia libur malu atu haa hamutuk. Paulus moos nanorin ami to'o kalan boot. 8 Baa kalan nia, ami libur malu iha uma ida tetu leten. Ema sunu badut wa'in iha nia. 9 Noo mane nurak ida iha nia, naran Yutikus. Nia tuur nosi kuak anin iha ke'an tetu nia, nodi rona Paulus. La kleur, matan nakati to'o dukur. Teki-tekis, nia monu baa rai, mate kedas. 10 Paulus tuun, baa nako'ak nola mane nia, nodi dale na'ak, "Lalika hata'uk! Nia la mate!" 11-12 Rona nola nunia, ami hotu-hotu neon di'ak, tan mane nia no'i moris. Hotu ema nodi nia fila nikar baa uman. Ami hotu-hotu moos sa'e hikar baa tetu leten, hotu Paulus fa'e tubi, ami haa hamutuk. Paulus natutan dalen to'o rai nakroma foin ami la'o.

Paulus nosi kota Troas baa kota Miletus

13 Nunia hotu, ami ko'a kabuar lia atu fa'e malu to'o hasoru hikar iha kota ida naran Asos. Ami sa'e roo tasi baa Asos, mais Paulus la'o rai dei.

14 Hasoru malu ti'an iha Asos, Paulus moos sa'e baa roo. Hotu ami liu baa kota Metilene. 15 Hosi Metilene, ami liu tenik. Baa awan, ami kre'is rai ida naran Kios. Baa wainrua, ami se'i oin baa rai Samos. Baa waintolu, ami to'o kota Miletus. 16 Baa oras nia Paulus la no'uk tuli kota Efesus, tan nia beer to'o lai-lais Yerusalem atu tuir loron boot Pentakosta iha nebaa.

Fukun sarani sia nosi kota Efesus mai nasoru Paulus

17 Tan Paulus la noo leet atu baa Efesus, nia solok lia baa fukun sarani Efesus sia, nebee mai nasoru nia iha Miletus. 18 Sia to'o Miletus ti'an, Paulus katak baa sia na'ak, "Mamaluk sia! Emi hatene ha'ukaan moris nahuu nosi ha'u kfoin sama ain iha rai Asia ne'e to'o baa oras ne'e. 19 Emi moos hatene ha'u kserwisu bodik Na'i Maromak iha emikaan klaran. Ha'u la dala ida kfoti aan. Ha'ukaan luun turu wa'in. Ha'u moos ketan susar wa'in, kosi ema Yahudi siakaan a'aat. 20 Masik nunia moos, ha'u kanorin emi lia hotu-hotu mak ha'u katene. Ha'u kanorin emi iha ema lear oin no iha emi ida-idak uman. 21 Ha'u kanorin emi mak ema Yahudi no emi lahoos Yahudi ka'ak, emi musti soe lakon emikaan salan, nebee tuir Na'i Maromak. Emi moos musti fiar baa itakaan Na'in, mak Yesus.

22 Oras ne'e, ha'u atu katak baa emi nune'e: Ha'u atu kbaa Yerusalem, tan Maromak Kmalar Lulik mak dada ha'u. Masik la katene saa mak atu dadi baa ha'u iha nebaa moos, ha'u ktuir dei. 23 Oras ha'u kla'o kosi kota ida baa kota ida, Kmalar Lulik katak kedan baa ha'u iha fatin hotu-hotu na'ak, ha'u atu ktama bui kodi katiu susar wa'in iha Yerusalem. 24 Mais so'in, tan Na'i Yesus mak latan serwisu ne'e baa ha'u. Ha'u kmusti baa katak Lia Di'ak baa ema, nebee sia moos natene Na'i Maromak laran di'ak. Kalo la ktuir Niakaan hakara kodi kala'ok Niakaan serwisu ne'e to'o mohu, ha'ukaan moris la noo folin.✡

25 Kleur ti'an ha'u kanorin emi nosi lia Yesus to'o emi dadi baa Na'i Maromak eman. Oras ne'e ha'u katene, emi atu la haree

* **20:5-6** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, 'loron boot sia bodik Dahur Tubi Bakae'. Baa loron boot nia sia, ema Yahudi nadi'a Dahur Paska. ✡ **20:24** 2 Timotius 4:7

ha'u ona. 26-28 Tan lia nia, rona di'a-di'ak! Ha'u kamohu ti'an ha'ukaan serwisu iha emikaan klaran. Oras ne'e, emi musti serwisu du'uk ona. Kalo ema la tama dadi Na'i Maromak eman, emi na'in mak hataa hola. Lahoos ha'u! Hanoin di'a-di'ak! Ha'u kalore ti'an Na'i Maromak hakaran hotu-hotu baa emi. La noo lia ida mak ha'u ksubar baa emi. Emi musti daka aan di'a-di'ak, nebee emi bele haliku di'a-di'ak ema hotu-hotu mak Na'i Maromak Kmalar Lulik latan baa emi. Nia boi emi, nebee emi haliku Niakaan ema sia hanesan makbalin naliku bibi malae sia. Keta halu'a katak baa sia ha'ak, Yesus mate atu selu kotu sia nodi Niakaan raan du'uk.

29 Mais sintidu! Kalo ha'u kla'o kela emi ti'an, ema seluk atu mai nanorin tolek emi nodi koko emikaan fiar, hanesan asu fuik mak tama baa lalutuk tata no'o bibi malae. 30 Ema mak nanorin tolek nunia, balu nosi ema seluk, balu nosi emi du'uk. Sia atu dada kokon ema nebee keta tuir Yesus ona. 31 Tan lia nia, emi musti daka aan di'a-di'ak. Keta halu'a, ha'u kein kamutuk ko emi tinan tolu laran. Ha'u la koran kole tate'an emi loron-kalan. Ha'ukaan luun moos turu wa'in ti'an, tan emi.

32 Oras ne'e, ita atu fa'e malu ona. Ha'u klatan emi baa Na'i Maromak liman, kodi kakro'an nebee Nia natudu laran di'ak baa emi. Nebee emi hatene Niakaan Manfatin, tan Manfatin nia noo beran atu nakbiit emi. Manfatin nia moos loke dalan nebee emi bele simu fafa'ek mak Na'i Maromak nadi'a kedan bodik Niakaan ema moon sia.

33 Baa oras ha'u kserwisu iha emikaan klaran, ha'u la kakara kola emikaan naha sa-saa. Ha'u la kusu kedan emikaan naha mean, lale mutin, lale tais, lale saa dei. 34 Oras nia ha'u kserwisu du'uk buka moris bodik ha'u ko ha'ukaan mamaluk serwisu sia. 35 Kodi lia ne'e, ha'u katudu dalan baa emi, nebee emi moos haninu baa ha'u hodi tulun ema susar sia. Hanoin di'a-di'ak, tan Na'i Yesus dale na'ak, 'Lia di'ak kaliuk mak ita foo nosi ita simu.'"

36 Dale notu nunia, Paulus no fukun sarani Efesus sia nakni'a bele-bele, hotu Paulus namulak nodi nakro'an nebee Na'i Maromak naliku sia. 37-38 Sia hotu-hotu neon susar, tan Paulus dale na'ak sia atu la nasoru nia ona. Oras sia fa'e malu, sia nako'ak Paulus, de'i nodi tanis. Hotu sia nala'o ami† baa roo.

21

Paulus nakara fila baa Yerusalem

1 Ami tami malu ho fukun sarani kota Efesus sia ti'an, ami sa'e roo tasi hodi neon todan. Hotu ami la'o liu baa rai Kos. Baa awan, ami to'o rai Rodos. Hosi nia, ami la'o liu tenik baa namon ida naran Patara. 2 To'o Patara, ami tuun, hotu sa'e roo seluk baa rai Fenisia, kre'is rai Siria. Sa'e ti'an, ema foti sa'e sao kedan. 3 La kleur, ami haree rai Siprus iha sorin karuk, mais ami liu to'o soe sao iha kota Tirus iha rai Siria, tan ema roo sia atu natuun naha iha nia.

4 Tan sia natuun naha sei kleuleur, ami moos tuun baa buka Yesus eman sia iha nia. Hasoru ti'an, ami hein ho sia domiku ida laran. Sia netan tadak nosi Maromak Kmalar Lulik ti'an, nebee nakahik Paulus baa Yerusalem. Mais nia la no'uk rona. 5 Domiku ida hotu ti'an, ami fila hikar baa roo. Yesus eman sia hotu-hotu no nela ami to'o tasi tehen. Sia fetomane, ki'ik-boot, matas-lawarik baa hotu. To'o tasi tehen ti'an, ami hotu-hotu hakni'a hodi hamulak bele-bele. 6 Hamulak hotu, ami moos tami, sa'e baa roo. Sia moos fila.

7 Hosi Tirus, ami tuli kota Ptolemais. Iha nia ami tuun, baa buka Yesus eman sia. Hasoru ti'an, ami hein ho sia loron ida.

† **20:37-38** 'Ami' iha ne'e; Lukas mak nakerek hakerek ne'e. Lukas la'o namutuk no Paulus no siakaan mamaluk seluk sia.

8 Baa awan, ami la'o hosi nia,
baa kota Kaisarea. Iha nia, ami
hein iha Filipus uman. Filipus
nia, ema mak dala uluk nodi Lia
Di'ak nosi Yesus baa fatin nia.
Nia moos ema ida nosi ema na'in
hitu, mak klosan sia boi nola atu
fa'e haan bodik feto faluk sia iha
Yerusalem.✡ 9 Filipus oan feto,
na'in haat. Maromak nalo sia baa
mako'an, nebee katak Niakaan
hakara.

10 Ami hein iha nia loron
hira ti'an, Maromak mako'an
ida naran Agabus mai nosi rai
Yudea.✡ 11 Oras nia nasoru
ami, nia nola Paulus bolas, hotu
kesi ain-liman du'uk nodi katak
na'ak, “Na'i Maromak Kmalar Lu-
lik na'ak, ‘Bolas ne'e na'in, atu ne-
tan susar. Ema Yahudi sia atu kesi
bobar nia nune'e iha Yerusalem.
Hotu sia atu latan nia baa ema
lahoos Yahudi liman.’”

12 Rona Agabus dale nunia,
ami hotu-hotu hakahik bei-beik
Paulus nebee keta baa tenik
Yerusalem ona. Ami mak Paulus
niakaan mamaluk serwisu, ho
Yesus eman sia nosi fatin nia,
bele-bele hakahik nia nunia.
13 Mais Paulus nataa na'ak, “Lale!
Ha'u kmusti baa. Tan saa emi
tanis? Emi hatodan ha'u dei.
Masik ema kesi ha'u no no'o ha'u
moos, ha'u ksimu. Surak ha'u
ktuir ha'ukaan Na'in mak Yesus.”

14 Rona Paulus dale nunia, ami
hatene nia la no'uk rona ami. Tan
baa nia, ami hamamar nia hodi
ha'ak, “So'in baa! Nebee tuir Na'i
Maromak hakaran dei.”

Paulus to'o Yerusalem

15 Ami hein loron hira tenik, ami
moos hadi'a naha baa Yerusalem.
16 Yesus eman na'in hira nosi
Kaisarea moos tuir ami baa
Yerusalem. Sia nodi ami baa uma
ida iha Yerusalem, nebee ami hein
iha nia. Uma nia na'in, naran
Manason. Nia nosi rai Siprus.
Nia fiar Yesus kleur ti'an. 17 To'o
nebaa, mamaluk makfiar sia hotu-
hotu simu ami nodi neon di'ak.

Paulus baa naree Yakobus

18 Baa awan, ami baa hasoru
Yakobus. Fukun sarani seluk
hotu-hotu moos namutuk iha nia.
19 Tabe malu hotu, Paulus katak
na'ak, “Na'i Maromak babilan
ha'ukaan serwisu ti'an, to'o ema
lahoos Yahudi moos fiar baa
Yesus.” 20 Rona Paulus dale nunia,
sia hotu-hotu tonu-naboot Na'i
Maromak.

Sia moos katak baa Paulus
na'ak, “Mau! Surak ita hatene,
ema Yahudi rihun-rihun moos fiar
ti'an baa Yesus. Sia sei kaer metin
Ukun-badu mak Bei Musa natuun
baa ita ema Yahudi. 21 Mais noo
ema mai nasa'e uluk lia baa sia
na'ak, mau nanorin la loos. Sia
tula sala na'ak, mau nanorin ema
Yahudi nebee lalika tuir Ukun-
badu Bei Musa ona. Sia moos
nasalak na'ak, mau hakahik sia
nebee keta nalo adat hamane aan
baa siakaan oan mane. No lalika
tuir itakaan adat Yahudi seluk sia.
22 Ema Yahudi iha Yerusalem ne'e
rona lia anin nia ti'an. Sia krakat
basuk baa mau. Oras ne'e, sia
moos rona na'ak mau mai ti'an.
Ita buka dalan nunabee?

23 Tuir ami nune'e: Noo
amikaan mamaluk na'in haat.
Uluk sia namate menon no Na'i
Maromak atu nalo buat ida. Oras
ne'e, sia atu koi molik ulun, nalo
baa tadak na'ak sia nala'ok hotu
siakaan mamenon ti'an. 24 Kalo
bele, mau namutuk no sia baa
Uma Hamulak Huun. Mau musti
tuir sia modi malo adat hamoos
aan. Mau moos musti selu bodik
ema mak nala'ok adat nia. Kalo
mau nalo nunia, ema natene mau
sei kaer metin itakaan Ukun-badu
nosi Bei Musa. Hodi nunia sia
filak lia anin hotu-hotu nia, lia
tolek!✡

25 Mais bodik ema lahoos
Yahudi mak fiar ti'an baa Yesus,
ami solok ti'an hakerek ida bodik
sia. Ami katak amikaan kakotun
hori hirak nia ha'ak, sia lalika
tuir mohu itakaan adat Yahudi.
Mais sia musti nala'ok lia ida-rua
ne'e: Keta halo lia kfo'er, keta haa
na'an sera baa kukun, keta haa

✡ **21:8** Kristus Klosan Lian 6:5, 8:5 ✡ **21:10** Kristus Klosan Lian 11:28 ✡ **21:24** Sura Renu Isra'el 6:13-21

na'an raan, no keta haa na'an mak ema nisak no'o. Lia nia dei mak ami katak baa itakaan mamaluk lahoos Yahudi sia. Oras ne'e, kalo mau nala'ok amikaan dale ne'e, ita ema sarani mak Yahudi no lahoos Yahudi, bele moris di'a-di'ak ho malu."✡

26 Rona nola nunia, Paulus moos simu. Baa awan, nia namutuk no ema na'in haat nia nalo la-han namoos isin lolon tuir ukun-badu Yahudi. Hotu nia baa Uma Hamulak Huun nodi katak na'ak, sei loron hira tenik, foin sia ida-idak mai natama sera baa Na'i Maromak, tan sia nala'ok mohu mamenon ti'an.

Ema kohi Paulus iha Uma Hamulak Huun

27-29 Oras loron hitu atu siku ona, ema Yahudi na'in hira nosi rai Asia naree Paulus la'o iha kota Yerusalem namutuk no ema ida naran Trofimus. Trofimus nia, lahoos ema Yahudi. Nia nosi kota Efesus. Loron nia moos, ema Yahudi nia sia naree Paulus tama baa Uma Hamulak Huun. Sia na'ak falik Trofimus moos tama bele-bele no Paulus. Tan lia nia, sia krakat basuk, tan ema lahoos Yahudi la bele tama Uma Hamu-lak Huun. Hotu sia foti lia nia dadi baa kakaer atu nalo lia. Sia sasu'at ema atu kohi Paulus nodi nahii na'ak, "Hei! Ema Isra'el sia! Mai lai! Ema ne'e nanorin iha fatin hotu-hotu nebee ita habusik itakaan ukun. Oras ne'e nia nodi ema seluk tama baa nadois Uma Hamulak Huun!"✡

30 Rona nola nunia, ema kota Yerusalem tomak laran manas. Sia nalai baa lituk nola Uma Hamulak Huun. Sia kohi nola Paulus, dada sarat nia sai nosi Uma Hamulak Huun. Hotu sia taka kedan odamatan nanokar.*

31 Sia atu no'o Paulus, mais noo ema solok lia baa sondadu ulun boot Roma na'ak ema kota Yerusalem tomak tokar lauk ti'an.

32 Rona nola nunia, sondadu ulun boot nia baa kedas ema lear nia, bele-bele no niakaan sondadu no ain-liman sia. Naree nunia, ema lear nia nanawa ta'e Paulus.
33 Hotu sondadu ulun boot naruka kohi Paulus, hotu kesi nia nodi besi talik matan rua. Hotu nia nusu baa ema lear nia na'ak, "Ema ne'e see? Nia nalo saa?"

34 Mais sia nataa la kona baa malu. Balu na'ak, "Nalo nune'e". Balu tenik na'ak, "Nalo nunia." Ema lear nia nahii bele-bele, to'o sondadu ulun boot benar, tan la natene lia nia huun-dikin. Hotu nia naruka sondadu sia nodi Paulus baa sondadu fatin.
35-36 Sondadu sia dada nodi Paulus baa, ema lear moos tuir. Sia hetak krakat. Baa oras sondadu sia sa'e asodan atu tama baa sondadu fatin, ema lear nalai soruk baa oin, to'o sondadu sia musti fi'it sa'e Paulus, nebee ema lear nia keta raun nadodok nia. Sia moos nahii maka'as na'ak, "Ho'o nia! Ho'o nia ona!"

Paulus nusu atu naloos aan iha ema lear oin

37 Baa oras sondadu sia atu natama Paulus baa siakaan fatin, Paulus nusu leet baa sondadu ulun boot. Nia dale nodi lia Yunani na'ak, "Ama, ha'u kbele dale ka?"

Rona Paulus dale nodi lia Yu-nani, sondadu ulun boot nia sare-bak. Nia nataa na'ak, "O matene lia Yunani ka? Oin nunabee o bele dale lia Yunani? 38 Keta arumak ha'u kanoin sala ti'an. Ha'u ka'ak falik, o ne'e ema Mesir nia mak sasu'at ema atu sakar ukunrai. Hori hirak nia, nia libur nola ema makaer kilat na'in rihun haat iha fatin fuik. O mak ema nia ka lahoos?"

39 Paulus nataa na'ak, "Lale, ama! Ha'u ne'e, ema Yahudi. Ha'u kmoris iha kota Tarsus iha rai Kilikia. Ha'u kusu ama foo leet,

✡ **21:25** Kristus Klosan Lian 15:29 ✡ **21:27-29** Kristus Klosan Lian 20:4 * **21:30** Tuir ukun-badu Yahudi, ema la bele ho'o ema iha Uma Hamulak Huun. Kalo ema ida tama ti'an baa Uma Hamulak Huun, hotu kaer dikur iha sera fatin, ema la bele nalo sa-saa baa nia. Tan lia nia, ema Yahudi sia taka odamatan nanokar nebee Paulus la tama nikar baa Uma Hamulak Huun.

nebee ha'u kbele dale ko ema lear ne'e."
40 Rona nunia, sondadu ulun boot nia moos no'uk. Hotu Paulus nariik baa asodan leten, foti liman nodi nakahik ema lear nia nebee no-nook. Hotu nia nahuu dale nodi siakaan lia Aram du'uk. (Iha Yerusalem nia, ema Yahudi sia dale nodi lia Aram.)†

22

Paulus katak lia nosi niakaan moris uluk

1 Paulus moos dale na'ak, "Ama sia no mamaluk sia hotu-hotu! Ha'u kusu emi rona baa ha'u, tan ha'u kakara kaloos aan."
2 Baa oras ema lear nia rona Paulus dale nodi siakaan lian du'uk, sia no-nook kedan. Hotu Paulus dale natutan na'ak,
3 "Surak emi hatene ha'u ne'e, ema Yahudi. Ha'ukaan ina nahoris ha'u iha kota Tarsus iha rai Kilikia. Mais ha'u kboot iha kota Yerusalem ne'e. Ema manorik mak nanorin ha'u, itakaan manorik boot iha ne'e, naran Gamaliel. Nia nanorin ha'u Ukun-badu Bei Musa hotu-hotu. Ha'u moos madinas tuir Na'i Maromak, hanesan emi.✡ 4 Uluk ha'u kasusar ema mak tuir Yesus dalan moris. Ha'u kdada kola feto no mane, katama sia baa bui. Ha'u kasusar sia nunia, to'o balu moos mate. 5 Itakaan na'ilulik ulun boot no ulun rumak sia hotu-hotu natene ha'u kdale ne'e, tebes. Tan sia du'uk mak foo hakerek latan beran baa ha'u, kodi baa kohi ema mak tuir Yesus kosi kota baa kota, to'o kota Damsik. Oras nia, ha'u kakara kohi ema iha kota Damsik, dada kodi mai Yerusalem, nebee sia moos kona kastikar."✡

Paulus katak lia nosi nia nasoru Na'i Yesus
(Kristus Klosan Lian 9:1-19, 26:12-18)

6 Hotu Paulus dale natutan na'ak, "Baa loron ida ha'u kla'o baa kota Damsik atu buka ema mak tuir Yesus iha nebaa. Takseer loron natetu, ami kre'is baa kota ona. Teki-tekis kroman maksinak ida tuun nosi lale'an, kona besik baa ha'u. 7 Ha'u moos kakloti baa rai. Hotu ha'u krona kola lia maliak ida bolu ha'u na'ak, 'Saulus! Saulus! Tan saa o masusar Ha'u nune'e?' 8 Ha'u krona tebes lia maliak nia, mais la karee ema. Hotu ha'u kusu ka'ak, 'Ita Boot mak dale nia, see ida?'

Hotu lia maliak nia nataa na'ak, 'Ha'u ne'e Yesus, ema Nasaret mak o masusar nia!' 9 Ha'u mesan rona lia maliak nia, mais ha'ukaan mamaluk sia la rona. Sia naree loos kroman maksinak nia dei.
10 Hotu ha'u kataa ka'ak, 'Kalo nunia, oras ne'e ha'u kmusti kalo saa?'

Lia maliak nia katak tenik na'ak, 'Madeer, tama baa kota ona. Iha nia, foin Ha'u katak saa mak o musti malo.'
11 Krona nunia, ha'u moos kadeer kariik. Mais ha'u la kbele karee sa-saa tenik, tan kroman nia meik liu resik. Ha'ukaan mamaluk sia kaer ha'u, nadaek tama ha'u baa kota Damsik.
12 Iha kota nia noo ema ida naran Ananias. Nia kaer metin Ukun-badu Bei Musa. Ema Yahudi hotu-hotu iha kota nia, beer no nakneter nia. 13 Nia mai buka ha'u, hotu nia dale baa ha'u na'ak, 'Mau Saul! Loke matan, titu-maree ona! Tan mau matan di'ak ti'an.' Nia dale hotu nunia, ha'u kfoti oin, karee kedas. 14 Hotu nia nalore na'ak, 'Hori uluk itakaan bei uluk sia namulak baa Na'i Maromak. Oras ne'e, Na'i Maromak boi mau ti'an atu serwisu bodik Nia. Mau musti natene di'a-di'ak Niakaan hakaran. Mau moos musti natene Yesus, mak Niakaan "Ema Moon". Oras ne'e Nia loke dalan ti'an, nebee mau rona du'uk nosi Yesus. 15 Nia boi mau ti'an atu baa katak Niakaan Manfatin baa ema hotu-hotu. Mau musti katak sain hotu-hotu mak

† **21:40** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'lia Ibrani'. Ema Yahudi siakaan lia nia, ema moos temi na'ak lia Aram. ✡ **22:3** Kristus Klosan Lian 5:34-39 ✡ **22:5** Kristus Klosan Lian 8:3, 26:9-11

mau naree no rona nosi Nia. 16 Sei
mein saa tenik? Baa ona, musu
simu sarani ona. Sarani nia dadi
tadak na'ak, mau naloon ti'an baa
Yesus, nebee Nia kasu mohu mau
salan.'"

Paulus katak lia nosi Na'i Maromak solok nia baa ema lahoos Yahudi

17 Hotu Paulus dale natutan
tenik na'ak, "Nunia hotu, ha'u
kfila baa Yerusalem. Baa loron
ida, ha'u kbaa kamulak iha Uma
Hamulak Huun. Oras kamulak,
Na'i Maromak nalore baa ha'u,
hanesan me'i. 18 Ha'u karee Yesus,
hotu Nia naruka ha'u na'ak, 'Oras
ne'e, o musti la'o mela kota
Yerusalem ne'e! Tan ema iha ne'e
la simu o manorin lia nosi Ha'u.'
19 Mais ha'u la ksimu. Hotu
ha'u kdale ka'ak, 'Lale, Ama Boot!
Ha'u mak fatan kanorin sia iha
ne'e, tan ema hotu-hotu natene
hori hirak nia, ha'u mak tama-
sai uma hamulak sia atu kohi no
ta'e ema mak fiar baa Ama Boot.
20 Na'ilulik ulun sia moos natene
baa oras sia no'o Ama Boot klosan
Stefanus, ha'u moos iha nia. Ha'u
moos kakara. Baa oras sia libur
fatuk hotu nitak no'o nia, ha'u
mak daka siakaan faru.'✡
21 Masik ha'u ksakar nunia
moos, Yesus naruka tenik na'ak,
'Keta seni oi-oik! La'o mela
Yerusalem oras ne'e ona! Tan
Ha'u kakara karuka o baa fatin
dook atu manorin ema lahoos
Yahudi sia.'"
22 Oras ema lear nia rona Paulus
dale na'ak, nia nanorin ema la-
hoos Yahudi, sia la no'uk rona
tenik baa nia ona. Sia hotu-hotu
krakat nodi nahii bele-bele na'ak,
"Keta rona ema ne'e! Nia la fatan
moris! Ho'o nia dei!

Sondadu sia natama Paulus baa siakaan fatin

23 Ema lear nia krakat liu resik,
to'o ra'ut nola ahukresan soe sa'e
baa leten. Sia moos kolu lu'as
siakaan faru. 24 Naree nunia, son-
dadu ulun boot naruka ain-liman
sia natama Paulus baa sondadu
fatin. Hotu, nia naruka sia fota
no'at Paulus, nebee nia katak nia
nalo sala saa, to'o ema Yahudi atu
no'o nia. 25 Mais baa oras sia kesi
atu fota no'at nia, Paulus nusu fila
baa sondadu ida na'ak, "Tuir rai
Roma ukun, lia nabee mak loos?
Kalo ema Roma du'uk kona lia,
emi halo oin nunabee baa nia?
Emi ta'e uluk nia ka, leno uluk
nia?"
26 Rona nola nunia, sondadu nia
lai-lais baa buka sondadu ulun
boot. Nia nasara na'ak, "Ama!
Ema ne'e, ema Roma! Dadi, ita
boot atu halo saa baa nia?"
27 Rona nola nunia, sondadu
ulun boot nia baa nusu du'uk
Paulus na'ak, "Ha'u krona o ne'e,
ema Roma! Tebes ka?"
Paulus nataa na'ak, "Tebes!
Ha'u ne'e moos ema Roma."
28 Hotu sondadu ulun boot nia
nataa na'ak, "Ha'u moos ema
Roma. Ha'u kselu todan tebe-
tebes, foin bele dadi ema Roma."
Mais Paulus nataa na'ak, "Kalo
ha'u, lale. Tan nahuu nosi
ha'u kfoin moris, ha'u ema Roma
ti'an."
29 Oras rona na'ak Paulus nia
moos ema Roma, sondadu sia
nakiduk nela nia. Sondadu ulun
boot moos noran nata'uk, tan baa
oras nia naruka kesi Paulus, ne'e
na'ak, nia nakur ukun Roma ti'an.

Paulus naloos aan iha moon-metan Yahudi

30 Baa awan, sondadu ulun boot
nia sei buka atu natene mal-
orek lia nia huun-dikin. Nia
naruka ain-liman sia baa bolu
nola na'ilulik ulun sia no ema
boot Yahudi seluk sia, nebee tuur
moon-metan. Nia moos naruka
baa nabusik Paulus, nebee nia
mai nataa iha moon-metan.

23

1 To'o moon-metan, sia naruka
Paulus naloos aan. Nia titu di'a-
di'ak ema nia sia, hotu katak
na'ak, "Mamaluk sia! Ha'u kariik
iha ne'e kodi neon loos. Hori sei
ki'ik to'o oras ne'e, ha'u ne'e la
koo sala iha Na'i Maromak oin."

✡ **22:20** Kristus Klosan Lian 7:58

2 Rona Paulus dale nunia, na'ilulik ulun boot naran Ananias* krakat tebe-tebes. Nia naruka ema mak nariik kre'is baa Paulus, basa Paulus ibun."

3 Mais Paulus nataa fila na'ak, "Nebee Na'i Maromak moos basa fila o. O ne'e hanesan rii mak ema kaser luan, mais isin dodok ti'an. O makara ukun ha'u iha moon-metan ne'e, tuir itakaan ukun. Mais o na'in du'uk makur ukun nia ti'an, tan o maruka basa ha'u."✡

4 Rona Paulus dale nunia, ema iha nia sia de'an nia na'ak, "Hoi! Notar lalek! Keta dale nunia baa itakaan na'ilulik ulun boot!"

5 Natene nola nunia, Paulus nataa na'ak, "Tebes ka? Kalo nunia, ha'u kusu pardua, tan ha'u la katene ema ne'e itakaan ulun boot. Tebes! Maromak mako'an nakerek nela ti'an na'ak, 'Keta dale aat baa emikaan ulun sia.'"✡

6-8 Paulus natene ti'an na'ak ema mak tuur iha moon-metan nia nakfa'ek ti'an baa partee rua. Balu tuir partee Saduki. Sia la fiar ema mak mate bele moris nikar. Sia la fiar noo makbukar lale'an. Sia moos la fiar noo ema kukun. Balu tenik tuir partee Farisi. Sia fiar na'ak ema mak mate bele moris nikar. Sia moos fiar na'ak noo makbukar noo iha lale'an, no ema kukun moos iha.

Paulus natene sia hotu-hotu nakfa'ek ti'an tan lia nia sia, nia dale nodi lian maka'as na'ak, "Mamaluk sia! Surak emi hatene, ha'u ne'e, ema Farisi. Ha'ukaan ama no ha'ukaan bei sia moos ema Farisi. Oras ne'e, emi hakara ukun ha'u, tan ha'u kfiar Na'i Maromak bele nalo ema mak mate moris nikar."✡

Rona Paulus dale nunia, ema Farisi no ema Saduki sia toe malu, 9 to'o sia la kona malu. Manorik ukun na'in hira nosi partee Farisi, nariik nodi naloos Paulus na'ak, "Ema ne'e, la sala! See mak natene! Arumak makbukar lale'an, lale, ema kukun, mak tuun dale no nia!"

10 Ema nia sia toe nima-nimak, to'o sondadu ulun boot nia nata'uk. Nia naneo na'ak, keta to'o sia ta'e lisuk no'o Paulus. Tan baa nia, nia naruka ain-liman sia dada natama Paulus baa sondadu fatin.

11 Baa kalan nia, Na'i Yesus moos mai natadu aan baa Paulus. Nia nakbiit Paulus neon nodi na'ak, "Paulus! Keta mata'uk! Oras ne'e, o dale lia nosi Ha'u ti'an iha kota Yerusalem ne'e. Nosi ikus, o moos musti dale lia nosi Ha'u nunia iha kota Roma nebaa."

Ema ko'a kabuar lia atu no'o Paulus

12-13 Baa awan seisawan, ema Yahudi na'in haat nulu resin, ko'a kabuar lia atu no'o Paulus. Sia nalo mamenon na'ak, "Kalo ami la ho'o Paulus dauk, ami la haa-hemu." 14 Nunia hotu, sia baa nasara lia nia baa na'ilulik ulun sia no fukun Yahudi sia na'ak, "Ama sia! Ami halo mamenon ti'an. Kalo ami la ho'o Paulus dauk, ami la haa-hemu. 15 Tan lia nia, ami hakara nune'e. Ama sia musti baa hasoru sondadu ulun boot, husu nia nodi Paulus baa moon-metan. Halo aan hanesan ama sia hakara leno hikar niakaan lia. Oras sia nodi Paulus baa, ami atu saka hein iha dalan, nebee ami ho'o Paulus."

16 Mais Paulus feton oan mane ida rona nola siakaan lia kabuar nia. Hotu, nia nalai baa katak Paulus iha sondadu fatin. 17 Rona oan dale ti'an, Paulus bolu sondadu makdaka ida na'ak, "Ne'e, ha'ukaan oan. Modi nia lai-lais baa ulun boot, tan nia nakara katak lia ida."

18 Sondadu nia no oan nia baa niakaan ulun boot nodi nasara na'ak, "Ama! Paulus, mak ita heti nia, nusu ha'u ko oan ne'e mai

* **23:2** Ananias ne'e, na'ilulik ulun boot Yahudi. Mais lahoos Ananias mak uluk taa ukun mate baa Yesus. Sia naran manesak, mais ema se-seluk. ✡ **23:3** Mateus 23:27-28 ✡ **23:5** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 22:28 ✡ **23:6-8** Kristus Klosan Lian 26:5; Filipi 3:5; Mateus 22:23; Markus 12:18; Lukas 20:27

nasoru ama. Oa ne'e nakara katak lia ida baa ama."
19 Hotu sondadu ulun boot nia nodi oa nia baa fatin ida nebee sia rua dale mesan. Hotu nia nusu baa oa nia na'ak, "Oa, o makara katak saa baa ha'u?"
20 Oa nia nasara na'ak, "Ema Yahudi na'in hira ko'a kabuar lia atu no'o tua Paulus. Sia atu mai nusu ama, nebee awan ama nodi tua Paulus baa moon-metan, tan sia atu leno asufanu niakaan lia. 21 Mais ama keta tuir. Tan ema haat nulu resin atu saka hein ama niakaan sondadu sia iha dalan, nebee sia no'o tua Paulus. Sia hotu-hotu nalo mamenon ti'an na'ak, kalo sia la no'o tua Paulus dauk, sia la naa-nemu. Oras ne'e, sia hotu-hotu nadi'a aan ti'an. Sia nein loos ama nataa na'ak saa."
22 Rona oa nia dalen, sondadu ulun boot nia moos dale baa nia na'ak, "Oa! Keta katak baa sesee ma'ak o mai ne'e katak lia ne'e baa ha'u." Dale notu nunia, naruka oa nia fila.

Sondadu Roma nodi Paulus baa Gubernur Feliks iha kota Kaisarea
23 Nunia hotu, sondadu ulun boot nia bolu nola niakaan sondadu na'in rua. Nia naruka sia na'ak, "Hadi'a sondadu makla'o rai na'in atus rua, no sondadu maksa'e kuda na'in hitu nulu, no sondadu makaer diman na'in atus rua. Emi hotu-hotu musti la'o kedan baa kota Kaisarea tuku siwi kalan ne'e. 24 Hadi'a kuda ida bodik Paulus. Emi musti la'o ho nia di'a-di'ak to'o baa gubernur Feliks."
25 Naruka ti'an nunia, nia moos nalo hakerek bodik gubernur Feliks, na'ak nune'e:
26 "Ama Gubernur Feliks, mak ha'u kakneter. Tabe nosi ha'u, Klaudius Lisias.
27 Ha'u ksolok baa ama, ema ida naran Paulus. Ema Yahudi sia kaer nola nia ti'an, kre'is atu no'o. Baa oras nia, ha'ukaan sondadu sia dada nasai nia nosi ema Yahudi liman laran. Hotu, katene kola ema ne'e, ema Roma. 28 Ha'u kakara katene malorek tan saa ema Yahudi atu no'o nia. Dadi ha'u kodi nia baa siakaan moon-metan. 29 Mais sia la netan niakaan salan sa-saa. Tebes ama, nia la sala. Tan lia nia, ha'u la kbele katama nia baa bui, no la kbele taa ukun mate baa nia. Oras leno niakaan lia, ema iha moon-metan nia nakaat malu, tan siakaan hanorin la kona malu. Tan baa nia, ha'u kodi kikar ema ne'e baa sondadu fatin. 30 Mais baa awan ha'u krona ka'ak, ema Yahudi sia ko'a kabuar lia atu no'o nia. Tan nunia, karuka kedan ema ne'e mai baa ama. Ha'u moos katak baa ema Yahudi mak nalo lia sakar nia, nebee sia moos mai nasoru ama. Hodi nunia, ama bele rona du'uk sia tula sala saa baa nia.
Ha'ukaan hakerek, nunia dei. Dame!"

31 Hotu sondadu sia nadi'a aan nala'ok siakaan ulun harukan. Baa kalan nia moos, sia la'o kedan no Paulus to'o kota ida naran Antipatris. 32 Baa awan, sondadu maksa'e kuda sia no Paulus to'o kota Kaisarea. Sondadu seluk sia fila nikar baa Yerusalem. 33 To'o Kaisarea, sia foo hakerek nia baa gubernur nodi latan Paulus. 34 Leno hotu hakerek nia, gubernur nusu Paulus na'ak, "O ema nabee?"

Paulus nataa na'ak, "Ha'u kosi rai Kilikia, ama."

35 Rona nola Paulus dale nunia, gubernur natene kedan Paulus ema renu Roma tebes. Hotu gubernur nalore na'ak, "Ha'u mak kaer ukun iha ne'e. Tan nunia, ha'u na'in du'uk mak atu leno okaan lia. Mais ita musti hein ema mak nakara nalo lia sakar o, foin ha'u kleno." Hotu gubernur naruka sondadu sia daka Paulus iha siakaan fatin iha gubernur tofatik. Fatin nia, Na'i Herodes mak nariik.

24

Ema Yahudi sia mai nalo lia no Paulus iha Kaisarea

1 Loron lima liu ti'an, foin ema
Yahudi sia mai to'o kota Kaisarea
atu nalo lia no Paulus. Nosi
sia, noo na'ilulik ulun boot naran
Ananias no ulun seluk sia. Sia
moos nodi ema ida naran Ter-
tulus. Nia ema matenek dale,
mak sia nalo baa ibun-nanaan
sakar Paulus. 2-3 Ema hotu-
hotu naklibur iha moon-metan
ti'an, gubernur naruka sondadu
natama Paulus. Hotu Tertu-
lus nariik, nahuu dale nahonu
Paulus. Nia foo tabe baa gubernur
na'ak,

"Ama gubernur, mak ha'u
kakneter! Kleur ti'an, ita boot
kaer ukun di'a-di'ak iha ne'e. Ita
boot hatene saa mak di'ak bodik
renu. Ita boot moos babilan lia
wa'in, to'o ami ema Yahudi bele
moris manek no dame. Tan nunia,
ami hodi leet ne'e sera dodan baa
ama gubernur. La noo ema ida
nu'u ita boot mak bele halo lia
di'ak wa'in nune'e. 4 Mais ha'u
lalika dale wa'in ona. Ha'u kdale
malorek baa lia isin dei. Ha'u
kusu ita boot bele rona di'a-di'ak
saa mak ha'u atu katak nosi lia
Paulus ne'e.

5 Nune'e, ama boot. Tuir ami
ema Yahudi, Paulus ne'e hane-
san moras malaik mak lori nosi
fatin ida baa fatin ida. Nia
sakar amikaan ukun-badu, no
tokar lauk amikaan ema Yahudi
iha fatin hotu-hotu. Nia ne'e, ulun
nosi partee ema Nasaret, mak ami
temi 'partee Nasarani'. Ami la
simu siakaan hanorin. 6 Ami
moos kohi nia ti'an, tan nia atu
nadoor amikaan Uma Hamulak
Huun. [Ami hakara taa ukun
baa nia hodi amikaan ukun du'uk.
7 Mais sondadu ulun boot Lisias
mai nadau nola nia. 8 Hotu nia
naruka na'ak, kalo ema nakara
nalo lia no Paulus, sia musti
mai nasoru ama gubernur iha
Kaisarea ne'e. Nia nakara nebee
ita boot du'uk mak leno lia ne'e.]*
Tan nunia, ami mai iha ne'e nebee
ita boot bele hakotu saa mak ami
dale ne'e, loos ka lale.

Nunia dei, ama boot."

9 Tertulus dale hotu nunia, ema
Yahudi seluk sia moos tane tu'an
niakaan lia fuan na'ak, "Nunia
tebes, ama!"

Paulus naloos aan iha Gubernur Feliks oin

10 Tertulus dale hotu ti'an,
gubernur naruka Paulus na'ak,
"Oras ne'e, ha'u kfoo leet baa o
maloos aan."

Hotu Paulus nariik, dale na'ak,
"Ama gubernur! Kleur ti'an ita
boot kaer ukun iha rai ne'e. Tan
nunia, ita boot du'uk hatene tebes
ami ema Yahudi tuur-hariik. Dadi,
ha'u la kata'uk kaloos aan iha ita
boot oin. 11 Loron sanulu resin
rua mak foin liu ne'e, ha'u kbaa
kamulak iha Uma Hamulak Huun
iha Yerusalem. Ita boot bele husu
du'uk baa ema mak tuir hamulak
baa oras nia. 12 Ha'u la isin ida
dauk toe ko ema iha Uma Hamu-
lak Huun. Iha uma hamulak seluk
no fatin seluk sia iha Yerusalem
moos, ha'u la tokar lauk ema.

13 Oras ne'e, ema ne'e sia
beer nahonu ha'u. Mais siakaan
dalen ohin nia, la noo lia kakaer.
14 Nune'e, ama gubernur. Ha'u
atu kalore lia ida. Ha'u ne'e,
tuir partee foun ida naran, 'Yesus
Dalan Moris.' Uluk ha'ukaan bei
sia namulak baa Maromak. Oras
ne'e, ha'u moos sei kamulak baa
Maromak nia. Ha'u moos fiar
Bei Musa Ukun-badu no lia hotu-
hotu mak Maromak mako'an uluk
sia nakerek nela ti'an bodik ami.
15 Ha'u kaloon baa Na'i Maromak
manesak nu'u ema ne'e sia mak
mai sakar ha'u. Ha'u ko sia fiar
bele-bele ha'ak baa oras rai falu
fila, Na'i Maromak atu nalo ema
mak mate moris nikar. Masik
ema di'ak ka ema aat, Nia nalo
moris nikar. 16 Tan nunia, ha'u
karui aan bei-beik atu moris loos
iha Na'i Maromak oin no iha ema
raiklaran oin. Hodi nunia, ha'u

* **24:8** Lia fuan iha lalutuk laran ne'e, la noo iha Hakerek Moon lia Yunani uluk basuk.

kbele katene malorek ha'u la koo sala.
17 Ha'u kserwisu tinan hira iha rai seluk, foin da-dauk ne'e, ha'u kfila kikar baa Yerusalem. Ha'u kmai kodi osan mak ema libur nola bodik amikaan ema susar. Ha'u moos mai atu kamulak iha Uma Hamulak Huun kodi katetu sera baa Na'i Maromak. 18 Oras ha'u kala'o adat hamoos aan iha Uma Hamulak Huun, noo ema mak naree ha'u. Mais ha'u la kodi ema wa'in. Ha'u moos la tokar lauk.✡ 19 Baa oras nia, ema Yahudi na'in hira nosi rai Asia dei mak namulak iha nia. Tuir loos, kalo ema nakara nalo lia no ha'u, ema Asia nia sia mak nalo, tan sia mak naree ha'u. Lahoos ema ne'e sia! 20 Mais sia la mai. Dadi, ita boot husu kokon baa ema mak sakar ha'u ne'e sia, ha'u sala saa? Hori hirak nia sia leno ha'ukaan lia iha moon-metan, sia la netan sala. Ita boot husu baa dei! 21 Mais arumak no lia ida mak nalo sia krakat ha'u. Ne'e mak, oras ha'u kdale maka'as iha siakaan oin ka'ak, ‘Emi hakara taa ukun baa ha'u, tan ha'u kfiar Na'i Maromak bele nalo ema mak mate moris nikar!’”✡
22 Paulus dale nunia, mais gubernur Feliks natene wa'in ti'an lia nosi ‘Yesus Dalan Moris.’ Hotu nia taka moon-metan nia na'ak, “Nune'e! Ha'u kmusti bolu sondadu ulun boot Lisias nebee krona nosi nia lai, foin ha'u kbele kakotu lia ne'e.” 23 Hotu gubernur naruka sondadu ulun ida nodi nikar Paulus. Mais gubernur naruka sondadu sia foo leet nebee Paulus niakaan mamaluk sia bele mai naliku nia.

Paulus dale baa Gubernur Feliks no feen Drusila

24 Gubernur Feliks feen ema Yahudi, naran Drusila. Sia rua nakara dale mesan no Paulus. Loron hira liu ti'an, gubernur naruka ema nodi Paulus mai baa sia. Hotu Paulus nalore baa sia oin nunabee ema bele fiar baa Yesus Kristus. 25 Nia moos nalore dalan nebee ema bele moris loos no dalan nebee ema bele daka aan keta monu baa sala. Nia moos nalore nosi lia Na'i Maromak tetu ema hotu-hotu moris dalan oras rai falu fila.
Rona nola nunia, gubernur Feliks moos nata'uk tebes. Hotu nia dale baa Paulus na'ak, “Paulus! To'o ona. Leet seluk, foin ha'u kbolu kikar o.” 26 Tuir loos, gubernur Feliks nakara Paulus selu osan baa nia, nebee nabusik Paulus. Tan baa nia, nia bolu Paulus mai bei-beik atu dale no nia.
27 Gubernur Feliks moos nakara nola na'ilulik ulun sia neon. Tan nunia, nia la nakotu lai-lais lia ne'e. Tinan rua liu ti'an, ema foti gubernur foun naran Porkius Festus atu seluk nia iha rai nia. Baa oras foti gubernur foun, sia sei neti natoos Paulus.

25

Gubernur Porkius Festus leno Paulus

1 Oras gubernur foun Festus lori baa Kaisarea atu nahuu nala'ok ukun, nia nein iha nia loron tolu dei, hotu nia baa Yerusalem. 2 To'o Yerusalem, na'ilulik ulun sia no fukun Yahudi sia mai nasoru gubernur. Oras sia dale malu no nia, sia moos foti lia nosi Paulus. 3 Sia nusu nebee nia naruka ema nodi nikar Paulus mai Yerusalem. Mais sia du'uk ko'a kabuar lia ti'an atu no'o Paulus iha dalan klaran.
4 Mais gubernur nataa na'ak, “Ama sia. Nune'e. Habusik sia natoos nia iha Kaisarea lai. Tan ha'u moos atu fila kikar lai-lais baa nebaa. 5 Kalo emi hoo ema mak natene lia ne'e, sia bele tuir ha'u. Kalo ema nia nalo sala tebes, emi bele tula sala baa nia iha Kaisarea dei.”
6-7 Dale notu nunia, Gubernur Festus nein kre'is loron sanulu iha Yerusalem, foin fila nikar baa Kaisarea. Ema Yahudi na'in hira

✡ **24:18** Kristus Klosan Lian 21:17-28 ✡ **24:21** Kristus Klosan Lian 23:6

moos tuir nia. Baa awan, gubernur loke moon-metan. Nia naruka sondadu nodi Paulus mai moon-metan.

Paulus to'o ti'an, ema Yahudi nia sia kabuun nola nia nodi tula lia oi-oik baa nia. Mais sia la bele natudu lia kakaer.

8 Hotu Paulus naloos aan na'ak, “Ama Gubernur. Ha'u la isin ida dauk kalo aat. Ha'u la ksakar amikaan ukun-badu Yahudi. Ha'u moos la kadoor Uma Hamulak Huun iha Yerusalem. Ha'u moos la sakar ukunrai Roma.”

9 Mais gubernur nakara nola ema Yahudi neon, nia nusu baa Paulus na'ak, “O manoin nunabee? Kalo ha'u ktetu okaan lia ne'e iha Yerusalem, o makara ka lale?”

10 Rona gubernur nusu nunia, Paulus nataa na'ak, “Ama gubernur, ha'u ne'e, renu Roma. Oras ne'e, kariik iha ita boot oin. Ita boot noo beran atu tetu ha'ukaan lia ne'e tuir ukun Roma. Ita boot moos hatene ti'an, ha'u la kalo sala saa ida sakar ema Yahudi ne'e sia. 11 Kalo tebe-tebes ha'u kalo sala mak fatan no ukun mate, ha'u ksimu. Mais kalo siakaan dalen nia la loos, ha'u la ksimu. Ema moos la bele latan ha'u baa sia. Oras ne'e, ha'u kusu nebee ha'ukaan lia ne'e hasa'e tenik baa ukunrai ulun boot iha kota Roma. Nebee nia du'uk mak nakotu lia ne'e!”

12 Rona Paulus nusu nunia, gubernur dale no niakaan maluk matenek ukun sia. Sia tetu bele-bele, hotu gubernur katak baa Paulus na'ak, “Tan o musu nunia, o musti baa Roma.” Dale notu, gubernur taka moon-metan.

Gubernur Festus nasara lia Paulus baa Na'i Agripa

13 Baa oras nia, na'i Yahudi naran Agripa. Alin feto, naran Bernike. Sia rua mai Kaisarea atu foo kneter baa gubernur foun.* 14 Sia nein loron hira no gubernur. Hotu loron ida, gubernur nasara lia nosi Paulus baa sia rua na'ak, “Iha Kaisarea ne'e, ami heti ema ida naran Paulus. Uluk gubernur tuan la noo leet nakotu niakaan lia. 15 Foin da-dauk ne'e ha'u iha Yerusalem, na'ilulik ulun sia no fukun Yahudi sia mai katak Paulus salan baa ha'u. Sia nusu nebee ha'u ktaa ukun baa nia. 16 Mais kataa ka'ak, ‘Tuir ukun Roma, ha'u kmusti leno uluk lia nia lai, foin taa ukun. Ema mahalo lia sia musti nasoru malu. Ha'u kmusti rona nosi sia hotu. Kmusti krona sia tula sala saa baa nia. Ha'u moos musti foo leet baa nia atu naloos aan.’ 17 Baa oras ha'u kmai kikar Kaisarea ne'e, ema Yahudi na'in hira moos tuir. Baa awan, ha'u kloke kedan lia nia. Ha'u karuka ema nodi Paulus tama mai, nebee kbele katene lia nia huun-dikin. 18 Hotu ema Yahudi sia nariik, nalore Paulus salan sia. Mais la todan manesak no saa mak ha'u kaneo. 19 Sia sakar malu, tan siakaan hanorin du'uk. Sia sakar Paulus tan lia nosi ema ida naran Yesus. Tuir ema Yahudi nia sia, Yesus mate ti'an. Mais tuir Paulus, Yesus moris nikar ti'an. 20 Sia toe malu nunia, mais ha'u la katene kakotu lia nia nunabee, tan ha'u ema foun. Hotu kusu Paulus ka'ak, ‘Nu'unabee kalo sia leno okaan lia ne'e iha Yerusalem dei?’ 21 Mais nia la no'uk. Nia nusu hasa'e tenik baa ukunrai ulun boot iha Roma. Tan nunia, ha'u katoos nia to'o noo leet, foin solok nia baa Roma.”

22 Rona Gubernur Festus dale nunia, Na'i Agripa nusu na'ak, “Kalo bele, ha'u kakara rona du'uk nosi ema nia.”

Gubernur nataa na'ak, “Bele! Ha'u atu kahulin nebee awan ama bele rona du'uk nosi nia.”

Na'i Agripa mai rona Paulus dale

23 Baa awan, Gubernur Festus nahulin nebee Na'i Agripa bele

* **25:13** Na'i Agripa nia, Na'i Herodes Agripa nomer rua. Niakaan ama, Na'i Herodes Agripa dala uluk mak no'o Yakobus. Nia mate tan latik naa, tan nia simu tonun mak foti nia hanesan ema kukun.

rona du'uk Paulus dale. Nia moos nahulin nebee ema seluk tuir rona. Sia nia, sondadu ulun boot no ema boot seluk sia nosi kota Kaisarea. Baa oras nia, Na'i Agripa no Bernike tau na'in isi belun, hotu tama mai. Ema hotu-hotu foo kneter baa sia. Hotu gubernur naruka ema natama Paulus.

24 Paulus tama ti'an, gubernur nahuu dale na'ak, "Na'i Agripa, no ama sia, no bainaka sia hotu-hotu mak ha'u kakneter. Ema ne'e, naran Paulus. Ema nalo lia no nia. Sia mai nasara baa ha'u iha Yerusalem no iha kota ne'e na'ak, ema ne'e la fatan moris. 25 Hotu ha'u kleno nia, mais la ketan sala mak fatan kona ukun mate. Mais, tan nia du'uk nusu hasa'e tenik baa huun, ha'u kmusti solok nia baa Roma. 26-27 Kalo ha'u ksolok nia, musti solok no hakerek bodik ulun boot ukunrai Roma. Mais la katene atu kakerek saa. Tan baa nia, ha'u klibur ama sia hotu-hotu atu rona nia. Rona hotu, ha'u kaloon Ama Na'i Agripa foo tate'an baa ha'u, nebee ha'u kbele kakerek lia malorek baa ulun boot ukunrai Roma. Koran la di'ak, kalo ha'u ksolok lia ne'e baa huun, mais la kalore ema ne'e salan.

Ha'ukaan dalen nunia dei."

26

Paulus naloos aan iha Na'i Agripa oin

1 Hotu Na'i Agripa naruka Paulus na'ak, "Oras ne'e, o bele dale maloos aan. Ami hotu-hotu hadi'a aan ti'an atu rona o."

Paulus moos foti liman, hotu dale na'ak,

2 "Ama Na'i Agripa mak ha'u kakneter. Ha'u ksotir di'ak tan ita boot foo leet baa ha'u atu dale baa ama sia nosi lia hotu-hotu mak ema Yahudi sia tula baa ha'u. 3 Ha'u moos sotir di'ak tan ama natene tebe-tebes itakaan adat Yahudi no itakaan lia mate-moris. Ha'u kusu nebee ita boot rona di'a-di'ak.

4 Ha'u ksei lawarik, ema nanorin ha'u atu tuir itakaan adat Yahudi. Uluk fohon, sia nanorin ha'u iha ha'ukaan leo. Hotu ha'u kmai sakola tenik iha Yerusalem. Ema Yahudi iha Yerusalem natene tebe-tebes ha'u no ha'ukaan moris dalan. 5 Kalo na'ilulik ulun sia ema moon, sia bele dale na'ak, sia natene ha'u ti'an hori uluk. Ha'u ne'e moos tama partee Farisi. Ema hotu-hotu natene ami ema Farisi ne'e, mak maka'as kaliuk tuir ukun-badu Yahudi hotu-hotu.✡ 6-8 Ha'u ko ema Isra'el klubun sanulu resin rua hotu-hotu, hein bei-beik nebee Na'i Maromak nala'ok Niakaan mamenon mak Nia nameno baa itakaan bei uluk sia. Mamenon nia isin na'ak, Nia atu nalo ema mak mate moris nikar.

Ama Na'i Agripa mak ha'u kakneter. Tan ha'u kfiar Na'i Maromak bele nalo ema mak mate moris nikar, ema nalo lia no ha'u. Mais ha'u kakara kusu, tan saa ema la no'uk fiar na'ak Na'i Maromak bele nalo ema mak mate moris nikar? Nia bele nanis!

9 Uluk, ha'u kase'i lia oi-oik kodi sakar ema mak tuir Yesus ema Nasaret nia. 10-11 Baa oras nia, na'ilulik ulun sia latan beran baa ha'u, nebee tonan kasusar Yesus eman sia iha uma hamulak no iha fatin hotu-hotu, nebee sia keta fiar Yesus ona. Kalo ha'u krona noo ema mak fiar Yesus iha nabee, kodi laran manas kabu'a tuir, masik to'o tasi balu. Ha'u kohi sia, dada tama baa bui iha Yerusalem. Sia balu moos kona ukun mate."✡

Paulus nalore tenik niakaan moris dalan

(Kristus Klosan Lian 9:1-19, 22:6-16)

12 Hotu Paulus dale natutan na'ak, "Ama Na'i Agripa! Loron ida na'ilulik ulun sia foo hakerek latan beran baa ha'u, nebee ha'u kbaa kabu'a Yesus eman sia iha kota Damsik. Ha'u moos baa. 13 Takseer loron natetu, ami sei iha dalan. Teki-tekis kroman

✡ **26:5** Kristus Klosan Lian 23:6; Filipi 3:5 ✡ **26:10-11** Kristus Klosan Lian 8:3, 22:4-5

maksinak ida tuun nosi lale'an,
kona besik baa ha'u ko mamaluk sia.
14 Ami hotu-hotu hakloti
baa rai tan kroman maksinak nia.
Hotu ha'u krona lia maliak ida
dale baa ha'u nodi lia Aram*
na'ak, ‘Saulus! Saulus! Tan saa, o
masusar Ha'u nune'e? Tan saa o
te-tei sama Ha'u bei-beik?’ 15 Ha'u
krona lia maliak nia, mais la karee
ema. Hotu ha'u kusu ka'ak, ‘Ita
boot mak dale ne'e, see ida?’

Lia maliak nia nataa na'ak,
‘Ha'u ne'e Yesus mak o masusar
bei-beik nia. 16 Madeer! Ha'u
katadu aan baa o ne'e, niakaan
lia isin nune'e: Ha'u kboi kola o
dadi baa Ha'ukaan ema. O musti
baa katak baa ema hotu-hotu saa
mak o foin maree ti'an mosi Ha'u,
no lia saa mak atu katudu baa
o. 17 Ha'u atu ksolok o baa ema
lahoos Yahudi, mais keta mata'uk.
Tan Ha'u atu klituk o kosi ema
Yahudi siakaan a'aat no ema seluk
siakaan a'aat. 18 Ha'u ksolok
o baa loke ema lahoos Yahudi
matan, nebee sia la'o nela kukun,
mai moris iha kroman laran. O
musti masai sia nosi diabu ulun
beran, nebee sia moris no Na'i
Maromak beran. Hodi nunia, Nia
kasu mohu siakaan salan. Sia
moos bele dadi baa Niakaan ema,
manesak no ema seluk sia mak
Nia boi ti'an, tan fiar Ha'u. Lia
nia dei mak kakara kalore baa o,
Saulus.’”

Paulus nalore niakaan serwisu

19 Hotu Paulus dale natutan
na'ak, “Ama Na'i mak ha'u
kakneter. Serwisu mak ha'u
ksimu kosi lale'an nia, ha'u
kala'ok to'o oras ne'e, la kakiduk
kois. 20 Ha'u kahuu serwisu nia
kodi kalore Yesus dalan moris baa
ema Yahudi sia iha Damsik. Hotu
ha'u kmai kalore tenik baa ema
Yahudi sia iha Yerusalem no rai
Yudea tomak. Hotu ti'an, ha'u
kla'o kasiri ema lahoos Yahudi
rain, kodi kanorin ema nebee sia
soe lakon siakaan salan, hotu sera
aan baa Na'i Maromak. Ha'u
kalore ka'ak sia musti nalo lia
di'ak bodik ema seluk, nebee
dadi tadak na'ak sia dadi Na'i
Maromak eman ti'an.✡ 21 Tan
serwisu nunia, ema Yahudi sia
kohi ha'u iha Uma Hamulak Huun
iha Yerusalem, atu no'o ha'u.
22 Mais Na'i Maromak tulun ha'u,
to'o oras ne'e ha'u ksei moris.
Tan lia nia, ha'u kbele kariik iha
ne'e, kodi kdale lia Yesus dalan
moris baa ema ki'ik-boot hotu-
hotu. Lia mak ha'u kdale ne'e, tuir
saa mak Bei Musa no Maromak
mako'an uluk sia nanorin ti'an.
23 Sia nanorin nosi lia Kristus, ema
mak Na'i Maromak nameno ti'an
atu solok mai. Nanorin na'ak,
Ema nia musti natiu susar to'o
mate. Mais Nia dadi baa ema dala
uluk, mak Na'i Maromak nalo
ema moris nikar. Nia mak atu foo
kroman baa ema Yahudi no ema
klubun seluk sia iha raiklaran.”✡

24 Paulus sei nalore niakaan ser-
wisu nunia, Gubernur Festus dale
tesi kedan nodi lia maka'as na'ak,
“Hoi! Paulus! Arumak o bula
ti'an. O matene wa'in basuk, to'o
okaan kakutak nalai sala.”

25 Mais Paulus nataa na'ak,
“Ama Gubernur mak ha'u
kakneter. Ha'u la bula. Hotu-
hotu mak ha'u kalore ne'e, tebes.
Ha'u la kalo-kalo aan. 26 Na'i
Agripa moos natene saa mak ha'u
kalore ne'e tebes, tan lia ne'e
lahoos lia subar. Tan baa nia,
ha'u kaberan aan dale malorek
ka'ak Yesus mak mate nia, moris
nikar ti'an. Ema hotu-hotu moos
natene. 27 Hori uluk, Maromak
mako'an sia nalore kedan lia ne'e
ti'an. Ha'u katene Ama Na'i moos
fiar mako'an siakaan dalen nia!”

28 Hotu Na'i Agripa dale tesi
kedan na'ak, “Hoi! Paulus! O
maneo o bele dada lai-lais ha'u
dadi maktuir Kristus ka?”

29 Paulus nataa na'ak, “Nune'e,
ama. Ha'u kamulak baa Na'i
Maromak, nebee kleur ka, lais ka,
lahoos ita boot mesan dei, mais
ema hotu-hotu mak rona ha'u
iha ne'e, bele dadi maktuir Yesus

* **26:14** Hakerek Moon lia Yunani na'ak ‘ema Ibrani siakaan lian’. Siakaan lia loron-loron nia, mak lia Aram. ✡ **26:20** Kristus Klosan Lian 9:20,28-29 ✡ **26:23** Yesaya 42:6, 49:6; 1 Korintus 15:20

hanesan ha'u. Surak ema la neti sia nu'u ha'u."
30 Paulus dale hotu nunia ti'an,
Na'i Agripa no alin Bernike no
Gubernur Festus, no ema boot sia
nariik, hotu la'o.
31 Baa oras sia la'o sai, sia dale
baa malu na'ak, "Ema ne'e la
noo sala mak kona ukun mate no
tama bui." 32 Na'i Agripa moos
katak baa Gubernur Festus na'ak,
"Kadomi basuk! Kalo ema ne'e
la nusu sa'e tenik baa huun iha
Roma, ita bele habusik nia oras
ne'e ona."

27

Gubernur Festus solok Paulus baa Roma

1 Nunia hotu, Gubernur Festus
nakotu atu solok Paulus baa kota
Roma iha rai Italia, nebee ulun
boot ukunrai Roma nakotu ni-
akaan lia iha nebaa. Nia latan
Paulus no ema bui na'in hira
seluk, baa sondadu ida naran
Yulius. Nia ne'e sondadu ulun
ki'ik ida nosi sondadu makdaka
ukunrai ulun tofatik. 2 Baa oras
nia, ha'u (Lukas) moos baa ka-
malu Paulus. Ema Makedonia
ida nosi kota Tesalonika naran
Aristarkus, tuir namalu no. Ami
sa'e roo tasi ida mak mai nosi kota
Adramitium. Tuir lia kakotun roo
na'in, roo nia atu la'o tuli fatin
wa'in iha rai Asia.
3 La'o hela Kaisarea ti'an, baa
awan ami to'o kota Sidon. Son-
dadu ulun Yulius laran di'ak baa
Paulus nodi foo baa nia baa na-
ree niakaan mamaluk sia iha rai
maran, nebee sia naliku nia no
bele foo sa-saa baa nia.
4 Hotu ami sa'e hikar baa roo
nia atu la'o liu. Mais anin sakar
maka'as resik, to'o roo la nakfofer
aan. Hotu ema roo sia bedok roo
nia tuir rai Siprus no rai maran
Siria leet, atu neli aan nosi anin.
5 Hotu ami la'o teri tasi iha rai
Kilikia no rai Pamfilia oin, baa liu
to'o kota Mira iha rai Likia. To'o
baa, ami hotu-hotu tuun hosi roo.
6 Iha kota Mira nia, sondadu ulun
Yulius buka roo seluk mak ami
atu sa'e baa Italia. Netan ti'an
roo ida nosi kota Aleksandria, nia
naruka ami hotu-hotu sa'e.
7 Ami la'o loron hira ti'an, mais
roo la fofer aan baa oin tan anin
sakar maka'as. Ami la'o susar
basuk tebes, to'o hare'is aan baa
rai Knidus. Mais anin sei boot
bei-beik, dadi ami la'o tesi baa rai
Kreta, nebee hali aan baa anin.
Hodi nunia, ami la'o liu rai inur
ida, naran Salmone. 8 Ami la'o
susar basuk liu rai hasan nia,
halolon rai Kreta tasi tehen, foin
to'o namon ida mak kre'is baa
kota Lasea, naran Namon Kabaas.
9 Iha nia ema roo sia nanawa
kole, tan ami la'o kleur basuk
ti'an, mais sei la to'o Italia dauk.
Baa oras nia, ema Yahudi loron
boot halirin aan siku ti'an.* Ne'e
na'ak, oras anin maka'as no lalo-
ran boot nahuu moris. Tan lia
nia, ema roo sia dale baa malu atu
la'o liu ka lale. Rona nola nunia,
Paulus dale na'ak, 10 "Mamaluk
sia. Ha'u kusu dale oan ida. Ha'u
kaneo kalo ita la'o liu, ita hetan
maufinu. Bele-bele roo ne'e mout,
hotu naha sia lakon, to'o ita moos
mate mohu." 11 Mais sondadu
ulun Yulius la no'uk rona Paulus.
Nia fiar baa roo ulun no roo na'in,
tan sia nakotu ti'an atu la'o luku.
12 Sia natene Namon Kabaas nia
la nakmatek, kalo noo roo nakna-
mon iha nia oras laloran. Tan
nunia, sia nakara la'o liu baa kota
Feniks. Sia nakara ami hein iha
nia baa oras laloran mosu. Kota
Feniks nia, namon mak kabaas
kaliuk iha rai Kreta, tan nalik aan
nosi anin lorotoba balu-baluk, no
la kona laloran boot.

Anin dadurus iha tasi

13 Hotu, anin tasi lorokbelan
nahuu nakiis. Ema roo sia naneo
na'ak sia bele tuir anin nia baa
kota Feniks. Sia dale na'ak, "Anin
ne'e di'ak. Ita baa ona!" Hotu sia
foti sao, dada sa'e tais roo, hotu
la'o nalolon tasi tehen. 14-15 Ami
la'o la kleur, anin boot moos mai.

* **27:9** Baa tinan 59, ema Yahudi siakaan loron boot halirin aan kona baa loron lima, fulan sanulu. Oras nia, anin tasi loromonu nahuu moris ona.

(Anin nia mak ‘anin tasi lorosa'e’.) Anin nia nuu naklele roo baa tasi klaran. Ema roo sia la bele feur nola, dadi sia nabusik roo naklele dei tuir anin.

16 Ami haklele tuir anin nunia, to'o kre'is rai ki'ik ida naran Kauda. Oras nia, bero ida sei kesi iha roo kotuk. Ami kole tebes dada hasa'e bero nia baa roo laran. 17 Hasa'e ti'an, ema roo sia kesi nalik roo nia, tan sia natauk keta-keta niakaan ai kabelak nakloke, hotu mout. Sia moos nata'uk keta-keta anin nuu nala'o roo to'o naktuka baa rai-henek tasi tehen ida naran Sirtis iha Afrika nebaa. Tan baa nia, sia natuun tais roo, nebee roo bele nakraik.

18 Anin dadurus nia fake amikaan roo nia karuk-kwana to'o awan. Baa oras nia, ema roo sia nahuu foti naha, soe baa tasi atu namaan roo. 19 Baa awan tenik, anin dadurus sei maka'as. Sia hetak nata'uk, to'o soe tenik naha. Sia moos soe baho'ak roo sia. 20 Loron-kalan anin dadurus nia la nanawa to'o loron hira sia. Ababun ma'ar to'o ami la bele haree loro no fitun. Ami hotu-hotu horan ami la moris tenik ona.

21 Loron hira nia, ami la haa-hemu. Hotu Paulus katak baa ema hotu-hotu iha roo nia na'ak, “Mamaluk sia! Kalo emi tuir ha'u hodi la la'o hela Namon Kabaas, ita la hetan susar boot ne'e, no ita la halakon sa-saa. 22 Mais oras ne'e, ha'u kusu emi hotu-hotu neon boot baa dei. Itakaan roo ne'e atu dodok welon, mais lalika hata'uk, tan la noo ida mak mate. 23 Nebee emi hotu-hotu hatene, ha'u ne'e Na'i Maromak ain-liman. Hori fonin Nia naruka makbukar lale'an ida mai nariik iha ha'u sorin nodi katak na'ak, 24 ‘Paulus! Lalika mata'uk! Na'i Maromak nakotu kedan na'ak o musti masoru ulun boot ukunrai iha Roma, nebee nia tetu okaan lia. Na'i Maromak laran di'ak baa o. Nia atu sori o mo ema hotu-hotu iha roo ne'e.’ 25 Tan lia nia, mamaluk sia lalika neon lakon. Ha'u kfiar tebe-tebes Na'i Maromak atu nala'ok saa mak Nia katak baa ha'u hori fonin aan. 26 Mais roo ne'e atu naktaman iha rai ida.”

Roo nare'is aan baa rai maran

27 Laloran no anin fake nakdiuk to'o ami haklele loron sanulu resin haat iha Tasi Adria. Nare'is kalan boot, ema roo sia noran hanesan ami hare'is aan baa rai maran ti'an. 28 Sia natuun fatuk sasukat atu nodi natene wee ni-akaan le'an. Sia sukat nola ro'a tomak rua nulu. Roo soruk tenik baa, sia sukat tenik netan ro'a tomak sanulu resin lima.† 29 Sia hotu-hotu nata'uk, keta to'o roo naktaman baa fatuk moris. Tan lia nia, sia natuun sao fuan haat iha roo kotuk. Ami hotu-hotu haloon nebee loro sa'e lai-lais. 30 Mais baa oras nia, ema roo sia kabuar lia atu sai no-nook la'o nela roo nia. Sia natuun bero, nodi asufanu natuun sao baa roo oin.

31 Mais Paulus natene siakaan kakutak aat. Nia katak baa son-dadu ulun no sondadu seluk sia na'ak, “Kalo ema roo sia la nein iha roo ne'e, emi atu mate mohu.”

32 Rona Paulus dale nunia, son-dadu sia baa taa kotu bero talin, nabusik bero nia naklele. Hodi nunia, ema roo sia la bele la'o nela roo nia.

33 Oras rai atu nakroma, Paulus namaus ema atu naa. Nia dale na'ak, “Domiku rua ne'e laran, ita hanoin susar dei, la haa-hemu saa ida. 34 Di'ak liu ita haa-hemu lai, nebee ita biit hikar, tan la noo ida mak atu mate. Ita hotu-hotu nanis moris.”

35 Dale notu nunia, Paulus foti tubi nodi namulak sera dodan baa Na'i Maromak iha siakaan oin. Hotu nia nola tubi rohan ida, nodi naa. 36-37 Naree nunia, ema hotu-hotu moos neon biit nikar. Ami haa bele-bele. Ami hotu-hotu mak iha roo laran nia, ema na'in atus rua hitu nulu resin neen. 38 Haa

† **27:28** Ro'a tomak rua nulu, kona meter tolu nulu resin hitu. Ro'a tomak sanulu resin lima, kona meter rua nulu resin hitu.

bosu ti'an, ema roo sia nahuu foti soe kakaluk hare gandum sia baa tasi laran nebee namaan tenik roo.

Roo naktaman

39 Rai naroma ti'an, ema roo sia titu-naree rai maran. Mais sia la natene rai maran saa. Sia moos naree rai hasan mahoo raihenek iha tasi tehen. Sia naloon, kalo bele sia nodi roo liu fatuk moris sia, baa tasi tehen nia. 40 Tan nunia, sia taa kotu sao sia iha tasi laran. Sia moos natuun roo fafofer nodi nala'o roo nia. Hotu sia nasa'e tais roo ki'ik baa oin, nebee anin nuu nodi roo baa tasi tehen. 41 Mais roo nia nalai tula aan baa foho raihenek iha tasi laran. Roo naktaman iha nia, la naklele tenik. Hotu laloran boot fake nadodok roo kotuk.

42 Naree nunia, sondadu sia naneo atu no'o ema bui sia hotu-hotu. Sia nata'uk keta to'o ema bui sia nani baa rai maran, hotu nalai lakon. 43 Mais sondadu ulun Yulius saseni sia, tan nakara sori Paulus. Nia naruka ema hotu-hotu mak bele nani, naksoit baa tasi laran, nani baa rai maran. 44 Nia moos naruka ema mak la bele nani, kaer ai rohan, lale saa dei, hotu naklele tuir laloran baa rai maran. Hodi nunia, ami hotu-hotu to'o di'a-di'ak baa rai maran.

28

Paulus iha rai Malta

1 Ami hotu-hotu to'o rai maran ti'an, foin hatene rai maran nia naran Malta. 2 Ema rai nia simu ami di'a-di'ak. Tan udan no anin malirin resik, sia nahoris ha'i boot iha tasi tehen, hotu bolu ami mai haniruk. 3 Oras nia, Paulus nili ai hotu tau baa ha'i. Teki-tekis samea mahoo raso ida sai nosi ai mak Paulus nodi mai nia. Tan la terus ha'i manas, samea nia tata nodi nakri'it baa Paulus liman.

4 Naree nunia, ema Malta sia dale baa malu na'ak, “Nanis ema ne'e, ema haat. Keta arumak nia maho'o ema. Masik nia nakbudi sai nosi maufinu tasi moos, ni-akaan sotir atu mate. Tan see nalo aat, natiu sotir aat.” 5-6 Ema nia sia naneo na'ak, la kleur ona Paulus liman bubu, hotu nakloti, mate teki-tekis.

Mais Paulus la noran moras. Nia firuk tama samea nia baa ha'i laran. Ema nia sia nein atu naree saa mak atu dadi baa Paulus, mais la noo saa ida. Naree nunia, sia naneo tenik na'ak, “Arumak nia ne'e, ema kukun!”

7 Ema boot ida iha rai nia, naran Publius. Rain no uman la dook nosi nia. Nia mai nasoru ami iha tasi tehen, hotu tene ami mai niakaan uma. Nia naliku ami loron tolu.

8 Baa oras nia, Publius aman moras kiki no sai luan boot la nanawa. Paulus baa naree nia iha ke'an laran. Hotu nia rai liman baa, nodi namulak. Ema nia moos di'ak kedas. 9 Naree Publius aman di'ak ti'an, ema moras seluk sia moos mai nusu tulun baa Paulus. Hotu, nia nadi'ak nola sia. 10 Ema nia sia natudu laran dadomin, to'o loi nodi naha wa'in foo baa ami.

Paulus la'o nela Malta baa Italia

11 Ami hein iha Malta fulan tolu laran, to'o laloran no anin nanawa. Roo ida nosi Aleksandria moos naknamon iha nia to'o laloran no anin nanawa. Roo nia naran, Oa Karuak, tan iha roo oin noo ai'oi lulik karuak.* Hotu ami sa'e roo nia atu baa Roma. Oras ami sa'e, ema Malta sia nodi bakae no naha seluk sia, bodik ami.

12 Hotu ami la'o to'o kota Sirakusa iha rai Sisilia. Ami hanawa iha nia loron tolu laran. 13 Hosi nia, ami la'o halolon tasi tehen Sisilia to'o kota Regium. Baa awan, ami lai-lais la'o, tan anin lorokbelan maka'as basuk. Baa wainrua, ami to'o kota namon ida, naran Putioli. 14 Iha nia ami tuun, hotu baa buka mamaluk mak fiar sia. Hasoru ti'an, sia tene ami atu hein ho sia. Ami moos hein ho sia

* **28:11** Tuir ema roo siakaan adat, oa karuak nia naran Kastor no Poluks. Ema roo sia namulak baa.

domiku ida. Hotu ami la'o rai baa kota Roma. 15 Oras mamaluk sia iha Roma rona ami atu baa nebaa, sia mai saka ami iha dalan klaran. Balu toma ami iha leo Apius; balu seluk toma ami iha fatin uma seba tolu.† Naree nola sia, Paulus moos neon biit nodi sera dodan baa Na'i Maromak.

Paulus iha Roma

16 To'o Roma ti'an, [sondadu sia natama ema bui sia baa bui laran].‡ Mais sia la natama Paulus. Sia namamar nia atu seba uma. Nia nein iha uma nia no sondadu ida, mak daka nia beibeik. Ema kesi namutuk sondadu nia liman no Paulus liman nodi besi talik.✡

17 Loron tolu liu ti'an, Paulus naruka ema namata nola fukun Yahudi sia iha Roma nia, nebee mai nasoru nia. Sia namutuk ti'an, nia nahuu nalore na'ak, “Mamaluk sia hotu-hotu! Ha'u kmai iha ne'e, tan ema Yahudi sia kohi ha'u iha Yerusalem. Hotu sia latan ha'u baa ukunrai Roma, mais ha'u la koo sala! Ha'u la ksakar itakaan ema du'uk. Ha'u moos la sakar itakaan adat hosi itakaan bei uluk sia. 18 Ukunrai leno ha'ukaan lia iha nebaa ti'an, mais la netan ha'ukaan salan mak kona baa ukun mate. Tan nunia, sia nakotu nabusik ha'u. 19 Mais ulun Yahudi sia sakar ukunrai kakotun nia. Tan baa nia, ha'u kasa'e luku ha'ukaan lia ne'e mai huun. Tuir loos, ha'u la kakara kalo lia ko ha'ukaan ema du'uk.✡ 20 Tan lia nia, ha'u klibur kola emi iha ne'e. Nebee ita bele dale ho malu hosi lia mak ita ema Yahudi ho'i hein. Tan ita hotu-hotu hein Na'in ida mak Na'i Maromak nameno atu solok mai, sori ita. Lia nia mak nalo ema to'o kesi ha'u nodi besi talik ne'e.”

21 Rona nola nunia, ema Yahudi sia nataa na'ak, “Mau! To'o oras ne'e, ami sedauk hetan hakerek ida nosi Yudea mak katak mau lian ne'e. Mamaluk sia mak mai nosi nebaa, moos la dale nosi lia ne'e. 22 Mais ami hakara rona du'uk saa mak mau fiar. Ami rona ti'an ema sakar hanorin foun iha fatin hotu-hotu. Mais hanorin nia isin nunabee, ami la hatene dauk. Tan nunia, ami husu nebee mau katak hanorin nia isin baa ami lai.”

23 Hotu sia nola leet atu nasoru malu tenik. Loron nia to'o ti'an, ema wa'in libur malu iha Paulus uman. Hotu Paulus nahuu katak oin nunabee ema bele dadi baa Na'i Maromak eman. Nia nanorin nosi Bei Musa no Maromak mako'an seluk siakaan hakerek, nebee sia fiar na'ak Yesus nia, ema mak Na'i Maromak nameno hori uluk atu solok mai. Nia nanorin hori seisawan to'o loraik.

24 Rona Paulus dale nunia, balu fiar, balu lale. 25 Sia toe malu, to'o balu atu la'o nela fatin nia. Mais Paulus dale na'ak, “Emi toe malu nune'e, tuir saa mak Kmalar Lulik katak kedan hori uluk baa Bei Yesaya 26 na'ak,

‘O baa katak baa klubun Yahudi nia ma'ak,
“Emi rona bei-beik Ha'ukaan dalen,
mais emi la kohi kokon.
Emi titu-haree bei-beik lia saa mak Ha'u kalo,
mais emi la mana kokon.”
27 O musti dale baa sia nunia, tan siakaan neon nakfatuk.
Sia nadiuk tilun.
Sia nadelek matan.
Mais so'in! Habusik siakaan tilun lalika rona tenik ona.
Habusik siakaan matan lalika naree tenik ona.
Habusik siakaan neon lalika nakloke tenik ona.
To'o sia la natene dalan mai nikar baa Ha'u ona.
Hodi nunia, Ha'u la kadi'ak tenik sia ona.’”✡

28 Hotu Paulus taka dalen na'ak, “Mamaluk sia! Kalo emi la hakara simu Na'i Maromak laran

† **28:15** Leo Apius dook nosi kota Roma, takseer kilo hitu nulu. Fatin uma seba tolu nia, dook nosi kota Roma, kilo lima nulu resin tolu. ‡ **28:16** a: Lia fuan mak iha lalutuk laran ne'e la noo iha Hakerek Moon lia Yunani tuan kaliuk. ✡ **28:16** Kristus Klosan Lian 28:20 ✡ **28:19** Kristus Klosan Lian 25:11 ✡ **28:27** Yesaya 6:9-10

di'ak, loos emi dei. Mais emi musti hatene, Na'i Maromak moos nakara sori ema lahoos klubun Yahudi sia. Sia mak atu rona baa Nia.” 29 [Paulus dale nunia ti'an, ema nia sia moos fila. Mais sia la kona malu.]§

30 Nunia hotu, Paulus nein iha uma seba nia to'o tinan rua. Nia simu di'a-di'ak ema hotu-hotu mak mai nasoru nia.

31 Hodi nunia, Paulus netan leet atu nanorin oin nunabee ema bele dadi Na'i Maromak eman. Nia moos la natauk nanorin nosi lia Na'i Yesus dalan moris, na'ak Yesus nia, mak Kristus. La noo ema ida mak saseni nia.

Ama Teofilus mak di'ak. Ha'ukaan hakerek narohan baa ne'e.

Lukas

§ **28:29** Hakerek Moon lia Yunani tuan kaliuk, la noo lia fuan iha lia tohar rua nulu resin siwi ne'e.

Paulus nakerek bodik ema sarani sia iha kota Roma

Paulus nahuu nakerek nodi tabe

1 Hakerek ne'e nosi ha'u, Paulus. Na'i Maromak boi nola ha'u, nodi foti ha'u kdadi klosan. Hodi nunia, ha'u kdadi Yesus Kristus ain-liman, kodi simu serwisu atu kbaa keke Niakaan Manfatin Di'ak iha nabee dei.

2-3 Uluk aan, Na'i Maromak babilan kedan, nebee Niakaan mako'an sia nakerek nola Manfatin Di'ak nia iha Hakerek Moon laran. Iha Hakerek nia, Na'i Maromak nameno atu solok Oan Yesus, nebee dadi ema raiklaran. Baa oras ne'e, Na'i Maromak mamenon nia dadi ti'an, tan Yesus moris iha raiklaran ti'an. Nia dadi ema raiklaran nosi Na'i Daud husar-binan. 4 Mais Nia moos Na'i Maromak Oan, tan Nia moon manesak no Na'i Maromak. Nosi ikus, Na'i Maromak nodi Niakaan beran, nalo Yesus moris nikar nosi mate. Tan lia nia, ita bele hatene ha'ak, Yesus Kristus nia, Na'i Maromak Oan, mak itakaan Na'in.

5 Yesus natudu laran di'ak baa ha'u, nodi solok ha'u atu kbaa katak Niakaan lia di'ak iha fatin hotu-hotu. Nia nakara nebee ema lahoos Yahudi sia moos fiar baa Nia no tuir Niakaan dalan moris. Tan lia nia, ha'u moos kakara nebee ema nosi klubun hotu-hotu fiar baa Nia no tuir Niakaan dalan moris.

6 Nunia moos, emi iha kota Roma. Emi mai hosi klubun wa'in, hosi fatin lear. Yesus Kristus boi nola emi ti'an, dadi Niakaan ema. 7 Tan lia nia, ha'u kakerek lia ne'e bodik emi iha Roma. Ha'u ksolok tabe kodi foo katene ka'ak, Na'i Maromak nadomi emi. Nia moos nusu nebee emi dadi ema mak moris moon.

Kamulak nebee itakaan Ama Maromak no itakaan Na'i Yesus Kristus natudu laran di'ak baa emi, nodi foo moris manek no dame.

Paulus nakara baa naree hutun sarani sia iha kota Roma

8 Ha'u kahuu kakerek ne'e kodi kamulak sera dodan baa Na'i Maromak, tan Yesus Kristus serwisu iha emikaan neon ti'an. Ha'u moos sera dodan, tan ema hotu-hotu mak nein iha ukunrai Roma rain dale nosi emikaan fiar baa Yesus.

9 Loron-kalan ha'u la kanawa kamulak bodik emi. Lia ne'e tebes. Na'i Maromak du'uk natene. Ha'u kserwisu bodik Nia kodi neon tomak atu keke Niakaan Oan Manfatin Di'ak. 10 Sura oras kamulak, ha'u kakro'an nune'e: "Aaa, Na'i Maromak! Ha'u du'uk la katene dalan nunabee. Mais kalo tuir Ita Boot beer, loke dalan nebee ha'u kbele baa karee ha'ukaan mamaluk sia iha Roma."

11 Kamulak nunia, tan ha'u kbeer karee emi, atu kakbiit emikaan neon kodi Na'i Maromak Kmalar Lulik beran, nebee emi dadi Na'i Maromak eman mak fiar hetak biit. 12 Ne'e na'ak, kalo ha'u kdadi mai kein ko emi, ita bele hakbiit malu neon, to'o hetak fiar.

13 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Nebee emi hatene, dala wa'in ti'an ha'u kakara baa karee emi iha Roma. Mais to'o oras ne'e, la dadi dauk. Mais kalo ha'u kdadi mai, kaloon nebee ema wa'in hetak fiar baa Yesus Kristus, hanesan ema iha fatin seluk sia. Hodi nunia, ha'ukaan serwisu noo folin.✡

14-15 Ha'u kmusti keke Yesus Manfatin Di'ak baa ema hotu-hotu. Baa ema mak natene lia Yunani no ema mak natene lia seluk sia. Baa ema boot no ema ki'ik. Baa ema mak sakola no ema mak la sakola. Tan lia nia, ha'u kadi'a aan ti'an atu kbaa Roma,

✡ **1:13** Kristus Klosan Lian 19:21

nebee keke Manfatin Di'ak baa
emi iha nebaa.

Yesus Manfatin Di'ak noo beran sori nola ema hotu-hotu

16 Ha'u la kmoe keke Yesus Manfatin Di'ak. Tan Manfatin nia nodi
Na'i Maromak beran sori nola
ema hotu-hotu nosi sala. Ema
Yahudi sia rona uluk Manfatin
nia, foin ema klubun seluk sia.✡
17 Manfatin nia natudu Na'i Maromak dalan atu naloos ema. Lia nia
bele dadi kalo ema fiar baa Nia.
Hakerek Moon na'ak,

"Ema musti fiar baa Na'i Maromak lai,
foin Nia nafoli sia na'ak, ema loos.
Tan ema mak fiar baa Na'i Maromak
netan moris."✡

Na'i Maromak nahibu ema mak se'i kotuk baa Nia

18 Na'i Maromak katak ti'an
nune'e: kalo ema se'i kotuk baa
Nia, no ema nalo aat oi-oik, Nia
la simu hahalok nunia. Ema oin
nunia natene ti'an saa mak loos,
mais sia sei nalo aat luku dei.
Sia moos seten ema seluk to'o la
natene tenik lia loos. Etuk, Na'i
Maromak atu natuun kastikar baa
sia nosi lale'an. 19-20 Sia la noo lia
krarain ida kois nodi naloos aan,
tan Na'i Maromak lisan malorek
ti'an. Nia natudu baa ema hotu-
hotu. Masik ita la bele haree
Nia, hori Nia nase'i lale'an no
raiklaran, ita ema raiklaran bele
haree saa mak Nia nase'i hodi
hatene Niakaan maka'as no Ni-
akaan beran. Tan lia nia, la noo
ema ida kois mak bele naloos aan
na'ak, "Ha'u la katene lia Maro-
mak."
21 Tebes. Ema nia sia natene
Maromak lisan, mais sia la no'uk
simu Nia. Sia la no'uk lo'u-
sudur baa Nia. Sia moos la
no'uk sera dodan baa Nia. Tan
lia nia, siakaan kakutak nahutan
aan, to'o la natene tenik lia loos.
Sia dadi benar no nase'i lia aat oi-
oik baa Na'i Maromak. Siakaan
neon nakukun.✡
22 Sia foti aan na'ak, "Ha'u ne'e,
matenek kaliuk!" Mais tuir loos,
sia beik nu'u karau tuu inun.
23 Sia se'i kotuk baa Na'i Maromak
mak boot kaliuk, tan sia naneo
na'ak, "Ami la ho'uk Maromak oin
nunia!" Hotu, sia lo'u-sudur baa
ai'oi lulik ilas ema raiklaran. Sia
moos lo'u-sudur baa ai'oi lulik ilas
manu, samea, no buat seluk sia.
Hodi nunia, sia dudu nasai Maro-
mak mak la bele mate, nodi lo'u-
sudur baa buat mak bele mate!✡
24 Tan baa nia, Na'i Maromak
se'i kotuk no nabusik sia moris
tuir siakaan hakara dei. Nia
moos nabusik nela nebee sia nalo
tuir a'aat oi-oik mak nahabut baa
siakaan neon, to'o sia la natene
moe. Nodi hahalok aat nia sia, sia
nadoor isin lolon du'uk no nadoor
ema seluk isin lolon. 25 Iha neon
laran, sia natene hanorin loos nosi
Na'i Maromak ti'an, mais la no'uk
simu. Sia seluk hanorin loos nodi
hanorin kadoor. Hodi nunia, sia
lo'u-sudur baa buat mak Maro-
mak nase'i, mais la no'uk lo'u-
sudur baa Maromak mak nase'i
buat nia sia!
Tuir loos, Na'i Maromak mesan
dei mak ema raiklaran musti
tonu-nahaas nodi nakneter nima-
nimak! Tebes!
26 Tan siakaan hahalok aat nia,
Na'i Maromak nabusik nela sia
nalo tuir siakaan hakara dei. Sia
nalo lia kfo'er oi-oik, nodi la
moe. Feen la no'uk toba namutuk
no la'en, mais nakara mak la
makonak, tan feto toba no feto.
27 Mane sia moos nunia. Sia
la no'uk toba namutuk no feen,
mais toba no mane. Sia la moe
kois! Mais nosi ikus, sia atu kona
kastikar manesak no siakaan a'aat
nia, tan sia sees dook ti'an nosi
dalan loos.
28 Sia naneo na'ak, "Lalika
talin malu ho Na'i Maromak."
Etuk, Na'i Maromak se'i kotuk no
nabusik nela sia nalo tuir siakaan
hakara dei! Sia naneo loos lia aat
nodi nalo lia mak la tuir dalan!
29 Siakaan moris nakonu no lia
aat oi-oik. Sia nalo aat dei, la

✡ **1:16** Markus 8:38 ✡ **1:17** Habakuk 2:4 ✡ **1:21** Efesus 4:17-18 ✡ **1:23** Hanoin Hikar Dalan Moris 4:16-18

natene nalo di'ak. Sia rotus teen. Sia hirus ema. Sia tinuk teen. Sia maho'o ema. Sia makaat aat. Sia bosok teen. Sia tolek teen. Sia dale nahaat ema naran. 30 Sia ema oin-kotuk. Sia hirus Na'i Maromak. Sia notar lalek. Sia titu naraik ema. Sia naksa'ek aan. Sia buka dalan aat oi-oik. Sia sakar ema matas sia. 31 Sia la nakara lia loos. Sia nakur mamenon du'uk, to'o ema la fiar tenik. Sia la dodan ema. Sia dadomin lalek.

32 Sia natene Na'i Maromak ukun na'ak, ema mak nalo aat oin nunia, fatan kona kastikar mate. Masik nunia moos, sia sei nalo aat bei-beik. Lahoos nunia dei, tan sia moos sasuku ema seluk, nebee tuir nalo aat bele-bele. Hahalok oin nunia, liu resik!

2

Na'i Maromak nahibu ema Yahudi no ema lahoos Yahudi

1 Emi rona ti'an lia hahalok aat oi-oik ohin nia ka? Arumak emi haneo ha'ak, “Adeei! Ema nia sia aat liu resik!” Mais sintidu, tan emi ida-idak moos aat nunia. Masik o ne'e see, o la moo krarain atu maloos aan. Kalo maneo ma'ak ema seluk fatan kona kastikar, o soe sala baa isin lolon du'uk.✡ 2 Mais ita musti hatene, kalo Na'i Maromak kastikar ema, Nia nakotu siakaan lia nodi moon. 3 Nu'unabee? Arumak o maneo ma'ak, “Ema mak nalo aat, sia fatan kona Na'i Maromak kastikar.” Tebes. Mais hanoin, tan o moos malo aat hanesan sia. Mais o maneo ma'ak, “Ha'u la kona Na'i Maromak kastikar.” Lia nia, o metan mosi nabee?

4 Na'i Maromak natudu nohuun laran di'ak baa o. Nia moos netu neon baa okaan hahalok. Tan saa o titu Nia modi matan sorin dei? Arumak la matene ma'ak, Nia natudu laran di'ak baa o, nebee la'o mela okaan salan, modi fila mikar baa Nia.

5 O ema ulun fatuk! La mo'uk rona! La mo'uk la'o mela okaan salan! Hodi nunia, okaan kastikar hetak todan tenik. Oras rai falu fila, Na'i Maromak atu tetu ema hotu-hotu ida-idak siakaan moris, hotu nakotu siakaan lia nodi moon. Baa oras nia, Nia natuun kastikar todan baa o, tan Nia la simu okaan hahalok nia. 6 O moris nunabee, Na'i Maromak moos selu tuir nunia.✡

7 Ema mak nalo di'ak bei-beik, Na'i Maromak foo moris nima-nimak. Sia simu kneter, naran di'ak, no moris to'o nima-nimak. 8 Mais ema mak nalo aat, Na'i Maromak nahibu nodi taa ukun baa sia. Sia naneo loos isin lolon du'uk, no basak lerek lia loos.

9 Ema hotu-hotu mak nalo aat atu kona susar no dinu. Masik sia ema Yahudi ka, lahoos ema Yahudi ka, hotu-hotu kona. 10 Mais ema hotu-hotu mak nalo di'ak atu simu kneter nosi Na'i Maromak to'o moris manek no dame. Masik sia ema Yahudi ka, lahoos ema Yahudi ka, hotu-hotu simu. 11 Tan Na'i Maromak la fihir oin!✡

12 Ema lahoos Yahudi la natene Ukun-badu mak Na'i Maromak natuun baa ema Yahudi siakaan bei uluk Musa. Masik nunia moos, kalo sia nalo sala, Na'i Maromak kastikar nodi nabu'a sai sia, tan siakaan salan nia. Mais kalo ema Yahudi mak natene Na'i Maromak Ukun-badu nalo sala, Nia kastikar nodi nabu'a sai sia, tan sia nakur Ukun-badu. 13 Ema mak Na'i Maromak nafoli na'ak, ema loos, lahoos ema mak rona Ukun-badu dei, mais ema mak nala'ok.

14 Masik ema lahoos Yahudi la natene Na'i Maromak Ukun-badu isin, sia moris tuir, tan siakaan neon du'uk dada sia baa saa mak loos. 15 Lia nia natudu na'ak, Na'i Maromak Ukun-badu iha ti'an iha siakaan neon, hanesan kabas lahon mak Na'i Maromak soru iha siakaan neon. Siakaan neon du'uk mak tetu siakaan hahalok. Kalo sia nalo sala, siakaan neon du'uk nasalak sia. Kalo sia nalo loos, siakaan neon du'uk naloos sia. 16 Oras rai falu fila, Na'i

✡ **2:1** Mateus 7:1; Lukas 6:37 ✡ **2:6** Kananuk Sia 62:12; Lia Fuan Tate'an 24:12 ✡ **2:11** Hanoin Hikar Dalan Moris 10:17

Maromak atu foti Yesus Kristus dadi Ema Makotu Lia. Nia atu leno lotu-lotuk lia subar sia mak nakfunin iha ema neon laran. Lia ne'e, Manfatin Di'ak isin mak ha'u keke baa ema.

Masik ema Yahudi sia natene Na'i Maromak Ukun-badu, lia nia la sori sia

17 Emi ema Yahudi sia, nun-abee? Emi haksa'ek aan tan emi talin malu ho Na'i Maromak. Emi ibun boot tan kaer Ukun-badu mak Nia natuun baa Bei Musa. 18 Tebes! Emi ema Yahudi hatene Na'i Maromak beer no lia mak di'ak kaliuk sia, tan emikaan ema manorik sia nanorin ti'an Na'i Maromak Ukun-badu baa emi. 19 Tan lia nia, emi fiar du'uk aan ha'ak, emi bele hatudu dalan baa ema mak la'o sala. Emi filak aan nu'u kroman mak naksinak bodik ema mak moris iha makukun laran. 20 Tan emi kaer Ukun-badu nia, emi haneo ha'ak, emi hatene hotu-hotu, no kaer lia loos hotu-hotu! Emi haneo ha'ak, emi bele hanorin ema beik no lawarik oan mak la natene sa-saa.

21 Mais ha'u atu kusu nune'e: Emi hanorin ema seluk. Mais tan saa emi du'uk la tuir hanorin nia?! Emi hariik iha uma hamulak hodi katak ha'ak, “Keta mana'o!” Mais tan saa emi du'uk hana'o?! 22 Emi hanorin ha'ak, “Keta hakur biti-kluni!” Mais tan saa emi du'uk hakur biti-kluni?! Emi hirus tebe-tebes ai'oi lulik sia. Mais tan saa emi du'uk lemas hola buat nosi ai'oi lulik sera fatik?! 23 Emi ibun boot tan kaer Na'i Maromak Ukun-badu. Mais tan saa emi du'uk hakur Ukun-badu nia hodi hamoe Na'i Maromak?! 24 Hakerek Moon na'ak, “Tan emi ema Yahudi halo aat, ema seluk sia nahaat Na'i Maromak naran.”✡

Masik ema Yahudi sia namane aan, lia nia moos la sori sia

25 Emi ema Yahudi namane aan tuir Na'i Maromak Ukun-badu. Tebes. Lahan nia dadi tadak na'ak, Na'i Maromak simu emi. Mais kalo emi hakur Na'i Maromak Ukun-badu, Nia la simu emi. Hodi nunia, emi dadi nu'u ema lahoos Yahudi mak la namane aan. 26 Tuir loos, kalo ema mak la namane aan moris loos tuir Na'i Maromak Ukun-badu, Na'i Maromak simu ema nia. Hodi nunia, ema nia dadi nu'u ema Yahudi mak namane aan ti'an! Tebes. 27 Mais sintidu! Kalo ema lahoos Yahudi mak la namane aan moris loos tuir Na'i Maromak Ukun-badu, sia natudu saa? Sia natudu emikaan salan. Tan masik hori uluk emi simu Ukun-badu hodi hamane aan moos, emi hakur Ukun-badu nia.

28 Emi dadi Bei Abraham husar-binan hodi tadak hamane aan. Mais keta maneo ma'ak, lia nia nalo emi dadi Na'i Maromak eman tebes. Lale! 29 Ema mak dadi Na'i Maromak eman tebes noo tadak iha neon no laran nosi Kmalar Lulik. Ema raiklaran la tonu ema nunia sia. Na'i Maromak mak tonu sia.✡

3

Masik ema Yahudi simu Na'i Maromak mamenon moos, lia nia la sori sia

1 Arumak emi haneo ha'ak, “Kalo nunia, ema Yahudi netan sotir saa? Kalo hamane aan, netan liu nosi ema seluk ka?” 2 Tebes! Ema Yahudi netan sotir wa'in. Dala uluk, sia sotir tan Na'i Maromak boi siakaan bei uluk sia, nebee sia mak nakerek no daka Niakaan Manfatin. 3 Mais arumak emi hanoin ha'ak, ema Yahudi balu la fiar baa Na'i Maromak. Nu'unabee? Na'i Maromak la tuir Niakaan mamenon, tan ema Yahudi balu la fiar baa Nia ka? 4 Lale! Na'i Maromak nanis nala'ok Niakaan mamenon. Masik ema raiklaran hotu-hotu tolek, Na'i Maromak la naktolek! Iha Hakerek Moon noo lia nosi Na'i Maromak na'ak,

“Ema balu tula sala na'ak,
Nia nakotu lia la nodi moon.
Mais sia atu naree na'ak,
saa mak Nia dale, Nia nanis nala'ok.

✡ **2:24** Yesaya 52:5 ✡ **2:29** Hanoin Hikar Dalan Moris 30:6

Kalo ema nalo lia no Nia, sia nanis monu,
tan Nia la dale sala.”✡
5 Kalo ita ema raiklaran hatudu
lisan aat hodi hahalok kale'uk, lia nia nalore baa ema na'ak, Na'i Maromak lisan mak loos. Noo ema balu na'ak, kalo Na'i Maromak kastikar ita, Nia la moon. Sia dale nia tebes ka? Lale! 6 Sia dale nia la kona! Lia makonak mak ne'e: Na'i Maromak moon. Nia kastikar ita, la sala. Tan Nia mak kaer beran atu kastikar ema mak nalo sala iha raiklaran.
7 Arumak emi hanoin ha'ak, “Kalo ha'u kaktolek, ha'u katudu Na'i Maromak mak loos. Tan katudu Niakaan kabaas nunia, Nia sala ti'an kalo nakotu na'ak, ha'u ema mak sala.” 8 Keta hanoin nunia! Tan hanoin nunia tuir ema lian na'ak, “Ita halo aat, nebee di'ak moos mai!” Ema mak dale nunia, nanis kona kastikar. Mais ema balu dale nahaat ha'ukaan naran na'ak, ha'u mak kanorin lia nia.

La noo ema ida mak loos iha Na'i Maromak oin, tan ema hotu-hotu noo sala

9 Nu'unabee? Arumak emi haneo ha'ak, “Ita mak ema Yahudi, ita di'ak liu ema seluk ka?” Keta haneo nunia! Tan ha'u katudu baa emi ti'an ka'ak, ema hotu-hotu monu baa sala. Masik sia, ema Yahudi ka, ema seluk ka, ema hotu-hotu nalo sala. 10 Hakerek Moon na'ak,

“La noo ema mak moris loos.
Ida moos, la noo!
11 La noo ema mak natene tebes lia nosi Na'i Maromak.
La noo ema mak nakara buka Na'i Maromak.
12 Ema hotu-hotu sees ti'an nosi dalan moris mak loos.
Tan lia nia, sia la noo folin ona.
La noo ema mak natudu laran di'ak.
Ida moos, la noo!✡
13 Siakaan dalen, nuhar dois,
hanesan rate mak ema ke'e nikar.
Siakaan ibun nakonu no tolek.
Lia fuan nosi siakaan ibun,
hanesan samea rason.✡
14 Siakaan ibun nadois ema naran dei,
to'o ema seluk laran moras,
tan lia fuan mak sai nosi siakaan laran dois nia.✡
15 Sia la nata'uk no'o ema.
16 Sia baa nabee dei,
sia tokar lauk iha nia,
no nasusar ema iha nia.
17 Sia la natene moris dame malu.
Sia la natene moris nodi neon mamatek.✡
18 Sia la bele netu neon,
tan la nata'uk Na'i Maromak.”✡

19 Ita hatene ha'ak, Na'i Maromak natuun Ukun-badu Bei Musa baa ema mak musti tuir Ukun-badu nia. Tan lia nia, sia la noo krarain tenik atu naloos aan iha Na'i Maromak oin. Kalo rai falu fila, ema raiklaran hotu-hotu musti nataa baa Na'i Maromak, nebee Nia nakotu na'ak, sia sala ka, sia loos. 20 Etuk, la noo ema ida mak bele na'ak “Ha'u ne'e, ema loos, tan tuir hotu Na'i Maromak Ukun-badu.” Keta nunia! Tan Na'i Maromak Ukun-badu natudu na'ak, ita hotu-hotu hoo sala.✡

Ita musti fiar uluk baa Yesus lai, foin Na'i Maromak nafoli ita na'ak ema loos

21 Keta benar tan lia Na'i Maromak dalan atu naloos ema maksalan. Masik ita ema raiklaran hotu-hotu halo sala moos, Nia loke dalan ti'an atu naloos ita. Mais dalan nia, lahoos tan ita halo tuir Ukun-badu. Na'i Maromak Ukun-badu du'uk na'ak nunia. Niakaan mako'an uluk aan sia moos, nakerek nunia. 22 Na'i Maromak naloos ita, surak ita fiar Yesus Kristus. Nia la fihir oin, tan Nia naloos ema hotu-hotu mak fiar Yesus Kristus.✡

✡ **3:4** Kananuk Sia 51:4 ✡ **3:12** Kananuk Sia 14:1-3, 53:1-3 ✡ **3:13** Kananuk Sia 5:10, 140:4 ✡ **3:14** Kananuk Sia 10:7 ✡ **3:17** Yesaya 59:7-8 ✡ **3:18** Kananuk Sia 36:2 ✡ **3:20** Kananuk Sia 143:2; Galatia 2:16 ✡ **3:22** Galatia 2:16

23 Ita hotu-hotu halo sala. Ita
la hatene moris tuir Na'i Maro-
mak hakaran kabaas. 24 Masik
nunia moos, Na'i Maromak du'uk
natudu laran di'ak nodi nakotu
na'ak, ita la hoo sala ona. Nia
nafoli ita nunia, tan Yesus Kristus
sori nola ita nosi itakaan salan.

25-26 Na'i Maromak boi Yesus
dadi baa sera atu selu nola
itakaan tate, nodi kasu mohu
itakaan salan. Mais ita musti fiar
lia nune'e: Yesus simu itakaan
kastikar nodi naduar raan to'o
mate atu selu nola ita. Uluk,
Na'i Maromak netu neon baa ema
raiklaran salan, no nakotu atu
nalu'a lakon sala nia sia. Mais
kalo Nia la kastikar ema raik-
laran salan, Nia la moon. Tan
nunia, Nia loke dalan nebee ema
raiklaran siakaan kastikar tula
baa Yesus nodi selu nola sia.
Hodi nunia, Na'i Maromak natudu
na'ak, Nia nakotu lia nodi moon.
Kalo ema ida fiar na'ak, Yesus
selu nola nia ti'an, Na'i Maromak
nakotu na'ak, ema nia, ema loos.

27 Dadi, nunabee? Tan Na'i
Maromak simu emi, arumak emi
haneo emi bele dale wa'in ka?
La bele! Tan ita la halo sa-saa.
Na'i Maromak simu ita, lahoos tan
itakaan hahalok. Nia simu ita, tan
itakaan fiar.

28 Dale badak dei, Na'i Maromak
naloos ema raiklaran, lahoos tan
tuir Ukun-badu, mais tan fiar baa
Yesus Kristus.

29 Oras ne'e, ha'u atu kusu
nune'e: Na'i Maromak simu ema
Yahudi dei ka, Nia moos simu ema
seluk? Tebes! Nia simu ema hotu-
hotu!

30 Na'i Maromak, mesak dei.
Nia naloos ema raiklaran hotu-
hotu. Masik sia ema Yahudi ka,
lahoos Yahudi ka, Nia naloos sia
hotu-hotu, surak sia fiar baa Yesus
Kristus.✡

31 Kalo ita fiar baa Yesus Kris-
tus nunia, ne'e na'ak, ita ho'as
lakon Na'i Maromak Ukun-badu
ka? Lale! Mais ita hametis tan.

4

Knaninuk nosi Bei Abraham,
mak Na'i Maromak naloos tan nia
fiar

1 Oras ne'e, hola knaninuk hosi
ami ema Yahudi bei uluk fohon,
naran Abraham. Nia nalo saa, to'o
Na'i Maromak naloos nia?
2 Kalo Na'i Maromak naloos
Abraham, tan Abraham niakaan
hahalok du'uk, Abraham bele dale
wa'in iha ema raiklaran oin, mais
la bele dale sa-saa iha Na'i Maro-
mak oin. 3 Tuir loos, Hakerek
Moon na'ak:

"Tan Abraham fiar Na'i Maromak,
Na'i Maromak nafoli nia
na'ak, ema loos."✡

4 Ema serwisu, musti simu
kansera. Osan mak nia simu nia,
lahoos osan mak ulun foo loos baa
nia, mais osan selu kolen. 5 Ita
ema maksalan la bele halo sa-
saa nebee Na'i Maromak naloos
ita. Mais kalo ita fiar, Nia foo
loos Niakaan dadi'ak baa ita, nodi
nafoli ita na'ak, ema loos.

6 Uluk Na'i Daud nakerek nosi
ema mak neon boot. Masik sia la
nalo lia di'ak kois, Na'i Maromak
nafoli sia na'ak, ema loos. Hak-
erek nia, nune'e:

7 "Masik ema nakur Na'i Maromak
Ukun-badu moos,
Nia kasu mohu siakaan salan.
Etuk, sia neon boot!
Masik ema nalo aat,
Na'i Maromak nalu'a lakon
siakaan salan.
8 Kalo Na'i Maromak la sura ema
salan,
ema nia sotir tebes!"✡

9 Na'i Daud nakerek kedan
nunia. Mais arumak emi ha-
neo ha'ak, "Ema mak netan sotir
nunia, ema Yahudi mak namane
aan dei. Ema seluk la netan."
Hanoin nunia la kona! Tan
ita hatene ha'ak, Na'i Maromak
nafoli Abraham na'ak, ema loos,
tan Abraham fiar baa Nia. 10 Hori
hirak Na'i Maromak nafoli Abra-
ham nunia? Baa oras namane
aan ti'an ka, baa oras sei la na-
mane aan dauk? Tuir loos, Na'i

✡ **3:30** Hanoin Hikar Dalan Moris 6:4; Galatia 3:20 ✡ **4:3** Lia Uluk Fohon 15:6; Galatia 3:6
✡ **4:8** Kananuk Sia 32:1-2

Maromak nafoli Abraham na'ak, ema loos, baa oras Abraham sei la namane aan dauk.

11 Tebes! Baa oras Abraham sei la namane aan dauk, Na'i Maromak nafoli nia ti'an na'ak, ema loos. Kleu-leur lai, foin Abraham namane aan atu dadi tadak na'ak, nia ema makfiar baa Na'i Maromak. Hodi nunia, Abraham loke dalan bodik ema hotu-hotu mak fiar baa Na'i Maromak. Masik ema namane aan ka, la namane aan ka, Na'i Maromak simu sia hotu-hotu.✡ 12 Abraham moos loke dalan ti'an bodik ami ema Yahudi. Mais lahoos ami hala'ok lahan hamane aan, mais tan ami fiar Kristus, hanesan Abraham fiar Na'i Maromak baa oras nia sei la namane aan dauk.

Kalo ita fiar baa Na'i Maromak, nanis ita simu saa mak Nia nameno ti'an atu foo baa ita

13 Na'i Maromak namate menon no Abraham no niakaan husar-binan na'ak, kleu-leur raiklaran tomak dadi baa siakaan bein sasoin. Na'i Maromak nameno nunia, lahoos Abraham moris tuir Ukun-badu, mais tan Abraham fiar baa Nia. Tan lia nia, Nia nafoli Abraham na'ak, ema loos.✡

14 Kalo ita bele simu bein sasoin tan tuir Ukun-badu, ne'e na'ak, itakaan fiar baa Na'i Maromak butan dei. Na'i Maromak mamenon moos, la noo folin.✡ 15 Na'i Maromak Ukun-badu kona baa ema, foin ema nakur. Sia nakur ti'an, Na'i Maromak moos nahibu to'o kastikar sia. Mais kalo Ukun-badu la kona baa ema, ne'e na'ak, sia moos la nakur.

16 Tan lia nia, ita hatene ha'ak, itakaan fiar mak folin kaliuk. Masik ita ema Yahudi mak tuir Ukun-badu ka, ema seluk ka, Na'i Maromak nakara foo loos saa mak Nia nameno ti'an baa ita. Kalo ita fiar Nia hanesan Abraham, ita simu Niakaan mamenon. Hodi nunia, ita hotu-hotu mak fiar baa Na'i Maromak dadi Abraham husar-binan.✡ 17 Iha Hakerek Moon, Na'i Maromak nameno baa Abraham na'ak, "Ha'u kakotu ti'an, nebee o dadi bei uluk bodik ema klubun lear." Rona nola nunia, Abraham fiar baa Na'i Maromak. Na'i Maromak nia, Maromak mak bele nalo ema mak mate ti'an moris nikar. Nia moos Maromak mak bele nase'i saa mak la iha, dadi kedas.✡

18 Abraham fiar na'ak masik nia sei la noo oan dauk, Na'i Maromak atu foo husar-binan baa nia. Tan Nia fiar baa Na'i Maromak nunia, Na'i Maromak nala'ok Niakaan mamenon nia, nalo Abraham dadi "bei uluk bodik ema klubun lear." Iha Hakerek Moon, Na'i Maromak moos katak baa Abraham na'ak, "Husar-binan lear atu mai nosi o."✡ 19 Abraham fiar biit baa Na'i Maromak, masik nia du'uk katuas hela mesan ruin, no otas tinan atus ida ti'an. Feen Sara moos, ferik karin ti'an. Knotak moos, maran ti'an.✡ 20 Mais Abraham niakaan fiar la nawae. Nia la dala ida naneo na'ak Na'i Maromak la bele nala'ok Niakaan mamenon nia. Nia fiar biit baa Na'i Maromak nohuun, nodi foti-nahaas Niakaan naran. 21 Abraham fiar tebe-tebes na'ak, Na'i Maromak noo beran atu nalo tuir saa mak Nia nameno nela ti'an baa nia. 22 Tan baa nia, Hakerek Moon na'ak, "Na'i Maromak nafoli Abraham na'ak, ema loos."

23 Lia moon nia lahoos bodik Abraham mesan, 24 mais bodik ita hotu! Na'i Maromak moos nafoli ita na'ak, ema loos, surak ita fiar baa Nia mak nalo itakaan Na'in Yesus Kristus moris nikar nosi mate. 25 Yesus mate, tan itakaan salan. Hotu, Nia moris nikar atu loke dalan, nebee Na'i Maromak simu ita.✡

5

Na'i Maromak naloos ema,

✡ **4:11** Lia Uluk Fohon 17:10 ✡ **4:13** Lia Uluk Fohon 17:4-6, 22:17-18; Galatia 3:29 ✡ **4:14** Galatia 3:18 ✡ **4:16** Galatia 3:7 ✡ **4:17** Lia Uluk Fohon 17:5 ✡ **4:18** Lia Uluk Fohon 15:5 ✡ **4:19** Lia Uluk Fohon 17:17 ✡ **4:25** Yesaya 53:4-5

surak fiar baa Nia

1 Tan ita fiar baa Yesus Kristus,
Na'i Maromak nafoli ita na'ak,
ema loos. Hodi nunia, ita bele
talin malu ho Na'i Maromak, tan
itakaan Na'in Yesus Kristus loke
dalan ti'an. 2 Nia nalo nunia,
nebee ita bele simu Na'i Maromak
laran di'ak, surak ita fiar baa Nia.
Hodi nunia, itakaan fiar hetak
biit. Ita moos neon boot, tan ita
hatene ha'ak, ita bele horan Na'i
Maromak Niakaan kabaas.
3 Masik ita hetan susar oi-oik, ita
bele neon boot nohuun. Tan ita
hatene ha'ak, ita bele hanorin aan
hosi susar nia, nebee ita haterus
aan hetak biit. 4 Kalo ita haterus
aan, ita la monu baa sala. Na'i
Maromak moos neon di'ak baa
itakaan moris. Tan lia nia, ita bele
fiar ha'ak, Nia beer atu natudu
laran di'ak bei-beik baa ita. 5 Kalo
ita fiar nunia, ita la neon ki'ik ona.
Tan Na'i Maromak foo Niakaan
Kmalar Lulik baa ita, nebee ita
bele horan Niakaan dadomin boot
iha itakaan neon no laran.
6 Niakaan dadomin nia, nune'e:
natoon baa oras ita ema maksalan
la bele halo sa-saa, Na'i Maromak
boi leet ti'an atu solok Kristus mai,
nebee mate bodik ita. 7 Hanoin
di'a-di'ak! Iha raiklaran ne'e,
dala ida-idak dei ema simu mate
atu seluk belun mak moris moon.
Kalo belun nia tebe-tebes ema
laran di'ak, arumak noo ema mak
simu mate atu seluk nia. 8 Mais
Na'i Maromak dadomin lahoos
nunia. Tan oras ita sei halo sala
bei-beik moos, Kristus mate selu
nola ita ti'an.
9 Na'i Maromak naloos ita, tan
Kristus naduar raan to'o mate,
selu nola ita. Tuir loos, Na'i
Maromak nahibu ema mak noo
sala. Nia atu kastikar sia baa oras
rai falu fila. Mais tan Kristus selu
nola ita ti'an, ita la kona hahibun
nia ona.
10 Uluk, ita funu Na'i Maromak.
Mais Niakaan Oan du'uk mate,
nalo Na'i Maromak laran malirin,
to'o ita bele dame hikar ho Nia.
Liu tan tenik, Niakaan Oan moris
nikar ti'an. Baa oras rai falu fila,
Nia atu sori ita hosi Na'i Maromak
hahibun. 11 Lahoos nia dei! Ita
moos bele neon boot tan oras
ne'e ita talin malu hikar ho Na'i
Maromak ti'an. Lia nia bele dadi,
tan itakaan Na'in Yesus Kristus
mate selu nola ita.

Kalo ita hanesa Adam no Kristus, ita hetan lia manesak no lia makseluk

12 Hori uluk aan, sala moris iha
raiklaran tan ema ida nakur Na'i
Maromak ukun. Ema nia, naran
Adam. Tan Adam nalo sala, nia
mate. Hotu, ema raiklaran hotu-
hotu moos tuir nalo sala. Etuk,
sia moos musti mate, hanesan
Adam.✡ 13 Uluk aan, baa oras Na'i
Maromak sei la natuun dauk Ni-
akaan Ukun-badu, ema raiklaran
tomak nalo sala. Mais tan la noo
Ukun-badu dauk, la noo mak sura
siakaan salan. 14 Masik nunia
moos, sia hotu-hotu mate, nahuu
nosi Adam to'o Bei Musa simu Na'i
Maromak Ukun-badu. Masik sia
la nakur ukun uluk fohon mak
Adam nakur nia, sia nalo sala
seluk sia. Etuk, sia moos mate,
hanesan Adam.
Ita bele hanesa bei Adam no
Yesus Kristus mak mai nosi ikus,
tan Adam nu'u ilas ida mak
natudu Yesus ilas. Nosi siakaan
ilas ida-idak, ita hetan lia mane-
sak no lia makseluk. 15 Adam
niakaan hahalok oin seluk nosi
Yesus Niakaan hahalok. Adam
nalo sala nodi nakur Na'i Maro-
mak ukun. Tan sala nia, ema
raiklaran hotu-hotu musti mate.
Mais Ema ida tenik, naran Yesus
Kristus, nalo lia di'ak mak atu
foo loos baa ema hotu-hotu. Nia
la buka ema selu nikar Niakaan
dadi'ak nia, tan saa mak Nia nalo
nia to'o ti'an bodik ema hotu-
hotu. Hodi nunia, Na'i Maromak
natudu laran di'ak baa ema hotu-
hotu. 16 Saa mak Na'i Maromak
foo baa ita, seluk nosi saa mak
Adam nalo. Adam nalo sala, hotu
Na'i Maromak nakotu na'ak, “O
sala! O musti kona kastikar.” Mais
oras ne'e Na'i Maromak natudu

✡ **5:12** Lia Uluk Fohon 3:6

laran di'ak baa ita ti'an. Masik ita halo sala butuk bein moos, Nia naloos ita nodi nakotu na'ak, “O la sala. O la kona kastikar.” 17 Tan ema ida nalo sala, ema hotu-hotu iha raiklaran musti mate. Mais Ema ida tenik naran Yesus Kristus nalo di'ak. Dadi, ita bele simu Na'i Maromak laran di'ak mak Nia foo loos baa ita to'o naloos ita. Nosi ikus, ita moos bele moris hodi kaer ukun hamutuk ho Yesus Kristus.

18 Ema ida niakaan hahalok sala loke dalan nebee ema hotu-hotu kona kastikar nosi Na'i Maromak. Ema ida tenik Niakaan hahalok loos, loke dalan nebee Na'i Maromak naloos ema hotu-hotu no foo moris nima-nimak baa sia. 19 Kanoin nune'e: Adam nia, ema ida mak la no'uk rona Na'i Maromak to'o nakur Na'i Maromak ukun. Hotu, ema lear moos tuir nalo sala. Mais Yesus nia, Ema ida mak rona Na'i Maromak nodi nalo tuir Niakaan hakara. Hodi nunia, Nia loke dalan nebee Na'i Maromak naloos ema lear.

20 Na'i Maromak natuun Ukun-badu baa Bei Musa, nebee ema raiklaran bele natene aan na'ak, sia nalo sala wa'in. Masik ema nalo sala hetak wa'in, Na'i Maromak natudu laran di'ak liu tan tenik. 21 Uluk, a'aat mak iha ema neon laran ukun sia, to'o sia nalo sala mak nodi sia baa mate. Mais oras ne'e, Na'i Maromak mak ukun ita, nodi natudu laran di'ak baa ita. Nia naloos ita no foo moris nima-nimak baa ita, tan ita fiar baa itakaan Na'in Yesus Kristus.

6

Ita musti la'o hela itakaan salan, nebee moris loos tuir Na'i Maromak

1 Oras ne'e, ita atu dale saa tenik? Arumak emi haneo ha'ak, “Na'i Maromak kasu itakaan salan tan Nia laran di'ak. Di'ak liu halo sala bei-beik, nebee Nia hetak natudu laran di'ak baa ita.” Nunia ka? 2 La bele nunia! La kona kalo ita halo sala bei-beik. Ita se'i kotuk la'o hela itakaan salan ti'an, tan ita la talin malu ho a'aat ona. Lia nia, nu'u ita mate ti'an! Kalo ema mate ti'an, nia la bele nalo sala ona. Kalo ita la talin malu ho a'aat ona, oin nunabee ita bele moris hodi halo sala tenik? La bele!

3 Arumak, emi la hatene ha'ak, baa oras ita simu sarani, sarani nia dadi tadak na'ak, ita talin malu ho Yesus Kristus ti'an. Sarani nia moos foo tadak na'ak, ita mate hamutuk ho Nia ti'an. 4 Baa oras Kristus mate, ema nakoi Nia. Oras ita simu sarani, hanesan ita moos mate, hotu ema nakoi ita. Lia nia natetek na'ak, ita la talin malu tenik ho itakaan moris tuan ona. Mais hanoin, tan Kristus la nein iha mate fatin. Ama Maromak nodi Niakaan beran boot nalo Nia moris nikar nosi mate, no foo moris foun baa Nia. Nunia moos, Ama Maromak nodi Niakaan beran foo moris foun no lisan foun baa ita.✡

5 Ita nu'u mate hamutuk ho Yesus Kristus. Tan lia nia, nu'u ita moos moris hikar hosi mate ti'an hanesan Nia, tan ita talin malu ho Nia.

6 Uluk, ita moris tuir a'aat iha itakaan neon laran. A'aat nia mak naruka ita atu halo sala. Mais itakaan moris uluk nia mohu ti'an, nu'u ema nedi no'o baa ai karuus hamutuk ho Kristus. Oras ne'e, ita la talin malu ho a'aat nia ti'an. A'aat la kaer beran iha itakaan moris ona. Uluk, a'aat ukun ita hanesan ata. Mais oras ne'e, ita sai hosi ata ti'an. A'aat la bele ukun ita ona. 7 Kalo ema ida mate, nia la kona ukun ti'an. La noo sa-saa mak bele ukun nia atu nalo tenik sala.

8 Tan ita nu'u mate hamutuk ho Kristus, ita fiar ha'ak, ita moos moris hamutuk ho Nia. 9 Ita hatene ha'ak, Kristus moris nikar nosi mate ti'an. Oras ne'e, Nia la mate tenik ona, tan la noo beran ida kois mak bele nalo Nia mate tenik. 10 Nia mate dala ida nia

✡ **6:4** Kolose 2:12

nodi kasu mohu a'aat beran hotu-hotu. Oras ne'e, Nia moris nodi nakneter Na'i Maromak.

11 Emi ida-idak musti hafolin aan hodi dale iha neon laran du'uk ha'ak, “Ha'u nu'u kmate ti'an ko Yesus Kristus. Ha'u la ktalin malu ona ko a'aat mak uluk ukun ha'u atu kalo sala. Oras ne'e, ha'u kmoris tuir Na'i Maromak beer, tan ha'u ktalin malu ko Yesus Kristus ti'an.”

12 Keta foo leet baa a'aat iha okaan neon atu ukun o. Keta tuir okaan isin lolon beer modi malo aat. Tan nosi ikus o mate, hotu ema nakoi okaan isin. 13 Keta sera isin lolon modi malo lia mak la loos, tan lia nia sala. Mais sera baa Na'i Maromak dei, nebee Nia mak babilan o. Nu'u o mate ti'an, mais moris mikar. Modi okaan isin lolon tomak, malo lia loos bodik Na'i Maromak. 14 A'aat la bele ukun tenik o hanesan ata ona! Oras ne'e, o la moris tenik tuir Ukun-badu nebee Na'i Maromak simu o. O moris loos, tan Nia natudu laran di'ak baa o ti'an.

Ita dadi ata mak serwisu tuir itakaan ulun beer

15 Nu'unabee? Arumak emi haneo ha'ak, “Tan Ukun-badu la kona tenik baa ita ona, di'ak liu ita halo sala bei-beik, nebee Na'i Maromak hetak natudu laran di'ak baa ita!” Nunia ka? Keta hanoin nunia! 16 Kola knaninuk kosi ata no ulun. Kalo ema boi atu serwisu bodik ulun ida, ema nia musti nanono nodi serwisu tuir niakaan ulun beer. Nunia moos, emi bele boi atu tuir nabee. Boi atu hanono baa a'aat iha neon laran ka, boi atu hanono baa Na'i Maromak. Kalo boi atu hanono baa a'aat, emi dadi ata baa a'aat. Emi moos la talin malu ho Na'i Maromak. Mais kalo boi atu hanono baa Na'i Maromak, Nia simu emi no nafoli emi na'ak, ema loos.

17 Uluk, emi hanono baa a'aat iha neon laran. Mais oras ne'e, emi hanono baa hanorin loos iha neon laran mak ema nanorin baa emi ti'an. Tan baa nia, ha'u kamulak sera dodan baa Na'i Maromak.

18 Nia nasai emi ti'an nosi a'aat beran, to'o a'aat la bele ukun emi atu halo sala tenik. Oras ne'e, Na'i Maromak mak ukun emi atu halo lia loos.

19 Ha'u kdale ne'e, kodi knaninuk loron-loron nosi ata no ulun, nebee emi maus hatene ha'ukaan hakara. Uluk, emi dadi ata mak hanono baa a'aat, to'o emi sakar Na'i Maromak hodi halo lia sasobo iha Niakaan oin. Oras ne'e, emi musti dadi ata tenik. Mais emi musti hanono baa Na'i Maromak hanorin loos, to'o emi moris moos iha Niakaan oin.

20 Uluk, baa oras a'aat naruka emi halo sala, la noo ida mak naruka emi halo lia loos. Emi halo hahalok aat dei. 21 Mais ha'u atu kusu nune'e: Emi hetan folin di'ak saa hosi hahalok nia sia? La hetan! Hetan loos folin mak namoe emi dei. Tuir loos, hahalok nia folin, mak Na'i Maromak se'i kotuk baa emi.

22 Mais oras ne'e, Na'i Maromak nasai emi ti'an nosi ulun tuan nia. Emi lalika halo sala tenik. Oras ne'e, emikaan ulun foun mak Na'i Maromak. Emi musti serwisu bodik Nia. Hahalok nia folin, mak emi moris moos iha Niakaan oin, hodi hetan moris to'o nima-nimak. 23 Ema mak nalo sala, niakaan folin nodi ema baa mate, no Na'i Maromak se'i kotuk baa nia to'o nima-nimak. Mais dadi'ak mak Na'i Maromak foo loos baa ita, niakaan folin nodi ema baa moris nima-nimak hamutuk ho Nia. Ita bele simu moris nia, tan talin malu ho itakaan Na'in, Yesus Kristus.

7

Ukun-badu la kona baa ema mak mate ti'an

1 Mamaluk sia! Oras ne'e, ha'u katak baa emi mak hatene lia ukun-badu. Emi nanis hatene ha'ak, ema ukunrai ida musti tuir ukun-badu nosi ukunrai nia. Mais kalo ema nia mate ti'an, ukun-badu nia la kona baa nia ona. 2 Ha'u kola kaninuk kosi ukun-badu feen-la'en. Tuir ukun-badu feen-la'en, kalo feto ida noo la'en

ti'an, sia rua talin malu to'o mate. Mais kalo la'en mate ti'an, feto faluk nia la kona ona ukun-badu nia. Nia bele noo seluk la'en. 3 Mais tuir ukun-badu feen-la'en, kalo noo seluk la'en baa oras la'en uluk sei moris, feto nia nakur biti-kluni. Mais kalo la'en mate ti'an, ukun-badu feen-la'en la kona baa nia ona. Masik noo seluk la'en, la nakur biti-kluni.

4 Nunia moos bodik ita, mamaluk sia! Uluk ita talin malu ho Ukun-badu. Mais tan ita mate hamutuk ho Kristus ti'an, Ukun-badu nia la kona baa ita ona. Oras ne'e, ita hanesan feto kfaluk mak noo seluk la'en, tan ita talin malu ti'an ho Kristus. Nia moris nikar ti'an nosi mate, nebee ita bele moris hodi halo hahalok mak foo kneter baa Na'i Maromak.

5 Uluk, ita moris tuir itakaan hakara du'uk. Ita hatene Ukun-badu, mais ita hakur luku hodi halo sala. Hotu, Na'i Maromak se'i kotuk baa ita, tan sala nia. 6 Tebes. Uluk, ita kona Ukun-badu. Mais oras ne'e, la kona ona tan itakaan moris tuan lakon mohu ti'an. Tuir dalan tuan, Ukun-badu mak babilan ita. Mais tuir dalan foun, Na'i Maromak Kmalar Lulik mak babilan ita. Nia moos nakara nebee ita serwisu bodik Na'i Maromak.

Na'i Maromak Ukun-badu nalore a'aat iha itakaan neon laran

7 Kalo nunia, ita atu dale saa tenik? Arumak emi haneo ha'ak, “Na'i Maromak Ukun-badu nia, sala!” Lale! Kalo ha'u la katene Ukun-badu nia sia, ha'u la koran aat iha ha'ukaan neon. Ha'u kola knaninuk nosi Ukun-badu ida mak na'ak, “Keta beer hola ema sasoin.” Oin nunabee ha'u kbele katene hahalok nia sala, kalo la katene niakaan ukun-badu nia dauk? La kbele!✡ 8 Mais tan noo ukun-badu nunia, a'aat iha ha'ukaan neon laran nalo ha'u kbeer kola ema sasoin oi-oik. Kalo la noo ukun-badu mak badu lia ida, ha'u la kbeer kakur kodi kalo sala.

9 Uluk, ha'u la katene Na'i Maromak Ukun-badu dauk. Baa oras nia, ha'u kmoris koran aan ema di'ak. Kleu-leur, foin katene noo Ukun-badu mak badu lia sia. Hotu, a'aat iha ha'ukaan neon laran nakfodak sai, to'o ha'u kakur Ukun-badu nia, kodi kalo sala. 10 Tan sala nia, ha'u kfatan kona Na'i Maromak hahibun to'o mate. Ha'ukaan neon dodok tan katene ka'ak, masik ha'u karui aan atu moris tuir Ukun-badu nia moos, ha'u la kbele. Tuir loos, Ukun-badu nia musti babilan ema baa dalan moris loos. Mais bodik ha'u du'uk, Ukun-badu nia nahaat ha'u, to'o Na'i Maromak nahibu ha'u. 11 Tebes. Ukun-badu nia musti natudu dalan moris loos. Mais a'aat iha ha'ukaan neon laran tolek ha'u, to'o ha'u kanoin sala ka'ak, Na'i Maromak simu ha'u, surak moris tuir Ukun-badu. Hodi nunia, a'aat iha ha'ukaan neon laran nodi Ukun-badu atu natuun kastikar mate baa ha'u.✡

12 Kalo ohin nia emi ha'ak, “Na'i Maromak Ukun-badu nia, sala,” ha'u kataa ka'ak, “Lale! Na'i Maromak Ukun-badu nia, moon! Nia naruka loos lia mak moon, lia mak loos, no lia mak di'ak.”

13 Arumak emi haneo ha'ak, Ukun-badu mak nalo Na'i Maromak natuun kastikar mate baa ha'u ka? Lale! Masik ha'u katene ti'an Ukun-badu nia, ha'u krona baa a'aat iha ha'ukaan neon laran, to'o kalo sala. Ha'ukaan salan nia mak nalo Na'i Maromak natuun kastikar mate baa ha'u. Ukun-badu nia du'uk, di'ak, tan nalore a'aat iha itakaan neon laran. Hotu a'aat nia mak nahonu ita baa sala, to'o Na'i Maromak nahibu. Natoon baa oras Na'i Maromak nodi Ukun-badu nalore dalan moris loos, Ukun-badu nia moos nalore a'aat iha itakaan neon laran.

Lia di'ak no lia aat sakar malu iha itakaan neon laran

✡ **7:7** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:17; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:21 ✡ **7:11** Lia Uluk Fohon 3:13

14 Ita hatene ha'ak, Ukun-badu
mak Na'i Maromak natuun nosi
lale'an, mai nosi Niakaan Kmalar
Lulik. Mais ha'u ne'e, ema raik-
laran mak neon la biit. Ha'u
krona baa a'aat iha neon laran,
hotu kalo sala. Kodi nunia,
a'aat ukun ha'u, nalo ha'u baa
ata. 15 Ha'u kbenar tan ha'ukaan
lisan ne'e. Lia di'ak mak kakara
kalo, ha'u la kalo. Mais lia aat
mak la kakara kalo, ha'u kalo
luku.✡ 16 Tan lia nia, ha'u ksimu
ka'ak, Na'i Maromak Ukun-badu
nia, di'ak. 17 Tan lahoos ha'u mak
babilan aan du'uk, mais a'aat iha
ha'ukaan neon mak babilan ha'u
to'o kalo sala.
18 Ha'u katene du'uk ka'ak, la
noo lia di'ak kois iha ha'ukaan
neon. Tan ha'u ne'e, ema raik-
laran lisan aat. Masik ha'u karui
aan kalo lia di'ak moos, la kbele.
19 Ha'u kbeer kalo lia di'ak, mais
la kalo. Ha'u la kbeer kalo lia aat,
mais kalo luku. 20 Nune'e. Kalo
ha'u kalo lia aat mak la kakara
kalo, lahoos ha'u du'uk, mais tan
a'aat moris iha ha'ukaan neon.
21 Lia huun nune'e: Ha'u kakara
kalo lia di'ak, mais noo a'aat iha
ha'ukaan neon mak sakar bei-
beik. 22 Kalo ha'u kanoin kola Na'i
Maromak Ukun-badu, ha'ukaan
neon di'ak tebes. 23 Mais nu'u noo
beran iha ha'ukaan neon laran
mak nahaat ha'u. Ha'u kakara
kalo lia di'ak, mais la dadi. Nu'u
beran nia kohi nola ha'u, nodi
seten ha'u atu tuir nia. 24 Aa!
Ha'u ne'e susar tebes! See mak
bele sori ha'u nosi a'aat beran
iha ha'ukaan neon laran mak nodi
ha'u baa mate ne'e?
25 Adeei! Na'i Maromak loke
dalan ti'an atu nasai ha'u nosi
a'aat beran nia. Ha'u ksera do-
dan baa Nia, tan itakaan Na'in
Yesus Kristus bele sori ha'u! Tuir
loos, ha'u kakara moris tuir Na'i
Maromak Ukun-badu. Mais ha'u
ksusar, tan noo a'aat iha ha'ukaan
neon mak koen ha'u bei-beik atu
kalo sala.

8

Ita bele moris loos, tan talin malu ho Maromak Kmalar Lulik

1 Tan lia nia, ita bele hatene
ha'ak, Na'i Maromak la kastikar
ema mak talin malu no Yesus
Kristus! 2 Kalo ita talin malu
ho Yesus Kristus, Na'i Maromak
Kmalar Lulik foo beran baa ita
nebee bele moris loos. Kmalar
Lulik moos nasai ita hosi a'aat be-
ran iha itakaan neon laran, nebee
a'aat la ukun ita atu halo sala ona.
3 Masik ita tuir hotu Na'i Maro-
mak Ukun-badu moos, ita la bele
sai hosi a'aat beran, tan ita ema
raiklaran mak neon la biit. Mais
Na'i Maromak loke dalan nodi
solok Oan du'uk dadi ema raik-
laran nu'u ita. Ema raiklaran
seluk sia nalo sala oi-oik, mais
Yesus du'uk la dala ida nalo sala.
Hotu, Nia dadi baa sera atu kasu
mohu sala nosi ema maksalan sia.
4 Tan lia nia, ita bele moris loos
tuir Na'i Maromak Ukun-badu. Ita
la moris tuir itakaan beer du'uk
ona, mais moris tuir Na'i Maro-
mak Kmalar Lulik beer.
5 Ema mak moris tuir beer
du'uk, naneo loos lia aat. Mais
ema mak moris tuir Kmalar Lulik
beer, naneo loos lia mak nalo
Kmalar Lulik neon di'ak. 6 Ema
mak foo leet baa a'aat atu babilan
niakaan kakutak, nia la nanono
kois baa Kmalar Lulik. Nia nalo
sala mak nodi nia baa mate. Mais
ema mak foo leet baa Kmalar Lu-
lik atu babilan niakaan kakutak,
nia netan moris mak loos. Nia
moos neon noku.
7 Ema mak tuir a'aat iha neon
laran, sakar Na'i Maromak. Nia la
nanono baa Na'i Maromak ukun,
tan neon la biit. 8 Hanoin! Tan
ema mak foo leet baa a'aat iha
neon laran atu babilan nia, nanis
nia la bele nalo Na'i Maromak
neon di'ak.
9 Mais emi la moris tuir a'aat
iha neon laran ona. Kalo
tebes Kmalar Lulik mak babilan
emikaan neon, emi nanis halo lia
mak nalo Nia neon di'ak. Hanoin!
Kalo Kristus Kmalar Lulik la moris
iha ema neon, ema nia lahoos
Kristus eman. 10 Mais tan Kristus
moris iha emikaan neon ti'an,

✡ **7:15** Galatia 5:17

masik emi mate tan hahalok sala,
emikaan kmalar atu moris no Na'i
Maromak to'o nima-nimak. Lia
nia bele dadi tan Na'i Maromak
simu emi ti'an no nafoli emi
na'ak, ema loos. 11 Na'i Maromak,
mak nalo Yesus moris nikar nosi
mate. Dadi, masik ita mate ti'an,
kalo Niakaan Kmalar Lulik moris
iha itakaan neon, Nia nalo ita
moris hikar. Ne'e na'ak, Nia atu
nalo ita moris hikar, nu'u nalo
Kristus moris nikar.✡

Na'i Maromak Kmalar Lulik natudu na'ak, ita dadi baa Na'i Maromak oan

12 Nune'e, mamaluk sia! Ita ne'e
hoo tusan boot baa Na'i Maro-
mak, tan Nia fakar mohu Niakaan
dadi'ak wa'in baa ita ti'an. Oras
ne'e ita musti selu tusan nia hodi
moris tuir Niakaan hakaran. Ita la
moris tuir a'aat iha itakaan neon
laran ona. 13 Kalo ita moris tuir
a'aat iha neon laran, nanis Na'i
Maromak se'i kotuk no kastikar
ita! Mais kalo ita foo leet baa
Kmalar Lulik nadodok a'aat iha
itakaan neon laran, ita bele moris
loos.

14 Ema mak nanono baa Kmalar
Lulik babilan, sia mak Na'i Maro-
mak oan. 15 Kalo ita foo leet baa
Kmalar Lulik babilan, Nia la nalo
ita baa ata mak moris ta'uk teen.
Uluk, ita moris nunia tebes. Mais
tan ita simu Kmalar Lulik babilan,
ita dadi Na'i Maromak oan ti'an.
Na'i Maromak nanis rona ita, kalo
ita bolu Nia ha'ak, “Ama!”✡

16 Ita hatene iha neon laran
du'uk ha'ak, ita dadi Na'i Maro-
mak oan sia. Kmalar Lulik moos
natudu na'ak nunia. 17 Tan
ita dadi Na'i Maromak oan ti'an
nunia, ita nanis simu sasoin nosi
itakaan Ama. Kalo Ama Maromak
latan sasoin baa Oan Kristus, ita
moos simu bele-bele ho Kristus.
Mais sei noo lia ida tenik: Ita
moos musti hetan susar, hanesan
Kristus netan susar, nebee Na'i
Maromak foti-nahaas ita, hanesan
Nia foti-nahaas Kristus.✡

Nosi ikus Na'i Maromak foti-nahaas nodi foo kabaas baa ita

18 Tuir ha'u, susar mak ita hetan
baa oras ne'e, oan ida dei kalo ita
sura-hanesa no kabaas mak Na'i
Maromak nameno atu foo baa ita.
19 Raiklaran no sasoin hotu-hotu
mak Na'i Maromak nase'i ti'an, sei
hei-hein saa mak Nia atu natudu
baa Niakaan oan sia. 20 Uluk
aan, raiklaran no sasoin hotu-
hotu kona kastikar to'o sia la no
folin. Lia nia, lahoos siakaan beer,
mais tan Na'i Maromak natuun
kastikar nunia. Masik nunia
moos, sia sei neo-neon baa,✡ 21 tan
Na'i Maromak nameno atu sori
sia nosi mate. Hotu, Nia atu
foo kabaas baa sia, hanesan Nia
nameno foo baa Niakaan oan sia.
22 Ita hatene ha'ak, iha raik-
laran ne'e noo susar lear. Hori
uluk aan to'o oras ne'e, raiklaran
no sasoin hotu-hotu nahoron tan
moras nodi neo-neon baa hotu-
hotu atu dadi foun. Sia, nu'u
feto mak nahoron tan moras nodi
neo-neon atu nahoris. 23 Lahoos
raiklaran no sasoin mesan dei
mak neo-neon, mais ita hotu. Na'i
Maromak foo uluk Kmalar Lulik
baa ita. Mais ita sei neo-neon
nebee Na'i Maromak moos foti ita
dadi baa Niakaan oan, nodi sori
itakaan isin lolon nosi a'aat hotu-
hotu.✡

24 Baa oras ita fiar baa Yesus atu
sori ita, Na'i Maromak moos na-
meno atu foti ita nalo baa Niakaan
oan. Mais oras ne'e, ita sei neo-
neon, tan sei la dadi dauk. Ema
neo-neon baa lia mak dadi ti'an
ka? Lale! Kalo ema ida naree lia
ida mak dadi ti'an, nia lalika neo-
neon ona. 25 Mais kalo ita sei neo-
neon baa lia ida mak sei la dadi
dauk, ita musti haterus aan hodi
hein bei-beik.

26 Oras ita sei hein, Kmalar
Lulik tulun ita, tan itakaan neon
la biit no ita la hatene hamulak
tuir loos. Masik ita hamuu loos
iha neon laran tan la hatene atu
hamulak hodi lia fuan saa, Kmalar
Lulik namulak seluk ita. 27 Na'i
Maromak natene hotu-hotu mak

✡ **8:11** 1 Korintus 3:16 ✡ **8:15** Markus 14:36; Galatia 4:6 ✡ **8:17** Galatia 4:5-7 ✡ **8:20** Lia Uluk Fohon 3:17-19 ✡ **8:23** 2 Korintus 5:2-4

ita beer hamulak iha neon laran. Nia moos natene Kmalar Lulik beer, tan manesak no Niakaan beer. Tan lia nia, Nia natene lia hotu-hotu mak Kmalar Lulik beer namulak bodik ita ema makfiar. Saa mak Kmalar Lulik namulak, nanis kona baa Na'i Maromak beer.

28 Ita hatene ha'ak, Na'i Maromak nalo hotu-hotu dadi di'ak bodik ema mak nadomi Nia no boi kedan atu tuir Niakaan hakara. 29 Hori uluk aan, Nia natene see mak atu dadi baa Niakaan oan. Nia moos boi nola sia nebee siakaan lisan dadi hanesan Niakaan Oan Kristus. Kristus nia, mak oan ulun. Rumak sia, mak alin. 30 Ema mak Na'i Maromak boi kedan, Nia bolu nola sia atu dadi baa Niakaan oan. Ema mak Nia bolu nola ti'an, Nia nafoli sia na'ak ema loos. Ema mak Nia naloos ti'an, nosi ikus Nia moos foti-nahaas nodi foo kabaas baa sia.

Na'i Maromak nadomi ita tebetebes

31 Oras ne'e, ita atu dale saa tenik nosi lia nia sia? Kalo Na'i Maromak nariik nosi ita, see mak bele sakar ita? La noo! 32 Na'i Maromak la natoos Oan du'uk, mais latan nebee mate dadi sera atu tulun ita hotu-hotu. Tan Nia la natoos Oan nunia bodik ita, ita bele hatene ha'ak, Nia moos atu foo di'ak hotu-hotu baa ita. Tebes.

33 Arumak emi haneo ha'ak, sei noo ema mak bele tula sala baa ita ka? La noo! La noo ema ida mak bele tula sala baa ita, tan Na'i Maromak boi nola ita ti'an. Nia du'uk nafoli ita na'ak, ema loos. 34 Arumak emi haneo ha'ak, sei noo ema mak bele dale na'ak, Na'i Maromak musti kastikar ita ka? La noo! Na'i Maromak la kastikar ita ona, tan Nia boi ita ti'an, no Yesus Kristus mate selu nola ita. Liu tan tenik, Na'i Maromak nalo Yesus moris nikar, hotu foti Nia nebee nabesi aan baa fatin kneter kaliuk iha Na'i Maromak sorin kwana. Iha nia, Yesus namulak bodik ita.

35 Arumak emi haneo ha'ak, noo ema mak bele seten Kristus to'o Nia la nadomi ita tenik ka? La noo! La noo ida kois mak bele! Masik ita hetan susar ka, mukit ka, salaen ka, la noo tais ka, dinu ka, ema atu no'o ita ka, Kristus nadomi ita nohuun. La noo ida kois mak bele taa kotu ita nosi Niakaan dadomin! 36 Hakerek Moon na'ak,

"Ema buka dalan atu no'o ita,
tan ita Na'i Maromak eman.
Sia nalo ita,
nu'u bibi malae mak ema nodi baa no'o."✡

37 Masik ita hetan susar oin nunabee moos, ita sai luku tan Kristus nadomi ita.

38 Ha'u kfiar nune'e: la noo ida kois mak bele saseni Na'i Maromak to'o Nia la nadomi ita. Ita moris ka, ita mate ka, Nia nadomi nohuun. Makbukar lale'an ka, diabu ka, makaer beran seluk ka, la noo ida mak bele seten Na'i Maromak to'o Nia la nadomi ita. Masik baa oras ne'e ka, baa loron ikus ka, la noo. 39 La noo ida iha lale'an, la noo ida iha raiklaran. Nosi sasoin hotu-hotu mak Na'i Maromak nase'i moos, la noo ida mak bele sasa fa'e ita nosi Na'i Maromak dadomin, tan ita talin malu ti'an ho itakaan Na'in Yesus Kristus.

9

Paulus neon susar, tan niakaan ema Yahudi wa'in la fiar baa Kristus

1 Ita mak talin malu ho Kristus, dale mak loos dei. Dadi, saa mak ha'u kdale ne'e, lia mak loos no tebes. Ha'u la kbosok. Ha'u moos koran iha neon laran ka'ak, Kmalar Lulik mak babilan ha'ukaan dalen ne'e. 2-3 Nune'e: koran susar todan baa oras kanoin kola ha'ukaan ema Yahudi* du'uk, tan kakara nebee sia moos talin malu no Kristus. Mais sia wa'in la fiar.

✡ **8:36** Kananuk Sia 44:23 * **9:2-3** Ema klubun *Yahudi* nia, manesak no ema klubun Isra'el. Sia nein iha rai Isra'el no fatin seluk sia.

Kalo ha'u kbele kona kastikar
tan seluk sia, ha'u kadi'a aan
simu. Masik Na'i Maromak sasa
fa'e ha'u kosi Kristus moos, ha'u
ksimu, surak ha'ukaan ema sia
talin malu no Kristus. 4 Tuir
loos, sia ema klubun ida mak sotir
tebes. Sia mak Na'i Maromak foti
baa Niakaan oan sia hori uluk
aan. Nia natudu Niakaan beran
maka'as baa sia. Nia namate
mamenon oi-oik no sia. Nia foo
Niakaan Ukun-badu baa sia, no
nameno atu natudu laran di'ak
baa sia. Sia mak natene lo'u-
sudur baa Na'i Maromak nodi
naliku Nia.✡ 5 Sia moris nosi
itakaan bei uluk, mak Bei Abra-
ham, Bei Isak, no Bei Yakob.
(Sia nola naran 'Isra'el' nosi Bei
Yakob naran foun.) Kristus moris
nosi siakaan husar-binan. Kristus
moos Maromak mak ukun hotu-
hotu. Ita tonu-haboot Nia to'o
nima-nimak. Loos!✡

6 Mais ema Yahudi wa'in sei
la fiar dauk baa Kristus. Masik
nunia moos, ema la bele na'ak
Na'i Maromak la nala'ok Niakaan
mamenon baa sia. Keta haneo
ha'ak, ema hotu-hotu mak moris
nosi Bei Isra'el, Na'i Maromak
nafoli sia na'ak, Niakaan ema.
7 No keta haneo ha'ak, ema hotu-
hotu mak moris nosi Bei Abra-
ham, Na'i Maromak nafoli sia
na'ak, Niakaan ema. Tan Na'i
Maromak katak baa Bei Abraham
na'ak, “Okaan husar-binan mak
Ha'u katene, ne'e mak, husar-
binan mak moris nosi okaan oan
Isak dei.”✡

8 Lia ne'e na'ak, hori uluk to'o
baa oras ne'e, lahoos Bei Abraham
husar-binan hotu-hotu mak dadi
baa Na'i Maromak eman. Hela
mesan husar-binan mak Nia boi
ti'an tuir mamenon. 9 Tan Na'i
Maromak namate menon baa Bei
Abraham na'ak, “Takseer tinan
oin Ha'u kmai kikar, baa oras
nia okaan feen Sara nahoris oan
mane ida ti'an.”✡

10 Lahoos nunia dei. Itakaan bei
Isak no feen Ribka moos nahoris
oan karuak. 11-12 Oa karuak nia
sia sei la moris dauk, sei la natene
dauk lia di'ak no lia aat, mais Na'i
Maromak katak kedan baa Ribka
nosi oan karuak nia sia na'ak,
“Maun atu serwisu bodik alin.”
Hodi nunia, Na'i Maromak nalore
na'ak, kalo Nia boi nola ema ida
ti'an, Nia natene nanis atu nodi
ema nia nala'ok serwisu saa. Na'i
Maromak boi kedan alin nia atu
dadi Niakaan ema. Nia la nein
naree alin nia atu nalo saa, tan
Nia natene kedan ti'an.✡ 13 Iha
Hakerek Moon Na'i Maromak dale
nosi oa karuak nia na'ak,

“Ha'u kboi Yakob,
Ha'u kdudu Esau.”✡

14 Dadi, ita atu ha'ak saa
tenik? Arumak emi haneo ha'ak,
“Na'i Maromak nakotu lia la nodi
moon.” Lale! 15 Uluk aan Na'i
Maromak katak baa Bei Musa
na'ak,

“Ha'u du'uk mak kboi ema mak
Ha'u kdodan.
Ha'u du'uk mak katudu ema
mak Ha'u kadomi.”✡

16 Dadi, Na'i Maromak dodan
ema, la titu nosi ema neon laran,
lale ema niakaan hahalok, mais
nahuu nosi Na'i Maromak laran
du'uk. 17 Iha Hakerek Moon, Na'i
Maromak dale baa Na'in Mesir
na'ak, “Ha'u kfoti o dadi baa
na'in, tan ha'u kakara kodi o atu
matudu Ha'ukaan beran baa ema
lear. Hodi nunia, ema iha raik-
laran tomak foti-naboot Ha'ukaan
naran.”✡

18 Dadi, kalo Na'i Maromak beer
natudu dodan baa ema ida, Nia
nalo luku. Kalo Nia beer nalo ema
ida neon monas, Nia moos nalo
luku.✡

Na'i Maromak boi ema tuir Niakaan hakara

19 Arumak emi dale sakar
ha'ak, “Kalo Na'i Maromak nakotu
kedan hotu-hotu ti'an, to'o la noo
ema ida mak bele sakar Niakaan
kakotun, tan saa Nia sei tula

✡ **9:4** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 4:21, 14:22 ✡ **9:5** Lia Uluk Fohon 32:22-32 ✡ **9:7** Lia Uluk Fohon 21:12 ✡ **9:9** Lia Uluk Fohon 18:10 ✡ **9:11-12** Lia Uluk Fohon 25:23 ✡ **9:13** Maleaki 1:2-3 ✡ **9:15** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 33:19 ✡ **9:17** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 9:16 ✡ **9:18** Hanoin Hikar Dalan Moris 7:7-9

sala baa ita? Ne'e na'ak, Na'i Maromak la moon."

20 Kalo o manoin nunia, ha'u kataa o ka'ak, "O maneo o ne'e see?! O bele dale sakar Na'i Maromak ka?" Keta nunia, tan Hakerek Moon na'ak, "Kalo ema ida nase'i buat ida, buat nia bele nusu fila baa ema mak nase'i nia na'ak, 'Tan saa o malo ha'u nune'e?'"✡ 21 Ha'u kola knaninuk kosi ema mak nalo sasanan rai. Nodi rai fu'ak ida, nia bele boi atu nalo hanek molen to'o ema mose. Nia moos bele boi atu nalo baa sasanan te'in mak la no folin. Nia nalo tuir niakaan hakara dei.

22 Nunia moos, Na'i Maromak. Nia noo beran atu nalo tuir Niakaan hakara du'uk. Nia bele boi atu natudu Niakaan hahibun no Niakaan beran baa ema mak nalo aat, tan ema nia sia fatan kona kastikar to'o welon. Mais Nia moos bele boi atu netu neon no ema mak nalo aat. 23 Nia nalo nunia atu natudu Niakaan dodan baa ema balu, tan Nia boi sia kedan atu foti-nahaas sia nodi foo kabaas baa sia. 24 Ita ne'e, mak Nia boi kedan ti'an atu dadi baa Niakaan ema. Ita ne'e, balu hosi ema Yahudi, balu tenik hosi ema klubun seluk sia. 25 Uluk, Maromak nodi mako'an Hosea atu nakerek nosi ema lahoos Yahudi na'ak,

"Ema mak uluk lahoos Ha'ukaan ema,
Ha'u kakara bolu sia ka'ak,
'Emi ne'e, Ha'ukaan ema.'
Ema mak uluk Ha'u la kadomi,
Ha'u kakara bolu sia ka'ak,
'Emi ne'e, ema mak Ha'u kadomi.'"✡

26 Nia moos nakerek na'ak,

"Noo fatin ida mak uluk
Na'i Maromak katak baa ema na'ak,
'Emi ne'e, lahoos Ha'ukaan ema!'
Oras ne'e, Na'i Maromak simu sia na'ak,
'Emi ne'e, Ha'ukaan oan!'"✡

Maromak Mak Moris dale nunia, tan Nia dodan ema lahoos Yahudi sia.

27 Dala ida, Maromak mako'an ida seluk, naran Yesaya, katak nosi ema klubun Isra'el na'ak,

"Masik ema Isra'el dadi klubun ida
mak wa'in hanesan raihenek iha tasi tehen moos,
Na'i Maromak atu sori nola sia na'in hira dei
nosi siakaan salan.
28 Na'i Maromak Niakaan oras to'o ti'an atu nakotu lia baa raiklaran tomak.
Nia la nein ti'an, mais atu nakotu lai-lais ona."✡

29 Uluk aan, Yesaya moos katak nosi ema Yahudi na'ak nune'e:

"Ita ne'e sotir,
tan Maromak Mak Beran Kaliuk
nabusik itakaan husar-binan balu netan moris.
Kalo lahoos nunia,
ita mohu ti'an,
hanesan ema kota Sodom no Gomora."✡

Dalan moris bodik ema Isra'el mak se'i kotuk baa Na'i Maromak

30 Dadi, ita atu ha'ak saa? Ita hatene ha'ak, uluk ema lahoos Yahudi sia la nanono baa Na'i Maromak. Mais oras ne'e, Na'i Maromak naloos sia ti'an tan fiar Yesus Kristus. 31 Mais ema Yahudi sia sei la fiar. Sia madinas tuir Ukun-badu nodi neo-neon Na'i Maromak atu naloos sia. Mais la dadi falik.

32-33 Tan saa la dadi nunia? Tan sia la fiar baa Yesus, mais sia narui aan tuir Ukun-badu nebee Na'i Maromak naloos sia. Sia narui aan no lahan Yahudi, mais nu'u la naree Maromak iha siakaan oin to'o sidi ain baa "fatuk sasidin" iha dalan klaran. Yesaya katak lia nia ti'an iha Hakerek Moon na'ak,

"Sintidu!
Tan Ha'u krai Ema ida iha Foho Sion,
iha kota Yerusalem.
Ema nia nu'u fatuk sasidin ida,

✡ **9:20** Yesaya 29:16, 45:9 ✡ **9:25** Hosea 2:23 ✡ **9:26** Hosea 1:10 ✡ **9:28** Yesaya 10:22-23 ✡ **9:29** Yesaya 1:9

mak ema sidi ain kona baa.
Ema wa'in nakloti
tan fatuk nia.
Mais ema mak fiar baa Nia,
la neon ki'ik kedan."

Fatuk nia, mak Yesus. Mais ema Isra'el sia dudu sai Nia. Nu'u sia sidi ain nodi nakloti tan fatuk nia.✡

10

1 Mamaluk sia! Ha'ukaan neon ain, beer bodik ema Yahudi nune'e: Ha'u kakro'an kodi neon no laran, nebee sia foo leet baa Na'i Maromak atu sori sia nosi sala. Kalo dadi nunia, foin ha'u neon di'ak.
2 Ha'u katak kasain ka'ak, sia madinas tebes buka Maromak. Mais sia la natene dalan mak loos
3 nebee Na'i Maromak naloos sia. Sia na'in loke dalan du'uk, tan la no'uk rona baa Nia.
4 Kalo ema buka nebee Na'i Maromak naloos sia tan sia tuir Ukun-badu, lia nia la to'o dauk. Mais fiar baa Kristus, foin tetuk. Tan Na'i Maromak naloos ema hotu-hotu mak fiar baa Kristus.

Na'i Maromak beer sori ema Yahudi no ema lahoos Yahudi

5 Uluk, Bei Musa natudu dalan nebee Na'i Maromak naloos ema, surak halo tuir Niakaan Ukun-badu hotu-hotu. Nia nakerek na'ak, "See mak tuir Ukun-badu hotu-hotu atu netan moris mak loos."✡
6 Mais oras ne'e Na'i Maromak natudu dalan seluk ti'an nebee naloos ema, surak fiar baa Yesus Kristus. Dalan nia, iha ti'an. Tan Hakerek Moon na'ak, "Lalika husu ha'ak, 'See mak bele sa'e baa lale'an?'" (Lia fuan nia isin na'ak, "Ita ema raiklaran musti sa'e baa lale'an atu bolu Kristus, nebee namaan aan tuun atu sori ita ka?") 7 Hakerek Moon moos na'ak, "Lalika husu ha'ak, 'See mak atu tuun baa kuak naraka, baa ema maten fatin nia?'" (Lia fuan nia isin na'ak, "Ita ema raiklaran musti tuun baa hasa'e hikar Kristus nosi mate, nebee sori ita ka?")
8 Lahoos nunia! Ita lalika sa'e baa lale'an, lale tuun baa naraka, atu buka Maksorin. Tan Hakerek Moon na'ak, "Maromak Manfatin kre'is baa o, tan iha okaan ibun no neon ti'an." Manfatin nia mak ita hodi katak baa ema ha'ak, "Kalo o makara buka Maksorin, fiar baa Kristus dei!"✡ 9 Kalo o katak sain modi ibun du'uk ma'ak, 'Yesus Kristus, ha'ukaan Na'in,' no fiar modi neon no laran ma'ak, Na'i Maromak nalo Yesus moris nikar ti'an nosi mate, Na'i Maromak nanis sori o nosi okaan salan. 10 Kalo fiar modi neon, Na'i Maromak nanis naloos o. Kalo katak sain modi ibun ma'ak, 'Yesus Kristus, ha'ukaan Na'in', Na'i Maromak nanis sori o nosi okaan salan. 11 Hakerek Moon na'ak, "Ema mak fiar baa Na'i Maromak la neon ki'ik kedan, tan hotu-hotu mak Na'i Maromak nameno ti'an, Nia nanis nalo dadi."✡
12 Ema Yahudi no ema lahoos Yahudi manesak, tan Na'in ida dei bodik ema klubun hotu-hotu. Nia moos beer fakar laran di'ak bodik ema hotu-hotu mak nusu tulun baa Nia. 13 Ita hatene lia nia tan Hakerek Moon na'ak, "Ema hotu-hotu mak nusu tulun baa Na'i Maromak, Nia nanis sori sia."✡
14 Mais kalo ema sei la natene Nia dauk, oin nunabee sia bele nusu tulun baa Nia? La bele! Kalo sia sei la rona lia nosi Nia dauk, oin nunabee sia bele fiar baa Nia? La bele! Kalo sei la noo mak baa katak lia nosi Nia baa sia, oin nunabee sia bele rona Niakaan lia nia? La bele! 15 Kalo sei la noo mak solok ema dauk, oin nunabee ema bele baa katak Niakaan lia baa sia? La bele! Tan Hakerek Moon na'ak, "Ema mak nodi lia di'ak mai, niakaan mamain nia kabaas basuk!"✡
16 Mais emi hatene ti'an ha'ak, noo ema Isra'el balu mak la no'uk rona Lia Di'ak. Maromak mako'an Yesaya nakerek na'ak,

✡ **9:32-33** Yesaya 28:16 ✡ **10:5** Ukun-badu Na'ilulik 18:5 ✡ **10:8** Hanoin Hikar Dalan Moris 30:12-14 ✡ **10:11** Yesaya 28:16 ✡ **10:13** Yoel 2:32 ✡ **10:15** Yesaya 52:7

“Ama Maromak!
Ema sia la no'uk fiar Ama Manfatin
mak sia rona ti'an nosi ami!”✡
17 Ema musti rona uluk lia nosi Kristus, foin sia bele fiar. Musti noo ema mak katak uluk Niakaan lia nia baa sia, foin sia bele rona.
18 Ha'u kusu kokon nune'e: arumak emi hanoin ha'ak, ema Isra'el sia la dala ida rona nosi lia Kristus ka? Sia rona nanis ti'an! Tan Hakerek Moon na'ak,
“Maromak mako'an siakaan lia mamenon
keke lema raiklaran tomak ti'an.
Siakaan lia fuan
to'o raiklaran lidun no sikun sia ti'an.”✡
19 Ha'u atu kusu tenik lia ida ka'ak, “Ema Isra'el sia natene Na'i Maromak dalan, ka lale?” Sia nanis natene! Bei Musa nakerek uluk nosi lia nia ti'an. Baa oras nia, Na'i Maromak katak baa ema Isra'el na'ak,
“Ha'u atu kalo lia di'ak
bodik ema klubun seluk sia.
Tan lia nia, emi atu hirus.
Ha'u atu kalo lia di'ak
bodik ema mak emi temi ha'ak kakutak tomak.
Tan lia nia, emi atu ruun ne'an.”✡
20 Nosi ikus, Bei Yesaya moos nakerek malorek nosi ema lahoos Yahudi na'ak,
“Noo ema mak uluk la buka Ha'u,
mais oras ne'e sia nasoru nola Ha'u ti'an.
Noo ema mak uluk la nusu atu naree Ha'u,
mais oras ne'e Ha'u katadu aan baa sia ti'an.”✡
21 Mais Na'i Maromak katak nosi ema Isra'el nune'e:
“Loron-kalan Ha'u kein ema Isra'el sia mai baa Ha'u.
Ha'u kbeer simu sia kodi liman rua.
Mais sia la no'uk mai.
Sia la nanono baa Ha'u nodi sakar Ha'u.”✡

11

Na'i Maromak dodan ema Isra'el sia
1 Arumak emi haneo ha'ak, “Tan ema Isra'el sia la nanono baa Na'i Maromak, etuk Nia dudu sai sia ti'an.” Nunia ka? Lale! Tan ha'u du'uk, ema Isra'el. Ha'u ne'e, kosi uma huun Benyamin. Benyamin aman, naran Isak. Isak aman, naran Abraham. Abraham nia, mak ema Isra'el hotu-hotu siakaan bei uluk fohon.✡ 2 Na'i Maromak la dala ida dudu sai ema Isra'el mak Nia boi kedan hori uluk aan. Emi sei hanoin lia nosi Maromak mako'an Elia ka? Nia naksuhuk baa Na'i Maromak, nodi nakro'an nebee Na'i Maromak kastikar ema Isra'el sia 3 na'ak,
“Ama Maromak! Ema ne'e sia no'o mohu Ama mako'an sia
mak Ama solok mai.
Sia moos sobu karin taroman
mak ema nodi lo'u-sudur baa Ama.
Nosi Ama mako'an hotu-hotu,
ha'u kmesan dei mak sei moris.
Mais ema moos buka dalan
atu no'o ha'u!”✡
4 Mais Na'i Maromak nataa Elia na'ak, “O dale nia, la kona! Sei noo ema rihun hitu mak lo'u-sudur baa Ha'u. Sia naterus aan bei-beik no la lo'u baa ai'oi lulik Ba'al.”✡
5-6 Nunia moos, baa oras ne'e. Lahoos ema Yahudi hotu-hotu se'i kotuk baa Na'i Maromak. Sei noo amikaan ema balu mak Na'i Maromak boi ti'an atu sori, tan Nia nakara natudu laran di'ak baa ami. Kalo Nia nokbiit natudu laran di'ak nodi sori ami tan amikaan hahalok di'ak, ne'e na'ak, Nia la boi atu sori ami. Tan kalo ema nokbiit natudu laran di'ak, ne'e na'ak nia la boi atu nalo nunia.✡ 7 Lia rohan nune'e: ema Yahudi wa'in buka dalan atu di'a-di'ak no Na'i Maromak. Balu

✡ **10:16** Yesaya 53:1 ✡ **10:18** Kananuk Sia 19:5 ✡ **10:19** Hanoin Hikar Dalan Moris 32:21 ✡ **10:20** Yesaya 65:1 ✡ **10:21** Yesaya 65:2 ✡ **11:1** Filipi 3:5 ✡ **11:3** 1 Na'i Isra'el Sia 19:10, 14 ✡ **11:4** 1 Na'i Isra'el Sia 19:18 ✡ **11:5-6** Hanoin Hikar Dalan Moris 7:7-8

netan dalan, tan sia mak Na'i
Maromak boi kedan ti'an. Mais
wa'in la netan dalan, tan neon
monas to'o sia la nanono Na'i
Maromak. 8 Hakerek Moon na'ak,
“Na'i Maromak foo baa sia,
matan mak la bele naree,
tilun mak la bele rona,
no kakutak tomak mak la bele
nanoin.
Tan baa nia, sia la natene
lia loos to'o baa ohin
loron ne'e moos.”✡
9 Na'i Daud moos nakerek nosi
lia ema Yahudi na'ak,
“Habusik sia nadahur iha siakaan
fatin du'uk.
Siakaan dahur nia atu kesi fila
sia,
tan sia naneo hotu-hotu
di'ak.
No siakaan sasoin du'uk atu
nalo sia sidi ain.
10 Habusik siakaan matan
nakukun,
to'o sia la titu-naree sa-saa!
Habusik sia natiu naha todan bei-
beik,
to'o siakaan kotuk ruin tu'an
kato'uk!”✡

Na'i Maromak nakara sori ema hotu-hotu

11 Ema Yahudi sia sidi ain tan
la fiar baa Yesus. Tebes. Mais
ha'u atu kusu nune'e: Sia nakloti
to'o la bele nadeer tenik ka? Lale!
Mais tan sia la no'uk nanono baa
Na'i Maromak, siakaan salan nia
loke dalan nebee Na'i Maromak
simu ema seluk. Na'i Maromak
nalo nunia, nebee ema Yahudi sia
laran moras, hotu sia fila nikar
baa Nia. 12 Malorek ti'an na'ak,
ema Yahudi sia se'i kotuk baa lia
mak di'ak. Mais tan siakaan salan
nunia, ema seluk nosi raiklaran
tomak bele noran Na'i Maromak
laran di'ak. Ne'e na'ak, ema
Yahudi sia lakon boot. Ema lahoos
Yahudi sia sotir boot. Mais nosi
ikus, kalo ema Yahudi sia moos
fila nikar di'a-di'ak no Na'i Maro-
mak, ne'e mak di'ak kaliuk!

13 Oras ne'e, ha'u katak baa emi
mak lahoos Yahudi sia. Na'i Maro-
mak solok ha'u hanesan Kristus
klosan bodik emi. Ha'u kaka'as
aan kodi kala'ok serwisu kabaas
ne'e, 14 tan kaneo kalo ha'u
kala'ok di'a-di'ak serwisu ne'e
bodik emi mak lahoos Yahudi,
arumak ha'ukaan ema Yahudi
du'uk laran moras, to'o balu netan
moris tan fila nikar baa Na'i Maro-
mak. 15 Baa oras Na'i Maromak
dudu sai ema Yahudi sia, Nia loke
dalan nebee ema seluk bele tama
dadi baa Niakaan ema. Mais
nosi ikus, kalo ema Yahudi sia
fila nikar baa Na'i Maromak, lia
nia kabaas kaliuk, nu'u sia moris
nikar nosi mate!

16 Kalo ema sera to'os isin uluk
fohon baa Na'i Maromak, ne'e
na'ak, to'os isin hotu-hotu dadi
baa Na'i Maromak Niakaan. Kalo
ema mak nalo tubi, sera tubi uluk
fohon, tubi hotu-hotu dadi baa
Na'i Maromak Niakaan. Kalo ema
sera ai abut ida, ai sorun hotu-
hotu moos dadi baa Na'i Maromak
Niakaan.

17 Ha'u kanesa ema Yahudi baa
ai huun saitun ida mak Na'i Maro-
mak kuda iha to'os laran. Nunia
moos, kanesa emi mak lahoos
Yahudi sia baa ai saitun fuik iha
to'os luan. Na'i Maromak taa kotu
ai sorun balu iha to'os laran nia,
hotu Nia taa nola ai fuik sorun
balu, tubir baa ai huun iha to'os
laran nia. Hodi nunia, sorun
nosi ai huun iha to'os luan, simu
nola moris nosi ai huun iha to'os
laran. Ne'e na'ak, Na'i Maromak
foo moris baa ema Yahudi bele-
bele no emi mak lahoos Yahudi.
18 Mais sintidu! Keta kakaku aan
haneo ha'ak, emi hosi luan nia
di'ak liu ai sorun mak to'os na'in
taa kotu iha to'os laran nia! Kalo
atu maksa'ek aan, keta malu'a tan
o ne'e sorun loos dei! Lahoos o
mak malo ai huun nia biit, mais
abut mak nalo biit.

19 Arumak o ma'ak, “Na'i Maro-
mak taa kotu sorun ida nosi ai
huun mak moris iha Niakaan
to'os laran, nebee tubir nikar ha'u
baa, nodi seluk sorun tuan nia.”
20 Tebes. Mais keta malu'a ma'ak,
Na'i Maromak taa kotu sorun nia

✡ **11:8** Hanoin Hikar Dalan Moris 29:4; Yesaya 29:10 ✡ **11:10** Kananuk Sia 69:23-24

sia tan sia la fiar baa Yesus. O bele seluk sia, tan fiar baa Nia. Tan lia nia, o la bele kakaku aan! Di'ak liu, daka aan! Keta malo oi-oik. 21 Ema Yahudi sia nu'u sorun isin mak tubu uluk iha to'os laran. Mais Na'i Maromak la nabusik sia naterus aan kleur iha nia. Dadi, kalo o la fiar baa Yesus nohuun, keta maneo ma'ak Na'i Maromak atu nabusik o materus aan iha nia!

22 Hanoin di'a-di'ak! Na'i Maromak laran di'ak. Mais Nia moos laran moon. Nia natene natuun kastikar todan baa ema mak la nanono no se'i kotuk baa Nia. Bodik emi mak lahoos Yahudi sia, Na'i Maromak natudu laran di'ak surak emi moris talin malu bei-beik ho Nia, nebee bele simu Niakaan dadi'ak nia. Kalo emi la moris nunia, Nia nanis taa kotu emi nosi Niakaan ai huun. 23 Kalo ema Yahudi sia nalo neon aat hotu fiar baa Yesus, nanis Na'i Maromak tubir nikar sia baa ai huun isin nia. Tan Nia mak noo beran atu nalo nunia! 24 Mais emi mak lahoos Yahudi sia, nu'u sorun nosi saitun fuik mak uluk tubu karin iha to'os luan. Na'i Maromak boi nola emi nodi tubir baa ai huun saitun mak Nia kuda iha to'os laran. Kalo Na'i Maromak nalo nunia bodik emi mak lahoos Yahudi, saa tenik bodik ema Yahudi. Kabaas kaliuk kalo Nia tubir nikar sia baa siakaan ai huun du'uk.

Nosi ikus, Na'i Maromak atu sori ema Yahudi sia

25 Mamaluk iha Roma sia! Emi musti hatene lia ne'e mak uluk sei lia subar. Mais kalo hatene ti'an, keta kakaku aan hodi haneo ha'ak, emi matenek. Lia subar nia nune'e: oras ne'e, ema Yahudi sia neon monas no la no'uk fiar baa Yesus. Mais la nunia bei-beik. Tan kalo ema seluk hotu-hotu fiar baa Yesus ti'an, ema Yahudi sia moos fiar baa Nia. 26 Kalo oras nia to'o ti'an, Na'i Maromak atu sori ema Yahudi hotu-hotu. Na'i Maromak du'uk katak kedan nunia ti'an iha Hakerek Moon na'ak,

"Kalo niakaan oras to'o ti'an,
Maksorin ida atu mai
nosi Foho Sion iha kota Yerusalem.
Oras ne'e, Isra'el husar-binan
sia la nanono baa Ha'u.
Oras ne'e, sia se'i kotuk
baa Ha'u.
Mais kalo ema nia to'o
mai ti'an, Nia atu
namoos siakaan neon.✡
27 Hotu, Ha'u kasu mohu siakaan
salan,
tan uluk kamate menon ko sia
nunia."✡

28 Sura oras ema Yahudi sia dudu Yesus Manfatin Di'ak, sia nalo aan nu'u funu mak sakar Na'i Maromak. Hodi nunia, sia foo leet baa emi mak lahoos Yahudi sia. Mais Na'i Maromak nadomi sia nohuun, tan nadomi siakaan bei uluk, no boi nola sia ti'an dadi baa Niakaan ema. 29 Kalo Na'i Maromak latan buat ida ti'an, Nia la dada nikar ona. Kalo Nia bolu nola ema atu dadi baa Niakaan ema ti'an, Nia la nabusik ona.

30 Uluk, emi mak lahoos ema Yahudi la hanono baa Na'i Maromak. Mais oras ne'e, emi simu Niakaan dodan tan ema Yahudi sia la nanono baa Nia. 31 Oras ne'e, sia mak la nalo tuir Na'i Maromak beer. Tan baa nia, Na'i Maromak natudu nikar dodan baa emi. Mais Nia sei nakara foo dodan baa sia tenik. 32 Lia ne'e na'ak, ema Yahudi no ema lahoos Yahudi, Na'i Maromak nafoli manesak. Sia hotu-hotu la tuir Niakaan hakara. Mais Nia nabusik nunia, nebee bele natudu dodan baa ema hotu-hotu.

Tonu-haboot Maromak

33 Adeei! Ha'u ktonu-kaboot Maromak tan Nia matenek kaliuk!
Nia nodi Niakaan matenek nia, nalo lia kabaas.
La noo ema ida mak bele natene tebe-tebes Maromak moris dalan.
La noo ema ida mak bele natene fukur nosi Maromak nakotu lia.

✡ **11:26** Yesaya 59:20-21 ✡ **11:27** Yeremia 31:33-34

La noo ema ida mak bele natene
tan saa Maromak nalo lia ida.✡
34 Tebes! Iha Hakerek Moon ema nusu na'ak,
“See mak bele natene fukur Maromak Niakaan hanoin?
See mak bele foo lia tate'an baa Nia?✡
35 See mak bele foo sa-saa baa Nia,
to'o Nia natusan baa ema raiklaran?
La noo ema ida kois mak bele.”✡
36 Hotu-hotu nahabut baa Maromak.
Hotu-hotu, Nia mak babilan.
Hotu-hotu bodik Nia.
Ita tonu-haboot Nia
to'o nima-nimak!
Nunia tebes!✡

12

Ema mak talin malu no Kristus, lisan musti makonak no moris foun

1 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Tan Na'i Maromak natudu ti'an dodan boot baa ita, ha'u kusu nebee emi latan aan baa Nia nu'u sera mak sei moris. Foo leet baa Nia atu babilan emi to'o emikaan lisan dadi moon. Kalo emi halo nunia, foin emi lo'u-sudur baa Nia halo loos. Nia nanis simu nodi neon di'ak. 2 Keta tuir ema raiklaran oras ne'e lisan oi-oik. Keta foo leet baa sia atu babilan emi. Emikaan neon keta naktomak tuir siakaan hanoin, siakaan moris, no siakaan adat. Di'ak liu, foo leet baa Na'i Maromak atu babilan emi to'o nafou emikaan kakutak. Hodi nunia, emi bele hatene lia hotu-hotu tuir dalan foun. Emi moos bele hatene saa mak Na'i Maromak nakara emi hala'ok bodik Nia. Lia mak Nia nakara nia, nanis lia di'ak, lia tetuk, no lia mak nalo Nia neon di'ak.

3 Tan Na'i Maromak natudu laran di'ak ti'an nodi foti ha'u baa klosan, ha'u kbele katak baa emi nune'e: Leno aan halo lo-loos! Keta haksa'ek aan liu kladik. Na'i Maromak fa'e babelen baa ita ida-idak, tuir itakaan fiar. Tetu di'a-di'ak okaan babelen nia.

4 Ha'u kola knaninuk nosi ema isin lolon. Isin lolon ida noo niakaan fafa'ek oi-oik. Fa'ek ida-idak noo du'uk niakaan serwisu. 5 Nunia moos ita. Masik ita ema wa'in, ita hotu-hotu talin malu dadi nu'u Kristus isin. Mais ita ida-idak hoo du'uk serwisu, nu'u ema isin lolon fafa'ek nia. Ita hotu-hotu hakrai aan baa malu.✡

6 Na'i Maromak natudu laran di'ak nodi fa'e babelen baa ita ida-idak atu hala'ok Niakaan serwisu oi-oik. Kalo Na'i Maromak fa'e babelen baa o, nodi foo lia mamenon baa o, o musti mato'o lia mamenon nia tuir okaan fiar. 7 Kalo Na'i Maromak fa'e babelen baa o, to'o o matene maliku ema seluk, o musti maliku. Kalo Na'i Maromak fa'e babelen baa o, to'o o matene manorin ema, o musti manorin. 8 Kalo Na'i Maromak fa'e babelen baa o, to'o o matene makbiit ema neon, o musti makbiit. Kalo Na'i Maromak fa'e babelen baa o, to'o o bele tulun ema modi okaan sasoin, foo baa. Kalo Na'i Maromak fa'e babelen baa o, to'o o matene lituk ema, mala'ok serwisu nia modi laran maluak. Kalo Na'i Maromak fa'e babelen baa o, to'o o matene tulun ema susar, o musti tulun modi neon boot.✡

Kristus Niakaan ema dalan moris

9 Keta asufanu hadomi ema. Hadomi halo loos. Keta oin-kotuk. Se'i kotuk baa lia aat hotu-hotu, hodi kaer hola lia di'ak hotu-hotu. 10 Ita mamaluk sarani musti hadomi malu. Hariik metin nebee hakneter malu. 11 Kalo serwisu, serwisu hodi neon tomak. Keta neon ruak. Serwisu hodi neon boot bodik itakaan Na'in. 12 Neon di'ak loron-kalan, hodi hanoin hotu-hotu mak Na'i Maromak atu nalo bodik emi. Haterus aan baa oras susar. Hamulak loron-kalan, keta horan kole.

✡ **11:33** Yesaya 55:8 ✡ **11:34** Yesaya 40:13 ✡ **11:35** Ayub 41:11 ✡ **11:36** 1 Korintus 8:6
✡ **12:5** 1 Korintus 12:12 ✡ **12:8** 1 Korintus 12:4-11

13 Hodi sasoin hato'o mamaluk
sarani mak susar. Loke liman
hodi foo haa-hemu no toba fatik
baa ema matak. Hodi nunia, ita
hadomi sia.
14 Kalo ema nasusar ita, keta
haloon aat bodik sia. Mais haloon
nebee Na'i Maromak nalo di'ak
bodik sia.✡ 15 Kalo ema neon di'ak,
ho sia neon di'ak bele-bele. Kalo
ema tanis tan neon todan, ho sia
tanis bele-bele. 16 Moris neon ida,
hodi hadomi malu. Keta loko aan.
Di'ak liu, hamalu ho ema mak la
noo folin sia. Keta haksa'ek aan
hodi haneo ha'ak, ita mesan mak
matenek.✡
17 Kalo ema nalo aat baa o, keta
selu aat. Mais buka dalan mak
di'ak kaliuk, mak ema hotu-hotu
bele mose. 18 Kalo bele, buka
dalan atu moris dame malu mo
ema hotu-hotu.
19 Mamaluk sia mak ha'u
kadomi! Keta selu aat baa ema.
Habusik Na'i Maromak mak selu
baa sia. Tan Nia nahibu kalo ema
nalo aat. Hakerek Moon na'ak,
“Itakaan Na'in du'uk mak dale
na'ak,
Ha'u mak koo beran atu selu aat
baa ema.
Tan Ha'u mak koo beran atu
katuun kastikar baa ema.”✡
20 Di'ak liu, halo tuir lia iha
Hakerek Moon na'ak,
“Kalo okaan funu salaen,
mahaan nia.
Kalo okaan funu nanroo,
maroo nia.
Tan kalo o malo nunia, nia atu
noran moe,
nodi nakneter fila o.”* ✡
21 Keta foo leet baa a'aat ukun
o. Di'ak liu, foo leet baa lia di'ak
mak ukun o. Hodi nunia, o bele
matoba mola lia aat sia.

13

Hanono baa ema makaer ukun

1 Ema ida-idak musti nanono
baa ema makaer ukun sia, tan sia
mak kaer beran. Sia noo beran
nunia, tan Na'i Maromak mak foo.
Makaer ukun oras ne'e kaer ukun,
tan Na'i Maromak mak foti sia.
2 Kalo ema sakar makaer ukun,
ne'e na'ak, nia sakar ema mak
Na'i Maromak foti. Kalo ema
sakar nunia, nanis Na'i Maromak
kastikar.
3 Kalo halo loos, lalika hata'uk
makaer ukun sia. Mais halo aat,
foin hata'uk sia! Dadi kalo emi
hakara moris la ta-ta'uk, daka aan
hodi halo loos nebee makaer ukun
sia tonun emi. 4 Na'i Maromak
boi makaer ukun sia atu lituk
emi. Mais kalo emi halo aat,
sintidu! Tan siakaan beran nia,
noo folin. Sia hanesan Na'i Maro-
mak ain-liman mak Nia naruka
atu kastikar ema mak nalo aat.
Tan Na'i Maromak nahibu ema
mak nalo aat.
5 Tan baa nia, emi musti hanono
baa makaer ukun sia. Emi
du'uk hatene ha'ak, lia nia mak
loos. Emi moos hatene ha'ak, Na'i
Maromak nahibu kalo ita la halo
lia loos.
6 Nunia moos, emi musti selu
bea tuir loos, tan ema makaer
ukun sia nala'ok Na'i Maromak
Niakaan serwisu. 7 Foo baa ema
hotu-hotu saa mak fatan sia simu.
Selu bea baa maksisi bea sia. Foo
kneter baa ema mak fatan netan
kneter. Foo tonun baa ema mak
fatan simu tonun.✡

Moris hadomi malu

8 Selu halo mohu emikaan tusan
sia, nebee keta moris ho tusan.
Tan ita musti hatusan loos baa lia
ida dei. Ne'e mak, lia hadomi
malu. Kalo ita hadomi ema,
ita hala'ok Na'i Maromak Ukun-
badu hotu-hotu. 9 Ukun-badu nia
sia na'ak, “Keta halo lia kfo'er;
keta ho'o ema; keta hana'o; keta
beer hola ema niakaan sasoin.”
Noo tenik Ukun-badu seluk sia.
Kalo hakara hala'ok Ukun-badu
sia hotu-hotu, hala'ok Ukun-badu
ida ne'e mak na'ak, “Hadomi ema

✡ **12:14** Mateus 5:44; Lukas 6:28 ✡ **12:16** Lia Fuan Tate'an 3:7 ✡ **12:19** Hanoin Hikar Dalan Moris 32:35 * **12:20** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “rai ha'i lutan baa niakaan ulun.” Ema matenek lia Hakerek Moon na'ak, lia isin nia na'ak “nia atu noran moe nodi nakneter fila o.” ✡ **12:20** Kananuk Sia 140:10; Lia Fuan Tate'an 25:21-22 ✡ **13:7** Mateus 22:21; Markus 12:17; Lukas 20:25

seluk, hanesan hadomi isin lolon du'uk."✡ 10 Kalo ita hadomi ema seluk, ita la halo aat baa nia. Lia nia na'ak, kalo ita hadomi malu nohuun, ita hala'ok Na'i Maromak Ukun-badu hotu-hotu.

La kleur ona, Kristus atu namaan aan mai nikar

11 La kleur ona, Yesus Kristus atu namaan aan mai nikar sori ita nosi a'aat raiklaran ne'e. Emi hatene Niakaan oras sori ita, kre'is ti'an. Dadi, emi musti harui aan moris hadomi malu. Uluk, ita toba. Mais oras ne'e, ita musti hadeer ona! 12 La kleur, kalan mohu ona, loron atu mai. Keta moris hanesan ema mak nalo aat iha makukun, tan nanoin la noo ema mak naree nia. Oras ne'e, ita musti dadi nu'u sondadu mak moris iha kroman, nodi ro'at-meik nariik metin nalo di'ak. 13 Ita musti moris loos, nebee ema naree itakaan hahalok di'ak. La di'ak kalo ita hemu bele-bele to'o lanu. La di'ak kalo ita halo lia kfo'er. La di'ak kalo ita hakaat malu. La di'ak kalo ita hirus ema tan la beer sia liu ita. 14 Di'ak liu, filas neon dadi hanesan itakaan Na'in Yesus Kristus. Ita keta tuir a'aat iha neon laran mak naruka ita halo sala, mais ita musti hetu neon.

14

Keta hasalak emikaan mamaluk sarani sia

1 Ema sarani balu fiar baa Na'i Yesus ti'an, mais sia sei la natene lia wa'in, tan siakaan fiar sei la biit dauk. Masik nunia moos, simu sia no keta hasalak sia baa lia oi-oik. 2 Ema sarani balu naneo na'ak, ema sarani bele naa saa dei. Mais balu mak fiar la biit, naneo na'ak, ema sarani musti naluli na'an nodi naa modo dei. 3 Mais rona! Ema mak noran bele naa sa-saa dei, keta nasalak ema mak naluli na'an. Nunia moos, ema mak naluli na'an, keta nasalak ema mak naa na'an. Tan Na'i Maromak simu sia hotu.

4 Kalo o masalak ema seluk eman, o maneo o ne'e see? O moo beran saa atu tula sala baa nia? Nia lahoos okaan ema. Nfiakaan ulun dei mak noo beran atu nakotu saa mak nia nalo nia, kona ka lale. Niakaan ulun mak bele babilan nia to'o nia dadi di'ak.

5 Ema sarani balu naneo na'ak, loron ida di'ak liu nosi loron seluk sia. Balu naneo na'ak, loron hotu-hotu manesak. Ema ida-idak musti nakotu du'uk nosi lia nia. 6 Maluk mak naneo loron ida di'ak liu nosi loron seluk, nodi loron nia nakneter itakaan Na'in. Maluk mak naa na'an, naa nodi nakneter itakaan Na'in, tan nia sera dodan baa Na'i Maromak. Maluk mak naluli na'an, nia moos nakneter itakaan Na'in, tan nia moos sera dodan baa Na'i Maromak.✡

7 Baa oras ita moris, ita la moris tuir itakaan beer du'uk. Nunia moos baa oras ita mate, la mate tuir itakaan beer du'uk. 8 Kalo ita sei moris, ita talin malu ho itakaan Na'in. Kalo ita mate, ita sei talin malu ho Nia. Dadi, masik ita moris ka, mate ka, ita sei dadi Niakaan ema. 9 Kristus mate hotu moris nikar atu dadi Na'in bodik ema mak mate no ema mak sei moris.

10 Dadi tan saa o foti aan nu'u ema makotu lia, modi masalak okaan maluk sarani? Tan saa o titu maraik nia? Keta malu'a ma'ak, ita ida-idak musti baa hataa Na'i Maromak baa oras Nia leno itakaan hahalok ida-idak.✡ 11 Hori uluk Yesaya nakerek iha Hakerek Moon na'ak,

"Itakaan Na'in katak na'ak,
'Ema hotu-hotu atu nakni'a
lo'u-sudur baa Ha'u.
Ema hotu-hotu atu nodi ibun
du'uk katak sain na'ak,
Ha'u mak siakaan Na'in,
tan Ha'u ne'e, Maromak.'"✡

12 Tan lia nia, keta malu'a ma'ak, ita ida-idak musti hataa

✡ **13:9** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:13-15, 17; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:17-19, 21; Ukun-badu Na'ilulik 19:18; Mateus 22:39; Markus 12:29-31 ✡ **14:6** Kolose 2:16 ✡ **14:10** 2 Korintus 5:10 ✡ **14:11** Yesaya 45:23

baa oras Na'i Maromak nusu lia nosi itakaan hahalok.

Keta hahonu emikaan mamaluk sarani sia

13 Uluk emi iha Roma tula sala baa malu. Mais oras ne'e, keta ona. Di'ak liu, ita hakotu nune'e: ita keta halo itakaan mamaluk sia sidi ain. Ita keta buka malu ain atu hahonu sia baa sala.

14 Tan ha'u ktalin malu ko Na'i Yesus, ha'u katene fukur no kfiar iha ha'ukaan neon nune'e: la noo saa mak luli iha Na'i Maromak oin. Mais kalo ema ida naneo na'ak, saa ida bele nalo nia sasobo to'o nia la bele namulak tenik, habusik nia naluli baa. 15 Kola knaninuk kosi haa na'an. O maa na'an, mais okaan maluk neon susar tan okaan hahalok nia. Kalo o maa naan bei-beik, ne'e na'ak, o la madomi nia. O musti metu neon! Keta maa naan kalo hahalok nia nahaat okaan maluk! Keta malu'a ma'ak, Kristus moos mate bodik nia. 16 Kalo metu neon nunia, ema la nasalak o baa lia mak o du'uk moran di'ak.

17 Hanoin di'a-di'ak! Na'i Maromak mak itakaan Na'in. Mais ita la dadi Niakaan renu, tan ita tuir ukun-badu haa-hemu. Lale. Mais ita dadi Niakaan renu, tan ita talin malu ho Niakaan Kmalar Lulik. Ita bele moris loos no dame malu no neon di'ak. 18 Ema mak moris nodi serwisu tuir Kristus nunia, nalo Na'i Maromak neon di'ak. Ema raiklaran moos mose nia.

19 Tan baa nia, ita musti harui aan atu moris dame malu, hodi hakbiit malu neon. 20 Keta, tan baa lia haa-hemu dei, o mahaat saa mak Na'i Maromak serwisu iha ema seluk neon. Na'i Maromak na'ak ti'an, ema bele naa sa-saa dei, tan sa-saa nia, hotu-hotu moos. Mais kalo o malo lia mo okaan maluk tan lia haa-hemu, ne'e na'ak, o sala ti'an. Keta nunia! 21 Di'ak liu, o metu neon keta maa na'an, keta memu anggor ween, keta malo sa-saa seluk, kalo hahalok nia nalo okaan maluk monu baa sala.

22 Lia badak nune'e: kalo o makotu lia ti'an mo Na'i Maromak ma'ak, o bele maa-memu saa, rai baa neon dei. Lalika ma'ak baa ema. O moos lalika buka tenik atu matene lia nia loos, ka lale, tan o makotu ti'an. 23 Mais kalo o maa buat ida modi neon ruak tan moran sala, Na'i Maromak tula sala baa o, tan o la malo tuir saa mak o fiar iha okaan neon laran. Kalo o atu malo sa-saa, mais o fiar ma'ak hahalok nia la loos iha Na'i Maromak oin, ne'e na'ak, o malo sala.

15

Harui aan hodi hakbiit ema seluk siakaan fiar

1 Ita mak fiar biit musti haterus aan ho maluk mak sei la fiar biit dauk. La furak kalo ita moris halo itakaan neon di'ak dei. 2 Ita ida-idak musti harui aan moris halo neon di'ak bodik maluk sarani sia, nebee siakaan fiar hetak biit. 3 Yesus Kristus la moris nalo Nia du'uk neon di'ak, mais Nia moris nalo Na'i Maromak neon di'ak. Lia nia hakerek ti'an iha Hakerek Moon na'ak,

“Siakaan lia fuan kasalak baa O,
kona no baa Ha'u.”✡

4 Hotu-hotu mak Na'i Maromak naruka ema nakerek iha Hakerek Moon dadi hanorin bodik ita. Hanorin nia natudu dalan nebee ita haterus aan no neon boot. Ita moos bele haloon baa Na'i Maromak hodi neon metin.

5 Na'i Maromak nakbiit itakaan neon, nebee ita bele haterus aan. Ha'u kamulak kodi kakro'an baa Nia, nebee nalo emi moris neon ida, tuir Yesus Kristus beer. 6 Nebee, emi hotu-hotu tonu-haboot Na'i Maromak bele-bele. Tan Nia mak itakaan Na'in Yesus Kristus, Niakaan Ama.

Ita musti hafoli malu

7 Ita musti hafoli malu, hanesan Kristus nafoli ita. Kalo ita moris nunia, ema foti-nahaas Na'i Maromak naran. 8 Lia nune'e: Kristus nalo aan hanesan ema ain-liman atu natetuk lia hotu-hotu mak

✡ **15:3** Kananuk Sia 69:8

Na'i Maromak nameno ti'an bodik
ema Yahudi siakaan bei uluk sia.
Hodi nunia, ema hotu-hotu bele
natene na'ak, Na'i Maromak dale
loos. 9 Etuk, ema klubun seluk
mak lahoos Yahudi sia moos tonu-
naboot Na'i Maromak. Tan sia
natene na'ak, Nia dodan ita hotu-
hotu. Uluk, Na'i Daud nakerek
kedan lia nia iha Hakerek Moon
na'ak,
"Ha'u atu kfoti-kahaas Maromak
naran
iha ema klubun seluk oin.
Ha'u atu kananu kananuk tonun
baa Maromak
iha ema klubun seluk oin."✡
10 Bei Musa moos nakerek
na'ak,
"Hei! Emi mak ema matak hosi
fatin seluk sia!
Haboot neon hamutuk ho
Na'i Maromak eman
sia."✡
11 Na'i Daud nakerek tenik
na'ak,
"Emi hosi klubun seluk sia!
Baa katak ema hotu-hotu
nosi lia Maromak Niakaan
maka'as,
nebee sia tuir tonun
itakaan Na'in."✡
12 Bei Yesaya moos nakerek
na'ak,
"Isai oan Daud niakaan husar-
binan ida
atu tadu mai.
Nia atu kaer ukun baa ema
klubun seluk sia.
Sia natene ti'an na'ak, Nia atu
mai.
Sia no'i nein Nia,
tan sia natene ti'an na'ak,
Nia ne'e, see."✡
13 Ita haloon baa Na'i Maromak,
mak abut nosi hotu-hotu. Nebee,
emi foo leet baa Niakaan Kmalar
Lulik, nodi Niakaan beran, nalo
emi hetak fiar baa Nia, to'o emi
neon di'ak no metin.

Paulus nakerek nosi niakaan serwisu bodik Na'i Maromak

14 Mamaluk sia! Ha'u katene
tebe-tebes ka'ak, emikaan neon
nakonu no lia di'ak sia. Emi
hatene lia wa'in to'o bele foo lia
tate'an baa malu. 15 Ha'u kaberan
aan kalo hakerek ne'e to'o mal-
orek, tan kakara foo katene baa
emi dala ida tenik nosi lia oi-
oik. Ha'u kalo nune'e, tan Na'i
Maromak natudu laran di'ak baa
ha'u, 16 baa oras foti ha'u dadi baa
Yesus Kristus ain-liman. Hotu, Nia
naruka ha'u kbaa keke Manfatin
Di'ak baa ema mak lahoos Yahudi
sia. Kala'ok ha'ukaan serwisu
ne'e baa sia, hanesan na'ilulik
nala'ok niakaan serwisu atu foo
sera baa Na'i Maromak. Hodi
nunia, Kmalar Lulik nalo sia dadi
moos, to'o Na'i Maromak simu sia.
17 Tan ha'u ktalin malu ko Yesus
Kristus, ha'u kbele foti oin dale
kosi ha'ukaan serwisu bodik Na'i
Maromak. 18 Ha'u la kaksakar aan
dale lia seluk. Ha'u kdale loos
lia Kristus no serwisu mak Nia
latan baa ha'u. Ha'u kdale ka'ak,
ema lahoos Yahudi sia nanono
baa Kristus ti'an, tan ha'ukaan
dalen no ha'ukaan hahalok mak
natudu dalan baa sia. 19 Kristus
moos latan beran baa ha'u nosi
Maromak Kmalar Lulik, nebee
ha'u kbele kalo tadak blaar oi-oik.
Nia latan beran nia, nebee ha'u
kbele katudu ka'ak, Kristus nia,
see. Kodi nunia, ha'u keke lia
hotu-hotu nosi Kristus Manfatin
Di'ak baa ema iha fatin hotu-
hotu. Ha'u keke kasirin kosi kota
Yerusalem, to'o rai Ilirikum mak
kre'is baa Italia. 20 Hori uluk aan,
ha'u kanoin ka'ak, "Ha'u kmusti
kanorin lia Kristus baa ema mak
sei la dala ida dauk rona Niakaan
Manfatin Di'ak!" La di'ak kalo
ha'u kanorin iha fatin mak ema
seluk nanorin ti'an. 21 Tan Hak-
erek Moon na'ak,
"Ema mak sei la dala ida dauk
rona lia nosi Nia,
nosi ikus, sia atu naree Nia.
Ema mak sei la dala ida dauk
natene sa-saa nosi Nia,
nosi ikus, sia atu natene lia
nosi Nia."✡

Paulus nakotu lia atu baa kota Roma

✡ **15:9** 2 Samuel 22:50; Kananuk Sia 18:50 ✡ **15:10** Hanoin Hikar Dalan Moris 32:43 ✡ **15:11** Kananuk Sia 117:1 ✡ **15:12** Yesaya 11:10 ✡ **15:21** Yesaya 52:15 ✡ **15:22** Roma 1:13

22 Tan ha'u kserwisu kasirin rai,
ha'u ksei la baa karee emi dauk.✡
23 Mais oras ne'e, ha'ukaan ser-
wisu iha ne'e mohu ti'an. Kleur
ti'an, nosi tinan baa tinan, ha'u
kbeer baa karee emi. 24 Ha'u atu
kbaa rai Spanyol, dadi ha'u kbeer
tuli karee emi. Kalo ha'u ktuli
heik ti'an iha emi, kaloon emi
moos bele tulun ha'u hodi selu
osan dalan bodik liu baa Spanyol.

25 Mais ha'u kakara baa uluk
Yerusalem atu kaliku Na'i Yesus
eman makfiar sia iha nebaa.
26 Itakaan mamaluk sia iha rai
Makedonia no rai Akaya foo osan
ti'an atu hodi tulun ema makfiar
mukit sia iha Yerusalem.✡ 27 Sia
nakara nalo nunia, tan sia no-
ran natusan baa itakaan mamaluk
sia iha Yerusalem. Ema raik-
laran tomak simu ti'an lia di'ak
mak uluk Kmalar Lulik foo baa
ema Yahudi. Dadi, fatan kalo
mamaluk sarani nosi fatin seluk,
nodi siakaan sasoin, tulun ma-
maluk Yahudi.✡

28 Kalo ha'u kala'ok serwisu nia
kodi foo tulun baa itakaan ma-
maluk iha Yerusalem ti'an, ha'u
ktuli karee emi baa oras ha'u kbaa
Spanyol. 29 Ha'u kmai ne'e, ha'u
kodi matak-malirin kosi Kristus.

30 Mamaluk sia! Ita talin
malu ho itakaan Na'in Yesus Kris-
tus. Kmalar Lulik moos nalo
ita hadomi malu. Etuk, ha'u
kakara emi hamulak tebe-tebes,
nebee Na'i Maromak tulun ha'u.
31 Nebee, Nia daka ha'u iha rai
Yudea, nebee ema mak la fiar baa
Na'i Yesus keta nalo aat baa ha'u.
Nebee, baa oras ha'u kbaa kaliku
mamaluk sarani iha Yerusalem,
sia simu ha'u. 32 Kalo Na'i Maro-
mak nakara, ha'u kbele mai karee
emi kodi neon di'ak, nebee ha'u
kbele kanawa sala-sala lai hodi
hakbiit malu neon. 33 Ha'u moos
kamulak kodi kakro'an, nebee
Na'i Maromak namutuk no emi.
Tan Nia mak foo moris manek no
dame. Tebes!

16

*Paulus solok tabe bodik ma-
maluk sia iha Roma*

1 Ha'u kodi hakerek ne'e atu
kfoo katene baa emi kosi itakaan
bii Febe. Sia foti nia ti'an atu lituk
hutun sarani iha kota Kengkrea.
2 Ha'u kusu nebee, emi simu nia
di'a-di'ak tan nia moos talin malu
no itakaan Na'in. Haliku nia di'a-
di'ak no hato'o saa mak nia buka,
tan lia nia fatan bodik ema sarani.
Hori uluk, nia tulun ha'u ko ema
wa'in.

3 Ha'u ksolok tabe baa bii
Priskila no la'en, mau Ak-
ila. Ami hala'ok bele-bele
serwisu wa'in bodik Yesus
Kristus.✡ 4 Sia rua sori
ha'u, to'o sia kre'is mate.
Mais lahoos ha'u kmesan
dei mak sera dodan baa sia.
Tan ema lahoos Yahudi mak
sarani ti'an iha raiklaran
tomak moos, sera dodan
tan siakaan hahalok di'ak
nia.

5 Ha'u ksolok tabe baa ema
hotu-hotu mak libur malu
atu namulak iha Priskila no
Akila uman.

Ha'u ksolok tabe baa mau
Epenetus, ha'ukaan belun.
Nia, ema dala uluk mak fiar
baa Kristus iha rai Asia.

6 Ha'u ksolok tabe baa bii Mia.
Nia serwisu susi ruin iha
emikaan leet.

7 Ha'u ksolok tabe baa mau
Andronikus no mau Yunias.
Sia rua, ema Yahudi nu'u
ha'u. Sia fiar baa Kristus
uluk ha'u. Sia moos tama
bui namutuk no ha'u. Sia,
Na'i Maromak klosan. Ema
wa'in natene sia.

8 Ha'u ksolok tabe baa mau
Ampliatus. Kadomi nia, tan
nia talin malu no itakaan
Na'in.

9 Ha'u ksolok tabe baa mau
Urbanus. Nia moos nala'ok
Kristus serwisu namutuk
no ami.

Ha'u ksolok tabe baa mau
Stakis mak ha'u kadomi.

10 Ha'u ksolok tabe baa mau
Apeles. Nia kona sokur,

✡ **15:26** 1 Korintus 16:1-4 ✡ **15:27** 1 Korintus 9:11 ✡ **16:3** Kristus Klosan Lian 18:2

mais borut ti'an. Malorek ti'an, nia fiar tebes baa Kristus.
Ha'u ksolok tabe baa mau Aristobulus no familin hotu-hotu.
11 Ha'u ksolok tabe baa mau Herodion. Nia ema Yahudi nu'u ha'u.
Ha'u ksolok tabe baa Narkisus no familin hotu-hotu mak fiar baa Kristus ti'an.
12 Ha'u ksolok tabe baa bii Trifena no bii Trifosa. Sia moos nala'ok serwisu bodik itakaan Na'in.
Ha'u ksolok tabe baa bii Persis, ha'ukaan belun. Nia moos serwisu susi ruin bodik itakaan Na'in.
13 Ha'u ksolok tabe baa mau Rufus. Itakaan Na'in mak boi nia.
Ha'u ksolok tabe baa mau Rufus inan. Nia hanesan ha'ukaan inan du'uk.✡
14 Ha'u ksolok tabe baa mau Asinkritus, mau Flegon, mau Hermes, mau Patrobas, mau Hermas, no mamaluk hotu-hotu mak nein no sia.
15 Ha'u ksolok tabe baa mau Filologus, bii Yulia, mau Olimpas, mau Nereus no niakaan alin feto, no mamaluk sarani hotu-hotu mak namutuk no sia.
16 Kalo emi haklibur, tene malu hodi tabe kabaas. Kristus Niakaan hutun sarani hotu-hotu iha ne'e solok tabe baa emi.✡

Paulus foo lia tate'an

17 Mamaluk sia! Ha'u kodi neon todan, kusu emi atu daka aan di'a-di'ak. Tan noo ema iha emikaan leet mak buka dalan atu fa'e karin emi, nodi rai di'a atu naloti emi. Hanorin mak sia katak baa emi, sakar hanorin mak ami hanorin baa emi ti'an. Dadi, keta hadulur ho ema nunia sia! 18 Sia la serwisu bodik itakaan Na'in Yesus Kristus. Mais sia serwisu buka sotir du'uk. Sia dale namina aan baa ema mak sei la natene dauk dalan nabee mak di'ak, no dalan nabee mak aat. Sia moos dale namidar aan nodi be'ur ema.
19 Ema hotu-hotu rona ti'an na'ak, emi tuir Na'i Maromak beer nohuun. Etuk, ha'u neon boot tan emi. Masik nunia moos, ha'u kakara nebee emi hatene lia di'ak, no keta kahur lia aat.
20 Na'i Maromak mak foo ita moris manek, dame no mamatek. La kleur ona, Nia atu nadodok diabu ulun beran iha emikaan moris. Ha'u kaloon nebee itakaan Na'in Yesus Kristus natudu laran di'ak baa emi.
21 Ali Timotius serwisu namutuk no ha'u. Nia moos solok tabe baa emi.
Mau Lukius, mau Yason, no mau Sosipater moos solok tabe. Sia nia, ema Yahudi nu'u ha'u.✡
22 (Ha'u ne'e, Tertius, mak kalo hakerek ne'e, tuir saa mak mau Paulus naruka. Ha'u moos ksolok tabe baa emi, tan itakaan Na'in manesak.)
23 Ha'u kein heik iha mau Gayus uman. Mamaluk sarani hotu-hotu iha ne'e libur malu atu namulak iha niakaan uma. Gayus moos solok tabe.
Mau Erastus, makaer osan kota, no itakaan maluk Kuartus moos solok tabe.✡
24 [Ha'u kakro'an, nebee itakaan Na'in Yesus Kristus, natudu laran di'ak baa emi hotu-hotu. Nunia tebes!]*

Na'i Maromak maka'as kaliuk!

25 Na'i Maromak noo beran atu nakbiit emi nodi Niakaan Manfatin Di'ak. Ha'u kanorin Manfatin nia baa oras ha'u keke lia Yesus Kristus baa ema. Oras ne'e, Na'i Maromak dale loke fore baa ita ti'an, lia subar hotu-hotu nosi Kristus mak uluk la malorek no ema sei la natene dauk.
26 Oras ne'e, lia isin nosi Maromak

✡ **16:13** Markus 15:21 ✡ **16:16** 1 Korintus 16:20; 1 Tesalonika 5:26 ✡ **16:21** Kristus Klosan Lian 16:1 ✡ **16:23** Kristus Klosan Lian 19:29; 1 Korintus 1:14; 2 Timotius 4:20 * **16:24** Hakerek Moon lia Yunani la nakerek tohar 24 ne'e.

mako'an uluk aan siakaan hakerek iha Hakerek Moon, malorek ti'an. Na'i Maromak, mak la natene mate, babilan nebee ema nosi klubun hotu-hotu bele natene lia subar nia isin. Hodi nunia, sia bele fiar baa Kristus, no nalo tuir Na'i Maromak beer. 27 Nia mesan dei, mak Maromak. Nia mesan dei, mak matenek kaliuk. Tonuhaboot Nia, tan ita talin malu ho Yesus Kristus ti'an. Nunia tebes!

Ha'ukaan hakerek to'o ne'e dei.

Dame,
Paulus

1 Korintus
Paulus nakerek dala uluk bodik hutun sarani iha kota Korintus

Tabe

1 Hakerek ne'e nosi ha'u, Paulus, mak Na'i Maromak boi
nola baa Yesus Kristus klosan.
Itakaan mau Sostenes moos
namutuk no ha'u iha ne'e. Ami
rua solok tabe. 2 Ha'u kalo
hakerek ne'e bodik emi iha hutun
sarani iha kota Korintus. Na'i
Maromak boi nola emi atu dadi
baa ema moos, tan emi fiar baa
Yesus Kristus. Nia namoos emi
hanesan Nia namoos ema makfiar
sia iha fatin hotu-hotu, tan ita
hotu-hotu haloon baa itakaan
Na'in Yesus Kristus. Nia, mak
Na'in bodik ita ho sia bele-bele.✡
3 Ha'u kaloon baa itakaan Ama
Maromak no itakaan Na'i Yesus
Kristus, nebee natudu laran di'ak
baa emi, nebee emi bele moris
manek no dame.

Paulus tonu-naboot Na'i Maromak tan ema Korintus siakaan fiar

4 Loron-kalan ha'u tonu
ha'ukaan Maromak tan emikaan
fiar! Tebes! Na'i Maromak
natudu laran di'ak baa emi, tan
emi fiar baa Yesus Kristus mak
Nia solok mai ti'an nia. 5 Tan
emi talin malu ho Kristus, Nia foo
babelen oi-oik bodik emi atu hodi
hala'ok Niakaan serwisu. Hodi
nunia, Nia nasoi emi to'o emi
matenek hatutan lia Kristus baa
ema, no matenek halore Niakaan
dalan moris. 6 Lia nia sia foo
tadak na'ak, hanorin nosi Kristus
mak ami hato'o ti'an baa emi,
nahabut le'an iha emikaan neon,
tan emi fiar ha'ak, hanorin nia,
tebes no loos. 7 Emi moos simu
ti'an babelen no matak-malirin
nosi Na'i Maromak. Ne'e na'ak,
emi nakonu no matak-malirin
ti'an, oras emi hei-hein itakaan
Na'in Yesus Kristus, natadu aan
mai nikar. 8 Nia nakbiit emi atu
bele haterus aan, to'o oras Nia
mai nikar raiklaran ne'e, emi
bele hariik iha Niakaan oin hodi
neon moos. 9 Na'i Maromak nanis
nala'ok lia mak Nia nameno, tan
Nia loke dalan ti'an baa emi nebee
bele moris kre'is ho Niakaan Oan
Yesus Kristus, itakaan Na'in.

Hutun sarani musti neon mesak

10 Mamaluk sia! Oras ne'e, ha'u
kusu emi tebe-tebes kodi itakaan
Na'in Yesus Kristus naran, nebee
hanawa toe malu ona. Harui aan,
nebee moris neon mesak. Keta
sasa karin malu. Hanoin halo
naruk bele-bele nebee emikaan
lala'ok, oin mesak.

11 Ha'u kdale nunia, tan ketan
lia kosi Bii Kloe eman mak mai
nosi kota Korintus. Sia nasa'e
lia baa ha'u na'ak, emi toe malu
nohuun. 12 Emi balu ha'ak,
“Ha'u ne'e, Paulus eman!” Balu
na'ak, “Ha'u ne'e, Apolos eman!”
Balu moos na'ak, “Ha'u ne'e, tuir
Petrus!”* Balu tenik na'ak, “Ha'u
ne'e, rona baa Kristus dei!”✡

13 Mamaluk sarani bele nunia
ka? Kristus familin bele sasa
karin malu ka? Arumak, emi
haneo ha'ak, ha'u mak mate iha
ai karuus bodik emi ka? Arumak,
baa oras emi simu sarani ema
nodi ha'ukaan naran natama emi
dadi baa ha'ukaan ema ka? Lale!
14 Ha'u ktonu Na'i Maromak tan
oras ha'u ksei ko emi, ha'u la
ksarani ema. Ha'u ksarani mau
Krispus no mau Gayus mesan.✡
15 Hodi nunia, la noo ema ida mak
bele na'ak, “Paulus sarani ha'u
nodi niakaan naran, nebee ha'u
kdadi baa niakaan ema.” 16 (Hoi
tebes! Ha'u kfoin kanoin ka'ak,
uluk ha'u moos sarani ema balu
nosi Stefanus familin. Mais kalu'a
ti'an arumak ha'u moos sarani
ema seluk.)✡

✡ **1:2** Kristus Klosan Lian 18:1; Yoel 2:32 * **1:12** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “Kefas”. Kefas nia, Petrus naran seluk. ✡ **1:12** Kristus Klosan Lian 18:24 ✡ **1:14** Kristus Klosan Lian 18:8, 19:29; Roma 16:23 ✡ **1:16** 1 Korintus 16:15

17 Kristus solok ha'u lahoos atu
sarani ema, mais atu kato'o Ni-
akaan Lia Di'ak baa ema. Nia
la nakara ha'u kala'ok serwisu
nia kodi ha'ukaan matenek du'uk.
Tan kalo kodi matenek du'uk, ha'u
kamamuk beran nosi lia Kristus
mate iha ai karuus.

Maromak Niakaan matenek
liu nosi ema raiklaran siakaan
matenek

18 Oras ami dale hosi Kristus
mate iha ai karuus, ema balu
naneo na'ak, lia nia momok lian
dei. Mais ema oin nunia, siakaan
moris dalan nodi sia baa ha'i
naraka. Oras ita rona lia Kristus
mate nia, ita du'uk haneo ha'ak,
lia nia nalore Maromak beran atu
sori ita. 19 Ne'e, hanesan lia mak
uluk Maromak dale nodi mako'an
Yesaya na'ak,

"Lia hotu-hotu mak ema raiklaran
natene,
Ha'u atu ksobu karin hotu,
dadi baa lia mak la noo
isin.
Siakaan matenek oin nunabee
moos,
Ha'u atu kfoti soe hotu,
dadi baa lia mak la noo
folin."✡

20 Tebes. Masik ema raik-
laran siakaan matenek oin nun-
abee moos, Maromak filak na'ak,
momok. Nia fokit mohu siakaan
kakutak mak nahabut baa raik-
laran, to'o la folin.✡

21-22 Mais Maromak Niakaan
matenek, maka'as kaliuk. Masik
ema raiklaran siakaan matenek
oin nunabee moos, sia la bele
nodi sukat Maromak. Maromak
nodi Niakaan matenek foo dalan
bodik ema raiklaran no sori sia
nosi sala. Hori uluk, Nia nakotu
ti'an atu solok Niakaan ema sia
atu nato'o lia nia baa ema hotu-
hotu, nebee sia bele fiar baa
Nia. Nia nanoin na'ak, "Masik
ema raiklaran filak Ha'ukaan ema
sia na'ak, momok moos, Ha'u
ksolok sia bei-beik atu baa keke
Ha'ukaan lia loos."

Tebes. Ema raiklaran sia la
simu Na'i Maromak eman ne'e
sia. Sia moos nafolin Maromak
dalan na'ak, momok basuk. Ema
Yahudi wa'in la simu, tan sia
nakara loos tadak blaar atu naree
Maromak beran. Ema Yunani
wa'in la simu, tan sia nakara rona
loos lia matenek mak tama baa
siakaan kakutak du'uk. 23 Masik
nunia moos, ami baa katak bei-
beik ha'ak, "Na'i Maromak solok
Kristus ti'an. Hotu ema nedi no'o
Nia baa ai karuus." Oras ema
Yahudi sia rona lia nia, sia la
simu, tan sia naneo na'ak, kalo
Na'i Maromak solok tebes Ema ida
mai, Ema nia la bele mate. Oras
ema Yunani sia rona lia nia, sia
moos la simu, tan sia naneo na'ak,
"Lia ne'e, momok!" 24 Mais ita
lahoos nu'u sia. Na'i Maromak boi
kedan ita dadi baa Niakaan ema.
Ita balu ema Yahudi, balu ema
Yunani. Ita fiar baa Kristus tan
hatene ha'ak, Nia natudu Maro-
mak beran boot no Maromak
Niakaan matenek mak maka'as
kaliuk. 25 Dadi, masik ema raik-
laran na'ak Maromak dalan nia
momok moos, Maromak matenek
liu sia. Masik sia na'ak, Nia la noo
beran moos, Niakaan beran boot
liu sia.

26 Mamaluk sia! Nebee emi bele
hatene ha'u kdale ne'e, emi ida-
idak hanoin du'uk niakaan tuur-
hariik uluk, baa oras Na'i Maro-
mak boi emi nalo baa Niakaan
ema. Tuir ema raiklaran hanoin,
iha emikaan leet la noo ema boot
wa'in, la noo ema maksoin wa'in,
la noo ema mahoo naran wa'in.
27 Mais Na'i Maromak boi ema
mak ema raiklaran nafolin na'ak
momok, atu nodi namoe ema mak
nafolin aan matenek. Nia boi
ema mak ema raiklaran nafolin
na'ak beran lalek, atu nodi namoe
ema mak nafolin aan noo beran
boot. 28 Nia boi ema ki'ik mak la
noo naran, atu nodi naraik ema
raiklaran mak naboot aan. 29 Nosi
ikus, baa oras ema hotu-hotu
nariik nodi nataa baa Na'i Maro-
mak, la noo ema ida kois mak
basa karas na'ak, "Na'i Maromak
boi ha'u, tan ha'ukaan maka'as."

30 Na'i Maromak loke dalan

✡ **1:19** Yesaya 29:14 ✡ **1:20** Ayub 12:17; Yesaya 19:12, 33:18, 44:25

nebee ita bele talin malu ho Yesus Kristus. Tan baa nia, ita bele di'ak hikar ho Na'i Maromak. Ita bele hatene Niakaan matenek. Ita bele moris moos no loos. Ita moos bele hakbois hosi sala. 31 Hakerek Moon na'ak,
“See mak foti tonun,
di'ak liu foti tonun baa itakaan Na'in.
Keta tonun aan du'uk!”✡

2

Paulus la nanorin nodi matenek raiklaran

1 Mamaluk sia! Uluk, oras ha'u kmai baa emi, ha'u kanorin kodi katak kalore Na'i Maromak Niakaan lia subar mak uluk ema raiklaran sei la natene dauk. Mais ha'u la kodi ha'ukaan dalen nia atu kamina aan. Ha'u moos la kodi katudu matenek du'uk. 2 Oras nia ha'u kanorin emi kodi lia ida dei, ne'e mak, lia Yesus Kristus. Na'i Maromak solok Nia mai ti'an, mais ema nedi no'o Nia baa ai karuus. Ha'u katene loos lia ne'e dei.

3 Oras ha'u kanorin emi, koran la kbele, to'o kata'uk no kiki.✡ 4 Ha'u kanorin emi hodi lia fuan loron-loron dei. Ha'u la kodi lia fuan oi-oik atu kamaus emi. Oras nia, Kmalar Lulik mak babilan ha'u. Niakaan beran moos tuun baa ha'u. 5 Hodi nunia, emi fiar baa Kristus, lahoos tan rona baa ema raiklaran matenek, mais tan Na'i Maromak du'uk natudu Niakaan beran baa emi.

Paulus nanorin lia matenek nosi Na'i Maromak

6 Masik ami hanorin emi hodi dalan nunia, baa oras ami dale baa ema mak fiar biit ti'an sia, ami hanorin hodi lia matenek. Mais lahoos matenek nosi raiklaran no makaer ukun sia. Tan sia la oras lakon mohu. 7 Ami hanorin hodi matenek nosi Na'i Maromak. Uluk, lia nia sei subar. Mais oras ne'e, Na'i Maromak nakotu ti'an atu nalore baa ita, tan hori uluk aan, Nia nakotu kedan na'ak, ita moos simu fafa'ek hosi Niakaan maka'as. 8 Makaer ukun oras ne'e sia la natene Na'i Maromak Niakaan matenek. Kalo sia natene, nanis sia la nedi no'o itakaan Na'in maka'as nia baa ai karuus.

9 Iha Hakerek Moon, noo hakerek nosi Na'i Maromak Niakaan matenek mak uluk sei lia subar na'ak,
“Noo lia sia mak ema raiklaran matan sei la naree dauk.
Noo lia sia mak ema raiklaran tilun sei la rona dauk.
Noo lia sia mak ema raiklaran kakutak sei la nanoin dauk.
Mais Na'i Maromak nadi'a kedan lia nia sia
bodik ema mak nadomi Nia.”✡

10 Tebes. Uluk, ema la natene lia nia sia, mais oras ne'e Na'i Maromak nodi Niakaan Kmalar nalore ti'an baa ita.

Na'i Maromak Kmalar natene lia hotu-hotu. Nia moos natene Na'i Maromak neon laran to'o neon ain. 11 Tebes! See mak natene fukur ema ida neon laran? Ema nia mesan. Nunia moos Na'i Maromak Kmalar natene fukur Na'i Maromak neon laran.

12 Na'i Maromak foo Niakaan Kmalar nia baa ita ti'an. Etuk ita la moris tuir raiklaran ona. Tan Niakaan Kmalar moris iha itakaan neon, ita bele hatene lia di'ak hotu-hotu mak Na'i Maromak nalo bodik ita.

13 Na'i Maromak Kmalar nalore ti'an lia nia sia baa ami, hotu ami hanorin hatutan baa emi. Lia nia sia la mai nosi matenek raiklaran. Mais mai nosi Na'i Maromak Kmalar, bodik ema mak talin aan no Nia. 14 Ema mak la talin aan no Nia, sia la simu amikaan dalen. Sia na'ak, “Dalen nia la tama baa kakutak!” Mais tuir loos, sia du'uk la natene lia nia sia, tan la talin aan ho Na'i Maromak Kmalar. 15 Ema musti talin aan no Na'i Maromak Kmalar lai, foin bele natene lia nia sia. Ema seluk sia nanis benar, tan la bele natene itakaan neon. 16 Atu bele nunabee? Hakerek Moon na'ak:
“See mak bele natene Maromak
Niakaan hanoin?

✡ **1:31** Yeremia 9:24 ✡ **2:3** Kristus Klosan Lian 18:9 ✡ **2:9** Yesaya 64:4 ✡ **2:16** Yesaya 40:13

See mak bele foo tate'an baa Maromak?”✡

Ema raiklaran nanis la bele natene Maromak Niakaan hanoin. Mais ita bele, tan Kristus nalo ita hatene hanoin tuir Kristus hanoin.

3

Ema sarani keta toe malu

1 Mamaluk sia! Oras ha'u ksei kamutuk ko emi, emi hanesan ema mak sei la kre'is dauk baa Maromak Kmalar. Emi sei moris tuir raiklaran beer. Ha'u la kbele kanorin emi hanesan kanorin ema matas, tan emi sei nu'u lawarik oan. 2 Ha'u kanorin lia kmaan dei baa emi, tan emi sei la bele simu lia todan dauk, nu'u lawarik mak sei la bele naa na'an dauk. Tuir loos, emi musti biit ti'an, nu'u ema matas mak naa na'an ona. Mais emi nu'u kau mea oan mak sei nemu susu.✡ 3 Emi sei moris tuir emikaan hakara du'uk. Kalo ema liu emi, emi hirus hodi toe oi-oik! Malolok ti'an emi ne'e, ema mak tuir raiklaran beer. 4 Emi balu ha'ak, “Ha'u ne'e, Paulus eman.” Balu tenik na'ak, “Ha'u ne'e, Apolos eman.” Sura emi dale nunia, emi hatudu du'uk ha'ak, emi tuir tebes raiklaran beer.✡

Emi ahan Na'i Maromak Niakaan to'os

5 Tuir loos, Apolos nia see? Ha'u, Paulus ne'e moos see? Ami rua dadi ema ain-liman loos dei. Ami mak hatudu dalan nebee emi bele fiar baa Kristus. Apolos nala'o serwisu tuir Na'in ukun. Ha'u moos nunia! 6 Ha'u mak katak uluk lia Kristus baa emi, nu'u kuda fini. Hotu Apolos mai nanorin emi, nu'u tolo fini nia. Mais Na'i Maromak mak nalo fini nia tubu to'o boot.✡

7 Ema mak kuda fini no ema mak tolo fini, la noo folin. Ida mesan mak noo folin. Ne'e mak, Na'i Maromak. Tan Nia mak nalo fini tubu no moris to'o boot. 8 Ema mak kuda no ema mak tolo, sia rua serwisu bele-bele. Nanis Na'in atu selu baa ema hotu-hotu mak nala'o Niakaan serwisu. 9a Ami rua, mak Na'i Maromak eman serwisu. Emi, mak Niakaan to'os.

Emi ahan uma mak Na'i Maromak nariik

9b Emi moos hanesan uma ida mak Na'i Maromak foin nariik nola. 10 Nia natudu laran di'ak baa ha'u, nalo ha'u dadi nu'u badaen ulun. Nia moos tulun ha'u, nebee kanorin uluk lia tatuur baa emi, hanesan kariik uma tatuur. Hotu, ema seluk mai nanorin tu'an baa emi, hanesan nariik uma baa tatuur nia leten. Badaen ida-idak musti serwisu di'a-di'ak atu nariik tuir loos. 11 Lia tatuur ne'e, mak Yesus Kristus. Na'i Maromak rai ti'an lia tatuur ne'e baa emikaan neon. Tan lia nia, ema seluk la bele rai tatuur seluk baa emikaan neon.

12 Badaen sia nariik uma baa uma tatuur leten nodi uma ruin oi-oik. Balu nodi uma ruin mak noo folin, nu'u mean, mutin, no fatuk maksinak. Balu tenik nodi uma ruin folin lalek, nu'u ai, au no bebak. 13 Mais nosi ikus, badaen ida-idak niakaan serwisu isin atu naksain to'o ema hotu-hotu bele natene niakaan serwisu nia, di'ak ka, lale. Baa oras nia, Na'i Maromak atu sukat badaen ida-idak niakaan serwisu, nu'u nodi ha'i sunu, atu natene serwisu nia sei nafati ka, lale. 14 Kalo Na'i Maromak sukat nodi ha'i, hotu uma ruin sei nafati, Na'i Maromak atu foo saseban baa badaen nia iha lale'an. 15 Mais kalo uma ruin namotuk mohu, Na'i Maromak la foo saseban baa badaen nia. Badaen nia sei netan moris, mais la simu saseban sa-saa. Sia nu'u ema ida mak ha'i naa uman, to'o sasoin hotu-hotu namotuk mohu. Nia kre'is mate, foin nalai sai.

Emi ahan uma hamulak

16 Emi moos hanesan uma hamulak bodik Maromak, tan

✡ **3:2** Ibrani 5:12-13 ✡ **3:4** 1 Korintus 1:12 ✡ **3:6** Kristus Klosan Lian 18:4-11,24-28
✡ **3:16** 1 Korintus 6:19; 2 Korintus 6:16

Niakaan Kmalar nabesi aan iha emikaan leet. Emi hatene tebes ka?✡ 17 Kalo ema ida nahaat Na'i Maromak uman nia, sintidu! Keta to'o ikus, Na'i Maromak moos nahaat ema nia! Na'i Maromak Niakaan hein fatik musti moos. Tan lia nia, emi musti moris moos, tan emi dadi baa Niakaan hein fatin.

18 Keta be'ur aan! Kalo ema ida nafolin aan na'ak nia matenek to'o natene lia hotu-hotu tuir matenek raiklaran oras ne'e, ne'e na'ak, ema nia la natene kois saa ida. Mais kalo ema ida noran la natene kois sa-saa, foin bele dadi matenek. 19 Na'i Maromak nafoli ema raiklaran siakaan matenek na'ak, momok dei. Hakerek Moon na'ak:

“Noo ema mak nafolin aan matenek,
mais Na'i Maromak nodi siakaan kakutak dois du'uk,
atu kesi nahaat fila sia!”✡

20 Hakerek tenik na'ak,

“Itakaan Na'in natene nola saa mak ema matenek nanoin.
Nia natene na'ak, siakaan hanoin nia, butan dei.”✡

21-22 Na'i Maromak foti ema sia atu naliku emi. Dadi keta tonun ida ha'ak, nia maka'as liu. Tan Na'i Maromak latan hotu-hotu baa emi. Ha'u, mau Apolos, no mau Petrus,* Na'i Maromak latan ami baa emi. Nia moos foo lia hotu-hotu iha raiklaran atu tulun emi, masik emi moris ka, emi mate ka. Nia latan hotu-hotu mak iha baa oras ne'e no hotu-hotu mak iha baa ikus atu dadi baa emikaan. 23 Emi du'uk, Kristus Niakaan. No Kristus, Na'i Maromak Niakaan.

4

Tan Paulus Kristus klosan, Kristus mak tetu niakaan serwisu

1 Dadi, emi musti halo baa ami nune'e: keta mose ami, tan ami ne'e, Kristus ain-liman dei. Na'i Maromak fiar ami atu daka di'a-di'ak Niakaan lia mak uluk sei lia subar. 2 Ema mak serwisu bodik na'in, musti serwisu tuir na'in hakaran, 3 tan na'in mak tetu niakaan serwisu, lahoos ema seluk. Dadi, kalo emi hakara tetu ha'ukaan serwisu, ne'e loos emi. Nunia moos kalo ema seluk nakara tetu ha'ukaan serwisu, ha'u la ktitu. Ha'u la ktetu ha'ukaan serwisu du'uk. 4 Masik ha'u du'uk koran ha'u kserwisu loos ti'an, sei la nanis dauk nunia. Tan Na'i Yesus Kristus du'uk mak tetu ha'ukaan serwisu. 5 Tan lia nia, emi keta halo aan nu'u ema makotu lia atu tetu ema lian. Hein to'o itakaan Na'in namaan aan mai nikar lai, foin Nia keke nalore lia hotu-hotu. Nia atu nalore lia aat oi-oik mak ema subar iha makukun. Nia moos nalore lia hotu-hotu mak ema naneo iha neon laran. Foin, Na'i Maromak mose ema mak nalo lia di'ak sia.

6 Mamaluk sia! Ha'ukaan dalen ne'e, kona baa ha'u ko mau Apolos. Ha'u kfoo knaninuk kosi ami rua kodi kanorin emi nosi lia ida nune'e: *Halo tuir lia mak hakerek iha Hakerek Moon laran dei. Keta tuir seluk.* Kalo emi halo nunia, emi la boi oin hodi hasa'ek ida no haraik ida, tan ami rua manesak. 7 Nunabee? Emi hafolin aan liu ema makfiar seluk sia ka? Keta! Hotu-hotu mak emi simu, emi hetan hosi Na'i Maromak. Dadi tan saa emi loko aan nu'u emi du'uk mak harui aan hola? 8 Emi halo aan nu'u lia hotu-hotu mak emi hetan nia, emi mak buka du'uk. Nu'u la noo saa ida mak Na'i Maromak foo baa emi. Nu'u emi hoo folin boot ti'an hanesan na'i boot iha Na'i Maromak oin, mais ami Kristus klosan folin lalek. Mais arumak emi dadi na'i tebes, ami bele kaer ukun bele-bele ho emi ka?

9 Isin ida-idak ha'u koran ahan Na'i Maromak nalo ami mak Kristus klosan hanesan ema folin lalek. Ami nu'u ema bui mak nein simu ukun mate. Ema hotu-hotu

✡ **3:19** Ayub 5:13 ✡ **3:20** Kananuk Sia 94:11

* **3:21-22** Hakerek Moon lia Yunani nakerek na'ak, Kefas. Kefas nia, Petrus naran seluk.

iha raiklaran ne'e, no Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an sia moos, nobun nodi nale'uk ami. 10 Mais, emi lale. Emi maka'as liu ami! Emi halo aan matenek lia Kristus ti'an. Mais ema naraik ami na'ak, momok basuk, tan ami serwisu bodik Kristus. Sia nafoli emi biit basuk, mais ami, lale. Sia foti-nahaas emi, mais la nakneter ami kois. Nunia tebes! 11 To'o oras ne'e moos, ami horan salaen no hanroo. Amikaan tais moos, aat hotu. Ema ta'e nakdiuk ami. Ami dadi ema tablaun mak la noo uma. 12 Ami serwisu kole ti'an hodi liman du'uk. Kalo ema dale ami oi-oik, ami hataa loos ha'ak, "Ami haloon nebee Na'i Maromak nalo lia di'ak sia bodik emi." Kalo ema nasusar ami, ami boi haterus aan dei.✡ 13 Kalo ema dale nahaat amikaan naran, ami boi hataa hodi dale kabaas dei. Masik nunia moos, ema sei nalo ami nu'u krehut.✡

14 Ha'u kakerek lia ne'e sia, lahoos atu kodi kamoe emi. Mais atu kanorin emi, tan kadomi emi hanesan ha'ukaan oan du'uk. Etuk, ha'u katak baa emi, nebee emi fila hikar mai dalan loos. 15 Masik ema rihun-rihun bele nanorin dalan Kristus baa emi moos, ha'u kmesan mak emikaan ama, tan ha'u ne'e, ema uluk fohon mak nanorin Kristus Niakaan Lia Di'ak baa emi, to'o emi fiar baa Nia. 16 Tan lia nia, ha'u kusu nebee emi tuir di'a-di'ak ha'ukaan knaninuk.✡

17 Tan ha'u kakara nunia, ha'u ksolok ti'an Timotius baa emi. Ha'u kdodan nia hanesan ha'ukaan oan du'uk. Ha'u kfiar nia, tan nia talin aan no itakaan Na'in. Nia bele tulun emi nodi nalore ha'ukaan moris dalan mak talin malu no Yesus Kristus. Lia ne'e mak ha'u kanorin baa hutun sarani sia iha fatin hotu-hotu.

18 Emi balu loko aan tan haneo ha'ak, ha'u la kaksakar aan kmai tenik kota Korintus. 19 Mais kalo itakaan Na'in nakara, la kleur ona ha'u kmai. Foin ha'u katene sia atu nalo saa. Sia ibun boot loos dei ka, sia noo beran tebes. 20 Na'i Maromak, Na'i mak noo beran. Niakaan renu keta ibun boot dei, mais musti natudu Na'i Maromak beran iha siakaan moris. 21 Nunabee? Ha'u kmai, ha'u kdale maka'as kodi ktonan emi ka? Ha'u kmai, katudu dodan no laran di'ak baa emi?

5

Paulus de'an ema Korintus sia tan ida nalo lia kfo'er

1 Ha'u krona emi ida nalo lia kfo'er. Ema nia niakaan a'aat liu tan ema mak la natene Maromak, tan nia nalo fo'er nikar no aman feen.✡ 2 Masik nunia moos, emi sei loko aan no la horan moe! Tuir loos, emi musti moe aan hodi lelen lakon ema oin nunia.

3 Masik ita dook baa malu, ha'ukaan neon namutuk no emi. Ha'u kakotu kedan musti taa ukun baa ema aat nia. 4 Ha'u koo beran kakotu lia nunia, tan ha'u ne'e, Na'i Yesus klosan. Ha'u kakara nebee emi libur malu, hakotu lia nia hodi itakaan Na'in naran. Ha'ukaan neon tuir namutuk bele no emi. 5 Hotu latan ema nia baa diabu ulun, nebee kleu-leur nia du'uk soe lakon a'aat nia. Hodi nunia, baa oras itakaan Na'in namaan aan mai nikar, Nia bele sori nola ema nia.

6 Keta to'o emi loko aan. Keta halu'a ha'ak, tua teen oan ida dei bele nasa'e tubi tomak boot ida. Ema hahalok aat nia, hanesan tua teen nia. Kalo habusik nalo aat bei-beik iha emikaan leet, nia kahur nola mamaluk sarani seluk sia to'o tuir nalo aat!✡ 7 Tan lia nia, emi musti lelen lakon ema aat nia, foin emi bele moris moos hikar. Ema Yahudi uluk aan no'o bibi malae oan sala lalek, nalo baa sera Paska atu nodi namoos aan. Nosi ikus, ema no'o Kristus, Ema Moon nia. Nia moos dadi baa sera atu namoos itakaan neon.✡ 8 Uluk, ema Yahudi naa tubi bakae

✡ **4:12** Kristus Klosan Lian 18:3 ✡ **4:13** Ibrani 11:38 ✡ **4:16** 1 Korintus 11:1; Filipi 3:17 ✡ **5:1** Hanoin Hikar Dalan Moris 22:30 ✡ **5:6** Galatia 5:9 ✡ **5:7** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:5

mak tua teen lalek atu nadahur Paska. Oras ne'e, ita nu'u tubi nia. Ita musti daka aan, nebee keta halo lia aat, no keta halo ema seluk laran moras. Ita musti dale loos. Hodi nunia, ema naree itakaan lala'ok hotu-hotu, tuir itakaan laran di'ak.✡

9 Uluk, ha'u kakerek ti'an ka'ak, “Keta kahur ho ema mak nakur biti-kluni no ema mak nalo lia kfo'er.” 10 Mais ha'ukaan hakara nia, keta kahur ho ema sarani mak nalo sala nunia. Lahoos keta kahur ho ema mak la fiar baa Na'i Maromak, hanesan ema rotus teen, ema tolek teen mak be'ur nola ema siakaan naha, no ema mak lo'u-sudur baa ai'oi lulik. Tan kalo emi halo nunia, emi musti hakfa'ek aan hosi ema hotu-hotu iha raiklaran ne'e. 11 Ha'ukaan hakara nune'e: keta kahur ho ema mak na'ak, “Ha'u ne'e, ema sarani.” Mais tuir loos, ema nia nalo sala nu'u nakur biti-kluni, rotus teen, lo'u-sudur baa ai'oi lulik, nahaat ema naran, lanuk todan, no tolek atu nola ema niakaan naha. Keta kahur ho ema oin nunia sia. Tuur haa ho sia moos, keta!

12 Emi musti tetu emikaan maluk sarani mak nalo sala nia. Ha'u la koo beran atu tetu ema mak la fiar baa Na'i Maromak, 13 tan Na'i Maromak du'uk mak atu tetu sia. Mais keta halu'a Hakerek Moon na'ak, “Kalo ema ida iha emikaan klaran nalo sala, musti lelen lakon nia!”✡

6

Keta halo lia ho maluk sarani to'o tama moon-metan

1 Kalo ema sarani ida nalo lia no niakaan mamaluk sarani, tan saa emi hasa'e lia nia baa makotu lia mak la fiar baa Kristus? Keta nunia. Di'ak liu, mai hariik iha fukun sarani oin, nebee sia mak nakotu emikaan lia nia! 2 Emi ahan la hatene dauk ha'ak, baa oras rai falu fila, ita ema sarani mak atu hakotu lia bodik ema hotu-hotu iha raiklaran ne'e. Kalo ita bele hakotu nunia, tan saa emi la bele hakotu hola du'uk lia ki'ik oan nunia sia? 3 Tuir loos, ita ema sarani moos atu hakotu lia bodik Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an sia. Tan lia nia, emi musti hatene babilan du'uk lia loron-loron nia sia. 4 Dadi, kalo ema sarani nalo lia no mamaluk sarani, emi keta husu makotu lia mak la fiar Kristus, tan nia la noo naran iha hutun sarani.

5 Ha'ukaan dalen ne'e musti namoe emi. Iha emikaan leet, ahan nu'u la noo ema ida kois mak matenek babilan lia ki'ik oan sia mak moris iha hutun sarani leet, 6 to'o ema sarani kona lia, dada malu baa ema makotu lia mak la fiar baa Kristus.

7 Lia nia la loos. Kalo emi hodi malu baa moon-metan, ne'e na'ak, emi monu ti'an. Kalo okaan maluk nalo sala baa o, di'ak liu, mabusik baa dei. Kalo nia nana'o nola okaan naha, di'ak liu mabusik baa dei! 8 Mais emi du'uk halo sala baa malu. Emi hana'o malu du'uk. La bele nunia. Emi ne'e, ema sarani bele-bele!

9 Emi ahan nu'u la hatene lia nia sia! Tuir loos, ema mak la nakara nalo loos, nia la bele tama dadi baa Na'i Maromak renun. Keta habusik emi na'in du'uk kona be'ur, to'o halo sala! Ema mak nalo lia kfo'er, ema mak lo'u-sudur baa ai'oi lulik no buat sia mak seluk Na'i Maromak, ema mak nakur biti-kluni, mane mak toba no mane, 10 ema mak nana'o, ema mak rotus teen, ema mak nemu tua lanuk, ema mak dale nahaat ema naran, ema mak tolek nola ema nahan, ema oin nunia sia la bele dadi baa Na'i Maromak renun!

11 Uluk, emi balu nanis nunia! Mais Na'i Maromak kasu mohu emikaan salan sia nodi namoos emi. Hodi nunia, Nia loke dalan nebee emi bele di'a-di'ak hikar ho Nia. Nia nalo lia nia sia hotu-hotu, tan emi talin malu ho itakaan

✡ **5:8** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 13:7; Hanoin Hikar Dalan Moris 16:3 ✡ **5:13** Hanoin Hikar Dalan Moris 13:5, 17:7, 19:19, 22:21,24, 24:7

Na'in Yesus Kristus no Maromak Kmalar.

Moris di'a-di'ak hodi babilan isin lolon, ne'e na'ak, ita hakneter Na'i Maromak

12 Noo ema balu na'ak, “Ita bele halo hotu-hotu mak ita hakara.” Tebes. Mais tuir ha'u du'uk, lia malolok nune'e: Hahalok hotu-hotu sei la nanis di'ak bodik ita. Ha'u kbele kalo lia hotu-hotu mak kakara, mais la ko'uk dadi ata baa lia mak la di'ak sia.✡ 13 Knaninuk nune'e: “Hahaak buka kabun. Kabun buka hahaak.” Mais keta halu'a ha'ak, nosi ikus Na'i Maromak atu nadodok lia kabun no hahaak nia. Knaninuk seluk, itakaan isin lolon du'uk. Na'i Maromak la nalo itakaan isin lolon nebee ita hodi hakur biti-kluni, mais nebee ita hodi serwisu bodik Nia. Tan Nia mak itakaan Na'in. Nia noo beran atu babilan itakaan isin lolon. 14 Itakaan Na'in Yesus Kristus mate, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Dadi, nosi ikus kalo ita mate, Nia moos noo beran atu nalo ita moris hikar.

15 Itakaan isin lolon dadi baa Kristus Niakaan, tan ita nu'u isin rohan hosi Kristus isin lolon. Nanis emi hatene ti'an lia nia! Dadi, kalo ha'u ktau isin rohan nosi Kristus isin, hotu baa kahur ko feto aat isin, nunabee? La bele! Hahalok nia la fatan. 16 Emi nanis hatene ti'an, kalo ema nakur biti-kluni no feto aat nunia, sia na'in rua talin malu dadi mesak. Hakerek Moon na'ak, “Sia na'in rua talin malu, dadi mesak ti'an.”✡ 17 Mais ema mak moris neon ida no itakaan Na'in, dadi mesak no Nia ti'an, nu'u sia na'in rua talin malu nodi kmalar mesak.

18 Kalo o metan leet atu malo lia kfo'er, malai mela nia! Sala wa'in nahaat ema mahalo du'uk, no nahaat ema seluk. Mais ema mak nalo lia kfo'er, nahaat isin lolon du'uk. 19 Kmalar Lulik moris iha okaan neon, tan Na'i Maromak du'uk mak foo. Ne'e na'ak, okaan isin lolon dadi Kmalar Lulik uman hamulak. O la moo beran ona atu dadi ulun baa okaan isin lolon du'uk. Tan saa o moris ahan nu'u o la matene lia ne'e?✡ 20 Kristus selu kotu ita nodi folin todan. Tan lia nia, ita musti moris hodi hakneter itakaan isin lolon du'uk, atu hatudu ha'ak, ita moos hakneter Na'i Maromak.

7

Lia feen-la'en

1 Oras ne'e, ha'u kakerek lia mak emi husu iha emikaan hakerek ha'ak, “Nunabee? Ema balu na'ak, di'ak liu mane lalika noo feen. Lia nia loos ka lale?”

2 Lia nune'e maluk sia: Tan ema maus kona sokur baa lia ne'e, di'ak liu mane noo feen du'uk. Feto moos noo la'en du'uk. Hodi nunia, sia la monu baa sala.

3 Mane mak noo feen sia, keta dudu emikaan feen no la toba ho nia. Feto mak noo la'en siam keta dudu emikaan la'en no la toba ho nia. 4 Kalo feen-la'en nola malu ti'an, ne'e na'ak feen latan ti'an isin lolon bodik la'en. La'en moos latan ti'an isin lolon bodik feen. 5 Dadi, keta dudu malu. Kalo hakara hamulak nebee hamulak tebe-tebes, feen-la'en bele hola lia hamutuk atu fa'e heik malu lai. Kalo hamulak nia hotu ti'an, hamutuk hikar lai-lais nebee keta monu baa sala, tan diabu ulun buka leet atu sokur ema mak la netu aan. 6 Lia ne'e, ha'u kasara loos dei. Lahoos Na'i Maromak ukun. 7 Tuir ha'u, di'ak liu ema la nola malu, nu'u ha'u ne'e. Mais Na'i Maromak fa'e babelen mak fatan baa ema ida-idak. Nia foo ema balu bele noo feen-la'en, balu lale.

8 Oras ne'e, ha'u atu katak baa ema klalon sia no feto faluk sia, lia nune'e: Di'ak liu emi la hoo feen-la'en, nu'u ha'u ne'e. 9 Mais kalo emi la bele hetu aan, di'ak liu hoo feen-la'en dei. Tan kalo lale, emikaan nawan aat du'uk bele nahaat nikar emi.

✡ **6:12** 1 Korintus 10:23 ✡ **6:16** Lia Uluk Fohon 2:24 ✡ **6:19** 1 Korintus 3:16; 2 Korintus 6:16

10 Oras ne'e, ha'u atu katak lia
soe malu. Itakaan Na'in du'uk
naruka ti'an na'ak, feen la bele
soe la'en. 11 Mais kalo feen la'o
nela la'en, feen la bele nala'e
seluk mane. Di'ak liu, fila nikar
atu dame malu no la'en. Nunia
moos la'en, la bele soe feen.✡

12 Oras ne'e, ha'u atu katak baa
ema seluk sia. Lia ne'e nosi ha'u
du'uk, lahoos nosi itakaan Na'in.
Lia nune'e: kalo mane ida fiar baa
Na'i Maromak, mais feen la fiar,
mane nia la bele soe feen, kalo
feen sei nakara moris namutuk no
nia. 13 Nunia moos, kalo feto ida
fiar baa Na'i Maromak, mais la'en
la fiar. Feto nia la bele soe la'en
kalo la'en sei nakara moris namu-
tuk no nia. 14 Hodi nunia, la'en
mak la fiar baa Na'i Maromak
bele dadi moos, tan talin malu no
feen mak fiar. Feen mak la fiar,
bele dadi moos, tan talin malu
no la'en mak fiar. Hotu, siakaan
oan sia moos dadi moos iha Na'i
Maromak oin. Kalo lale, oan sia
la dadi moos. 15 Mais kalo mane
mak la fiar la'o nela feen mak
fiar, habusik baa. Kalo feto mak
la fiar la'o nela la'en mak fiar,
habusik baa. Na'i Maromak bolu
ita atu dadi Niakaan ema mak
moris manek no dame. Ita lalika
talin aan ho ema mak la fiar sia.
16 Feto mak fiar baa Na'i Maromak
sia, arumak emi bele sori hola
la'en. Mane mak fiar sia, arumak
emi bele sori hola feen. Arumak
bele, arumak la bele. Emi moos la
hatene.

Tuir Kristus dalan moris hodi tuur-hariik mak uluk Nia foo baa emi

17 Uluk, baa oras Na'i Maromak
bolu nola emi dadi baa Kristus
eman, emi ida-idak ho tuur-hariik
du'uk. Oras ne'e, ida-idak musti
tuir Kristus dalan moris hodi
emikaan tuur-hariik uluk nia, tan
Na'i Maromak mak babilan kedan
moris nunia. Hanorin ne'e, ha'u
kanorin baa hutun sarani sia iha
fatin hotu-hotu.

18 Ha'u kfoo knaninuk nune'e:
noo ema Yahudi mak uluk na-
mane aan tuir siakaan adat, foin
rona Na'i Maromak bolu atu dadi
baa Kristus eman. Ema nunia,
lalika heli adat hamane aan nia.
Nunia moos, ema lahoos Yahudi
mak uluk la namane aan, foin
rona Na'i Maromak bolu sia. Sia
lalika namane aan ona. 19 Ita
hamane aan ka, la hamane aan
ka, lia nia la noo folin. Lia mak
noo folin mak ne'e: ita halo tuir
Na'i Maromak ukun. 20 Oras Na'i
Maromak bolu o, Nia la naruka
tenik sa-saa nosi lia hamane aan.
Dadi, emi ida-idak hafati baa
emikaan tuur-hariik uluk.

21 Ha'u kfoo knaninuk ida tenik.
Uluk, baa oras Na'i Maromak bolu
o, kalo o dadi ata baa ema ida,
mafati nunia dei. La saa ida. Kalo
bele sai mosi ata, sai ona! Mais
kalo la bele, la saa ida. 22 Kalo
Na'i Maromak bolu nola ata ida,
Kristus dadi Na'in bodik ata nia.
Kalo Na'i Maromak bolu nola ema
boot ida, ema boot nia dadi baa
Kristus atan. 23 Kristus selu kotu
emi nodi folin mak boot basuk!
Dadi hana'i baa Kristus dei. Keta
hana'i baa ema.

24 Mamaluk sia! Uluk, baa oras
Na'i Maromak bolu nola ita, ita
ida-idak ho itakaan tuur-hariik
du'uk. Oras ne'e, ita musti tuir
Na'i Maromak hodi hafati baa
itakaan tuur-hariik uluk nia.

Lia ema klalon

25 Emi moos husu baa ha'u hosi
lia ema mak sei klalon. Na'i Maro-
mak la katak ha'u nosi lia ne'e.
Mais emi bele fiar saa mak ha'u
kdale, tan Na'i Maromak natudu
dodan baa ha'u ti'an. Ha'u kanoin
nune'e: 26 Oras ne'e ita hasoru
susar oi-oik. Dadi, kalo ema moris
nunabee ti'an, moris nunia ona.
Nune'e: 27 Kalo hoo feen ti'an,
keta soe nia. Kalo la hoo feen
dauk, keta buka ona. 28 Mais kalo
hoo feen, la sala. Nunia moos feto
nurak sia. Kalo hoo la'en, la sala.
Mais hanoin! Ema mak nola malu,
nanis nasoru maufinu oi-oik iha
raiklaran ne'e. Ha'u kfoo katene

✡ **7:11** Mateus 5:32, 19:9; Markus 10:11-12; Lukas 16:18

baa emi ka'ak, kalo emi la hola malu, emi la hasoru maufinu nia sia.

29 Ha'u kanoin nune'e mamaluk sia! Oras rai falu fila kre'is mai ona. Dadi, ema mak noo feen, keta tau neon baa feen dei, mais nia musti rai neon baa Na'i Maromak no. 30 Nunia moos, ema mak tanis tan susar. Di'ak liu nakbiit aan nanawa tanis nodi nalu'a susar nia, nebee nia bele rai neon baa Na'i Maromak. Ema mak neon boot, di'ak liu nalu'a neon boot nia, nebee nia bele rai neon baa Na'i Maromak. Ema mak bele sosa wa'in, di'ak liu moris nu'u ema mak la noo sasaa, nebee nia bele rai neon baa Na'i Maromak. 31 Ema mak buka sasoin raiklaran, di'ak liu moris nu'u ema mak la rai neon baa sasoin raiklaran, nebee nia bele rai neon baa Na'i Maromak. Tan la kleur ona, moris raiklaran ne'e atu lakon mohu.

32 Ha'u kakara nebee emi lalika halau aan hodi neo-neon. Ema mak la noo feen, noo leet wa'in atu rai neon baa Na'i Maromak beer. Nia bele buka dalan atu serwisu bodik nalo Na'i Maromak neon di'ak. 33-34 Mais ema mak noo feen, musti rai neon baa raiklaran beer. Masik nakara rai neon baa Na'i Maromak beer moos, nia moos musti buka dalan atu nalo feen neon di'ak. Tan lia nia, ema mak noo feen, niakaan neon nakfa'ek rua.

Nunia moos, feto faluk, no feto mak sei la noo la'en dauk. Sia bele rai neon baa Na'i Maromak beer, nebee neon no isin lolon dadi moos. Mais feto mak noo la'en, niakaan neon nakfa'ek rua. Masik nakara rai neon baa Na'i Maromak beer moos, nia moos musti buka dalan atu nalo la'en neon di'ak. 35 Ha'u katak lia ne'e sia baa emi, nebee emi bele hetan sotir. Lahoos atu kodi katodan emi. Kakara nebee emi halo mak loos hodi rai neon baa Na'i Maromak beer, nebee emikaan neon la nakfa'ek aan.

36 Kalo mane ida noo sasudin mak otas to'o ti'an, habusik sia nola malu ona. Saa tenik, kalo mane nia la bele netu aan. Hodi nunia, sia la nalo sala. Keta hein le'u-le'ur, to'o mane nia nalo lia mak la loos. 37 Mais kalo nia bele netu aan, nia lalika lai-lais noo feen. Surak nia du'uk mak nakotu nunia. Masik netu aan kleur moos, di'ak. 38 Mane mak nola feto, nia nalo di'ak. Mais mane mak la nola feto moos, nia nalo di'ak liu tenik.

Lia feto faluk

39 Feto feen talin malu no la'en to'o mate. Mais kalo la'en mate ti'an, nia bele nala'e seluk mane, surak la'en foun nia moos fiar baa Kristus. 40 Tuir ha'u, feto faluk nia hetak sotir kalo nia la noo la'en tenik. Ha'u koran ka'ak, lia tate'an ne'e mai nosi Na'i Maromak Kmalar mak moris iha ha'ukaan neon.

8

Lia hahaak mak ema sera baa ai'oi lulik
(Hanoin Hikar Dalan Moris 4:35,39, 6:4)

1 Oras ne'e, ha'u kdale kosi lia na'an mak ema nodi lo'u-sudur baa ai'oi lulik. Emi hatene wa'in ti'an hosi lia ne'e. Mais lia nune'e: kalo ita hatene wa'in, ita maus loko aan, tan ita hanoin ha'ak, ita matenek liu ema seluk sia. Di'ak liu, ita hadomi ema seluk. Tan lia nia mak nakbiit ema to'o bele naterus aan.

2 Kalo ema ida na'ak nia matenek ti'an, ne'e na'ak, niakaan matenek nia sei la to'o dauk. 3 Mais kalo ema ida nadomi Na'i Maromak, Na'i Maromak nanis nadomi nia. Lia nia mak noo folin.

4 Lia na'an mak ema sera baa ai'oi lulik nune'e. Ita hotu-hotu hatene ai'oi lulik mak ema lo'u-sudur baa, lahoos Maromak. Noo hakerek na'ak, “Maromak, mesak ida dei.” No “ai'oi lulik mak ema lo'u-sudur baa, la noo folin kois.” 5 Noo buat wa'in iha lale'an no raiklaran mak ema lo'u-sudur baa nodi temi na'ak, siakaan ‘lulik’ no siakaan ‘na'i’.

6 Mais bodik ita, Maromak mesak dei.
Nia, itakaan Ama.
Lia hotu-hotu nahabut baa Nia.
Ita halo hotu-hotu bodik Nia.
Itakaan Na'in moos, mesak dei.
Ne'e mak, Yesus Kristus.
Na'i Maromak nodi Nia
atu nase'i hotu-hotu.
Ita moris,
tan Nia mak foo moris baa ita.
7 Tebes! Mais ema balu la natene lia nia sia. Uluk, oras sia sei la fiar baa Kristus dauk, sia lo'u-sudur baa ai'oi lulik. Oras ne'e, kalo sia naa na'an lulik, sia naneo na'ak "Hahaak ne'e, dadi baa sera atu lo'u-sudur baa ai'oi lulik. Kalo ha'u kaa, ha'u ksei talin aan ko lia aat nia!" Lia nia natodan siakaan kakutak to'o sia noran la fatan, tan neon la biit. 8 Tuir loos, sia lalika nunia, tan hahaak la bele nodi ita kre'is baa Na'i Maromak. Hahaak moos la bele fa'e ita nosi Nia. Kalo ita haa, ita la sotir. Kalo ita la haa, ita moos la lakon.
9 Sintidu! Masik ita du'uk hatene ha'ak, ita bele halo lia ida, ita lalika halo kalo itakaan maluk sarani ida neon la biit. Keta to'o nia moos nalo tuir, hotu sidi ain tan noran lia nia la fatan bodik nia. 10 Knaninuk nune'e: o matene ti'an ma'ak, maa na'an lulik, la saa ida. Mais arumak o baa maa iha ai'oi lulik fatin. Hotu, maluk sarani ida naree o tuur maa iha nia. Maluk nia dadi neon ruak, tan sei la natene dauk lia nia fatan ka, lale. Mais tan o malo, nia moos nalo tuir. 11 O matene lia wa'in tebes. Mais kalo o malo nunia, o mahaat okaan maluk sarani mak neon la biit. Manoin, tan Kristus moos mate bodik nia! 12 Di'ak liu nune'e: kalo o malo okaan maluk nalo lia mak nia noran sala, o malo sala baa nia ti'an. O moos malo sala baa Kristus. 13 Tan lia nia, kalo ha'u kaa hahaan mak nalo ha'ukaan maluk sarani monu baa sala, di'ak liu ha'u la kaa. Masik to'o wainhira moos, ha'u la kaa. Tan ha'u la ko'uk ha'ukaan maluk monu baa sala.

9

Paulus nia, Kristus klosan tebes

1 Arumak emi ha'ak, ha'u la koo beran kakerek nune'e. Keta nunia, tan Yesus Kristus du'uk mak boi ha'u dadi baa klosan. Ha'u karee du'uk itakaan Na'in nia. Ha'u kre'is baa Nia ti'an. Emi hotu-hotu moos fiar baa Nia, tan ha'ukaan serwisu. 2 Masik ema seluk na'ak, ha'u lahoos Kristus klosan moos, emi hatene du'uk ha'ak, Nia mak solok ha'u baa emi. Kalo emi sei buka lia kakaer tenik, haree baa emikaan tuur-hariik du'uk. Emi kre'is baa itakaan Na'in ti'an. Dadi malorek ona, ha'u ne'e, Niakaan klosan tebes.
3 Bodik ema mak la simu ha'u hanesan Kristus klosan, ha'u atu kataa sia nune'e: 4 Arumak emi haneo ha'ak, ha'u ko Barnabas la bele simu haa-hemu hosi ema mak ami hanorin ka? 5 Arumak emi hanoin ha'ak, ami la bele hola feto hosi feto sarani sia, nebee tuir haliku bele-bele ho sia ka? Tuir loos, Na'i Yesus klosan seluk sia baa naliku bele-bele no siakaan feen. Petrus no Na'i Yesus alin sia moos nunia.* 6 Arumak emi haneo ha'ak, ha'u ko Barnabas dei mak la bele buka moris hosi ema mak ami hanorin ka? 7 Keta haneo nunia. Mana dei baa sondadu sia. Sia bele simu hahaak no tais nosi ulun. Mana dei baa ema makserwisu iha to'os anggor sia. Sia bele naa nosi to'os isin. Mana dei baa makbalin sia. Sia bele nola susu ween nosi bibi malae mak sia naliku.
8 Ha'u kdale nunia, lahoos tuir ema raiklaran hanoin. Na'i Maromak Ukun-badu du'uk mak katak nunia. 9 Iha Ukun-badu mak Nia natuun baa bei Musa, noo hakerek na'ak, "Karau baka mak serwisu sama hare, keta futu hatoos

* **9:5** Hakerek Moon lia Yunani nakerek na'ak, 'Kefas'. Kefas nia, Petrus naran seluk. ✡ **9:9** Hanoin Hikar Dalan Moris 25:4; 1 Timotius 5:18

nunun nebee nia bele naa." Arumak emi haneo ha'ak, Na'i Maromak nakara karau baka loos dei mak bele naa ka?✡ 10-11 Lale! Nia moos katak na'ak Nia rai matan baa ami! Noo hakerek na'ak, "Oras ema makfila rai no maksama hare serwisu, sia natene kedan sia atu simu fafa'ek." Dadi, la sala, kalo ema mak naliku hutun sarani moos simu fafa'ek nosi siakaan serwisu. Baa oras ami hanorin emi lia nosi Maromak Kmalar, lia nia hanesan ema mahalo to'os ida kuda fini. Hanorin hotu, fatan basuk kalo ami simu saseban hosi emi!✡ 12 Ema seluk mak nanorin emi, sia bele simu saseban nosi emi. Kalo ema seluk sia bele simu saseban nunia, ami hoo beran liu tan sia!

Mais emi hatene lia ne'e ti'an. Ami la dala ida dauk hodi beran nia haseten emi. Ami hetu aan baa lia oi-oik, nebee keta hatodan emi. Hodi nunia, emi hakara hanono baa Kristus Niakaan Lia Di'ak mak ami hanorin baa emi. 13 Hanoin kokon! Na'ilulik mak naliku ema Yahudi iha siakaan Uma Hamulak Huun, sia moris nosi sera mak ema nodi. Ema mak naliku osan sera fatin, sia naa na'an sera nia.✡ 14 Nunia moos, Na'i Maromak naruka na'ak, ema mak serwisu nodi nanorin Kristus Niakaan Lia Di'ak, sia moris nosi serwisu nia folin.✡

15 Tebes. Ha'u kbele kalo nunia, mais la kakara. Lahoos ha'u kalo hakerek ne'e, nebee emi atu foo saseban baa ha'u. Lale. Ha'u kaliku emi kleur ti'an kodi la kusu saa ida. Di'ak liu ha'u kmate nosi ema dale ha'u na'ak, ha'u ema madiduk. 16 Masik ha'u kanorin nohuun Kristus Niakaan Lia Di'ak moos, ha'u la kbele loko aan. Ha'u kmusti kanorin kosi Kristus, tan Nia mak solok ha'u. Kalo la kalo tuir, ha'u ksusar ona! Nanis ha'u kona kastikar. 17 Kalo ha'u kala'ok serwisu ne'e, tan ha'ukaan beer du'uk, ha'u kfatan simu kansera. Mais ha'u kala'ok serwisu ne'e, tan Kristus mak solok ha'u. Ha'u kmusti serwisu tan Nia fiar na'ak ha'u kbele kala'ok serwisu mak folin todan ne'e. 18 Kalo nunia, ha'u ksimu saa? Ha'u la kbuka kansera, mais kanorin Kristus Niakaan Lia Di'ak kodi la kusu sasaa. Serwisu nia nalo ha'u neon di'ak, to'o koran hanesan simu ti'an kansera. Dadi, masik ha'u koo beran hanesan ema seluk mak serwisu nanorin Lia Di'ak, ha'u du'uk la ko'uk tau ha'ukaan beran hotu-hotu.

19 Ha'u ne'e, lahoos ema atan. Masik nunia moos, ha'u kalo aan nu'u ata, nebee ema hotu-hotu bele naruka ha'u. Kodi nunia, ha'u hetak kbele tulun ema wa'in nebee tuir Kristus. 20 Oras ha'u kodi Lia Di'ak baa ema Yahudi, ha'u kalo aan nu'u ema Yahudi nebee ha'u kbele kodi sia kre'is baa Kristus. Oras ha'u kodi Lia Di'ak baa ema mak kaer metin Na'i Maromak Ukun-badu, ha'u kala'ok Ukun-badu nia sia, nebee ha'u kbele kodi sia kre'is baa Kristus. (Ha'u kalo nunia, masik katene ka'ak, kalo ita tuir Ukun-badu, lia nia la nalo ita di'a-di'ak ho Na'i Maromak.) 21 Oras ha'u kodi Lia Di'ak baa ema mak la natene Na'i Maromak Ukun-badu, ha'u kdadi nu'u sia, nebee kala'o kodi sia baa Kristus. (Keta to'o ema dale na'ak, ha'u ksoe kela Na'i Maromak Ukun-badu mak Nia natuun baa Bei Musa, tan ktuir Kristus Ukun-badu.)✡ 22 Oras ha'u kodi Lia Di'ak baa ema mak neon la biit, ha'u kalo aan neon la biit, nebee ha'u kbele tulun sia mai baa Kristus. Bodik ema hotu-hotu, ha'u kalo aan nu'u sia, nebee nunabee moos, ha'u kbele sori kola balu. 23 Ha'u kalo nunia, nebee ema hotu-hotu bele fiar baa Kristus Niakaan Lia Di'ak. Hodi nunia, ha'u moos bele simu matak-malirin mak Nia nakara foo baa Niakaan ema.

24 Ha'u kfoo lia hatetek hosi halai sita malu. Ema wa'in tuir nalai sita, mais ema na'in ida dei mak

✡ **9:10-11** Roma 15:27 ✡ **9:13** Hanoin Hikar Dalan Moris 18:1 ✡ **9:14** Mateus 10:10; Lukas 10:7 ✡ **9:21** Mateus 22:34-40; Markus 12:28-34; Lukas 10:25-28; 1 Korintus 13:1-8

netan nola. Nunia moos, o musti marui aan tuir Na'i Maromak beer, to'o metan mola. 25 Ema mak tuir sita malu musti rona baa manorik nodi tuir niakaan ukun. Sia narui aan maka'as nebee netan sabeo sita malu, masik sabeo nia, la oras naklaik mohu. Mais ita harui aan atu hetan lia mak nafati nima-nimak. 26 Oras kalai, ha'u la kalai karin, mais karui aan maka'as kalai katutuk kladik baa. Kalo hanesa ha'u ko ema maktukuk, ha'u la ktuku karin, mais tuku fukur. 27 Ha'u ktuir ukun kodi karui aan maka'as, nebee bele katerus aan. Keta to'o ha'u katak Na'i Maromak baa ema seluk, mais ha'u du'uk kakur ukun, hotu Na'i Maromak nasai ha'u.

10

Sintidu baa naha lulik raiklaran sia

1 Mamaluk sia! Keta halu'a lia uluk nosi amikaan bei uluk sia, baa oras sia la'o lori baa-mai iha rai fuik. Na'i Maromak nodi kalo'an la'o uluk natudu dalan baa sia. Nia moos taa fa'e tasi ween, hotu nala'o sia to'o tasi balu no manek.✡ 2 Kalo'an no tasi nia, dadi lia hatetek. Bei uluk sia fiar Musa atu lituk sia. Hotu, sia tuir kalo'an nia, no tama baa tasi ween bele-bele no Musa. Nunia moos, ita mak fiar baa Kristus no simu sarani atu dadi tadak ha'ak, ita dadi Niakaan ema hodi hanono baa Nia. 3 Bei uluk sia hotu-hotu naa hahaak mak Na'i Maromak nadi'a bodik sia.✡ 4 Sia hotu-hotu moos nemu wee mak Nia nadi'a bodik sia. Wee nia, sai nosi fatuk boot mak Nia natudu baa sia. Sia to'o fatin nabee dei, fatuk nia moos iha. Fatuk nia, mak Kristus.✡ 5 Mais oras nia, Na'i Maromak la nakara ema lear hahalok aat. Tan lia nia, baa oras sia la'o satan leur fatin fuik luan, sia mate wa'in. Hotu hakoi hela iha fatin lear.✡

6 Lia nia sia dadi knaninuk, nebee ita keta beer halo aat nu'u sia.✡ 7 Ita keta lo'u-sudur baa ai'oi lulik nu'u sia. Hakerek Moon na'ak, “Ema Isra'el sia tuur naa-nemu bele-bele nodi lo'u-sudur baa ai'oi lulik karau baka.”✡ 8 Ita keta hakur biti-kluni nu'u sia. Tan sia nalo lia kfo'er hori hirak nia, ema na'in rihun rua nulu resin tolu mate mohu baa loron ida dei.✡ 9 Ita keta halo aat oi-oik hodi koko Kristus atu hatene ha'ak, Nia kastikar ita ka, lale. Ema Isra'el balu koko Na'i Maromak nunia. Hotu Nia solok samea mak noo raso lear mai, tutu no'o sia.✡ 10 Ita moos keta haksuhuk nu'u sia. Tan ema Isra'el balu naksuhuk nohuun, Na'i Maromak solok makbukar lale'an mai no'o hotu sia.✡

11 Lia nia kona baa ema Isra'el sia, atu dadi knaninuk bodik ita. Mako'an sia nakerek nela lia nia hotu-hotu, nebee ita bele simu hanorin no keta halo tuir siakaan salan. Tan loron rai falu fila kre'is mai ona.

12 Hanoin di'a-di'ak! Kalo o manoin ma'ak, o bele materus aan biit, sintidu! Keta to'o o monu. 13 Kalo o kona sokur, manoin, tan ema seluk moos kona sokur nunia ti'an. Mais o bele fiar baa Na'i Maromak nebee Nia nala'ok saa mak Nia dale. Nia la nabusik o kona sokur liu nosi okaan babelen, tan Nia atu foo dalan sasin baa o. Nia beer nalo o materus aan, nebee o keta monu.

14 Mamaluk sia! Kalo ema nok-biit baa emi atu lo'u-sudur baa ai'oi lulik sia no se-seluk sia mak nadook emi nosi Na'i Maromak, halai sai hosi nia! Keta maktaman iha nia tenik!

15 Ha'u kdale baa emi mak hatene hanoin naruk sia, nebee emi tetu du'uk saa mak ha'u kdale ne'e loos ka, lale. 16 Lia nune'e: Oras ita hamutuk atu hodi hanoin

✡ **10:1** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 13:21-22, 14:22-29 ✡ **10:3** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 16:35 ✡ **10:4** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 17:6; Sura Renu Isra'el 20:11 ✡ **10:5** Sura Renu Isra'el 14:29-30 ✡ **10:6** Sura Renu Isra'el 11:4 ✡ **10:7** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 32:6 ✡ **10:8** Sura Renu Isra'el 25:1-18 ✡ **10:9** Sura Renu Isra'el 21:5-6 ✡ **10:10** Sura Renu Isra'el 16:41-49

Kristus Niakaan mate, ita sera dodan baa Na'i Maromak, hotu hemu hosi hemu fatik nia. Lia ne'e na'ak, ita talin aan ho Kristus tan Nia nakduar raan bodik ita. Oras ita tohi fa'e tubi nia, hotu haa, ne'e moos na'ak, ita talin aan ho Kristus mak mate bodik ita.✡ 17 Ita hotu-hotu simu tubi fa'ek hosi tubi ida. Lia ne'e na'ak, ita dadi mesak ti'an. Masik ita ema lear, ahan ita isin lolon ida, tan hotu-hotu talin malu ho Kristus. 18 Hanoin ema Isra'el uluk aan sia. Baa oras sia nodi sera tunun atu natetu baa Na'i Maromak, na'ilulik babilan sera nia. Na'ilulik nia mak naa na'an sera nia. Lia nia isin na'ak, na'ilulik nia talin malu no Na'i Maromak. Nia moos talin malu no ema mak nodi sera nia.✡

19-20 Ha'ukaan dalen ne'e, na'ak saa? Ema mak la natene Maromak natetu sera tunun baa siakaan ai'oi lulik. Emi haneo ha'ak, hahalok nia la saa ida ka? Keta. Tan hodi nunia sia la lo'u-sudur baa Na'i Maromak, mais lo'u-sudur baa kukun aat sia. Ha'u la ko'uk emi talin aan ho kukun aat sia nunia.✡ 21 Kalo emi talin malu ho Kristus, hotu hemu hosi Niakaan hemu fatik ti'an, emi la bele tuir hemu hosi kukun aat siakaan hemu fatik ona, tan ne'e na'ak, emi talin malu ho kukun aat sia. Nunia moos, kalo emi haa iha Kristus Niakaan hadak lulik, emi la bele tuir haa iha kukun aat siakaan hadak ona, tan ne'e na'ak, emi talin malu ho kukun aat sia. 22 Nunabee? Emi hakara halo itakaan Na'in laran moras tan emi lo'u baa seluk ka? Keta haneo ha'ak, emi biit liu Nia.✡

Halo hotu-hotu hodi hamorin Na'i Maromak naran

23 Arumak emi ida ha'ak, "Ha'u kakara kalo saa dei, ha'u kbele, tan la noo mak badu." Tebes. Mais hanoin, tan lahoos lia hotu-hotu mak foo di'ak bodik o. Nunia moos, lahoos lia hotu-hotu mak bele nakbiit okaan neon.✡ 24 Keta buka sotir bodik aan dei. Di'ak liu, buka sotir bodik ema seluk.

25 Ha'u katak nune'e: kalo sosa na'an iha luan, maa baa dei. Lalika musu ma'ak, "Na'an ne'e, na'an lulik ka?" Lalika neo-neon ma'ak, "Ha'u kbele kaa na'an ne'e ka, lale?" 26 Tan Hakerek Moon na'ak, "Raiklaran no sasoin hotu-hotu nia, itakaan Na'in Niakaan."✡

27 Kalo ema mak la fiar baa Kristus dauk bolu emi baa haa iha siakaan uma, baa dei. Emi bele haa sa-saa mak sia foo. Lalika neo-neon baa hahaak nia na'ak, hahaak lulik ka, lale. 28 (Mais kalo ema mai namaas o na'ak, "Keta maa ne'e, tan ne'e na'an lulik," di'ak liu o keta maa. O musti manoin ema nia, keta arumak nia laran moras tan okaan ha-halok mak nia noran la fatan nia. 29 Ha'ukaan lia isin nune'e: musti hanoin ema seluk, masik itakaan neon du'uk horan hahalok nia la sala.)

Mais arumak emi ida hataa ha'ak, "Ha'u kbele kalo sa-saa dei, tuir ha'u kakara. Kalo ema seluk naneo lia nia sala, tan saa ha'u la kbele kalo? 30 Kalo ha'u ksera dodan baa Na'i Maromak, hotu ha'u kaa, tan saa ema dale nahaat ha'u?"

31 Nune'e. Emi hakara haa ka, hemu ka, halo sa-saa dei, musti halo hodi hamorin Na'i Maromak naran. 32 Keta halo ema laran moras tan okaan hahalok. Masik sia ema Yahudi ka, lahoos ema Yahudi ka, ema sarani ka, keta. 33 Tuir ha'ukaan knaninuk, tan ha'u kalo hotu-hotu nebee ema seluk sia di'a-di'ak no ha'u. Ha'u la kbuka sotir bodik ha'u kmesan, mais bodik ema wa'in, nebee sia moos netan moris.

11

1 Haninu baa ha'u, hodi halo tuir ha'ukaan moris dalan, tan ha'u kaninu baa Kristus kodi kalo tuir Nia.✡

✡ **10:16** Mateus 26:27-28; Markus 14:22-24; Lukas 22:19-20 ✡ **10:18** Ukun-badu Na'ilulik 7:6 ✡ **10:19-20** Hanoin Hikar Dalan Moris 32:17 ✡ **10:22** Hanoin Hikar Dalan Moris 32:21 ✡ **10:23** 1 Korintus 6:12 ✡ **10:26** Kananuk Sia 24:1 ✡ **11:1** 1 Korintus 4:16; Filipi 3:17

Iha uma hamulak, feto no mane musti foo hakneter halo loos

2 Ha'u ktonun emi, tan masik
nunabee moos, emi sei hanoin
ha'u nohuun. Emi sei hala'o
lia hotu-hotu mak ha'u kanorin
ti'an. Di'ak tebes! 3 Mais ha'u
ksei koo lia ida atu katak baa
emi. Lia nia nune'e: keta halu'a
emikaan huun-abut. Mane na-
habut baa Kristus. Feto nahabut
baa mane. No Kristus nahabut
baa Na'i Maromak.*
4 Mane lalika taka ulun baa
oras namulak, no baa oras nato'o
Na'i Maromak mamenon. Kalo
taka ulun, hahalok nia, ahan nia
namoe Kristus, tan nia la nala'ok
tuir itakaan adat kneter. 5 Mais
feto musti taka ulun baa oras
namulak, no baa oras nato'o Na'i
Maromak mamenon. Kalo la taka
ulun, hahalok nia ahan nia namoe
niakaan la'en, tan la nala'ok tuir
itakaan adat kneter. Nia moos
namoe aan du'uk, ahan feto ulun
koi molik. 6 Tebes. Kalo feto la
no'uk taka ulun atu dadi tadak nia
nakneter la'en, di'ak liu, nia koi
molik ulun. Mais kalo nia noran
moe tan ulun koi molik, di'ak liu,
taka ulun dei.
7 Haneo kokon nune'e: mane la-
lika taka ulun, tan Na'i Maromak
nase'i mane tuir Niakaan ilas.
Hodi nunia, mane dadi Na'i Maro-
mak liman rasan mak nalore Na'i
Maromak Niakaan maka'as. Mais
feto dadi baa liman rasan mak
nalore mane niakaan maka'as.✡
8 Na'i Maromak la nase'i mane
nosi feto. Mais nase'i feto nosi
mane. 9 Nia moos la nase'i mane
bodik feto. Mais nase'i feto bodik
mane.✡ 10 Tan lia nia, di'ak
liu, feto taka ulun nebee ema
hotu-hotu bele naree na'ak, oras
nia nariik atu namulak no nato'o
Na'i Maromak mamenon, nia foo
hakneter tuir loos. Makbukar
lale'an moos bele naree nia nalo
nunia. 11 Mais ita mak talin aan
ho Kristus, ita hatene ha'ak, feto
no mane la ida-idak moris du'uk.
12 Dala uluk, feto dadi nosi mane.
Hotu nunia, mane moris nosi feto.
Mais Na'i Maromak mak nase'i sia
hotu-hotu.
13 Haneo du'uk! Kalo feto na-
mulak baa Na'i Maromak nodi la
taka ulun, emi horan hahalok nia
di'ak ka, lale? 14 Tuir emikaan
adat iha Korintus, kalo mane fuuk
naruk, nia namoe aan. 15 Mais
kalo feto fuuk naruk, nia kabaas
basuk. Nia netan niakaan fuuk
naruk nia, nebee bele taka nola
ulun.
16 Kalo ema sakar ha'ukaan
dalen ne'e, ha'u kataa nune'e:
ami malikuk hutun sarani la
natene adat seluk. Iha hutun
sarani fatin hotu-hotu, sia nala'ok
nune'e dei.

Keta oi-oik baa oras hamutuk hodi hanoin Yesus mate

17 Oras ne'e, ha'u kdale lia ida
tenik. Iha lia ne'e, ha'u la kbele
mose emi, tan baa oras emi hak-
libur, emi la halo tuir loos, mais
emi hetak hahutan aan.
18 Ha'u krona ema dale na'ak,
baa oras emi haklibur atu hamu-
lak, emi hakfa'ek aan. Lia mak
ha'u krona nia, arumak tebes.
19 (Tan emi hakbelan malu nunia,
nosi ikus ita bele hatene malorek
see mak tebe-tebes nanono baa
itakaan Na'in, no see mak lale.)
20 Baa oras emi haklibur atu naa
tubi no nemu anggor ween nodi
nanoin Na'i Yesus mate, emikaan
hahalok la fatan. 21 Lia kakaer
mak ne'e: oras emi haa-hemu nia,
emi la hein malu. Emi balu haa
rotus. Balu tenik hemu lanu. Mais
rumak sia salaen, tan la netan
fafa'ek. 22 Nunabee? Emi la haa
iha emikaan uma ka? Emi hakara
hahaat hutun sarani naran di'ak
ka? Emi hakara hamoe ema mukit
sia ka? Emi hakara ha'u kdale oin
nunabee? Hakara ha'u kmose emi
tan lia ne'e ka? Keta kedan!

* **11:3** Ema matenek lia Yunani sia na'ak, *kefale* noo lia isin rua. 1) na'ak isin lolon ulun. 2) na'ak huun, abut (inuk). Mais iha lia Yunani, *kefal*e lia isin lahoos “ema makaer ukun”.
✡ **11:7** Lia Uluk Fohon 1:26-27 ✡ **11:9** Lia Uluk Fohon 2:18-19

Tubi no anggor ween nia, dadi tadak baa ita hodi hanoin Yesus mate
(Mateus 26:26-29; Markus 14:22-25; Lukas 22:14-20)

23 Itakaan Na'in du'uk katak kedan lia ne'e baa ha'u. Oras ne'e, ha'u katutan tenik baa emi nune'e: Baa kalan ema atu fa'an Na'i Yesus, Nia foti nola tubi baluk ida. 24 Hotu namulak nodi sera dodan baa Na'i Maromak. Namulak notu, Nia katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, "Haa tubi ne'e, tan tubi ne'e, Ha'ukaan isin lolon du'uk. Ema atu nadodok Ha'ukaan isin lolon bodik emi. Haa hodi hanoin Ha'u." 25 Nunia tenik, baa oras sia naa notu. Nia nola hemu fatik mak noo anggor ween, nodi katak na'ak, "Anggor ween ne'e, dadi lia tadak na'ak, Na'i Maromak nakara namate menon foun no emi nodi Ha'ukaan raan. Sura oras emi hemu anggor ween ne'e, emi musti hanoin baa Ha'ukaan mamaten."✡ 26 Tebes. Tan Yesus dale nunia, sura oras ita halo lahan ne'e hodi haa tubi no hemu hosi hemu fatik ne'e, ahan ita katak hikar lia nosi itakaan Na'in mamaten to'o Nia namaan aan mai nikar.

Kalo neon la loos, keta tuur hamutuk atu hanoin Yesus mate

27 Kalo ema ida naa tubi nia no nemu nosi hemu fatik nia atu nanoin itakaan Na'in, mais ema nia neon la loos, Na'i Maromak nanis kastikar nia. Tan tubi no anggor ween nia mak Na'i Yesus isin lolon no Na'i Yesus raan. Kalo ema neon la loos, nia la fatan tuir naa no tuir nemu, tan niakaan hahalok nia nahaat Na'i Yesus. 28 Di'ak liu, ema ida-idak leno du'uk aan lai. Kalo noran neon loos, foin bele naa tubi no nemu anggor ween nia. 29 Mais noo ema mak naa-nemu nodi neon la loos. Sia naneo na'ak, "Yesus mate nia, la noo folin. Niakaan isin lolon la noo folin bodik ha'u." Ema oin nunia natiu nola siakaan susar du'uk, tan sia atu kona kastikar. 30 Mais tan emi halo hahalok nunia, emi balu la biit, balu moras, no balu mate ti'an iha emikaan klaran.

31 Mais kalo ita leno di'a-di'ak itakaan neon uluk lai, ita la kona kastikar nunia. 32 Kalo itakaan Na'in kastikar ita, Nia nalo nunia atu nanorin ita baa dalan loos, nebee ita keta kona kastikar to'o welon bele-bele no ema mak se'i kotuk baa Nia.

33 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Kalo emi haklibur atu haa-hemu hodi hanoin Na'i Yesus mate, emi musti hein malu. 34 Kalo salaen basuk, di'ak liu haa uluk iha uma lai. Hotu, oras emi haklibur bele-bele, emi keta kona kastikar.

Sei noo lia seluk sia mak emi husu baa ha'u. Mais hein ha'u kmai lai, foin kahulin di'a-di'ak.

12

Kmalar Lulik latan babelen baa ita ida-idak atu halo serwisu oi-oik

1 Mamaluk sia! Ha'u kakara nebee emi hatene hosi lia babelen mak Na'i Maromak Kmalar Lulik latan baa ita. 2 Emi hatene ha'ak, oras emi sei la dadi dauk Kristus eman, emi lo'u-sudur baa ai'oi lulik nunuk sia. Emi tuir sia nu'u karau tuu inun. 3 Nebee emi hatene, ema mak talin malu no Maromak Kmalar, sia la dala ida dale nahaat Yesus na'ak, "Kalo'an naa!" Nunia moos, ema mak la talin malu no Maromak Kmalar la dala ida dale tonun Yesus na'ak, "Ha'ukaan Na'in!"

4 Ita ida-idak simu babelen hodi hala'ok serwisu oi-oik. Masik babelen oi-oik moos, huun ida dei. Ne'e mak, Maromak Kmalar. 5 Ita hotu-hotu hetan babelen oi-oik atu hodi haliku ema seluk, mais ita hanono baa Na'in ida dei. 6 Nia foo ita serwisu oi-oik, mais Nia mesan mak tulun ita bele hala'ok serwisu nia sia. 7 Nia latan Niakaan Kmalar Lulik baa ita ida-idak tuir dalan oi-oik, tan Nia nakara nebee ita hotu-hotu

✡ **11:25** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 24:6-8; Yeremia 31:31-34

hetan sotir bele-bele. 8 Oras Nia latan Kmalar Lulik beran baa ita ida-idak, balu simu babelen atu hanoin naruk, hodi foo tate'an makonak. Balu simu babelen atu katak malorek lia mak sia simu nosi Nia. 9 Balu simu babelen atu fiar metin, tan sia kre'is no Maromak Kmalar. Balu simu babelen atu nadi'ak nola ema moras. 10 Balu simu babelen atu nalo tadak blaar oi-oik mak natudu Na'i Maromak maka'as. Balu simu babelen atu katak Na'i Maromak mamenon baa ema sia. Balu simu babelen atu natene na'ak, lia saa mak nahabut baa Na'i Maromak, no lia saa mak lale. Balu simu babelen atu dale nodi lia oi-oik. Balu tenik, simu babelen atu nodi nalore lia nia sia isin. 11 Babelen oi-oik nia nahabut baa Maromak Kmalar mesak dei. Nia foo baa ita ida-idak, tuir Niakaan beer.✡

Masik ita wa'in, ita nu'u isin lolon ida, tan talin malu ho Kristus

12 Ha'u atu kanesa ita hotu-hotu mak simu babelen oi-oik nia sia, baa ema ida isin lolon. Isin lolon ida noo isin rohan oi-oik. Mais rohan oi-oik nia talin aan baa malu dadi baa isin lolon mesak.✡

Nunia moos ita mak dadi baa Kristus eman sia. 13 Ita hotu-hotu talin malu tan ita simu Maromak Kmalar mak mesak dei. Baa oras ita simu sarani, ita dadi nu'u ema klubun ida. Masik ita ema Yahudi ka, lahoos ema Yahudi ka, ata ka, lahoos ata ka, Na'i Maromak latan Niakaan Kmalar mesak dei bodik ita hotu-hotu. Lia nia nu'u ita hotu-hotu hemu wee mak foo moris nosi wee knuuk mesak dei.

14 Tebes. Isin lolon ida noo rohan wa'in, lahoos rohan ida dei. 15 Kalo ain na'ak, “Ha'u ne'e, lahoos liman. Ha'u la ksoman ko isin lolon,” bele nunia ka? La bele. Masik ain dale nunia moos, nia soman bei-beik no isin lolon. 16 Kalo tilun na'ak, “Ha'u ne'e, lahoos matan. Ha'u la ksoman ko isin lolon,” bele nunia ka? La bele. Masik tilun dale nunia moos, nia soman bei-beik no isin lolon. 17 Manoin lai! Kalo isin lolon dadi loos matan dei, oin nunabee ita bele rona? Kalo isin lolon dadi loos tilun dei, oin nunabee ita bele horan nuhar?

18 Mais emi hatene ti'an ha'ak, Na'i Maromak nase'i ita atu dadi nu'u isin lolon ida no rohan oi-oik. Nia babilan isin lolon rohan oi-oik nia, tuir Niakaan beer. 19 Kalo itakaan isin lolon dadi loos rohan oik ida dei, nia lahoos ‘isin lolon’ ona. 20 Isin lolon ida noo rohan oi-oik. Rohan oi-oik nia soman malu dadi isin lolon tomak ida.

21 Ema ida matan la bele naraik liman, nodi na'ak, “Ha'u la kbuka o!” Nunia moos ulun la bele naraik ain na'ak, “Ha'u la kbuka o!” 22 La bele. Mais nune'e. Noo isin lolon rohan sia mak ita la hafolin. Masik nunia moos, ita buka sia. 23 Isin lolon rohan nia sia mak ita hafolin la kabaas, ita haliku hodi tais kabaas. Isin lolon rohan mak ita moe hasai, ita taka di'a-di'ak. 24 Mais isin lolon rohan mak la namoe ita, ita la titu resik.

Na'i Maromak nalo rohan nia sia dadi baa isin lolon ida. Hotu Nia babilan nebee rohan mak ita hafolin la kabaas, ita haliku di'a-di'ak. 25 Nia la nakara isin lolon rohan sia sasa fa'e malu, mais nakara nebee naliku malu. 26 Kalo rohan ida netan susar, rohan seluk sia tuir susar bele-bele. Kalo rohan ida netan kneter, rohan seluk sia tuir neon di'ak bele-bele.

27 Nunia moos ita. Ita nu'u Kristus isin lolon. Ita ida-idak nu'u rohan ida nosi Niakaan isin lolon nia. 28 Na'i Maromak foo babelen baa ita ida-idak iha hutun sarani laran atu hodi serwisu oi-oik.

Dala uluk, Nia solok ema balu dadi baa Niakaan klosan.
Dala rua, Nia nalo ema balu dadi baa Niakaan mako'an atu nato'o Niakaan mamenon.
Dala tolu, Nia nalo ema balu dadi baa ema manorik mak matenek nanorin nosi Nia.
Nia moos foo beran baa ema balu atu nalo tadak blaar

✡ **12:11** Roma 12:6-8 ✡ **12:12** Roma 12:4-5

oi-oik nodi natudu Niakaan maka'as.
Balu netan beran atu nadi'ak nola ema moras.
Balu netan babelen atu tulun ema.
Balu netan babelen atu babilan ema makserwisu di'a-di'ak.
Nia foo beran baa balu tenik, nebee bele dale nodi lia oi-oik.✡

29 Dadi, nunabee? Na'i Maromak solok Niakaan ema hotu-hotu atu dadi baa klosan ka? Nia nalo hotu-hotu baa mako'an ka? Nia nalo hotu-hotu baa manorik ka? Nia foo beran baa hotu-hotu atu nalo tadak blaar ka? 30 Nia foo beran baa hotu-hotu atu nadi'ak nola ema moras ka? Nia nalo hotu-hotu dale nodi Kmalar lian ka? Nia nalo hotu-hotu bele natene lia isin nosi Kmalar lian ka? Lale.

31 Lia nune'e! Kalo emi buka atu simu babelen nosi Na'i Maromak, buka babelen sia mak bele tulun ema wa'in. Tan babelen nia sia, mak folin liu.

Mais noo lia ida mak di'ak kaliuk. Oras ne'e, ha'u atu kalore lia nia baa emi.

13

Lia dadomin

1 Masik ita simu babelen atu dale hodi ema raiklaran lian hotu-hotu no makbukar lale'an lian moos, mais ita la hadomi ema seluk, itakaan babelen nia la noo folin. Itakaan dale nia mamuk, hanesan tala lian no ton lian mak la noo isin. 2 Masik ita simu babelen atu dadi Maromak mako'an hodi hato'o Niakaan mamenon, mais ita la hadomi ema seluk, itakaan babelen nia la noo folin. Masik ita simu matenek to'o hatene lia subar hotu-hotu no lia seluk hotu-hotu moos, mais ita la hadomi ema seluk, itakaan matenek nia la noo folin. Masik ita fiar biit baa Na'i Maromak to'o bele lori foho sia moos, mais ita la hadomi ema seluk, itakaan fiar nia la noo folin.✡ 3 Masik ita fa'an mohu itakaan sasoin, hotu fa'e osan hotu-hotu hodi hahaan ema mukit sia moos, mais ita la hadomi ema seluk, itakaan hahalok nia la noo folin. Masik ita latan itakaan isin lolon dadi baa sera to'o mate moos,* mais ita la hadomi ema seluk, itakaan moris nia la noo folin. Ita la bele foti aan kedan, tan butan dei.

4 Ita hadomi ema seluk, ne'e na'ak, ita halo lia kabaas bodik sia.
Ita hetu aan.
Ita la tinu.
Ita la haksa'ek aan.
Ita la loko aan.
5 Ita foo kneter.
Ita la buka tuir itakaan beer du'uk.
Ita la nawan aat.
Ita la rai hirus.
6 Ita la simu hahalok kli'is, mais ita neon di'ak baa hahalok moon.
7 Masik ema nalo ita nunabee moos, ita simu hodi hadomi sia.
Ita fiar sia nohuun.
Ita haloon bodik sia nohuun.
Ita hadomi sia nohuun.
8 Tan lia dadomin mak nafati nohuun.

Mais kalo ita simu babelen atu hato'o Na'i Maromak mamenon, kleu-leur babelen nia la noo folin ona. Kalo ita simu babelen atu dale hodi lia oi-oik, kleu-leur babelen nia la noo folin ona. Kalo ita simu matenek, kleu-leur lia nia la noo folin ona. 9 Oras ne'e, itakaan matenek oan ida dei. Itakaan babelen atu hato'o Na'i Maromak mamenon moos oan ida dei. 10 Nosi ikus, oras Na'i Maromak natetu hotu-hotu, lia mak ki'ik oan nunia, la noo folin ona.

11 Ha'u katete nune'e: oras ha'u ksei lawarik oan, ha'u kaneo ahan lawarik oan. Ha'u moos dale ahan lawarik oan. Mais oras ne'e, ha'u kdadi matas ti'an. Etuk, ha'u la kalo aan ahan lawarik oan tenik.

12 Ha'u katete seluk tenik nune'e: oras ne'e, ita ahan ema

✡ **12:28** Efesus 4:11 ✡ **13:2** Mateus 17:20, 21:21; Markus 11:23 * **13:3** Hakerek Moon lia Yunani balu nakerek tu'an iha ne'e na'ak, “latan isin lolon dadi baa sera tunun”.

mak haree hodi lalenok kadoor, tan saa mak ita haree sei la malorek dauk. Mais kleu-leur, hotu-hotu atu dadi malorek, to'o ita haree hanesan haree besik oin. Oras ne'e, saa mak ha'u katene, oan ida dei. Mais kleu-leur, ha'u kbele katene mohu, hanesan Na'i Maromak moos natene mohu ha'u.

13 Oras ne'e, noo lia oik tolu mak
nafati nohuun. Lia nia sia mak
ne'e:
Ita musti fiar nohuun.
Ita musti haloon nohuun.
Ita musti hadomi malu no-
huun.
Nosi lia oik tolu ne'e, lia
dadomin mak folin kaliuk.

14

Na'i Maromak Kmalar Lulik foo serwisu oi-oik baa Niakaan ema sia

1 Ita musti harui aan hadomi malu, tan lia nia mak folin kaliuk. Nunia hotu, foin buka babelen sia nosi Maromak Kmalar. Babelen mak folin liu, ne'e mak, babelen atu dadi Maromak mako'an hodi hato'o Niakaan mamenon. 2 Kalo ema ida simu babelen atu dale nodi Kmalar lian, ema nia katak lia mak la malorek. Nia la dale no ema seluk, tan nia dale no Na'i Maromak dei. Niakaan mamaluk sia mak naklibur bele-bele no nia, la natene saa mak nia dale nia. 3 Mais kalo ema ida simu babelen atu nato'o Na'i Maromak mamenon, nia bele nato'o mamenon nia bodik ema hotu-hotu iha nia. Hodi nunia, nia nakbiit siakaan fiar, nakbiit siakaan neon, no nalo ema susar neon di'ak. 4 Ema mak dale nodi Kmalar lian, nia nakbiit neon du'uk dei. Mais ema mak nato'o Na'i Maromak mamenon, nia nakbiit ema hotu-hotu mak naklibur iha nia. Hodi nunia, hutun sarani tomak bele hetak biit.

5 Ha'u kakara nebee emi hotu-hotu bele dale hodi Kmalar lian. Mais kakara liu tenik, nebee emi bele hato'o Na'i Maromak mamenon, tan ema mak nato'o Na'i Maromak mamenon, ema nia noo folin liu nosi ema mak dale nodi Kmalar lian. Kalo dale hodi Kmalar lian, lia nia moos di'ak, surak noo ema mak bele nalore lia nia isin, nebee ema hotu-hotu bele natene. Hodi nunia, nia bele nakbiit ema hotu-hotu neon iha hutun sarani laran.

6 Mamaluk sia! Hanoin kokon lia nune'e. Kalo ha'u kaklibur ko emi, hotu ha'u kdale kodi Kmalar lian mak emi la hatene, lia nia noo folin saa? La noo. Di'ak liu, ha'u kfoo katene baa emi Na'i Maromak hakaran. Di'ak liu, ha'u kalore lia nosi Nia mak emi sei la hatene. Di'ak liu, ha'u kato'o Niakaan mamenon baa emi. Di'ak liu, ha'u kanorin Niakaan Manfatin baa emi. Ha'u kalo nunia, foin noo folin bodik emi.

7 Ha'u katete nosi bareka no kfui. Sia la noo nawan, mais bele nalia oi-oik. Nu'u ita huu kfui, hakdiuk bareka, mais kalo ita hakdiuk karin, ema nanis la natene hakdiuk hananu saa. 8 Nunia moos, kalo sondadu nuu karin to'is, oin nunabee sondadu seluk sia bele netan tadak atu mai natuda? La bele. 9 Nunia moos emi. Kalo emi dale baa ema hodi lia mak sia la natene, nu'u emi dale baa anin. Butan dei, tan sia la bele kohi okaan hakara! 10 Ema lian oik wa'in iha raiklaran ne'e. Ida-idak noo niakaan lia isin du'uk. 11 Kalo ha'u la katene ema seluk lian, niakaan dale la noo folin bodik ha'u. Ami rua la hatene malu hanesan ema matak.

12 Mamaluk sia! Emi hakara tebes hetan babelen hosi Na'i Maromak. Mais di'ak liu emi harui aan atu hetan babelen mak bele nakbiit ema wa'in iha hutun sarani laran.

13 Ema mak dale nodi Kmalar lian, di'ak liu nia namulak nodi nusu nebee Na'i Maromak moos foo babelen baa nia, nebee nia bele nalore lia nia isin bodik niakaan maluk sia. 14 Kalo ha'u kamulak kodi Kmalar lian, hamulak nia sai nosi ha'ukaan neon laran, mais ha'u la katene saa mak ha'u kamulak nia. 15 Dadi nabee mak di'ak? Ha'u kamulak kodi Kmalar lian hosi ha'ukaan

neon laran ka, kamulak kodi lia fuan mak ha'u katene? Tuir loos, rua-rua di'ak, mais ida-idak noo niakaan oras du'uk. Oras ida, ha'u kamulak kodi Kmalar lian hosi ha'ukaan neon laran. Oras balu tenik, ha'u kamulak kodi lia fuan mak ha'u katene. Oras ida, ha'u kananu tonu-kaboot Na'i Maromak kodi Kmalar lian hosi ha'ukaan neon laran. Oras balu tenik, ha'u kananu kodi lia fuan mak ha'u katene. 16 Kalo ita tonu-haboot Na'i Maromak hodi Kmalar lian hosi itakaan neon laran, ema seluk la natene lia nia isin. Oin nunabee sia bele neon ida no ita? Kalo ita sera dodan baa Na'i Maromak hodi Kmalar lian hosi itakaan neon laran, oin nunabee ema seluk bele nataa na'ak, “Nunia tebes!” La bele, tan sia la natene lia nia isin. 17 Tebes. Ita bele tonu Na'i Maromak hodi Kmalar lian nunia, mais lia nia la nakbiit ema seluk neon.

18 Arumak emi la hatene ha'u kbele dale kodi Kmalar lian liu emi. Ha'u ktonu Na'i Maromak, tan Nia nalo ha'u kbele kdale nunia. 19 Mais kalo ema mak-fiar sia naklibur, di'ak liu ha'u kanorin sia kodi loos lia fuan to-har hira dei mak sia natene, nosi ha'u kdale naruk baa-mai kodi lia mak sia la natene.

20 Mamaluk sia! Kalo emi beer hatene lia wa'in, emi musti hanorin aan haneo hanesan ema matas. Keta haneo hanesan lawarik oan! Mais kalo baa lia aat sia, emi musti hanesan lawarik mak la natene lia tan sia neon moos. 21 Hakerek Moon na'ak:

“Itakaan Na'in dale na'ak,
‘Ha'u kodi ema mak lahoos
Yahudi sia atu nato'o
Ha'ukaan Manfatin baa
ema Yahudi.
Ha'u kodi ema mak
dale nodi lia seluk sia
atu nato'o Ha'ukaan
Manfatin baa Ha'ukaan
ema ne'e.
Masik nunia moos,
sia la no'uk nanono baa
Ha'u.’”✡

22 Tan lia nia, ita bele hatene, kalo ema dale nodi Kmalar lian, lia nia bele tulun ema mak sei la fiar dauk, nebee sia fiar baa Na'i Maromak tan sia naree Niakaan beran nunia ti'an. Mais kalo ema nato'o Na'i Maromak mamenon, lia nia bele tulun ema mak fiar ti'an sia. 23 Mais hanoin! Oras emi haklibur, kalo ema mak la fiar dauk moos tuir naklibur, hotu emi hotu-hotu dale hodi Kmalar lian, ema nia atu dale na'ak saa? Nanis nia dale na'ak, “Ema ne'e sia bula ti'an!”

24 Mais kalo emi hotu-hotu hato'o Na'i Maromak mamenon, hotu ema ida mak la fiar tama mai, nia bele simu emikaan dale nia, tan nalore niakaan salan. Hodi nunia, nia bele leno aan du'uk, 25 to'o lia aat mak sei subar iha neon laran dadi lia loren. Hotu, nia nakni'a lo'u-sudur baa Na'i Maromak nodi na'ak, “Tebes. Na'i Maromak iha emikaan klaran tebes.”

Oras haklibur, musti halo lia hotu-hotu tuir taek no kneter

26 Mamaluk sia! Oras emi haklibur, emi ida-idak noo ni-akaan babelen. Emi balu hananu kananuk tonu-haboot Na'i Maro-mak. Balu nanorin lia nosi Na'i Maromak. Balu nalore lia foun mak sia simu nosi Na'i Maro-mak. Balu dale nodi lia Kmalar lian. Balu nalore Kmalar lian isin. Lia nia sia hotu-hotu, emi musti hala'ok atu hakbiit ema seluk fiar.

27 Oras emi haklibur, kalo noo ema mak nakara dale hodi lia Kmalar lian, bele. Mais lalika ema wa'in. Ema rua-tolu dei to'o ti'an. Ida dale notu lai, foin ida. Musti noo ema mak bele nalore siakaan lia nia isin. 28 Kalo la noo mak bele nalore, sia lalika dale nunia iha ema wa'in oin. Habusik sia dale no Na'i Maromak iha neon du'uk.

29 Oras emi haklibur, habusik mako'an rua tolu dei mak nato'o Na'i Maromak mamenon. Emi rumak sia musti nanono hodi tetu di'a-di'ak saa mak sia dale nia. 30 Kalo Na'i Maromak natudu lia

✡ **14:21** Yesaya 28:11-12

foun baa emi ida, nia musti nalore lia nia baa ema hotu-hotu iha nia. Ema mak dale uluk musti nonook, nodi foo leet baa ema nia mak foin rona nosi Na'i Maromak, nebee nia moos bele dale. 31 Lia loos na'ak, emi hotu-hotu bele hato'o Na'i Maromak mamenon. Mais habusik ema ida dale notu lai, foin maluk rumak sia. Hodi nunia, ema hotu-hotu bele rona, bele nanorin aan, no bele noran na'ak, neon hetak biit. 32 Hanoin di'a-di'ak. Ema mak nato'o Na'i Maromak mamenon, sia musti natene babilan aan. Hodi nunia, sia bele seluk malu, tan sia natene netu aan. 33 Oras emi haklibur, la bele tokar malu. Tan Na'i Maromak nakara hotu-hotu tetuk no nesan.

Ema makfiar sia naklibur malu iha fatin seluk sia, siakaan hahalok nune'e: 34 Feto sia musti tuur mamatek. Sia keta dale wa'in. Sia nanono baa malikuk sia. Tan Na'i Maromak Ukunbadu na'ak nunia. 35 Kalo feto ida nakara nusu lia ida, nia musti nein fila uma lai, foin nusu baa la'en. Tan kalo feto sia lia oioik iha uma hamulak, sia namoe la'en.

36 Mais tan saa emi iha Korintus la halo tuir nunia? Emi hanoin Maromak Manfatin nahabut nosi emi ka? Emi hanoin Manfatin nia loos bodik emi ka? Keta! Hanoin di'a-di'ak lai! 37 Kalo ema ida dale na'ak, nia simu babelen atu nato'o Na'i Maromak mamenon, lale, dale na'ak nia simu beran nosi Na'i Maromak Kmalar, bele. Mais, kalo tebe-tebes nunia, sia musti simu na'ak, saa mak ha'u kdale ne'e lahoos nosi ha'u du'uk, mais nosi Yesus, itakaan Na'in. 38 Kalo sia la no'uk simu, emi keta rona sia.

39 Mamaluk sia! Hariik metin nebee emi hetan babelen atu hato'o Na'i Maromak mamenon. Keta badu ema mak dale nodi Kmalar lian. 40 Kalo emi haklibur, hala'o hotu-hotu tuir loos no fatan. Lia ida liu lai, foin ida seluk. Hala'o hotu-hotu tuir taek no kneter. Keta tokar lauk.

15

Kristus moris nikar nosi mate

1 Mamaluk sia! Ha'u kakara nebee emi hanoin hikar Lia Di'ak mak ha'u katak baa emi hori uluk nia. Emi simu di'a-di'ak Lia nia. To'o baa oras ne'e moos, emi haterus aan tuir bei-beik. 2 Lia Di'ak nia bele sori emi, surak emi kaer metin bei-beik. Tan kalo la fiar bei-beik, emikaan fiar nia, butan dei.

3 Ha'u kanorin emi ti'an nosi lia folin kaliuk, mak uluk ema nanorin baa ha'u. Lia nia mak ne'e: Na'i Maromak solok Kristus mai ti'an. Hotu, Kristus mate atu sori ita nosi itakaan salan sia. Lia nia natebes saa mak Maromak mako'an sia nakerek kedan hori uluk iha Hakerek Moon.✡ 4 Kristus mate, hotu ema nakoi Nia. Baa wainrua, Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Lia nia moos natebes saa mak mako'an nakerek kedan hori uluk iha Hakerek Moon.✡ 5 Nunia hotu, Kristus natadu aan baa mau Petrus* no baa Niakaan maktuir seluk sia hotu-hotu.✡ 6 Hotu, dala ida, Nia natadu aan tenik baa ema makfiar na'in atus lima resin. Sia hotu-hotu naree Nia. Nosi ema nia sia, na'in hira mate ti'an, mais wa'in sei moris. 7 Nunia hotu, Nia natadu aan baa mau Yakobus. Nunia hotu, natadu aan baa Niakaan klosan sia hotu-hotu.

8 To'o ikus basuk, ha'u moos karee Nia. Ha'u hanesan oa ikun mak moris ikus basuk.✡ 9 Kristus klosan uluk sia hotu-hotu boot liu ha'u. Ha'u la kfatan dadi baa klosan, tan uluk ha'u mak kasusar no ktonan Kristus eman sia iha fatin hotu-hotu.✡ 10 Mais Na'i Maromak natudu laran di'ak baa ha'u nodi nalo ha'u to'o dadi

✡ **15:3** Yesaya 53:5-12 ✡ **15:4** Kananuk Sia 16:8-10; Mateus 12:40; Kristus Klosan Lian 2:24-32 * **15:5** Hakerek Moon lia Yunani nakerek na'ak, “Kefas”. Kefas nia, Petrus naran seluk. ✡ **15:5** Mateus 28:16-17; Markus 16:14; Lukas 24:34,36; Yohanis 20:19 ✡ **15:8** Kristus Klosan Lian 9:3-6 ✡ **15:9** Kristus Klosan Lian 8:3

nune'e. Nia tulun ha'u nunia, noo folin. Tan baa ikus, ha'u mak serwisu liu klosan sia hotu-hotu! Lahoos tan ha'u kbiit du'uk. Mais tan Na'i Maromak mak natudu laran di'ak baa ha'u.
11 Dadi, kalo ha'u mak kanorin ema ka, ema seluk mak nanorin, la saa ida. Ami hotu-hotu hanorin Lia Di'ak mesak ida. Lia Di'ak nia, mak emi simu ti'an nia.

Ema mak mate ti'an atu moris nikar nodi isin foun

12 Ami hanorin ti'an ha'ak, Na'i Maromak solok Kristus mai ti'an, hotu Kristus mate, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Tan lia nia, tan saa emi balu ha'ak, “Ema mak mate ti'an la moris nikar”? Niakaan lia tatuur saa? 13 Kalo ema mak mate ti'an la moris nikar, Kristus moos la moris nikar! 14 Kalo Kristus la moris nikar, lia hotu-hotu mak ami hanorin ti'an la noo folin. Emikaan fiar baa Kristus moos, butan dei! 15-16 Kalo ema mak mate ti'an la moris nikar, ami ne'e, saksiin mak dale bosok hosi Na'i Maromak. Tan ami hanorin loron-loron ha'ak, “Na'i Maromak nalo Kristus moris nikar!” Tebes. Amikaan hanorin nunia tebes. Mais nosi ikus kalo ema mak mate ti'an la moris nikar, ne'e na'ak, Na'i Maromak la nalo Kristus moris nikar. 17 Hanoin kokon lia ne'e: Kalo Kristus la moris nikar, emikaan fiar butan dei! Tan emi sei hatiu emikaan salan sia! 18 Mais lahoos emi mesan dei, tan ema uluk mak mate ti'an sia moos talin aan no Kristus. Kalo Kristus la moris nikar, sia moos mate no kona lelen nosi Na'i Maromak. 19 Ita hakrai aan baa Kristus hodi haloon nebee Nia tulun ita. Mais kalo Nia tulun ita baa oras ita sei iha raiklaran dei, ita haloon butan! Ita moos ema mak susar kaliuk nosi ema hotu-hotu!

Tan Kristus moris nikar ti'an, lia saa mak atu dadi

20 Mais lahoos nunia. Lia loos, nune'e: Na'i Maromak solok Kristus mai ti'an, hotu Kristus mate, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Tebes. Mais lahoos Kristus mesan dei mak moris nikar, tan nosi ikus ema makfiar hotu-hotu mak mate ti'an, sia moos atu moris nikar. Kristus hanesan fuan ulun, tan Nia loke dalan bodik ita moris hikar hosi mate, hanesan Nia. 21 Uluk aan, ema na'in ida dei mak Adam, nakur Na'i Maromak ukun, hotu kona kastikar mate. Kastikar nia tuun baa ita hotu-hotu. Mais oras ne'e, noo ema ida seluk, mak Kristus. Nia moris tuir Na'i Maromak ukun. Tan Niakaan dadi'ak, ema mak mate ti'an bele moris nikar! 22 Ema hotu-hotu mak tuir Adam nodi nakur Na'i Maromak ukun, sia moos kona kastikar mate hanesan Adam. Nunia moos, ema hotu-hotu mak tuir Kristus. Nosi ikus Na'i Maromak nalo sia moris nikar hanesan Kristus.
23 Mais ida-idak no niakaan oras. Kristus dadi ema uluk fohon mak moris nikar, nia hanesan dalan ulun. Nia namaan aan mai nikar iha raiklaran ne'e lai, foin Niakaan ema sia moris nikar. 24 Nunia hotu, foin rai falu fila to'o mai. Baa oras nia, Kristus atu dadi Na'in mak nadodok beran hotu-hotu, makaer ukun hotu-hotu, no matenek hotu-hotu mak sakar Na'i Maromak. Hotu nunia, Nia latan nikar Niakaan beran nia baa Maromak, Niakaan Ama.
25 Kristus musti kaer ukun to'o Na'i Maromak natoba nola hotu-hotu mak sakar Kristus, nebee sia lo'u baa Nia.✡ 26 Noo lia ida tenik mak sakar ita ema raiklaran. Ne'e mak, ita musti mate. Mais ikus basuk, Na'i Maromak moos natoba nola beran mak nalo ema mate. Nunia hotu, ema la mate ona. 27 Hakerek Moon na'ak, “Na'i Maromak atu nalo funu hotu-hotu foti liman baa Ema mak Nia nameno atu solok mai nia.” Malorek ti'an baa ita na'ak, Na'i Maromak la foti liman. Tan Nia mak foti Kristus dadi Na'in bodik ema hotu-hotu.✡ 28 Hotu-hotu foti liman baa Na'i Maromak Oan lai,

✡ **15:25** Kananuk Sia 110:1 ✡ **15:27** Kananuk Sia 8:6

foin Oa nia latan nikar hotu-hotu baa Niakaan Ama mak foti Nia. Nunia hotu, Na'i Maromak kaer ukun to'o nima-nimak. Nia ukun ema hotu-hotu iha lia hotu-hotu.

Kalo ema mak mate ti'an la moris nikar, ita kole butan

29 Noo ema mak nakara simu sarani atu seluk ema mak mate ti'an mak sei la simu sarani dauk. Mais kalo ema mak mate ti'an la bele moris nikar, siakaan ha-halok butan dei.† 30 Ami du'uk hetan susar wa'in to'o kre'is mate, tan keke lema Lia Di'ak. Mais kalo ema mak mate ti'an la moris nikar, tan saa ami haksakar aan halo nunia? Butan dei! 31 Sura loron ha'u kre'is mate tan serwisu ne'e. Mais kalo ha'u kmate, la saa ida. Tebes. Mamaluk sia mak ha'u kadomi, masik ha'u kmate moos, ha'u kbele kfoti oin, tan emi talin malu ho itakaan Na'in Yesus Kristus mak Na'i Maromak solok mai ti'an nia. 32 Hori hirak nia, baa oras ha'u ksei iha kota Efesus, ema mak aat nu'u asu fuik, sia mai lisuk ha'u. Kalo ha'u kterus susar nunia bodik ha'u du'uk, lahoos bodik Kristus, ha'ukaan susar nia butan dei. Kalo ema mak mate ti'an la moris nikar, di'ak liu ita kalolon tuir ema mak dale na'ak,

"Mai ita hadahur bele-bele,
hodi haa-hemu hamidar aan dei,
tan awan ita mate!"✡

33 Keta kona be'ur to'o tuir dale nia. Noo lia fuan seluk mak na'ak,

"Kalo ita hadulur ho ema aat,
ita sees hosi dalan moris loos."

34 Tan lia nia, keta halo aat ona! Bali aan, halo lia loos! Emi musti horan moe, tan noo ema iha emikaan klaran mak sei la natene Na'i Maromak dauk.

Oras ita moris hikar, itakaan isin lolon atu dadi nunabee?

35 Noo ema mak nusu na'ak, "Oin nunabee to'o ema mak mate ti'an bele moris nikar? Siakaan isin lolon atu dadi nunabee?"

36 Hoi momok sia! Lia nune'e. Kalo kuda fini, fini nia musti dodok iha rai laran lai, foin bele tubu, bele moris, no bele nadikin. 37 Fini mak ita kuda, niakaan ilas la manesak no ai horis mak nadikin no nataha. Fini nia, fini maran nu'u fini tora, fini hare, no fini seluk sia. 38 Kuda hotu, ida-idak tubu no moris tuir Na'i Maromak hakaran. Tan Nia mak nakotu ti'an ai horis ida-idak ni-akaan ilas.

39 Buat horis sia moos nunia. Ida-idak noo niakaan ilas tuir Na'i Maromak hakaran. Ema raik-laran isin lolon, tuir ema raik-laran niakaan ilas. Osa no lotuk isin, ida-idak noo niakaan ilas. Manu ai leten, ida-idak noo ni-akaan ilas. Na'an tasi, ida-idak noo niakaan ilas. Seluk tenik moos noo siakaan ilas du'uk.

40 Noo buat iha lale'an, noo buat iha raiklaran. Buat lale'an noo siakaan kabaas du'uk, tan siakaan kabaas nia, seluk nosi buat raiklaran. Buat raiklaran moos noo siakaan kabaas du'uk, tan siakaan kabaas nia, seluk nosi buat lale'an. 41 Iha lale'an, loro matan kabaas seluk; fulan kabaas seluk; fitun kabaas moos seluk. Ida-idak noo niakaan ilas du'uk. Ida-idak noo niakaan kabaas du'uk.

42 Lia nune'e. Ema mak mate ti'an atu moris nikar nu'u fini ohin nia. Kalo hakoi ema maten, niakaan maten aat karin. Mais nosi ikus baa oras rai falu fila, ema nia atu moris nikar nodi isin foun. Nia seluk, tan la mate tenik ona. 43 Oras ita hakoi ema maten, ita horan maten nia sasobo. Mais oras rai falu fila ema nia moris nikar nodi isin foun, nia kabaas, tan dadi moos ti'an! Tebes! Oras ne'e itakaan isin lolon la biit, tan ita atu mate. Mais oras rai falu fila ita moris hikar hodi isin foun, lahoos nunia ona, tan ita atu simu isin lolon foun mak

† **15:29** Tohar ne'e lia isin la malorek. Adat "simu sarani atu seluk ema mak mate ti'an," ita la hetan adat nia iha tohar seluk iha Na'i Maromak Mamenon Foun tomak. ✡ **15:32** Yesaya 22:13

biit tebes. 44 Oras ita sei moris,
itakaan isin lolon hatene haneo no
horan, nebee ita bele moris iha
raiklaran ne'e. Mais oras ita moris
hikar, Maromak Kmalar atu foo
isin foun baa ita, nebee ita bele
moris iha lale'an.
45 Ema raiklaran dala uluk mak
manesak no ita, ne'e mak Adam.
Hakerek Moon na'ak, "nia dadi
ema mak moris nodi natene na-
neo no noran." Mais noo ema
ida ilas nu'u Adam mak beran
boot kaliuk. Ne'e mak Kristus.
Niakaan Kmalar bele foo moris
loos baa ema raiklaran.✡ 46 Oras
ita moris iha raiklaran hodi ilas
dala uluk nia, ita hatene haneo
no horan, hotu ita mate. Mais
oras ita moris hikar, ita hetan
ilas foun nebee ita bele moris iha
lale'an. 47 Ilas dala uluk, ilas
ema mak hase'i hosi rai isin atu
moris iha raiklaran. Mais ilas
dala rua, ilas Kristus mak moris
iha lale'an. 48 Ita hotu-hotu, ilas
manesak no ema dala uluk nia
mak Na'i Maromak nase'i nosi
rai isin atu moris iha raiklaran.
Mais ita hotu-hotu mak talin malu
ho Kristus, itakaan ilas manesak
no Kristus mak moris iha lale'an.
49 Oras ne'e itakaan ilas mane-
sak no Adam mak Na'i Maromak
nase'i nosi rai isin nia atu moris
iha raiklaran. Mais kleu-leur,
ita atu seluk hodi ilas foun mak
manesak no Kristus mak moris
iha lale'an.
50 Mamaluk sia! Oras ne'e, ha'u
katak baa emi lia nune'e: iha
raiklaran ne'e, itakaan isin lolon
dadi nosi raan no ruin, tan tuir
ilas dala uluk. Hodi ilas nunia, ita
la bele moris iha lale'an no la bele
simu sasoin mak Na'i Maromak
rai hein bodik Niakaan renu. La
bele! Tan ilas nunia, atu mate,
hotu aat karin. La bele simu
sasoin mak nafati nohuun.
51 Hanono di'a-di'ak, tan ha'u
atu kalore lia subar ida baa emi.
Oras rai falu fila, ema makfiar
balu la mate. Mais ita hotu-hotu
dadi seluk hodi ilas foun. 52 Oras
to'is nalia dala ikus basuk, lia
hotu-hotu ne'e laku matan dadi.
Oras nia, ema mak mate ti'an
sia moris nikar. Nunia hotu, sia
la mate tenik no la aat karin
tenik. Nunia moos ita mak sei
moris. Ita hotu-hotu dadi ilas
foun.✡ 53-54 Itakaan isin lolon mak
oras ne'e bele aat, atu dadi seluk
baa ilas mak la bele aat! Ita mak
oras ne'e bele mate, atu dadi seluk
baa ilas mak la bele mate! Lia
nia natebes lia iha Hakerek Moon
na'ak,
"Ita la mate tenik ona,
tan Na'i Maromak nadodok
ti'an beran mak nalo ema
mate."✡
55 "Hoi, Maten!
Okaan beran iha nabee?
Hoi, Maten!
Okaan raro'at iha nabee
tenik?"✡
56 Tebes nunia. Mais tan saa
mamaten beran lisuk ita ema raik-
laran? Tan ita halo sala. Tan saa
itakaan salan bele lisuk ita nunia?
Tan ita sakar Na'i Maromak Ukun-
badu. 57 Mais oras ne'e, seluk
ti'an! Ita tonu Na'i Maromak,
tan Nia nodi itakaan Na'in Yesus
Kristus, nalo ita hatoba hola lia
aat sia hotu-hotu. Tan hotu-hotu
foti liman baa Kristus.
58 Lia nune'e, mamaluk sia!
Haterus aan biit! Keta kakoen!
Serwisu bodik Na'i Maromak hodi
laran maluak, tan emi hatene ti'an
emikaan serwisu nia, la butan.

16

Osan mak ema foo atu nodi tu-
lun Kristus eman sia iha Yerusalem
1 Oras ne'e, ha'u atu kakerek
kosi osan mak emi atu libur hodi
tulun Kristus eman susar sia iha
Yerusalem. Ha'u kalore ti'an baa
hutun sarani sia iha rai Galilea
ka'ak, sia musti libur osan nia oin
nunabee. Oras ne'e emi moos
musti halo tuir nune'e:✡ 2 Sura
loron boot, emi ida-idak musti
rai osan oan ida nosi serwisu
isin. Keta hein ha'u kmai lai, foin
hahuu libur osan. 3 Kalo ha'u
kmai ti'an, emi boi hola ema na'in
hira mak emi fiar, nebee sia nodi

✡ **15:45** Lia Uluk Fohon 2:7 ✡ **15:52** 1 Tesalonika 4:15-17 ✡ **15:53-54** Yesaya 25:8 ✡ **15:55** Hosea 13:14 ✡ **16:1** Roma 15:25-26

osan nia baa Kristus eman sia iha Yerusalem. Ha'u kbele kalo hakerek atu kodi katak maklituk hutun sarani sia iha nebaa. 4 Mais kalo emi ha'ak, di'ak liu ha'u moos tuir, ha'u moos kakara. Ami bele baa ho emi.

Paulus nakara baa kota Korintus

5 Ha'u kbeer baa karee emi, mais ha'u ksei baa uluk Makedonia. Ha'u kakara la'o kasirin rai Makedonia lai,✡ 6 foin ha'u kmai emi, nebee kein kleur oda ko emi. Arumak ha'u kein to'o oras rai udan siku. Hotu, emi bele tulun ha'u baa fatin ida seluk. 7 Ha'u kakara kein ko emi, lahoos oras dei, mais kleur oda, kalo Na'i Maromak nakara. 8 Mais sei kakara kein iha kota Efesus ne'e, to'o loron boot Pentakosta. Loron boot nia, loron lima nulu siku loron boot Paska.✡ 9 Masik ema wa'in sakar Kristus iha ne'e moos, sei noo leet wa'in mak furak basuk, bodik ha'u kserwisu bodik Nia iha ne'e.✡

10 Kalo Timotius mai baa emi ti'an, simu nia di'a-di'ak, nebee nia lalika naneo oi-oik. Nia moos itakaan Na'in eman serwisu nu'u ha'u.✡ 11 Keta foo leet ema naraik nia. Tulun nia, to'o nia fila nikar mai di'a-di'ak. Tan ha'u ko mamaluk rumak sia hein nia.

12 Noo lia ida tenik. Ha'u kamaus itakaan maluk Apolos, nebee nia baa matan emi no mamaluk rumak sia. Mais to'o baa oras ne'e, nia sei la no'uk baa. Hein baa dei, to'o noo leet di'ak, foin nia tone.

Hanono baa malikuk ema sarani sia

13 Daka aan di'a-di'ak! Haterus aan hodi fiar bei-beik baa Na'i Maromak! Keta hata'uk! Hakbiit aan! 14 Halo sa-saa dei, musti hatudu emikaan dadomin.

15 Mamaluk sia! Emi hotu-hotu hatene ha'ak, mau Stefanus no niakaan uma kain dadi ema dala uluk mak fiar baa Kristus iha emikaan rai Akaya nebaa. Sia serwisu susi ruin atu naliku ema makfiar hotu-hotu iha nebaa. Tan baa nia, ha'u kusu nebee✡ 16 emi hanono baa sia no ema seluk mak serwisu bele-bele no sia atu naliku emi.

17 Ha'u neon boot, tan mau Stefanus, mau Fortunatus, no mau Akaikus mai iha ne'e. Ha'u kbeer basuk atu karee emi, mais oras sia mai, nu'u sia seluk emi. 18 Sia nakbiit ha'ukaan neon, nu'u sia moos nakbiit emikaan neon. Ita musti hakneter ema oin nunia sia.

Paulus solok tabe

19 Hutun sarani sia iha rai Asia solok tabe baa emi. Ma'u Akila no feen bii Priskila,* no ema hotu-hotu mak naklibur iha siakaan uma moos solok tabe baa emi. Sia no ita talin malu bele ho itakaan Na'in.✡ 20 Ema makfiar hotu-hotu iha ne'e moos solok tabe.

Oras emi haklibur, foo tabe baa malu hodi de'i kabaas mak fatan bodik ema makfiar sia.

21 Haree kokon lai! Ha'u, Paulus kodi liman du'uk kakerek lia tohar rohan ne'e: *Dame!*

22 See mak la nadomi itakaan Na'in, Na'i Maromak kastikar nia.

Ha'u kakara foo tabe baa ema kodi ami ema Yahudi lian, lia Aram ka'ak, *"Marana ta!"* Lia isin na'ak, "Na'i Yesus! Ita Boot mai ona!"

23 Ha'u kakro'an nebee Yesus, itakaan Na'in, natudu laran di'ak baa emi.

24 Ha'u kadomi emi hotu-hotu, tan ita bele-bele talin malu ho Kristus mak Na'i Maromak solok mai ti'an nia.

To'o ne'e dei.

Nosi ha'u,
Paulus

✡ **16:5** Kristus Klosan Lian 19:21 ✡ **16:8** Ukun-badu Na'ilulik 23:15-21; Hanoin Hikar Dalan Moris 16:9-11 ✡ **16:9** Kristus Klosan Lian 19:8-10 ✡ **16:10** 1 Korintus 4:17 ✡ **16:15** 1 Korintus 1:16 * **16:19** Hakerek Moon lia Yunani nakerek na'ak, "Priska". Priska no Priskila nia, naran ida dei. ✡ **16:19** Kristus Klosan Lian 18:2

2 Korintus
Paulus nakerek dala rua bodik hutun sarani iha kota Korintus

Tabe

1 Hakerek ne'e nosi ha'u, Paulus, mak Na'i Maromak boi
baa Yesus Kristus klosan. Itakaan maluk Timotius namutuk no ha'u
iha ne'e. Ami rua solok tabe.

Ha'u kalo hakerek bodik emi hutun sarani sia iha kota Korintus
no rai Akaya tomak.✡ 2 Ha'u kaloon baa itakaan Ama Maro-
mak no itakaan Na'in Yesus Kristus, nebee natudu laran di'ak baa
emi, nebee emi bele moris manek no dame.

Paulus tonu Na'i Maromak

3 Ami hakara nebee ema hotu-
hotu foti-nahaas Na'i Maromak naran. Tan Nia, itakaan Na'in
Yesus Kristus Aman. Horan do-
dan hotu-hotu nahabut nosi Nia. Nia mak nakbiit itakaan neon no-
huun. 4 Kalo ita hetan susar,
Nia nalo ita neon di'ak. Hodi nunia, ita bele halo ema seluk
neon di'ak. 5 Kristus netan susar wa'in tan nalo lia di'ak bodik
ita. Mais oras ita hetan susar, ita moos hetan babiit hosi Na'i Maromak, tan ita talin malu ho Kristus. 6 Oras ami hetan susar, Na'i Maromak nakbiit amikaan neon, nebee ami bele haterus aan hodi neon boot. Na'i Maromak moos nodi dalan nia nebee ami bele hakbiit emikaan neon no sori emi hosi lia aat sia. Hodi nunia, kalo emi hetan susar hanesan ami, Na'i Maromak moos nakbiit emikaan neon, nebee emi bele haterus aan hodi neon boot hanesan ami. 7 Ami fiar ha'ak, emi bele terus biit. Tan kalo emi hetan susar nu'u ami, Na'i Maromak bele nakbiit emikaan neon, nu'u Nia moos nakbiit ti'an amikaan neon.

8 Mamaluk sia! Ami hakara nebee emi hatene tebes hosi susar mak ami hetan iha rai Asia. Baa oras nia, ami horan todan liu tan amikaan babelen. Ami neon mamar, to'o haneo loos mate dei.✡ 9 Ami horan nu'u ema ida mak rona tekis ema makotu lia taa ukun mate baa nia. Mais lia nia sia hotu-hotu dadi, nebee ami hetak fiar baa Na'i Maromak, no la tara aan baa amikaan babelen du'uk. Na'i Maromak, mak noo beran atu nalo ema mak mate ti'an moris nikar. 10 Nia mak sori ami nosi lia aat sia baa oras ami kre'is mate. Ami haloon baa Nia ha'ak, Nia moos nakara sori emi nunia. 11 Kalo emi hamulak bodik ami, hahalok nia tulun ami. Hodi nunia, Na'i Maromak nalo lia di'ak bodik ami, tan ema wa'in namulak bodik ami. Hotu, baa oras ema wa'in nia sia nanoin ami, sia moos sera dodan baa Na'i Maromak.

Tan saa Paulus sei la baa tenik kota Korintus dauk

12 Ami bele dale wa'in, tan amikaan serwisu loos no tebes. Ami serwisu hodi neon moos tuir Na'i Maromak nakara. Ami hetan matenek* hosi Na'i Maromak, la-
hoos hosi ema raiklaran. Hodi nunia, ami bele tulun ema wa'in, kaliuk emi. 13 Iha hakerek ne'e, ha'u kakerek loos lia mak emi bele hatene. Oras ne'e, emi foin hatene ha'ukaan hakaran balu. Mais ha'u kaloon, kalo bele, emi hetak hatene liu tan tenik. 14 Masik baa oras ne'e, emi foin hatene balu, nosi ikus, oras itakaan Na'in Yesus Kristus mai nikar, ha'u kfiar emi bele hatene hotu. Hodi nunia, emi bele neon boot tan ami, hanesan ami moos neon boot tan emi.

15 Uluk, ha'u kakotu ti'an atu ktone karee emi tenik, nebee ha'u kbele tulun emi isin rua. 16 Ha'u kaneo ka'ak, kalo ha'u kbaa rai

✡ **1:1** Kristus Klosan Lian 18:1 ✡ **1:8** 1 Korintus 15:32 * **1:12** Paulus niakaan hakara iha tohar ne'e, lia isin na'ak ‘matenek mak nalo ema nanoin naruk, nebee bele natene lia tuir Na'i Maromak hanoin’. Ne'e na'ak, ‘matenek’ ne'e, lahoos nosi kakutak loos dei, mais nosi neon no.

Makedonia, ha'u ktuli karee emi. Hotu, kalo ha'u kfila mai kosi Makedonia, ha'u kbele tuli emi tenik. Hotu, emi bele tulun ha'u la'o liu baa rai Yudea.✡

17 Mais ha'u ksei la tone dauk. Arumak emi haneo ha'ak, ha'u kbosok emi ka? Arumak emi haneo ha'ak, ha'u kdale karin nu'u ema mak tuir raiklaran beer ka? Arumak emi haneo ha'ak, ha'u ne'e, ema oin-kotuk mak iha oin na'ak, “he'e!” iha kotuk na'ak “lale!” Arumak emi haneo ha'ak, ha'u ne'e, ilas nunia ka? 18 Lale. Nune'e mai. Kalo Na'i Maromak dale lia ida, nanis Nia nalo tuir. Ami moos nunia. Kalo ami dale iha oin ha'ak, “he'e!”, iha kotuk la ha'ak, “lale.”

19 Ha'u ko Silas no Timotius hanorin emi ti'an hosi Yesus Kristus, Na'i Maromak Oan. Kristus lahoos ema oin-kotuk mak iha oin dale “he'e”, iha kotuk dale “lale”. Yesus moos la koen kedas, tan kalo Nia dale “he'e”, “he'e” bei-beik.✡ 20 Lia hotu-hotu mak Na'i Maromak nameno bodik ita, nanis Nia nalo tuir. Nunia moos, kalo Yesus nameno lia ida na'ak, “he'e,” ita bele hatebes ha'ak, “tebes!” tan ita talin malu ho Nia. Hodi nunia ita moos hatudu Na'i Maromak Niakaan maka'as. 21 Na'i Maromak, mak boi nola emi no ami ti'an. Nia mak foti ita baa Niakaan ema. Nia moos nalo ita bele terus beibeik. 22 Nia foo Niakaan Kmalar Lulik atu babilan ita, nodi natudu Niakaan hakaran bodik ita. Lia nia hanesan ema ida marak niakaan karau sia atu foo tadak na'ak, karau nia, niakaan sasoin.

23 Ha'u kdale ne'e, la bosok. Na'i Maromak natene ha'ukaan neon laran. Nia natene tan saa ha'u ksei la tone emi iha kota Korintus dauk. Nune'e mai. Ha'u la ktone dauk, tan la ko'uk kamoe emi, tan emikaan hahalok aat. 24 Ami la beer dadi ulun bodik emi. Mais ami beer serwisu bele-bele ho emi, nebee emi bele neon boot no haterus aan biit, tan fiar baa Na'i Maromak.

2

1 Tan lia nia, ha'u kakotu ti'an ka'ak, ha'u ksei la tone emi dauk, nebee ita hotu-hotu lalika neon susar. 2 Kalo ha'u kmai kasusar emi, see tenik mak bele nalo ha'u neon di'ak? La noo tenik. Hela mesan emi foin bele. Mais kalo ha'u kmai baa oras ne'e, ha'u kmusti kasusar emi, tan emikaan hahalok. 3 Tan lia nia, ha'u kfoo hakerek uluk nia, ka'ak, ha'u ksei la tone dauk emi. Ha'u ksei kein to'o emi hahulin mohu emikaan lia lai, foin ha'u ktone. Hodi nunia, ha'u lalika neon susar tan emikaan lia aat nia sia. Tuir dalan loos, emi musti halo ha'u neon di'ak. Malorek ti'an baa ha'u ka'ak, kalo ha'u neon di'ak, ne'e na'ak, emi moos neon di'ak. 4 Baa oras ha'u kalo hakerek uluk nia, ha'u koran susar no neon todan, tan emikaan hahalok. Ha'u moos tanis wa'in. Mais kakerek kalo nunia kodi katudu ha'ukaan dadomin baa emi. Lahoos atu kodi kasusar emi.

Paulus nakara nebee sia foo pardua baa ema mak uluk nalo sala
(1 Korintus 5:1-13)

5 Ema ida iha emikaan hutun sarani nasusar ema wa'in ti'an. Ha'u moos susar tan niakaan hahalok. Tuir loos, hahalok nia la kona ha'u resik, mais kona baa emi. 6 Oras ne'e emi de'an nia to'o nia nanawa ti'an. 7 Tan nia nanawa ti'an, emi musti halu'a lakon niakaan salan, hodi dale di'a-di'ak hikar ho nia. Keta to'o nia neon monu. 8 Ha'u kusu nebee emi hotu-hotu hatudu dadomin baa nia.

9 Ha'u kalo hakerek uluk nia atu kodi sukat emi. Ha'u kakara katene, kalo emi hala'ok lia hotu-hotu mak uluk ha'u karuka baa emi nia. 10 Oras ne'e, kalo emi foo pardua baa ema nia hodi halu'a niakaan salan, ha'u moos kakara. Kalo nia nalo sala baa ha'u, ha'u kalu'a ti'an. Ha'u kalo nunia iha Kristus oin, nebee ha'u dadi

✡ **1:16** Kristus Klosan Lian 19:21 ✡ **1:19** Kristus Klosan Lian 18:5

knaninuk bodik emi. 11 Ita musti foo pardua baa ema, nebee diabu ulun la noo leet atu nahonu ita. Ita keta momok, tan ita musti hatene hola diabu niakaan kakutak kadoor atu nodi naloti ita.

Paulus solok hakerek dala uluk baa hutun sarani iha Korintus, hotu nein atu rona lia nosi sia

12 Uluk, oras ha'u kbaa kota Troas atu kanorin ema kosi Kristus Niakaan Lia Di'ak, Na'i Maromak loke dalan bodik ha'u. 13 Masik nunia moos, ha'ukaan neon la nakmetin, tan ha'ukaan maluk Titus sei la mai dauk nodi lia nosi emi. Tan baa nia, ha'u kbaa sale ema makfiar sia iha Troas, hotu ha'u kbaa rai Makedonia.✡

Kristus natoba nola lia aat sia

14 Masik ha'u iha nabee dei, ha'u ksera dodan wa'in baa Maromak, tan Kristus natoba nola lia aat sia, to'o hotu-hotu la nakfodak. Tan ita soman malu ho Kristus, Na'i Maromak nala'o ita bei-beik ahan Niakaan ema. Baa oras ita katak ema hosi Kristus, hahalok nia hanesan nuhar morin ida mak morin lema ema hotu-hotu. 15-16 Uluk aan, ema Yahudi nalo sera tunun. Knuhar morin nia sa'e baa Maromak, nalo Nia neon di'ak. Ita moos hanesan nuhar morin ida mak sa'e baa Maromak tan ita talin malu ho Kristus. Mais ema mak se'i kotuk baa Maromak, sia filak ita baa nuhar dois, tan ita foo hatene baa sia ha'ak, sia atu dodok tan netan kastikar mak sasa fa'e sia nosi Na'i Maromak. Mais ema mak moris loos, sia filak ita baa nuhar morin, tan ita foo hatene baa sia ha'ak, Kristus sori sia no foo moris nima-nimak baa sia. Ema raiklaran see, mak bele nalo lia nia? La noo. Kristus mesan mak bele nalo.

17 Hanoin. Ami ne'e, lahoos nu'u ema seluk mak nalo aan hanesan Kristus klosan. Sia nanorin Maromak Manfatin atu buka sotir hanesan ema mak fa'an sa-saa. Emi hotu-hotu bele haree malorek ti'an ha'ak, ami la nunia, tan ami hanorin hodi neon loos. Amikaan dale nahabut baa Maromak. Amikaan moris talin malu ho Kristus.

3

Na'i Maromak eman sia simu Mamenon Foun

1 Arumak emi hanoin ha'ak, ami ne'e ibun boot ka? Arumak emi hanoin ha'ak, ami nu'u ema nia sia mak nodi hakerek tonun nosi ema seluk, nebee emi simu sia ka? Lale! Ami la halo nunia. Ami moos la husu hakerek tonun hosi emi atu hodi baa fatin seluk. 2 Ami hoo kedan hakerek tonun ti'an. Hakerek nia, mak emi du'uk. Lia nosi emikaan moris, ami rai ti'an iha amikaan neon. Hotu ami katak baa ema hotu-hotu, nebee sia moos natene emikaan moris. Hodi nunia, sia natene amikaan serwisu folin. 3 Malorek ti'an, emi hanesan hakerek mak Kristus nakerek, hotu latan baa ami. Mais Nia la nakerek nodi ai ween metan. Nia moos la nakerek iha fatuk kabelak ahan nu'u Ukun-badu mak Na'i Maromak latan baa Bei Musa uluk aan nia. Mais Nia nakerek iha emikaan neon nodi beran nosi Maromak Kmalar mak moris.✡

4 Ami hatene ha'ak, amikaan dalen ne'e tebes no loos, tan Kristus natebes nunia ti'an. 5 Kalo ami du'uk, ami la hoo beran atu halo sa-saa. Mais beran mak ami simu ne'e, mai nosi Na'i Maromak. 6 Nia mak foti ami baa ain-liman atu baa katak Niakaan Mamenon Foun baa ema. Mais Mamenon Foun nia isin, lahoos lia ema nala'ok ukun-badu, mais lia ema moris talin malu no Kmalar Lulik. Kalo ema ida nala'ok ukun-badu nebee Na'i Maromak simu nia, hahalok nia la noo folin, tan nodi ema baa mate. Mais kalo ema ida talin malu no Maromak Kmalar, nia netan moris loos to'o nima-nimak.✡

✡ **2:13** Kristus Klosan Lian 20:1 ✡ **3:3** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 24:12; Yeremia 31:33; Yeskiel 11:19, 36:26 ✡ **3:6** Yeremia 31:31

7 Uluk aan, Na'i Maromak ba'at
Niakaan Ukun-badu baa fatuk ka-
belak, hotu foo baa bei Musa.
Lia nia, maka'as tebes. Mais lia
nune'e mai. Masik ema Isra'el
sia nala'ok Ukun-badu nia moos,
nosi ikus sia sei kona lelen nosi
Na'i Maromak. Baa oras bei
Musa simu nola Ukun-badu nia
sia, niakaan oin naksinak maka'as
basuk. Ema Isra'el sia la bele titu-
naree niakaan oin. Dau-dau sinak
nia lakon, foin sia bele.✡ 8 Kalo
Ukun-badu mak hakerek iha fatuk
bele dadi maka'as nunia, saa tenik
Mamenon mak Maromak Kmalar
nakerek iha itakaan neon. Nanis,
maka'as liu tan tenik. 9 Ukun-
badu nia natudu na'ak, ita musti
hetan kastikar mate mak nake-
tak ita nosi Maromak, tan ita
sakar hotu Ukun-badu nia. Masik
nunia moos, ita sei hafoli Ukun-
badu nia maka'as. Mais Maro-
mak Kmalar maka'as liu tenik,
tan Nia natudu dalan nebee ita
bele di'a-di'ak hikar ho Na'i Maro-
mak. 10 Ukun-badu mak uluk ema
nafoli maka'as, oras ne'e la nunia
ti'an, tan noo Mamenon Foun mak
maka'as liu tan tenik. 11 Ukun-
badu nia niakaan maka'as, hane-
san bei Musa oin mak naksinak la
oras, hotu lakon. Mais Na'i Maro-
mak Mamenon Foun maka'as liu
tan tenik, tan nafati nohuun.

12 Tan ami haloon baa Na'i
Maromak Mamenon Foun mak
nafati nia, ami haksakar aan dale
malorek no la subar lia. 13 Ami
lalika halo nu'u bei Musa mak
taka subar oin nodi tais, nebee
ema Isra'el sia la bele naree
sinak mak lakon nai-naik nia.✡
14 Na'i Maromak nalo ema Isra'el
siakaan kakutak naktomak. To'o
baa oras ne'e moos, kalo sia leno
Niakaan Mamenon Tuan iha Hak-
erek Moon, hanesan noo tais ida
mak taka nola siakaan ulun, to'o
sia nu'u ema beik. Sia musti
fiar baa Kristus lai, foin kakutak
nakloke nikar. 15 Nunia tebes.
To'o baa oras ne'e moos, kalo
ema Yahudi sia leno bei Musa
niakaan hakerek, sia rona, mais
sia la natene tebe-tebes hakerek
isin, tan la tama baa siakaan neon,
hanesan noo tais taka nola neon.
16 Mais kalo ema ida fila nikar
fiar baa itakaan Na'in, nu'u tais
nia nakloke ti'an.✡ 17 Na'in nia,
ne'e mak, Maromak Kmalar. Kalo
Kmalar nia moris iha itakaan
neon, ita hakbois ti'an. La noo
mak saseni ita nosi Na'i Maromak
ona. 18 Tais la taka ita ona. Tan
baa nia, ita dadi nu'u lalenok mak
nasai Na'i Maromak ahar maksi-
nak. Sura loron ita hetak haksi-
nak hasai Niakaan sinak, to'o ita
hakfilas dadi hanesan Nia, tan
Niakaan Kmalar Lulik tulun ita.

4

Naha folin todan mak ema rai iha sasanan rai laran

1 Tan Na'i Maromak natudu do-
dan baa ami nunia, ami hala'ok
Niakaan serwisu. Ami la neon
mamar, mais ami haterus aan bei-
beik. 2 Hori uluk ami hakotu ti'an
atu dudu sees lia aat sia. Ami la
halo lia funin mak moe lalek. Ami
la tolek. Ami la dale bosok Maro-
mak Manfatin, mais ami hanorin
halo loos. Hodi nunia, ema hotu-
hotu bele leno du'uk amikaan
dale iha Na'i Maromak oin, hotu
nakotu du'uk, ami ne'e, ema raik-
laran oin nu'u saa. 3 Mais ema
mak la no'uk natene Lia Di'ak
mak ami hanorin nia, sia atu
dodok tan kona kastikar mak sasa
fa'e sia nosi Na'i Maromak.

4 Oras ne'e, ema wa'in naloon
baa diabu ulun. Nia nalo balu
kakutak naktomak, to'o neon nak-
tomak no la fiar baa Na'i Maro-
mak. Tan siakaan matan delek
nunia, sia la bele naree Na'i Maro-
mak Niakaan sinak. Sia la simu
Lia Di'ak nosi Kristus mak mai
naroma sia. Masik Kristus ilas
ida no Na'i Maromak, sia la titu.
5 Ami la dale aan du'uk, mais ami
dale wa'in hosi lia Yesus Kristus,
itakaan Na'in. Kalo ami dale
aan du'uk, ami dale loos lia ne'e:
ami ne'e dadi emikaan ain-liman,
tan Yesus mak nakara. 6 Uluk

✡ **3:7** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 34:29 ✡ **3:13** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 34:33-35 ✡ **3:16** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 34:34

aan, Na'i Maromak dale na'ak, “Musti noo kroman mak naksinak iha fatin makukun.” Hotu, Nia nase'i Niakaan kroman atu naksinak iha itakaan neon laran, tan nakara foo Niakaan kroman baa ita. Lia nia isin na'ak, baa oras ita hanoin lia hosi Kristus, ita moos hanoin Na'i Maromak beran no ahar maksinak.✡

7 Ita ne'e, ema raiklaran dadauk dei. Masik nunia moos, Na'i Maromak bali Niakaan ahar maksinak kabaas nia iha itakaan neon laran ti'an. Lia nia hanesan ema ida rai niakaan sasoin mak noo folin iha sasanan rai laran. Malorek ti'an, ahar maksinak maka'as iha itakaan neon, la mai nosi ita, mais mai nosi Na'i Maromak. 8 Dadi, masik ema tonan no nasusar ita karuk-kwana moos, ita haterus aan bei-beik. Masik ita la hatene atu halo saa moos, ita la neon mamar. 9 Masik ema naloot no namukit ita moos, Na'i Maromak la la'o nela ita. Masik ema ta'e ita moos, ita la dodok. 10 Dala wa'in ami kona tonan kre'is mate, hanesan Yesus moos kona tonan oras Nia mate. Mais hodi nunia, ema iha fatin hotu-hotu bele naree malorek beran nosi Yesus Niakaan moris iha amikaan moris. 11 Nunia tebes! Ami hetan tonan kre'is mate, tan dadi baa Yesus eman. Mais hodi nunia, ema hotu-hotu bele naree Yesus moris iha amikaan moris mak bele mate ne'e. 12 Mais nune'e. Masik ami mate moos, ami la hata'uk dale hosi Kristus. Ami hadi'a aan mate, nebee emi bele hetan moris.

13 Hakerek Moon na'ak, “Tan Ha'u kfiar baa Na'i Maromak, etuk ha'u kdale.” Amikaan hanoin moos manesak. Ami fiar baa Na'i Maromak, etuk ami musti katak Nia baa ema.✡ 14 Ami hatene ha'ak, Na'i Maromak mak nalo itakaan Na'in Yesus, moris nikar. Nosi ikus, Nia atu nalo ita moris hikar bele, tan ita soman malu ho Yesus. Hotu ita hariik iha Maromak oin, tan Nia simu ita. 15 Nia nalo lia ne'e sia, bodik emi. Sura loron Nia beer natudu laran di'ak hetak wa'in baa ema. Hodi nunia, ema sera dodan hetak wa'in baa Nia nodi katak lia nosi Niakaan ahar maksinak kabaas.

Ita fiar nohuun baa Na'i Maromak

16 Tan lia nia, ita la neon mamar, mais haterus aan bei-beik. Masik itakaan isin lolon dodok, sura loron Na'i Maromak nakbiit itakaan neon. 17 Tuir ita haneo, baa oras ne'e ita kona susar oioik. Mais ita musti hanoin, tan loron ikus Na'i Maromak atu fotinahaas ita. Tan lia nia, ita hafolin saa mak dadi baa oras ne'e, la saa ida! 18 Ita musti haneo baa lia mak la naksain. Tan lia mak naksain, la oras dei. Mais lia mak la naksain, nafati nima-nimak.

5

1 Ita hatene ha'ak, oras ne'e ita tau heik itakaan isin lolon iha raiklaran ne'e, hanesan batane mak nariik heik. Masik itakaan isin lolon atu dodok moos, ita lalika neo-neon, tan Na'i Maromak nadi'a kedan ti'an fatin kabaas bodik ita iha lale'an. Fatin nia, lahoos ema raiklaran mak nariik, mais Na'i Maromak du'uk mak nariik. Fatin nia nafati nohuun. 2 Ita horan todan ho isin lolon tuan ne'e, tan beer simu isin lolon foun, hanesan tais foun iha lale'an. 3 To'o nebaa, ita la hakwalan, tan tau tais foun ti'an.* Ita la dadi loos kmalar, mais ita simu isin lolon foun iha lale'an. 4 Baa oras ita sei hein iha isin lolon mak bele dodok ne'e, ita hakro'an, tan horan susar todan. Masik nunia moos, ita la ho'uk mate hela itakaan isin lolon. Lale! Ita ho'uk habusik hela isin lolon tuan, seluk kedan hodi moris foun iha lale'an. 5 Na'i Maromak nadi'a kedan moris foun nia bodik ita. Nia moos latan Niakaan Kmalar

✡ **4:6** Lia Uluk Fohon 1:3 ✡ **4:13** Kananuk Sia 116:10 * **5:3** Hakerek Moon lia Yunani balu na'ak, “tau tais”. Mais noo balu mak na'ak, “kolu tais”.

baa ita, atu dadi lia kakaer bodik Niakaan mamenon nia.
6 Tan baa nia, ita fiar nohuun baa Na'i Maromak. Ita hatene ha'ak, baa oras ita sei iha isin lolon raiklaran ne'e, ita moos sei dook hosi Maromak. 7 Oras ita sei moris iha raiklaran, ita haloon baa Maromak tan ita fiar baa Nia, lahoos tan ita haree Nia. 8 Mais ita hatene, kalo ita mate la'o hela itakaan isin lolon raiklaran ne'e, ita horan sotir tan ita moris hamutuk ti'an ho Na'i Maromak iha lale'an. 9 Masik ita sei moris iha raiklaran ka, ita moris ti'an iha lale'an ka, ita harui aan halo Na'i Maromak neon di'ak. 10 Keta halu'a. Nosi ikus, ema hotu-hotu musti nataa baa Kristus. Tan Kristus, Ema Makotu Lia mak tetu ema hotu-hotu siakaan moris iha raiklaran. Tetu notu, Nia selu fatan basuk, tuir ema ida-idak hahalok. Nia natene, ema ida-idak niakaan hahalok na'ak, hahalok nia di'ak ka, hahalok nia aat.✡

Ita bele di'a-di'ak ho Na'i Maromak, tan Kristus

11 Tan ami hanoin ha'ak, Kristus atu tetu amikaan moris nunia, ami hata'uk hodi hakneter Nia. Ami moos harui aan hamaus ema seluk, nebee sia fiar baa Nia. Na'i Maromak natene amikaan neon. Ha'u kakara, nebee emi moos hatene amikaan neon. 12 Ami la dale aan du'uk. Mais ami foo lia krarain baa emi, nebee emi neon boot tan ami, no emi lalika moe. Hodi nunia, emi bele hataa ema mak ibun boot tan siakaan serwisu folin. Masik siakaan serwisu noo folin moos, siakaan neon la moos. 13 Arumak emi filak ami nu'u ema bulak. Mais kalo ami bulak tebes, ami halo nunia atu hodi tulun emi. Kalo ami la bulak moos, ami halo nunia atu hodi tulun emi.
14 Kristus dadomin mak babilan ami. Ami fiar ha'ak, Ema na'in ida, mak Kristus, mate atu selu nola ema hotu-hotu. Lia nia nu'u ita hotu-hotu mate ti'an hodi habusik hela moris tuan, to'o ita la hoo beran sa-saa tenik iha raiklaran. 15 Kristus mate bodik ema raiklaran hotu-hotu, nebee sia netan moris foun, no la moris tuir siakaan beer du'uk ona. Sia moris tuir Niakaan beer, tan Nia mate hotu moris nikar bodik sia.
16 Tan lia nia, ita keta sukat ema hodi sasukat raiklaran ona. Uluk, ita sukat Kristus hodi sasukat raiklaran, mais oras ne'e la nunia ona. 17 Ema mak talin malu no Kristus, nia dadi ema foun mak noo moris foun. Nia la nu'u uluk ona, tan nia la'o nela moris tuan no simu nola moris foun ti'an. 18 Hotu-hotu ne'e, Na'i Maromak mak nalo. Nia mak loke dalan nebee ita di'a-di'ak hikar ho Nia, tan Kristus kasu mohu itakaan salan. Hotu, Nia moos foo ita serwisu hatudu dalan baa ema seluk sia, nebee sia moos bele di'a-di'ak nikar no Nia.
19 Hanoin! Baa oras Kristus sei iha raiklaran ne'e, Na'i Maromak nodi Nia nalo ema di'a-di'ak nikar no Na'i Maromak. Nia la sura siakaan salan, to'o sia la natiu sala kastikar ona. Hotu, Nia foo serwisu baa ita atu katak baa ema seluk sia, nebee sia moos bele di'a-di'ak nikar no Nia.
20 Ami ne'e, Kristus sasi'an. Na'i Maromak naruka ami atu hamaus ema hodi mai, nebee sia di'a-di'ak hikar ho Nia. Tan baa nia, ami hodi Kristus naran hato'o lia baa emi ha'ak, “Na'i Maromak beer nebee emi di'a-di'ak hikar ho Nia.” 21 Kristus du'uk la nalo sala. Mais Na'i Maromak nalo Nia natiu itakaan salan. Na'i Maromak nalo nunia nebee ita bele moris neon loos hanesan Kristus.

6

Na'i Maromak nase'i lia di'ak bodik ita

1 Tan ami serwisu hamutuk ho Na'i Maromak, ami hakara foo lia tate'an baa emi nune'e: Na'i Maromak natudu laran di'ak wa'in baa emi. Dadi emi keta simu butan dei. 2 Hakerek Moon na'ak,
“Kona baa niakaan oras, Ha'u
kanono o.

✡ **5:10** Roma 14:10

Oras Ha'u ksori ema, Ha'u
moos tulun o.”

Hanoin di'a-di'ak, tan oras ne'e
kona baa Na'i Maromak loron atu
sori ema.✡

3 Tan lia nia, ami hakara daka
aan nebee moris loos. Ami la
ho'uk saseni ema mak mai buka
Na'i Maromak dalan moris. Ami
dale lia mak loos, nebee ema
seluk keta nadois amikaan naran.
4 Ami halo lia hotu-hotu nunia
atu hatudu ha'ak, ami ne'e, Na'i
Maromak ain-liman mak di'ak.
Masik ami hetan susar ka, ami
moris iha tokar lauk klaran ka,
ami haterus aan hala'ok Niakaan
serwisu bei-beik. 5 Nunia moos,
oras ami kona ta'e, oras ema
natama ami baa bui, oras ema
tokar lauk ami, oras ami ser-
wisu susi ruin, oras ami la bele
toba, no oras ami horan salaen.✡
6 Ami ne'e, Na'i Maromak ain-
liman mak serwisu hodi neon
loos. Ami hatene tebe-tebes Nia.
Ami hetu aan. Ami halo lia di'ak
bodik ema. Ami foo leet baa
Kmalar Lulik babilan ami. Ami
la oin-kotuk hadomi ema. 7 Baa
oras ami dale, ami dale lia loos,
lahoos lia bosok. Ami simu hola
beran hosi Na'i Maromak atu hodi
halo lia di'ak. Hodi nunia, ami
hoo ro'at-meik nosi Na'i Maro-
mak atu hodi sakar funu no daka
moris. 8 Masik ema nakneter ami
ka, nadois ami ka, ami haterus
nohuun. Masik ema dale nahonu
ami ka, daka amikaan naran di'ak
ka, ami haterus nohuun. Masik
ema dale na'ak, ami dale be'ur
ema ka; ema dale na'ak, ami
dale lia loos ka, ami haterus no-
huun. 9 Noo ema mak la natene
ami. Mais noo wa'in mak natene
amikaan naran. Dala wa'in ami
kre'is mate, mais ami sei moris
hafati. Dala wa'in ema tonan ami,
mais ami sei la mate. 10 Masik ami
horan todan moos, ami neon boot
nohuun. Masik ami la hoo osan
moos, ami hasoi ema wa'in neon.
Nu'u ami ne'e la hoo sa-saa, mais
tuir loos, ami hoo hotu sa-saa.

11 Ami dale malorek baa emi
iha kota Korintus, tan ami hadomi
emi tebe-tebes. 12 Ami la ha-
toos amikaan dadomin baa emi.
Mais emi mak hatoos emikaan
dadomin baa ami. 13 Tan baa nia,
ha'u kfoo lia tate'an baa emi, nu'u
emi ha'ukaan oan sia nune'e: keta
hanawa hadomi ami.

Keta talin malu ho ema mak la fiar Kristus

14 Keta talin malu ho ema mak
la fiar baa Yesus Kristus, tan ita
lahoos nu'u sia. Ita, ema makfiar
mak moris loos. La fatan ita
hamutuk ho ema mak sakar Na'i
Maromak. Keta to'o sia koko ita
atu serwisu hamutuk. Ema laran
di'ak no ema laran aat la bele
soman malu. Kroman la bele
kahur no makukun. 15 Kristus
no diabu ulun bele neon ida ka?*
La bele! Ema mak la fiar baa
Na'i Maromak bele simu fafa'ek
manesak no ema mak fiar ka? La
bele!

16 Nunabee? Arumak emi haneo
ha'ak, emi bele tama uluk baa Na'i
Maromak Niakaan uma hamulak
hodi lo'u-sudur baa Nia, foin sai
atu lo'u-sudur baa ai'oi lulik ka?
Hahalok nia la fatan! Tan Na'i
Maromak, Maromak mak moris.
Nia, itakaan Na'in. Ita, nu'u Ni-
akaan uma hamulak, tan Nia nein
iha itakaan neon laran. Hakerek
Moon na'ak,

“Ha'ukaan uma iha Ha'ukaan ema
sia klaran.
Ha'u atu ktama-sai iha
siakaan klaran.
Ha'u kdadi baa siakaan Maromak.
Sia moos dadi baa Ha'ukaan
ema.”✡

17 Na'i Maromak moos katak
na'ak:

“Emi musti sai hosi ema seluk
klaran no haksasa hela sia.
Keta to'o emi dadi nu'u sia.
Emikaan neon musti moos.

✡ **6:2** Yesaya 49:8 ✡ **6:5** Kristus Klosan Lian 16:23 * **6:15** Hakerek Moon lia Yunani nakerek Beliar iha ne'e. Beliar nia, sia nola nosi lia Ibrani *Belial*. Niakaan lia isin na'ak, ‘lia aat,’ ‘lia mak la di'ak,’ ‘lia mak la noo folin,’ no ‘diabu ulun’. ✡ **6:16** Ukun-badu Na'ilulik 26:11-12; Yeskiel 37:26-27; 1 Korintus 3:16, 6:19; Efesus 2:21

Emi musti hakdook aan hela
hotu-hotu mak nahobos
neon.
Halo nunia lai, foin Ha'u
ksimu emi.✡
18 Halo nunia lai, foin Ha'u kdadi
baa emikaan Ama;
emi moos dadi baa Ha'ukaan
oan.
Tebes!
Itakaan Na'in mak beran
kaliuk, katak nunia."✡

7

1 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Tan Na'i Maromak nameno ti'an lia ne'e sia hotu-hotu baa ita, ita musti hamoos itakaan neon no itakaan moris. Keta habusik lia kadoor nein iha itakaan neon laran, tan ita hakara dadi ema moon bodik Na'i Maromak atu hodi hatudu ha'ak, ita hata'uk no hakneter Nia.

Paulus neon boot rona lia nosi ema Korintus sia

2 Mamaluk sia! Keta taka matan. Loke neon simu ami. Uluk, oras ami iha emikaan klaran, ami la halo sala kois baa ema. Ami la hodi ema baa sala. Ami la be'ur ema atu buka sotir. 3 Ha'u kdale ne'e, lahoos tan atu tula sala baa emi, mais tan ha'u kadomi emi. Masik ita moris ka, mate ka, ita soman malu bei-beik. 4 Oras ne'e, ha'u la kneo-neon ona, tan ha'u kfiar baa emi ti'an. Ha'u kbele neon boot tan emi. Emi moos hakbiit ha'ukaan neon. Dadi, masik ita kona susar ti'an, oras ne'e ha'u neon boot bei-beik tan emi.

5 Uluk, baa oras ami mai iha rai Makedonia, ami kole atu mate tan hetan susar karuk-kwana. Ami toe ho ema matak. Ami moos horan hata'uk.✡ 6 Mais tan Na'i Maromak nakara nakbiit ema neon mak noran todan, Nia nakbiit amikaan neon nodi solok Titus mai nikar baa ami. 7 Titus mai ti'an, nia nakbiit amikaan neon, tan nia nasara lia na'ak, oras nia sei iha emi, emi hakbiit niakaan neon. Nia moos dale na'ak, emikaan neon sadi'a ho lia mak uluk dadi ti'an iha emikaan klaran. Nia moos dale na'ak, emi harui aan atu tulun ha'u. Rona kola nunia, ha'u neon boot tebes.✡

8 Ha'u katene, ha'ukaan hakerek uluk mak kodi de'an emi nia, nanis nalo emi susar. Mais ha'ukaan neon la sadi'a. (Tuir loos, uluk ha'ukaan neon sadi'a oan ida, baa oras katene kola, hakerek nia nasusar emi. Mais emi horan todan la oras dei.) 9 Tan lia nia, ha'u neon boot. Mais lahoos tan emi horan todan. Lale! Ha'u neon boot, tan ha'ukaan hakerek nia namaus emi to'o horan neon aat. Hotu, emi katak sain emikaan salan hodi la'o hela emikaan lia mak la di'ak sia, atu fila tuir Na'i Maromak dalan moris loos. Na'i Maromak mak nalo emi to'o halo neon aat nunia. Hodi nunia, emi la lakon aan tan ha'ukaan hakerek nia. 10 Tebes! Kalo ita horan neon aat tuir Na'i Maromak neon, ita hanawa halo lia aat, hodi fila hikar tuir dalan moris mak loos. Lia nia nabusik ita nosi Na'i Maromak Niakaan kastikar. Kalo ita halo neon aat nunia, ita la lakon aan. Mais kalo ita halo neon aat iha ibun dei, nosi ikus ita nanis dodok.

11 Hanoin! Tan ha'ukaan hakerek uluk nia noo folin boot. Emi horan neon aat tuir Na'i Maromak beer. Hotu emi ho'as lakon lia aat sia hosi emikaan moris, tan emi kole ti'an ho emikaan a'aat. Emi moos hata'uk, keta to'o emi atu halo aat hikar. Emi beer atu haree ha'u, hodi hadi'a aan halo lia di'ak. Emi moos hadi'a aan taa ukun baa ema mak nalo sala. Tan emi halo lia loos nia sia, emi dadi ema moos ti'an. Hodi nunia, la noo ema mak bele tula sala baa emi ona. 12 Ha'u la kalo hakerek uluk nia bodik ema mak nalo lia aat nia. Ha'u moos la kakerek bodik ema mak kona niakaan a'aat nia. Mais, ha'u kakerek bodik emi, nebee emi bele hatudu iha Na'i Maromak oin ha'ak, emi

✡ **6:17** Yesaya 52:11 ✡ **6:18** 2 Samuel 7:14; 1 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 17:13; Yesaya 43:6; Yeremia 31:9 ✡ **7:5** 2 Korintus 2:13 ✡ **7:7** 2 Korintus 2:5

hadomi ami tebes. 13 Lia nia mak nakbiit ha'ukaan neon.

Emi moos hakbiit Titus neon, nebee metin. Tan emi halo nunia, amikaan neon moos hetak biit. 14 Uluk, ha'u ktonun emi iha Titus oin. Ha'u moos katak baa nia ka'ak, emi la isin ida dauk hamoe ha'u. Saa mak ami katak baa emi, tebes. Saa mak ami katak baa Titus hosi emi moos, tebes. 15 Sura nia nanoin nola emikaan hahalok no emikaan dalen, nia hetak nadomi emi. Nia moos nanoin, oras nia baa emi, emi simu nia hodi kneter, masik emi neo-neon baa ha'ukaan hakerek nia. 16 Ha'u neon boot, tan ha'u kbele fiar emi baa lia hotu-hotu. Ha'u la kneo-neon tenik baa emi ona!

8

Foo tatulun hodi neon no laran

1 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Ami hakara nebee emi hatene Na'i Maromak laran di'ak mak Nia natudu baa hutun sarani sia iha rai Makedonia. 2 Masik sia netan susar wa'in moos, sia neon boot bei-beik. Masik sia du'uk mukit moos, sia sei foo tatulun baa ema makfiar seluk sia. 3 Ha'u karee kodi matan sia foo hotu-hotu tuir siakaan babelen. Nunia ti'an, sia sei foo tu'an tenik. La noo mak naseten sia. 4 Sia du'uk mak nusu ami loke dalan, nebee sia bele nola fafa'ek atu tulun mamaluk makfiar sia mak kona susar iha Yerusalem.✡ 5 Uluk, ami haloon nebee sia bele nalo nune'e. Mais saa mak sia nalo ti'an nia, liu tan nosi saa mak ami haloon baa, tan sia moos latan neon no laran baa itakaan Na'in. Sia dale baa ami na'ak, “Ami latan amikaan moris nebee serwisu hamutuk ho emi, tan lia nia tuir Na'i Maromak nakara.”

6 Tan hutun sarani Makedonia siakaan knaninuk di'ak nunia, ami husu Titus fila nikar baa emi iha Korintus atu tulun emi nebee emi moos tuir tulun ema susar sia iha Yerusalem. Uluk, Titus tulun emi hahuu libur osan bodik sia. Oras ne'e, ami husu nebee nia fila nikar, tulun emi hato'o emikaan serwisu nia.✡ 7 Emikaan serwisu bodik Na'i Maromak, di'ak ti'an. Emikaan fiar, biit. Emikaan dalen, furak. Emi hatene lia wa'in hosi Na'i Maromak ti'an. Emi biit basuk. Emi hadomi ami liu. Mais oras ne'e, ha'u kakara nebee emi moos laran maluak hodi tuir libur osan bodik hutun sarani mak netan susar iha Yerusalem.

8 Ha'u la kaseten emi, mais kakara sukat emi dei. Hutun sarani sia iha Makedonia sei no'i libur osan bodik ema iha Yerusalem. Oras ne'e, ha'u kusu emi iha Korintus, emi moos hakara tuir hatudu emikaan dadomin ka? 9 Emi hatene ti'an, itakaan Na'in Yesus Kristus natudu laran di'ak baa emi. Uluk, Nia nu'u ema maksoin. Mais Nia boi namukit aan, nebee nasoi emi.

10 Tinan uluk nia, emi iha Korintus hakara tulun maluk sia iha Yerusalem. Emi moos hahuu libur osan ti'an. Tuir ha'u, oras ne'e emi musti halo nune'e: 11 Hato'o emikaan serwisu hodi foo hotu saa mak emi hakotu ti'an atu foo. Emi hakara foo hira, foo baa ona. Mais keta halu'a foo hodi neon no laran. 12 Surak ita foo hodi neon no laran, ita bele foo tuir itakaan babelen. Hodi ita dei. Ita lalika foo liu nosi itakaan babelen.

13 Ha'u la kakara katodan emi, nebee ema seluk noran kmaan. Ha'u kakara ita hotu-hotu hatiu bele-bele siakaan susar nia. 14 Oras ne'e emi hoo naresin, mais siakaan naklara. Kleu-leur sia moos bele selu nikar, kalo emikaan naklara. Hodi nunia, kmaan no todan, ita hatiu bele-bele. 15 Hakerek Moon na'ak,

“Ema mak netan wa'in,
la naresin.
Ema mak la netan wa'in,
la naklara.”✡

Titus sia serwisu tuan libur osan bodik ema Yerusalem

✡ **8:4** Roma 15:26 ✡ **8:6** Titus 2:14 ✡ **8:15** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 16:18

16 Ha'u ksera dodan baa Na'i
Maromak, tan Nia namaus Ti-
tus to'o Titus nakara tulun emi,
hanesan ha'u kakara tulun emi.
17 Tebes. Oras ami husu nia atu
baa naree emi, nia moos no'uk,
tan nia beer basuk. 18 Mais
nia la baa mesan, tan ami moos
solok maluk ida baa bele-bele
no nia. Hutun sarani hotu-hotu
iha ne'e tonun ema nia, tan ni-
akaan serwisu katak Lia Di'ak.
19 Ema malikuk sia iha hutun
sarani ne'e boi nola nia atu namu-
tuk no ami hato'o tatulun baa ema
susar sia iha Yerusalem. Hodi
hala'o serwisu ne'e, ami haboot
itakaan Na'in, hodi hatudu ha'ak
ami tebe-tebes hakara atu tulun
sia. 20 Kalo libur hotu osan ti'an,
ami hakara hato'o osan boot nia
bele-bele baa Yerusalem, nebee la
noo ema ida mak nasalak ami
na'ak, ami hato'o osan nia la
tuir dalan. 21 Tan ami hakara
hatudu amikaan neon moos iha
Na'i Maromak oin no ema raik-
laran oin.✡

22 Ami moos solok maluk ida
tenik atu baa bele-bele no Titus
nebee serwisu tuan emi libur osan
iha Korintus. Ami sukat ti'an ni-
akaan lisan dala wa'in hodi haree
malorek Niakaan serwisu bodik
itakaan Na'in. Nia baa tulun emi
nodi neon no laran, tan nia natene
emi halo lia mak di'ak.

23 Kalo ema nusu emi na'ak,
Titus ne'e see, katak ha'ak nia
ha'ukaan soman mak serwisu
bele-bele no ha'u bodik emi. Nia
nadi'a aan atu baa bele-bele no
maluk rumak sia mak hutun
sarani boi ti'an nebee serwisu
tuan emi libur osan. Siakaan
serwisu nia nanis atu nakneter
Kristus. 24 Oras sia to'o nebaa, emi
musti haliku sia di'a-di'ak. Hodi
nunia, hutun sarani seluk sia bele
naree emikaan dadomin. Naree
nunia, sia moos bele natene tan
saa ami tonun emi.

9

Osan tatulun bodik ema sarani sia iha Yerusalem

1 Tuir loos, ha'u lalika kakerek
tenik kosi tatulun bodik Kristus
eman sia iha Yerusalem. 2 Ha'u
katene ka'ak, emi hodi neon no
laran atu tulun sia. Ha'u katak
ti'an baa hutun sarani iha Make-
donia hosi emikaan laran di'ak
nia. Ha'u kmose emi kodi dale
ka'ak, emi hosi rai Akaya hadi'a
aan ti'an hori tinan uluk atu solok
osan tatulun. Ha'u moos dale kosi
emikaan laran di'ak mak nakbiit
ema seluk, to'o sia moos nakara
tulun ema susar. 3 Masik nunia
moos, ha'u ksolok itakaan maluk
sia baa emi atu serwisu tuan emi
libur osan. Ha'u katak kedas baa
emi, nebee emi hadi'a aan kedan.
Keta to'o lia saa mak ami dale
wa'in hosi emi, mamuk. 4 Kalo
ema Makedonia mai bele-bele no
ha'u, mais emi sei la libur mohu
osan dauk, ita hotu-hotu moe.
Keta to'o ha'ukaan fiar baa emi, la
noo krarain. 5 Tan lia nia, ha'u ka-
neo ka'ak, di'ak liu itakaan maluk
sia baa uluk, nebee emi hotu-hotu
bele babilan osan tatulun nia, tuir
emikaan mamenon uluk nia. Foo
hodi laran maluak. Keta foo hodi
toos kamoruk.

6 Lia huun nune'e: “Ema mak
kuda fini wa'in, netan nikar
wa'in. Ema mak kuda fini la
wa'in, netan nikar la wa'in.”
7 Ema ida-idak musti naneo du'uk,
nia atu foo hira. Keta foo hodi
neon baluk. Keta foo tan ema
naseten emi. Na'i Maromak
nadomi ema mak foo nodi neon
no laran. 8 Nia nakara natuun
matak-malirin baa emi, to'o emi
la haklara kois. Nia moos bele
foo liu tan tenik, to'o emi bele
fa'e resin sia bodik tulun serwisu
hotu-hotu mak di'ak. 9 Hakerek
Moon na'ak,

“Na'i Maromak foo fafa'ek baa
ema mukit sia,
nosi Niakaan laran di'ak.
Niakaan dadi'ak la no rohan,
tan Nia neon loos to'o nima-
nimak.”✡

10 Na'i Maromak mak foo fini,
nebee ema mak nalo to'os bele
kuda. Nia mak foo hahaak, nebee

✡ **8:21** Lia Fuan Tate'an 3:4 ✡ **9:9** Kananuk Sia 112:9

ita bele haa. Nia atu foo matak-malirin baa emi, nebee emi bele halo lia loos. Nu'u emi dadi baa ema mak nalo to'os, no Na'i Maromak foo fini baa emi nebee emi kuda. Sura loron Nia nalo emikaan to'os isin, hetak wa'in.✡
11 Na'i Maromak nakara foo baa emi, liu tan saa mak emi buka, nebee emi bele tulun ema seluk sia hosi emikaan laran di'ak. Kalo emi tulun ema seluk nunia ti'an, sia nanis sera dodan baa Na'i Maromak. 12 Tebes. Tatulun mak emi foo baa hutun sarani sia iha nebaa, nanis tulun sia. Hotu, ema wa'in sera dodan baa Na'i Maromak. 13 Oras sia simu emikaan tatulun, lia nia natudu kakaer na'ak, emikaan fiar baa Kristus Niakaan Lia Di'ak nia, la mamuk. Hodi halo tuir emikaan fiar, sia atu tonu-haboot Na'i Maromak, tan emi foo tatulun hodi laran di'ak baa sia no ema seluk sia.
14 Ema mak simu nola tatulun nosi emi, sia moos atu namulak bodik emi. Sia nadomi emi, tan Na'i Maromak natudu laran di'ak wa'in baa emi. 15 Mais hanoin! Na'i Maromak foo loos sasoin ida mak kabaas kaliuk baa ita. Ne'e mak, Yesus! Etuk, ita tonu bele-bele Na'i Maromak ha'ak, “Ami sera dodan baa Ita Boot!”

10

Paulus dale nosi niakaan serwisu hanesan Kristus klosan

1 Oras ne'e, ha'u, Paulus du'uk mak katak lia ne'e. Emi balu dale ha'ak, “Kalo Paulus namutuk no ami, nia dale mamamar dei. Mais kalo Paulus dook, nia naberan aan dale maka'as.” Nunia tebes ka? Nune'e mai. Ha'u kusu kodi karaik aan no laran furak hanesan Kristus laran, nebee emi hanono baa ha'u. 2 Ha'u kusu nune'e, tan emi balu ha'ak, ha'u la koo beran. Sia na'ak, amikaan hahalok hanesan ema mak la tuir Maromak. Kalo sia la nanawa dale nunia, ha'u kmai, ha'u kdale maka'as baa sia. Ha'u katak kedan lia ne'e baa emi hotu-hotu, nebee oras ha'u kmai, ha'u lalika de'an sia. 3 Ita ema raiklaran dadaun dei. Tebes. Mais kalo ita sakar ema seluk, ita lalika hakaat malu, hanesan ema mak la natene Maromak. 4 Kalo ita sakar ema, keta halu'a, itakaan ro'at-meik la manesak no ema mak la natene Maromak. Kalo ita sakar ema ida mak ulun fatuk to'o toe no ita, ita hoo Na'i Maromak beran mak bele nadodok niakaan lia tatuur mak nia nodi sakar ita. 5 Na'i Maromak beran bele sobu lia huun hotu-hotu mak sakar Nia, no lia huun hotu-hotu mak nalo ema la no'uk natene Nia. Niakaan beran nia moos bele natudu dalan atu seluk itakaan hanoin dalan tuan, nodi hanoin dalan foun. Hodi nunia, ita bele hanoin tuir Kristus Niakaan hanoin.✡ 6 Emi wa'in hanono baa Kristus ti'an, hodi halo tuir Niakaan hakaran hotu-hotu. Mais emi balu la ho'uk hanono baa Nia. Tan lia nia, ami hadi'a aan taa ukun baa ema mak la nanono baa Nia.
7 Emi hakara haree loos lia mak naksain dei. Mais musti haree noo, ema neon laran. Noo ema seluk mak nafolin aan na'ak Kristus klosan. Kalo nunia tebes, ema nia musti simu na'ak, ami moos Kristus klosan hanesan nia. 8 Arumak emi haneo ha'ak, ha'u kfoti aan tan beran mak itakaan Na'in latan baa ami ka? Lale! Nia latan beran nia baa ami atu hodi hakbiit emi, lahoos atu hadodok emi. Tan baa nia, ha'u la kfoo leet baa ema atu namoe ha'u, nodi nahaat ha'ukaan serwisu iha emikaan klaran. 9 Ha'u la kakara kata'uk emi kodi ha'ukaan hakerek sia. 10 Mais noo ema mak dale na'ak, “Keta titu Paulus. Masik nia dale krakat iha hakerek laran moos, kalo nia mai du'uk, nia dale mamamar. Niakaan dale la noo beran.” 11 Nebee ema mak dale bosok nunia, nanoin lia ne'e: saa mak ami hakerek hosi dook, manesak no saa mak ami atu dale oras ami iha emikaan klaran.
12 Noo ema mak dale wa'in na'ak, sia nia, Kristus klosan

✡ **9:10** Yesaya 55:10 ✡ **10:5** Roma 12:2

maka'as. Ami la haksakar aan hanesa amikaan serwisu ho siakaan serwisu. Ema oin nunia buka ema manesak nu'u sia, nebee sia tane malu, tan sia ilas ida! Siakaan hahalok nunia momok basuk! 13 Ami la dale wa'in nosi lia mak la noo tatuur. Ami dale loos lia hosi serwisu mak Na'i Maromak latan baa ami. Ami halo loos saa mak Nia naruka ami halo bodik emi. Ami la serwisu sees hosi nia. 14 Tan lia nia, kalo ami de'an emi, fatan ami dale nunia. Tan ami ne'e, ema mak hato'o uluk Kristus Niakaan Lia Di'ak baa emi. Emi moos simu amikaan dalen nia. Kalo lahoos nunia, ami la fatan dale nunia. 15 Kalo ema seluk serwisu iha emikaan klaran, ami la dale ha'ak, siakaan serwisu nia, amikaan serwisu folin. Lale. Mais ami haloon nebee emikaan fiar bele hetak biit. Hodi nunia, amikaan serwisu iha emikaan klaran bele tu'an bei-beik, 16 to'o ami bele baa katak Kristus Niakaan Lia Di'ak baa ema seluk sia. Ami hakara baa fatin seluk sia mak kre'is baa emi, mak ema seluk sei la baa katak lia Kristus dauk. Hodi nunia, ami la basak aan baa malu ho sia.

17 Hakerek Moon na'ak, “Kalo ema atu dale wa'in, di'ak liu dale wa'in nosi lia itakaan Na'in dei.”✡ 18 Kalo ema ida mose aan du'uk, lia nia la noo folin. Mais kalo itakaan Na'in mak tonu ema nia, lia nia mak noo folin!

11

Paulus katak na'ak, sintidu ho ema seluk mak nalo aan nu'u Kristus klosan

1 Maluk sia! Noo ema iha emikaan klaran mak dale wa'in na'ak, sia Kristus klosan maka'as. Tan baa nia, emi musti foo leet baa ha'u atu kdale wa'in nu'u ema bulak nune'e: 2 Ha'u ne'e, nu'u emikaan ama. Emi, nu'u ha'ukaan oan feto mak sasudin ti'an. Emikaan sasudin nia, ne'e mak Kristus. Ha'u kakara daka emi di'a-di'ak, nebee baa oras emi hola emikaan sasudin, emi sei moos. Tan lia nia, kalo ema nia sia mai seten emi atu nahaat emikaan fiar, nanis ha'u krakat. Mais krakat nia tuir Na'i Maromak beer. 3 Oras ne'e, emi tuir Kristus dalan loos hodi neon moos. Keta to'o ema nia sia mai be'ur nola emi, hanesan uluk aan samea be'ur nola bei Efa. Samea be'ur nunia, tan nia tolek huun.✡ 4 Ema nia sia mai baa emi ti'an nodi nanorin lia Yesus. Mais siakaan hanorin nia, oin seluk. La manesak no lia Yesus mak uluk ami hanorin ti'an baa emi. Tan saa emi fiar baa sia? Uluk, emi loke neon hodi simu Maromak Kmalar, nebee Nia babilan emi. Oras ne'e, tan saa emi beer simu hola tenik kmalar ilas seluk? Uluk, emi fiar baa Kristus Niakaan Lia Di'ak mak ami katak baa emi. Oras ne'e, tan saa emi fiar tenik baa hanorin ilas seluk?

5 Ema nia sia foti aan na'ak, sia Kristus klosan maka'as basuk. Emi moos simu. Mais siakaan beran liu tan ha'u ka? Lale! Ha'u la ksimu hanoin nunia. 6 Masik ha'u la matenek dale moos, ha'u katene tebe-tebes lia isin mak ha'u kdale. Emi moos hatene, tan ha'u kalore rua-ruan baa emi ti'an.

7 Oras ha'u kanorin Na'i Maromak Niakaan Lia Di'ak baa emi, ha'u la kusu emi kansera ha'u. Ha'u karaik aan, nebee kbele fotikahaas emi. Arumak ha'u sala tan kalo nunia ka? 8 Ema mak tulun ha'u, lahoos emi, mais hutun sarani iha fatin seluk sia. Nu'u ha'u kola kosi sia, nebee kbele tulun emi. 9 Oras ha'u kamutuk ko emi, kalo ha'u kbuka saa ida, ha'u la kusu baa emi. Itakaan mamaluk sia nosi rai Makedonia mak mai tulun ha'u. Ha'u la isin ida dauk katodan emi. Baa awan-wainrua moos, ha'u la kalo nunia.✡ 10 Kristus Manfatin, tebes no loos. Ha'ukaan dalen ne'e moos tebes no loos, tan ha'u ktalin aan ko Nia. La noo ema ida kois iha emikaan rai Akaya tomak

✡ **10:17** Yeremia 9:24 ✡ **11:3** Lia Uluk Fohon 3:1-5, 13 ✡ **11:9** Filipi 4:15-18

nebaa mak bele nakahik ha'u keta dale wa'in, tan ha'u la katodan emi kodi kusu emi kansera ha'u. 11 Tan saa ha'u kdale nune'e? Arumak emi hanoin ha'u kdale nune'e tan la kadomi emi ka? Lale. Masik emi hanoin nunia moos, Na'i Maromak du'uk natene, ha'u kadomi emi.

12 Hahalok mak ha'u kalo ti'an nia sia, ha'u atu kalo bei-beik, tan ha'u la ko'uk emi kansera ha'u. Hodi nunia, ema nia sia mak foti aan dale na'ak, siakaan serwisu maka'as liu ami, sia la noo tatuur atu dale foti aan ona. 13 Sia na'ak, Na'i Maromak mak solok sia. Sia nalo aan nu'u Kristus klosan. Mais tuir loos, sia naktolek. 14 Mais emi keta blaar! Diabu ulun moos nakfilas aan nu'u Maromak Niakaan makbukar lale'an mak nodi kroman. 15 Keta blaar kalo diabu ulun eman sia moos nalo aan nu'u Na'i Maromak klosan. Na'i Maromak nanis atu selu siakaan a'aat nia.

Paulus nalore niakaan serwisu bodik Kristus

16 Foo leet baa ha'u kdale katutan tenik nu'u ema bulak, tan ha'u kmusti dale loko aan oda. 17 Ha'u kdale ne'e la mai nosi itakaan Na'in. 18 Ha'u kdale loko aan nune'e, tan atu kalolon ema seluk sia mak foti aan nodi dale wa'in nosi siakaan hahalok du'uk. 19 Masik ha'u kalo aan momok nunia, ha'u katene emi simu ema momok, tan emi hafolin aan matenek liu. 20 Kalo ema mai nalo oi-oik baa emi, emi simu. Sia nalo emi baa ata moos, emi simu. Sia nana'o nola emikaan naha moos, emi simu. Sia be'ur nola emi moos, emi simu. Sia foti aan baa ema boot nodi naraik emi moos, emi simu. Sia basa emi moos, emi simu dei. 21 Mais ha'u koran moe, tan ami la maka'as nu'u sia.

Kalo sia nakara dale wa'in, ha'u moos kaberan aan kalolon sia. (Mais keta halu'a, tan ha'ukaan dalen ne'e, momok dalen!) 22 Kalo sia, ema Ibrani isin, ha'u moos ema Ibrani isin. Sia ema Isra'el, ha'u moos ema Isra'el. Sia bei Abraham husar-binan, ha'u moos bei Abraham husar-binan. 23 Sia Kristus ain-liman, ha'u moos Kristus ain-liman. Tebes. Ha'u ne'e, manesak ko sia. Mais tuir loos, ha'u ne'e liu tan sia. (Keta halu'a, tan ha'ukaan dalen ne'e, momok dalen!) Ha'u kserwisu maka'as liu sia. Ema soe tama ha'u baa bui wa'in liu sia. Ema fota no'at ha'u wa'in liu sia. Ha'u kre'is mate, dala wa'in liu sia.✡ 24 Ha'u kre'is mate, tan ha'ukaan ema Yahudi du'uk naruka fota no'at ha'u dala lima. Sura ha'u kona oe, sia fota no'at ha'u to'o isin tolu nulu resin siwi.✡ 25 Dala tolu ema ta'e ha'u nodi ai. Dala ida ema tuda ha'u nodi fatuk atu no'o ha'u. Dala tolu ha'ukaan roo mout. Ha'u kaklele iha tasi loron ida, kalan ida laran.✡ 26 Dala wa'in ha'u kla'o dook baa nabee dei. Dala wa'in ha'u kre'is mate tan maufinu. Kre'is mate, tan motasa'e, tan ema madauk, tan ha'ukaan ema Yahudi du'uk, tan ema lahoos Yahudi, no tan ema mak nalo aan nu'u maluk sarani. Ha'u moos kre'is mate iha tasi klaran, iha kota laran, no iha fatin fuik.✡ 27 Ha'u kserwisu susi ruin kodi ketan susar oi-oik. Dala wa'in la no leet toba. Dala wa'in la no leet kaa. Dala wa'in la no leet kemu. Dala wa'in ha'u ksalaen no kanroo. Dala wa'in ha'u kmalirin kre'is mate tan la koo tais. 28 Ha'u la ko'uk sura lia nia sia hotu-hotu, ha'u ksura loos nune'e dei: sura loron ha'u kneo-neon baa hutun sarani sia iha fatin hotu-hotu. 29 Kalo noo ema mak noran aan la bele, ha'u moos tuir koran nunia. Kalo noo mak monu tan kona sokur, ha'u moos tuir moe kodi nawan seti.

30 Kalo ha'u kmusti dale wa'in, di'ak liu ha'u kdale wa'in tan ha'u la kbiit. Tebes! 31 Na'i Maromak, itakaan Na'in Yesus Kristus Aman, natene ha'u kdale ne'e la bosok. Ha'u ktonu-kaboot Nia nohuun.

✡ **11:23** Kristus Klosan Lian 16:23 ✡ **11:24** Hanoin Hikar Dalan Moris 25:3 ✡ **11:25** Kristus Klosan Lian 16:22, 14:19 ✡ **11:26** Kristus Klosan Lian 9:23, 14:5

32 Uluk, iha kota Damsik, na'i Aretas niakaan gubernur naruka ema baa teri ha'u iha kota nanokar, nebee kohi nola ha'u. 33 Mais ha'ukaan belun sia natama ha'u baa ko'e ida, hotu nodi tali natuun ha'u baa kota luan, tuir kota kadidin fatuk. Hodi nunia, ha'u ksasin kosi gubernur liman, mais lahoos tan ha'ukaan babiit.✡

12

Paulus nalore lia kabaas mak Kristus natudu baa nia, ahan nia me'i

1 Maluk sia, foo leet baa ha'u atu kdale wa'in oda tenik. Dale wa'in la noo folin, mais tan ha'u kdale wa'in nune'e ti'an, di'ak liu ha'u moos katak tenik baa emi lia mak itakaan Na'in natudu baa ha'u, ahan me'i. 2-4 Ha'u katene ema ida mak talin aan no Kristus. Tinan sanulu resin haat mak liu ti'an, nia kona loi sa'e baa lale'an mak aas kaliuk. Ha'u la katene, oras sa'e nia, sei nodi isin lolon ka, nodi kmalar dei. Na'i Maromak mesan mak natene. Mais ha'u katene malorek ka'ak, baa oras nia sa'e baa Na'i Maromak Fatin Kabaas nia,* nia rona lia fuan sia mak maka'as basuk, to'o ema raiklaran la bele dale. 5 Ha'u kakara dale wa'in nosi lia nia, mais la kakara dale aan du'uk. Kalo ha'u kdale wa'in, ha'u kdale loos nosi lia mak ha'u la kbiit kalo. 6 Tuir loos, kalo ha'u kakara dale wa'in kosi ha'ukaan babiit, la mamuk, tan noo lia wa'in mak ha'u kbele dale. Mais ha'u ketu aan nebee ema keta mose ha'u liu nosi saa mak sia rona no naree iha ha'ukaan moris du'uk, 7 masik Na'i Maromak natudu lia kabaas nia baa ha'u ahan me'i.

Mais Na'i Maromak nabusik ha'u kona susar, nebee ha'u keta loko aan tan lia kabaas nia. Diabu ulun solok niakaan maktuir ida atu kako'en ha'u nohuun, hanesan noo tadak ida mak tu-tuu ha'ukaan isin. Aikee! Ha'u ksusar tebes! 8 Ha'u karo'an no kaloon dala tolu ti'an, nebee Na'i Maromak foti nola lia nia nosi ha'u. 9 Mais Nia nataa na'ak, “Lale. Ha'u atu tulun o kodi katudu laran di'ak baa o. Lia nia, to'o ti'an. O moran o du'uk la biit, foin Ha'ukaan beran hetak nakbiit o.” Tan Na'i Maromak katak nunia, ha'u kdale wa'in baa oras ha'u du'uk la kbiit, nebee Kristus beran nakbiit ha'u. 10 Kalo ha'u koran aan la kbiit atu kalo serwisu ida, ha'ukaan neon mamatek dei. Masik ema dale nahaat ha'u, nasusar ha'u, no tonan ha'u tan dadi Kristus klosan moos, ha'ukaan neon mamatek dei. Oras ha'u la kbiit, Kristus beran nakbiit ha'u.

Paulus neo-neon baa hutun sarani iha Korintus

11 Emi moris hanesan ha'u la dala ida dauk baa kanorin emi iha Korintus nebaa. Tan lia nia, kakara la kakara, ohin nia ha'u kdale nu'u ema momok mak dale. Tuir loos, ha'u lalika dale wa'in, tan emi du'uk mak musti dale wa'in nunia hosi ha'u. Tebes. Ha'u la koo folin sa-saa. Mais kalo hanesa ha'u ho ema mak katak na'ak sia “klosan maka'as basuk”, siakaan maka'as sei la to'o ha'u.

12 Sura leet Na'i Maromak solok klosan ida, ema nia nodi beran nalo tadak blaar oi-oik atu natudu kakaer na'ak, Na'i Maromak mak solok nia. Keta halu'a oras ha'u iha emikaan klaran, ha'u moos kalo tadak blaar nunia. Mais ha'u kserwisu nunia kodi ketu aan dei. 13 Keta krakat. Tan noo lia ida mak ha'u la kalo baa emi oras serwisu iha kota Korintus. Masik klosan seluk sia nalo iha hutun sarani seluk sia moos, ha'u lale. Lia nia mak, ha'u kusu emi kansera ha'u.

14 Lia nune'e! Ha'u kadi'a aan ti'an atu kmai emi dala tolu ona. Ha'u la kbuka emi kansera ha'u. Ha'u moos la buka emikaan sasoin. Tuir itakaan adat, la fatan lawarik oan sia rai sasoin bodik inan-aman. Adat loos, ema matas

✡ **11:33** Kristus Klosan Lian 9:23-25 * **12:2-4** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, Paradeison. Lia isin na'ak, Fatin Kabaas. Lia malae na'ak, Firdaus.

mak rai sasoin bodik oan sia. Ha'u la kbuka emi rai sasoin bodik ha'u, tan emi hanesan ha'ukaan oan sia! Ha'u kbuka loos emikaan neon no dadomin. 15 Ha'u kakara sosa naha bodik emi. Ha'u moos kakara serwisu maka'as, nebee emi bele moris tuir Na'i Maromak hakaran. Kalo ha'u kadomi emi liu resik nunia, emi moos musti hadomi ha'u. Tan saa emikaan neon naktomak basuk nunia? Keta, tan lia nia la fatan.

16 Emi balu simu ha'ak, ha'u la katodan emi. Mais balu na'ak, ha'u ktolek no be'ur kola emi, to'o ha'u kalo emi nu'u karau tuu inun. 17 Nunabee? Ha'u moos solok ha'ukaan ema sia baa emi. Arumak sia be'ur emi ka? 18 Ha'u karuka Titus, nebee baa emi. Ha'u moos solok maluk ida seluk atu baa bele-bele no nia. Arumak Titus be'ur nola emi ka? Lale. Titus no ha'u, ilas mesak. Ami serwisu lia manesak, tan haneo manesak.

19 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Ohin nia, arumak emi haneo ha'ak, ami haloos aan iha emikaan oin ka? Lale! Hotu-hotu mak ami dale ne'e, Na'i Maromak natene ti'an. Ami la bele subar sa-saa hosi Nia. Ami moos talin malu ho Kristus. Ami hadomi emi. Hotu-hotu mak ami halo, ami halo atu hakbiit emi.

20 Kalo ha'u kmai emi ti'an, keta to'o emikaan hahalok la tuir ha'ukaan hakaran. Hotu emi moos la hakara ha'ukaan hahalok. Keta to'o noo ema mak toe malu, mak hirus malu, mak rai hirus, mak naneo loos isin lolon du'uk, mak dale nadois ema naran, mak tula aat lia baa ema, mak loko aan, no mak tokar lauk hotu-hotu. 21 Kalo ha'u kmai baa emi, ha'u kneo-neon tan emikaan hahalok nia sia. Keta to'o tan emikaan hahalok, Na'i Maromak namoe ha'u iha emikaan oin. Keta to'o ha'u kmusti katodan emi, tan ema wa'in nosi emi sei moris nalo aat. Sia la no'uk nalo neon aat nodi fila tuir Na'i Maromak dalan loos. Sia sasobo! Noo mak nalo lia kfo'er no nakur biti kluni. Sia nalo oi-oik, la natene moe.

13

Paulus foo tate'an nebee ema Korintus babilan di'a-di'ak siakaan moris

1 Ha'u atu kmai karee emi ne'e, dala tolu ona. Hakerek Moon na'ak, “Kalo ema ida tula sala baa ema seluk, musti noo mataa lia rua-tolu mak dale manesak lai, foin bele simu. Kalo lale, keta simu.”✡ 2 Baa oras ha'u kmai baa emi dala rua, ha'u kfoo katene ti'an baa ema nia sia mak moris nalo aat. Oras ne'e, ha'u kfoo katene tenik baa sia, bele-bele no ema seluk hotu-hotu mak moris nalo aat. Uluk, ha'u kfoo katene ti'an. Oras ne'e, ha'u katak tenik. Kalo ha'u kmai ti'an iha emi nebaa, ha'u la kamamar sia.

3 Kalo noo ema nosi emi naneo na'ak, Kristus la foo beran baa ha'u atu kaliku emi, niakaan lia kakaer nune'e: Kalo Kristus babilan nola emi, Nia nanis serwisu nodi beran boot iha emikaan klaran. La serwisu namamar aan. 4 Baa oras ema no'o Nia iha ai karuus, Nia namamar aan tebes, tan rai mohu Niakaan beran. Mais Na'i Maromak latan beran baa Nia, nebee Nia moris nikar. Ita mak dadi baa Kristus eman, masik ita du'uk la biit moos, Na'i Maromak foo moris foun baa ita. Tan lia nia, ami bele haliku emi hodi Niakaan beran.

5 Emi ida-idak musti sukat neon du'uk atu hatene ha'ak, emi fiar tebes baa Kristus ka, lale. Kristus beran naksain iha emikaan moris ka, lale? Sukat aan nunia. Kalo emi la talin aan ho Kristus, emi la dadi baa Niakaan ema. 6 Kalo emi sukat ami, emi bele haree Kristus beran naksain iha amikaan moris. Hodi nunia, ami sasin, tan ami ne'e klosan tebes. 7 Ami haloon baa Na'i Maromak, nebee emi keta halo lia aat. Ami la haloon nunia, nebee ema simu ami na'ak Kristus klosan tebes, mais tan

✡ **13:1** Hanoin Hikar Dalan Moris 17:6, 19:15

ami beer nebee emi moris loos. Kalo ema balu dudu sees ami, la saa ida. 8 Ita la bele sakar lia loos, mais ita musti hariik hosi lia loos. 9 Kalo ami mak mamar, emi mak biit moos, la saa ida. Mais ami haloon nebee emi tebe-tebes biit. 10 Masik ha'u kdook kosi emi, ha'u kakerek oras ne'e, nebee ha'u kmai, ha'u lalika de'an emi tenik. Tan ha'u ne'e, itakaan Na'in klosan. Nia latan beran baa ha'u, nebee kakbiit emi, lahoos kadodok emi.

Paulus narohan hakerek

11 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Ha'u kodi lia fuan rohan ne'e, foo tabe furak baa emi. Halo loos lia hotu-hotu. Hanono di'a-di'ak ha'ukaan lia tate'an. Moris neon ida. Buka dalan atu di'a-di'ak ho malu. Tan Na'i Maromak nadomi emi, ha'u kaloon nebee Nia namutuk no emi bei-beik, nodi tulun emi, nebee emi bele moris dame malu.

12 Emi musti hasee malu hodi de'i kabaas mak fatan bodik Na'i Maromak eman sia. Na'i Maromak eman sia iha ne'e, solok tabe furak bodik emi hotu-hotu.

13-14 Ha'u karo'an nebee, itakaan Na'in Yesus Kristus natudu laran di'ak baa emi. Nebee, Na'i Maromak natudu dadomin baa emi. Nebee, Kmalar Lulik babilan emi nalo neon mesak.

Nunia dei,
Paulus

Paulus nakerek bodik hutun sarani sia iha rai Galatia

Paulus nahuu nakerek baa ema Galatia sia

1-2 Tabe nosi ha'u Paulus, mak Yesus Kristus klosan. Ha'u ksolok hakerek ne'e baa emi hutun sarani sia mak iha rai Galatia. Mamaluk mak namutuk no ha'u iha ne'e moos solok tabe baa emi.

Ha'u kdadi klosan ne'e, lahoos ema raiklaran mak foti ha'u, mais Ama Maromak no Yesus Kristus du'uk mak foti ha'u. Yesus nia, Kristus mak Na'i Maromak solok mai. Nia mate, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Hotu, Nia solok ha'u baa katak Lia Di'ak nia baa ema.

3 Ha'u kakro'an baa Na'i Maromak itakaan Ama no Yesus Kristus itakaan Na'in, nebee Sia natudu laran di'ak baa emi to'o emi bele moris manek no dame. 4 Kristus latan isin lolon to'o mate nebee kasu mohu itakaan salan no nasai ita nosi a'aat raiklaran. Lia nia sia hotu-hotu tuir Ama Maromak hakaran. 5 Tan baa nia, ita tonuhaboot Nia nohuun! Lia ne'e, tebes!

Paulus krakat tan ema Galatia sia se'i kotuk ti'an baa hanorin loos

6 Mamaluk sia, emi halo ha'u beik karin ti'an! Na'i Maromak boi emi ti'an, tan Nia nakara nebee emi hatene Kristus laran di'ak. Mais tan saa emi se'i kotuk lais nunia, hotu fiar seluk baa hanorin 7 mak la loos? Uluk, ha'u kanorin emi ti'an hanorin loos nosi lia Yesus Kristus. Mais oras ne'e, maktolek teen sia mai naktolek Lia Di'ak nia, to'o nabenar emi.

8 Hanoin di'a-di'ak! Na'i Maromak nanis kastikar ema mak mai nanorin lia seluk mak la manesak no Lia Di'ak mak uluk ami hanorin baa emi. Masik ema nia nosi ami ka, nosi Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an ka, nanis nia kona kastikar! 9 Ami katak kedan ti'an lia ne'e hori uluk. Mais oras ne'e ha'u kakara katak tenik nune'e: Kalo ema mai nanorin seluk nosi Lia Di'ak mak uluk emi simu ti'an nia, habusik Na'i Maromak kastikar ema nia.

10 Ha'u kaka'as aan dale nunia, tan ha'u kbuka Na'i Maromak tonun, lahoos ema raiklaran tonun. Emi haneo ha'u kbuka ema raiklaran tonun ka? Lale! Tan kalo ha'u kbuka ema raiklaran tonun, ha'u la kfatan dadi Kristus ainliman.

Oin nunabee to'o Paulus dadi baa Kristus klosan

11 Mamaluk sia! Ha'u katak malorek nune'e: Lia Di'ak mak ha'u kanorin baa emi nia, lahoos ema raiklaran mak nase'i. 12 Ha'u la ksimu kosi ema raiklaran. Ema raiklaran ida moos la nanorin baa ha'u. Yesus Kristus du'uk mak nalore baa ha'u.

13 Emi rona nanis lia nosi ha'ukaan moris baa oras sei moris tuir adat Yahudi. Baa oras nia, ha'u ktonan Na'i Maromak eman sia, tan ha'u kbeer kadodok sia.✡ 14 Ha'u moos katene mohu adat Yahudi, liu nosi mamaluk Yahudi seluk sia mak otas no ha'u. Ha'u mak madinas tebes kala'o amikaan bei uluk siakaan adat hotu-hotu.✡

15-16 Masik nunia moos, Na'i Maromak nakotu ti'an atu natudu Oan baa ha'u. Ha'ukaan ina sei la nahoris ha'u dauk, Na'i Maromak boi kedan ha'u ti'an, tan Nia beer natudu laran di'ak baa ha'u. Hotu Nia solok ha'u baa kanorin ema mak lahoos Yahudi. Baa oras Nia solok ha'u, ha'u la kbaa kusu lia tate'an nosi ema seluk.✡ 17 Ha'u moos la baa kasoru fukun sarani sia iha Yerusalem mak dadi Yesus klosan sia hori uluk. Mais ha'u kbaa kedan rai Arab. Nunia hotu, ha'u kmai kikar kota Damsik.

✡ **1:13** Kristus Klosan Lian 8:3, 22:4-5, 26:9-11 Kristus Klosan Lian 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18 ✡ **1:14** Kristus Klosan Lian 22:3 ✡ **1:15-16**

18 Tinan tolu siku liu lai, foin
ha'u kbaa kasoru Petrus* iha
Yerusalem. Ha'u kein iha nebaa
to'o loron sanulu resin lima.✡
19 Baa oras nia, ha'u la kasoru
klosan rumak sia. Ha'u kasoru
loos Na'i Yesus alin Yakobus, no
Petrus. 20 Saa mak ha'u kakerek
ne'e, tebes no loos! Na'i Maromak
moos natene, ha'u la kaktolek.
21 Nunia hotu, ha'u kbaa rai
Siria no rai Kilikia. 22 Oras nia,
Kristus eman sia iha rai Yudea
sei la natene ha'u dauk. 23 Sia
rona loos lia na'ak, "Ema mak
uluk nasusar ita nia, oras ne'e nia
nanorin Lia Di'ak nosi fiar baa
Kristus. Tuir loos, nia mak uluk
nakara nadodok itakaan fiar nia."
24 Rona lia nia, sia tonu-naboot
Na'i Maromak tan ha'u kfiar baa
Kristus ti'an.

2

Na'i Yesus klosan sia iha Yerusalem simu Paulus

1 Tinan sanulu resin haat siku,
ha'u ko Barnabas fila kikar baa
kota Yerusalem. Ami moos ho
ema makfiar ida naran Titus. Nia
lahoos ema Yahudi.✡ 2 Ami baa
nebaa, tan Na'i Maromak mak
naruka. To'o baa, ha'u katak
kalore baa fukun sarani sia kosi
Lia Di'ak mak ha'u kanorin ti'an
baa ema lahoos Yahudi sia. Oras
nia, ha'u kdale ko sia mesan,
nebee sia bele tetu saa mak ha'u
kanorin nia, loos ka, lale. Kalo
sia nakotu na'ak la loos, ema bele
dale na'ak, ha'ukaan serwisu nia
butan.
3 Mais, sia simu. Sia moos
nakotu na'ak, masik Titus nia ema
Yunani moos, nia lalika namane
aan tuir ukun-badu Yahudi. 4 Mais
noo ema na'in hira la simu nunia,
tan sia nanorin seluk. Sia nia,
mamaluk sarani, mais sia oin-
kotuk. Sia tama no-nook iha
amikaan klaran atu seten ema
mak lahoos Yahudi, nebee tuir
ukun-badu Yahudi. Tuir loos, ita
la tatalik tenik ho ukun-badu nia
sia ti'an. Ita lalika hana'i baa
ukun-badu nia sia hanesan ata
ona, tan Yesus Kristus sori ita
ti'an. 5 Tan lia nia, ami la simu
siakaan hanorin kale'uk nia. Emi
bele fiar nohuun baa Lia Di'ak
mak ha'u kanorin ti'an baa emi
nia, tan hanorin nia mak tebes no
loos.
6 Oras nia, fukun nia sia simu
ha'ukaan hanorin nodi la tu'an sa-
saa. Sia nia, ema nafoli na'ak,
ema boot. Mais Na'i Maromak
la fihir oin. Masik sia ema boot
ka, ema ki'ik ka, la saa ida.✡
7 Surak sia natebes na'ak, Na'i
Maromak solok ha'u baa kodi Ni-
akaan Lia Di'ak baa ema lahoos
Yahudi, hanesan Nia moos solok
Petrus nodi Niakaan Lia Di'ak baa
ema Yahudi. 8 Na'i Maromak latan
beran baa Petrus atu dadi klosan
bodik ema Yahudi. Nunia moos,
Nia latan beran baa ha'u atu kdadi
klosan bodik ema lahoos Yahudi.
9 Oras nia, ema nafoli Yakobus,
Petrus,* no Yohanis na'ak, sarani
ulun. Baa oras sia na'in tolu
natene nola na'ak, Na'i Maromak
natudu ti'an laran di'ak baa ha'u,
sia moos kaer liman no ami rua
Barnabas atu dadi tadak na'ak,
ami hotu-hotu neon mesak ida
ti'an. Sia nakara ami mak hodi Lia
Di'ak bodik ema lahoos Yahudi, no
sia na'in du'uk mak nodi bodik
ema Yahudi. 10 Mais noo lia ida
mak sia naruka baa ami na'ak,
keta halu'a tulun ema mukit sia.
Mais tuir loos, ha'u kalo nanis
nunia ti'an.

Paulus de'an Petrus iha Antiokia

11 Dala ida Petrus mai kota An-
tiokia. La kleur, ha'u kde'an nia
loke fore tan nia nalo sala. 12 Oras
nia foin mai Antiokia, sura loron
nia tuur naa-nemu namutuk no
mamaluk mak fiar mak lahoos
Yahudi. Mais la kleur, Yakobus

* **1:18** Hakerek Moon lia Yunani iha tohar ne'e tau naran, *Kefas*. Naran nia, Petrus naran ida seluk. Iha lia Aram, naran Kefas. Iha lia Yunani, naran Petrus. Mais naran rua nia, isin manesak na'ak "fatuk". ✡ **1:18** Kristus Klosan Lian 9:26-30 ✡ **2:1** Kristus Klosan Lian 11:30, 15:2 ✡ **2:6** Hanoin Hikar Dalan Moris 10:17 * **2:9** Hakerek Moon lia Yunani iha tohar ne'e tau naran, *Kefas*. Nia, Petrus naran ida seluk.

belun ema Yahudi sia moos mai Antiokia. Naree nunia, Petrus nakiduk nela mamaluk lahoos Yahudi nia sia, no la tuur naanemu no sia ona. Nia nata'uk ema Yahudi mak nanorin na'ak, Kristus eman musti kaer metin ukunbadu Yahudi, no musti moris salin nosi ema mak lahoos Yahudi.

13 Naree Petrus nalo nunia, mamaluk Yahudi rumak sia moos nalo tuir. To'o Barnabas moos oin-kotuk nunia. 14 Mais ha'u katene sia la tuir tebe-tebes Lia Di'ak isin. Ha'u moos de'an Petrus iha siakaan oin ka'ak, “Hoi, Petrus! O ne'e, ema ida nosi klubun Yahudi mak simu ukunbadu Yahudi hori uluk. Mais oras ne'e, Na'i Maromak loke dalan ti'an nebee ema mak fiar baa Yesus Kristus la tatalik no ukunbadu nia sia ona. Mau moos natebes lia nia ti'an. Dadi, nunabee oras ne'e mau sei seten mamaluk lahoos Yahudi, nebee sia nalo aan nu'u ema Yahudi?”

15 Ha'u kde'an Petrus nunia, tan ami rua ema Yahudi hotu. Amikaan klubun Yahudi la manesak no klubun seluk sia, tan amikaan klubun natene kedan Na'i Maromak kleur ti'an. 16 Mais oras ne'e, ita hatene ha'ak Na'i Maromak nafoli ita na'ak, ema loos, lahoos tan ita halo tuir ukunbadu Yahudi, mais tan ita fiar baa Yesus Kristus. Ami du'uk fiar baa Yesus Kristus, nebee Na'i Maromak simu ami, tan ami hatene ti'an Na'i Maromak la simu ema, tan ema nia nalo tuir ukun-badu. Mais Nia simu ema, tan fiar baa Yesus Kristus.✡

17 Tan lia nia, ami hanorin ema ha'ak, Na'i Maromak simu ema tan fiar baa Kristus. Keta arumak ami sala tan fiar baa Kristus, hotu la tuir tenik ukun-badu Yahudi ona. Lale! Ami la sala. 18 Kalo ha'u ktuir kikar ukun-badu mak ha'u kla'o kela ti'an nia, foin ha'u ksala! 19 Uluk, ha'u kaka'as aan moris tuir ukun-badu nia sia, mais la bele. Oras ne'e, ha'u kla'o kela ti'an ukun-badu nia sia, nebee ha'u kbele moris talin malu ko Kristus. Moris nunia lai, foin Na'i Maromak simu ha'u. Dale badak dei, ha'u kmate ti'an, hedi baa ai karuus kamutuk ko Kristus. 20 Oras ne'e lahoos ha'u mak moris, mais Kristus mak moris iha ha'ukaan isin lolon. Ha'u ketan moris foun ne'e, tan ha'u kfiar baa Na'i Maromak Oan. Nia nadomi ha'u liu resik, to'o mate selu nola ha'u. 21 Na'i Maromak simu ha'u tan Nia laran di'ak, lahoos tan ha'u kmoris tuir ukun-badu. Kalo ema bele di'a-di'ak no Na'i Maromak tan moris tuir ukun-badu, lia nia isin na'ak, Kristus mate nia butan dei.

Lia nia, mak ha'u katak baa Petrus iha Antiokia.

3

Na'i Maromak simu ita tan fiar baa Yesus Kristus

1 Hei, ema Galatia sia! Uluk ha'u katak kalore ti'an iha emikaan oin lia nosi Yesus Kristus mate iha ai karuus. Mais oras ne'e, ema be'ur nola emi ti'an! Emi ne'e, momok tebes! 2 Ha'u atu kusu lia ida baa emi nune'e: emi simu Maromak Kmalar Lulik tan emi halo tuir ukun-badu Yahudi ka? Lale! Niakaan Kmalar Lulik mai baa emi tan emi fiar Lia Di'ak mak emi rona hola nia. 3 Dadi tan saa emi momok basuk nunia? Uluk, emi moris tuir Kmalar Lulik beer. Mais oras ne'e, emi hakfilas hodi moris tuir ema raiklaran beer. 4 Hanoin! Baa oras emi foin hahuu fiar baa Kristus, emi kona tonan wa'in boot. Keta to'o emikaan susar tan fiar Kristus nia, la noo folin! 5 Na'i Maromak foo Niakaan Kmalar Lulik nodi natudu tadak blaar oi-oik iha emikaan oin. Nia nalo nunia tan emi tuir ukun-badu Yahudi ka? Lale! Nia nalo nunia tan emi fiar Lia Di'ak nosi Kristus mak emi rona hola nia.

6 Hanoin baa ami ema Yahudi bei huun Abraham. Hakerek Moon na'ak, “Tan Abraham fiar

✡ **2:16** Kananuk Sia 143:2; Roma 3:20,22 ✡ **3:6** Lia Uluk Fohon 15:6; Roma 4:3

baa Na'i Maromak, Na'i Maromak nafoli nia na'ak, ema loos."✡

7 Emi musti hatene di'a-di'ak lia ne'e: ema mak fiar nu'u Abraham, sia mak Abraham husar-binan.* ✡ 8 Hori uluk Na'i Maromak nakara kedan atu simu ema lahoos Yahudi nosi klubun seluk sia. Nia moos nafoli sia na'ak ema loos, surak sia fiar baa Nia. Nia katak ti'an baa Abraham iha Hakerek Moon na'ak, "Tan o, ema klubun hotu-hotu iha raiklaran atu netan matak-malirin."✡ 9 Ne'e na'ak, Na'i Maromak nameno atu natuun matak-malirin baa Abraham tan niakaan fiar. Nunia moos baa ema mak fiar baa Kristus. Sia moos netan matak-malirin belebele no Abraham.

10 Hakerek Moon na'ak, "Ema mak la tuir mohu Ukun-badu nosi Musa, kona kastikar!" Tan lia nia, ita hatene ha'ak, ema mak tuir Ukun-badu nebee Na'i Maromak simu nia, ema nia nanis kona kastikar, tan la noo ema ida moos mak bele tuir mohu Ukun-badu nia sia.✡ 11 Mais oras ne'e ita hatene malorek ti'an ha'ak, Na'i Maromak la simu ema tan nalo tuir Ukun-badu. Hakerek Moon na'ak, "Ema mak Na'i Maromak nafoli na'ak, ema loos, nia netan moris tan niakaan fiar."✡

12 Kalo ita hakara nebee Na'i Maromak nafoli ita na'ak, ema loos, mais ita sei moris tuir Ukun-badu Musa hakaran, ne'e na'ak ita halau aan baa itakaan hahalok du'uk. Hakerek Moon na'ak, "Ema mak nakara moris tuir ukun-badu hakaran, ema nia nalau aan dei no ukun-badu nia sia."✡

13 Masik ita haka'as aan halo tuir Ukun-badu Musa moos, ita sei la bele halo tuir mohu. Tan baa nia, ita sei kona kastikar. Mais oras ne'e, ita hatene ha'ak Kristus selu nola itakaan kastikar nia ti'an. Hakerek Moon na'ak, "Ema mak mate hisa baa ai rii, ema nia kona kastikar nosi Na'i Maromak." Ne'e na'ak, baa oras Kristus mate iha ai karuus, Nia selu nola ita no simu nola itakaan kastikar nosi Na'i Maromak.✡ 14 Hodi Yesus Kristus mate nunia, matak-malirin mak Na'i Maromak nameno foo baa Abraham, bele tuun baa ema klubun seluk sia. Tan lia nia, ema hotu-hotu mak fiar baa Kristus, bele simu Maromak Kmalar Lulik mak Nia nameno ti'an nia.

Na'i Maromak nato'o mamenon

15 Mamaluk sia! Oras ne'e ha'u kola knaninuk kosi itakaan moris loron-loron. Ema nalo hakerek bein sasoin nodi nameno nela kedan baa oan. Kalo nia teken niakaan naran baa hakerek nia ti'an, ne'e na'ak, malolok ti'an. Ema seluk la bele nalara no la bele tu'an sa-saa tenik. 16 Nunia moos, Na'i Maromak mamenon baa Abraham no niakaan husar-binan. Iha mamenon nia Na'i Maromak la dale na'ak, "Ha'u kamate menon ne'e ko okaan husar-binan sia" tan Nia la nameno baa husar-binan lear. Mais Nia nameno baa husar-binan na'in ida dei, mak Kristus.† 17 Lia nia nune'e: Na'i Maromak namate menon uluk fohon no Abraham. Tinan atus haat tolu nulu siku ti'an, Na'i Maromak moos natuun Ukun-badu baa ema Yahudi sia tuir siakaan Bei Musa. Masik nunia moos, Na'i Maromak la natuka Niakaan mamenon mak Nia namate ti'an no Abraham.✡ 18 Nia natuun matak-malirin baa Abraham, lahoos tan Abraham nalo tuir ukun-badu, mais tan Na'i Maromak nakara foo loos baa Abraham. Lia nia hanesan oa ida

* **3:7** Hakerek Moon lia Yunani na'ak "sia dadi Abraham oan sia". Ema Yahudi tau lia fuan Abraham oan sia, atu nodi na'ak, Na'i Maromak eman sia. Leno no hakerek baa Roma 4:16. ✡ **3:7** Roma 4:16 ✡ **3:8** Lia Uluk Fohon 12:3 ✡ **3:10** Hanoin Hikar Dalan Moris 27:26 ✡ **3:11** Habakuk 2:4 ✡ **3:12** Ukun-badu Na'ilulik 18:5 ✡ **3:13** Hanoin Hikar Dalan Moris 21:23 † **3:16** Hakerek Moon lia Yunani iha tohar ne'e la na'ak 'kameno ko okaan fini sia', mais na'ak 'kameno ko okaan fini na'in ida'." Iha ne'e, lia fuan Yunani "fini", lia isin na'ak, "husar-binan." Leno no Lia Uluk Fohon 12:7. ✡ **3:17** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:40 ✡ **3:18** Roma 4:14

mak simu bein sasoin nosi aman. Oan simu tan aman nameno nela kedan, lahoos tan oan nalo tuir ukun-badu.✡

19 Oras ne'e ha'u atu kusu nune'e: kalo Na'i Maromak simu Abraham tan niakaan fiar, tan saa Nia natuun tenik Ukun-badu baa Musa? Nia tu'an Ukun-badu nia sia atu nodi nanorin ema raiklaran nosi siakaan salan. Nia nakara nebee ema raiklaran moris tuir Ukun-badu nia to'o Abraham husar-binan ida mai. Husar-binan nia mak Kristus. Kalo Nia mai ti'an, Ukun-badu nia la folin ona.

Oras Na'i Maromak natuun Ukun-badu baa ema Yahudi sia, Nia la natuun du'uk. Mais Nia nodi Niakaan makbukar lale'an mai latan baa Musa liman, foin Musa nato'o baa ema Yahudi sia. Hodi nunia, Musa dadi ailalete bodik Na'i Maromak no Niakaan eman sia. 20 Mais baa oras Na'i Maromak namate menon no Abraham, Nia la nodi ailalete, Nia na'in mak nameno du'uk. Hodi nunia, ita hatene ha'ak, Na'i Maromak mamenon baa Abraham, folin kaliuk nosi Ukun-badu nia sia.

Ukun-badu nanorin ema nosi siakaan salan

21 Arumak emi haneo ha'ak, Ukun-badu Musa sakar Na'i Maromak mamenon ka? Lale! Kalo ema raiklaran bele nalo tuir ukun-badu nebee Na'i Maromak simu sia, nanis Ukun-badu Musa mak folin kaliuk. Mais tuir loos, la noo ukun-badu raiklaran ida moos mak ema bele nalo tuir nebee Na'i Maromak simu sia. 22 Hakerek Moon na'ak, ita hotu-hotu tatalik mate ho itakaan salan. Mais ita bele hetan matak-malirin mak Na'i Maromak nameno ti'an nia, surak ita fiar baa Yesus Kristus.

23 Oras Kristus sei la mai dauk, Ukun-badu neti-natoos ita, to'o ita la bele hakbois. Mais to'o baa niakaan oras, Na'i Maromak loke dalan nebee ita bele hakbois hosi Ukun-badu nia sia, surak ita fiar baa Yesus Kristus. 24-25 Ita bele hanesa Ukun-badu Musa nu'u ema makdaka ida mak lituk ita to'o Kristus mai naloos ita iha Na'i Maromak oin. Oras ne'e ita fiar baa Kristus ti'an, dadi makdaka nia lalika lituk ita ona.

Ema mak fiar, bele dadi baa Na'i Maromak eman

26 Oras ne'e, emi dadi baa Na'i Maromak oan ti'an, tan emi fiar baa Yesus Kristus. 27 Ema hotu-hotu mak netan sarani, talin malu metin no Kristus ti'an. 28 Ema mak fiar baa Kristus, masik ema Yahudi ka, lahoos Yahudi ka, ata ka, lahoos ata ka, feto ka, mane ka, sia hotu-hotu manesak iha Na'i Maromak oin, tan sia talin malu no Yesus Kristus. 29 Kristus nia, Abraham husar-binan. Tan emi talin malu ho Kristus ti'an, emi moos dadi baa Abraham husar-binan. Hodi nunia, emi bele simu matak-malirin mak Na'i Maromak nameno ti'an baa Abraham.✡

4

1 Ha'u kfoo knaninuk ida tenik. Oan bele simu bein sasoin nosi aman kalo aman mate ti'an. Mais kalo oras aman mate oan nia sei ki'ik, nia la bele simu dauk bein sasoin nia. Nia hanesan ata mak la bele nola na'in sasoin. 2 Tan oan nia sei ki'ik, musti noo ema mak naliku nia no babilan niakaan bein sasoin. Nia musti tuir malikuk hakaran, to'o oras mak aman nakotu nela ti'an, foin nia bele simu bein sasoin nia. 3 Ita moos nunia. Oras Yesus Kristus sei la mai dauk, ita sei nu'u lawarik nia. Ita sei tatalik mate ho raiklaran beer, hanesan ata. 4-5 Mais oras mak Na'i Maromak nakotu to'o mai ti'an, Nia solok Niakaan Oan mai atu dadi ema raiklaran, nebee ema raiklaran moos bele dadi baa Na'i Maromak oan. Baa oras Na'i Maromak Oan Yesus Kristus moris iha raiklaran, Nia moris tuir Ukun-badu Musa, nebee Nia bele nasori ema hotu-hotu mak tatalik no Ukun-badu nia.

✡ **3:29** Roma 4:13

6 Tan ita dadi Na'i Maromak
oan ti'an, Nia solok Oan Yesus
Kristus Kmalar mai tama baa
itakaan neon. Kmalar nia nanorin
ita nebee ita bele bolu no bele
temi Na'i Maromak ha'ak, “Ama”.
7 Ne'e na'ak, ita bele simu sasoin
hotu-hotu mak Nia nameno ti'an,
tan ita dadi baa Niakaan oan ti'an.
Ita la nu'u ata ona mak la bele
simu bein sasoin.✡

Paulus neo-neon baa ema Galatia sia

8 Uluk, baa oras emi sei la
hatene Na'i Maromak dauk, emi
halo aan nu'u ata hodi lo'u-sudur
baa buat mak lahoos Maromak.
9 Mais oras ne'e emi hatene Na'i
Maromak ti'an. (Di'ak kaliuk kalo
ha'u ka'ak, Na'i Maromak mak
natene emi.) Dadi nunabee emi
sei hakara lo'u-sudur hikar baa
buat mak la noo folin no la noo
beran? Emi hakara hana'i baa
buat nia sia to'o dadi ata tenik
ka? 10 Mamaluk sia! Ha'u krona
ti'an emi hadahur hikar loron
lulik nu'u fulan foun, loro falin,
no tinan foun. Tan saa emi halo
nunia? Hahalok nunia la noo
folin. 11 Ha'u kneo-neon rona lia
nia sia! Keta arumak ha'ukaan
kolen kanorin emi nia, butan dei.

12 Mamaluk sia! Ha'u kbeer
basuk nebee emi moris tuir
ha'ukaan moris lala'ok. Masik
ha'u du'uk ema Yahudi, mais
ha'u kabusik kela ti'an ukun-badu
Yahudi nia sia, nebee ha'u kmoris
nu'u ema mak lahoos Yahudi.
Hanoin hori hirak nia baa oras
ha'u kmai baa emi, emi simu
ha'u di'a-di'ak. 13 Oras ha'u kmai
uluk fohon atu katak Lia Di'ak
baa emi nia, ha'ukaan isin la biit.
14 Masik nunia moos, emi la dudu
fila ha'u, mais emi simu ha'u nu'u
ha'u ne'e, Na'i Maromak Niakaan
makbukar lale'an ida. Liu tan
tenik, emi simu ha'u nu'u ha'u
ne'e, Yesus Kristus. 15 Baa oras
nia, ita neon di'ak bele-bele. Mais
tan saa, oras ne'e emi la nunia
ona? Oras nia, emi hadomi ha'u
tebes, to'o emi hakara sukit hola
emikaan matan fuan, foo baa
ha'u. 16 Oras ne'e, ha'u kmusti
dale maka'as baa emi kodi katak
tenik hanorin loos baa emi. Mais
emi keta ha'ak ha'u kfunu emi.
Lale.

17 Maktolek teen nia sia ma-
dinas nola emikaan neon, nebee
emi tuir ukun-badu Yahudi hotu-
hotu. Sia la no'uk ha'u kamalu
emi, tan sia nakara emi halau aan
tuir sia dei. 18 Kalo ema nakara
madinas, madinas halo lia di'ak!
Mais keta madinas iha ha'ukaan
oin dei!

19 Mamaluk sia! Ha'u kadomi
emi hanesan ha'ukaan oan du'uk.
Kalo ha'u kanoin kola emi,
ha'ukaan neon susar basuk,
hanesan feto mak noran moras
nahoris. Ha'u katerus aan susar
nunia, to'o emikaan neon dadi
nu'u Kristus neon. 20 Ha'u kbeer
basuk kasoru du'uk emi, nebee
ha'u lalika dale maka'as nune'e
ona, tan ha'u la katene atu dale
saa tenik.

Paulus foo lia hatetek nosi Hagar oan no Sara oan

21 Kalo emi hakara moris tuir
ukun-badu Yahudi, di'ak liu emi
hatene uluk ukun-badu lala'ok.
22 Iha Hakerek Moon noo lia nosi
ema Yahudi siakaan bei Abraham
oan mane na'in rua. Nia netan
oan ida nosi atan, ida tenik nosi
feen.✡ 23 Ata nia nahoris oan,
tan tuir ema raiklaran beer. Mais
feen nahoris oan, tan Na'i Maro-
mak nameno kedan nunia baa
Abraham.

24 Feto na'in rua nia dadi lia
hatetek nodi natudu mamenon
oik rua mak Na'i Maromak nodi
namate menon no ema raiklaran.
Mamenon ida, Nia namate no
klubun Isra'el baa oras natuun
Ukun-badu baa Musa iha foho
Sinai. Tan klubun Isra'el tata-
lik aan baa Ukun-badu nia, sia
dadi ata hanesan Hagar. 25 Foho
Sinai iha rai Arab nia, hanesan
Hagar. Ema kota Yerusalem oras
ne'e mak sei tatalik aan baa Ukun-
badu nia moos, sia hanesan Ha-
gar.

✡ **4:7** Roma 8:15-17 ✡ **4:22** Lia Uluk Fohon 16:15, 21:2

26 Mais mamenon ida tenik
natudu kota Yerusalem foun iha
lale'an. Na'i Maromak eman mak
nein iha nia lahoos ata, tan sia la
tatalik aan baa Ukun-badu. Sia
hanesan amikaan inan Sara, mak
Abraham feen. 27 Hakerek Moon
na'ak:
"Hei! Feto mak la noo oan!
Neon boot baa ona!
Hei! Feto mak la noran moras
nahoris!
Mananu modi neon di'ak baa
ona!
Feto mak laran dodok tan la'en la
mana nia ona,*
nia atu netan oan wa'in, liu
nosi feto mak la'en mana."✡
28 Nune'e mamaluk sia! Ita dadi
Na'i Maromak oan tuir Niakaan
mamenon. Ita hanesan Isak mak
Abraham nahoris, tan tuir Na'i
Maromak mamenon. 29 Ata oan
mak moris tuir ema raiklaran
beer nia, oras boot mai, nia na-
susar Isak mak moris tuir Kmalar
Lulik beer. Lia nia moos manesak
no saa mak dadi baa oras ne'e.✡
30 Hakerek Moon na'ak, "Halatu
sai ata nia no oan, tan ata oan la
bele simu bein sasoin. Feen oan
dei mak bele simu sasoin nia."✡
31 Nune'e, mamaluk sia! Ita ne'e
lahoos ata oan, tan ita la tatalik
aan ho Ukun-badu Yahudi. Ita
hanesan oan hosi Abraham feen,
tan ita fiar baa Yesus Kristus.

5

Ita hakbois hosi Ukun-badu tan Kristus sori ita ti'an

1 Uluk, ami ema Yahudi hatiu
todan Ukun-badu nosi Musa. Mais
oras ne'e, Kristus foti nola todan
nia ti'an nosi ami, tan ami fiar
baa Nia. Ne'e na'ak, ami hakbois
ti'an. Dadi, emi keta kona be'ur
to'o hana'i hikar baa Ukun-badu
nia hanesan ata!
2 Rona! Ha'u ne'e Paulus, mak
dale ne'e. Kalo emi hamane aan
tuir ukun-badu Yahudi nebee Na'i
Maromak simu emi, ne'e na'ak
Kristus mate la noo folin ona.
3 Tebes. Ha'u katak ti'an ka'ak,
kalo ema tuir Ukun-badu namane
aan, ema nia moos musti nalo tuir
mohu Ukun-badu nia sia. 4 Ema
mak nala'ok Ukun-badu nebee
Na'i Maromak simu nia, ema nia
moris salin aan ti'an nosi Kris-
tus nodi dudu fila Na'i Maromak
laran di'ak. 5 Mais tan ita fiar baa
Yesus Kristus, Kmalar Lulik moris
iha itakaan neon. Hodi nu'unia,
ita bele haloon baa Na'i Maromak
nebee Nia nafoli ita na'ak ema
loos. 6 Dadi, ita hamane aan ka, la
hamane aan ka, lia nia la noo folin
ona. Lia mak noo folin mak ne'e:
ita fiar baa Kristus no hadomi ema
seluk.
7 Uluk, emi moris tuir hanorin
loos. Mais oras ne'e, see mak
tolek nola emi ti'an, to'o la tuir
hanorin loos ona? 8 Hanorin tolek
mak emi rona nia, la mai nosi
Na'i Maromak mak bolu emi atu
dadi baa Niakaan ema. 9 Hanoin,
tan kleu-leur hanorin tolek nia
bele nahaat ema wa'in kakutak,
hanesan tua teen oan ida nasa'e
naboot tubi.✡ 10 Mais tan Yesus
Kristus mak itakaan Ulun, ha'u
kfiar ka'ak, Nia atu nalo emi fiar
hikar baa hanorin uluk mak ha'u
kanorin baa emi nia. Ha'u moos
fiar ka'ak, Na'i Maromak du'uk
mak kastikar maktolek teen mak
nahaat emikaan fiar.
11 Nune'e, mamaluk sia! Noo
ema mak katak na'ak, ha'u
kanorin ema nebee namane aan
tuir ukun-badu Yahudi. Lia nia la
loos. Kalo ha'u kanorin nunia,
nanis ema Yahudi sia la sakar
ha'u. Mais tan ha'u kanorin ka'ak,
Yesus mate iha ai karuus atu sori
ema, lia ne'e mak nalo sia sakar
ha'u. 12 Ema mak nabenar emi
nosi lia hamane aan, habusik sia
ku'it du'uk aan!
13 Mamaluk sia! Na'i Maromak
bolu emi, nebee emi moris
hakbois hosi ukun-badu hakaran.
Mais keta tan hakbois ti'an, emi
moris tuir emikaan hakaran
du'uk! Keta! Emi musti moris
hadomi malu hodi haliku malu,
nu'u ata naliku na'in. 14 Hakerek

* **4:27** Feto mak laran dodok tan la'en la mana nia ona, ne'e mak Sara. Baa oras nia, la'en Abraham nola Hagar nebee netan oan. ✡ **4:27** Yesaya 54:1 ✡ **4:29** Lia Uluk Fohon 21:9 ✡ **4:30** Lia Uluk Fohon 21:10 ✡ **5:9** 1 Korintus 5:6

Moon na'ak, “Musti hadomi ema seluk, oin nudaar hadomi isin lolon du'uk.” Kalo halo tuir ukun-badu ida ne'e, emi hala'o ti'an ukun-badu hakaran hotu-hotu.✡ 15 Mais kalo emi hakaat malu, lale, rakut malu, emi lei haree dei! Nosi ikus, emi hadodok emikaan isin lolon du'uk.

Raiklaran beer la kona malu no Kmalar Lulik beer

16 Ha'u katak nune'e: Kalo ita moris tuir Kmalar Lulik beer, ita la tuir tenik raiklaran beer, 17 tan raiklaran beer sakar Kmalar Lulik beer. Kmalar Lulik beer moos sakar raiklaran beer. Dadi, kalo ita halo tuir ida ti'an, ita musti halu'a ida.✡ 18 Kalo Kmalar Lulik babilan ita ti'an, ita lalika hana'i baa ukun-badu ona.

19 Kalo ita halo tuir raiklaran beer, itakaan hahalok aat malorek nune'e: ita halo lia kfoer, ita halo hahalok kadoor, ita la moe halo hahalok aat, 20 ita lo'u baa ai'oi lulik sia, ita buan manas, ita funu malu, ita toe malu, ita laran moras baa ema mak liu ita, ita krakat, ita neon toos, ita sasuku ema, ita tokar lauk, 21 ita tinu aat, ita lanu aat bele-bele to'o la hatene aan, no ita halo sala seluk sia. Hori uluk, ha'u katak baa emi ti'an ka'ak, kalo ita halo nunia, ita la bele dadi Na'i Maromak eman.

22 Mais, kalo ita moris tuir Kmalar Lulik beer, itakaan hahalok nune'e: ita hadomi ema, ita neon boot, ita hakara dame, ita heti neon, ita laran di'ak, ita tulun ema, ita kaer mamenon, 23 ita halo hahalok mamar, no ita daka aan di'a-di'ak. La noo ukun-badu ida kois mak badu lia ne'e sia. 24 Kalo ita dadi ti'an baa Yesus Kristus eman, ita la tuir tenik raiklaran beer ona, tan itakaan a'aat sia hedi mate ti'an baa ai karuus hamutuk ho Yesus. 25 Kmalar Lulik foo moris foun baa ita ti'an, dadi ita musti halo tuir Niakaan beer nohuun. 26 Ne'e na'ak, ita keta rotus kneter, keta sakar malu, no keta hirus ema.

6

Lia tulun malu

1 Mamaluk sia! Kalo mamaluk makfiar ida nalo sala, ita mak hatene tebe-tebes Kmalar Lulik beer, musti baa dale mamamar ho nia, hodi nia mai, nebee tuir nikar Na'i Maromak dalan loos. Mais ita musti daka aan, nebee ita keta monu baa niakaan salan nia. 2 Kalo mamaluk ida netan susar, ita musti tulun nia. Hodi nunia, ita halo tuir Kristus ukun. 3 Mais kalo ema ida na'ak, nia maka'as liu niakaan mamaluk sia, mais tuir loos la nunia, nia tolek aan du'uk. 4 Ita ida-idak musti leno itakaan hahalok du'uk ha'ak, di'ak ka lale. Kalo di'ak, ita bele neon boot, mais keta hanesa itakaan hahalok nia baa ema seluk siakaan hahalok, 5 tan nosi ikus ita ida-idak musti hataa du'uk itakaan hahalok. 6 Ita moos musti fa'e itakaan serwisu folin, hodi tulun ema mak nanorin Maromak Manfatin baa ita.

7 Hanoin, tan Na'i Maromak natene lia hotu-hotu. Dadi, keta haktolek ho Nia, tan ne'e na'ak, ita tolek aan du'uk. Saa mak ita kuda, nia mak ita ku'u. 8 Kalo ita halo aat tuir itakaan beer du'uk, ita hetan moris dodok. Mais kalo ita halo lia di'ak tuir Kmalar Lulik beer, ita hetan moris loos to'o nima-nimak. 9 Keta baruk halo lia di'ak sia, tan kona baa niakaan oras, ita moos hetan hikar lia di'ak, surak ita haterus aan. 10 Dadi, kalo noo leet, halo kedan lia di'ak bodik ema hotu-hotu, kaliuk, halo bodik itakaan mamaluk makfiar sia.

Paulus narohan niakaan hakerek baa ema sarani sia iha Galatia

11 Lia rohan ne'e, ha'u mak kakerek kodi ha'ukaan liman du'uk. Emi bele haree du'uk ha'u kakerek kalo bo-boot. 12 Hanoin! Maktolek teen nia sia moos fiar baa Yesus Kristus mak mate iha ai karuus. Mais sia mai seten emi nebee hamane aan, tan sia

✡ **5:14** Ukun-badu Na'ilulik 19:18 ✡ **5:17** Roma 7:15-23

nata'uk ema Yahudi seluk atu nasusar sia kalo sia nanorin na'ak, ema lalika namane aan tuir ukun-badu Yahudi. Tan lia nia, sia setar oin baa ema Yahudi mak kaer metin siakaan ukun-badu.
13 Masik sia du'uk namane aan ti'an moos, sia la tuir mohu Ukun-badu Musa. Sia nakara emi hamane aan, nebee emi dadi baa siakaan ema. Hodi nunia, siakaan klibur atu foti-nahaas sia.
14 Mais ha'u kbeer foti-kahaas itakaan Ulun Yesus Kristus dei. Nia mate iha ai karuus, nebee nalakon mohu lia aat sia mak ema nalo tuir raiklaran beer. Tan lia nia, ha'u la kanoin tenik raiklaran beer. 15 Hamane aan ka, la hamane aan ka, lia nia la noo folin. Lia mak noo folin, mak ne'e: ita simu ti'an moris foun hosi Na'i Maromak. 16 Ha'u kaloon nebee Nia natudu Niakaan dadomin baa ema hotu-hotu mak tuir ha'ukaan hanorin ne'e, to'o sia bele moris manek no dame. Tan sia dadi ti'an baa Na'i Maromak klubun foun.
17 Ha'u kaloon nebee ema keta mai nasusar tenik ha'u nodi lia ne'e. Ha'ukaan isin noo kanek fitar ti'an, tan ha'u kaliku Yesus Kristus.
18 Mamaluk sia! Ha'u kaloon nebee itakaan Na'in Yesus Kristus natudu laran di'ak baa emi hotu-hotu.
Nunia dei!
Tabe nosi ha'u,
Paulus

Paulus nakerek bodik ema makfiar sia iha kota Efesus

Paulus nahuu nakerek

1 Tabe nosi ha'u, Paulus, mak
Yesus Kristus klosan tuir Na'i
Maromak hakaran. Ha'u kalo
hakerek ne'e baa Kristus eman
iha kota Efesus mak fiar baa Nia
nohuun.✡
2 Ha'u kaloon baa Na'i Maro-
mak itakaan Ama no Yesus Kris-
tus itakaan Na'in, nebee natudu
laran di'ak baa emi to'o bele moris
manek no dame.

Paulus tonu-naboot Na'i Maromak

3 Tonu-haboot Na'i Maromak,
itakaan Na'in Yesus Kristus,
Aman. Nia natuun matak-malirin
oi-oik nosi lale'an bodik ita, tan
ita talin malu ho Kristus.
4 Na'i Maromak sei la nase'i
raiklaran dauk, Nia nadomi ita
no boi kedan ita dadi baa Kris-
tus eman mak moris moos iha
Niakaan oin. 5 Nia nakotu kedan
hori uluk aan atu nodi Yesus Kris-
tus nalo ita baa Niakaan oan, tan
Nia beer basuk nunia. 6 Ita tonu-
haboot Nia, tan Nia natudu laran
di'ak nunia baa ita ti'an, nebee
ita bele moris talin malu ho Yesus
mak Nia dadobe.
7 Uluk, ita la moris moos tuir
Na'i Maromak dalan moris. Masik
nunia moos, Nia natudu laran
di'ak nodi solok Oan atu nad-
uar raan to'o mate, nebee Nia
bele sori nola ita hosi itakaan
salan.✡ 8 Nia nadomi ita liu ba-
suk, to'o naroma itakaan neon,
nebee ita bele hatene Niakaan
hakaran. 9 Uluk, Nia sei la nalore
dauk Niakaan hakaran baa ema
raiklaran. Mais oras ne'e, Nia
nalore ti'an na'ak, hori uluk aan
Nia nakotu ti'an atu nodi Yesus
Kristus nala'ok Niakaan hakaran.
10 Niakaan hakaran nia nune'e:
oras hotu-hotu tetuk ti'an, Yesus
Kristus atu dadi Na'in bodik hotu-
hotu iha lale'an no raiklaran.
11-12 Tan ita talin malu ho Kris-
tus ti'an, ita bele simu hotu-
hotu mak Na'i Maromak nameno
kedan atu foo baa Niakaan ema.
Hori uluk fohon, Nia boi ti'an
ami, ema Yahudi, atu dadi baa
Niakaan ema. Nia nakara nodi
ami atu loke dalan bodik ema
klubun seluk sia, nebee ema hotu-
hotu bele fiar baa Kristus. Lia ne'e
sia dadi ti'an. Tan baa nia, ita foti-
hahaas Na'i Maromak naran.
13 Oras ne'e, emi hosi klubun
seluk sia rona ti'an hanorin loos.
Emi moos fiar ti'an ha'ak, hanorin
nia, Lia Di'ak mak bele sori emi.

Tan emi fiar nunia, Na'i Maro-
mak moos foo Niakaan Kmalar
Lulik baa emi. Hodi nunia, Nia
nala'ok Niakaan mamenon mak
Nia nameno kedan ti'an. Kmalar
Lulik nia marak emi nodi tadak
na'ak, emi dadi baa Na'i Maromak
oan ti'an. 14 Kmalar Lulik dadi
kakaer bodik ita ha'ak, Na'i Maro-
mak atu foo hotu-hotu mak Nia
nameno ti'an baa ita, tan Nia selu
kotu ita dadi baa Niakaan ema.
Tan lia nia, ita tonu-haboot Nia.

Paulus namulak bodik ema Efesus sia

15 Mamaluk sia! Ha'u krona
lia wa'in ti'an kosi emikaan fiar
baa itakaan Na'in Yesus Kristus,
no emikaan dadomin baa ma-
maluk makfiar sia. Tan baa nia,
16 ha'u la kanawa sera dodan baa
Na'i Maromak. 17 Ha'u kamulak
ka'ak, “Ama! Ama ne'e, ha'ukaan
Na'in Yesus Kristus, Aman. Ama
maka'as kaliuk. Nebee Ama
Kmalar Lulik tulun ema Efe-
sus sia, nebee sia bele natene
di'a-di'ak Ama. 18 Nebee, Ama
loke siakaan kakutak, no naroma
siakaan neon, to'o sia bele natene
hotu-hotu mak Ama nakara nalo
baa ema mak Ama boi ti'an dadi
baa Ama Niakaan ema. Nebee, sia
bele natene matak-malirin hotu-
hotu mak Ama nameno atu foo
baa sia. Tan matak-malirin nia,
maka'as liu resik! 19 Nebee, sia
bele natene di'a-di'ak Ama beran

✡ **1:1** Kristus Klosan Lian 18:19-21, 19:1 ✡ **1:7** Kolose 1:14

boot mak Ama nodi tulun sia.
20 Ama nodi beran nia nalo Kristus
moris nikar nosi mate. Hotu Ama
foti sa'e Kristus baa lale'an, hotu
latan beran baa Nia no hatuur Nia
baa Ama sorin kwana iha fatik
mak kneter kaliuk.✡ 21 Kristus
beran nia, maka'as liu makaer
ukun no makaer beran hotu-hotu
iha kroman no iha kukun. Nia
kaer beran nia lahoos baa oras
ne'e dei, mais baa oras mak atu
mai no. 22 Ama nalo hotu-hotu
lo'u baa Kristus. Ama moos foti
Nia dadi Ulun bodik babilan ema
makfiar sia hotu-hotu.✡ 23 Nia
dadi Na'in. Ita makfiar sia dadi
Niakaan isin mak hala'o Niakaan
hakaran hotu-hotu, tan Nia mak
babilan hotu-hotu.✡

Ha'ukaan hamulak bodik emi
iha Efesus, nune'e dei.”

2

Ema mak fiar baa Kristus simu moris foun

1 Uluk, Na'i Maromak nafoli emi
hanesan ema mak mate ti'an, tan
emi hakur Niakaan ukun hodi
halo sala oi-oik. 2 Emi moris
tuir raiklaran beer no tuir diabu
ulun beer. To'o oras ne'e moos,
diabu ulun sei namaus bei-beik
ema raiklaran nebee sia sakar
Na'i Maromak. 3 Uluk, ita hotu-
hotu moris nunia. Ita moris tuir
itakaan beer du'uk hodi halo tuir
a'aat hotu-hotu iha itakaan neon
laran. Itakaan huun, ema mak-
salan. Na'i Maromak nahibu ita
no ema hotu-hotu. 4-5 Nia nafoli
ita ema mak mate ti'an. Masik
nunia moos, Nia neon monu baa
ita, tan nadomi ita liu basuk.
Hotu, Nia natudu laran di'ak nodi
solok Yesus Kristus mai atu foo
moris foun baa ita. Ne'e na'ak,
ita hetan moris tan Na'i Maro-
mak laran di'ak.✡ 6 Yesus Kristus
mate, mais Na'i Maromak nalo
Nia moris nikar. Hotu, Na'i Maro-
mak foti sa'e Nia kaer ukun iha
lale'an. Oras ne'e, Na'i Maromak
moos nalo nunia baa ita. Nia foo
moris foun baa ita, no foti sa'e
ita kaer ukun hamutuk ho Yesus
Kristus iha lale'an. 7 Na'i Maro-
mak nalo nunia, nebee Nia bele
natudu nima-nimak dadomin no
Niakaan laran di'ak mak maka'as
basuk bodik ita mak fiar baa Yesus
Kristus. 8-9 Ita hetan moris tan
Na'i Maromak laran di'ak, lahoos
tan itakaan hahalok di'ak. Ita
hetan, tan Na'i Maromak foo loos
baa ita. Tan lia nia, la noo ema ida
mak bele ibun boot na'ak, “Na'i
Maromak sori ha'u, tan ha'ukaan
hahalok di'ak.” 10 Na'i Maromak
foo moris baa ita, tan ita talin
malu ti'an ho Yesus Kristus. Nia
nalo nunia, tan nase'i ita nebee ita
halo lia di'ak hotu-hotu mak Nia
nakotu kedan hori uluk bodik ita.

Na'i Maromak simu ema nosi klubun hotu-hotu

11 Mamaluk Efesus sia. Masik
emi lahoos ema Yahudi, emi
hatene ti'an ha'ak, ema Yahudi
sia kaer metin siakaan ukun-badu
hamane aan. Sia titu naraik emi
tan emi la tuir siakaan ukun-badu
nia. Mais tuir loos, ukun-badu
nia, lia isin lolon dei, lahoos lia
neon laran. 12 Oras emi sei la
fiar dauk baa Yesus Kristus, emi
la bele dadi Na'i Maromak eman,
tan emi la tama iha Niakaan ma-
menon mak uluk Nia namate no
no amikaan bei Abraham. Emi
hein iha raiklaran ne'e, mais la
bele haloon baa Na'i Maromak
tan emi, ema matak 13 mak moris
salin hosi Nia. Mais oras ne'e,
Yesus Kristus loke dalan ti'an,
nebee emi bele talin malu ho Na'i
Maromak. Yesus Kristus mate
nalo Na'i Maromak laran malirin,
nebee emi bele dame ho Na'i
Maromak no dadi baa Niakaan
ema.

14 Uluk, ami klubun Yahudi
la moris di'a-di'ak malu ho emi
klubun seluk sia, hanesan noo
kadidin fatuk sasa fa'e ita. Mais
Yesus Kristus mate nodi sobu na-
haat kadidin nia ti'an. Tan lia
nia, ita mak uluk funu malu,
bele dame malu dadi ema klubun
mesak ida ona. 15 Uluk, ami

✡ **1:20** Kananuk Sia 110:1 ✡ **1:22** Kananuk Sia 8:6 ✡ **1:23** Kolose 1:18 ✡ **2:4-5** Kolose 2:13

klubun Yahudi halo tuir Ukunbadu Musa nebee ami bele di'a-di'ak ho Na'i Maromak. Mais oras Yesus Kristus mate, Nia natuka ti'an dalan tuan nia, nodi loke dalan foun, nebee ema nosi klubun Yahudi no klubun seluk sia moos bele di'a-di'ak no Na'i Maromak. Hodi nunia, ita hotu-hotu talin malu dadi baa klubun foun ida mak moris dame malu.✡ 16 Nodi mate baa ai karuus, Kristus no'as lakon lia hotu-hotu mak nalo ita funu malu. Hodi nunia, klubun rua mak uluk funu malu nia, dadi klubun mesak ida. Nia moos nalo klubun mesak nia di'a-di'ak nikar no Na'i Maromak.✡ 17 Nia namaan aan mai raiklaran ne'e nodi Manfatin Di'ak baa ami klubun Yahudi mak hatene Maromak ti'an, no emi klubun seluk sia mak sei la natene Nia dauk. Kristus foo natene baa ita na'ak, "Uluk, emi moris funu malu. Mais oras ne'e, Ha'u kloke dalan ti'an nebee emi bele moris dame malu."✡ 18 Ne'e na'ak, Kristus loke dalan ti'an nebee ami klubun Yahudi ho emi klubun seluk sia bele moris kre'is ho Ama Maromak, tan Kmalar Lulik natudu dalan mesak ida nia bodik ita.

Kristus eman hanesan uma hamulak ida

19 Tan Yesus Kristus loke dalan nunia ti'an, emi mak lahoos Yahudi sia, la dadi ema matak ona. Oras ne'e, emi dadi ti'an baa Na'i Maromak renun no Niakaan ema uma laran. 20 Knaninuk, hanesan Na'i Maromak nakara nariik uma ida. Dala uluk, Nia tau fatuk tatuur. Fatuk tatuur nia, mak Yesus Kristus. Dala rua, Nia nariik uma riin. Uma riin nia, mak Niakaan mako'an no klosan sia. Dala tolu, Nia nada fatuk sia. Fatuk hada nia sia, mak ita, Na'i Maromak eman. 21 Uma nia bele nariik metin, tan fatuk sia nada aan baa malu di'a-di'ak iha fatuk tatuur leten. Uma nia hetak kleur, hetak boot, to'o dadi fatik lulik bodik ema namulak baa Na'i Maromak. 22 Oras ne'e, emi mak lahoos Yahudi sia moos, Na'i Maromak nalo emi dadi hanesan fatuk hada. Nia nada namutuk ita hotu-hotu dadi Kmalar Lulik hein fatin.

3

Paulus nodi Lia Di'ak baa ema mak lahoos Yahudi

1 Na'i Maromak nakara nebee emi klubun lahoos Yahudi sia moos bele dadi baa Niakaan ema. Tan nia, Nia solok ha'u, Paulus ne'e, atu katak lia Yesus Kristus baa emi. Oras ne'e, ha'u kdadi baa ema bui ti'an tan kala'ok serwisu nia. 2 Emi hatene ti'an ha'ak, Na'i Maromak solok ha'u, tan nakara natudu laran di'ak baa emi mak lahoos Yahudi sia. 3 Tebes. Uluk, Na'i Maromak la nalore dauk nosi lia mak Nia nakotu ti'an bodik ema lahoos Yahudi. Mais oras ne'e, Nia nalore ti'an lia nia baa ha'u. Lia nia mak ohin ha'u kakerek babadak baa emi ti'an. 4 Kalo emi leno hotu ha'ukaan hakerek ne'e ti'an, emi bele hatene malorek Na'i Maromak hakaran nosi lia Yesus Kristus mak Nia nalore ti'an baa ha'u. 5 Uluk aan, ema raiklaran sei la natene Niakaan hakaran dauk. Mais oras ne'e, Nia nodi Kmalar Lulik atu nalore Niakaan hakaran nia baa Niakaan mako'an no klosan sia ti'an. 6 Niakaan hakaran nune'e: Kalo ema mak lahoos Yahudi fiar baa Yesus Kristus Niakaan Lia Di'ak, sia moos bele dadi Na'i Maromak eman namutuk no ema Yahudi sia. Ne'e na'ak, oras ne'e ita hotu-hotu dadi klubun ida ti'an no simu bele-bele matak-malirin hosi itakaan Ama Maromak.

7 Tan Na'i Maromak hakaran nia, Nia natudu laran di'ak nodi boi ha'u kdadi baa Niakaan ainliman. Nia latan beran baa ha'u kodi kala'ok Niakaan serwisu. 8 Nosi Na'i Maromak eman hotu-hotu, ha'u ne'e mak la folin basuk. Masik nunia moos, Nia sei boi ha'u atu kalore Lia Di'ak baa ema lahoos Yahudi sia, nebee sia moos bele natene

✡ **2:15** Kolose 2:14 ✡ **2:16** Kolose 1:20 ✡ **2:17** Yesaya 57:19

Kristus laran di'ak mak maka'as
kaliuk. 9 Hori Na'i Maromak
nase'i raiklaran ne'e, Niakaan
hakaran atu solok Kristus mai nia,
sei lia subar. Mais oras ne'e,
Nia nakara naroma ema hotu-
hotu neon nebee sia bele natene
Niakaan hakaran nia. 10 Nia
moos beer nodi Niakaan ema mak
dadi klubun mesak ida nia, atu
natudu Niakaan matenek kaliuk
baa makaer ukun no makaer be-
ran hotu-hotu iha kroman no iha
kukun. 11 Baa oras Nia sei la nase'i
raiklaran dauk, Nia nakotu kedan
ti'an atu sori ema raiklaran. Hotu,
Nia nato'o lia nia nodi itakaan
Na'in, Yesus Kristus. 12 Tan lia nia,
ita mak fiar ti'an baa Yesus Kristus
lalika hata'uk ona mai dale ho
Na'i Maromak. Tan Nia nanis
simu ita.
13 Mamaluk sia! Ha'u ketan
susar oras ne'e tan kaliku emi
mak lahoos Yahudi sia. Mais keta
haneo resik! Masik ha'u katiu
susar ne'e, emi mak simu niakaan
dadi'ak.

Paulus namulak tenik bodik ema Efesus sia

14 Kalo ha'u kanoin kola
Na'i Maromak laran di'ak mak
maka'as kaliuk nia, ha'u kakni'a
kodi sera dodan baa Nia. 15 Nia
mak Ama bodik famili hotu-hotu
iha lale'an no raiklaran.
16 Ha'u kakro'an, nebee Nia
natuun matak-malirin
wa'in boot baa emi, tuir
Niakaan kabaas.
Nebee, Niakaan Kmalar nakbiit
emikaan neon nodi Ni-
akaan beran boot,
17 to'o Yesus Kristus moris nafati
iha emikaan neon, tan emi
fiar baa Nia nohuun.
Nebee, emi moris talin malu
ho Niakaan dadomin, to'o
dadomin nia nahabut iha
emikaan neon.✡
18-19 Nebee, emi ho Kristus eman
hotu-hotu bele hatene di'a-
di'ak Niakaan dadomin.
Ema raiklaran la bele sukat
nola Niakaan dadomin nia.
Tan dadomin nia, boot
kaliuk, luan kaliuk, le'an
kaliuk, no wa'in kaliuk!
Nebee, Niakaan dadomin nakonu
nola emikaan neon no
laran, to'o sesu sai lia aat
hotu-hotu.✡
20 Na'i Maromak beran mak Nia
nodi serwisu iha itakaan
neon no laran, maka'as
kaliuk. Nia bele nodi
beran nia nalo liu tan
tenik nosi lia hotu-hotu
mak ita husu no ita hanoin.
21 Tan lia nia, ita mak
Yesus Kristus eman musti
foti-hahaas Na'i Maromak
naran hori nima-nimak to'o
nima-nimak. Tebes!

4

Kristus eman sia musti moris neon ida, hanesan isin lolon mesak ida

1 Ha'u ktama bui ti'an tan kala'o
ha'ukaan Na'in Niakaan serwisu.
Oras ne'e, ha'u kfoo lia tate'an
nebee emi bele hatene oin nun-
abee ita musti moris tuir Na'i
Maromak beer, tan Nia mak bolu
ita dadi baa Niakaan ema. 2 Ita
musti moris haraik aan, no moris
furak baa malu. Ita musti heti
neon hodi haduni malu. Kalo
ema ida buka lia no ita, ita
keta rai hirus.✡ 3 Ita harui aan
maka'as nebee moris dame malu,
tan Kmalar Lulik kesi libur ita
ti'an. 4 Hodi nunia, ita hotu-hotu
dadi mesak ida hanesan Kristus
isin lolon du'uk. Ita hotu-hotu
simu Kmalar Lulik mesak ida. Ita
hotu-hotu moos haloon baa Maro-
mak mesak ida, tan Nia mak bolu
ita hotu-hotu dadi baa Niakaan
ema.
5 Itakaan Na'in, mesak ida.
Ita fiar baa dalan mesak ida,
nebee ita bele kre'is ho Nia.
Ita simu sarani mesak ida,
nebee ita bele talin malu ho
Nia.
6 Maromak, mesak ida.
Nia mak Ama bodik ita hotu-
hotu.
Nia mak ukun ita hotu-hotu.
Nia namutuk no ita hotu-hotu.

✡ **3:17** Kolose 2:7 ✡ **3:18-19** Kolose 1:19, 2:9-10 ✡ **4:2** Kolose 3:12-13

Nia moris iha itakaan neon hotu-
hotu.

Kristus foo babelen oi-oik baa Niakaan ema sia atu nodi tulun malu

7 Tebes. Ita mesak ida. Mais
Yesus Kristus foo babelen oi-oik
baa ita, nebee ita ida-idak hala'o
serwisu bodik Nia. 8 Hakerek
Moon na'ak,
"Nia sa'e baa fatin aas atu natuda
iha nia,
to'o natoba nola funu.
Hotu, Nia nodi nikar ema bui lear
mai.
Nia moos foo fafa'ek baa ema
raiklaran sia."✡
9 (Hanoin lia fuan ne'e sia mak
na'ak "Nia sa'e". Kalo Nia sa'e,
ne'e na'ak, uluk Nia tuun ti'an
iha raiklaran. 10 Ema mak sa'e
nia, mak Kristus. Nia tuun mai
raiklaran, hotu sa'e nikar baa
lale'an atu babilan hotu-hotu iha
lale'an no raiklaran.) 11 Nia latan
beran baa Niakaan ema, nebee sia
nodi nala'o Niakaan serwisu. Balu
dadi Niakaan klosan, balu dadi
mako'an mak nato'o Niakaan ma-
menon, balu dadi makbalin bodik
Niakaan ema, balu dadi manorik,
balu tenik dadi makbukar mak
nodi Lia Di'ak baa fatin foun sia.
12 Nia latan beran ne'e sia, nebee
hodi hakbiit Kristus eman sia,
nebee sia hotu-hotu bele nala'o
Niakaan serwisu. Hodi nunia, ita
hotu-hotu mak fiar Yesus Kristus
bele hetak biit, 13-14 to'o ita fiar
neon ida hodi hatene tebe-tebes
Na'i Maromak Oan. Ita la nu'u
karau tuu inun ona, mak dada
baa nabee dei, nia tu-tuir. Ita
moos la hanesan lawarik ona,
mak maus kona be'ur. Tan lia nia,
kalo tolek teen sia mai be'ur ita
nodi hanorin la loos, ita la kona
be'ur ona. 15 Mais ita musti kaer
hanorin loos hodi hadomi ema.
Hodi nunia, ita hetak biit, tan ita
hanono baa Kristus mak itakaan
ulun. 16 Ita hanesan Niakaan isin
lolon. Kalo ema ida liman no
ain, ibun no inun serwisu tulun
malu tuir ida-idak niakaan ser-
wisu, ema nia isin lolon hetak
biit. Nunia moos Kristus eman sia.
Kalo ita hadomi malu no tulun
malu, ita moos hetak biit.✡

Kristus eman musti moris tuir dalan foun

17 Rona di'a-di'ak saa mak
ha'u kdale ne'e, tan ha'ukaan
Na'in du'uk mak katak baa ha'u.
Ita la bele moris hanesan ema
mak la natene Maromak, tan sia
moris tuir siakaan momok dei.
18 Siakaan kakutak naktomak to'o
sia se'i kotuk baa Maromak. Sia
ulun fatuk no la no'uk titu baa
Nia. 19 Sia tuir beer du'uk, to'o
moris sasobo. Masik nunia moos,
sia la natene moe.
20 Hanorin nosi Kristus mak
emi simu hori hirak nia, lahoos
nunia. 21 Emi rona lia Yesus ti'an
no hatene Niakaan hanorin loos.
22 Hanorin nia na'ak, ita musti
la'o hela itakaan moris dalan tuan
ona. Tan kalo ita moris sasobo
tuir ema raiklaran beer, ita kona
be'ur to'o itakaan moris dodok.✡
23 Di'ak liu, ita foo leet baa Na'i
Maromak nafou itakaan neon no
kakutak, 24 nebee ita dadi ema
foun tuir Niakaan ilas. Hodi
nunia, ita bele moris moos no
loos.✡
25 Tan lia nia, hanawa haktolek
ona. Dale lia loos ho malu, tan ita
hotu-hotu talin malu dadi mesak
ti'an, nu'u ema ida ain no liman,
ibun no inun, matan no tilun,
hotu-hotu talin malu dadi mesak
baa isin lolon ida.✡ 26 Kalo nawan
sa'e, keta to'o halo sala. Lalika
nawan sa'e to'o loro monu! Musti
lai-lais di'ak ho malu.✡ 27 Hodi
nunia, diabu ulun la netan leet atu
sokur ita. 28 Ema na'ok, hanawa
ona! Di'ak liu, serwisu di'a-di'ak
hodi liman du'uk, nebee bele fa'e
serwisu isin baa ema susar sia.
29 Keta dale lia aat. Masik lia fuan
ida dei moos, keta kedas! Di'ak
liu, dale lia mak tulun ema no
nakbiit siakaan neon. 30 Keta ha-
susar Kmalar Lulik. Nia nein iha
itakaan neon nodi marak ita dadi

✡ **4:8** Kananuk Sia 68:18 ✡ **4:16** Kolose 2:19 ✡ **4:22** Kolose 3:9 ✡ **4:24** Lia Uluk Fohon 1:26; Kolose 3:10; Roma 12:1-2 ✡ **4:25** Sakarias 8:16 ✡ **4:26** Kananuk Sia 4:4

Na'i Maromak eman. Hodi nunia,
ita bele hatene kedan ha'ak, baa
oras rai falu fila, Na'i Maromak
simu ita atu moris nima-nimak ho
Nia. 31 Dadi, keta hirus malu. Keta
ruun ne'an baa malu. Keta nawan
sa'e baa malu! Keta hakaat malu!
Keta dale hahaat malu. No keta
halo lia aat seluk sia! 32 Di'ak
liu, ita hadomi malu, hodi halo lia
di'ak baa malu. Ita musti halu'a
lakon ema salan hodi foo pardua
baa sia, hanesan Na'i Maromak
moos nalu'a lakon itakaan salan
nodi foo pardua baa ita.✡

5

Kristus eman musti moris moos hodi hadomi malu

1 Ita ne'e Na'i Maromak oan
mak Nia nadomi. Tan lia nia,
ita musti haninu baa Nia. 2 Ita
musti hadomi malu, hanesan Kris-
tus nadomi ita. Nia latan isin
lolon to'o mate selu nola ita. Hodi
nunia, Nia dadi sera nuhar morin
mak nalo Na'i Maromak neon
di'ak.✡
3 Ita ne'e, Na'i Maromak eman
mak moris moos. Ita keta moris
sasobo. Hanoin lia sasobo moos,
keta kedas! Keta halo lia kfo'er.
Keta rotus teen. 4 Keta dale
kadoor. Keta hakdadiuk mak la
fatan baa Na'i Maromak eman.
Di'ak liu, ita dale lia loos hodi
sera dodan baa Na'i Maromak.
5 Hanoin di'a-di'ak! Na'i Maro-
mak la simu ema mak moris
sasobo, no mak nalo lia kfo'er.
Nia moos la simu ema rotus teen,
tan sia dudu sees Na'i Maromak
nodi foti nasa'e lia seluk sia. Ema
oin nunia sia, la bele dadi Kristus
eman no la bele dadi Na'i Maro-
mak renun.

Kristus eman musti moris iha kroman

6 Keta kona be'ur hosi ema
mak dale bosok na'ak, “Lalika
moris moos!” Na'i Maromak na-
nis nahibu ema mak la moris
tuir Niakaan beer nunia. 7 Keta
hadulur ho ema oin nunia sia.
8 Uluk, emi moris iha makukun
tan la hatene Maromak. Mais
oras ne'e, Nia naroma emikaan
neon ti'an, nalo emi dadi baa Ni-
akaan oan mak moris iha kroman.
9 Ema mak moris iha kroman,
siakaan hahalok nune'e: Sia nalo
lia di'ak, sia moris loos, sia dale
moon, 10 no sia naka'as aan atu
natene Na'i Maromak hakaran.
11 Tan lia nia, ita keta hadulur ho
ema mak moris iha makukun, tan
siakaan hahalok la nasai lia di'ak.
Di'ak liu, de'an hodi dale loke
fore siakaan salan mak sia subar,
12 tan siakaan hahalok kadoor liu
resik, to'o nalo ita moe. 13 Ha'u
kfoo knaninuk nune'e: baho'ak
mak ema subar iha makukun,
kalo kona kroman, nanis ema bele
naree malorek baho'ak nia sia.
14 Nunia moos, lia aat mak ema
subar. Kalo kona kroman, nanis
ema bele natene na'ak, hahalok
nia, hahalok aat. Noo kananuk
ida na'ak,

“Hei! Emi mak toba, hadeer ona!
Emi mak mate, moris hikar
ona!
Tan Kristus beer atu naroma emi.”

Kristus eman musti moris neon mesak ho Kmalar Lulik

15 Tan lia nia, ita musti leno
di'a-di'ak itakaan moris, nebee
keta moris hanesan ema momok.
Di'ak liu ita moris hanesan ema
matenek lia Maromak. 16 Oras
ne'e, ema wa'in nalo lia aat ti'an.
Dadi, kalo noo leet halo lia di'ak,
halo baa ona. Keta hein tenik!✡
17 Keta momok, mais harui aan
atu hatene itakaan Na'in hakaran.
18 Ita keta lanu aat, to'o hemun
nia babilan falik ita. Mais ita
musti loke neon, nebee Kmalar
Lulik mak babilan ita. 19 Ita
musti hakbiit malu neon hodi lia
fuan nosi Hakerek Moon, hodi
kananuk mak tonu-naboot Na'i
Maromak, no hodi kananuk seluk
sia mak ita simu hosi Kmalar
Lulik. Kalo hananu tonu Na'i
Maromak, keta iha ibun dei, mais
hodi neon no laran. 20 Ama Maro-
mak nalo lia wa'in ti'an bodik ita.
Tan lia nia, ita keta hanawa sera

✡ **4:32** Kolose 3:13 ✡ **5:2** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 29:18; Kananuk Sia 40:6 ✡ **5:16** Kolose 4:5 ✡ **5:20** Kolose 3:16-17

dodan baa Nia hodi itakaan Na'in, Yesus Kristus naran.✡

Kristus eman hotu-hotu musti hanono malu

21 Ita hotu-hotu musti hanono malu. Hodi nunia, ita hatudu kneter baa Yesus Kristus.

Knaninuk feen-la'en

22 Feto mak noo la'en sia! Emi musti hanono baa emikaan la'en, hanesan hanono baa itakaan Na'in, Yesus Kristus. 23 Tan la'en nu'u ulun bodik feen, hanesan Kristus dadi Na'in bodik Niakaan ema sia, tan Nia mak sori sia.✡ 24 Kristus eman musti nanono baa Nia. Nunia moos, feen musti nanono baa la'en iha lia hotu-hotu.

25 Mane mak noo feen sia! Emi musti hadomi emikaan feen, hanesan Kristus nadomi Niakaan ema nodi latan isin lolon, to'o mate selu nola sia.✡ 26 Nia nalo nunia, nebee ita dadi moos iha Na'i Maromak oin. Kristus namoos ita nosi itakaan salan, nodi Niakaan Manfatin no wee sarani. 27 Ita mak Kristus eman, hanesan sasudin feto mak nafutar aan furak, tan sasudin mane atu mai saka. Nunia moos, Kristus atu mai saka ita. Dadi, ita musti moris furak no moos. 28 Nunia moos, mane mak noo feen. Emi musti hadomi emikaan feen, hanesan hadomi isin lolon du'uk. Tan kalo la'en nadomi feen, ne'e na'ak, nia nadomi isin lolon du'uk. 29 La noo ema ida mak hirus isin lolon du'uk. Mais nia babilan di'a-di'ak, hanesan Kristus babilan di'a-di'ak ita, 30 tan ita ne'e, nu'u Niakaan isin lolon. 31 Hakerek Moon na'ak, "Tan lia nia, mane musti la'o nela inan no aman, nebee moris neon ida no feen, tan sia rua dadi mesak ti'an."✡ 32 Hori uluk ita hatene ha'ak, Maromak Manfatin nia natudu lia dadomin feen-la'en. Mais oras ne'e, ita hatene ha'ak, Manfatin nia moos natudu lia Kristus dadomin baa Niakaan ema sia. 33 Dadi, mane mak noo feen musti nadomi feen, hanesan nadomi isin lolon du'uk. Feto mak noo la'en musti nakneter la'en.

6

Knaninuk oan no inan-aman

1 Oa sia! Emi musti hanono baa emikaan inan no aman, tan lia nia tuir itakaan Na'in, Yesus Kristus hakaran.✡ 2 Iha Hakerek Moon no ukun na'ak, "Musti hakneter inan no aman." Ukun nia, ukun dala uluk mak nodi Maromak mamenon. 3 Tan, baa oras Nia foo ukun nia, Nia moos nameno na'ak, "Kalo hakneter inan no aman, atu hetan matak-malirin no otas naruk."✡

4 Ina-ama sia! Keta maka'as resik baa emikaan oan sia, tan lia nia nalo sia hirus emi. Di'ak liu, babilan sia di'a-di'ak. Hanorin sia, nebee sia tuir Kristus dalan. Kalo sia nalo sala, halore dalan loos baa sia hodi foo lia tate'an nosi Kristus.✡

Knaninuk ulun no ain-liman sia

5 Ema ain-liman sia! Emi musti hanono baa emikaan ulun mak ukun emi iha raiklaran ne'e, no serwisu tuir niakaan hakaran. Keta serwisu asufanu dei, mais serwisu hodi neon no laran tuir ulun hakaran, hanesan tuir tebe-tebes Kristus hakaran, 6 tan emi moos Kristus ain-liman. Keta serwisu madinas iha ulun oin dei. Masik nia la iha moos, musti serwisu madinas bodik nia. Lia nia mak tuir Na'i Maromak hakaran. 7 Serwisu hodi neon no laran bodik emikaan ulun, nu'u emi serwisu bodik Na'i Maromak. 8 Tan ita hatene ha'ak, Na'i Maromak nanis selu ema mak nalo lia di'ak. Masik ema nia, ain-liman ka, ulun ka, ata ka, na'in ka, Na'i Maromak selu luku.✡

9 Ulun sia! Keta tarata emikaan ain-liman sia, tan emi hotu-hotu hana'i baa Ulun ida iha lale'an.

✡ **5:23** Kolose 3:18; 1 Petrus 3:1 ✡ **5:25** Kolose 3:19; 1 Petrus 3:7 ✡ **5:31** Lia Uluk Fohon 2:24 ✡ **6:1** Kolose 3:20 ✡ **6:3** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:12; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:16 ✡ **6:4** Kolose 3:21 ✡ **6:8** Kolose 3:22-25

Nia la fihir oin, mais Nia rona sesee dei mak nusu baa Nia. Masik ema nia, ain-liman ka, ulun ka, ata ka, na'in ka, Nia rona luku.✡

Kristus eman musti kaer metin ro'at-meik

10 Hanono di'a-di'ak ha'ukaan
dalen rohan ne'e. Ita musti kaer
metin itakaan fiar baa Kristus, tan
Nia, itakaan Na'in mak noo beran
maka'as kaliuk. 11 Ita musti hadi'a
aan nu'u sondadu hodi kaer ro'at-
meik nosi Na'i Maromak, nebee
ita keta monu baa diabu ulun
niakaan kakutak aat. 12 Hanoin!
Tan ita ne'e iha hatuda laran.
Ita la hatuda sakar ema raik-
laran, mais hatuda sakar makaer
ukun no makaer beran aat sia
iha kukun. 13 Tan lia nia, ita
musti hadi'a aan kaer hotu Na'i
Maromak Niakaan ro'at-meik sia.
Kalo loron aat nia to'o ti'an, ita
bele hariik metin hodi sakar funu
to'o mohu.

14 Ita hariik metin iha hatuda
laran nune'e: Ita kaer Na'i Maro-
mak hanorin loos, lia nia hanesan
ita tau bolas sondadu.* Ita moris
loos, lia nia hanesan ita tau faru
besi heli karas.✡ 15 Ita katak Lia
Di'ak baa ema ha'ak, sia bele di'a-
di'ak ho Na'i Maromak, lia nia
hanesan ita tau kaso sondadu.✡
16 Ita fiar metin baa Na'i Maro-
mak, lia nia hanesan ita kaer
metin besi heli aan. Besi heli
aan nia bele neli ita nosi rama
ha'i mak diabu aat nana natutuk
baa ita. 17 Ita kaer metin itakaan
fiar ha'ak, Na'i Maromak sori ita
ti'an, lia nia hanesan ita tau sabeo
besi. Ita kaer metin Maromak
Manfatin, lia nia hanesan ita kaer
surik, tan Manfatin nia, Kmalar
Lulik Niakaan surik.✡

18 Kalo hakara hariik metin iha
hatuda laran, keta hanawa hamu-
lak tuir Kmalar Lulik hakaran.
Baa oras hamulak, keta halu'a
hamulak bodik Na'i Maromak
eman hotu-hotu iha nabee dei.
19 Keta halu'a hamulak no bodik
ha'u. Nebee, Na'i Maromak foo
lia fuan makonak baa ha'u, nebee
ha'u kbele katak malorek Niakaan
Lia Di'ak baa ema seluk sia.
20 Masik ha'u ktama bui moos,
ha'u ksei dadi Niakaan sasi'an.
Hamulak bodik ha'u mamaluk sia,
nebee ha'u la kata'uk kala'ok Ni-
akaan serwisu!

Paulus taka niakaan hakerek baa ema Efesus sia

21 Ha'u kakara basuk emi
hatene ha'ukaan tuur-hariik iha
ne'e. Tan nia, ha'u ksolok Tikikus
baa emi. Nia, ha'ukaan maluk
mak ha'u kadomi. Nia madinas
nala'o itakaan Na'in, Yesus Kristus
Niakaan serwisu.✡ 22 Foo leet baa
nia atu dale nosi amikaan tuur-
hariik iha ne'e. Hodi nunia, nia
bele nakbiit nola emikaan neon.✡

23 Tan emi fiar baa Na'i Maro-
mak, itakaan Ama, no Yesus Kris-
tus, itakaan Na'in, ha'u kaloon
nebee emi bele moris dame no
hadomi malu. 24 Nebee, itakaan
Na'in Yesus Kristus natudu laran
di'ak bodik ema hotu-hotu mak la
nanawa nadomi Nia.

Ha'ukaan hakerek narohan baa ne'e.

Dame,
Paulus

✡ **6:9** Hanoin Hikar Dalan Moris 10:17; Kolose 3:25, 4:1; Yakobus 5:4 * **6:14** Sondadu Roma sia tau uluk faru laran lai, foin tau bolas nebee faru laran keta naktodak tuun. Foin sia tau sabeo, kaso no ro'at-meik seluk sia. ✡ **6:14** Yesaya 11:5, 59:17 ✡ **6:15** Yesaya 52:7 ✡ **6:17** Yesaya 59:17 ✡ **6:21** Kristus Klosan Lian 20:4; 2 Timotius 4:12 ✡ **6:22** Kolose 4:7-8

Paulus nakerek bodik ema makfiar sia iha kota Filipi

Paulus nahuu nakerek (Kristus Klosan Lian 16:12)

1 Hakerek ne'e nosi ha'u, Paulus. Ha'u ko ha'ukaan belu Timotius solok tabe baa emi. Ami rua ne'e, Yesus Kristus ain-liman.

Ami solok hakerek ne'e baa Na'i Maromak eman hotu-hotu mak tuir Yesus Kristus iha kota Filipi. Ami hakara nebee emi mak haliku ema sarani sia, no ema mak naliku emi moos, leno di'a-di'ak hakerek ne'e.

2 Na'i Maromak nia, itakaan Ama. No Kristus nia, itakaan Ulun. Ami hakro'an nebee Sia natudu laran di'ak baa emi, nebee emi bele moris manek no dame.

Paulus namulak nebee Na'i Maromak daka Niakaan ema sia iha kota Filipi

3 Masik ha'u la karee emi kleur ti'an moos, ha'u la kalu'a emi! Sura oras ha'u kanoin kola emi, ha'u ksera dodan baa Na'i Maromak tan emi fiar baa Nia. 4 Sura oras ha'u kamulak bodik emi, ha'ukaan neon di'ak basuk, 5 tan nahuu nosi oras emi simu Manfatin Di'ak to'o oras ne'e, emi serwisu bele-bele ho ha'u. 6 Lia nia na'ak, Na'i Maromak nahuu serwisu ti'an iha emikaan neon. Ha'u katene Nia moos atu nala'ok nohuun Niakaan serwisu di'ak nia to'o mohu baa oras Yesus Kristus namaan aan mai nikar.

7 Fatan nanis ha'u kadomi emi, tan ha'ukaan neon talin malu no emi hori uluk. Hori hirak nia, emi tuir serwisu ho ha'u baa oras ha'u kalore Yesus Lia Di'ak, no baa oras ha'u kataa kikar baa ema mak sakar Lia Di'ak nia. Masik ha'u ktama bui moos, emi la la'o hela ha'u. 8 Na'i Maromak du'uk natene na'ak, ha'u kanoin emi tebe-tebes, tan ha'u kadomi emi nu'u Yesus Kristus nadomi ita.

9-10 Tan baa nia, ha'u kamulak bodik emi nune'e: Kakro'an nebee emi hetak hadomi malu, to'o emikaan dadomin nia, tu'an tan tenik. Kakro'an nebee Na'i Maromak nalo emi hatene tebetebes lia nabee mak di'ak, nebee emi bele moris moos. Hotu, nosi ikus, baa oras Kristus nakotu lia bodik ema hotu-hotu, Nia atu nakotu na'ak emi la hoo sala. 11 Nia du'uk mak namoos emikaan neon, nebee emi bele moris loos. Hodi nunia, ema seluk moos fotinahaas Na'i Maromak nodi tonunaboot Nia.

Masik Paulus netan susar moos, Kristus Manfatin keke lema nohuun

12 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Ha'u kakara nebee emi hatene ha'ak, ema nasusar ha'u to'o natama ha'u baa bui. Masik nunia moos, Kristus Manfatin Di'ak keke lema nohuun 13 to'o sondadu makdaka tofatik no ema seluk moos natene na'ak ha'u ktama bui tan tuir Kristus.✡ 14 Naree nunia, mamaluk sia iha ne'e neon biit, to'o la nata'uk ona atu dale loke fore lia Kristus iha nabee dei.

15-17 Iha ne'e noo ema oik rua mak madinas nanorin lia Kristus. Ida serwisu nodi neon loos. Ida tenik, serwisu nodi neon kale'uk. Ema mak serwisu nodi neon loos, natudu laran di'ak baa ha'u. Sia natene na'ak, ha'u katiu susar ne'e tan kala'o ha'ukaan serwisu kodi la kakiduk.

Mais ema mak serwisu nodi neon kale'uk, laran moras tan buka naran. Sia keen karin ema makfiar sia, surak noo ema mak nakara tuir sia. Sia buka dalan nebee bele foti aan na'ak, sia maka'as liu ha'u. Sia moos naneo na'ak, kalo noo ema tuir sia, lia nia atu hetak natodan ha'ukaan susar iha bui laran ne'e.

18 Mais so'in baa dei! Ha'u la ktitu ema nanorin nodi neon loos ka, lale ka, lia nia la folin. Lia mak noo folin, mak sia nanorin

✡ **1:13** Kristus Klosan Lian 28:30

lia Kristus. Lia nia mak nalo ha'u neon di'ak.

Ha'u moos neon di'ak tebe-tebes, 19 tan katene emi hamulak bodik ha'u. Yesus Kristus Kmalar Lulik moos tulun ha'u. Tan lia nia, katene rohan di'ak dei! 20 Masik ha'u kmoris ka, mate ka, la saa ida. Surak Na'i Maromak nodi ha'u atu kfoti-kahaas Kristus, kodi la kmoe kanorin Niakaan lia. Lia ne'e mak ha'u kaloon hori uluk aan to'o oras ne'e.

21-23 Ha'u kanoin nune'e: kalo ha'u ksei moris, ne'e na'ak, ha'u kbele moris talin malu ko Kristus kodi kala'ok bei-beik Niakaan serwisu. Lia nia di'ak. Mais kalo ha'u kmate, ha'u ksotir liu tenik. Tan ha'u kbele la'o kela raiklaran ne'e no moris kikar atu kein kamutuk ko Kristus iha lale'an. Tan lia rua ne'e, ha'u kbenar. La katene nabee mak di'ak kaliuk! 24 Mais tan emi sei hakara ha'u ktulun emi, di'ak liu ha'u kein tenik iha raiklaran ne'e. 25 Tebes. Ha'u koran ha'ukaan otas sei naruk. Ha'u kbele kein kamutuk ko emi, tan Na'i Maromak nakara nebee ha'u kakbiit emikaan neon, to'o emi hetak fiar baa Nia hodi neon di'ak. 26 Emi bele foti-hahaas Yesus Kristus naran, tan Nia loke dalan nebee ha'u kbele mai karee kikar emi.

Moris loos nohuun

27-28 Masik nunabee moos, emikaan moris musti loos, tan emi ne'e, Na'i Maromak eman. Emi musti moris fatan hodi halo tuir Kristus Manfatin Di'ak. Kalo ha'u kfila mai karee emi, ha'u kakara katene emi moris fatan nafati nunia. Masik ha'u krona loos lia nia kosi ema moos, bele. Ha'u kakara katene emi moris neon ida, tan emi talin malu ho Kmalar ida. Ha'u moos kakara katene emi hariik metin hodi hala'ok bele-bele Kristus Manfatin Di'ak, to'o ema seluk moos fiar tuir. Masik ema sakar emi, emi la hata'uk. Lia nia dadi tadak baa funu sia na'ak, Na'i Maromak atu soe sia. Mais Nia atu sori emi nebee moris nima-nimak ho Nia. 29 Nia loke dalan ti'an nebee emi bele fiar baa Kristus, no dadi Niakaan ema. Nia foo leet baa emi, lahoos atu fiar baa Nia dei, mais emi moos hetan susar tan tuir Nia. 30 Ha'u krona ema sakar emi tan hala'o Kristus Manfatin Di'ak. Hanoin! Hori hirak nia, sia moos sakar ha'u nunia. Oras ne'e moos, sia sei sakar nunia bei-beik.✡

2

Ita musti haraik aan hanesan Yesus Kristus

1 Mamaluk sia! Kristus foo lia di'ak wa'in boot baa ita ti'an. Ita bele hakbiit malu neon. Ita bele foo lia tate'an mak nahabut nosi itakaan dadomin. Ita bele moris furak ho malu, tan Na'i Maromak Kmalar Lulik serwisu iha itakaan klaran. Ita moos bele hatudu laran dodan no laran maluak baa malu. 2 Kalo emi hala'ok lia nia hotu-hotu, ha'u neon boot. Liu tan tenik, kalo emi neon mesak, krarain mesak, no hodi lia kabuar atu serwisu hamutuk. 3 Keta halo sa-saa mak buka sotir du'uk. Keta mose aan ma'ak, o maka'as liu ema seluk, tan tuir loos, okaan lokok nia la noo tatuur. Ita musti haraik aan, hodi hafoli ema seluk liu ita. 4 Keta babilan loos emikaan moris du'uk. Mais ita moos musti haree ema seluk.

5 Itakaan neon musti hanesan Yesus Kristus neon.

6 Masik Niakaan ilas manesak no Na'i Maromak,
Nia moos Ulun manesak no Na'i Maromak,
mais Nia nabusik Niakaan beran,
no la tau Niakaan kneter-taek.
7 Nia namaan aan tuun mai iha raiklaran ne'e,
tau ilas nu'u ema raiklaran da-daun.
Nia nabusik nela Niakaan beran hotu-hotu,
nodi nalo aan dadi ata.
8 Nia lahoos dadi ata dei,
mais Nia moos nalo aan dadi ema kona lelen,
nodi nalo tuir Na'i Maromak hakaran to'o mate.

✡ **1:30** Kristus Klosan Lian 16:19-40

Masik ema no'o Nia iha ai
karuus to'o mate moos, Nia
simu.
Ema no'o Nia, hanesan
Nia ne'e, ema aat.
9 Tan Nia naraik aan nunia,
Na'i Maromak foti-nahaas
Nia.
Na'i Maromak foo naran boot
kaliuk baa Nia.
La noo naran ida tenik mak
boot liu naran nia.
10 Na'i Maromak foti-nahaas Ni-
akaan naran nunia,
nebee ema hotu-hotu
nakneter Nia.
Ema iha lale'an,
no ema iha raiklaran.
Ema mak moris no ema
mak mate.
Nosi ikus, ema hotu-hotu atu
nakni'a nodi lo'u-sudur baa
Nia.
11 Ema hotu-hotu atu katak na'ak,
"Yesus Kristus nia, Ulun
tebe-tebes!"
Hodi nunia, sia tonu-naboot
Ama Maromak.✡

Ita dadi fitun maksinak mak naroma raiklaran

12 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Rona di'a-di'ak! Hori hirak nia, baa oras ha'u ksei iha kota Filipi, emi hanono baa ha'u hodi tuir Kristus dalan loos. Oras ne'e, ita fa'e malu ti'an baa fatin se-seluk. Mais ha'u kusu nebee emi harui aan moris loos, tan kalo la hanono baa Kristus mak sori emi nosi emikaan salan, emi lei haree du'uk. 13 Na'i Maromak du'uk mak serwisu iha emikaan neon. Nia loke dalan nebee emi bele hanono baa Nia. Nia moos foo beran nebee emi bele halo Nia neon di'ak.

14 Emi halo saa dei, keta mamuun aan no keta toe malu. 15 Hodi nunia, emi bele neon moos no la hoo sala. Emi moris iha ema aat no ema tolek teen klaran. Mais keta tuir sia! Emi musti moris moos, tan emi ne'e, Na'i Maromak oan. Emikaan moris musti naksinak natudu dalan baa sia, hanesan fitun maksinak naroma makukun.✡ 16 Kalo emi moris loos hodi hala'ok Manfatin mak foo moris, emi atu halo ha'u neon boot baa oras Kristus namaan aan mai nikar. Ne'e na'ak, ha'u la kole butan, tan noo folin boot.

17-18 Masik ha'u klatan mohu ha'ukaan moris dadi sera, ha'u ksimu kodi neon di'ak, tan kakara nebee emi bele fiar baa Kristus no hala'ok Niakaan serwisu. [Ha'u klatan to-tomak ha'ukaan moris ne'e, hanesan na'ilulik fakar mohu anggor ween iha sera fatin nodi natetu baa Na'i Maromak.] Emi bele neon di'ak ho ha'u, tan ha'ukaan kolen dadi baa sera mak folin boot.✡

Paulus atu solok Timotius baa Filipi

19 Ha'u kaloon nebee, la kleur ona, Na'i Yesus loke dalan nebee ha'u kbele solok Timotius tone nakbiit emikaan neon. Hotu, nia atu fila mai nakbiit nikar ha'ukaan neon nodi nasara baa ha'u nosi emikaan tuur-hariik. 20 Ha'u la ksolok ema seluk. Ha'u ksolok Timotius dei, tan nia mak neon ida no ha'u. Nia moos nadomi emi tebe-tebes. 21 Nia la nu'u mamaluk seluk sia mak nanoin loos siakaan moris du'uk, to'o la babilan lia mak folin bodik Yesus Kristus. 22 Emi hatene ti'an Timotius niakaan serwisu maka'as. Nia serwisu no ha'u, hanesan oan serwisu bodik aman. Nia tulun ha'u ti'an baa katak Manfatin Di'ak iha nabee dei. 23 Kalo sia nakotu ti'an ha'ukaan lia iha ne'e, foin ha'u ksolok Timotius tone. 24 Na'i Maromak nakbiit ha'ukaan neon na'ak, la kleur ona, ha'u moos bele tone karee du'uk emi.

Paulus atu solok fila Epafroditus baa Filipi

25 Uluk, emi solok itakaan maluk Epafroditus mai tulun ha'u. Nia nala'ok Kristus Niakaan serwisu bele-bele no ha'u, ahan nu'u sondadu madinas tuir

✡ **2:11** Yesaya 45:23 ✡ **2:15** Hanoin Hikar Dalan Moris 32:5 ✡ **2:17-18** Sura Renu Isra'el 28:7

siakaan ulun hakaran. Mais oras ne'e, ha'u kanoin musti solok fila nia, 26 tan nia beer basuk atu naree nikar emi. Nia neo-neon baa emi, tan nia natene emi rona ti'an ha'ak, nia no'i moras. 27 Tebes. Hori hirak nia, nia moras todan kre'is mate. Mais Na'i Maromak nadomi nia, hotu nadi'ak nola nia. Na'i Maromak moos nadomi ha'u, nodi nadi'ak nola Epafroditus, nebee ha'u keta hetak susar. 28 Tan lia nia, ha'u kakara solok fila nia tone, nebee emi bele hasoru hikar malu hodi neon di'ak. Nunia, foin ha'ukaan neon bele noku. 29-30 Simu nia di'a-di'ak, tan nia, Kristus eman. Emi moos musti hakneter ema hotu-hotu hanesan nia, tan nia nala'ok Kristus Niakaan serwisu to'o kre'is mate. Nia la nakiduk kois, tan nakara tulun ha'u nodi seluk emi. Dadi simu hikar nia hodi laran maluak.

3

Na'i Maromak simu ita, tan fiar baa Yesus Kristus

1 Mamaluk sia! Emi musti neon di'ak, tan emi talin malu ho Kristus. Ha'u kakerek baa emi ti'an nebee keta kona be'ur. Oras ne'e moos, ha'u la kanawa kakerek tenik baa emi nunia.

2 Sintidu ho maktolek teen sia. Sia nu'u asu krakat mak naloot nodi seten ema na'ak, “Emi musti hamane aan nebee Na'i Maromak simu emi.” Sia sala ti'an! 3 Ita hatene, Na'i Maromak simu ema, tan fiar baa Yesus. Dadi, Na'i Maromak eman tebe-tebes, mak ita ne'e, mak fiar baa Yesus! Ita mak lo'u-sudur baa Nia, tuir Niakaan Kmalar Lulik. Ita mak fotihahaas Nia. Ita la bele hetan moris hosi hahalok ema raiklaran. Lia ne'e sia, tebes!

4 Uluk, ha'u moos kaneo sala hanesan sia. Ha'u kaneo ka'ak, ema bele tama dadi baa Na'i Maromak eman, surak namane aan. Mais lia nia, hahalok ema raiklaran dei! Kalo dale ha-halok ema raiklaran, ha'u kbele dale loko aan liu hotu-hotu, tan uluk ha'u ktuir besik ukun-badu Yahudi hotu-hotu. 5-6 Ha'ukaan ina-ama nodi ha'u baa kamane aan, baa oras ha'ukaan otas loron walu tuir ukun-badu nia. Ha'u ne'e moos ema Yahudi isin, tan ha'u kosi ema hunun Benyamin, husar-binan besik nosi bei Isra'el. Ha'u moos madinas kaliuk tuir ukun-badu hotu-hotu nosi partee Farisi, to'o la noo ema ida mak bele nasalak ha'u. Liu tan tenik, ha'u madinas kaliuk kasusar ema mak tuir Kristus, tan ha'u kaneo ka'ak, ema nia sia atu nalakon itakaan Ukun-badu.✡

7-8 Mais kleu-leur ha'ukaan neon nakfilas, baa oras ha'u kfila tuir Kristus. Oras ne'e, ha'u la loko aan ti'an kodi ha'ukaan moris uluk nia, tan la noo folin ona. Lia mak folin kaliuk, ne'e mak, ha'u kbele katene Yesus Kristus, mak ha'ukaan Ulun. Lia seluk sia, ha'u kfilak nu'u ai ho'ar. 9 Ha'u kbeer moris talin malu ko Yesus Kristus, tan masik ha'u ktuir ukun-badu hotu-hotu moos, sei la nanis Na'i Maromak simu ha'u. Masik ha'u kafolin aan loos ti'an moos, sei la nanis Nia simu ha'u. Ha'u kmusti fiar uluk baa Kristus, foin Na'i Maromak simu ha'u na'ak, “Tan Kristus kasu mohu okaan salan sia, o moos ti'an.”

10 Ha'u kakara katene di'a-di'ak Kristus. Ha'u moos kakara katene di'a-di'ak Na'i Maromak beran mak nodi nalo Yesus Kristus moris nikar nosi mate. Kalo ema nasusar ha'u tan tuir Kristus, habusik baa dei, tan ema moos nasusar Kristus. Kalo ema no'o ha'u, ha'u moos simu, tan Kristus moos mate nunia bodik ha'u. 11 Hodi nunia, kalo nosi ikus ha'u kmate, Nia moos nalo ha'u kmoris kikar.

Ita musti harui aan tebe-tebes tuir Na'i Maromak dalan

12-13 Mamaluk sia! Ha'u kakara basuk tuir Kristus dalan moris no Niakaan hakaran hotu-hotu.

✡ **3:5-6** Roma 11:1; Kristus Klosan Lian 8:3, 22:4, 23:6, 26:5,9-11

Mais kalo ha'u kdale moon, ha'u ksei la tuir malolok dauk. Masik nunia moos, ha'u karui aan beibeik tan Yesus Kristus boi ha'u ti'an atu tuir Nia. Ha'u ktuir Nia hanesan ema mak nalai biit to'o marak rohan. Ha'u kalai katutuk lo-loos baa oin, la mana kotuk kodi kanoin lia uluk sia, tan ha'u kalu'a lakon lia uluk nia sia ti'an. 14 Ha'u kalai kaka'as aan to'o marak rohan, nebee ketan saseban. Ha'ukaan saseban nia, mak Na'i Maromak atu simu ha'u iha lale'an tan fiar baa Yesus Kristus.

15 Ha'u kusu baa emi hotu-hotu mak moris hodi abut biit iha Kristus ti'an, nebee emi bele neon ida ho lia ne'e sia. Kalo noo ema ida nanoin seluk, habusik Na'i Maromak natudu dalan bodik nia. 16 Mais malorek ti'an na'ak, ita musti kaer metin hanorin hotu-hotu mak Na'i Maromak nanorin baa ita ti'an.

17 Mamaluk sia! Emi musti haninu ha'ukaan moris lala'ok. Emi balu moris nu'u ha'u ti'an. Dadi, emi mak sei dauk, bele haninu hosi sia mak moris nu'u ha'u ti'an.✡ 18 Mais keta haninu baa ema mak sakar Kristus, tan sia la simu Niakaan mate iha ai karuus. Ha'u kfoo katene baa emi dala ida ti'an nosi ema mak ilas nu'u sia. Oras ne'e ha'u kfoo katene tenik kodi luun turu. 19 Nosi ikus, Na'i Maromak atu dudu sai sia, soe baa ha'i naraka, tan sia la talin malu no Nia. Sia kaer loos lia aat sia, nodi buka dalan atu nabosu aan du'uk, to'o neon boot nodi siakaan a'aat nia sia. Sia la moe nanoin raiklaran beer.

20 Keta tuir sia, mais tuir ami. Ita tama ti'an dadi baa Na'i Maromak oan sia. Ita moos hoo beran tama renu lale'an ti'an, hodi hein itakaan Ulun Yesus Kristus. Nosi ikus, Nia namaan aan mai nosi lale'an atu sori ita nosi Na'i Maromak hahibun. 21 Nia moos atu seluk itakaan isin mak natene kole no mate ne'e, nodi isin foun mak la mate, hanesan Niakaan isin mak maka'as nia. Nia seluk nodi Niakaan beran boot. Nia moos atu nodi beran nia, to'o nalo hotu-hotu iha nabee dei lo'u-susur baa Nia.

4

1 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Ha'u kusu nebee emi fiar hafati baa Na'i Maromak. Keta haksees aan. Ha'u kbeer basuk tone karee emi, tan emi mak ha'ukaan serwisu folin. Emi mak halo ha'u neon di'ak. Ha'u kbele foti oin, tan emi.

Paulus foo lia tate'an

2 Ha'u kusu baa maluk feto na'in rua nia, mak Yodia no Sinteke, nebee sia keta toe malu ona, tan siakaan Ulun mesak ida.

3 Maluk! Ha'u kfiar o, dadi ha'u kusu o babilan feto na'in rua nia, to'o sia di'ak malu. Uluk sia serwisu maka'as tulun ha'u kalore Manfatin Di'ak baa ema. Sia moos serwisu nunia ti'an no Klemens no belu seluk sia. Na'i Maromak nakerek ti'an siakaan naran iha Niakaan hakerek mak noo ema naran mak atu moris nima-nimak no Nia iha lale'an.

4 Emi musti neon di'ak loronkalan tan emi talin malu ho Na'i Maromak ti'an. Ha'u katak kikar tenik: neon di'ak nohuun baa.

5 Emi musti halua laran baa ema hotu-hotu. Keta halu'a ha'ak, Na'i Yesus kre'is ti'an atu namaan aan mai nikar. 6 Kalo emi hetan susar sa-saa dei, keta neon ki'ik. Mais hamulak hodi haro'an nebee Na'i Maromak tulun emi iha lia hotu-hotu. Baa oras emi hamulak, keta halu'a foti neon hodi sera dodan baa Nia. 7 Kalo emi halo nunia, Na'i Maromak nalo emi neon noku. Tebes! Ema raiklaran la natene lia neon noku mak ita hetan hosi Na'i Maromak nia. Mais tan emi fiar baa Yesus Kristus, Na'i Maromak daka emikaan neon no laran.

8 Mamaluk sia! Lia badak nune'e: keta hanoin wa'in. Mais daka neon no laran atu hanoin lia mak kona baa Na'i Maromak neon. Hanoin lia di'ak mak nalo ema neon di'ak. Hanoin lia moon.

✡ **3:17** 1 Korintus 4:16, 11:1

Hanoin lia loos. Hanoin lia furak. Buka dalan nebee ema seluk bele netan kneter. Buka dalan atu foti lia di'ak. Keta hanawa hanoin lia di'ak ne'e sia hotu-hotu. 9 Ha'u kanorin emi ti'an atu tuir Na'i Maromak dalan moris. Emi moos musti haninu ha'ukaan moris, hodi halo tuir hotu-hotu mak ha'u kdale no kala'ok ti'an. Kalo emi tuir nunia, Na'i Maromak namutuk no emi. Nia nakbiit emi, nebee emi bele moris dame no bele neon noku.

Paulus sera dodan, tan ema Filipi sia tulun nia

10 Ha'u ksera dodan kodi tonukaboot Na'i Maromak, tan emi la halu'a ha'u. Ha'u katene, uluk emi hanoin ha'u, mais sei la noo leet atu tulun ha'u. 11 Tuir loos, ha'u la kusu sa-saa. Ha'u koran sa-saa hotu-hotu to'o, tan ha'u kmoris toman kodi neon di'ak baa sa-saa mak iha. 12 Loron balu, ha'u koran liman mamuk. Loron balu, ha'u koran moris naresin. Masik ha'ukaan kabun salaen ka, bosu ka, ha'u katene loos kalo di'ak ha'ukaan neon sura loron. 13 Ha'u kbele katerus aan baa lia hotu-hotu, tan Kristus mak nakbiit ha'u!

14 Masik nunabee moos, ha'u ksera dodan tan emi hatudu laran di'ak, hodi tulun ha'u oras ha'u kona susar. 15 Uluk, baa oras ha'u kla'o kela rai Makedonia atu baa katak Manfatin Di'ak iha fatin seluk, emi hosi kota Filipi mesan dei mak tulun selu osan dalan bodik ha'u. Ema sarani seluk sia, lale. Mais emi hatene lia nia ti'an. 16 Nu'u baa oras ha'u ksei iha kota Tesalonika, emi solok osan dala ida-rua, atu tulun ha'u.✡ 17 Oras ne'e, ha'u la kakara kusu sa-saa tenik kosi emi. Mais ha'u kakara nebee, Na'i Maromak selu emi nodi natuun matak-malirin, tan emi laran di'ak baa ha'u. 18 Ha'u ksimu kola ti'an kosi Epafroditus tatulun hotu-hotu mak emi solok nia. Tatulun nia dadi matak-malirin bodik ha'u. To'o oras ne'e moos, ha'u la koran sa-saa mak la to'o. Tatulun nia nu'u sera tunun mak morin bodik Na'i Maromak. Nia simu sera nia, tan nalo Nia neon di'ak.✡

19 Na'i Maromak mak ha'u ksudur baa nia, soi kaliuk. Nia natene tebe-tebes saa mak emi buka. Nia atu natudu laran di'ak nodi natuun matak-malirin maka'as baa emi, tan emi talin malu ho Yesus Kristus. 20 Tan baa nia, ita musti foti-hahaas Ama Maromak naran to'o nima-nimak. Nia tebes!

Paulus narohan hakerek

21 Ha'u ksolok tabe baa Na'i Maromak eman hotu-hotu mak tuir Yesus Kristus iha kota Filipi.

Ha'ukaan belun sia iha ne'e moos, solok tabe.

22 Ema makfiar hotu-hotu iha kota Roma ne'e moos, solok tabe.

Nunia moos, mamaluk sia mak serwisu iha na'i boot tofatik. Sia solok tabe furak baa emi.

23 Ha'u kakro'an nebee itakaan Ulun Yesus Kristus natudu laran di'ak baa emi hotu-hotu.

Ha'ukaan hakerek to'o ne'e dei,
Paulus

✡ **4:16** 2 Korintus 11:9; Kristus Klosan Lian 17:1 ✡ **4:18** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 29:18

Paulus nakerek bodik ema makfiar sia iha kota Kolose

Paulus nahuu nakerek

1 Tabe nosi ha'u, Paulus. Na'i
Maromak du'uk mak boi ha'u
dadi baa Yesus Kristus klosan.
Itakaan maluk Timotius iha ne'e
moos solok tabe.
2 Ha'u kakerek bodik emi mak
Na'i Maromak eman sia iha kota
Kolose. Emi ne'e, amikaan
mamaluk mak fiar metin baa Yesus
Kristus ti'an.
Ami hakro'an nebee Ama Maro-
mak natudu laran di'ak baa emi,
nebee bele moris manek no dame.

Paulus namulak bodik ema makfiar sia iha Kolose

3 Sura oras ami hamulak bodik
emi, ami sera dodan baa Na'i
Maromak, itakaan Na'in Yesus
Kristus Aman, 4 tan ami rona
lia wa'in ti'an nosi emikaan fiar
baa Yesus Kristus, no emikaan
dadomin baa ema makfiar sia
hotu-hotu. 5 Emi halo nunia, tan
emi hatene ti'an Na'i Maromak rai
nein lia di'ak sia bodik emi iha
lale'an. Emi hatene lia nia, tan
emi rona hosi Maromak Manfatin
Di'ak. Manfatin nia, tebes no loos.
6 Manfatin nia keke lema ti'an
iha raiklaran ne'e, to'o netan folin
boot. Manfatin nia bele filas ema
neon, dadi di'ak. Emikaan neon
nahuu nakfilas di'ak nunia, baa
oras emi foin rona Manfatin Di'ak
no baa oras emi foin hatene Na'i
Maromak laran di'ak.
7 Mau Epafras mak nanorin
lia ne'e sia baa emi. Nia,
amikaan maluk serwisu mak ami
hadomi. Nia madinas nala'o
Kristus Niakaan serwisu iha
emikaan klaran.✡ 8 Nia mak katak
baa ami iha ne'e, nosi emikaan
dadomin mak Maromak Kmalar
Lulik natuun baa emi ti'an.
9 Tan baa nia, ami la hanawa
hamulak bodik emi. Nahuu baa
oras ami foin rona hosi emi,
ami hakro'an nebee emi bele
hatene tebe-tebes Na'i Maromak
hakaran, no emi bele hatene lia
hotu-hotu mak Niakaan Kmalar
Lulik beer nanorin baa emi.
10 Hodi nunia, emi bele moris fa-
tan nu'u Na'i Maromak eman, no
bele halo di'ak Niakaan neon iha
lia hotu-hotu. Kalo emi hala'ok
serwisu nunia, Na'i Maromak foo
folin boot baa emi. Emi moos
hetak hatene Nia.
11-14 Ami moos hamulak hodi
hakro'an nebee Na'i Maromak
natuun Niakaan beran maka'as,
nebee emi bele hatiu lia hotu-hotu
hodi heti neon. Nebee emikaan
neon di'ak bei-beik, to'o emi sera
dodan baa Ama Maromak, tan Nia
loke dalan atu sori emi nosi beran
aat mak moris iha kukun laran.
Nia latan Oan Yesus Kristus nebee
selu nola emi, no kasu mohu
emikaan salan. Hotu, Nia foti Oan
dadobe nia, dadi baa emikaan
Na'in, nebee emi bele simu fafa'ek
hosi sasoin iha lale'an. Sasoin nia,
Na'i Maromak atu foo baa ema
mak natene Yesus Kristus no ema
mak moris iha kroman laran.✡

Kristus aas liu hotu-hotu

15 Masik ita ema raiklaran la bele
titu-haree Na'i Maromak,
mais ita titu-haree ti'an Kris-
tus mak ilas ida no Na'i
Maromak.
Lale'an no raiklaran la iha dauk,
Kristus iha kedan ti'an.
Nia, Ulun nosi hotu-hotu mak
Na'i Maromak nase'i.
16 Na'i Maromak nodi Nia
nase'i sasoin hotu-hotu iha
lale'an no raiklaran.
Nase'i hotu-hotu mak ema raik-
laran bele titu-naree,
no hotu-hotu mak ema raik-
laran la bele titu-naree.
Makaer ukun sia ka,
makaer beran sia ka,
na'i sia ka, ulun sia ka,
Nia mak nase'i hotu-
hotu.
Hotu-hotu mak Na'i Maromak
nase'i nia,
nase'i nodi Yesus Kristus,

✡ **1:7** Kolose 4:12; Filemon 23 ✡ **1:11-14** Efesus 1:7

no nase'i bodik Yesus
Kristus.
17 Hotu-hotu sei la iha dauk,
Kristus iha kedan ti'an.
Hotu-hotu mak iha,
Nia mak babilan.
18 Nia mak Ulun bodik ita ema
sarani,
no ita dadi baa Niakaan isin.
Nia mak moris huun.
Nia mak uluk fohon mate no
moris nikar.
Nia mak aas kaliuk.✡
19 Na'i Maromak Niakaan maka'as
hotu-hotu moos,
iha Yesus Kristus.
Tan lia nia, Na'i Maromak
neon di'ak.
20 Na'i Maromak nodi Yesus Kris-
tus,
nalo dame no hotu-hotu mak
Nia nase'i ti'an.
Nia latan Niakaan Oan,
dadi baa sera, nodi naduar
raan,
to'o mate iha ai karuus,
nebee hotu-hotu iha
lale'an no raiklaran,
bele dame nikar no Na'i
Maromak.✡
21 Uluk, emi du'uk moris salin
aan hosi Na'i Maromak. Emi funu
Nia hodi emikaan neon dois no
emikaan hahalok aat. 22 Masik
nunia moos, oras ne'e Nia loke
dalan ti'an nebee emi bele dame
hikar ho Nia. Nia solok Niakaan
Oan Yesus Kristus, dadi ema raik-
laran. Nia moos latan Oan nia,
dadi baa sera to'o mate iha ai
karuus. Yesus Kristus simu mate
nunia, nebee Nia bele nodi emi
baa hariik iha Na'i Maromak oin,
tan emi dadi ema moos ti'an,
no ema neon loos mak la hoo
sala. 23 Surak emi haterus aan
ho emikaan fiar. Kaer metis fiar
nia, nebee keta nawae. Keta
hakiduk hosi Manfatin Di'ak mak
emi simu ti'an nia. Ema nalore
ti'an Manfatin Di'ak nia iha raik-
laran tomak. Na'i Maromak moos
solok ha'u, Paulus ne'e, nebee
ha'u moos baa kalore Manfatin
Di'ak nia.

Paulus serwisu nodi naliku Na'i Maromak eman sia

24 Baa oras Kristus moris
iha raiklaran, nia netan susar
wa'in. Oras ne'e ha'u moos katiu
susar oi-oik. Masik nunia moos,
ha'ukaan neon di'ak bei-beik, tan
ha'u katiu susar nia bodik emi,
hanesan Kristus natiu susar bodik
ema sarani sia mak dadi baa
Niakaan isin. 25 Na'i Maromak
latan serwisu baa ha'u, nebee
kaliku Niakaan ema sia. Nia
moos naruka ha'u atu kanorin
Niakaan Manfatin to'o lotu-lotuk
baa emi mak lahoos ema Yahudi.
26-27 Hori uluk fohon, ema rona
ti'an Maromak Manfatin, mais sia
la natene malorek dauk Manfatin
nia isin, tan Manfatin isin sei
lia subar. Mais oras ne'e, Na'i
Maromak nakotu ti'an atu loke
fore Manfatin nia isin bodik
Niakaan ema. Manfatin nia, folin
boot kaliuk bodik ema klubun
hotu-hotu iha raiklaran ne'e.
Manfatin nia, mak ne'e:

Na'i Maromak nakara nebee,
Kristus moris iha emikaan
neon.
Lia nia mak nalo emi fiar
nohuun ha'ak,
Nia atu nalo lia di'ak
bodik emi iha lale'an.
Lia ne'e mak ita ema raik-
laran hein hori uluk aan.

28 Tan baa nia, ami katak lia
Kristus baa ema hotu-hotu. Ami
moos hanorin ema hotu-hotu no
foo hatene baa ema hotu-hotu
tuir matenek hotu-hotu mak Na'i
Maromak foo baa ami. Hodi
nunia, ami bele hakbiit tu'an ema
hotu-hotu mak tuir Kristus, to'o
sia la moe iha Niakaan oin, tan
sia moris loos nohuun. 29 Ha'u
kserwisu susi ruin kala'o lia nia
sia. Ha'u kbele katerus aan,
tan Kristus beran maka'as mak
nakbiit ha'u.

2

1 Ha'u kakara nebee emi hatene
ha'ak, ha'u moos serwisu susi
ruin bodik emi iha kota Kolose,
no ema iha kota Laodikia, no
ema mak sei la nasoru ha'u
dauk. 2 Ha'u kakara kakbiit
emikaan neon, nebee emi bele

✡ **1:18** Efesus 1:22-23 ✡ **1:20** Efesus 2:16

talin malu dadi mesak, hodi moris hadomi malu. Hodi nunia, emi bele hatene tebes Na'i Maromak hakaran nosi lia Kristus mak uluk Nia sei la dale loke fore dauk baa ema raiklaran. 3 Kalo emi talin malu to'o neon ida ho Kristus, Nia foo matenek hotu-hotu mak emi buka. Nia nanorin emi nodi Niakaan matenek, nebee emi bele halo lia di'ak sia. Matenek nia, hanesan sasoin mak folin todan.

4 Ha'u katak baa emi lia ne'e sia hotu-hotu, nebee ema keta mai dale namina aan to'o tolek nola emi. 5 Oras ne'e, ita dook baa malu. Masik nunia moos, ha'u kanoin emi bei-beik, tan ha'ukaan neon talin malu ti'an no emi. Ha'u neon di'ak, tan ha'u katene emi moris fatan, no emi sei kaer metin emikaan fiar baa Kristus.

Ita mak talin malu ho Kristus, la kona ukun-badu ona

6 Uluk, emi simu Yesus Kristus dadi baa emikaan Ulun. Oras ne'e, emi musti hanono bei-beik baa Nia, tan Nia sei dadi baa emikaan Ulun. 7 Kalo emi moris talin malu ho Nia, emi hanesan ai huun mak hetak biit, tan abut tama le'an. Emi moos hanesan uma mak biit, tan nariik iha tatuur mak biit. Kalo emi moris tuir hanorin loos, emikaan fiar hetak biit, no emikaan neon no laran nakonu dodan tan lia di'ak mak Na'i Maromak nalo ti'an bodik emi.

8 Sintidu! Keta tuir ema seluk mak nodi matenek raiklaran namaus nola emi, to'o emi sees hosi dalan loos. Siakaan hanorin nia la noo tatuur, tan hanorin nia la mai nosi Kristus, mais mai nosi kakutak ema raiklaran dei.

9 Masik Kristus dadi ema raiklaran hanesan ita, mais Na'i Maromak Niakaan maka'as hotu-hotu iha Kristus. 10 Tan emi talin malu ho Kristus, Nia nalo emi biit to'o emi la hakiduk kois. Nia mak aas liu, mak noo beran, no makaer ukun hotu-hotu. Di'ak ka, aat ka, Nia aas liu hotu-hotu. 11 Baa oras ema Yahudi sia namane aan, sia ko'a nasai isin kulit atu dadi tadak na'ak, sia, Na'i Maromak eman. Baa oras emi dadi baa Kristus eman, nu'u emi moos ‘hamane aan’. Lia nia nune'e: Hamane aan ne'e lahoos ema mak ko'a nasai emikaan isin kulit, mais Kristus mak foti nasai a'aat nosi emikaan neon. A'aat nia, ne'e mak a'aat hotu-hotu mak ita ema raiklaran hakara halo.

12 Baa oras sia sarani emi nodi wee, nu'u emi kona hakoi hamutuk ho Kristus. Hotu, emi hetan moris foun, hanesan Nia. Emi hetan nunia, tan fiar baa Na'i Maromak mak nodi Niakaan beran maka'as nalo Kristus moris nikar nosi mate. Nia moos nodi beran nia serwisu iha emikaan neon.✡

13 Uluk, nu'u emi mate ti'an, tan emi halo sala no emi sei la dadi dauk baa Na'i Maromak eman. Masik nunia moos, Nia kasu mohu emikaan salan hotu-hotu, nodi foo moris foun baa emi, hanesan Nia moos foo moris foun baa Kristus baa oras nalo Nia moris nikar.✡ 14 Tuir loos, ita musti kona kastikar tan hakur Na'i Maromak ukun. Mais baa oras ema nedi no'o Kristus baa ai karuus, oras nia moos Na'i Maromak kasu mohu itakaan kastikar.*
✡ 15 Baa oras nia moos, Nia natoba nola beran kukun no ukun aat hotu-hotu. Hotu, Nia namoe sia iha ema lear oin, nu'u sondadu natoba nola funu, hotu fila mai nadahur nodi lalore funu mak lo'u baa sia ti'an.

16 Mamaluk sia! Noo ema mak nakara seten emi atu nalo tuir siakaan ukun-badu. Kalo sia nalo lia no emi nosi lia ukun-badu haahemu, lalika titu sia. Kalo sia nalo lia no emi nosi lia loron di'ak ka, dahur fulan foun ka, ukun-badu loron hanawa serwisu ka, keta rona baa sia.✡ 17 Lia oin nunia

✡ **2:12** Roma 6:4 ✡ **2:13** Efesus 2:1-8 * **2:14** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “Mais Na'i Maromak kasu mohu itakaan kastikar sia, tan Nia nedi no'o itakaan kastikar sia iha Kristus Niakaan ai karuus.” ✡ **2:14** Efesus 2:15 ✡ **2:16** Roma 14:1-6

sia la noo folin. Lalatak dei! Lia
malolok, mak Kristus.
18 Kalo ema nalo lia no emi tan
emi la tuir ukun-badu mak sia
nase'i du'uk, keta rona. Tan kalo
emi halo tuir, emi la bele simu lia
di'ak mak Na'i Maromak atu foo
baa emi. Sintidu! Noo ema mak
buka atu nahonu emi. Sia nakara
nebee emi haraik aan, hodi lo'u
baa Na'i Maromak Niakaan mak-
bukar lale'an sia, tan sia naneo
na'ak, noo me'i mak nalore baa
sia nunia ti'an. Sia nafolin aan
di'ak liu ema seluk. Mais lia nia
la makonak, tan siakaan kakutak
nia, kakutak raiklaran dei. 19 Sia
la talin malu no Kristus. Tuir
loos, Nia mak Ulun. Niakaan
ema sia, dadi baa Niakaan Isin,
mak Nia babilan. Nia nalo Ni-
akaan ema sia hetak biit nodi
Na'i Maromak beran. Hodi nunia,
sia dadi hanesan isin uat no ruin
mak talin malu metin, nebee bele
tulun malu metin, to'o isin tomak
serwisu di'ak.✡

Ita mak talin malu ho Kristus, hetan moris foun

20 Emi nu'u mate hamutuk ho
Kristus ti'an. Lia nia na'ak, emi
la talin malu ho beran aat sia
iha raiklaran ne'e ona. Dadi, tan
saa emi sei tuir ema raiklaran
ukun-badu mak na'ak, 21 "Keta
kaer ne'e; keta haa nia; keta
kebit ne'e." 22 Ema raiklaran
nase'i ukun-badu nia sia atu nodi
nanorin ema. Mais tuir loos,
ukun-badu nia sia babilan loos lia
mak atu lakon mohu dei. 23 Ema
mak nalo tuir ukun-badu, sia
nakara nebee ema mose sia na'ak,
sia ema matenek, sia ema moon,
sia ema mak naraik aan, no sia
ema mak nasusar isin lolon du'uk.
Mais tuir loos, la nunia. Ukun-
badu nia sia la bele babilan nola
ema raiklaran kakutak no ema
raiklaran neon mak beer nalo aat
nohuun.

3

1 Na'i Maromak foo moris foun
baa emi ti'an, nu'u Nia nalo emi
moris hikar hamutuk ho Kristus.
Oras ne'e, Kristus nabesi aan baa
fatin kneter kaliuk iha Na'i Ma-
romak sorin kwana. Etuk, emi
musti hanoin lia mak fatan no
Kristus neon.✡ 2 Keta halau aan
baa lia mak nadi'ak ema raiklaran
neon, mais halau aan baa lia
mak Kristus nakara. 3 Baa oras
Kristus mate, nu'u emi moos tuir
mate ti'an. Ne'e na'ak, emikaan
moris foun nia atu nafati, tan emi
talin malu ho Kristus mak namu-
tuk no Na'i Maromak iha lale'an.
4 Kristus moris iha emikaan neon
laran, nodi nalo emi moris loos.
Baa oras Nia namaan aan mai
nikar, emi moos atu mosu mai
hamutuk ho Nia. Lia ne'e sia,
maka'as tebes!

Moris ilas tuan no moris ilas foun

5 Tan lia nia, emi musti foti soe
emikaan beer halo aat sia. Nu'u
beer makur biti kluni; malo lia
kfo'er; malo lia sasobo; malo tuir
nawan aat; malo aat oi-oik; no
rotus ema sasoin. (Kalo o malo
tuir lia nia sia, ne'e hanesan o
lo'u-sudur baa ai no fatuk, modi
sesu sai Na'i Maromak nosi okaan
neon.) 6 Lia nia sia nalo Na'i
Maromak nahibu to'o atu kastikar
ema mak la no'uk rona baa Nia.
7 Uluk, emi moris nunia, tan emi
talin malu ho lia aat nia sia.
8 Mais oras ne'e, emi musti soe
emikaan beer halo aat hotu-hotu.
Nu'u nawan sa'e; laran manas; rai
hirus; dale hahaat ema naran; no
ibun kadoor. 9-10 Keta tolek malu,
tan emi soe ti'an emikaan beer aat
nia, hodi la'o hela emikaan moris
tuan ona.✡
Oras ne'e, emi seluk emikaan
moris tuan hodi neon foun, nu'u
ema soe tais tuan mak kadoor,
seluk nodi tais foun mak moos.
Uluk, Na'i Maromak nase'i emi.
Oras ne'e, Nia nalo emi hetak
hatene Nia, to'o emi dadi ilas ida
ho Nia.✡ 11 Iha moris foun ne'e,
ita la tau marak baa, ha'ak, ema
sia ema Yahudi ka, ema lahoos
Yahudi ka; ema mak namane aan

✡ **2:19** Efesus 4:16 ✡ **3:1** Kananuk Sia 110:1 ✡ **3:9-10** Efesus 4:22 ✡ **3:9-10** Lia Uluk Fohon 1:26; Efesus 4:24

ka, ema mak la namane aan ka; ema matak ka, ema notar lalek ka;* ata ka, lahoos ata ka. Lia nia sia la noo folin. Lia mak noo folin, ne'e mak, ema talin malu no Kristus, tan Nia moris iha siakaan neon.

12 Na'i Maromak boi emi ti'an, tan Nia nadomi emi. Nia nakara nebee emi dadi baa Niakaan ema moos. Tan lia nia, emi musti dadi ema mak laran maluak, ema mak laran di'ak, ema mak laran mamar, ema mak naraik aan no ema mak neti aan. 13 Emi musti heti neon hodi hatene malu. Kalo noo ema ida nosi emi buka lia no belun, keta rai hirus. Mais emi musti halu'a lakon sala nia, hanesan Na'i Maromak nalu'a lakon emikaan salan.✡ 14 Lia dadomin, mak folin liu lia hotu-hotu. Dadi emi musti hodi dadomin mak iha emikaan neon atu kesi kabuar malu dadi baa mesak, hanesan ema nodi kabas lahon wa'in, soru, dadi baa tais furak ida.

15 Emi musti foo leet nebee Kristus Niakaan dame babilan emikaan neon, tan Na'i Maromak nakara nebee emi moris dame malu hodi neon ida. Emikaan neon moos musti nakonu dodan, tan Nia boi nola emi ti'an.

16 Kristus Manfatin moos musti babilan emikaan neon no emikaan moris. Manfatin nia hanesan sasoin folin todan mak Nia foo baa emi. Manfatin nia natudu dalan nebee emi bele hatene lia wa'in, tuir Na'i Maromak hanoin. Emi bele hodi Manfatin nia atu hanorin no foo hatene baa malu. Kalo hanorin emikaan ema sia, keta hodi maka'as, mais hodi laran mamar. Sera dodan baa Na'i Maromak nohuun. Foti-hahaas Nia hodi kananuk tonun, hodi kananuk mak Niakaan Kmalar Lulik foo baa emi, no kananuk seluk sia. 17 Emi ne'e, Na'i Yesus Kristus sasi'an. Iha emikaan dalen no emikaan hahalok hotu-hotu, keta halu'a hodi Niakaan naran. Ita moos hodi Niakaan naran atu sera dodan baa Ama Maromak.✡

Oin nunabee ema sarani sia moris talin malu

18 Feto mak noo la'en sia! Hanono baa emikaan la'en, tan lia nia fatan bodik ema mak tuir Yesus Kristus.✡

19 Mane mak noo feen sia! Hadomi emikaan feen. Keta halo sia laran moras.✡

20 Oa sia! Hanono baa emikaan inan-aman iha lia hotu-hotu, tan lia nia mak kona baa Na'i Maromak neon.✡

21 Ina-ama sia! Keta tonan oan sia hodi maka'as, nebee sia keta neon ki'ik baa emi.✡

22 Ema makserwisu sia! Iha raiklaran ne'e, emi musti halo tuir emikaan ulun iha lia hotu-hotu. Keta serwisu madinas baa oras sia iha dei. Mais harui aan nebee emi halo sia neon di'ak nohuun. Serwisu tuir loos, tan Na'i Maromak titu-naree emi. 23-24 Kalo halo saa dei, serwisu tuir loos hodi laran maluak, hanesan emi serwisu bodik emikaan Ulun Yesus Kristus, lahoos bodik ema raiklaran. Nosi ikus, Nia mak atu selu emikaan kansera nodi foo sasoin baa emi iha lale'an. 25 Mais kalo emi la serwisu tuir loos, Nia atu kastikar emi, tan Nia la fihir oin.✡

4

1 Ulun sia! Babilan emikaan ainliman sia hodi loos no moon, tan emi moos hoo Ulun iha lale'an mak babilan emi.✡

Paulus foo lia tate'an

2 Emi musti harui aan hamulak bei-beik no madinas sera dodan baa Na'i Maromak. 3 Keta halu'a hamulak bodik ami, hodi hakro'an nebee Na'i Maromak loke dalan baa ami atu bele katak

* **3:11** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “ema Barbar no ema Skutia”. Uluk ema nafoli ema Barbar nia na'ak, ema matak mak la tama ukunrai Roma renun. Sia nafoli ema Skutia nia na'ak, ema notar lalek. ✡ **3:13** Efesus 4:2,32 ✡ **3:17** Efesus 5:19-20 ✡ **3:18** Efesus 5:22; 1 Petrus 3:1 ✡ **3:19** Efesus 5:25; 1 Petrus 3:7 ✡ **3:20** Efesus 6:1 ✡ **3:21** Efesus 6:4 ✡ **3:25** Efesus 6:5-8; Hanoin Hikar Dalan Moris 10:17; Efesus 6:9 ✡ **4:1** Efesus 6:9

baa ema hosi lia Kristus mak uluk sei lia subar. Hanoin! Ha'u ktama bui ne'e, tan ha'u katak lia Kristus baa ema. 4 Hamulak nebee ha'u kbele kalore tebe-tebes lia Kristus nia, to'o ema bele natene di'a-di'ak lia isin.

5 Moris di'a-di'ak ho ema mak la fiar baa Kristus. Babilan di'a-di'ak leet mak Nia foo baa emi.✡ 6 Kalo emi dale, dale mamamar hodi lia mak kona baa ema neon. Keta dale halekan sia, mais hodi lia fuan malolok, nebee, kalo ema nusu nikar emi, emi bele hataa fila sia.

Paulus narohan hakerek

7 La kleur ona, Tikikus atu tone nasara baa emi nosi ha'ukaan tuur-hariik. Tikikus nia, maluk mak ita hadomi. Nia babilan di'a-di'ak Na'i Maromak eman sia. Uluk, nia nala'o Na'i Maromak Niakaan serwisu namutuk no ha'u.✡ 8 Ha'u ksolok nia tone atu nakbiit emikaan neon, no nasara baa emi nosi amikaan moris iha ne'e.✡ 9 Ha'u moos solok fila Onesimus. Onesimus nia, maluk mak ita hadomi. Nia serwisu bodik Na'i Maromak di'ak basuk. Nia moos, emikaan ema du'uk. Sia rua atu nasara baa emi nosi lia hotu-hotu mak dadi ti'an iha ne'e.✡

10 Aristarkus solok tabe baa emi. Ema neti natoos nia iha bui namutuk no ha'u. Barnabas niakaan feton oan Markus moos, solok tabe. Uluk, ha'u kameno kedan baa emi ka'ak, kalo Markus mai naree emi, simu nia di'a-di'ak.✡ 11 Yesus (ema ida seluk mak ema nanaran na'ak, “Yustus”), nia moos solok tabe baa emi. Nosi belu hotu-hotu mak nala'o Na'i Maromak ukun, sia na'in tolu dei nosi ema klubun Yahudi. Sia ne'e, mak nakbiit ha'ukaan neon.

12 Emikaan belun Epafras iha ne'e moos solok tabe baa emi. Nia moos dadi Yesus Kristus ainliman. Nia namulak biit bodik emi. Nia nakro'an nebee Na'i Maromak nakbiit emi, to'o emi fiar tebe-tebes hodi tuir Niakaan hakaran hotu-hotu.✡ 13 Ha'u karee kodi matan du'uk, Epafras serwisu susi ruin bodik emi no bodik ema makfiar sia iha kota Laodikia no kota Herapolis.

14 Tabe nosi Demas no makdook Lukas mak ita hadomi.✡

15 Ha'u moos solok tabe baa mamaluk makfiar sia iha kota Laodikia. Keta halu'a solok ha'ukaan tabe baa Ina Nimfa no mamaluk makfiar sia mak libur aan iha niakaan uma.

16 Kalo emi iha Kolose leno hotu hakerek ne'e ti'an, solok liu baa ema makfiar sia iha kota Laodikia, nebee sia moos bele leno. Emi moos musti leno hakerek mak uluk ha'u ksolok ti'an baa sia.

17 Foo hatene baa Arkipus ha'ak, “Keta malu'a serwisu mak uluk o simu ti'an hosi Na'i Maromak. Mala'o serwisu nia to'o mohu.”✡

18 Keta halu'a ha'ak, ema sei neti natoos ha'u iha bui ne'e.

Ha'u kakro'an nebee, Na'i Maromak natudu laran di'ak baa emi.

Haree dei! Hakerek ne'e, ha'u kteken kodi ha'ukaan liman du'uk.

Tabe nosi ha'u,
Paulus

✡ **4:5** Efesus 5:16 ✡ **4:7** Kristus Klosan Lian 20:4; 2 Timotius 4:12 ✡ **4:8** Efesus 6:21-22 ✡ **4:9** Filemon 10-12 ✡ **4:10** Kristus Klosan Lian 19:29, 27:2; Filemon 24; Kristus Klosan Lian 12:12, 25, 13:13, 15:37-39 ✡ **4:12** Kolose 1:7; Filemon 23 ✡ **4:14** 2 Timotius 4:10,11; Filemon 24 ✡ **4:17** Filemon 2

1 Tesalonika
Paulus nakerek dala uluk bodik hutun sarani iha kota Tesalonika

Paulus foo tabe

1 Hakerek ne'e, nosi ha'u, Paulus, ko ha'ukaan belu Silas no Timotius. Ami foo tabe.

Ami solok hakerek ne'e bodik emi mak tuir itakaan Ama Maromak no itakaan Na'i Yesus Kristus iha kota Tesalonika.

Ami hakro'an nebee Na'i Maromak natudu laran di'ak baa emi, nebee emi bele moris manek no dame.✡

Paulus sera dodan baa Na'i Maromak tan ema Tesalonika fiar nohuun

2 Mamaluk sia! Loron-kalan ami hamulak bodik emi hotu-hotu. Ami sera dodan baa Na'i Maromak nohuun, tan emi fiar baa Yesus. 3 Ami moos hanoin serwisu mak emi hala'ok, tan emi fiar baa Yesus no hadomi Nia. Emi haterus aan ho serwisu nia sia hodi haloon baa Nia. Ami sera lia nia sia hotu-hotu baa Na'i Maromak, itakaan Ama.

4 Mamaluk sia! Ami hatene ha'ak, Na'i Maromak nadomi emi. Nia boi nola emi dadi baa Niakaan ema uma laran. 5 Hori hirak nia, ami mai Tesalonika, emi hanono di'a-di'ak Manfatin Di'ak mak ami halore. Emi lahoos hanono dei, mais emi moos haree du'uk Kmalar Lulik beran, to'o emi simu Manfatin Di'ak nia hodi neon no laran. Baa oras nia moos, emi haree du'uk amikaan knaninuk, to'o emi hatene tebetebes Na'i Maromak dalan. 6 Tan baa nia, emi boi tuir dalan nia, hodi tuir amikaan knaninuk no Na'i Yesus knaninuk. Masik ema nasusar emi tan lia nia sia, emi la kakoen, tan Kmalar Lulik haboot emikaan neon.✡

7 Hodi nunia, emi dadi knaninuk bodik makfiar hotu-hotu iha rai Makedonia no rai Akaya. 8 Mais la tuka baa nia dei. Tan Maromak Manfatin keke lema nosi emi iha Tesalonika to'o fatin hotu-hotu. Oras ne'e, ami atu dale saa tenik, tan ema hotu-hotu rona ti'an emikaan fiar baa Na'i Maromak. 9 Iha nabee dei ema dale na'ak, emi simu ami hodi liman rua. Emi moos soe lakon emikaan ai'oi lulik sia, hotu fila atu haliku Maromak Mak Moris No Loos. 10 Ema moos dale na'ak, emi sei hein Na'i Maromak Oan Yesus mai nosi lale'an. Hori hirak nia, ema no'o Nia, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Nosi ikus, Na'i Maromak taa ukun baa ema raiklaran, Yesus mak sori ita nosi Maromak hahibun.

2

Paulus nanoin niakaan serwisu uluk iha Tesalonika

1 Mamaluk sia! Emi du'uk hatene oras ami serwisu iha Tesalonika, ami la hasai kosar butan. 2 Emi moos hanoin oras ami sei la mai Tesalonika dauk, ema Filipi sia nasusar no namukit ami. Masik ema funu ami moos, Na'i Maromak nakbiit amikaan neon, to'o ami haberan aan katak Niakaan Manfatin Di'ak baa emi. 3 Lia mak ami hanorin baa emi nia, lahoos hanorin kale'uk. Tan ami la mai atu halekan no tolek emi.✡

4 Lale! Ami mai hodi neon loos. Na'i Maromak du'uk mak natudu ami hodi Manfatin Di'ak baa emi. Ami mai nebee halo Na'i Maromak neon di'ak, lahoos halo ema raiklaran neon di'ak. Tan Na'i Maromak mak koko itakaan neon na'ak, loos ka, lale.

5 Oras ami hanorin emi, ami la hamina aan atu buka sotir hosi emi. Emi hatene lia nia. Maromak moos natene. 6 Ami serwisu lahoos atu buka ema mose. Emi ka, ema seluk ka, lale! 7 Ami ne'e Kristus klosan. Ami hoo beran hanesan ema boot. Mais

✡ **1:1** Kristus Klosan Lian 17:1 ✡ **1:6** Kristus Klosan Lian 17:5-9 ✡ **2:3** Kristus Klosan Lian 16:19-24, 17:1-9

ami la ho'uk haboot aan. Ami halo aan hanesan ema ki'ik tan hadomi emi. Ami halo baa emi hanesan ina susu nalo baa oan. 8 Tan hadomi resik nunia, ami foo lahoos Manfatin Di'ak dei, mais ami moos latan to-tomak amikaan isin lolon.

9 Mamaluk sia! Emi sei hanoin baa oras ami hodi Manfatin Di'ak nia mai, ami susi rui loron-kalan atu moris du'uk, tan la ho'uk hakole emi. 10 Baa oras ami sei ho emi, ami moris moon, la halo oi-oik. Emi haree du'uk, Maromak moos naree! 11 Emi moos hatene, ami halo baa emi, hanesan ama susu nalo baa oan. 12 Ami hakbiit emikaan neon, foo hatene baa emi, no hamaus emi nebee moris fatan, kona baa Na'i Maromak neon. Tan Nia mak Na'in. Nia bolu nola emi atu dadi Niakaan renu no simu kneter hamutuk ho Nia.

Na'i Maromak serwisu iha ema Tesalonika neon

13 Ami hamulak hodi sera dodan baa Na'i Maromak nohuun, tan baa oras emi rona Manfatin Di'ak hosi ami, emi simu hodi fiar ha'ak, lia nia lahoos ema raiklaran lia fuan, mais Na'i Maromak Manfatin nodi aan. Oras nia, Na'i Maromak du'uk mak serwisu iha emikaan neon laran.

14 Mamaluk sia! Oras emi foin tuir Na'i Maromak dalan, emikaan ema du'uk nasusar emi. Hodi nunia, emi manesak ho ema sarani rai Yudea sia. Sia moos netan susar nosi siakaan ema Yahudi du'uk, tan fiar baa Yesus Kristus.✡

15 Kle'ur ti'an ema Yahudi balu sakar Na'i Maromak. Uluk, oras Nia naruka mako'an sia mai, ema Yahudi nasusar no no'o sia. Nunia moos, ema Yahudi no'o Na'i Yesus. Baa oras ne'e tenik, sia buka dalan atu dudu sai ami. Sia funu ema hotu-hotu, mais Na'i Maromak la nakara sia.✡ 16 Sia nalo sohan oi-oik, nebee ita lalika hodi Manfatin Di'ak baa ema seluk, tan sia la no'uk Na'i Maromak sori ema seluk. Nodi nunia, sia butuk siakaan salan hetak aas. Etuk, nosi ikus Na'i Maromak nahibu to'o taa ukun baa sia.

Paulus beer nasoru nikar ema Tesalonika

17 Mamaluk sia! Baa oras ne'e, ita dook baa malu. Mais dook baa matan dei, neon lale. Ami buka leet atu mai tone emi tenik, tan ami hanoin emi basuk. 18 Ha'u du'uk karui aan ti'an atu kmai tone emi, mais diabu ulun saseni nohuun. 19 Emi hatene tan saa ami beer tone emi ka? Tan ami rai neon baa emi. Emi mak haboot amikaan neon. Tan see tenik mak kaer metin Na'i Maromak naran, kalo lahoos emi? Oras Na'i Yesus namaan aan mai nikar, ami bele foti oin tan emikaan moris di'ak. 20 Tebes! Emi mak haboot no hafutar amikaan neon.

3

Uluk, Paulus nakotu solok Timotius baa Tesalonika

1-2 Surak emi hatene, hori hirak ami la'o hela emi nia, lahoos tuir amikaan hakaran. Oras nia, ami beer fila mai haree emi, mais la bele. Tan ami la terus ti'an rona lia nosi emi, ami solok Timotius baa emi. Mais ha'u ko Silas sei kein iha kota Atena. Timotius nia amikaan maluk mak nala'ok Yesus Kristus Manfatin Di'ak namutuk no ami. Ami solok nia baa atu nanorin emi no nakbiit emi, nebee emi bele fiar hetak biit baa Na'i Maromak. 3 Hodi nunia, emi bele kaer metin emikaan fiar, no la kakoen hasoru susar. Emi hatene ha'ak, ema mak fiar Kristus nanis netan susar. 4 Oras ami sei ho emi, ami katak ti'an nunia. Oras ne'e, lia nia dadi ti'an!✡

5 Uluk, ha'u ksusar liu resik tan kaneo emikaan tuur-hariik. Tan baa nia, ha'u ksolok Timotius baa emi, nebee kbele katene, emi sei fiar baa Na'i Maromak ka, lale. Ha'u kata'uk, keta arumak diabu ulun sokur emi to'o emi se'i kotuk

✡ **2:14** Kristus Klosan Lian 17:5 ✡ **2:15** Kristus Klosan Lian 9:23,29, 13:45,50, 14:2,5,19, 17:5,13, 18:12 ✡ **3:4** Kristus Klosan Lian 17:15

baa Na'i Maromak. Kalo nunia tebes, ami serwisu butan.

Timotius fila mai nodi ema sarani Tesalonika lian

6 Oras ne'e, Timotius fila mai ti'an nosi Tesalonika, nodi lia mak nalo ami neon di'ak. Nia nasara na'ak, emi fiar Kristus nohuun no emi hadomi malu nohuun. Nia moos katak na'ak, emi hanoin ami, hanesan ami moos hanoin emi.✡
7-8 Mamaluk sia! Ami iha ne'e horan todan tan susar oin-kotuk, mais Timotius dalen nia nakbiit ami no nametis amikaan neon. Tan oras ne'e, ami hatene ti'an, emi fiar metin baa Na'i Maromak.

Paulus namulak bodik ema Tesalonika

9 Ami hamulak sera dodan baa Na'i Maromak hodi neon boot, tan emi tuir Nia nohuun.
10 Loron-kalan ami hamulak beibeik, nebee ita bele hasoru hikar malu. Tan ami hakara hanorin hato'o lia Na'i Maromak dalan moris baa nia.
11 Tan baa nia, ami haloon baa itakaan Ama Maromak no itakaan Na'in Yesus Kristus, nebee loke dalan baa ami atu hasoru emi. 12 Nebee, nalo emi hetak hadomi malu. Nebee, emi moos hadomi ema hotu-hotu, hanesan ami hadomi emi. 13 Hodi nunia, emikaan neon bele biit to'o emi dadi ema laran moon. Loron ikus, kalo Na'i Yesus namaan aan mai nikar no Niakaan ema sia, emi bele hariik iha itakaan Ama Maromak oin, hodi la hoo sala.

4

Moris mak kona baa Na'i Maromak neon

1 Lia nune'e, mamaluk sia! Ami hamaus emi, nebee moris kona baa Na'i Maromak neon. Ami hanorin nunia ti'an, emi moos tuir nunia ona. Mais tan emi dadi Na'i Yesus ema uma laran, ami husu nebee emi hetak harui aan tenik. 2 Emi hatene ti'an, lia mak ami hanorin baa emi nia hodi itakaan Na'in, Yesus beran. 3 Na'i Maromak nakara nune'e: Moris moon no dook hosi lia kfo'er.
4 Musti bali aan du'uk, nebee moris moon to'o ema nakneter emi. 5 Keta beer aat, hanesan ema mak la natene Maromak.
6 Keta malo sala baa maluk makfiar. Keta buka sotir hosi sia. Tan Na'i Maromak atu kastikar lisan aat nia sia. Hori uluk, ami halore lia nia sia baa emi ti'an.
7 Na'i Maromak bolu ita atu dadi Niakaan ema mak moris moon, lahoos ema mak moris hanesan ema mak nalo lia kfo'er nia sia.
8 Ema mak nakur hanorin ne'e, lahoos sakar ema raiklaran dei, mais sakar Na'i Maromak mak natuun Niakaan Kmalar Lulik baa emi.*
9 Ha'u lalika kakerek tenik nosi lia hadomi malu, tan Na'i Maromak du'uk nanorin lala'ok nia baa emi ti'an. 10 Ami rona ha'ak, emi hadomi mamaluk sia hotu-hotu iha rai Makedonia. Mais lia nune'e, mamaluk sia! Oras ne'e, ami husu nebee emi hetak hadomi malu tenik. 11 Harui aan, moris mamatek. Keta kahur ema lian, mais bali lian du'uk. Serwisu buka haan hodi liman du'uk. Keta haloon baa ema seluk. Lia ne'e sia ami katak baa emi hori uluk ti'an. 12 Kalo emi moris nunia, emi la hatodan ema. Ema mak la fiar baa Yesus Kristus naree hahalok nunia, nanis sia dale na'ak, "Tebes! Yesus eman ne'e sia moris moon tebes!"

Lia Na'i Yesus namaan aan mai nikar

13 Mamaluk sia! Oras ne'e, ha'u kalore lia ida tenik baa emi, nebee emi bele hatene lia nosi ema mak mate ti'an. Lia mak loos nune'e: Na'i Maromak atu nalo ema mak mate ti'an moris nikar. Tan lia nia, kalo Kristus eman ida mate, emi lalika susar hanesan

✡ **3:6** Kristus Klosan Lian 18:5 * **4:8** Lia Yunani lia fuan iha ne'e na'ak "Emi musti bali 'fatin' du'uk." Lia fuan 'fatin' ne'e, bele na'ak 'isin', lale, 'isin lolon'. Mais ema balu na'ak iha tohar ne'e, 'fatin' na'ak 'feen'. Nodi nunia, tohar ne'e na'ak 'moris moon mo okaan feen.'

ema mak la natene lia ne'e. 14 Ita
fiar ha'ak, Yesus mate, hotu Na'i
Maromak nalo Nia moris nikar.
Tan baa nia, ita moos bele fiar
ha'ak, ema mak fiar mak mate
ti'an, Na'i Maromak atu nalo sia
moris nikar, hotu naklibur sia
namutuk no Yesus.
15-17 Loron ikus, Na'i Yesus na-
maan aan nosi lale'an tuun mai
raiklaran, noo lia maliak maka'as
ida naruka. Makbukar lale'an
ulun moos naruka nebee huu kfui.
Hotu Na'i Yesus ema mak mate
ti'an sia moris nikar. Sia ni'it
aan namutuk no ita mak sei moris
ne'e, sa'e baa kalo'an atu simu
Na'i Yesus namaan mai nia. Hotu,
ita hotu-hotu moris ho Nia nima-
nimak.✡

Rona di'a-di'ak! Lia mak ami
katak ne'e, Na'i Maromak du'uk
mak katak. 18 Tan lia nia, emi
musti hala'ok hanorin ne'e hodi
hakbiit malu neon.

5

*Hadi'a aan simu Na'i Yesus na-
maan aan mai nikar*

1 Mamaluk sia! Ami lalika
hakerek hodi halore baa tuku
hira, baa loron dala hira, Na'i
Yesus namaan aan mai nikar.
2 Tan emi hotu-hotu hatene ti'an,
Niakaan mamain nia teki-tekis,
hanesan ema na'ok mai baa
kalan.✡ 3 Niakaan mamain mai
nia moos hanesan ema mak tuur
di'a-di'ak, la noo udan-anin, teki-
tekis netan dinu. Hanesan no
nu'u feto mak teki-tekis moras
nahoris. Kalo lia nia sia to'o, ita la
bele dudu. Nunia moos, oras Na'i
Yesus namaan aan mai nikar.
4-6 Mamaluk sia! Keta arumak
Niakaan mamain nia sa'e tan emi,
hanesan na'ok mai baa kalan boot
oras ema toba dukur. Keta nunia!
Tan ita la moris iha makukun ona,
hanesan ema mak toba dukur sia.
Ita mak fiar baa Yesus moris iha
kroman ti'an. Ita musti hadi'a
aan atu simu Nia, hodi daka isin
lolon di'a-di'ak. Lia ne'e sia hotu-
hotu, emi hatene ti'an! 7 Ema mak
nakara toba, toba baa kalan. Ema
mak nakara lanu tua, lanu baa
kalan. 8 Mais emi keta nunia. Ita
ne'e moris iha kroman ti'an. Dadi
ita musti daka aan hanesan son-
dadu mak kaer ro'at-meik. Kalo
ita fiar Yesus nohuun hodi hadomi
malu, hahalok nia hanesan son-
dadu mak tau heli karas. Kalo
ita haloon bei-beik baa Na'i Yesus
mak sori ita nosi Na'i Maromak
hahibun, hahalok nia hanesan
sondadu mak tau sabeo besi.✡
9 Na'i Maromak la boi nola ita
atu kona kastikar, mais atu hetan
moris, tan ita fiar baa itakaan
Na'in Yesus Kristus. 10 Nia mate
bodik selu nola ita. Kalo Nia
namaan aan mai nikar, ita atu
moris ho Nia nima-nimak, masik
ita mate ti'an ka, ita sei moris ka.
11 Hakbiit malu neon hodi lia ne'e,
hanesan emi halo uluk nia.

Paulus nanorin ema Tesalonika

12 Mamaluk sia! Hakneter ina
no ama mak babilan ema sarani
sia. Tan sia serwisu susi rui bodik
emi, no foo natene nebee emi keta
monu. 13 Hakneter hodi hadomi
sia, tan siakaan serwisu. Emi
moos musti moris dame malu.
14 Mamaluk sia! Noo lia
hira mak ami atu foo hatene
tenik nune'e: De'an baruk teen
sia, nebee sia serwisu tebe-tebes.
Hakbiit ema neon mamar sia.
Hariik hosi ema beran lalek sia.
Haterus aan ho ema hotu-hotu.
15 Hanoin! Keta selu aat hodi
aat, mais harui aan halo di'ak
nohuun baa ema hotu-hotu. Keta
halo di'ak baa itakaan ema dei,
mais baa ema seluk no.
16 Neon di'ak nohuun.
17 Hamulak loron-kalan. 18 Noo
saa dei, susar ka, manek ka, sera
dodan baa Na'i Maromak. Tan
hahalok nunia mak Nia nakara
nosi ema mak tuir Yesus Kristus.
19 Keta saseni Maromak Kmalar
serwisu. 20 Kalo maluk ida
dale na'ak, nia simu mamenon
nosi Na'i Maromak, keta haraik
dalen nia! 21 Leno lia nia di'a-
di'ak, nebee emi bele hatene
mamenon nia nahabut tebes nosi
Na'i Maromak ka, lale. Kalo tebes,

✡ **4:15-17** 1 Korintus 15:51-52 ✡ **5:2** Mateus 24:43; Lukas 12:39; 2 Petrus 3:10 ✡ **5:8** Yesaya 59:17; Efesus 6:13-17

tuir baa. 22 Mais hakdook aan hosi
aat hotu-hotu.

Paulus narohan hakerek

23-24 Ha'u kamulak kodi
kakro'an, nebee Na'i Maromak
namoos emikaan neon no laran.
Nia mak nalo ita bele dame malu.
Hodi nunia, oras itakaan Na'in
Yesus Kristus namaan aan mai
nikar, ita bele hariik iha Niakaan
oin hodi isin moos no kmalar
moos. Nia bolu ita dadi baa
Niakaan ema moos. Ita bele fiar
ha'ak, Nia nanis nalo nunia baa
ita, tan Nia atu nala'ok saa mak
Nia nameno ti'an.
25 Mamaluk sia! Keta halu'a
hamulak bodik ami iha ne'e.
26 Ha'u kusu, nebee emi hato'o
tabe hadomi baa mamaluk sarani
sia iha nia!
27 Ha'u kusu kodi Na'i Yesus
naran, nebee emi leno ha'ukaan
hakerek ne'e bodik mamaluk
sarani hotu-hotu.
28 Nebee, itakaan Na'in Yesus
Kristus natudu laran di'ak baa
emi hotu-hotu.

Nunia dei.

Dame,
Paulus

2 Tesalonika
Paulus nakerek dala rua bodik hutun sarani iha kota Tesalonika

Paulus foo tabe

1 Tabe nosi ha'u, Paulus, belebele ko ha'ukaan belun Silas no Timotius.

Ami solok hakerek ne'e baa emi iha hutun sarani iha kota Tesalonika. Emi boi ti'an atu tuir Na'i Maromak, itakaan Ama, no Yesus Kristus, itakaan Na'in.✡ 2 Nebee, itakaan Ama Maromak no itakaan Na'in Yesus Kristus natudu laran di'ak baa emi, nebee emi bele moris manek no dame.

Paulus namulak nodi sera dodan baa Na'i Maromak

3 Mamaluk sia! Ami musti hamulak hodi sera dodan baa Na'i Maromak nohuun, tan emi. Hamulak nunia fatan tebes, tan emi hetak fiar baa Na'i Maromak no hetak hadomi malu. 4 Ami dale lia nosi emi baa Na'i Maromak eman sia iha fatin hotu-hotu ha'ak, masik ema tonan nasusar emi moos, emi haterus aan hodi fiar nohuun.

5 Na'i Maromak nodi susar nia, atu nalore na'ak, Nia nakotu lia nodi moon. Hodi terus susar nunia, Na'i Maromak nalo emi fatan atu hana'i baa Nia no dadi Niakaan renun. 6 Tan Nia neon loos, Nia moos selu nikar ema mak nasusar emi nunia. 7-8 Nosi ikus, Nia babilan nebee emi bele hakbois hosi susar laran, hanesan ami moos hakbois. Lia nia atu dadi baa oras Na'i Yesus namaan aan tuun mai nosi lale'an nodi ha'i lakan boot, namutuk no Niakaan makbukar lale'an maka'as sia. Hotu, Nia taa ukun baa ema mak la no'uk natene Maromak, no ema mak la no'uk tuir Na'i Yesus Manfatin Di'ak. 9 Sia dodok tan netan kastikar mak sasa fa'e sia nima-nimak nosi Na'i Yesus oin. Hodi nunia, sia la noran tenik Niakaan beran no Niakaan ahar maksinak.✡ 10 Mais oras Nia namaan aan mai nikar nia, makfiar hotu-hotu foti-nahaas Niakaan naran nodi nakneter Nia. Oras nia, emi moos tama iha makfiar nia siakaan leet, tan emi simu ti'an Manfatin Di'ak mak ami katak baa emi.

11 Tan baa nia, ami hamulak beibeik bodik emi, nebee Na'i Maromak filak emi kfatan atu dadi baa Niakaan ema. Nebee, Nia foo beran baa emi atu bele halo lia di'ak tuir emikaan fiar. 12 Kalo emi moris nunia, ema seluk sia fotinahaas Na'i Yesus naran. Hotu sia mose emi, tan emi tuir Nia. Lia ne'e sia hotu-hotu bele dadi, tan itakaan Ama Maromak no itakaan Na'in Yesus Kristus natudu laran di'ak baa ita.

2

Ema aat kaliuk ida musti mai uluk lai, foin Yesus namaan aan mai

1 Mamaluk sia! Ami hakara halore nosi lia itakaan Na'in Yesus Kristus namaan aan mai nikar. Baa oras nia, ita hotu-hotu atu haklibur bele-bele ho Nia.✡ 2 Mais noo ema mak katak na'ak, Na'i Yesus namaan aan mai nikar ti'an. Keta kona be'ur nunia. Masik ema na'ak, sia netan lia nia nosi Maromak Kmalar ka, sia rona nosi ema ka, sia netan hakerek nosi ami ka, keta fiar! Tan bosok! 3 Keta foo leet baa ema atu nalekan emi nunia. Lia loos nune'e. Noo ema aat kaliuk ida mak sakar maka'as Na'i Maromak. Ema nia musti mosu uluk lai, foin Na'i Yesus namaan aan mai. Ema nia atu sakar Na'i Maromak, to'o ema lear tuir sakar no. Ema nia, nalo liu resik to'o fatan tama ha'i naraka! 4 Nia atu foti aan aas liu ai'oi hotu-hotu, no sakar hotu-hotu mak ema lo'u-sudur baa. Nia moos atu tama baa Na'i Maromak Uma Hamulak

✡ **1:1** Kristus Klosan Lian 17:1 ✡ **1:9** Yesaya 2:10 ✡ **2:1** 1 Tesalonika 4:15-17 ✡ **2:4** Daniel 11:36; Yeskiel 28:2

Huun nodi lalore aan na'ak, “Ha'u ne'e, Maromak!”✡

5 Oras ha'u ksei kamutuk ko emi, ha'u katak kedan lia nosi ema aat nia. Emi nanis sei hanoin.

6 Oras ne'e, ema aat nia sei la mosu dauk, tan noo maksaseni. Emi hatene ti'an maksasenin nia. 7 Oras ne'e, ema aat nia nala'ok niakaan serwisu nodi nakfunin dei, tan noo maksaseni nia. Mais nosi ikus, maksasenin nia nabusik liman. 8 Nunia, foin ema aat nia mosu nodi nala'ok lo-loren niakaan serwisu aat. Mais oras Na'i Yesus namaan aan mai nikar, Nia atu nadodok ema aat nia nodi lia fuan ida dei.✡

9 Mais oras Na'i Yesus sei la namaan aan mai dauk, diabu ulun latan niakaan beran hotu-hotu baa ema aat nia, nebee nia bele nalo tadak blaar oi-oik, to'o ema simu na'ak, nia nodi Maromak beran.✡ 10 Hodi nunia, nia bosok nola ema lear. Hotu, ema lear nia moos dodok, tan sia netan kastikar mak sasa fa'e sia nosi Na'i Maromak. Na'i Maromak buka dalan atu sori sia, mais sia dudu Niakaan laran di'ak nia, nodi la fiar baa hanorin loos. 11 Tan baa nia, Na'i Maromak taka siakaan neon baa hanorin loos, hotu nabusik sia fiar baa lia tolek sia. 12 Hotu, Nia natuun kastikar baa sia, tan sia la fiar hanorin loos, mais nakara hotu-hotu mak la loos.

Makfiar sia musti naterus aan

13 Mamaluk sia! Ami hamulak hodi sera dodan bei-beik baa Na'i Maromak, tan Nia nadomi emi. Hori Nia sei la nase'i raiklaran dauk, Nia nakotu ti'an atu sori emi. Hotu Nia natuun Niakaan Kmalar atu namoos emi, tan emi fiar hanorin loos. 14 Baa oras ami katak Na'i Maromak Manfatin Di'ak baa emi, Nia nodi Manfatin nia atu bolu emi, nebee emi bele simu kneter hamutuk ho itakaan Na'in Yesus Kristus.

15 Tan lia nia, emi musti haterus aan, mamaluk sia! Kaer di'a-di'ak hanorin hotu-hotu mak ami hanorin ti'an no ami hakerek ti'an baa emi.

16-17 Ami hamulak bei-beik baa itakaan Ama Maromak no itakaan Na'in Yesus Kristus, nebee nakbiit emikaan neon, to'o emi bele halo lia di'ak hotu-hotu. Ami haberan aan hakro'an nunia, tan ami hatene ha'ak, Na'i Maromak nadomi ita liu basuk. Tan Nia laran di'ak, Nia la nanawa nakbiit ita. Ita bele haloon baa Nia no-huun.

3

Paulus nusu ema Tesalonika namulak bodik nia

1 Mamaluk sia! Keta halu'a hamulak bodik ami. Nebee, Maromak Manfatin keke lema lai-lais, to'o ema iha fatin hotu-hotu nakneter hanesan emi. 2 Nebee, ami bele hakbois hosi ema aat liman, tan lahoos ema hotu-hotu fiar Maromak Manfatin.

3 Tan Na'i Maromak kaer Ni-akaan mamenon, ami fiar ha'ak, Nia atu nakbiit emi no lituk emi nosi a'aat. 4 Ami moos fiar ha'ak, Na'i Yesus tulun emi, nebee emi halo tuir hanorin hotu-hotu mak ami hanorin ti'an baa emi. Nanis emi moos atu tuir nohuun.

5 Ami hakro'an, nebee Na'i Yesus babilan emi, nebee emi bele hetak hatene Na'i Maromak dadomin no hetak haterus susar, hanesan Kristus naterus susar.

Ema hotu-hotu musti serwisu, keta baruk teen

6 Mamaluk sia! Ha'u kodi Na'i Yesus naran, karuka nune'e: keta kahur ho baruk teen no tablaun sia. Tan sia la tuir amikaan knaninuk. 7 Emi hotu-hotu hatene, emi musti hola knaninuk hosi amikaan moris baa oras ami hein ho emi. Baa oras nia, emi haree du'uk ami la dala ida moos soe butan leet. 8 Mais ami serwisu susi rui loron-kalan, nebee ami la hatodan emi. Ami moos la dala ida simu loos haan nosi emi.

✡ **2:8** Yesaya 11:4 ✡ **2:9** Mateus 24:24

9 Tuir loos, ami ne'e, Na'i Maromak eman serwisu. Ami hoo beran atu husu hosi emi. Mais ami la ho'uk halo nunia, tan ami hakara hatudu knaninuk di'ak bodik emi, nebee emi halo tuir. 10 Hori hirak nia, ami moos haruka ha'ak, “Ema mak la serwisu, keta naa.”

11 Oras ne'e ami rona ti'an ha'ak, noo ema nosi emi mak tablaun no la no'uk serwisu. Sia nalau aan nodi kahur ema lian. 12 Ami hodi Na'i Yesus Kristus naran, foo hatene baa ema oin nunia sia, nebee sia nanawa tablaun. Di'ak liu, sia serwisu buka haan nodi kosar ween du'uk.

13 Mamaluk sia! Keta hanawa halo di'ak!

14 Hatadan di'a-di'ak ema mak la no'uk tuir saa mak ami hakerek ne'e. Keta hamalu ho sia, nebee sia moe aan. 15 Mais keta funu sia. Hasee sia di'a-di'ak, hanesan mamaluk du'uk.

Paulus narohan hakerek

16 Na'i Yesus, Na'i Dame. Ha'u kakro'an nebee, Nia natuun Niakaan dame baa emi nohuun. Nebee, Nia namutuk no emi nohuun.

17 Ha'u kakerek lia fuan tatakan ne'e sia, kodi ha'ukaan liman du'uk, nebee emi bele hatene ha'ak, hakerek ne'e tebe-tebes nosi ha'u. Iha ha'ukaan hakerek seluk sia, ha'u moos kalo nunia.

18 Nebee, itakaan Na'in Yesus Kristus natudu laran di'ak baa emi hotu-hotu.

Hakerek ne'e, narohan baa ne'e.
Paulus

1 Timotius
Paulus nakerek dala uluk bodik belun Timotius

Paulus foo tabe

1-2 Timotius mak di'ak!
Tabe nosi ha'u, Paulus. Ha'u ne'e Yesus Kristus klosan, tuir Na'i Maromak hakaran no Yesus Kristus hakaran. Ita haloon baa Yesus Kristus, tan Na'i Maromak sori nola ita nosi itakaan salan.

Timo! Tuir ha'u, o nu'u ha'ukaan oan du'uk, tan ha'u mak katudu dalan, to'o o fiar Kristus. Ha'u kamulak baa itakaan Ama Maromak no itakaan Na'in Yesus Kristus, nebee natudu laran di'ak nodi foo moris dame no manek baa o.✡

Sintidu baa ema mak nanorin kale'uk

3 Hori hirak nia, ita rua hamutuk iha kota Efesus. Oras ha'u atu kbaa rai Makedonia, ha'u kamaus o mein iha Efesus, tan noo ema balu mak nanorin ema sarani sia nodi hanorin kale'uk. Ha'u karuka o matuka mola ema mak nanorin kale'uk nia. 4 Sia soe butan leet nodi toe malu baa lia aikanoik bosok teen no lia husarbinan sia. Lia nunia soran ema dei, to'o sia la fiar baa Na'i Maromak.

5 Ha'u kfoo lia tate'an ne'e atu kanorin ema makfiar sia, nebee sia bele moris hadomi malu. Ita bele moris hadomi malu, kalo dadomin nia sai nosi itakaan neon moos, itakaan kakutak moon, no ita fiar tebe-tebes, la oin-kotuk. 6 Mais noo ema manorik balu mak sees nela ha'ukaan tate'an ne'e. Sia toe malu baa lia mak la noo folin. 7 Sia nalo aan nu'u ema mak matenek nanorin Ukun-badu Bei Musa, mais sia du'uk la natene Ukun-badu nia isin.

8 Ita hotu-hotu hatene Ukun-Badu nia, di'ak. Surak ita hala'ok tuir Na'i Maromak hakaran. 9 Na'i Maromak foo Ukun-Badu nia, lahoos bodik ema mak moris loos ti'an. Nia foo bodik ema mak sakar ukun, ema mak tokar lauk, ema mak se'i kotuk baa Maromak, ema mak nalo aat, ema mak la titu Maromak, ema mak naraik lia moon, ema mak no'o ema, no ema mak no'o inan-aman du'uk. 10 Nia moos foo Ukun-Badu nia bodik ema mak nalo lia kfo'er, mane mak toba no mane, feto mak toba no feto, ema mak nana'o ema nodi buka osan, ema mak tokar lauk, ema mak narai aan bosok, no ema hotu-hotu mak sakar hanorin loos. 11 Hanorin loos mai nosi Na'i Maromak Manfatin Di'ak mak Nia latan baa ha'u. Na'i Maromak nia, Beran Kaliuk. Etuk ita foti-hahaas Nia.

Paulus namulak nodi sera dodan baa Na'i Maromak

12 Ha'u kamulak kodi sera dodan baa itakaan Na'in Yesus Kristus, tan Nia fiar ha'u no nakbiit ha'u to'o bele kala'ok Niakaan serwisu. 13-14 Tuir loos, uluk ha'u lahoos nunia. Ha'u kakara kahonu Yesus naran kodi kasusar ema mak tuir Nia, to'o ha'u ktonan kadodok sia. Ha'u kalo aat nunia, tan sei la katene dauk itakaan Na'in Yesus Kristus, no sei la fiar dauk baa Nia. Mais Nia la nalu'a ha'u. Nia nadomi ha'u, to'o natudu laran di'ak baa ha'u. Nia fakar matak-malirin baa ha'u, to'o ha'u kbele fiar biit baa Nia, no kadomi ema hanesan Nia nadomi ha'u.✡

15 Noo ema mak dale na'ak, "Yesus Kristus mai raiklaran ne'e atu sori ema maksalan." Tebes! Nosi ema maksalan hotu-hotu, ha'u ne'e mak aat kaliuk. 16 Masik ha'u aat nunia moos, Na'i Maromak la kastikar ha'u, tan Nia nakara nalo ha'u baa knaninuk atu natudu na'ak, Yesus Kristus neon naruk baa ema aat nu'u ha'u ne'e. Hodi nunia, ema seluk sia moos bele fiar baa Nia no simu moris nima-nimak no Nia.

17 Tonu Na'i Maromak!

✡ **1:1-2** Kristus Klosan Lian 16:1 ✡ **1:13-14** Kristus Klosan Lian 8:3, 9:4-5

Nia mesan dei, mak Maromak.
La noo ida seluk!
Nia kaer ukun hori nima-nimak to'o nima-nimak.
Nia moris hori nima-nimak to'o nima-nimak.
Nia la natene mate.
Ema raiklaran la bele titu nola Nia.
Kneter no tonun hotu-hotu, sera baa Nia!
Kneter no mose hotu-hotu, latan baa Nia! Tebes.

18 Oa Timo! Ha'u katak lia ne'e sia baa o, nebee o mala'ok iha okaan serwisu. Lia ne'e sia tuir saa mak Maromak mako'an sia dale kedan kona baa o. Kalo o malo tuir mako'an sia lian malo moon, o hanesan sondadu mak natene natuda sakar a'aat. 19 Fiar metis baa Kristus. Daka okaan neon, nebee moon nohuun. Noo ema mak la rona siakaan neon ain botu, to'o nadodok siakaan fiar, hanesan roo sa'e tan fatuk moris. 20 Himeneus no Aleksander siakaan fiar, nunia ti'an! Tan baa nia, ha'u klatan sia baa diabu ulun, atu kanorin sia nebee keta nahaat Na'i Maromak naran.

2

Hamulak lala'ok

1 Oras ne'e, ha'u atu kahuu foo lia tate'an nune'e: Hamulak bodik ema hotu-hotu. Kalo emi se'i oin baa Na'i Maromak, hakro'an nebee Nia tulun ema susar sia. Hamulak hodi sera dodan baa Nia, tan Nia laran di'ak. 2 Hamulak bodik na'in no ulun sia. Hodi nunia, ita hotu-hotu bele moris mamatek no dame, tuir Na'i Maromak hakaran. Tan moris nunia, fatan bodik ema mak lo'u-sudur baa Nia. 3 Hamulak nunia moos kona baa Maromak neon. Nia, itakaan Maksorin 4 mak nakara sori ema hotu-hotu. Nia moos nakara ema hotu-hotu natene hanorin loos. Hanorin nia, nune'e:

5 Na'i Maromak, ida dei.
Ailalete moos, ida dei.
Ailalete nia, mak Yesus Kristus. Yesus Kristus mak nalo Na'i Maromak laran malirin baa ita ema raiklaran.
Yesus, ema raiklaran nodi aan.

6 Nia latan isin lolon atu sori ita nosi itakaan salan.

Maromak Niakaan oras to'o ti'an atu nalore hanorin nia baa ema hotu-hotu. 7 Tan baa nia, Nia boi nola ha'u kdadi klosan atu kbaa katak ema mak lahoos Yahudi sia iha fatin hotu-hotu, kodi kanorin sia nebee sia fiar baa Na'i Yesus no moris tuir dalan mak loos. Saa mak ha'u katak ne'e, tebes no loos.✡

8 Ha'u kakara nune'e: Kalo emi libur malu atu hamulak, emi musti di'a-di'ak ho malu. Keta hirus malu. Keta toe malu. Kalo foti liman atu hamulak, emikaan neon musti moos.

9-10 Nunia moos, feto sia. Ha'u kakara nebee sia nahulin isin lolon nalo fatan. Tau faru mak noo kneter. Sia keta natudu lisan nebee ema natutuk matan baa sia tan siakaan fuuk ilas oioik, lale, siakaan faru folin todan mak la noo kneter, lale, sia nafutar aan liu resik nodi meanmutin no morteen. Lia mak nalo feto kabaas, lahoos nunia. Lia mak nalo feto kabaas, mak ne'e: siakaan hahalok di'ak no siakaan neon moon. Lia nia mak fatan bodik feto mak lo'u-sudur baa Na'i Maromak.✡ 11 Kalo emi ema sarani libur malu atu rona hanorin, feto sia musti tuir ukun nodi rona hanorin nia di'a-di'ak. Sia keta mu-muun. 12 Tuir ha'u, la kona, kalo feto sia nasa'ek aan to'o ukun mane no nanorin mane. Di'ak liu, feto sia mamatek dei. 13 Tan Na'i Maromak nase'i uluk Adam, foin nase'i Efa.✡ 14 Lahoos Adam mak kona be'ur uluk nosi diabu ulun, mais feto. Nahuu hori oras nia, ema raiklaran nakur Na'i Maromak ukun.✡ 15 Masik nunia moos, feto bele netan moris, tan

✡ **2:7** 2 Timotius 1:11 ✡ **2:9-10** 1 Petrus 3:3 ✡ **2:13** Lia Uluk Fohon 2:7,21-22 ✡ **2:14** Lia Uluk Fohon 3:1-6

nahoris oan.* Surak sia fiar baa Yesus Kristus, sia moris nadomi malu, sia moris fatan bodik Kristus eman nodi neon moon.

3

Klala'ok boi ema sarani ulun

1 Noo ema mak dale na'ak, “Kalo ema ida nakara dadi ema sarani ulun, ema nia boi serwisu mak di'ak basuk.” Tebes. 2 Mais ema sarani ulun lala'ok musti nune'e: Nia naran morin. Nia moris moon no feen ida dei. Nia natene netu aan. Nia mamatek. Ema nakneter nia. Nia simu bainaka nodi laran maluak. Nia natene nanorin ema seluk. 3 Nia lahoos tua lanuk teen. Nia lahoos makta'e ema. Makonak liu basuk, kalo nia ema mak laran di'ak, mak nakara dame, no la rotus osan. 4 Nia musti bali uma kain du'uk. Niakaan oan musti nakneter no nanono baa nia. 5 Tan kalo ema la bele bali uma kain du'uk, oin nunabee bele bali Na'i Maromak eman sarani sia?

6 Kalo boi ulun, boi ema mak tuir Kristus kleur ti'an. Keta boi ema mak foin fiar. Tan ema oin nunia maus loko aan. Keta to'o Na'i Maromak deku nia, hanesan Na'i Maromak deku diabu ulun. 7 Ema seluk moos musti nakneter sarani ulun. Hodi nunia, nia la moe aan. Diabu ulun moos la bele fo'at naloti nia.✡

Ema sarani ulun sasi'an

8 Nunia moos ema sarani ulun sasi'an musti nune'e: Nia naran morin. Nia nanaan la karuak. Nia lahoos tua lanuk teen. Nia la naa sotir liu resik. 9 Nia neon moon. Nia kaer metin hanorin mak Na'i Maromak nalore ti'an baa ita ema makfiar sia. 10 Kalo emi atu boi ema sarani ulun sasi'an, leno di'a-di'ak uluk niakaan moris no niakaan serwisu. Kalo la noo sala, foin foti nia baa sarani ulun sasi'an.

11 Ema sasi'an feen* moos musti moris fatan no di'ak. Musti moris la nahaat ema naran. Musti netu aan. Musti ema fiar nia.

12 Sasi'an mane musti moris moon no feen ida dei. Musti natene bali uma kain du'uk. Musti naliku oan sia. 13 Kalo sarani ulun sasi'an naliku ema sarani di'a-di'ak, nanis ema hetak nakneter nia. Nia moos hetak naberan aan katak nosi niakaan fiar baa Yesus Kristus.

Lia tatuur nosi itakaan fiar

14-15 Timo! Ha'u kaloon, la kleur ona, ha'u kbele ma'i karee o. Mais kalo noo sasenin, ha'ukaan hakerek ne'e bele to'o uluk baa o. Kakerek ne'e atu foo katene baa o nosi lia Na'i Maromak ema uma laran siakaan moris lala'ok. Keta malu'a ma'ak, Na'i Maromak mak sia fiar nia, Maromak mak moris. Sia hanesan uma mak noo tatuur no kakuluk biit, mak tane Na'i Maromak hanorin loos.

16 Na'i Maromak loke ti'an lia funin boot nosi itakaan fiar. Itakaan fiar tatuur nia, nune'e:

Kristus namaan aan mai iha raiklaran ne'e,
nola ema raiklaran ilas hanesan ita.
Maromak Kmalar dadi saksiin na'ak,
Yesus ne'e, Ema Moon.
Maromak Niakaan makbukar lale'an sia naree Nia ti'an.
Niakaan Lia keke lema ti'an, to'o baa ema iha fatin hotu-hotu.
Iha rai hotu-hotu ema fiar Nia ti'an.
Na'i Maromak foti sa'e Nia baa lale'an, hotu Nia nabesi aan iha fatin kneter.
Itakaan fiar tatuur mak nia.

4

Sintidu baa ema mak nanorin kale'uk

---

* **2:15** Ema matenek lia Hakerek Moon na'ak ‘feto bele netan moris tan nahoris oan’ noo lia isin hira mak ne'e: 1) Noo Oan ida, mak Yesus. Nia buka dalan nebee ema hotu-hotu bele netan moris. 2) Efa mak kona be'ur to'o nalo sala, mais nia moos dadi bei uluk bodik ema raiklaran hotu-hotu. 3) Feto mak moris fatan la mate baa oras nahoris (mais lia isin ne'e la biit). ✡ **3:7** Titus 1:6-9 * **3:11** Lia fuan Yunani iha ne'e, noo lia isin tolu: 1) “ema sasi'an feen”, 2) “feto” (feto hotu-hotu) no 3) sasi'an feto.

1 Oras ne'e, Maromak Kmalar
katak malorek ti'an na'ak, nosi
ikus ema sarani balu atu dudu
itakaan fiar. Hotu sia tuir kukun
mak be'ur ema raiklaran, to'o sia
la'o sala no tuir diabu hanorin.
2 Ema mak nanorin nunia, dale
seluk, nalo seluk. Sia huun tolek
teen no neon tomak. 3 Sia nanorin
na'ak, ema keta hola malu. Sia
moos naluli hahaak oi-oik. Tuir
loos, Na'i Maromak nase'i hahaak,
nebee ita mak fiar baa Kristus
no hatene hanorin loos, bele haa
hodi sera dodan baa Nia. 4 Hotu-
hotu mak Na'i Maromak nase'i
nia, di'ak. Keta haluli oi-oik. Simu
dei hodi hamulak sera dodan baa
Nia. 5 Tan Maromak Manfatin no
itakaan hamulak, naloos hahaak
hotu-hotu.

Yesus Kristus eman serwisu mak di'ak

6 Timo! Foo matene lia ne'e
sia hotu-hotu baa mamaluk mak-
fiar sia. Kalo o malo nunia, o
dadi Yesus Kristus eman serwisu
mak di'ak. Maromak Manfatin
natudu dalan baa ita, nebee ita
bele fiar baa Nia. Manfatin nia
moos nalore hanorin mak loos
no hanorin mak kale'uk. Tan lia
nia, o musti kaer metin Manfatin
nia hanesan haan mak nakbiit
okaan isin. 7 Keta soe haat leet
hodi dale karin mak la kona baa
Na'i Maromak neon. Keta hanono
ferik lekan dalen mak la noo huun
dikin. Di'ak liu, bali isin lolon,
nebee moris di'ak tuir Na'i Maro-
mak beer.

8 Hatoman aan hakbiit itakaan
isin, ne'e di'ak,
mais folin oan ida dei.
Hatoman aan moris tuir Na'i
Maromak beer,
ne'e mak folin kaliuk.
Folin nia
lahoos baa moris raiklaran
oras ne'e dei,
mais to'o no moris ikus
baa.

9 Tebes! Lia ne'e sia, tebes
no loos! Rai baa neon, nebee
keta malu'a. 10 Ita haloon baa
Maromak mak moris. Nia, mak-
sorin bodik ema hotu-hotu, kaliuk
bodik ita makfiar. Etuk, ita ser-
wisu harui aan maka'as bodik
Nia.

11 Timo, manorin lia ne'e sia
hotu-hotu modi maruka ema
nala'ok tuir. 12 Keta foo leet baa
ema naraik o, tan o sei nurak.
O musti dadi knaninuk bodik
ema makfiar sia, nebee sia tuir
okaan dale, okaan hahalok, okaan
lala'ok hadomi ema, okaan fiar
baa Yesus Kristus, no okaan moris
moon. 13 Oras emi sei hein ha'u
kmai, keta malu'a leno Hakerek
Moon bodik ema makfiar sia.
Makbiit sia modi manorin sia di'a-
di'ak.

14 Mala'ok di'a-di'ak okaan ba-
belen mak Na'i Maromak foo baa
o, baa oras ema sarani ulun sia
namulak nodi nasa'e liman baa o
ulun. Baa oras nia, sia nato'o Na'i
Maromak lia mamenon kona baa
okaan moris no okaan serwisu.
15 O musti madinas mala'ok lia nia
sia! Nebee ema hotu-hotu bele na-
ree okaan moris no okaan serwisu
mak hetak di'ak. 16 Daka aan,
nebee o moris loos no manorin
loos nohuun. Kalo o moris nunia,
Na'i Maromak atu loke dalan baa
o mo ema sia mak nanono baa o.
Hodi nunia, emi bele moris nima-
nimak ho Na'i Maromak.

5

Klala'ok haliku ema sarani sia

1 Timo! Keta de'an katuas sia
modi maka'as. Mais dale baa sia
modi kneter, hanesan o dale baa
o aman du'uk. Foo babiit baa
mane nurak sia, hanesan mane
malun du'uk. 2 Dale baa ferik sia,
hanesan dale baa o inan du'uk.
Dale baa feto nurak sia, hanesan
dale baa o feton du'uk. Okaan
neon musti moos baa sia.

Lia feto faluk

3-5 Ema sarani musti tulun feto
faluk mak ema lalek. Mais feto
faluk mak noo oan no bein oan,
oan no bein oan sia mak musti
naliku feto faluk nia. O musti
manorin ema sarani sia, nebee
sia natene selu siakaan feto faluk
kolen. Tan hahalok nunia, kona
baa Na'i Maromak neon. Mais

feto faluk ema lalek, la noo ema naliku. Loron-kalan nia naloon loos baa Na'i Maromak nodi nusu tulun baa Nia dei. Feto faluk oin nunia, ema sarani sia musti naliku.

6 Mais feto faluk mak moris nafurak aan, masik nia sei moris moos, nia la noo folin.

7 Manorin lia nia sia hotu-hotu baa ema sarani sia, nebee ema seluk la dale nahaat siakaan naran.

8 Kalo ema ida la no'uk naliku familin du'uk, kaliuk ema uma laran du'uk, nia soe lakon niakaan fiar baa Na'i Maromak. Ema nia aat liu tan ema mak la natene Maromak.

9 Kalo boi feto faluk atu dadi sarani ulun sasi'an, niakaan lala'ok musti nune'e: niakaan otas la bele tuun nosi tinan neen nulu. Uluk, nia moris loos no la'en ida dei. 10 Ema natene nia laran di'ak. Nia naliku oan sia di'a-di'ak. Nia laran maluak. Nia tulun makfiar sia nodi serwisu ki'ik sia. Nia nakara tulun ema susar. Nia nodi liman rua tulun bei-beik ema mak nalo lia di'ak.

11 Keta boi feto faluk nurak atu dadi sarani ulun sasi'an. Keta to'o sia nakara noo la'en tenik. Hodi nunia, sia la noo leet naliku ema sarani. 12 Tan sia la noo leet nunia, sia nahaat siakaan mamenon mak uluk sia nameno iha Na'i Maromak oin. Ema moos atu nasalak sia. 13 Keta to'o sia nahuu baruk, hotu nalau aan tama-sai uma, dale nahaat ema naran. Aat liu tenik, kalo sia baa kahur ema seluk lian, no dale lia mak la makonak. 14 Di'ak liu, feto faluk nurak sia noo la'en tenik ona, nebee nahoris oan no naliku uma kain du'uk. Hodi nunia, ema mak funu ita, la netan lia krarain atu nadois itakaan naran. 15 Tuir loos, noo feto faluk nurak balu mak la'o sala dalan, tuir diabu ulun dalan.

16 Bodik feto makfiar sia, kalo noo feto faluk, sia mak musti naliku feto faluk nia. Keta habusik ema sarani seluk mak naliku. Hodi nunia, ema sarani seluk bele naliku feto faluk ema lalek sia.

Lia ema sarani ulun

17 Ema musti hakneter ema sarani ulun mak naliku di'a-di'ak hutun sarani. Kaliuk, ulun mak narui aan nalore Maromak Manfatin, no ulun mak manorik. 18 Hakerek Moon na'ak, “Kalo hodi karau sama hare, keta hatoos nunun nebee bele naa.” Hakerek Moon moos na'ak, “Ema mak serwisu fatan netan kansera.”✡

19 Kalo ema tula sala baa sarani ulun, keta simu nunia dei! Musti noo saksiin na'in rua-tolu lian manesak, foin tetu lia nia.✡ 20 Tetu hotu ti'an, kalo ulun nia sala, de'an nia. Kalo nia sei nalo sala nunia bei-beik, de'an tenik nia iha hutun sarani oin. Hodi nunia, ema rumak sia la tuir niakaan lala'ok la makonak nia.

21 Mato'o lia lala'ok ne'e baa ema sarani sia. Keta fihir oin no keta kli'is. Na'i Maromak no Yesus Kristus dadi saksiin na'ak, oras ne'e ha'u karuka o ti'an atu mato'o lia lala'ok ne'e. Makbukar lale'an mak Na'i Maromak boi ti'an moos, dadi saksiin.

22 Keta lai-lais foti sarani ulun. Leno uluk niakaan moris. Kalo ema foti ulun mak la moon, hotu nia nalo sala, ema mak foti ulun nia moos, natiu nola sala nia. Tan lia nia, o musti daka aan nebee moris moon.

23 Ha'u krona o kabun moras bei-beik. Di'ak liu, kahur wee no anggor ween oan ida, malo baa aitahan. Keta memu wee moon dei.

24 Manoin! Ema balu salan malorek ti'an. Masik sia la to'o dauk makotu lia oin, ema hotu-hotu natene siakaan salan ti'an. Mais balu tenik salan, kleu-leur foin naksain. 25 Nunia moos, ema mak nalo lia di'ak sia. Ema balu nalo lia di'ak mak naksain kedas. Balu tenik nalo lia di'ak, mak sei la naksain dauk. Mais kleu-leur, lia di'ak nia moos nanis naksain.

✡ **5:18** Hanoin Hikar Dalan Moris 25:4; Mateus 10:10; Lukas 10:7 ✡ **5:19** Hanoin Hikar Dalan Moris 17:6, 19:15

6

Lia ata no na'in

1 Ata mak fiar baa Na'i Yesus
musti nakneter na'in. Hodi nunia,
ema seluk la netan lia krarain atu
dale nahaat Na'i Maromak naran
no itakaan hanorin. 2a Na'in mak
fiar baa Na'i Yesus, niakaan ata
sia musti nakneter nia bei-beik,
masik sia hotu-hotu manesak iha
Na'i Maromak oin. Ata sia musti
naliku na'in nia di'ak liu tenik, tan
sia hotu-hotu fiar bele-bele baa
Kristus. Sia hotu-hotu moos musti
moris nadomi malu.

Ema mak nanorin kale'uk no ema mak rotus osan

2b Timo! Manorin lia ne'e
sia hotu-hotu modi makbiit ema
sarani sia, nebee sia nalo tuir.
3 Itakaan hanorin loos ne'e, dadi
tatuur baa moris dalan mak tuir
Na'i Maromak hakaran hotu-hotu.
Ema mak nanorin seluk, dudu
sees Na'i Yesus Kristus hanorin
loos. 4 Sia loko aan, mais mamuk!
Sia toe mamuk. Siakaan hahalok
nunia nalo ema hirus malu, ema
nakaat malu, ema dale nahaat
ema seluk naran, no ema naneo
aat baa ema seluk. 5 Sia tokar lauk
bei-beik. Siakaan kakutak dois.
Sia la titu lia loos. Sia naneo sala
na'ak, kalo sia madinas tuir Na'i
Maromak hakaran, sia bele soi.
6 Tebes! Kalo ita moris tuir
Na'i Maromak hakaran hodi ho-
ran to'o no saa mak iha, ita hetan
sotir boot hanesan ema maksoin.
7 Oras ita moris, ita mai mamuk.
Oras ita mate, ita moos fila ma-
muk. 8 Surak, noo haan no tais,
to'o ti'an!
9 Ema mak nakara soi, maus
kona sokur, to'o monu baa
kuak oi-oik, tan naneo soi dei.
Hanoin oin nunia nahoris dinu
no nadodok moris. 10 A'aat oi-oik
moris tan ema rotus osan. Ema
balu nabu'a osan nunia, to'o sia
sees nela siakaan fiar mak loos no
nadodok siakaan moris du'uk.

Kaer metin hanorin mak o simu ti'an

11 Timo! O ne'e, Na'i Maro-
mak niakaan. Tan baa nia, o
musti moris nune'e: Moris moon,
dook mosi lia aat hotu-hotu. Tuir
Na'i Maromak hakaran hotu-hotu.
Fiar baa Yesus Kristus bei-beik.
Madomi ema hotu-hotu. Materus
aan mo susar. Moris furak mo
ema hotu-hotu. 12 Marui aan tebe-
tebes atu mala'ok hanorin hotu-
hotu mak ita fiar. Na'i Maromak
foo moris nima-nimak baa o ti'an.
O katak sain ti'an okaan fiar nunia
iha ema lear oin. Dadi kaer metin
moris nima-nimak nia. 13-14 Oras
ne'e, ha'u kusu o mamate menon
ma'ak, o tuir Na'i Yesus ukun
hotu-hotu. Keta makur ukun
ida moos, nebee ema la netan
okaan salan. Tuir tebe-tebes, to'o
loron itakaan Na'i Yesus Kristus
namaan aan mai nikar. Ha'u
kusu o mamate menon nunia iha
Na'i Maromak oin. Tan Nia mak
foo kmalar bodik makmoris hotu-
hotu. Ha'u kusu o moos mamate
menon nia iha Yesus Kristus oin.
Tan Nia moos katak lia loos iha
Gubernur Pontius Pilatus oin.✡
15 Na'i Yesus boot kaliuk, beran
kaliuk!
Na'in baa na'in hotu-hotu.
Ulun baa ulun hotu-hotu.
To'o niakaan oras,
lia ne'e sia hotu-hotu naksain.
16 Nia mesan mak la mate.
Nia moris iha kroman mak
ema raiklaran la bele terus.
La noo ema raiklaran ida
kois mak bele titu nola
Nia.
Sera kneter hotu-hotu baa Nia
nima-nimak!
Nia kaer beran hotu-hotu iha
liman nima-nimak!
Nunia tebes!

Lia ema maksoin

17 Timo, katak baa maksoin
raiklaran ne'e ma'ak, keta loko
aan no keta hakrai aan baa sasoin.
Tan sasoin hotu-hotu atu lakon
mohu. Di'ak liu, hakrai aan baa
Na'i Maromak mak moris. Tan
Nia mak fakar tuun hotu-hotu
bodik ita, nebee ita bele horan
moris furak. 18 Katak baa sia
nebee sia nodi sasoin nalo lia
di'ak. Nebee, sia madinas natudu
hahalok di'ak. Nebee, sia laran
maluak baa ema. Nebee, sia fa'e

✡ **6:13-14** Yohanis 18:37

matak-malirin mak Na'i Maromak
foo baa sia. 19 Hodi nunia, sia
nariik moris mak folin, tan sia
babilan kedan bodik moris baa
awan-wainrua.

Paulus narohan hakerek

20-21 Timo! Daka di'a-di'ak Man-
fatin hotu-hotu mak Na'i Maro-
mak rai baa o. Ema balu naneo
na'ak sia mesan mak matenek.
Mais siakaan ‘matenek’ nia, la
noo tatuur, tan sia fiar hanorin
kale'uk. Keta manesa lia fuan mo
sia. Keta kahur ho bosok teen
sia. Keta dale lia mak la tuir Na'i
Maromak beer.

Ha'u kakro'an nebee, Na'i
Maromak natudu laran di'ak baa
o.

Nunia dei.

Dame,

Paulus

2 Timotius
Paulus nakerek dala rua bodik belun Timotius

Paulus foo tabe

1-2 Timotius mak di'ak!
Hakerek ne'e nosi ha'u, Paulus. Na'i Maromak du'uk mak boi ha'u kdadi Yesus Kristus klosan. Sia solok ha'u kbaa katak lia moris mak Na'i Maromak nameno ti'an bodik makfiar Yesus Kristus.

Timo! Tuir ha'u, o nu'u ha'ukaan oan du'uk. Tan lia nia, ha'u kamulak nebee, itakaan Ama Maromak no itakaan Na'in Yesus Kristus, nadomi o, natudu laran di'ak baa o, no foo moris dame baa o.✡

Paulus namulak nodi sera dodan baa Na'i Maromak

3 Loron-kalan ha'u kamulak bodik o. Ha'u ksera dodan baa Na'i Maromak nohuun, tan o tuir Nia bei-beik. Ha'u kaliku Nia kodi neon moon, manesak no ha'ukaan bei uluk sia naliku Nia. 4 Ha'u ksei kanoin o luun turu, baa oras ita rua fa'e malu. Tan baa nia, kalo ha'u kasoru kikar o, ha'u neon di'ak.

5 Ha'u kanoin oras o mahuu fiar tebe-tebes baa Na'i Yesus. Okaan fiar nunia nahabut kedan uluk baa o bein Luisa neon no o inan Eunike neon. Oras ne'e ha'u katene ka'ak, siakaan fiar nia moos moris iha okaan neon.✡

Paulus nusu Timotius nala'ok babelen mak Na'i Maromak foo baa nia

6 Uluk, baa oras ha'u krai liman baa o ulun kodi kamulak bodik o, Na'i Maromak natuun babelen nebee o bele serwisu bodik Nia. Tan baa nia, oras ne'e ha'u kusu nebee kakehe malaka okaan babelen nia. 7 Na'i Maromak la foo Niakaan Kmalar baa ita atu moris ta'uk teen. Lale! Nia foo Niakaan Kmalar baa ita nebee ita bele haberan aan, bele hadomi malu, no bele hetu aan. 8 Tan baa nia, keta moe aan katak lia nosi itakaan Na'in Yesus Kristus. O moos keta moe, tan ha'u ne'e ema bui. Tuir loos, ha'u ktama bui ne'e tan ha'u kaliku Nia. Kalo o baa katak Niakaan Manfatin Di'ak, o musti madi'a aan atu matiu susar nu'u ha'u. Mais baa oras o metan susar nunia, Na'i Maromak nanis nakbiit o.

9 Na'i Maromak sori nola ita nosi itakaan salan,
no boi nola ita dadi Niakaan ema moon.
Masik ita la halo sa-saa moos, ita bele simu Niakaan dadi'ak nia.
Na'i Maromak sei la nase'i raik-laran dauk, Nia nakotu ti'an atu solok Yesus Kristus mai,
nebee natudu laran di'ak nodi sori ita.
10 Oras ne'e, Yesus Kristus mai ti'an, atu nato'o Na'i Maromak lia kakotun nia.
Kalo ema fiar baa Na'i Yesus, nia la mate dodok ona, mais netan moris nima-nimak no Na'i Maromak.
Lia ne'e, Manfatin Di'ak mak keke lema rai.

11 Tan Manfatin Di'ak nia, Na'i Maromak foti ha'u kdadi baa Yesus Kristus klosan atu katak no kanorin ema.✡ 12 Oras ne'e, ha'u ktama bui ti'an tan Manfatin nia. Mais ha'u la kmoe! Tan ha'u katene see mak ha'u kfiar baa ne'e, Na'i Yesus du'uk. Nia mak rai serwisu ne'e baa ha'u, nodi foo babelen nebee ha'u kbele kala'ok to'o Nia mai nikar. 13 O musti tuir knaninuk moris nosi hanorin loos mak ha'u katudu baa o. Kalo o fiar bei-beik, modi madomi ema hotu-hotu, ne'e na'ak, o talin malu ti'an mo Yesus Kristus. 14 Na'i Maromak foo sasoin ida mak folin kaliuk baa o ti'an. Sasoin nia, mak hanorin loos. Bali sasoin nia di'a-di'ak. Musu Kmalar Lulik mak moris iha itakaan neon, nebee Nia tulun o atu matene bali sasoin nia.

Onesiforus tulun Paulus iha bui

✡ **1:1-2** Kristus Klosan Lian 16:1 ✡ **1:5** Kristus Klosan Lian 16:1 ✡ **1:11** 1 Timotius 2:7

15 Timo! O matene Figelus no
Hermogenes no ema seluk nosi
rai Asia ka?* Sia se'i kotuk baa
ha'u ti'an. 16-18 Mais Onesiforus
lale. O matene baa oras ha'u ksei
iha kota Efesus, nia tulun ha'u
bei-beik. Oras ne'e, nia iha kota
Roma ti'an. Oras nia to'o mai, nia
nasirin fatin hotu-hotu buka ha'u,
foin nia netan ha'u iha bui laran.
Mais nia la moe. Nia mai naree
ha'u bei-beik atu nakbiit ha'ukaan
neon.

Tan lia nia, ha'u kamulak kodi
kakro'an, nebee Na'i Maromak
natudu laran di'ak baa Onesiforus
no familin hotu-hotu. Nebee, baa
oras rai falu fila Na'i Maromak
nakotu ema raiklaran lian, Nia
moos nakotu lia di'ak bodik One-
siforus sia.

2

Ema maktuir Kristus musti moris hanesan sondadu mak tuir ulun bei-beik

1 Oa Timo mak ha'u kadomi!
Tan Yesus Kristus laran di'ak, Nia
nadi'a aan nakbiit o. Dadi o musti
makara, tan o talin malu mo Nia
ti'an. 2 Uluk, ha'u kanorin o lia
Na'i Maromak dalan loos iha ema
lear oin. Oras ne'e, ha'u kusu
nebee lia hotu-hotu mak o rona
mosi ha'u nia, o baa manorin
mikar baa ema mak o bele fiar.
Hotu, ema nia sia musti bele baa
nanorin natutan nunia baa ema
seluk tenik.

3 Ita hotu-hotu ne'e, Yesus Kris-
tus sondadun. O musti madi'a
aan matiu susar bele-bele mo Nia.
4 Sondadu mak nala'ok niakaan
serwisu di'a-di'ak, la kahur no ser-
wisu seluk. Nodi nunia, niakaan
lisan kona baa niakaan ulun neon.

5 Hola lia hatetek seluk hosi lia
halai sita malu. Kalo ema nalai
sita malu, musti nalai tuir ukun.
Kalo lale, nia nanis sai! Nunia
moos, kalo hala'ok Na'i Maromak
serwisu. Musti hala'ok tuir ukun.

6 Haree baa ema mak nalo to'os.
Nia serwisu susi ruin iha to'os.
Tan lia nia, nia mak netan uluk
to'os isin. 7 Hanoin di'a-di'ak lia
hatetek nia sia, nebee Na'i Maro-
mak nalore lia isin baa o.

8 Hanoin di'a-di'ak Yesus Kris-
tus. Nia, na'i Daud husar-binan.
Nia mate, mais Na'i Maromak
nalo Nia moris nikar. Lia nia,
Manfatin Di'ak mak ha'u kbaa
katak iha fatin hotu-hotu. 9 Tan
ha'u kala'ok serwisu nia, ha'u
ketan susar, to'o ema neti ha'u
nodi besi talik, hanesan ha'u ne'e,
ema aat. Masik nunia moos, sia
la bele saseni Maromak Manfatin.
10 Tan baa nia, ha'u kadi'a aan
katiu susar oi-oik. Surak Na'i
Maromak eman mak Nia boi ti'an
sia, bele netan moris. Nosi ikus
Nia atu foti-nahaas sia, tan sia
Yesus Kristus eman. 11 Lia fuan
ne'e sia, tebes no loos:

"Kalo ita simu mate tan tuir Kris-
tus,
ita moos moris ho Kristus.
12 Kalo ita terus aan,
ita kaer ukun ho Nia.
Kalo ita heli Nia,
Nia moos neli ita.✡
13 Masik ita la loos,
Nia loos nohuun,
tan saa mak Nia dale, Nia
nanis nalo."

Ema serwisu mak Na'i Maromak mose

14 Timo! Foo matene baa mak-
fiar sia, nebee sia keta nalu'a
lia ne'e sia. Maruka sia modi
Na'i Maromak naran, nebee sia
nanawa toe nosi lia mak la noo
folin. Hahalok nunia nahaat ema
mak rona neon. 15 Marui aan
dadi Na'i Maromak eman serwisu
mak fatan Nia mose. Manorin
malo loos Niakaan Manfatin, tan
Manfatin nia tebes no loos. O
serwisu di'ak nunia, o lalika moe.
16 Madook aan mosi lia fuan mak
la noo huun-dikin, no lia fuan
mak la nakneter Na'i Maromak.
Tan lia fuan nunia hetak na-
haat ema wa'in, 17 nu'u kanek
aat nakrabat. Himeneus no File-
tus siakaan lia fuan, nunia na-
nis. 18 Sia rua nanorin kale'uk
na'ak, Na'i Maromak oras nalo

* **1:15** Rai Asia nia, oras ne'e dadi baa rai Turki loromonu. ✡ **2:12** Mateus 10:33; Lukas 12:9

ema mak mate ti'an moris nikar, siku liu ti'an. Sia naksees ti'an nosi hanorin loos, to'o nahaat ema balu siakaan fiar.

19 Masik nunia moos, Maromak Manfatin nafati, hanesan lia tatuur mak la kakoen. Iha Manfatin nia noo hakerek na'ak, “Na'i Maromak natene Niakaan ema sia.” Noo hakerek tenik na'ak, “Ema mak lo'u-sudur baa Na'i Maromak, musti nakdook aan nosi a'aat.”✡

20-21 Iha ema maksoin uman, noo baho'ak oi-oik. Noo baho'ak kabaas nosi mean no mutin, no baho'ak mak tau loron-loron nosi ai no rai mean. Oras noo dahur boot, uma na'in neon boot tau baho'ak kabaas nia sia. Mais nia moe aan tau baho'ak loron-loron nia sia iha ema lear oin. Nunia moos ita. Kalo ita hadook aan hosi a'aat, ita nu'u baho'ak kabaas nia sia. Uma na'in nakara nodi ita, tan ita hoo folin atu halo serwisu di'ak bodik nia.

22 Ema nurak sia maus beer aat. Mais Timo, o keta nunia. O musti daka aan di'a-di'ak, nebee keta tuir sia nunia. Malo lia di'ak bei-beik. Fiar bei-beik baa Na'i Maromak. Moris madomi malu, dame malu mo ema hotu-hotu. Ema mak fiar baa Na'i Maromak, neon moon, no nalo lia di'ak bei-beik. Timo, o musti moris nunia! 23 Keta kahur lia modi toe malu baa lia mak la folin. Tan lia nunia sia soran ema dei. 24 Ema mak toe malu la fatan dadi Na'i Maromak eman serwisu. Tan Niakaan eman serwisu musti di'a-di'ak no ema hotu-hotu, musti natene nanorin ema, no natene netu aan baa ema seluk. 25 Sia moos musti dale mamamar no ema mak sakar sia. Hodi nunia, see mak natene? Na'i Maromak bele filas ema mak sakar neon to'o sia nalo neon aat, no simu hanorin loos. 26 Hodi nunia, siakaan kakutak bele moon nikar, to'o sia nakbois sai nosi diabu ulun mak uluk kesi sia.

3

Ema aat sia baa oras rai atu falu fila

1 Timo! Oras rai falu fila kre'is mai ona, susar wa'in moos atu naksain. Tan lia nia, ha'u katak kedan lia ne'e baa o. 2 Oras nia to'o mai, ema nadomi aan du'uk dei. Sia rotus osan. Sia loko aan. Sia titu naraik ema. Sia dale lia aat. Sia la rona inan-aman. Sia la natene sera dodan. Sia notar lalek. Sia hirus lia Maromak. 3 Sia la noo dadomin. Sia la no'uk dame malu. Sia dale nahaat ema naran. Sia la netu aan. Sia lisan aat. Sia la nakara lia di'ak. 4 Sia beer fa'an mamaluk. Sia la naneo naruk. Sia nalo aan matenek. Sia la tuir Na'i Maromak beer, mais tuir siakaan beer du'uk. 5 Sia nalo aan moon, mais mamuk, tan Na'i Maromak beran la noo iha siakaan neon. Timo, o keta kre'is baa ema nunia sia.

6 Ema nunia sia, tama ema uman atu bosok nola feto neon mamar mak maus kona sokur. Feto oin nunia sia, natiu sala wa'in, tan sia tuir siakaan beer aat. 7 Kalo sia rona na'ak ema nanorin lia foun iha nabee, sia moos tuir kedas. Sia nalo ruaruan nunia, mais sia sei la natene hanorin nabee mak loos no nabee mak kale'uk. 8 Timo! O sei manoin lia uluk nosi Yanes no Yamres ka, lale?* Baa oras nia, sia rua sakar Bei Musa. Ema manorik bosok teen sia, siakaan hahalok moos nunia. Sia sakar hanorin loos. Siakaan kakutak aat ti'an, no siakaan fiar moos dodok. 9 Mais sia la bele terus. Kleu-leur ema hotu-hotu atu natene siakaan lisan! Hanesan uluk ema moos natene Yanes no Yamres lisan.

Kaer metin hanorin mak o simu ti'an

10 Timo! O musti tuir ha'ukaan knaninuk. O matene ti'an hotu-hotu mak ha'u kanorin. O moos matene ti'an ha'ukaan lala'ok, ha'ukaan hakara, no

✡ **2:19** Sura Renu Isra'el 16:5 * **3:8** Naran ‘Yanes no Yamres’ la iha Hakerek Moon Mamenon Tuan. Mais ema matenek Hakerek Moon balu na'ak, arumak sia rua nia, ema matenek nosi Mesir mak sakar Musa baa oras nia atu lituk ema Isra'el sai nosi Mesir. Leno lia nia iha hakerek Sai Hosi Mesir 7:11.

ha'ukaan fiar. O du'uk maree ti'an ha'ukaan neon naruk no ha'ukaan dadomin baa ema. O matene oin nunabee ha'u kariik metin baa lia hotu-hotu. 11 O moos matene, ema ta'e nakdiuk ha'u, no nasusar ha'u oi-oik iha kota Antiokia, kota Ikonium, no kota Listra. Mais Na'i Maromak nasai ha'u nosi lia nia sia hotu-hotu.✡ 12 Tebes! Ema hotu-hotu mak fiar baa Yesus Kristus, no nakara moris moos tuir Na'i Maromak hakaran, nanis ema nasusar sia. 13 Hanoin! Ema aat no tolek teen sia hetak tu'an aat. Sia be'ur ema, mais sia moos kona be'ur.

14 Tan baa nia, o musti kaer metin hanorin mak o simu ti'an. No tuir bei-beik saa mak o fiar. Tan nia mak loos. O matene tebes, see mak nanorin o, to'o o bele fiar baa sia. 15 Hori o sei ki'ik, ema nanorin Na'i Maromak Hakerek Moon baa o. Nosi Hakerek nia o bele matene dalan atu metan moris, tan fiar baa Yesus Kristus. 16 Lia hotu-hotu iha Hakerek Moon, Na'i Maromak du'uk mak natuun baa Niakaan ema makerek sia. Hakerek nia folin mak ne'e: Ita hodi hanorin ema lia mak loos. Ita hodi hatudu ema salan. Ita hodi dada hikar ema baa dalan loos. Ita hodi hanorin ema atu moris sura loron tuir Na'i Maromak beer. 17 Nodi nunia, Hakerek Moon nia, nalo nato'o Na'i Maromak eman sia, nebee sia bele nalo serwisu di'ak hotu-hotu.

4

Baa katak Na'i Maromak Manfatin

1-2 Loron ikus, oras Yesus Kristus namaan aan mai nikar raiklaran ne'e, nia atu kaer ukun hanesan na'in. Ema mak moris no ema mak mate ti'an sia bele-bele nasoru Nia, nebee Nia tetu siakaan moris. Tan baa nia, ha'u kusu baa o iha Na'i Maromak oin no Yesus Kristus oin, nebee o baa katak Manfatin Di'ak baa ema. Madi'a aan nohuun baa oras nabee dei. Matudu ema salan, surak modi neon naruk. Makbiit ema neon, modi hanorin loos.

3 Awan-wainrua, ema la no'uk rona tenik hanorin loos. Sia atu libur nola ema mak nanorin sia tuir siakaan hakara dei. 4 Sia sulan tilun baa hanorin loos, mais sia ta'an tilun baa aikanoik bosok teen.

5 Masik nunia moos, o musti mamatek dei. Mariik metin iha susar laran. Baa katak Manfatin Di'ak baa ema, nebee sia simu Yesus Kristus. Maliku ema modi neon no laran, to'o serwisu mohu. Keta manawa baa klaran.

6 Lalika manoin ha'u, tan oras ha'u kmate, kre'is ona. Ha'u ne'e, nu'u hemu fatik mak atu mamuk ona.* 7 Ha'u kalai sita di'a-di'ak, to'o kladik ti'an, tan tuir bei-beik Yesus Kristus. 8 Oras ne'e, ha'u ksei kein simu fafa'ek mak itakaan Na'in rai nela bodik ema mak moris loos. Nia atu tetu ema hotu-hotu moris nodi moon. To'o niakaan oras, nanis Nia latan fafa'ek nia baa ha'u. Mais lahoos baa ha'u kmesan dei. Nia moos latan baa ema hotu-hotu mak nadomi Nia, no nein Niakaan mamain.

Paulus nameno nela lia oi-oik

9 Timo! Mai lai-lais maree ha'u lai! 10 Oras ne'e, ha'u kmesan dei. Kreskes baa rai Galatia ti'an. Titus baa rai Dalmatia ti'an. Demas nakara buka kabaas no furak iha raiklaran dei, dadi nia la'o nela ha'u ti'an baa kota Tesalonika.✡ 11 Hela mesan Lukas mak no ha'u. Buka mola Markus, nebee emi rua mai bele-bele. Tan nia bele tulun ha'u oi-oik.✡ 12 Ha'u ksolok Tikikus baa kota Efesus ti'an.✡ 13 Kalo o mai,

✡ **3:11** Kristus Klosan Lian 13:14-52, 14:1-7,8-20 * **4:6** Baa oras ema Yahudi sia nalo sera iha Uma Hamulak Huun, noo sera oik ida, ne'e mak musti fui anggor ween baa sera fatin leten. Iha lia tohar ne'e, Paulus foo lia tate'an na'ak, niakaan moris hanesan anggor ween mak atu nakduar mohu ona dadi sera baa Na'i Maromak. ✡ **4:10** Kolose 4:14; Filemon 24; 2 Korintus 8:23; Galatia 2:3; Titus 1:4 ✡ **4:11** Kolose 4:14; Filemon 24; Kristus Klosan Lian 12:12,25, 13:13, 15:37-39; Kolose 4:10 ✡ **4:12** Kristus Klosan Lian 20:4; Efesus 6:21-22; Kolose 4:7-8

keta malu'a ha'ukaan faru manas, mak ha'u krai kela iha Karpus uman iha kota Troas. Keta malu'a no ha'ukaan hakerek sia, kaliuk hakerek mak iha kulit nia sia.✡

14 Aleksander, badaen riti besi nia, nalo aat wa'in baa ha'u ti'an. Habusik baa, tan Na'i Maromak mak selu tuir niakaan hahalok nia.✡ 15 Sintidu mo ema nia, tan nia sakar bei-beik itakaan lia fuan.

16 Uluk fohon oras ha'u kariik iha makotu lia oin kodi kaloos lia, la noo ema ida namalu ha'u. Hotu-hotu la'o nela ha'u. Habusik baa! Lalika halo sa-saa. 17 Masik hotu-hotu la'o nela ha'u moos, Na'i Maromak lale. Nia nakbiit ha'u, nebee ha'u kbele katak Niakaan Manfatin kodi la mukit saa ida. Ha'u katak nunia baa ema lahoos Yahudi sia, nebee sia moos bele rona. Ha'u moos kakbois sai hosi dinu boot. 18 Nosi ikus, Na'i Maromak atu nasai ha'u nosi a'aat hotu-hotu, no nala'o ha'u di'a-di'ak tama lale'an. Iha nebaa, Nia mak kaer ukun.

Na'i Maromak boot kaliuk! Ha'u ktonu no foti-kahaas Nia nima-nimak! Tebes!

Paulus narohan hakerek

19 Keta malu'a foo tabe baa Bii Priskila no la'en, Mau Akila. Nunia moos bodik Onesiforus familin hotu-hotu.✡ 20 Erastus nein iha kota Korintus. Hori hirak nia, ha'u kla'o kela Trofimus iha kota Miletus, tan nia moras todan.✡ 21 Timo, marui aan, nebee oras rai malirin sei la to'o dauk, o mai ti'an. Mamaluk iha ne'e sia, mak ne'e: Ebulus, Pudes, Linus no Bii Klaudia. Sia hotu-hotu foo tabe baa emi no baa mamaluk sarani rumak sia.

22 Nebee, Na'i Maromak namutuk bei-beik no o, nodi natudu laran di'ak baa o.

Ha'ukaan hakerek to'o ne'e dei.
Paulus

✡ **4:13** Kristus Klosan Lian 20:6 ✡ **4:14** 1 Timotius 1:20; Kananuk Sia 62:12; Roma 2:6 ✡ **4:19** Kristus Klosan Lian 18:2; 2 Timotius 1:16-17 ✡ **4:20** Kristus Klosan Lian 19:22; Roma 16:23; Kristus Klosan Lian 20:4, 21:29

Paulus nakerek bodik belun Titus

Paulus foo tabe

1-4 Oa Titus mak di'ak!

Hakerek ne'e nosi ha'u, Paulus, mak Na'i Maromak ain-liman no Yesus Kristus klosan. Na'i Maromak solok ha'u atu kaliku ema mak Nia boi atu fiar baa Nia. Nia moos solok ha'u atu kanorin dalan moris mak loos, nebee Niakaan ema sia bele natene moris tuir Niakaan hakaran. Hodi nunia, sia bele moris namutuk no Nia nima-nimak. Na'i Maromak sei la nase'i raiklaran ne'e dauk, Nia nameno ti'an atu nalo nunia. Tebes. Nia la naktolek. To'o baa niakaan oras, Nia foo natene na'ak, Nia nakara sori ema nosi siakaan salan, nebee sia bele moris no Nia nima-nimak. Hotu, Nia naruka ha'u atu katak Niakaan Manfatin nia bodik ema hotu-hotu.

Titus! Tuir ha'u, o nu'u ha'ukaan oan du'uk, tan o mo ha'u fiar bele-bele baa Kristus. Ha'u kamulak baa itakaan Ama Maromak no itakaan Maksorin Yesus Kristus, nebee natudu laran di'ak baa o, nebee o bele moris manek no dame.✡

Lia lala'ok bodik ema sarani ulun

5 Hori hirak ha'u kla'o kela o iha rai Kreta, nebee o bele babilan mola lia hira iha nia. Nebee o foti ema mak fatan dadi baa sarani ulun iha sura kota. Keta malu'a lia lala'ok mak ha'u katak ti'an baa o nia, kona baa ema sarani ulun. Lia nune'e: 6 Kalo hakara foti sarani ulun, niakaan moris la bele noo sala. Nia musti moris moon no feen ida. Niakaan oan sia musti fiar baa Yesus Kristus. La bele noo ema mak nasalak na'ak, niakaan oan sia maktokar no maksakar. 7 Tan sarani ulun nala'ok Na'i Maromak serwisu, nia musti moris moon. Musti noo naran di'ak. Keta foti ema mak naksa'ek aan, mak nawan aat, mak kanarak aat, mak tua lanuk aat, makaat aat, no mak rotus osan. 8 Sarani ulun musti laran maluak. Musti nakara lia di'ak. Musti moris mamatek. Musti ema mak la kli'is sorin baluk. Musti neon moon. Musti natene netu aan. 9 Musti kaer tebetebes Maromak Manfatin mak ita hanorin ti'an baa sia. Hodi nunia, ema sarani ulun bele natudu Na'i Maromak dalan moris loos baa ema seluk, no bele naloos hanorin kale'uk sia.✡

Lia hanorin kale'uk

10 Ema wa'in sakar hanorin loos nodi dale lia mak la noo huundikin no lia tolek teen. Kaliuk ema Yahudi mak nanorin kale'uk na'ak, ema hotu-hotu mak nakara moris, musti namane aan. 11 Sia dada nola famili balu sees nosi hanorin loos ti'an. Sia be'ur ema atu buka osan. O musti taka ema nia sia ibun, nebee sia keta nalo nunia ona. 12 Ema Kreta siakaan ema matenek ida katak du'uk na'ak,

“Ema Kreta sia, ema bosok teen,
ema rotus teen, ema baruk teen.
Sia moris nu'u karau mak la natene ukun!”

13 Tebes! Ema Kreta sia moris nunia tebes. Tan lia nia, o musti dada mola mikar ema mak kona be'ur sia, nebee makbiit mikar siakaan fiar baa Na'i Maromak. 14 Sia keta rona tenik ema Yahudi siakaan lia aikanoik mak la noo folin. Sia keta tuir ema mak soe hanorin loos ona.

15 Manoin di'a-di'ak! Bodik ema neon moon, hotu-hotu moon. Mais bodik ema neon kadoor no ema mak la fiar baa Na'i Maromak, la noo kedan lia moon. Tan siakaan laran no kakutak kadoor hotu. 16 Sia katak na'ak, sia natene Maromak. Mais sia moris nu'u la natene Maromak. Sia dale seluk, sia nalo seluk. Sia huun dois. Sia la no'uk tuir Na'i

✡ **1:1-4** 2 Korintus 8:23; Galatia 2:3; 2 Timotius 4:10 ✡ **1:9** 1 Timotius 3:2-7

Maromak hakaran no la natene nalo lia di'ak.

2

Hanorin loos dadi baa moris tatuur loos

1 Mais Titus, o keta nunia! O musti madalan ema nebee sia moris tuir hanorin loos. 2 Katak baa katuas sia, nebee sia moris netu aan. Sia musti daka naran di'ak, no moris mamatek. Sia musti fiar metin baa hanorin loos. Sia musti nadomi ema seluk.

3 Nunia moos, ferik sia. Katak baa sia nebee daka di'a-di'ak siakaan tuur-hariik no moris tuir Na'i Maromak hakaran nohuun. Sia keta dale nadois ema naran. Sia keta natoos aan baa tua. Mais sia musti nanorin ema atu moris di'ak. 4 Hodi nunia, sia foo knaninuk baa feto nurak sia, nebee nadomi la'en no oan sia. 5 Nebee moris mamatek no moon. Nebee nahulin uma kain di'a-di'ak no nanono baa la'en. Kalo sia moris nunia, la noo ema mak dale nahaat Maromak Manfatin.

6 Nunia moos, foo tate'an baa mane nurak sia, nebee sia moris mamatek.

7 Titus! O musti moris di'a-di'ak, nebee dadi knaninuk bodik ema seluk. Oras manorin ema, o moos musti malo tuir hanorin nia! Keta makdiuk mo okaan serwisu. 8 Musti manorin lia loos, nebee ema la bele nalolo hanorin nia. Hodi nunia, ema mak sakar ita, sia moe aan du'uk, tan soa la noo tatuur atu sakar ita.

9 Manorin ata sia, nebee rona baa siakaan na'in iha lia hotu-hotu mak kona baa na'in neon. Sia keta toe malu no siakaan na'in. 10 Sia keta nana'o siakaan na'in nahan. Sia musti serwisu di'a-di'ak to'o na'in fiar sia. Sia musti natudu lisan di'ak. Kalo sia moris nunia, ema luan nanis nasee na'ak, hanorin nosi Na'i Maromak, itakaan Maksorin, kabaas tebes.

11 Na'i Maromak natudu laran di'ak baa ema hotu-hotu, nodi loke dalan atu sori sia nosi siakaan salan. 12 Tan baa nia, ita musti dudu sees dalan moris mak kale'uk. Ita musti soe hahalok aat hotu-hotu. Oras ita sei moris iha raiklaran ne'e, ita musti moris moon, hodi hetu aan no tuir bei-beik Na'i Maromak hakaran. 13 Oras ne'e, ita sei hein Yesus Kristus namaan aan mai nikar. Lia nia atu dadi matak-malirin boot bodik ita hotu-hotu, tan ita atu haree ahar boot nosi Na'i Maromak mak Boot Kaliuk, no nosi Yesus Kristus itakaan Maksorin. 14 Nia latan isin lolon atu sori ita nosi sala. Nia namoos ita, nebee ita fatan dadi baa Niakaan ema mak nalo lia di'ak nohuun.✡

15 Titus, manorin lia ne'e sia baa ema sarani sia. Makbiit sia nebee tuir hanorin nia hotu-hotu. Ema mak nalo sala, matudu dalan di'ak baa nia. Ema keta naraik o, tan o moo beran malo nunia.

3

Ema sarani musti moris moon

1 Foo matene baa ema sarani nebee nanono baa ukunrai no makaer ukun sia. Sia moos musti nadi'a aan nalo lia di'ak nohuun. 2 Sia keta dale nahaat ema naran. Sia keta toe malu. Di'ak liu, sia moris furak no laran di'ak baa ema hotu-hotu.

3 Uluk, oras ita sei la hatene Kristus dauk, ita la hatene sa-saa, no ita maus kona be'ur. Ita la hanono baa ema seluk. Ita moris tuir laran aat, to'o hatoos aan baa itakaan beer aat oi-oik. Ita dale hahaat ema naran no ita hirus sia. Sia moos hirus nikar ita.

4 Masik ita moris aat nunia moos, Na'i Maromak sori ita nodi natudu Niakaan dadomin no laran di'ak baa ita. 5 Nia sori ita, lahoos tan ita harui aan halo lia di'ak, mais tan Nia nadomi ita. Nia fasi mohu itakaan salan no nafou itakaan moris nodi Kmalar Lulik. 6 Na'i Maromak fakar natuun Niakaan Kmalar Lulik baa ita, tan ita fiar baa Yesus Kristus, itakaan Maksorin. 7 Tan Nia

✡ **2:14** Kananuk Sia 130:8; Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 19:5; Hanoin Hikar Dalan Moris 4:20, 7:6, 14:2; 1 Petrus 2:9

laran di'ak, Nia naloos ita iha Na'i Maromak oin. Oras ne'e, ita ho Na'i Maromak, nu'u oan no Aman. Ne'e na'ak, ita bele simu sasoin nosi Ama. Sasoin nia, mak ita moris nima-nimak ho Nia. 8 Ha'u kdale ne'e, tebes no loos.

Lia mak ha'u kanorin ne'e, folin boot bodik ema hotu-hotu. O musti madalan ema atu tuir tebe-tebes hanorin ne'e. Ema mak fiar baa Na'i Maromak musti naka'as aan nalo lia di'ak. 9 Keta kahur lia bosok teen, hanesan toe malu baa lia huun-dikin lalek sia. Keta hakaat karin. Keta toe hosi lia, see niakaan husar-binan mak kneter kaliuk. Keta hakaat malu baa lia ukun Yahudi. Lia nia sia la noo folin no soe butan leet! 10 Ha'u katene noo ema ida mak sasa karin ema sarani sia. Manorin ema nia. Kalo nia la nanawa, de'an malo maka'as. Kalo nia sei la nanawa, lalika titu nia ona. 11 Tan ema oin nunia, kakutak kadoor ti'an. Niakaan hahalok du'uk nalore niakaan a'aat baa ema hotu-hotu.

Paulus narohan hakerek

12 Ha'u atu ksolok Artemis, lale Tikikus, atu mai nasoru o iha rai Kreta. Kalo nia to'o nebaa ti'an, maka'as aan mai lai-lais masoru ha'u iha kota Nikopolis. Tan oras rai malirin ne'e, ha'u kakara kein iha nebaa.✡ 13 O matene ema matenek ukun mak naran Senas, no niakaan maluk naran Apolos ka, lale? Ami solok sia baa fatin dook. Dadi, tulun maliku sia, nebee sia keta susar iha dalan.✡ 14 Ema mak tuir Na'i Yesus la bele tuur nako'ak liman. Sia musti nanorin aan atu nalo lia di'ak, no tulun ema mukit. Hodi nunia, siakaan moris noo folin.

15 Ami hotu-hotu iha ne'e solok tabe baa o, Titus. Ami moos foo tabe baa mamaluk makfiar sia.

Kakro'an, nebee Na'i Maromak natudu laran di'ak baa emi hotu-hotu.

Ha'ukaan hakerek to'o ne'e dei.

Paulus

✡ **3:12** Kristus Klosan Lian 20:4; Efesus 6:21-22; Kolose 4:7-8; 2 Timotius 4:12 ✡ **3:13** Kristus Klosan Lian 18:24; 1 Korintus 16:12

Paulus nakerek bodik belun Filemon

Tabe

1 Hakerek ne'e nosi ha'u, Paulus. Ha'u ko ha'ukaan belu
Timotius solok tabe baa o, mau
Filemon. Nebee mau natene, ema
natoos ha'u iha bui ne'e, tan ha'u
katak lia Yesus Kristus baa ema.
Ha'u kakerek ne'e
bodik o, mau Filemon, mak
amikaan mamaluk serwisu
mak ami hadomi,
2 bodik bii Apfia,* mak ami
filak baa amikaan feton;
bodik Arkipus, mak narui aan
no ami iha serwisu ne'e;
no bodik ema sarani sia mak
libur malu atu namulak iha
mau uman.✡
3 Ha'u karo'an, nebee itakaan
Ama Maromak no itakaan Na'in
Yesus Kristus, natudu laran di'ak
baa emi, nebee bele moris manek
no dame.

Paulus noran sotir tan Filemon

4 Mau Filemon! Ha'u kamulak
bodik o, kodi sera dodan baa
Na'i Maromak, tan okaan moris.
5 Ha'u krona lia wa'in ti'an nosi
okaan fiar baa Na'i Yesus, no
okaan dadomin baa ema makfiar
sia. 6 Tan okaan dadomin nia,
o bele moris neon ida mo ema
makfiar seluk sia. Ha'u kamulak,
nebee emi hatudu emikaan laran
di'ak baa malu nohuun, to'o emi
bele hetak hatene lia di'ak hotu-
hotu mak ita bele halo bodik Kris-
tus. 7 Mau! Okaan dadomin nia,
nakbiit ha'u no nalo ha'u neon
di'ak. Okaan dadomin nia moos,
nakbiit ema makfiar wa'in neon.

Paulus nusu nebee Filemon simu nikar Onesimus

8-9 Mau! Ha'u kbuka lia ida
nune'e: Kristus foti ha'u no la-
tan beran baa ha'u dadi baa
Niakaan klosan. Tan baa nia,
ha'u koo beran atu karuka mau
nalo lia ne'e, mais ha'u la kakara
nunia. Ha'u kusu tulun dei, hane-
san ema matas ida mak tama
bui ti'an tan tuir Yesus Kristus.
Ha'u katene ka'ak, o madomi ema
wa'in, 10 dadi ha'u kusu oan ida
bodik ha'ukaan oan, Onesimus.
Nia, nu'u ha'ukaan oan du'uk. Nia
fiar baa Na'i Yesus ti'an, tan ha'u
kanorin nia iha bui laran ne'e.✡
11 Ha'u katene ka'ak, Onesimus
nia, okaan ata mak nalai nela o.
Uluk, nia la noo folin saa bodik o.
Mais oras ne'e, ha'u kfiar, nia noo
folin boot bodik ita rua.† 12 Ha'u
kadomi nia basuk, mais so'in baa,
tan ha'u ksolok fila nia baa mau
ti'an.
13 Tuir loos, ha'u kbeer katoos
nia, nebee nia seluk mau nodi
naliku ha'u iha ne'e, tan ha'u ne'e
ema bui. Ema natama ha'u baa
bui ne'e, tan ha'u katak Lia Di'ak
baa ema. 14 Mais ha'u la ko'uk
mau simu lia ne'e tan mau noran
ha'u kaseten mau. Ha'u kakara
nebee mau nalo lia di'ak, tuir
hakara du'uk, tan mau mak noo
beran atu nakotu lia ne'e.
15 Arumak mau bele manoin
nune'e: Na'i Maromak du'uk mak
babilan nebee Onesimus la'o nela
heik o, nebee nia mai nikar nein
nafati no o. 16 Baa oras nalai,
nia okaan atan dei. Mais oras
fila mai, nia dadi ti'an baa okaan
alin hadomi. Ha'u kadomi nia
basuk! Dadi oras ne'e, niakaan
folin hetak tu'an bodik mau, tan
okaan atan nia moos dadi okaan
alin mak fiar baa Kristus bele-bele
no mau.
17 Lia nune'e, mau. Kalo mau
filak ha'u baa maluk serwisu, ha'u
kusu nebee mau simu nikar Ones-
imus, hanesan simu ha'u du'uk.
18 Mais arumak nia nalo sala ka,
sei natusan baa mau ka? So'in
baa, tan ha'u mak katiu. 19 Maree
dei! Hakerek hatusan ne'e, ha'u
mak kakerek du'uk kodi liman:
*Ha'u, Paulus, atu kselu kotu Ones-
imus tusan baa Filemon.* To'o ti'an

* **1:2** Ema wa'in mak natene lia Hakerek Moon na'ak, Apfia nia, Filemon feen. ✡ **1:2** Kolose 4:17 ✡ **1:10** Kolose 4:9 † **1:11** Naran *Onesimus* na'ak 'noo folin'.

ka, sei? Ha'u lalika foo katene
ka'ak, mau du'uk matusan boot
baa ha'u, tan ha'u mak kanorin
mau, nebee mau bele moris nima-
nimak no Na'i Maromak.
20 Tebes mau! Tan ita talin
malu ho itakaan Na'in, ha'u kusu
nebee mau tulun ha'u baa lia ne'e.
Simu di'a-di'ak Onesimus. Hodi
nunia, ha'ukaan neon bele metin.
Ha'ukaan neon moos bele biit, tan
ita talin malu nunia ho Kristus.

Paulus narohan hakerek

21 Mau! Ha'u kakerek ne'e, tan
ha'u kfiar mau atu nanono baa
ha'u, to'o mau nalo liu nosi saa
mak ha'u kusu ne'e.
22 Noo lia ida tenik. Tulun
madi'a ke'an ida bodik ha'u lai.
Ha'u kfiar ka'ak, Na'i Maromak
rona emikaan hamulak, to'o Nia
atu buka dalan nasai ha'u nosi bui
ne'e, nebee ha'u ktone hikar karee
emi iha nia.
23 Epafras iha ne'e. Nia moos
dadi ema bui, tan katak lia Yesus
Kristus baa ema, hanesan ha'u.
Nia moos solok tabe bodik emi.✡
24 Markus, Aristarkus, Demas no
Lukas, sia moos iha ne'e. Sia,
ha'ukaan mamaluk serwisu. Sia
moos solok tabe.✡
25 Ha'u karo'an baa itakaan
Na'in Yesus Kristus, nebee natudu
laran di'ak baa emi hotu-hotu.
Nunia dei!

Dame,
Paulus

✡ **1:23** Kolose 1:7, 4:12 ✡ **1:24** Kristus Klosan Lian 12:12,25, 13:13, 15:37-39, 19:29, 27:2; Kolose 4:10, 4:14; 2 Timotius 4:10,11

Hakerek bodik ema Ibrani mak foin la'o nela siakaan bei uluk hanorin nodi fiar na'ak, Yesus mak Kristus

Na'i Maromak Niakaan Oan maka'as liu Na'i Maromak mako'an uluk sia

1 Uluk, Na'i Maromak nodi Niakaan mako'an sia atu dale no itakaan bei uluk ema Ibrani sia.* Nia dale no sia dala wa'in, nodi dalan oi-oik.† 2 Mais oras ne'e, Na'i Maromak solok Niakaan Oan ti'an, atu dale du'uk no ita.

Hori uluk, Na'i Maromak boi nola
Niakaan Oan ne'e,
atu kaer ukun namutuk no
Nia.
Baa oras Na'i Maromak nase'i
lale'an no raiklaran no
sasoin hotu-hotu,
Niakaan Oan ne'e namutuk
no Nia nase'i hotu-hotu.
3 Niakaan Oan ne'e natudu Maro-
mak Niakaan kabaas,
hanesan loro matan sinak
mak tubu nosi lalenok.
Niakaan ilas, oin ida no
Maromak.
Hodi Niakaan Manfatin maka'as,
Nia nala'o hotu-hotu iha
lale'an no raiklaran.
Nia moos loke dalan
atu kasu mohu ema raiklaran
salan,
nebee sia dadi moos.
Hotu Nia namaan aan sa'e baa
lale'an,
tuur nabesi aan iha Maromak
sorin kwana
iha fatik mak kneter
kaliuk.

Na'i Maromak Niakaan Oan maka'as liu Maromak Niakaan makbukar lale'an sia

4 Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an sia maka'as tebes, mais Niakaan Oan mak maka'as kaliuk, tan Nia liu sia hotu-hotu. Na'i Maromak Niakaan knetertaek, aas kaliuk. Nia latan knetertaek nia baa Oan. Etuk Niakaan Oan maka'as liu nosi Niakaan makbukar lale'an sia.

5 Dala ida Na'i Maromak dale baa Oan na'ak,

“Ohin loron ne'e, Ha'u kfoti O dadi
makaer ukun.”✡

Na'i Maromak moos dale na'ak,

“Ha'u ne'e, Niakaan Ama.
Nia moos, Ha'ukaan Oan.”✡

Na'i Maromak dale kedan nunia nosi lia Niakaan Oan, mais Nia la dala ida dale nunia nosi lia Niakaan makbukar lale'an sia.

6 Baa oras Na'i Maromak solok Niakaan Oan maka'as kaliuk nia mai raiklaran ne'e, Nia naruka Niakaan makbukar lale'an sia na'ak,

“Hei! Makbukar sia!
Emi musti foo kneter,
hodi lo'u-sudur baa
Ha'ukaan Oan!”✡

7 Na'i Maromak moos dale lia nosi Niakaan makbukar lale'an sia na'ak,

“Ha'u kase'i Ha'ukaan makbukar
lale'an sia,
dadi lais hanesan anin.
Ha'u kase'i Ha'ukaan ata lale'an
sia,
dadi hanesan ha'i.”✡

Na'i Maromak dale nunia, tan Niakaan makbukar lale'an sia, Niakaan ain-liman dei.

8 Mais Nia dale seluk tenik, nosi lia Niakaan Oan du'uk na'ak,

“O ne'e, Maromak.
O atu tuur baa kadera ukun
to'o nima-nimak.
O atu kaer beran nebee ukun
modi neon loos.

---

* **1:1** a: Lia fuan *Ibrani* nia, naran seluk bodik ema klubun Yahudi. Ema Yahudi mak fiar baa Yesus Kristus, ema temi sia na'ak “ema sarani Ibrani”. Sia seluk nosi siakaan mamaluk Yahudi sia mak sei kaer ukun-badu Yahudi tuan. † **1:1** b: Na'i Maromak katak Niakaan lia menon sia, nodi dalan oi-oik. Nia katak baa Abraham nodi mamenon, baa Musa nodi ukun-badu, baa Daud nodi kananuk tonu-haboot, baa Yeremia nodi lia hatetek. ✡ **1:5** Kananuk Sia 2:7 ✡ **1:5** 2 Samuel 7:14; 1 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 17:13 ✡ **1:6** Hanoin Hikar Dalan Moris 32:43; Lukas 2:13-14 ✡ **1:7** Kananuk Sia 104:4

9 O neon di'ak, kalo O maree
ema moris loos.
Mais O neon susar, kalo O
maree ema moris kale'uk.
Tan lia nia, Ha'u neon di'ak,
to'o Ha'u kfui mina baa
Okaan ulun,
kodi foti O dadi baa Na'i,
liu ema seluk sia."✡
10 Na'i Maromak moos dale baa
Niakaan Oan na'ak,
"Oa!
O ne'e, Na'i mak ukun kedan
hori uluk.
O ne'e, mak maruka to'o
lale'an noo kedan.
O ne'e, mak maruka to'o raik-
laran dadi kedan.
11 Nosi ikus, lale'an no raiklaran
dodok mohu.
Nosi ikus, lale'an no raiklaran
lakon mohu.
Mais O du'uk moris no-
huun.
12 Nosi ikus, O atu foti soe lale'an
no raiklaran,
hanesan ema foti soe tais aat.
Nosi ikus, O atu taruka lale'an no
raiklaran,
hanesan ema taruka tais
foun.
Mais O du'uk la nunia.
Tan O moris nima-nimak."✡
13 Na'i Maromak moos dale baa
Niakaan Oan na'ak,
"Oa!
Mai tuur iha fatik kneter kaliuk
iha Ha'ukaan sorin kwana
ne'e.
Ha'u atu kalo Okaan funu sia
to'o lo'u baa O."✡
Na'i Maromak dale kedan nunia
nosi lia Niakaan Oan, mais Nia
la dala ida dale nunia nosi lia
Niakaan makbukar lale'an sia.
14 Niakaan makbukar sia nanis
noo folin. Tan Nia solok sia atu
baa naliku Niakaan ema hotu-
hotu, nebee natudu dalan moris
baa sia. Masik makbukar lale'an
sia maka'as nunia moos, Na'i
Maromak Niakaan Oan liu sia
hotu-hotu.

2

Na'i Maromak Niakaan Oan loke dalan foun atu sori ita

1 Tan lia nia, ita musti kaer
metin saa mak ita rona ti'an hosi
lia Na'i Maromak Oan, nebee
ita keta halu'a lakon. 2 Uluk,
Na'i Maromak nodi Niakaan mak-
bukar lale'an, katak Niakaan lia
menon baa itakaan bei uluk sia.
Lia menon nia, tebes. Mais kalo
bei uluk sia nakur, sia nanis kona
kastikar. 3 Uluk nunia tebes.
Mais oras ne'e, Na'i Maromak Oan
Yesus Kristus loke dalan foun atu
sori ema raiklaran. Baa oras
Yesus moris iha raiklaran, Nia
katak du'uk lia nosi dalan moris
maka'as nia baa ema mak tuir
Nia. Nunia hotu, ema nia sia
katak baa ita, nebee ita bele fiar.
Mais kalo ita dudu fila dalan
moris maka'as nia, ita susar ti'an!
4 Na'i Maromak moos natebes
ema nia sia mak tuir Yesus, nodi
latan beran baa sia, nebee sia
nalo tadak blaar oi-oik. Nia moos
natuun Niakaan Kmalar Lulik baa
sia, nebee sia nalo lia wa'in seluk,
tuir Niakaan hakara. Tan Na'i
Maromak Niakaan hahalok nia
sia, ita hatene ha'ak, Niakaan
dalan moris nia, loos tebes.

Na'i Maromak Niakaan Oan naraik aan atu dadi baa ema raiklaran

5 Oras ne'e, ha'u kdale lia raik-
laran foun mak atu dadi baa loron
ikus. Na'i Maromak la dala ida
dauk katak baa Niakaan mak-
bukar lale'an sia na'ak, sia mak
atu babilan raiklaran nia, tan ema
raiklaran mak atu babilan. 6 Iha
Hakerek Moon, Bei Daud nusu
baa Na'i Maromak lia nosi ema
raiklaran folin na'ak,
"Na'i Maromak!
Tan saa Na'i Maromak titu ema
raiklaran?
Tan saa Na'i Maromak nadomi
sia?
Sia ema raiklaran da-daun
dei!
7 Mais Na'i Maromak latan beran
baa sia ti'an,
nebee sia dadi kre'is manesak
no makbukar lale'an.
Na'i Maromak moos foo kneter
baa sia,

✡ **1:9** Kananuk Sia 45:7-8 ✡ **1:12** Kananuk Sia 102:26-28 ✡ **1:13** Kananuk Sia 110:1

nodi foti sia,
8 nebee sia ukun baa sa-
saa hotu-hotu mak Na'i
Maromak nase'i ti'an
nia."✡
Tebes. Tuir Bei Daud ni-
akaan hakerek ne'e, Na'i Maro-
mak nase'i ema raiklaran dadi
baa ulun, nebee babilan hotu-
hotu mak Nia nase'i ti'an. Mais
tuir loos, ita sei la dala ida dauk
hatene ema raiklaran ida mak
ukun baa sa-saa hotu-hotu nunia.
9 Mais noo Ida mak bele ukun
baa sa-saa hotu-hotu. Nia, mak
Yesus. Nia namaan aan mai
nein heik iha raiklaran, atu dadi
baa ema raiklaran, mak natiu
susar to'o mate. Nia mate nunia
atu natudu Na'i Maromak laran
di'ak baa ema raiklaran. Hotu,
Na'i Maromak tonu Nia nodi foti-
nahaas Nia, nebee Nia ukun baa
sa-saa hotu-hotu mak Na'i Maro-
mak nase'i ti'an. 10 Makonak ti'an!
Na'i Maromak nalo Yesus natiu
susar, nebee Yesus bele loke dalan
moris bodik ema raiklaran. Na'i
Maromak nakara nunia, nebee
ema wa'in bele moris namutuk no
Nia iha lale'an. Nia, mak nase'i
hotu-hotu. Hotu-hotu moris, tan
Nia.
11 Kalo ema tuir Yesus dalan
moris, Na'i Maromak nanis simu
di'a-di'ak sia, nebee sia dadi baa
Niakaan oan sia. Tan Na'i Maro-
mak moos Yesus Aman, Yesus la
moe temi sia na'ak,
"Emi ne'e, Ha'ukaan maun-biin-
alin du'uk."
12 Yesus katak ti'an baa Niakaan
Ama na'ak,
"Ha'u atu katak baa Ha'ukaan
maun-biin-alin sia,
lia nosi Ama Niakaan dadi'ak!
Ha'u atu kananu iha siakaan
klaran,
lia nosi Ama Niakaan
maka'as!"✡
13 Yesus moos dale na'ak,
"Ha'u atu kaloon baa Na'i Maro-
mak nohuun."
Hotu, Yesus dale tenik na'ak,
"Mana mai lai! Ha'u iha ne'e,
kamutuk ko Na'i Maromak
oan sia,
mak Nia latan baa Ha'u
atu babilan."✡
14 Na'i Maromak oan nia sia,
ema raiklaran nanis. Tan baa nia,
Yesus moos musti dadi baa ema
raiklaran nu'u sia lai, foin Nia
bele mate. Nodi mate, Nia bele
nadau nola beran nosi diabu ulun.
Diabu ulun nia aat basuk. Nia
kaer beran atu babilan lia mak
natali aan no lia mate. 15 Nia moos
nalo ema raiklaran nata'uk lia
mate, to'o sia tuir niakaan hakara,
hanesan ata. Mais oras ne'e, Yesus
sori ema raiklaran nosi siakaan
ta'uk nia ti'an. 16 Malorek ti'an,
Yesus mai lahoos atu tau matan
baa Na'i Maromak Niakaan mak-
bukar lale'an sia. Mais, Nia mai
atu tau matan baa ita mak Bei
Abraham husar-binan ne'e. 17 Tan
lia nia, Yesus dadi manesak no
ita mak Niakaan maun-biin-alin
sia. Hodi nunia, Nia moos bele
dadi baa itakaan na'ilulik boot
mak tulun ita nohuun atu tuir
Na'i Maromak hakaran. Nia moos
natudu Niakaan dodan baa ita.
Uluk, itakaan bei uluk sia nusu
siakaan na'ilulik sia atu nalo sera,
nebee Na'i Maromak kasu mohu
siakaan salan. Mais oras ne'e,
Yesus du'uk dadi baa sera ti'an,
nebee Na'i Maromak kasu mohu
itakaan salan. 18 Baa oras Yesus
moris iha raiklaran, Nia netan
susar wa'in basuk. Ema moos
namaus Nia atu nalo sala. Mais
Nia la monu. Tan lia nia, kalo ema
namaus ita atu halo sala, Yesus
bele tulun ita nebee ita keta monu.

3

Na'i Maromak Niakaan Oan maka'as liu Bei Musa

1 Lia nune'e mamaluk sia! Na'i
Maromak bolu nola emi ti'an. Nia
moos nafoli emi na'ak, ema neon
moon, nebee emi bele moris ho
Nia iha lale'an. Tan lia nia sia,
emi musti haneo lotu-lotuk lia
nosi Yesus. Ita fiar ha'ak, Na'i
Maromak mak solok Nia mai. Nia
moos dadi na'ilulik boot bodik
ita. 2 Baa oras Na'i Maromak
solok Nia mai, Nia nalo tuir

✡ **2:8** Kananuk Sia 8:5-7 ✡ **2:12** Kananuk Sia 22:23 ✡ **2:13** Yesaya 8:17, 18

Na'i Maromak hakaran hotu-hotu. Hodi nunia, Nia dadi hanesan Bei Musa, tan Bei Musa moos nalo tuir Na'i Maromak hakaran, baa oras nia naliku itakaan bei uluk sia.✡ 3 Mais Yesus maka'as liu Bei Musa, tan Yesus nu'u uma kain ulun. Ema hotu-hotu natene na'ak, uma kain ulun maka'as liu ema mak serwisu iha uma nia laran. 4 Ema ida-idak nariik uma kain du'uk. Mais Na'i Maromak nariik hotu-hotu. 5 Bei Musa nalo tuir Na'i Maromak hakaran baa oras nia dadi ain-liman bodik Na'i Maromak eman uma laran. Baa oras nia, Bei Musa katak kedan lia saa mak Na'i Maromak atu nalo baa loron ikus. 6 Yesus moos nalo tuir Na'i Maromak hakaran, mais Nia lahoos ain-liman hanesan Bei Musa. Tan Yesus, mak Kristus. Nia, Na'i Maromak Oan, mak Na'i Maromak boi kedan ti'an hori uluk atu solok mai iha raiklaran ne'e. Kristus natene tebe-tebes babilan Ama Niakaan uma isin. Kalo ita kaer metin itakaan fiar, hodi haloon baa Kristus nohuun, ita moos dadi Na'i Maromak eman uma laran.

Keta se'i kotuk baa Na'i Maromak hanesan bei uluk sia, tan sia la bele tama hanawa kole iha rai mak Nia nameno ti'an atu foo baa sia

7 Tan lia nia, emi musti hanono di'a-di'ak lia mak Kmalar Lulik dale na'ak,

“Ohin loron ne'e, kalo emi rona
Maromak Manfatin,
8 keta ulun fatuk,
nu'u ema nia sia
mak la'o baa-mai to'o
tinan haat nulu iha rai
fuik.
Sia la no'uk rona baa Musa,
to'o Na'i Maromak du'uk
kre'is la bele neti neon
ona no sia tenik.
9 Hanoin kokon!
Tinan haat nulu Ha'u kase'i tadak
blaar oi-oik
iha siakaan oin besik!
Mais sia koko Ha'u nohuun atu
nodi naree Ha'u kbele terus
siakaan a'aat ka, lale.
10 Tan lia nia, Ha'u kahibu sia
ka'ak,
‘Emi ne'e, liu basuk ti'an!
Emi se'i kotuk ti'an, la'o hela
Ha'ukaan dalan,
hodi tuir emikaan dalan
kale'uk dei!’
11 Ha'u la kterus karee
emikaan a'aat nunia tenik.
Ha'u kahibu emi ka'ak,
‘Emi la bele tama ona atu
hanawa kole hamutuk
ho Ha'u.’”✡
12 Lia nune'e mamaluk sia! Sintidu di'a-di'ak! Keta arumak noo ema nosi emi mak nalo aat, to'o nia la fiar tenik, hotu se'i kotuk la'o nela Na'i Maromak mak moris nohuun. 13 Di'ak liu, sura loron emi hakbiit malu neon. Tan emi maus kona be'ur atu halo sala, to'o dadi ulun fatuk hotu la rona tenik baa Na'i Maromak. 14 Ita bele dadi soman ai ida ho Yesus Kristus, surak ita haloon baa Nia nohuun, hanesan baa oras ita foin fiar baa Nia.
15 Kmalar Lulik moos dale na'ak,
“Ohin loron ne'e, kalo emi rona
Maromak Manfatin,
keta ulun fatuk, hanesan ema
nia sia,
mak la'o baa-mai to'o
tinan haat nulu iha rai
fuik,
tan sakar Bei Musa.”✡
16 Oras ne'e, ha'u atu kusu nune'e: Ema mak rona baa Bei Musa, hotu la'o nela nia, see sia? See tenik, kalo lahoos itakaan bei uluk sia mak Bei Musa du'uk foin nodi sai nosi rai Mesir. Tebes. 17 Ema mak nalo Maromak laran manas to'o tinan haat nulu nia, see sia? See tenik, kalo lahoos itakaan bei uluk sia. Sia moris kale'uk iha rai fuik, to'o sia mate, hotu hakoi iha nia. Tebes. 18 Ema mak kona hahibun nosi Na'i Maromak, to'o la bele tama baa rai nia atu nanawa kole namutuk no Nia, see sia? See

✡ **3:2** Sura Renu Isra'el 12:7 ✡ **3:11** Kananuk Sia 95:7-11 ✡ **3:15** Kananuk Sia 95:7-8
✡ **3:18** Sura Renu Isra'el 14:1-35

tenik, kalo lahoos itakaan bei uluk sia. Tan sia la no'uk nanono baa Na'i Maromak.✡ 19 Malorek ti'an! Itakaan bei uluk sia la bele tama baa rai nia atu nanawa kole namutuk no Na'i Maromak, tan sia la fiar baa Nia.

4

Kalo ita fiar baa Yesus Kristus, ita bele moris dame malu ho Na'i Maromak, hanesan ita hanawa kole ho Nia

1 Oras ne'e, ita musti hanoin halo naruk, tan sei noo mamenon ida nosi Na'i Maromak na'ak, Niakaan ema sia bele nanawa kole namutuk no Nia. Keta to'o ema ida nosi emi dudu sees Na'i Maromak mamenon nia. 2 Ita rona hola lia di'ak nia, hanesan bei uluk sia moos rona nola. Mais sia la fiar lia di'ak nia. Tan baa nia, sia la netan sotir saa ida. 3 Mais kalo ita fiar, ita bele hanawa kole hamutuk ho Na'i Maromak. Uluk, Nia nameno nunia bodik itakaan bei uluk sia, mais tan sia la fiar, Nia nahibu sia na'ak,

“Ha'u la kterus karee emikaan
a'aat nunia ona.
Tan baa nia, Ha'u kakotu ka'ak,
‘Emi la bele tama ona
atu hanawa kole hamutuk ho
Ha'u.’”

Tuir loos, ita hatene ha'ak, baa oras Na'i Maromak nase'i lale'an no raiklaran, Nia nadi'a kedan nebee Niakaan ema sia bele nanawa kole nodi moris namutuk no Nia.✡ 4 Iha lia Na'i Maromak nase'i lale'an no raiklaran, noo lia nosi Na'i Maromak nanawa kole na'ak,

“Na'i Maromak serwisu notu ti'an,
hotu baa awan, mak kona baa
loron dala hitu,
Nia nanawa.”✡

5 Iha Hakerek Moon, Na'i Maromak dale baa itakaan bei uluk sia na'ak,

“Emi la bele tama ona,
atu hanawa kole hamutuk ho
Ha'u.”✡

6 Na'i Maromak nakara, nebee Niakaan ema sia nanawa kole nodi moris namutuk no Nia. Mais itakaan bei uluk sia mak rona uluk lia nia, sia la bele tama tan sia la nalo tuir Na'i Maromak hakaran. 7 Mais kleu-leur, Na'i Maromak boi leet seluk, nebee Niakaan ema bele tama nanawa kole namutuk no Nia. Nia nodi Bei Daud nakerek na'ak,

“Kalo ohin loron ne'e, emi rona
Maromak Manfatin,
keta hamonas emikaan neon,
mais hanono di'a-di'ak
baa.”✡

8 Baa oras Bei Daud nakerek na'ak “ohin loron ne'e”, nia la natudu loron oras Yosua nala'o nodi bei uluk siakaan oan sia tama baa rai Kana'an. Lale! Tan oras Bei Daud nakerek nunia, sia hotu-hotu mate kleur ti'an.✡ 9 Tan lia nia, ita hatene ha'ak, Na'i Maromak nadi'a oras seluk ti'an, nebee Niakaan ema sia bele nanawa kole nodi moris namutuk no Nia. 10 Ema mak tama nanawa kole namutuk no Na'i Maromak, nanawa ti'an nosi siakaan serwisu, hanesan Na'i Maromak moos nanawa nosi Niakaan serwisu kona baa loron dala hitu, baa oras Nia nase'i notu raiklaran ne'e.✡ 11 Dadi hariik metin, nebee emi bele tama hanawa kole nodi moris hamutuk ho Nia. Keta to'o, noo ema mak la bele tama, tan la no'uk nanono Manfatin, hanesan itakaan bei uluk nia sia.

12 Maromak Manfatin natudu dalan moris mak loos. Manfatin nia noo beran atu tama baa itakaan neon laran, nodi tetu itakaan hanoin no itakaan hakaran hotu-hotu. Manfatin nia ro'at liu taha mak bele taa isin fera ruin. 13 Iha lale'an no raiklaran tomak, la noo lia ida kois mak nakfunin nosi Na'i Maromak. Hotu-hotu nakloke mohu nu'u ema nodi taha taa isin fera ruin ti'an. Hanoin, tan nosi ikus, ita ida-idak musti hataa baa Nia hosi itakaan hahalok hotu-hotu.

✡ **4:3** Kananuk Sia 95:11 ✡ **4:4** Lia Uluk Fohon 2:2 ✡ **4:5** Kananuk Sia 95:11 ✡ **4:7** Kananuk Sia 95:7-8 ✡ **4:8** Hanoin Hikar Dalan Moris 31:7; Yosua 22:4 ✡ **4:10** Lia Uluk Fohon 2:2

Na'i Maromak Niakaan Oan Yesus dadi na'ilulik mak maka'as liu na'ilulik uluk sia

14 Ita bele kaer metin itakaan fiar, tan Na'i Maromak Oan Yesus dadi ti'an baa itakaan na'ilulik boot. Nia maka'as liu na'ilulik seluk sia, tan Nia tama lale'an ti'an nodi naloos kedan ita iha Na'i Maromak oin. 15 Nia bele naloos ita di'a-di'ak, tan Nia moos dadi ti'an baa ema raiklaran nu'u ita. Nia moos kona hamaus atu nalo sala hanesan ita, mais Nia la monu kedas. 16 Tan lia nia, ita lalika hata'uk hare'is aan baa Na'i Maromak iha Niakaan kadera ukun. Nia laran di'ak. Kalo ita hamulak hodi husu tulun baa Nia, Nia nanis natudu Niakaan dodan nodi tulun ita, kona baa Niakaan oras.

5

1 Ema raiklaran ida mak dadi na'ilulik boot, niakaan serwisu mak ne'e: musti tulun ema, nebee sia bele talin malu no Na'i Maromak. Musti simu sera tunun no sera seluk sia, atu latan baa Na'i Maromak. Hotu, musti tunu sera nia, nebee Na'i Maromak kasu mohu siakaan salan. 2 Kalo noo ema mak la natene dalan moris loos, lale, ema mak sai nosi dalan nia ti'an, na'ilulik musti netu aan no sia. Nia musti natudu laran di'ak baa sia, tan nia moos ema raiklaran mak maus monu hanesan sia. 3 Tan na'ilulik moos monu baa sala, nia moos musti nalo sera, nebee Na'i Maromak kasu mohu niakaan salan du'uk.✡
4 Ema la bele foti aan du'uk atu dadi na'ilulik boot. Tan Na'i Maromak mesan mak noo beran atu foti ema nunia, hanesan uluk Nia foti Musa maun Harun.✡

5 Nunia moos Kristus. Nia la foti aan du'uk dadi na'ilulik boot. Na'i Maromak mak foti Nia. Uluk, Na'i Maromak dale na'ak,

“O ne'e, Ha'ukaan Oan.
Ohin loron ne'e, Ha'u kfoti O atu kaer ukun.”✡

6 Hakerek Moon moos na'ak,

“O ne'e, dadi na'ilulik mak oin ida nu'u Melkisedek uluk nia,
mais O dadi na'ilulik to'o nima-nimak.”✡

7 Baa oras Yesus Niakaan moris iha raiklaran ne'e atu mohu, Nia namulak la nanawa nodi tanis nusu tulun baa Na'i Maromak, nebee Na'i Maromak nakbiit Nia. Nia natene na'ak, Na'i Maromak beran bele sori Nia. Hotu, Na'i Maromak nanono baa Yesus, tan Yesus nakneter Na'i Maromak tebe-tebes.✡ 8 Masik Yesus nia, Na'i Maromak Oan, Nia musti netan susar, atu nanorin aan tuir Na'i Maromak hakaran. 9 Hodi nunia, Nia nalo tuir Na'i Maromak hakaran to'o tetuk. Tan lia nia, Nia dadi Moris Huun bodik ema hotu-hotu mak fiar baa Nia, nebee sia bele moris nohuun no Na'i Maromak. 10 Na'i Maromak moos foti Nia dadi na'ilulik ulun oin ida nu'u na'ilulik Melkisedek uluk nia.

Keta soe lakon emikaan fiar baa Kristus

11 Mamaluk sia, sei noo lia wa'in tenik mak ha'u kakara dale kosi lia Kristus no Melkisedek nia. Mais ha'u susar kalore lia nia sia, tan emi sei hanesan lawarik momok oan mak sei la natene malolok dauk. 12 Emi ne'e fiar kleur ti'an. Tuir loos, emi musti dadi ti'an baa ema manorik. Mais hatene hodi baa, emi sei nu'u kau mea oan mak sei la bele naa dauk, tan foin sei nemu susu dei. Ema musti nanorin tenik emi lai nosi lia tatuur sia nosi Na'i Maromak Niakaan Hakerek Moon isin. 13 Ha'u kanesa emi baa kau mea oan nunia, tan emi sei la hatene dauk hanorin tatuur nosi lia Kristus mak nalo emi moris loos.✡ 14 Kalo kau mea oan boot ti'an, nia la nemu susu ona, mais naa hahaak monas. Emi musti nunia ti'an. Emi musti hanorin aan atu hatene tebe-tebes Na'i Maromak hanorin, to'o hatene lia mak di'ak no lia mak aat.

✡ **5:3** Ukun-badu Na'ilulik 9:7 ✡ **5:4** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 28:1 ✡ **5:5** Kananuk Sia 2:7 ✡ **5:6** Kananuk Sia 110:4 ✡ **5:7** Mateus 26:36-46; Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46 ✡ **5:13** 1 Korintus 3:2

6

1 Tebes, mamaluk sia! Emi
musti hanorin aan hosi hanorin
mak le'an liu, tan ema fiar kleur
ti'an. Kalo ema ida foin fiar baa
Kristus, musti nanorin aan nosi
lia tatuur nu'u: lia ema musti
la'o nela siakaan salan sia; lia
ema fiar baa Na'i Maromak; 2 lia
sarani; lia rai liman atu simu
Na'i Maromak Kmalar Lulik; lia
Na'i Maromak atu nalo ema mak
mate ti'an moris nikar; no lia ema
musti nataa Na'i Maromak nosi
siakaan hahalok. 3 Lia nia sia
fatan bodik ema mak foin fiar.
Mais ita lalika hanorin aan rua-
ruan hosi lia tatuur sia. Kalo
Na'i Maromak foo leet, ita musti
hanorin aan hosi lia mak le'an liu
lia tatuur nia sia.

4 Tuir loos, noo ema mak natene
ti'an Kristus hanorin. Sia noran
ti'an Na'i Maromak laran di'ak,
to'o Na'i Maromak solok Niakaan
Kmalar Lulik bodik sia. 5 Sia
natene ti'an Maromak Manfatin.
Sia noran ti'an Niakaan beran
mak Nia atu tau baa oras rai falu
fila. 6 Masik nunia moos, sia soe
lakon siakaan fiar nia, nodi tali'ur
la'o nela Kristus. Tan lia nia,
la noo dalan ona bodik sia atu
bele fila nusu pardua, hotu moris
di'a-di'ak nikar no Na'i Maromak.
Tebes. Kalo ema la no'uk nalo
neon aat nunia, lia nia hanesan
sia na'in du'uk nedi no'o nikar
Na'i Maromak Oan baa ai karuus,
hotu nale'uk Nia iha ema lear oin.

7 Ema oin nunia, hanesan rai
isin aat. Tuir dalan loos, kalo
udan tuun ti'an, rai di'ak bele na-
sai isin mak noo folin bodik ema
mak fila rai. Hotu Na'i Maromak
natuun matak-malirin nebee nalo
rai nia isin hetak wa'in. 8 Mais
ema mak tali'ur Kristus, hanesan
rai mak nasai ai tarak dei. La
noo folin ona. La kleur falik,
Na'i Maromak namaan aan mai
kastikar rai nia. Hotu Nia sunu
mohu rai isin mak la noo folin
nia.✡

9 Mamaluk sia mak ha'u
kadomi! Masik ha'u kdale
maka'as nunia moos, ha'u katene,
emi la se'i kotuk baa Kristus. Emi
fiar Nia ti'an. Emi moris moos noo
halo di'ak ti'an. 10 Hanoin! Na'i
Maromak neon loos. Nia la nalu'a
emikaan kosar ween. Emi serwisu
maka'as ti'an atu tulun no hadomi
Niakaan ema sia. Emi hala'ok
Niakaan serwisu nia hori uluk.
Oras ne'e moos, sei nunia. 11 Mais
oras ne'e, ha'u kakara nebee emi
serwisu maka'as liu tenik, hodi
halo tuir nunia bei-beik. Hodi
nunia, emi atu simu lia di'ak hotu-
hotu mak emi haloon hosi Na'i
Maromak. 12 Surak, keta baruk
teen! Haninu ema mak fiar kleur
ti'an baa Na'i Maromak. Tan sia
naloon nohuun baa Nia, to'o sia
simu nola saa mak Nia nameno
ti'an baa sia.

13-16 Knaninuk hanesan itakaan
Bei Abraham. Uluk aan, Na'i
Maromak namate menon no nia,
nodi narai aan. Kalo ema
raiklaran narai aan, sia temi
Na'i Maromak naran, nebee Na'i
Maromak dadi baa siakaan mataa
lia, tan Na'i Maromak boot liu
sia. Kalo ema raiklaran nalo
lia, sia moos natebes dalen nodi
narai aan, temi Na'i Maromak
naran. Ema raiklaran siakaan
hahalok sia, nunia nanis. Mais
baa oras Na'i Maromak narai aan
no Bei Abraham, Nia nodi Ni-
akaan naran du'uk, tan la noo
naran mak boot liu Maromak. Nia
nameno na'ak,

“Ha'u nanis katuun matak-
malirin
baa o mo okaan husar-binan.
Sia atu bea wa'in,
to'o la noo ema mak bele sura
nola sia.”✡

Na'i Maromak nameno notu
nunia, Bei Abraham moos fiar
nodi naloon nohuun baa Na'i
Maromak, masik kleu-leur foin
nia simu saa mak Na'i Maromak
nameno ti'an nia. 17 Hodi nunia,
ita hatene ha'ak, kalo Na'i Maro-
mak namate menon no Niakaan
ema, Nia narai aan atu natebes
na'ak, saa mak Nia nameno nia,
nanis tebes. 18 Noo lia oik rua
mak la maseluk. Ida mak, Na'i
Maromak mamenon. Ida tenik

✡ **6:8** Lia Uluk Fohon 3:17-18 ✡ **6:13-16** Lia Uluk Fohon 22:16-17

mak, Na'i Maromak narai aan nodi natebes mamenon nia. Kalo Na'i Maromak nameno lia ida ti'an, Nia nanis nalo tuir, tan Nia la bosok. Ita lalika neon ruak baa Niakaan mamenon nia. Tan ita halai baa buka moris ti'an iha Nia, oras ne'e ita hein hodi haloon baa Nia nohuun. 19 Hodi nunia, ita neon noku ti'an, hanesan bero sai nosi laloran, nakrai aan baa na-mon. Ita haloon baa Yesus Kristus, mak itakaan na'ilulik boot. Uluk, kona baa ema Yahudi siakaan loron di'ak, na'ilulik boot loke tais odamatan iha ke'an hamulak fatik atu tama baa nasoru Na'i Maromak iha Ke'an Lulik Kaliuk.✡ 20 Oras ne'e, Yesus tama uluk ti'an atu loke dalan bodik ita. Nia, na'ilulik boot oin ida nu'u Melkisedek uluk nia. Mais Yesus maka'as liu na'ilulik uluk sia, tan Nia nala'ok nima-nimak Niakaan serwisu.✡

7

Na'ilulik Melkisedek aas liu na'ilulik Lewi no husar-binan sia

1-3 Uluk aan, Melkisedek dadi na'i baa kota Salem. Nia moos na'ilulik bodik ema mak lo'u-sudur baa Na'i Maromak Mak Aas Kaliuk. Niakaan naran Melkisedek, lia isin na'ak, "Na'i Neon Loos". Na'i Salem lia isin na'ak, "Na'i Dame". La noo ema ida mak natene Melkisedek huun dikin. La noo mak natene niakaan ina, niakaan ama, no niakaan bei uluk sia. La noo mak natene niakaan oras moris, no oras mate. Tan baa nia, ita bele hanesa Melkisedek no Na'i Maromak Oan Yesus, tan Melkisedek moos dadi na'ilulik to'o nima-nimak.

Baa dala ida, na'i na'in hira mai no siakaan sondadu sia atu nadau nola naha nosi Bei Abraham ni-akaan mamaluk sia. Hotu, Bei Abraham baa natuda namutuk no niakaan mamaluk sia, to'o natoba nola na'in nia sia. Bei Abraham sia moos nola nikar siakaan naha hotu-hotu. Baa oras Bei Abraham la'o fila, Melkisedek sai nosi kota Salem atu baa nasoru nia. Hotu, Melkisedek dale natuun matak-malirin baa Bei Abraham na'ak, "Nebee Na'i Maromak Mak Aas Kaliuk natuun matak-malirin baa o." Hotu Bei Abraham fa'e foo baa Melkisedek fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu nosi naha hotu-hotu mak nia nadau nola nikar nia. Nia foo nunia, tan Melkisedek, na'ilulik nosi Na'i Maromak Mak Aas Kaliuk.✡

4 Hanoin di'a-di'ak lia Melkisedek ne'e! Bei Abraham fa'e foo baa nia fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu nosi naha hotu-hotu mak di'ak kaliuk mak nia nola nikar ti'an nia. Tan lia nia, ita hatene ha'ak, Melkisedek nia, ema boot. 5 Mais baa oras nia, Na'i Maromak sei la foti ema ida dauk dadi na'ilulik. To'o Bei Abraham niakaan bei oan Lewi iha, foin Na'i Maromak foti Lewi no niakaan husar-binan sia dadi baa na'ilulik bodik hunun Isra'el hotu-hotu. Na'i Maromak moos natuun ukun na'ak, hunun seluk sia musti fa'e foo baa ema nosi hunun Lewi, fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu nosi to'os isin.✡ 6 Masik Melkisedek lahoos Lewi niakaan husar-binan moos, bei Abraham fa'e foo baa nia fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu, tan nia nafoli Melkisedek nia na'ak, ema boot. Baa oras nia, Bei Abraham simu mamenon ti'an nosi Na'i Maromak na'ak, Na'i Maromak atu natuun matak-malirin baa nia. Masik nunia moos, Melkisedek sei dale na'ak, "Nebee Na'i Maromak Mak Aas Kaliuk natuun matak-malirin baa o." 7 Ne'e moos dadi kakaer na'ak, Melkisedek nia, ema boot. Tan ema mak dale foo matak-malirin, nanis boot liu ema mak simu matak-malirin. 8 Na'ilulik sia hotu-hotu bele simu nola fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu. Mais tan sia ema raiklaran da-daun dei, kleu-leur sia moos mate. Na'ilulik Melkisedek moos simu fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu. Mais ita bele katak ha'ak, nia moris nohuun,

✡ **6:19** Ukun-badu Na'ilulik 16:2 ✡ **6:20** Kananuk Sia 110:4 ✡ **7:1-3** Lia Uluk Fohon 14:17-20 ✡ **7:5** Sura Renu Isra'el 18:21

tan Hakerek Moon la katak na'ak nia mate. 9-10 Tan Bei Abraham fa'e foo baa Melkisedek fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu, ita bele katak ha'ak, Bei Abraham selu kedan ti'an fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu bodik niakaan bei oan Lewi.*

Ita buka na'ilulik foun, tan na'ilulik tuan la bele tulun ita to'o la hoo sala ona

11 Baa oras Lewi niakaan husar-binan sia dadi na'ilulik, Na'i Maromak boi Bei Musa maun Harun dadi na'ilulik boot dala uluk. Na'ilulik sia serwisu natudu dalan nebee ema bele moris loos no di'a-di'ak no Na'i Maromak. Mais, masik ema tuir ukun-badu hotu-hotu moos, na'ilulik oin nu'u Harun la bele nalo sia dadi ema moon. Tan lia nia, musti noo na'ilulik oin seluk, nu'u Melkisedek. 12 Mais, kalo noo na'ilulik foun mak seluk na'ilulik tuan, musti seluk noo ukun-badu tuan.

13 Na'ilulik foun nia, mak Yesus. Nia moris nosi ema hunun seluk, lahoos nosi ema hunun Lewi. Tuir Ukun-badu Bei Musa, na'ilulik oin nu'u Harun, musti mai nosi hunun Lewi dei, la bele nosi hunun seluk. 14 Mais ita hotu-hotu hatene ha'ak, itakaan Na'in Yesus Kristus moris nosi hunun Yahuda. Tuir Ukun-badu Bei Musa, la noo na'ilulik nosi hunun nia.

15 Mais oras ne'e, Na'i Maromak la tau tenik ukun-badu tuan nia, tan Yesus iha ti'an. Nia dadi na'ilulik foun nu'u Melkisedek. 16 Na'i Maromak foti Nia, lahoos tan Niakaan hunun, mais tan Nia noo beran atu moris to'o nimanimak. La noo ida moos mak bele nadodok Nia. 17 Hakerek Moon na'ak,

"O ne'e, dadi na'ilulik to'o nimanimak,
tan O, oin ida nu'u Melkisedek uluk nia."✡

18 Ne'e na'ak, Ukun-badu tuan mak uluk Na'i Maromak foo baa Bei Musa, la noo beran ti'an atu tulun ema. Tan baa nia, Na'i Maromak natuka Ukun-badu tuan nia. 19 Tan masik ema moris nodi nalo tuir Ukun-badu tuan nia sia hotu-hotu moos, sia sei noo sala. Tan lia nia, Na'i Maromak loke seluk dalan mak di'ak kaliuk, nebee ita bele moris dame malu ho Nia.

Yesus nia, na'ilulik mak maka'as liu na'ilulik uluk sia

20 Uluk, baa oras Na'i Maromak foti Lewi husar-binan sia dadi baa na'ilulik, Nia la nameno nodi narai aan no sia. 21 Mais baa oras Nia foti Yesus dadi baa na'ilulik, Nia nameno na'ak,

"Ha'u ne'e, Na'in!
Ha'u karai aan ka'ak, Ha'u la kseluk lia saa ida mak Ha'u kameno ti'an.
Ha'u kfoti O dadi baa na'ilulik,
nebee mala'ok Okaan serwisu nohuun."✡

22 Nodi mamenon nia, Na'i Maromak nodi Yesus natebes baa ita na'ak, Nia atu namate menon mak di'ak kaliuk tenik no ita.

23 Uluk, na'ilulik tuan sia kona seluk nohuun, tan sia mate. 24 Mais Yesus, dadi na'ilulik foun mak la mate. Nia nala'o Niakaan serwisu nohuun. La noo ida mak seluk Nia. 25 Nia bele sori ema hotu-hotu mak nakara mai baa Na'i Maromak nodi Niakaan naran. Tan Nia moris nohuun, Nia dadi itakaan Ema iha Na'i Maromak oin mak tulun ita nohuun.

26 Tebes. Yesus ne'e, na'ilulik boot mak fatan bodik ita. Nia moon, la nalo sala sa-saa. Nia seluk nosi ita ema maksalan. Na'i Maromak moos foti-nahaas Nia liu hotu-hotu iha lale'an no raik-laran. 27 Tan lia nia, Yesus di'ak liu na'ilulik boot tuan sia hotu-hotu. Uluk, na'ilulik boot tuan sia musti sera du'uk sera tunun sura loron, nebee Na'i Maromak kasu mohu siakaan salan. Foin sia bele nalo sera bodik ema seluk. Mais Yesus la nalo hei-hein nunia, tan Nia latan isin lolon du'uk dadi baa

* **7:9-10** Bei Abraham bele selu kedan ti'an, bodik niakaan oa bein Lewi, tan ema Yahudi naneo na'ak, iha bei uluk isin lolon, noo kedan ti'an, siakaan husar-binan fini. ✡ **7:17** Kananuk Sia 110:4 ✡ **7:21** Kananuk Sia 110:4

sera dala ida dei. Sera nia to'o ti'an, bodik Na'i Maromak kasu mohu ema raiklaran salan.✡
28 Tuir Bei Musa Ukun-badu,
musti foti ema raiklaran dadi na'ilulik boot.
Mais na'ilulik boot oin nunia, sei noo sala no bele mate.
Tan lia nia, Na'i Maromak namate menon foun na'ak,
Nia atu foti Niakaan Oan dadi na'ilulik boot.
Tan Niakaan Oan, la noo sala kois.
Nia moos nafati nohuun.

8

Na'i Maromak nodi Kristus atu namate menon foun mak di'ak liu mamenon tuan

1 Lia isin nosi lia mak ha'u kdale ne'e sia, nune'e:
oras ne'e, ita hoo na'ilulik boot mak maka'as liu na'ilulik boot uluk sia.
Nia, mak Yesus.
Nia nabesi aan kaer ukun iha lale'an, iha Na'i Maromak Mak Aas Kaliuk sorin kwana.✡ 2 Nia nala'ok Niakaan serwisu iha Na'i Maromak Niakaan Fatin Lulik.
Fatin nia, Na'i Maromak du'uk mak nalo, lahoos ema raiklaran.

3 Na'ilulik boot siakaan serwisu mak ne'e:
musti nodi sera tunun no sera seluk atu foo baa Na'i Maromak.
Tan lia nia, Yesus moos musti nodi sera. 4 Mais Yesus la nala'ok Niakaan serwisu iha raiklaran, tan noo na'ilulik iha raiklaran ti'an mak foo sera baa Na'i Maromak tuir Ukun-badu Bei Musa. 5 Sia nala'o siakaan serwisu iha Batane Hamulak.
Batane Hamulak nia, ilas nu'u Uma Hamulak Huun iha lale'an.
Baa oras Bei Musa atu nariik Batane nia, Na'i Maromak foo natene na'ak, “Manoin di'a-di'ak!
O musti malo tebe-tebes tuir ilas mak Ha'u katudu ti'an baa o iha foho leten nia!”✡ 6 Na'i Maromak katak tebes baa Bei Musa nunia.
Mais Yesus Niakaan serwisu maka'as liu na'ilulik tuan siakaan serwisu.
Oras ne'e, Na'i Maromak namate menon mak di'ak liu mamenon tuan, tan Nia nodi Yesus dadi ailalete, nebee ema raiklaran bele dame malu no Nia.
7 Uluk, Na'i Maromak namate menon tuan no Bei Musa baa oras natuun Ukun-badu.
Mais ema raiklaran la bele moris loos tuir Ukun-badu nia sia.
Tan sia la bele moris tuir Na'i Maromak mamenon nunia, sia la bele di'a-di'ak no Nia.
Ne'e na'ak, musti noo mamenon foun mak natudu dalan foun nebee ema raiklaran bele di'a-di'ak no Na'i Maromak.
8 Uluk, Nia nasee Niakaan ema sia, oras sia nakur bei-beik Niakaan Ukun-badu tuan.
Oras Nia la terus tenik ti'an, Nia nahibu sia na'ak,
“Rona di'a-di'ak, tan Ha'u ne'e, emikaan Na'in!
Ha'u atu kamate menon foun
ko ema klubun Isra'el,
no ema hunun Yahuda.
9 Lia mamenon mak Ha'u atu kamate ko sia nia,
la manesak no lia mamenon mak uluk Ha'u kamate
ko siakaan bei uluk sia.
Uluk, Ha'u kaer siakaan liman,
kodi kala'o sia sai kosi rai Mesir.
Mais sia la nalo tuir saa
mak sia nameno ti'an no Ha'u.
Tan baa nia, Ha'u la ko'uk titu tenik sia ona.
10 Lia mamenon mak Ha'u atu kamate ko ema hunun Isra'el, isin nune'e:
Ha'u atu krai Ha'ukaan ukun-badu iha siakaan kakutak laran.
Ha'u atu kakerek Ha'ukaan ukun iha siakaan neon laran.
Hotu Ha'u kdadi baa siakaan Maromak.
Sia moos dadi baa Ha'ukaan ema.
11 Sia lalika hanorin tenik baa siakaan mamaluk sia,
no maun-biin-alin sia ha'ak,
‘Emi musti hatene Na'i Maromak!’
Sia lalika dale nunia ona, tan hotu-hotu natene Ha'u ti'an,
nahuu nosi kau mea oan to'o matas.

✡ **7:27** Ukun-badu Na'ilulik 9:7 ✡ **8:1** Kananuk Sia 110:1 ✡ **8:5** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 25:40

12 Masik sia nalo sala moos,
Ha'ukaan neon atu monu baa sia.
Ha'u moos kalu'a lakon siakaan salan hotu-hotu.”✡
13 Tan Na'i Maromak dale na'ak, Nia atu namate menon foun no sia, ita bele hatene ha'ak, mamenon tuan nia, la noo folin ti'an. La kleur falik, lakon mohu ona.

9

Yesus dadi sera mak di'ak liu sera tuan sia

1 Oras ne'e, ha'u atu kfoo katene baa emi lia nune'e: baa oras Na'i Maromak namate menon dala uluk no itakaan bei uluk sia, Nia moos natuun ukun na'ak, sia musti nariik hamulak fatik, nebee sia bele lo'u-sudur baa Nia tuir ukun niakaan lala'ok. 2 Iha hamulak fatik nia, noo lalawar no batane boot ida. Iha batane niakaan ke'an oin, noo badut sasukun no hadak ida, mak na'ilulik sia nodi rai tubi mak sia sera baa Na'i Maromak. Sia nanaran ke'an oin nia na'ak, *Na'i Maromak Ke'an Lulik*.✡
3 Tais odamatan boot ida moos hisa iha nia, hodi heli ke'an ida seluk, mak sia nanaran na'ak, *Na'i Maromak Ke'an Lulik Kaliuk*.✡ 4 Iha tais odamatan nia oin, noo hadak mean ida, hodi tunu ai morin bodik Na'i Maromak. Iha Ke'an Lulik Kaliuk laran noo ai balun mean ida, mak sia nanaran na'ak, *Ai Balun Mamenon*. Iha ai balun nia laran, sia rai naha uluk aan sia, atu nodi foo natene nosi lia Na'i Maromak mamenon mak Nia namate ti'an no sia. Iha ai balun nia noo botir mean ida mak nahisi tubi *manna*. Tubi nia, tubi mak Na'i Maromak natuun nosi lale'an, bodik itakaan bei uluk sia baa oras sia salaen iha rai fuik. Iha ai balun nia moos noo Bei Harun niakaan kno'an maran mak uluk noo tubun. Iha nia moos noo fatuk kabelak mak Na'i Maromak nodi ba'at Ukun-badu, mak Nia foo baa Bei Musa hori hirak nia.✡ 5 Iha ai balun tatakan noo ai'oik kabaas rua. Ai'oik rua nia ilas hanesan Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an mahoo liras. Sia no'i nariik nodi liras nakfelar belar, taka nola ai balun nia, tan ai balun leten nia, fatik kabaas mak natudu Na'i Maromak dodan baa ema raiklaran. Mais oras ne'e, ha'u la koo leet atu kdale to'o lotu-lotuk kosi lia naha nia sia.*
6 Siakaan lala'ok babilan naha iha Na'i Maromak Niakaan Batane Hamulak laran, nunia nanis. Sura loron na'ilulik sia tama-sai ke'an oin nia atu nala'ok serwisu.✡ 7 Mais na'ilulik boot mesan dei mak bele tama baa Ke'an Lulik Kaliuk nia. Nia la bele tama sura leet, tan tinan ida laran, bele tama isin ida dei. Oras tama, nia musti nodi sera tunun raan, atu nisik baa Ai Balun Mamenon tatakan. Hodi nunia, Na'i Maromak kasu mohu na'ilulik nia no niakaan ema siakaan salan hotu-hotu. Masik sala mak sia nalo la nodi neon no laran moos, Nia kasu mohu.✡
8 Na'i Maromak nodi Niakaan Kmalar Lulik atu nalore baa ita na'ak, kalo tais odamatan nia sei neli dalan tama baa Ke'an Lulik Kaliuk nia, ne'e na'ak, ukun tuan sei nafati. Ema raiklaran la bele tama baa nariik iha Na'i Maromak oin. 9 Lia ne'e sia hotu-hotu dadi baa knaninuk mak Kmalar Lulik nodi atu nanorin ita mak moris baa oras ne'e. Uluk, itakaan bei uluk sia nodi siakaan sera tunun no sera seluk sia, foo baa na'ilulik, nebee Na'i Maromak kasu mohu siakaan salan. Mais, masik sia nodi sera wa'in boot nunia moos, sera nia sia la bele

✡ **8:12** Yeremia 31:31-34 ✡ **9:2** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 26:1-30, 25:23-40 ✡ **9:3** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 26:31-33 ✡ **9:4** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 30:1-6, 25:10-16, 16:33; Sura Renu Isra'el 17:8-10; Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 25:16; Hanoin Hikar Dalan Moris 10:3-5 * **9:5** Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an mahoo liras iha ne'e, lia Yunani na'ak, *‘kerubim’*. Makbukar lale'an nanis, lia Yunani na'ak, *‘anggelos’*. Sia la noo liras. Leno noo, *Lia Uluk Fohon* 3:24, no Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 25: 18-22. ✡ **9:6** Sura Renu Isra'el 18:2-6 ✡ **9:7** Ukun-badu Na'ilulik 16:2-34

namoos siakaan neon no la bele
nalakon horan sala iha siakaan
neon laran. 10 Saa mak sia nalo
nia, tuir ukun-badu dei. Noo
ukun-badu mak naruka na'ak, sia
la bele naa ne'e, la bele nemu nia.
Ukun-badu seluk na'ak, musti fasi
isin lolon no haa-hemu fatik tuir
ukun-badu lala'ok. Mais tuir loos,
ukun-badu nia sia babilan loos
ema isin luan dei, lahoos babilan
ema neon laran. Masik nunia
moos, ukun-badu nia musti la'o
bei-beik, to'o Na'i Maromak seluk
nodi ukun-badu foun.

11 Mais oras ne'e, Ema mak
Na'i Maromak nameno kedan hori
uluk nia, iha ti'an. Nia, mak
Kristus. Nia namaan aan mai atu
dadi itakaan na'ilulik boot. Nia
nalo lia di'ak ti'an bodik ita.† Nia
nala'ok Niakaan serwisu, hanesan
na'ilulik tuan, mais Nia serwisu
iha hamulak fatin mak maka'as
liu tebes. Niakaan hamulak fatik
nia, la iha raiklaran, tan lahoos
ema raiklaran mak nalo. 12 Nia
moos tama baa Ke'an Lulik Kaliuk
nia atu nasoru Na'i Maromak,
hanesan na'ilulik tuan sia nala'ok
tinan ida, isin ida. Baa oras tama,
Nia moos nodi raan atu foo baa
Na'i Maromak. Mais seluk, tan
Kristus la nodi sera tunun raan.
Nia nodi raan du'uk, tan Nia mate
ti'an dadi sera bodik ita. Nia nodi
raan du'uk isin ida dei, nebee sori
ita nosi sala to'o nima-nimak.

13 Tebes! Kristus raan maka'as
liu sera tunun raan. Tuir Ukun-
badu mak Na'i Maromak foo baa
Bei Musa, kalo ema nalo sala, ema
nia dadi sasobos to'o la fatan lo'u-
sudur baa Na'i Maromak. Kalo
ema nia nakara moos nikar, nia
musti baa na'ilulik atu nalo sera,
nebee sera raan nia bele namoos
nikar nia. Noo sera oi-oik. Balu
nodi bibi raan, balu nodi karau
baka raan. Ukun-badu ida tenik
na'ak, kalo ema kaer ema maten,
nia dadi sasobos iha Na'i Maro-
mak oin. Kalo ema nia nakara
moos nikar, na'ilulik musti foti
nola ahukresan nosi karau baka
salak tunun, hotu nodi ahukresan
nia, nisik baa ema sasobos ulun,
nebee nia dadi moos nikar.✡

14 Kalo sera tunun raan bele
namoos ema isin luan, Kristus
raan bele namoos liu tan tenik!
Kristus raan nalo ita hakbois
hosi sala, nodi namoos itakaan
neon laran. Uluk, ita kona lelen
nosi Na'i Maromak tan itakaan
salan. Mais baa oras Kristus mate,
Kmalar Lulik mak moris nohuun,
tulun Nia nebee Nia latan isin
lolon baa Na'i Maromak hanesan
sera tunun mak kabaas. Oras
ne'e, ita la kona lelen ona, mais
ita bele lo'u-sudur tuir dalan loos
baa Maromak mak moris nohuun.

15 Tan Kristus raan maka'as
nia, Na'i Maromak nodi Nia atu
namate mamenon foun no ema
hotu-hotu mak Na'i Maromak
bolu ti'an, atu dadi baa Niakaan
ema. Baa oras Kristus mate atu
sori ema, Nia moos sori itakaan
bei uluk nosi sala mak sia nalo
uluk aan nia baa oras Na'i Maro-
mak namate mamenon tuan no
sia. Tan lia nia, sia moos bele
moris nohuun no Maromak.

16 Ha'u kodi knaninuk kosi ema
simu bein sasoin. Noo ama ida
nalo hakerek latan sasoin bodik
oan. Mais oan foin bele simu nola
sasoin nia, kalo aman mate ti'an.
17 Kalo aman sei moris, oan sei la
bele dauk simu sasoin mak aman
nameno ti'an iha hakerek latan
nia. 18 Nunia moos, Na'i Maromak
mamenon dala uluk mak Nia na-
mate no itakaan bei uluk sia. Sia
foin bele simu nola saa mak Na'i
Maromak nameno nia, kalo noo
ida mak mate uluk. 19 Uluk, Bei
Musa libur itakaan bei uluk sia
atu nalore Ukun-badu hotu-hotu
mak Na'i Maromak foin natuun
baa sia. Nalore notu, Bei Musa
no'o karau baka no bibi, nola
raan, kahur no wee. Hotu, nia
nodi tali mean, futu ai lain mahoo
tahan lotuk. Nia lobas baa raan
nia, hotu nisik baa Hakerek Moon
no ema sia hotu-hotu. 20 Baa oras
nisik raa nunia, Bei Musa dale

† **9:11** Hakerek lia Yunani mak di'ak kaliuk na'ak, “Nia nalo lia di'ak ti'an bodik ita.” Mais hakerek balu na'ak, “Nia atu nalo lia di'ak bodik ita.” ✡ **9:13** Ukun-badu Na'ilulik 16:15-16; Sura Renu Isra'el 19:9,17-19

na'ak, “Raa ne'e dadi tadak na'ak, Na'i Maromak namate menon no emi. Kalo emi halo tuir Niakaan ukun hotu-hotu, Nia atu foo hotu-hotu mak Nia nameno ti'an.”✡ 21 Bei Musa moos nisik raa baa Batane Hamulak no baho'ak hotu-hotu iha nia mak sia nodi lo'u-sudur baa Na'i Maromak.✡ 22 Tuir Ukun-badu Bei Musa, ema sasobos balu musti kona hamoos hodi raa. Hodi nunia, ita bele hatene ha'ak, kalo ema raiklaran nakara dadi moos nosi sala, musti nodi sera mak noo raan.✡

23 Saa mak ha'u kdale kosi lia itakaan bei uluk no siakaan Batane Hamulak, hotu-hotu nia, knaninuk dei, nebee ita bele hatene Na'i Maromak Niakaan Hamulak Fatin huun iha lale'an. Kalo na'ilulik tuan sia tama baa Batane nia laran atu lo'u-sudur baa Na'i Maromak, sia musti namoos uluk hotu-hotu lai, nodi sera tunun raan. Na'i Maromak Niakaan Fatin Lulik iha lale'an moos musti moos. Mais musti hodi sera raan mak maka'as liu sera tunun raan. 24 Ke'an Lulik Kaliuk mak Kristus tama nia, lahoos ke'an iha Batane Hamulak mak ema raiklaran nalo. Batane iha raiklaran nia, lalatak dei nosi mak huun. Kristus tama liu baa lale'an, atu nariik nosi ita iha Na'i Maromak oin. 25 Uluk, na'ilulik boot musti tama rua-ruan sura tinan baa Ke'an Lulik Kaliuk nia, nodi sera tunun raan, atu natetu baa Na'i Maromak. Mais Kristus tama isin ida dei, nodi Niakaan raan du'uk. 26 Kalo Nia musti tama sura tinan hanesan na'ilulik tuan sia, ne'e na'ak, Nia musti mate rua-ruan hori raiklaran foin nahuu to'o oras ne'e, nebee Nia kasu mohu ema hotu-hotu salan. Mais, Nia la nalo nunia. Tan Nia dadi sera isin ida dei, nodi ho'as lakon ema hotu-hotu salan. 27 Hori uluk aan, Na'i Maromak nakotu kedan na'ak, ema raiklaran musti mate isin ida dei, foin musti nataa iha Na'i Maromak oin. 28 Kristus moos mate isin ida dei baa oras Nia latan isin lolon nodi natiu nola ema raiklaran salan. Nosi ikus, Nia moos atu namaan aan mai nikar iha raiklaran, lahoos atu natiu ema raiklaran salan tenik, mais atu foo moris nima-nimak baa ema hotu-hotu mak naloon baa Nia.✡

10

Kristus mate isin ida dei, nebee ita bele moris di'a-di'ak ho Na'i Maromak to'o nima-nimak

1 Na'i Maromak nakara foo lia di'ak baa ita, mais Ukun-badu mak Nia natuun baa itakaan bei uluk sia la nalore malorek lia di'ak nia sia. Tan Ukun-badu nia sia, foin lalatak dei. Masik ema nala'o nohuun ukun-badu sera tunun moos, sera nia sia la bele namoos tebe-tebes ema salan. 2 Kalo bele namoos tebe-tebes ema salan, ema la nodi sera tunun atu nalo baa sera ona, tan sia la noran sala tenik. Mais tuir loos, la nunia. 3 Sura tinan sia nakro'an rua-ruan, nebee Na'i Maromak kasu mohu siakaan salan, 4 tan sera tunun raan la noo beran atu soe tebes ema salan.

5-6 Baa oras Kristus mai iha raiklaran ne'e, Nia katak baa Na'i Maromak nune'e:

“Na'i Maromak la nakara sera tunun no sera seluk sia mak ema natetu baa Nia.
Sia nodi sera tunun wa'in atu nalo baa sera.
Hotu sia tunu na'an sera nodi nusu pardua.
Masik nunia moos, Na'i Maromak neon la nakara.
Tan lia nia, Nia naruka Ha'u kmai iha raiklaran ne'e,
atu dadi baa ema raiklaran nu'u sia.”

7 Hotu, Kristus moos dale na'ak,

“Na'i Maromak! Ha'u mak ne'e ti'an!
Ha'u kmai atu kalo tuir Na'i Maromak hakaran,
hanesan Maromak mako'an nakerek nela kedan nosi Ha'u.”✡

✡ **9:20** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 24:6-8 ✡ **9:21** Ukun-badu Na'ilulik 8:15 ✡ **9:22** Ukun-badu Na'ilulik 17:11 ✡ **9:28** Yesaya 53:12 ✡ **10:7** Kananuk Sia 40:7-9

8 Lia mak Kristus dale uluk nia,
mak ne'e:
“Na'i Maromak la nakara sera tunun no sera seluk sia mak
ema nodi mai.
Sia nodi sera tunun wa'in
atu nalo baa sera.
Hotu sia tunu na'an sera
nodi nusu pardua.
Masik nunia moos, Na'i Maromak
neon la nakara.”
Tan lia nia, ita hatene ha'ak, masik sia nala'o nohuun Bei Musa Ukun-badu moos, Na'i Maromak neon sei la nakara. 9 Baa oras Kristus dale na'ak,
“Ha'u kmai atu kalo tuir Na'i
Maromak beer,”
lia nia na'ak, Kristus mai atu no'as lakon dalan tuan, seluk nodi dalan foun. 10 Na'i Maromak Niakaan beer, mak, Yesus Kristus dadi sera atu mate dala ida bodik ema raiklaran. Hodi nunia, Nia nalo ita dadi ema moos to'o nima-nimak.
11 Sura loron, na'ilulik tuan sia nala'ok siakaan serwisu, nodi nalo sera tunun. Mais tuir loos, sera nia sia la dala ida noo beran atu soe tebes ema salan.✡ 12 Mais itakaan na'ilulik boot Kristus, latan isin lolon du'uk nodi mate dadi sera bodik ita. Nodi dadi sera isin ida dei, Nia loke dalan atu soe mohu itakaan salan hotu-hotu. Nunia hotu, Nia namaan aan sa'e baa nabesi aan iha Na'i Maromak sorin kwana, iha fatin mak kneter kaliuk. 13 Iha nia, Nia sei nein to'o Na'i Maromak nalo Niakaan funu sia lo'u baa Nia.✡
14 Nodi sera Niakaan isin lolon to'o mate isin ida nia, Nia namoos nola ita nosi itakaan salan no naloos nola ita iha Na'i Maromak oin to'o nima-nimak.
15 Na'i Maromak Kmalar Lulik katak lia nia ti'an baa ita. Nia dale kedan na'ak,
16 “Emikaan Na'in nakara katak
nune'e:
Ha'u kamate menon foun ko
Ha'ukaan ema sia,
Ha'u krai Ha'ukaan ukun-
badu baa siakaan kakutak,
Ha'u kakerek Ha'ukaan ukun-
badu iha siakaan neon
laran.”✡
17 Hotu, Nia tu'an tenik na'ak,
“Ha'u la kanoin tenik siakaan
salan.
Ha'u kalu'a lakon siakaan ha-
halok,
baa oras sia nakur
Ha'ukaan ukun-badu
sia.”✡
18 Tan lia nia, ita bele hatene ha'ak, kalo Na'i Maromak kasu mohu itakaan salan ti'an, ita lalika buka sera ona atu hodi halirin Niakaan neon.

Ita lalika hata'uk mai iha Na'i Maromak oin

19 Lia nune'e, mamaluk sia! Tan Yesus naduar raan ti'an nodi nalirin nola Na'i Maromak neon, ita lalika hata'uk ona atu mai hariik iha Maromak oin iha Niakaan Fatik Lulik Kaliuk iha lale'an. 20 Hanoin baa Ke'an Lulik Kaliuk tuan nia. Iha nia, noo tais odamatan boot mak neli ema nebee la bele tama nasoru du'uk Maromak. Mais Yesus mate ti'an nodi loke dalan foun, nebee ita bele hasoru du'uk Maromak. 21 Liu tan tenik, Yesus dadi na'ilulik maka'as bodik Na'i Maromak eman uma laran sia.
22 Ne'e na'ak, ita bele tama dale du'uk ho Na'i Maromak, surak ita fiar tebe-tebes baa Nia hodi neon no laran. Ita bele tama, tan Yesus raan namoos itakaan neon no laran, to'o ita la hanoin lia aat ona. Itakaan moris musti moos, hanesan na'ilulik tuan mak namoos isin lolon, foin bele tama naliku Na'i Maromak.✡ 23 Ita musti kaer metin hotu-hotu, mak ita katak sain ti'an hosi lia Na'i Maromak, hodi haloon baa Nia nohuun. Lalika neon ruak, tan Nia nanis nalo tuir saa mak Nia mameno atu nalo bodik ita.
24 Ita moos musti hanoin malu nohuun, nebee ita hotu-hotu halo lia di'ak wa'in, hodi hatudu dadomin wa'in. 25 Ema balu la no'uk libur malu tenik no siakaan mamaluk

✡ **10:11** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 29:38 ✡ **10:13** Kananuk Sia 110:1 ✡ **10:16** Yeremia 31:33 ✡ **10:17** Yeremia 31:34 ✡ **10:22** Ukun-badu Na'ilulik 8:30, 16:4; Yeskiel 36:25

ema makfiar sia. Keta nunia! Ita musti libur malu atu hakbiit malu neon. Liu tan tenik, tan Na'i Maromak Niakaan oras atu namaan mai nikar kre'is ti'an. Foo hatene baa sia nunia.
26 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Ita hatene to'o lotu-lotuk ti'an hosi lia Yesus Kristus dalan moris mak loos. Mais kalo ita tali'ur Nia, hodi halo sala nohuun, lia nia na'ak, la noo sera seluk tenik mak bele kasu mohu itakaan salan. 27 Kalo ita tali'ur nunia, ita hein hodi hata'uk, keta arumak Na'i Maromak namaan aan mai atu natuun kastikar baa ita. Ha'i naraka mak laka maka'as, tetuk ti'an atu nadodok mohu ema hotu-hotu mak sakar Nia.✡
28 Uluk, kalo ema ida nakur Bei Musa Ukun-badu, no ema na'in rua-tolu dadi saksiin nunia, ema nia musti kona ukun mate. La noo pardua tenik.✡ 29 Oras ne'e, kalo ema nahaat Na'i Maromak Oan, lia nia na'ak, nia titu naraik Yesus raan mak nakduar ti'an nodi namoos ita. Nia moos la titu Na'i Maromak mamenon mak Nia namate no ita nodi raan nia. Nia moos nahaat Na'i Maromak Kmalar Lulik mak natudu laran di'ak baa ita. Hanoin dei! Ema oin nune'e natiu kastikar todan boot liu nosi ema mak nakur Bei Musa Ukun-badu.✡ 30 Na'i Maromak dale ti'an na'ak,

“Ha'u koo beran atu selu ema
siakaan a'aat.
Ha'u nanis selu sia.”

Noo hakerek tenik na'ak,

“Maromak nia, mak Na'in.
Nia nanis natuun kastikar baa
Niakaan ema sia.”✡

31 Hanoin! Na'i Maromak moris nohuun! Ema nanis nata'uk kalo Nia kohi nola sia.
32 Hanoin baa oras emi foin hatene lia nosi Kristus no emikaan kakutak foin nakroma. Baa oras nia, masik emi hetan tonan no susar wa'in moos, emi haterus aan hodi fiar baa Kristus. 33 Ema balu nahaat emi nodi namoe emi iha ema lear oin. Balu nalo nunia no emikaan belu sia. 34 Masik nunia moos, emi neon monu baa ema iha bui laran. Ema nana'o nola emikaan sasoin, emi simu dei, tan hatene ha'ak, emi atu simu sasoin mak di'ak liu mak ema la bele nana'o nola. 35 Emi musti kaer metin emikaan fiar nia, tan Na'i Maromak atu selu wa'in boot baa emi. 36 Haterus aan baa dei! Kalo emi hala'ok tuir Na'i Maromak hakaran hotu-hotu, emi simu hotu-hotu mak Nia nameno baa emi ti'an. 37 Maromak mako'an sia nakerek nela ti'an lia nosi Ema ida mak atu mai na'ak,

“La kleur ona, Ema mak atu mai
nia, natadu aan ti'an.
Keta neon ki'ik, tan Nia lai-
lais mai ona.
38 Ema mak neon moos,
atu netan moris,
tan fiar baa Ha'u.
Mais, ema mak tali'ur Ha'u,
Ha'u la kbeer nia.”✡

39 Ita ne'e lahoos ema mak tali'ur Na'i Maromak. Ema oin nunia kona lelen nosi Nia. Mais ita ne'e, ema mak fiar baa Nia no hetan moris nohuun ho Nia.

11

Ita musti fiar baa Na'i Maromak nohuun, hanesan ema uluk aan sia

1 Kalo ita fiar baa Na'i Maromak, ne'e na'ak, ita haloon baa Nia nohuun. Kalo Nia nameno ti'an atu nalo lia ida bodik ita, ita bele hatene ha'ak, Nia nanis nalo tuir Niakaan mamenon nia. Masik ita sei la simu sa-saa moos, ita fiar nohuun. 2 Nosi itakaan bei uluk sia, noo mak fiar nunia. Tan siakaan fiar nia, Na'i Maromak simu sia di'a-di'ak.
3 Ita fiar ha'ak, Na'i Maromak mak nase'i raiklaran no lale'an mak ita haree baa oras ne'e. Nia nase'i lahoos nodi buat mak iha kedan mak ema raiklaran bele naree, mais nase'i nodi Niakaan Manfatin dei.✡

✡ **10:27** Yesaya 26:11 ✡ **10:28** Hanoin Hikar Dalan Moris 17:6, 19:15 ✡ **10:29** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 24:8 ✡ **10:30** Hanoin Hikar Dalan Moris 32:35,36 ✡ **10:38** Habakuk 2:3-4 ✡ **11:3** Lia Uluk Fohon 1:1; Kananuk Sia 33:6,9; Yohanis 1:3

Lia Habel

4 Tan Habel fiar, nia nodi sera
baa Na'i Maromak mak di'ak liu
sera nosi maun Kain. Na'i Maro-
mak simu di'a-di'ak Habel no ni-
akaan sera nia, tan nafoli Habel
na'ak, ema loos. Masik Habel
mate kleur ti'an moos, ita sei
bele hanorin aan hosi niakaan fiar
nia.✡

Lia Henok

5 Tan Henok fiar, Na'i Maromak
foti sa'e nia baa lale'an, nebee nia
lalika mate. Ema buka nia, mais la
netan, tan Na'i Maromak foti sa'e
nia ti'an. Na'i Maromak simu di'a-
di'ak Henok, tan nafoli nia na'ak,
"Henok ne'e, ema mak nalo Ha'u
neon di'ak."✡
6 Lia nune'e, mamaluk sia! Ita
hatene ha'ak, Na'i Maromak la
simu ema mak la fiar baa Nia.
Ema mak nakara mai baa Na'i
Maromak, musti fiar na'ak, Na'i
Maromak iha nanis. Sia moos
musti fiar na'ak, Na'i Maromak
nakara tulun ema mak buka Nia.

Lia Noh

7 Tan Noh fiar, Na'i Maromak
katak kedan baa nia na'ak, "Noh!
Ha'u atu kadodok raiklaran ne'e
kodi motasa'e boot mak ema raik-
laran sei la naree isin ida dauk."
Masik Noh sei la naree dauk nunia
moos, nia nanono baa Na'i Maro-
mak, nodi nalo roo atu sori ni-
akaan uma laran isin sia. Tan
niakaan fiar nia, Na'i Maromak
nafoli nia na'ak, ema loos. Mais
Na'i Maromak natuun kastikar
boot baa ema hotu-hotu mak la
fiar.✡

Lia Abraham la'o nela leo huun

8 Tan Bei Abraham fiar, Na'i
Maromak bolu nia na'ak, "Abra-
ham! La'o sai mela okaan leo,
baa rai ida mak Ha'u atu katudu
baa o. Rai nia atu dadi bein
sasoin bodik o mo okaan husar-
binan sia." Rona nola nunia, Bei
Abraham nalo tuir Na'i Maromak
harukan, masik nia la natene atu
baa nabee.✡ 9 To'o rai nia, Bei
Abraham nariik batane atu nein
hanesan ema matak iha rai mak
Na'i Maromak nameno ti'an atu
foo baa nia. Oan Isak no bei
oan Yakob moos nein iha nia, tan
Na'i Maromak nameno ti'an atu
foo rai nia dadi baa siakaan bein
sasoin.✡ 10 Bei Abraham naloon
atu moris iha kota kabaas ida.
Na'i Maromak du'uk mak nase'i
ilas atu nodi nariik kota nia.

Lia Sara

11 Bei Abraham feen Sara moos
fiar. Masik Sara sei la nahoris
isin ida dauk, no masik nia ferik
maran ti'an moos, Na'i Maromak
nalo nebee Sara bele dadi bei uluk
bodik ema klubun boot ida. Na'i
Maromak nalo nunia, tan Sara
fiar na'ak, Na'i Maromak nanis
nalo tuir saa mak Nia nameno
ti'an.✡ 12 Tan Sara niakaan fiar
nia, masik nia ferik maran ti'an
moos, nia sei bele nahoris nola
husar-binan lear to'o la noo ema
mak bele sura nola. Sara husar-
binan sia wa'in hanesan fitun
iha lale'an, no raihenek iha tasi
tehen.✡

Lia bei uluk sia mak fiar no naloon baa rai moris fatik ida

13 Itakaan bei uluk aan, mak Bei
Abraham, Bei Isak, no Bei Yakob,
sia fiar nohuun baa Na'i Maromak
to'o mate. Mais oras mate, sia sei
la simu dauk rai moris fatik mak
Na'i Maromak nameno ti'an atu
foo baa sia. Masik nunia moos,
sia naloon nohuun nodi neon no
laran, tan sia titu-naree rai nia
nosi dook ti'an. Sia katak na'ak,
sia ema maktabar mak nein heik
iha raiklaran dei.✡ 14 Mais ema
mak katak nunia, nanis beer ne-
tan fatik ida atu dadi baa siakaan
rai du'uk. 15 Rai moris fatik mak
sia beer nia, lahoos Bei Abraham
rai huun, tan sia noo leet wa'in
atu fila baa nebaa. 16 Rai moris
fatik mak sia beer nia, ne'e mak
rai moris fatik kabaas liu iha
lale'an. Tan sia haloon nunia, Na'i

✡ **11:4** Lia Uluk Fohon 4:3-10 ✡ **11:5** Lia Uluk Fohon 5:21-24 ✡ **11:7** Lia Uluk Fohon 6:13-22 ✡ **11:8** Lia Uluk Fohon 12:1-5 ✡ **11:9** Lia Uluk Fohon 35:27 ✡ **11:11** Lia Uluk Fohon 18:11-14, 21:2 ✡ **11:12** Lia Uluk Fohon 15:5, 22:17, 32:12 ✡ **11:13** Lia Uluk Fohon 23:4; 1 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 29:15; Kananuk Sia 39:13

Maromak simu sia di'a-di'ak atu dadi baa Niakaan ema. Nia moos nadi'a kedan kota ida bodik sia iha lale'an.

Lia Abraham latan oan Isak

17 Tan Bei Abraham fiar, baa oras Na'i Maromak koko niakaan fiar, nia nalo tuir Na'i Maromak harukan nodi latan oan Isak dadi baa sera.✡ 18 Uluk Na'i Maromak nameno ti'an nosi lia oan nia na'ak, “Nosi okaan oan Isak ne'e, o atu metan husar-binan wa'in, to'o dadi baa ema klubun boot.”✡ 19 Bei Abraham nanoin na'ak, masik niakaan oan Isak mate moos, Na'i Maromak noo beran nalo nia moris nikar. Lia nia loos tebes, tan baa oras nia, oan Isak hanesan mate ti'an, hotu moris nikar.

Lia Isak

20 Tan Bei Isak fiar, nia nusu nebee Na'i Maromak natuun matak-malirin baa oan Yakob no Esau.✡

Lia Yakob

21 Tan Bei Yakob fiar, oras nia kre'is mate, nia nariik tutu'uk kaer kno'an, nodi sudur baa Na'i Maromak. Hotu nia naro'an, nebee Na'i Maromak natuun matak-malirin baa bei oan nosi oan Yusuf.✡

Lia Yusuf

22 Tan Bei Yusuf fiar, baa oras nia kre'is mate, nia katak kedan na'ak, Na'i Maromak atu nodi Niakaan ema Isra'el sia sai nosi rai Mesir. Hotu Bei Yusuf nameno nela na'ak, baa oras ema Isra'el sia la'o nela rai Mesir, sia musti nodi niakaan ruin.✡

Lia Musa inan no aman

23 Tan Bei Musa inan no aman fiar, baa oras Musa inan nahoris nia, sia subar nia to'o fulan tolu laran, tan sia naree niakaan isin kabaas basuk. Masik Na'i Mesir naruka niakaan sondadu ti'an na'ak, “Ho'o kedan kau mea oan mane Ibrani hotu-hotu!” sia la nata'uk.✡

Lia Musa

24 Bei Musa boot mai ti'an, nia moos fiar. Uluk, na'in Mesir oan feto nawa'i nola nia, dadi baa oan. Masik nunia moos, nia la nakara ema nafoli nia na'ak, na'in Mesir familin.✡ 25 Nia naneo na'ak, di'ak liu moris susar bele-bele no Na'i Maromak eman sia, nosi moris manek no lia aat sia mak la oras dei. 26 Nia nabusik ema nahaat nia, tan nia naloon baa Kristus, Ema mak Na'i Maromak nameno atu solok mai. Musa naterus aan nunia, tan natene Na'i Maromak atu selu niakaan kole nodi saseban mak di'ak liu nosi sasoin hotu-hotu iha rai Mesir.

27 Tan Bei Musa fiar, nia nusu leet baa na'i Mesir atu nodi itakaan bei uluk sia la'o nela rai nia. Masik na'in nawan sa'e tebe-tebes, Bei Musa la nata'uk. Nia fiar nohuun baa Na'i Maromak, nu'u naree du'uk Na'i Maromak ti'an.✡

28 Tan Bei Musa fiar, baa oras itakaan bei uluk sia nadi'a aan atu la'o nela rai Mesir, nia tuir Na'i Maromak ukun nodi naruka sia nalo Dahur Paska lai. Sia no'o bibi malae atu dadi baa sera. Hotu sia nola bibi malae raan, nalo baa tadak iha siakaan uma odamatan. Baa kalan nia, Maromak Niakaan makbukar lale'an ida mai no'o lawarik oa ulun hotu-hotu iha rai Mesir. Mais nia la tama baa no'o lawarik iha itakaan bei uluk siakaan uma, tan naree raa nia iha siakaan uma odamatan.✡

Lia bei uluk la'o nela rai Mesir

29 Tan itakaan bei uluk sia fiar, oras sia la'o nela rai Mesir, Na'i Maromak naketak fa'e wee iha Tasi Mean, nebee sia bele la'o nakur nodi manek iha rai maran. Mais sondadu Mesir sia mate mout hotu, baa oras sia nakur

---

✡ **11:17** Lia Uluk Fohon 22:1-14 ✡ **11:18** Lia Uluk Fohon 21:12 ✡ **11:20** Lia Uluk Fohon 27:27-29,39-40 ✡ **11:21** Lia Uluk Fohon 47:31—48:20 ✡ **11:22** Lia Uluk Fohon 50:24-25; Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 13:19 ✡ **11:23** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 2:2, 1:22 ✡ **11:24** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 2:10-12 ✡ **11:27** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 2:15 ✡ **11:28** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:21-30 ✡ **11:29** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 14:21-31

kokon te'ur tuir itakaan bei uluk sia.✡

Lia Rahab

30 Tan itakaan bei uluk sia fiar,
oras sia tama baa rai Kana'an,
sia tuir Na'i Maromak harukan nodi la'o nalik kota Yeriko ka-
didin fatuk tehen loron hitu laran.
Hotu, kadidin fatuk nia moos
nakro'on mohu.✡
31 Noo tenik Rahab, mak uluk
feto aat iha kota nia. Tan
Rahab fiar, nia simu di'a-di'ak
ema Isra'el siakaan ema mak
nateke, hotu subar sia iha niakaan
uma. Nunia hotu, Na'i Maromak
nadodok ema Yeriko hotu-hotu,
tan sia la no'uk nanono baa Nia.
Mais Nia sori Rahab, tan niakaan
fiar.✡

Lia ema seluk mak fiar baa Na'i Maromak

32 Ha'u ksei bele dale naruk
tenik kosi lia ema seluk mak fiar
baa Na'i Maromak. Mais la koo
leet atu dale kosi lia Gideon, lia
Barak, lia Simson, lia Yefta, lia
Daud, lia Samuel, no lia Maromak
mako'an seluk sia.✡ 33 Tan sia fiar,
balu natoba sakar na'i sia. Balu
tenik nala'ok ukun nodi neon loos.
Sia nariik nosi ema mak la sala, no
kastikar ema mak sala. Balu tenik
simu mak Na'i Maromak nameno.
Balu tenik natoba nola busa fuik
boot.✡ 34 Balu tenik no'o ha'i
mak laka boot. Balu tenik, Na'i
Maromak sori nola nosi ema mak
atu no'o sia nodi surik. Balu tenik,
la biit, mais Na'i Maromak nakbiit
sia. Balu tenik, Na'i Maromak
nalo nebee sia dadi meo ulun, to'o
nabe'o dodok sondadu funu nosi
fatik seluk.✡ 35 Balu tenik, ina
sia mak simu nikar siakaan famili
mak Na'i Maromak nalo moris
nikar.

Mais noo balu mak kona tonan
tan fiar baa Na'i Maromak. Sia
talin aan no Nia nohuun, to'o
sia boi di'ak liu mate nosi moris
tali'ur baa Maromak. Sia naloon
na'ak, Na'i Maromak bele foti sa'e
sia atu netan moris di'ak liu tenik
iha lale'an.✡ 36 Balu kona haleuk,
no balu kona ta'e. Balu seluk
kona dadur iha bui laran.✡ 37 Balu
mate, tan ema tuda nodi fatuk.
Balu mate, tan ema korat saki fa'e
isin. Balu mate, tan surik. Balu
moris mukit, natais loos kulit, tan
ema tonan no nasusar sia, to'o
te'ur sia✡ 38 baa nein iha rai fuik,
iha foho leten, iha fatuk kuak no
rai kuak sia. Tuir loos, siakaan
fiar maka'as tebes, to'o ema mak
nein iha raiklaran ne'e, la fatan
nein namutuk no sia.
39 Na'i Maromak nakara sia
hotu-hotu, tan siakaan fiar. Mais
to'o sia mate moos, sia sei la
simu dauk lia kabaas mak Na'i
Maromak nameno ti'an bodik sia.
40 Nia nala'ok Niakaan mamenon
nodi dalan mak di'ak liu, tan Nia
nakara nebee lahoos sia mesan
dei, mais ita moos hetan moris
nima-nimak ho Nia.

12

1 Dadi nunabee, baa ita mak sei
moris ne'e? Ita hanesan ema mak
nalai sita. Itakaan bei uluk mak
fiar baa Na'i Maromak, sia hane-
san ema mahobun mak nariik
nalik, atu foo babiit baa ita. Mais
kalo ita sei tatalik ho sala, ita halai
todan. Ita musti soe hela sala
hotu-hotu, nebee ita bele halai
biit. Na'i Maromak du'uk mak
boi ita atu tuir sita malu ne'e.
Dadi ita musti haterus aan halai
to'o marak rohan. 2 Ita moos
musti hatutuk matan baa Kristus
dei, keta titu karuk-kwana. Nia
mak loke dalan nodi tulun ita,
nebee ita bele fiar baa Na'i Maro-
mak. Hanoin ka, lale? Baa oras
Yesus terus susar iha ai karuus,
ema tolak nahaat Nia, mais Nia
naterus aan bei-beik. Nia natene,
kalo susar nia siku, Niakaan neon
di'ak ona. Lia nia tebes. Nia

✡ **11:30** Yosua 6:12-21 ✡ **11:31** Yosua 6:22-25, 2:1-21 ✡ **11:32** Ema Makotu Lia 6:11—8:32, 4:6—5:31, 13:2—16:31, 11:1—12:7; 1 Samuel 16:1—1 Na'i Isra'el Sia 2:11; 1 Samuel 1:1—25:1 ✡ **11:33** Daniel 6:1-27 ✡ **11:34** Daniel 3:1-30 ✡ **11:35** 1 Na'i Isra'el Sia 17:17-24; 2 Na'i Isra'el Sia 4:25-37 ✡ **11:36** 1 Na'i Isra'el Sia 22:26-27; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 18:25-26; Yeremia 20:2, 37:15, 38:6 ✡ **11:37** 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 24:21

mate, hotu Na'i Maromak foti Nia
atu nabesi aan iha Na'i Maromak
sorin kwana, nebee Sia rua kaer
ukun bele-bele. 3 Masik ema nalo
aat baa Nia moos, Nia naterus aan
dei. Keta halu'a Yesus Niakaan
susar ne'e, nebee emi moos bele
haterus aan bei-beik.

Na'i Maromak de'an ita atu nanorin ita, hanesan ama de'an oan atu nanorin oan

4 Emi sakar lia aat sia ti'an, mais
sei la sakar maka'as to'o emikaan
raa nakduar. Nunia tebes ka?
5 Arumak emi halu'a Na'i Maro-
mak Manfatin mak Nia katak ti'an
baa emi, hanesan aman dale baa
oan na'ak,
"Oa!
Kalo Na'i Maromak taa ukun atu
nodi nanorin o, nebee o
moris tuir dalan loos,
keta titu haraik!
Kalo Nia de'an o atu nanorin o,
keta neon ki'ik.
6 Tan Na'i Maromak de'an ema
mak Nia nadomi.
Tebes! Ema hotu-hotu, mak
Nia simu dadi baa Niakaan
oan,
Nia nanis de'an atu
nanorin."✡
7 Tan baa nia, kalo Na'i Maro-
mak de'an emi atu nanorin emi
nebee moris tuir dalan loos,
haterus aan baa. Nia nalo nunia,
tan emi ne'e, Niakaan oan. Aman
musti de'an oan atu nanorin oan,
to'o natene moris tuir dalan loos.
8 Kalo Na'i Maromak la de'an emi
nodi nanorin emi nu'u Niakaan
oan seluk sia, ne'e na'ak, emi
lahoos Niakaan oan.
9 Ita nanis hanono baa itakaan
ama susun iha raiklaran ne'e, tan
nia mak de'an no nanorin ita baa
oras ita sei ki'ik. Lia nia loos. Mais
ita musti hanono baa Na'i Maro-
mak liu tan tenik, tan Nia, itakaan
Ama iha lale'an. Nia de'an no
nanorin ita, nebee ita moris tuir
Niakaan dalan loos. 10 Itakaan
ama susun de'an no nanorin la
oras dei tuir saa mak nia naneo
di'ak. Mais Na'i Maromak natene
tebe-tebes lia saa mak ita musti
hatene. Nia de'an no nanorin ita,
nebee ita moris loos hanesan Nia.
11 Kalo ita kona de'an, la midar
nanis. Mais kleu-leur itakaan
neon moos noku, tan ita hatene
ti'an atu moris tuir Na'i Maromak
beer.
12-13 Mamaluk sia! Hakbiit li-
man mak kole ti'an. Hamaan ain
mak todan ti'an. Keta halai kali
aan, mais halai hatutuk, nebee
ema mak kole karin ti'an moos,
netan babiit atu nalai bei-beik.
Hakbiit neon atu haterus aan bei-
beik hodi fiar baa Kristus.✡

Keta dudu Na'i Maromak laran di'ak

14 Mamaluk sia mak fiar baa
Kristus! Emi musti hariik metin
moris di'ak ho malu. Harui aan
maka'as moris moos, tan ema
mak la moris moos, la bele naree
Maromak.
15 Hakbiit malu neon, nebee
keta to'o emi balu se'i kotuk baa
Na'i Maromak no la horan Ni-
akaan laran di'ak. Daka di'a-di'ak,
nebee keta rai hirus baa malu.
Hirus malu nia, hanesan raso
moruk mak nahaat ita.✡ 16 Daka
di'a-di'ak, nebee keta emi ida nalo
lia kfo'er. Nebee keta titu haraik
Na'i Maromak, hanesan Bei Isak
oan ulun Esau. Baa loron nia,
Esau fila nodi salaen, hotu nusu
haan bikan ida nosi alin Yakob.
Tan Esau salaen basuk, nia fa'an
niakaan beran oa ulun, bodik sosa
haan bikan ida.✡ 17 Mais la kleur,
Esau neon sadi'a. Baa oras aman
Isak atu nusu Na'i Maromak foo
matak-malirin oa ulun baa Esau,
Isak la bele nusu tenik bodik Esau
ona, tan Esau soe butan niakaan
beran oa ulun nia ti'an. Masik
Esau tanis nanse'ur aan moos, nia
la bele netan nikar.✡

18 Lia nune'e, mamaluk sia! Ita
bele mai baa Na'i Maromak tuir
dalan foun mak Nia loke ti'an
bodik ita. Uluk aan, bei uluk
sia la bele nunia. Baa oras Na'i
Maromak namate menon no sia,
sia nein kre'is baa foho ida naran

✡ **12:6** Ayub 5:17; Lia Fuan Tate'an 3:11-12 ✡ **12:12-13** Yesaya 35:3; Lia Fuan Tate'an 4:26 ✡ **12:15** Hanoin Hikar Dalan Moris 29:18 ✡ **12:16** Lia Uluk Fohon 25:29-34 ✡ **12:17** Lia Uluk Fohon 27:30-40

Sinai. Iha foho leten nia, ha'i laka
no anin dadurus. Nakukun luri
moos nakalus nola foho nia, to'o
sia nata'uk tebe-tebes. 19 Baa oras
nia moos, sia rona kfui lian. Hotu,
Na'i Maromak lian maka'as sai
nosi foho nia. Rona nola nunia,
sia hetak nata'uk, to'o nusu baa
Bei Musa na'ak, “Adeei! Ami la
bele terus rona lia maliak ne'e
ona!”✡ 20 Tebes! Sia la bele terus,
tan lia mak Na'i Maromak naruka
nia, todan liu resik. Nia katak
na'ak, “La bele sama foho ne'e.
Masik ema raiklaran ka, osa ka,
lotuk ka, la bele! See mak sama,
musti kona tuda fatuk to'o mate.”✡
21 Tebes. Saa mak sia naree iha
foho nia, nalo sia nata'uk tebes.
To'o Bei Musa du'uk moos kiki tan
nata'uk.✡

22 Mais oras ne'e, dalan baa Na'i
Maromak nakloke ti'an to'o ita
bele dale du'uk ho Nia. Oras ne'e,
ita mai iha foho ida naran Sion.
Iha nia moos noo kota Yerusalem.
Lahoos kota Yerusalem iha raik-
laran, mais kota Yerusalem foun
iha lale'an, mak Na'i Maromak
Niakaan tofatik. Iha nia, Niakaan
makbukar lale'an wa'in lo-loos
nadahur bele-bele. 23 Kota nia
moos dadi baa libur malu fatik,
bodik ema hotu-hotu mak fiar
baa Kristus. Na'i Maromak nalo
hakerek iha lale'an atu nakerek
siakaan naran ida-idak. Iha nia,
Na'i Maromak atu leno nodi tetu
ema hotu-hotu moris. Iha nia
moos, libur malu fatik bodik ema
hotu-hotu mak uluk aan Na'i
Maromak simu tan siakaan fiar.
24 Iha nia moos, Yesus dadi baa
ailalete bodik Na'i Maromak no
ema raiklaran. Yesus mate nad-
uar raan, nebee Na'i Maromak
namate menon foun no ita. Yesus
raan nia nalirin Na'i Maromak
neon. Mais, Yesus raan seluk
nosi Habel raan. Iha lia Kain no
Habel, ita hatene ha'ak, baa oras
Kain no'o Habel, Habel raan mak
nakduar nia, nalo Na'i Maromak
laran manas, to'o natuun kastikar
baa Kain.✡

25 Ta'an tilun, rona di'a-di'ak
saa mak Na'i Maromak atu dale
baa emi. Keta halo nu'u bei
uluk sia mak dudu sees Bei Musa
dalen, baa oras nia dadi Maromak
mako'an iha raiklaran. Etuk, Na'i
Maromak natuun kastikar baa sia.
Saa tenik no ita! Kalo ita la ho'uk
rona Niakaan dale nosi lale'an,
Nia atu natuun kastikar todan liu
baa ita.✡ 26 Baa oras itakaan bei
uluk sia nariik iha foho Sinai,
Na'i Maromak lian maka'as to'o
nalo rai kakekuk. Oras ne'e, Nia
nameno na'ak,

“Ha'u atu kalo raiklaran kakekuk
dala ida tenik,
mais lahoos raiklaran mesan
mak kakekuk dei,
tan lale'an moos nakdoko
tuir.”✡

27 Baa oras Na'i Maromak dale
na'ak, Nia atu nalo hotu-hotu
nakdoko “dala ida tenik”, ne'e
na'ak, Na'i Maromak atu doko
hotu-hotu mak Nia nase'i ti'an iha
lale'an no raiklaran, to'o mak la
bele naterus aan, lakon mohu.
Hodi nunia, mak bele naterus aan
atu nein nafati.

28 Ita sotir tan Na'i Maromak
kaer ukun iha lale'an. Niakaan
ukun nia la bele dodok. Tan
Nia nakara simu ita dadi baa
Niakaan ema, ita musti hamulak
nohuun hodi lo'u-sudur baa Nia,
tan Nia maka'as kaliuk! 29 Mais ita
moos musti sintidu, tan Maromak
hahibun hanesan ha'i mak sunu
namohu hotu-hotu.✡

13

Ita musti moris di'ak ho malu

1 Mamaluk sia! Noo lia hira
mak ha'u atu kfoo katene baa emi
nune'e:

Keta halu'a hadomi malu no-
huun.

2 Keta halu'a atu halua laran
simu ema iha emikaan uma. Dala
ida mamaluk na'in hira simu ema

✡ **12:19** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 19:16-22, 20:18-21; Hanoin Hikar Dalan Moris 4:11-12, 5:22-27 ✡ **12:20** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 19:12-13 ✡ **12:21** Hanoin Hikar Dalan Moris 9:19 ✡ **12:24** Lia Uluk Fohon 4:10 ✡ **12:25** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:22 ✡ **12:26** Hagai 2:6 ✡ **12:29** Hanoin Hikar Dalan Moris 4:24 ✡ **13:2** Lia Uluk Fohon 18:1-8, 19:1-3

nunia, mais sia natene nodi baa, ema nia sia, Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an.✡
3 Keta halu'a tau matan baa ema iha bui. Musti tulun sia, hanesan emi du'uk mak kona kohi.
Keta halu'a tulun ema mak kona tonan. Haliku sia di'a-di'ak, hanesan emi du'uk mak kona tonan nia.
4 Hafoli lia feen-la'en, tan lia nia, lia moos. Keta to'o lia moos nia, dadi sasobo. Na'i Maromak nanis kastikar ema mak nakur biti-kluni.
5 Keta rotus osan. Emi musti horan to'o baa saa mak emi hoo. Tan Na'i Maromak dale ti'an na'ak,
"Ha'u la kalu'a kedan emi.
Ha'u la kla'o kela emi."✡
6 Dadi hakbiit emikaan neon, hanesan noo ema nakerek na'ak,
"Tan ha'ukaan Ulun mak tulun ha'u,
ha'u la kata'uk.
Masik ema koko ha'u moos,
ha'u la kakoen."✡

Keta haloon hikar baa ukun-badu tuan, mais fiar baa Kristus nohuun

7 Keta halu'a baa sarani ulun sia mak nanorin Maromak Manfatin baa emi. Hanoin siakaan moris dalan di'a-di'ak, hodi haninu siakaan fiar. Tan sia fiar na'ak:
8 Yesus Kristus la filas aan kedan. Nia nafati hori uluk,
oras ne'e, to'o nima-nimak.
9 Tan lia nia, keta tuir hanorin kale'uk. Na'i Maromak nakbiit emikaan neon ti'an, nodi natudu laran di'ak baa emi. Nia nalo nunia, mais lahoos tan emi tuir ukun-badu haa-hemu mak la noo folin.
10 Uluk aan, iha Na'i Maromak Niakaan Batane Hamulak lalawar, noo sera fatik bodik ema natetu sera tunun baa Na'i Maromak. Na'ilulik mak naliku iha Batane Hamulak nia, bele naa na'an sera iha sera fatik nia. Mais oras ne'e, ita hoo sera fatik seluk.* Na'ilulik tuan la bele naa iha nia.
11 Uluk, sura tinan na'ilulik boot nodi sera tunun raan, baa natetu iha Na'i Maromak Ke'an Lulik Kaliuk. Hodi nunia, Na'i Maromak nalu'a lakon siakaan salan. Nola raan hotu, sia nodi isin baa tunu iha kota luan.✡ 12 Yesus moos nunia. Nia dadi baa sera, nebee Na'i Maromak kasu mohu ema raiklaran salan. Baa oras nia mate, ema moos dada nodi Nia atu baa no'o iha kota Yerusalem luan. 13 Tan lia nia, ita musti mai baa Yesus hodi fiar Nia nohuun. Masik ema nahaat ita, ita simu dei, hanesan Nia. 14 Ita hein heik iha raiklaran ne'e. Mais ita haloon, nebee hein iha lale'an to'o nima-nimak. 15 Tan Yesus dadi sera ti'an bodik ita, ita lalika buka sera tunun ona atu hatetu baa Na'i Maromak. Mais ita musti hatetu sera tonun mak foti-nahaas Niakaan naran. 16 No tenik, keta halu'a halo lia di'ak bodik ema seluk. Kalo sia buka saa, tulun baa. Hahalok nunia sia hanesan sera mak nalo Na'i Maromak neon di'ak.
17 Musti hanono baa sarani ulun hotu-hotu mak naliku emi, tan sia daka emikaan kmalar loron-kalan. Nosi ikus, sia musti nataa nosi siakaan serwisu iha Na'i Maromak oin. Dadi, rona baa sia di'a-di'ak, nebee sia bele nataa nodi neon di'ak. Keta to'o sia nataa nodi neon dodok, tan emi la'o hela Kristus dalan moris. Tan kalo nunia, emi la sotir ona.

Ema mak nakerek ne'e, namulak bodik ema Ibrani

18 Mamaluk sia, keta halu'a hamulak bodik ami. Ami hatene amikaan neon loos nanis. Ami moos beer halo lia di'ak nohuun.
19 Kaliuk tenik, hamulak nebee ha'u kbele fila lai-lais baa emi.
20-21 Na'i Maromak nia, mak nalo ita neon noku. Ha'u kakro'an, nebee Nia tulun emi to'o emi bele halo tuir Niakaan hakara hotu-hotu. Nebee, Nia

✡ **13:5** Hanoin Hikar Dalan Moris 31:6, 8; Yosua 1:5 ✡ **13:6** Kananuk Sia 118:6 * **13:10** Ema balu na'ak, sera fatin nia, fatik mak hodi hanoin Na'i Yesus mate. ✡ **13:11** Ukun-badu Na'ilulik 16:27

moos tulun ita hotu-hotu, to'o dadi baa ema mak nalo Nia neon di'ak. Na'i Maromak nodi Yesus Kristus raan mak nakduar, atu namate menon foun no ita. Mamenon nia nafati to'o nima-nimak. Na'i Maromak moos nalo itakaan Na'in Yesus Kristus moris nikar. Oras ne'e, Yesus Kristus naliku ita hanesan makbalin maka'as. Etuk, ita foti-hahaas Niakaan naran, hodi tonu Nia nohuun! Tebes!

Dame

22 Mamaluk sia! Ha'u kusu nebee emi simu ha'ukaan hakerek ne'e hodi laran maluak. Hakerek ne'e, badak dei. 23 Ha'u kbeer nebee emi hotu-hotu hatene ha'ak, itakaan maluk Timotius sai nosi bui ti'an. Kalo nia mai lai-lais baa ha'u, ami rua bele-bele baa emi.

24 Ha'u ksolok dame baa emikaan ulun sia, no emi hotu-hotu mak fiar baa Yesus Kristus. Mamaluk sia nosi rai Italia moos solok siakaan dame.

25 Ha'u kakro'an, nebee Na'i Maromak natudu laran di'ak baa emi hotu-hotu.

Nunia dei.

Hakerek nosi ema sarani ulun ida naran Yakobus

Tabe

1 Tabe nosi ha'u, Yakobus. Ha'u ne'e, Na'i Maromak no Na'i Yesus Kristus siakaan ain-liman.

Ha'u kakerek ne'e bodik emi, ema Yahudi mak tuir Na'i Yesus ti'an, mak nein iha fatin hotu-hotu iha ema rain.* ✡

Kalo hetan susar, haterus aan hodi fiar baa Na'i Maromak

2 Ha'ukaan mamaluk sia! Ha'u kakara katak lia nune'e: kalo hetan susar oi-oik, keta neon ki'ik. Simu hodi neon boot, tan noo folin. 3 Tan ita hatene ha'ak, kalo ita terus susar hodi fiar baa Na'i Maromak bei-beik, itakaan neon nanis hetak biit. 4 Tan baa nia, ita lalika halai hela susar. Mais ita terus susar, to'o mohu. Hodi nunia, itakaan fiar dadi tetuk, no ita la mukit kois.

Kalo husu lia ida baa Na'i Maromak, keta neon ruak

5 Kalo ita horan benar no la hatene dalan nabee mak di'ak bodik ita, ita bele husu matenek hosi Na'i Maromak. Nia nanis foo nodi laran maluak, tan Nia nakara ita husu baa Nia nunia. 6 Mais keta husu hodi neon ruak. Fiar tebe-tebes ha'ak, Na'i Maromak bele foo saa mak ita husu. Kalo ita husu hodi neon ruak, itakaan fiar dadi hanesan laloran mak anin nuu nakdiuk sa'e-tuun, la tuir dalan. 7-8 Ema mak maus nawae nunia, la kaer metin lia loos iha siakaan moris. Keta haneo Na'i Maromak atu tulun ema oin nunia.

Ema mukit no ema maksoin

9 Ema mukit mak fiar baa Na'i Yesus musti neon boot, tan Na'i Maromak foti sia ti'an dadi baa Niakaan ema. 10-11 Ema maksoin mak fiar baa Na'i Yesus moos musti neon boot, tan Na'i Maromak nanorin sia nebee keta loko aan. Oras ne'e, sia natene siakaan sasoin iha la oras dei, hanesan ai funan fuik mak nafuna kabaas. Mais la oras loro tunu, maran mohu. Nunia moos, maksoin siakaan sasoin.✡

Lia di'ak mai nosi Na'i Maromak lahoos lia aat

12 Ema mak terus susar to'o nakbois, sia sotir, tan nosi ikus, sia simu saseban mak Na'i Maromak nameno ti'an bodik ema mak nadomi Nia. Sia atu simu moris nima-nimak nosi Na'i Maromak, hanesan ema mak netan nola fafa'ek sita malu, simu sabeo sita malu.

13 Hanoin! Kalo emi kona sokur to'o beer halo sala, keta dale ha'ak, "Na'i Maromak mak koko ha'u." Tan Na'i Maromak la dala ida beer nalo sala. Nia moos la koko ema atu nalo sala. 14 Tan sala sai nosi ema neon du'uk. Ema beer nalo aat, hotu sia feur kakutak baa lia aat. 15 Sia nakotu atu nalo aat, hotu nalo tuir kakotun aat nia. Mais nosi ikus, Na'i Maromak natuun ukun mate baa ema mak nalo aat nunia.

16 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Keta kona be'ur tan lia ne'e sia.

17 Lia aat sia la mai nosi Na'i Maromak. Mais matak-malirin no lia di'ak hotu-hotu tuun mai nosi Nia. Nia mak nase'i loro no fulan no fitun sia. Buat nia sia lori baa-mai iha lale'an, no siakaan lalatak seluk aan nohuun. Na'i Maromak mesan mak la seluk aan. 18 Na'i Maromak lia kakotun bodik ita nune'e: Nia foo Niakaan Manfatin loos baa ita. Nia moos nodi Manfatin nia, foo moris baa ita. Nosi hotu-hotu mak Nia nase'i iha raiklaran ne'e, Nia boi nola ita dadi baa Niakaan liman rasan ulun.

* **1:1** Lia Yunani na'ak "bodik ema klubun sanulu resin rua mak moris lema rai." Hodi nunia, Yakobus nakerek bodik ema Yahudi sia mak simu sarani ti'an. ✡ **1:1** Mateus 13:55; Markus 6:3; Kristus Klosan Lian 15:13; Galatia 1:19 ✡ **1:10-11** Yesaya 40:6-7

Rona hodi halo tuir Maromak Manfatin

19 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Ha'u katak lia nune'e: keta dale, surak dale. Di'ak liu, hanono ema seluk di'a-di'ak. Keta kanarak karin. 20 Tan ema mak kanarak la bele moris loos tuir Na'i Maromak hakaran.

21 Tan baa nia, emi musti sunu mohu sala hotu-hotu nosi emikaan moris, nu'u ema nafaho to'os, hotu sunu krehut sia. Hakraik aan simu Maromak Manfatin, tan Manfatin nu'u fini mak Nia furi baa emikaan neon. Kalo emi simu nunia, Nia sori emi nosi sala, no foo moris nimanimak baa emi.

22 Kalo emi hatene Maromak Manfatin ti'an, emi musti halo tuir. Keta rona loos dei! Kalo emi rona mais la halo tuir, emi tolek aan du'uk. 23-24 Tan ema mak rona Maromak Manfatin mais la nalo tuir, nia nu'u ema mak leno oin baa lalenok, hotu se'i kotuk baa lalenok nia, nalu'a kedas ilas. 25 Keta nunia! Emi musti leno di'a-di'ak Maromak Manfatin, tan Manfatin nia tetuk. Kalo emi hanono hodi hala'ok hotu Manfatin nia, Na'i Maromak nanis natuun matak-malirin baa emikaan hahalok hotu-hotu. Keta to'o Manfatin nia tama tilun karuk, borut tilun kwana!

26 Kalo ema ida nafolin aan ema moon, mais nia la natene daka ibun, ema nia be'ur du'uk aan! Niakaan moris moon nia, butan dei. 27 Ema mak tebe-tebes moris moon, nia moris loos no moon iha Ama Maromak oin. Nia tulun ina faluk no lawarik kiak sia. Nia la nanono baa ema raiklaran sasu'at.

2

Keta fihir oin ha'ak see mak boot, see mak ki'ik

1 Mamaluk sia! Ema mak fiar baa itakaan Na'in maka'as Yesus Kristus, nia la fihir oin. 2 Lia hatetek nune'e: noo ema na'in rua tama baa emikaan uma hamulak. Ida tau faru maksinak. Kadeli mean moos nakonu liman fuan. Mais ida seluk tau faru kadoor. 3 Hotu emi halau aan simu ema mak tau faru maksinak, hodi hatuur nia baa fatin di'ak iha oin. Mais ema mak tau faru kadoor, emi haruka ha'ak, “O mariik iha kotuk baa!” Lale emi haruka ha'ak, “Tuur baa rai dei!” 4 Keta nunia! Tan kalo emi fihir oin nunia, emi nu'u makotu lia mak la moon. Kakutak aat dada nola emi ti'an.

5 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Na'i Maromak boi ema mukit iha raiklaran ne'e, nebee siakaan fiar bele dadi hanesan sasoin. Nia moos boi sia tama baa Niakaan hutun-renu, tuir saa mak Nia nameno bodik ema mak nadomi Nia. 6 Mais kalo emi fihir oin nunia, emi hahaat ema mukit sia, masik sia la nalo aat baa emi. Emi halu'a ti'an see mak tonan emi? Lahoos ema mukit, mais maksoin mak nase'i lia, hotu dada nakdiuk emi baa moon-metan. Sia mak netan midar, emi hetan mamuk. 7 Emi ne'e, Na'i Yesus eman. Mais maksoin sia nahaat Niakaan naran. Tan saa emi hani'is aan ho sia?

8 Di'ak liu, tuir ukun-badu kabaas iha Hakerek Moon mak na'ak, “Hadomi ema seluk, nudaar hadomi isin lolon du'uk.”✡ 9 Hanoin! Kalo emi fihir oin no hola loos maksoin neon, emi hakur ukun-badu nia ti'an. 10 Ema mak moris nalo tuir hotu Na'i Maromak Ukun-badu, mais nakur ukun-badu ida ne'e, nia nakur nola Ukun-badu hotu-hotu. 11 Tan Na'i Maromak naruka na'ak, “Keta hakur biti-kluni.” Nia moos na'ak, “Keta ho'o ema.” Ne'e na'ak, kalo emi la hakur biti-kluni, mais emi ho'o ema, emi hakur hola Ukun-badu hotu-hotu.✡

12 Tan lia nia, kalo emi hakara dale lia ida, musti hanoin uluk nune'e: Na'i Maromak mak atu nakotu na'ak, ita tuir Niakaan Ukun-badu ka, lale. Niakaan

✡ **2:8** Ukun-badu Na'ilulik 19:18 ✡ **2:11** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:13, 14; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:17, 18

Ukun-badu bele sori ita nosi Niakaan hahibun, surak ita tuir hotu. 13 Na'i Maromak la titu ema mak dadomin lalek. Mais kalo ita hadomi ema seluk, Nia moos nadomi ita. Ita lalika hata'uk Niakaan kastikar, tan Nia sura hotu ti'an.

Kalo ita fiar tebe-tebes baa Na'i Maromak, ita halo lia di'ak

14 Mamaluk sia! Kalo ema ida dale na'ak, nia fiar baa Na'i Maromak, mais nia la nalo lia di'ak, niakaan fiar nia la noo folin. Fiar oin nunia, la bele sori nia. 15 Lia hatetek nune'e: Noo maun mak mukit, lale, biin mak mukit. Sia la noo tais, la noo haan bodik haa. 16 Mais emi la tulun sia. Emi dale loos ha'ak, "La'o di'a-di'ak, lale anin tama! Keta mate salaen! Nebee Na'i Maromak natuun matak-malirin baa o!" Kalo emi dale nunia mais la tulun sia, folin saa? La noo!

17 Kalo emi dale ha'ak emi fiar, mais emi la halo tuir emikaan fiar nia, lia nia la to'o dauk. Fiar oin nunia, lahoos 'fiar'. Tan fiar nunia la noo folin, nu'u fiar mak mate ti'an.

18 Noo ema foti lia na'ak, "Ema balu fiar baa Na'i Maromak, mais sia la nalo di'ak. Balu tenik, nalo di'ak, mais sia la nodi Maromak." La bele nunia! Tan hahalok di'ak natudu itakaan fiar isin. Kalo o la malo hahalok di'ak, ha'u la kbele karee okaan fiar isin. Tan ita hatudu itakaan fiar isin hodi itakaan hahalok di'ak. 19 Emi fiar hanorin mak na'ak, "Na'i Maromak, ida dei. Seluk la iha." Tebes! Hanorin nia loos! Mais diabu sia moos fiar hanorin nia, to'o sia kiki no nata'uk. Mais siakaan fiar la no isin, tan sia la nalo di'ak kois. Dadi keta haneo ha'ak, fiar hodi kakutak dei to'o ti'an. 20 Lale! Fiar mak la noo isin, la noo folin. Lia nia malorek ti'an!

21 Hola knaninuk hosi itakaan bei uluk Abraham. Na'i Maromak naruka nia atu sera oan du'uk. Bei Abraham moos tuir haruka nia, to'o nodi oan Isak sera iha taroman leten. Tan baa nia, Na'i Maromak nafoli na'ak, "Abraham nia, ema loos."✡ 22 Abraham fiar baa Na'i Maromak to'o nala'ok haruka nia. Hodi lia kakaer nia, ita hatene niakaan fiar nia tetuk no nesan. 23 Lia ne'e sia hotu-hotu nato'o lia iha Hakerek Moon mak na'ak, "Abraham fiar baa Na'i Maromak. Hotu Na'i Maromak nafoli nia na'ak, ema loos." Noo tenik hakerek na'ak, "Abraham nia, Na'i Maromak belun."✡

24 Lia ne'e malorek ti'an. Na'i Maromak nafoli ema na'ak, ema loos, kalo noo hala'ok di'ak mak natudu siakaan fiar isin. Tan fiar loos dei, la to'o.

25 Knaninuk seluk nosi Ina Rahab, mak uluk feto aat. Baa oras ema Yeriko sia buka ema Isra'el siakaan ema mak nateke sia, Rahab subar sia. Nia naruka sia nalai sai nosi kota tuir dalan seluk, nebee ema keta kohi sia. Tan Rahab niakaan hahalok di'ak nia, Na'i Maromak nafoli nia na'ak, ema loos.✡

26 Hanoin! Kalo ita dale ha'ak ita fiar baa Na'i Maromak, mais ita la halo lia di'ak, itakaan fiar nia la no folin. Fiar nia, nu'u isin lolon mak la no nawan, tan mate ti'an.

3

Hetu ibun di'a-di'ak

1 Mamaluk sia! Ema wa'in nakara dadi ema manorik bodik ema makfiar sia. Di'ak dei! Mais hanoin di'a-di'ak, tan Na'i Maromak atu leno ema manorik todan liu ema seluk sia. Dadi keta foti karin ema atu dadi manorik.

2 Ita hotu-hotu maus monu baa sala oi-oik. Mais kalo ema bele netu nola ibun, ema nia bele babilan niakaan moris tomak. 3 Hola hatetek hosi kuda. Ita babilan kuda boot atu tuir itakaan hakara, hodi fare'u loos dei. 4 Hatetek seluk nosi roo. Anin maka'as nuu nakdiuk roo boot, tuir anin

✡ **2:21** Lia Uluk Fohon 22:1-14 ✡ **2:23** Lia Uluk Fohon 15:6; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 20:7; Yesaya 41:8 ✡ **2:25** Yosua 2:1-21

nakara. Mais hodi ai fafofen ki'ik oan ida, ema roo bele babilan nola roo tuir niakaan hakara. 5 Nunia moos itakaan ibun. Ibun ki'ik, mais bele nase'i lia boot basuk!

Ha'i lutan oan bele sunu mohu alas boot ida. 6 Nunia moos, itakaan ibun. Ita bele hodi itakaan ibun nahaat lia wa'in, to'o nadodok itakaan moris tomak. Lia aat lear iha raiklaran ne'e sai nosi ema ibun. Diabu ulun moos nodi ema ibun nala'ok niakaan a'aat.

7 Ema bele namaus nola buat fuik sia nu'u asu fuik, samea, manu fuik, no na'an tasi. 8 Mais la noo ema ida mak bele namaus nola ibun. Tan ibun nia, buat mada'ek aat ida. Nia nu'u raso mak nane'e lema isin lolon tomak, to'o no'o ema.

9-10 Hodi ibun mesak ida, ita tonu ema no ita hahaat ema. Lia nia la fatan! Ita hodi ibun tonu Ama Maromak. Hotu ita hodi ibun nia hahaat ema mak Maromak nase'i tuir Niakaan ilas. Tan saa halo nunia?✡

11 Wee matan ida la bele nasai wee miis bele-bele no wee meer. 12 Hudi la bele nafuli anggor fuan. Tan ai horis ida-idak nafua tuir niakaan oik du'uk.* Ita la bele kuru wee miis hosi debu wee meer.

Matenek mak mai nosi Na'i Maromak

13 Ema mak hanoin naruk no ema mak kakutak matenek, siakaan lisan nu'u saa? Lisan nune'e. Sia la naksa'ek aan, tan sia natene na'ak, siakaan matenek nia mai nosi Na'i Maromak. Sia natudu matenek nia nodi lisan di'ak. 14-15 Mais ema mak hirus ema no ema mak buka nahonu ema, sia keta loko aan dale na'ak, sia matenek, tan sia dale tolek. Lisan nunia la tuun mai nosi Na'i Maromak, mais mai nosi ema raiklaran beer du'uk no nosi diabu. 16 Ema mak hirus ema no nakaat ema, nanis sia moos tokar lauk no nalo aat oi-oik.

17 Kalo ita simu matenek mak tuun nosi Na'i Maromak, dala uluk, ita moris moon. Hotu lisan nia nahoris kakutak malirin, neon naruk, laran luan, no hahalok di'ak. Lisan nia moos nalo ita la kli'is no la oin-kotuk. Ita hakneter ema no moris mamatek. 18 Kalo ita halo ema dame malu, ne'e na'ak ita furi fini dame mak atu nahoris lia di'ak oi-oik.

4

Keta tuir raiklaran beer

1 Ha'u krona emi toe malu no hakaat malu. Lia nia sia mosu mai nosi nabee? Lia nia sia mosu mai, tan noo ema iha emikaan klaran mak buka nafurak aan du'uk. 2 Emi harui aan atu hetan buat ida, mais liman la to'o. Hotu emi hirus malu, toe malu no hakaat malu, to'o la hata'uk ho'o ema.

Hanoin! Emi la hetan mak emi buka, tan emi la hamulak hodi husu baa Na'i Maromak. 3 Mais kalo emi husu tuir emikaan beer aat du'uk, emi nanis la hetan. Masik hamulak hakotu ai no fatuk moos, emi la hetan.

4 Emi huun, ema mahalo lia kfo'er, nu'u feen-la'en mak nahaat uma kain du'uk. Kalo hametis aan ho raiklaran beer, emi funu Na'i Maromak. 5 Hakerek Moon na'ak, "Na'i Maromak rai Kmalar Lulik baa itakaan neon. Kmalar Lulik beer nebee ita rai tomak neon baa Na'i Maromak." 6 Na'i Maromak moos nakara foo tu'an Niakaan laran di'ak baa ita. Tan Hakerek Moon na'ak:

"Na'i Maromak sakar ema mak naksa'ek aan,
mais Nia natudu laran di'ak baa ema mak naraik aan."✡

7 Tan Na'i Maromak mak itakaan Ulun, ita musti sera isin lolon baa Nia hodi tuir Niakaan beer. Keta tuir diabu ulun beer, mais musti sakar nia maka'as, nebee nia nalai nela emi. 8 Harui aan atu moris neon mesak ho Na'i

✡ **3:9-10** Lia Uluk Fohon 1:26 * **3:12** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, ema la bele ku'u ai fuan συκῆ (sukei) hosi ai huun ἐλαία (elaia). No ema la bele ku'u fuan ἄμπελος (ampelos) hosi ai huun συκῆ (sukei). ✡ **4:6** Lia Fuan Tate'an 3:34

Maromak. Hodi nunia, Nia kre'is baa emi.

Emi mak moris kadoor, musti hamoos emikaan moris. Emi mak neon ruak, musti tuir lo-loos Na'i Maromak dalan. Keta sees karuk-kwana. 9 Kleur ti'an emi moris hafurak aan hodi hanasa hahaek. Oras ne'e hanawa ona! Di'ak liu halo neon aat hodi tanis, tan emi neon ruak no emi halo sala ti'an. 10 Kalo emi hatene aan ha'ak, emi la fatan hariik iha Na'i Maromak oin, Nia atu foti emi dadi ema mak fatan iha Niakaan oin.

Keta dale hadois ema

11 Mamaluk sia! Keta dale hahaat malu naran. Kalo dale hahaat malu naran no sasu'at malu, emi hakur Na'i Maromak ukun-badu mak na'ak, “Hadomi maluk nudaar hadomi isin lolon du'uk.” Kalo emi hakur ukun-badu nia, emi haksa'ek aan aas liu Na'i Maromak ukun. 12 Na'i Maromak du'uk mak nakadak ukun nia. Nia mak noo beran atu nakotu itakaan lia. Nia noo beran atu sori ita. Nia moos noo beran taa ukun mate baa ita. Mais emi la hoo beran atu hakotu ema lian. Ne'e na'ak, emi moos la hoo beran atu dale hahaat malu naran.

Keta hameno karin

13 Keta hameno karin ha'ak, “Ohin loron, lale awan, ami baa kota nebaa atu hein tinan ida iha nia. Ami atu baa buka moris iha nebaa!” 14 Keta hameno kedan nunia, tan emi la hatene saa mak atu dadi baa awan. Ema raiklaran moris la oras dei, nu'u ababun tubu, hotu lakon.✡ 15 Di'ak liu emi dale ha'ak, “Kalo Na'i Maromak nadomi, ita bele moris. Kalo Na'i Maromak nakara, ita bele halo nune'e.” 16 Kalo emi la dale nunia, emi ibun boot loos dei. Emi sala ti'an, tan halu'a lakon Na'i Maromak.

17 Hanoin di'a-di'ak! Ema mak natene lia loos, mais la nalo tuir, nia nalo sala ti'an.

5

Ema maksoin tonan ema mukit

1-6 Emi, ema maksoin sia! Hanoin di'a-di'ak! Emi hatoos kansera baa ema mak serwisu susi ruin bodik emi. Oras ne'e siakaan kosar ween folin, nahii nasee emikaan tolek nia. Na'i Maromak Mak Boot Kaliuk moos rona ti'an.✡

Emi moris iha raiklaran ne'e, hafurak aan hodi tuir emikaan beer dei, to'o emi nu'u karau bokur mak ema atu no'o ona. Tan emi taa ukun ti'an hodi ho'o ema di'ak mak la bele sakar emi.

Emi, ema maksoin sia! Hadi'a aan tanis ona, tan susar oi-oik atu kona emi. Emikaan naha sia, atu dodok mohu ona. Emikaan tais kabaas sia, fuhuk atu naa ona. Emikaan mean no mutin sia, atu la noo folin ona. Sia naa fila emi, nu'u ha'i naa ai maran. Raiklaran atu falu fila ona, mais emi sei halau aan libur naha mamuk sia. Tan saa emi beik nunia? Naha mamuk nia sia dadi lia kakaer na'ak, emi la hatene saa mak noo folin iha Na'i Maromak oin!✡

Haterus aan iha susar laran

7 Mamaluk sia! Daka di'a-di'ak hodi hein itakaan Na'in namaan aan tuun mai nikar, hanesan ema mafaho rai nein di'a-di'ak to'os isin. Udan uluk fohon tuun, nia furi. Hotu, nia nein udan tau tenik nabokur niakaan ai horis. Kleu-leur ai horis nafua. Oras to'o, nia baa ku'u. 8 Haka'as aan hein nunia. Tan la kleur ona, itakaan Na'in atu namaan aan mai ti'an.

9 Mamaluk sia! Keta hakmuuk malu. Tan ema mak nakmuuk malu nohuun, Na'i Maromak atu taa ukun baa sia! Haree dei, tan Makotu Lia nosi leten, nariik iha odamatan ti'an.

10 Mamaluk sia! Tuir knaninuk nosi Maromak mako'an sia. Masik sia netan susar oi-oik, sia terus bei-beik. 11 Ita mose ema mak terus susar. Knaninuk nu'u Bei Ayub! Nia netan susar oi-oik, mais naterus aan dei. Na'i Maromak

✡ **4:14** Lia Fuan Tate'an 27:1 ✡ **5:1-6** Hanoin Hikar Dalan Moris 24:14-15 ✡ **5:1-6** Mateus 6:19

neon monu baa nia, to'o Nia babilan nadi'ak hotu-hotu bodik nia. Na'i Maromak nalo nunia, tan Nia laran di'ak no nadomi nia.✡

Lia harai aan

12 Mamaluk sia! Keta harai aan, tan lia nia, lia boot. Kalo hakara hatebes mamenon ida, lalika harai aan. Kalo mamenon nia tebes, ha'ak “tebes”. Kalo lale, ha'ak “lale”. Nunia to'o ti'an! Keta tu'an tenik, hodi harai aan temi ema raiklaran naran. Saa tenik, harai aan hodi temi Na'i Maromak iha lale'an naran. Keta nunia, nebee emi keta kona kastikar.✡

Hamulak mak mak noo beran

13 Kalo noo ema nosi ita mak neon susar, di'ak liu namulak. Kalo noo ema nosi ita mak neon di'ak, di'ak liu nananu nodi tonu Na'i Maromak. 14 Kalo noo ema nosi ita mak moras, di'ak liu bolu ema sarani ulun sia. Husu sia tau mina nodi namulak, nebee Na'i Maromak beran nadi'ak nola ema moras nia.✡ 15 Kalo hamulak bodik ema moras hodi fiar tebe-tebes baa Na'i Maromak, Na'i Maromak nanis nadi'ak nola ema nia. Kalo ema nia nalo sala, Na'i Maromak moos kasu niakaan salan. 16 Kalo ita katak hasai itakaan salan baa malu no hamulak baa malu, ita bele dadi di'ak.

Hanoin! Kalo ema moon namulak, niakaan hamulak nia noo beran. Na'i Maromak nanis simu. 17 Hola knaninuk hosi Bei Elia. Nia, ema raiklaran nu'u ita. Mais baa oras nia namulak nebee keta udan, udan moos nanawa to'o tinan tolu no balun.✡ 18 Nunia hotu, nia namulak tenik nebee udan tau nikar. Udan moos tau kedas. Hae nakmatak, to'os moos noo isin nikar.✡

19 Mamaluk sia! Kalo ema ida nosi ita nalo sala to'o la'o nela Na'i Maromak dalan loos, di'ak liu, mamaluk ida nodi nikar nia baa Na'i Maromak. 20 Hanoin! Kalo ita tulun ema mak nalo sala nebee nia mai nikar baa Na'i Maromak, hotu nia la nalo sala tenik, ita sori ema nia, nebee nia bele moris no Na'i Maromak nohuun. Tan hodi nunia, Na'i Maromak kasu mohu niakaan salan lear.✡

Ha'ukaan hakerek narohan baa ne'e!

Yakobus

✡ **5:11** Ayub 1:21-22, 2:10; Kananuk Sia 103:8; Yakobus 1:2-3,12 ✡ **5:12** Mateus 5:34-37 ✡ **5:14** Markus 6:13 ✡ **5:17** 1 Na'i Isra'el Sia 17:1, 18:1 ✡ **5:18** 1 Na'i Isra'el Sia 18:42-45 ✡ **5:20** Lia Fuan Tate'an 10:12; 1 Petrus 4:8

1 Petrus
Hakerek dala uluk nosi Petrus

Tabe

1-2 Hakerek ne'e nosi ha'u, Petrus, mak Yesus Kristus klosan.

Ha'u kakerek ne'e bodik emi mamaluk sia mak Na'i Maromak boi ti'an. Emi moris keke lema ema rain, iha rai Pontus, rai Galatia, rai Kapadokia, rai Asia no rai Bitinia.

Mamaluk sia! Hori uluk fohon, Ama Maromak boi emi atu dadi baa Niakaan ema. Niakaan Kmalar Lulik namoos nola emikaan salan, nebee emi bele halo tuir ukun hotu-hotu mak Yesus Kristus natuun baa emi. Kalo emi hala'ok Niakaan ukun nia sia, nu'u Na'i Maromak nisik Yesus Kristus raan baa emi, atu dadi tadak na'ak, emi dadi moos ti'an bodik Nia.

Ha'u kaloon nebee Na'i Maromak natudu laran di'ak baa emi, nebee emi moris hetak manek no hetak dame.

Haloon baa Na'i Maromak

3 Tonu-haboot Na'i Maromak, mak itakaan Na'in Yesus Kristus Aman. Tan Nia dodan ita tebes, Nia nalo Yesus Kristus moris nikar, atu foo moris foun baa ita. Ita bele haloon baa Nia, tan ita hatene, Nia bele naliku ita nohuun. 4 Nia rai nela sasoin bodik ita iha lale'an. Mais sasoin nia seluk nosi sasoin iha raiklaran, tan la bele aat, la bele dodok, no la bele lakon. 5 Nia nodi Niakaan beran boot atu daka ita, to'o la no saa ida kois mak bele nadodok ita. Oras rai falu fila, Nia atu nalore hotu-hotu mak Nia nalo kedan bodik ita.

6 Tan lia nia sia, ita neon di'ak tebes, masik baa oras ne'e ita hetan susar oi-oik no horan todan. 7 Na'i Maromak nabusik nebee ita hetan susar nunia, tan Nia nakara tetu itakaan fiar. Kalo ita terus to'o rohan, ne'e na'ak, itakaan fiar biit no loos, hanesan mean isin. Ema tunu mean baa ha'i, nalo kadoor sia sai, foin hetan mean isin. Tuir Na'i Maromak nanoin, itakaan fiar folin todan liu mean. Kalo ita fiar no terus susar to'o rohan, Na'i Maromak atu tonu no nakneter ita, baa oras Yesus Kristus namaan aan mai nikar.

8 Masik emi la haree Yesus, emi hadomi Nia. Masik to'o baa oras ne'e moos, emi sei la haree Nia dauk, mais emi fiar baa Nia. Emi neon boot lo-loos, to'o la noo lia fuan mak atu hodi halore. 9 Emi neon boot nunia, tan emikaan fiar noo folin, ne'e mak, Na'i Maromak sori emi nosi sala.

10 Maromak mako'an uluk aan sia katak kedan lia nosi Na'i Maromak laran di'ak nia baa emi. Masik sia katak kedan nunia moos, sia sei buka bei-beik atu natene liu nosi lia Na'i Maromak sori ema. 11 Kristus Kmalar serwisu iha siakaan neon, nebee sia moos katak kedan nosi lia Kristus kona susar no todan. Sia moos katak kedan na'ak, kalo Kristus mate ti'an, foin Na'i Maromak foti-nahaas Nia. Etuk, mako'an nia sia buka atu natene wainhira lia ne'e sia atu dadi. 12 Mais Kristus Kmalar katak baa sia na'ak, lahoos sia mak atu naree lia ne'e sia, mais emi mak atu haree. Oras ne'e, emi rona ti'an lia ne'e sia, tan Maromak Kmalar Lulik nosi lale'an solok ema baa katak Manfatin Di'ak ne'e baa emi. Lia furak mak emi simu ne'e, makbukar lale'an sia moos tuir nobun nodi neon kabaas.

Moris moos

13 Emi musti hatene di'a-di'ak lia ne'e sia hotu-hotu. Daka aan, nebee bele haneo halo naruk hodi haloon bei-beik baa Yesus Kristus to'o Nia namaan aan mai nikar. Tan baa oras nia, Na'i Maromak atu natudu laran di'ak baa emi. 14 Hanono baa Na'i Maromak, hanesan lawarik oan nanono baa inan-aman. Uluk, emi sei la hatene dauk Na'i Maromak dalan moris mak loos. Mais oras ne'e emi hatene ti'an. Dadi keta moris tuir hahalok aat ona,

nu'u emikaan moris dalan tuan nia. 15 Oras ne'e, emi musti moris moos hanesan Na'i Maromak. Nia bolu emi dadi baa Niakaan ema. Tan baa nia, emikaan moris tomak musti moos. 16 Iha Hakerek Moon, Na'i Maromak naruka na'ak, “Emi musti moos, tan Ha'u ne'e moos.”✡

17 Emi bele dale ho Na'i Maromak, hanesan emi dale ho emikaan Ama. Mais Na'i Maromak moos Makotu Lia mak atu leno ema ida-idak moris. Nia nanis nakotu lia nodi moon, tan Nia la kli'is. Tan lia nia, oras emi hein heik hanesan ema matak iha raiklaran ne'e, emi musti daka aan hodi moris moos.

18 Emi hatene ha'ak, Kristus selu kotu atu sori emi nosi emikaan moris tuan mak folin lalek. Moris tuan nia, emi hetan hosi emikaan bei uluk sia. Mais hanoin! Kristus selu, la nodi mean no mutin mak atu lakon mohu. 19 Nia selu, nodi raan du'uk. Raa nia, folin todan kaliuk! Nia mate hanesan bibi malae oan sala lalek mak ema no'o nalo baa sera.

20 Oras Na'i Maromak sei la nase'i raiklaran dauk, Nia nakotu kedan lia nosi Kristus. Mais uluk, Nia la natudu dauk lia Kristus baa ema raiklaran. Oras ne'e, foin Nia natudu. Hodi nunia, Kristus dadi matak-malirin bodik emi. 21 Tan Kristus Niakaan hahalok nia, emi bele di'a-di'ak ho Na'i Maromak. Nia mak nalo Kristus moris nikar, nodi foti-nahaas Kristus, nebee emi bele fiar hodi haloon baa Nia.

22 Tan emi moris moos tuir hanorin loos ti'an, oras ne'e emi musti harui aan atu hadomi tebetebes emikaan mamaluk makfiar sia. Hadomi sia hodi neon no laran, hodi dadomin nosi emikaan laran moon. 23 Oras ne'e, emi hetan moris foun ti'an. Mais emi hetan lahoos hosi ina-ama mak atu mate iha raiklaran. Emi hetan hosi itakaan Ama iha lale'an mak la natene mate. Emi hetan tan emi simu Maromak Manfatin mak foo moris. Manfatin nia nafati to'o nima-nimak. 24 Hakerek Moon na'ak,

“Ema raiklaran sia hanesan hae
no ai funan.
Siakaan kabaas la oras dei.
Hae naklaik mohu.
Ai funan nakodan mohu.
La oras dei, sia lakon mohu.
25 Mais itakaan Na'in Manfatin,
nafati to'o nima-nimak.”

Tebes! Maromak Manfatin nia, Lia Di'ak mak ami katak ti'an baa emi.✡

2

Na'i Maromak eman moos

1 Tan lia nia sia, emi keta halo aat ona. Keta halo kli'is ho ema. Keta oin-kotuk. Keta hirus ema. Keta dale hahaat ema. Soe lakon lia aat nia sia hotu-hotu! 2 Kau mea oan buka inan susun ween. Nunia moos, emi musti buka Maromak Manfatin, tan Manfatin nia nalo emikaan fiar hetak kleur, hetak biit. Hodi nunia, emi dadi hanesan ema matas mak nalo tuir Na'i Maromak hakaran hotu-hotu. 3 Emi bele nunia, tan emi horan hola ti'an itakaan Na'in laran di'ak.✡

4 Emi musti talin aan ho Kristus, tan Nia nu'u fatuk ida mak foo moris. Badaen sia foti soe fatuk nia, tan sia naneo, fatuk nia folin lalek. Mais Na'i Maromak nafoli kaliuk fatuk nia, nodi boi nola dadi baa fatuk tatuur mak folin kaliuk. 5 Oras ne'e, Na'i Maromak moos nalo emi hanesan fatuk mahoo moris. Nia boi nola emi, nodi nariik uma bodik Niakaan Kmalar. Nia moos nalo emi hanesan na'ilulik mak moris moos, nebee bele sera baa Nia. Kalo emi sera emikaan moris baa Nia, emikaan sera nia nanis nalo Nia neon di'ak, tan Yesus Kristus buka dalan ti'an bodik emi. 6 Hakerek Moon na'ak,

“Mana lai! Ha'u krai fatuk tatuur
ida
iha kota Yerusalem ne'e,
mak ema temi na'ak,
‘kota Sion’.

✡ **1:16** Ukun-badu Na'ilulik 11:44-45, 19:2, 20:7 ✡ **1:25** Yesaya 40:6-8 ✡ **2:3** Kananuk Sia 34:10

Ha'u du'uk mak kboi kola fatuk nia.
Ha'u kafoli Nia liu resik.
Ema mak fiar baa Nia,
la moe kois.”✡
7 Yesus, mak fatuk nia. Ema mak fiar baa Nia, sia nafoli Nia liu resik. Mais ema mak la fiar baa Nia, sia la nafoli Nia. Hakerek Moon na'ak,
“Fatuk mak badaen sia soe nia,
oras ne'e dadi baa fatuk tatuur,
mak folin kaliuk.”✡
8 Hakerek no na'ak,
“Noo fatuk ida mak nalo ema sidi ain.
Noo fatuk ida mak nalo ema nakloti tan.”✡
Ema nakloti, tan sia la no'uk nalo tuir Maromak Manfatin. Hodi nunia, sia netan sotir aat.

9 Mais emi oin seluk hosi sia. Na'i Maromak du'uk boi nola emi dadi baa Niakaan renu. Nia boi nola emi atu dadi ema hunun ida mak moris moos no serwisu hanesan na'ilulik mak naliku na'i. Nia nalo emi nunia, nebee emi katak lema rai hosi lia di'ak mak Nia nalo ti'an bodik emi. Nia bolu emi atu la'o hela lia aat, nebee moris tuir lia di'ak, hanesan emi sai hela makukun, atu moris iha Niakaan kroman kabaas.✡ 10 Uluk, emi hanesan ema uma ida mak folin lalek. Mais oras ne'e emi tama dadi ti'an baa Na'i Maromak eman uma laran. Uluk, emi la ho'uk simu Niakaan dodan. Mais oras ne'e, emi simu hola ti'an.✡

Daka di'a-di'ak nebee moris loos

11 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Emi ne'e, ema makla'o rai no ema matak iha raiklaran ne'e. Tan nia, ha'u kusu ruaruan, nebee emi keta tuir ema raiklaran mak nalo aat. Iha ema neon laran, beer halo aat natuda sakar beer halo di'ak. Keta to'o beer halo aat natoba nola emi. Kalo nunia, emi dodok ona! 12 Tan lia nia, emi musti daka aan di'adi'ak, nebee emi moris loos iha ema mak la natene Maromak klaran. Kalo sia dumar karin emi, sia naree emikaan hahalok di'ak. Hotu, baa oras Kristus namaan aan mai nikar, sia du'uk atu foti-nahaas Na'i Maromak, tan emikaan hahalok di'ak nia.

Ita musti hanono baa makaer ukun sia

13 Itakaan Na'in nakara nebee ita hanono baa ema makaer ukun sia. Nudaar, hanono baa na'in, tan nia mak ulun. 14 Hanono baa gubernur, tan na'in solok nia atu taa ukun baa ema mak nalo aat sia, no tonu ema mak nalo di'ak sia. 15 Na'i Maromak nakara nebee emi halo lia di'ak sia, to'o ema momok mak la natene sa-saa moos, la noo lia krarain kois atu nasalak emi. 16 Emi lahoos ema atan. Emi bele boi atu halo tuir emikaan hakara du'uk. Tebes. Mais keta boi atu halo aat. Boi atu halo di'ak hodi serwisu bodik Na'i Maromak, tan emi dadi baa Niakaan ema ti'an. 17 Hakneter ema hotu-hotu. Hadomi ema mak fiar baa Kristus. Moris tuir Na'i Maromak hakaran, tan nosi ikus Nia mak atu taa ukun baa ema raiklaran. No keta halu'a hakneter ema makaer ukun sia.

Ita terus susar, hodi tuir Kristus Niakaan knaninuk

18 Ema ain-liman sia! Hanono baa emikaan ulun, hodi hakneter sia. Keta hanono loos baa ulun mak laran di'ak dei. Masik ulun lian maka'as moos, emi musti hanono. 19 Masik ulun taa karin ukun moos, kalo emi haterus aan hodi hanoin Na'i Maromak hakaran, nanis Na'i Maromak natudu laran di'ak baa emi. 20 Arumak emi ida kona ta'e tan halo sala, hotu haterus aan, emi hetan sotir saa? La noo! Mais kalo hetan susar tan halo lia di'ak, hotu emi haterus aan, nanis Na'i Maromak neon monu baa emi. 21 Na'i Maromak bolu emi

✡ **2:6** Yesaya 28:16 ✡ **2:7** Kananuk Sia 118:22 ✡ **2:8** Yesaya 8:14-15 ✡ **2:9** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 19:5-6; Yesaya 43:20,21; Hanoin Hikar Dalan Moris 4:20, 7:6, 14:2; Titus 2:14; Yesaya 9:2 ✡ **2:10** Hosea 2:23

atu moris haterus aan hodi halo
lia loos, tan Kristus moos terus
susar bodik emi. Nia dadi knan-
inuk bodik emi, nebee emi la'o
tuir Niakaan ain leut. 22 Hakerek
Moon na'ak,
“Nia la nalo sala kois.
La noo lia fuan tolek ida moos
mak sai nosi ibun.”✡
23 Ema dale nahaat Nia, mais
Nia la sakar. Sia nasusar Nia,
mais Nia la selu nikar. Nia la-
tan isin lolon baa Na'i Maromak
liman laran, tan fiar na'ak, Na'i
Maromak nia, Makotu Lia moon.✡
24 Kristus natiu itakaan salan baa
oras mate iha ai karuus. Nia
nalo nunia, nebee ita lalika moris
hodi halo sala tenik, mais moris
hodi halo lia loos dei. Nia selu
nola ita, nodi simu nola itakaan
kastikar. Hotu Nia netan kanek
wa'in, to'o mate. Mais Niakaan
kanek nia sia dadi kanek mak
nadi'ak nola ita.✡ 25 Uluk, emi
hanesan bibi malae mak la'o sees.
Mais oras ne'e, emi fila ti'an baa
Na'i Maromak. Nia lituk no naliku
emi, hanesan makbalin di'ak lituk
no naliku niakaan bibi malae.

3

Lia tate'an bodik feen-la'en sia

1 Feto mak noo la'en sia! Ohin
nia ha'u katak ka'ak, ita musti
hanono baa ema makaer ukun.
Nunia moos, emi musti hanono
baa emikaan la'en. Noo mane
balu mak la no'uk tuir Maromak
Manfatin. Masik sia la no'uk rona
feen lia fuan, mais kleu-leur sia
bele fila baa Na'i Maromak tan
naree feen moris dalan.✡ 2 Sia
naree feen nala'o lia hotu-hotu
nodi neon loos no moon iha Na'i
Maromak oin.
3 Feto siakaan kabaas la mai
nosi luan. La mai nosi nahilas aan
nodi fuuk ilas oi-oik. La mai nosi
nafutar aan hodi mean no mutin.
La mai nosi tau faru mak folin to-
dan.✡ 4 Lia mak nalo feto sia dadi
kabaas, mai nosi neon no laran
du'uk. Mai nosi laran di'ak no
neon mamatek. Masik ferik ti'an
moos, kabaas nohuun. Na'i Maro-
mak nanis tonu kabaas mak oin
nunia. 5 Uluk aan, noo feto moon
mak kabaas nunia. Sia naloon
baa Na'i Maromak no nanono baa
siakaan la'en. 6 Knaninuk nu'u
Bei Sara. Nia nanono baa la'en
Abraham. Nia moos simu la'en
babilan nia. Emi feto sia, musti
tuir Bei Sara. Kalo halo lia mak
loos, lalika hata'uk sa-saa.✡
7 Nunia moos, mane mak noo
feen sia! Moris neon ida ho
emikaan feen. Tetu di'a-di'ak saa
mak di'ak bodik nia, hotu halo
tuir. Hakneter nia iha lia hotu-
hotu, tan feto niakaan babelen
seluk no mane. Hodi nunia, emi
rua simu bele-bele moris mak
Na'i Maromak nakara foo baa emi
nosi Niakaan laran di'ak. Mais
mane musti moris neon ida no
feen, nebee Na'i Maromak rona
emikaan hamulak.✡

Lalika sarebak kalo hetan susar tan halo lia loos

8 Mamaluk sia! Lia rohan
nune'e: Emi musti moris neon
ida. Kalo emi ida netan susar, emi
rumak sia musti tuir horan. Kalo
noran neon di'ak, emi rumak sia
moos musti tuir horan. Hadomi
mamaluk makfiar sia. Haraik aan
hodi hatudu laran di'ak baa malu.
9 Keta selu aat hodi aat. Kalo
ema nasalak emi, keta selu hikar.
Mais husu nebee Na'i Maromak
natuun matak-malirin baa ema
nia. Hodi nunia, Na'i Maromak
moos natuun matak-malirin baa
emi, tan Nia bolu emi atu halo
lia di'ak nunia. 10 Hakerek Moon
na'ak,
“Ema mak buka moris manek,
ema mak nakara otas naruk,
nia musti daka ibun di'a-di'ak,
nebee keta to'o nia dale lia aat
no lia tolek.
11 Nia musti nalo neon aat, hotu
nanawa nalo aat.
Nia musti nakfilas, hotu nalo
lia loos.
Nia musti buka dalan atu moris
dame malu no ema,

✡ **2:22** Yesaya 53:9 ✡ **2:23** Yesaya 53:7 ✡ **2:24** Yesaya 53:6 ✡ **3:1** Efesus 5:22; Kolose 3:18 ✡ **3:3** 1 Timotius 2:9-10 ✡ **3:6** Lia Uluk Fohon 18:12 ✡ **3:7** Efesus 5:25; Kolose 3:19

no buka dalan atu moris di'ak
malu no ema.
12 Itakaan Na'in tau matan
baa ema mak moris loos.
Nia moos rona siakaan hamu-
lak.
Mais Nia se'i kotuk baa
ema mak moris aat."✡
13 Kalo emi halo lia loos bei-
beik, la noo ema ida kois mak
atu selu aat baa emi. 14 Kalo
ema nasusar emi tan halo lia
loos, emi sotir. Keta hata'uk.
Keta neo-neon.✡ 15 Hakmatek
neon dei, hodi foti-hahaas Kristus
iha emikaan neon tan Nia mak
emikaan Na'in.

Kalo ema nusu emi halore lia
nosi emikaan fiar, emi musti
hadi'a aan hataa. Nunia moos,
kalo ema nusu emi halore tan saa
emi haloon baa Kristus.✡ 16 Mais
hataa hodi lia mamar. Hakneter
sia, nebee sia natene emi halo
lia loos hodi neon moon. Hotu,
kalo ema dale nahaat emi, tan
emi talin malu ho Kristus, kleu-
leur sia noran moe tan emikaan
hahalok di'ak nia sia. 17 Hanoin!
Kalo hetan susar tan halo lia loos,
lia nia di'ak, kalo Na'i Maromak
nakara. Lia nia di'ak liu nosi
hetan susar tan halo lia sala.
18 Kristus mate dala ida dei,
atu kasu nola ema raiklaran
salan.
Nia mak moris loos,
mate bodik ema mak moris
kale'uk aan.
Nia mate, nebee emi bele di'ak
hikar no Na'i Maromak.
Nia, ema raiklaran mak bele mate
nu'u ita.
Ema no'o Nia,
mais Maromak Kmalar nalo
Nia moris nikar.
19 Oras Kristus moris nikar,
Maromak Kmalar nodi Nia
baa nanorin matebian sia mak
nein iha fatin ida hanesan bui.
20 Matebian nia sia, ema uluk aan
mak moris iha raiklaran baa Noh
oras. Sia la no'uk nanono baa
Maromak. Baa oras nia, Noh nalo
roo boot ida. Hotu Na'i Maromak
nei-nein atu naree ema nia sia
atu nanono baa Nia ka, lale. Mais
sia la no'uk. Tan baa nia, ema
na'in walu dei mak sasin nosi
motasa'e boot nia.✡ 21 Wee nosi
motasa'e nia dadi knaninuk baa
emi, baa oras emi hetan sarani
hodi wee. Wee nia natudu na'ak
Na'i Maromak sori emi, nodi
beran nosi Yesus Kristus mak
moris nikar ti'an. Baa oras emi
hetan sarani, ema la nariis emi
atu namoos emikaan isin. Lale!
Baa oras emi hetan sarani, emi
hameno baa Na'i Maromak atu
hamoos emikaan neon, nebee emi
bele moris halo lia loos. 22 Oras
ne'e, Yesus namaan aan sa'e baa
lale'an ti'an. Iha nebaa, Nia
nabesi aan iha fatin mak kneter
kaliuk iha Na'i Maromak sorin
kwana. Tan lia nia, makbukar
lale'an sia, makaer ukun sia, no
makaer beran hotu-hotu, musti
nanono baa Nia.

4

Kristus eman musti moris loos

1 Kristus, ema raiklaran hane-
san ita. Tan Nia netan susar
wa'in, emi moos musti hadi'a
aan atu hetan susar hanesan Nia.
Mais hanoin, tan ema mak nadi'a
aan netan susar tan natali aan
no Kristus, ema nia nakotu ti'an
na'ak nia la nalo sala ona. 2 Masik
nia sei moris iha raiklaran ne'e,
nia la nalo sala hanesan ema seluk
sia, tan nia moris tuir Na'i Maro-
mak hakaran.

3 Uluk, emi halo lia aat, hodi
moris tuir ema mak la natene
Maromak. Mais oras atu halo
nunia to'o ti'an! Hanawa ona.
Tan sia beer nalo lia aat. Sia
lisan asu karawa. Sia lanuk teen.
Sia nase'i dahur moe lalek. Sia
lo'u baa ai'oi lulik mak nalo ita
hakribi. 4 Uluk emi nunia. Mais
oras ne'e, emi la kahur tenik ho
siakaan a'aat mak liu kladik nia.
Sia dale nahaat emi, tan sia la
natene lia huun mak nalo emi,
to'o emi la tuir sia ona.

5 Mais, hanoin! Nosi ikus sia
musti nataa baa Na'i Maromak,
mak Makotu Lia. Sia musti katak
baa Nia, tan saa sia moris aat

✡ **3:12** Kananuk Sia 34:12-17 ✡ **3:14** Mateus 5:10 ✡ **3:15** Yesaya 8:12-13 ✡ **3:20** Lia Uluk Fohon 6:1—7:24

nunia. Keta halu'a! Ema hotu-hotu mak sei moris no ema mak mate ti'an bele-bele nataa baa Nia. 6 Tebes! Na'i Maromak atu leno ema mak mate ti'an, hanesan Nia moos leno ema mak sei moris. Tan baa nia, Yesus baa katak Lia Di'ak baa ema mak mate ti'an sia, nebee sia bele natene Na'i Maromak hakaran.

Haliku di'a-di'ak babelen mak Na'i Maromak foo

7 Tan raiklaran kre'is falu fila ona, ita musti haneo naruk hodi neon mamatek, nebee ita bele hamulak di'a-di'ak. 8 Lia mak folin kaliuk, nune'e: ita harui aan atu moris hadomi malu. Masik ema nalo sala wa'in baa ita moos, ita la laran moras, tan ita hadomi nohuun.✡ 9 Loke liman simu ema nosi fatin seluk atu nein heik iha emikaan uma. Keta simu hodi hakmuuk.

10 Na'i Maromak fa'e babelen ti'an baa ita ida-idak. Ema ida-idak musti nodi niakaan babelen nia atu naliku niakaan mamaluk makfiar sia. Babilan di'a-di'ak okaan babelen nia, nebee noo folin bodik Na'i Maromak. 11 Kalo Na'i Maromak fa'e babelen baa o, to'o o matenek manorin ema, manorin modi Maromak Manfatin du'uk. Kalo Na'i Maromak fa'e babelen baa o, to'o o matenek maliku ema, maliku sia di'a-di'ak tuir babelen mak Na'i Maromak foo baa o nia. Hodi nunia, ema hotu-hotu bele naree na'ak, emi ne'e, Yesus Kristus eman. Hotu, sia tonu-naboot Na'i Maromak Niakaan maka'as! Tan Nia kaer ukun nima-nimak! Tebes!

Ita hetan susar tan dadi baa Kristus eman

12 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Kalo emi hetan susar, keta blaar, tan Na'i Maromak nodi susar atu tetu emikaan fiar. Keta maneo, o mesan dei mak metan susar. 13 Mais emi musti neon boot, tan emi hetan susar bele-bele ho Kristus. Nosi ikus, emi moos hetak neon boot baa oras ema hotu-hotu naree Kristus Niakaan maka'as. 14 Kalo ema dale nahaat emi tan emi talin malu ho Kristus, emi sotir. Ne'e na'ak, Maromak Kmalar mak maka'as, natuun baa emi ti'an. 15 Mais keta to'o emi hetan susar, tan emi dadi ema mak no'o ema, ema na'ok, ema aat, lale, ema tokar lauk. 16 Mais kalo hetan susar tan dadi ema sarani, lalika moe aan. Di'ak liu, tonu-haboot Na'i Maromak, tan emi dadi Kristus eman ti'an.

17 Na'i Maromak Niakaan oras atu leno ema siakaan moris to'o ti'an. Nia leno ema nahuu nosi ita, Niakaan ema du'uk. Hanoin di'a-di'ak! Kalo Nia leno ema nahuu nosi ita ema sarani mak Niakaan ema du'uk, oin nunabee tenik ema mak la no'uk simu Niakaan Lia Di'ak? 18 Hakerek Moon na'ak, “Kalo ema mak moris loos, kre'is
la netan moris,
oin nunabee tenik, ema mak
tali'ur baa Na'i Maromak?
Oin nunabee tenik, ema mak
moris iha sala laran?”✡

19 Kalo Na'i Maromak nabusik ita hetan susar tuir Niakaan hakara, ita bele fiar ha'ak, Nia nanis daka ita. Nia mak nase'i ita. Nia nanis nalo tuir saa mak Nia dale. Tan lia nia, ita keta hanawa halo lia loos.

5

Lia tate'an bodik ema malikuk ema sarani sia

1 Ha'u ne'e, ema malikuk ema sarani. Uluk, baa oras Kristus natiu Niakaan susar, Ha'u karee kodi matan du'uk. Nosi ikus, baa oras Na'i Maromak natudu Kristus Niakaan maka'as, ha'u moos atu tuir karee kodi matan du'uk. Etuk, ha'u koo beran atu kfoo lia tate'an baa ema malikuk rumak sia. Lia tate'an nia, nune'e: 2 Emi hanesan makbalin mak naliku bibi malae. Emi musti haliku di'a-di'ak ema mak Na'i Maromak latan baa emi. Keta babilan sia hodi neon baluk, mais babilan hodi neon tomak. Keta babilan sia tan buka sotir, mais

✡ **4:8** Lia Fuan Tate'an 10:12; Yohanis 13:34-35 ✡ **4:18** Lia Fuan Tate'an 11:31

babilan tan buka atu halo tuir
Na'i Maromak hakaran.✡ 3 Keta
haruka karin hodi hatodan sia.
Emi musti dadi knaninuk bodik
sia, nebee sia bele tuir emikaan
lala'ok di'ak. 4 Yesus, mak itakaan
Makbalin Ulun. Kalo Nia namaan
aan mai nikar ti'an, Nia atu foo
saseban baa emi, tan emi babilan
di'a-di'ak Niakaan ema. La noo
mak bele nahaat saseban nia, tan
saseban nia nafati nohuun.

Lia tate'an bodik ema nurak sia

5 Ema nurak sia! Emi musti
hanono baa ema malikuk sarani
sia. Musti hakraik aan, tan Hak-
erek Moon na'ak,

"Na'i Maromak sakar ema mak
naksa'ek aan,
mais Nia natudu laran di'ak
baa ema mak nakraik
aan."✡

6 Emi hotu-hotu musti hanoin
Na'i Maromak beran, nebee keta
loko aan nunia. Hotu, to'o baa
niakaan oras, Na'i Maromak atu
foti-nahaas emi.✡ 7 Keta neo-neon,
mais latan lia hotu-hotu baa Na'i
Maromak, nebee Nia babilan, tan
Nia neon monu baa emi.

8 Daka aan di'a-di'ak hodi ha-
neo halo naruk, tan diabu ulun
funu ita. Nia buka dalan atu
nadodok mohu ita, hanesan busa
krakat boot buka hahaak. 9 Mais
keta hata'uk. Ita bele haterus
aan sakar nia hodi fiar baa Na'i
Maromak bei-beik. Keta halu'a,
tan emikaan mamaluk makfiar
sia iha raiklaran ne'e moos netan
susar nu'u emi. 10 Mais hanoin,
tan Na'i Maromak nakara natudu
laran di'ak baa emi. Nia bolu
nola emi atu dadi baa Niakaan
ema, tan emi tuir Kristus ti'an.
Tan lia nia, Nia atu foti-nahaas
emi, nebee emi bele moris nima-
nimak ho Nia. Dadi kalo emi
hetan susar, la oras dei, tan Na'i
Maromak atu tulun emi. Nia
atu nakbiit emi, nodi foo babelen
baa emi nebee emi bele hariik
metin. 11 Ita haloon nebee Nia
kaer beran hotu-hotu to'o nima-
nimak. Tebes!

Petrus narohan hakerek

12 Silas* mak tulun ha'u nalo
hakerek babadak oan ne'e.
Nia, itakaan maluk makfiar no
ha'ukaan liman kwana. Ha'u
ksolok lia tate'an baa emi, nebee
emi haterus aan hetak biit, tan
Na'i Maromak buka atu natudu
laran di'ak baa ita nohuun. Tan
baa nia, emi musti hariik metin.
Keta hakiduk.

13 Ema makfiar mak naklibur
iha kota Babel solok tabe baa
emi. Na'i Maromak boi nola sia,
manesak no emi.

Ha'ukaan oa Markus moos
solok tabe baa emi.✡

14 Kalo emi hasoru malu, hasee
malu hodi de'i kabaas atu hatudu
emikaan dadomin.

Nebee emi hotu-hotu mak fiar
baa Kristus, moris manek no
dame.

Tabe,
Petrus

✡ **5:2** Yohanis 21:15-17 ✡ **5:5** Lia Fuan Tate'an 3:34 ✡ **5:6** Mateus 23:12; Lukas 14:11, 18:14 * **5:12** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, *Silvanus* iha ne'e. Silvanus nia, Silas naran ida seluk. Leno lia Silas hahuu hosi Kristus Klosan Lian 15:22, 40. ✡ **5:13** Kristus Klosan Lian 12:12, 25, 13:13, 15:37-39; Kolose 4:10; Filemon 24

2 Petrus
Hakerek dala rua nosi Petrus

Tabe

1 Hakerek ne'e nosi ha'u, Simon
Petrus. Ha'u ne'e,* Yesus Kristus
ain-liman. Ha'u moos Niakaan
klosan mak Nia solok atu baa
katak Niakaan lia baa ema iha
nabee dei.
Ha'u kakerek ne'e bodik emi
mak fiar baa Yesus Kristus ti'an.
Tan Na'i Maromak neon loos, Nia
loke dalan nebee emi bele fiar baa
Kristus hanesan ami. Fiar nia
folin kaliuk bodik ita, tan Kristus
nia, mak itakaan Maromak no
itakaan Maksorin.
2 Ha'u kusu, nebee emi bele
kre'is ho Na'i Maromak no kre'is
ho itakaan Na'in Yesus. Nebee Sia
natudu laran di'ak baa emi, nalo
emi moris manek no dame.

Na'i Maromak boi ita, hotu bolu nola ita mai baa Nia

3 Na'i Maromak bolu nola ita
dadi baa Niakaan ema mak moris
tuir Niakaan hakara. Kalo ita
kre'is ho Nia, Nia nodi Niakaan
beran maka'as, foo lia hotu-hotu
mak ita buka atu moris loos tuir
Niakaan hakara nia. 4 Lia mak
Nia foo baa ita, lia folin kaliuk.
Tan hori uluk, Nia nameno kedan
atu foo lia kabaas kaliuk baa ita,
nebee ita bele moris hodi haninu
Niakaan lisan. Hodi nunia, ita
sasin hosi lia aat hotu-hotu mak
ema raiklaran nalo, tan sia moris
tuir siakaan hakara dei.
5 Ita musti harui aan nune'e:
Ita fiar Na'i Maromak ti'an, mais
keta tuka baa nia dei,
tan ita moos musti serwisu
bodik Nia.
Ita serwisu bodik Nia, mais
keta tuka baa nia dei,
tan ita moos musti hetak
kre'is ho Nia.
6 Ita hetak kre'is ho Nia, mais keta
tuka baa nia dei,
tan ita moos musti babilan aan
to'o moris hetu aan.
Ita moris hetu aan, mais keta
tuka baa nia dei,
tan ita moos musti haterus aan iha
susar laran.
Ita haterus aan iha susar
laran, mais keta tuka baa
nia dei,
tan ita moos musti halo lia hotu-
hotu tuir Na'i Maromak
hakaran.
7 Ita halo lia hotu-hotu tuir Na'i
Maromak hakaran, ne'e
na'ak,
ita hadomi mamaluk makfiar
sia.
Mais keta tuka baa nia dei,
tan ita moos musti hadomi
ema hotu-hotu.
8 Kalo ita harui aan halo nunia,
ita la soe lakon leet, tan lisan
nunia noo folin. Kalo lisan
nunia hetak tu'an iha itakaan
moris, ne'e na'ak, ita kre'is ti'an
ho itakaan Na'in Yesus Kristus.
9 Mais, kalo ema la no'uk nalo
nunia, nia nanoin la to'o. Nia
neon makukun, hanesan ema
delek. Tuir loos, Na'i Maromak
kasu mohu niakaan salan, nebee
nia bele moris moos. Mais, nia
nalu'a ti'an!
10 Mamaluk sia! Oras ne'e emi
musti hetak harui aan tenik. Na'i
Maromak boi nola emi nebee emi
mai baa Nia. Oras ne'e emi musti
hatudu ha'ak, emi dadi ti'an baa
Niakaan ema. Kalo lia di'ak mak
ha'u kfoti ohin nia sia hetak tu'an
iha emikaan moris, emi la hakloti.
11 Hodi nunia, Na'i Maromak foo
lia kabaas baa emi, nebee emi
bele tama Yesus Kristus hutun-
renun no moris nima-nimak ho
Nia. Lia ne'e, kabaas tebes, tan
Nia, itakaan Na'in. Nia moos,
itakaan Maksorin.

Tan saa Petrus nakerek nunia?

12 Emi hatene ti'an lia nia sia
mak ha'u katak ohin nia. Emi
moos haterus aan biit, tan fiar

* **1:1** Hakerek Moon lia Yunani balu nakerek na'ak, “Simon Petrus”, Balu tenik nakerek na'ak, “Simeon Petrus”. Naran Simeon nia, naran nosi lia Ibrani. Naran nosi lia Yunani na'ak Simon. Ema matenek Hakerek Moon hotu-hotu na'ak, Simon Petrus no Simeon Petrus nia, ema ida.

hanorin loos. Masik nunia moos,
ha'u kfoo katene bei-beik, nebee
emi keta halu'a. 13 Tebes. Tosak
ha'u ksei moris, ha'u atu kfoo
katene lia ne'e sia baa emi no-
huun. 14 Mais la kleur ona, ha'u
atu kmate. Itakaan Na'in Yesus
Kristus natudu ti'an lia nia baa
ha'u. 15 Masik nunia moos, ha'u
karui aan baa oras ne'e, nebee,
kalo ha'u kmate ti'an, emi bele
hanoin nohuun lia ne'e sia.

Yesus Niakaan maka'as

16 Uluk, ha'u ko ha'ukaan ma-
maluk sia katak baa emi hosi
itakaan Na'in Yesus Kristus. Ami
moos katak ha'ak, nosi ikus, baa
oras Nia namaan aan mai nikar,
Nia atu mai nodi beran maka'as
kaliuk. Saa mak ami katak nia,
ami hatene tan ami haree hodi
matan du'uk baa oras Yesus sei
namutuk no ami. Lia nia, la-
hoos lia aikanoik. 17-18 Baa loron
nia, ami hamutuk ho Yesus iha
Na'i Maromak Niakaan foho lulik
leten. Hotu Ama Maromak du'uk
katak nosi Yesus Niakaan maka'as
baa ami. Iha foho lulik leten
nia, ami rona lia maliak ida mak
kabaas kaliuk. Lia maliak nia sai
nosi lale'an nodi na'ak,

"Ema ne'e, Ha'ukaan Oan mak
Ha'u kadomi.
Nia nalo Ha'u neon di'ak."✡

19 Lia fuan nia sia nalo ami
hetak fiar baa lia mamenon mak
ami simu hola hosi Maromak
mako'an uluk aan sia. Di'ak liu,
emi moos hanono baa siakaan
lia mamenon, tan lia nia sia
nu'u badut mak laka iha fatin
makukun. Hanono baa sia, to'o
Yesus namaan aan mai nikar.
Oras nia, foin emi hatene malorek
lia nia sia, hanesan ema ida mak
uluk titu-naree fitun na'in dei,
mais oras ne'e, loro sa'e ti'an,
naroma hotu-hotu.

20 Hanoin! Maromak mako'an
sia katak kedan lia wa'in. Lia
mak sia katak nia, lahoos tuir
siakaan hakara du'uk.† 21 Tan lia
nia sia, la nahabut baa siakaan
hanoin, mais nahabut baa Na'i
Maromak hanoin, tuir saa mak
Niakaan Kmalar Lulik natudu baa
sia.

2

Ema manorik kale'uk sia

1 Uluk, ema Isra'el balu na'ak,
sia dadi baa Maromak mako'an.
Mais tuir loos, sia naktolek. Oras
ne'e, emi moos atu hasoru ema
nunia iha emikaan klaran. Sia
atu dale na'ak, sia nanorin nosi
Na'i Maromak, mais lia nia lia
tolek. Sia nanorin kale'uk nodi
taka siakaan kakutak dois. Hodi
nunia, sia nadodok ema mak tuir
sia. Sia neli na'ak, Na'i Yesus
lahoos siakaan Na'in. Tuir loos,
Nia sori nola sia nodi folin todan.
Mais la kleur, sia atu dodok, tan
siakaan hahalok du'uk.

2 Masik nunia moos, ema wa'in
tuir sia. Sia moris nalo aat
nodi neok, to'o ema seluk sia
dale nahaat Kristus no Niakaan
hanorin loos. 3 Sia rotus teen. Sia
nase'i oi-oik nebee sia bele be'ur
nola emikaan osan. Mais keta
halu'a, tan Na'i Maromak dadi
baa Makotu Lia. Nia la toba kois.
Hori uluk, Nia nadi'a aan ti'an atu
kastikar sia. Sia nanis dodok.

4 Nunia moos, Na'i Maromak
Niakaan makbukar lale'an balu.
Uluk, baa oras sia nalo sala, Na'i
Maromak la nabusik. Nia soe
tama sia baa ha'i naraka, nodi neti
natoos sia iha rai kuak makukun.
Sia musti nein iha nia to'o oras
Na'i Maromak nakotu siakaan lia.

5 Nunia moos, ema uluk aan
sia. Baa oras nia, ema moris
aat, se'i kotuk baa Na'i Maromak.
Mais noo ema loos ida, naran Noh.
Na'i Maromak babilan, nebee Noh
natudu dalan bodik ema seluk
sia, nebee sia moos bele moris
loos. Mais sia la nanono kois
baa Noh. Etuk, Na'i Maromak

✡ **1:17-18** Mateus 17:1-5; Markus 9:2-7; Lukas 9:28-35 † **1:20** Lia fuan Yunani iha ne'e noo lia isin oik tolu. 1) Maromak mako'an ida dale lahoos tuir niakaan hakara du'uk; 2) La noo ema ida mak bele natene Maromak mako'an lia mamenon isin hotu-hotu; 3) Kalo ita hakara hatene Maromak mako'an ida lia mamenon, niakaan lia isin la nakrai aan baa niakaan mamenon mesan du'uk, mais musti hanesa baa Maromak Manfatin tomak.

solok motasa'e boot nadodok nola sia. Mais Nia sori Noh no niakaan famili. Sura sia hotu-hotu, ema na'in walu.✡
6 Nunia moos, ema kota Sodom no kota Gomora uluk aan sia. Sia moris aat basuk, to'o Na'i Maromak kastikar sia. Nia sunu mohu kota rua nia, to'o sa-saa hotu-hotu dadi rai ahun. Ema hotu-hotu moos mate bele. Lia nia dadi knaninuk bodik ema seluk mak moris aat nodi tali'ur baa Na'i Maromak, nebee natene kedan siakaan sotir kalo sia la no'uk nalo neon aat.✡ 7 Baa oras nia, noo ema ida naran Lot. Nia moris loos. Mais nia neon susar baa ema mak aat liu resik, mak la no'uk nanono baa Na'i Maromak. Hotu Na'i Maromak sori nola Lot nosi kota nia.✡ 8 Lot du'uk nakara nalo lia loos, mais nia moris iha ema kota Sodom klaran. Sura loron nia naree no rona sia nakur Na'i Maromak ukun. Etuk, nia neon susar.
9 Knaninuk nia sia natudu na'ak, kalo ema nanono baa Na'i Maromak, Na'i Maromak nakara sori nola sia nosi sokur oi-oik. Mais Nia moos nakara taa ukun todan baa ema mak moris kale'uk. Nia atu nalo bei-beik nunia to'o oras Nia nabesi aan leno ema hotu-hotu moris. 10 Nia nanis atu natuun kastikar todan baa ema mak moris sasobo, baa ema mak tuir hakaran du'uk, baa ema mak la rona ema, baa ema mak naleuk makaer ukun sia. Na'i Maromak nanis kastikar sia.
Ema manorik kale'uk ohin nia sia, sia loko aan no naksakar aan liu resik. Sia la nakneter Na'i Maromak no la nata'uk dale nahaat Nia no Niakaan makbukar lale'an sia. 11 Tuir loos, Maromak Niakaan makbukar lale'an sia biit liu manorik kale'uk nia sia. Mais sia la dumar manorik kale'uk sia iha Na'i Maromak oin.
12 Manorik kale'uk nia sia dale nadois lia mak sia du'uk la natene. Sia nu'u karau neon lalek. Di'ak liu, kohi hola, ho'o mohu! Tebes! Siakaan sotir mak nia. Sia nanis dodok, tan siakaan hahalok aat. 13 Sia nasusar ema wa'in. Mais nosi ikus, Na'i Maromak atu nasusar sia. Sia nase'i dahur moe lalek. Sia tokar lauk baa oras loron iha ema wa'in oin. Kalo sia naa namutuk no emi, sia tuir siakaan beer halo aat dei. 14 Sia matan laka baa feto aat sia. Sia moris nalo aat nohuun. Sia buka ema mak fiar la biit baa Na'i Maromak, hotu sia nakair nebee ema sia tuir nalo aat. Sia rotus teen! Nanis Na'i Maromak kastikar sia!✡
15-16 Uluk, sia tuir dalan loos, mais kleu-leur sia la'o sees. Hodi nunia, sia hanesan ema uluk aan ida, naran Balam. Niakaan ama naran Bosor.* Balam nia, Maromak mako'an. Mais nia rotus osan, to'o nalo lia kale'uk. Loron ida, nia sa'e kuda keledai. Tuir loos, kuda la bele dale. Mais baa oras nia, Na'i Maromak nalo kuda nia dale nu'u ema! Kuda nia nasee Balam, tan niakaan hahalok aat. Kuda nakara nebee Balam nalo tuir Na'i Maromak hakaran, nodi nanawa nalo hahalok kale'uk hanesan ema bulak.✡
17 Manorik kale'uk nia sia, hanesan wee matan mak folin lalek, tan maran karin ti'an. Sia moos hanesan ababun mak folin lalek, tan anin nuu mohu. Na'i Maromak nadi'a kedan fatin ida mak nakukun luri atu sena sia. 18 Sia ibun boot, mais la noo isin. Sia nakair ema atu tuir nalo lia mak la makonak. Sia namaus ema mak foin fila nikar baa dalan loos, nebee nalo sala tenik. 19 Sia nameno na'ak, “Kalo hanono baa ami, emi bele halo hodi neok dei!” Mais ema mak dale nunia, sia dadi ata baa lia aat. Tan kalo ema ida nabusik lia ida babilan nola nia, ema nia dadi ata baa lia nia ti'an. 20 Kalo ema nakara

✡ **2:5** Lia Uluk Fohon 6:1—7:24 ✡ **2:6** Lia Uluk Fohon 19:24 ✡ **2:7** Lia Uluk Fohon 19:1-6 ✡ **2:14** Lia Uluk Fohon 6:5 * **2:15-16** Hakerek lia Yunani mak tuan kaliuk na'ak, *Bosor*. Hakerek balu tenik na'ak, *Beor*. Hakerek lia Yunani hotu-hotu, nakerek na'ak, *Balaam*. Hakerek Moon lia Indonesia nakerek na'ak, *Bileam*. ✡ **2:15-16** Sura Renu Isra'el 22:4-35

sasin hosi lia aat mak nalo ita sasobo iha raiklaran, sia musti kre'is ho itakaan Na'in no itakaan Maksorin Yesus Kristus. Mais kalo ema nakiduk nosi Kristus, hotu tatalik nikar baa lia aat, ne'e na'ak, sia dadi ata baa lia aat. Hotu, sia moris susar todan tenik!
21 Kalo ema ida natene ti'an dalan moris mak loos, hotu nia nakiduk, lia nia la di'ak. Di'ak liu, nia sei la natene dauk. 22 Noo lia fuan tate'an mak kona baa manorik kale'uk nia sia na'ak, “Asu muta, naa nikar mutan.” Seluk tenik na'ak, “Masik hariis fahi ti'an, nia baa noku nikar ta'u.”✡

3

Itakaan Na'in atu namaan aan mai nikar

1 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Ne'e, ha'ukaan hakerek dala rua bodik emi. Iha hakerek rua-rua, ha'u kfoo katene baa emi, nebee emi bele hanoin lia loos sia. 2 Hanoin lia mamenon nosi Maromak mako'an uluk aan sia mak moris moos. Hanoin no lia mak itakaan Na'in no itakaan Maksorin naruka baa ita tuir Niakaan klosan sia. 3 Hanoin no lia nune'e: oras rai kre'is falu fila ona, ema male'uk teen sia nalo benar nodi neok. Sia dale nahaat lia di'ak hotu-hotu.✡ 4 Sia katak na'ak, “Lei haree! Yesus nameno na'ak, Nia atu mai nikar. Mais Nia iha nabee? Nahuu hori itakaan bei uluk sia mate, to'o baa oras ne'e moos, la noo lia maseluk. Hotu-hotu nafati bei-beik, nahuu hori Na'i Maromak nase'i lale'an no raiklaran.”

5-7 Sia dale nunia tebes, mais noo lia ida mak sia nodi fudi la nanoin. Lia nia mak ne'e: hori uluk fohon Na'i Maromak dale loos dei, hotu lale'an dadi kedas. Nia moos nase'i raiklaran nosi wee. Hotu, Nia naketak rai maran no wee.✡ Kleu-leur, baa bei Noh niakaan oras, Na'i Maromak moos nodi wee nalo motasa'e nadodok nola ema hotu-hotu.✡ Na'i Maromak nakotu kedan saa mak Nia atu nalo baa lale'an no raiklaran. Oras ne'e Nia sei la nalo dauk, tan Nia netu aan. Mais to'o baa niakaan oras, Nia atu sunu mohu lale'an no raiklaran. Nia moos atu natuun kastikar nodi nadodok mohu ema mak tali'ur baa Nia.

8 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Keta halu'a lia ne'e. Itakaan Na'in la sura oras nu'u ita. Tuir Nia, loron ida manesak no tinan rihun ida. Tinan rihun ida moos bele manesak no loron ida dei.✡ 9 Kalo itakaan Na'in nameno atu nalo lia ida, Nia nanis nalo kona fukur baa niakaan oras. Nia la nein tenik. Ema balu naneo na'ak, Nia serwisu nai-naik dei. Mais lale! Nia naterus aan nodi nein niakaan oras, tan Nia nakara ema hotu-hotu nalo neon aat nodi la'o nela siakaan salan, hotu fila baa Nia. Nia la nakara, ema naksasa nosi Nia.

10 La noo ema ida kois mak natene oras nabee itakaan Na'in atu namaan aan mai nikar. Tan Nia atu mai teki-tekis, nu'u ema na'ok tama uma. Baa oras nia, sasoin hotu-hotu iha lale'an namotuk mohu. Loro, fulan no fitun hotu-hotu lakon! Nunia moos, raiklaran no sasoin sia hotu-hotu. Namotuk bele-bele!✡

11 Kalo hotu-hotu atu namotuk bele-bele nunia, ita musti moris oin nunabee? Ita musti moris moos hodi tuir Na'i Maromak hakaran. 12 Ita musti hei-hein Na'i Maromak namaan aan mai. Haka'as aan nebee loron nia to'o lai-lais. Baa oras nia, lale'an namotuk mohu. Sasoin hotu-hotu iha lale'an moos namotuk to'o nawee karin.

13 Mais Na'i Maromak nameno ti'an na'ak, nosi ikus atu noo lale'an ilas foun no raiklaran ilas foun. Lia nia mak ita hei-hein. Tan iha nia noo mesan ema mak moris loos.✡

14 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Baa oras emi hei-hein lia

✡ **2:22** Lia Fuan Tate'an 26:11 ✡ **3:3** Yudas 1:18 ✡ **3:5-7** Lia Uluk Fohon 1:6-9 ✡ **3:5-7** Lia Uluk Fohon 7:11 ✡ **3:8** Kananuk Sia 90:5 ✡ **3:10** Mateus 24:43; Lukas 12:39; 1 Tesalonika 5:2; Lia Raiklaran Falu Fila 16:15 ✡ **3:13** Yesaya 65:17, 66:22; Lia Raiklaran Falu Fila 21:1

ne'e sia, emi musti haka'as aan atu dadi ema di'ak mak kona baa Na'i Maromak neon. Hodi nunia, la noo ema ida mak bele tula sala baa emi. Haka'as aan moris dame malu.

15a Itakaan Na'in naterus aan, tan Nia nakara sori emi nosi sala.

Petrus narohan hakerek

15b Itakaan maluk Paulus nakerek ti'an lia wa'in baa emi mak manesak no lia mak ha'u kakerek ne'e. Na'i Maromak moos nalore lia nia sia baa nia, etuk nia nakerek nunia. 16 Sura Paulus nalo hakerek, nia moos dale lia ne'e sia. Nosi niakaan hakerek sia, noo lia isin balu mak susar ita hatene. Noo ema mak feur seluk Paulus hanorin. Sia moos feur seluk lia isin balu iha Hakerek Moon. Sia ne'e, ema baruk teen, no ema mak la fiar biit sia. Mais ema oin nunia sia atu dodok mohu.

17 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Emi hatene ti'an manorik kale'uk siakaan moris dalan. Dadi sintidu di'a-di'ak! Sia la no'uk nanono ukun sa-saa. Sia nakara naktolek emi, nebee emi sees hela hanorin loos. Mais keta habusik sia feur nola emi nunia. Emi musti haka'as aan biit. 18 Di'ak liu, emikaan fiar hetak naktubu. Nebee emi hetak kre'is ho itakaan Na'in no itakaan Maksorin, Yesus Kristus. Nebee Nia hetak natudu laran di'ak baa emi.

Nebee ema hotu-hotu foti-nahaas Nia, baa oras ne'e to'o nima-nimak!*

Dame,
Petrus

* **3:18** Hakerek lia Yunani balu tu'an “Amen!” iha ne'e.

1 Yohanis
Hakerek dala uluk nosi Yohanis

Yohanis nakerek nosi Yesus Kristus

1 Ha'u kakerek ne'e kosi *Maromak Manfatin mak Foo Moris*.

Baa oras lale'an no raiklaran sei la iha dauk, *Manfatin* ne'e iha kedan ti'an. Uluk, Nia nein no Niakaan Ama iha lale'an, mais oras ne'e ha'u ko ha'ukaan mamaluk sia haree Nia hodi matan du'uk ti'an. Ami rona Nia hodi tilun du'uk ti'an. Ami moos kaer Nia hodi liman du'uk ti'an. Ami bele nunia,✡ 2 tan Nia natadu aan iha amikaan klaran. Tan baa nia, ami la hata'uk katak lia nosi Nia, hodi halore dalan nebee ema raiklaran bele netan moris to'o nima-nimak. Tan Nia ne'e, *Manfatin mak Foo Moris*.✡ 3 Ami hakara foo hatene baa emi lia hotu-hotu mak ami haree no rona ti'an, nebee emi bele neon ida ho ami, tan ita hotu-hotu talin malu ho Na'i Maromak no Niakaan Oan, Yesus Kristus. 4 Ami solok hakerek ne'e baa emi, nebee emi bele neon boot. Hodi nunia, amikaan neon moos hetak boot.

Moris iha kroman

5 Baa oras ami sei hamutuk ho Yesus, Nia nanorin ami. Oras ne'e, ami moos hato'o hanorin nia baa emi nune'e: Na'i Maromak di'ak kaliuk. Nia la noo aat kois. Nia hanesan kroman mak naksinak, la nakukun kois. 6 Kalo ita dale ha'ak, "Ita moris neon mesak ho Na'i Maromak," mais ita sei halo lia aat, ne'e na'ak, ita moris iha makukun laran. Ita dale tolek, no ita la moris tuir dalan mak loos. 7 Mais kalo ita moris tuir dalan loos, ne'e na'ak, ita moris iha Na'i Maromak kroman. Hodi nunia, ita bele moris neon ida, laran ida. Itakaan neon dadi moos, tan oras Na'i Maromak Oan Yesus mate, Nia nodi raan kasu mohu itakaan salan hotu-hotu.

Ema mak moris iha kroman, la nalo sala

8 Kalo ita dale ha'ak, "Ita la hoo sala," ne'e na'ak, ita tolek aan no la hatene hanorin loos. 9 Mais Na'i Maromak neon loos. Kalo ita ha'ak hasai itakaan salan, Nia nanis nala'o Niakaan mamenon nodi kasu mohu itakaan salan, no namoos itakaan neon. 10 Kalo ita dale ha'ak, "Ita la halo sala," ne'e na'ak, ita halo Na'i Maromak baa maktolek teen, tan Nia katak ti'an na'ak, ema hotu-hotu nalo sala. Kalo ita dale nunia, ne'e moos na'ak, Maromak Manfatin la nahabut iha itakaan neon.

2

1 Oa sia! Ha'u kakerek lia ne'e sia baa emi, nebee emi moris la halo sala ona. Mais kalo noo ema ida nalo sala, ita hoo maktulun ida mak naloos ita iha Ama Maromak oin. Maktulun nia, mak Yesus Kristus. Nia, Ema Moon mak Na'i Maromak solok mai ti'an iha raiklaran ne'e. 2 Nia mate bodik selu nola ita, nebee Na'i Maromak kasu mohu itakaan salan. Nia lahoos mate bodik ita mesan dei, mais bodik ema hotu-hotu iha raiklaran ne'e.

Ema mak moris iha kroman, hadomi malu

3 Ita hatene ita kre'is ho Na'i Maromak kalo ita tuir Niakaan ukun. 4 Kalo ema ida dale na'ak, "Ha'u kre'is ko Na'i Maromak," mais ema nia la nalo tuir Na'i Maromak ukun, ne'e na'ak, ema nia maktolek teen. 5 Mais kalo ita halo tuir Na'i Maromak ukun, ne'e na'ak, itakaan dadomin baa Nia tetuk ti'an. Hodi nunia, ita bele hatene, ita ne'e Na'i Maromak eman. 6 Kalo ema ida dale na'ak, "Ha'u ktalin malu ko Na'i Maromak," niakaan moris lala'ok musti hanesan Yesus Kristus.

7 Maluk sia mak ha'u kadomi! Ukun mak ha'u kakerek ne'e, ukun hadomi malu. Ukun ne'e

✡ **1:1** Yohanis 1:1 ✡ **1:2** Yohanis 1:14

lahoos ukun foun bodik emi, tan
emi hala'ok ukun ne'e ti'an nahuu
hori emi simu Maromak Man-
fatin.✡ 8 Masik nunia moos, kak-
erek lia foun tenik kosi ukun
ne'e, tan ukun ne'e la'o nima-
nimak ti'an iha Yesus Niakaan
moris. Ukun ne'e moos la'o nima-
nimak ti'an iha emikaan moris,
to'o makukun nahuu lakon iha
emikaan neon laran, no kroman
nahuu naksinak ona.
9 Kalo ema ida dale na'ak, "Ha'u
kmoris iha kroman," mais ema nia
hirus niakaan maluk, ne'e na'ak,
ema nia sei moris iha makukun,
10 tan ema mak moris iha kroman,
nia nadomi niakaan maluk, no la
noo lia aat sa-saa iha neon mak
nahonu nia. 11 Dadi kalo ema
hirus niakaan maluk, ne'e na'ak,
nia moris iha makukun. Nia la'o
lemas dei, tan makukun nadelek
matan.

Ema mak moris iha kroman, la moris tuir raiklaran beer

12 Oa mak foin fiar sia! Ha'u
kakerek ne'e bodik emi,
tan Kristus mate ti'an bodik
emi,
nebee Na'i Maromak kasu
mohu emikaan salan.
13 Ema matas mak fiar oras ti'an
sia! Ha'u kakerek ne'e
bodik emi,
tan emi kre'is baa Yesus Kris-
tus,
mak iha kedan hori uluk aan.
Ema nurak mak fiar biit sia! Ha'u
kakerek ne'e bodik emi,
tan emi sakar a'aat huun,
to'o hatoba hola.
14 Oa mak foin fiar sia! Ha'u
kakerek ne'e bodik emi,
tan emi kre'is baa Ama Maro-
mak.
Ema matas mak fiar oras ti'an
sia! Ha'u kakerek ne'e
bodik emi,
tan emi kre'is baa Yesus Kris-
tus,
mak iha kedan hori uluk aan.
Ema nurak mak fiar biit sia! Ha'u
kakerek ne'e bodik emi,
tan emi rai Maromak Man-
fatin iha neon laran,
to'o emi dadi biit,
hodi sakar a'aat huun,
to'o hatoba hola.
15 Keta tuir raiklaran beer.
Keta buka raiklaran sasoin. Tan
ema mak nadomi raiklaran,
nia la nadomi Ama Maromak.
16 Raiklaran fafurak sia, hanesan
moris nadi'ak aan, rotus teen, no
loko aan tan soi, lia ne'e sia mai
nosi raiklaran, la mai nosi Ama
Maromak. 17 Nosi ikus, raiklaran
atu lakon mohu bele-bele no
fafurak hotu-hotu mak ema no'i
buka-buka nia. Mais ema mak
nalo tuir Na'i Maromak beer, nia
atu netan moris to'o nima-nimak.

Ema mak moris iha kroman, daka aan nebee keta kona be'ur

18 Oa sia! Loron rai falu fila
kre'is mai ona. Emi rona ti'an
ha'ak, kre'is rai falu fila, ema
mak sakar Kristus atu mosu mai.
Oras ne'e sia mosu ti'an, tan noo
ema wa'in mak sakar Kristus iha
nabee dei. Lia ne'e dadi tadak
na'ak, loron rai falu fila kre'is mai
ona. 19 Maksakar nia sia mai nosi
itakaan klaran. Mais sia lahoos
itakaan ema. Kalo sia tebe-tebes
itakaan ema, sia la la'o nela ita.
Mais tan sia la'o nela ita, malorek
ti'an, sia lahoos itakaan ema.
20 Mais emi oin seluk hosi sia.
Emi simu ti'an Na'i Maromak
Kmalar Lulik. Nia babilan emi,
to'o emi hatene hanorin loos hotu-
hotu. 21 Ha'u kakerek ne'e lahoos
tan emi la hatene lia loos. Lale!
Emi hatene ti'an. Emi hatene lia
nabee mak loos, no nabee mak la
loos.
22 Mais oras ne'e, noo ema
manorik kale'uk wa'in la'o lema
raiklaran ne'e. Oin nunabee ita
bele hatene sia? Ita bele hatene
sia, tan sia dale na'ak, Yesus la-
hoos Kristus. Sia moos sakar Ama
Maromak no Oan. 23 Kalo ema
ida dudu sees Ama Maromak Oan,
ema nia la talin malu no Ama
Maromak. Mais kalo ema ida
simu Ama Maromak Oan, ema nia
talin malu no Ama Maromak.
24 Kaer metin hanorin mak emi
rona hori uluk nia, nebee emi
talin malu nohuun ho Ama Maro-
mak no Oan. 25 Tan Nia nameno

✡ **2:7** Yohanis 13:34

ti'an na'ak, ita atu moris nima-nimak ho Nia.
26 Ha'u kakerek ne'e, nebee emi bele hatene kedan nosi ema manorik kale'uk sia mak nakara be'ur emi. 27 Emi simu ti'an Na'i Maromak Kmalar Lulik. Emi moos talin malu nohuun ho Nia. Tan lia nia, emi lalika buka tenik ema seluk atu nanorin emi. Kmalar Lulik dei to'o ti'an, tan Nia bele nanorin lia loos hotu-hotu. Nia la kale'uk nu'u manorik kale'uk nia sia. Dadi kaer metin Niakaan hanorin, nebee emi bele talin malu nohuun ho Kristus.
28 Nune'e, oa sia! Emi musti talin malu ho Kristus, nebee oras Nia namaan aan mai nikar, emi la moe aan, mais emi bele haberan aan hariik iha Niakaan oin. 29 Emi hatene Kristus nalo lia loos nohuun tuir Na'i Maromak hakaran. Tan lia nia, emi moos bele hatene ha'ak, ema mak nala'ok lia loos tuir Na'i Maromak hakaran, sia mak dadi baa Niakaan oan.

3

Ita dadi baa Na'i Maromak oan sia

Na'i Maromak oan sia moris la nalo sala
1 Hanoin kokon itakaan Aman dadomin baa ita! Dadomin nia, maka'as kaliuk, to'o Nia foti ita baa Niakaan oan. Tebes! Mais ema mak moris tuir raiklaran beer, sia la natene ita ne'e see, tan sia la natene itakaan Ama.✡
2 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Ita dadi Na'i Maromak oan ti'an, mais sei la malorek dauk ita atu dadi oin nu'u saa tenik. Lia mak ita hatene nune'e: Oras rai falu fila Kristus namaan aan mai nikar, ita atu dadi hanesan Nia, tan oras nia, foin ita haree malorek Nia. 3 Ema hotu-hotu mak naloon baa Niakaan mamain nia, sia musti namoos aan, nebee bele moris moos hanesan Nia. 4 Mais ema mak nalo sala, sia nakur Na'i Maromak ukun, tan sala hotu-hotu sakar Na'i Maromak ukun. 5 Emi hatene ti'an ha'ak, Kristus mai raiklaran ne'e atu kasu mohu itakaan salan. Nia du'uk la noo sala.✡ 6 Tan baa nia, ema mak talin malu no Kristus, la nalo sala ona. No ema mak nalo sala, nia la natene Kristus.
7 Oa sia! Keta kona be'ur tan lia ne'e. Ema mak moris loos nalo hahalok loos, tan nia neon loos hanesan Kristus. 8 Mais ema mak nalo sala, nia talin malu no diabu ulun mak nalo hahalok aat hori uluk. Tan baa nia, Na'i Maromak Oan mai atu nadodok diabu ulun hahalok aat nia sia.
9 Kalo ema ida dadi baa Na'i Maromak oan, ema nia moris la nalo sala ona, tan Na'i Maromak moris ti'an iha niakaan neon. Nia la bele nalo sala ona, tan nia simu moris foun ti'an nosi Na'i Maromak. 10 Hodi nunia, ita bele hatene, see mak talin malu no Na'i Maromak, no see mak talin malu no diabu ulun. Tan ema mak la nalo hahalok loos, no la natene nadomi maluk, ema nia sia lahoos Na'i Maromak eman.

Na'i Maromak oan sia moris nadomi malu
11 Hori uluk emi rona ti'an hanorin na'ak, "Ita musti hadomi malu!"✡ 12 Tebes. Hanoin baa lia Kain no Habel. Keta tuir Kain, tan nia talin malu no diabu ulun mak a'aat huun, to'o nia no'o nikar alin Habel. Tan saa Kain nalo nunia? Tan niakaan hahalok aat, mais alin Habel niakaan hahalok loos.✡ 13 Tebes, mamaluk sia. Dadi keta blaar kalo ema mak tuir raiklaran beer, hirus emi.
14 Kalo ita hadomi itakaan mamaluk, ita bele hatene kedan ha'ak, ita atu hetan moris nima-nimak ho Na'i Maromak. Mais kalo ita la hadomi itakaan mamaluk, ita la hetan moris ho Na'i Maromak.✡ 15 Ema mak hirus niakaan mamaluk, Na'i Maromak sura nia hanesan ema mak no'o ema. Emi hatene ti'an ema oin nunia la netan moris nima-nimak

✡ **3:1** Yohanis 1:12 ✡ **3:5** Yohanis 1:29 ✡ **3:11** Yohanis 13:34 ✡ **3:12** Lia Uluk Fohon 4:8 ✡ **3:14** Yohanis 5:24

no Na'i Maromak. 16 Ita hatene
dadomin mak loos, hosi Kristus
dadomin. Nia nadomi ita, to'o
latan niakaan moris nodi sori ita.
Tan lia nia, ita moos musti la-
tan itakaan moris hodi tulun ma-
maluk. 17 Kalo ema ida moris
furak, mais neon la monu baa
mamaluk susar sia, nunabee nia
bele dale na'ak, “Ha'u kadomi Na'i
Maromak!” La bele!
18 Oa sia! Keta hadomi hodi
ibun dei, mais hadomi hodi ha-
halok di'ak. Tan hodi nunia,
foin ita hatudu dadomin mak loos.
19 Kalo ita moris hodi hadomi
nunia, ita bele hatene ha'ak, ita
moris tuir hanorin loos. Hodi
nunia, itakaan neon lalika hata'uk
oras ita hariik iha Na'i Maromak
oin. 20 Tebes! Kalo itakaan
neon la noku tan ita sei hanoin
sala mak uluk ita halo, ita lalika
hata'uk. Itakaan neon bele noku,
tan Na'i Maromak natene hotu
itakaan moris. Nia dodan ita liu
nosi ita du'uk.
21 Mamaluk sia mak ha'u
kadomi! Kalo itakaan neon la
tula sala baa ita ona, ita la
hata'uk hariik iha Na'i Maromak
oin. 22 Hodi nunia, ita bele simu
hotu-hotu mak ita husu baa Nia,
tan ita hala'ok Niakaan ukun
ti'an, hodi halo lia mak nalo Nia
neon di'ak. 23 Niakaan ukun nia
nune'e: Fiar nohuun baa Yesus
Kristus, Niakaan Oan mak Nia
solok ti'an nia. Hadomi malu
nohuun, hanesan Yesus naruka
ti'an baa ita.✡ 24 Kalo ita halo
tuir ukun nia sia, ne'e na'ak, ita
talin malu ho Na'i Maromak. Na'i
Maromak moos talin malu no ita.
Na'i Maromak moos foo tadak
nebee ita bele hatene tebes ha'ak,
Nia talin malu no ita, hodi foo
Niakaan Kmalar mak moris iha
itakaan neon laran.

4

Na'i Maromak oan sia daka aan tan hanorin kale'uk

1 Mamaluk sia mak ha'u
kadomi! Oras ne'e, ema manorik
kale'uk wa'in la'o lema raiklaran
ne'e. Sia be'ur ema na'ak, sia
Maromak mako'an mak nodi
mamenon nosi Nia. Mais sintidu!
Kalo ema ida dale na'ak, nia nodi
lia mamenon nosi Na'i Maromak,
keta simu nunia dei. Musti tetu no
leno di'a-di'ak atu hatene niakaan
dalen nia, mai nosi Na'i Maromak
ka, lale. 2 Ita bele tetu niakaan
dalen nune'e: Na'i Maromak
nameno kedan hori uluk atu solok
Oan mai raiklaran ne'e. Kalo
ema mak nodi mamenon katak
na'ak, Yesus Kristus tebe-tebes
Na'i Maromak Oan mak dadi
ema raiklaran nu'u ita, niakaan
mamenon nia nanis mai nosi Na'i
Maromak. 3 Kalo ema nia la simu
Yesus nunia, niakaan mamenon
nia la mai nosi Na'i Maromak,
mais mai nosi funu mak sakar
Kristus. Emi rona ti'an ha'ak,
funu mak sakar Kristus atu mosu
mai iha raiklaran. Tuir loos, funu
nunia iha ti'an.
4 Lia nune'e, oa sia! Emi
ne'e, Na'i Maromak eman no Ni-
akaan Kmalar moris iha emikaan
neon. Tan Niakaan beran maka'as
liu raiklaran beran hotu-hotu,
emi bele hatoba hola ema mak
sakar Nia. 5 Manorik kale'uk
sia mai nosi raiklaran. Siakaan
dalen tuir raiklaran beer. Etuk,
ema mak moris tuir raiklaran
beer nakara nanono baa siakaan
hanorin kale'uk nia. 6 Mais ita
ne'e, Na'i Maromak eman. Ema
mak talin malu no Na'i Maromak,
sia nanono baa ita. Mais ema mak
la talin malu no Na'i Maromak, sia
la nanono baa ita. Hodi nunia,
ita bele hatene lia nabee mak
mai nosi hanorin loos huun, no
lia nabee mak mai nosi hanorin
kale'uk huun.

Dadomin kabaas mak nahabut baa Na'i Maromak

7 Mamaluk sia mak ha'u
kadomi! Ita musti hadomi
malu, tan dadomin mai nosi
Na'i Maromak. Ema hotu-hotu
mak nadomi malu, sia mak Na'i
Maromak oan. Sia moos kre'is no
Na'i Maromak. 8 Mais ema mak la
nadomi malu, sia la talin malu no
Na'i Maromak, tan Nia dadomin
huun. 9 Na'i Maromak natudu

✡ **3:23** Yohanis 13:34, 15:12, 17

dadomin baa ita nune'e: Nia solok Niakaan Oa Mane mesak mai raiklaran ne'e, atu loke dalan bodik ita, nebee ita bele moris ho Nia to'o nima-nimak. 10 Tebes! Dadomin kabaas nahabut baa Na'i Maromak. Dadomin kabaas, lahoos itakaan dadomin baa Na'i Maromak, mais Niakaan dadomin baa ita, tan Nia latan Oan mate, dadi baa sera atu selu nola ita. Hodi nunia, Nia kasu mohu itakaan salan, nebee ita bele di'ak hikar ho Nia.

11 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Tan Na'i Maromak nadomi ita liu resik nunia, ita moos musti hadomi malu. 12 La noo ema ida kois mak naree loloren Na'i Maromak. Mais kalo ita hadomi malu, ne'e na'ak, Na'i Maromak namutuk no ita. Niakaan dadomin moos hetak tu'an iha itakaan moris, to'o dadi dadomin kabaas.✡

13 Na'i Maromak natuun Niakaan Kmalar baa ita. Tan lia nia, ita bele hatene ita talin malu ho Nia. Nia moos talin malu no ita. 14 Ha'u ko ha'ukaan maluk sia haree du'uk ti'an Na'i Maromak Oan. Hotu ami katak baa ema hotu-hotu ha'ak, Ama Maromak solok ti'an Oan atu sori ema raiklaran nosi sala. 15 Ema hotu-hotu mak simu na'ak, Yesus mak Na'i Maromak Oan, sia talin malu no Na'i Maromak. Na'i Maromak moos talin malu no sia. 16 Ita hatene ha'ak, Na'i Maromak nadomi ita liu resik. Tan lia nia, ita moos bele fiar ha'ak, Nia atu nadomi ita to'o nima-nimak.

Na'i Maromak nadomi ita tebes. Kalo ita hadomi malu, ne'e na'ak, ita talin malu ho Nia. Nia moos talin malu no ita. 17 Kalo ita talin malu ho Nia nunia, itakaan dadomin dadi dadomin kabaas. Nosi ikus, baa oras rai falu fila, Na'i Maromak tetu ema hotu-hotu moris, ita lalika hata'uk hariik iha Niakaan oin, tan ita dadi hanesan Kristus ti'an baa oras Nia moris iha raiklaran ne'e. 18 Kalo ita hadomi malu hodi dadomin kabaas, ita la hata'uk ona, tan ta'uk hotu-hotu iha itakaan neon laran lakon ti'an. Mais ema mak la natene dadomin kabaas, sia noran susar tan nata'uk Na'i Maromak atu kastikar sia.

19 Ita hadomi malu, tan Na'i Maromak nadomi uluk ita. 20 Kalo ema ida dale na'ak, “Ha'u kadomi Na'i Maromak,” mais ema nia sei hirus maluk, nia dale tolek. Kalo ema la nadomi maluk mak iha oin du'uk, oin nunabee nia bele nadomi Na'i Maromak mak nia sei la naree dauk? La bele! 21 Na'i Maromak du'uk natuun ukun na'ak, ita keta hadomi Nia dei, mais ita moos musti hadomi mamaluk.

5

1 Ema hotu-hotu mak fiar na'ak, Yesus mak Kristus, sia dadi baa Na'i Maromak oan. Hanoin! Ema mak nadomi ama ida, ema nia nanis nadomi no ama nia niakaan oan sia. 2 Kalo ita hadomi Na'i Maromak hodi halo tuir Niakaan ukun, ne'e na'ak, ita moos hadomi Niakaan oan sia. 3 Kalo ita hadomi Na'i Maromak, ita halo tuir Niakaan ukun. Mais Niakaan ukun la todan.✡ 4 Ita mak dadi Na'i Maromak oan, bele hatoba beran aat raiklaran hotu-hotu, tan ita fiar baa Nia. 5 See mak bele natoba beran aat raiklaran hotu-hotu nia? Nanis ema mak fiar na'ak, Yesus mak Na'i Maromak Oan.

Yesus tebe-tebes Kristus, Na'i Maromak Oan

6 Yesus tebe-tebes Kristus, Na'i Maromak Oan mak Nia solok mai iha raiklaran ne'e. Baa oras Yesus atu nala'o Niakaan serwisu, Yohanis sarani Nia nodi wee. Nosi ikus, Nia mate nodi naduar raan. Hodi nunia, ita hatene malorek ha'ak Yesus ne'e, tebe-tebes Kristus. Lahoos ita hatene tan wee dei, mais ita moos hatene tan raan nia. Na'i Maromak Kmalar moos natebes nunia. No Na'i Maromak Kmalar nia, hanorin loos huun. 7 Noo lia tolu mak natebes na'ak, Yesus

✡ **4:12** Yohanis 1:18 ✡ **5:3** Yohanis 14:15

tebe-tebes Kristus.* 8 Ida, Na'i
Maromak Kmalar Lulik du'uk.
Rua, wee mak Yohanis nodi sarani
Yesus. Tolu, Yesus raan mak nakd-
uar. Lia boot tolu nia, natudu lia
mesak nosi Yesus na'ak, Nia tebe-
tebes Kristus. 9 Kalo ita bele simu
ema raiklaran dalen, saa tenik baa
Na'i Maromak dalen. Nia nodi
lia boot tolu nia atu katak na'ak,
Yesus tebe-tebes Kristus, Niakaan
Oan mak Nia solok mai ti'an iha
raiklaran ne'e. 10 Kalo ema ida
fiar baa Na'i Maromak Oan, ne'e
na'ak, nia simu ti'an saa mak Na'i
Maromak dale nosi Oan nia. Mais
ema mak la fiar, ema nia nalo Na'i
Maromak baa maktolek teen, tan
nia la simu saa mak Na'i Maro-
mak dale du'uk nosi Niakaan Oan
na'ak, 11 ema bele hetan moris
loos to'o nima-nimak, surak fiar
baa Oan.✡ 12 Ema mak talin malu
no Na'i Maromak Oan, sia atu
netan moris nia. Mais ema mak la
talin malu no Na'i Maromak Oan,
sia la netan.

*Tan saa Yohanis nakerek hak-
erek ne'e?*

13 Ha'u kakerek lia ne'e sia
bodik emi mak fiar baa Na'i Maro-
mak Oan, nebee emi bele hatene,
emi atu hetan moris to'o nima-
nimak.

*Yohanis nakerek tu'an nosi lia
hamulak*

14 Ita bele haberan aan hamulak
baa Na'i Maromak, tan ita hatene,
kalo ita hamulak hodi husu sa-saa
tuir Niakaan hakaran, Nia nanis
rona. 15 Tan ita hatene Nia nanis
rona saa mak ita husu, ita moos
bele hatene, ita nanis simu saa
mak ita husu nia.

16 Kalo emi haree maluk ida
nalo sala, di'ak liu, hamulak hodi
husu nebee Na'i Maromak tulun
nia netan moris. Ha'u kdale ne'e,
nosi sala mak la nodi ema baa
mate. Mais noo sala seluk mak
nodi ema baa mate. Ha'u la
karuka emi hamulak, kalo noo
sala oin nunia. 17 Lia la di'ak hotu-
hotu mak ema nalo, Na'i Maro-
mak sura nalo baa sala. Mais
lahoos sala hotu-hotu mak nodi
ema baa mate.

*Yohanis nakerek tenik nosi lia
mak noo folin*

18 Ema mak talin malu no Na'i
Maromak moris la nalo sala ona,
tan Na'i Maromak Oan daka sia.
Diabu ulun mak a'aat huun moos
la bele natoba nola sia.

19 Ita hatene, ita ne'e talin malu
ho Na'i Maromak. Mais ita moos
hatene, diabu ulun mak a'aat
huun noo beran atu babilan ema
hotu-hotu iha raiklaran.

20 Ita hatene, Na'i Maromak Oan
mai atu nakroma itakaan neon,
nebee ita bele hatene Maromak
mak loos. Oras ne'e ita bele kre'is
ho Nia, tan ita kre'is ho Oan,
Yesus Kristus. Yesus Kristus moos
Maromak mak loos. Nia mak foo
moris nima-nimak baa ita.

21 Oa sia! Daka di'a-di'ak
emikaan moris. Keta to'o emi
hana'i baa lia kale'uk mak seluk
Na'i Maromak iha emikaan neon.

Nunia dei.
Yohanis

* **5:7** Iha Hakerek Moon lia seluk noo hakerek tu'an na'ak, [“(7b) lia tolu mak natabes iha lale'an, ne'e mak Ama, Manfatin, no Kmalar Lulik. Sia na'in tolu nia, mesak ida. (8a) Noo lia tolu mak natebes iha raiklaran,”]. Tuir loos, lia fuan ne'e sia la noo iha Hakerek Moon lia Yunani tuan kaliuk. Lia fuan nia sia mosu tu'an iha Hakerek Moon nahuu hori tinan rihun ida atus tolu. ✡ **5:11** Yohanis 3:36

2 Yohanis
Hakerek dala rua nosi Yohanis

Tabe

1 Ina mak ha'u kadomi, mak
Na'i Maromak boi nola ti'an. Hakerek ne'e nosi ha'u, Yohanis, mak
kaliku hutun sarani.
Ha'u kakerek ne'e bodik ina
no oan sia,* mak ha'u kadomi
tebe-tebes. Lahoos ha'u mesan
mak kadomi emi, tan ema hotu-
hotu mak natene hanorin loos
moos nadomi emi. 2 Ami hadomi
emi, tan ita fiar baa hanorin loos
mak naktaman nima-nimak iha
itakaan neon.
3 Ha'u kaloon, nebee Na'i Maro-
mak no Oan Yesus Kristus natudu
laran di'ak no laran dodan baa
ita, nebee ita bele moris manek
no dame. Nebee, ita bele hadomi
malu hodi rai hanorin loos baa
itakaan neon.

Moris hadomi malu hodi kaer metin hanorin loos

4 Oras ha'u krona ina oan
balu sia moris tuir hanorin loos,
ha'ukaan neon di'ak basuk, tan
sia tuir ukun mak Ama Maromak
naruka ti'an baa ita.
5 Ina mak ha'u kadomi! Ha'u
kaloon nebee ita hotu-hotu
hadomi malu. Ukun nia, lahoos
ukun foun mais ukun mak ita
simu kedan hori uluk.✡ 6 Ita bele
hatudu itakaan dadomin, kalo ita
halo tuir Na'i Maromak ukun sia.
Hori uluk, Nia naruka nunia ti'an.
Ukun ne'e lahoos ukun foun, mais
ukun tuan mak emi rona nanis.
7 Ha'u kakerek ne'e, tan ema
manorik kale'uk wa'in la'o lema
raiklaran ne'e. Sia nanorin na'ak,
Yesus lahoos Kristus mak dadi
ema raiklaran. Hodi nunia, sia
tolek no sakar Kristus. 8 Emi musti
daka di'a-di'ak emikaan moris,
nebee sia keta be'ur nola emi.
Hodi nunia, ami la kole butan.
Emi moos bele hetan fafa'ek iha
lale'an mak Na'i Maromak na-
meno atu foo baa emi.
9 Ema mak sees nosi Kristus
hanorin, nia la talin malu no Na'i
Maromak. Mais ema mak kaer
metin hanorin nia, ema nia talin
malu no Na'i Maromak no Oan
Yesus Kristus.
10 Kalo ema ida mai nanorin
lia seluk nosi Kristus, keta foo
neon hodi simu nia iha emikaan
uma. 11 Kalo emi simu nia, emi
dadi ti'an ain-liman baa niakaan
serwisu aat nia.

Yohanis narohan hakerek

12 Sei noo lia wa'in mak ha'u
kbeer kakerek baa emi, mais la
kakerek iha ne'e, tan la kleur ona
ha'u atu kmai dale du'uk ko emi,
nebee ita neon di'ak bele-bele.
13 Na'i Maromak moos boi nola
ina biin. Niakaan oan sia solok
tabe kabaas bodik emi.
To'o ne'e dei.
Tabe nosi ha'u,
Yohanis

* **1:1** Ema matenek Hakerek Moon balu na'ak, ina ne'e no oan sia, ne'e mak ema ida mak Yohanis natene hori uluk. Sia rua nala'ok Na'i Maromak Niakaan serwisu bele-bele. Balu seluk na'ak, Yohanis nakerek ne'e bodik hutun sarani ida. Mais nia baba'ur naran nodi ina no oan sia. ✡ **1:5** Yohanis 13:34, 15:12, 17

3 Yohanis
Hakerek dala tolu nosi Yohanis

Yohanis nahuu nakerek

1 Maluk Gayus mak ha'u kadomi
tebe-tebes. Tabe nosi ha'u, Yoha-
nis, mak kaliku hutun sarani.✡
2 Ha'u kaloon nebee Na'i Maro-
mak daka o, nebee o bele moris
manek no dame. Nebee o
isin di'ak, no neon moos di'ak.
3 Mamaluk na'in hira mai nasara
baa ha'u na'ak, o tuir nohuun
hanorin loos. Rona nunia, ha'u
neon di'ak. 4 Ha'u kakara basuk
kalo ha'u krona, ha'ukaan oa sia
moris tuir hanorin loos.

Yohanis tonu Gayus

5 Maluk mak ha'u kadomi!
Itakaan mamaluk na'in hira
nala'ok Kristus Niakaan serwisu
iha okaan leo. Oras sia to'o, o
simu sia di'a-di'ak hotu tulun
sia. Masik o sei la matene dauk
sia moos, o maliku sia di'a-di'ak
nunia. 6 Oras ne'e, sia mai nikar
ti'an. Sia nasara baa hutun sarani
iha ne'e na'ak, o simu sia modi
laran maluak. Ha'u kusu nebee
o tulun bei-beik ema nu'u sia
nia, tan hahalok nunia nalo Na'i
Maromak neon di'ak. 7 Ema nia
sia la'o nasirin baa nanorin ema
nosi Yesus Kristus, mais sia la
nusu tatulun sa-saa nosi ema mak
la fiar baa Yesus. 8 Ita mak musti
tulun sia, tan hodi nunia, ita
hala'ok Na'i Maromak Niakaan
serwisu bele-bele ho sia.

Yohanis nasalak Diotrefes

9 Uluk, ha'u ksolok hakerek baa
hutun sarani iha okaan leo. Mais
Diotrefes la titu ha'ukaan hak-
erek, hotu nalo aan nu'u ema
ulun ida. 10 Kalo ha'u ktone emi,
ha'u atu kdale loke fore niakaan
hahalok aat, tan nia dale nahaat
ami no la simu Na'i Maromak
eman mak mai nala'ok serwisu
iha emikaan leo. Kaliuk, nia
sasuku mamaluk sia iha nia nebee
keta simu sia.

Yohanis tonu Demetrius

11 Maluk mak ha'u kadomi! O
musti maninu baa ema mak nalo
lia di'ak. Keta maninu baa ema
mak nalo lia aat. Ema mak nalo
lia di'ak, Na'i Maromak eman.
Mais ema mak nalo lia aat, lahoos
Na'i Maromak eman.
12 Knaninuk nu'u Demetrius.
Tan nia moris tuir hanorin loos,
ha'u ktonu nia. Ema hotu-hotu
moos tonun nia. O na'in du'uk
matene ha'u kdale ne'e, tebes.

Yohanis narohan hakerek

13 Sei noo lia wa'in tenik mak
ha'u kakara katak baa o, mais
ha'u la ko'uk kakerek iha ne'e.
14 Ha'u kaloon, la kleur ona ita
hasoru malu, nebee ita rua bele
dale du'uk baa malu.
15 Nunia dei! Mamaluk iha
ne'e sia solok tabe. Tulun mato'o
ha'ukaan tabe ne'e baa ha'ukaan
mamaluk sia iha nia, tuir siakaan
naran ida-idak.

Dame,
Yohanis

✡ **1:1** Kristus Klosan Lian 19:29; Roma 16:23; 1 Korintus 1:14

Hakerek nosi Yudas

Tabe

1 Tabe nosi ha'u, Yudas. Ha'u ne'e, itakaan Na'in Yesus Kristus ain-liman. Ha'u moos, Yakobus alin.

Ha'u kakerek ne'e bodik ema hotu-hotu mak Ama Maromak boi ti'an. Nia nadomi emi. No Yesus Kristus moos babilan emi nohuun.✡ 2 Ha'u kakro'an nebee Nia natudu dodan, nodi fakar Niakaan dadomin wa'in baa emi, nebee emi bele moris manek no dame.

Yudas nalore nosi ema mak nanorin kale'uk

3 Mamaluk sia mak ha'u kadomi! Uluk, ha'u kbeer kakerek bodik emi lia nosi Na'i Maromak sori ita. Mais oras ne'e, noo lia mak seten ha'u atu kakerek lia ida seluk. Na'i Maromak foo hanorin loos baa ita nebee ita bele dadi Niakaan ema moon. Hanorin nia nafati to'o nima-nimak. Ha'u kusu nebee emi haka'as aan kaer metin hanorin nia.

4 Mais ha'u krona noo ema na'in hira mak tama no-nook iha emikaan klaran ti'an. Sia la moris tuir Na'i Maromak hanorin loos, mais moris tuir siakaan nawan aat dei. Sia katak na'ak, tan Na'i Maromak laran di'ak, sia la netan kastikar. Mais lia nia, lia kale'uk! Sia dale seluk, sia nalo seluk! Sia nakara nebee ita lalika rona tenik baa itakaan Na'in no itakaan Ulun Yesus Kristus. Mais hanoin, tan Hakerek Moon na'ak, Na'i Maromak nakotu kedan hori uluk lia nosi siakaan kastikar.

Na'i Maromak nanis kastikar ema mak nanorin kale'uk, hanesan Nia kastikar makbukar lale'an mak nalo aat no ema raiklaran mak nalo aat

5 Lia mak ha'u atu katak ne'e, emi hatene ti'an. Mais ha'u kakara katak tenik baa emi, nebee sintidu.

Hanoin lia uluk baa oras ema Isra'el sia sai nosi Mesir. Na'i Maromak sori siakaan klubun boot nia, mais baa loron ikus, Nia nadodok sia hotu-hotu mak la no'uk fiar baa Nia.✡

6 Knaninuk seluk nosi lia Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an. Na'i Maromak latan beran baa sia, mais noo kladik. Sia balu noran la to'o, hotu nakur liu siakaan beran nia. Tan baa nia, Na'i Maromak kesi sia no neti natoos sia iha fatin makukun, nebee sia nein iha nia to'o oras Na'i Maromak tetu ema hotu-hotu moris.

7 Keta halu'a tenik kota Sodom no kota Gomora, no leo seluk sia mak kre'is iha nia. Ema iha nia sia nalo lia kfo'er no aat oi-oik mak la makonak. Tan lia nia, Na'i Maromak nabe'o dodok sia nodi ha'i. Lia ne'e nalore baa ita na'ak, Na'i Maromak atu nodi ha'i naraka mak laka bei-beik atu kastikar a'aat hotu-hotu.✡

8 Ema mak tama iha emikaan klaran nia, sia hanorin kale'uk nohuun. Sia nodi me'i dadi baa krarain atu nalo isin lolon sasobo. Sia sakar karin ema mak kaer beran, no nahaat beran di'ak sia iha lale'an. 9 Mais Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an ulun naran Mikael la nalo nu'u sia. Baa oras Musa foin mate, Mikael toe no diabu ulun nosi Musa maten. Mais Mikael la nasalak nia, lale nahaat nia. Nia katak loos na'ak, “Na'i Maromak nasee o, foin o matene!”✡ 10 Mais ema mak tama iha emikaan klaran nia, sia la nu'u Mikael. Sia nahaat no naleuk lia hotu-hotu mak sia la natene. Sia momok nu'u karau,

✡ **1:1** Mateus 13:55; Markus 6:3 ✡ **1:5** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:51; Sura Renu Isra'el 14:29-30 ✡ **1:7** Lia Uluk Fohon 19:1-24 ✡ **1:9** Daniel 10:13,21, 12:1; Lia Raiklaran Falu Fila 12:7; Hanoin Hikar Dalan Moris 34:6; Sakarias 3:2

to'o nadodok siakaan isin lolon du'uk. 11 Sia nanis netan kastikar,
tan sia nu'u Kain mak no'o alin du'uk.
Sia moos nalo hanesan Bileam mak nakara nalo saa dei,
surak netan osan.
Sia moos nalo hanesan Kora mak dodok tan sakar Na'i Maromak.
Tan siakaan a'aat nia, sia atu kona lelen nosi Na'i Maromak.✡
12 Kalo ema aat nia sia na-
mutuk no emi oras emi hanoin Na'i Maromak dadomin hodi haa-
hemu hamutuk, sia rotus teen, la moe aan.
Emi musti daka aan di'a-di'ak, tan sia hanesan fatuk moris iha tasi, mak bele nadodok roo.*
Sia moos hanesan kalo'an metan iha rai maran leten, mak la natuun udan fuan ida kois.
Sia dale wa'in, mais la nalo nola lia di'ak ida kois.
Sia nu'u ai horis mak la folin.
Oras nafua, la noo fuan ida kois, tan ema nu'an no fokit sai to'o abut ti'an.
13 Siakaan hahalok nia namoe ita.
Sia hanesan laloran boot mak soe nela furin kadoor tuir tasi tehen.
Sia hanesan fitun mak mosu no lori nahutan iha lale'an.
Nosi ikus, Na'i Maromak soe sia baa fatin makukun ida, nebee lakon mohu iha nebaa.
14 Hanoin baa Henok, mak husar-binan dala hitu nosi Adam.
Nia katak kedan hori uluk nosi ema oin nune'e sia na'ak,
"Haree kokon!
Na'i Maromak namaan aan
mai no Niakaan makbukar moon sia.
Sia wa'in basuk, to'o la
bele sura hola.✡
15 Nia namaan aan mai atu nakotu
ema hotu-hotu lian.
Nosi ikus, Nia atu natudu ema
ida-idak salan,
nodi loke walan lia la loos
sia.
Hotu, Nia atu natuun kastikar
baa ema aat sia,
tan sia dale nahaat Nia."
16 Ema mak tama iha emikaan klaran nia, sia natene loos nakmuuk.
Sia tula sala bei-beik baa ema.
Sia moris tuir siakaan nawan aat dei.
Sia dale loko aan.
Sia dale namina aan nola ema neon, nebee ema tuir sia.

Hariik emikaan fiar hodi moris moos

17-18 Mamaluk sia mak ha'u kadomi!
Keta halu'a lia mamenon mak itakaan Na'in Yesus Kristus klosan sia katak kedan baa emi na'ak, kre'is rai falu fila, ema maleuk teen sia atu mosu mai.
Sia nahaat itakaan fiar no moris tuir siakaan nawan aat.✡ 19 Oras ne'e, ema nia sia iha ti'an.
Sia sasuku baa-mai, nalo ita fa'e karin malu.
Sia natene moris tuir raiklaran beer dei, tan Kmalar Lulik la noo iha siakaan neon laran.
20 Mais lia nune'e mamaluk sia!
Emi musti hariik emikaan fiar hodi moris moon.
Hamulak tuir saa mak Kmalar Lulik natudu baa emi.
21 Hanoin!
Na'i Maromak nadomi emi liu resik.
Dadi, daka aan hodi hanoin Niakaan dadomin nia.
Haloon biit nebee itakaan Na'in Yesus Kristus natudu dodan nodi foo moris nima-nimak baa emi.
22 Kalo noo ema mak sei la fiar biit, emi musti hatudu dodan baa sia.
23 Sori hola ema mak naksees nosi dalan moris loos, hanesan emi dada sai sia hosi ha'i laran.
Dodan ema seluk sia mak nalo sala.
Mais sintidu, tan keta to'o siakaan a'aat nahaat nola emi.
Hakribi siakaan sasobo, hanesan ema nakribi faru kadoor.†

Yudas latan ema makfiar baa Na'i Maromak liman nebee Nia lituk sia

24 Tonu-haboot Na'i Maromak!
Tan Nia mak noo beran atu lituk
ita,
nebee ita la hakloti.
Nia mak noo beran atu nala'o ita,
nebee ita hariik iha Niakaan
oin,
la hoo sala ona,
la sasobo ona.

✡ **1:11** Lia Uluk Fohon 4:3-8; Sura Renu Isra'el 22:1-35, 16:1-35 * **1:12** Lia fuan Yunani iha ne'e bele na'ak "fatuk moris". Moos bele na'ak "kadoor mak nalo sasobo". ✡ **1:14** Lia Uluk Fohon 5:18,21-24 ✡ **1:17-18** 2 Petrus 3:3 † **1:23** Hakerek Moon lia Yunani na'ak "Hakribi siakaan faru kadoor." Ne'e na'ak "Hakribi siakaan a'aat."

Ita neon boot lo-loos hariik iha
Niakaan oin,
hodi haree Niakaan ahar
maksinak.
25 Nia mesan,
Maromak mak loos.
Nia mesan
mak sori ita
nodi itakaan Na'in Yesus Kris-
tus.
Ita foo kneter hotu-hotu baa Nia.
Nia maka'as kaliuk.
Niakaan beran boot kaliuk.
Nia kaer ukun hotu-hotu,
hori uluk,
baa oras ne'e,
to'o nima-nimak.
Tebes!
Nosi ha'u,
Yudas

Yohanis naree kedan lia saa mak atu dadi baa oras Rai Falu Fila

1-2 Tabe nosi ha'u, Yohanis, mak Yesus Kristus ain-liman.

Iha ne'e ha'u kakerek kosi lia saa mak nosi ikus atu dadi. Ha'u kbele simu lia ne'e sia, nune'e: Na'i Maromak du'uk mak natudu kedan baa Yesus Kristus nebee nato'o baa Niakaan ema sia. Hotu, Yesus naruka makbukar lale'an ida, baa nalore lia ne'e sia hotu-hotu baa ha'u, nebee kakerek kola kedan. La kleur ona, lia ne'e sia hotu-hotu nanis dadi. Tan baa nia, hanono di'a-di'ak Na'i Maromak Manfatin ne'e mak Yesus solok.

3 Na'i Maromak nameno ti'an na'ak, Nia atu natuun matak-malirin baa ema hotu-hotu mak leno no nanono hakerek ne'e nodi nala'ok Niakaan Manfatin. Tan niakaan oras atu hotu ona.

Yohanis nato'o Na'i Maromak Manfatin baa ema sarani klubun hitu iha rai Asia

4 Ha'u ksolok hakerek ne'e baa Yesus Niakaan ema klubun hitu iha rai Asia.

Ha'u kusu moris manek no dame kosi Na'i Maromak bodik emi hotu-hotu. Nia iha kedan ti'an hori uluk. Nia iha baa oras ne'e. Nia moos iha to'o nima-nimak. Ha'u moos kusu moris manek no dame kosi Maromak Kmalar Lulik. Ha'u ktitu-karee Kmalar Lulik nia, hanesan kmalar hitu mak se'i oin baa Na'i Maromak habesi aan fatin.* ✡ 5 Ha'u moos kusu moris manek no dame kosi Yesus Kristus. Nia katak malorek lia hotu-hotu mak Na'i Maromak katak ti'an baa Nia. Uluk, Nia mate, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar, nebee dadi ema dala uluk mak moris nikar nosi mate. Nosi ikus, Nia moos atu dadi Na'in baa na'in hotu-hotu iha raiklaran.

Yesus raan nakduar to'o mate, tan Nia nadomi ita. Nodi mate, Nia loke dalan atu sori ita nosi itakaan salan.✡ 6 Hotu, Nia foti ita baa Niakaan renu, nebee ita serwisu bodik Niakaan Ama Maromak. Yesus Kristus maka'as nanis! Niakaan beran la nakotu! Ne'e, tebes!✡

7 Dadi, loke matan, mana di'a-di'ak! Oras ne'e, Yesus no Aman iha lale'an baa. Mais la kleur ona, Nia atu namaan aan tuun mai nosi lale'an nodi kalo'an. Baa oras nia, ema hotu-hotu iha raiklaran titu-naree Nia. Nunia moos, ema mak uluk sona no'o Nia. Baa oras titu-naree Nia, ema klubun hotu-hotu iha raiklaran moos, sadi'a nodi tanis naro'an aan. Lia nia sia hotu-hotu, nanis dadi. Ne'e, tebes!✡

8 Na'i Maromak dale na'ak,
"Ha'u ne'e,
Alfa to'o Omega.
Ne'e na'ak,
Ulun to'o Ikun.
Hotu-hotu huun baa Ha'u,
nosi huun to'o rohan.
Ha'u, mak iha kedan ti'an hori uluk.
Ha'u, mak iha baa oras ne'e.
Ha'u moos, mak atu iha to'o nima-nimak.
Tan Ha'u kmesan dei, mak beran kaliuk!"✡

Yohanis titu-naree Ema Raiklaran Isin iha lale'an

9 Tan ita fiar bele-bele ha'ak, Yesus, itakaan Na'in, etuk ha'u kdadi emikaan maluk. Ema balu krakat tan ita tuir Yesus, mais Yesus nakbiit itakaan neon, to'o ita bele haterus aan bei-beik. Sia moos krakat ha'u, tan ha'u katak Na'i Maromak Manfatin baa ema, kodi kanorin lia Yesus. Tan lia nia, sia kohi nodi soe ha'u ti'an

* **1:4** Tuir ema matenek lia Hakerek Moon, ema filak nomer hitu ne'e, nomer lulik. ✡ **1:4** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:14; Lia Raiklaran Falu Fila 4:5 ✡ **1:5** Yesaya 55:4; Kananuk Sia 89:27 ✡ **1:6** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 19:6; Lia Raiklaran Falu Fila 5:10 ✡ **1:7** Daniel 7:13; Mateus 24:30; Markus 13:26; Lukas 21:27; 1 Tesalonika 4:17; Sakarias 12:10; Yohanis 19:34,37 ✡ **1:8** Lia Raiklaran Falu Fila 22:13; Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:14

baa rai ne'e, mak naran Patmoos.
10 Hotu, baa loron hamulak ida,
Maromak Kmalar Lulik kona ha'u.
Teki-tekis, ha'u krona lia maliak
maka'as ida, nu'u kfui dikur lian
nalian nosi kotuk. 11 Lia maliak
nia naruka na'ak, “Yohanis! Ha'u
kakara kalore lia ida baa o. O
musti makerek mola hotu-hotu lia
mak o maree ne'e. Hotu, o musti
solok baa ema sarani klubun hitu,
mak ida-idak iha kota Efesus,
kota Smirna, kota Pergamus, kota
Tiatira, kota Sardis, kota Filadelfia
no kota Laodikia.”

12 Rona kola nunia, ha'u kfila
baa kotuk atu karee ema mak
dale nia. Mais, karee loos badut
lolon hitu iha badut sasukun mak
halo hosi mean. 13 Noo ema
ida mak nariik iha badut nia
sia klaran. Ilas hanesan Ema
Raiklaran Isin. Tau faru klobor
ida, nodi sakat tais mean ida baa
karas.✡ 14 Fuuk, mutik hanesan
kabas rahun.† Matan, laka hane-
san ha'i lakan.✡ 15 Ain, mean laak
hanesan besi riti hamotu. Lian
maliak boot, hanesan wee tato-
lik.✡ 16 Liman kwana kaer fitun
matan hitu. Surik matan ruak
ro'at ida naklosu sai nosi ibun.
Oin, naksinak kroman hanesan
loro sinak.

17 Titu-karee ema nia, ha'u kak-
loti kedan iha ain. Mais Nia kebit
ha'u nodi liman kwana, hotu dale
na'ak, “Oa! Keta mata'uk! Lia
hotu-hotu huun nosi Ha'u, hori
uluk fohon to'o mohu.✡ 18 Uluk,
Ha'u kmate. Mais maree mai!
Oras ne'e, Ha'u kmoris kikar ti'an.
Ha'u moos atu kmoris to'o nima-
nimak. Ha'u, makaer sabi mate-
bian fatin. Ha'u mak karuka taka-
loke fatin nia, tan Ha'u koo beran
kalo ema moris nikar. 19 Dadi,
o musti makerek mola lia hotu-
hotu mak o maree baa oras ne'e,
no lia hotu-hotu mak nosi ikus
atu dadi. 20 Ha'u kalore uluk lia
isin nune'e: Badut mean hitu nia
na'ak, ema sarani klubun hitu.
Fitun matan hitu nia mak o maree
iha Ha'ukaan liman kwana nia
na'ak, makbukar na'in hitu mak
nodi lia nosi Na'i Maromak baa
ema sarani klubun hitu nia.”

2

Yesus solok hakerek baa ema sarani sia iha kota Efesus

1 Hotu, Ema Raiklaran Isin nia
naruka ha'u na'ak, “Yohanis. O
musti makerek mola hakerek ida.
Hakerek nia lian nune'e:
‘Bodik ema sarani sia iha kota
Efesus:
Hakerek ne'e, nosi Ha'u, mak
Yesus. Ha'u mak kaer
fitun matan hitu iha li-
man kwana. Ha'u moos
la'o kasirin atu karee badut
mean hitu nia ida-idak.
Hanono ha'u kdale ne'e.
2 Karee ti'an emikaan moris iha
kota Efesus. Emi haterus
aan hodi serwisu susi ruin
bodik Na'i Maromak. Oras
ema aat mai iha emikaan
klaran, emi dudu sai. Oras
ema mai naktolek na'ak,
nia mak Ha'ukaan klosan,
emi leno di'a-di'ak niakaan
moris, to'o hatene hola ni-
akaan tolek teen. Hotu, emi
dudu sai, la hanono nia.
3 Masik ema nasusar emi
tan fiar Ha'u, emi haterus
aan, la hakiduk kois.
4 Mais, emi monu ti'an iha lia
ida. Uluk, oras emi foin
fiar Ha'u, emi hadomi malu.
Mais oras ne'e, la nunia
ti'an. 5 Tan baa nia, emi
musti hanoin oras uluk nia
hodi hanawa ona hosi sala
nia, nebee hadomi malu
hikar hanesan uluk. Kalo
lale, atu kmai kola kikar
badut mean nia nosi emi.
6 Masik nunia, Ha'ukaan
neon sei di'ak netik, tan
emi la simu hanorin tolek

✡ **1:13** Daniel 7:13, 10:5 † **1:14** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, Niakaan ulun no Niakaan fuuk mutin hanesan bibi malae rahun mutik no mutin hanesan ma'un fatuk mutik. Lia rua-rua ne'e na'ak, mutin tebe-tebes hanesan kabas rahun. ✡ **1:14** Daniel 7:9 ✡ **1:15** Daniel 10:6; Yeskiel 1:24, 43:2 ✡ **1:17** Yesaya 44:6, 48:12; Lia Raiklaran Falu Fila 2:8, 22:13

nosi Nikolai eman sia. Ha'u moos la simu hanorin nia.*
7 Hanono di'a-di'ak lia mak Maromak Kmalar Lulik katak baa ema sarani sia. Ema mak tuir Ha'u to'o mate, Ha'u kfoo leet baa nia atu naa nosi ai huun iha Na'i Maromak to'os etu. Tan ema mak naa ai huun nia fuan, netan moris namutuk no Na'i Maromak to'o nimanimak.'"✡

Yesus solok hakerek baa ema sarani sia iha kota Smirna

8 Hotu, Ema Raiklaran Isin nia dale natutan na'ak, "Yohanis, dala ida ne'e o musti makerek tenik hakerek ida. Hakerek nia lian nune'e:
'Bodik ema sarani sia iha kota Smirna:
Hakerek ne'e nosi Ha'u, mak Yesus. Lia hotu-hotu huun nosi Ha'u, hori uluk fohon to'o mohu. Uluk, Ha'u kmate, mais oras ne'e, Ha'u kmoris kikar ti'an. Hanono Ha'u kdale ne'e.✡
9 Karee ti'an emikaan moris susar iha Smirna. Emi ne'e, mukit iha ema raiklaran oin, mais, soi iha Na'i Maromak oin. Noo ema mak dale na'ak, sia, Na'i Maromak eman. Mais, sia moos nadois emikaan naran. Tuir loos, sia lahoos Na'i Maromak eman. Sia tuir diabu ulun dei. 10 Dadi, hanono di'a-di'ak. Lalika hata'uk hetan susar. Surak hatene, diabu ulun buka atu natama emi balu baa bui to'o loron sanulu laran, tan nia nakara nebee emi se'i kotuk baa Ha'u. Masik emi kona ho'o, keta halu'a Ha'u. Tan ema mak tuir Ha'u to'o mate, atu kselu kikar nia kodi moris nimanimak.
11 Hanono di'a-di'ak lia mak Maromak Kmalar Lulik katak baa ema sarani sia. Tan ema mak tuir Ha'u to'o mate, nia la terus susar iha tasi ha'i mak laka nohuun. Hodi nunia, nia la mate dala rua.'"✡

Yesus solok hakerek baa ema sarani sia iha kota Pergamus

12 Hotu, Ema Raiklaran Isin nia dale natutan tenik na'ak, "Yohanis, dala ida ne'e o musti makerek tenik hakerek ida. Hakerek nia lian nune'e:
'Bodik ema sarani sia iha kota Pergamus:
Hakerek ne'e nosi Ha'u, mak Yesus. Ha'u mak kaer surik ro'at matan ruak. Hanono Ha'u kdale ne'e.
13 Katene ti'an emikaan kota Pergamus nia. Makaer ukun iha nia, diabu ulun. Masik nunia moos, emi kaer metin Ha'ukaan naran, hodi fiar Ha'u beibeik. Uluk, Ha'ukaan ema ida iha nia, naran Antipas. Nia nanorin nalo loos nosi Ha'ukaan dalan moris, mais ema no'o nia. Masik nunia moos, emi la heli Ha'u.
14 Mais, emi monu baa lia idarua, tan emi na'in hira tuir Balam hanorin kale'uk. Uluk, Balam nanorin Balak atu sokur ema Isra'el sia, nebee nakur Na'i Maromak beer, to'o sia naa hahaak mak sera baa ai'oi lulik no nakur biti-kluni.✡ 15 Emi na'in hira moos tuir Nikolai hanorin. 16 Dadi, emi musti hanawa hosi emikaan salan nia sia. Kalo lale, la kleur Ha'u kmai karoe emi kodi Ha'ukaan lia fuan mak ro'at hanesan surik.
17 Hanono di'a-di'ak lia mak Maromak Kmalar Lulik katak baa ema sarani sia. Ema

* **2:6** Ema matenek lia Hakerek Moon sia na'ak, Nikolai niakaan hanorin sia, ita la hatene.
✡ **2:7** Lia Uluk Fohon 2:9; Lia Raiklaran Falu Fila 22:2; Yeskiel 28:13, 31:8 ✡ **2:8** Yesaya 44:6, 48:12; Lia Raiklaran Falu Fila 1:17, 22:13 ✡ **2:11** Lia Raiklaran Falu Fila 20:14, 21:8
✡ **2:14** Sura Renu Isra'el 22:5, 7, 25:1-3, 31:16; Hanoin Hikar Dalan Moris 23:4

mak tuir Ha'u to'o mate, Ha'u kfoo leet baa nia atu naa tubi *manna* mak rai kedan ti'an nosi lale'an. Ha'u moos atu foo fatuk mutin ida mak noo hakerek niakaan naran foun. Nia mesan mak natene naran nia. Ema seluk la natene.'"✡

Yesus solok hakerek baa ema sarani sia iha kota Tiatira

18 Hotu, Ema Raiklaran Isin nia dale natutan tenik na'ak, "Yohanis, dala ida ne'e o musti makerek tenik hakerek ida. Hakerek nia lian nune'e:

'Bodik ema sarani sia iha kota Tiatira:

Hakerek ne'e nosi Ha'u, Yesus, mak Na'i Maromak Oan! Ha'ukaan matan laka nu'u ha'i. Ha'ukaan ain mean laak nu'u besi riti hamotu. Hanono Ha'u kdale ne'e.

19 Karee emikaan moris ti'an. Emi hadomi Ha'u no fiar biit baa Ha'u. Emi moos tuir Ha'ukaan ukun nohuun. Masik ema nasusar emi moos, emi haterus aan bei-beik. Ha'u moos katene, oras ne'e emi serwisu maka'as liu tenik bodik Ha'u.

20 Mais, emi monu baa lia ida, tan emi simu feto naran Isabel nia. Nia naksa'ek aan na'ak, nia, Maromak mako'an. Hotu emi habusik nia bosok nola Ha'ukaan ema sia nodi hanorin kale'uk, to'o sia nalo lia kfo'er no tuir naa haan mak sera baa ai'oi lulik. 21 Ha'u kde'an feto nia hei-hein ti'an, nebee la'o nela sala nia, mais nia la no'uk.

22 Mana di'a-di'ak. Oras ne'e Ha'u kakotu ti'an atu kastikar nia kodi moras ida, to'o nia la bele la'o nela toba fatin. Nunia moos, baa ema mahalo lia kfo'er no nia. Kalo sia la la'o nela feto aat nia, la kleur ona Ha'u moos kastikar sia. 23 Ha'u moos atu ko'o feto aat nia oan sia. Kodi nunia, emi mak-fiar hotu-hotu hatene ha'ak, Ha'u katene ema raiklaran neon ain. Ha'u moos atu selu baa emi tuir emikaan hahalok.✡

24 Mais, emi seluk sia iha Tiatira la tuir feto nia hanorin aat. Emi dudu fila hanorin funin nosi ema mak kaer ai tahan aat. Tan baa nia, Ha'u lalika de'an tenik emi, 25 surak kaer metin emikaan fiar to'o kmai kikar. 26-27 Ha'u atu kfoo beran bodik ema mak tuir Ha'u to'o mate. Beran nia, beran boot, manesak no beran mak Ha'u ketan kosi Ha'ukaan Ama kodi ukun ema klubun hotu-hotu iha raiklaran. Kalo ema sakar Ha'u, Ha'u kodi beran nia, Ha'u ksakar kikar sia, hanesan kodi kno'an besi, ta'e karoe sasanan rai.✡ 28 Ha'u moos atu foo fitun na'in baa emi.

29 Hanono di'a-di'ak lia mak Maromak Kmalar Lulik katak baa ema sarani sia.'"

3

Yesus solok hakerek baa ema sarani sia iha kota Sardis

1 Hotu, Ema Raiklaran Isin nia dale natutan tenik baa ha'u na'ak, "Yohanis, dala ida ne'e o musti makerek tenik hakerek ida. Hakerek nia lian nune'e:

'Bodik ema sarani sia iha kota Sardis:

Hakerek ne'e nosi Ha'u, mak Yesus. Ha'u ukun kodi Maromak Kmalar Lulik mak hanesan kmalar hitu. Ha'u moos kaer fitun matan hitu kodi Ha'ukaan liman. Hanono Ha'u kdale ne'e.

Karee ti'an emikaan hahalok iha Sardis nebaa. Ema dale na'ak, emi moris tuir Ha'ukaan beer. Mais tuir loos, emikaan hahalok la fatan no ema mak moris foun.

✡ **2:17** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 16:14-15,33-34; Yohanis 6:48-50; Yesaya 62:2, 65:15 ✡ **2:23** Kananuk Sia 7:10, 62:12; Yeremia 17:10 ✡ **2:26-27** Kananuk Sia 2:8-9

2 Hanoin di'a-di'ak! Hetak hakbiit
emikaan fiar mak kre'is atu
mohu. Ha'u kleno ti'an
emikaan hahalok sia. La
noo ida moos mak loos iha
Na'i Maromak oin. 3 Keta
halu'a hanorin loos mak
emi simu ti'an hori uluk
nia. Tuir tebe-tebes Na'i
Maromak beer hodi la'o
hela emikaan salan. Kalo
emi la halo lai-lais nunia,
emi la hadi'a aan baa oras
Ha'u kmai kikar. Tan Ha'u
kmai teki-tekis, nu'u ema
na'ok mak emi la hanoin
hola.✡
4 Mais, emi balu iha Sardis sei
moris loos, hanesan ema
mak la nadoor faru. Tan
lia nia, emi fatan tau faru
mutin, la'o hamutuk ho
Ha'u. 5 Ema mak tuir
Ha'u to'o mate, fatan tau
faru mutin. Ha'u la ko'as
niakaan naran kosi hak-
erek mak noo ema hotu-
hotu naran mak atu moris
nima-nimak no Na'i Maro-
mak. Ha'u moos katak
baa Ha'ukaan Ama no mak-
bukar lale'an sia ka'ak, nia,
Ha'ukaan ema.✡
6 Hanono di'a-di'ak lia mak Maro-
mak Kmalar Lulik katak
baa ema sarani sia.'"

Yesus solok hakerek baa ema sarani sia iha kota Filadelfia

7 Hotu, Ema Raiklaran Isin nia
dale natutan tenik na'ak, "Yoha-
nis, dala ida ne'e o musti mak-
erek mola tenik hakerek ida seluk.
Hakerek nia lian nune'e:
'Bodik ema sarani sia iha kota
Filadelfia:
Hakerek ne'e, nosi Ha'u, mak
Yesus. Ha'u, mak moon no
loos. Ha'u moos mak kaer
Na'i Daud sabin. Kalo Ha'u
kloke odamatan, la noo ema
ida mak bele taka. Kalo
Ha'u ktaka, la noo ema ida
mak bele loke.✡
8 Katene ti'an lia hotu-hotu mak
emi halo. Ha'u moos katene
ka'ak, ema la duun natene
emi. Masik nunia moos,
emi la heli Ha'u, mais emi
tuir Ha'u nohuun. Mana
di'a-di'ak, tan Ha'u kloke
ti'an odamatan bodik emi.
Dadi, la noo ema ida mak
bele taka nikar.
9 Hanono di'a-di'ak! Noo ema mak
dale bosok na'ak, sia Na'i
Maromak eman. Mais tuir
loos, sia tuir diabu ulun.
Emi lei haree! Ha'u atu
kalo sia to'o nakni'a iha
emikaan oin, nodi katak
sain na'ak, Na'i Maromak
nadomi emi tebes.✡ 10 Tan
emi haterus aan hodi tuir
Ha'ukaan Manfatin, Ha'u
atu ksara kola emi nosi
susar mak Na'i Maromak
atu nodi koko ema raik-
laran.
11 La kleur ona, atu kmai kikar.
Dadi, kaer metin Ha'ukaan
hanorin mak emi simu
hori uluk nia. Kalo tuir
hanorin seluk, lia hotu-hotu
mak Maromak nameno atu
selu baa emi iha lale'an,
lakon mohu. 12 Ema mak
tuir Ha'u to'o mate, sia
atu nein no Na'i Maromak
nima-nimak, hanesan ai rii
boot mak taman iha Na'i
Maromak Tofatik. Ha'u atu
kakerek Ha'ukaan Maro-
mak naran no Niakaan
kota naran iha siakaan isin.
Kota nia, Maromak natuun
nosi lale'an. Ema temi kota
nia na'ak, Yerusalem Foun.
Ha'u moos atu kakerek
Ha'ukaan naran foun iha
siakaan isin.✡
13 Hanono di'a-di'ak lia mak Maro-
mak Kmalar Lulik katak
baa ema sarani sia.'"

Yesus solok hakerek baa ema sarani sia iha kota Laodikia

14 Hotu, Ema Raiklaran Isin nia
moos dale natutan tenik na'ak,

✡ **3:3** Mateus 24:43-44; Lukas 12:39-40; Lia Raiklaran Falu Fila 16:15 ✡ **3:5** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 32:32-33; Kananuk Sia 69:29; Lia Raiklaran Falu Fila 2:7, 20:12; Mateus 10:32; Lukas 12:8 ✡ **3:7** Yesaya 22:22; Ayub 12:14 ✡ **3:9** Yesaya 49:23, 60:14, 43:4 ✡ **3:12** Lia Raiklaran Falu Fila 21:2; Yesaya 62:2, 65:15

"Yohanis, oras ne'e, o musti makerek mola hakerek tatakan. Hakerek nia lian nune'e:

'Bodik ema sarani sia iha kota Laodikia:

Hakerek ne'e nosi Ha'u, Yesus, mak ema temi na'ak, 'Loos Huun'. Ha'u kdale loloos Maromak Manfatin. Lia hotu-hotu mak Na'i Maromak nase'i, huun nosi Ha'u.✡

15 Karee ti'an emikaan hahalok iha Laodikia nebaa. Mais, emi nunabee?! Manas, lale; malirin moos, lale. Di'ak liu, kalo manas, manas tebe-tebes! Kalo malirin, malirin tebe-tebes! 16 Mais, tan emi tuir Ha'u hodi neon ruak, Ha'u atu kakbuut sai emi kosi Ha'ukaan ibun, hanesan ema nakbuut kaban.

17 Emi dale loko aan ha'ak, 'Ita ne'e, ema maksoin. Ita moris di'a-di'ak. Sa-saa iha hotu!' Mais tuir loos, emikaan neon naktomak ti'an, to'o emi la hatene tenik lia di'ak sia. Tan baa nia, emi dadi mukit no kwalan. 18 Di'ak liu, mai sosa hola mean isin hosi Ha'u, nebee emi dadi maksoin tebe-tebes. Sosa hola noo, faru mutin hodi taka hola emikaan kwalan nia. Sosa hola noo, ai tahan matan hodi ho'as emikaan matan, nebee emi bele haree hikar.

19 Ema mak Ha'u kadomi, kalo nalo sala, Ha'u kde'an kodi taa ukun baa nia, nebee nia bele nanorin aan. Dadi, emi musti haloos neon, tuir Ha'u hodi laran maluak.✡

20 Rona di'a-di'ak! Ha'u kariik ti'an iha odamatan oin. Ha'u kbolu atu tama. Kalo ema ida rona Ha'ukaan lian, hotu loke odamatan, Ha'u ktama baa kaa kamutuk ko nia. 21 Ema mak tuir Ha'u to'o mate, Ha'u klatan beran baa nia, nebee tuur kaer ukun namutuk no Ha'u. Tan Ha'u moos katerus aan tuir Ha'ukaan Ama, oras ne'e Ha'u ktuur kaer ukun kamutuk ko Nia.
22 Hanono di'a-di'ak lia mak Maromak Kmalar Lulik katak baa ema sarani sia.'"

4

Sia lo'u-sudur baa Na'i Maromak iha lale'an

1 Ema Raiklaran Isin nia dale notu, Na'i Maromak nalore lia seluk tenik. Ha'u karee odamatan ida nakloke iha lale'an. Hotu, krona tenik ema mahoo lian maka'as hanesan kfui dikur nia katak na'ak, "Mai! Sa'e ona! Ha'u atu katudu baa o lia hotu-hotu mak atu dadi."

2 Baa oras nia moos, Maromak Kmalar Lulik foti nodi ha'u baa lale'an. Ha'u karee habesi aan fatin ida. Noo Ida tuur nabesi aan iha fatik nia. 3 Nia naksinak ilas murak matak no mean, hanesan fatuk mahoo matan mak folin todan, mak ema temi na'ak fatuk *yaspis* no fatuk *sardius*. Baur tuik ida satan nola habesi aan fatin nia. Baur nia sinak noo ilas matak hanesan fatuk *samrud*.✡ 4 Iha nia moos noo kadera ukun rua nulu resin haat mak satan nola habesi aan fatin nia. Fukun na'in rua nulu resin haat tuur baa kadera nia sia. Sia hotu-hotu tau faru mutin no sabeo nosi mean. 5 Mameran tubu nosi habesi aan fatin iha klaran nia. Kokur moos taba tutan malu. Noo klonus lolon hitu mak laka iha habesi aan fatin oin. Klonus nia na'ak Maromak Kmalar Lulik, mak hanesan kmalar hitu.✡ 6 Ha'u ktitu-karee tenik hanesan noo tasi ida mak moon nu'u lalenok iha habesi aan fatin oin.

Hotu, ha'u ktitu-karee buat horis kasalak matan haat. Sia lituk

✡ **3:14** Lia Fuan Tate'an 8:22 ✡ **3:19** Lia Fuan Tate'an 3:12; Ibrani 12:6 ✡ **4:3** Yeskiel 1:26-28, 10:1 ✡ **4:5** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 19:16; Lia Raiklaran Falu Fila 1:4, 8:5, 11:19, 16:18; Yeskiel 1:1; Sakarias 4:2 ✡ **4:6** Yeskiel 1:22

habesi aan fatin nia nodi naliku Na'i Maromak. Buat nia sia, oin-kotuk nakonu mesan matan fuan.✡
7 Buat nomer ida, oin hanesan busa fuik boot. Nomer rua, oin hanesan karau baka aman. Nomer tolu, oin hanesan ema raiklaran. Nomer haat, oin hanesan kikit maksemon.* ✡ 8 Buat matan haat nia, ida-idak noo liras neen. Liras nia sia luan no laran nakonu mesan matan fuan. Loron-kalan buat nia sia nananu la nakotu na'ak,
"Ami tonu-haboot Na'i Maromak!
Ami foti-hahaas Na'i Maromak naran!
Na'i Maromak, mak Lulik Kaliuk!
Na'i Maromak, mak Beran Kaliuk.
Na'i Maromak, mak iha hori uluk.
Na'i Maromak, mak iha baa oras ne'e.
Na'i Maromak, mak iha to'o nima-nimak!"✡
9 Nodi nananu nunia, sia tonu no nakneter Na'i Maromak, no sera dodan baa Nia, tan Nia mak nabesi aan baa habesi aan fatin nia, no Nia mak iha to'o nima-nimak. Baa oras sia nananu,
10 fukun na'in rua nulu resin haat nia moos sudur baa Na'i Maromak mak nabesi aan iha habesi aan fatin nia. Fukun sia loke siakaan sabeo, rai baa habesi aan fatin nia oin, nodi lo'u-sudur baa Nia mak iha hori nima-nimak to'o nima-nimak. Sia moos tonu-naboot Nia na'ak,
11 "Aaa, Na'i Maromak!
Ami tonu-haboot Ita Boot!
Ami foti-hahaas Ita Boot naran.
Ita Boot mak amikaan Na'in.
Ita Boot mak amikaan Maromak!
Ita Boot mak fatan simu amikaan tonun.
Ita Boot mak fatan simu amikaan kneter.
Tan, Ita Boot mak Beran Kaliuk.
Tan, Ita Boot mak Boot Kaliuk.
Ita Boot mak hase'i hotu-hotu.
Ita Boot mak halo hotu-hotu moris.
Hotu-hotu mak iha,
dadi tan Ita Boot mak hase'i.
Hotu-hotu mak moris,
noo nawan tan Ita Boot mak foo."

5

Kananuk iha lale'an
1 Hotu, ha'u ktitu-karee kikar Nia mak nabesi aan iha habesi aan fatin nia. Nia kaer hakerek ida iha liman kwana. Hakerek nia, nakonu oin-kotuk. Hakerek nia moos lulun metin hodi hanit hitu.✡
2 Hotu ha'u ktitu-karee mak-bukar lale'an maka'as ida. Nia nusu nodi lian maka'as na'ak, "See mak noo beran atu bele loke nodi leno hakerek nia?" 3 Nusu nunia, mais la netan ema ida moos mak noo beran atu bele loke nodi leno hakerek nia isin. Iha lale'an no raiklaran, la noo ida kedan. Iha matebian fatin moos, la noo kedan. 4 Ha'u ktitu-karee nunia, ha'u moos tanis karo'an aan, tan la noo ema ida kois mak noo beran atu bele loke nodi leno hakerek nia isin. 5 Hotu, na'in ida nosi fukun rua nulu resin haat nia, dale no ha'u na'ak, "Hei, mau! Keta tanis. Mana lai! Noo Na'i Daud husar-binan maka'as ida mak ema temi na'ak, 'Busa fuik boot nosi husar-binan Yahuda'. Nia nabe'o mohu lia aat hotu-hotu. Nia mak noo beran loke hanit nia sia, nodi leno hakerek nia isin."✡
6 Ha'u krona hotu nunia, karee kola Bibi Malae Oan ida. Nia no'i nariik iha buat horis kasalak matan haat no fukun na'in rua nulu resin haat nia klaran. Bibi Malae Oan nia, nu'u ema no'o ti'an. Nia noo dikur hitu. Matan fuan, hitu. Matan fuan hitu nia, mak Maromak kmalar hitu

* **4:7** Ema matenek lia Hakerek Moon na'ak, buat horis kasalak matan haat nia lia isin nune'e: Busa fuik boot nia, mak beran kaliuk. Karau baka aman nia, mak biit kaliuk. Ema raiklaran nia, mak matenek kaliuk. No kikit nia, mak lais kaliuk. ✡ **4:7** Yeskiel 1:5-10, 10:14 ✡ **4:8** Yeskiel 1:18, 10:12; Yesaya 6:2-3 ✡ **5:1** Yeskiel 2:9-10; Yesaya 29:11 ✡ **5:5** Lia Uluk Fohon 49:9; Yesaya 11:1, 10 ✡ **5:6** Yesaya 53:7; Sakarias 4:10

mak Nia solok ti'an baa raiklaran tomak.✡ 7 Hotu, ha'u ktitu-karee
Bibi Malae Oan nia baa nasoru
Nia mak nabesi aan iha habesi aan fatin. Nia nola hakerek lulun nia nosi Niakaan liman kwana.
8 Baa oras nola, buat horis kasalak matan haat nia, no fukun na'in rua nulu resin haat nia, nakni'a nodi lo'u-sudur baa Nia. Sia ida-idak kaer bareka no mako ida halo hosi mean. Mako nia nakonu noo ai morin mak ema tunu nalo baa dubun morin. Dubun morin nia, mak Na'i Maromak eman siakaan hamulak.✡
9 Hotu, sia hotu-hotu nananu kananuk foun ida na'ak:
"Bibi Malae Oan mak fatan simu hakerek ne'e.
Bibi Malae Oan mak noo beran loke hanit iha hakerek nia.
Tan Nia kona ho'o ti'an.
Hotu, Na'i Maromak nodi raan,
kasu ema raiklaran salan.
Hodi nunia, ema nosi hunun no klubun hotu-hotu
bele dadi Na'i Maromak eman.
Hodi nunia, ema mak dale nodi lia hotu-hotu iha rai hotu-hotu
bele dadi Na'i Maromak eman.✡
10 Bibi Malae Oan libur nola sia ti'an,
dadi baa Niakaan hutun-renun.
Bibi Malae Oan boi nola sia ti'an,
dadi Na'i Maromak eman ser-wisu.
Sia atu kaer ukun iha raiklaran.
Sia atu serwisu bodik Na'i Maromak iha raiklaran."✡
11 Sia nananu hotu, ha'u kfoti oin. Ha'u krona kola lia maliak boot ida. Karee no buat horis kasalak matan haat nia, no fukun na'in rua nulu resin haat nia, no tenik, Maromak Niakaan mak-bukar lale'an lear, to'o maliun-maliun.✡ 12 Sia hotu-hotu nananu nodi lian maka'as na'ak,
"Ami foti-hahaas Bibi Malae Oan mak kona ho'o.
Nia mak fatan simu amikaan to-nun!
Niakaan beran, boot kaliuk.
Niakaan sasoin, wa'in kaliuk.
Niakaan kakutak, matenek kaliuk.
Niakaan babiit, maka'as kaliuk.
Ami foti-hahaas Niakaan naran.
Ami sera kneter baa Nia.
Ami tonu-haboot Nia."
13 Sia nananu hotu, ha'u krona kola tenik kananuk seluk ida. Makmoris hotu-hotu iha lale'an, iha kalo'an, iha raiklaran, no iha tasi laran, foti lian nodi nananu. Ema nosi matebian fatin moos, tuir nananu. Sia nananu bele-bele na'ak,
"Ami tonu Na'i Maromak mak nabesi aan iha habesi aan fatin ne'e.
Ami moos foti-hahaas Bibi Malae Oan ne'e.
Ami sera kneter baa Sia.
Ami lo'u-sudur baa Sia.
Tan Sia mak kaer ukun nima-nimak!
Siakaan beran moos la mohu kois!"
14 Hotu, buat horis kasalak matan haat nia, nataa bei-beik na'ak, "Tebes, nunia! Nia, tebes ti'an!" Fukun nia sia moos nakni'a tenik nodi lo'u-sudur baa Na'i Maromak no Bibi Malae Oan nia.

6

Bibi Malae Oan loke hanit nia sia ida-idak Loke hanit nomer ida, meo ulun sai mai

1 Hotu, ha'u ktitu-karee Bibi Malae Oan nia loke hanit nomer ida iha hakerek lulun nia. Ha'u moos rona kola ida nosi buat horis kasalak matan haat nia, nahii nodi lian maka'as nu'u kokur. Nia naruka na'ak, "Baa ona!"
2 Sarebak, ha'u ktitu-karee kuda mutik ida. Ema ida sa'e iha kuda nia. Nia tau sabeo meo ulun, tan Nia natoba nola funu bei-beik. Oras ne'e, Nia kaer rama, nodi baa natoba tenik funu iha raiklaran.✡

✡ **5:8** Kananuk Sia 141:2 ✡ **5:9** Kananuk Sia 33:3, 98:1; Yesaya 42:10 ✡ **5:10** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 19:6; 1 Petrus 2:5,9; Lia Raiklaran Falu Fila 1:6 ✡ **5:11** Daniel 7:10 ✡ **6:2** Sakarias 1:8, 6:3, 6

Loke hanit nomer rua, tokar lauk moris iha raiklaran

3 Hotu, Bibi Malae Oan nia loke
hanit nomer rua. Ha'u moos rona
kola buat horis kasalak nomer rua
naruka na'ak, “Baa ona!” 4 Hotu,
kuda meak lakan matan ida sai
mai. Ema mak sa'e kuda nia
simu nola surik naruk ida, tan sia
latan beran baa nia atu baa tokar
lauk iha raiklaran, to'o ema no'o
malu.✡

Loke hanit nomer tolu, rai salaen boot mosu

5 Hotu, Bibi Malae Oan nia loke
hanit nomer tolu. Ha'u krona kola
buat horis kasalak nomer tolu
naruka na'ak, “Baa ona!” Sare-
bak, ha'u ktitu-karee kuda metan
matan ida. Ema mak sa'e kuda
nia kaer dasin ida, atu nodi tetu
hahaak mak nahuu mohu ona iha
raiklaran.✡ 6 Hotu, ha'u krona
hanesan lia maliak ida mai nosi
buat horis kasalak matan haat
nia klaran. Lia maliak nia katak
na'ak, “Rai salaen boot ida atu
mosu iha raiklaran. To'o ema
kansera loron ida, hodi sosa loos
foos sasukat tolu dei. Kalo foos
di'ak, hetan loos sasukat ida dei.
Mais, oras rai salaen to'o, ema la
bele nahaat ai saitun no ai anggor
iha to'os.”

Loke hanit nomer haat, ema wa'in mate

7 Hotu, Bibi Malae Oan nia loke
hanit nomer haat. Ha'u ktitu-
karee buat horis kasalak nomer
haat naruka na'ak, “Baa ona!”
8 Sarebak, ha'u ktitu-karee kuda
malahuk matan ida. Ema mak
sa'e kuda nia naran ‘Mate Huun’.
Noo ida mak tuir nia nosi kotuk,
naran ‘Matebian Fatin’. Kalo sura
ema hotu-hotu iha raiklaran, halo
baa fa'ek haat, sia rua netan be-
ran atu no'o fa'ek ida. Bele no'o
nodi surik, nodi rai salaen, nodi
moras, no nodi asu fuik.✡

Loke hanit nomer lima, Na'i Maromak eman sia kona ho'o

9 Hotu, Bibi Malae Oan nia loke
hanit nomer lima. Ha'u ktitu-
karee matebian sia iha hadak sera
ohak. Uluk, sia kona ho'o tan fiar
Na'i Maromak nodi keke bei-beik
Niakaan Manfatin. 10 Sia nahii
na'ak, “Aaa Maromak, amikaan
Na'in Maka'as! Ita Boot mak
Moon! Ita Boot mak Loos! Mais
ami musti hein to'o wain hira
tenik, foin Ita Boot kastikar ema
mak no'o ami iha raiklaran?”

11 Nusu notu nunia, sia ida-idak
simu faru klobor mutin. Hotu sia
rona ida mak katak sain baa sia
na'ak, “Hein tenik lai, tan sei noo
emikaan mamaluk sia mak atu
kona ho'o hanesan emi. Hein to'o
sia hotu-hotu kona ho'o ti'an lai,
foin Ha'u kastikar ema mak no'o
emi.”

Loke hanit nomer neen, dinu moris iha lale'an no raiklaran

12 Hotu, Bibi Malae Oan nia loke
hanit nomer neen. Sarebak, ha'u
ktitu-karee kakekuk boot. Loro
nakukun, hanesan hene metan.
Fulan moos mean, hanesan raa.✡
13 Fitun sia iha lale'an monu tuun
baa raiklaran, hanesan ai fuan
matak nakoran, tan anin maka'as.
14 Ha'u moos titu-karee lale'an
naksaki fa'e rua, hotu naklulun
hanesan biti to'o mohu. Foho no
rai hotu-hotu moos nakdoko to'o
lakon.✡ 15 Titu-naree nunia, ema
hotu-hotu iha raiklaran nata'uk.
Nahuu nosi na'in, ukunrai ulun,
sondadu ulun, no ema maksoin
to'o ata sia. Hotu-hotu nata'uk.
Sia nalai baa nakfunin iha fatuk
kuak no fatuk leet iha foho.✡ 16 Sia
naruka foho no fatuk boot sia
na'ak, “Taka hola ami ona! Subar
hola ami, nebee Nia mak nabesi
aan iha habesi aan fatin nia, la
bele naree ami tenik. Hodi nunia,
Bibi Malae Oan nia la kastikar
ami.✡ 17 Adeei! Ami susar tebes
ona, tan loron dinu mai ti'an! Na'i
Maromak no Bibi Malae Oan atu
fakar hahibun baa ami ona. La

✡ **6:4** Sakarias 1:8, 6:2 ✡ **6:5** Sakarias 6:2, 6 ✡ **6:8** Yeskiel 14:21 ✡ **6:12** Lia Raiklaran Falu Fila 11:13, 16:18; Yesaya 13:10; Yoel 2:10,31, 3:15; Mateus 24:29; Markus 13:24-25; Lukas 21:25 ✡ **6:14** Yesaya 34:4; Lia Raiklaran Falu Fila 16:20 ✡ **6:15** Yesaya 2:19, 21 ✡ **6:16** Hosea 10:8; Lukas 23:30 ✡ **6:17** Yoel 2:11; Maleaki 3:2

noo ida mak bele sasin, tan ami hotu-hotu nanis mate!”✡

7

Na'i Maromak tau marak baa Niakaan ema na'in rihun atus ida haat nulu resin haat, nebee sia keta kona dinu

1 Hotu, ha'u ktitu-karee makbukar lale'an na'in haat nariik baa raiklaran lidun haat. Sia saseni anin, nebee anin lalika nuu iha tasi, iha rai maran, no iha alas.✡ 2 Na'i Maromak latan beran baa sia atu nadodok rai maran no tasi. Hotu, ha'u ktitu-karee makbukar lale'an ida tenik mai nosi lorosa'e. Nia nodi marak nosi Na'i Maromak mak moris nimanimak. Nia nahii baa makbukar na'in haat nia na'ak, 3 “Hein lai to'o ami tau marak baa Na'i Maromak eman sia baboton, nebee sia keta kona dinu. Hotu ti'an, foin emi bele hahaat rai maran, no tasi, no alas sia.”✡

4 Hotu, ha'u krona ka'ak, makbukar nia sia marak nola ema na'in rihun atus haat haat nulu resin haat. Sia nia, husar-binan Isra'el, mak ne'e:

5 nosi uma huun Yahuda, ema na'in rihun sanulu resin rua;
nosi uma huun Ruben, ema na'in rihun sanulu resin rua;
nosi uma huun Gad, ema na'in rihun sanulu resin rua;
6 nosi uma huun Aser, ema na'in rihun sanulu resin rua;
nosi uma huun Naftali, ema na'in rihun sanulu resin rua;
nosi uma huun Manase, ema na'in rihun sanulu resin rua;
7 nosi uma huun Simeon, ema na'in rihun sanulu resin rua;
nosi uma huun Lewi, ema na'in rihun sanulu resin rua;
nosi uma huun Isakar, ema na'in rihun sanulu resin rua;
8 nosi uma huun Sebulon, ema na'in rihun sanulu resin rua;
nosi uma huun Yusuf, ema na'in rihun sanulu resin rua;
no nosi uma huun Benyamin, ema na'in rihun sanulu resin rua.

Ema moon sia tonu-naboot Na'i Maromak no Bibi Malae Oan

9 Hotu, sarebak ha'u ktitu-karee ema lear. Sia wa'in basuk, to'o la bele sura hola. Sia mai nosi klubun hotu-hotu, nosi hunun hotu-hotu, no nosi ema mak dale nodi lia hotu-hotu nosi rai hotu-hotu. Sia libur malu se'i oin baa habesi aan fatin nia no Bibi Malae Oan nia. Sia tau faru mutin, no kaer beet tahan. 10 Sia foti tonun bele-bele na'ak,

“Ami tonu-haboot amikaan Maromak
mak nabesi aan iha habesi aan fatin ne'e.
Ami moos foti-hahaas
Bibi Malae Oan ne'e.
Sia ne'e, mak sori ami.
Sia ne'e, mak loke dalan moris bodik ami.”

11 Dale hotu nunia, Maromak Niakaan makbukar lale'an mak nariik satan nola sia, nakni'a nodi sudur se'i oin baa habesi aan fatin nia. Fukun nia sia no buat horis kasalak matan haat nia moos, nalo nunia. Sia hotu-hotu lo'u-sudur baa Na'i Maromak 12 nodi na'ak,

“Tebes! Nunia, tebes!
Ami moos tonu-haboot Na'i Maromak!
Ami moos foti-hahaas Niakaan naran!
Na'i Maromak hanoin, matenek kaliuk.
Na'i Maromak beran, boot kaliuk.
Na'i Maromak maka'as, biit kaliuk.
Ami sera dodan baa Na'i Maromak nohuun.

✡ **7:1** Yeremia 49:36; Daniel 7:2; Sakarias 6:5
✡ **7:3** Yeskiel 9:4, 6

Ami sera kneter baa Ama Maromak nima-nimak.”
13 Sia tonun hotu nunia, ida nosi
fukun nia sia nusu ha'u na'ak, “O
matene ema lear mak tau faru
mutin ne'e sia ka lale? Sia nosi
nabee?”
14 Mais ha'u kataa ka'ak, “Lale,
Ama. Ha'u la katene sia.”
Nia moos katak baa ha'u na'ak,
“Sia nia, ema mak sasin ti'an nosi
dinu boot.
Sia nia, ema mak nodi Bibi Malae
Oan raan,
atu fasi siakaan tais,
nodi namutin siakaan faru.✡
15 Tan baa nia, sia bele nariik iha
Na'i Maromak habesi aan
fatin oin.
Loron-kalan sia naliku Nia iha
Niakaan Uma Hamulak.
Nia namutuk no sia nohuun.
Nia daka sia bei-beik.
16 Sia la noran salaen ona.
Sia la noran hanroo ona.
Sia la namotuk ona, tan loro
manas.
Siakaan isin kulit la nakfolu
ona, tan kona manas.✡
17 Bibi Malae Oan mak kre'is
habesi aan fatin nia,
atu dadi siakaan makbalin.
Nia atu nala'o nodi sia,
baa nemu iha wee matan mak
nalo ema moris nohuun.
Na'i Maromak moos atu kasu
mohu siakaan susar,
nebee sia la tanis ona.”✡

8

Loke hanit nomer hitu, makbukar lale'an sia simu nola kfui dikur hitu

1 Hotu, Bibi Malae Oan nia loke
hanit nomer hitu. Sarebak, hotu-
hotu iha lale'an no-nook. La noo
ida mak nasai lian, to'o kre'is tuku
balun ida. 2 Hotu, ha'u ktitu-karee
makbukar lale'an na'in hitu mak
nariik bei-beik iha Na'i Maromak
oin, nadi'a aan naliku Nia. Sia ida-
idak simu kfui dikur.
3 Hotu, makbukar lale'an ida
seluk baa nariik iha hadak ida oin.
Hadak nia, halo hosi mean. Sia
nodi tunu ai morin raan. Mak-
bukar nia kaer mako mean ida
mak ai morin raan fatin. Hotu,
sia foo baa nia ai morin raan
wa'in lear, nebee kahur no Na'i
Maromak eman siakaan hamulak.
Hotu, nia nodi mako mean nia
hanesan sera nuhar morin, rai
baa hadak nia leten, iha habesi
aan fatin nia oin.✡ 4 Hotu, nia
tunu ai morin raan nia. Knuhar
morin sa'e baa Na'i Maromak oin,
namutuk no Na'i Maromak eman
siakaan hamulak hotu-hotu.
5 Hotu, makbukar nia nola ha'i
nosi hadak nia, tau baa mako
mean nia, nalo nakonu. Hotu,
fakar mako isin baa raiklaran.
Sarebak, ha'u ktitu-karee mam-
eran botu karuk-kwana baa raik-
laran. Kokur tarutu maka'as natu-
tan malu, no kakekuk boot.✡
6 Hotu, makbukar lale'an na'in
hitu nadi'a aan atu nuu siakaan
kfui dikur.

Huu kfui dikur nomer ida, alas no hae namotuk

7 Baa oras makbukar nomer
ida nuu niakaan kfui dikur, udan
fatuk no ha'i kahur raa nakfakar
baa raiklaran, to'o alas no hae
namotuk mohu. Kalo fa'e raik-
laran halo baa fa'ek tolu, mak
namotuk nia, fa'ek ida.✡

Huu kfui dikur nomer rua, tasi laran isin mate

8 Baa oras makbukar nomer rua
nuu niakaan kfui dikur, buat ida
hanesan foho boot mak laka, soe
aan baa tasi laran. Hotu, tasi dadi
raa. Kalo fa'e raiklaran halo baa
fa'ek tolu, tasi hotu-hotu mak dadi
baa raa nia, fa'ek ida. 9 Hotu,
buat horis tasi laran hotu-hotu
iha fa'ek nia mate mohu. Roo
hotu-hotu mak iha fa'ek nia moos,
dodok hotu.

✡ **7:14** Daniel 12:1; Mateus 24:21; Markus 13:19 ✡ **7:16** Yesaya 49:10 ✡ **7:17** Kananuk Sia 23:1-2; Yeskiel 34:23; Yesaya 49:10; Yesaya 25:8 ✡ **8:3** Amos 9:1; Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 30:1, 3 ✡ **8:5** Ukun-badu Na'ilulik 16:12; Yeskiel 10:2; Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 19:16; Lia Raiklaran Falu Fila 11:19, 16:18 ✡ **8:7** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 9:23-25; Yeskiel 38:22

Huu kfui dikur nomer tolu, wee dadi moru

10-11 Baa oras makbukar nomer tolu nuu niakaan kfui dikur, fitun boot ida monu nosi lale'an, hanesan klonus boot ida laka. Fitun nia naran ‘Moru’. Baa oras monu, wee mota no wee matan dadi moru. Hotu, ema mak nemu wee nia, mate wa'in. Kalo fa'e mota no wee matan hotu-hotu iha raiklaran, halo baa fa'ek tolu, mak dadi moru nia, fa'ek ida.✡

Huu kfui dikur nomer haat, loro, fulan no fitun nakukun luri

12 Hotu, makbukar nomer haat nuu niakaan kfui dikur. Sarebak, loro, fulan no fitun sia kona ta'e, hotu nakukun. Kalo sura oras loron, halo baa fa'ek tolu, fa'ek ida nakukun, tan loro matan la laka tenik ona. Kalo sura oras kalan, halo baa fa'ek tolu, fa'ek ida nakukun luri, tan fulan no fitun la laka ona.✡

13 Hotu, ha'u kfoti oin, ha'u ktitu-karee kikit matan ida semo aas iha kalo'an, nodi nakrake na'ak, “Susar liu! Susar liu! Dinu boot atu monu kona ema mak moris iha raiklaran, tan makbukar na'in tolu seluk atu kre'is nuu siakaan kfui dikur.”

9

Huu kfui dikur nomer lima, kala'ek nasusar ema raiklaran

1 Hotu, makbukar nomer lima nuu niakaan kfui dikur. Ha'u ktitu-karee fitun ida monu tuun baa raiklaran, to'o kuak boot mak la noo nidin. Hotu, sia foo sabi baa fitun nia atu nodi loke kuak nia odamatan. 2 Loke odamatan ti'an, ha'i dubun metan ma'ar sai mai. Dubun nia boot, hanesan alas namotuk dubun. Ha'i dubun nia nakfolo fu-fu'ak sa'e, to'o kalo'an no loro matan nakukun.✡ 3 Hotu, kala'ek lear boot semo sai nosi ha'i dubun nia, monu baa raiklaran. Na'i Maromak latan beran baa sia hanesan sakunar.✡ 4 Mais, Nia kahi nebee keta nahaat hae, keta nahaat alas no ai horis seluk sia iha raiklaran. Nia latan beran baa sia nasusar loos ema mak la noo Niakaan marak iha baboton.✡ 5 Sia musti nasusar ema nia sia, to'o fulan lima laran. Mais, la bele no'o. Nahoras loos, hanesan sakunar tata. 6 Oras ema kona susar nia, sia la bele terus, to'o nakara mate dei. Mais sia la mate.✡

7 Hotu, ha'u ktitu-karee kala'ek nia sia ilas, hanesan kuda hatuda mak tau sabeo meo ulun, halo hosi mean. Kala'ek oin, nu'u ema.✡ 8 Fuuk naruk, hanesan feto fuuk. Ne'an meik, hanesan busa fuik boot ne'an.✡ 9 Kala'ek nia sia, nu'u tau besi heli karas. Liras nakbasak boot, hanesan sondadu klibur boot ida kudan dada kareta hatuda nodi nalai.✡ 10 Siakaan ikun noo raso, hanesan sakunar. Sia netan beran atu nasusar ema nodi raso nia, to'o fulan lima laran. 11 Kala'ek nia sia moos noo na'in mak kaer ukun baa kuak boot mak la noo nidin nia. Iha lia Ibrani, niakaan naran na'ak *Abadon*. Iha lia Yunani na'ak *Apolion*. Ne'e na'ak, “Madodok Teen”.

12 Hodi nunia, dinu uluk fohon, siku liu. Mais, sintidu! Tan dinu rua tenik, sei iha ikus.

Huu kfui dikur nomer neen, susar oik tolu iha raiklaran

13 Hotu, makbukar nomer neen nuu niakaan kfui dikur. Ha'u ktitu-karee hadak mean mak sia nodi tunu ai morin raan. Hadak nia se'i oin baa Na'i Maromak. Hotu, lia maliak ida sai nosi hadak nia lidun haat,✡ 14 katak baa makbukar mak foin nuu kfui dikur nia na'ak, “Maromak Niakaan makbukar na'in haat kesi kleur ti'an iha mota boot ida, naran Efrat. Baa mabusik sia ona!” 15 Hotu, makbukar nia baa nabusik sia,

✡ **8:10-11** Yesaya 14:12; Yeremia 9:15 ✡ **8:12** Yesaya 13:10; Yeskiel 32:7; Yoel 2:10,31, 3:15 ✡ **9:2** Lia Uluk Fohon 19:28 ✡ **9:3** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 10:12-15 ✡ **9:4** Yeskiel 9:4 ✡ **9:6** Ayub 3:21; Yeremia 8:3 ✡ **9:7** Yoel 2:4 ✡ **9:8** Yoel 1:6 ✡ **9:9** Yoel 2:5 ✡ **9:13** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 30:1-3

nebee sia baa no'o ema raiklaran. Hodi nunia, sia no'o ema kona baa tinan, fulan, loron no tuku mak Na'i Maromak nakotu kedan ti'an. Kalo fa'e ema hotu-hotu iha raiklaran halo baa fa'ek tolu, mak mate baa oras nia, fa'ek ida. 16 Hotu, sia katak baa ha'u na'ak, makbukar niakaan sondadu mak sa'e kuda hatuda, na'in miliun atus rua. 17 Hotu, ha'u ktitu-karee sondadu nia sia no siakaan kuda. Sondadu sia tau heli karas mean laak, flahuk maksinak, no modok lakan. Kuda sia ulun, hanesan busa fuik boot ulun. Ha'i, ha'i dubun, no fatuk ha'i lobot nakbuut sai nosi nunun 18 atu natuun susar oik tolu iha raiklaran. Kalo fa'e ema raiklaran halo baa fa'ek tolu, susar oik tolu nia atu no'o mohu fa'ek ida. 19 Iha kuda ikun, noo ulun hanesan samea ulun. Hotu, kuda nia sia baa nasusar ema raiklaran nodi nunun no ikun.

20 Mais, sei noo ema seluk iha raiklaran mak la mate nodi dinu nia sia. Masik sia kona dinu moos, sia la no'uk la'o nela siakaan a'aat. Sia lo'u baa diabu nohuun, no lo'u baa saa mak sia nalo nosi mean, nosi mutin, nosi besi riti, nosi fatuk no ai. Masik buat nia sia la bele naree, la bele rona, no la bele la'o, sia lo'u baa bei-beik.✡ 21 Sia moos la nanawa nosi sala seluk sia. Sia la nanawa no'o ema. Sia la nanawa tau matenek kukun. Sia la nanawa nalo lia kfo'er. No sia la nanawa nana'o.

10

Makbukar lale'an no hakerek lulun ki'ik

1 Hotu, ha'u ktitu-karee Maromak Niakaan makbukar maka'as ida tuun mai nosi lale'an. Kalo'an nakalus nola nia. Baur moos satan nola ulun. Oin naksinak, hanesan loro. Ain moos laka, hanesan ha'i. 2 Nia nariik nodi ain kwana baa tasi, ain karuk baa rai maran. Nia kaer hakerek lulun ki'ik oan ida mak nakloke ti'an. 3 Hotu, nia nahii nodi lian maka'as, hanesan busa fuik boot soo. Nahii notu, kokur nataa natutan dala hitu. 4 Baa oras kokur nataa, ha'u atu kakerek kola siakaan dalen. Mais, ha'u krona kola lia maliak ida nosi lale'an nakahik na'ak, “Hoi! O keta katak kokur hitu nia siakaan dalen baa ema! O moos la bele makerek mola.”

5 Hotu, makbukar mak nariik nodi ain ida baa tasi, ida baa rai maran nia, foti niakaan liman kwana baa lale'an, nodi narai aan na'ak, 6 “Ha'ukaan dalen ne'e, tebes nanis! Karai aan kodi Na'i Maromak naran, tan Nia mak moris nima-nimak! Nia mak nase'i lale'an no raiklaran no sasoin hotu-hotu. Tan lia nia, hanono di'a-di'ak! Loron mak ita hein nia, kre'is mai ona. 7 Kalo makbukar nomer hitu nuu ti'an niakaan kfui dikur, Na'i Maromak atu nala'ok Niakaan lia kakotun. Uluk fohon ema sei la natene dauk lia kakotun nia. Mais oras ne'e, Nia katak ti'an lia nia baa Niakaan mako'an sia mak naliku Nia. Dadi, hanono di'a-di'ak, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes!”✡

8 Hotu, lia maliak mak ha'u krona kosi lale'an nia, dale nikar tenik na'ak, “Yohanis! O baa makbukar lale'an mak nariik nodi ain ida baa tasi, ida baa rai maran nia, hotu mola hakerek lulun ki'ik mak nakloke iha liman nia.”

9 Krona kola nunia, ha'u kbaa makbukar nia. Ha'u kusu hakerek nia. Hotu, nia katak baa ha'u na'ak, “Mola baa, maa ona! Atu moran midar iha okaan ibun, hanesan wani ween. Mais, moru iha okaan kabun laran.”

10 Nia dale notu nunia, ha'u ksimu kola hakerek nia kosi liman. Hotu, kaa kola kedas. Iha ha'ukaan ibun, koran midar tebes, hanesan wani ween. Mais oras ha'u ktolan ti'an, koran moru iha kabun laran.✡

✡ **9:20** Kananuk Sia 115:4-7, 135:15-17; Daniel 5:23 ✡ **10:7** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:11; Hanoin Hikar Dalan Moris 32:40; Daniel 12:7; Amos 3:7 ✡ **10:10** Yeskiel 2:8—3:3

11 Hotu, sia naruka ha'u na'ak,
“O musti fila mikar, katak kedan
saa mak Na'i Maromak atu nalo
iha raiklaran. Katak lia saa mak
atu dadi baa na'in hotu-hotu, baa
ema nosi klubun hotu-hotu, baa
ema nosi hunun hotu-hotu no baa
ema mak dale nodi lia hotu-hotu
iha raiklaran.”

11

Maromak mako'an maka'as
na'in rua

1 Hotu, sia lolo baa ha'u
ai sasukat naruk ida hanesan
kno'an. Na'i Maromak moos
naruka ha'u na'ak, “Yohanis,
madeer ona! Baa sukat Ha'ukaan
Uma Hamulak no hadak sera
iha kota Yerusalem. O moos
sura mola ema hotu-hotu mak
namulak iha nia.✡ 2 Mais, lalika
sukat Uma Hamulak lalawar, tan
fatin nia fa'e ti'an, foo baa ema
klubun seluk mak la natene Ha'u.
Sia atu sama nasobos Ha'ukaan
kota moon, to'o fulan haat nulu
resin rua laran (ne'e mak, loron
rihun ida, atus rua neen nulu).✡
3 Oras nia moos, Ha'u ksolok
Ha'ukaan ema na'in rua, nebee
sia dadi Ha'ukaan mako'an iha
nia. Sia atu natais hene metan
susar, nodi dale Ha'ukaan lia, to'o
loron rihun ida, atus rua neen
nulu nia siku.”

4 Maromak mako'an Sakaria
nakerek kedan hori uluk nosi
mako'an na'in rua nia. Nia
natetek nodi ai saitun huun rua,
no badut sasukun rua mak nariik
se'i oin baa Maromak mak dadi
Na'in baa ema raiklaran hotu-
hotu.✡ 5 Kalo ema beer nase'i dinu
baa Maromak mako'an na'in rua
ne'e, ha'i atu sai nosi mako'an
siakaan ibun, namotu sia hotu-
hotu. Hodi nunia, sia nanis mate.
6 Baa oras nia moos, Na'i Maro-
mak latan beran baa mako'an
na'in rua nia atu sena udan. Nia
moos latan beran atu nalo wee
matan dadi raa, no beran atu nodi
susar oi-oik baa raiklaran ne'e,
tuir siakaan hakara dei.✡

7 Siakaan loron serwisu siku
ti'an, buat fuik kasalak matan ida
atu sai nosi kuak boot mak la noo
nidin nia. Nia atu natuda sakar
sia, to'o natoba nola, no no'o sia.✡
8-9 Hodi nunia, sia mate iha kota
boot ida. Uluk ema no'o siakaan
Maromak baa ai karuus iha kota
nia. Kota nia dadi baa kota aat
ti'an, hanesan Sodom no Mesir
baa otas uluk. Oras mako'an rua
nia mate, ema soe lerek siakaan
maten iha dalan tehen. Hotu, ema
nosi klubun hotu-hotu, ema nosi
hunun hotu-hotu, no ema mak
dale nodi lia hotu-hotu nosi rai
hotu-hotu mai nobun maten rua
nia, to'o loron tolu no balun laran.
Sia nakahik ema nakoi maten rua
nia,✡ 10 tan sia beer basuk nobun
maten rua nia. Tan uluk, ema
rua nia nasusar ema hotu-hotu
iha raiklaran. Dadi, ema nadahur
bele-bele maten nia sia, nodi foo
parsen baa malu.

11 Mais, loron tolu no balun
nia siku ti'an, Na'i Maromak foo
nikar nawan baa mako'an rua nia,
nebee sia moris nikar. Ema hotu-
hotu mak naree sia, kiki mate.✡
12 Hotu, mako'an rua nia atu
rona lia maliak maka'as ida nosi
lale'an, naruka sia na'ak, “Hei!
Sa'e mai ona!” Sia moos ni'it
aan sa'e baa lale'an no kalo'an
nakalus nola sia. Naree nunia,
siakaan funu sia ibun nakaka
loos.✡ 13 Sarebak, kakekuk boot
moris. Uma moos nakro'on. Kalo
sura uma hotu-hotu iha kota nia,
halo baa fa'ek sanulu, fa'ek ida
nakro'on. Ema na'in rihun hitu
moos mate. Ema mak la mate,
nata'uk tebe-tebes. Hotu, sia foo
kneter baa Na'i Maromak, tan Nia
mak kaer ukun iha lale'an.✡

14 Hodi nunia, dinu nomer rua
liu ti'an. Mais sintidu, tan dinu
nomer tolu sei iha ikus.

✡ **11:1** Yeskiel 40:3; Sakarias 2:1-2 ✡ **11:2** Lukas 21:24 ✡ **11:4** Sakarias 4:3,11-14 ✡ **11:6** 1 Na'i Isra'el Sia 17:1; Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 7:17-19; 1 Samuel 4:8 ✡ **11:7** Daniel 7:7; Lia Raiklaran Falu Fila 13:5-7, 17:8; Daniel 7:21 ✡ **11:8-9** Yesaya 1:9-10 ✡ **11:11** Yeskiel 37:10 ✡ **11:12** 2 Na'i Isra'el Sia 2:11 ✡ **11:13** Lia Raiklaran Falu Fila 6:12, 16:18

Huu kfui dikur nomer hitu, Na'i Maromak no Yesus Kristus kaer ukun iha raiklaran

15 Nunia hotu, makbukar lale'an
nomer hitu nuu niakaan kfui
dikur. Sarebak, ha'u krona kola
lia maliak wa'in mai bele-bele
nosi lale'an na'ak,
“Oras ne'e, itakaan Na'i Maromak
no Kristus mak Nia boi kedan
hori uluk,
mak kaer ukun hotu-hotu
iha raiklaran.
Nia atu kaer ukun hanesan
Na'in, to'o nima-nimak.”✡
16 Iha nia moos, fukun na'in
rua nulu resin haat mak tuur
iha siakaan kadera ukun iha Na'i
Maromak oin. Sia moos rona lia
maliak nia sia. Hotu, sia nakni'a
nodi sudur, hotu tonu-naboot Na'i
Maromak 17 na'ak,
“Aaa, Na'i Maromak!
Amikaan Na'i!
Amikaan Maromak!
Ita Boot mak ukun hotu-hotu.
Ita Boot mak kaer beran baa
hotu-hotu.
Ita Boot mak moris hori uluk aan.
Ita Boot mak moris baa oras ne'e.
Ami sera dodan baa Ita Boot,
tan Ita hodi beran boot,
kaer ukun iha raiklaran.
18 Ema klubun seluk sia krakat,
tan la no'uk tuir Ita Boot.
Oras ne'e, Ita Boot moos hahibu,
tan sia la no'uk natene Ita
Boot.
Oras ne'e, Ita Boot oras to'o ti'an,
atu kastikar sia mak la no'uk
titu Ita Boot.
Oras ne'e, Ita Boot oras to'o ti'an,
atu nadodok sia mak nadodok
ema seluk.
Oras ne'e, Ita Boot oras to'o ti'an,
atu hakotu lia bodik ema mak
mate ti'an.
Oras ne'e, Ita Boot oras to'o ti'an,
atu selu ata kolen.
Ne'e mak, Ita Boot mako'an
sia,
no Itakaan ema sia,
ki'ik-boot, matas-lawarik.
Ita Boot atu selu baa ema hotu-
hotu,
mak foo kneter baa Ita Boot.”✡
19 Tonu-naboot hotu, ha'u
ktitu-karee Na'i Maromak Ni-
akaan Uma Hamulak iha lale'an.
Odamatan nakloke ti'an. Ha'u
moos titu-karee ai balun, mak
uluk sia nodi nahulin Na'i
Maromak Ukun Sanulu, mak
hakerek iha fatuk. Mameran
moos taba tutan malu baa-mai.
Kokur botu maka'as simu malu.
Raiklaran nawae no udan fatuk
boot nakfakar nosi lale'an.✡

12

Samea inan natuda sakar feto no oan

1 Nunia hotu, sarebak ha'u
ktitu-karee tadak kasalak ida
mosu iha lale'an. Ema raiklaran
sei la dala ida dauk naree tadak
oin nunia. Ha'u karee feto ida,
loro nakalus nola. Nia rai ain baa
fulan. Nia tau sabeo mahoo fitun
matan sanulu resin rua. 2 Nia
moos ko'us. Nia no'i tanis, tan
moras atu nahoris.
3 Sarebak, ha'u ktitu-karee tenik
tadak kasalak seluk. Samea inan
mean boot ida mosu iha lale'an.
Nia ulun hitu, dikur sanulu. Nia
tau sabeo na'in baa ulun hitu nia
sia.✡ 4 Nodi ikun saar namoos
fitun nia sia, to'o nalakon fa'ek ida
nosi fa'ek tolu iha lale'an. Hotu,
samea inan nia le'ak fitun nia
sia baa raiklaran. Hotu, nia baa
nariik se'i oin baa feto nia, atu
nein to'o nahoris, tan atu folan
nola kedas oan nia.✡ 5 Hotu,
feto nia nahoris nola oan mane
ida. Mais Maromak Niakaan mak-
bukar lale'an ida mai nadau nola,
nodi baa Na'i Maromak, nebee
oan nia kaer ukun namutuk no
Nia iha lale'an. Oan nia atu
ukun ema klubun hotu-hotu iha
raiklaran nodi beran mak boot
kaliuk.✡ 6 Hotu, feto nia moos
nalai baa fatin mamuk ida mak
Na'i Maromak nadi'a ti'an bodik
nia. Hotu, naliku nia iha nia to'o
tinan tolu no balun (ne'e na'ak,
loron rihun ida atus rua neen
nulu).

✡ **11:15** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 15:18; Daniel 2:44, 7:14,27 ✡ **11:18** Kananuk Sia 2:5, 110:5, 115:13 ✡ **11:19** Lia Raiklaran Falu Fila 8:5, 16:18, 16:21 ✡ **12:3** Daniel 7:7 ✡ **12:4** Daniel 8:10 ✡ **12:5** Yesaya 66:7; Kananuk Sia 2:9

Mikael natuda sakar samea inan iha lale'an

7 Hotu, hatuda boot moris iha
lale'an. Noo Maromak Niakaan
makbukar lale'an siakaan meo
ulun ida, naran Mikael. Mikael no
maktuir sia natuda sakar samea
inan nia no niakaan maktuir sia.✡
8 To'o ikus, Mikael sia natoba nola
samea inan nia no niakaan mak-
tuir sia. Mikael sia nakahik, nebee
keta nein iha lale'an tenik. 9 Hotu,
te'ur sai sia nosi lale'an, soe lakon
baa raiklaran. Hanono! Samea
inan nia, mak diabu ulun. Hori
uluk aan, nia mak tolek nola ema
raiklaran monu baa sala.✡

10 Nunia hotu, ha'u krona tenik
lia maliak maka'as ida nosi lale'an
na'ak,

"Uluk, samea inan nia nariik iha
Na'i Maromak oin,
nodi tula sala bei-beik baa
itakaan mamaluk makfiar
sia.
Oras ne'e, nia kona soe sai nosi
lale'an ti'an.
Oras ne'e, Na'i Maromak oras
to'o ti'an, atu sori ema raik-
laran.
Oras ne'e, Na'i Maromak kaer
ukun ti'an nodi beran boot.
Nia moos foti Kristus ti'an,
Ema nia mak Nia boi
kedan atu dadi Na'in
bodik ema klubun
hotu-hotu.✡

11 Itakaan mamaluk sia natoba
nola samea inan nia mak
uluk tula sala baa sia,
tan Bibi Malae Oan raan
nakduar ti'an, bodik kasu
siakaan salan.
Sia moos natoba nola nia,
tan sia naberan aan keke
lema Na'i Maromak Man-
fatin.
Masik ema krakat atu no'o sia
moos,
sia la nata'uk.

12 Tan lia nia, emi hotu-hotu iha
lale'an musti neon di'ak!
Mais emi hotu-hotu iha raik-
laran musti neon susar, tan
dinu atu kona emi.
Diabu ulun tuun mai baa
emi ti'an.
Nia krakat basuk,
tan nia natene na'ak, niakaan
oras nalo aat atu mohu
ona!"

Samea inan buka feto nia iha raiklaran

13 Baa oras nia, samea inan nia
natene na'ak, nia kona soe baa
raiklaran ti'an. Hotu, nia baa
buka feto mak nahoris Oan nia,
atu nasusar nia. 14 Mais feto nia
netan liras rua, hanesan kikit li-
ras, nebee semo baa nakfunin iha
fatin fuik mak dook nosi samea
nia. Iha nia, ema naliku feto
nia, to'o tinan tolu no balun.*
15 Titu-naree nunia, samea krakat,
hotu nakbuut sai wee hanesan
motasa'e, atu lulun nodi feto nia.
16 Mais raiklaran tulun feto nia.
Rai nakloke, nodi folan mohu wee
mak sai nosi samea nunun, nebee
wee keta to'o feto nia. 17 Hotu,
samea krakat basuk baa feto nia.
Nia sai atu baa natuda sakar
feto niakaan oan seluk sia. Sia
ne'e, ema mak tuir Na'i Maromak
ukun, nodi keke lema nohuun Na'i
Yesus Manfatin Di'ak. 18 Nunia
hotu, samea nia baa nariik iha tasi
tehen, nodi ruun ne'an.

13

Buat krakat aat ida sai nosi tasi

1 Nunia hotu, ha'u ktitu-karee
buat krakat aat ida sai nosi tasi.
Nia noo ulun hitu, dikur san-
ulu. Nia ta'u sabeo na'in baa
dikur ida-idak. Ulun sia noo
hakerek mak nahaat Na'i Maro-
mak.✡ 2 Isin, hanesan busa fuik
boot. Ain, hanesan asu fuik ain.
Nunun, hanesan busa fuik boot
nunun. Samea inan latan beran
baa buat krakat aat nia, atu tuur
baa kadera ukun nodi nala'ok ni-
akaan ukun hotu-hotu.✡ 3 Iha buat
nia ulun ida, noo kanek fitar boot,
ahan kona taa to'o kre'is mate,
mais la mate falik. Naree buat
nia, ema hotu-hotu iha raiklaran

✡ **12:7** Daniel 10:13,21, 12:1; Yudas 9 ✡ **12:9** Lia Uluk Fohon 3:1; Lukas 10:18 ✡ **12:10** Ayub 1:9-11; Sakarias 3:1 * **12:14** Daniel 7:25, 12:7. ✡ **13:1** Daniel 7:3; Lia Raiklaran Falu Fila 17:3,7-12 ✡ **13:2** Daniel 7:4-6

blaar. Hotu, sia moos tuir nia.
4 Sia nakneter nodi foti-nahaas
samea inan nia, hanesan Maro-
mak, tan nia latan beran baa buat
nia ti'an. Sia moos tonu-naboot
buat nia na'ak, “Nia, maka'as ba-
suk! La noo ida mak bele natoba
nola nia!”
5 Tuir loos, Na'i Maromak
nabusik buat krakat aat nia
dale naksa'ek aan nodi nahaat
Maromak naran. Buat nia netan
leet atu kaer ukun, to'o fulan
haat nulu resin rua laran. 6 Nia
dale nahaat Na'i Maromak no
Na'i Maromak eman sia hotu-
hotu iha lale'an.✡ 7 Na'i Maromak
moos nabusik buat krakat aat
nia atu natuda sakar Niakaan
ema sia, to'o natoba nola sia.
Hodi nunia, buat nia netan beran
atu ukun baa ema nosi klubun
hotu-hotu, ema nosi hunun hotu-
hotu, no ema mak dale nodi lia
hotu-hotu nosi rai hotu-hotu.✡
8 Tan baa nia, ema hotu-hotu
iha raiklaran sudur baa buat
krakat aat nia. Ne'e mak, ema
hotu-hotu mak naran la iha Bibi
Malae Oan Hakerek. Uluk, ema
no'o Bibi Malae Oan nia, mais
Na'i Maromak nalo moris nikar.
Baa oras Na'i Maromak la nase'i
raiklaran dauk, Nia nakerek
kedan ema makfiar hotu-hotu
naran iha hakerek nia na'ak, sia
mak atu moris no Nia to'o nima-
nimak.✡
9 “Hanono di'a-di'ak!
10 Kalo Na'i Maromak nakotu ti'an
na'ak, ema ida musti kona
kohi,
ema nia nanis kona kohi.
Kalo Na'i Maromak nakotu ti'an
na'ak, ema ida kona ho'o
hodi surik,
ema nia nanis kona ho'o hodi
surik.”
Tan baa nia, Na'i Maromak
eman sia musti naterus aan iha
susar laran, hodi fiar bei-beik baa
Nia.✡

Buat krakat aat nomer rua sai nosi rai

11 Nunia hotu, ha'u ktitu-karee
buat krakat aat ida tenik. Nia sai
mai nosi rai. Nia noo dikur rua,
hanesan bibi malae dikur. Lian,
hanesan samea inan lian. 12 Nia
dadi mako'an baa buat krakat aat
nomer ida mak kona taa kre'is
mate nia. Hotu, niakaan ulun
naruka nia nebee seten ema hotu-
hotu iha raiklaran, atu sudur baa
ulun nia. 13 Buat krakat aat nomer
rua nia nalo tadak blaar maka'as
sia, to'o bele natuun ha'i nosi
lale'an iha ema lear oin. 14 Hodi
nunia, nia nodi ulun beran tolek
nola ema iha raiklaran. Nia
moos naruka ema atu nalo ai'oik
ida, hanesan niakaan ulun oin,
nebee sia nakneter ulun mak uluk
kona taa kre'is mate nia. 15 Na'i
Maromak nabusik buat krakat aat
nomer rua nia, atu foo nawan baa
ai'oik nia, nalo moris. Hodi nunia,
ai'oik nia bele dale. Hotu ai'oik
nia naruka ho'o kedan ema hotu-
hotu mak la no'uk sudur baa nia.
16 Buat krakat aat nia moos
seten ema hotu-hotu atu netan
marak baa liman kwana, lale
netan baa baboton. Ema ki'ik-
boot, soi-mukit, na'in-ata, hotu-
hotu musti netan marak nia.
17 Kalo lale, sia la bele fa'an sa-
saa, la bele sosa sa-saa. Marak nia
no hakerek buat krakat aat nomer
ida naran no niakaan nomer.
18 Ema musti tetu di'a-di'ak lia
ne'e. Nomer nia, “666” (atus neen
neen nulu resin neen). Nomer
nia, kona baa ema raiklaran ida
naran. See mak matenek, katak
kokon nomer ne'e na'ak saa.*

14

Bibi Malae Oan no Niakaan ema na'in rihun atus ida haat nulu resin haat (144.000)

1 Nunia hotu, ha'u kfoti oin.
Sarebak ha'u ktitu-karee Bibi
Malae Oan nia no'i nariik iha foho
ki'ik ida leten. Foho nia naran
Foho Sion. Nia nariik namutuk
no ema na'in rihun atus ida haat
nulu resin haat. Iha ida-idak

✡ **13:6** Daniel 7:8,25, 11:36 ✡ **13:7** Daniel 7:21 ✡ **13:8** Kananuk Sia 69:29 ✡ **13:10** Yeremia 15:2, 43:11 * **13:18** Tuir ema matenek lia Hakerek Moon, ema filak nomer neen ne'e, nomer kasalak aat. ✡ **14:1** Yeskiel 9:4; Lia Raiklaran Falu Fila 7:3

baboton, noo hakerek Bibi Malae Oan no Aman naran.✡ 2 Hotu, ha'u krona kola lia maliak ida nosi lale'an. Lia maliak nia, boot nu'u wee tatolik no maka'as hanesan kokur. Lia maliak nia moos furak, hanesan ema lear kodas bareka. 3 Ema na'in rihun atus ida haat nulu resin haat nia no'i nariik se'i oin baa Na'i Maromak. Sia moos se'i oin baa fukun sia no buat horis kasalak matan haat mak satan nola Na'i Maromak habesi aan fatin. Ema lear nia nananu kananuk foun ida. Sia mesan dei mak bele nananu kananuk nia, ema seluk la bele. Sia nia mak di'a-di'ak ti'an no Na'i Maromak, tan Nia nodi Niakaan Oan raan, selu kotu siakaan salan. 4 Sia moris moon, hanesan ema klalon mak sei la dala ida dauk nalo lia kfo'er. Sia tuir Bibi Malae Oan nia baa nabee dei, tan Na'i Maromak selu nola sia ti'an nodi Oan raan, nebee sia dadi baa Niakaan eman. Sia moos hanesan to'os isin fohon, mak ema nodi atu sera baa Na'i Maromak no Bibi Malae Oan. 5 Siakaan ibun la natene naktolek, tan sia neon moos.✡

Makbukar lale'an na'in tolu nodi lia

6 Hotu, ha'u ktitu-karee makbukar lale'an na'in ida tenik. Nia semo aas iha kalo'an, nodi keke Na'i Maromak Manfatin Di'ak mak nafati nohuun. Nia semo satan nola raiklaran, katak baa ema hotu-hotu iha raiklaran. Ne'e mak, ema nosi klubun hotu-hotu, ema nosi hunun hotu-hotu, no ema mak dale nodi lia hotu-hotu nosi rai hotu-hotu. 7 Nia nahii maka'as na'ak,

"Emi musti hakneter Na'i Maromak!
Emi musti foti-hahaas Niakaan naran!
Tan Na'i Maromak oras to'o ti'an,
atu leno ema hotu-hotu hahalok.
Tonu-haboot Nia!
Foti-hahaas Niakaan naran!
Tan Nia mak nase'i lale'an no raiklaran.
Nia mak naruka tasi no wee matan hotu-hotu dadi."

8 Makbukar lale'an dale notu nunia, ha'u moos titu-karee makbukar lale'an ida seluk. Nia mai tuir makbukar ohin nia. Nia katak na'ak, "Dodok ti'an! Kota Babel dodok ti'an! Kota boot nia welon ti'an! Kota aat nia nakro'on weer to'o rai ti'an. Uluk, kota nia hanesan feto dalan aat mak seten ema klubun hotu-hotu iha raiklaran, nebee sia nemu lanu no nia, no tuir nalo lia kfo'er no nia. Oras ne'e, kota nia kona Na'i Maromak hahibun ti'an!"✡

9 Hotu, ha'u ktitu-karee makbukar lale'an ida seluk tenik. Nia mai tuir makbukar nomer rua nia. Nia nahii maka'as na'ak, "Sintidu! Ema hotu-hotu mak lo'u-sudur baa buat krakat aat nia no niakaan ai'oik, nanis simu Na'i Maromak hahibun! Nunia moos, ema mak simu buat nia niakaan marak iha siakaan baboton no liman. 10 Na'i Maromak du'uk atu fakar tuun hahibun, hanesan naroo naseten sia nodi tua ulun. Nia atu soe lerek sia baa ha'i fatuk lobot mak laka la mohu. Niakaan makbukar lale'an no Bibi Malae Oan atu nobun siakaan susar nia.✡ 11 Ha'i dubun moos atu nakfolo sa'e la nakotu nosi siakaan fatin susar nia. Hodi nunia, sia netan susar mak la nakotu."✡

12 Tan baa nia, Na'i Maromak eman sia musti nanono di'a-di'ak Niakaan ukun, no fiar bei-beik baa Yesus. Keta nakiduk.

13 Nunia hotu, ha'u krona kola lia maliak ida nosi lale'an. Lia nia katak baa ha'u na'ak, "Yohanis! O musti makerek nune'e: Nahuu baa oras ne'e, kalo ema fiar nohuun baa Na'i Yesus to'o mate, sia netan sotir."

Hotu, Maromak Kmalar Lulik nataa na'ak, "Tebes! Sia atu sotir tebes! Masik sia netan susar iha raiklaran moos, sia naterus aan tuir Na'i Maromak nohuun. Tan lia nia, Na'i Maromak atu selu

✡ **14:5** Sefanya 3:13 ✡ **14:8** Yesaya 21:9; Yeremia 51:8; Lia Raiklaran Falu Fila 18:2 ✡ **14:10** Yesaya 51:17; Lia Uluk Fohon 19:24; Yeskiel 38:22 ✡ **14:11** Yesaya 34:10

siakaan kolen. Hotu sia la susar tenik iha lale'an."

Na'i Maromak nahibu ema raiklaran hanesan ema nodi taha, lere to'os isin

14 Nunia hotu, ha'u kfoti oin. Sarebak, ha'u ktitu-karee kalo'an mutin fu'ak ida naksinak. Ema ida tuur iha kalo'an nia fohon. Ema nia, hanesan Ema Raiklaran Isin. Nia tau sabeo halo hosi mean, nodi kaer taha ro'at ida.✡

15 Hotu, ha'u ktitu-karee tenik makbukar lale'an ida seluk. Nia sai nosi Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak nodi nahii baa ema iha kalo'an fohon nia na'ak, "Modi okaan taha nia, lere ona! Oras libur rai isin to'o ti'an."✡ 16 Hotu, ema mak tuur iha kalo'an nia, bakut Niakaan taha, nodi lere no libur nola rai isin sia.

17 Hotu, makbukar lale'an ida seluk tenik sai nosi Uma Hamulak iha lale'an. Nia kaer taha ro'at ida atu nodi tesi ai fuan iha raiklaran.

18 Hotu, makbukar lale'an ida seluk mai nosi tunu ai morin fatin iha Uma Hamulak iha lale'an. Niakaan serwisu, daka ha'i iha tunu ai morin fatin nia. Nia nahii nodi naruka mak kaer taha nia na'ak, "Modi okaan taha nia, baa tesi mola ai fuan iha rai ona! Ai anggor fuan sia tasak ti'an." 19 Hotu, makbukar lale'an nia bakut taha nia baa rai, nodi tesi nola anggor saren sia. Hotu, natama anggor fuan nia sia baa kuak laledun laran. Hotu, sama nasai ween. Sama anggor fuan nia, lia hatetek na'ak, Na'i Maromak hahibun. 20 Kuak laledun nia iha kota luan. Anggor fuan ween sai nia, hanesan raan suli sai nosi ema mak Na'i Maromak nahibu. Siakaan raan nia suli sai wa'in to'o dadi mota ida. Mota nia naruk, kilo atus tolu. Le'an, ro'a ida no balun.* ✡

15

Yohanis naree lale'an isin

1 Hotu, ha'u ktitu-karee lia kasalak ida iha lale'an mak nalo ha'u kblaar tebes. Noo makbukar lale'an hitu. Ida-idak kaer beran atu solok dinu baa raiklaran. Dinu hitu nia, dinu ikus. Kalo dinu nia sia dadi ti'an, lia nia na'ak Na'i Maromak laran malirin ti'an. Nia la nahibu ema raiklaran ona.

2 Hotu, ha'u ktitu-karee tasi mak laka nu'u lalenok kahur ha'i. Ha'u moos titu-karee ema lear nariik iha tasi nia tehen. Sia nia mak la tuir buat krakat aat nia, no la lo'u-sudur baa niakaan ai'oik, no la simu niakaan marak. Sia hotu-hotu kaer bareka mak sia simu nosi Na'i Maromak. 3 Hotu, sia nananu kananuk ida. Uluk Na'i Maromak ain-liman Musa nananu kananuk nia, baa oras Na'i Maromak nodi Niakaan ema sia sai nosi susar iha rai Mesir. Ema nia sia moos nananu kananuk ida tenik nodi tonu-naboot Na'i Yesus. Uluk, ema no'o Nia, nu'u ema sera bibi malae oan iha Uma Hamulak nodi natetu baa Na'i Maromak atu nalirin Niakaan laran. Sia nananu na'ak,

"Aaa, Ama Maromak!
Ami tonu-haboot Ita Boot!
Ami foti-hahaas Ita Boot!
Tan Ita Boot beran kaliuk.
No Ita Boot maka'as kaliuk.
Ita Boot mak kaer ukun baa ema klubun hotu-hotu.
Ita Boot mak Na'in bodik ema hunun hotu-hotu.
Ita Boot hahalok, kasalak kaliuk.
Ita Boot serwisu, kabaas tebes.
Ita Boot dalan, loos tebes.
Ita Boot moris, moon kaliuk.✡
4 Ema hotu-hotu foti-nahaas Ita Boot naran.
Ema hotu-hotu tonu-naboot Ita Boot dadi'ak.
Tan Ita Boot mesan mak moon.

✡ **14:14** Daniel 7:13 ✡ **14:15** Yoel 3:13 * **14:20** Hakerek Moon lia Yunani na'ak mota nia naruk "1.600 *stadia*", ne'e tama kilo atus tolu. Mota nia le'an, "manesak no kuda fare'u". Ne'e, ro'a ida no balun, tan siakaan kuda, boot liu kuda iha rai Timor. ✡ **14:20** Yesaya 63:3; Kananuk Susar 1:15; Lia Raiklaran Falu Fila 19:15 ✡ **15:3** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 15:1-18

No Ita Boot mesan mak la noo
sala.
Ema klubun hotu-hotu atu mai
lo'u-sudur baa Ita Boot.
Ema hunun hotu-hotu atu mai
sera dodan baa Ita Boot.
Tan ema hotu-hotu naree
ti'an Ita Boot hahalok di'ak.
No ema hotu-hotu natene
ti'an Ita Boot laran loos."✡

5 Ema nia sia nananu notu,
ha'u ktitu-karee Ke'an Lulik iha
Uma Hamulak iha lale'an. Tais
odamatan ke'an nia, nakloke.✡
6 Ha'u moos karee makbukar
lale'an na'in hitu mak nodi dinu
hitu nia. Sia la'o sai nosi Uma
Hamulak. Sia tau faru mutin
moos mak naksinak, nodi sakat
tais hasaan mak soru hosi mean
isin. 7 Hotu, ha'u ktitu-karee buat
horis kasalak matan ida nosi buat
horis kasalak matan haat mak
nariik satan nola Na'i Maromak
habesi aan fatin nia. Buat nia
fa'e hanek mean hitu, foo baa
makbukar lale'an na'in hitu nia.
Hanek hitu nia, ida-idak nahisi
kastikar nosi Na'i Maromak mak
moris hori nima-nimak to'o nima-
nimak, tan Na'i Maromak nadi'a
aan ti'an, atu fakar hahibun baa
raiklaran. 8 La kleur, Uma Hamu-
lak nakonu dubun mak tubu nosi
Na'i Maromak Niakaan maka'as
no Niakaan kabaas, to'o la noo
ema ida kois mak bele tama baa
Uma Hamulak nia. Makbukar
lale'an na'in hitu nia musti fakar
mohu dinu hitu nia baa raiklaran
lai, foin ema bele tama baa.✡

16

Na'i Maromak fakar hahibun baa raiklaran

1 Nunia hotu, ha'u krona kola
lia maliak maka'as ida sai nosi
Uma Hamulak. Lia nia naruka
makbukar lale'an na'in hitu nia
na'ak, "Baa ona! Foti modi hanek
nia sia baa! Fakar matuun Na'i
Maromak hahibun baa raiklaran
ona."

2 Rona nola nunia, makbukar
lale'an nomer ida fakar niakaan
hanek isin baa raiklaran. Sare-
bak, dinu kona ema hotu-hotu
mak simu buat krakat aat nia
niakaan marak, no ema mak lo'u-
sudur baa niakaan ai'oik. Sia
kona mirik aat mak moras tebes.✡
3 Hotu, makbukar lale'an nomer
rua fakar niakaan hanek isin baa
tasi. Sarebak, wee tasi dadi raa
dois, nu'u ema maten raan. Mak-
moris hotu-hotu iha tasi moos,
mate mohu.
4 Hotu, makbukar lale'an nomer
tolu fakar niakaan hanek isin baa
mota. Wee mota hotu-hotu dadi
raa.✡ 5 Hotu, ha'u krona kola
makbukar lale'an ida tenik. Nia,
mak babilan wee hotu-hotu iha
raiklaran. Nia tonu-naboot Na'i
Maromak na'ak,
"Aaa, Ama Maromak!
Ita Boot mak moon kaliuk.
Ita Boot mak la dala ida sala.
Ita Boot moris hori nima-
nimak,
no Ita Boot moos atu moris
to'o nima-nimak.
Ita Boot hakotu lia hodi moon.
Ita Boot taa ukun halo makonak.
6 Ema naduar ti'an
Ita Boot eman raan.
Ema no'o ti'an
Ita Boot mako'an sia.
Tan baa nia, Ita Boot seten sia
nemu raa.
Tan baa nia, Ita Boot selu nikar
baa sia hodi kastikar."
7 Hotu, ha'u krona kola lia
maliak ida sai nosi sera fatin, nodi
nataa na'ak,
"Tebes! Na'i Maromak beran
kaliuk.
Tebes! Na'i Maromak maka'as
kaliuk.
Na'i Maromak nakotu lian
nodi moon.
Na'i Maromak taa ukun nalo
makonak."
8 Hotu, makbukar lale'an nomer
haat fakar niakaan hanek isin baa
loro. Sarebak, loro dadi manas
liu resik, to'o ema raiklaran isin

✡ **15:4** Yeremia 10:7; Kananuk Sia 86:9 ✡ **15:5** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 38:21 ✡ **15:8** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 40:34; 1 Na'i Isra'el Sia 8:10-11; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 5:13-14; Yesaya 6:4 ✡ **16:2** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 9:10 ✡ **16:4** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 7:17-21; Kananuk Sia 78:44

namotuk. 9 Hotu, sia dale nahaat Na'i Maromak naran, tan dinu nia. Masik nunia moos, la noo ema ida kois mak fila nikar baa Na'i Maromak atu tonu-naboot Niakaan naran.

10 Hotu, makbukar lale'an nomer lima fakar niakaan hanek isin, baa buat krakat aat niakaan kadera ukun. Sarebak, nakukun luri taka nola ema hotu-hotu mak lo'u-sudur baa buat nia. Sia ruun ne'an, tan la bele terus susar.✡ 11 Sia moos dale nahaat Na'i Maromak naran iha lale'an, tan sia netan kanek mak moras tebes. Masik nunia moos, la noo ida kois mak nanawa nalo aat.

12 Hotu, makbukar lale'an nomer neen fakar niakaan hanek isin baa mota boot ida, naran Efrat. Mota nia ween, moti kedas. Hotu, sia nalo baa dalan bodik na'in no sondadu mak atu mai nosi lorosa'e.✡ 13 Ha'u moos karee diabu na'in tolu, ilas nu'u lekat. Ida sai nosi samea inan nia nunun. Ida sai nosi buat krakat aat nia nunun. Ida tenik sai nosi samea inan mako'an tolek teen nunun. 14 Diabu tolu nia kaer beran atu nalo tadak blaar oi-oik. Sia sai baa nasoru na'in hotu-hotu iha raiklaran. Hotu, sia meno nola leet ida atu baa natuda sakar Na'i Maromak mak beran kaliuk. Mais, leet mak sia nakotu ti'an nia, kona besik baa Na'i Maromak leet mak Nia boi ti'an atu natoba Niakaan funu hotu-hotu.

15-16 Fatin mak sia meno atu libur malu nodi natuda, tuir lia Ibrani fatin nia na'ak “Armagedon”.

Yesus Kristus moos dale na'ak, “Hanoin di'a-di'ak! Sarebak Ha'u kmai hanesan ema na'ok, mak ema la nanoin nola. Ema mak sotir, ema mak daka nodi nadi'a niakaan faru ti'an. Nodi nunia, oras Ha'u kmai, nia la moe, tan la la'o nakwalan iha ema lear oin. Mais nadi'a aan ti'an atu simu Ha'u.”✡

17 Hotu, makbukar lale'an nomer hitu fakar niakaan hanek isin baa anin. Na'i Maromak moos dale nodi lian boot nosi Niakaan habesi aan fatin iha Uma Hamulak na'ak, “Hotu ti'an! Ha'ukaan hahibun nakfakar mohu ti'an.”

18 Hotu, mameran taba. Kokur boot moos taba tutan malu. Kakekuk boot moos mai. Kakekuk nunia sei la dala ida dauk dadi iha raiklaran ne'e.✡ 19 Baa oras nia, Na'i Maromak la nalu'a ema kota Babel siakaan a'aat. Nia nodi kakekuk kasalak nia, to'o kota boot nia nakfota fa'e baa tolu. Hodi nunia, ema Babel noran Niakaan hahibun. Kota seluk sia iha raiklaran moos nakro'on mohu.✡ 20 Baa oras nia, rai mout nunia dei. Foho moos lakon mohu.✡ 21 Udan fatuk bo-boot moos tuun nosi kalo'an, latan nola ema raiklaran. Udan fatuk nia sia todan tebes, to'o kilo haat nulu.* Udan fatuk nia sia nasusar ema raiklaran, to'o sia dale nahaat Na'i Maromak naran.✡

17

Maromak Niakaan makbukar natetek kota Babel no feto dalan aat

1 Hotu, ida nosi makbukar lale'an na'in hitu mak kaer hanek mamuk sia, mai dale baa ha'u na'ak, “Mai ne'e lai! Atu katudu baa o Na'i Maromak lala'ok nodi kastikar feto dalan aat nia. Ne'e na'ak, kota boot mak kre'is wee wa'in.✡ 2 Uluk na'in sia nosi nabee dei mai nalo lia kfo'er no nia. Ema seluk sia moos mai nemu lanu, nodi tuir nalo lia kfo'er.”✡

3 Hotu, ha'u kona Maromak Kmalar Lulik. Makbukar lale'an nia foti nodi ha'u baa fatin fuik

✡ **16:10** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 10:21 ✡ **16:12** Yesaya 11:15 ✡ **16:15-16** Mateus 24:43-44; Lukas 12:39-40; Lia Raiklaran Falu Fila 3:3; 2 Na'i Isra'el Sia 23:29; Sakarias 12:11 ✡ **16:18** Lia Raiklaran Falu Fila 8:5, 11:13, 19 ✡ **16:19** Yesaya 51:17 ✡ **16:20** Lia Raiklaran Falu Fila 6:14 * **16:21** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “udan fatuk todan *talenta* ida”. *Talenta* ida todan hanesan kilo tolu nulu resin haat to'o kilo haat nulu. ✡ **16:21** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 9:23; Lia Raiklaran Falu Fila 11:19 ✡ **17:1** Yeremia 51:13 ✡ **17:2** Yesaya 23:17; Yeremia 51:7

ida. Iha nia, ha'u ktitu-karee feto ida sa'e buat meak ida. Buat nia noo ulun hitu, dikur sanulu. Iha isin tomak noo hakerek lia fuan mak tolak nahaat Na'i Maromak.✡ 4 Feto nia natais tais mamar mak ilas mean asuaten. Fafutar sia nosi mean, fatuk matan folin todan, no morteen. Liman kwana kaer hemu fatik halo hosi mean. Hemu fatik nia nakonu tua. Tua nia, hatetek baa feto nia niakaan sala kfo'er no hahalok aat hotu-hotu.✡ 5 Iha baboton hakerek naran ida. Naran nia isin sei subar. Mais hakerek nia na'ak nune'e:

HA'U NE'E, BABEL!
HA'U NE'E, KOTA BOOT KALIUK!
A'AAT HOTU-HOTU IHA RAIK-LARAN,
HUUN BAA HA'U.
HOTU-HOTU MAK NAKUR BITI-KLUNI IHA RAIKLARAN,
NAHABUT BAA HA'U.

6 Hotu, ha'u ktitu-karee feto nia lanu todan ti'an, tan nemu nola Na'i Maromak eman raan. Nia no'o Na'i Maromak eman sia, tan sia la nanawa dale lia Yesus.

Karee kola nunia, ha'u moos kakaka beik.

7 Mais makbukar lale'an nia nusu ha'u na'ak, "Tan saa o makaka beik nunia? Mai ona, nebee ha'u katak baa o lia hatetek isin nosi feto aat nia. Nunia moos lia hatetek isin nosi buat meak ulun hitu no dikur sanulu mak feto aat sa'e nia. 8 Uluk, buat meak nia moris iha raiklaran, mais oras ne'e la iha ti'an. La kleur, nia mosu nikar nosi kuak susar mak la noo nidin nia. Baa oras nia, noo ema mak moris iha raiklaran, mak naran la iha Bibi Malae Oan Hakerek. Hakerek nia, Na'i Maromak nakerek uluk ti'an, hori sei la nase'i raiklaran dauk. Baa oras ema titu-naree buat meak nia mai nikar, sia atu nakaka beik. Mais nosi ikus, Na'i Maromak atu soe lakon nia baa tasi ha'i mak laka bei-beik."✡

9 Hotu, makbukar lale'an nia dale natutan na'ak, "Ema mak matenek, bele natene lia hatetek ne'e isin. Buat meak ulun hitu nia, lia isin na'ak, foho hitu. Feto dalan aat nia tuur iha foho nia sia leten. Ulun hitu nia moos, lia isin na'ak, na'i hitu. 10 Nosi na'i hitu nia, lima mate ti'an. Oras ne'e, ida sei kaer ukun. Ida tenik, sei la kaer ukun dauk. Kalo niakaan oras mai ti'an, nia moos atu kaer ukun, mais la kleur falik. 11 Ha'u kalore moos lia isin nosi buat meak mak uluk moris iha raiklaran, mais oras ne'e la iha ti'an. Uluk, nia moos tama na'i hitu nia. Nia atu fila mai, dadi tenik baa na'i nomer walu. Mais nia moos atu simu kastikar mak la nakotu.

12 Dikur sanulu nia, lia isin na'ak, na'i sanulu. Sia sei la kaer ukun dauk. Sia atu simu beran nodi kaer ukun namutuk no buat meak nia, mais la oras dei.* ✡ 13 Sia hotu-hotu ko'a namutuk lia fuan atu latan siakaan beran baa buat meak nia. 14 Na'i nia sia atu baa natuda sakar Bibi Malae Oan. Mais Bibi Malae Oan no Niakaan ema sia atu natoba nola sia hotu-hotu. Ema mak tuir Bibi Malae Oan, sia mak Nia boi nola no bolu nola atu tuir Nia nohuun. Sia atu natoba nola funu, tan Bibi Malae Oan maka'as kaliuk. Nia mesan dei mak dadi Na'in baa na'i hotu-hotu, no Ulun baa ulun hotu-hotu.

15 Wee wa'in mak kre'is feto dalan aat nia, ne'e mak ema nosi klubun hotu-hotu, ema nosi hunun hotu-hotu, no ema mak dale nodi lia hotu-hotu nosi rai hotu-hotu. 16 Na'i sanulu no buat meak nia hirus feto oin ma'ar moe lalek nia. Sia atu nadau nola niakaan tais no naha sia tomak, hotu nabusik nela nia nakwalan iha nia. Hotu, sia moos naa niakaan isin. Hotu, sia soe lerek isin resin baa ha'i laran. 17 Na'i Maromak du'uk mak nase'i nebee na'i sanulu nia kabuar lia fuan

✡ **17:3** Lia Raiklaran Falu Fila 13:1 ✡ **17:4** Yeremia 51:7 ✡ **17:8** Daniel 7:7; Lia Raiklaran Falu Fila 11:7; Kananuk Sia 69:29 * **17:12** Lia fuan iha Hakerek Moon lia Yunani ne'e noo lia isin oik rua. Ida, la oras dei. Ida seluk, tuku ida dei. ✡ **17:12** Daniel 7:24

atu latan beran baa buat meak nia, nebee buat nia nadodok feto nia. Hodi nunia, Na'i Maromak lia kakotun hotu-hotu atu dadi.”
18 Dale notu nunia, makbukar lale'an nia dale tu'an tenik na'ak,
“Feto dalan aat mak o maree nia,
ne'e mak kota boot mak ukun baa na'i hotu-hotu iha raiklaran.”

18

Lia kota Babel nakro'on

1 Nunia hotu, ha'u ktitu-karee makbukar lale'an ida seluk tuun mai. Nia kaer beran maka'as, to'o naksinak nodi naroma raiklaran tomak. 2 Nia katak nodi lian maliak boot na'ak,
“Nakro'on ti'an! Nakro'on ti'an!
Kota Babel nakro'on ti'an!
Nakloti ti'an! Nakloti ti'an! Kota Boot nia nakloti ti'an!
Oras ne'e, kota nia dadi diabu moris fatin.
Oras ne'e, kota nia dadi kukun aat moris fatin.
Oras ne'e, kota nia dadi kawaa fatin.
Oras ne'e, kota nia dadi asu fuik fatin.✡
3 Nia nakro'on ti'an, tan ema nosi klubun hotu-hotu iha raiklaran,
mai hei-hein nemu tua to'o lanu iha nia.
Nia nakloti ti'an, tan ema nosi hunun hotu-hotu iha raiklaran,
mai hei-hein nalo lia kfo'er iha nia.
Na'i nosi rai hotu-hotu,
mai nakur biti-kluni iha nia.
Ema maksauk nosi fatin hotu-hotu
mai naksauk to'o soi iha nia.
Kota nia, nu'u feto dalan aat mak beer loos sosa naha kabaas dei.
Kota nia, nu'u feto dalan aat mak buka loos midar dei.”✡
4 Nunia hotu, ha'u krona kola lia maliak ida seluk tenik nosi lale'an na'ak,
“Hei! Ha'ukaan ema sia!
Halai sai hosi kota nia ona!
La'o hela kota nia ona!
Keta halo tuir ema kota nia siakaan a'aat,
nebee keta kona siakaan kastikar.✡
5 Tan siakaan a'aat
wa'in basuk ti'an.
Siakaan salan moos
butuk tetek malu to'o kalo'an ti'an.
Oras ne'e, Na'i Maromak la nalu'a siakaan dalan moris aat nia.
Oras ne'e, Na'i Maromak nadi'a aan ti'an,
atu natuun kastikar baa sia.✡
6 Musti selu nikar siakaan a'aat,
manesak no a'aat mak sia nalo baa ema seluk.
Mais musti selu baa sia
dala rua.
Uluk, sia seten ema nemu nosi siakaan hemu fatik halo hosi mean.
Hemu fatik nia nakonu tua mak nahoris dinu.
Oras ne'e sia musti nemu du'uk tua nia,
mais musti nemu dala rua.✡
7 Sia naboot aan.
Sia nahaas aan.
Sia beer loos moris kabaas dei.
Sia nakara loos midar dei.
Tan lia nia, sia musti moris susar.
Sia musti neon susar.
Uluk, sia dale loko aan nu'u feto dalan aat na'ak,
‘Ha'u ne'e, Ina Na'i!
Ha'u la kdadi feto faluk kois!
Ha'u la ktanis karo'an aan kois.
Ha'u la ktau hene metan kois.’
8 Sia dale nunia to'o Na'i Maromak nahibu ti'an.
Oras ne'e Na'i Maromak atu kastikar sia ona.
Iha loron ida laran dei,
sia atu noran salaen tebes,
sia atu tanis naro'an aan tebes.
Sia mate dodok,
to'o ema foti soe sia baa ha'i,
to'o ema tunu siakaan maten.

✡ **18:2** Yesaya 21:9; Yeremia 51:8; Lia Raiklaran Falu Fila 14:8; Yesaya 13:21; Yeremia 50:39 ✡ **18:3** Yesaya 23:17; Yeremia 51:7 ✡ **18:4** Yesaya 48:20; Yeremia 50:8, 51:6, 45 ✡ **18:5** Lia Uluk Fohon 18:20-21; Yeremia 51:9 ✡ **18:6** Kananuk Sia 137:8; Yeremia 50:29

Na'i Maromak beran kaliuk, mak
natuun kastikar ne'e.
Na'i Maromak boot kaliuk, mak
nakotu lia ne'e.✡
9 Uluk, na'i sia mai hei-hein
nalo lia kfo'er iha kota nia,
nodi moris furak iha nia.
Mais oras ne'e sia atu nobun ha'i
dubun sai,
foin sia natene na'ak kota nia
namotu karin ti'an.
Hotu, sia tanis naro'an aan tan
kota nia.
10 Sia nata'uk naree ema kota nia
siakaan susar.
Mais sia nariik loos nosi dook
dei.
Sia nobun loos nosi nebaa dei.
Hotu, sia dale na'ak,
‘Adeei! Babel mak hadomi!
Adeei! Kota mak hadomi!
Tuku ida laran dei, o kona
kastikar ti'an.
Laku matan dei, o kona dinu
ti'an.’✡
11 Rona nola nunia, ema fatin
hotu-hotu mak uluk mai
naksauk iha kota nia,
sia moos tuir tanis naro'an
aan,
tan la noo ema ida kois iha
kota nia,
mak atu sosa tenik
siakaan naha ona.✡
12 La noo ema ida mak atu
sosa tenik
siakaan fafutar nosi
mean no mutin,
nosi fatuk mahoo matan
no morteen.
La noo ema ida mak atu sosa
tenik
siakaan tais mamar,
no tais kabaas seluk sia.
La noo ema ida mak atu sosa
tenik
siakaan naha nosi ai
morin, dikur ba'at,
no ai ba'at seluk sia.
La noo ema ida mak atu sosa
tenik
siakaan naha nosi besi,
besi riti, no fatuk mar-
mar.
13 La noo ema ida mak atu
sosa tenik
siakaan hae na'an, lisa,
no babudun seluk sia.
La noo ema ida mak atu sosa
tenik
siakaan ai ween morin no
mina morin oi-oik.
La noo ema ida mak atu sosa
tenik
siakaan tua, mina saitun,
tubi rahun, no hare gan-
dum.
La noo ema ida mak atu sosa
tenik
siakaan karau, bibi
malae, no kuda.
La noo ema ida mak atu sosa
tenik
siakaan karobak naha,
no siakaan ata.✡
14 Ema maksauk sia atu sadi'a
na'ak,
‘Adeei, Babel!
Adeei, kota boot!
Naha kabaas sia mak
okaan ema sia beer
kaliuk,
la noo ti'an.
Hotu-hotu lakon ona.
Ema sia mukit karin ti'an
to'o taka karas baa rai.’
15 Uluk, ema maksauk sia soi, tan
feto dalan aat nia.
Mais oras ne'e, siakaan neon
moras la mo-mohu.
Sia nata'uk,
naree ema kota nia
siakaan susar.
Sia kiki,
naree ema kota nia
siakaan kastikar.
Mais sia nobun loos nosi dook
dei.
Sia nariik loos nosi nebaa dei.
16 Hotu, sia dale na'ak,
‘Adeei! Kota Babel susar!
Adeei! Kota boot susar!✡
Uluk, okaan ema natais tais
mamar
nosi tais folin todan
kaliuk.
Uluk, sia tau fafutar nosi
mean, morteen,
no fatuk mak folin todan
kaliuk.
17 Mais tuku ida laran dei,
naha sia mohu ti'an.
Laku matan dei,

✡ **18:8** Yesaya 47:7-9 ✡ **18:10** Yeskiel 26:16-17 ✡ **18:11** Yeskiel 27:31, 36 ✡ **18:13** Yeskiel 27:12, 13, 22 ✡ **18:16** Yeskiel 27:31, 36

sasoin sia lakon ti'an!'
Uluk, roo ulun sia no makserwisu sia
baa-mai bele-bele nosi kota nia.
Mais oras ne'e, sia nobun loos nosi dook dei.
Mais oras ne'e, sia titu loos nosi nebaa dei.✡
18 Sia nobun dubun sai nosi ha'i.
Hotu, sia natene nola na'ak kota nia namotuk mohu ti'an.
Sia moos dale na'ak,
'Adeei, susar! La noo kota seluk
mak atu boot nu'u Babel tenik.
Adeei, susar! La noo kota seluk
mak atu kabaas manesak no nia tenik.'✡
19 Hotu, sia ra'ut ahukresan tau baa ulun,
tan sia neon susar.
Sia tanis naro'an aan,
tan sia neon dodok.
Hotu, sia dale na'ak,
'Adeei! Kota Babel susar!
Adeei! Kota boot susar!
Ami baa-mai hodi naha baa o,
to'o ami moos soi.
Ami hatiu hodi okaan naha,
to'o ami moos moris furak.
Mais tuku ida laran dei,
hotu-hotu lakon mohu.
Mais, laku matan dei,
hotu-hotu dodok mohu.'✡
20 Hotu, ha'u krona kola lia maliak boot ida dale nune'e:
'Hei, emi mak moris iha lale'an!
Emi lalika neon ki'ik tenik ona.
Hei, emi mak dadi Na'i Maromak eman sia,
emi lalika neon susar tenik ona.
Emi, mak dadi Na'i Maromak klosan sia,
neon boot baa ona.
Emi, mak dadi Maromak mako'an sia,
neon di'ak baa ona.
Uluk, ema Babel nasusar emi.
Uluk, ema kota nia naloot emi.
Mais oras ne'e, Na'i Maromak selu emikaan susar nia ti'an.
Oras ne'e, Nia selu nikar kota nia niakaan a'aat ti'an.'"✡
21 Dale hotu nunia, ha'u karee tenik makbukar lale'an biit ida. Nia mai kaer nola fatuk ida, boot nu'u ema. Hotu le'ak natama baa tasi. Nia moos katak na'ak,
"Na'i Maromak atu le'ak lerek kota Babel nunia.
Na'i Maromak atu nalakon kota boot nia nunia.✡
22 La noo ema ida kois,
mak nananu nadahur tenik iha kota nia.
La noo ema ida kois,
mak rona tenik bareka,
no kfui lian iha kota nia.
La noo ema ida kois,
mak loke tenik uma fa'an naha iha kota nia.
La noo ema ida kois,
mak ledu tenik hare iha kota nia.✡
23 La noo ema ida kois,
mak sunu tenik badut iha kota nia.
La noo ema ida kois,
mak nalo tenik dahur hola malu iha kota nia.
Uluk, ema maksauk nosi Babel nia,
soi ti'an.
Uluk, ema makfa'an nosi kota nia, moris furak ti'an.
Mais sia tau matenek kukun,
nodi be'ur ema nosi klubun hotu-hotu iha raiklaran.
Sia tau matenek hakneko,
nodi tolek ema nosi hunun hotu-hotu iha raiklaran.✡
24 Babel netan kastikar todan nia,
tan no'o hei-hein Maromak mako'an sia.
Kota boot nia dodok ti'an,
tan naloot hei-hein Na'i Maromak eman sia.
Na'i Maromak eman sia moos kona ho'o iha fatin seluk sia.
Mais, Babel mak musti natiu sala nia sia hotu-hotu.

✡ **18:17** Yesaya 23:14; Yeskiel 27:26-30 ✡ **18:18** Yeskiel 27:32 ✡ **18:19** Yeskiel 27:30-34 ✡ **18:20** Hanoin Hikar Dalan Moris 32:43; Yeremia 51:48 ✡ **18:21** Yeremia 51:63-64; Yeskiel 26:21 ✡ **18:22** Yeskiel 26:13; Yesaya 24:8 ✡ **18:23** Yeremia 7:34, 25:10

Kota boot nia mak musti
nataa nola hotu-hotu.”✡

19

Klibur boot nananu iha lale'an

1 Makbukar lale'an nia dale
notu nunia, ha'u moos rona kola
lia maliak boot, hanesan klibur
boot no'i nananu iha lale'an. Sia
nananu na'ak,
“Aleluya! Aleluya!
Ami tonu amikaan Maromak,
tan Nia mak boot kaliuk.
Aleluya! Aleluya!
Na'i Maromak mak sori ami
nosi amikaan salan.
Na'i Maromak mak nahulin ami
nosi amikaan a'aat.
2 Ami tonu amikaan Maromak,
tan Nia mak nakotu lia nodi
moon.
Ami tonu amikaan Maromak,
tan Nia taa ukun nalo
makonak.
Na'i Maromak taa ukun baa feto
dalan aat nia,
tan nia seten ema iha raik-
laran,
atu tuir niakaan a'aat.
Na'i Maromak selu nikar baa feto
aat nia,
tan nia no'o hei-hein
Na'i Maromak Niakaan
ema sia.”✡
3 Hotu, sia nananu tenik
kananuk ida seluk na'ak,
“Aleluya! Tonu-haboot Na'i Maro-
mak!
Aleluya! Foti-hahaas Niakaan
naran!
Tan dubun nosi ha'i mak
namotu feto nia maten,
sa'e bei-beik la nanawa.
Tan dubun nosi ha'i mak sunu
kota boot nia,
sa'e bei-beik la nakotu.”✡
4 Nunia hotu, katuas na'in rua
nulu resin haat no buat horis
kasalak matan haat nia, nakni'a
lo'u-sudur se'i oin baa Na'i Maro-
mak habesi aan fatin. Sia
nakneter Nia nodi dale na'ak,
“Tebes! Mai ita tonu-haboot Na'i
Maromak!
Aleluya! Mai ita foti-hahaas Ni-
akaan naran!”

Dahur bodik Bibi Malae Oan no sasudin iha lale'an

5 Hotu, ha'u krona kola lia
maliak ida tenik mai nosi habesi
aan fatin nia na'ak,
“Hei, Maromak ain-liman hotu-
hotu!
Hei, Maromak eman hotu-
hotu!
Mai foti-hahaas Niakaan naran.
Ki'ik-boot, matas-lawarik,
mai tonu Nia.”✡
6 Hotu, ha'u krona kola hane-
san ema lear dale baa malu.
Siakaan lian, maliak boot hanesan
wee tatolik, no maka'as hanesan
kokur. Sia dale na'ak,
“Aleluya! Ami tonu-haboot Na'i
Maromak.
Aleluya! Ami foti-hahaas Ni-
akaan naran.
Nia mak beran kaliuk.
Nia mak ukun hotu-hotu.✡
7 Oras ne'e, itakaan neon di'ak
ti'an.
Oras ne'e, itakaan neon boot
ti'an.
Ita tonu-haboot Nia.
Tan dahur bodik Bibi Malae
Oan to'o ti'an.
Ita foti-hahaas Niakaan naran.
Tan Bibi Malae Oan sasudin
feto nadi'a aan ti'an.
8 Na'i Maromak natais tais mamar
baa sasudin nia.
Na'i Maromak natais tais
mutin molen baa sasudin
nia.”
(Tais mutin molen mak Na'i
Maromak natais sasudin feto nia,
ne'e mak, Niakaan ema siakaan
hahalok di'ak.)
9 Hotu, makbukar lale'an nia
moos katak baa ha'u na'ak, “Yoha-
nis! O musti makerek nune'e:
‘Na'i Maromak atu nalo dahur
bodik Bibi Malae Oan no Ni-
akaan sasudin. Ema hotu-
hotu mak kona hamata,
sotir tebes!’”

✡ **18:24** Yeremia 51:49 ✡ **19:2** Hanoin Hikar Dalan Moris 32:43; 2 Na'i Isra'el Sia 9:7 ✡ **19:3** Yesaya 34:10 ✡ **19:5** Kananuk Sia 115:13 ✡ **19:6** Yeskiel 1:24; Kananuk Sia 93:1, 97:1, 99:1 ✡ **19:9** Mateus 22:2-3

Hotu, makbukar nia dale natutan tenik na'ak, “Na'i Maromak Manfatin ne'e, tebes no loos!”✡
10 Ha'u moos kakni'a atu klo'u-sudur baa makbukar lale'an nia. Mais nia de'an ha'u na'ak, “O keta malo nunia! Tan ha'u moos Maromak atan hanesan o mo okaan mamaluk sia mak keke lema Yesus hanorin. Yesus hanorin nia, manesak no hanorin mak uluk Maromak foo baa Niakaan mako'an sia. Tan baa nia, keta lo'u-sudur baa ha'u. Lo'u-sudur baa Na'i Maromak dei!”

Na'i Yesus mai sa'e kuda mutik
11 Hotu, ha'u kfoti oin, ha'u ktitu-karee lale'an nakloke. Sare-bak, karee kuda mutik matan ida nariik iha nia. Noo ema ida sa'e kuda nia. Ema nia naran, “Ema Mak Kaer Metin Mamenon” no “Ema Mak Tebes no Loos”. Ema nia, oras nakotu lia, nia nakotu nalo loos. Oras baa natuda, nia baa nodi neon moon.✡ 12 Matan laka nu'u ha'i. Tau sabeo na'in lear iha ulun. Naran hakerek iha isin, mais nia na'in du'uk mak natene naran nia isin.✡ 13 Niakaan tais, loban baa raa ti'an. Ema temi Nia na'ak, “Maromak Manfatin”. 14 Hotu, ha'u karee sondadu lale'an sia sa'e kuda mutik atu tuir Nia. Sondadu sia hotu-hotu moos tau tais mamar mutin molen. 15 Surik ro'at ida naklosu sai nosi ema nia ibun. Nia nodi surik nia, baa natuda sakar ema klubun hotu-hotu iha raiklaran, to'o natoba nola sia. Hotu nia atu ukun sia nodi meik no ro'at, to'o sia moos noran hahibun nosi Na'i Maromak mak beran kaliuk. Na'i Maromak hahibun nia, hatetek baa lia ema sama hei-hein anggor fuan atu nasai ween.✡
16 Iha Ema nia tais no kelen, noo hakerek nune'e:

Na'in baa na'i hotu-hotu,
Ulun baa ulun hotu-hotu.

Yesus natoba nola buat krakat aat no niakaan maktuir sia
17 Hotu, ha'u ktitu-karee makbukar lale'an ida nariik iha loro matan leten. Nia bolu kawaa hotu-hotu mak semo iha lale'an na'ak, “Mai libur malu hotu-hotu iha ne'e ona! Mai haa Na'i Maromak dahur boot! 18 Mai haa ema maten na'an! Haa na'in no meo ulun na'an. Haa sondadu na'an. Haa kuda no maksa'e kuda na'an. Haa ema ki'ik-boot na'an. Haa ata no ulun na'an. Badak dei, mai haa ema maten hotu-hotu na'an.”✡
19 Hotu, ha'u ktitu-karee buat krakat aat mak uluk sai nosi tasi nia. Buat nia kabuar lia no na'i hotu-hotu iha raiklaran. Hotu, sia no siakaan sondadu sia baa natuda sakar ema maksa'e kuda mutik nia, no niakaan sondadu lale'an sia. 20 Mais, ema maksa'e kuda mutik nia, kohi nola buat nia no niakaan mako'an tolek teen nia. Uluk, mako'an nia nalo tadak blaar oi-oik nodi tolek ema, nebee simu niakaan marak no lo'u baa niakaan ai'oik. Mais, oras ne'e, ema maksa'e kuda mutik nia, le'ak lerek buat krakat aat nia no niakaan mako'an baa ha'i tasi fatuk lobot mak laka la nakotu.✡
21 Hotu, ema maksa'e kuda mutik nia, no'o sondadu seluk sia nodi surik mak naklosu sai nosi ibun. Hotu, kawaa sia mai naa mohu maten nia sia hotu-hotu.

20

Sia kesi diabu ulun nodi besi talik to'o tinan rihun ida
1 Nunia hotu, ha'u ktitu-karee makbukar lale'an ida tuun mai nosi lale'an. Nia kaer besi talik boot ida, nodi kaer sabi odamatan kuak mak la noo nidin. 2 Hotu, nia kohi nola samea inan nia mak sia temi na'ak, “Diabu Ulun”. Hori uluk, nia mak be'ur nola ema raiklaran. Makbukar lale'an nia kesi nola nia nodi besi talik atu neti natoos iha kuak nia to'o tinan rihun ida.✡ 3 Nia dudu natama samea inan nia baa kuak laran. Hotu, taka mate kuak nia nodi

✡ **19:11** Yeskiel 1:1; Kananuk Sia 96:13; Yesaya 11:4 ✡ **19:12** Daniel 10:6 ✡ **19:15** Kananuk Sia 2:9; Yesaya 63:3; Yoel 3:13; Lia Raiklaran Falu Fila 14:20 ✡ **19:18** Yeskiel 39:17-20 ✡ **19:20** Lia Raiklaran Falu Fila 13:1-18 ✡ **20:2** Lia Uluk Fohon 3:1

neti natoos samea nia iha nia, to'o tinan rihun ida laran. Hodi nunia, samea nia la bele be'ur ema raiklaran to'o tinan rihun ida. Nunia hotu, foin habusik nia, mais la oras dei.

4 Hotu, ha'u ktitu-karee kadera ukun wa'in lear no ema mak tuur iha nia. Na'i Maromak foti ema nia sia, nalo baa makotu lia. Uluk, sia ne'e, mak baa keke Yesus Manfatin Di'ak no Maromak Manfatin, to'o ema no'o sia. Sia la lo'u baa buat krakat aat nia no niakaan ai'oik. Sia moos la simu niakaan marak baa siakaan baboton no liman. Sia kona ho'o, mais Na'i Maromak nalo sia moris nikar, nebee sia kaer ukun namutuk no Kristus to'o tinan rihun ida.✡ 5-6 Hodi nunia, sia dadi baa ema dala uluk mak Na'i Maromak nalo moris nikar nosi mate. Sia sotir tebes, tan sia dadi baa Na'i Maromak eman ti'an. Sia la kona soe baa fatin susar, mak ema noran mate dala rua iha nia. Mais sia dadi hanesan na'ilulik mak naliku Na'i Maromak no Kristus. Sia moos kaer ukun namutuk no Kristus to'o tinan rihun ida.

Mais, ema seluk mak mate ti'an sia, musti nein to'o tinan rihun ida lai, foin Na'i Maromak nalo sia moris nikar.

Sia soe diabu ulun baa tasi ha'i

7 Tinan rihun ida nia siku, Na'i Maromak atu naruka habusik samea inan nia nosi kuak. 8 Hotu, samea inan nia atu baa be'ur ema klubun sia mak naran Gog no Magog. Sia mai nosi nabee dei iha raiklaran. Sia ema lear, hanesan raihenek iha tasi tehen. Samea inan nia libur sia atu baa natuda.✡ 9 Hodi nunia, sondadu Gog no Magog nariik naktuik atu la'o lema raiklaran lidun sia. Sia mai satan nola Na'i Maromak niakaan kota no niakaan ema sia mak Nia nadomi. Mais, Na'i Maromak atu natuun ha'i nosi lale'an, sunu mohu sondadu nia sia. 10 Hotu, kohi nola samea inan mak be'ur nola ema lear nia, fi'it soe baa tasi ha'i lobot mak laka la nakotu. Nia atu kona sena iha nebaa namutuk no buat krakat aat nia no niakaan mako'an tolek teen nia. Loronkalan sia netan susar iha nia to'o nima-nimak.

Na'i Maromak tetu ema hotu-hotu hahalok

11 Nunia hotu, ha'u ktitu-karee habesi aan fatin mutin boot ida. Na'i Maromak nabesi aan baa. Sarebak, raiklaran no lale'an nalai karin, to'o lakon mohu la bele haree tenik. 12-13 Hotu, ha'u ktitu-karee ema mak mate ti'an sia, ki'ik-boot hotu-hotu nariik se'i oin baa habesi aan fatin nia. Ema mak mate iha rai maran, iha tasi, no ema seluk nosi matebian fatin nariik se'i oin baa habesi aan fatin nia. Hotu, Na'i Maromak naruka loke hakerek ida atu leno siakaan hahalok hotu-hotu. Hotu, Na'i Maromak nakotu siakaan lia ida-idak, tuir siakaan hahalok iha hakerek nia. Hotu, Na'i Maromak naruka loke tenik hakerek ida seluk, nodi leno ema naran mak atu moris no Nia to'o nima-nimak.✡ 14-15 Ema mak naran la noo iha hakerek nia, kona kastikar soe baa tasi ha'i laran. Nunia hotu, la noo mate ona. Matebian fatin moos la noo ona, tan ema hotu-hotu mak naran la noo iha Na'i Maromak hakerek nia, kona soe baa tasi ha'i laran ti'an. Kastikar iha tasi ha'i laran nia, ne'e na'ak, Mate Dala Rua.

21

Yohanis nobun lale'an no raiklaran foun

1 Hotu, ha'u ktitu-karee lale'an foun no raiklaran foun, tan lale'an tuan no raiklaran tuan lakon mohu ti'an. Tasi moos la iha ti'an.✡ 2 Ha'u moos karee Na'i Maromak Niakaan kota tuun nosi lale'an. Kota nia, kota moon mak sia temi na'ak Yerusalem Foun. Kota nia tetuk no nesan ti'an, hanesan sasudin feto mak nadi'a

✡ **20:4** Daniel 7:9,22 ✡ **20:8** Yeskiel 7:2, 38:2, 9, 15 ✡ **20:12-13** Daniel 7:9-10 ✡ **21:1** Yesaya 65:17, 66:22; 2 Petrus 3:13 ✡ **21:2** Yesaya 52:1; Lia Raiklaran Falu Fila 3:12; Yesaya 61:10

aan ti'an atu simu sasudin mane.✡
3 Ha'u moos rona kola lia maliak
maka'as ida mai nosi habesi aan
fatin iha nia na'ak,
"Mana di'a-di'ak!
Nahuu baa oras ne'e, Na'i
Maromak hutun-renun bele
tama-sai Niakaan Tofatik.
Nahuu baa loron ne'e, Na'i Maro-
mak eman sia moris namu-
tuk no Nia.
Nia dadi baa siakaan Maro-
mak.
Sia moos dadi baa Niakaan
hutun-renun.
Nia atu moris no sia nohuun.
Nia atu nein no sia nohuun.✡
4 Nia atu no'as namara siakaan
luun,
hotu sia la tanis ona.
Iha kota nia, moras la iha
ona.
Iha kota nia, mate moos
la iha ona.
Tan hotu-hotu mak nasusar ema
hori uluk, la iha ona.
Tan hotu-hotu mak naloot ema
hori uluk, lakon mohu
ona."✡
5 Hotu, Nia mak nabesi aan iha
nia dale na'ak, "Mana lai! Ha'u
kalo hotu-hotu foun." Hotu, Nia
dale no ha'u tenik na'ak, "Mak-
erek mola lia ne'e ona! Ema bele
fiar Ha'ukaan Manfatin ne'e, tan
Manfatin ne'e tebes no loos!"
6 Hotu, Nia katak tenik baa ha'u
na'ak,
"Hotu-hotu mak Ha'u kameno
hori uluk aan, dadi ti'an.
Ha'u ne'e,
Alfa to'o Omega.
Ha'u ne'e,
Ulun to'o Ikun.
Hotu-hotu huun nosi Ha'u,
nosi huun to'o rohan.
Ema hotu-hotu mak nanroo tan
nakara moris,
Ha'u karoo sia baa wee matan
mak foo moris nima-nimak.
Wee nia, Ha'u kfoo loos
dei.✡
7 Ema hotu-hotu mak tuir Na'i
Maromak dalan nohuun,
sia atu simu nola
matak-malirin nia.
Tan Ha'u atu kdadi baa siakaan
Maromak,
sia moos atu dadi baa Ha'ukaan
oan.✡
8 Mais, ema seluk sia atu kona soe
baa tasi ha'i fatuk lobot mak
laka la nakotu.
Sia mak, ema ta'uk teen,
ema mak se'i kotuk baa
Yesus,
ema lisan aat,
ema mahalo lia kfo'er,
ema maho'o ema,
ema mak lo'u-sudur baa
ai'oi lulik,
ema mak nakneko ema,
no ema tolek teen.
Sia hotu-hotu atu kona kastikar
soe baa tasi ha'i nia.
Kastikar nia na'ak 'Mate Dala
Rua.'"

Yohanis nobun kota Yerusalem foun

9 Hotu, ha'u ktitu-karee mak-
bukar na'in ida nosi makbukar
lale'an na'in hitu mak uluk kaer
hanek mahisi Na'i Maromak hahi-
bun. Makbukar nia mai nasoru
ha'u nodi dale na'ak, "Mai ne'e
lai! Ha'u atu katudu baa o sasudin
feto mak atu nala'e Bibi Malae
Oan."
10 Baa oras nia moos, ha'u kona
Maromak Kmalar Lulik. Mak-
bukar lale'an nia foti nodi ha'u
baa foho ida mak aas tebes. Iha
nia, nia natudu baa ha'u kota
Yerusalem mak tuun mai nosi
lale'an. Kota nia, Na'i Maro-
mak Niakaan kota lulik.✡ 11 Kota
nia, kabaas kaliuk. Noo sinak
mak tubu sai nosi Na'i Maro-
mak ahar boot, to'o naroma kota
nia tomak. Sinak nia, hane-
san fatuk mahoo matan molen.
12 Noo lutu fatuk aas boot mak
satan nola kota nia, no odamatan
nanokar sanulu resin rua. Noo
makbukar lale'an na'in sanulu
resin rua mak daka odamatan
nia sia. Iha odamatan ida-idak
leten, noo hakerek naran nosi
ema Isra'el siakaan uma huun

✡ **21:3** Yeskiel 37:27; Ukun-badu Na'ilulik 26:11, 12 ✡ **21:4** Yesaya 25:8, 35:10, 65:19 ✡ **21:6** Yesaya 55:1 ✡ **21:7** 2 Samuel 7:14; Kananuk Sia 89:26-27 ✡ **21:10** Yeskiel 40:2 * **21:12** Tuir ema matenek lia Hakerek Moon, nomer sanulu resin rua nia, nomer mak hatete baa ema raiklaran tomak.

sanulu resin rua.* 13 Odamatan
nanokar tolu se'i oin baa lorosa'e.
Tolu se'i oin baa loromonu. Tolu
baa lorokaras, no tolu tenik baa
lorokbelan.✡ 14 Lutu fatuk nia
nariik baa tatuur fatuk boot san-
ulu resin rua. Iha fatuk ida-
idak noo hakerek naran nosi Bibi
Malae Oan klosan na'in sanulu
resin rua mak serwisu bodik Nia
iha raiklaran.
15 Nunia hotu, makbukar lale'an
mak dale no ha'u, kaer nola kno'a
sasukat mean ida, atu sukat kota
no odamatan nanokar no lutu
fatuk nia.✡ 16 Nia sukat uluk kota
nia lutu fatuk lidun haat. Niakaan
naruk no belar no aas, hotu-hotu
manesak. Ne'e mak, kilo rihun
rua atus rua, rua nulu.† 17 Hotu,
nia sukat lutu nia ma'ar, kona
ro'a neen nulu resin lima, tuir
ema raiklaran sasukat.‡ 18 Lutu
nia, halo hosi fatuk mahoo matan.
Hotu-hotu mak iha kota nia laran
moos, halo hosi mean isin mak
molen hanesan lalenok.
19 Tatuur fatuk sanulu resin rua
nia moos, halo hosi fatuk mahoo
matan oi-oik. Fatuk nia sia folin
todan. Fatuk nomer ida, fatuk
lakan ilas matak, naran fatuk
yaspis. Nomer rua, fatuk lakan
ilas flahuk, naran fatuk *nilam*.
Nomer tolu, fatuk lakan mean,
naran fatuk *mirah*. Nomer haat,
fatuk lakan ilas matak, naran
fatuk *zamrud*. 20 Nomer lima,
fatuk mak ilas mean no mutin
mak kraan malu, naran fatuk
unam. Nomer neen, fatuk mak
lakan ilas mean, naran fatuk
sardius. Nomer hitu, fatuk mak
lakan ilas modok mean, naran
fatuk *ratna cempaka*. Nomer
walu, fatuk mak lakan ilas flahuk
matak, naran fatuk *beril*. Nomer
siwi, fatuk mak lakan modok,
naran fatuk *krisolit*. Nomer
sanulu, fatuk mak lakan matak
nurak, naran fatuk *krisopras*.
Nomer sanulu resin ida, fatuk
mak lakan flahuk tasi ween,
naran fatuk *lazuardi*. Nomer san-
ulu resin rua, fatuk mak lakan
mean asuaten, naran fatuk *ke-
cubung*. 21 Nunia moos, odamatan
nanokar sanulu resin rua nia,
halo hosi morteen lolon sanulu
resin rua. Odamatan ida halo hosi
morteen lolon ida. Kota nia dalan
sia moos, halo hosi mean isin mak
naksinak hanesan lalenok.✡
22 Mais ha'u karee, iha kota
nia la noo Uma Hamulak, tan
ema lo'u kedan ti'an baa Na'i
Maromak mak beran kaliuk no
Bibi Malae Oan. 23 Loro no fu-
lan moos la naroma iha nia, tan
Na'i Maromak ahar mak naroma
kota nia. Bibi Malae Oan ahar
moos naroma.✡ 24 Ema nosi
klubun hotu-hotu iha raiklaran
la'o iha kroman nia laran. Na'i
raiklaran sia moos nodi siakaan
sasoin kabaas baa kota nia.✡ 25 Iha
nia, kalan la iha ona. Tan baa
nia, sia la taka kota odamatan
nanokar. 26 Kabaas hotu-hotu no
kneter hotu-hotu nosi rai hotu-
hotu iha raiklaran noo hotu iha
kota nia.✡ 27 Mak la bele tama
iha nia, a'aat hotu-hotu. Nu'u
ema mak lo'u-sudur baa ai'oi lu-
lik, ema mahalo lia kfo'er, no ema
tolek teen. Mak bele tama, ema
mak naran noo iha Bibi Male Oan
hakerek dei. Tan hakerek nia noo
ema naran mak bele moris nima-
nimak no Na'i Maromak.✡

22

Mota no wee mak foo moris

1 Nunia hotu, makbukar lale'an
nia natudu baa ha'u, mota ida
mak ween nalo ema moris no-
huun. Wee nia, moon nu'u
lalenok. Mota nia suli sai nosi Na'i
Maromak no Bibi Malae habesi
aan fatin.✡ 2 Hotu, mota nia
suli liu baa dalan inan iha kota
nia. Iha mota nia balu-baluk,

✡ **21:13** Yeskiel 48:30-35 ✡ **21:15** Yeskiel 40:3 † **21:16** Hakerek Moon lia Yunani na'ak
'*stadia* rihun sanulu resin rua.' ‡ **21:17** Hakerek Moon lia Yunani na'ak '*hasta* atus ida haat
nulu resin haat.' Tuir ema matenek lia Hakerek Moon, nomer nia hatete baa Na'i Maromak
eman hotu-hotu. ✡ **21:21** Yesaya 54:11-12 ✡ **21:23** Yesaya 60:19-20 ✡ **21:24** Yesaya 60:3
✡ **21:26** Yesaya 60:11 ✡ **21:27** Yesaya 52:1; Yeskiel 44:9 ✡ **22:1** Yeskiel 47:1; Sakarias 14:8

no ai huun mak fuan nalo ema moris nima-nimak. Ai huun nia sia nafua tinan ida, isin sanulu resin rua. Ne'e mak, fulan ida, isin ida. Tahan, bele halo baa aitahan moras, atu hodi hadi'ak ema nosi klubun hotu-hotu iha raiklaran.✡ 3 Mais hotu-hotu mak Na'i Maromak dudu nodi kastikar, la noo iha kota nia. Mak noo iha nia, ne'e mak Na'i Maromak no Bibi Malae Oan mak tuur iha habesi aan fatin no siakaan ema mak lo'u-sudur baa Sia.✡

4 Ema nia sia bele titu-naree besik Na'i Maromak oin. Na'i Maromak naran moos hakerek iha siakaan baboton. 5 La noo kalan iha kota nia. Na'i Maromak eman sia la buka loro no la buka tenik badut, tan Na'i Maromak ahar du'uk mak naroma kota nia. Sia moos atu kaer ukun iha nia to'o nima-nimak.✡

Na'i Yesus atu mai ona

6 Nunia hotu, makbukar lale'an nia katak baa ha'u na'ak, “Lia hotu-hotu mak ha'u katak baa o ne'e, tebes no loos. Ema bele fiar ha'ukaan dalen ne'e. Uluk, Na'i Maromak nodi Niakaan Kmalar Lulik nebee katak Niakaan Manfatin baa Niakaan mako'an sia. Mais oras ne'e, Nia nodi makbukar lale'an atu katak baa Niakaan ema sia lia ne'e sia hotu-hotu mak la kleur ona musti dadi.”

7 Nunia hotu, Yesus dale na'ak, “Manoin! La kleur Ha'u kmai ona. Hakerek ne'e, nakerek lia hotu-hotu mak atu dadi. Ema hotu-hotu mak nalo tuir lia fuan iha hakerek ne'e, netan sotir.”

8 Ema mak nakerek hakerek ne'e, ne'e mak ha'u, Yohanis. Ha'u ne'e du'uk mak rona no titu-karee lia ne'e sia hotu-hotu. Ha'u krona kotu, kakni'a kodi lo'u-sudur se'i oin baa makbukar lale'an mak natudu lia nia sia baa ha'u. 9 Mais nia de'an ha'u na'ak, “Hoi! Keta malo nunia! Keta lo'u sudur baa ha'u. O musti lo'u-sudur baa Na'i Maromak dei! Tan ha'u moos Na'i Maromak ain-liman hanesan o mo okaan mamaluk sia mak dadi Niakaan mako'an. Ha'u moos manesak ko ema hotu-hotu mak nalo tuir saa mak hakerek hela iha hakerek ne'e.”

10 Hotu, makbukar nia dale natutan tenik na'ak, “O keta subar hakerek ne'e isin baa ema. Tan la kleur ona, hotu-hotu iha hakerek ne'e, nanis dadi.

11 Ema mak lisan aat,
habusik baa, nebee sia nalo lisan aat bei-beik.
Mais ema mak moris moos,
sia musti moris moos bei-beik.
Ema mak nalo aat,
habusik baa, nebee sia nalo aat bei-beik.
Mais, ema mak nalo di'ak,
sia musti nalo di'ak bei-beik.”✡

12 Nunia hotu, Yesus dale nikar tenik na'ak, “Manoin di'a-di'ak! La kleur tenik, Ha'u kmai ona! Ha'u atu kselu baa ema hotu-hotu, tuir siakaan hahalok du'uk.✡

13 Ha'u ne'e,
Alfa to'o Omega.
Ha'u ne'e,
Ulun to'o Ikun.
Hotu-hotu huun baa Ha'u,
nosi huun to'o rohan.✡

14 Ema mak fasi namoos siakaan tais, sia mak sotir.
Tan sia bele tama odamatan nanokar baa kota nia laran.
Ema mak moris moos, sia mak sotir.
Tan sia bele naa ai fuan mak nalo ema moris nima-nimak.✡

15 Mais ema seluk, la bele tama iha kota nia.
Mak lahoos Na'i Maromak eman, la bele nein iha nia.
Sia ne'e mak, ema mak la fiar baa Na'i Maromak,
ema nalo lia kfo'er, ema mak lo'u baa ai'oi lulik,
ema mak no'o ema, ema mak neko ema,

✡ **22:2** Lia Uluk Fohon 2:9 ✡ **22:3** Sakarias 14:11 ✡ **22:5** Yesaya 60:19; Daniel 7:18 ✡ **22:11** Daniel 12:10 ✡ **22:12** Yesaya 40:10, 62:11; Kananuk Sia 28:4; Yeremia 17:10 ✡ **22:13** Lia Raiklaran Falu Fila 1:8; Yesaya 44:6, 48:12; Lia Raiklaran Falu Fila 1:17, 2:8 ✡ **22:14** Lia Uluk Fohon 2:9, 3:22

no ema tolek teen.
Sia hotu-hotu nia, la bele tama.
Sia hotu-hotu nia, habusik hela
iha luan dei.
16 Ha'u ne'e, Yesus. Ha'u,
mak solok makbukar lale'an nia
atu nalore lia ne'e sia hotu-hotu,
nebee o baa katak Ha'ukaan Man-
fatin baa ema sarani klubun hitu
nia.
Ha'u ne'e, Na'i Daud husar-binan.
Ha'u ne'e, Na'i makaer ukun.
Ha'ukaan kroman lakan,
boot kaliuk hanesan Fitun
Lorosa'e.
Ha'ukaan sinak,
biit kaliuk hanesan Fitun
Na'in."✡
17 Maromak Kmalar Lulik tene
na'ak, "Mai ne'e ona!"
Sasudin feto nia moos bolu
na'ak, "La'o mai ona!"
Hotu-hotu mak rona moos tuir
na'ak, "Mai ona!"
"Ema mak nanroo, mai nemu ona.
Ema mak buka nemu wee mak
nalo ema moris nima-
nimak,
mai nola ona!
Ema bele nola wee nia
hodi neok.
Ema bele nemu wee nia
hodi la selu."✡

Yohanis narohan hakerek

18 Ha'u, Yohanis ne'e, foo katene
baa ema hotu-hotu mak rona lia
mak Na'i Maromak nalore kedan
iha hakerek ne'e: Kalo noo ema
mak tu'an sa-saa baa hakerek
ne'e, Na'i Maromak atu kastikar
tu'an baa nia, nodi dinu hitu mak
Nia fakar baa raiklaran. 19 Tenik,
kalo noo ema mak nasai nalara
sa-saa nosi hakerek ne'e, Na'i
Maromak atu nola nikar niakaan
fafa'ek, nebee nia keta tama baa
kota lulik nia, no keta naa ai
fuan mak nalo ema moris nima-
nimak.✡
20 Yesus mesan du'uk mak
nalore lia ne'e sia hotu-hotu. Nia
nameno ti'an na'ak, "La kleur
Ha'u kmai ona. Lia ne'e, tebes
no loos!"
Kalo nunia, ha'u kakro'an
ka'ak, "Mai ona Na'i Yesus!"
21 Ha'u kaloon nebee, Na'i Yesus
natudu laran di'ak baa Niakaan
ema hotu-hotu. Amen!
Nosi ha'u,
Yohanis

✡ **22:16** Yesaya 11:1, 10 ✡ **22:17** Yesaya 55:1 ✡ **22:19** Hanoin Hikar Dalan Moris 4:2, 12:32